

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

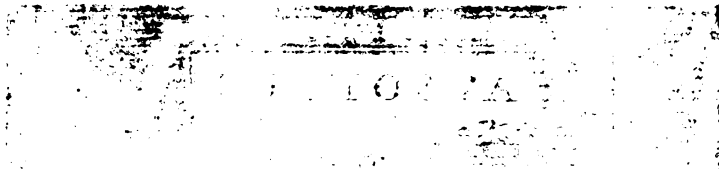
UNIVERSITEITSLIBRIOTHEEK GENT

0004598

AVSONIVS.

D. M A G N I
A V S O N I I

B V R D I G A L E N S I S

O P E R A,

IACOBVS TOLLIVS, M. D. recensuit,

ET INTEGRIS

SCALIGERI, MARIANG. ACCVRSIT,
FREHERI, SCRIVERII;

S E L E C T I S

VINETI, BARTHII, ACIDALII,
GRONOVII, GRÆVII,

Aliorumque N O T I S accuratissime digestis,
nec non & suis animadversionibus
illustravit.

A M S T E L O D A M I,
Apud IOANNEM BLAEV,
M D C L X X L

THE
JOURNAL
OF THE
ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE

VOL. LXXV. PART I. 1945.

Published by the Royal Society.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,
PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

THE LONDON AND WINDSOR PRINTING WORKS, LTD.,

PRINTED BY THE UNIVERSITY PRESS, LONDON.

Perillustri, Magnifico
ac Generoso Viro,

D. FLORENTIO
CANT,

REIP. GOVDANÆ
SENATORI,

& aliquoties

CONSVLI;

Eoque nomine Maritimis quondam rebus in
Amstelædamensi Collegio Præfecto:

ad Consilium deinceps Illustriss. ac Præpott. D. D.
Ordinum Generalium Fœderatæ Belgicæ;

nunc autem ad supremum eorundem Ordinum CONSENSVM

DELEGATO.

I. matura satio sæpe decipit, se-
ra vero semper mala est, ut a-
gricolarum vetus fert prover-
bium; haud intempestive fece-
ro, Vir Perillustis, si jam du-
dum Tibi debitæ Gratiarum actionis tandem je-
cero semina, nec diem de die trahendo, in
longam crastini moram officii exsequendi tem-
pora protulero. Quamvis enim non tanta mihi
futuræ messis ubertas expectetur, quantam Tua

D E D I C A T I O.

merita requirunt, quod hanc sementem nimis esse properatam ipse iudicem: facere tamen & ex quidem, si benignum nanciscantur æstimatorem, iustæ causæ, quæ ne diutius cunctarer, dubitantem perpulerunt. Primas in his partes obtinet ipsa favoris Tui magnitudo; quæ, cum nullis à me possit ingenii viribus æquari, unicam celeritatis gratiam videtur admittere. Huic illa, quam natura mihi indidit, indoles secundas agit: cujus impetus ad instar ignis conclusi, & ipsis, quibuscum colluatur, angustis gliscentis, perruptis tandem continuo nisu morarum obicibus retineri diutius non potuit. Accessit, quæ tertiæ mihi rationis loco fuit, communis illa cum omnibus brevis hominum vitæ consideratio: quam qui in officiorum vicissitudine negligit, adæquandæ tantummodo cum tempore accepti beneficii magnitudini serviens, non illum quidem cum servulo è comœdia operam dare putem, ut cum ratione insaniat, verum potius, ut sine ratione sapiat. Quo mihi namque grati animi, laudabilisque incepti conscientiam, si ab aliis ille ignoretur, quos cumprimis scire mea interfit; ne, quod minimè cupiam, ingratus, id est, mortaliū nequissimus, & hæc ipsa, qua fruor, luce indignus esse videar? Facile quis pium sincerumque gratæ mentis affectum illi approbaverit, unde ad se beneficium pervenerit; quod sublimia & excelsa ingenia, à quibus ferme solis maxima proficiuntur, meritorum suorum pondus non sentiant,

D E D I C A T I O.

tiant, sed ex amplissima conferendi facultate illud æstiment, adeoque quamvis levi gratiarum actione contenti sint: non eadem tamen istorum opinio est, qui è suis viribus rem pensant, gratiamque rependere cunctantes malignis carpere sermonibus, ac veluti censoriam notam inurere non cessant. Habenda igitur fugientis vitæ ratio est, cuius terminus ignoratur: ne si minus, quam par est, hanc observaveris, necopinata morte præventus, illam in animis omnium relinquant cogitationem, te non meruisse: quo vix aliud quidpiam homini ingenuo, ac liberaliter educato, gravius aut acerbius accidere posse censeo. Quapropter cum in hoc vitæ theatro sic nobis agenda fabula sit, ut virtutis ac decori maxima ratio habeatur, ita me spectari cupiam, ut si forte imprudentia, vel vitio naturæ impegero, nemo me tamen unquam virtutis tramitem deseruisse arbitretur, cui semel sacramentum dixi. Quod si vero his cæptis lætior eventus defuerit; & hæc semina è gratæ mentis granario selecta atque in fertilissimum Tuarum laudum campum dispersa non adeo feliciter provenerint; opera quidem mea perierit: at illud omnibus innotuerit, tempus, otium, fortunam, ingenium, atque omnia mihi potius, quam vel animum memorem, vel materiam defuisse. Piget sane & mei quandoque me pœnitet, quod non ea mihi dicendi facultas adsit, quæ virtutum Tuarum eximium decus honore verborum possit adsequi: non quod id Te velle

D E D I C A T I O.

velle existimem, ut laudum Tuarum præconium ore suffecturo detoneatur, quo virum modestiorem, & ab omni sui ostentatione magis alienum vix novis: sed ut cum cives Tui, quibus quotidiana præstas beneficia, tum res publica, cujus salutem gloriamque saluberrimis consiliis tueris, aliquam saltem Tui partem à me descriptam possint agnoscere.

Apellem tradunt tonitrua, fulmina, tempestates, & quæ pungi non posse viderentur, coloribus adumbrasse, magnumque sibi nomen ea re, multumque favoris quæsisse, quod illa, quibus nec aures, nec oculi sufficerent, ipse jam sibi traderet spectator, & vix tamen oculis suis crederet. At quid illud in pictura quæso fuit, quod oculos hominum tenuit? Num fragor horrendus convexa cœli tremifico sono concutiens, aut albicantes, ut quondam poëtæ fabulati sunt, magni Iovis quadrigæ per æquora nubium intolerando strepitu decurrentes? Num ex collisis nubibus accensus ignis, edita montium, templorum, turriumque culmina, & quidquid in terris eminet potissimum dejiciens; aut invia mundi viscera penetrans, & quacunque transierit, cuncta flammis adurens ac devastans? Num volucris ventorum furor, invictis undique turbinibus omnia fusque deque ferens, & instar pulveris nubis immania saxorum pondera contorquens, terrarum intima concutiens; extima convellens, & omnia cœli lateparentis spatia ululante mugitu pervagatus? deficiunt ad hæc mi-

D E D I C A T I O.

miracula humanæ manus; & acumen mortalis ingenii ad tantum naturæ fastigium non pertingit. Quænam fuit igitur hæc Apellis gloria? Vnde iste plausus, & omnium favor? Expresserat imaginis imaginem; idque tam belle, ut in re maxima permagnum aliquid fecisse videretur. Ipsa quinetiam novitas, quæ plurimam plerumque rebus non ante visis gratiam conciliat, haud exigua intentati prioribus operis pulcritudini fuit accessio. Sit fortassis inter hujus ævi eloquentes alius Apelles, qui luminibus verborum sententiarumque coloribus vim Tui consilii, prudentiæ pondus, ac eruditæ facundiæ inexhaustam facultatem ad stuporem usque depingat, ubi cummaxime rem sibi factam putaverit, plus tamen operis experietur superesse, quam perfecerit. Eo mihi paratior venia erit deficienti, quod vel validissimum tanti ponderis onus possit obruere. Simpliciter igitur dicam, quod copiosius animus sentit, quam lingua profari possit. A G O Tibi G R A T I A S, Perillustis C A N T I; quas cum referre non liceat, semper habebo. Publica verba sunt; sed interius animi secretum commissam sibi tuorum beneficiorum memoriam singulari fide ac sanctitate conservat. Vera loquor; & veritatis hujusce mihi conscius cum fiducia quadam illud addo, permultos esse, qui Te colant, observent, venerentur; sed à perpaucis Te tam fervide diligere. Nec obstat amor meo Tui reverentia: Amo Te, quia me prior amavisti. Amo Te, quia gra-

* 5

DEDICATIO.

gravissimo insignis beneficii argumento benivolentiae Tuæ fidem fecisti : Amo Te, quia me amare non desinis ; sed invalescentis amicitiae continuatis indiciis confirmas. Quamquam longe major, & in hac republica maximus es ; nihil tamen magnitudini Tuæ decedit, licet amor vel pares inveniat, vel faciat. Sublimitas Tua submovet æqualitatem : & imperat, incutitque venerationem tantarum virtutum plenissimum concilium, quod Tui pectoris sacrario continetur. Scipionem Nasicam optimum ab Senatu civem judicatum, eloquentia primum, scientia juris consultissimum, ingenio sapientissimum, *Corculum* sua ætas appellavit. Ut qui Te ignorant, discant, haud alteri viro te rectius comparaverim, Vir Prudentissime ; cujus animam, si Pythagoræorum hoc ævum foret, in Tuum commigrasse pectus dicerem. At nunc, quanta hæc laudis accessio est, quod illa virtutum decora vera pietas animaverit ? Iactent illa secula suos Heroas : iactent principes moribus & factis viros : iactent consecrata sempiternæ memoriæ nomina : tanto tamen illorum inferior comparatio est, quanto verus Divini Numinis cultus erroribus gentilium antecellit. Sed ut hæc, quæ dixi, non temere ac sine iudicio, aut absque aliquo veritatis argumento videar effudisse : (nam ab adulationis suspitione mea me vindicat rusticitas, ut qui nec innocentibus blanditiis sufficiam,) quid urbi patriæ, quid Batavorum rei-

DEDICATIO.

reipublicæ contuleris , leviter attingam ; ut & hujus seculi mortales , quibus optimi civis exemplum præbes perfectissimum , & omnis dehinc posteritas , quæ de Tuis meritis verissime judicabit , agnoscant , Pietatem , Prudentiam , animi moderationem , patriæ libertatis amorem , continentiam , facundiam , humani denique divinique juris cognitionem Te tamquam templum suum habuisse.

Magna quondam gloria fuit Thrasylbulus Atheniensis , quod exulceratos xxx tyrannorum dominatione civium animos saluberrima , & à se primum reperta Oblivionis medicina persanaverit. Tu vero , Perillustris CANTU , ex quo tempore ad Goudanæ reip. administrationem accessisti , discordes antea , & conspiratis factionum partibus infestos imminentesque sibi procures tam sollerti consilio conciliasti , ut , quod in dissensione difficillimum est , omnium tamen gratiam tenueris : ita inter jam sibi conciliatos primas obtinuisti ; tam sagaci modestia potentiam temperasti , ut nec prælatum Te sibi quisquam doleat , nec præter ceteros eminere sentiat : concordiam vero ita confirmasti , aluisti , auxisti , ut unius omnes animi , sed corporibus tantum divisi videantur. Aviditas honorum , dum nullus ambitioni modus est , plurimos pessum dedit , invidiæ premeritis mole obtritatos. Tu sic honores appetis , ut primam commodorum patriæ rationem habeas : ita geris , ut appetisse nemo putet ; ceterorum
vero ,

D E D I C A T I O.

vero, qui publici consilii participant, majorem quam Tuæ dignitatis habeas rationem. Hinc ingens Tui & unus amor, quo Te procures prosequuntur: hinc illibata auctoritas, nec adversantium perverso molimine tentata: hinc, quod plane stupendum est, in optimatum republica nullæ partes. Censeberis hoc Cive G O V D A, ut Athenæ Solone, Lycurgo Sparta, Roma Menenio. Ille, ille C A N T I V S Tuus æternum tibi ornamentum erit; hoc nomine superbies, hoc illustraberis. Nunc quod mentis humanæ vitium est, quam beata sis, nescis: verum tum demum intelliges, ubi: sed absit omen, ac in felicia potius ac fausta verba affectus nostri prorumpant. Disce tamen, dum licet, disce ab exteris: disce ab Chaucis & Ostfrisiis. Prædicant illi fortunas tuas, ac tam grande bonum tantum non invident. Discordiæ inter Principem & Proceres, unius Viri prudentia non semel sopitæ, mitigati dissentientium animi, & inimicis, an hostibus, insidiarum facultas præcisa, quid nisi totidem tuæ gloriæ monumenta sunt? Wirtembergensis Ducis judicium, quo Filix CHRISTINÆ CHARLOTTÆ, Ostfrisorum Principi, C A N T I I tui prudentiam & in dandis consiliis fidem commendavit: honores ab illa Principe habiti, repetitæ sæpius L E G A T I O N I S decora speciosa quidem & pulchra sunt, atque in multorum laudem suffectura: sed quæ pars gloriæ C A N T I I? cujus cum sit immensa magnitudo, juvat uti dicendi

D E D I C A T I O.

cendi copia, ab ipsa materiæ ubertate affluente. Cujus etenim ingenii sterilitatem illa non vinccret? aut cujus illa verborum sensuumque paupertatem divitiis suis non collocupletaret? Nam si ve domi Consul patriæ commodis invigilas, si ve per omnes honorum gradus ad summum in nostra republica dignitatis fastigium evectus, terra marique pacis & belli momenta dispensas; si ve commissa devictarum provinciarum cura Temet feliciter expedis, ubique magnus appares, ubique eximius, ubique admirabilis. Duumvir olim litibus Ultra-Mosanis judicandis creatus tanta civium Trajectinorum lætitia, acclamatione, plausu exceptus es, ut ipsa quasi fortuna commoveretur, Teque inaugurandæ Trajectinæ curiæ destinaret. Hic veluti deprehensa, & pœne obstupescens mens mea subsistit. Dum circumfusorum undique civium turbæ cogitatione permista & videre sese & audire fingit, qua exspectatione hominum, quo splendore, qua gravitate primus in sacrata Themidi domo sacratus ipse Iustitiæ antistes jura reddis; ac sapientiæ Tuæ penetralia recludis. Festus ille dies publica omnium lætitia, convivii, ceteraque hilaritatis specie transactus perpetuum Tui desiderium animis civium; Tibi stabilem erga non ingratham civitatem benivolentiam ingeneravit. Non hic inter publicas curas literarum studia provecta commemorabo: tacebo Bibliothecam Trajectinam Te potissimum connitente

DEDICATIO.

tente adornatam; & salubria cum huic, tum Scholæ publicæ constituendæ, ornandæ, augendæ data consilia dedita opera præteribo. Nam si in hæc privatæ laudis spatia libeat excurrere: si de singulari Tuo erga literas & literatos amore cupiam differere: si eruditionem Tuam, & præter ceteras Iuris scientiam, artisque Poëticæ facultatem prædicare aggrediar: si singula, quibus emines, naturæ & ingenii ornamenta explicare tentem, quis huic Gratiarum Actiōni modus sit, quis finis? Permitterem tamen vela ventis, & illud infinitum Tuæ laudis mare Dædaleo conatu trajicerem, si eadem gratia, vel exigua duntaxat ejus portio, quæ carminibus tuis instar animæ est, verbis meis adspiraret: si quæ ipse eloquentia res publicas & privatas tractas, eam Tibi præstare possem. Tum vero haberet aliquid Oratio mea, quod Vlyssæas grandines, mellifluam Nestoris dulcedinem, concisamque Spartani Regis brevitatem commixtis omnis facultatæ virtutibus exprimeret. Deest, deest mihi non tam voluntatis, quam virium subsidium: ideoque contractis prudenter velis angustioribus terminis orationis cursum circumscribere compellor. Sed illud tamen spatium superest, quod ingentium quondam virorum præconio satis fuit. Viret adhuc, & æternum virebit Curiorum Fabriciorumque continentia gloria: integritas Epaminondæ, & Aristidis florida innocentia nulla temporum serie marcescet: incorruptos boni
Pho.

D E D I C A T I O.

Phocionis mores nulla non posteritas ab interitu vindicabit. At illos quidam donorum, quæ libertati patriæ insidians hostis obtulerat, contemptus æternæ memoriæ posterorum commendavit: Tu & amicorum Xenia, nec pretio nec animo corrumpendi invidiosa, quæ vel ipsis Imperatoris Sacratissimi Constitutionibus fuere permissa, rejicis, & pertinacius ingerentibus modo non implacabiliter irasceris. Contra ea, cum in contemnendis muneribus animo sis longe maximo; ita tamen rem familiarem temperata diligentia tueris, ut & optimi Civis impleas officium, & egregii patrisfamilias. Ad hoc exemplum compositi reliquorum nostræ civitatis procerum animi, veterum cum Spartanorum, tum Romanorum integritatem sanctissimam non æmulari, sed repræsentare videntur. Amplius enim ad hujus reipublicæ modum divitiis innutritus, familiæ patriciæ splendore circumdatus, honoribus omnibus defunctus, relictas à parentibus opes nec minuisti nec auxisti; quorum illud privatiæ hoc publicæ sobrietatis ac temperantiæ luculentissimum sit argumentum. Dissoluta namque & indulgens luxuriæ vita nullis vel ex peculatu: (quo vix aliud blandius vitium est) vel ex affluentia munerum, (quo sub honesta specie nullum turpius) subsidiis fulciri potest, ut non tam avitæ, quam male partæ divitiæ male dilabantur, & quotidianis ac pæne continuis profusionibus disperiant. In re publica vero, in qua nec bene meritis debita præmia,

D E D I C A T I O.

mia, neque male rem gerentibus iusta supplicia rependi possint, nulla tanta boni patrisfamilias, licet ei plurimum vacet, esse diligentia potest, quæ sine criminum suspicione, corradendis, aggerendis, accumulandis opibus inservire valeat, & invidiosos pecuniarum acervos, in arculis extruere. Ergo & peculatu, & avidæ munerum captationi infensissimus, ab avaritiæ sordibus alienus, ab intemperantiæ labe remotissimus, nec reipublicæ gravis es, nec Tuis, nec Tibi. Sed hoc tamen donum; Perillustis CANTU, & hoc perexiguum munusculum, gratæ meæ mentis, etsi tenue, at certum nihilominus indicium, quod jam diu Tibi offerre desideravi, maturius non potui, & erecto vultu, & sine rubore licet accipias: nisi quem tenuitas offerentis expresse- rit. Admitte intra limina Tua Poëtam Consula- rem, Consularis ipse & Poëta: & AVSONIUM, Tuo nomini consecratum, atque ad Te festi- nantem, benigno lætoque vultu suscipe, fove, tu- tare. Quod si cura mea, qua tersior in lucem re- dit, domesticis & publicis negotiis interpolata, nec huic uni studio dedita, minus Te patrono digna fuerit, at AVSONIUS certe non indignus est, quem benivols amplectaris. Magnum fuisse virum necesse est, quem ex innumera doctorum hominum multitudine ad imperatoris filii studia regenda VALENTINIANUS Imperator pru- dentissimus delegerit; quem per varios honorum gradus post duplicem Præfecturam à Professoria Ca-

Ca-

DEDICATIO.

Cathedra ad curulem sellam discipulus GRATIANVS evexerit; quem scholastico quondam pulvere sordidum, palmata deinceps veste fulgentem, Consulem suum ROMA salutavit: sic ut haud temere dixerim, habuisse illum fortunam in consilio, quisquis AVSONIO MAGNI cognomen primus imposuit. At si vel ita Tibi munusculi nomen odiosum est, hospitem Te in Tuas ædes admisisse puta, quicum bonas horas conteras, qui Te reficiat, qui Te delectet. Vale.

GOYD M in Batavia
cl^o Id^o c^o lxxi. 2. d.
Kal. Iulias.

IACOBVS TOLLIVS LECTORI S.

SEsquiannus est, Benivole Lector, quum Ausonius, multo quam haecenus fuerat opera mea emendatior, minori forma excusus est. Promississe tum temporis memini, daturum me propediem editionem aliam, qua tibi integros Scaligeri, Accursii, Freheri, circumcisos inutili mole Vineti, & hinc inde selectos Barthii & Variorum seu commentarios, seu notas, una cum meis animadversionibus exhiberet. Liberaverim fidem, nec ne, ubi hac perlegeris, cognosces. SCALIGERI namque libros duos Ausonianarum Lectionum, qui non sine magno legentium incommodo confusas ac nullo ordine permixtas magni illius Viri observationes continebant, ita digessi, ut suum quaque locum obtineant, & Auctoris verba, quibus illustrandis inserviunt, proxime consequantur. Idem devoratum tadum est in disponendis MARIANGELI ACCURSII notis. Haud multum facecivit negotiū FREHERI commentarius in Mosellam, quem cum reliquorum notis ita coadunavi, ut nihil in eo fuerit, quod in hac editione desideretur: nam & indicem ipsum, nimis ως ἐμοί γε κατ'ῆ prolixum, in diversa sentientium gratiam, universi operis indici subjeci. Plurimus labor exhaustus est in circumcidendis verbosissimis VINETI commentariis. Hic enim per ignes inceditur suppositos cineri dolofo. Ne igitur viri eruditissimi memoria nominique forem injurius, multa reliqui, quae jure merito recidi; paucissima resecuri, quae cum fructu legi possent: atque haec hujusmodi sunt, ut aliorum potius, quam ad Ausonium illustrandum pertinere videantur. Collegi praeterea ex diversis, & imprimis GASPERE BARTHIO non omnia, sed quae censebam selectiora: imo nec ex omnibus. non enim mea bibliotheca tam locuples, ut in hos usus sufficiat; & civitatis nostra publica ejusmodi est, ut, qui illius adornanda curam gesserint, humaniores literas haud multum amasse censeas. Atque
hac

hac quidem occasione non possum non deplorare sortem meam, qui in condensâ scholastici pulveris nebula adeo hic nulla alieni fideris luce collustror, ut in meris me versari tenebris existimem. Solus igitur, & absque ullo in his literis elegantioribus exercitati hominis consortio, librorum cum scriptorum, tum editorum copia defraudatus, negotiis cumplurimis obrutus, unica melioris fortune spe subnixus, doctorum hominum vestigia sollicite lego, & per spinosam, & nimis quam difficilem viam lentis passibus ad Eruditionis templum festino. Quid hæc ad nos? inquires. Haud multum fateor. Sed tamen

Est aliquid, fatale malum per verba levare.

& condonabis hoc, Lector, humane imbecillitati, cuius plerumque dolor querulus est. Ut igitur ad institutum sermonem revertar, præter eas, quas tibi pollicitus fueram, accesserunt VALENTIS ACIDALII Nota in Gratiarum Actionem, quarum nobis & indicium & copiam fecit Incomparabilis GRONOVIVS: cuius Viri ea fuit benignitas, ut quem olim ad humaniora studia informaverat, nunc quoque doctissimis suis Emendationibus ad exornandas hæc Laboris mei primitias impertiverit. Idem debeo beneficium Celeberrimo GRÆVIO; cuius notissima in omnes humanitas cum recondita eruditione conjuncta majorem huic viro laudem comparavit, quam quæ grata singularis ejus erga me amoris ac benivolentia commemoratione possit adaugeri. Vltimum locum obtinent (nec mereatur absum) animadversiones aliquot meæ, quæ aut correctæ mutataeve lectionis reddatur ratio, aut ex aliorum scriptorum comparatione Ausonius illustratur. Atque hæ non anxie acquisita, sed dum gravioribus studiis incumbō, forte oblata, atque adeo inter colligendum deperperata, tantam veniam merentur; quantum habuere festinationis. Tuis enim commodis servire potius duxi, quam ex aliquantulo labore gloriam captare, quæ severioribus demum studiis, atque solidiori doctrinæ debita ab inertibus & ignavis frustra queritur. Vale.

ELIÆ VINETI
SANTONIS
PRÆFATIO

In sua Commentaria in AVSONII
Burdigalensis scripta.

Vod in aliis quibusdam vetustis scriptoribus sponte sulceperam, id in Aufonio Burdigalensi non tam sponte quam rogatus tentavi. Burdigalæ namque quum literas jamdiu profiterer, petebant plerique cives, ut Aufonii sui scriptis valde corruptis obscurisque, aliquid etiam operæ darem. Ceterum non videbam, quid hic possem sine vetustis exemplaribus, quæ nulla reperire poteram. Mirabar equidem vehementer, quod quum in antiquissima opulentissimaque civitate, multæ essent veteres bibliothecæ, variis scriptoribus instructæ, in nulla exstarent civis tam nobilis scripta. Cunctabar itaque quicquam aggredi viribus meis majus, donec ex Senatu tandem, & aliis ordinibus viri docti & graves à me familiariter sæpe postularunt, ut quam possem, si non quam vellem, Aufonio, operam quoque suo, vel potius, ut ipsi loquebantur, nostro navarem, quem tam perditum legerent & tenebricosum. Quibus amicis & viris primariis, visum est tandem obtemperare. Itaque cœpi, quæ habui formis exarata exemplaria aliquot conferre, commentariaque scribere, quibus emendationum rationem redderem, & obscuriora, siqua possem, elucidarem. Quæ nostra commentaria dum maturescerent, placuit primo quoque tempore sola Aufonii scripta, ut restitueram, emitte. Itaque Lutetiam misi Iacobo Guppylo Pictoni, amico Latinis Græcisque literis doctissimo: qui edenda curavit anno
Chri-

P R Æ F A T I O.

Christi millesimo quingentesimo & quinquagesimo primo: eamque editionem Illustrissimo eruditissimoque Cardinali Bellajo, Burdigalensi Archiepiscopo dedicavit. Non multo post Stephanus Charpinus Lugdunensis sacerdos ad me scripsit, reperisse se in quadam vetere bibliotheca agri Lugdunensis antiquum codicem: in quo multa essent Aufonii, quæ nondum quisquam typis edita vidisset: eaque paulo post Ioanni Tornesio Lugdunensi typographo edenda dedit. Quæ quum ad nos tandem Burdigalam pervenissent, eaque avide percurrissem, animadvertissemque, non satis fideliter ex suo exemplari descripta fuisse, ad Charpinum scripsi: ejusque studio, opera, merito cum in omnes literarum studiosos, tum in Burdigalenses Aufonii cives collaudato, petii, ut si quo modo posset, veteris libri mihi videndi copiam faceret. Qui rescripsit se libenter facturum, quum primum reddidisset Iacobus Cujacius, cui commodaverat. Avarici tum Iurisprudentiam profitebatur Cujacius, vir non tantum legum Iurisque, verum etiam omnium bonarum artium peritissimus: qui eum librum non soli sibi habebat, sed communicabat cum amicis: inter quos Ludovicus Ruffardus collega, multa in eo observaverat: de quibus Adrianum Turnebum monuerat: & in sua adversaria coniecit Turnebus. Cujacius ergo, qui jampridem me audierat emendationem interpretationemque scriptorum Aufonii suscepisse, vetustum codicem sponte, pro sua singulari humanitate, mihi misit: quem quum statim contulissem cum novis: ac multa, quæ ex eo restitueram, communicassem cum amicis Burdigalensibus philologis, qui & antiquum librum libenter viderunt, & in eo sunt in primis mirati, quod *DI V O N A* scriberetur, qui in omnibus aliis, quos unquam viderant, Duiona esset, ille priscae Burdigalæ fons, cœperunt instantius efflagitare, ut emendatiorem jam Aufonium cum commentariis edere

nihil

E L I Æ V I N E T I

nihil cunctarer. Quibus ut aliqua ex parte satisfacerem, quando mea commentaria nondum satis tota esse matura existimabam, in lucem dare visum est, quæ in librum de Claris urbibus scripseram: ubi multa erant de Burdigala, quæ illos in primis cupere cognoscere intellexeram. Hæc igitur Enguilbertus Marneſius Pictavis impressit anno Christi millesimo quingentesimo & sexagesimo quinto: nec multo post Antonius Gryphius à me literis petiit, ut si manum extremam apposuissem Aufonio, ad se mitterem, quem esset brevi excusurus. Mihi ergo, sed sola Aufonii scripta. mea commentaria adhuc retinui. Quæ quum postea recognoscere cœpisssem, & in eo me frequenter opere offendisset, quum crebro inviseret, Iacobus Salomo Narbonensis, Iurisconsultus, doctus & bonus, qui eo tempore Tolosa Burdigalam, ubi res civiles paulo pacatiores erant, secesserat, ad Iosephum Scaligerum familiarissimum suum scripsit, me in castigando explicandoque Aufonio totum esse: locaque aliquot ex iis, quæ emendaveram, insigniora indicavit. Cui quum rescripsisset Scaliger, ac mihi multa salute adscripta, locum illum de *Vivifica*, pro vivifica mire probasset, addidit, in eodem Mosella esse non pauca, quæ ipse, qui Belgicam illam perlustraverat, observasset: nec multo post eas datas literas, ex Aginnenſi suo ad audiendum Cujacium se contulit. Docebat ille tunc Valentia, ad quem & ad Scaligerum scripsi de Aufonio ad Gryphium jam ante annos quinque misſo. Rescripsit Scaliger Valentia & Lugduno mense Aprili & Augusto. Promisit omnem operam, quo posset Aufonius, cujus erat studiosissimus, in lucem castigatior exire, & meis commentariis illustratus. Ceterum quum veterem illum librum, quem eo tempore remiseram Cujacio, nactus esset, conferendum cum meo exemplari censuit, siquid forte deprehenderet, quod me fugisset: Barbarica namque scriptura erat.

P R Æ F A T I O.

erat. Quædam literæ agnitu difficiles ; multæ fugientes ; plerique multorum verborum versus in modum unicæ dictionis descripti, & nonnulla interdum verba in duo plurave divisa. At plus etiam sibi duxit faciendum Scaliger, quam promiserat. Scripsit, Aufoniarum lectionum titulo, perquam doctum emendationum expositionumque commentarium: quod mihi pro sua in me benevolentia consecratum, Gryphio tradidit imprimendum. Tardius autem dum editionem aggreditur Lugdunensis, typographiam interim Burdigalenses instituerunt: à meque continuo petierunt, ut aliud emendarem exemplar; quo mox in sua civitate sui civis scripta excuderentur castigatiora, simulque mea commentaria. Cœpit itaque Aufonius edi Burdigalæ mense Februario, quum ageretur annus à Christo nato millesimus quingentesimus & septuagesimus quintus, absoluebaturque ineunte æstate, quum à Gryphio accepimus, quod nimium diu expectaveramus. Typographum autem quia defecit charta, nec alicunde, ob immanium latrociniorum frequentiam, nancisci statim potuit, commentariorum editionem differre fuit coactus. Quod quum vidi, quia posteriores cogitationes solere sapientiores esse semper audieram, placuit in ista cessatione, Cujacium per literas rogare, ut iterum veterem librum mihi commodaret. quem ille statim misit. sicque totum iterum contuli. Rebus interea nostris aliquanto quietioribus, accersitaque charta, imprimere tandem cœpit Simo Millangius nostra in Aufonium commentaria mense Iulio, quatuor annis post quam Aufonium edidisset. Quæ quum jamdiu sui expectationem concitasse audio, an eam sustinere ac tueri possint, nescio: ceterum magno mihi constituisse nemo dubitet: & de iis hoc cognoscat, si quis volet legere, in iis conficiendis me Servii, Placidi, & aliorum veterum commentatorum exemplum esse secutum. Quæ vulgo nota sunt,

EL. VIN. PRÆFAT.

sunt, ea non attigi. Quæ vero visa sunt obscura, & non adeo cunctis nota, in iis tantum elaboravi. Quorum nonnulla si tam tenebricosa etiam fuerunt, ut in iis nihil prorsus viderim, indicare non sum veritus, quemadmodum in aliis, jam multis ostendi me nihil dissimulare solere, sicubi hæsito, ut se rudiores ibi diutius non torqueant: qui vero ceteris ingenio & eruditione præstant, in istis se nodis exerceant, monstrentque, quanto nobis sint superiores: & sic nihil tandem remaneat in bonis autoribus, quod doctiorum studio & diligentia minus docti non intelligant. Nullam Ausonius disciplinam ignoravit: omnes Latinos Græcosque scriptores, quorum major pars intercidit, ad unguem novit. Hinc in ejus scriptis multa se ostendit, & varia eruditio, ut cuivis legenti non statim queant intelligi. Deinde per ea tempora vixit, de quibus pauca in literas exstant relata. quare nonnulla, quæ de suæ ætatis rebus solum attigit, quomodo plene explicare queas? Postremo, quod nobis omnium plurimum exhibuit negotii, cuncta ejus scripta pervenerunt ad nos mutila, & indignis modis corrupta, in quibus non pauca quidem restituiamus, sed non potuimus omnia. Purioribus opus est exemplaribus, quæ fortassis aliquando reperientur: eruntque post nos, qui aliquid quoque operæ navent Ausonio. Cui quod interim sit à me præstitum, ac in publicam utilitatem emissum, id justos rerum æstimatores æqui bonique consulturos confido.

TESTI..

TESTIMONIA

& Iudicia diversorum

DE AVSONIO.

Symmachus lib. i. Epist. xiv, ad Aufonium.

Voluit tuus Mosella per manus sinusque multorum, divinis & te versibus consecratus. Novi ego istum fluvium, quum aeternorum Principum jampridem signa comitarer, parem multis, imparem maximis. Hunc tu mihi improvise clarorum versuum dignitate Ægyptio Nilo majorem, Sarmatico Histro frigidiorē, clarioremque hoc nostro populari Eucino reddidisti, &c.

Idem Symmachus ad eundem.

Merum gaudium mihi eruditionis tua scripta tribuerunt: erat quippe in his oblata Tulliano melle festivitas. Quid igitur magis mirer, sententia incertus addubito, ornamenta oris, an pectoris tui. Quippe ita facundia antestas ceteris, ut sis formido rescribere. Tibi uni ad hoc locorum nihil gratia prastitit, aut dempsit invidia. Ingratius scavo cuique, proboque, es laudabilis. Velim tacere, quid sentiam: velim iusto de te silentio vindicari: sed admiratio scriptorum sensum frangit injuria. Ita me Dii dominis probabilem prastent, ut ego hoc tuum carmen (Mosella,) libris Maronis adjungo.

Idem lib. i. Epist. xx, ad Aufonium.

Bene ac sapienter majores nostri, ut sunt alia atatis illius, ades Honori atque Virtuti gemellas junctim locarunt, commenti, quod in te vidimus, ibi esse premia honoris, ubi sunt merita virtutis. Sed enim praterea etiam Camænarum religio, & sacri fontis advertitur, quia iter ad capeffendos magistratus saepe literis promovetur. Hac parentum infusa Consulatui tui argumenta sunt, cui morum gravitas & disciplinarum vetustas curulis sella insigne pepererunt, &c.

Sidonius Apollinaris lib. iv. Epist. xiv,
ad Polemium.

Nam tuorum pueritia comparatus non solum Cornelios Oratores, sed Aufonios quoque Poetas vincere potes.

T E S T I M O N I A.

Lilius Gyraldus Dialogismo xxi.

Poëmatum composuit lepidissimus Poëta Ausonius ad Nepotulum ejusdem nominis Ausonii ex filia, quod ~~ἐπιγράμματα~~ inscripsit, elegans sanè & doctrinæ multijugæ.

Iul. Cæs. Scaliger lib. vi Poëtices, cap. v.

Ausonius ingenium magnum, acutum: stilus duriusculus. Multa scripsit non solum varia, sed etiam varie. Quare quid facere potueris, non quid fecerit, potius judicandum. Utinam Epigrammata ne scripsisset. nam & inculta sunt pene omnia. & omnia dura: quadam etiam inepta, aut frigida, aut frivola, ut è Græcis satis habuit qua exprimeret. nonnulla vero adeo fœda atque detestanda; ut neque scriptore, neque auditore digna, non in spongiam incumbere merita sint, sed solis flammis expiari posse videantur. Sane sibi multum placuisse constas ex incuria scriptorum futurorum seculorum securum, cum sibi videretur sui esse princeps. Eum vero piguisse castigationis videmus in ipsis Iambis; quos cum puriores inchoasset, lutulentos fluere permisit.

& mox:

Inter cetera vero ejus poëmata sunt, qua ipso partim eiddia, ut Griphum de numero ternario, partim vocat Eclogas; sic enim inscribitur ea, qua vitæ nostræ misérias describit; valde sane bona, & quovis magno Poëta digna. Sed longe illustrior illa, in qua Cupido cruciatur. Est enim docta, candida, neque carens numeris. Mosellam vero adeo excoluit, ut ea sola magni Poëta nomen sibi comparare potuerit. Est enim in ea multa ars tum dispositionis tum eloquentiæ. Multa lumina figurarum, multum ingenii deprehendas.

Isaacus Casaubonus in not. ad Æl. Spartianum.

Sed etiam apud castigatissimum poëtam Ausonium.

Bellarminus de Scriptor. Ecclesiast. ad ann. 390.

Ausonius Poëta Magister fuit Gratiani Imperatoris, à quo & Consul creatus est anno D. 379. Scripsit multa profana. scripsit etiam epistolas aliquas carmine ad S. Paullinum Nolanum; & exstat sub ejus nomine apud Paullinum Precatio matutina ad Deum: & inter opera Ausonii, egregium carmen de Resurrectione Dominica: Ex quo Christianus fuisse intelligitur, quamvis de Diis Gentium nonnulla scripserit more poëtarum.

G. Io.

T E S T I M O N I A.

G. Io. Vossius de Poëtis Latinis.

Aufonius Buerdigalensis vixit Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Imperatoribus, ac à Gratiano discipulo ad Consulatum etiam euectus fuit, postquam & varia jam senem scripsisse ipse indicat. Poëta fuit gentilis, quemadmodum ex Paullino liquet; ut, quæ Christum celebrant, perperam illi sint tributa.

Petrus Possinus in Lexico suo Pachymeriano, in voce Φυλακή.

Φυλακῶ hoc loco verti trihorium, quam vocem memini me legere apud auctorem satis antiquum nec indiligentem Latinitatis Aufonium in Mosella.

Cunr. Rittershusius in Epist. ad Solom. Pantherum.

Multa in illo viro (Aufonio), vere Magno, secum una miror, multa suspicio ac veneror. Vt pauca de multis: illud imprimis apud me monstri instar habet, hominem Christianum, &, ut apparet, non nomine tantum; sed & pectore & moribus, adeo saepe lasciva atque improba scribere potuisse, ut nisi nomen Aufonii esset adscriptum, Bilbilitanum poëtam te legere putes: Vbi illud? Nullus sermo putris ex ore vestro egreditor. Vbi illud? De omni otioso verbo rationem esse reddendam. Quid adversus hac gravissima interdicta virium habet illa excusatio, quæ est in Centone Nuptiali?

Lasciva est nobis pagina, vita proba est.

Hoc unum. Miror & illud, potuisse virum Christianum, cum infestissimo huius nominis hoste Symmacho (talem enim illum fuisse, constat ex ipsius Relatione ad Augg. & Prudentii, atque Ambrosii ad eam Responsione:) amicitiam colere, nec eam vulgarem, sed intimam; adeo ut alter alterum patrem indigitares. Miram hoc, inquam, mihi. Nam quæ ceteris de rebus consensio esse potest, ubi in fundamento ipso, quod est vera religio, aliqui dissentiant? In amicitia autem rerum divinarum & humanarum consensio summa requiritur. Porro suspicio in hoc viro acumen, leporem, ac rotunditatem, imprimis Epigrammatum, quibus

Expleri mentem nequeo, ardescoque legendo.

*Veneror & eruditionem multiplicem, de veterum fontibus haustam. Quid enim apud illos, sive Græcos, sive Latinos, memorabile, quæ verborum, quæ rerum, quod non Aufonius delibavit. Vt de sententiis nunc dicam nihil: verba quam scitè ab optimis scriptoribus, Lucillio,
Plau-*

T E S T I M O N I A.

Plauto, Terentio, Lucretio, Varrone, Cicerone, Virgilio, Horatio, Martiale, & plurimis aliis mutatur?

Solomo Pantherus in Epist. ad Ioan. Posthium.

Ansonium Burdegalem, poetam imprimis bonum, cum mihi superiori autumno bona fors obtulisset, primum suspicere & mirari, exinde propius inspicere, & diligentius consemplari perrexi. Inuitabat me tum ipsius Consularis viri dignitas, tum etiam maxime prolektabat nova palmata, qua ipsum Imperator eruditorem Iosephus Scaliger donavit. Sed postquam mirandi stuporem deposuissim, atque ei paulum familiarior redditus essem, animadverti maximum illum virum, qui tam excellenti trabea Consulem nostrum adornarat, pleraque exterioris habitus intacta, nec concinnata (consulto, an fortuito, non facile dixerim:) reliquisse. Exteriorem habitum lectionem intelligo. Nam quod ad rerum cognitionem, quis eam vel profundius rimari, vel planius explicare Sermone illo potuisset? Ergo in stabilienda, sarciendaque lectione, occasionem de summa auctoritatis viro promerendi nactus; in quibusdam primum dubitavi & hesi, in quibusdam autem mutationem & medicinam, sed levem & mollem, non duram ac violentam adhibui. Ne vero meo iudicio valde sapiens esse viderer, placuit Apellem imitari, praeductisque foras aliquot conjecturis aliorum sententiam exquirere.

H O C

H O C I N L I B R O C O N T I N E N T V R.

A VSONII Burdigalensis EPIGRAMMA- TA; quæ præcedunt Præfatiunculæ five Epi- stolæ tres dedicatoriæ ad THEODOSIVM, SYAGRIVM, & PACATVM. pag. 1.	
EPHEMERIS.	94.
PARENTALIA.	107.
COMMEMORATIO Professorum Burdiga- lensium.	144.
EPITAPHIA Heroum, qui bello Trojano inter- fuerunt, & aliquot aliorum.	189.
DE Cæsaribus.	215.
ORDO nobilium Urbium.	228.
LVDVS septem Sapientum, & eorum sententiæ.	264.
EDYLLIA; in quibus hæc continentur:	
Versus Paschales.	294.
Epicedium in patrem.	297.
Villula.	303.
Protrepticon ad nepotem.	309.
Genethliacon.	320.
Cupido cruci affixus.	321.
Bissula.	338.
Precatio Consulis designati.	343.
Precatio Kal. Ianuariis.	346.
Mosella.	347.
Griphus Ternarii numeri.	447.
Technopægnion.	472.
Cento nuptialis.	499.
Rosæ.	520.
Vita humana.	524.
Vir bonus.	529.
Ναὶ καὶ ἡ Πυθαγορείου.	531.
Ætates animalium.	533.
	Hercu-

Herculis labores.	pag. 536.
Musarum inventa.	537.
ECLOGARIVM , sub quo continentur hæc :	
De ratione Libræ.	538.
De ratione Puerperii maturi.	541.
Signa Cœlestia.	546.
Ratio Dierum anni vertentis : de diebus, mensibus, anni temporibus.	549.
De feriis Romanis.	561.
De Agonibus : & alia.	564.
EPISTOLÆ : Ad patrem.	567.
Filium.	570.
Hesperium.	572.
Theonem.	574.
Axiū Paulum Rhetorem.	598.
Tetradium.	625.
Probū Præfectū prætorio.	629.
Symmachum.	639.
Vrsulum Grammaticum.	644.
Pontium Paulinum.	650.
GRATIARVM actio pro Consulatu.	699.
PERIOCHÆ rhapsodiarum Homeri.	737.
VITA AVSONII à Scaligero, Vineto, Crinito, & Lilio Gyraldo conscripta.	812.
INDEX Rerum & Verborum in omnia opuscula.	
INDEX Freheri vocum singularum quæ in Edyllo x, seu Mosella, occurrunt.	
INDEX ejusdem rerum singularum eodem Edyllo contentarum.	
INDEX ejusdem Auctorum in suis notis citatorum, emendatorum, illustratorum.	
INDEX Auctorum cum à me præcipue, tum ab aliis emendatorum.	
INDEX verborum usus rarioris ; veterum, novorum.	

THEO-

PRÆFATIVNCVLÆ TRES.
THEODOSIO AVGVSTO
A V S O N I V S.

A Gricolam si flava Ceres dare semina terræ,
Gradivus jubeat si capere arma ducem,
Solvere de portu classem Neptunus inermem:
Fidere tam fas est, quam dubitare nefas:
Insanum quamvis hyemet mare, crudaque tellus 5
Seminibus, bello ' nec satis apta manus.
Nil dubites auctore bono. Mortalia quærunt
Consilium. certus jussa capeffe Dei.
Scribere me Augustus jubet: & mea carmina poscit,
Pæne rogans: ' blando vis latet imperio. 10
Non habeo ingenium: Cæsar sed jussit: habebo.
Cur me posse negem, posse quod ille putat?
Invalidas vires ipse excitat: & juvat idem,
Qui jubet. obsequium sufficit esse meum.
Non tutum renuisse deo. Laudata pudoris 15
Sæpe mora est: quotiens contra parem dubites.
Quinetiam non jussa parant erumpere dudum
Carmina. Quis nolit Cæsaris esse liber?
Ne ferat indignum vatem, centumque lituras,
Mutandas semper deteriore nota. 20
Tu modo te jussisse, pater Romane, memento:
' Inque meis culpis da tibi tu veniam.

'AVSO-

1. *Nec sit aperta manus*] Liber vetus: *Nec satis apta manus*. Vinetus.

1. *Nec satis apta manus*] Aldus Gryphiusque excuderunt: *Nec sit aperta manus*. ut & mox: *Non habeo id genii*. haud ita recte.

2. *Blando*] In blando imperio vis inest. Idem Aufonius in epist. Centomis: *Potentissimum imperandi genus est, quam is rogat, qui jubere potest*. Vinet.

3. *Inque meis culpis*] Legitur & *tui* pro *meis*. In cogente culpa esse videtur major, quam in eo, qui coactus invitusque facit. *Culpas* autem eodem modo positas, vide in vers. 14 Præfas. in lud. Sapientum. Vin.

3. *Inque meis culpis*] Hoc melius, quam quod in Aldina Gryphianaque editione legitur: *Inque tui culpis*.

1. *Auso-*

PRÆFATIVNCVLÆ.

A V S O N I V S
S Y A G R I O S V O
S.

- A** Vsonius genitor nobis. ego nomine eodem
Qui sum, qua secta, stirpe, lare, & patria,
Adscripti, ut nosse, bone vir, quicumque fuisset,
Et notum memori me coleres animo.
Vasates patria est patri: gens Ædua matri

5
De

1. *Aufonius Syagrio*] Poëmatium charactere Lucilliano, cuius initium, *Aufonius genitor nobis*. titulum debet habere: *Aufonius Syagrio suo*, & continuandum cum Epigramm. quod infra subicitur, titulo ad *Syagrium*. Scalliger.

2. *Aufonius genitor*] In vetere Lugdunensi codice, qui multa illa Aufonii Burdigalensis habuit scripta, quæ Charpinus publicanda primus curavit, titulus hic fuit, *ABHINC AVSONII OPUSCULA*, quem sequebatur carmen, *Aufonius genitor nobis*, cum titulo, *AVSONIVS LECTORI SALVTEM*. sed libros suos Aufonius tam inepte inscripserit? Et carmen istud quis credat Aufonium poetam condidisse? Quod semidocti cuiuspiam versificatoris factus fuerit: qui Aufonii tamen studiosus, ejus Epicedium in patrem Iulium imitari conatus est: carmenque ex variis ipsius carminibus composuit. Mariangelus Accursius, qui ante Charpinum hoc ediderat in Diatribis, distichaque triginta tria in eo invenerat, quum in Lugdunensi exemplari undeviginti tantum essent, ita judicaverat: qui inscripserit, *EPICEDION IN AVSONIVM PONTAM INCERTO AVCTORI*. *Vinetus*.

3. *Adscripti, ut nosse, bone vir, qui-*

cumque fuisset.] Bone vir, *ἀγαθὸς*. apud Horatium, quo, bone, circa. Scal.

4. *Vasates patria est patri. gens Ædua matri*

De patre. Tarbelli sed genitrix ab Aquii.] Hoc distichum ita nulla controversia legendum putamus: *Matri enim Aufonii Ædus fuit pater, mater Tarbella*. ut ex Parentalibus cognoscimus. *Tarbella Aqua* sunt, non ex, quæ ad radices Pyrenæorum sitæ sunt, prope Tarbam Bingerionum: sed ex, quæ ad ostia Aturri sunt. Vulgo nomen retinent: nam etiamnum *Aqs* vocantur. Nimis arguantur, qui Ptolemæi *Δακίων* opinantur esse illam civitatem. Ut non satis mirari possis primum stuporem hominum, qui non vident tantum abesse hoc nomen ab illo oppido, quantum Tarbelli absunt à Gabalis, post quos Dacijs collocat Ptolemæus. deinde & imprudentiam, qui, cum sint Vascones, tamen ignorant morem linguæ suæ, quæ vocibus à vocali incipientibus solet hiatus virandi causa, *D*, præponere, quoties præcedens vox in vocalem desinit. Iam post Bituriges Vibiscos ad ostia Aturri & ultra, Stribo Tarbellos collocat. Vnde & *Oceanus Tarbellicus* dicitur. A saltu enim Pyrenæo occurrunt primi Tarbelli ad Aturri usque ostia. Hinc Boi. deinde Medu-

P R Æ F A T I V N C V L Æ.

De patre: Tarbellis sed genetrix ab Aquis.
Ipse ego Burdigalæ genitus. divisa per urbes
Quatuor antiquas stirpis origo meæ.
Hinc late fusa est cognatio, nomina multis

Ex

Meduli. postremo Bituriges Vibisci. A saltu Pyrenzo incipere vel unus Ptolemæus testis erit. Et eo Tibullus cum tradum Pyrenæi vocavit *Tarbellam Pyrenem*. Cantabros enim & Vascones, qui tunc ultra Pyrenem in Hispania erant, vicit Mesiata. qui cum Pyrenem penetrasent, sedes ibi posuere, ubi Tarbelli sunt. Apud Tibullum ex correctione nostra legimus:

— *Tarbella Pyrene*

Testis, & Oceanis litora Santonici.
non, ut vulgo editum est:

— *sua bella Pyrene.*

Inter Tarbellos enim, & litora Santonici Oceani tantum Garumna interjacet. cum Tarbellos ad ostia usque Garumnae ponant Strabo, & Ptolemæus. quare necesse, ut & Bojos, & Medulos complexi fuerint. Sed *Aquis Tarbellicis* eas esse, quas diximus, non autem Bigerronum balnea, quis magis convicerit, quam Aufonius ipse, qui scribit avum suum maternum eo pervenisse, *Vbi Oceanus Tarbellicus perfluit*? hoc est ad Aturri ostia, quem locum alibi de eadem re loquens, vocat *Aquis Tarbellis*. Satin' eo loco consistit de repam nota? Præterea Antoninus, à saramo Pyrenzo Burdigalam proficiscensibus necessitatem imponit per *Aquis Tarbellicis* iter faciendi. Quin & Paulino ex Hispania Burdigalam conpendenti idem iter assignat Aufonius:

— *jam niguida liquis*

Oppida iberrum. Tarbellia jam te-
ret. arven. & ditionis.

Vibius Sequellæ *Aquis Tarbellicis*
vocavit *atque Tarbellam*. *Aqys*, inquit,
Tarbellæ *cratæ* *Aquitanis* in *Oceanum*
fluit. *Macdonis* *quia* *de Tarbellis*

garumna putant quidam ita dictam, quia in Tarbellis voluit esse. quod falsum est, tum quia quidam Aquas Bigerronum easdem esse cum Aquis Tarbellensibus volunt hac ratione moti, quod *Tarbam* à Tarbellis dictam volunt. At sciant isti Tarbam Bigerronam esse: & eorum Episcop. non Tarbellensium, sed Bigerronum in antiquis Synodis dici: hodieque non aliter vocatur. Præterea aliud est Tarba, aliud Tarbelli. Postremo alio nomine *Aqs* oppidum vocatum fuit, alio illæ Bigerronum Thermae. Nam *Aqs*, quod in Tarbellis, sunt *Tarbellica Aqua*: & civitas Aquensium. Istud vero oppidum, quod non civitas, sed vicus esset, *vicani Aquenses* dicti. Id patet ex egregia inscriptione, quam ego ad oppidum in sacello quodam reperi, quæ in saxo elegantissimo cum simpulo, & disco libatorio affabre insculpta erat. Ea ita habet: N V M I N I. A V G V S T I. S A C R V M S E C V N D V S. S E M E R D O N I S. P I L. N O M I N E. V I C A N O R V M. A Q V E N S I V M. X I. S V O. P O S V I T. Præterea considera: quam longe sint Tarbelli à Bigerronibus, cum inter eos magna civitas, seu populus Atreantensis interjactus fuerit. de quo alibi scribis. Porro aliæ aquæ sunt in dominio Beneacensi, salubres potu, calidæ & frigidae junctæ nullo prope intervallo: de quibus intellexit Plinius lib. 21, cap. 11: *Emicant, inquit, berigæ, plurimæ in proximis terris alibi calida, alibi frigida, sicut in Tarbellis Aquitanica gente, & in Pyrenæi montibus, rursus intervallo discernente*. Qui aquas Beneacensis salus in Pyrenæis viderunt, & biberunt, non dubitabant Plinium de illis sensisse. *Scaliger.*

S. Ami-

A V S O N I I

Ex nostra, ut placitum, ducta domo veniant 10
 Derivata aliis. nobis ab stemmate primo
 Et non cognati, sed genitiva placent.
 Sed redeo ad seriem : genitor studuit medicinæ ,
 Disciplinarum quæ dedit una Deum.
 Nos ad Grammaticen studium convertimus: & mox 15
 Rhetorices etiam quod satis attigimus.
 Nec fora non celebrata mihi : sed cura docendi .
 Cultior : & nomen Grammatici merui :
 Non tam grande quidem, quo gloria nostra subiret
 ' Æmiliū aut Scaurum, Berytiumque Probum : 20
 Sed quo nostrates, ' Aquitanica nomina, multos
 Collatus, non & subditus, adspicerem.
 Exactisque dehinc per trina decennia fastis
 Asserui doctor municipalem operam.
 Aurca & Augusti Palatia iussus adire 25
 Augustam sobolem Grammaticus docui :
 Mox etiam Rhetor. nec enim fiducia nobis
 Vana, aut non solidi gloria iudicii.
 Cedo tamen fuerint fama potiore magistri ,
 Dum nulli fuerit discipulus melior. 30
 Alcides Atlantis, & Æacides Chironis ,
 ' Pæne Iove iste satus, filius ille Iovis ,
 Thessaliam, Thebasque suos habuere penates :

Ar

5. *Æmiliū aut Scaurum*] Deest huiusce disjunctionis alterum membrum. Lege igitur: *Æmiliū ad Scaurum*. Aut si hæc non aridet, tamen si sincera sit & genuina lectio; repone, *Berytiumve Probum*. De quibus Grammaticis plura ad Carmin. xv. Professor.

6. *Aquitanaque nomina*] Quid hic faciat copula, merito quaeramus, quum sit appositio, *multos nostrates Aquitana nomina*. Quare meo periculo corrige: *nostrates Aquitanica nomina multos*; id est, Aquitanos. Sic in Viribus: *Tollosagos paganica nomina*

Volcas legendum esse illic monui, & pluribus adduxi: pro, *Paganique nomina*. Ibidem *Aquitana rura* dixit, ut hic *Aquitana nomina*. Sed nec editio vetus, qua Fruterius usus est, aliter habuit; qui lectionem hanc male sollicitavit, & pro ea *Aquitanaque nomina* supposuit.

7. *Pæne Iove iste satus*] Alcides, Hercules, Atlantis discipulus, Iovis filius fuisse perhibetur ex adulterio. Æacides vero Achilles, discipulus Chironis, Iovis fere fuit filius. Peleum enim patrem habuit: Peleus Æacum Iovē genitum. *Vindemur*.

8. Hic

P R Æ F A T I V N C V L Æ.

At meus hic toto regnat in orbe suo.

Cujus ego comes, & Quæstor, & culmen honorum, 35

Præfectus Gallis, & Libyæ, & Latio :

Et prior indeptus fasces, Latiamque curulem,

Consul, collega posteriore, fui.

* Hic ego Aufonius : sed tu ne temne, quod ultro

. Patronum nostris te paro carminibus. 40

Pectoris ut nostri sedem colis, alme Syagri,

Communemque habitas alter ego Aufonium :

Sic etiam nostro præfatus habebere libro,

Differat ut nihilo, sit tuus, anne meus.

1. *Hic ego Aufonius*] Absque syna-
loepha pronunciandum hoc. Verum
quis hic *Aufonius*, & quis *Suagrius*
*Syagrius*ve? ut utroque modo sine
vitio scribebat antiquum exemplar.
ac si poëta sit Aufonius, quando hoc
ipse scripsit hexastichon? & cui suo li-
bro præscripsit? At hoc vide, quomo-
do in vetusto illo Lugdunensi libro
positum erat. Diximus modo, illic
decem & novem tantum habuisse di-
sticha Epicedium in Aufonium, cu-
juscunque sit auctoris, eorum nono-
decimo, quod est, *Et prior indeptus*
fasc. continuabat antiquus liber disti-
chon, *Hic ego Aufonius*. Hunc disticho
subjiciebat titulum, *AVSONIVS*

SVAGRIO. & titulo tetraastichon,
Pectoris ut nostri. Quam rem quum
minus recte habere censuissent Lug-
dunenses, distichon, *Hic ego Aufonius*
separarunt à superiori carmine: eique
titulum illum superscripserunt. *Vide.*

2. *Hic ego Aufonius*] Ita & Hora-
tius in Epodis : *O ego infelix, quem tu*
fugis : citante Fruterio, qui hiatum
hunc probat. vide sis & Barthium
tuentem lib. xx, cap. 28 Adversario-
rum. Perperam vero *et sum* ab aliis
insertum est. Vtut alii aliter sentiant,
extrema duo disticha vere Aufonia-
na, à superiore carmine sejungenda
censeam ; quod an Aufonii sit, du-
bito. certe mutilum est.

AVSONIVS LATINO PACATO DREPANIO, FILIO.

C Vi dono lepidum novum libellum?

Veronensis ait poëta quondam :

Inventoque dedit statim Nepoti.

At nos illepidum, rudem libellum,

* Burras, quisquilias, ineptiasque,

5
Cre-

1. *Veronensis poëta*] Cajus Valerius
Catullus poëta, ex *Verona* Italiae ci-
vitatis. *Videtur.*

2. *Burras quisquilias*] *V*ltus est vo-

cabulo Aquitanico. Nam hodie ma-
jor pars Aquitanicarum nationum
quisquilias vocat *Burras*. Scaliger.

2. *Burras, quisquilias*] *Burra*, quid
sit

AVSONII PRÆFATIVNC.

³ Credemus gremio cui fovendum ?

⁴ Inveni, trepide filete naclæ ,
Nec doctum minus, & magis benignum ,
Quam quem Gallia præbuit Catullo.
Hoc nullus mihi carior meorum.

10

Quem pluris faciunt novem Sorores
Quam cunctos alios, Marone demto.
PACATVM haud dubie, Poëta, dicis.
Ipse est, intrepide volate versus :

⁵ Et nidum in gremio fovete tuto.

15

Hic vos diligere, hic volet tueri.

⁶ Ignoscenda teget, probata tradet ,
Post hunc judicium timete nullum.

Et nescio, nomen alibi mihi non le-
ctum, quod hoc loco rem minimi
vel potius nullius pretii significat, ut
gemma simile verbum in præfatione
in Græphum. Quæsitit Pichæus de
illo primi Adversariorum capite sex-
todecimo. Sed *quingilia*, ut scri-
bunt Festus, & Servius, sunt quic-
quid ex arboribus, surculorum, fo-
liorumque cadit, stipula, aliaque
terrarum purpamenta. *Vinetus.*

3. *Credemus gremio cui fovendum?* Ita
lego. Cor. vero Nepotem Plinius con-
terraneum suum vocat. Et Ausonius
ipse Gallum vocat; cum ait:

Quam quem Gallia præbuit Catullo.
Quo. nomine Catullus videtur ju-
stam causam habuisse suum poemã
ei dedicandi. Nam qui alias ratio-
nes ex suis conjecturis expiscantur,
nugari mihi videntur. *Scaliger.*

3. *Gremio cui*] Sic fuit in exem-
plari: & metrum viciarunt, qui cu-
jus pro cui scripserunt. *Vinetus.*

4. *Inveni, trepida filete nuga*] Quod
querrebam, inquit, inveni, nempe
cui mittam, & credam meum libel-
lum. Quiescite jam, & sollicitudi-
nem omittite, o trepida nuga mez.
Ita hæc vocabula per s in exemplari,
& nuga, non nata, ut ceciderunt Lug-
dunenses. Sic & hæc sua edyllia
quingilia ineptiasque jam appella-
vit Ausonius. *Vinet.*

5. *Et nidum*] Ego ita indubitan-
ter lego: Non, *nudum*, ut vetus li-
ber, & editiones. *Scaliger.*

5. *Et nidum in gremio foveo tuto*] *ἡ ἀνδρα γῆ*, si nihil est vitii, pro, ipse
vos foveat in sinu suo intimo, &
completeatur: sicut xxi ALcæidos:
— annuerit nobis victoria Martem,
pro, annuerit nobis victoriam Mars.
Vinetus.

6. *Ignoscenda teget*] Eadem inve-
nies *πρόσας* in præfatione in Lu-
dum Sapientum ad eundem Drepa-
nium Pacatum. *Idem.*

D. M. A.

x

D. MAGNI A V S O N I I B V R D I G A L E N S I S E P I G R A M M A T A.

De Augusto. Epigramma 1.

Phoebe potens numeris, præses Tritonia bellis,
Tu

1. **D**^{Ecimi Magni Ausonii}] Librarii, aut recensitores librorum veteres, vel ad dandam differentiam, vel auctoris alicujus vitæ, morum, generisve notandi gratia, consueverunt cognomina quæpiam iis titulis apponere e medio plerumque sumta, & frivolis verbis uni atque alteri, aut rumori plebejo debita. Qua enim alia de causa Ausonius Poëta *Pæonii* nomen in prisca libris (vidimus ipsimet in schedis) habet, quam quod pater ejus Medicus fuisse ex ipsiusmet scriptis deprehenditur? Tamen in fastis quoque Capitolinis ita vocatur; *D. Magnus, Pæonius, Gallus*. Barthius.

2. ^{De Augusto}] Ambiguum plerique videri volunt, Theodosione, an Gratiano Principibus inscriptum opus, nominique datum censeatur. Theodosio itaque dicatum, innuere videntur illa, quod per epistolam *ῥῶ ἀντοχράφῳ* ejus opera Imperator efflagitat. neque minus de Poëtæ versibus conjectari, quibus ejus jussu atque imperio excitum se ad scribendum, emittendumque carmina præfatur. Quanquam vereor an hæc assertio satis firmiter quoque

consistat. quis enim liquido affirmare ausit, vel Theodosii epistolam videri ipsam, vel de Theodosio dici juncta carmina, libris pro libidine inscriptiones immutantibus? validiora porro Gratiani partium argumenta se offerunt. Neque nunc aut institutionis curam, aut quæsturam, aut præfecturam, aut consularum commorem: qui dignitatum delati gradus vatis animum in confingendas quoque laudes excitare possint. Theodosium literis mediocriter institutum, memoriz traditur. Gratianum vero, præclaræ indolis adolescentem, haud mediocriter. Quin & carmen condendi, prosam eloquendi, controversias Rhetorum more distimendi faciundum. neque parum spiculis meditari solitum, & divinæ propemodum dexteritatis credere, cum destinata percuteret. quæ omnia nec in actione gratiarum ad Gratianum Aug. si lentur. Et in tertio Epigrammate, cui nulla est inscriptio, Gratiano quoque Poëtam blandiri crediderim. Conversus enim ille in Commodi Cæsaris studia, feras etiam sagittis intra septa confecit: sint licet qui ad Valenti-

A

³ Tu quoque ab aërio præpes Victoria lapsu ,
 ⁴ Come serenatam duplici diademate fröntem ,
 Serta ferens, quæ dona togæ, quæ præmia pugnae.
 ⁵ Bellandi fandique potens Augustus, honorem

5
 Bis

lentinianum referendum putent, æique inscripserint. *Mariang. Accursius.*

3. Tu quoque ab aërio] Cn. Marius doctus vir (ut testatur Gellius) in secundo Iliados, Victoriā volucrem, præpetem appellavit, hoc versu:

Dum dat vincenti præpes victoria pal-
lam.

labuntur itaque, & quidem præcipientes, qui præceptis substituendum curare. Constat alioqui deam ipsam olim fingi, pingique alatam veteribus solitam. Quod & Romæ imprimis simulacra indicant. tum Pompeii carmen,

Nixη γαρ σε φρυγῖν ἀπὸ τοῦ αἵματος.

Hinc & Claudianus in vi. Honorii Aug. consulatum ait:

Affuit ipsa suis ales victoria templis.

Quamquam talis, non ales legitur etiam in codicibus novissime recognitis. *Accursius.*

3. Tu quoque ab aërio] Victoriā, quam inter Deos quondam habitā fuisse Lilius Ferrariensis pluribus ostendit, alæ affigebantur, quas etiam præpetes dixit post Virgilium Ausonius in Technopægnio. Lampridius in vitā Augusti Alexandri, Pater eadem nocte in somno vidit alis se Romanæ Victoriæ, quæ in senatu, ad celum vehi. Pisthetærus in Avibus Aristophanis:

Αὐτὴς Νίκη κίπεται πτερύγεσσιν.

Est & libro quarto Anthologiz distichon in statuum Victoriæ, quæ alas amiserat. *Eliæ Vinetus.*

3. Tu quoque ab aërio] non modo volucrem præpes significat, verum etiam prosperam victoriā. Servius ad

1. 3. Aen. *Alis* (ita leg. non aliter, ut vulgo) enim certa genera avium ab auguribus appellantur, quæ pinnis vel volatu omnia possunt facere. (ita melius quàm omnia) quæ si fuerint prospera præpetes; si adversa, inhibetæ (vel incetra) dicuntur. Ego sane ea significatione hic acceperim, ut propitia victoria adesse dignetur. Nec temere ab aërio lapsu addidit Ausonius, quoniam præpetes, ut idem ait Servius, aut superiora tenent, & præpetes vocantur: aut inferiora, & dicuntur inferæ. quem videtis eadem fere ad lib. vi. Aen. repetentem: sed inprimis A. Gell. l. 6. c. 6.

4. Come] orna, ut in sexagesimo versu Protrepicæ, & in tricesimotertio jambici ad Probum. *Serenatam*] exhilaratam, lætam devictis hostibus. *duplici diademate*] duabus coronis, togæ, & pugnae: fandi, & bellandi: rei litterariæ, & bellicæ. *Vinetus.*

5. Bellandi fandique potens] Quamquam scio in utroque hoc genere magnum fuisse Augustum Valentinianum patrem Gratiani, tamen placet Augustum hic intelligere Gratianum, Ausonii discipulum: qui valde juvenis apud Argentarium oppidum Galliz, longe impari militum numero hostem aggressus, plusquā triginta Alemanorum millia minimo suorum detrimento interfecit in proelio, anno à Christo nato trecentesimo & octogesimo. *Vinetus.*

5. Bellandi fandique potens] Recte hæc Mariangeli ad Gratianum refert vir iudicii optimi. Sic Oppianus Cyneget. iv de Antonino:

*μακάρεσσιν ὁμῶς
 πλάμῃ καὶ αἰδοῖ. Barthius.*

Bis meret : ⁶ ut geminet titulos, qui proelia Musis
Temperat, & ⁷ Geticum moderatur Apolline Martem.
Arma inter ¹ Chunosque truces, furtoque nocentes

Sau-

6. *ut geminet titulos*] Cum toto argumento imperatoriam in eo vim eniruisse, inter prima concessur ostendere, quamquam illi nihil omnino ad fastigium augustæ majestatis defuerit, quæ bellica virtute pariter & toga insigniri desideret, non aliena sunt & quæ ad belli laudem præliabantur. Licet enim Theodosii rerum gestarum uti copia sic fama major fuerit, Gratiani tamen nominis celebritas eo magis floruit, quo per tantarum rerum expectationem mortaliū desiderio xvi flore sublatus elanguit. Hinc & in actione gratiarum scriptum est, *Tu Auguste venerabilis districtus maximo bello, assultantibus tot millibus barbarorum, quibus Danubii ora prætexitur, comitia consulatus mei armatus exeres.* item alibi: *vincedo & ignoscendo, Sarmaticum. Mar- tian.* Accursius.

7. *Geticum moderatur Apolline Martem.*] Carminibus bellum temperat, quod contra Getas gerit. Sunt autem *GETÆ* populus Thraciæ, quos eodem & Gothos esse Spartianus, Claudianus, Orosius, Sidonius, & Iordanes auctores sunt. *Vinetur.*

8. *Chunosque truces*] Qui Cimbro, pro *Conos*, emendandum atque imprimendum curavere, quam sequantur annalium fidem, arbitrari satis non possumus. fuit certe, quando locum nos corrigere tentantes, de *Cenais* quiddam suspicaremur. quod Lucani carmen recordatus videretur Aufonius, quo *Comen* ipsam insulam, ac Sauromatas comprehendit. lib. 111. Pharsalidos:

— — *Barbara Cene*

Sarmaticus ubi perdis aquas.

Fuit etiam, cum *Conos* defendi posse non negaverim, ut eodem Sarmatas atrocitatis simul & bello truculen-

tos ostenderet. Quod & vetusti exemplaris lectio firmabat, cultius adhuc pro *Conos*, *Cunos* habentis. Siquidem gens ipsa, alias bellatrix & indomita, veluti per galearum conos, ita & per cuneum, militare agmen, Poëtarum more subnotari potest. Cum vero postea in nostris aliquot codicibus *Cunos* inveniunt, facile in eam sententiam pedibus venimus, ut aspiratione tantum addita *Chunos* emendandum arbitremur. Sunt enim in Pannonia, sua lingua, etiam nunc qui vocentur Chuni. Quorum regio perexiguus sane finibus continetur. Et Ptolemæus scribit, *Inter Bastarnas & Rhoxalanos sunt Chuni, & sub Idii quoque montibus.* Ammianus Marcellinus lib. xxxi, qui est rerum gestarum novissimus, de Gothis ita scribit: *Chunorum & Alanorum aliquos ad societatem spe prædatorum ingentium asceverunt.* Sed & reliqua in eo libro Gratiā præclara facinora vix puberis, & jam inde in æmulationem lectorum Principum surgentis, si perlegantur, maxime conducit, ut hic locus planius intelligatur, atque universum Epigramma diligentius consideretur. *Accursius.*

8. *Chunosque*] Placet Mariangeli emendatio. Nam in iis, quæ in Sidonii Apollinariem scriptimus, monuimus in antiquis libris frequenter *Chunos* scribi, aut etiam sine *H*, *Cunos*, quomodo habuit quoque membranæ codex in precatone Consulis Aufonii, qui vulgo *Hunni*, seu *Huni*, Dionysio etiam Geographo *Oúvροι*, id est, *Vnni* appellantur. Epitome Victoris sic habet de Gratiano Augusto. *Hic quum animadvertisset Thraciam Daciamque, tanquam genitales terras possidentibus Gerbis Taisalis, atque omni perniciæ atrocioribus Hunni & Alani, &c* reliq.

A 2

Sauromatas, quantum cessat de tempore belli,
 Indulget ' Clariis tantum inter castra Camœnis. 10
 Vix posuit volucres stridentia tela sagittas,
 Musarum ad calamos fertur manus, otia nescit,
 Et commutata meditatur arundine carmen.
 Sed carmen non molle modis, bella horrida Martis
 " Odrysii, Thressæque " viraginis arma retractat. 15
 Exsulta Æacide, celebraris vate superbo
 Rursum: Romanusque tibi contingit Homerus.

reliq. Recensentur autem Hunni inter gentes Scythicas & Septentrionales. de quibus plura Iornandes in Gothicis & Ammianus libro tricesimo primo. *Vinetus.*

8. *Chunosque truces*] Divus Hieronymus in Epitaph. Fabiolæ: Ecce subito discurrentibus nunciis Oriens totus intremuit, ab ultima Maotide inter glaciale Tanaim & Massagetarum immanes populos, ubi Caucasii rupibus feras gentes Alexandri claustra cohibent, erupisse Hunnorum examina, qua pernicibus equis huc illuc volitantia cadu pariter & terroris cuncta complerent. Aderat tunc Romanus exercitus, & bellis civilibus in Italia timebatur. Hanc gentem Herodotus refert sub Dario rege Medorum viginti annis Orientem tenuisse captivum, & ab Aegyptiis atque Ethiopibus annum exogisse vestigal. Insuperati ubique aderant: & famam celeritate vincentes non religioni, non dignitatibus, non ætati parcebant, non vagientis miserebantur infantia. unde sane liquet, cur Chunos, sive Hunnos, noster truces appellaverit.

9. *Clariis Camœnis*] alii, *Latii.*

10. *Odrysi*] Odrysus Mars idem qui Thracius. Martem enim Deum belli Thraeces inprimis colebant. Idem Ausonius in Monosyllabis.

Mars nullo de patre factus, quem Thressa colit gens.

Fuerunt autem Thraciæ gens *O'drysi* ab urbe sua Odrysa dicti: quorum meminerunt Strabo, Plinius, Solinus, Stephanus, & alii. *Vinet.*

11. *Viraginis*] Penthesileæ Amazonum reginz. Thraciam autem Amazones primum tenuisse scribit Servius in illud undecimi Æneidos,

Quales Thracia quoniam flumina Themodoontis

Pulsant, & pictis bellantur Amazonibus armis.

Sic autem in carmine de laboribus Herculis, *Thraciam* dictam Amazonem invenies. Lilius tamen Ferrarius, Enyo hic significari vult: quam Bellonam Latini dicunt, deam scilicet belli, quod bellaces semper fuerunt Thraciæ populi. *Vinetus.*

' De fera à Cæsare interfecta. 11.

Cedere quæ ' lato nescit fera faucia ferro,
 Armatique urget tela cruenta viri,

' Quam

1. *De fera*] Aurelius Victor, ubi de Gratiani Cæsaris moribus & studiis] agit, eum solitum scribit nihil aliud die noctuque agere, quam speculis medita-

¹ Quam grandes parvo patitur sub vulnere mortes,
Et solam leti vim probat esse manum!

² Mirantur casusque novos, subitasque ruinas:

³ Quæritur, & fallit lumina plaga recens.

Nec contenta ictos letaliter ire per artus,

⁴ Conjungit mortes una sagitta duas.

Plurima communi pereunt si fulminis ictu,

Hæc quoque de cœlo vulnera missa putes.

meditari: summæque voluptatis, divi-
vinæque artis credere, ferire peritè
sibi destinata. Eadem habet etiam
Paulus Diaconus. *Vinetus*. adi & Am-
mianum Marcellinum lib. xxxi.

2. *Lato ferro*] Venabulo lati ferri,
ut exponit Servius. Est enim hoc ex
libro quarto *Æneidos* Virgilii:

Retiata, plaga, lato venabula ferro.

Vinetus.

3. *Quam grandes*] Idem *grandis*, in
Ioannis Tiliæ vetusto codice: qui &
Mirantur habebat pro *miratur*. Idem.

4. *Mirantur*] forte melius, *miramur*
casusque novos.

5. *Quæritur & fallit*] Non dubium
est expungendum illum versiculum:
*Quas ferat à celeri vulnere dextra va-
lens*.

Est enim ineptissimus, & ab illis au-
dacibus Correctoribus, qui nihil non
contaminant, importune hic obru-
sus. Reponendus autem ille, quem
in veteri codice reperit Mariangelus:
*Quæritur, & fallit lumina plaga re-
cens*.

Non dubito, quin primis tempori-
bus ille versiculus in libris Aufonii
desideraretur. Et ad eam lacunam ex-
plendam munificos Correctores de
suo illum versiculum Aufonio do-
nasse. *Scaliger*.

6. *Conjungit mortes*] Fera illa gra-
vida erat. Est & apud Martialem epi-
gramma in Domitianum, duode-
cimum spectaculor. de sue, quæ ex
vulnere peperit. *Vinetus*.

Danubius Augg. alloquitur. III.

Illyricis regnator aquis, tibi, Nile, secundus

¹ Danubius lætum profero fonte caput,

Salvere ² Augustos jubeo, natumque, patremque,

Armi-

1. *Tibi Nile secundus*] Nilus & Da-
nubius sunt fluviorum omnium in
mare internum influentium maxi-
mi; Nilus Africæ, alter Europæ. sed
Danubius tamen Nilo minor, teste
Pomponio Mela libro secundo, &
Gellio libro decimo: quare se hic
illi secundum facit. De Nilo pluri-
ma Seneca in libris Naturalium quæ-
stionum. *Vinetus*.

2. *Danubius lætum*] MS. Codex
lato. Epigrammatis inscriptio, quam
recentioribus voluminibus superin-
duxerunt, neque vera est, neque rei
argumento consona. *Mariang. Accur-
sus*. *tolato* certe ego tū ποταμῷ ar-
bitror. *Barthius*.

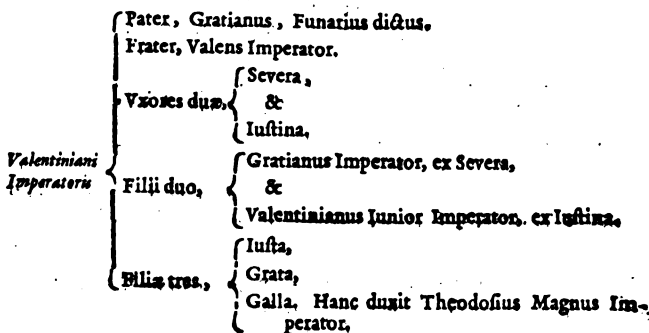
3. *Augustos*] Anno ab v.c. m.cix,
ut Eutropius scribit, qui annus Chri-
sti cccxix putatur, Valentinia-
nus

Armiferis alui quos ego * Pannoniis.
Nuncius Euxino jam nunc volo currere ponto ,

5
Vt

nus quum esset Tribunus Scutario-
rum , fuit apud Niczam Bithyniz
metropolin , Ioviano mortuo , Au-
gustus nuncupatus , sexto Calendas
Martias. Illi patria fuit Cibalz Pan-
noniz oppidum. Pater Gratianus ,
vir ignobili stirpe ortus , sed stre-
nuus. Frater Valens , quem hoc ipso
anno Calendis Aprilis Augustum
pronunciavit Constantinopoli Valen-
tinianus , atque in communionem
imperii assumpsit. Vxores simul dux,
Severa , ex qua Gratianus : & Iusti-
na , ex qua Valentinianus junior ,
& filiz tres, Iusta, Grata, Gallia. Gra-
rianus patre haud dum Imperatore
natus , magistrum litterarum Auso-
nium Burdigalensem habuit : & à pa-
tre Ambianis in Gallia Imperator
creatus est, Idibus Augusti, Lupicino,
& Ioviano consulibus, ut tradunt, an-
nos nondum natus octo. Hieronymi
puro non fallunt rationes , qui illa

tempora vidit , & Eusebii chronicis
adjecit. in quo negotio *Valentinianus Ca-*
sar morem institutum antiquitus super-
gressus , non Casares sed Augustos germa-
num nuncupavit , & filium. Neque enim
quisquam antebac ascevit sibi pari potesta-
te collegam prater Principem Marcum.
Valentinianus vero , Valentiniano
jam Casare , *cū rēis iurisdictionis suscepit.*
inquit Socrates , fratre Gratiano &
Dagalaopho Consulibus natus , mor-
tuo patre ab eodem Gratiano Augu-
sto fratre , qui tum agebat in Gallia,
Trevisis, ut quidam referunt, parvulus
admodum , imperii socius factus est :
Valentinianusque Junior dictus. Alii
in Italia illum à militibus Casarem
creatum, die sexta à patris morte, scri-
bunt. Legendi horum auctores So-
crates Constantinopolitanus , Zosi-
mus, Ammianus, Victor, Orosius, Dia-
conus, Beda Anglus.

4. *Pannonis.*] Barbarorum conti-
nuz irruptiones, atque haud facile
cedens immanitas, in Pannoniis Im-
peratores Romanos diutissime agere
coegit, unde multi in ea regione na-
ti, & educati Casares : quod videre

licet apud eos, quos modo citavimus
auctores, aliósq̃ complures. Est au-
tem PANNONIA duplex Geogra-
phis, ut Ptolomeo libro secundo, su-
perior & inferior. Vtramque fore
postquam tenuere Hunni & Avars.
Hunga-

EPIGRAMMATA.

Vt sciat hoc ' Superum cura secunda Valens;
 Cæde, fuga, flammis ' stratos perisse Suevos:
 Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.
 Quod si lege maris refluus mihi curreret amnis,
 Huc possem victos inde referre ' Gothos.

10

Hungariam composito nomine appellarunt: per quas multasque alias terras in Euxinum Pontum grandis defluit Danubius. *Vinetus.*

5. *Superum cura secunda Valens.*] Vt deorum prima cura sit Valentinianus. Duo autem illi fratres quum Constantinopoli in Pannoniam rediissent, ibi divisa inter se imperii cura, Valentinianus in Galliam seu Occidentem, Valens in Thraciam Orientem profectus est: atque ita aliquandiu in duo mansit divisus orbis Imperii Romani, Gratiano puero Augusto cum patre agente. *Idem.*

6. *Stratos*] *fractus* Tilianus codex. *Idem.*

7. *Suevos*] hoc loco Suevi intelligendi sunt, auctore Beato Rhenano,

qui aliis, *Almani* dicuntur, collectici agens, qui se appellarent Suevos: quod eorum ex Suevis major esset fortasse pars. *Vinetus.*

8. *Göthos*] quamvis aliquot expeditionibus primam ex sententia Gothos fregerit Valens, tamen ab iis tandem victus, ac in proelio sagittis faucibus, in calam quam deportatus fuisset visissimam, ait Anselmus Victor, à supervenientibus Gothis igni supposito, incendio concrematus est, nono die Augusti, in suo sexto & Valentiniani Iunioris secundo Consulate, inquit Socrates quarto Ecclesiasticae historiae, id est, anno Christi trecentesimo octogesimoque primo. *Idem.*

Idem eisdem alloquitur. IV.

DAnubius ' penitis caput occultatus in oris,
 Totus sub vestra jam ditione fluo.
 Qua gelidum fontem mediis effundo Suevis,
 Imperiis gravidas qua seco Pannonias,

Et

1. *Penitis*] intimis, latentibus, reconditis, & ob id ignoratis locis. Sic autem lego, pro *penitis*, sicut Plautus dixit in *Afinaria*, *exscavare ex penitis sancibus*. *Vinetus.*

2. *Imperii gravidas*] non placet, cum unum esset tantum imperium Romanum. quamvis conati sumus aliquando eam lectionem defendere. Sed ego puto, imo censeo legendum:

Imperii gravidas qua seco Pannonias.

Celeberrimæ enim fuerunt ex provincis eo tempore, si qua aliz Pop. Romani. *Scaliger.*

2. *Imperii gravidas*] quæ multos pepererunt Imperatores, ut Decium, Iovianum, Valentinianum, Valentinum, Gratianum. Sic Virgilius *Italiani imperii gravidam* dixit in libro quarto *Æneidos*. *Vinetus.*

2. *Imperii gravidas*] Non probabit, credo, Scaliger viris doctis emendationem suam, (*imperiis gravidas*) ubi

A 4

locum

Et qua' dives aquis Scythico solvo ostia ponto :

5

Omnia sub vestrum flumina mitto jugum.

Augusto dabitur, sed proxima palma, Valenti.

† Inveniet fontes hic quoque, Nile, tuos.

locum Virgilii, ad quem Aufonius allusit, à Vinero adductum respexerint. Sic & Claudianus Hispaniam Principibus fecundam dixit, & Isidorus Principum gentiumque matrem vocavit, quæ Trajanum, Hadrianum, Theodosium, filiosque Romanis dederat. unde mox apud eundem Claudianum in laude Serenæ :

*Sola novum Latii vestigal Iberia rebus
Consulit Augustus.*

3. *Dives aquis*] Plinius libro quarto de Danubio sic scribit : *Ortus hic in Germania jugis montis Abnoba, ex adverso Raurici Gallia oppidi, multum ultra Alpes milibus, ac per innumeras lapsus gentes Danubii nomine, immenso aquarum exitu, et unda primum Illyricum alluit,*

Hister appellatus, sexaginta annibus receptu, medio ferme numero eorum navigabili, in Pontum vastis sex fluminibus evolvitur. Hæc Plinius. qui etiam ostiorum Danubii nomina tradit, ut Solinus, & alii. *Vineta.*

4. *Inveniet fontes*] Vult dicere Aufonius, quum Danubii & Nili fontes ignoti essent antiquis, Danubii ortum jam tandem inventum esse in Germania, devictis barbaris, qui accolebant: sicque totum jam fluvium principibus Romanis patere. Restare autem Nili fontes ad partem Mundi adversam inveniendos. Inventurum autem eos Valentem Augustum, & eam orbis terrarum partem subacturum. Sic solent Poëtæ assentari. *Idem.*

† Sub Valentiniani Junioris signo
marmoreo. v.

Nunc te marmoreum pro sumptu fecimus : at cum
† Augustus frater remeaverit, aureus esto.

Picturæ

1. *Sub Valentini Junioris*] corrigi quidem debuerat, *Valentiniani*, non autem immutari *Imitatio Maroniana*. quod ad interpretis munus accedit. Valentinianus enim Gratiani Majoris filius, fratrem habuit Valentem : filios Gratianum & Valentinianum. Hinc in actione gratiarum dictum est : *Tu Valentiniano genitus.* Quamquam major exemplarium numerus *Valentiano* retinet. ut alioqui mireremur, quonam modo, qui poëtæ vitam conscribere, hoc addiderint, sub *Valentino, Gratiano, Valentiniano, & Valente* cum floruisse. Tam enim patet, quam filio, Valentiniani nomen

fuit. ut apud Ammianum cæterosque intueri licet. In quibus etsi depravatum pari modo, quo & in Aufonio plerumque legitur, illud certe fulcit, quod Major, seniorque Valentinianus pater dici consuevit, Minor, juniorque filius. *Accursius.*

2. *Augustus frater.*] posset Augustus frater, Valens intelligi, ut sit sensus, quum redierit à Thracia profugatis Barbaris Valens ad nos, ad Valentinianum. Parisinus tamen codex admonet, hos versus sub Valentiniani Junioris signo marmoreo fuisse positos : reliqui imitationem duntaxat Maronianam esse. Est enim in
Eclo-

Ecloga septima Virgilio ad Priapum,
Nunc te marmoreum pro tempore faci-
mus : at sis

Si factura gregem suppleverit, aureus
esto. Vincetus.

Picturæ subditi, ubi Leo una à Gratiano
sagitta occisus est. VII.

Quod leo tam tenui patitur sub arundine letum,
Non vires ferri, sed ferientis agunt.

1. *Quod leo*] Si hæc ea fera sit, de femina lezna, seu lea, usurpaverit Au-
qua est epigramma II, leonem pro sonius. *Idem.*

De matre Augusti. VII.

An te omnes alias felix tamen hoc ego dicar :
Sive deum peperit femina, sive virum.

Exhortatio ad modestiam. VIII.

Fama est fictilibus cœnasse Agathoclea regem,
Atque abacum Samio sæpe onerasse luto,
Fercula gemmatis quum poneret horrida vasis :
Et misceret opes pauperiemque simul,

Quæ-

1. *Samio*] Samos clara Cariz adja-
cens insula, quæ prius Parthenia, &
Dryisa, & *Anthemisa*, & *Melampylos*
dicta fuit, auctore Stephano: ex cujus
terra elegantia quondam fiebant va-
sa fictilia. *Samia*, inquit Plinius libro
trigesimo quinto, etiamnum in esculen-
tis laudantur. Vincetus.

2. *Fercula gemmatis*] Vossianus al-
ter, quem eundem esse cum Tiliatio
Vineti codice suspicor, præferebat,
Pocula gemmatis quum poneret aurea va-
fis, quod merito respicimus. *ponere fer-*
cula ex elegantibus loquutionibus
non deterrimus notæ est. Valerius
Maximus, De Æsopi Tragicæ filio,
lib. 9. c. 1. 2. *Quem*, inquit, constat
cantu commendabiles aviculas immanibus
emptas pretiis, in cana pro fœdulis pone-
re, acetæque liquatas magne summa unio-

nes potionibus aspergere solitum. ubi tu
in cana, delenda censeo, utpote ab in-
terprete profecta. Vopiscus in Tacito:
Fasianam avem nisi suo, & suorum nata-
li, & diebus festissimis non posuit. Co-
rippus lib. 3. v. 191 :

Aurea purpureis apponunt fercula mensis
Pondera gemmarum plus gravia.

Qui locus ut aurea pro horrida legam
serme persuadet.

3. *Horrida fercula*] agrestia, inculta,
gemmatis vasis conditura non re-
spondentia. *Horrida juvenis*, terri-
nz & rustici gigantes Horatio lib. III.
od. IV. qui pariter horridos Germania
fatus pro barbaris atque incultis di-
xit, lib. IV. od. V. *faxem horridam*,
Arnobius I. I. *Horridus odor*, apud Pal-
ladium lib. rez. rust. XI. *Barthius.*

Quærenti causam, respondit : Rex ego qui sum
Sicaniaë, * figulo sum genitore satus.

Fortunam * reverenter habe, quicumque repente
Dives ab exili progrediendi loco.

4. *Figulo sum genitore satus.*] Ita ex Trogo scribit Iustinus vicesimo secundo. Vinetus.

5. *Reverenter habe*] reverere. Sicut suum ἱερον Græci, ita Latini habere suum cum adverbio frequenter construunt. Tacitus libro primo. Popu-

lum per tot annos molliter habitum, nondum audebas ad duriora vettere. Idem secundo. Neque conjugem & filium ejus hostiliter haberi. Sallustius: Sylla exercitum luxuriose nimisque liberaliter habuerat. Ovidius secundo de arte amandi: Rivalem reverenter habe. Idem.

De suis poëmatibus. IX.

* **E**st jocus in nostris, sunt seria multa, libellis :
Stoicus has partes, has Epicurus agit.

* Salva mihi veterum maneat dum regula morum ;

* Ludat

1. *Est jocus in nostris*] In hujus locum alius omnino voluminibus excusis circumfertur, hujus modi. *Nostra simul certant varii epigrammata nugis*: An utrunque aliquando auctor suus ediderit, & utrum legitimum haberi voluerit, equidem non facile dixerim. *Marianus. Accursius.*

1. *Nostra simul certant varii epigrammata nugis*] pro hoc versu alium Mariangelus reperit.

Est jocus in nostris, sunt seria multa libellis. Vinetus.

1. *Nostra simul varii, &c.*] sane nugax hic versus, licet pro legitimo alibi à plurimis & nobis quoque productus. quod sane videbis cum resolves. Nostra Epigrammata certant varii nugis. Quæro quis locus reliquus vel simul, quod nulli usui est, nisi ut latinitatem turbet. In libris aliis iste fuit :

Est jocus in nostris sunt seria multa libellis.

Qui sine ullo dubio legitimus est ; cum duas sectas subdat pentameter,

quæ ex adverso respondent jocis & seriis :

Stoicus has partes, has Epicurus agit. furcillis igitur excipiendus suppositus in gratiam veteris probique hujus domini. *Barthius.*

2. *Salva mihi veterum*] Majorum nostrorum vitam, instituta, mores, res gestas, nostris fere præferimus : quod & fortasse merentur : unde Hesiodus ex quinque hominum generibus, seu ætatibus, primum ut vetustissimum, ita optimum præstantissimumque facit, & diis ipsis plane per : quintum vero, ut postremum, ita pessimum miserimumque. Hinc Trogius Iustino *vir prisca eloquentia* appellatur, & Paterculo *Apronius vir antiquissimi moris, & prisca gravitatis*. & Favorinus Gallus Arelatenus juvenem *vivere moribus præteritis* jubet apud Aulum Gellium libro primo : quod antiquitas, qua delectabatur, sobria, modesta, bona fuisset. Sic Plauto, Terentio, Ciceroni apud Augustinum libro secundo de civitate Dei,

³ Ludat permittis sobria Musa jocis.

Dei, Virgilio, Aufonio rursus eidem in postremo carmine Parentalium, & aliis, commendantur antiqui mores. Vinetus.

2. *Salva mihi veterum*] Plinius in eadem re, lib. v. epist. 3: *Nec vero molesto fero, hanc esse de moribus meis estimationem: ut qui nesciunt talia doctissimi, gravissimos, sanctissimos homines scripturasse, me scribere mirentur*, &c. vide

& Aufonii nostri Epigr. xvi 1, & quæ in epilogo Centonis.

3. *Ludat permittis*] Ego illud permittis, quod in quibusdam edit. haud ita spreverim, & simpliciter explicaverim: Musa mea intra recti normam se continens, neque dissolutis arens moribus, adeoque sobria ludat concessis neque in quoquam, quiprobe vixerit, culpatis carminibus, utut lascivioribus.

¹ In Eumpinam adulteram. x.

T Oxica zelotypo dedit uxor mœcha marito:
Nec satis ad mortem credidit esse datum.

Miscuit ² argenti letalia pondera vivi:

Cogeret ut celerem vis geminata necem.

Dividat hæc si quis, faciunt discreta venenum.

³ Antidotum sumet, qui sociata bibet.

Ergo inter sese dum noxia pocula certant,

Cessit letalis noxa salutiferæ.

Protinus & vacuos alvi petiere recessus,

Lubrica dejectis qua via nota cibis.

Quam pia cura deum! prodest crudelior uxor.

Et quum fata volunt, bina venena juvant.

Echo

1. *In Eumpinam adulteram*] Puto scribendum, IN EVNAPIAM ADULTERAM. Scaliger.

1. *In Eumpinam adulteram*] ita Lugdunensis codex: seu sic Barbarice Eumpina diceretur venefica illa mulier, seu libraris aliquid corrupebat in eo nomine. Alii libri inscribebant, De noxæ, qua virum voluit veneno nocere. Vinetus.

2. *In Eumpinam adulteram*] veram

inscriptionem fuisse credo, In Veneficam adulteram.

2. *Argenti letalia*] Quod Plinius dicit Argenti vivum venenum esse rerum omnium, id scribit Dioscorides, potum, suo pondere interna exesse. Vinetus.

3. *Antidotum sumet*] Sumit & bibit; erant in Tilii codice, pro sumet & bibet: quæ magis respondent ei, quod præcessit, faciunt. Tum mortali pro letali, in sequente pentametro. Idem.

2. Aëria

Echo ad pictorem. XI.

V Anc; quid affectas faciem mihi ponere, pictor,
Ignotamque oculis sollicitare deam?

• Aëris & linguæ sum filia, mater inanis

Indicii, vocem quæ sine mente gero.

• Extremos pereunte modos à fine reducens,

Ludificata sequor verba aliena meis.

Auribus in vestris habito penetrabilis Echo:

Et si vis similem pingere, pinge sonum.

1. *Aëris & lingua sum filia*] *Quid enim est vox nisi intentio aëris, ut audiat lingua formata percussus?* Seneca libro secundo quaestionum Naturalium. De sono & voce multa Severinus libro primo *eis τὸ πρὸς ἑρμηνείας* Aristotelis. *Vinetus.*

2. *Extremos pereunte modos*] τὴν Echo

appellat Euodius libro quarto Græcorum epigrammatum,

Ἥχω μιμολόγων, φωνῆς τεύχεα, μιμῶν ἑνὸς ἑνῆν.

Id est,

Echo imitatricem sermonis, vocis facem, verbi caudam. Idem.

In simulachrum Occasionis & Pœnitentiæ. XII.

C Vjus opus? Phidiæ, qui signum Pallados, ejus
Quique Iovem fecit. tertia palma ego sum.

Sum

1. *Cujus opus? Phidiæ*] Aufonius, cum Epigramma suum modularetur, contemplabatur utique Posidippi καίρου, ut æmulus speciem inde judicio arbitrioque suo duceret, non ut interpres per figuras omnes versus dirigeret. ideoque veluti complura, & fortasse gratia elegantiore mutavit, ita celebratoris famæ, quam Lysippus fuerit, simulavit artificem. Admonitus (ut arbitror) versiculo Martialis, qui fabrefactum à Lysippo Herculis simulachrum, propter operis præstantiam, Phidix fuisse illud, se putasse primum asserit:

Inscripta est basis, indicatque nomen, Ἀυσωνίῳ το, Phidia putavi.

Phidiæ producta prima Græcis dicitur. Eam corripit Aufonius licentia, velut arbitror, quæ reperitur longasinterim in breves literas vertendi, & è contrario. Sic etiam, *Periander trepidam moderare Corinthii iram*, dictum alibi, cum sit, Περικλῆος. quanquam anapæstus etiam pro dactylo positus, videri possit. Et sunt qui mutili vel trunci, apud Græcos ἀκίφαλοι σίχαι vocentur, à correpta syllaba incipientes. Sic in Ternario: *per trinas species trigonorum linea curris*, cum sit τριγώνον per α. quod servavit M. Manilius:

Lanigerique notat fines, clarumque Trigonum, & Capella in nutius

Sum dea^a quæ rara, & paucis OCCASIO nota.

Quid

ptiis. *Trigonus* vocatur, *circulus*, quæ *ter-*
queas. Sic & ad *Vrsulum* Grammati-
cum: *vel* quos *juncturas* *geometrica* *for-*
ma *favorem* cum sit *secunda* *longa*
zamiest *εακ*. Sic in *precatione* *maru-*
tina, *Helias*, & *solido* *cum* *corpore* *prævius*
Hemoch. licet post eum etiam *Chri-*
stiani *poëtæ* *Heliam* *produca* *secun-*
da *dixerint*. ut in illo: *Heliam* *corvi*
quondam *pavere* *ministri*. neque enim
satisfacit, quod ad *producendam*
syllabam, quidam *conjunctionem*
delentes ita *referunt*: *Heliam* *solido* *cum*
corpore *prævius* *Hemoch*. Sic *Lactantius*,
Ecclesia *passio*, *ubere*, *lacte*, *sinu*; cum sit
antepenultima *longa* *ικαλοισα*. ut vel
ipse *custodivit* *Aufonius* in *Epist.* ad
Paulinum, *Celerique* *frequens* *Ecclesia*
vico. idem *Sidonius* *usus*. Et *Martia-*
lis *celebre* est *Epigramma*, quo *Græ-*
corum *magis* *id* *licentiz*, quam *Latini-*
orum *severitati* *concedere* *videtur*.
Sunt & qui non *Phidias*, sed *Fidias*,
latina *forma* *malint* *scribere*, ut in
Quirinali *Romæ*: *Opus* *Fidias*. utque
fama, *fuga*, *fagus*, *fui*, *fucus*, *folium*, ac
sexcenta *alia*, eodem modo *scribi*,
usus *rerum* *omnium*, sed *verborum*
præferunt, *dominus* *atque* *arbiter*,
instituit. *tanquam* *diuturnitate* *tem-*
poris in *Latinam* *civitatem* *transcrip-*
ta, inque *legem* *penitus* *jam* *migra-*
verint. Quid quod in eadem *urbe* *pro-*
foribus *Divi* *Stephani* *simulacro* *cui-*
dam *vetustissimo* *subscripta* *quædam*,
quæ *ex* *parte* *intercidere*, *inter* *quæ*
non *semel* *cum* *jota* *litera* *Phidias*? Cæ-
terum *præclaras* *primum* *statuas* *Fid-*
iz *artificis* *hoc* *poëmæ* *Poëta* *sig-*
gnat. *Palladem* *videlicet* *Athenarum*,
& *Olympium* *Iovem* *Elidis*. *Fabius*
Quintilianus: *Phidias* *Divi* *quam* *ho-*
minibus *efficiendis* *melior* *artifex* *traditus*,
in *obore* *vero* *longe* *citra* *amulium*, *vel* *si*
nihil *nisi* *Minervam* *Athenis*, *aut* *Olym-*
pium *in* *Elide* *Iovem* *fecisset*. *Cujus* *pul-*
chritudo *adjecisse* *aliquid* *etiam* *recepta*
religioni *videtur*. *Mariang.* *Accursius*.
 1. *Cujus* *opus*] *Posidippus* *libro*

quarto τ' ἀνθολόγας epigrammatum
 Græcorum:

Τίς; πῶς ὁ πλάστης; Σικυώνιου.
 Οὐνοῦ δὲ πῆς;
 Λούπη. Τὺ δὲ πῆς; Καυρὸς
 ὁ πενδομαίτης.
 Τίς; ἰδ' ἱπ' ἀκροβόηκας; Ἀ' εἰ ἔσο-
 χας. Τίς; παρὸν;
 Πόσων ἔχεις διφνοῖς; Ἰ' ὅσων
 ὑπὸ νύκτι.
 Χειρὶ δὲ ξίτην τί φέρεις ἐν ὄντι;
 Ἀνδρᾶσι δὲ γυμνῶ;
 Ὡς ἀκμῶ παύης ἐξέτε; τι-
 λῶ.
 Ἡ' ἵκεται τί κού' ὄψιν; Ὑ' παυλοῦ-
 σαι δὲ λαβὴν.
 Νῆ δ' ἄρα τ' ἐξέπλην ὥσθ' ἐπὶ φα-
 λακρῶ πύλῃ;
 Τὸν γὰρ ἄπ' ἐπὶ πύλαισι παρὰ θύ-
 ραν ἐξέβλεπεν.
 Οὐ πῆς ἰδ' ἱμεῖραι δρᾶξαι ἐξέ-
 πλην.
 Τοῖον ὁ τεχνίτης με δὲ πλάσσει ὄντι,
 καὶ νύκτι,
 Ζεῦ, καὶ ἐν σπυρίοις ἦν ἐκ διδά-
 σκαλίου.

Vides, *Phidiaca* *Aufonii* *Occasio*
quam *diversa* *sit* à *Lyfippo* *Posidip-*
pi *Καυρῶ*? cui *Ioannes* *Zezes* in *hi-*
storiiis *hoc* *etiam* *addit*, quod *furdus*
esset, *super* *globum* *staret*, (*ut* *rotu-*
la *insistere* *suam* *occasionem* *dicit*
Aufonius,) & *sequenti* *se* *alicui* *gladi-*
um *porrigeret*. *Callistratus* *quoque*
illi *alia* *adijcit*, quæ *apud* *Politianum*
c. 49. *Miscellan.* *invenies*. *Hic* *porro*
Lyfippus, *nobilis* *ille* *est* *statuarius*, à
quo *solo* *finxi* *voluit* *Alexander* *ma-*
gnus: *eique* *occasionem* *hujus* *fin-*
gendæ *Occasionis* *dedit*, *quum* *eum*
stomachari, & *valde* *animi* *se* *angere*
ob *amissam* *negotii* *cujusdam* *bene*
gerendi *occasionem*, *aliquando* *vi-*
disset. *Addit* *Callistratus*, *ex* *re* *id*
opus *factum*, *publicatumque* *fuisse*
à *Lyfippo* *Sicyone*: quæ *Pelopon-*
nesi *urbis*, *ejus* *patria* *fuit*. *Vinetum*.

2. *Quæ* *rara*, & *paucis* *Occasio* *nota*]
 Est *Occasio*, ut *definit* *Cicero* *libro*
 primo

Quid rotulæ insists? Stare loco nequeo.

Quid talaria habes? ¹ Volucris sum. Mercurius quæ 5

Fortunare solet, ⁴ tardo ego, quum volui.

Crine tegis faciem. Cognosci nolo. Sed heus tu

⁵ Occipiti calvo es. Ne tenear fugiens.

Quæ tibi iuncta comes? Dicat tibi. Dic rogo quæ sis.

⁶ Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit. 10

Sum dea, quæ facti, non factique exigo pœnas.

Nempe ut pœniteat, ⁷ sic METANOEA vocor.

Tu modo dic, quid agat tecum? ⁸ Si quando volavi,

Hæc manet, hanc retinent, quos ego præterii.

Tu quoque, dum rogitas, dum percontando moraris, 15

Elapsam dices me tibi de manibus.

Ad

primo de Inventione, pars temporis, habens in se alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. Vinetus.

3. Volucris sum] Seneca Epist. 49: Infinita est velocitas temporis, qua magis apparet respicientibus: nam ad presentia intentos fallit. adeo præcipitis fuga transitus levis est. Pindarus Pyth. od. iv:

ὁ γαῖα καί ποτε αἰὲς ἀνθρώπων βροτῶν
χρὺς μὲν ἐγὼ ἔχδ.

Phædrus l. v. fab. ix. de Occasione, sive Tempore:

Cursu volucris, pendens in novacula,
Calvus, comosa fronte, nudo corpore,
Quem si occupari, teneat; elapsum semel

Non ipse possit Iupiter reprehendere,
Occasionem rerum significat brevem.

4. Tardo ego] Lege, Trado ego. Gyraldus.

5. Occipiti calvo es] Persius,
— quos vivere jus est Occipiti ceco. —

Sidonius Apollinaris,

Hic tonsa occipiti senex Sicamber. quo casu Occipiti?

apud Ausonium emendari posset,

Occipite es calvo: sed non æque facile apud Persium & Sidonium. Vinetus.

5. Occipiti calvo es] lege, calva es. Gyraldus.

6. Sum dea, cui nomen nec Cicero] Pœnitentiz verba sunt. cæterum ut Ciceronianum verbum non sit pœnitentia, apud quem pœnitet & pœnitens leguntur, tamen Livius, Plinius, & alii recentiores Latini eo nomine libenter usi sunt. Pœnitudo autem, nescio, quanto sit antiquius: quod pro pœnitentia usurpavit Ausonius in ludo Sapientum, Sidonius in libri sexti epistola nona, & alibi. Vinetus.

7. Sic Metanea vocor] Vocabulum pœnitentia quum hoc genus carminis subire nequeat, Græco usus est poëta pro illo Latino. Idem.

8. Si quando volavi] Quandoque volavi Ioannis Tiliæ liber vetus, & non male, si quandoque pro quocumque sumatur, ut apud Horatium de arte poëtica,

— quandoque bonus dormitat Homerus. Id.

Ad Gallam puellam jam senescentem. XIII.

DIcebam tibi : Galla, senescimus. effugit ætas.

Vtere² rene tuo; casta puella, anus est.

Sprevisti.³ obrepfit non intellecta senectus.

Nec revocare potes, qui periere, dies.

⁴ Nunc piget : & quereris, quod non aut ista voluntas 5

Tunc fuit : aut non est nunc ea forma tibi.

Da tamen amplexus : oblitaque gaudia junge.

Da, fruar, & si non quod volo, quod volui.

1. Dicebam tibi] Ode decima libri quarti carminum Horatii. Est & libro septimo epigrammatum Græcorum ejusdem fere sententia epigramma in Prodicen. *Vinctus.*

1. Dicebam tibi] hoc est illud argumentum, quo frequentissime amantes usi sunt. itaque pleni eo Poëtarum libri. Invenias & apud Aristænetum epist. 1. l. 2. Δίδω τοῖς οὖν ἀπαρῶν ἐς τὴν ἄλῃαν πρυγῶν· μετ' ἀλίζῃ ἱσχυὴ καὶ ἀνδρῶν οἱ ἴπ' ἡγλῶν σαρκεῖ τινι ἰσχυρῇ τῇ τῷ φαινομένῳ ἡγλῶν ἀκρῇ πρὸς μετὰ τοῖς τὸν ἴπ' αὐτοῦ.

2. Rene tuo] legitur, & vere tuo. Adolescentia enim cum vere comparatur. *Vinctus.*

2. Vtere rene tuo] scio renes esse libidinis sedem. sed non spernenda le-
dio nonnullorum librorum : utere
vere tuo. Grævius.

3. Obrepfit non int. senect.] habet hoc noster à Juvenale. qui sat. ix :

— Festinas enim decurrere velox

Flosculus, angusta miseraque brevissima vita

Portio : dum bibimus, dum festa, unguenta, puellas

Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

4. Nunc piget] Horatius od. 10, l. iv. ad Ligurin.

Dices heu, (quoties te in speculo videris alterum)

Qua mens est hodie, cur eadem non puero fuit?

Vel cur his animis incolumnes non redeunt gena?

Terent. Hecyra :

*Eheu me miseram, cur non aut isthac mihi
Aetas & forma est, aut tibi hac sententia?*

& ad imitationem veterum Guarini
nel Pastor Fido :

Che se t' affale a la canuta etate

Amoroso talento,

Harrai doppio tormento,

E di quel, che potendo non volesti,

E di quel, che volendo non potrai.

De Lepore capto à cane marino. XIV.

TRinacrii quondam currentem in littoris ora
Ante canes leporem² cœruleus rapuit.

At

1. De Lepore] Germanici Cæsaris Græcorum : quorum sententiam in
duo sunt epigrammata in leporem hoc suum Latinum Ausonius fere
hunc libro primo epigrammatum transulit. Prius est.

Οὐδὲν

At lepus : In me omnis terræ, pelagique rapina est ,
Forfitan & cœli : ³ si canis astra tenet.

Οὐρανὸν ἐξ ὑπάρτιο λαγὼς πίσις ἵς
ποταίνῃσιν,

Ἐκαστοφύγειν μεμνῶς τρηχὺν
ἰδνῶ κυνός.

Ἀλλ' εἴδ' ὡς ἡλυξέ κηρὸν μέρον.
αὐτῆκα γάρ μιν

Εἰνάλετο μετ' ἑσέως, πνεύματος
ὀρφάνῃσιν.

Ἐκ πυρὸς, ὡς αἶνθ', πίσις ἐς φλό-
γας ἢ ῥα σὺ δαίμων

Κ' ἔω αἶν', κ' ἔω χέρσιν θρήνα
κυνίσσι βορῶν.

Alterum.

Ἐκ κυνὸς εἴλα κύων με. τί τὸ ξινον ;
εἰς ἱμῖν θῆρες

Ἰχθῆες καὶ πεζοὶ θύμῳ ἔχουσιν
ἵνα.

Ἀλλ' ἔγω λοιπὸν ἔχοισι λαγῶ βατόν.
αἰχμὰ φοβῶμαι,

Οὐρανί. καὶ οὐ φέροις ἀστεράντων
κύνια. Vinetus.

2. Cætulens] Sic in Græco Εἰνά-
λετο. subauditur Κύων, id est, canis.

Idem.

3. Si canis astra tenet] Est canis ma-
jor & minor in cælo : de quibus Ara-
tus, Plinius, Hyginus. Seneca libro
secundo de beneficiis. Ingens, inquit,
copia est rerum sine nomine, quas non pro-
priis appellationibus notamus, sed aliunde
commodatis. Pedem & nostrum dicimus,
& lecti, & veli, & carminis. Canes &
venaticum, & marinum, & fidus. Sic
triplex memoratur Lepus, in terra,
mari, cælo. Hunc noverunt astron-
omi : de marino Plinius, & Appulejus
in Apologia. Idem.

1 De Pergamo scriptore fugitivo : qui
captus fuerat. xv.

T Am segnis scriptor, quam lentus ¹ Pergame cursor,
Fugisti : & ³ primo captus es in stadio.

⁴ Ergo

1. De Pergamo] Epigramma in
Pergamum scriptorem fugitivum, re-
tractum e fuga, non est singulare : sed
sunt duo epigrammata. Nam primum
continetur duobus distichis, alterum
tribus. Notum est vestigia imprimi
solita frontibus servorum fugitivo-
rum. Propterea ait :

Ergo notus scripto tolerasti Pergame
vultu.

Propterea apud Columellam in
Hortulo loquentem de lepidio, puto
legendum :

--- fronti data signa fugarum.

quia hoc propius accedit ad veteres
editiones, quæ habent *fucarum*. Quod
tamen placuit doctissimis viris *fuc-*
rum, nec mihi displicet. Et, ut verum
fatear, vetus codex habet :

Delectura quoque est fronti data signa
fucorum. Scaliger.

1. De Pergamo] Ante inventam di-
vinam illam libros formis & prælo
exscribendi rationem, ut in reliquis
artibus, ita in libris scribendis anti-
qui servorum manu utebantur. Tales
fuisse scriptores multos Tryphoni, cui
suos de Institutione Oratoria libros
Quintilianus emittendos dedit, aliis-
que tales bibliopolis, nemo dubitave-
rit. quin Cicero, Atticus, Varro, tales
servos habuisse leguntur. Ex eo ita-
que genere fuit, in quem hoc epi-
gramma scribitur. Vinetus.

2. Pergame] Pergamum, & Perga-
mus, & plurali Pergama, locus in
Asia, unde hujus servi nomen. A pa-
tria

'Ergo notas scripto tolerasti Pergame vultu :
Et quas neglexit dextera, frons patitur.

tia plerumque, & ab iis locis, unde venerant, servis antiqui nomina imponebant, ut de Davis & Geris meminuit Strabo libro septimo. Sic apud Comicos Syrus, Lydus, Mysia, Phrygia appellati, à Syria, Lydia, Mysia, Phrygia regionibus. Vinetus.

3. *Primo captus es in stadio*] Ante quam stadium vnum progressus fuisset, à persequente domino captus es.

Valer autem *quidam* centum & viginti quinque passus auctore Plinio: Passus vero quinque pedes. *Idem.*

4. *Ergo notas scripto*] De istis notis & frontium inscriptionibus, ut alicubi Seneca appellavit, legere poteris, quæ scribit Franciscus Coenanus secundo commentario Iuris civilis. *Idem.*

In eundem Pergamum. XVI.

Pergame, non recte punitus. fronte subisti
Supplicium, lentæ quod meruere manus.
At tu, qui dominus, peccantia membra coercere.
Injustum falsos excruciare reos.
Aut inscribe istam, quæ non vult scribere, dextram :
Aut profugos ferri pondere nocte pedes.

'De Myrone, & Laide. XVII.

'**C**anus rogabat Laidis noctem Myron :
Tulit repulsam protinus.
Causamque sensit : & caput fuligine
Fucavit atra candidum.
Idemque vultu, crine non idem Myron,

5
Ora-

2. *De Myrone*] Epigramma de sene Myrone, qui Laidis noctem oravit, confectum est ab Ansonio ex Apophthegmate notissimo Adriani Imperatoris. Vide in ejus vita. Scaliger.

2. *Canus rogabat*] Ios ejus plurima canas. Nam sunt etiam dicaculus. Unde illi quædam immortale, quod quædam evadant amplexu, quiddam negasset, eodem iterum potant, sed infesto capite, respondit, Lani de patri tuo negavi. Hoc Aelius Spartianus de Hadriano Cæsare : quod

stomacha Ansonium fixisset à Laide in Myronem detortum, vult Baptista Pius in Annotationibus posterioribus : ubi hoc epigramma explicatur, sicut forte in eo obscurius quicquam occurrerit. Vinetus.

3. *Caput fuligine fucavit*] Vocat hoc Sammonicus, nigrum crinem fuso sinistralo dolo.

4. *Fucavit*] βαψῆν ἐν κροῖστον ἀφαιρῆσαι, dixit de sene Cæo Aelianus septimo Variæ historiæ. Vinetus.

B

5. Ora-

Orabat ¹ oratum prius.
 Sed illa formam cum capillo comparans,
 Similemque non ipsum rata,
 Fortasse & ipsum, sed volens ludo frui,
 Sic est adorta callidum :
 Inepte, quid me, quod recusavi, rogas ?
 Patri negavi jam tuo.

10

1. *Oratum prius*] Id quod jam ante rogaverat, noctem Laidis. *Vinctus*.

De se, & uxore. XVIII.

L Aïdas, & Glyceras, lascivæ nomina famæ,
 Conjux in nostro carmine quum legeret ;
 Ludere me dixit, falsoque in amore jocari.
 Tanta illi nostra est de probitate fides.

Ad uxorem suam. XIX.

V Xor, vivamus, quod viximus : & teneamus
 Nomina, quæ primo sumpsimus in thalamo ;
 Nec ferat ulla dies, ut commutemur in ævo ;
 Quin tibi sim juvenis, tuque puella mihi.
 Nestore sim quamvis provectior, æmulaque annis
 Vincas Cumanam tu quoque Deiphoben ;
 Nos ignoremus, quid sit matura senectus.
 Scire ævi incertum, non numerare decet.

In

1. *Nestore sim quamvis provectior*]
 Etiam quum tres Nestoris ætates
 superavero, & tu annorum nume-
 ro Sibyllam Cumanam viceris. V-
 xor tamen Aufonii Attusia Sapi-
 na annos vixit tantum viginti octo,
 ut in Parentalibus luget maritus. *Vin.*

1. *Nestore sim*] Catalecta Petron.

Ergo age ducemur, quamvis adoleveris

atque,

Viamurque annis, quos mora parva
tenuis

Fas & jura finunt veteres extendere
amores :

Fac, cito quod captum est, non cito
desinere

2. *Nos ignoremus*] Cato de senec-
 tute differens apud Ciceronem :
Nec enim unquam sum assensus illi videri
laudatæque proverbio, quod monet, Ma-
tura fieri senem, si deus velis esse senex.
Ego vero me minus diu senem esse mallem,
quam esse senem, antequam essem. Vide
Brasimum in Adagiis, Vinctus.

1. *The-*

In Meroën anum ebriosam. xx.

Q Vi primus MEROE nomen tibi condidit, ille
Thesidæ nomen condidit Hippolyto.

' Nam divinare est, ' nomen componere, quod sit
Fortunæ, morum, vel necis indicium.

Protesilæ, tibi nomen sic fata dederunt :

Victima quod Trojæ prima futurus eras.

' Idmona quod vatem, ' medicum quod Iapida dicunt :

Discendas artes nomina præveniunt.

Et tu sic, ' Meroe : ' non quod sis atra colore ,

Vt

1. *Thesida*] Filio Theſei regis Athenarum Hippolyto. Est autem ἵππος equus, & λύσμαι solvor. Fuit enim distractus ab equis, unde illi nomen erat. Narratur fabula Nasoni Ovidio, Euripidi, Senecz, Hygino, Servio, & aliis. *Vinetus.*

2. *Nam divinare*] Non inscitum est in eandem sententiam Philodemi Carmen Antholog. Græc. vii. qui postquam se jam quartæ Demæ amore captum fuisse dixit, ita concludit :

Ἀστὰί περ μοῖσιν με κεντῶνόμενοι
φειδόμενοι,

Ὡς αἰεὶ Δημῆς θεμερὲς ἔχῃ με πό-
τις.

Scholiasſtes Hom. in Iliad. β'. ἰσθὺν ὃ ὅλ' ἐπὶ ῥοσσοῖς πλεῖσιν τῇ παλαιῇ ὥσπερ λαπιδῶς ὥς ὀνομασίας τῶν ποιῶν, εἴθ' ὅτ' ἐμελλόν ἢ πῶδες ἐπὶ τῷ δύνει προφημίας. σφιδρὸν ὃ αὐτοῖς ἐμελλε πρὸ τοῦ πολέμου. διὸ Παύλου μὲν ὀνομασίᾳ δὲ τῷ ποίῳ εἴθ' ὅτ' ἁλῶν, ὃ εἰς ποῦν, καὶ ἐργασίᾳ καὶ τῷ ὄχλῳ, &c. apud Anſtænetum Eubulides l. 2. epist. 12. de uxore rixosa : ἦν ὃ καὶ τῷ ποίῳ καὶ τῷ ὄχλῳ Δεινομάχη. Videatur & Plurarch. in Etor. de Actæone Cœthio. Torquat. Tassius de Silvia, in Amynta :

Silvia crudele, ad empia

Pis che le fate, o com' a te confassi

Tal nome, o quanto vide, chi te 'l pose.

3. *Nomen componere*] Lege, *nomen cui ponere.* Barthius.

4. *Idmona quod vatem*] Ἰδμων interpretari potest sciens & peritus, quum derivetur à verbo εἶδω, scio, novi. Fuit autem Idmon augur & vates insignis inter Argonautas. de quo lege plurima apud Herodotum, Apollonium Rhodium, Valerium Flaccum, Hyginum, Ammianum libro viceſimo secundo. *Vinetus.*

5. *Medicum quod Iapida dicunt*] Aptum nomen medico. Nam ἰᾶς Græci dicunt curare. Sic medici nomen, qui istum sagitta Æneam curavit, ἰτμολογεί Servius in versum trecentesimum & nonagesimum primum duodecimi Æneidos: sive *Iapis* hic fuerit, sive *Iapix*, sive *Iapyx*. Tot enim modis variare Virgiliū exemplaria monuit castigatior Pierius. *Idem.*

5. *Medicum quod Iapida dicunt*] scribe *Iasida*. sic enim Iaso quoque & Panacea cum Asclepiadis conjunguntur. G. Canterus. & ita in ora libri emendaverat Scaliger.

6. *Meroë*] Insula est Æthiopiz, quam Nilus facit, & urbs. Sunt autem nigri Æthiopes. *Vinetus.*

7. *Non quod sis atra colore*] Propertius lib. iv Eleg. vi :

Cepheam hic Meroem, fuscaque regna canas.

B 2

Sed

Vt quæ Niliaca nascitur in Meroe :
 Infusum sed quod vinum non diluis undis ,
 Potare immixtum sueta ' merumque merum.

IO

Sed allusio hic multiplex. Nam & in
 Meroe insula vinum bonæ notæ na-
 scitur. unde Lucanus lib. x. *¶* c. l. x :

--- *gammaque capaces*
Excepere merum, sed non Mærotidius
uva :

Nobile sed pauci senium cui contulit
annis

Indomitum Meroe cogens spumare Fa-
lænum.

3. *Merumque merum*] Purum vi-
 num, non dilutum. Ita vinosæ fe-
 minæ *Meroa* nomen deducit à *mero*,
 id est vino, quemadmodum Appu-
 leius quoque libro primo Asini au-
 rei: unde fortasse epigrammatis hu-
 jus argumentum. Sed quid si cum
 Quintiliano Stoa legamus? *Potare*
immixtum sueta merum Meroi. Vinetus.

Nemesis, è Græco. XXI.

' **M**E lapidem quondam Persæ advexere, tropæum
 Vt fierem bello : nunc ego sum NEMESIS.
 At sicut Græcis victoribus adsto tropæum ,
 Punio sic Persas vaniloquos Nemesis.

1. *Me lapidem*] Græca Leonida
 sunt hæc libro quarto anthologiz.

Καὶ μὲν λίθον Περσέων δυνὶ ἤγαγον,
ὁφειλόμενοι

Στήνουνται νίκης. εἰμὶ γὰρ Νέ-
μεσις.

Ἀ' ἀποτίρρις δ' ἔσται, καὶ Ἐλ-
λινισσὶ τρέπαισι

Νίκης, καὶ Περσέων τῷ πολέμῳ
Νέμεσις.

Sunt alia quoque in eodem libro non
 minus lepida Græcorum poetarum
 epigrammata in Nemesein: quæ si-
 gnificat iram, invidiam, indignatio-
 nem ex improborum prosperioris

successu, *vim quandam fortune*, ait
 Capitolinus in Maximo & Balbino:
animadversionem divinam, inquit Bu-
 dzus libro primo rerum fortuita-
 rum, in eos vindicantem, qui su-
 perbe, arroganter, insolenter, scele-
 ratè, perfidè, aut protervè in vita
 versentur. Vnde ulticem facinororum im-
 piorum, *præmiatricemque bonorum* ap-
 pellavit Ammianus Marcellinus li-
 bro quatuordecimo. Sed de illa plura
 Erasmus in proverbiis, Petr. Crinitus
 libri undevicesimi capite sexto de
 Honestâ disciplina, & Rhodiginus.
Vinetus.

De varietate fortunæ, è Græco. XXI.

Thesauro invento, qui limina mortis inibat ,
 Liquit ovans laqueum, quo periturus erat.
 At qui, quod terræ abdiderat, non repperit aurum ,
 Quem laqueum invenit, nexuit : & periiit.

Idem

Idem aliter. XXIII.

Qui laqueum collo necēbat, repperit aurum :
 Thesaurique loco deposuit laqueum.
 At qui condiderat, postquam non repperit aurum ,
 Aptavit collo, quem reperit laqueum.

1. *Qui laqueum*] Latina hæc ex
 Græcis illis facta sunt, quæ libro pri-
 mo Anthologiz leguntur duobus di-
 stichis : quorum prius est :

Χρυσὸν ἀντὶ τοῦ ῥήγματος, ὃδ' ἄλλαν.

ἂν ὁ ῥήγας ὀρίσται,

Ῥήγας, ὃ δ' ἔχ' ὀρίσται, λαγυρὸν ἰδέσθαι
 βούλει.

Alterum est :

Χρυσὸν ἀντὶ τοῦ ῥήγματος ἔλαβεν βούλει.

αὐτὸς δ' ἔχοντα

Ὅς ἔλαβεν, ἔχ' ὀρίσται, ἢ ψῶν ἐν τῷ
 βούλει.

De quorum Græcorum auctoribus
 inter Diogenem Laërtium, & eum,
 qui epigrammata illa collegit, non
 convenit. Quoniam prius ille Plato-
 ni vel Antipatro inscribit, & poste-
 rius Statylio Flacco : Diogenes ve-
 ro postorius Platoni, alterius non
 meminit. In Lugdunensibus autem
 membranarum non fuit hoc tetrasti-
 chum, sed alterum hoc titulo *De eo
 qui thesaurum repperit, quam se laqueum
 vellet suspendere.* Vinetius.

De Thrasylulo Lacedæmonio. XXIV.

Excipis adverso quod pectore vulnera septem :
 Arma superveheris quod, Thrasylule, tua ;
 Non dolor hic patris : Pitaneæ sed gloria major.
 Rarum, tam pulchro funere posse frui.

Quem postquam mœsto socii posuere feretro ,

5
 Talia

1. *Excipis*] Legitur hoc Græcum
 apud Plutarchum in Apophthegma-
 tis Laconicis, tacito auctoris nomi-
 ne. Diocletius adscribitur libro ter-
 tio epigrammatum Græcorum :

Τὰ Πιτάνης Θρασύβουλος ἐπ' ἀσπί-
 δος ἡλυσεν ἅπτας,

Ἐπεὶ τοὺς Ἀργεῖους τραύματα
 δὲ ἔλαβεν,

Δακρυῖς ἀσπίδος πένθος, τὸ αἰμα-
 τιστὰ δ' ὁ πρῶτος

Παῖδ' ἐπὶ πυρρῶν Τυμνιχῶν
 ὄπις παύσας.

Ἀλλὰ κλαίοντες. ἔχον δὲ (ἢ τί-
 πτω, ἢ δακρυῖς

Θάψας, τὸ καὶ ἔχον, τὸ Λακεδαι-
 μόνιον. Vinetius.

2. *Pitane*] Pitane legi duas. V-
 nam in Asia Pomponius, Plinius,
 Stephanus ponunt. Alteram idem
 Plinius libro quarto, inter Laconi-
 cas urbes recenset. Vinetius.

3. *Socii posuere feretro*] Non quos-
 vis hic socios designari existimem,
 sed τοὺς ἰερωτάς maxime, quorum
 curæ hoc & omnia alia officia, imò
 & ipsa ad virtutem institutio incum-
 bebant. quin & mulierum ferunt
 amatorem à magistratu, quod ama-
 sius ejus imbellem in pugna vocem
 emisisset. Testis Plutarch. in vita
 Lycurgi : & turpe fuisse ait Damascē-
 nus in Excerptis Constantini, διὰ τὸ
 σπουδῆς

B 3.

Talia magnanimus edidit orsa pater :
Flete alios. natus lacrymis non indiget ullis ,
Et meus, & talis, & Lacedæmonius.

οὐσιππον, ἡ συρφυμασιλὺ, ἡ φίλον
γενεᾶς. plura de iis Ælianus lib. rrr.
cap. x. & xii. Xenophon in rep. La-

cedæmonior. Plutarchus in institutis
Laconicis, aliique.

De Lacæna matre. x x v.

MAter Lacæna clipeo obarmans filium ,
Cum hoc, inquit, aut in hoc redi.

1. *Mater Lacæna*] Plutarchus hoc
recenset inter Lacænarum apo-
phthegmata. *Vinetus.*

2. *Cum hoc inquit*] ἡ τῶν, ἡ ἐπὶ τῶν.
Olim Lacedæmonii à parvulo ad res
bellicas formabantur, & ut primum
nati erant, clipeo imponi solebant,
hasta juxta illum posita, quique præ-
sentes erant, acclamabant, ἡ τῶν,
ἡ ἐπὶ τῶν, id est, aut hunc, aut su-
per hunc, quasi dicerent: danda erit
tibi opera, ubi adoleveris, ut hunc
clypeum salvum ab hostibus repor-
tes, vel ut fortiter pro patria dimican-
do supra illum mortem occumbas.
Pulmannus. Potius, in illo mortuus
domum referaris. Noster paulo ante:

*Arma superveneris quod Thraçybulæ
tua.*

& Virgil.

*At Lausum socii exanimem super ar-
ma ferebant.*

Item de Pallante:

*At socii multo gemitu lachrymisque
Impositum scato reserunt Pallanta fre-
quentes.*

Eleganter hoc Apophthegma apud
Aristænetum lib. ii epist. xvii. in
suum detorquet commodum adulter
instans: ἰὼ τῶν, inquit, ἐπὶ τοῦ
ἀνδρὸς, μηδὲν ὀρῶδόν, τὴν
ἀνδρῶν μιμησομαι ὅτι Λακωνίον.
παρ' ἐκείνοις γὰρ αἱ μητέρες πρὸς τοὺς
παῖδας ἑφασκον. ἐμοὶ δὲ παρὰ γε-
λοῖται κηλίδον ἢ ψυχὴ, ἡ τὰς τῶν
ἡ ἐπὶ ταύτῃ. καὶ ἀλγὼν κηλίδον, ἡ
γαίην ἀνδρῶν, ἡ ταύτην αἰρῶμαι.

Respicit huc D. Augustinus Epist.
xxxviii, ad Lætiam: *De Lacedæmonis
matribus memoria traditum est, quod fi-
lios suos, ut pro terrena patria sanguinem
funderent, multo amplius atque ardentius
in certamina bellica, quam signorum sapi-
tus excitabant.*

In divitem quendam. x x v i.

Quidam superbus opibus, & fastu tumens,
Tantumque verbis nobilis,
Spernit vigentis clara seculi nomina,
Antiqua captans stemmata,
Martem, Remumque, & conditorem Romulum,
Primos parentes nuncupans,

Hos

1. *Primos parentes*] In Vossiano altero, *privea*.

2. *Servum*

Hos ille ² Serum veste contexti jubet :

Hos cælat argento gravi,

Ceris inurens januarum limina,

⁴ Et atriorum pegmata.

Credo, quod illi nec pater certus fuit :

Et mater est ' vere lupa.

2. *Serum vestis*] *serica vestis*. Populus est Afiz, qui lanificio filvarum nobiles, aquarum aspersione inmoderate frondibus, vellera arborum adminiculo deperdunt liquoris: & lanuginis teneram subtilitatem humore domant ad obsequium. Hoc illud est *Sericum*, in usum publicum damno severitatis admissum: & quo ostentare potius corpora, quam vestire primo feminis, nunc etiam viris persuasit luxuria libido. Iunius Solinus. *Vimetus*. Plura de Scribis, & veste *Serica Ammian.* Marcellinus lib. 23.

3. *Ceris inanes*.] Vnde Ἰννερος Ἰν-
 ρῶν, in veteri inscriptione. Dictarchus
 de Tanagra : τῶν ἰ ῥ ὀκτωὶ ἀνδρῶ-
 νος καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ἀντιπρόσ-
 ἔδου καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ἀντιπρό-
 σέδου καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ἀντιπρό-
 σέδου. Tria exan-
 gines genera apud veteres fuisse ex
 Plinio observari potest. Vnum quo
 tabulam discoloribus ceris induce-
 bant & infernebant, ad quidlibet
 exprimendum pingendumque. quas

postea ceras innuebant, ut levigarent & exaequant. In hoc genere penicilli nullus erat usus. Alterum genus encaustices, quod in ebore & cornu, veruculo sive cestro innuebatur: quod *respartum* inde vocabant. Tertium his duobus accessit genus liquefactis igne ceris penicillo utendi. *qua pictura nobis, nec sole, vivit sine corruptione, inquit Plinius. Salmasius ad Solin.*

3. *Ceris impens*] duos hic pluresve
verficulos excidisse reor. non videtur
enim hic versus cum praecedentibus
cohzrere.

4. *Et attritum pegmata.*] πῆμς machinz, ornamentique genus in principum ædibus. *Vinctus.*

5. *vere lupa.*] *scortum.* Meretricum enim mores, voraci luporum ingenio, haud sunt dissimiles. Alludit autem ad fabulam de Romulo & Remo à lupa lactatis, apud Livium, Plutarchum, Halicarnasæum. *Vinetus.*

Antisthenes Cynicus Philosophus. xxvii.

Inventor primus? Cynices ego. Quæ ratio istæ?
Alcides multo dicitur esse prior:

Alcida

1. *Inventor primus*] Atheniensem
Antisthenem scribit Diogenes Laërtius, quum à Socrate tolerantiam didicisset, Cynicam primum instituisse sectam, principemque in ea fuisse.
Vinctus.

2. *Cynceus*.] Secta hæc tum Κυναικῆ, tum Κυναικῆς Græcis appellatur. Antisthenes autem, auctore eodem Laërtio, differēbat in Gymnasio, cui *Cynofarges* nomen haud procul portis

Athenarum. à quo loco sectam Cynicam nonnulli disam volunt. Alii verò à *Canis*, qui Græcè *Κυν* dicitur, ingenio, dictos opinantur Cynicos: quod eorum mores caninis perfimiles essent, qui allatrarent, maledicerent omnibus, riderent omnes conspicerentque, & postremo etiam morderent. Lucianus cum aliis in locis, tum in vitarum aëctione, prædara Cynicorum philosophorum in-

B 4

Aitona

Alcida quondam fueram doctore secundus,

'Nunc ego sum Cynices primus,' & ille deus.

Aitna scitè eleganterque depingit.
Vinetus.

3. *Alcides*] Hercules à patris Amphitryonis patre Alceo, non ἄλλος, id est, à viribus & fortitudine, ut dicit Interpres vetus Virgilii in sextum Æneidos. Habebat autem Hercules templum ἐν Κυνεομαχίᾳ, cuius exemplo, quod labor bonum esset, comprobare solebat Antisthenes. Sed & Diogenes Σινωπὸς, Antisthenis pertinacissimus affectator, aliud Cynicæ familiæ columen, in auditione vitarum Luciani, imitatore se proficitur Herouli. Idem facit Alcidas quoque in Cynico ordine, Antisthenes, Diogenesque maioribus suis

non inferior. Talem describit idem Lucianus in Symposio seu Lapithis. Cuius hæc sunt verba Erasmo interpretè: *Quin ego tibi*, inquit, *vel stans canauero, in ipso interim convivio etiam obambulans, Quod si defatigatus fuero, tum humi substrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem videlicet Herculem pingunt. Vbi egregius ille Cynicus, Herculem deum suum appellat. Vinetus.*

4. *Nunc ego sum Cynicus*] Pro Cynicis, Cynicus legit Scoppa. *Vinetus.*

5. *& ille Deus.*] Hercules, qui quo pacto exuta mortalitate, ex Oeta monte ad deos abierit, Oetæus ipse Hercules Senecæ ostendit, & Ovidius nona Metamorphoseon. *Idem.*

Idem. XXVIII.

Discipulis nulli melior, meliorve magister,

Εἰς ἀρετὴν συνέβη, καὶ κυνικὴν σοφίην.

Dicere me verum novit, qui novit utrumque,

Καὶ θεὸν Ἀλκείδην, καὶ κύνα Διογένην.

1. *Discipulus nulli*] Hoc epigrammate, quod imagini subditur Cynici Antisthenis, immutatum lemma est, ad Diogenemque relatum. erroris, ut arbitror, adminiculo, quod in calce ejus nomen viderint Διογένην. quam apud Lucianum in Dialogo, cui titulus βίον περὶ οὐρα, Diogenes inducitur, qui se Herouli imitatoresem esse dicat, atque ejus illa quoque sit præclara sane, nec indigna Cynico sententia, *ταῦτα μοι λαβὴν τὸ ἐλεῖν ἄνθρωπον. σὺ γὰρ Διομαχὶ ὃν ἡπείρε ἐκείνου. ἐπὶ τοῖς ἰδίοις, καὶ καλῶς, αἰδῶ ἐκείνου, ἐκκαθαίρων τὸ βίον ἀκαταμάχητον.* Alii rursus ex uno gaminum epigramma fecere. Quid est autem: *εἰς ἀρετὴν συνέβη, καὶ κυνικὴν σοφίην.* quod est latine, *ad virtutem pertigit, &*

Cynicam sapientiam, ac deinde: καὶ θεὸν Ἀλκείδην, καὶ κύνα Διογένην, hoc est, *Et Deum Alcidem, & canem Diogenem.* nisi ut respondeat, qui interrogatur, Antisthenes Diogenis magister, præstantissimum sibi contigisse præceptoram Deum Herculem, discipulum vero cynicum Diogenem? *Namque*, ait Cicero in Rhetoricis, *Artium magistros afferre laudem sive vituperationem discipulis, rursus discipulos magistris.* Ita vero Diogenem cognominavit canem, ut & nostri nonnunquam, & Græci (quod Pausanias quoque ait in Coninhiaca) consuevere. ut in Epigrammate, *Διογένης ὁ κύων*, & Martialis in apophoretis, *dormias & ratiocinans cano per te reges*, Mariang. Accusatus.

Libero

Libero patri. xxix.

Aιγύπτι μὲν Ὅσσεος ἰγὴ, ² Μυσῶν δὲ ³ Φανάκης,
⁴ Βάκχῳ ἐνὶ ζωοῖσιν, ἐνὶ φθιμένοις Ἀΐδωνεύς,
⁵ Πυρογενής, ⁶ Δικερως, ⁷ Τιτυολέτης, Δίουνας.

1. *Αιγύπτι*] Est notandum, Parisi-
 um codicem monere, Græcum car-
 men fragmentum esse, ut verëar, ne
 tam Latinum quam Græcum, ut
 mendosa sunt, ita neque caput, ne-
 que pedes habeant. *Vinetus.*

2. *μυσῶν*] Hic pro Μυσῶν, legit
 Μυσῶν Lilius: sicut in Latino *Myf*
Phanacem, pro *Myfa* *Phanacem*. Idem.

3. *Φανάκης*] fuit quando non φα-
 νάκης, sed φανάτης, reponendum
 consueverimus, quod constaret, Deum
 ipsum Græcis ita nuncupatum. Ma-
 crob. lib. 1. Saturn. *Plerique*, inquit,
Phaneta appellant δῶν τῷ φαίνεν. πει-
 δι δὲ φαίνε) τί, quia sol quotidie remo-
 vet sese, Nec multo item post, quo lo-
 co eundem esse Liberum patrem, ex-
 terosque Deos cum Sole, commenta-
 tur: *Phaneta* *Orphæus* dixit solem δῶν
 τῷ φαίνε) τί, φαίνε) τί, id est a lumine at-
 que illuminatione, quia cunctis visitur,
 cuncta conspicitur. Dictum ab eodem
 est de Libero patre, *myfa* *Phanacem*
 nominant. *Mariang. Accursius.*

4. *Βάκχῳ* ἐνὶ] Scribo, ἐνὶ ζωοῖσιν,
 ἐνὶ φθιμένοις Ἀΐδωνεύς. hoc est, in-
 ter viventes, inter mortuos. Plato in
 stellam:

Ἀστὴρ πρὶν εἶναι λαμπρὸς ἐνὶ ζωοῖσιν
 ἔσθ'.

Νῦν δὲ θανάτῳ λάμπει ἑσπερίῳ
 φθιμένῳ.

Quos versus, post Madaurensem A-
 pulcium, ita reddidit Aufonius:

*Stella prius superis fulgebatur Lucifer: at
 nunc*

Extinctus castis lumine vesper erit.

Mariang. Accursius.

5. *Πυρογενής*] & *πυρογενής*, *ἰγνίμα*
 Ovidio libro quarto *Metamorphó-*
leon. Ignigens *Apuleio*, libro septi-
 mo de *Asino*. (*Αἰθίππος* *Anacreon-*
ti apud *Hesychium*.) Quod autem
 ita dicatur *Bacchus*, id pertinet ad fa-
 bulam de *Semele*, quæ paucis memo-
 ratur in *Cupidine* cruci affixo. *Vinetus.*

6. *Δικερως*] Duo habens cornua.
 Sic in *Orphæi* hymno. *Sidonius A-*
pollinaris in *Burgo* de *Baccho*:

--- caput autem rumpunt

Cornua: et indigenam jactantur sul-
minis ignem. *Vinetus.*

7. *Τιτυολέτης*] Lilius *Gregorius*
Τιτυολέτης, videtur legisse: sed ut
Τιτυολέτης, sic *γχαντλέτης*, in eo ca-
 mine, quod ex primo libro epigram-
 matum adducit. Quos autem *Tita-*
nes, *Gigantes*, *Heroës*, gentes sub-
 egerit *Bacchus*, narrabunt *Herodo-*
tus, *Diodorus Siculus*, *Ovidius*, &
 alii. *Vinetus.*

Myobarbum Liberi patris signo marmoreo in
 villa nostra omnium dæorum argumenta
 habentis. xx x.

O Gygia me Bacchum vocat.
 Osirin Ægyptus putat.

² Myfi

1. *Myobarbum Liberi patris*] De-
 bet præponi pro lemmate illi Epi-
 grammi Græco: *Αἰγύπτι μὲν Ὅσσεος*
ἰγὴ, & sequenti Latino tantum præ-
 ponenda.

² Myfi Phanacen nominant.

Dionysion Indi existimant.

³ Romana sacra Liberum.

5
⁴ Ara-

ponendum lemma I 12 M. Non est autem *Myobarbum* dictum *μυοβάρβον* ἢ *βαρβόν*, ut putat Turnebus: & ut nos quoque perperam aliquandiu putavimus. Nam hoc si sic esset, non neutro genere *μυοβάρβον*, sed masculino dicendum erat, *μυοβάρβου*. Deinde si *βαρβόν* est Mysterium Cereis: quid hic mysteriis opus est? unum tantum nomen hic mysticum est, nempe *Phanaces*, cetera pro populorum diversis appellationibus. Sed ut hæc opinio Turnebi tanquam falsa prorsus explodenda est, ita pro vera amplectenda, quam ponemus. Primum *Bacchum* cum cantharo oblongo, & angusto fingi solitum, non solum veteribus auctoribus, qui hoc tradunt, sed & nobis ipsis credendum est, qui in veteribus marmoribus, numis, ac monumentis id observavimus. Nam alii sunt canthari, ex quibus vipum defundebatur in pateras; alii potorii canthari, quibus bibebatur. Arnobius: *Quid ille in Liberi dextra pendens potiorum cantharus?* Illi canthari, ut dixi, oblongi sunt, & angustissimi infima parte, qua committuntur basi suæ. Desinunt enim in turbinem subtilissimum, qui init basem ipsam. A qua similitudine & muris & barbæ, quæ in conum definit, nomen ibrida voce, ex Latino, & Græco sermone insititum adeptus est: & vocatus est cantharus ille *Myobarbum*. Quæ compositionis lascivia ne cui forte mira videatur, habet similem in alio vase Romano, quod Græco nomine, item Latino *Nannum barbatum* vocabant. Græcum nomen est *Nannus*, sed figura Latina. Latinum nomen *Barbatus*, sed figura Græca. Varro: *Quo postea accessit Nannus cum Græco nomine, & cum Latino nomine Græca figura Barbatus*. Quare si id est in nominibus

separatis, quidni & in compositis? Vides præterea *barbatum* vocari, quod ea figura esset, qua fuisse cantharum potiorum descripsimus: ut non dubium sit, quin lascivia joculari ita vocatus sit cantharus potioris Bacchi. In eo autem hæc insculpta nomina fuisse mirum nemini videri debet. Nam Liber pater nudus, & aliarum rerum inermis fingebarur: ut nihil haberet, in quo tituli illi poni possent, præter cantharum potiorum. Ego sane non dubito, quin ea sit vera conjectura, & ex Græco & Latino joculariter composita sit vox, & *Myobarbum* dictum, ut *Myoparus*, propter longitudinem. est enim piratici navigii genus. Quid autem mystici habeat mus, quod velle videtur Turnebus, id sane mihi prorsus mysticum est, & opertum. Tantus vir potuit ignorare, *μύς* esse abdere se in latibula, inlarebrare se? quod sane mus facit. Ab eo ergo dictus *μύς*. Scaliger,

2. *Ogygia*] Bœotia. Thebæ. Ogyges apud Varronem libro tertio de Re rustica, sed *Ὠγυγία* apud Strabonem & Pausaniam, appellatur rex Thebarum Bœotiz, unde hoc nomen factum. Thebanus autem genere fuit Bacchus. *Vinctus*.

3. *Myfa Phanacen*] ita vulgo perperam. legendum enim *Myfi*. quia ab Ausonio varix memorantur gentes, quarum singulis mystæ sui. ut huic loco non generale *mystarum* nomen, sed particularis alicujus nationis appellatio conveniat. Talis Mysorum, qui Thracibus contermini. *G. I. Vossius*.

4. *Romana sacra Liberum*] *Liber* Romanis & Latinis appellatur deus vini Bacchus: quod, ut volunt, animum curis vinum liberat. *Vinctus*.

5. Ara-

'Arabica gens Adoneum.

'Lucaniacus Pantheum.

5. *Arabica gens Adoneum*] Legitur & Adoneum prima diphthongo, ut *Adonides* supradictus: sed *Adoneum* prima brevi malo: intelligoque, ut Lilius, *Adonidem* illum, Veneris decem amores, & delicias: quomodo apud Plautum in Menachmis:

Dux mihi, nunquid vidisti unquam tabulam pictam in pariete,

Vbi aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adonem?

Natum autem Adonidem apud Sa-

bzos gentem Arabiz fabulatur Ovidius decimo Metamorphoseon. Idemque numen esse Bacchum & Adonidem ex Plutarchi symposiastica tradit Caelius Rhodiginus. *Vinetus*. De his aliisque Bacchi, & reliquorum deorum cognominibus, nos deo volente latius, ubi Mythologis recensendis manum admovebimus.

6. *Lucaniacus*] Aufonii hæc villa est, cujus deinceps sæpe fit mentio, & situm Scaliger explicat in fine Operis.

In Corydonem marmoreum. xxxi.

Aἴξ, χίμαρϑ, πήρη, πιμήν, ῥαδδῦχϑ, ἰλάιη,
Εἰς λίθϑ. ἐν πάντων λυτὸς ἰγὰ Κορύδων.

1. *λυτὸς*] Quidam tamen codices pro *λυτὸς*, minus, habent *αὐτὸς*, ipse. Quæ duo verba Græca sic se mutuo propter similitudinem corruperunt apud Iuvenalem libro tertio. Vbi *λυτὸς* invenisse scripsit Turnebus libri vicefimi quatuor capite duodevicesimo Adversariorum: quum vetustissimus Petri Piræci viri doctissimi codex *αὐτὸς* habeat, sicut apud Ho-

merum scribitur libro 16. *Odyssæz*. Sed aliter etiam depravatus fuit locus ille Iuvenalis. *Vinetus*.

1. *λυτὸς ἰγὰ Κορύδων*] Hæc omnia ex uno exsculpta lapide effecere, ut ipse ego pastor tenuis & exiguus essem, qui grandior alias effingi potuisssem. Ludit in paronomasia τῷ λίθϑ & λυτὸς: quam figuram noster ad fastidium usque affectat.

In simulachrum Sapphûs. xxxii.

'Lesbia Pieriis Sappho soror addita Musis,
Εἴμ' ἐν αἴτῃ Λυρικῶν, Αονίδων δεκάτῃ.

Deæ

1. *Lesbia Pieriis*] Plato primo epigrammarum libro, capite, *ἐν ποιῆσιν*.

Εν τῇ τῷ Μουσῶν φασὶν πρὸς ὅλιγους.

Ἡ δ' ἐν Σάπφῳ λυρικῶν ἡ δεκάτῃ.

Lesbia è Lesbo maris Ægei insula, Troadi adiacente: *Pieriis* à Pieria regione amœnissima, & urbe in Thessalia sive Macedonia. Sapphones autem duas facit Suidas, ambas Les-

bias, alteram hanc poetriam, quæ floruerit, quo tempore Alceus, Stesichorus, & septem illi sapientes. De altera in epigramma nonagesimum, & in Cupidinem cruci affixum. *Vinetus*.

2. *Εἴμ' ἐν αἴτῃ*] legendum *οἴμ' ἐν αἴτῃ*, ut se Lyricorum quidem nonam Musarum vero decimam fuisse, memorer. Addunt alioqui eam Musis decimam & Plato, & Antipater, neque

que quisquam catalogo eximit vatum Lyricorum. Qui (ut vel ipse ait Ausonius) numero sunt Mnemofynarum. Extat græcum Epigramma, quo singulis Lyricorum octo collaudatis, veluti majorem ei gloriam

comparaturus, de Sappho ita subdit, quicumque ille Author fuerit:

Αὐδῶν δ' ὅσα ἰσότη Σαπφῶ πῖλα,
αὐτ' ἰσότησιν
Εἰ μάλιστα δὴκίτη μῦσα καὶ
χαρῆς. Mariang. Aecursius.

Deæ Veneris. xxxiii.

ORta 'falo, suscepta 'solo, 'patre edita Cœlo,
'Æneadum genetrix, hic habito alma Venus.

1. *falo*] mari. Vinetus.

1. *falo*] Solinus in Pontic.

— *Qua semine cali*

*Parturiente falo, divini germinis astu,
Spumea purpurei damus sanguinat unda
profundi*

*Nascetur è pelago, placido dea profata
mundo.*

2. *falo*] terra. Est autem *παραπορεύς* in his, *falo, solo, calo*. Sic, in

versu tricesimo Iambici epistolæ vicesimæ secundæ, *Soli & fali commercio*. Vinetus.

3. *Patre edita Cælo*] Saturnus quum patris sui Cœli virilia falce amputasset, eâque in mare decidissent, Venerem deam genuerunt. *Idem*.

4. *Æneadum genetrix*] His duobus verbis suum carmen incipit Lucetius. *Id.*

Ad libellum suum de Proculo. xxxiv.

SI tineas, cariemque pati te, charta, necesse est,
Incipe versiculis 'anteperire meis.

'Malo, inquis, tineis. Sapis, ærumnose Libelle,
'Perfungi mavis qui levioze malo.

Ast

1. *anteperire*] Sic apud Catullum: *Postphæselus* apud Terentium *semperlenitas*, & apud alios alia. sic in glossis Isidori:

Antemalorum, prateritorum malorum, ex Virgilio.

2. *Malo, inquit, tineas*] primus & alter item Vossianus, *tineas*; sic ut referatur ad *τὸ περὶ*, quod propius. quare veteres Codices sequutus sum. iidem, *quod levioze malo*. Repetitio autem illa uti valde familiaris est poetis, ita & longe gratissima. Hanc qui nobis voluptatem corumpendo inviderunt, merito suo carpendi sunt. Ego, si quid eo gratiæ à benevolo lectoris inire potero, etiam in alio epigrammato redintegrabo. In vet. Poetar. Catalectis Scaligeri pag. 304.

carmen est Porcii Licinii ipso melle dulcius, quod librarii nobis in fel commutaverunt. Proponam pristino lepori restitutum:

*Custodes ovium teneraque propaginis,
ignem*

*Quaritis? ignem (ite huc) quaritis?
ignis homo est.*

*Si digito attigero, incendam sylvam
semul omnem.*

*Omne pecus, (flamma est) omnia, qua
video.*

Flamma est sc. homo, ut paulo ante, *ignis homo est*.

3. *Perfungi*] Sic vetus liber. Alii quidam *perfundi*, & pro g. idem post, vetus, *quod*, pro, *qui bene ait*, pro, *verum*. Vinetus.

4. *Bene*

Ast ego damnosæ nolo otia perdere Musæ,
 Iacturam somni quæ parit, atque olei.
 Vtilius dormire fuit, quam perdere somnum,
 Atque oleum. * bene ais. causa sed ista mihi est;
 Irascor Proculo: cujus facundia tanta est,
 Quantus honor. scripsit plurima, quæ cohibet. 10
 Hunc studio ulcisci: & prompta est hæc ultio vati:
 Qui sua non edit carmina, nostra legat.
 Hujus in arbitrio est, seu te juvenescere cedro,
 Seu jubeat duris vermibus esse cibum.
 Huic ego, quod nobis superest ignobilis otii,
 Deputo: sive legat, quæ dabo, sive tegat. 15

4. Bene ais] reponere.

bene ais: Causa sed ista mea est.

Scaliger.

5. cedro] Cedrus arboris genus in

Creta, Africa, Syria, cujus oleo per-
 unctæ res, ut etiam libri, nec tineam,
 nec cariem sentiunt. Vitruvius, Pli-
 nius, & alii. Vinctus.

De nomine cujusdam Lucii, sculpto in
 marmore. XXXV.

Lucius una quidem, geminis sed diffita punctis
 Litte^ra: * prænomen sic L nota sola facit.
 Post M incisum est: puto sic M non tota videtur.
 Diffiluit saxi fragmine læsus apex.
 * Nec quisquam, Marius, seu Marcius, an ne Metellus 5
 Hic jaceat, certis noverit indicii.
 Truncatis convulsa jacent elementa figuris,
 * Omnia confusis interiere notis.

Mire-

1. Prænomen] In Editione Vgoletti
 L desiderari in suis ad me litteris Cl.
 Grævius monuit, unde suspicer Auso-
 nio scriptum L littera divisa pro L.

1. Nec quisquam Marcus] non po-
 tuit Ausonius scribere Marcus, quia
 jam dixerat Lucio prænomen fuisse.
 Nemo autem unquam simul Lucius &
 Marcus. Scribo: Nec quisquam Marius,
 seu Martinus. ita omnia sunt gentilia.
 Grævius.

1. Nec quisquam Marcus] lego: Nec

quisquam Martinus, seu Martinus. Præno-
 men enim Marcus hic nullum locum
 habet, cum L. prænomen significa-
 rit, litteræ vero nomen exprimentes
 interciderint. Mallet enim versu
 præcedente: Post L. incisum est, Post
 litteram L., qua prænomen indica-
 batur, saxum erat fractum, & litteræ
 oblitteratæ, ut non nisi apices super-
 essent & vix M dimidium cognosci
 posset. Grævius.

2. Omnia confusis interiere notis] Si-
 ne du-

Miremur periisse homines ? ¹ monumenta fatiscunt ,
⁴ Mors etiam saxi, nominibusque venit.

ne dubio legendum :

Nomina confusi interiere notis. Græ-
 vius.

3. Monumenta fatiscunt] Lucretius
 lib. v.

*Denique non lapides vinci quoque cer-
 ni ab ævo ?*

*Non altæ turres ruere, & putrescere
 saxa ?*

*Non delubra dehinc, simulacraque fessa
 fatisci ?*

*Denique non monumenta virum di-
 lapsa videmus*

*Cedere propterea, subitoque senescere
 casu ?*

Seneca de brev. vitæ : Honores, mo-
 numenta, quidquid aut decretis ambitio
 iussit, aut operibus extruxit, cito sub-
 ruitur : nihil non longa demolitur vetu-
 stas, & movet opus, quod consecravit.
 Martial. lib. x. Ep. 2.

*Marmora Messala findit caprificus. &
 audax*

Dimidius Crispi mulio ridet equos.

4. Mors etiam saxi] Iuvenalis ver-
 su centesimo & quadragesimo sexto
 libri quarti :

*Quandoquidem data sint ipsi quoque
 fata sepulchris.*

& Ovidius quinto fastorum :

--- --- longa vetustas

Destruit, & saxo longa senectæ nocet.
Nihil enim est opere aut manu factum,
inquit Cicero pro Marcello, quod ali-
quando non conficiat & consumat vetu-
stas. Rutilius Numatianus poeta Gal-
lus in itinerario de Populonia everfa:

Non indignemur mortalia corpora solvi:
Cernimus exemplis oppida posse mori.
 Servius Sulpicius in litteris ad Cice-
 ronem libro quinto Epistolarum.
 Vinetus.

¹ De Sabina uxore. xxxvi.

Sive probas Tyrio textam subtegmine vestem :
 Seu placet inscripti commoditas tituli :
 Ipsius hoc dominæ concinnat utrumque venustas ,
 Has geminas artes una Sabina colit.

1. De Sabina] Potest Aufonius
 hæc scripsisse de Attusia Sabina con-
 iuge sua : de qua est carmen nonum
 Parentalium. Vinetus.

1. De Sabina] Lemma hujus Epi-
 grammatis sic est concinnandum : De

Sabina uxore. Fuisse enim ejus ux-
 orem apparet ex parentalium Epi-
 grammatum x. Et lemmata sequen-
 tium duorum Epigrammatum non
 alia debent esse quam : *De eadem.*
 Grævius.

De eadem Sabina. xxxvii.

Laudet ¹ Achæmenias orientis gloria ² telas :
 Molle aurum ³ pallis Græcia texe tuis ;

Non

1. Achæmenias] Persicas, Parthi-
 cas, Babilonicas, Orientales. Achæ-

*menidæ, auctore Herodoto, libro
 primo, sunt gens Persidis ; unde Per-
 sarum*

Non minus * Aufoniam celebret dum fama Sabinam,
Parcentem magnis sumptibus, arte parem.

fram reges oriundi, & Achaemenes
didit. Meminit Stephanus etiam, &
Solinus. *Vinetus.*

2. *Telas*] *Taperia*, aulæ: ut quæ
Babylonica, & *belluata* dicta sunt Plau-
to, & aliis. *Idem.*

3. *Pallis Gratis*] Plura de palla Bai-
sius in libro de Re vestiaria: in vetere
glossario *μήτρας*, *πίπλιν*, *παραπί-
πλιν* exponitur. *Vinetus.*

4. *Aufoniam*] Italiam, Romanam.
Idem.

De eadem Sabina. XXXVIII.

Licia qui texunt & carmina; carmina Musis,
Licia contribuunt * casta Minerva tibi.
Ast ego rem sociam non dissociabo, Sabina:
Versibus inscripti quæ mea texta meis.

1. *Licia qui texunt*] Loquitur de
se Sabina. *Vinetus.*

2. *Licia*] *Telas*. Licium, quo sta-
men implicatur in tela. *Idem.*

3. *Casta Minerva*] Minerva, quæ

& Pallas, non tantum armorum, sed
etiam lanificii dea est. Servius in ex-
tremum septimum Æneidos, & O-
vidius in principio sexti Metamor-
phoseon. *Id.*

Qualem velit amicam. XXXIX.

Hanc volo, quæ non volt, illam quæ volt, ego nolo.
Vincere volt animos, non satiare Venus.
Oblatas sperno illecebras, detrecto negatas.
Nec satiare animum, nec cruciare volo.
Nec bis cincta Diana placet, nec nuda Cythere.

Illæ

1. *Hanc volo &c.*] Eiusdem ferme
sententiz est illud Anthol. gr. lib. 7.

*Μὴ τὴν ἀφίλῃ, μὴ τὴν σὺφρο-
νῇ λίσσῃ.*

*Ἡ μὲρ, γὰρ βροχίως ἢ ὃ γέλοι
τε χεῖρος.*

Petronius:

Nolo, quod cupio, statim tenere;

Nec vicioria mi placet parata.

Hinc Aristænetus lib. 11. Ep. 1. γὰρ
ἐλπίσιν οὐδὲ τὸ σμικρὸν ὑποκρίσκειν
τῆς κακ. Τὸτο γὰρ τὸ ἀφροδισίων
ἀφροδισίων τὸ κέρδι, καὶ οὐκ ἰταί-
ον ὑποκρίσκειν ἀπὸ πλεον τῶν ἐλ-
πίσιν. ἀλλὰ αἱ τὸτο γὰρ οὐκ ἔστιν

χρεῖας, ἀποκρίσκειν αἱ παθῆντες.
Claudianus in Fescenninis, v. 108.

Crescunt difficili gaudia jurgio;

Accendisque magis, qua refugit venus.

Quod flenti tuleris, plus sapit osculum.

Martialis lib. 7. Epigr. 84.

*Insequeris, fugio: fugu, insequor. Hæc
mihi mens est:*

Velle tuum nolo, Dindyme: nolle vole.

2. *Nec bis cincta*] Vetus Epigramma:

Sic me custodi, Cosconia, neve ligatæ:

*Vicula sint nimium: neve soluta
nimis.*

*Effugiam laxata nimis: nimis aspera
tuta.*

Sed

Illa voluptatis nil habet, hæc nimium.
 Callida sed mediæ Veneris mihi venditet artem
 ³ Femina, cui jungar, quod volo, nolo vocet.

Sed neutrum faciam, commoda si fuerit.

Vide & Ep. 158. l. 1. & 37. l. iv. Martialis.

3. *Famina, qua jungat, quod volo*] Hic versus sic legendus & distinguendus:

Famina cui jungar, quod volo, nolo vocet.

Afferit hanc lectionem versus primus hujus epigrammatis. Hoc ingenio sunt fere omnes amatores quibus *quicquid queritur optimum videtur*, secundum Petronium. *Gravius.*

De Chresto & Acyndino fratribus. x l.

X ρῆςⓈ, ἈκύνδυνⓈ, ' εἰσὶν ἀδελφοί· οἰκτρὰ δ' ᾗ τέκνα,
 Moribus ambo malis, nomina falsa gerunt.
 Οὐδ' ἔτⓈ χρεῖς, ὡδ' ἔτⓈ ἀκύνδυνός ἐστιν.
 ² Vna potest ambos littera corrigere.
 ³ Αἶκεν ΧρῆςⓈ ἔλη, καὶ ἈκύνδυνⓈ ἄλφ' ἀπώλει·
 ΚύνδυνⓈ hic fiet: frater Ἀ' χρεῖςⓈ erit.

1. *Εἰσὶν ἀδελφοί*] alter liber, αὐτοὶ ἀδελφοί. posset hic versus ita concipi: ΧρῆςⓈ, Ἀ' κύνδυνⓈ. ἔτⓈ ἀδελφοί, οἰκτρὰ δ' ᾗ τέκνα. atque ita quoque expressus est in antiqua Vgollenti editione.

2. *Vna potest ambos*] non absimile est joco Philippi Macedonis, principis, meo judicio, maximi. Duo fratres erant in ejus satellitio, quorum alter Ἀ' μπότιςⓈ vocabatur segnis, & nullius precii; alter Ε' κῆτιςⓈ, homo

strenuus, & vigilax. Itaque dicebat Ε' κῆτιςⓈ esse Ἀ' μπότιςⓈ, Ἀ' μπότιςⓈ autem ἰδιότιςⓈ. *Scaliger.*

3. *Αἶκεν*] Parisiensis codex hinc habet,

Αἶκεν χρεῖςⓈ ἔλη πλε' Ἀ' κύνδυνⓈ ἄλφα ἀδελφῶ.

Sic & in primo versu legitur, αὐτοὶ ἀδελφοί, pro εἰσὶν ἀδελφοί. *Υἱ- netus.*

3. *Αἶκεν ΧρῆςⓈ*] Scaliger in margine Ἀ' κῆς notaverat.

De iisdem. xli.

Germani fratres sunt, Chrestos, Acindynos alter.
 ¹ Falsum nomen utrique, sed ut verum sit utrique,
 Alpha

1. *Falsum nomen*] Hic versus concinnatus est à correctoribus. quia, ut puto vacabat ibi spatium, & lacuna in veteri libro. Nam id facile probatur, tum quia pentameter non est, ut

ultimus: tum quia coactus, neque liber est. & si verum profiteri licet, primum illud distichon, non puto esse Aufonii. Sufficit enim ultimum lemma epigrammatis. *Scaliger.*

1. De

Alpha suum Chresto det Acindynos, ipse sine alpha
Permaneant. verum nomen uterque geret.

De Pallade, & Venere armata. xlii.

A Rmatam vidit Venerem Lacedæmone Pallas.
Nunc certemus, ait, judice vel Paride.
Cui Venus: Armatam tu me, temeraria, temnis,
Quæ, quo te vici tempore, nuda fui?

1. *De Pallade, & Venere armata.*] Huic Epigrammati mire rudem addidit inscriptionem, *De Pallade volente certare armis cum Venere.* Non ferendam vero alii, in *Venerem Barbaram.* Quomodo & legendum carmen ipsum, & Barbaram coluisse Venerem Lacedæmonios, affirmare non verentur, cum nullum sit tot mendaciis precium. Servius sane ac Macrobius Cypri, non Lacedæmone, barbarum Veneris simulachrum fuisse, scribunt, veste muliebri, cum sceptro, ac statuta viri, quia eadem & mas puretur & fæmina. Consentaneum itaque fuerit, Epigramma ipsum authoris incerti & hoc loco indidisse:

Πάλλας παρ Κυθήρειαν ὄψεσθαι
ἑκπύην ἰδύσθαι,
Κύπρῳ θύλας ὅπως ἐς κοῖτιν ἵ-
στμήν;

Ἡ δ' ὀππλὴν γυμνάσασα, τί ροῖ
σέπ' αὐτίκ' αἶρεσ',
Εἰ γυμνὰ νικῶ, πῶς ὅπως ὄψεσθαι
λάτρεν;

Cur autem armata apud Lacedæmonios Venus, Firmianus in primo divinarum institutionum in primis explicat. *Mariang. Accursius.*

2. *Judice vel Paride*] Contulisse juvat carmen Antipatri, quo judicium Paridis expendit:

Ἀφ' ὅσων Πάριος ζήτησε περὶ ἱ-
κῶ καὶ Πάριος,
Καὶ λήξουσ' αὐτῷ τ' ὅριον τ'
κοῖτις,
Ἀ' τίς δ' αὖτε διέκρινε πάλιν Παλλά-
δα, τὴν το βουνοῖς,
Ὡς βύτης ὁ Πάριος τῶνδε περὶ
τρεῖς αἶναι.

Idem aliter. xliii.

A Rmatam Pallas Venerem Lacedæmone visens,
Visne, ut judicium sic ineamus? ait.
Cui Venus arridens, Quid me galeata laceffis?
Vincere si possum nuda, quid arma gerens?

Ad

1. *Armatam*] Apud Lacedæmonios armata colebatur Venus, ut indicant Epigrammata Græca in eam libro quarto: quod & cognoscet ex Plutarcho, Pausania, Quintiliano, Lactantio libro primo In-

stitutionum. Epigrammatum quoque Græcorum libro primo est Leonidæ in eam rem festivum carmen, *Veneris.*

2. *Vincere si possum nuda*] Indicatums de forma Paris Deas videre nu-

C

d39

das voluit. Vide Isocratis orationem | *Kélaris* *ἡρώ* inscribitur. *Vinetus.*
de Helena, & Luciani dialogum, qui

Ad Philomusum grammaticum. xlii.

E Mptis quod libris tibi bibliotheca referta est ;
Doctum, & grammaticum te Philomuse putas ?
Hoc genere & chordas, & plectra, & barbita conde.
Omnia mercatus, cras citharædus eris.

1. *Emptis quod libris*] Acrem quondam scripsit invecivam Lucianus in hominem indoctum, librorum copiam cum superbia quadam comparantem. In eundem sensum Seneca de Tranq. c. 9. *Apud desidiosissimos ergo videbis, inquit, quidquid orationum historiarumque est, & totto tenuis exstruenda loculamenta.*

2. *Omnia mercatus, cras*] Parisiensis codex, *Hodie*, pro, *Omnia* habebat, hoc est anapæstium pro dactylo: & mercator pro, mercatus. Lucius Scoppa

hic vult legere, *hoc die mercator*: sed ipse viderit, quomodo poterit sic constare metrum. Quintilianus vero *Stoa mercatus*, & non *mercator* legit: qui etiam *hoc die*, quod primo loco probat Scoppa, castigandum censet, *Hoc here*. ut sit *hero* pro *heri*, respondeatque ei, quod est *cras*: quamvis vidisset antiquum librum, ut ait, in quo legebatur, *Omnia mercatus. Mercator hodie* legi potest, ut, h, vim consonantis habeat: & secunda sede sit dactylus. *Vinetus.*

In statuum Rufi, rhetoris semiviri, & elinguis. xlv.

R Hetoris hæc Rufi statua est. nil verius. ipsa est.
Ipsa adeo linguam non habet, & cerebrum.

Et

1. *Rhetoris hæc Rufi*] Siquis Latina hæc in Rufum, Rhetorem cum iis contulerit, quæ in Græcorum Epigrammatum libris in Rhetores scripta habentur ineptos, & indoctos, hæc fere ex Græcis, vel contra etiam fortasse ex his facta Græca compesciet. Quis enim pro certo affirmet, Græca illa Aufonio visa, atque ideo ante ejus mortem scripta fuisse omnia? *Vinetus.*

2. *Nil verius. ipsa*] Scribebam: *statua est. nil verius. ipse, Ipse adeo linguam.* Ita enim videtur magis augere quod inceperat dicere. Nihil simili-

lius. Immo hæc statua ipse Rufus est. Nee enim linguam habet ac cerebrum, uti & Rufus, &c. *Gronovium.*

2. *Nil verius. ipsa*] Vossiani, *ipse est, Ipse adeo*, &c. distingue, *nil verius. ipsa est.* sic mox: *Hæc Rufi tabula est. nil verius: ipse ubi Rufus?* non enim vult ipsam statuum esse Rufum, sed apprimè similem; Rufumque fideliter expressum. unde & mox:

Rhetoris hæc Rufi statua est. si saxea, Rufi.

ad quem versum vide quæ notavimus. Sunt autem & ea, quæ sequuntur uno commate includenda, quinque

Et riget, & surda est, & non videt. * omnia Rufi.

Vnum diffimile est. * mollior ille fuit.

que quippe argumenta adfert, unde Rufi statuat esse conjiat, vel probet, quod linguam non habeat, nec cerebrum, quod rigeat, surda sit, & non videat. quæ omnia *Rufi*, siue in Hinc & Epig. 51, & 52. primum & Rufo sunt. tertium horum argumentorum repetuntur.

3. *Ipsa adeo*] *Ipsæ adeo* multi legunt. *Vinetus.*

4. *Omnia Rufi*] In utroque *Vossiano*, hæc sibi constant.

5. *Mollior*] *Mollis* ad res & ad mores pertinet. Non autem mollis statua, sed mollis ipse *Rhetor*, id est semivir, effeminatus, libidinofus. *Vinetus.*

In tabulam, ubi erat picta imago Rufi
rhetoris. xlv i.

* **E** Linguem quis te * dicentis imagine pinxit?
Dic mihi, *Rufe*. taces. nil tibi tam simile est.

1. *Elinguem*] Extat libro quarto anthologiz distichon hoc:

Τίς (εἰ τὸ ἐκλειόντες τόπος ῥητῆ-
ρος ἐγγράψῃ;

Σιγᾶς; ἢ λαλῆναι; εἰδὼ ὁμοιότη-
τος. *Vinetus.*

2. *Dicentis imagine*] *Dicentem in ima-*
gine, mallet *Scoppa*.

De eadem tabula. xlv i i.

HÆc Rufi tabula est. nil verius. Ipse ubi *Rufus*?
In cathedra. Quid agit? Hoc, quod & in tabula.

De eodem Rufo. xlv i i i.

REMINISCO *Rufus* dixit in versu suo:
COR ergo versus, immo *Rufus* non habet.

Idem. xlix.

Qui REMINISCO putat se dicere posse Latine:
Hic ubi **CO** scriptum est, legeret **COR**, si cor
haberet.

De eodem Rufo. 1.

RVfus vocatus rhetor olim ad nuptias,
 ' Celebri (ut fit) convivio,
 ' Grammaticæ ut artis se peritum ostenderet,
 Hæc vota dixit nuptiis:
 Et masculini, & feminini gignite,
 ' Generisque neutri filios.

1. *Celebri fit ut convivio*] MS. *Celebri (ut fit) convivio*. Admonendum & illud, in eo derideri Rhetoris imperiti vecordiam, quod dum ostentator ipse artis bonum ominari nascituris putat, mortem imprudentia verborum statim natis imprecatus fuerat; nec id facile (quantum equidem meminerim) aliunde colligitur, quam ex disticho Palladz Græci Auctoris, qui de gemellis filiaz cuiusdam Grammatici statim mortuis, ait, eam peperisse filiolum masculinum, foemininum, neutrum:

Γεμμενικὴ θυγάτηρ ἔτεκεν φιλό-
 τητι μιγάδι
 Παιδίον ἀνδρῆν, ἡλικόν, ἑδ-
 πτερον.

Quod autem fere creditur, intelligendum, præter mares, foeminasque etiam Androgynos, partuum frequentia jam olim prodigia, ineptum videri potest. Illi enim non neutrum solum, sed (ut eleganter ait Naso)

*Nec duo sunt, sed forma duplex, nec fa-
 mina dici,*

*Nec puer ut possint; neutrumque, &
 utrumque videntur.*

Notum est & ænigma, quo Herma-
 phroditum dici hominem, non ho-
 minem, plerique autumant. Cum
 tamen Plato in rep. de Eunuchis di-
 ctum scribere non dubitarit. *Ma-
 rians. Accurs.*

2. *Grammatica ut artu*] Haud ab-
 surdum est in Græcis epigr. illud Lu-
 cillii in Rhetorem, *Ὁν δὲ λέγει Μάρ-
 κος*, &c. in cuius ultimo versu Rufi
 cuiusdam Grammatici solocissantis
 mentio, qui an idem cum Rhetore
 nostro sit, haud liquido dixerim.

3. *Generisque neutri filios*] Herma-
 phroditos, androgynos, neutrius ge-
 neris filios, qui habeant utrumque
 sexum. Est Palladz libro primo epi-
 grammatum Græcorum non dissimi-
 le distichon. De Genitivo *neutri*, Pri-
 scianus libro sexto. *Vinetus.*

Imago Rufi rhetoris. 11.

ORe pulchro, & ore muto. scire vis quæ sim? Volo.
 Imago Rufi rhetoris ' Pictavicæ.
 Diceret sed ipse, vellem, Rhetor hoc mi. Non potest.
 Cur? ipse rhetor est ' imago imaginis.

De

1. *Pictavici*] Sic hoc loco edide-
 runt Lugdunenses, quum in vetusto
 codice reperissent scriptum *Pictavice*

pro *Pictalici*, *Pictatici*, *Pistivici*, quæ in
 aliis codicibus legebantur. *Vinetus.*

2. *Imago imaginis*] suæ. Vt minus
 Rhetor-

Rhetoris, & dicentis hominis habear, quam sua ipsius imago, & effigies. Incerti autem auctoris distichon libro secundo anthologiz:

Εἰκὼν ἢ Σάξτε μάλιστα. Σάξτε-
σιν αἱ.
Ῥήτωρ ἢ εἰκὼν. ἰδὲ ῥήτωρ εἰκὼν-
εἰκὼν. Vinetus.

De eadem Rufi statua. l i i.

Rhetoris hæc Rufi statua est. ' Si saxea, Rufi.
Cur id ais? semper saxeus ipse fuit.

1. *Si saxea, Rufus*] Si hæc statua est saxea, Rufus ipse est, non statua. Quoniam ipse semper fuit lapis, caudex, stipes, asinus, plumbeus. *Vinet.*

1. *Si saxea, Rufus*] Prætulero, quod est in scriptis, & in editione V-goletti antiqua, *si saxea, Rufi* sc. sta-

tua est. Nam si hic admittenda sit vulgata, in primo quoque carmine legendum foret, *ipse est*, nimir. Rufus: uti & libri volunt, in quibus & sequenti versu, *ipse adeo*, &c. quod tamen nemo fecerit, qui utramque lectionem recte perpendere.

De Diogene Cynico philosopho. l i i i.

Pera, ' polenta, ' tribon, baculus, scyphus, arcta suppellex

Ista fuit Cynici: sed putat ' hanc nimiam.

Namque cavis manibus ' cernens potare ' bubulcum,

Cur scyphe, te, dixit, gesto supervacuum?

1. *Polenta*] genus farinz & cibi. *Vinetus.*

2. *Tribon*] Τρίβων, pallium. *Vinet.*

3. *Hanc nimiam*] Hoc nimium, liber scriptus. forte, *hanc nimiam*. hæc omnia scil. quæ commemorata sunt.

4. *Cernens potare bubulcum*] Nihil mutato. posset tamen legi, *puellum*, facili & familiari p. in b. conversione. Puerum enim fuisse Laënius, Seneca,

Hieronymus, Sarisber. testantur.

5. *Bubulcum*] Παιδίον, id est puerulum, dicit Diogenes Laënius: puerum Seneca in Epistolarum nonagesima prima. Est autem in extremo libro tertio Anthologiz distichum in canem Diogenem:

Βάκτερον, καὶ πήλη, καὶ διπλόον εἶ-
μας σφῶϊο
Διογίνης, βίοντι φέρει-ο καφῶ-
ματι. Vinetus.

De Cræso, & eodem Diogene. l i v.

Effigiem, rex Cræse, tuam, ditissime regum,
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.

Consti-

1. *Effigiem, Rex Cræse*] Hoc Epigramma, quo Cræsum conveniri apud

Manes facit à Diogene, è Græco uno authoris incerti vestigium, comperies.

C 3

in

Constitit utque procul, solito majore cachinno

Concussus, dixit : Quid tibi divitiæ

Nunc profunt, regum rex ô ditissime, quum sis

Sicut ego solus, me quoque pauperior ?

Nam quæcunque habui, mecum fero : quum nihil ipse

Ex tantis tecum, Cræse, feras opibus.

In quibusdam haud ita magni ponderis diversum. Ut feliciorum pleurumque metaphrasten Aufonium, quam interpretem fideliorum agnoscas. Ac fortasse quæ de consternendo pallio dissimularit, adeo interpretationem non arguant, ut etiam consultum magis authorem renuncient Inferorum legis. Ad quos æqua descendendum umbrarum fors, cuncta vitæ munera deferendi. *Marianæ Acursius.*

1. *Effigiem*] Manes, umbram. Est & hoc incerti auctoris in eorundem Græcorum Epigrammatum libro primo, capite *εις αὐτάρχειαν.*

Εἰλῶν εἰς αἰδῶν, ὅτι δὴ σφὸν ἦν οὐ
γῆρας
Διογένης ὁ κύων, Κροῖστον ἰδὼν
ἐγίλα.

Καὶ γράσας ὁ γίγαν τὸ τελευτῶν
ἐγγὺς ἔκρινε

Τὴ πολὺν ἐκ πύθμεν χρυσὸν
αἰφροσάμεν,

Εἶπεν, ἔμοι καὶ τῶν πτωχῶν τόπος.

ὅσα γὰρ εἶχον,

Πάντα φέρον σὺ μοι, Κροῖστ',
σὺ δ' ἄδ' ἔχεις. *Vinetus.*

1. *Effigiem Rex Cræse*] In primo Vossiano carmen hoc duobus tantum hisce distichis expressum legebatur :

Effigiem Rex Cræse, &c.

Nil, inquit, tibi Cræse tuum superat :

mihī cuncta.

Nudus eram : Sic sum. nil habui: hoc

habeo.

Pulmanniana editio addit & hoc :
Rex ait : haud egui, cum tu mendicus

careres

Omnibus. & careo si modo, non egos.

Lais dicans Veneri speculum suum. Iv.

Lais anus Veneri speculum dico : dignum habeat se
Æterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc usus : quia cernere talem ,

Qua-

1. *Lais anus*] Platoni cuidam hæc Græca inscribuntur libro sexto epigrammatum :

Η' σε βάρυν χαλάρωσα καὶ ἰλαί-
δω, ἢ τ' ἱερῶν τῶν

Εἰς μὲν ἐν ὠκυδύρεσι Λαῖς ἔχουσι
τιν,

Τῇ Παφίῃ τὸ κάτοπτρον. ἐπεὶ τοῖς
μὲν οὐδ' ἔστι

Οὐκ ἴδιον. οἷα δ' ἢ πᾶσι, ἢ
δύναμαι.

Fuit autem Lais, meretrix nobilissi-

ma Corinthi, quum tamen Siciliam haberet patriam, auctoribus Strabone, Plutarcho in Nicia, Athenæo, & Solino. De illa Anlus Gellius libro primo, & Erasmus in proverbio, Non est cuiusvis Corinthum appellere. Plutarchus in Alcibiade Laidi matrem facit Timandram. Suidas in verbo χαλάρωτῃ à Thessalis mulieribus zelotypia in templo Veneris interfecitam fuisse scribit, ex Athenæo. *Vinetus.*

2. *Quia cernere talem*] Illustrat, & illu-

Qualis sum, nolo : qualis eram, nequeo.

Illustratur Claudianus l. i. in Eutrop. v. 90.

Haec aliter juvenem flammis Ephyreia Laïs,

E gemino dicata mari, cum ferta refutat
Canities, jam turba procax, noctisque
recedit

Ambitus, & raro pulsatur janua tactu,
Seque reformidas speculo damnare sonitus,
&c.

Refutat, autem, vel ut Livinejus, refugit,
pro refundis in hisce versibus legendum esse, ex Horatii l. 3. od. xv. inquirenti patebit.

De Castore, Polluce, & Helena. lvi.

IStos, tergemino nasci quos cernis ab ovo,
Patribus ambiguus & matribus asserte natos.
Hos genuit Nemesis : sed Leda puerpera fovit.
Tyndareus pater his, & Iupiter. hic putat, hic scit.

1. *Istos tergemino*] Quod hic *tergeminum*, in *Gripho triplex ovum* appellatur, quod illos tres excluderit, Castorem, Pollucem, & Helenam. Ceterum sunt, qui dicant duo ova fuisse, ex quorum uno Castor & Helena, ex altero Pollux & Clytemnestra nati sint. *Vinetus.*

2. *Hos genuit Nemesis, sed Leda*] Sic Hyginus, & Pausanias in Articis. Nemesis enim ab Iove in olorem verso compressa actis mensibus, ovum procreavit. quod Mercurius jussu Iovis auferens, detulit Spartam, & Leda sedenti project in gremium : quod ab illa forum, Castorem, Pollucem,

& Helenam edidit. Multi tamen hæc omnia soli Leda attribuant. Quare Lactantius Firmianus eandem Nemesis, & Ledam fuisse existimat, licet Isocrates in Helenæ encomio, & duas, & ab Iove cygno utramque compressam fuisse referat. Vide Lycophronis interpretem in versum octogesium septimum Alexandræ. Si quis in hunc locum plura velit, legat caput octogesium secundum Collectaneorum Iacobi Constantii Fannensis, & caput undevicesimum libri undecimi Cæli Rhodigini, & Lili Gregorii syntagma quintum de Diis. *Idem.*

De imagine Veneris sculpta à Praxitele. lvi.

VEra Venus Gnidiam quum vidit Cyprida, dixit :
Vidisti nudam me, puto, Praxitele.

Non

1. *Vera Venus Gnidiam*] Sic MSS. Codices, non *fictam*, habent. Et sane eam toto orbe terrarum celeberrimam intelligit, quæ Gnidiorum fuit, Gnidumque nobilitavit. De qua Val. Max. & Plinius : quo igitur modo legi debeat, aliorum iudicio statuerendum relinquimus. apud Græcos

eam pluribus celebratam comperimus, *Gnidiamque* nuncupatam. In quibus & Platonis est hexastichon, alterumque distichon *εἰς ἀγαλμας Ἀφροδίτης ἐκ Γνίδου*. ex quibus suum apte ac concinniter confinxit Ausonius. *Marianus Accurs.*

1. *Vera Venus fictam*] Græca subiciebat

C 4

Non vidi, nec fas : sed ferro opus omne polimus.

Ferrum Gradiui * Martis in arbitrio.

Qualem igitur domino scierant placuisse Cytheren , 5
Talem fecerunt ferrea cæla deam.

jiciebat Tillii nostri codex, ex quibus sua Latina fecisse videretur Aufonius :

Α' Κύπερος τὸν Κύπερον οὐκ Κνίδου
εἰπὼν ἰδύσκαι,
Φεῦ, Φεῦ, πᾶς γυμνὸν εἶδέν με
Προξενίῳ,
Προξενίῳ οὐκ εἶδέν, ἀλλὰ μὴ Δίμῳ,
ἀλλ' οὐ σὺν ἡμῖν
Ἐξυπνὸν, οἷον Ἀ' ἔπος ἤγειρε τὸν Πα-
φίλῳ.

Quæ Græca, quarto quidem libro

Anthologiz invenies, sed separata : prius distichon, solum, incerto auctore : alterum, tertium in hexastichō, quod Platoni inscribitur : quisquis hic sit Plato. De Praxitele statuario, & ejus Venere Plinius libro tricesimosexto, Arnobius sexto, Lucianus in dialogo, cui nomen Ερωτες. Est autem Cnidus urbs Aliz. Vinetus.

2. Martii in arbitrio] In arbitrium Vossianus alter.

In buculam æream Myronis. LVIII.

* **B** Vcula sum, cælo genitoris facta Myronis
Ærea : * nec factam me puto, sed genitam.

Sic me taurus init : sic proxima bucula mugit :

Sic vitulus sitiens ubera nostra petit.

* Miraris, quod fallo gregem ? gregis ipse magister 5
Inter pascētes me numerare solet.

1. *Bucula*] Myronem Eleutheris natum, & ipsam Ageladis discipulum, bucula nobilitavit, celebratis versibus laudata : quando alieno plerique ingenio magis, quam suo, commendantur. Plinius libro tricesimo quarto : ubi clara Myronis hujus statuarii opera recenset. De eodem Petronius Arbiter : Myron, qui pane hominum animas, ferarumque, ars comprehendit, non invenit heredem. Extant autem veterum poetarum epigrammata in Vaccam hanc non pauca libro quarto epigrammatum Græcorum, quos multa cum laude Aufonius non solum imitatus est, sed

etiam aliquando interpretatus feliciter, ut conferenti palam fiet. Vinetus.

2. *Nec factam me puto*] Epigrammatum in hanc buculam Græcorum quinquidecimi versus est.

Α' δὲ Μύρωνος χοῖρ' ἢ πλάσσειν, αἶψ' ἵπταναι.

Huc ita alludunt Latina Aufonii, ut credam scripsisse non *factam* sed *factam*. Est autem naturæ gignere, fingere artis. Vinetus. arripit emendatio in utroque versu : sed supra, *Talem fecerunt*. &c.

3. *Miraris quod fallo*] Idem, si fallo

De eadem bucula. lxx.

Vera quid pulsas frigentia matris ahenæ,
 O vitule, & succum lactis ab ære petis?
 Hunc quoque præstarem: si me pro parte parasset
 Exteriore Myron, interiore deus.

1. *O vitule*] Ita vet. Exempl. non
 o vitula præstare. ut in græcis epi-
 grammatibus *μύρκα*, & Ausonius
 nunquam aliter in cæteris, quam vi-
 tili genere. Vt:
Sic vitulus sticens ubera nostra petit.

Item:
*Errasti attendens hac ilia nostra ju-
 vence. Nec non:
 Me vitulus cernens immugiet.*
 Mariangelus Accursius.

Ad Dædalum de eadem bucula. lxx.

Dædale, cur vana consumis in arte laborem?
 Me potius clausæ subjice Pasiphaæ.
 Illecebras veræ si vis dare, Dædale, vaccæ,
 Viva tibi species vacca Myronis erit.

1. *Dædale cur*] Dædalus faber in-
 signis vaccam fecit ligneam, & veræ
 vaccæ corium induxit: in qua inclusa
 Pasiphaë uxor Minois regis Crete
 insula, à tauro fuit inita, cujus in-
 fandum amorem illi Venus obje-

rat. Hyginus, Philostratus in Iconi-
 bus, Servius in sextum Æneidos,
 idem Ausonius in epigrammate sexa-
 gesimoquinto, & in Cupidine cruci
 affixo, & in Technopægnio. *Vinet.* ex-
 plicant Palzphat. Cedren. Clem. Alex.

Eadem de se. lxxi.

Erasti, attendens hæc ilia nostra, juvence.
 Non manus artificis lac dedit uberibus.

1. *Errasti*] Hoc ad Græcum Anti-
 pætri Sidonii proxime accedit, quod
 est,
Μύρκα, τί μοι λαχόντος ωφείλεται;

τί ποτε ὁ μύρκα;
Α' τέχνη μύρκα ὅς ἐστιν ἐν ἡμέτῃς γαίλας,
Vinctus.

Eadem. lxxii.

Pasce greges procul hinc, ne quæso, bubulce, Myronis
 Æs, veluti spirans cum bubus, exagites.

Eadem

1. *Pasce greges*] Et hoc è Græco A-
 λειστονῆς conversum non ambigo.

*Βυβέλα, τὴν αἰγάλαν πόρρω τίμα, μὴ
 τὴ Μύρωνος*
 C 5

Βούδας

Βοῖδον αἰς ἑμῶν βουσι σπῶντα
λασῶς.

Grammatici autem, qui ab eo, quod
est *bos*, dativo & ablativo plurali *bo-*

bos & *bubus*, fieri monuerunt, nescio,
an hic observaverint, *bubus* priorem
syllabam corrumpere, quam producat
bobus. Vinetus.

Eadem. lxi.ii.

ME vitulus cernens, immugiet. irruet in me
Taurus amans. pastor cum grēge mittet agens.

1. *Me vitulus*] Lepidius multo
me hercule hoc Græce, quam Latine.
Sic enim Demetrius:

Ἡ μὲν ἰσὶδὴ μοχλῶ, μυκῶσι. ἡ
δὲ γὰρ βούρῳ,
Βροστιμῇ. ἡ δὲ γὰρ βοῦς, εἰς ἀγῆλῳ
ἐλάσῃ.

Vinetus.

2. *mittet agens*] Quid si legatur *ovans*
pro *lztanti*? ut est illud ex græco Epi-
grammate, *Liquit ovans laqueum*. &
apud Virgilium in Georgicis:

*Tetque novus circum felix eat hostia
fruges,*

*Onans quam chorus, & socii comitentur
ovantes.*

Deest v. ea vox in græcis versiculis, un-
de transtulit hoc ipsum Ausonius, &
duo tantum præcedentia, non autem
omnia, ut est qui in Propertio commi-
niscatur. Quamquam illud hemisti-
chium, *nec factam me pasto, sed geni-
tam*. ex hoc deductum videatur, & ἡ
Μύρωνος χεῖρ ἡ πλάσσει, ἀλλ' ἔτεκεν.
ut id interim præteream, quod Auso-
nius ita coepit:

*Bucula sum calo genitoris facta My-
ronis.*

Græcus vero author: βοῖδόν εἰμὲ Μύ-
ρωνος. Accursius. quædam editiones
præferunt *amans*.

De eadem Myronis bucula. lxi.v.

ÆRea mugitum poterat dare vacca Myronis:
Sed timet artificis deterere ingenium.

Fingere nam similem vivæ, quam vivere, plus est;

Nec sunt facta dei mira, sed artificis.

1. *Nec sunt facta dei mira*] Quæ
deus & natura facit, maxime quidem
mira sunt, sed non miratur tamen
vulgus, veluti, quas aves deus ex ele-
mentis iisdem cum ceteris animan-
tibus fecit, non miramur, quod vo-

lent: sed quod volaverit Columbæ si-
mulachrum è ligno ab Archita Ta-
rentino, ratione quadam, ait Gellius
libro decimo, disciplinæque mecha-
nica factum, hoc quis non admire-
tur? Vinetus.

Eadem bucula de se. lxi.v.

ÆRea bos steteram, mactata est vacca Minervæ,
Sed dea proflata transtulit huc animam.

Et

Et modo sum duplex : pars ærea, pars animata.
Hæc manus artificis dicitur, illa deæ.

Ad taurum eadem bucula. lxxv i.

Quid me taure paras, specie deceptus, inire ?
Non sum ego Minoæ machina Pasiphaæ.

De eadem Myronis bucula. lxxv i i.

Necdum caduco sole, jam sub vespere ,
Ageret juvenecas quum domum pastor suas ,
Suam relinquens, ' me minabat, ut suam.

1. *Me monebat*] minabat pro monebat quum legendum censuisset Antonius Loiselus, assensit Iacobus Cujacius : probavitque in titulum septimumdecimum libri primi receptarum sententiarum Iulii Pauli, Appuleio & Hieronymo testibus, Latinos MINARE, pro eo quod est, ducere, agere, ante se pellere, aliquando dixisse : nostrumque Romano-francum verbum mener, quod istius minare significationem prorsus habet, ex eo ipso fuisse ortum. Exodi tercio capite, ut sacros illos libros in nescio quæ capita capitulave nos non

ita dudum secimus: *Quinque minasset gregem ad interiora deserti.* Capite sexto secundi Regum : *Filii Abinadab minabant plaustrum novum.* Isaïz capite decimo : *Leo & eris simul morabuntur : & puer parvulus minabit eos.* Actorum Apostolicorum capite duodevicesimo : *Et minavit eos a tribunali.* Appuleius septimo de Asino Aureo : *Adveniunt illi, vinarios utres ferentes, & gregatim pecua comminantes.* & libro octavo : *Rursum itaque me refectum arcinis, planis gladiis minantes, perveniunt ad quandam nobilem civitatem.* Vinetus.

De eadem bucula. lxxv i i i.

VNam juvenecam pastor forte amiserat.
Numerumque jussus reddere ,
Me defuisse conquerebatur : sequi
Quæ noluissem cæteras.

1. Quæ sexum mutarint. lxxix.

VAllebanæ (nova res, & vix credenda poëtis :
Sed quæ de vera promitur historia)

Femi-

1. *Quæ sexum*] In eum, qui muliebria patiebat. Vinetus.

2. *Vallebana*] Epigramma hoc scriptum est *perperitæ* in puerum muliebria

Femineam in speciem¹ convertit masculus ales :

Pavaque de pavo constitit ante oculos.

Cuncti admirantur monstrum : sed mollior agna

5
Adsti-

liebris patientiæ. Ex ejus enim persona dicitur, non ex persona Ausonii, cum de puero se feminam factam scribit. Ut ille contra in Epigrammate Luciani de Lupo factus dicitur hœdus. Patet igitur, quis hic loquatur. tum quare feminam se vocet. ejusmodi enim dicebantur virum querere. & quem videbant mollem victu, vestitu, incessu, ore, & aliis, de eo dicebant, Hic virum querit. Arbitratur :

Quæris se natura, nec invenit. Omnibus ergo

Scorta placent : fractique enervi corpore gressus,

Et laxi crines, & tot nova nomina vestiu,

Quaque virum querunt. —

Propterea & idem olim de Pompeio Magno dictum est, qui cum omni corporis habitu & incessu molliam præferret, hanc suspicionem effugere non potuit. Ita enim à Cinna poeta perstrictus fuit :

*Fasciola qui crura tegit, digito caput uno
Scalpit : quid credas hunc sibi velle ?
virum.*

Ita enim olim hoc elegantissimum distichum & supplevimus, & distinximus. cum vulgo apud Senecam legatur : *quid credas hunc sibi velle virum ?* nullo sale, nulla venustate. Supplevimus autem ex Marcellini lib. xvii. cujus verba hæc sunt : *Nec non etiam in Pompeium obrelatores iniqui multa struantes, quum nihil, unde vituperari deberet, inveniretur, duo hac observaverunt ludibrioſa & irrita, quod genuino quodam more caput digito uno scalpebat : quodque aliquandiu tegendi ulceris causa deformis, fasciola candida crura colligebat : quorum alterum fascitare, ut dissolutum, alterum, ut novarum rerum cupidum asserbant. nihil interesse oblatantes argumento subfrigido, quam partem corporis redi-*

metet Regia majestatis insigni. Hactenus ille. In quibus fascia pertinet ad suspensionem affectati regni : scalpere autem caput uno digitulo, spectat ad hominis molliem, ut hoc diceretur, videlicet, cum virum velle, seu querere. Sed, ut ingenue fatear, hoc distichon in veteri quadam scheda aliter suppletum vidi :

Magnus, quam metunt homines, digito caput uno

*Scalpit. quid credas hunc sibi velle ?
virum.*

Quid potius eligamus, dubito. Hinc Marcellini, hinc membranz veteris auctoritas diversum rapit. Iudicent ergo eruditi. Dum interea non dubitemus, *virum querere*, aut *velle*, dictum fuisse in eos, quorum pudicitia ad eum modum, quem supra notamus, suspecta erat. Scaliger.

2. *Vallebana*] Duo, ut puto, vocabula ex uno loci nomine mihi incogniti. Memoratur *Vallu Ibana*, sive *Vallaibana*, vallis quædam Hispaniæ, in rebus Ludovici pii Francorum regis. Est & in Alpibus *Vallu bona*, cujus meminit Tiscudus, sed hic quid divines ? *Vinetus*.

2. *Vallebana res nota*] malè hæc distincta. Corrige : *Vallebana (nova res, & vix credenda poëti ; sed qua de vera promittitur historia) Famineam &c.* in Tiliiano fuit, joca res, unde *nova res* legendum existimavi. nam *res nota* insulsum est, & minime admittendum. Si enim *res nota*, quomodo *vix credenda Poëti* ? & ideo versu septimo ad speciem hujus novitatis hebetes castigantur, quia non incognitum dicit esse puer, qui exempla pluscula adfert. *nova igitur Vallebanæ*, licet alibi *nota*.

3. *convertit*] conversus fuit, neutra significatione. *Vinetus*.

4. *hebetis*

Adstitit in tenerum de grege versa marem.
 Quid stolidi ad speciem notæ novitatis † hebetis ?
 An vos Nasonis carmina non legitis ?
 'Cænida convertit † proles Saturnia Consus :
 ' Ambiguoque fuit corpore Tiresias. 10
 ' Vidit semivirum † fons Salmacis † Hermaphroditum.
 ' Vidit nubentem Plinius Androgynum.

Nec

4. *hebetis*] obstupefcitis. attoniti effus. Sic Parisiense Iodoci Badii exemplar. alia, *habetis*. Vinetus. Licentius ad Augustinum : *Arctanum Varianis iter scrutando profundi Mens hebet*. V. sitatius est frequentativum *Hebesco*. Cicero Tusc. 1. *Sic mentis acies seipsam intuens, nonnunquam hebescit*.

5. *Cænida*] Cæneus Elati filius, Magnus, auctore Hygino, primum *Cænis* puella fuit. Sicque appellatur in Cupidine cruci affixo, quam pro concubitus premio, in virum transformavit Neptunus. Ovidius Naso duodecimo Metamorphoseon, & Phlegon Trallianus de Mirabilibus & longævis. *Vinetus*.

5. *Cænida convertit*] prætulit lectionem, quam in secundo Vossiano reperit : *Cænida convertit*. *Cænida* enim appellata, dum puella fuit; & ira noster in Cupidine cruci affixo. vid. & A. Gellium lib. 12. c. 14.

6. *proles Saturnia Consus*] Filius Saturni Neptunus. *Consus* enim quidam Neptunum dicunt, ut hic Aufonius, & in carmine de Athenis, & in Technopægnio. Alii alium faciunt, consilii deum, ut idem Aufonius in carmine de feriis Romanis. *Vinetus*.

7. *Ambiguoque*] Ovidius tertio Metamorphoseon. *Idem*.

8. *Vidit semivirum fons Salm.*] Obtinuit enim apud veteres, eum fontem effeminatos, & cinzdos efficere, unde locus fabulæ de Hermaphrodito, unde etiam Ennius videtur dixisse *Salmacida spolia*. Ita enim legendum non diffinitum, *Salmacida spolia*, hoc est, vi-

toria non virilis, sed effeminata. At vetus Glossarium, *Salmacidum* interpretatur ἀλμυρόν. Ita apud Ennium *Salmacida spolia*, non ὁμήρου, sed ὁμήρου erunt. Nam captura marina facilius est, quam venatio. ideoque ἀναιμυρόν. cum tamen venatio ferarum neque ἀναιμυρόν neque ἀκιδύον sit. Ita igitur Ennius interpretandus erit. *Scaliger*.

9. *fons Salmacis*] Est Salmacis Nympha, & fons Cariz, de quo Vitruvius libro secundo tibi legendus. *Vinetus*.

10. *Hermaphroditum*] Fuit hic Mercurii, & Veneris filius,

Cujus erat facies, in qua materque patrisque

Cognosci posset: nomen, quoque traxit ab illis.

Ovidius libro quarto Metamorphoseon. *Vinetus*.

11. *Vidit nubentem Plinius Androgynum*] Exemplum hoc mutati sexus haudquaquam Plinio relatum, quidam rentur, nec extare in Nat. hist. Quæ volumina ejus tantum xvo non incutere. Proptereaque locum æstimationi esse, ne non Plinius sed T. Livius hoc scripserit. Sed neutriquam accipiendum ita est, ut postea eum dixerit, qui utroque pudendum sexu gignitur, hermaphroditus quoque nuncupatus, *ambigua veneris, neutro potiusdum amori*. Intelligendus autem L. Cossicius, quem in Africa vidisse Plinius se asserit, mutatum in marem nuptiarum die. Aufonius festive androgynum eum nominat, græcam nominis etymologiam ita

Nec satis antiquum, quod Campana in Benevento

¹² Vnus epheborum virgo repente fuit.

Nolo tamen veteris documenta arcessere famæ.

I 5

¹³ Ecce

ita mutuatus, tanquam vocari androgynum conveniat, & qui mixto duplicique sexu sit, & qui ex una specie in aliam transierit. Velur etiam (quod de Armesia est traditum) quæ animum visilem gereret, androgynem vocabant. Omnem vero novitatis hujus admirationem quispiam Campanus nuper sustulit, Romam profectus, ut conjugali sacramento solum alteram uxorem ducere, sine ullo violatz religionis metu, fas foret. Prior enim ejus uxor primo lecti fœdere, primoque congressu repente mas extitit, concretisque genitalibus, quæ latuerant, virilia, patefacto aditu apparuerunt. Plinii denique verba libro VII. hæc sunt. *Ex feminis mutari in mas non est fabulosum. Invenimus in Annalibus P. Licinio Crasso. C. Cass. Longino Cass. Casimi puerum saltum ex virgine sub parentibus, jussuque aruspicum deportatum in insulam desertam. Licinium Mutianum prodidit, visum à se Argu Aristentem, cui nomen Arestusa fuisset, nupsisse etiam, mox barbam & virilitatem provenisse, uxoremque duxisse. Ejusdem sortis & Smyrna puerum à se visum. Ipse in Africa vidi mutatum in marem nuptiarum die, L. Cossicium civem Tisdritanum.* Admonendum tam & hoc veruntamen, quam priora quoque, visum est, apud A. Gellium C. Asinii non Casimi, Arescentem non Aristentem, Arestusa, non Arestusa, Plinii ejusdem verba referentem, scriptum esse libro VIII. notandum. Quo apparet, in alterutro mendum esse oportere. Quin & illa quoque apud eundem Gellium verba sunt, quæ dictis de Cossicio subscribuntur: *Vivebatque cum proderem hac. Quæ medius fidius in Plinianis ullis codicibus nequaquam lecta sunt hæcenus. Vnde tamen detracta potius, ac prætermissa*

crediderim, quam Gellio imprudenter addita. Nihil denique ipse demuto, locum indico. Illud quoque non intempestive signavero, Epigramma ipsum (præsertim cum inscriptione deficiat) in catamitum quocumque, pudentissimo argumenti velamine consingi potuisse. Tranquillus de Nerone: *Puerum sporum ex ætæ testibus etiam in muliebrem naturam transfigurare conatus est.* Mariangelus Accursius.

11. Vidit nubentem Plinius *Androgynum*] Vt etiam minus fabulosum credas, Amatus Lusitanus & Ambrosius Parus nostra ætate similia se prodigia in Hispania & Gallia vidisse, memoriz prodiderunt. Plinius libro septimo: *Gignuntur & utriusque sexus, quos Hermaphrodites vocamus, olim Androgynos vocatos, & in prodigium habitos, nunc vero in deliciis.* hæc ille. Aufonius autem appellat *Androgynum*, quem Plinius è femina in marem mutatum vidisse se refert. De Androgynis & Hermaphroditis multa in Symposio Platonis, & apud Cælium Rhodiginum. Vinetus.

12. Vnus epheborum virgo repente fuit] *Ἀμφιόβολος* hoc, utrum scilicet mas in feminam mutatus sit, an contra femina in marem, quanquam solas sic mutari feminas audio. Nam de Tiresia fabula est: quam refert Ovidius 3. Metamorphoseon. Genitales enim partes eadem quidem sunt in utroque sexu, ut scribit etiam Galenus libro secundo de Semine, & quarto decimo de usu partium, in viro foris illæ extantes, in femina intus latentes: sed spatium in virili corpore non est, in quod, quæ foris erant, se condere queant. in femineo quæ latebant, si forte foras erumpere libet, abunde spatii est, in quod prodeant.

Fit

¹³ Ecce ego sum factus femina de puero.

Fit autem hæc muliebrium partium inversio, quo tempore jam primum viro maturæ sunt, & cum appetunt. *Vinetus.*

12. *Vnus epheborum*] Exempla plura, & rationem, qua id fieri possit,

suppeditabit, si adire voles, Licetus l. 11. c. 19 de Monstris. & Ludov. Viv. ad D. Augustinum l. 3. Civ. dei c. 31.

13. *Ecce ego sum*] Catamitum, Paticumve quempiam hæc de se dicere, finxit Ausonius. *Vinetus.*

Ad Pythagoram, de Marco. lxx.

PYthagora Euphorbi, reparas qui femina rerum,
Corporibusque novis² das reduces animas:
Dic, quid erit Marcus jam fata novissima functus,
Si redeat vitam rursus in æriam?
Quis Marcus? ³ Feles nuper pullaria dictus:

5
Cor-

1. *Pythagora Euphorbi*] Pythagoram Philosophum poëta alloquitur: qui quum animorum immortalitatem doceret, eos prioribus mortuis corporibus in alia commigrare dicebat. Lege orationem ejus libro quinctodecimo Metamorphoseon Ovidii, & vitam apud Lærtium. Euphorbus autem Panthoi & Phrontidis filius fuit: quem Menelaus interfecit, Iliados septimodecimo. Pythagoras autem se Trojano bello Euphorbum illum fuisse asserbat. quo mortuo, animam in Hermotimi corpus transiisse ab illo in Pyrrhum, Delium piscatorem: à Pyrrho in Pythagoram. Hinc *rematum* invenies dictum Ausonio Pythagoram in versu tricesimo octavo epistolæ viciesimæ quinz. *Vinetus.*

1. *Pythagora Euphorbi*] hinc facete eum Horat. *Panthoidem* appellat, lib. 1. Od. xxviii.

Et Iovis arcani Minoes admissus: habuitque

Charata Panthoidem, iterum Orco

Demissum. &c.

apud Maximum Tyrium differt. xxviii. non

inelegans de ejus clypei agnitione narratio. De *μετεμψυχισμῷ* vero præter Laërtium aliqua etiam Seneca Epist. cviii. Lucianus in vit. Ausionis, & in Gallo Tibull. in fine eleg. 1. lib. 4. A. Gell. lib. 19. c. 21. Terullian. Apol. c. xlvii. Persius Sar. vi. teste Diodoro, hausit autem Pythagoras ab Ægyptiis, de quibus Herod. lib. 11. c. cxxiii. Druidum vero opinionem Cæsar refert lib. vii bell. Gall. & Val. Maximus lib. 11. c. vi.

2. *Das reduces animas*] Serv. ad l. 3. Æneid. v. 67. *Plato perpetuam dicit animam, & ad diversa corpora transiitum facere statim, pro meritis vita prioris. Pythagoras vero non μετεμψυχισμῷ, sed πάλισψυχισμῷ esse dicit, hoc est, redire, sed post tempus.* v. Cedren. p. 310.

3. *Feles pullaria dictus*] Puerorum fur, raptor & corruptor. Feles enim furaces sunt & rapaces: & veteres pueros etiam *pullos* vocabant. hinc *pulipremo* compressor puerorum, & prædico, quod velut epitheton adjecit Lucilius *subuloni*, id est, pertusori, & veluti subula perforanti. *Subulam* autem partem intelligo eam per translationem

Subscriptum picturæ Crispæ mulieris
impudicæ. lxxi.

PRæter legitimi genitalia fœdera cœtus;
Repperit obscœnas veneres vitiosa libido.
Herculis hæredi quam Lemnia suasit egestas;
Quam toga facundi scenis agitavit Afrani,
Et quam Nolanis capitalis luxus inussit.
Crispa tamen cunctas exercet corpore in uno,

De-

1. *Genitalia fœdera*] Quæ generandi causa ineuntur. *Vinetus*.

2. *Cœtus*] Coitus, concubitus, ut in epigr. 106, & in extrema Ephemeride, & in Terrulliani Apologetico: *Neque eas cœtus incesti sanguinis agnoscat. Luceatius* in extremo libro primo:

Omne motus, & cœtus. --- &

--- ut possint à cœtu libera ferri.

& libro tertio,

Nul tamen hoc ad nos: qui cœtu, conjugioque

Corporis, atque anima, confissimus uniter apti. Vinet.

3. *Herculis hæredi*] Philoctetæ Terantii filio. quem Hercules togam subiturnas, arca & sagittis donavit. *Vin.*

4. *Lemnia suasit egestas*] Alii Veneri ultixi adscribunt: remque ad hunc referant modum. Quum jam paullo ferius responsum Græcis fuisset, Hercules sagitta, ad illi expugnationem opus esse, accersitus è Lemno Philoctetes, Paridem læxit. quo vulnere ille mortuus est. Paridis itaque sui mortem irata ut ulcisceretur Venus, Insanum parhæz libidinis amorem Philoctetæ iniecit. Hanc tamen fabulam non infestiviter videt Martialis libro secundo, epigrammate in Sertorium quendam. Cæterum si de Philoctete plura vis, eaque inter se nonnquam pugnantia, lege Socratici Philocteten, Quintum Calabrum, Diodorum, Philostrati junioris *εὐκρίτης* & *ἡρώδης*, & Marcum Ci-

ceronem de Finibus secundo & quinto: & quæstionum Tusculanarum libro secundo. Sædum in Virgilium, Ludovicum Cælium libri sexti capite primo, & postrema Andreæ Alciati *Herodorus* libri quinti sexto capite. *Idem*. Scholiastes Thucydidis l. 1. *Καὶ ὁ δολοφονὸς ἦν ὁ Παιδάριος Ἰουλοῦ Ἰουλιᾶς υἱὸς τοῦ Σερτιάδου, καὶ φέρει τὰς ἀσπίδας, ἀσπίδας καὶ πικρὸν, ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλο τὸ πικρὸν Μένειος υἱὸς Σαῦρατος.*

5. *Quam toga*] Toga Romanorum vestis fuit, unde *togata* comedix dicitur: quantum scenica atque argumenta Latina essent, ut scribit Terentii interpretes. Tales edidisse Afranientem Poetam vel ex Varronis fragmento de lingua Latina discas. De eo Quintilianus libro decimo. *Togatus*, inquit, *excubet Afranius: utinamque non iniquitasset argumenta pœtorum factis aperitis, motes suos fassus. Id.*

6. *Et quam Nolanis*] Satis indicat Ausonius in illo ænigmati, *In triclinio Coa, in cubiculo Nola*; obijci Clodix oris obscœnitatem, & omnem infandam libidinem, qua notati sunt Nolani: ut quum libidinosæ & lasciva esset in convivio, & quædam Venus Coa in cubiculo, à nulla obscœnitate abhorrescet. *Turribus.*

6. *Et quam Nolanis*] Ludix in voce *caputatum*, quæ ambigua est. Suetonius adeatur in Tiberio, de pictura Aratæ Melærago *ars morigerantis*: nam

D

nam

Deglubit, fellat, molitur per utramque cavernam ;
N e quid inexpertum frustra moritura relinquat.

nam hisce tribus versibus triplex ob-
scœnitatis indicatur, quas sequens ver-
sus omnes exprimit.

7. *Ne quid inexpertum*] Quarti Æ-
neidos Virgillii versus quadringente-
simus & quinquagesimus decimus. *Vinetus.*

De Achilla, qui dissecuit calvariam. lxxi i.

A Bjecta in triviis inhumati glabra jacebat .
' Testa hominis, nudum jam cute calvitium.
Fleverunt alii : fletu non motus Achilles ,
Insuper & filicis verbere dissecuit.

Emi-

1. *De Achilla*] Epigramma hoc in
Achillæ cujusdam impietatem, qui
calvariam jacentem in triviis lapide
perculerit, cum sit græci argumenti,
rotidemque versibus, tam plerunque
varia additaque continet, tam multa
præterit, ut non satis confiet, an hoc
ipso magis celebre perhibeatur, quod
latinum ferme incipit videri jam to-
tum, aut certe minus, quod dum ali-
eni juris esse studet, nationis suæ, ge-
nerisque, neque gratiam omnino,
neque numeros custodit. Primum
enim Græcus author (quisquis ille
fuit) percussoris nomen tacuit, quod
Aufonius sano hic explicat, tacita (ni
fallor) detestatione ejus, qui sacrum
illud Magni caput percussit. Præter-
mittit autem noster, inter cætera,
quod imaginem communem vitæ
defunctum ille vocat, lapidem vero
mortuum specie, sed justitiam spirantem
ipsam, quippe qui resiliens jaculato-
rem mutilavit, oculorumque lumine
orbarit. Nam extremos versus ejus
duos non tam prætermittit, quam
commutat integros. Quibus contine-
tur, puniri percussorem rursus apud
inferos, suamque ipsius manus cer-
tam (quæ videlicet destinatum atti-
gerit) temeritatem flere. Addit por-
ro, alios flevisse. Addit & novissi-
mos, ut dixi, versus. Sed jam operæ
videtur esse, græcum ipsum epigram-

ma, quale sit, oculis conferre volen-
tium subjecisse :

Κορύνον ἐν τριβάσει καὶ περὶ τοῦ κεφαλῆς
ἐκείνου,

Εκείνη τὴν κορυφὴν οὐκ ἴδμεν
βίη.

Δεξιτέρῳ δ' ἑμὴν ἐπὶ χεῖρα,
καὶ λίθον ἦκε,

Καὶ φανερὸν δοκεῖν, ἀλλὰ πῶς
δίκη.

Ὅτιον ὅς γὰρ ἔπαλεν, ἀφάλατι,
καὶ τὴν ἀφάλατι

Πηρωσι, γλυκερῶ βλέμμεσσι
ἐφ' ὀφθαλμοῖς.

Καὶ πάλιν οἷς αἰδῶν ἐκλάζοντο τὴν
ιδίην

Ἐκλαύοντο χειρῶν ὁππότεν ἀφ' ὀφ-
θαλμοῖς. Mariang. Accurs.

2. *in triviis*] in quæ veteres omnia
olim purgamenta & sordes abjece-
runt. Vide Casaubonum ad Athe-
nezum lib. vi. c. xvi. & Auctorem
Collectan. ad Petronium, edition.
Parisson. p. 73.

3. *Testa hominis*] Testæ, vasa ex ar-
gilla : à quorum similitudine, quæ
Latinis calvaria, Græcis κορυφὴν dicitur,
testam homini Aufonius vocat,
sicut & nos hodie Galloromani : sed
qui testam vulgo vocitemus, non nu-
dum humani capitis ossum, sed to-
tum ipsum plenum, & suis partibus
absolutum cujusque caput animalis
Vinetus.

Eminus ergo iusto rediit lapis ultor ab osse :

Auctorisque sui frontem oculosque petit.

Sic utinam certos manus impia dirigat ictus ,

* Auctorem ut feriant tela retorta suum.

4. *Auctorem ut feriant*] Alia exemplaria, *In proprium ut redeant tela retorta caput*. ceterum qui fuit in impressis exemplaribus titulus de Achilla, qui

diffecit calvariam, is fuit in vetere:
DE ZO QVI TESTAM NOMI-
NIS IMMISERICORDITER
DISSIPARE VOLVIT. *Vinet.*

' De Alcone medico, & Diodoro haruspice. lxxiii.

Languenti Marco dixit Diodorus haruspex ,
Ad vitam non plus sex superesse dies.

Sed medicus divis fatisque potentior Alcon :

* Falsum convicit illico haruspicium ,

2 Tractavitque manum victuri, ni tetigisset.

Illico nam Marco sex periere dies.

' De

1. *De Alcone*] qui est, *de Alcone*, titulus in nostro, fieri debere credimus: *De Alcone*, proportionem latinam, velut sit à recto circumflexo Αλκων, quodque id nomen medici est apud Martialem: *Alconi*, *Dasioque*, *Symmachoque*. ut medicum sui temporis quempiam alieno quam proprio nomine appellari maluisse, arbitrandum sit. Velut etiam fecisse dixerim, in Rhetorem indisertum deridendo, summo Rufi nomine ex grecis epigrammarum, quæ sunt in rhetores nonnullos. unde illud etiam, quod est in quendam Sextum, οἱ ἴσμεν εἰκὼν εἰκὼν, in suum Rufum ita nosse transulit: *Ipse rhetor est imago imaginis*. & illud: *Elinguem quis te &c.* Mariangel. Accursus.

1. *De Alcone medico*] Lucilius secundo epigrammatum Græcorum libro, quisquis hic sit:

Ερμεύνη τ' ἰατρὸν ὁ ἀεργλόγος
Διόφαντος

Εἶπε μόνος ζωὴς ἐνὶ αἵματι ἔ-
χων.

Καί μιν γὰρ γαλάσσας, τί μὲν ὁ χρο-
νὸς ἐνὶ αἵματι,

Φησὶ, λίγχι συνίει. Τὰ μὲν ὅσιν
τομὰ σὺ,

Εἶπε, καὶ ἐκτείνας μόνον ἤψατο, καὶ
Διόφαντος

Ἄλλοι ἀπὸ πίπτον αὐτὸς ἀπὸ
σκάρασι. *Vinetus.*

2. *Falsum convicit*] Dura hic ellipsis τῷ esse: malim igitur: *Falsi convicit illico haruspicium*.

3. *Tractavitque manum*] Tale quiddam in vet. Poët. Catalectis invenias, in Editione à Scaligero adornata pag. 194. Virgilio adscriptum:

Arretine calix mensis decorate paternis,
Ante manum medici quam bono sanus
etas?

Ita legebam: quum Pithæum postea, ante manum medici, in sua editione correxisset vidi, quod idem. vid. Martial. lib. v. epig. ix.

¹ De signo Iovis, & Alcone medico. lxxiv.

A Lcon hesterno signum Iovis attigit. ille,
 Quamvis marmoreus, vim patitur medici.
 Ecce hodie iussus transferri ex æde vetusta
² Effertur : quamvis sit Deus, atque lapis.

1. *De signo Iovis*] Epigramma in Alconem Medicum (quem ut ab incivili manus tractatione desideat, hyperbolice cum hesterno die Iovis statuam tetigerit, insequenti postea extulisse dicit) ex disticho Lucillii, mutato tantum Marci nomine in Alconem, transulit. quod & ascribere libuit, quando tota vis (velut arbitrator) in ambiguitate consistat vocis *ἐκφύει* id est, effertur. quod est & ad sepulturam :

Τὴν λαδὶνὴν Διὸς ἐκφύει ὁ κλεινὸς
 ἡψατο Μάρκου,
 Καὶ λαδὶνὴν ἂν καὶ Ζὺς σήμερον ἐκ-
 φύει. Mariang. Accursius.

2. *Effertur*] Scilicet Iuppiter, seu statua Iovis, & non Alcon. Effertur autem dicuntur mortui, cadavera, funera. Aliæ à ferendo verbi significationes, notæ sunt : in quo consistit huius loci jocus. *Vinet.*

2. *Effertur*] ludit in voce ambigua : nam & effertur homines dicuntur, quorum corpora sepulture mandantur,

(ut apud Terent. Andr. i. i. *Effertur : imus.*) & effertur statua, quum ex uno in alium locum transferuntur : ut apud Lampridium in Elagabalo : *Lapides, qui Divi dicuntur, ex proprio templo Diana Laodicea, ex adyto suo, in quo eos Orestes passuerat, efferre voluit.* Eadem est argutia Plantini joci in Amphitruone, a. i. sc. i.

M. *Faciám ego hodie te superbum, mi hinc abis.* S. *quoniam modo ?*

M. *Efferere, non abibis, si ego fuisset sumfero.*

leſtica enim tam mortui quam vivi divites efferebantur. Ex hoc Plantino etiam ille alter illustratur jocus, quem Gracchus apud A. Gellium refert lib. x. c. 3. *His annis paucis, inquit, ex Asia missus est, qui per id tempus magistratum non ceperat, homo adolescens pro legato. Is in leſtica ferebatur. ei obviam bubulcus de plebe Venusina advenit : & per jocum, cum ignoraret qui ferretur, rogavit, num mortuum ferrent.*

In Eunomum medicum. lxxv.

L Anguentem Cajum ¹ moriturum dixerat olim
 Eunomus. evasit fati ope, non medici.
 Paulo post ipsum videt, aut vidisse putavit
 Pallentem, & multa mortis in effigie.

Quis tu ? Cajus, ait. Vivisne ? hic abnuvit. At quid
 Nunc

1. *Moriturum dixerat agrum*] olim pro agrum, vetus libet. *Vinetur.*

2. *Missus*

Nunc agis hic? ² missu Ditis, ait, venio.
 Ut, quia notitiam rerumque hominumque tenerem,
³ Accirem medicos. Eunomus obriguit.
 Tum Cajus: Metuas nihil, Eunome. ⁴ dico ego & omnes,
 Nullum qui saperet, dicere te medicum. 10

2. *Missu Diti*] ita recte Scaliger edidit. alii, & scriptus liber, *jussu*.

3. *Acciperem medicos*] scribendum, *accirem* ex vet. cod. *Mariang.* *Accursum*.

4. *Dico ego & omnes*] Non solum

ego, sed etiam quicumque te norunt. Quidam tamen codices, *dico ego ad omnes*. Vinetus.

4. *Dico ego ad omnes*] alter scriptus, *dixi ego & omnes*, uti & in suis Pulmannus invenit.

In hominem vocis absonæ. lxxvi.

L Atratus catulorum, hinnitus fingis equorum,
 Caprigenumque pecus, lanigerosque greges
 Balatu adsimilas: asinos quoque rudere dicas,
¹ Quum vis Arcadicum fingere, Marce, pecus.
 Gallorum cantus, ² & ovantes gutture corvos,
 Et quicquid vocum ³ bellua & ales habet.
 Omnia quum similes ita vere, ut ficta negentur:
 Non potes humanæ vocis habere sonum.

1. *Quum vis Arcadicum*] Ita Penameter ille restituendus: Quod quare mutavit Lugdunensis corrector? Scaliger.

2. *Es ovantes gutture corvos*] Virgilii hemistichium, ex versu quadringentesimo & vicesimotertio primi Georgicon. Vinetus.

3. *Bellua talis*] Eleganter. Nam talis ibi est *o deus*, ut Iurisconsulti, *illa Kalenda & illa*, *n deus respiciat*. Ego talis & illa, *o deus* apud Latinos. Scaliger.

3. *Bellua talis habet*] Valde mihi venusta videretur conjectura, quæ sub manum nascitur: *Es quicquid vocum bellua & ales habet, vel habet*. Enumerare aliquot bestias quadrupedes,

pauciores vero aves, sed ne loquentia molestus esset, unico cæterarum omnium tam quadrupedum, quam volatilium voces versiculo compendit. Simile mendum Euphorbii, seu, ut scriptus liber, Vomani, ut alii volunt, Cæli symposii, carmen de Livore obsedit, in quo hæc reperias:

*Intentans animo facies Erinys
 Letalis, Tityique vultus intus,
 Qui semper lacerat, comasque mentem.*
 Scribe & distingue ex scripto Codice:
*Intentans animo facies Erinys,
 Est ales, Tityique vultus intus,
 Qui &c. & paulo ante,
 Atque hac porrigat & ministret Hebe.*
 Id est, & insuper. male vulgo,
Aut hac porrigat, &c.

Ad Crispam. lxxvii.

DEformem quidam te dicunt Crispa : ' at ego istud
Nescio. mî pulchra es. iudice me satis est.
Quinetiam cupio, junctus quia zelus amori est ,
Ut videre aliis foeda, decora mihi.

1. *Deformem quidam*] Plane ad
mentem Tibulli, qui sic lib. iv. ad
Amicam :

*Atque utinam posses uni mihi bella vi-
deri :*

Displiceas aliis ; sic ego tutus ero.

Nil opus invidia est. procul absit gloria

vulgi. &c. Gonzales de Salas.

2. *At ego istud*] Tò *At* in scripto
non comparet. & abesse potest : nam
in *ego* elisio sæpe negligitur. versus
saltem sic mollior erit, qui nunc per-
quam durus est.

Qualem velit habere amicam. lxxviii.

SIt mihi talis amica, velim :
Surgia quæ temere incipiat :
Nec studeat quasi casta loqui.
Pulchra, procax, petulante manu.
Verbera quæ ferat, & regerat.
Cæsaque ad oscula confugiat.
Nam nisi moribus his fuerit :
Casta, modesta, pudenter agens ;
Dicere abominor, uxor erit.

Ad Cupidinem, ex Græco. lxxix.

HOc quod amare vocant, misce, aut dissolve, Cu-
pido,
Aut neutrum flammis ure, vel ure duos.

Ad

1. *Hoc quod*] videtur expressum
hoc epigr. ex argumento Lucilliani
quidem epigrammatis :

Ἡ τὸ φιλεῖν περιγραφεῖν ἔργον ὅλον,
ἢ τὸ φιλεῖν
Πρόσθετος, ἢ ἡ λύσις τὸ πῶς, ἢ κα-
ταλύσις. Mariang. Accursius.

2. *Aut neutrum*] In Catalectis
vett. Poett.

*Julia sola potes nostras extinguere
flamas,*

*Non nive, non glacia : sed potes igne
pari.*

Suavius Petroniana Chrysis : Teneo te,
inquit,

inquit, *qualem spectaveram* : tu desiderium, tu voluptas mea : nunquam speravi hunc ignem, nisi sanguine exstinctum. *Mutatus* :

Ἄνδρα γὰρ αἰολόμηνος ἔρεος βέλυσ-
σι δὴ μὲν ἔστι,
καὶ πάλιν ἀνέρεος ἵλως αἰεῖται).

Ad Dionen, de amore suo. lxxx.

A Vt restingue ignem, quo torreo, alma Dione :
Aut transire jube : vel face utrimque parem.

1. *Aut restingue*] Extat Rufini cujusdam distichon inter Epigr. Græca:
Ἡ δούτιν σὺν ἰκχυοῖσι ὡπρὶ φλόγα,
πυρφόρε, καὶ σὺν,
τὴν ἐν κραιπνότητι ἢ σπῆν, ἢ με-
ταξὺς. Vinetus.

1. *Aut restingue ignem*] Haud aliter
Tibullus lib. iv. eleg. iv.

*Nos sis nunc injusta Venus, vel servias
aquis*

*Vinctus uterque tibi, vel mea vin-
cula leva.*

*Sed potius valida teneamur uterque
catena &c.*

Martial. lib. vi. epig. 21.

Dixit, & arcano percussit pectora loro.

Plaga juvat: sed tu jam dea cade duos.

2. *Vel fac utrimque parem*] Viden-
tur legendum face ratione syllabar. ut
est illud,

*Phylli face exspectes Demophoonia
tuam. Mariang. Accurs.*

2. *Vel face utrimque parem*] Lege,
utrimque parem. Grævius.

¹ Ex Græco, ἀρχὴ τὸ ἥμισυ παντός. lxxxι.

I Ncipe. dimidium facti est, coepisse. superfit
Dimidium. rursus hoc incipe : & efficies.

1. *Ex Græco*] Lemma hujus epi-
grammatis expressum est in membra-
nis : Ex Græco, ἀρχὴ τὸ ἥμισυ παν-
τός. Scaliger.

1. *Ex Græco*] Legitur hemisti-
chium heroicum in Luciani vita :

— Ἀρχὴ δὲ τοῦ ἡμῖσι πάντος.
quod Hesiodo videtur attribuere in
Hermotimo, his verbis : Ἀρχὴ τὴν γὰρ
ἀρχὴν ὁ αὐτὸς ἔσθ' ἡμῖσι τῷ παν-
τός ἔφη εἶναι. Idem Antonius in Te-
chnopægnio :

*Incipe. quidquid agas, pro toto est pri-
ma operis pars.*

Cajus in digestis Iustiniani de origi-
ne Juris : Et certe cujusque rei potissima
pars, principium est. Meminit veteris
proverbii Polybius libro quinto. sed
vide apud Erasmus Adagium, *Prin-*
cipium dimidium totius. Vinetus.

2. *Incipe*] Horatius : *dimidium fa-*
cti, qui caput, habet. Guarini nel Pa-
stor Fido :

Chi ben comincia, ha la metà de l'opra.
contra Euripides : καὶ αὖτ' ἀρχὴς
γόνι) τίλ@ κεινόν.

3. *Superfit Dimidium*] melius quod
in optimo libro, *superfit dimidium*,
id est, *superest.* sic in Professorib. Bur-
digal. c. 1. in veteri libro :

— *siue aliquid post facta extrema superfit.*
Plautus Pseudolo act. 1. sc. 5. *si quid
superfit, vicinos impertio.* Columell. lib.
xii. *tum separare, que consumenda sunt,*
& qua superficere possunt, custodire, ne sum-
mus annuus mensuratus fiat. Sic Virgi-
lius desit pro deist usurpavit :

*Lac mihi non æstate novum, non frigore
desit.*

Ex Græco. lxxxii.

Ἀ χάρις ἂ βραδύπης ἀχάρις χάρις.

Gratia quæ tarda est, ingrata est. Gratia namque
Cum fieri properat, gratia grata magis.

1. *Gratia quæ tarda est &c.*] Tam
hoc, quam quod sequitur, ex Lucia-
no transtulit Poëta Ausonius:

Ὡκείαι χάριτες, γλυκερώτεραι, ἢ
ἢ βραδύνη,

Πᾶσι χάρις κενὴ, μεθ' αἰζήτο
χάρις.

Ipsam igitur inscriptionem, α χάρις
ἂ βραδύπης, αχάρις χάρις, quod
temere in partem operis coierit, sum-
movendam putamus. *Martius, Auctus.*

1. *Gratia quæ*] Praxithea apud Eu-
ripidem:

Τὰς χάριτας ὅπως δ' ἄν τις χαρίζεται,
Ἡ' δὲ ταν εἰ βραδύσι, οἱ δ' ὄρωσι μέν,
Χρῆμα δ' ὄρωσι, πολλὰ δυσανόδοτα.

adeatur Martialis lib. vi. Epigr. 30:
& lib. vii. Ep. 43. Lucianus in An-
thol. l. i. cap. 30. Seneca de benef.
l. ii. c. i. & c. 5. Plinius Panegy-
ad Trajan. p. 163. Ed. Lips.

Idem. lxxxiii.

Si bene quid facias, facias cito. nam cito factum
Gratum erit. Ingratum gratia tarda facit.

In saltatorem ineptum. lxxxiv.

Deceptæ felix casus se miscuit arti.
Histrion, saltavit qui Capanea, ruit.

Idem

1. *In saltatorem*] Duo Epigrammata
in unum rodegit librorum imperi-
tia, Græci arguenti ea esse ignoran-
tium, Lucillii alterum, Palladz alter-
um. Referenda & hic, tum quod si-
ne iis Latina non est promptum in-
telligere: tum præcipue, quod quæ-
dam adeo diversa abeunt, ut sit luce-
clarius, nostrum in plerisque non in-
terpretis, sed imitatoris, conditorisque
perfunctum munere: multaque aut
aptius comminuisse, aut locupletius
communivisse, excoluisseque, & vel-
uti coloribus aspersisse. Etenim il-
lud: *Spēktator veram credideris Nioben*,
ex alio ejusdem Lucillii expressit,

Νιόβης ἐμπροσθ' ἀρχίτυπον. Et illud
Μέμφιδος ο στίμης, an ipse verterit, si-
milis idem, vel errore depravatum
fuerit excubentium, non facile di-
xerim, Ipsa Epigrammata sunt hæc:

Λυκιδίς.

Πάντα καὶ ἰσορίλιν ὀρχήμεν, ἐν
στ' ἐμίστην.

Τὰν ἑρμῶν παρδῶν, ἠνίασας με-
χάλας.

Τὴν μὲν καὶ Νιόβην ὀρχήμεν,
αἷς λείπ' ἱππας.

Καὶ πάλιν ἂν Καπανίδης, ἐξ-
πῆκτος ἐπιστῆς.

Ἀλλ' ἰπὶ Κανακῆς ἀφ' αὐτῆς, ὅτι καὶ
ἐῖφ' ἦν στί.

Καὶ

Idem qui Nioben³ saltavit saxeus, ut tum
Spectator veram crediderit Nioben.

In Canace, visus multo felicior ipsa:
Quod non hic gladio viscera dissecuit.

Καὶ ζυνέφυλ' ἔσθ' ἑταίρ' ἰσο-
ρίαν.

Παλλὰδ' αὖ.

Δαίφρων κ' Νιοβὴν ἐρχόμεντο Μίμ-
φ' ὁ σιμύς.

Ὡς ἐύλιν' Δαίφρων, ὡς λίθιν' ἰσο-
ρίαν. Νιοβὴν. Mariang. Ac-

cursus.

1. In saltatorem] Lucilii hæc sunt Græca libro secundo anthologiz. Saltare, & ruere Nioben, Capaneum, Canacem, est saltando, cadendo imitari, referre Nioben, Capaneum, Canacem. *Vinetus.*

2. Capaneus] Fuit Capaneus ex iis, qui cum magno exercitu adversus Thebas profecti sunt, ut narrat Diodorus Siculus, Hyginus, & Statius in Thebaide. Flavius Vegetius rei militaris libro quarto sic scribit:

Hoc saltu, scalis apposis occupant civitatem. sed qui scalis nituntur, frequenter periculum sustinent, exemplo Capanei, à quo primum hæc scalarum oppugnatio perhibetur inventa, qui tanta vi occisus est à Thebanis, ut extinctus fulmina diceretur. Idem.

3. Saltavit saxeus] Saxum potius, quam saltator, ille videbatur. Ex sex autem epigrammarum huius versibus, duo hi soli fuerunt in vetere libro, cum hoc titulo, DE EO QUI CAPANEVM SALTANS RVIT. Id.

4. In Canace] Fuit hæc Æoli ventorum regis filia, quæ misso à patre gladio se interfecit, quum ex suis & fratris nefandis amoribus, concubituque natus puer esset. Idem.

De eodem. lxxxv.

Daphnen & Nioben saltavit simius idem,
Ligneus ut Daphne, saxeus ut Niobe.

1. De eodem] Palladz Græcum est libro secundo anthologiz:

Δαίφρων κ' Νιοβὴν ἐρχόμεντο Μίμ-
φ' ὁ σιμύς.

Ὡς ἐύλιν' Δαίφρων, ὡς λίθιν' ἰσο-
ρίαν. Νιοβὴν.

Simi autem compertum foret, quibus temporibus vixerit Palladas ille, poeta epigrammatographus, scire non posset; uter huius argumenti maior sit: atque hoc ego aliquando quaesivi. Lillii Ferrariensis tabula illz profecto quid sibi velint, non vi-

deo, quæ Palladem medium inter Archimelum & Theætetum pingunt. Nam est libro secundo Anthologiz Palladz epigramma, quod fertur scripsisse in Themistium philosophum, Valentiniano Valenteque fratre Cæsariis, Constantinopoli præfectum: quod si ira habet, certe Palladas Ausonio ætate non præstiterit. Quare, qui Ausonium Græcorum semper interpretem fuisse existimant, videant, quam tuto id credere possint. *Vinetus.*

* Dodralis potio. lxxxvi.

Dodra ex dodrante est. sic collige : jus, aqua, vinum, Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, novem.

1. *Dodralis potio*] Ita in veteri libro, non *Dodra*. Scaliger.

De eadem. lxxxvii.

Dodra vocor. Quæ causa? Novem species gero. Quæ sunt?

Ius, aqua, mel, vinum, panis, piper, herba, oleum, sal.

De eadem dodra potione. lxxxviii.

Ἄδρα πότος καὶ ἀεθμός· ἔχω μέλι, οἶνον, ἔλαιον, ἄρτον, αἶλας, βοτάνην, ζωμὸν, ὕδωρ, πέπερι.

1. *Ἄδρα πότος καὶ ἀεθμός*] Parisinus tamen codex, *Ἄδρα ποτὶν καὶ ἀεθμός*. Alii: *Ἄδρα πύττιν καὶ ἀεθμόν*. Lugdunensis vetustus Græcum epigramma non habebat, sed priori

Latinorum titulum præfigebat, *IN DODRALEM*. & alteri, *IDEM*. Quis autem hujus potionis usus foret & vis, parum comperi. *Vinetus*.

De Iurisconsulto, qui uxorem habebat adulteram. lxxxix.

Iurisconsulto, cui nubit adultera conjux, * Papia lex placuit : * Iulia displicuit.

Quæ-

1. *Cui vivit adultera conjux*] Mallem cui nubit adultera conjux. Firmiter sequens Epigramma, quod ad eundem pertinet Iurisconsultum, quem à libidine alios carpendi Zoilum dicit. *Grævius*.

2. *Pappia lex*] Hanc tulit Augustus, sed ab iis, qui tum Consules erant, Pappia & Poppæa dicta est, inquit Dio libro quinquagesimo sexto. Ea fuit de maritandis ordinibus : ut loquitur Suetonius. Continebat enim, ut si vir & uxor filios non ha-

berent, quod alter alteri reliquisset, decima pars fisco addiceretur. Placuit itaque ea lex Iurisconsulto illi, qui uxoris adulteriis favere videbatur : quod ex illa nullo non modo prolem susciperet. Andreas Alciatus locum hunc exponit libri tertii capite tertio Dispunctionum, & *παρρησιάζων* decimi capite sexto. *Vinetus*.

3. *Iulia displicuit*] Et hujus legis plura capita : quorum uno plectebantur, ut lenocinii rei, mariti, qui adulteras uxores in matrimonio retine-

Quæritis, unde hæc sit distantia? semivir ipse
' Scatiniam metuens, ' non metuit Titiam.

tinebant. Tulit Divus Augustus, inquit Vlpianus quadragesimo octavo digestorum, Titulo quinto. *Vinetur.*

4. *Scatiniam metuens*] Lauronia apud Iuvenalem libro primo:

*Quod si veniantur leges ac jura, citari
Ante omnes debes Scatinia. Respice
primum,*

Et servare viros, faciunt hi plura.

Sic Aufonius corripuit secundam syllabam nominis *Scatinia*, quam Iuvenalis produxerat. Primæ vero sunt, qui addunt N, sicut *Caius Scatininus* scribitur apud Valerium Maximum libro sexto de pudicitia, & ut *Publius Scatininus* appellatur Pomponio Læto, is, qui legem tulit, homo mihi parum notus. Quin ne lex illa quæ fuerit, satis nobis comperit. Quidam dixerunt in prædicationes, & puerorum concubitores latam, quos Beroaldus Suetonii interpres in Domitiano reprehendit: asseritque in eos latam, qui muliebria paterentur, hoc est, qui viri viris se,

feminarum more, prosternerent. *Vinetur.*

5. *Non metuit Titiam*] Titiam legem Caius Titius tulit: *qua cavetur antiquitus*, inquit Cornelius Tacitus libro undecimo historiarum Augustæ, ne quis ob causam orandam, pecuniam donumve acciperet. Illam hic Iuriconsultus timere non debuit. Quis enim unquam sanæ mentis, rudem prorsus, & imperitum hunc adeat, roget, ut causam oret, & muneretur? Quænam autem non satis viderat Alciatus elegantissimi epigrammatis nasum, pulchre detexit Pithæus in capite secundo libri secundi adversariorum. *Vinetur.*

5. *Non metuit Titiam*] Recte; nam non suo tantum nomine, sed & pro commodata uxoris opera munera recipere in animum induxerat; ut sic duplici quasi adulterio diteficeret, uxoris leno, & sui corporis prostitutor.

Ad Zoilum, qui uxorem mœcham
duxerat. xc.

SEMIVIR uxorem duxisti, Zoile, mœcham.

O quantus fiet quæstus utrinque domi!

Quum dabit uxori molitor tuus, & tibi adulter.

Quanti deprensi damna pudoris ement!

Sed

1. *Quantum deprensi*] Non intelligo, nisi legamus *Quanto*, vel *Quantum*. & *emere* accipiamus pro *redimere*. Uxori tuæ persolvet, qui te fructur, & tibi, qui uxore tua, tantum, quanto qui deprehenduntur mœchi, solent redimere infamiam, vel amissum pudorem. *Deprensi* primo casu plurali. Sensus vocis, qui apud Hora-

tium: *deprensi* non bella est fama Treboni. Apuleius in Apologia: Neque enim ulli ad introvendum metus est, nisi qui pretium marito non attulit. Ita ei lecti sui contumelia vestigalis est. Olim solena suo, nunc conjugis corpore vulgo meret. Cum ipso plerique (nec mentior) cum ipso, inquam, de uxoris molibus paciscuntur. Hinc jam mimica illa inter virum & uxorem

Sed modo quæ vobis lucrosa libido videtur ,

‘ Iacturam senio mox subeunte feret.

Incipient operas conducti vendere mœchi ,

Quos modo munificos ‘ lena juventa dabit.

rem nota collusio. qui amplam stipem mulieri detulerunt, nemo eos observat, suo arbitratu discedunt. qui inaniore venerate, signo dato pro adulterisprehenduntur: Et quasi ad discendum venerint, non prius abeunt, quam aliquid scripserint. Ita enim legendum, ubi vulgo, Hinc jam inquam illa. Gronovius.

1. Quantum depr. d. pud. emunt] Scribendum, ement. pro quantum malim quanti. Sensus est: quanto argento mul&abuntur ii, qui à te, vel uxore, in alterutro concubitu fuerint deprenti? Certe nisi aliquid scripserint, non sic abibunt. Celeberr. Grævius in suis ad me literis: Probo, ement: sed & scribendum censeo: quanti deprenti damna pudoris ement.

2. Iacturam senio] Contra illa Afranii in divortio apud Nonium:

Vigilans, ac solers, sicca, sana, sobria,
Virosa non sum: Et si sum, non desunt
mihi,

Qui ultro dant: atas integra est, forma
satis.

3. Lena juventa tenet] Longe præstat, quod in papyraceo codice, lena juventa dabit. Est enim sermo de eo, quod mox futurum est. Lena juventa dabit eos munificos, id est, quamdiu iste flos vigorque ætatis, qui libidinofam ad se allicit juvenutem, manebit, liberales ac munera offerentes amatores accedent: at ille ubi perierit, v& victis, ipsi ἀππικαργεῖν (si per jocum ita loqui liceat) cogemini. pro dabit, etiam dabat non incommode legi posset. utrumque non malum.

Ad Venerem, δύσεως. xc i.

‘ Hanc amo, quæ me odit: contra, hanc, quoniam me amat, odi.

Compone inter nos, si potes, alma Venus.

Perfacile id faciam. mores mutabo, & amores.

Oderit

1. Hanc amo] eadem Horatiani
Cyri conditio:

Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor: Cyrus in asperam
Declinat Phœoen. sed prius Appulus
Iungentur caprea lupis,
Quam turpi Phœoe pœccat adultero.

Ovidius lib. ii. eleg. xix.

Quod sequitur fugis, quod fugit, usque
sequor.

Moschus Eidyll. i.

Ἦ ἔσθ Πάν Ἀχῶς τῆς γάμεν,
ἦ ἔσθ ὁ Ἀχῶς

Σκιρτῆτ᾽ Σάτυρον Σάτυρος δ' ἰπι-

μῆνας Ἀνδρᾶ
Ὡς Ἀχῶς τὴν Πάναν, τὸν Σάτυρον
φλῆγαν Ἀχῶς,
καὶ Ἀνδρᾶ Σάτυρον ἔως δ'
ἰσχυρῆς ἀμύβᾳ
Ὅσων γὰρ τῶν πῆς ἰμῶν τὴν φι-
λίαντα,
τόσων ὁ μὲν φίλων ἐχθαίρετο,
πᾶσι δ' ἀπῶνα
ταῦτα λέγω πᾶσιν τοῖς διδάσκαλοις
τοῖς ἀνθρώποις
στῆναι τῶς φιλίας, ὡς ἢ φιλέ-
ηται, φιλοῦται

2. Marce,

Oderit hæc, amet hæc. Rursus idem patiar.
Vis ambas ut ames? Si diligat utraque, vellem.
Hoc tibi tu præsta, Marce: ut ameris ama.

2. *Marce, ut ameris, ama*] Hemi-
stichium ex undecimo epigrammate
libri sexti Martialis. *Vinetus.*

3. *Vt ameris ama*] Martialis lib. vi.
epigr. xi.

*Vt præstet Pyladen, aliquis mihi præ-
stet Oresten.*

*Hoc non fit verbis, Marce: ut ame-
ris, ama.*

Vid. Sen. epist. ix. Plin. ad Trajanum,
p. 157. Auctor Panegyrici ad Pisonem:
*Obsequiumque doces, & amorem quævis
amando.*

Hinc illud ad amantes Ovidii præ-
ceptum:

Est tibi agendus amans, &c.

Et hoc Achilles Tatii lib. i. *ὁ ἄν-
θρωπος μόνον ἀφ' ὧν, ἰσὺς δὲ πρὸς δυνά-
μει, καὶ ταχὺς ἐν μακροτάτοις.* Eadem
in amore pio proximi ratio, de quo
dignus sane est, qui respiciatur locus
D. Augustini serm. clxviii de Tem-
pore, Si esuriet inimicus tuus &c. vel
si mavis, cap. xvi, l. iiii. de Do-
ctrina Christiana.

Ad eandem. xcii.

Suasisti, Venus ecce, duas dyseros ut amarem.
Odit utraque: aliud da modo consilium.

Vince.

1. *Suasisti, Venus alma, duas Gly-
ceras ut amarem*] Antiquus codex:
*Suasisti, Venus ecce, duas dyseros ut a-
marem.*

qui & hoc facit alterius epigramma-
tis principium, præfixo titulo, ΔΥΣ-
ΕΡΩΣ. Dicitur autem *dyseros* mo-
rosus in amore, & infelix. *Vinetus.*

1. *Suasisti Venus*] Recte Pulman-
niana editio, secuta veterem Codicem
Vlneti hæc duo epigrammata
divisit. diversissima enim sunt. *Gra-
vius.*

2. *Duas dyseros ut amarem*] Con-
siliū dedisti, quo pacto duas amare
possem. *Δυστέρας* autem, ὁ δύσκαλον
ἔργον, ὁ παντὶ λόγῳ ἀπορρογμώτα-
τον. ἢ γὰρ, ὁ σὺν εἰδῶς ἔργον. ἢ καλῶς
δοκίμου τ' ὁποιεῖς ἔργον διὰ μέτρον.
Scholiastes Theocriti ad Eidyll. α.

3. *Odit utraque. aliud da modo con-
siliū*] Quid faciemus illo versū.
Nam media natura corripitur in voce
utraque. An mendum esse dicemus?
Minime gentium. Et in hoc quoque

Ausonius sequitur morem tempo-
rum suorum, ut scilicet ibi producat
syllabam, ubi Prosodia erat. Nam in
eadem syllaba est in nomine formi-
nino, in qua erat in masculino, *uter-
que*. Quare illa ætate hoc faciebant
poætæ & in ista voce, & in aliis, ut
alibi docemus. Prudentius in Elogio
Eulaliæ Virginis:

Frivola utraque & utraque nihil.

Est enim dactylicus. Et in Catheme-
rino, hym. x.

Tua sunt, tua, Rector, utraque.

Est anapesticus. Et in Apotheosi:

*Spargebas Dominus, sunt unum fulmen
utraque.*

Sed & ipse Ausonius ad patrem:

*Et placuisse reor geminis atasibus, ut si
Non festinato tempore utraque da-
ret. Scaliger.*

3. *Odit utraque*] Notandum *utrā-
que* media producta, recto etiam ca-
su, quo natura brevis est; similiter
productam invenies in versu vicesimo
secundo epistolæ ad patrem. *Vinetus.*

4. *Datu*

Vince * datis ambas. Cupio : verum arcta domi res.

Pellice promissis. Nulla fides inopi.

Attestare deos. Nec fas mihi fallere divos.

Pervigila ante fores. Nocte capi metuo.

Scribe elegos. Nequeo, Musarum & Apollinis expers.

* Frange fores. Pœnas iudicii metuo.

* Stulte ab amore mori pateris : non vis ob amorem.

Malo miser dici, quam miser atque reus.

Suasi quod potui : tu alios modo consule. Dic quos ?

* Quod sibi suaserunt, * Phædra & Elissa dabunt.

Quod Canace, Phyllisque, & fastidita Phaoni.

Hoc das consilium ? Tale datur miseris.

4. *Datis*] Donis, muneribus. *Vinetus*

5. *Frange fores*] Apud Theocritum in Pharmac. conqueritur Simætha de Delphide :

Οὐδ' ἔνθα ἀρῶμαι ἀνέροις.

Et aliquanto post Delphis ad illam :

Εἰδ' ἄλλα μ' ᾤδειτε, καὶ ἂν ἔνθα εἴχεται μοχλός,

Πάντως κ' πελίκης ἐλαμπυδὶς ἦεν ἰφ' ὑμῖας.

Vide & Tibull. lib. i. cl. i. & cl. x. Propert. lib. ii. cl. v. Ovidium, Horatium, &c.

6. *Stulte, ab amore*] Ita fere Syrus ad Clitiphonem in Terentii Heautontimorumenos :

Vis amare, vis potiri, vis, quod des illi, effici :

Tuum esse in potiundo periculum non vis, haud stulte sapi. Vinetus.

7. *Quod sibi suaserunt*] non inepti sunt versus illi, quos Tiliæus codex exhibet. Hæc enim amantium omnem spem abjicientium refugia sunt. Sic apud Apulejum lib. iv. Milesiac. *Laqueum, aut gladium, aut certe precipitum procul dubio capeffen-*

dum est, puella desperans vociferatur. & alia ad amasium apud Lucianum in dialog. meretr. Σὺ δὲ ποτε λυπήσῃ, τίς γὰρ αὖ ἀνδρὶς τὴν περὶ ἐμῶν, καί με ἦτοι βέβηκα ἰμωμένη ἀποπνεύσας, ἢ ἐς τὸ φθαρῆναι κεφαλὴν ἐκπέσῃς. Clemens Alex. l. ii. Strom. de Cratete : Οὗτος ἐν ἄλλοις ἀθρομένοις χαίρει τ' εἰς τὴν ἀφροδίσιαν ἀκαταχίτην ὁρμῇς καὶ ὁρμῇς εἰσὶν ἡμῶν εἰς τὴν βλάβην.

8. *Phædra*] Pro his duobus versib. *Phædra, & Elissa tibi dent laqueum aut gladium.*

Precipitem pelago vel Læonædes elige rupem,

fuerunt in Lugdunensi codice, *Quod sibi suaserunt Phædra & Elissa dabunt,*

Quod Canace Phyllisque & fastidita Phaoni.

Sed quid verbi, *fastidita Phaoni* ? *fastidita Phaoni* potius. A Phaone autem fastidita & spreta Sappho, se ex summa Leucadis insulæ rupe in mare deiecit. Vinetus.

Pulchrum dei responsum. XCIII.

DOCTUS Hylas ' cæstu, Phegeus ' catus arte palæstræ,
 Clarus Olympiacis & Lycus in stadiis,
 An possent omnes venturo vincere agone,
 Hammonem Libyæ consulere deum.
 Sed deus, ut sapiens, Dabitur victoria vobis
 Indubitata quidem, si caveatis, ait,
 Ne quis Hylam cæstu, ne quis certamine luctæ
 Phegea, ne cursu te Lyce prætereat.

1. *Cæstu*] Cæstus istos Apollonius in principio secundi Argonauticorum, *ἰμνέζων* vocat, hoc est lora, ut lora erant, bubula, perdura: quibus pugnaturi manus armabant, & inter se nudi feriebant, os & tempora in primis petentes: sed eorum alia etiam nomina apud Iulium Pollucem. Qui cæstibus pugnabant, ut Pollux & Amycus apud eundem Apollonium: Entellus & Dares quinto Æneidos, ij Græcis *πύλαι*, Latinis *pugiles*: & res ipsa illis *πυγμή*, his *pugilatus* dicitur: hæcque pugna propriè dicta videtur, quæ *πύξ*, hoc est, pugnis peragitur, quemadmodum *ἰνυμολογῆ* Donatus. Pugil ergo dicebatur, qui cæstibus: *παλαστής* & palæstrita, qui lucta, quæ *πάλη* & *παλαίεσι* Græcis appellatur: *παίδας*, qui in stadiis & circis cursu: *διποδάλος*, qui disci in sublime jaculatione: *ἀλκός*, qui *ἀλκῶπι*, id est saltu certabat. Quæ quinque *πένθεθλον* Græcis, Latinis *quinq̃uertiūm* dicebatur, vel Budæo auctore ex Festo: & is, qui in illis quinque vicerat, iisdem Græcia *πένθεθλος*, *quinq̃uertiū* Latinis. *Πένθεθλος* tamen Lucillii, *pugil* Ausonio hic esse videtur. *Vinctus*.

2. *Catus*] Doctus, ut in ode decima libri primi Horatii, ac in duodecima tertii. *Idem*.

3. *Clarus Olympiacis & Lycus*, &c.] Non esse commutandum hic, *ἄβ Lycus*, vel, *ἐστ Lycus*, facile intelliget, qui de Lucillio conversum Epigramma noverit. Verum ille non Hammonem Deum, sed Olympum vatem convenisse, refert, qui *Ονησίμης*, *Hylas*, & *Μενέδες* vocarentur. Cum Ausonius eos *Phegeum*, *Hylam*, *Lycum* nominarit. ac præterea in quibusdam aliis (more suo) diversus abierit, eo quidem genio, ut cum neque omnia reddiderit, nihil tamen omisisse videatur:

Ἡρότ' ἢ Μαιῖν' Ὀλυμπεσσ' Ὀνεί-
 μῃδ' ἢ Λύκῃ πάλαιστῃς,
 Καὶ πένθεθλῳ Ὑλῆος, καὶ πε-
 διόσ' Μενεκλῆος.
 Τίς μὲν γὰρ νικᾷ αὐτῶν ἢ ἀνὴρ θῆ-
 λος τε
 Γυνῆαι, κ' ἀκρίνῃ τῷ ἀρεῇ
 οὐδέν,
 Πάντες ὅση νικῶσι, μᾶν μὴ τίς σε
 πικρίλῃ,
 Καὶ σὲ χαλεπὴν, καὶ σὲ πικρὴν
 τραχύην. Mariang. Accur.

De Hermiones zona. xciv.

PVnica turgentes ' redimibat zona papillas
 Hermiones : zonæ textum elegion erat.
 Qui legis hunc titulum, Paphie tibi mandat, ames me :
 Exemploque tuo neminem amare vetes.

[1. *Redimibat*] Circundabat. ornat. pro redimiebat. Vinetus.

De Hyla, quem Najades rapuerunt. xcv.

A Spice quam blandæ necis ambitione fruatur ,
 Letifera experiens gaudia, pulcher ' Hylas !
 Oscula & infestos inter moriturus amores ,
 ' Ancipites patitur ' Najadas Eumenidas.

1. *Hylas*] Egregia forma juvenis ,
 Theodamantis & Menodices filius ,
 Herculis ad Colchos proficiscientis
 comes , qui quum in Mœsia ex Argo
 descendisset , aequatum profectus , à
 Nymphis raptus est. Fabulam narrat
 Apollonius libro primo Argonauti-
 cón, Servius, Strabo, Solinus, Theo-
 critus, Erasmus in proverbio , *Hylam*
inclamas. Vinetus.

pidine cruci affixo :

*Terrorem ingeminat, stimulisque ac-
 cendit amaris*

Ancipites furias. vide , quæ nos ad
 eum locum notavimus.

3. *Najadas Eumenidas*] Satis ele-
 ganter. nam quum puerum , ut po-
 tirentur , mergerent , quid nisi le-
 thum illi peperit ipsarum amor. *Gen-
 salius de Salas*.

2. *Ancipites Eumenidas*] Sic in Cu-

' Ad Nymphas , Narcissum perse-
 quentes. xcvi.

FVritis procaces Najades
 Amore sævo, & irrito.
 Ephebus iste flos erit.

1. *Ad Nymphas : qua Hylam merse-
 runt.*] Quomodo ad Hylam hoc per-
 tineat , non satis video. Ad Narcis-
 sum potius , qui in florem mutatus
 est. De infano Narcissi amore , le-
 gendus Ovidius textio Metamorpho-
 sicón. Vinetus.

1. *Ad Nymphas, qua Hylam mersit.*]
 Lemmata hæc omnia à librariis assu-
 ta sunt: at hoc ab omnium stupidissimo.
 Si formandum est aliud, scribe ,
Ad Nymphas Narcissum persequentes.
 patet ex proxime sequentibus.

De

De Narcisso, qui sui ipsius amore captus
erat. xcviI.

SI cuperes alium, posses Narcisse potiri.
Nunc tibi amoris adest copia: fructus abest.

De eodem. xcviII.

QVid non ex hujus forma pateretur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?

In Echo dolentem propter mortem
Narcissi. xcix.

COMMORITUR Narcisse tibi resonabilis Echo,
Vocis ad extremos exanimata modos.
Et pereuntis adhuc gemitum 'refecuta querelis,
Ultima nunc etiam verba loquentis amat.

1. *refecuta*] ἀπυρεσθημένη. rara
hæc est dictio, quamque non apud
multos reperias. Vltus est noster item
de Echo in ultima ad Paulinum e-
pistola:

*Solatur nostras Echo refecuta querelas.
Nec non, ut quidam volunt, Pro-*

seffor. c. xix.

*Et tua nunc soboles mortem refecuta pa-
rentis.*

Ovidius item lib. viII Metamorph.

*Ille dei munus bene cadente sensit, et a se
Se quæri gaudens, his est refecuta re-
gentem.*

De Hermaphrodito. c.

MERcurio genitore satus, genetrice Cythere,
Nominis ut mixti, sic corporis 'Hermaphroditus,
Concretus sexu, sed non perfectus, utroque:
Ambigux Veneris, neutro potiundus amor.

De

1. *De Hermaphrodito*] Est inter Gra-
corum Poëtarum Caralecta etiam
& hoc in Hermaphroditum carmen,
quem balnei viris mulieribusque
communis tutelam constituerant:

Αἰδοῦσθαι ἑμῆς εἰμὶ γυναικὶ καὶ Κνύ-
σις ὁραμαί.

Ἀμφοτέρων ὃ φέρω σῶμα λαίμαυ-
ρον.

Τῆκεν γὰρ αἰλῶνος μετ' Ἑρμα-
φροδίτου ἴδιον.

Ἀνδρῶν γένους λυγρῶς παῖδα καὶ
ἀμφίβολον.

E

2. *Invidio*

De conjunctione Salmacis cum Hermaphrodito. CI.

Salmacis optato concreta est nympha marito.
Felix virgo, sibi si scit inesse virum.
Et tu formosæ juvenis permixte puellæ,
Bis felix, unum si licet esse duos.

Ad Apollinem, de Daphne puella fugiente. CII.

Pone arcum Pæan, celeresque reconde sagittas :
Non te virgo fugit, sed tua tela timet.

Ad corticem, quo Daphne tegebatur. CIII.

Invide cur properas cortex operire puellam ?
Laurea debetur Phœbo, si virgo negatur.

1. *Invide*] *Apollo Daphnen, inquit Hyginus, Penei fluminis filiam, quum virginem persequeretur, illa à terra praesidium petiit: quæ eam recepit in se, & in arborem Laurum commutavit. Apollo inde ramum fregit, & in caput imposuit. Vide finem fabulæ apud Ovidium, commentarium in sextum Cassandrz Lycophronis versum, (Servium ad l. III. Acneid. Plutarchum in Agi-*

de, Schol. Homeri in Il. α') Aphthonii Sophistæ progymnasmaton caput quoddam de hac etiam est fabula. meminit & Aufonius in carmine de Antiochia & Alexandria. *Vinetus.*

2. *Si virgo necatur*] Hæc frigida sunt, sine sale & acumine, quod huic epigrammati reddideris, si legas: *si virgo negatur. Grævius.*

In duas sorores diversorum morum. CIV.

Delia, vos miramur: & est mirabile, quod tam
Dissimiles estis, tuque sororque tua.
Hæc habitu casto, quum non sit, casta videtur;
Tu præter cultum nil meretricis habes.
Quum casti mores tibi sint, huic cultus honestus:
Te tamen & cultus damnat, & actus eam.

5

Ad

Ad Gallam. cv.

Vado, sed sine me, quia te sine : nec nisi tecum
Totus ero ; pars quum sim altera Galla tui.

Vado tamen, sed dimidius. vado minor ipso

Dimidio : nec me jam locus unus habet.

Nam tecum fere totus ero, quocumque recedam.

5

Pars veniet mecum quantulacunque mei.

Separor unus ego : sed partem sumo minorem

Ipse mei. tecum pars mea major abit.

Si redeam, tibi totus ero : pars nulla vacabit ,

Quæ mox non redeat in tua jura. Vale.

10

1. *Pars quum sim*] Horat. lib. II. od. xvii, ad Meczenatem :

Ab ! te mea si partem anima rapit

Maturior vii ; quid moror altera ?

qui & Virgilium anima dimidium sua

dixit. Aristot. lib. II. Ethicor. Ο πικρὸς

βυλόμενος σφόδρα φίλον εἶπεν, μίαν,

φάρμακον, ψυχὴν ἡμῶν, καὶ τῆς τῆς. Gue-

vara : No es otra cosa el amor, sino un

coraçon, que vive em dos corpos, y dos

corpos, que sirven a um coraçon. Papi-

nus lib. III. Sylv. in Propemptico :

— *Atque anima partem super*

aquora nostra

Majorem transsette parat. Plautus

Bacchidibus act. II. sc. 2.

Anima est amica amanti : si abest, nul-

lus est.

1 In Venerem anadyomenen. cvi.

Emersam pelagi nuper genitalibus undis
Cyprin Apellei cerne laboris opus :

Vt

1. *In Venerem*] Hoc Epigramma

in Venerem ἀναδυομένην, ex Græ-

co est Antipatri. Sunt & illa græci

argumenti (præter jam dicta, dicen-

daque, ac notata voluminibus im-

pressis) *De tribus incestu* ex Stratone.

De Thrasibulo Tynnichii filio, autho-

ris Dioscuridi. *De Fortuna* varietate,

tetrastichon geminum, ex Disticho

Stayllii Flacci, seu altero Plato-

nis, an Antipatri. *Mariang. Accursius.*

1. *In Venerem*] Ex Antipatri Si-

donii Græci, quæ extant libro quar-

to Græcorum Epigrammarum :

Τὰν ἀναδυομένην ἀπὸ μωτιῶ-

ἀπὸ γαλαττίας

Κύπρον Ἀπelleῖς μωχλὴν ὄρε-

γερφιδόν.

Ὡς καὶ συμμείψασα γαλαττίας

ὑδατι χαίτων,

Ἐκθλίσσει ποταμῶν ἀφρονὶ ἀπὸ

πλοημένην.

Αὐτῇ γὰρ εἶπεν Ἀθηναῖς τι καὶ

ἦεν,

Ὅτι ἐπὶ σὺ μορφῆς εἰς ἑαυτὴν ἰσχύ-

μαίνῃ.

Hæc est autem Venus, cujus patrem

Cælum esse dixit Epigramma trieci-

sum secundum. Ejus vero matrem

elegantè poëta Græcus γαλαττίαν

appellat. Porro Plinius libro trieci-

mo quinto, Venerem hanc modo

anadyomenen, modo Græcum verbum

interpretans, Venerem exanitem à

mari nominat. Vinetus.

E 2

2. Vt

² Vt complexa manu madidos salis æquore crines
Humidulis ³ spumas stringit utraque comis.
Iam tibi nos Cypri, Iuno, inquit, & innuba Pallas,
Cedimus, & formæ præmia deferimus.

2. Vt complexa manu] alludix ad hanc picturam Severus in Aerna :

Quin etiam Graja fixos tenere tabella,

Signaque : nunc Paphia rotantes arte capilli,

Sub truce nunc parvi ludentes Colchide nati.

Ita locum illum restituo, cum antea legeretur, *Signave nunc Paphia*. Apulejus lib. 11. Miles. Nec mora, cum cibaribus vasculis raptim remotis, lacinis cunctis suis renudata, crinibusque dissolutis ad balneum lasciviam, in speciem Veneris,

qua marinos fluctus subit, pulchre reformata, &c.

3. Spumas] è spuma namque maris nata fertur : quod spumosa sint animantium semina, ut Phurnutus, Fulgentius, Clemens Alexandrinus l. 1. Pædagogi, cap. vi. volunt, vel ut alii, quod humore ad generationem opus sit : unde Thales Aquam rerum omnium Principium statuit : & ipse Neptunus, aquarum marisque præses Deus, *Φυπάλμει* & *Πατρῴγεν* Græcis dictus est, teste Plutarcho Sympotiac. l. 8. probl. 8.

In puerum formosum. CVI I.

¹ D Vm dubitat natura, marem, ² faceretne puellam :
³ Factus es ô pulcher penè puella puer.

In

1. Dum dubitat natura marem] Distichon hoc in quempiam formosum, Virgilii esse, non Ausonii, vetustum quidem exemplar, sed quod potuerit post Ausonii quoque tempora scriptum videri, fidem facit. Inter Bucolica siquidem ac Georgica relatum comperimus Romæ in bibliotheca, quæ est ad Populi, cum duobus iis, qui Maroniani perhibentur :

Noctæ pluvio rota, redentem spectacula mane,

Divisum imperium cum Iove Caesar habet.

Monto sub hoc lapidum tegitur Balista sepulchris.

Noctæ, diæ, tutum carpe viator iter.

Cæterum vix est, ut cuiusquam, nedom nostra, conjectura statuatur, an ipsi super puero versiculi Virgilium an Ausonium autorem mentiantur. Expediet autem hæc commo-

nuisse obiter, quum dicturi sumus, quædam quæ Maronis hætenus crederentur edyllia, Ausonii demum agnita. *Mariang. Accursius*

2. Faceretne puellam] Repone, faceretne ; nam illud alterum solœcum est. Eandem formam in Glaucia, dum imberbis esset, agnoscit Ausonius Epitaph. Her. xxxiii.

Et jam defierat puer anne puella videri.

è quo versu vide an hic legere possis, ut omnis illa vocalis inconcinna aboleatur,

Dum dubitas natura marem facere, anne puellam.

Barthius ad Stat. Achilleid. p. 1658. idem ramen ad Sylvas pag. 94. aliam præterea conjecturam proponit, & commodius scriptum existimat :

Dum dubitas, faceret, natura marem anne puellam.

Sed

Sed insulsæ hæ conjecturæ sunt, & inficeto rure inficetiores.

3. *Factus es*] In Thuanzo aliisque MSS. Caralesta Virgilia continentibus, legebarur, *Natus es*, &c. Est in hunc sensum ferme carmen hexasti-

chon in Petronianis Catalestis Lotichii. Horatius de Gyge:

*Quem si puellarum infereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutus
Crimibus, ambiguoque vultu.*

In scabiosum Polygitonem. CVIII.

T Hermarum in folio si quis Polygitona vidit
Vlcera membrorum scabie putrefacta foventem,
Præposuit cunctis spectacula talia ludis.
Principio tremulis gannitibus aëra pulsat,
Verbaque lascivos meretricum imitantia coetus
Vibrat: & obscenæ numeros pruriginis implet.
Brachia deinde rotat, velut ¹ enthea dæmone ² Mænas,
Pectus, crura, latus, ventrem, femora, inguina, furas,
Tergum, colla, humeros, luteæ ³ Symplegadis antrum.
Tam diversa locis vaga carnificina pererrat,
Donec marcentem calidi fervore lavacri
Blandus letali solvat dulcedine morbus.
⁴ Defectos sic fama viros, ubi cassa libido

Femi-

1. *Thermarum in folio*] Vbi ille suam scabiem lavabat. Solum inter alia significat lacum; vas juxta thermas & aquæ calidæ fontes, in quod derivatur aqua, lavandi corporis gratia. Aliquot vidimus antiqua folia marmorea in margine fontis multæ aquæ & perfervidæ Aquis Augustis. *Vinetus.*

2. *Enthea dæmone Mænas*] Martialis in Epigrammate octogesimo quinto libri undecimi:

*Quam furis ad Phrygiæ entheæ turba
modos.*

ἐνθεα, in quo est deus, numine agitur quispiam & afflatus. Vnde & *entheatus* apud eundem Martialem in libri duodecimi Epigrammate quinquagesimo septimo:

Nec turba cessat entheata Bellona.
Scire vero, & vere describitur libro sexto *Æneidos* Virgilii. *Vinetus.*

3. *Mænas*] Est *μῆνος* & furere, insanire, numine percipi. unde *Mænas* furiosæ femiæ: quales contra Pentheum describuntur in Theocriti Idyllio tricesimo tertio, & contra Orpheum libro undecimo Metamorphoseon Ovidii. *Vinet.*

4. *Symplegades antrum*] podicem. Vide Martialis Epigramma centesimum libri undecimi. Sunt Symplegades Geographis, & Apollonio libro secundo Argonauticôn, & Ovidio quindodecimo Metamorphoseon scopuli, seu insulæ duæ parvæ, parvoque distantes spatio, contra Thracium Bosphorum, aliquando credite distæque concurrere: & inde nomen, à se invicem concutiendo, sortitæ. *Idem.*

5. *Defectos viros*] Castratos, & eunuchos Græcis dictos: quos Terentiana

Femineos coetus, & non sua bella laceffit,
 Irrita vexato consumere gaudia lecto,
 Titillata brevi quum jam sub fine voluptas
 Fervet, & ingesto peragit ludibria morsu.
 Turpia non aliter Polygiton membra resolvit.
 Et quia debentur suprema piacula vitæ,
 'Ad Phlegethontas sese jam præparat undas.

15

20

tiana illa Pythias, mulierum amatores esse maximos, sed nihil posse, audierat. *Vinetus.*

6. *Ad Phlegethontas sese jam præparat*] Scribendum, *præparat*. M. Accurs.

6. *Ad Phlegethontas*] Φλεγέθωντος apud inferos *Rapidus flammis torrentibus amnis*, ait Virgilius sexto *Æneidos*. *Vinetus.*

De quodam Silvio Bono, qui erat Brito. cix.

'Silvius ille Bonus, qui carmina nostra laceffit,
 Nostra magis meruit disticha Brito Bonus.

1. *Silvius ille*] Epigramma in Britonem non est unicum, sed singularia disticha sex. Vnumquodque legendum est separatim eodem titulo, *In eundem*. Varie enim eadem materia luit. Cognominabatur autem Brito iste Bonus. Vnde captat argutiz opportunitatem. *Scaliger.*

1. *Silvius*] Epigramma de Britone in sex est dividendum, cum inscriptio-

nibus *De eodem*; ut bene Scaliger monuit. *Grævius.*

2. *Brito bonus*] Arbitror cum Sardonio Apollinare, & Beda, tum ex hoc Aufonii Epigrammate, satis liquere, Brittones à Britannis nihil differre: proinde non leviter illos errare, qui Brittones eos solum nuncupari volunt, qui in Gallia ad Ligurim habitant. *Vinetus.*

De eodem. cx.

Silvius hic Bonus est. Quis Silvius? Iste Britannus.
 Aut Brito hic non est Silvius, aut malus est.

De eodem. cxl.

Silvius iste Bonus fertur, ferturque Britannus:
 Quis credat civem degenerasse bonum?

De

De eodem. CXII.

Nemo bonus Brito est. si simplex Silvius esse
Incipiat, simplex desinat esse Bonus.

1. *Incipiat, simplex desinat*] Marian- | iam incipiet scribendum erit.
gelus, desinet; quod si admittimus et-

De eodem. CXIII.

Silvius hic Bonus est. Sed Brito est Silvius idem.
Simplicior res est, credite, Brito malus.

De eodem. CXIV.

Silvi, Brito, Bonus, quamvis homo non bonus esse
Ferris : nec se quit jungere Brito Bono.

1. *Nec se quit jungere Brito bono*] geta ? Est itaque sensus : O Silvi, tu es
Omnes libri, quotquot vidi, *Brit-* | bonus Britto (bonus in malam par-
to & homo habuerunt. sed quis non | tem, ut nobile scortum, insignis fici-
videt corruptum locum, si ita lega- | rius) quamvis dicaris esse non bonus
tur, & sententiam ineptam ? Quis | homo, & Britto non possit esse bo-
enim Brittonem, hominem esse ne- | nus. *Vinetus.*

In Furippum. cxv.

Pars te Furippum vocitat, pars vero Furippum,
Altera producens, altera corripiens.
Elige utrum malis : aut tende, aut corripe nomen.
Conveniet quodvis, fur furiose, tibi :

Epicuri opinio. cxvi.

Quod est beatum, morte & æternum carens,
Nec sibi parit negotium, nec alteri.

De

1. *Quid est beatum*] Scribendum, | mortale est, nemini negotium exhi-
quod, non quid. quandoquidem non, | bere, ostendit. Conjicitur id autem
quid beatum sit, percontatur; sed | ex his maxime, quæ à Marco Tullio
quod beatum, æternum, atque im- | in primo de Natura Deorum dicta
sunt

sunt : Hanc igitur habemus, ut Deos beatos & immortales putemus. Quia enim nobis natura informationem Deorum ipsorum dedit, eadem insculpsit in mentibus, ut eos aeternis & beatis haberemus. Quod si ita est, vere exposita illa sententia est ab Epicuro, Quod aeternum, beatumque sit, id nec habere ipsum negotii quicquam, nec exhibere alteri. Itaque neque ira, neque gratia teneri, quod qua talia essent, imbecilla esse omnia. Nec multo idem post, hoc ipso libro fere eadem. Fisque etiam opinionis ejus mentio in tertio Officiorum. Retulit & nudius hanc Epicuri δόξαν Laertius & Firmianus. Marius. Attoritur.

1. Quod est beatum] Cicero libro primo de Natura deorum, de Epicureorum dogmate agens : Vbi igitur illud vestrum, Beatum & aeternum? quibus duobus verbis significatur deum. Quae sententia Epicuri, sic Græcè habet apud Diogenem Laërtium : Τὸ μακάριον καὶ αἰώνιον, ὅτε αὐτὸ παύμεναι ἔχη, καὶ ἄλλω παύειν. Seneca in Claudium Cæsarem ejusdem meminit. Contra quam disputat Lactantius Firmianus in libro de ira Dei, & Maximus Tyrius sermone vicesimo nono. adi & Plutarchum in Pyrrho. Vinetus.

De homine pigro. cxvii.

Sanus piger febriente multo est nequior.
Potat duplum, dapifque duplices devorat.

1. Sanus] Si non fuit Stobæus in capite ἑστὸς ὁρίων, hæc Menandri poeta Comici Græci, fecit Antonius Latina.

Ἀγρὸς δὲ ἡμῶν τὸ πλεονέκτου
πολύ

Ἐτ' ἀδύνατον, ἀδύνα εἶναι γὰρ
ματίην

Βιδίον. --- Vinet.

1. Sanus piger] è Menandro Theophrastus Simocritus epist. lxi : Ἀγρὸς γὰρ ὡς ἀδύνατον εἶναι τὴν πλεονέκτου, ἰδιὸν ματίην διωλέσται.

In Didus imaginem. cxviii.

Illo ego sum Dido vultu, quem conspicias, hospes,
Assimilata modis pulchraque mirificis.

Talis

1. In Didus imaginem] Ἀντιόχου hoc libro quarto anthologiz :

Ἀρχέτυπον Διδῆς ἱερουργεῖν, ὡς
εἶναι, λαοσέως

Εὐχόμεν, ἡμετέριον καὶ κατὰ
ματίην.

Τοῖα καὶ γυναικῶν. αἰὲν ὡς νῦν εἶναι
ἀκρῶς,

Διότι καὶ ὡς ἀφ' ἑαυτοῦ δίδου
τοῖα κατὰ ματίην.

Ὅθεν γὰρ Ἀντίαν ποτ' ὠδύνηται,
ὡς ἡμετέριον

Τοῖα καὶ γυναικῶν, ἡμετέριον καὶ κατὰ
ματίην.

Ἀλλὰ εἶναι φάσκειν ἱερουργεῖν
ἐνδύμενον

Πᾶσι κατὰ ματίην φάσκειν
ἀμφιπύκνυν.

Ἰπποκρίτης τὴν κατὰ ματίην ἡμετέριον
κατὰ ματίην;

Τοῖα καὶ ἡμετέριον φάσκειν
ἐνδύμενον. Ὑπάρχει.

2. Illo ego sum] Lege, Illo ego sum Dido
vultu, quem conspicias hospes. Barthius. Et
in talis ad ant litteris Celob. Gravius.

3. Nam

Talis eram : sed non, Maro quam mihi finxit, erat mens:
Vita nec incestis læta cupidinibus.

³ Namque nec Æneas vidit me Troiæ unquam, 5
Nec Libyam advenit classibus Iliacis.

Sed furias fugiens atque arma procacis Iarbæ,
Servavi, fateor, morte pudicitiam,
Pectore transfixo : ⁴ castus quod perculit ensis,
Non furor, ⁵ aut læso crudus amore dolor. 10

Sic cecidisse juvat. vixi sine vulnere famæ.

⁶ Vltæ virum, positis membris, oppetii.

⁷ Invida cur in me stimulaſti Muſa Maronem,
Fingeret ut noſtræ damna pudicitæ ?

⁸ Vos magis historicis, lectores, credite de me, 15
Quam qui furta deum concubitusque canunt

Falſi-

3. *Namque nec Æneas*] Quod commentus est Virgilius in odium Carthaginensium. Macrobius libro quinto Saturnaliorum. *Vinetus.*

4. *Castus quod perculit ensis*] *Lege, Castus quod perculit ensis. castus ensis est, qui castitatis conservandæ tuendæque gratia adhibetur, non furore, aut læsi amoris ergo. posset & legi, castum quod perculit ensis; sed prior emendatio magis placet. quæ & coleber. Gravio probatur.*

5. *Aut læsus crudus amore*] *Logendum, læsus. Ne si vel læsus placeat (ut est in codicibus vulgatis) figura ὀφθαλμοῦ cadat hic incongrue. Etenim exprimere id voluit, quod dictum est à Marone libro v.*

--- *Duri magno sed amoris dolores* Polluto. --- Aufonius quidem rem exornans, ut ingenium dexteritasque ejus fuit, græco epigrammati, unde suum finxit, hunc versum cum hexametro, & annexos statim duos, ac quatuor ultimos adjecit. *Mariang. Accursius.*

6. *Vltæ virum, positis membris*] *Alusio est ad illa, quæ moriens Di-*

do dicit quarto Æneidos :

Urbem præclaram statui, mea membris vidi.

Vltæ virum, penam inimico à fratre recepi.

Narrat autem Virgilius primo Æneidos, & Iustinus libro duodevicesimo, quo modo sit vltæ virum suum Sichæum à Pygmalione fratre interfestum. Ceterum alii, quam Dido, traduntur Carthaginis conditores in Eusebii chronicis, & Libycis Appiani. *Vinetus.*

7. *Invida cur in me*] *Sarisberienſis in Polycratico lib. viii. Virgilius Marcelli citra magna virtutum merita perpetuam gloriam, & poetica licentia fidem pervertens historia, Didonem, licet pudicissimam fuerit, hostiis, quem ex ratione temporum videre non potuit, incesto amore perſeſſis perſuadisse correptam.*

8. *Vos magis hist.*] *ira & de Medea verum illam rexem Græcorum confinxisse perhibetur Euripides in Corinthiorum gratiam, quos etiam tunc proinde, quam in Medæe liberos patraverant, expiatoria sacrificia obtulisse scribit Ælianus lib. 5. c. ult.*

Falsidici vates : temerant qui carmine verum :
Humanisque deos assimilant vitiis.

De tribus incestis. cxix.

TRes uno in lecto. stuprum duo perpetiuntur ,
Et duo committunt, quattuor esse reor.
Falleris ; extremis da singula crimina : & illum
Bis numeres medium ,³ qui facit, & patitur.

1. *De tribus*] Per hoc Epigramma impurissimum, nihil aliud intelligitur, quam id genus hominum, quos flagitiosissimus, & libidinosisissimus princeps Tiberius *spintrias* vocabat. Nam *spinteres* sunt catenulæ tribus symplegmatibus annulorum connexæ, quas nostrates mulieres *Geperantes* vocant. Vnde *spintiarum* vocabulum hircoso, & olido seni excogitatum. *Scaliger*.

2. *Tres uno in lecto*] Strato libro secundo anthologiz, capite *eis ἀσελγείς*,

utercunque poetar. major natu fueri
Ἡ κλίτῃ πάχυντας ἐχιδνῶ, καὶ δι
δραῖνας.

Οὗς σὺ δουεῖς πάλως τίος αραῖς
εἰσὶ ἡρεῖς.

Ἡ ἡ πύρῃ, πῶς τῷτο, ἢ ὅς μείσται
δὲς ἀριθμῷ,

Κοινὰ σὺς ἀμφοτέρως ἔχουσαι
λαδύμον. *Vinetus*.

3. *Qui facit & patitur*] Nefanda libidinis historiam narrat Seneca in extremo libro primo Naturalium quæstionum. *Vinetus*.

In Castorem. cxx.

L Ambere quum vellet mediorum membra virorum
Castor, nec posset vulgus habere domi :
Repperit, ut nullum fellator perderet inguen.
Vxoris cœpit lingere membra suæ.

De amissa puella. cxxi.

TRes fuerant Charites : sed dum mea Lesbia vixit ,
Quattuor. ut periit, tres numerantur item.

In Faustulum staturæ brevis Anicii
Probinii. cxxii.

Faustulus insidens formicæ, ut magno elephanto ,
Decidit, & terræ terga supina dedit.

Moxque

1. *In Faustulum Anicii Probinii*] intellige Nanum Anicii Probinii. Nam sunt, qui putabant ipsummet epigramma conversum è Græco ab Anicio

Moxque idem ad mortem est multatus calcibus ejus,
 Perditus ut posset vix retinere animam.
 Vix tamen est fatus : * Quid rides, improbe Livor ,
 Quod cecidi ? cecidit non aliter Phaëthon.

cio Probino. Quod sane falsum est. Est autem frigidissimus jocus, cujus generis multi apud Lucillum, ex quo conversum est epigramma, & Palladam, ineptissimum quotquot unquam fuerunt, non poetam, sed litteratorem. Sane intra eos fines hyperbolen concludere debemus, ut nihil ἢ ἀδυνάτων afferamus. Quid frigidius, quam dicere non dicam, διπηχῶν pumilionem, sed musculum, aut muscam potius insidere formicæ: ex qua non solum ruina, sed & calces quoque, ut ex equo calcitrone meruantur? Hæc Græcanica ineptia mihi stomachum movet. *Scaliger.*

1. *In Faustulum*] Dubitari video, Aufoniine sit hoc epigramma in Faustulum Anicii Probini nanum, an vero ipsius Probini in Faustulum quendam. In quo duo hæc jam pridem emendanda censui. Primum enim quum *Anici Probini* scriberent libri omnes, tametsi Ancos etiam habuit Latium, tamen Probinum hunc esse existimavi, de quo in Iambicum ad Probum mentionem fecimus: qui non *Ancus* sed *Amicius* Probinus ab Anicia, Anicianæve familia dicebatur. Deinde, *Quid rides improbe liber*, habebant omnia exemplaria: ubi *livor* pro livide & invidie, non *liber* legendum indicarunt Lucilii Græca. *Vinetus.*

2. *Quid rides improbe liber*] Lucilii tetraстichon est εἰς λῶπτης quo admoniti, *livor* id est invidia, emendandum putamus, non *liber*. Mene-

stratus enim quidam formicam, tanquam elephantum, obequitans, quod infelix è vestigio supinus prostratus fuerit, fingitur. A qua etiam calcitratus, ut primum resipuit, utque primum loqui posse cepit, ὁ *Invidias*, inquit, sic obequitans cecidit etiam Phaëthon. Epigramma ipsum non intempestivum fuerit adscribere:

Ἰππὸν δὲ μύρμηκα Μινίεσσι ὡς
 ἐλίσσαντι,
 Δύσμορ' ἐξαπίνης ὑπὸ ἐλ-
 πεῖν.

Λακπεδὶς δ' ὡς εἶχε τὸ καίριον,
 ὃ φθῆναι φασί.

Ὅντις ἰππὸν ὡς ἄλγος ἐπαίθων.

Neque vero frustra, aut frigidiusculo fabulandi genere, siquid Græcis, relatumque Aufonio epigramma, crediderim, sed ad exprimendum ingenium Invidi, ingeniumque jactantis. Hi. e. invidorum solent esse mores, ut quæ bene gesseris,ילו (quod dicitur) intra ovum invento, damnare non dubitent. In quibus peccaveris, insultantes, ac jam demus læti, ridentque, traducant, nec nisi reum peragant. Iactabundi autem fortia facinora mentiuntur, (unde & in fabulis gloriosi milites aliena sibi arrogant) & tam in augendis extollendisque viribus effusiores sunt, quam in amollienda debilitate, cum aliquo præstantioris exemplo, ingeniosi promittique, quod hic facere, Faustulus inducitur. *Mariang. Accursius.*

In Eunum liguritorem. CXXIII.

EVne quid affectas vendentem Phyllida odores?
 Diceris hanc mediam, lambere, non molere.
 Perspice, ne mercis fallant te nomina: vel ne

* Aere

- ' Aëre ' Seplassæ decipiare, cave.
 ' Dum Custon Costonque putas communis odoris , 5
 ' Et Nardum & Sardas esse sapore pari.

1. *Aëre*] Odore, fragrantia. *Vinetus*.

2. *Seplassa*] Capuz, quam inter claras urbes suas celebrat Ausonius, platea fuit Seplassa: in qua unguentarii negotiabantur, ait Ausonius in orationem contra Lucium Pisonem. Meminit Cicero in Verrem, & Valerius Maximus libro nono in capite de luxuria, ubi de Annibale & exercitu Punico. *Vinetus*.

3. *Dum Cyston*] Allusit ad mulieris fortasse genitale, quod etiam Græcis dicitur *κυστός*, cum alioqui etiam *κίσθος* sit frutex, ex quo, ut ex proximo epigrammate apparet, *salgama* fiebant, quæ non exhalant jucundum odorem, cum salsamenta referant: sub eo frutice *hypocisthis* nascitur. *Turnebus*.

3. *Dum custon*] Philippus Beroaldus in Annotationibus, ita hîc legendum censuit, quum scriptum reperisset, *Dum ciston costonque*: verum ut hoc recte restituisse demus, cur ex illo non fecerit *cisthum* potius, quam *cyston* sive *cysten*? Est *κυστός* quidem,

sive ut in Acarnensibus Aristophanis aspiratur *κυστός*, vulva & pudendum mulieris, sed *κίσθος* fruticis genus est, quemadmodum & *κίστος*, costo longe cedens odore, quamvis unica litterula ab eo differat. Sic *nardum* & *sardam*, *salgammum* & *balsammum* ille idem esse putabat, ut jocatur Ausonius propter vocum similitudinem. De *cisto* & *costo* Dioscorides & Plinius. *Vinetus*.

4. *Et nardum ac sardas*] Dicitur *Nardum* femineo genere, & neutro *Nardum*. Frutex est gravi & crassa radice, sed brevi ac nigra fragilique. *Sincorum*, inquit Plinius libro duodecimo, *Nardum* levitate deprehenditur, & colore rufo, odorisque suavitate, & gustus maxime siccante os, sapore jucundo. Hinc *nardinum* vinum, & *nardinum* unguentum. *Sardas* vero, quæ Græcis *σάρδα* & *σάρδεις*, *Sardinæ* nostras esse putant. Sunt ingratiissimi saporis pisciculi, nisi recentes edantur. Vide *Rondeletum* de piscibus. *Idem*.

In eundem. cxxiv.

- ' Diversa infelix & lambit, & olfacit Eunus.
 Dissimilem olfactum naris & oris habet.

1. *Diversa infelix*] Est quoque diversum hoc à præcedente epigrammate, & suo num, ero distinguendum, cum inscriptione, *In eundem*.

In eundem Eunum. cxxv.

- ' Salgama non hoc sunt, quod Balsama. cedite odores.
 Nec male olere mihi, nec bene olere placet.

In

1. *Salgama*] videntur à sale nomen invenisse. Sunt enim ita appellata, quæcunque ex herbis, pomis, ra-

dicibus condiebantur sale, muria, aceto: & asservabantur ad comedendum: cujusmodi sunt portulaca, pira, olive

olivæ, cucumeres. Columella libro duodecimo: *Post hoc praeceptum, locum & vasa idonea, salgamini preparari jubent.* Idem libro decimo:

Tempore non alio, vili quoque salgama merce,

Capparis, & tristes inula, ferulaque minaces,

Plantantur.

Inde SALGAMARI, qui condiunt salgama, dicti apud eundem auctorem in extremo eodem libro duodecimo. Est in libro duodecimo Codicis Iustiniani, Titulus de Salga-

mo hospitibus non prestando. quem locum Andreas Alciatus, & Philippus Beroaldus quomodocunque legerint, is sic habet in aliquot vetustis exemplaribus, quæ conruli. Nequis comitum, vel tribunorum, aut praepositorum, aut militum, nomine Salgami, calcitrant, lignum, oleum, à suis extorqueat hospitibus: sed nec volentibus hospitibus in praedictis speciebus aliquid auferas, sed provinciales sint nostri hac praeiustione secuti, comitibus Tribunis, vel certe praepositis militibusque gravi vexationi subjacentibus. Vinetus.

In eundem Eunum. cxxvi.

Λ αἷς, Εἴρως, & Ἰῆτος, Χείρων, & Εἴρως, Ἰῆτος alter;
 ' Nomina si scribis, prima elementa adime:
 Vt facias verbum, quod tu facis, Eune magister.
 ' Dicere me Latium non decet opprobrium.

1. *Nomina*] Ita veterum quispiam poetarum ex primis syllabis nominum Penelope, Dido, Canus, Remus, obscœnum composuerat verbum **ΞΕΔΙΚΑΡΕ**.

Penelopes primam, Didoni primam sequatur,

Et primam Cani syllaba prima Remi.

Vnde didicissent Grammatici quidam diligenter rursus verborum expositores, non esse *radicare* scribendum, ἀπὸ τοῦ παιδός, id est, à puero. Sed est & in eodem obscœno poemate epigramma aliud, quod hanc rem confirmet:

Quam loquor, unâ mihi peccatur littera. nam I

P dico semper: blasphemus lingua mihi est. Vinetus.

2. *Dicere me Latium*] At satis Latine, ac sine ullis ambagibus mox dicit. Sed ut in eo noster culpandus, ita contra laudandus Æschines est, qui sibi ne vivendum quidem existimabat, si tam obscœna in concione aperte nominaret. Verba ejus sunt ex orat. in Timarchum: Καὶ τοιαῦτα ἀμετρομήτῳ, καὶ τοιαῦτα ὑβρίσῃς ἰσχυρὰ ἀκούειν γαστρίῳ, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ οὐκ οἷς τὸ σῶμα τῷ Τιμαρχῷ, οἷας ἰσχυρὰ καὶ Δία καὶ Ὀλύμπιον οὐκ εἰς τέλος μενοειμί, ὥστε ὑμεῖς οἴσιν. ἢ γὰρ αὖ, τὸν ἰσχυρὰ πρὸς τὸν οὐκ ἰσχυρὸν, καὶ τὸν ἰσχυρὸν λόγῳ μᾶλλον σαφῶς καὶ ὑμῶν εἰπὼν οὐκ εἰς ἰδιόμαλιν ζῇ.

In eundem. cxxvii.

E Vne, quod uxoris gravidæ putria inguina lambis:
 ' Festinas glossas non natis tradere natis.

Ad

1. *Festinas glossas*] Γλῶσσαι lingua proprie: & glossa expositio, interpretatioque eorum, qui litteras docent.

Hunc autem postea magistrum vocat Ausonius. Vinetus.

1. Eunus

Ad eundem pædagogum ligurito-
rem. CXXVIII.

E Vnus Syrisus inguinum liguritor ,
Opicus magister (sic eum docet Phyllis)
Muliebri membrum quadriangulum cernit.
Triquetra coactu Δ litteram ducit.
De valle femorum altrinsecus pares rugas ,
Mediumque fissi rima qua patet, callem ,
Ψ dicit esse : nam trifissilis forma est.
Cui ipse linguam quum dedit suam, Δ est ,
Veramque in illis esse Φ notam sentit.
Quid imperite P putas ibi scriptum ,
Vbi locari I convenit longum ?
Mifelle doctor, ' & tibi sit obscæno ,

Tuum-

1. *Eunus*] Eunus is appellabatur, qui Servile bellum commovit : eum-que natione Syrum fuisse Livius scribit, & Lucius Annæus. Quare suum Eunum Aufonius quod Syrisum appellet, id ad Eunum illum Syrum alludere videtur. Est enim *Συρ* diminutum ab eo, quod est *Συρ*, vel vetusto Terentii interprete auctore. *Vinetus*.

2. *Opicus magister*] Fuere populi Italiz Opici, inhonesti & obscæni, ut in vitium abierit. Itaque Eunum liguritorem Aufonius Opicum magistrum vocat. *Turnebus*.

2. *Opicus*] fetidus, immundus, obscænus, indoctus. Idem verbum carmine vicesimo tertio de Professoribus, & in epistola quinta ad Theonem. *Vinet*.

2. *Opicus magister*] Scholiastes Iuvenalis ad vers. 207. Sat. 111. Ο'πιζεις Græci dicunt de iis, qui imperite loquuntur. alii opicos dicunt eos, qui sœdam vocem habent. & ad vers. 454. sat. v. Opicæ, imperite; male pronuntiantis. utitur & A. Gellius aliquoties eo vo-

cabulo; item Sarisber. Pol. l. vi. cxi.

3. *Cum ipse linguam*] vult indicari putorem & sentinam turpissimæ illius partis: quam quum liguritor ille attigisset, merito φ illud pronuntiabat, quod solemus in odore tetra. Apud Plautum senex, quum Pseudolus ei in os intruisset, *Phu*, in malam crancem. In Charisio pessime scriptum De Interjectione, *Fafa*, ut cum putoris aliquid perhorrescimus, qua vox nunquid *Aegyptium* pathos ducit? reponere, *Fæ*, *Fu*, cum putoris. *Lipsius*.

4. *Vbi jota locari*] *Iota longum* appellat eam partem, qua viri sunt, quæ suo nomine honeste non potest appellari. *Turnebus*. Vossius lib. 1. Artis Gram. c. xxix, putat per *Iota longum* figuram suspensum denotari. unde sequitur: & tibi sit obscæne. Nam & ex veterum more, vocat simplicem vocalem α, per eam vero signat laqueum; quia is quando collo circumdatur, litteram α refert. suspendi igitur Eunum optat. hæc *Vossius*, & ante eum *Lipsius*.

5. & tibi sit obscæno] Est imprecatio :
ut

Tuumque nomen Θ seclis signet.

ut tibi obsceno contingat &. hoc est, laqueus. Nam & habet formam laquei collo involuti. Mandat igitur ei suspendium. Id sequenti versu declaratur :

Tuumque nomen Θ seclis signet.

Erat enim litera condemnatoria: quæ præcipiebat *juvare*. Marialis:

Nosti mortiferum Prætoris, Castrius, signum?

Est operæ precium discere Thæa novum.

Quin & in castris militem ex cohorte morte dispendium hæc nota significabat, ut videmus in veteribus inscriptionibus. Scaliger.

In Medææ imaginem. CXXIX.

MEdeam vellet quum pingere ' Timomachi mens,
Volventem ' in natos crudum animo facinus.

Immanem exhaustit rerum in diversa laborem,

Fingeret affectum matris ut ambiguum.

Ira subest lacrymis, miseratio non caret ira.

Alterutrum videas, ut sit in alterutro.

3 Cunctantem satis est. nam ' digna est sanguine mater

Nato-

1. *Timomachi mens*] *Timomachus Byzantius Cæsaris Dictatoris atate. Aiaem ei pinxit, & Medeam: ab eo in Veneris genitricis adepositas, octoginta talentis vendidas. Plinius tricesimo quinto Naturalis historiz. Vinetus.*

2. *In natos*] in filios suos Mermurum, & Phereten: quos ex Iasone procreatos, zelotypia interfecit. Ita illos nominat Pausanias in Corinthiacis: Hyginus, Mercorum & Pheretum, nisi sit mendam. *Vinetus.*

3. *Cunctantem satis est*] Subaudiendum est, pinxisse, aut aliquid huiusmodi. Plinius libro tricesimo quinto sic hujus Medæ, & sui pictoris meminit. Illud vero perquam rarum, ac memoria dignum, etiam suprema opera artificum, imperfectasque tabulas, sicut *Irin Aristidu, Tyndaridu Nicomachi, Medeam Timomachi, & quam diximus, Venerem Apellu, in majori admiratione esse, quam perfecta. quippe in iis lineamenta reliqua, ipsaque cogitationes artificum spectantur: atque in lenoio commendationis, dolor est. Mannu,*

quam id agerent, extincta, desiderantur. Exstat autem & hoc in eodem anthologiz capite, eis peroidas.

Α δαλον, εἰς εἰκόνα Μυδείας ἐν Ρώμῃ.

Τίχνη Τιμομάχου τοῦ ἐν τῷ Ζήλον ἰδεῖν.

Μυδείας, τίχων εἰς μέγαν ἰλαρότητα.

Τῇ μὲν γὰρ στυγνολογῇ ἐπὶ ἔμφθ, καὶ ὠκνοσίῃ, Σαίξεν, καὶ κλείνειν βυλορρήν τεκνῶ. Vinetus.

4. *Indigna est sanguine*] Contrarium omnino dicitur, quam vel suscepto argumento respondeat, vel Byzantius dixerit Antiphilus in epigrammate, unde transfudit hoc ipsum Aufonius. Sunt vero plura apud Græcos in Medeam hanc Timomachi celeberrimam, & quam una cum Ajacis altera tabula Cæsar octoginta talentis emerit, in templo Veneris Genitricis dicaturus. Antiphilus itaque ait, *Natorum sanguis docebat Medeam, & non manu Timomachi. Digna*

Natorum; tua non dextera, Timomache.

gna sane videatur illa filiorum sanguine, non quod mater esset, verum quod Medea, quod barbara, exlex, ferox, invicta, venefica, inque scelera & gentis vitio, & suo, proclivis. Neque fomentum illud etiam incensæ furiis leve, quod amatrix, quod contempta. Notum enim est, furens ex-mina quod possit, & quod Archias ait, *Ζηλος ἐπὶ μεινίης μῶζον κακόν*. Contra, Timomachum (utpote virum, atque ejus nationis, cujus semper fuerint exempla mitia, mores hospitales, disciplinæ institutaque præclara) ne pingentem quidem sanguis, etiam externorum, decebat. Rem ergo jam tenemus ipsam, verba autem ut congruant, ita sunt fortasse corrigenda, *Condigna est, vel nam digna est*. Græca siquidem hæc habentur, *αἰμαὶ τίκτωνι πατρὶσι Μηδίσιν, κ' ἔχει Τιμομάχῃ*. Apud Annæum Senecam, Thyestes Aegisthum, trepide eadem Agamemnonis aggredientem, ita animat:

An decet hoc te respice, at mater docet.

Sed sit, arbitror, nec injucundum, nec ab re, ipsum quoque Epigramma retulisse. Id. e. quod in adoptivo est, *Timomachi mens*, in legitimo, *Τιμομάχῃ χεῖρ*. Quod cum eo videbatur concinere, *Tua non dextera Timomache*. Sed & alia quædam, quæ cum verti commodè non possint, togæque amiciri, digna sunt, quæ in suo pallio considerentur.

Τὰν ἰλοῦν Μηδίαν ὅτ' ἐγγραφὴ Τιμομάχῃ χεῖρ.

Ζάλευ καὶ τίκτωνι ἀντιμεθυλαμένω.

Μυελὸν ἀρωγὸν μάχῃ, ὃ ἔφαθ' ἔσχατον χαλεπὸν.

Σὺ τὸ μὲν ἴσ' ἐργάζεσθαι, τὸ δ' ἴσ' ἔλπει.

Ἄμφω δ' ἐπὶ πύργῳ ὄρεα τέκνον, ὃ γὰρ ἀπυλῶ.

Δάκρυον, ὃ δ' ἰλίῳ θυμῷ ἀνασπρίσκει.

Ἀρετὴ δ' ἀμείλιχτος, ἔφαθ' ἑσχατὸν ἀμείλιχτον.

Ἐστὶν Μηδίαν, κ' ἔχει Τιμομάχῃ. Mariang. Accursius.

In eandem. c x x x.

Q Vis te pictorum simulavit, pessima Colchis,
In natos crudum volvere mente nefas?
Vsq̃ue adeone sitis puerorum haurire cruorem,
Vt ne picta quidem parcere cæde velis?
Numnam te pellex stimulat? numne alter Iason,
Altera vel Glauce sunt tibi causa necis?

Quin

1. *Quis te*] Philippi cujusdam eodem libro quarto:

Τίς σὺ, Κολχὴς ἄθρομα, στυγερῶς

ψεν εἰκόνι θυμῷ,

Τίς καὶ εὖ εἰδὼλῳ βάββαρον εἰργάζετο;

Αἰεὶ γὰρ διψᾷς βρεφῶν φόνον, ἢ τίς Ιάσον

Δούτερον, ἢ Γλαύκῃ τίς πάλιν

σὺ ὠρύσσεις;

Ἐγὼ καὶ εὖ κηρῷ παιδαγωγῶν. σὺ γὰρ ἀμείλιχτος

Ζάλευ ἐπὶ ἡμέλει καὶ γερφῷ ἀδάνῃ. Vinetus.

2. *Altera vel Glauce*] Fuit Glauce, quæ & Creusa, filia Creontis regis Corinthi: quam, repudiata Medea, duxit Iason uxorem, ob quam injuriam Medea suos ex Iasone filios interfecit.

Quin ne picta quidem sis barbara? ' namque tui vim

' Cera tenax zeli concipit immodicam.

Laudo Timomachum, ' matrem quod pinxit in ense

Cunctantem, prolis sanguine ne maculet.

10

In

terfecit. Fabula est apud Euripidem, Apollonium Rhodium, Ovidium, Hyginum, Valerium Flaccum. *Vinet.*

3. *Namque tui vim*] Legitur & tua mens: & tua mens: & tui mens, pro tui vim. annotatque Mariangelus ex Aleandro, legi posse, namque tumens. Sic *cera* pro *cera*, & *cali* pro *zeli*: sed in Græco *cera*, hoc est cerata tabula, vel cerea imago: & *zelus* amor vel zelotypia. *Idem.*

4. *Cera tenax cali*] Legendum *Cera tenax zeli*. non *Cali*, neque *Geli*. ut immodicam zeli Medeam intelligamus, non aliter quam immodicam ira *Tydeas*, apud Papinium. Livius, *foris ut postquam gaudeant se ira moderatos*. Locus enim, qui tractatur, habet, *οὐ γὰρ γὰρ ἀποβῆναι ἔχοντες*. Illud autem, *namque tui mens*, conjectari licet, aut reponendum, *Namque tui Amens*. Aut, *namque tumens*. Horatius, *num ferens dissili bile tumet jecur*. Hujus autem emendationis auctor mihi fuit Hieronymus Aleander, vir non modo inter Græcorum litterarum doctus (quarum expertibus in latine Rep. nec affingitur, nec numeribus codicis): sed in Hebræorum quoque facultate peritissimus. Referendum autem & hic Philippi Epigramma. Plura siquidem vel exclusit Ausonius, vel addidit. ut inter cætera versus postremo loco duos, vel loco movit, vel diversa retulit. ut *Cera*, pro *Cera*. Nisi quis, *Cera* corrigat, utique Græcum ipsum planius representando. Alioqui scimus ex Vitruvio ac Plinio, quò pacto resoluta, inducitur cera pingi fuerit excogitarum. Quive etiam colores *Cera*, vel per se nata consent, vel infecta comparentur, eximanturque. Hinc Ausonio dictum alibi,

Bisfida nec ceris, nec fuso imitabilis ulla.
Mariangelus Accurs.

5. *Matrem quod pinxit in ense*] *Lege. in ense. Mater in ense*, id est, tenens ensen. Ut apud Statium restitimus 1. Achilleid. 558. *In rem hiliaris sedere juvenis*. *Cunctantem*, sive mavis, *cunctantem*, est deliberantem, secum consultantem. Neque vero placet, quæ sequuntur, *Fortasse: prolis sanguine si maculet*. Nondum ferientem, sed adhuc dubitantem & deliberantem, an occidat liberos, & eorum cruore maculetur. Si pro an noto hellenismo. Florus: *confutentes, si quid ad duces manderent*. *Maculato* autem pro *maculari* etiam dicitur veteres Auctor Gelius. Gronovius.

6. *Matrem quod pinxit in ense*] Hoc distichon male interpungitur & scribitur. Quis intelligit quid sit, *pingere in ense*? Rescribendum vero: *matrem quod pinxit in ense Cunctantem*, hoc est, quod pinxit cunctantem, eam manu jam teneret gladium ad interficiendos liberos, non vero interficientem liberos, ne sanguine inquinaret se, seu, suam picturam, ne scilicet tam crudele scelus, mater nimirum liberos jugulans, maculet tam artificiosam manum. Est id ipsum, quod præcedente dixit Epigrammate:

Cunctantem satis est. nam digna est sanguine mater

Natorum, tua non dextera Timomache.

Non intellexerunt elegantiam locutionis hujus: *pingere in ense*, pro *cum ense*, tenentem ensen. ut apud Phædrum, *ocasio in novacula* pro *novaculam manu tenens*; & apud Ennium: *levesque sequuntur in hastis*, pro *hastati*. Virgil. *Horridus in jaculis*; hoc est *jaculis instructus*. Florus lib. 1. *Juventus in equis & armis*, hoc est *armata & equis insidens*. *Grævius.*

B

1. *Levae*

In quendam, qui levias sibi inguina
faciebat. cxxx i.

Inguina quod calido ¹ levias tibi dropace, causa est :
Irritant ² volvas levias membra lupas.

Sed quod & elixo ³ plantaria podice vellis,

⁴ Et teris incufas ⁵ pumice ⁶ Clazomenas,

Causa latet : bimarem nisi quod patientia morbum 5

Appetit : & tergo femina, pube vir es.

1. *Levias dropace*] Δρῶπις unguenti
genus, ex resina seu pice, ad pilos evel-
lentos & levigandum cutem: *Vinetus*.

1. *Levias*] Non inguina sibi tantum
molliores hi semiviri levabant, sed &
faciem. Nota mollities Othonis vul-
so corpore faciem quotidie rasitan-
tis, & ne barbarus umquam esset, ma-
dido pane linentis. Effeminatas hasce
quoque delicias Clodii acerbissima
nota perstringentem, si lubet, audi
Ciceronem: *Tu elegans, tu solus urbanus,*
quem decet muliebris ornatus, quem ince-
sus Psaltria : qui levare vultum, qui
mollire vocem potes.

2. *Volvas lupas*] Vullas, glabras, &
depiles meretrices. *Vinet.*

3. *Plantaria*] Pilos. Imitatus Per-
sium in Satyra quarta :

Tu cum maxillis balanatum gausape
poscas,

Inguinibus quare detonsus gurgulio ex-
tes?

Quinque palestrita licet hac plantaria
vellant,

Elixasque natis labefactent forcipe ad-
unca,

Non tamen ista filix ullo manufect
aratro. Idem.

4. *Et teris incufas*] *Asperas. Incu-*
sus lapis apud Virgilium in Georgicis.
Persius :

-- incusaque pingui Aure dona feram.
Scaliger.

5. *Pumice*] Pumex, lapidis genus,
quo levantur, poliunturque aspera &
scabra. *Vinetus.*

6. *Clazomenas*] Versus est obscœ-
nus & perdifficilis, in quo lepos in-
est, quod & Clazomenæ urbis no-
men significatur, & Clazomenii
quoque obscœni habebantur : sed &
nates pathici sic appellat, quod fran-
gantur incesta & nefanda venerent.
Nam κλαίειν est frangi & dividi.
Turnebus.

In cæcum, & claudum. cxxx i.

Insidens cæco graditur pede claudus utroque.
Quo caret alteruter, sumit ab alterutro.

Cæcus namque pedes claudio gressumque ministrat :

At claudus cæco lumina pro pedibus.

Idem

1. *Insidens*] In hanc sunt senten-
tiam aliquot epigrammata libro pri-
mo anthologiz. quorum hoc Πλά-
τωνος νεώτερον, omnium est tum
brevissimum, tum lepidissimum.

Αἰεὶ πὶς λιπὸν γὰρ ὑπὲρ τοῦτο λι-
πυνῆς
Ἡ γὰρ, πόδας χεῖρας, ὁ μὲν πρὸς
χεῖρας ἰδμεν. *Vinetus.*

1. Παν-

Idem. cxxxiii.

AMbulat infidens cæco, pede captus utroque :
 Atque alterna subit munia debilitas.
 Nam cæcus claudo pede commodat : ille vicissim
 Mutua dat cæco lumina pro pedibus.

De divite & paupere. cxxxiv.

Non est dives opum dives: nec pauper inopsque
 Infelix : alio nec magis alter eget.
 Dives eget gemmis, cereali munere pauper.
 Sed quum egeant ambo, ' pauper egens minus est.

1. *Pauper egens*] in eum sensum Apulejus in Apol. Is plurimum habebit, qui minimum desideravit. Cicero Para-
 doxo vi : Cui quasito opus sit, quis unquam hunc vero dixerit divitem? multa Seneca, ad quem te remitto.

' De Penelope. cxxxv.

In timerata procis, & tot servata per annos,
 Oscula vix ipsi cognita Telemacho.
 Hinc mea virginitas ' facibus tibi luxit adultis :
 Arsit & invidia principe verus amor.
 Sæpe ego mentitis tremui nova femina somnis ;
 Laplaque non merito sunt mihi verba sono :
 Et tamen ignotos sensi experrecta dolores ,
 Strataque tentavi sicca pavente manu.
 Nam tibi anhelanti, supremaque bella moventi ,
 Paruit indulgens & sine voce dolor ,
 Dente nihil violare fero, ' nihil unguibus ausæ :

Pœdera

1. *De Penelope*] Fragmentum est, hoc enim verbum & facibus convenit, & carmini proxime sequenti. G. Canterus.

2. *Nihil unguibus ausæ*] non absumile est Aviri, seu Abiri Epithalamium, quod Salmastius ad Trebell. Pollionem ex ineditis Epigrammatis descripsit:

Linea confritto da pectore vincula solve,

Et domino te crede tuorum candida lachrymæ

F 2

Vngui-

Fœdera nam tacita pace peregit amor.
Denique non aviam tremulo clamore vocavi:
Nec prior obsequio serva cucurrit anus.
Ipsa verecundo tetigi pallore puellas,
Impositum teneri fassa pudoris opus.

15

Vnguibus ora vides, vel ne contacta re-
pugnes.

Est in nocte timor, non est in nocte pe-
riculum.

Nec vota contendas: vincet, cum

vicerit ille.

Martianus Capella in Fescenninis:

Nec matris lacryma, pressus nec viribus
ungues,

Nexus audebant rumpere.

In grammaticum. cxxxvi.

Felix Grammaticus non est: sed nec fuit unquam:
Nec quisquam est felix nomine grammaticus.
At si quis felix præter satum exitit unquam:
Is demum excessit grammaticos canonas.

De infausto matrimonio Grammatici. cxxxvii.

Aрма virumque docens, atque arma virumque pe-
ritus
Non duxi uxorem, sed magis arma domum.
Namque dies totos, totasque ex ordine noctes
Litibus oppugnat meque, meumque larem;
Atque ut perpetuis dotata à Marte duellis,
Arma in me tollit, nec datur ulla quies.
Iamque repugnanti dedam me: ut denique victum
Iurget ob hoc solum, jurgia quod fugiam.

5

1. Arma virumque] Similis est Pal-
ladi lusus libro primo anthologiae, x.]
ex principio Iliados Homeri. Hos e-
narrare solent, Vingu-
nim præ ceteris poetas Grammatici

De Auxilio Grammatico. cxxxviii.

E Mendata potest quænam vox esse magistri,
Nomen qui proprium cum vitio loquitur?

Au-

1. De Auxilio] Lege in Auxilium. / cimus. In eo Epigrammate vetus li-
Nam totus, casus Auxilium erit sol-
ber agnoscit solacismus, non solacismus,
ut

Auxilium te nempe vocas. inscite magister,

Da rectum casum: jam Sollicitus eris.

ut consularis versui. In diphthongis literæ ex tolluntur, quibus sublati idem semper sonus manet: ut in *ei*, *es*, quæ sunt fere ejusdem soni, non *iæ* tunc demendum sed altera vocalis, qua absente nihil sono deperit. Nam illæ dux diphthongi propius accedunt ad *i* quam ad *e*, aut *o*. Et hoc est, quod Nigidius dicebat: se Græcos non tantæ inscitiz arcessere, qui *æ*, ex *o*, & *υ*, scriberent, quantæ, qui *ei* ex *æ*, & *ι*. Illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re subacti. Quæ verba facile indicant nullam differentiam inter *ei* diphthongum, & *iæ* tunc simplex fuisse. Sunt autem ea fideliter memoriz commendanda, ut quæ non vulgarem doctrinam in se contineant. Scaliger.

2. *Emendata*] Vetus illi Lugdunensi libro soli debemus hoc Epigramma: in quo, quæ scribebantur *Ausilio*, & *Ausilium*, nemo dubitet, quin *Auxilio*, & *Auxilium* esse debeant. *Auxilium* autem, & quædam alia ejusmodi appellativa neutra in um, ut *consilium*, *desiderium*, *præsidium*, *principium*, *studium*, aliquando hominum propria sunt effecta: quomodo ex Sidonii, Augustini, Hieronymi, Ambrosii, & aliorum scriptis cognoscas: tumque syllabam

ultimam venterunt in *us* pro viris, fueruntque *Auxilius*, *Consilius*, *Desiderius*, *Præsidius*, *Principius*, *Studius*, & in *es* pro feminis: uti virgo quædam *Principia* appellatur, ad quam scribit Hieronymus. Locatur ergo poëta cum Grammatico, cui *Auxili* nomen erat, & ludit in ambiguo. *Vinctus*.

3. *Iam Sollicitus eris*] Qui Grammatici vitium, & Sollicitum rider, ac reprehendit, Sollicitum ipse aperte committit, sive de industria id faciat cum suo Grammatico, sive metro coactus. *Sollicitus* namque secundam naturæ longam corrigit. In vetusto tamen illo libro erat *sollicitus*, hoc est *σολικωμης* pro *σολικωμης*, si forte sic Anthonius diphthongi vocalem præpositivam, syllabæ longæ corripiendæ gratia, rejecerit. *Idem*.

3. *Iam sollicitus eris*] legendum, *Sollicitus*, quod non verius gratia ab Ausonio usurpatum est, sed usitatissimam in illa ætate scribendi rationem sequutus est. Sic *Synalophe*, pro *Synalophe*; *Cimiterium* in vetustis martyrologiis pro *cimeterium*. & quod magis mireris, *antidus* apud Capellam pro *antelus*. Sic tragidi pro *tragædi*, Glossæ: *Tragidi*, *τραγωιδι*. Salmassius.

De fratribus Thebanis. cxxxix.

Nec Stygiis lucis ineunt sua fœdera fratres
Oedipodionidæ, de misero ah miseri.

Nam-

1. *Nec Stygiis lucis*] In morte, rogo, busto. Legatur autem hæc Bionia Græca libro tertio Epigrammatum, capite *εις ημερις*.

Οὐδ' ἀποθνήσκουσιν ὅσοι ηὐτὸ φέρονται,
ἀλλ' ὁ πασιπύλος
Τύμνος ἐν ζώντῳ ἀποθνήσκει
δρακόντι,

Καὶ οὐτ' ἀποθνήσκουσιν ὅσοι
Ἀφ' ἑσπέρης
Μακροχρόνως ποῖον καὶ τὸ φέρονται
ἀντιπύλον,
Καὶ πύριον ἢ λαγνέον οὐκ ἀποθνήσκουσιν.
Ὁ δ' ἰσχυρὸς
Παῖς δὲ, ἀκαμάτων ἀνθρώπων
δρακόντι. Vinctus.

F 3

1. Nec

Namque etiam * ex uno surgentes aggere flammæ
In diversa sui diffiliunt cineris.

Infandos juvenes ! quos nec discordia cassos
Luce, nec in semet linquit atrox animus.

Atque utinam & Thebas quissent partirier ipsas ,
Regnorum & metas, ut cinerum nebulas !

1. *Nec stygijs*] D. Cypriantis : Sic & Thebanorum germanitas rupta, & permanens regis disidentibus etiam in morte discordia. Severus in Aetna :

Nunc gemina ex uno fumantia sacra vapore

Miramur, septemque duceri. Adeantur porro Pausanias in Bœot. Ovidius, Statius, Epigr. græca, &c.

2. *Fratres OEdipodionida*] Eteocles, & Polynices, filii OEdipodis. *Vinet.*

3. *De misero*] Patre OEdipode, qui patrem suum Laium interfecit: matrem duxit uxorem. *Vin.*

4. *Ex uno surgentes*] Eteoclis & Polynices fratrum quum simul cremarentur cadavera, etsi ventus erat vehemens, tamen fumus se nunquam in unam partem convertit, sed alius

alio seductus, ac divisæ flammæ. *Idem.*

5. *Atque utinam & Thebas*] Eteocles & Polynices jam grandiores facti, domestica impietate cognita, OEdipum patrem coegerunt, ob dedecus, domum non egredi. ipsi sumpto regno, fœdere invicem sanxerunt, ut alternis annis imperarent: primusque imperii annus Eteocli cederet, majori natu. Is autem exausto anno, petenti ex fœdere renuit tradere regnum fratri: quæ bellorum inter eos causa fuit. Hyginus, Euripides in Phœnissis, Statius in Thebaide, Ovidius libri quinti Tristium elegia sexta, Pausanias in Bœoticis, Diodorus Siculus, Seneca Tragicus. *Id.*

De ingratis, ex Menandro. cxi.

N Il homine terra pejus ingrato creat.
Vicinus, hospes, notus, ignotus, cliens,
Et si qua genera civium sunt id genus,
Si quid petenti promptus opis impertias
Ut misereare, gratia actutum perit.

De

1. *Nil homine*] Plautus Bacchid. 2. 3. sc. 2.

Nam pol quidam meo animo ingrato homine nihil impensu' st.

Malefictorem amitti satius, quam relinqui beneficium.

Nimis præstat impendiosum te, quam ingratum dicior.

Illos laudabunt boni: hunc etiam ipsi

culpabunt mali.

Cicero lib. 2. Offic. c. 18. *Omnes enim immemorati beneficii oderunt: eamque injuriam in deterrenda liberalitate sibi adiam fieri, eumque, qui faciat, communem hostem tenuicium putant.*

2. *Et si qua genera sunt id civium genus*] Lex Pedia flagitat: *Et si qua genera civium sunt id genus,* Gronovius.

1. *Discre*

De Demosthene. cxli.

Discere si cupis à doctis quam multa licebit.
 Quæ nosti, meditando velis inolescere menti.
 Quæ didicisti haud dum, discendo adsumere tendas.

1. *Discere si cupias*] Hæc sensum non habent. Habebunt autem, si leviter immutaveris: *Discere si cupis, à doctis quam multa licebit.* Grævius. Cato, sive Auctor dist. de moribus: *Discere, sed à doctis: indoctos ipse doceto.*

2. *Dicendo adsumere*] Recte Pulmanniana, *dicendo.* quomodo dicendo adsumat, quæ nondum didicit? Grævius. pro *adsumere* reposui *adsumere*, id est, prioribus, quæ jam didiceris, adjungere.

De uxore deformi. cxlii.

Deformis uxor cui sit, ancilla elegans:
 Vxorem habere, subigere ancillam velit.

De fortunæ varietate. cxliii.

Fortuna nunquam sistit in eodem statu.
 Semper movetur: variat, & mutat vices.
 Et summa in imum vertit, ac versa erigit.

In Stellam. cxliv.

Stella prius superis fulgebas lucifer: at nunc
 Extinctus, cassis lumine vesper eris.

1. *Stella*] Ausonius convertit Græcæ Platonis, quæ apud Diogenem Laërtium in vita Platonis, & Apulejum in priore apologia, & in libro tertio epigrammatum, hæc invenies:

Ἄστρον, πρὸς μὲν ἑλένης, οὐ
 ζώουσι τὰ θεῶν.

Νῆος ὁ θανόντων λαίματος ἑσπερος
 ἐὼς φθιμένων.

Ἄστρον, stella. Hoc fuit nomen pue-

ro, quem amavit insignis ille vir. Venus autem pulcherrimum, lucidissimumque post Solem & Lunam, siderum omnium, præveniens, & ante matutinum exoriens, Luciferi nomen accepit, ut sol alter diem maturans. Contra, ab occasu refulgens, nuncupatur Vesper, ut protogans lucem, vicemque Luna reddens, Plinius libro secundo. *Vinotus.*

Ex Menandro. cxlv.

Re fruire, ut natus mortalis; dilige sed rem,
 Tanquam immortalis. fors est in utroque verenda.

Ad

1. *Re fruire*] Ex Menandro, hoc convertam esse, monet titulus: sed

ejus poetæ nihil extat, præter aliquot sententias, quas suis scriptis veteres alii

alii inferuerunt. Græca verò illa, quæ Luciano libro primo epigrammatum inscribuntur, Ausonii Latinis omnino conveniunt:

Ὡς περὶ τοῦ μὲν τ' αὖν ἀνδρῶν
ἀπύλασι.

Ὡς ἢ βιωσόμενον φείδετο αὖν
κτείνων.

Ἐπεὶ δ' ἀνὴρ σφοδρὸς ἔστω, δὲ ἄμφω
ταῦτα νοήσας,

Φείδῃ καὶ διαπνῆν μέτρον ἐφη-
μύσαστο.

Isocrates Demonico, patris sui Hipponici exemplum proponens, εὐδὲ τ' αὖτον παρακαίρων ἔγραψα, inquit, ἀλλ' ἀπύλασι μὲν τ' περὶ τῶν ἀνδρῶν, ὡς σφοδρὸς, ἐπιμελείτο ἢ τῶν ὑπαρχόντων, ὡς ἀνδρῶν. Neque divitias importune amabat, sed fruebatur quidem presentibus bonis, ut mortalis: curabat vero suas opes, ut immortalis. *Vinetus.*

¹ Ad notarium velocissime excipientem. cxlv i.

² P Ver notarum præpetum,
Sollers minister advola.

Bipa-

1. *Ad notarium*] In vetusto Tili libro erat titulus, *In notarium in scribendo velocissimum.* Vinetus.

1. *Ad Notarium*] Si quis exactam de literarum notis commentationem desideret, adeat Lipsium l. r. epist. ad Belgas ep. 27.

2. *Puer notarum*] Elegans est Dimetria, qua Notarium celerrime excipientem commendat. Ita etiam Martialis:

Nondum lingua, summo dextra peregit opus.

Et Manilius lib. iv.

Hic & scriptor eris solix, cui litera verbum est,

Quique notis linguam superet, cursuque loquentis,

Excipiens longas nova per compendia voces.

Erant autem duum generum: ij, qui notis, proprie *notarii*: item *singularii* il, qui *singulis* scribebant, quæ σύγγλας dicuntur Imperatori Iustiniano. Græci duplex genus scriptorum commendant, aut τὰς γραφοντας εἰς κἀλλος, quos *Antiquarios* dici supra monuimus: aut τὰς γραφοντας εἰς πείρος, qui dicuntur *Notarii*: quorum nomine extant ἀναθήματα. l. vi. Epigrammatum Græcanicorum. *Scaliger.*

2. *Notarum præpetum*] Velocium

notarum: velociter excipiens & scribens, quæ alius dicitur. Suetonius de Tito Vespasiano. *E pluribus comperti, notis quoque recipere velocissime solitum.* Cujusmodi notis, nemini dubium esse debet, quin ante Ciceronem quoque illi usi sunt, qui ex ipso dicentium ore, orationes totas excepisse traduntur: quemadmodum hodie sunt in *parlamentis* nostris, qui faciunt. Aduarii miranda solertia, ut scribis Budzus in annotationibus, omnia propemodum dicta advocatorum quoque, nedum iudicum excipientes. Vix enim crediderim cuiquam unquam fuisse tantam manus agilitatem, ut potuerit omnibus suis litteris singula dicentis verba subsequi, & excipere. Priscis ergo scriptoribus parum compertum fuisse video, quis notas illas compendiaris primus commentus sit. Seneca ad Lucillum libri quattidecimi epistola secunda: *Quid verborum notas, quibus quamvis citata excipitur oratio: & celeritatem lingua manus sequitur? Vilissimum mancipiorum ista commenta sunt.* Sic Seneca. Plutarchus vero in Catonis Vticensis vita, Marcum Tullium Ciceronem inventorem facere videtur. In Eusebii chroniciis Latinis non Ciceronem, sed ejus libertum Tironem invenisse

³ Bipatens pugillar expedi,
 Cui multa fandi copia,
 Punctis peracta singulis,
 Vt una vox absolvitur.
 Evolve libros uberes,
 Instarque densæ grandinis
 Torrente lingua perstrepo.
 Tibi nec aures ambigunt,
 ⁴ Nec occupatur pagina.
 Et mota parce dextera
 Volat ¹ per æquor cereum.

5

10

Quum

nisse legimus. Dio libro quinquagesimo quinto, neque si quid Cicero, neque si quid ejus libertus invenerit, meminit: sed Mæcenatem *πρώτην σημεία τῶν χρημάτων αὐτοῦ ἔχον* excogitasse, & multos docuisse per Aquilam libertum suum. Ceterum hanc controversiam componet fortasse Diaconi liber de Notis, si usquam sine mendo extat, ad Conradum primum, imperatorem scriptus. In quo leges, Lucium Anzum Senecam postremo, ab aliis ante se inventas, contraxisse notas, digessisse, & auxisse adeo numerum, ut opus in quinque millia extenderetur. Hæ sunt itaque notæ, quas signa appellat Sidonius Apollinaris in epistola nona libri noni. Tribuit, inquit, *ἔ* quoddam dictare celebrantis scribarum sequacitas saltuosa compendium: qui comprehendebant signis, quod littoris non tenebant. Græci *σημεία*, ut *Ἀλφ. σημειών* scribere, pro scribere notis, seu per notas, dixit Cicero libro tertio decimo epistoliarum ad Atticum, ad hunc modum: *Et quod ad te de decem legatis scripsi, parum intellexi, creda, quia διὰ σημειών scripseram*. Inde *σημειογραφος* apud Plutarchum, qui ita velociter *γραφειν*, id est, scribere *Ἀλφ. σημειών*, noverant. Quos etiam à suis notis *Notarii* appellarunt, ut *In notarium velocissime excipientem*, hoc

Aufonii epigramma inscribitur: & *Notarius* hoc Martialis distichon libro quartodecimo:

Currant verba licet, manus est velocior illi.

Nondum lingua, summo dextra peregit opus.

Et *notarium velocem* dicit idem Martialis in epigrammate sexagesimo secundo libri decimi, quemadmodum *præpetos notas, præpetem dextram, alitem dextram, velocem manum* Aufonius. *Vinetus.*

3. *Bipatens pugillar*] Sunt in frequenti usu *pugillaria* neutro plurali, & masculino plurali *pugillares*: sed *pugillar* raro invenies. *Pugillaria* autem illa quomodo quondam fierent, clarissime intelliges ex Auli Gellii capite nono libri septimidecimi. *Vinet.*

4. *Nec occupatur pagina*] scribe, uti in secundo Vossiano legitur, *nec occupatur pagina*, id est, non impletur statim, sed multa, immo innumera, verba tuis notis breviter expressa recipit & complectitur. Ita vero & in Vgoletti Editione, & in alia antiqua Lugdunensi Seb. Gryphii, quæ anno 1537 prodiit, se invenisse mihi indicavit Cl. Grævius.

5. *Per æquor cereum*] per tabellas cera illitas. Titinnius apud Charif.

— velim ego esse arare campum cereum. Vinetus.

F 5

G. Vin

Quum maxime nunc proloquor
 Circumloquentis ambitu , 15
 Tu senſa noſtri peſtoris
 ' Vt dicta jam ceris tenes.
 Sentire tam velox mihi
 Vellem dediffet mens mea ,
 Quam præpetis dextræ fuga 20
 Tu me loquentem prævenis.
 Quis, quæſo, quis me prodidit ?
 Quis iſta jam dixit tibi ,
 Quæ cogitabam dicere ?
 Quæ furta corde in intimo 25
 Exercet ales dextera ?
 Quis ordo rerum tam novus ,
 Veniat in aures ut tuas ,
 ' Quod lingua nondum abſolverit ?
 Doctrina non hæc præſtitit : 30
 Nec ulla tam velox manus
 ' Celeripedis compendii.
 Natura munus hoc tibi ,
 Deusque donum tradidit :
 Quæ loquerer, ut ſcires prius : 35
 Idemque velles, quod volo.

A V-

6. Vix dicta jam] reponnedum, ut dicta jam ceris tenes, nec abludit secundus papyraceus, in quo, vel dicta jam c. r. nam hoc est, quod mox mizatur, & rogat, quis ista jam dixit tibi, qua cogitabam dicere? & senſa, dictis opponit. & Tu me loquentem prævenis. ex ambiguate compendii in scribendo usurpati vitium natum putem. De Notariis autem Divus Hieronymus in Epist. ad Iulianum : Es tamen ille appoſito notario cogeſbas loqui, qua velociter edita velox conſequeretur manus, & lingua celeritatem prenderent ſigna verborum. Baſilius Magnus in Epist. ad notarium : Οι λόγοι τῶν φρονιῶν ἀντιπρὸς ἑχῆστοι. Διὰ τῶν σημείων γρη-

ζῆτον, ἵνα ἐκ τῶν σημείων αὐτῶν λάβῃ τὸ πρῶτον ὁ γράφων.

7. Quod lingua nondum abſolverit] Marcus Manilius, ubi de ejus diſſerit ingenio, qui ſub Virginis ſigno natus ſit :

Hic & ſcriptor erit felix, cui littera verbum eſt.

Quique notis linguam ſuperet, curſumque loquenti.

Excipiet longas nova per compendia voces. Vinetus.

8. Celeripedu compendii] Cicero epistolarum nono ad Atticum. Venit autem eo ipſo die ille celeripes, quem Salvius diſſeras. Attulit uberrimas tuas litteras. Idem.

1. Auso-

A V S O N I I

EPIGRAMMATA IV,

*Quibus Fastorum a se digestorum
meminit.*

A V S O N I V S H E S P E R I O

filio salutem. 1.

Ignota æternæ ne sint tibi tempora Romæ,
Regibus, & patrum ducta sub imperiis,
Digessi Fastos, & nomina perpetis ævi:
Sparſa jacent Latiam ſi qua per hiftoriam.
Sit tuus hic fructus, vigilas accipe noctes.
Obſequitur ſtudio noſtra lucerna tuo.
Tu quoque venturos perlongum conſere Ianos,

Vt

1. *Auſonius Hefperio*] Eſt hoc epigramma Faſtorum ad Hefperium filium, quoddam ipſorum Faſtorum ἀποκρυφισμῶν. Idque recte præfert lemma in antiquo libro, Concluſio:

Auſonius Hefperio filio ſuo S. Scaliger.

2. *Ignota æterna*] In vetere Lugdunenſi codice titulus erat, CONCLUSIO. AVSONIVS HESPERIO FILIO SALVTEM. In aliis, DE SVO PASTORVM LIBRO AD GREGORIVM. Ad Gregorium mittitur etiam Cupido cruci affixus, filiusque illic ſalutatur. Paſſum autem ſapuerunt, qui hoc loco *Heſtorea* pro *æterna* legendum cenſuerunt. Roma namque tametſi Heſtorea & Trojana dici potuit, tamen Ammianus Marcellinus eam paſſim *æternam* vocat, & Iulius Frontinus, Ovidius Naſo, & alii; Romaque non ſolum, verum etiam Romani principes fuerunt *æterni* nuncupati: ut in quarta Symmachi epiſtola ad Auſonium, *quam æternorum principum jam pridem ſigna comitatur*. Vinetius.

3. *Digessi fastos &c.*] *perpetis* in veteriſtis exemplaribus, licet *præpetis* pro veloci quoque poni conſueverit, ſitque temporis præſertim fugaciſſima atque irreparabilis celeſtitas, *perpetis* tamen, quod perpetuum, jugiterque annexum, neque unquam interciſum ſignificat, in faſtis accommodatiſſimum eſt, quibus anni totius geſta diſcribantur, & quo ſit merito quæque notata dies. *Marianſ.* *Accuſius.*

3. *Digessi Fastos*] Opus hoc ad nos non peruenit, ſive carmen id eſſet, ſeu ſoluta oratio. *Faſtos* autem, & id eſt, *ævi nomina perpetui* (*perpetis* enim hic, quam *præpetis* legere malim) temporum ſeriem, omnes civitatis Romanæ annos ab urbe condita ad mea uſque tempora, quid ſingulis geſtum, qui principes Romani fueſunt, qui Conſules, aliique magiſtratus. *Vinetius.*

4. *Per longum*] Adverbium eſt. Hefperio illi præcatur longam vitam. *Vinetius.*

S. V3

' Vt mea congeffit pagina præteritos.
Exemplum jam patris habes : ' ut protinus & te
Aggreget Auloniis purpura consulibus.

I O

5. *Vt mea congeffit*] Lugdunensis, *digefit*, ut supra, *digefit faftos*. præferam tamen vulgatam, & ex ea in præcedenti verfu pro *conferre* malim *congere*. uti contra, *conferre lanos*, pro *congere* in Epist. xx. illic enim transigere significat, hic autem connectere.

6. *Vt protinus & te*] hoc est, fias etiam tu protinus Consul post me. De Hesperii tamen filii Aufonii poetæ Consulatu nihil comperi, sed fuiffe faltem eum Proconsulem ex Aufo-

nii in patrem Julium epicedio cognosces: potestque Hesperius is esse Proconsul Gratiano Imperatore, cuius æquitatem una cum gravitate commendat Ammianus Marcellinus in extremo libro viceffimo octavo. *Applicet* autem alii, *Aggreget* vetus codex Lugdunensis. Sed Tilianus hoc distichon ita legit:

*Exemplo confide meo. Sic protinus & te
Explicet Aufonii purpura Consulibus. Vinetus.*

Supputatio ab urbe condita in consulatum nostrum. I I.

' **A** Nnis undecies centum conjunge quaternos,
' Vndecies unumque super trieterida nocte.
Hæc erit æternæ series ab origine Romæ.

De

1. *Annis undecies*] Solis Lugdunensibus illis membranis debemus hoc tristichon cum suo hoc titulo. Anni autem undecies centum; hoc est mille, & centum, & quatuor anni, & undecies unus annus, id est anni undecim, ac *tristichis*, hoc est tres anni, ut etiam scripsimus in carmen de Cæsaribus, fiunt anni mille & centum & decem & octo: quot efficient & insequenti carmine ad Proculum mille & centum & bis novem, à condita Vrbe usque ad Consulatum Aufonii: sed quæ sunt hæc rationes? Alciatus, Haloander, Onuphrius, ac alii, qui nostra ætate in recognoscendis Romanæ civitatis temporibus, & restituendis Fastis operam posuerunt, annos hic tredecim quattuordecimve desiderant. Putant enim Aufonium fuiffe Consulem collega Hermogeniano Olybrio, anno urbis millesimo centesimo & tricesimo primo

secundove (imo 379 Christi Scal.) sed potest Aufonius alios hic esse secutus auctores, quam ipsi. Ignorant namque veteres Romani Græcique scriptores, ut ex Dionysio Halicarnassensi, & Iulio Solino cognosces, non solum à quo, verum etiam quibus temporibus Roma fuerit condita. Eratosthenes, Pomponius Atticus, Marcus Tullius, Cornelius Nepos, & alii quidam, quos novi sequuntur chronologi, Olympiade sexta septimave conditam putarunt, sed alii tardius, ut Fabius Pictor, Olympiade octava: Lucius Cincius extrema duodecima. *Vinetus.*

2. *Vndecies unumque*] ex antiquo libro lege:

Vndecies, unamque super trieterida nocte. Scaliger.

2. *Vndecies unumque super*] in vetere libro liquidissime legitur *unumque*, licet ex eodem Scaliger *unamque* restituit.

stuat. Undecies unus sunt undecim. hosce rursus annis 1104, redibit inde
adme et undecim trieteridi, id est, ternario numero, conficies annos 14 : & numerus Aufonio designatus 1118.

De eodem, ad Proculum. III.

VRbis ab æternæ deductam rege Quirino
Annorum seriem quum, Procule, accipies ;
Mille annos centumque, & bis fluxisse novenos
Consulis Aufonii nomen adusque leges.
Fors erit, ut Iustrum quum se cumulaverit istis, 5
Confectam Proculus signet Olympiadem.

1. *Urbis ab æterna*] Proculam, ad quem scribitur hoc carmen, cum esse arbitror, de quo est epigramma tricesimum tertium : potestque ille Proculus esse, qui in codice Theodosiano aliquot Valentiniani, Theodosii, Arcadii, rescriptis, Præfectus prætorio vocatur. *Vinctus.*

In fine ejusdem libri additi. IV.

HActenus adscripsi Fastos. si fors volet, ultra
Adjiciam. si non, qui legis adjicies.
Scire cupis, qui sum ? titulum * qui quartus ab imo est
Quære ; leges nomen Consulis Aufonii.

A V S O-

1. *qui quartus ab imo*] Sic omnes nostri libri, quicquid hoc sit : at Scoppa pro imo, uno legit cum verbo est : intelligitque versum hujus tetraستيchi quartum ab uno, hoc est à primo, qui habeat nomen auctoris Aufonii. *Vinctus.*

2. *Qui quartus ab uno est*] leve mendum, sed quod momentum ad historiam habet. unde scribe : *qui quartus ab imo est.* Nam Aufonius fastos suos perduxit ad annum urbis clxxxiiii. Ipse autem consul collega Syagrio (illo, cui inscriptum epigramma generis sui) clxxxviii. clarum ergo, cur titulum inspicere velit à sine quartum. *Lipfius.* Versumilis hæc opinio

Lipfius videtur ; siquidem enim nimis foret illud votum, quo Proculo consultatum post quinquennium demum auguratus, nisi ita statuamus, ad annum videlicet clxxxv, inclusive, ut vocant, hanc Fastorum seriem perductam fuisse. quum vero sequentis anni xxiv consules jam designati forent, non potuit propiorum annum Proculi consultum votis destinare, quam xxv, quo confectam Olympiadem, sive quinarium numerum signet. à xx enim ad xxv interseurrit Iustrum. in totam vero Iustrum Aufonium hunc votivum Proculi consultum distulisse, quis crediderit ?

A V S O N I I
B V R D I G A L E N S I S
' E P H E M E R I S ,
I D E S T .

Totius diei negotium.

MAne jam clarum referat fenestras.
' Iam strepit nidis vigilax hirundo.
Tu velut primam, mediamque noctem
Parmeno dormis.

4 Dormiunt glires hyemem perennem ,
Sed cibo parcunt. tibi causa somni ,
Multa quod potas, ' nimiaque tendis

5

Mole

1. *Ephemeris*] *ἡμερησία*, diarium
Sempronio Asellioni apud Aulum
Gellium libro quinto Noctium
Atticarum : ubi scribit ephemeridem
in historiis dici, quum per
dies singulos res gestas scribuntur.
Ita Ephemeridem inscripsit Ausonius
carmen hoc, quo fuerat complexus,
quicquid uno quoque die gerere facere
solutus esset, ipso etiam interprete
titulo, qui sic omnino habebat
in suo illo Lugdunensi codice : I N -
C I P I T E P H E M E R I S , I D E S T ,
T O T I U S D I E I N E G O T I U M . S e -
neca librum duodecimum epistola-
rum ad Lucillum sic incipit : *Singulos
dies tibi meos & quidem totos, indicare
jubes, bene de me judicas.* Vinetus.

2. *Mane jam clarum*] Dixerat Au-
lus Perfluus:

— Iam clarum mane fenestras
Intrat. — Vinetus.

3. *Iam strepit nidis*] Poeta quidam
apud Senecam ad Lucillum, *Vigilax.*
Sic campis dixit vigilaces Columella li-

bro septimo : & vigilaces ovas, Ovi-
dus l. 2. Met. v. 780. Idem.

4. *Dormiunt Glires*]

*Tota mihi dormitur hiems : & pinguior
illo*

*Tempore sum, quo me nil nisi so-
mnus alit.*

Apud Martialem libro tertiodeci-
mo. Id.

4. *Dormiunt glires*] hinc *glirius* in
Excerptis Pythæanis, *formoleucus*. &
in glossis Isidori : *glirium, torpentem ,
stupidum*. D. Hieron. 3. in Ruff. Apol.
*An in morem glirium torpentes conspi-
taque dormirent.* Laberius apud No-
nium : *Etiā hic me optimus somnus
premit, opprimitur glis.*

5. *Nimiaque tendis*] haud ausim af-
firmare, verumtamen credibile vide-
tur, fuisse olim Ausonio scriptum. *Nim-
cadis mole saginam* sic ut oculos ani-
mumque intenderit ad illud Plauti
in Mostell. *Esse, efforcite vos, saginam
cadite.* Sic & Ammianus Marcelli-
nus lib. 22. *ubi vindicandis potius,
quam*

Mole faginam.

Inde nec flexas sonus intrat aures :
Et locum mentis sopor altus urget ,
Nec coruscantis oculos laceffunt

10

Fulgura lucis.

‘ Annuam quondam juveni quietem ,
Noctis & lucis vicibus manentem ,
Fabulæ fingunt, cui Luna somnos

15

Continuarit.

Surge nugator, lacerande virgis.

Surge : ‘ ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur. rape membra molli

Parmeno lecto.

20

Fors & hæc somnum tibi cantilena

Sapphico suadet modulata versu.

‘ Lesbiae depelle modum quietis

‘ Acer Iambe.

Item

quam cadendis conviviis indulgebant.
Symmachus : Nam comitibus vestris,
utpote sobriis, cadunda fagina cura poste-
rior est.

6. *Annuam*] Non unum, sed trigin-
ta totos annos dormisse Endymio-
nem fabulantur, & plus eo. *Vinetus.*

7. *ne longus tibi Somnus*] mortis.
Ne te verberibus excitem, occidam.
Horatius libri tertii carmine undeci-
mo de Hypermetra, qua nocte Da-
naides viros suos jugularunt :

*Surge, qua dixit juveni marito,
Surge, ne longus tibi somnus, unde,
Non times, detur. Socerum & scelestas
Falle Sorores. Idem.*

8. *Lesbii depelle*] lege : Lesbiam depel-
le modum quietis. Quia dicit ex Sap-
phica cantilena somnum nequam
mancipio conciliari, propterea vocat
Lesbiam quietem. *Scaliger.*

8. *Lesbii depelle modum*] Sic prorsus
exemplar, nisi quod supra *um* habe-
bat syllabam *ul*, sed alio additam ca-

lamo, & quæ verbum corrumpat, si
modulum legas. *Vinetus.*

9. *Acer Iambe*] quia iræ ac rabiei
quasi minister & sacelles est. Hora-
tius in Arte :

*Archilochum proprio rabiez armavit
Iambo.*

Terentianus Maurus :

*Adulta felle qualis ante carmina
Dabas amarus, ultor impetus tui.*

Stattius l. 2. sylv.

— seu dissona noctis

*Carmina, sive minax ultorem stringit
Iambon.*

Horat. l. 1. od. xvi.

— me quoque postoris

*Tentavit in dulci juvena
Fervor, & in celeres Iambos*

Misit furentem. — —

Hinc & *ιαμῶϊζεν* pro *λαϊδοῖν* dixe-
re Græci, teste Proclo in Chrestoma-
thia: cui contrarius Mart. Capella qui
lib. ix, *Iambum dicit τὴν ἰαμῶϊζεν* di-
ctum putat.

x. 20

Item Parecbasis.

PVer eja surge : & calceos ,
 ' Et linteam da sindonem.
 Da, quidquid est, amictui
 Quod jam parasti, ut prodeam.
 Da rore fontano abluam
 Manus, & os, & lumina.
 Pateatque, fac, sacrarium ,
 Nullo paratu extrinsecus.
 Pia verba, vota innoxia ,
 ' Rei divinæ copia est.
 ' Nec tus cremandum postulo ,
 Nec liba crusti mellei :
 ' Foculumque vivi cæspitis
 Vanis relinquo altaribus.
 Deus precandus est mihi ,
 Ac filius summi Dei ,
 Majestas uniusmodi ,
 Sociata sacro ' Spiritu.

5

10

15

Et

1. *Et linteam da sindonem*] quam nunc nos *camisiam* vocitamus, sicut & Eginardus appellavit in eo, quod ante annos septingentos & quinquaginta scripsit de Carolo Magno Francorum rege. Græcum est *σινδών*, & *Tunicam linteam*, interpretatur vetus Glossation. Sed vide de hoc nomine quid Baifius de Re vestiaria, ex Evangelistis, Herodoto, Polluce, Martiale. *Vin.*
 2. *Rei divina copia est*] Hæc ad sacrificium satis sunt, pia preces, & vota innoxia, quæ *aperta* Persius appellat : & in iis ponit mentem bonam, famam, fidem. Vide ejus Satyram ad Macrinum. *Vinetus.*

3. *Nec tus cremandum*] Libanius Orat. vi 1, pro Aristophane : Ἦ καὶ εἰς τὰ λείψανα τῶν ἀπῶν, καμίζων ἡ λυβία

καὶ τὸν, ἔχ' ἀρεῶν. ἢ πῦρ, ἢ σπινθήρ, ἢ γαῖα ἔχον· αἰεὶ αἰὲν ἀλγῶν σπας, καὶ φονίῳ ὀδυρομένην, καὶ διδάκρυομένην, καὶ δακρυῶν ἀφορμὴς. ubi legendum puto, καὶ ὅταν διδάκρυομένην. Simile certe quid excidit.

4. *Foculumque vivi cæspitis*] Horatius in ode undevicesima sic dixerat:

*Hic vivum mihi cæspitem, hic
 Verbenas pueri ponite, thurāque*

Bimicum patera meri.

Maestata veniet lenior hostia.

Vinetus.

5. *Spiritus*] Anapæstus, sen potius tribrachys pro iambo. Pro *Spiritus* tamen, *Spiritu* scripsisse potest Ausonius, ut ex iis discas, quæ scripsit de dativo quartæ declinationis Priscianus in extremo libro septimo. *Idem.*

5. *Sociata*

Et ecce jam vota ordior :

Et cogitatio numinis

* Præsentiam sentit pavens.

* Pavetne quidquam spes, fides ?

5. Sociata sacro Spiritui] Scribe audacter, Spiritu. nec est, quod cum Vineto dubites. Ita & apud Nonium Auctores, quos male ablativum pro dativo usurpassè existimat. Lucillius:

Quod sumptum atque epulas victu præponis beneflo.

Virgilius, lib. vi.

--- *Taque ad aspectu ne subtrahæ nostro.* Catullus in Nuptiis Pelei & Thet.

Præsentes namque ante domos invisere castas

Sapius, & sese mortali ostendere catu

Calicula nondum strepta pietate solebant.

Vide & Pierium Valerianum in Virg. iv. Georgic.

6. Præsentiam sentit pavens] Habebat hic versiculos tres margo interior: in quorum primo nullam potui agnoscere literam. in reliquis duobus erat, Pavetne mequam spes fides. quod non intelligo, quid sibi velit. *Vinetus.*

7. Pavet nequicquam spes fides] erat hic versus in præstantissimo codice recentiore manu margini adscriptus. de sinceritate igitur dubito. Posset non incommode legi, pavetne quidquam spes fides? vel pavetne. Sic in festivissimo Poëta Anacreonte Stephanus & Faber, viri eruditissimi, fru-

stra fuerunt, dum hunc locum emendare cupiunt, in Catmine de Columba:

Tis isí sei mílê dé; pro quo non re-
ctè reponunt,

Ti dé sei mílê mē tū; ut apud Theocritum Eidill. xiv.

Ti dé toi tò mólê mē;

Scribe totum hunc locum:

Πόθεν μύρωι τὸ σῦλον,

Ἐπ' ἡρώδεϊ θεῖοι,

Πρὸς τι καὶ ἀπαύξει;

Τίς ἐς; τί σει μίλê dé;

Primi versus emendationem, in quo antea *τὸ σῦλον*, adstruit locus Plutarchi in vita Phocionis, ubi Demadi respondet: Πάνυ γὰρ, ἴδη, πρὶν εἶναι αὐτοῖς μύρωι τὸ σῦλον ὅσον, καὶ χαλμύδα, &c. Ultimi vero hic Diphiliapud Athenæum lib. vi. *Πόθεν ἐστὶ τὸ σῦλον πρὸς θεῶν; τί δὲ σει μίλê.* Sic & in Catullo Carm. Nupt. ad Manl. & Iuliam lege;

At maritarum tamen

Celites, nihilominus

Pulcra eris.

Sensum explicat Turnebus, lectionem confirmant MSS. in quis, *Pulcræ res, & pulcræ eres*, levi errore.

Oratio.

O Mnipotens; solo mentis mihi cognite cultu,
Ignorate malis, & nulli ignore piorum,

Princi-

1. *Omnipotens*] Matutinæ precationis divinum carmen est, & quo haud scio quempiam elegantius scripsisse hætenus, vixque etiam crediderim, alterius, quam Ausonii eruditione versibus consecrari talibus ea tempestare potuisse. In Particula tamen

MS. exemplaris Hieronymi Aleandri, Paulinus Episcopus, non Ausonius ejus author inscribitur. Cujus testimonio neque protinus accedendum, neque non diutius considerandum. *Marianus. Accursius.*

1. *Omnipotens, solo mentis mihi cognite cultu*

G

Principio, extremoque carens : antiquior ævo ,
 Quod fuit, aut veniet : ¹ cujus formamque modumque
 Nec mens complecti poterit, nec lingua profari : 5
 Cernere quem solus, coramque audire jubentem ,
 Fas habet, & patriam propter confidere dextram :
 Ipse opifex rerum, rebus ³ causa ipse creandis ,
 Ipse Dei verbum, verbum Deus, anticipator
 Mundi, quem facturus erat : generatus in illo 10
 Tempore, quo tempus nondum fuit : editus ante ,
 Quam jubar, & rutilus cœlum illustraret eous :
 Quo sine nil actum : ⁴ per quem facta omnia : ⁵ cujus
 In cœlo solium : cui subdita terra sedenti ,
 Et mare, & obscuræ chaos insuperabile noctis : 15
 Irrequies, cuncta ipse movens, vegetator inertum :
Non

te cultu] Sic vetus exemplar Lugdunense, cum hoc titulo, ORATIO. Alia ad hunc modum,

Omnipotens, quem mente colo, pater unice rerum,

hoc lemmate, PRECATIO MARTINA AD OMNIPOTENTEM DEVM, cum sola extaret, ex media sua Ephemeride excerpta. Vinetus.

2. *Cujus formamque modumque*] An-gisthenes apud Theodoretum : Α' π' εἰκόν' & γ' ὁμοίαν (εἰών, κ' ἀτελείαν, ὡς μὲν ἡ ψὺς καὶ δύναμις, φανερὸν ὅπου δὲ ἐστὶ μορφὴν, ἀφανὴς. D. Cyprianus de Idol. vanitate: quoniam tamen precipuus Sosthenes formam veri dei negat conspici posse.

3. *causa ipsa*] ipse pro ipsa, vetus liber. Vinetus.

3. *rebus causa*] melius vett. libri, *Causa ipse creandis*. Plotinus in proem. lib. de Provid. Οὐτὶν δὲ ἐξ ἑνὸς Νοῦ καὶ τῆ ἀπ' αὐτοῦ ΛΟΓΟΥ αἰτίῃ πᾶν, καὶ διέστη.

4. *per quem facta omnia*] ex prin-

cipio Evangelii Ioannis Apostoli. Vinetus.

5. *cujus in calo solium*] malim : *cujus est calum solium*. licet enim vulgata defendi possit ex istis Psalmi ciii, *In calo paravit Dominus sedem suam* : videtur tamen Aufonius illa Esaiæ respexisse, quæ cap. lxxvi leguntur : *Calum sedes mea est, dicit Dominus, terra autem scabellum pedum meorum*. Quæ & Actorum c. vii, repetuntur. Sed & Servator noster Matth. v. per cælum jurare vetat, *quia thronus Dei est*. Imo & ὁ πᾶς inde dictus Deus est, teste Aristotele lib. vi, de mundo : *τὴν μὲν ἀνωτάτην, καὶ πρῶτην ἰδρᾶν αὐτὸς ἔλαχεν ὑπάτης ἀπὸ τῆς ἀνομέας, καὶ τῆς περὶ τὴν ἀνωτάτην κρομφὴν τῆς σύμπαντος ἰγκυδιόρῳ μὲν ἔλαχεν*. Orpheus : *Αὐτὸς δ' αὖ μὲν αὐτὸς ἐκ ἐξουσίας ἔσχετο*.

Χρυσὸν ἐνὶ θρονῷ γαίῃ δ' ἐπὶ πρῶτῃ βίῳ καί. Ita Theodoretus citavit, a quo tamen verbis, non autem sensu diversus Iustinus Martyr in cohortat. ad Græcos.

6. Super-

Non genito genitore Deus, qui fraude ' superbi
 Offensus populi, ' gentes in regna vocavit ,
 ' Stirpis adoptivæ meliore propage colendus :
 Cernere quem licuit proavis : ' quo numine viso , 20
 Et patrem vidisse datum : ' contagia nostra ,
 Qui tulit : & diri passus ludibria leti ,
 Esse iter æternæ docuit remeabile vitæ :
 Nec solam remeare animam, sed corpore toto
 Cœlestes intrare plagas, & inane sepulchri 25
 Arcanum vacuis adopertum linquere terris.
 Nate patris summi, nostroque salutifer ævo ,
 Virtutes patrias genitor cui tradidit omnes ,
 Nil ex invidia retinens, plenusque datorum ,
 Pande viam precibus, patriasque hæc perfer ad aures. 30
 Da pater invictam contra omnia crimina mentem ,
 Vipereumque nefas nocituri averte veneni.
 Sit satis, antiquam serpens quod perdidit Evam ,
 Deceptumque adjunxit Adam : nos sera nepotum
 Semina, veridicis ' ætas prædicta prophetis , 35
 Vitemus laqueos, ' quos letifer implicat anguis.
 Pande viam , ' quæ me post vincula corporis ægri

In

6. *Superbi populi*] Iudæorum. *Vinet.*
 7. *Gentes*] Eos, qui ex Iudæorum
 genere non erant. Epistola Pauli ad
 Romanos. *Vin.*

8. *Stirpis adoptivæ*] Allusio ad ea,
 quæ in illa tractantur epistola de oli-
 va, oleastro, insitiope. *Vinetus.*

9. *Quo numine viso*] Filio. Sic enim
 ille in Evangelio Ioannis ad Philip-
 pum. *o iugenas ipse, iugenas & na-
 tiva.* Porro preces hæc Auso-
 nium Christianarum litterarum stu-
 diofum, valdeque peritum fuisse in-
 dicant. *Vinet.*

10. *Contagia nostra*] Ex priorē epi-
 stola ad Corinthios, de mortuo Chri-
 sto pro peccatis aliorum, & de Re-
 surrectione mortuorum. *Idem.*

11. *Ætas prædicta*] Olim, pro ætas
 vetus codex. & perdidit, pro prædidit. *Id.*

12. *Quos letifer*] Tertullianus in
 Apologetico: Operatio demonum est ho-
 minu eversio: sic malitia spiritali a pri-
 mordio auspiciata est in hominis exitum.
 D. Cyprianus de Idolor. Vanit. Spi-
 ritus insinceri & vagi, qui posteaquam
 terrenis vitiis immersi sunt, & à vigore
 celesti terreno contagio recesserunt, non de-
 sinunt perditis perdere, & depravati erro-
 rem pravilati infundere. Idem post-
 paullo: Hæc est de illis medela, cum ipso-
 rum cessat injuria: nec aliud huius studium
 est, quam à Deo homines avocare, & ad
 superstitionem sui ab intellectu vera reli-
 gionis avertere: & cum sint ipsi pœnales
 querere sibi ad penam comites, quos ad
 crimen suum fecerunt errore participes.

13. *Qua me ferat*] *Qua me feram,*
 alii libri. *Id.*

G 2

14. So-

In sublime ferat : puri qua lactea cœli

“ Semita ventosæ superat vaga nubila Lunæ.

“ Qua procures abiire pii, quaque integer olim

40

Raptus quadrijugo penetrat super æthera curru

Helias, & solido cum corpore prævius Enoch.

Da pater æterni “ speratam luminis auram :

“ Si lapides non juro deos, unumque verendi

Suspiciens altare sacri, libamina vitæ

45

Intemerata fero : si te dominique, “ deique ,

Vnigenæ cognosco patrem, “ missumque duobus ,

Qui super æquoreas volitabat spiritus undas.

Da genitor, veniam, cruciataque pectora purga :

Si te non pecudum fibris, non sanguine fuso

50

Quæro : “ nec arcanis numen conjecto sub extis :

“ Si

14. *Semita ventosa superat vaga luminis*] Prætulim, nubila luna, ut in Pulmanni editione, & in utroque Vossiano repperi. & confirmat, quod in fine Ephemeridis legitur :

Ita per obliquos cœli mala serenia mundas,

Irrequieta vagi quæ distant nubila nimbi :

Lunares habitare polos.

15. *Qua procures*] Quam pro qua duobus locis vetus codex, aëra pro æthera, spiratam, pro speratam. Vinetus.

16. *Spiratam luminis auram*] Quis dubitet, quin emendandum sit : *speratam luminis auram* ? Grævius.

17. *Si lapides non juro Deos*] Antiquorum idola significare videtur contempnam, ut & ea, & finales terminorum lapides Lucret. vocat lib. v.

Nec pietas ulla est, velatam sape videtur
Vertitur ad lapidem, atque omnes accendit ad iram.

Sic *Aspidem tigrinam* idolam dixit Prudentius hymno x. Turnebus.

17. *Si lapides non juro Deos*] Id est, si lapidea simulacra non pro diis habeo, vel colo. Fortassis etiam ad *Idem lapidem* respexit. *Idem* enim lapidem jurare sanctissimum olim jus-

jurandum fuisse habitum, testatur Favorinus apud A. Gell. l. 1. c. xxxi. Simili ad illum allusione D. Augustinus l. ii. Civ. Dei, c. xxxi : *Illic enim, inquit, tibi non Vestalis focus, non lapis Capitolinus, sed Deus unus & verus.*

18. *Deique unigena*] Scripserunt alii, *unigeni*. Atque ego utique Ciceronem scio Mundum appellasse *unigenum* in libro de Universitate. Hoc ipso, inquit, quod solus atque unus, idcirco singularem Deus hunc Mundum atque *unigenam* procreavit. Neque tamen ob id primam lectionem reor immutandam. Græca enim dictio *μονογενής*, quæ nostris unicus, *unigenus*, & vel *unigenitus* convertitur, cur non etiam *unigena* communi præsertim, quo græca, dici possit elegantius ? quovis modo dicimus, *Saturnigena, Martigena, Soligena* ? Mariang. Accurs.

19. *Missumque duobus*] Absurde dicitur Spiritus Sanctus mixtus esse patri & filio. Corrige : *Missumque duobus*. Ecclesia orthodoxa credit & docet, Spiritum Sanctum à Patre & Filio emitti. Gravius.

20. *Nec carni numen*] Scribendum, *arcanis non carni*, uti in MS. Cod. Mariang. Accursus.

21. Si

" Si scelere abstineo, " errori obnoxius : & si
 Opto magis, quam fido, bonus, purusque probar
 Confessam dignare animam : si membra caduca
 Exsecror, & tacitum si pœnitet : altaque sensus 55
 Formido excruciat, tormenta que sera gehennæ
 Anticipat, " patiturque suos " mens saucia manes.
 Da pater hæc nostro fieri rata vota precatu.
 Nil metuam, cupiamque nihil, satis hoc rear esse,
 Quod satis est. nil turpe velim, nec causa pudoris 60
 Sim mihi. " non faciam cuiquam, quæ tempore eodem.
 Nolim facta mihi. nec vero crimine lædar,
 Nec maculer dubio. paullum distare videtur
 Suspectus, vereque reus. " male posse facultas

Nulla

21. Si scelere abstineo] Alter Voss.
sceleri. utrumque bonum. Plaut. Abstine
isti hanc tu manum. Horatius Græ-
co more cum Genitivo junxit.

22. Errori obnoxius] Licet ita legi
 possit, ut collisio non admittatur, ex
 vetusto tamen Codice, conjunctio-
 ne addita, libentius scripserim, *erro-*
rique obnoxius. ut scelere abstinuissc
 intelligatur, etiam errori obnoxius.
 Facit hoc humana fragilitas, ut sit in
 scelera proclivior lapsus, præsertim-
 que his, qui non procul negotiis de-
 gunt, quonumque exercenda vita est,
 pieque rerum discrimina versanda.
 Qua ergo coerceri eos pœna credide-
 rimus, qui semoti à curis atque (ut
 ipsi videri volunt) à mundo, Dei
 contemplationem ambitionibus, pu-
 blicisque muneribus ac plenumque
 improbis posthabent? Nimirum, ut
 nec vita functi Mundi beneficio di-
 gentur. *Mariang. Accursius.*

22. Errari ipse obnoxius] Duxissimus
 hic versus, & vix inter Ausonianos
 admittendus, nisi cum scriptis *to ipse*
expungas. hiatum vero in penthe-
 mimeri non est quod reformidemus,
 quum tot sint exempla. Sic in Culi-
 ce Virgilii sæpissime deprehendas, ta-

men etsi alicubi contra MS. fidem
 suppletus sit, ut versu 223, ubi pro
Aeria platani, inter quas impia lotos,
 plerique scripti *platani* præferunt: Al-
 dina vero editio ad verbum fulcien-
 dum, *inter quas erat impia lotos.*

23. Patiturque suos] Anchises libro
 sexto *Æneidos*:

Quisque suas patimur manes.
 ubi *manes* alii supplicia, alii aliud ac-
 ciipiunt. Turnebus capite primo libri
 vigesimi secundi *Adversarior. Vi-*
netus.

24. Mens saucia manes] Nolo hanc,
 quum proba sit lectio & scriptorum
 codicum consensu confirmata, solli-
 citare: non possum tamen non indi-
 care, quoties hunc locum legerem,
 me vel invitum legisse, *patiturque*
sua: mens capscia manes. Atque hæc jam
 scripseram, quum itidem legisse Tur-
 nebum comperio, lib. xxii. c. i. Ad-
 videantur porro Plutarchus de sera
 numinis vindicta, Cic. pro Roscio
 Amerino, Pacatus in Panegy. ad
 Theodosium, &c.

25. Nec faciam cuiquam] Reposui,
 quod in optimo libro inveni, *manfa-*
ciam.

26. Male posse facultas] *Mala pro*
Mala

Nulla sit : " at bene posse adsit tranquilla potestas. 65
 Sim tenui victu, atque habitu. sim carus amicis.
 Et semper genitor, sine vulnere nominis hujus,
 Non animo doleam, non corpore : cuncta quietis
 Fungantur membra officiis : nec saucius ullis
 Partibus amissum quicquam desideret usus. 70
 Pace fruar. securus agam. " miracula terræ
 Nulla putem. " suprema mihi quum venerit hora,
 Nec timeat mortem bene conscia vita, nec optet.
 Purus ab occultis quum te indulgente videbor.
 Omnia despiciam. fuerit quum sola voluptas 75
 Iudicium sperare tuum. quod dum sua differt
 Tempora, cunctaturque dies, procul exige sævum
 Insidiatorem blandis erroribus anguem.
 Hæc pia, sed mœsto trepidantia vota reatu
 30 Christe apud æternum placabilis asferre patrem,
 Salvator, deus, ac dominus, mens, gloria, verbum,
 Filius, 31 ex vero verus, de lumine lumen,

Æterno

Male codex antiquus. Sed in Paulini oratione etiam male velle (quod mihi probarius.)

--- male velle facultas

Nulla sit : ac bene posse adsit tranquilla potestas. Vinetus.

27. *Et bene posse adsit facultas*] Malim : *ac bene posse adsit facultas. Græv.*

28. *Miracula terra*] Non mirer, sed contemnā hęc terrena caducaque, ut somnians audivit Scipio apud Ciceronem. *Vinetus.*

29. *Suprema mihi cum venerit hora*] In quibusdam scriptis est, *die* (vel *diu*, vitiose pro *diu*) qui genitivus antiquus quintæ declinationis. Adi Ser-vium ad vers. 208. lib. 1 Georg. & Gellium lib. ix. c. xxi, xiv. Ipsum vero hemistichium debetur Tiballo, qui lib. 1. El. 1.

Te spectem, suprema mihi quum venerit hora.

39. *Christe apud æternum*] Nato est

in optimo libro. Sed & Pulmannus in margine suæ editionis exhibuit. Videtur non inelegans, propter ἀντίστοιχον τῇ πατρί. At mox sequitur, *Filius, ex vero verus.*

31. *Et vero verum*] Corrigendum ex vero verus, de lumine lumen, ut est in MS. Codice, & in Apostolorum Symbolo φῶς ἐκ φωτός, ἡτὸν ἀληθινὸν ἐκ ἡτὸς ἀληθινῆς. Mariang. Accurs. Optime. & ita in meliore Vossiano, quod Vineti diligentiam fugit. Adde & geminum huic locum in versibus Palchalibus :

Concedis terris totum similemque, parentem,

Ex vero verum, vivaque ab origine vivum.

Paulo aliter Sedulius lib. 1.

At dominus verbum, virtus, sapientia, Christus,

Est totum commune patris de lumine lumen,

Ex

Æterno cum patre manens, in secula regnans.

³² Consona quem celebrant modulati carmina David :

³³ Et responsurus scriit aera vocibus , A M E N. 85

Ex solo solus.

32. *Consona quem celebr.]* Quod antea legebamus :

Consona quem celebrat modulato carmine plebes ,

hoc fuit in codice membraneo ,

Consona quem celebrant modulati carmina David. Vinetus.

32. *Consona quem celebrant]* Retinendam hic veterem lectionem censebam, tamen liber antiquissimus dissentiret : quum & Ethnicos parem ritum celebrasse constaret. Apulej. lib. xi Milos. de sublimi suggestu, de libro, de litteris fausta vota præsatus : PRINCIPUM MAGNO, SENATUIQUE, ET EQUITIBUS, TOTIQUE ROMANO POPULO, nauticis, navibus, quaque sub imperio mundi nostratis reguntur, remittat, sermonis ritumque Gracienſi, ita ΛΑΟΙΣ ΑΦΕΣΙΣ. Quam vocem FELICITER cunctis

evenire signavit Populi clamor infecutus. Verumtamen antiqui codicis lectioni plurimum patrocinari videntur illa Paullini in Nicetam :

Præcinet cunctis tuba cum resurgens

Lingua Niceta modulata Christum :

Psallet alternis citharista toto

Æquore DAVID.

Audient AMEN tremefacta cœte.

Videtur ad hunc ritum respicere Constantinus Porphyrog. in vita Basilii Macedonis : Καὶ ὅτε ἰδὼν μυστηρίους διὰ τὴν ἀγγέλιαν, ἡμεῖς τοῖς κλητοῖς ἰδὲ παρῳνεῖν. ὅτι ἡ αἰὼς ἐκφώνησιν, ἡ ΛΑΟΙ ἀμειβομένη ἀποκρίσιν ὁ ὅλος ὡς πάλιν, ἐπὶ μέγα τοῖς κλητοῖς τῶν πλεονέκτην κεκοιμήτους ἰδὲ ἡγεῖν.

33. *Et responsurus]* Verus hic Ecclesiarum Christianarum mos, cuius meminit ipse quoque Paulus in epistola priorē ad Corinthios. *Vinetus.*

Egressio.

Satis precum datum Deo.

S' Quamvis satis nunquam rei

Fiat precatu numini.

Habitu forensem da puer.

Dicendum amicis est Ave ,

Valeque, quod fit mutuum.

Quod quum per horas quattuor *.

Incli-

1. *Quamvis satis n. rei]* Lego, rei fiat precatu Numini. Quamvis, inquit, Numini sive Deo nunquam satisfiat precatu rei : quanquam homo peccator nunquam satis Deum possit precari. *Gronovius.*

2. *Habitu forensem]* Togam, cuius in caufarum foro est usus. In Urbe autem Romani toga utebantur ,

in primisque caufarum actores , & qui amicos potentioresque salutatum ibant , ac aliquo deducebant. Sed plura de Toga Budzus, & Baifus. *Vinetus.*

3. *Quod quum per horas quattuor]* Hic autem timeo , ut nequid intercederet : vel corrumperint quippiam liberrarii. *Idem.*

Inclinet ad meridiem.
Monendus est jam Sofias.

Locus invitationis.

TEmpus vocandis namque amicis appetit;
Ne nos, vel illi, demoremur prandium:
Propere per ædes curre vicinas puer.
Scis ipse, qui sint. jamque, dum loquor, redi.
Quinque advocavi. sex enim convivium
Cum rege justum: si super, convivium est.
Abiit, relictī nos sumus cum Sofia.

1. *Sex enim convivium cum rege*] De hoc vide Aulum Gellium libro tertio decimo, Athenzum in principio libri primi, & Erasimum in Adagio, *Septem convivium*. Vinetus.

1. *Sex enim convivium*] Ea de causa

taxat Capitolinus convivium Veri Imperatoris, in quo XII accubuisse dicebantur; *quam sit notissimum dictum de numero convivarum, Septem convivium, novem vero convivium*. Vide Gell. l. XIII. c. XI.

Locus ordinandi quoque.

Sofia prandendum est. quartam jam totus in horam
Sol calet: ad quintam flectitur umbra notam.
An vegeto madeant condita obsonia gustu,
(Fallere namque solent) experiundo proba.
Concute ferventes palmis volventibus ollas,
Tinge celer digitos jure calente tuos:
Vibranti lambat quos humida lingua recurfu.

* * *

Desunt

1. *Quoque*] coqui. vid. not. ad Monosyll.

2. *Ad quintam flectitur umbra notam*] *Quintam solaris lineam* dixerat Persius in Satyra tertia. In quem locum, quæ nos scripsimus, & in scholio quodam in Sacroboscanum de dierum & horarum generibus, hunc etiam Ausonii locum de suis diei horis explicare poterunt. Veteres enim illi diem naturalem, hoc est tempus ab oriente sole usque ad occidentem, seu brevis esset, seu longa, in duode-

cim horas dividebant, quarum prima cum ortu solis incipiebat. Sextam meridies, duodecimam solis occasus finiebat. Quam itaque dicit Ausonius quartam diei horam, hæc decimæ nostræ Gallicæ, Germanicæ, Hispanicæ antemeridianæ fere responderet. Circiter quam & nos prandere solemus. Sed de prandio & cœna, deque eorum temporibus, multa Rhodiginus & Alexander ab Alexandro. *Vinetus*.

1. *Qua-*

Desunt multa.

* * *

Q Vadrapedum, & volucrum, vel cum terrena marinis

Monstra admiscuntur: donec purgantibus Euris
Diffusæ liquidum tenuentur in aëra nubes.

¹ Nunc fora, nunc lites, ² læti modo pompa theatri

Visitur. & turmas equitum, cædesque latronum 5

Perpetior: ⁴ lacerat nostros fera bellua vultus;

Aut in sanguinea gladio grassamur harena.

Per mare navifragum gradior pedes: & freta cursu

Transilio, & subitis ⁵ volito super aera pinnis.

Infandas etiam veneres, incestaque noctis 10

Dede-

1. *Quadrupedum & volucrum*] Versus hic tametsi priori, *Vibranti lambat*, pro ejus pentametro junctus continuatusque erat in exemplari, tamen Scholion eadem manu, acutiore tantum calamo, in margine appictum, quod huc descripsissem, si totum potuissim legere, deesse superiori elegiaco finem, & huic heroico initium, monebat. Ego vero non tantum quas dicit portiones, verum etiam multa alia carmina hic tota desidero, si quomodo cœperat Ausonius, universa sua dici acta diversis carminum generibus fuerat persecutus. Continuata ergo ab oriente sole in occasum Ephemeride, quantum lacunæ sit hæc ejus portiuncula, postremo carmine Ausonius de iis questus est, quæ noctem plerumque hominibus molestam reddunt, de somniis, & eorum visis. *Vinetus.*

2. *Nunc fora, nunc lites*] Lucretius lib. iv.

Et quai quisque fore studio devinctus adheret;

Aut quibus in rebus multum sanus ante morati,

Atque in qua ratione suis contenta magis mens,

In somnis eadem plerumque videmus obire:

Causidici causas agere, & componere leges;

Induperatores pugnare, ac prælia obire:

Nauta contractum cum ventis cernere bellum.

eadem ferme, aut saltem non multum diversa, reperies apud Petronium in Satyrico, Theocrit. Eidyll. xxii. Ciceronem lib. i. de Divin. c. xxxi. & lib. ii. c. lxxii. Herodotum l. vii. c. xvi. deque somniorum generibus quædam apud Macrobius li. i. c. lxx. & Augustinum lib. de Spirit. & anima cap. 24.

3. *Lati modo pompa theatri*] Lege, *lati modo pompa theatri*. Eo enim se conferebant, ut ludis & spectaculis se oblectarent. *Gravius.*

4. *Lacerat nostros*] Mihi videor à leone aut aliqua alia bestia laniari, ut ad bestias damnatorum aliquis. *Vinetus.*

5. *Volito super aëra pennis*] pinnis, liber vetus, uti aliquoties alibi.

G 5

δ. Curtius

Dedecora, & tragicos patimur per somnia ⁶ coetus.
 Perfugium tamen est, quotiens portenta soporum
 Solvit rupta pudore quies, & imagine foeda
 Libera mens vigilat : totum bene conscia lectum
 Pertractat secura manus. probrosa recedit
 Culpa tori, & profugi ⁷ minuiscunt crimina somni ;
 Cerno, triumphantes inter, me plaudere ; rursus
 Inter captivos trahor exarmatus Alanos.
 Templa Deum, sanctasque fores, palatiaque aurea
 Specto, & Sarrano videor discumbere in ostro :
 Et mox fumosis conviva accumbo popinis.

15

20

⁸ Divinum perhibent vatem, sub frondibus ulmi
 Vana ignavorum simulacra locasse soporum,
 Et geminas numero portas : ⁹ quæ fornice eburno
 Semper fallaces glomerat super aera formas :
 Altera, quæ veros emittit cornea visus.
 Quod si de dubiis conceditur optio nobis :
 Deesse fidem lætis melius, quam vana timeri.
 Ecce ego jam malim falli, nam, dum modo semper
 Tristitia vanescant, potius caruisse fruendis,
 Quam trepidare malis. satis est bene, si metus absit.
 Sunt & qui fletus, ¹⁰ & gaudia controversa

25

30

Con-

6. *Coetus*] Coitus, ut in epigrammate LXXI. *Tragicos* autem dicit nefarios & sceleratos, de quibus facinoribus sumuntur Tragoediarum argumenta. *Vinetus*.

7. *Minuiscunt crimina somni*] Ita legendum : Male hodie,

--- & profugi munus : cum crimina somni. *Scaliger*.

8. *Divinum vatem*] Virgilium sexto *Æneidos* :

In medio ramos, amosaque brachia pandit

Vlmus opaca, ingens : quam sedem somnia vult

Vana tenere ferunt, foliisque sub omnibus haerent. *Vinet.*

9. *Quæ fornice eburno*] Idem poeta

in extremo eodem sexto :

Sunt gemina somni porta, quarum altera fertur

Cornea, &c.

ex undevicesimo *Odyssæ*. Quæ quid sint, quærunto poetarum interpretes, & *Macrobius* in priore commentario in *Somnium Scipionis*, & *Lilius Gregorius* de diis. *Vin.*

10. *Et gaudia controversorum*] Sic fuit in exemplari : sed una syllaba versus est longior, quam debeat. *controverſu* legi posset. *Controversum* secundam quoque producit syllabam in *Edyllio* nono, sed *controverſa* corripit in *Phalacio* *Sidonii Apollinaris*, libri octavi epistola undecima. *Idem.*

11. *La-*

Conjectent : varioque trahant eventa relatu.

Ite per obliquos cœli mala somnia mundos ,

Irrequieta vagi qua diffant nubila nimbi.

35

" Lunares habitate polos. quid nostra subitis

Limina, & angusti tenebrosa cubilia tecti ?

Me finite ignavas placidum traducere noctes ,

Dum redeat roseo mihi Lucifer aureus ortu.

Quod si me nullis vexatum nocte figuris

40

Mollis tranquillo permulserit aëre somnus ;

" Hunc lucum, nostro viridis qui frondet in agro

Ulmeus, excubiis habitandum dedico vestris.

11. *Lunares polos*] Cælum & Sphæram Lunæ : quando Luna ita vobis placet, ut non nisi cum ea, & noctu cernamini. Habitari autem in Luna aiebat Xenophanes : *eamque esse terram multarum urbium & montium.* Ci-

cero in Lucullo. *Vinetus.*

12. *Hunc lucum*] Vnica somniorum ulmus apud Virgilium. Liberalior Ausonius, nemus plurimarum ulmorum totum illis pollicetur, & devovet. *Idem.*

A V S O N I I

B V R D I G A L E N S I S

P A R E N T A L I A.

*

P R Æ F A T I O.

SCio versiculis meis evenire, ut fastidiose legantur. quippe sic meritum est eorum. Sed quosdam solet commendare materia : & aliquotiens fortasse lectorem solum lemma sollicitat tituli, ut festivitate persuasus & ineptiam ferre contentus sit. Hoc opusculum nec materia amœnum est, nec appellatione jucundum. Habet mœstam religionem : quæ carorum meorum obitus tristi affectione commemoro. Titulus libelli est, PARENTALIA. Antiquæ appellationis hic dies, & jam inde ¹ ab Numa cognatorum ² inferius

1. *Ab Numa*] Secundo Romano-
rum rege. Ovidius secundo Fasto-

rum, Macrobius, Censorinus. *Vinetus.*

2. *Infe-*

² *inferiis institutus. nec quicquam sanctius habet reverentia superstium, quam ut amissos venerabiliter recordetur.*

2. *Inferiis*] Inferias definit Festus sacrificia, quæ diis Manibus inferebantur. Vetus interpret Virgilii, sa-

cra mortuorum, quæ inferiis solvuntur. *Idem.*

Item præfatio versibus adnotata.

N Omina carorum jam condita funere iusto,
Fleta prius lacrymis, nunc memorabo modis,
Nuda, sine ornatu, fandique carentia cultu.

Sufficit inferiis exsequialis honos.

³ Nænia funereis fatis officiosa querelis,

⁴ Annua ne tacitus munera prætereas:

Quæ Numa cognatis sollempnia dedicat umbris:

Vt gradus aut mortis postulat, aut generis.

⁵ Hoc satis & tumulis, satis & telluris egenis.

⁶ Voce

1. *Nomina carorum*] Carminis huius titulus erat, ITEM PRÆFATIO VERSIBUS ADNOTATA, quum liber sic inscriptus fuisset, & ejus principium, INCIPIT PARENTALIA FELICITER. PRÆFATIO IN PROSA. Qui tituli, multique sic alibi alii, alterius omnino sunt artificis, quam ipsius Ausonii. *Vinetus.*

2. *Funere iusto*] Vt *Iusta* plurali numero dicuntur exequiæ, inferiæ, parentalia, sacrificia, quæ mortuis impenduntur, & funerandi solemnitates. Budæus in Annotationibus & Commentariis Græcis. *Vinetus.*

3. *Nænia*] *Nænia* definit Nonius Marcellus, ineptum & inconditum carmen, quod adducta pretio nulier, quæ prætica diceretur, iis, quibus propinqui non essent, mortuis exhiberet. Sed de hoc verbo plura Festus. *Vin.*

4. *Annua munera*] *Iusta*, quæ quotannis persolvere mortuo debeas. Virgilius de Daphnide in quinto Buc-

lico, & de Anchise libro quinto Æneidos. *Idem.*

5. *Hoc satis & tumulis, satis &*] Scribentium error aliquoties à me castigandus, locum hunc deperavit, rescribere igitur:

Hoc satis & tumuli, satis & telluris egenis.

Nam tumulis non satis erat ciere mortuorum nomina, sed tumulo & tellure carentibus. ut hic litera superest, ita in Frontino deesse videtur, lib. 1. Stratag. c. 11. v. *M. Cato in Hispania, qui ad hostium consilia alia via pervenire non poterat, iusti trecentos, &c. Credo corrigendum, quia ad hostium, &c. Vide porro quæ ad Protrepticon notavimus. Sed ubi locum accuratius examino, nihil mirandum videtur. Nam tumulis pro tumulatis, si ve sepultis posuit Ausonius: & sequens versus ad partem tantum posteriorem referendus est, ut sit sensus: tam sepultis, quam non sepultis satis est, si nænia officiosa quotannis recolas. Imo voce ciere animas necdum adhuc*

'Voce ciere animas' funeris instar habet.

Gaudent compositi cineres sua nomina dici.

Frontibus hoc scriptis & monumenta jubent.

Ille etiam mœsti cui defuit urna sepulchri,

Nomine ter dicto penè sepultus erit.

'At tu quicumque es lector, qui fata meorum

Dignaris mœstis commemorare elegis,

Inconcussa tuæ percurras tempora vitæ:

° Et præter justum funera nulla fleas.

huc humo contestis, funeris instar habet.

6. *Voce ciere*] Idem & in Coronide libri de Professoribus. Locum autem hunc Turnebus, in capite decimo libri vicesimi secundi, & duodevicesimi tricesimo secundo Adversariorum, cum aliquot Homeri & Virgilii locis contulit. Virgilius tertio Æneidos: --- Animamque sepulchro

Condimus, & magna supremum voce ciemus.

In eodem:

Libabatur æneri Andromache, Manesque vocabatur

Hecatoreum ad tumulum.

In sexto:

Tunc egmet tumulum Rhætos in litore manem

Constitit: & magna Manes ter voce vocavi.

Vlixes apud Homerum de suis focis, quos Cicones interfecerant:

Οὐδ' ἄρα μοι ὤπτιον ἦναι κίων ἀμφιδίλοισι,

Περίηκα τῶν δειλῶν ἱππέων τρεῖς ἑκατὸν ἄδολα,

Οἳ ἦσαν ἐν πεδίῳ, Κικόνων ὑπὸ δειλήντες.

In quem locum, quæ memoret Eustathius de prisco more, legere poteris: & quæ Ioannes Tzetzes in historiis. Vinctus.

6. *Voce ciere animas*] Propertius l. i. Eleg. xvii.

Ille motum extremo clamasset putvere nomen,

Ut mihi non ullo pondere terra foret.

Theocritus Eidyll. xxiv.

Χῶμα δὲ μέγιστον, ὃ μὲν κρήνην τ' ἔρωτα.

Καὶ ἀπὶ κη, τὸ δὲ μὲν τρεῖς ἱππύων, ὃ φίλος κείνου.

7. *Funeris instar habet*] Vocare animas mortuorum, est pro funere, pro tumulo, & sepultura. Vinctus.

8. *Defuit urna sepulchri*] Qui sit talis vir genitus, ut supra dixit, & infumatus: sicut Palinurus sexto Æneidos, & in extremo quinquiesmo. Idem.

9. *At tu quicumque es, lector*] Legendum:

--- lectu qui sunt meorum

Dignaris mœstis commemorare elegia Barthius.

10. *Et præter justum*] Fatus feride. Vinctus.

10. *Præter justum*] Non plane adeo nosstrum huiusmodi sum. Novit enim præter ista funera Lector aulæ ut fleat. Cum præter justum, nescio quid iniusti inferat: Licet enim, quæ ordine mortalitatis non turbato funera flentur, iusta dici possint, tamen flenda ea vovere habet aliquid absonum. Et multa præterea in hoc libro funera flentur, quæ iuste ea ratione flentur. par omnino conjectura sententia in veteri Epidoti tapho, à nobis laudato; & apud Martialem lib. vi. Epigr. xxviii.

Qui flet talia, nil fleas, viator. Barthius.

IVLIVS AVSONIVS, Pater. 1.

Primus in his pater Aufonius. quem ponere primum,
 ' Et si cunctetur filius, ordo jubet.

Cura dei, placidæ functus quod honore senectæ,
 * Undecies binas vixit Olympiadas.

Omnia quæ voluit, qui prospera vidit : ' & idem
 Optavit quicquid, contigit, ut voluit.

Non quia fatorum nimia indulgentia : sed quod
 * Tam moderata illi vota fuere viro.

Quem sua contendit septem sapientibus ætas :
 Quorum doctrinam moribus excoluit :

Viveret ut potius, quam diceret arte sophorum,
 Quamquam & facundo, ' non rudis ingenio.

Præditus & vitas hominum ratione medendi
 Porrigere, & fatis amplificare moras.

Inde & perfunctæ manet hæc reverentia vitæ,
 Ætas nostra illi quod dedit hunc titulum :

* Vt nullum Aufonius, quem sectaretur, habebat :
 Sic nullum, qui se nunc imitetur, habet.

Æ M I-

1. *Et si cunctetur filius*] Mœrore & desiderio. Vinetus.

2. *Undecies binas Olympiadas*] Octoginta octo annos. Est enim Ο'λυμπιας quadriennium. Nonaginta tamen annos vixisse dicitur Iulius Aufonius in Epicedio. Vinetus.

3. *Et idem optavit, quicquid contigit*] Non invito me legerit aliquis, eadem, optavit quicquid contigit.

4. *Tam moderata illi*] Seneca Epistol. xx. Huc ergo cogitationes tua tendant ; hoc cura, hoc opta, omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis temetipso, & ex te nascentibus bonis. Qua potest esse felicitas Deo propitius ?

5. *Non rudis ingenio*] Sic video edi, quasi τὸ Præditus sit conjungendum cum versu præcedenti. Sed quis ita loquitur : non rudis ingenio præditus ? certe cum voce ingenio finitur senten-

tia, & post eam vocem τελεία ἔργον ponenda. Non suavius tamen, Præditus porrigere. Nisi id confirmare velimus eo quod in Profess. v. Carere cultu præditus. Sed verisimile Scaligeri, Canore, cultu præditus. Canore, pro canorus, ut quæ Scaliger notat, & ἁπλοῦς Νέστωρ. Conjicio :

Præditus & vitas hominum ratione medendi

Porrigere, & fatis amplificare moras. Gronovius.

6. *Vt nullum*] Iulius Aufonius medicus nullum antiquorum in curandis morbis sequebatur, non Hippocratem, non Galenum, non alium quenquam. Marcellus autem Empiricus hunc Aufonium de re medica scripsisse tradit : nisi sit alius hic Aufonius : remediumque præscribit Ischiadicis, Arthriticisque : quo fuisse sana-

ÆMILIA ÆONIA, Mater. 11.

* Proxima tu genetrix Æonia, sanguine mixto
 Tarbellæ matris, patris & Eduici.

Morigeræ uxoris virtus cui contigit omnis ;

Fama pudicitiae, lanificæque manus ,
 Conjugiique fides, & natos cura regendi ,

Et gravitas comis, lætaque serietas.

5

Æter-

sanatum eundem Ausonium medicum refert. *Vinetus.*

1. *Proxima tu genetrix*] Scribebat & hic & plerumque alibi vetus liber, *genetrix*. Nec aliter Pierius Valerianus in optimis Virgilii membranis invenit, cujus hæc sunt verba: *Cæsariem nato genetrix*. In Romano Codice *Genetrix* media syllaba per E passim scriptum invenias. Eandem scribendi rationem in titulis antiquorum marmoreisq; monumentis non semel observavi, quin etiam in nummis, qui fuerint eruditis adhuc sculis cussi, utpote *Julia Pia*. Vbi Venus est læva hastæ innixa, dextra exposita cum inscriptione, *Venus Genetrix*. Vidimus autem Romæ scriptum *Genetrix* per E non uno loco: & ne quis inscriptiones ut jam obsoletas exigit, animadvertendum est Probum Grammaticum non temere observasse, *Genitor* per I, & *Genetrix* per E. scribi: non ita autem in *Monitor*, & *Monitrix*, quorum utrumque per i scribi constet.

2. *Tarbella matris*] *Tarbelli*, inter Aquitanas gentes recensentur Plinio: qui Aquitaniam vocat eam Galliarum partem, quæ est inter fluvium Garumnam & montes Pyrenæos. Ptolemæus secundo Geographicon eos collocat inter eosdem Pyrenæos, & agrum Burdigalensem: Strabo libro quarto, Lucanus in primo, & Ausonius in quarto hujus libri carmine, ad Pyrenæum, & Oceanum. Idem

rursus Ptolemæus & incerti auctoris carmen de Ausonio, Aquas etiam Augustas, quod parvum oppidum, sed perquam vetus, ut in carmen de Burdigala meminimus, hodie *Act*, ab Latino illo Aquarum vocabulo nuncupatur, Tarbellis assignant. Idem Ausonius Tarbellum vocat fluvium Aturum in extremo Mosella: qui Aturus per Tarbiam Bigernorum Metropolim, Aquas Augustas, & Bajanam, in Oceanum exit: ac Tarbellum oceanum in carmine hujus libri quarto, in quem Aturus influit. Es quam diximus Tarbam, nemo non putat ab istis veteribus Tarbellis nomen adhuc retinuisse, quantumcumque gentis alterius hodie caput habeatur. Ex his ergo liquere arbitror, qui nunc Tarbienses, Beamenfes, Aquenses, Bajanenses, nuncupantur; omnes hos quondam Tarbellos fuisse appellatos. *Vinetus.*

3. *Patris & Eduici*] Sunt Edui, quorum antiquissimum oppidum Augustodunum, nunc *Autun* vocatur apud Sequanos, & in ea Galliarum parte, quæ Burgundia appellatur. *Vin.*

4. *Lætaque serietas*] Hilaris & jocosa gravitas, severitas. Ab eo quod est serius, apud vetustiores Latinos mihi nondum lectum hoc denominativum. Sidonius Apollinaris in libri primi epistola nona: *Post nuptias Patricii Ricimeri tandem reditum est in publicam serietatem.* & in Narbone: *Risus, serietas, dicacitates.* Idem.

1, *Emi-*

Æternum placidos Manes complexa mariti,
Viva thorum quondam, functa fove tumulum.

ÆMILIVS MAGNVS ARBORIVS,
avunculus. III.

Culta mihi est pietas, patre primum, & matre vocatis.
Dicere sed rea fit, tertius Arborius.

Quem primum memorare nefas mihi, patre secundo.

Rursum non primum ponere, penè nefas.

Temperies adhibenda.

Ante alios. ¹ quanquam patre secundus erit.

Tu frater genetricis, & ⁴ unanimis genitoris :

Et

1. *Æmilivs Magnus Arborivs*] Quis- quis ille fit Arborius, cujus mentionem facit Severus Sulpicius in vita Sausæi Martini, duo celebrantur Aufonio Arborii, pater, & filius. Pater, Cæcilius Argicius Arborius, Aufonii avus maternus, de quo est carmen quantum. Filius vero Æmilivs Magnus Arborius, avunculus Aufonii, rhetor, de quo est hoc carmen tertium, & septimum decimum de Professoribus, quique post in vicessimo primo memoratur. Huic se semper ab incensabilis tam carum fuisse scribit Aufonius, ejusque tam multa in se agnoscit merita, ut dubitet, utrum antepondere debeat, patrem an avunculum. *Vinetus.*

2. *Dicere sed rea fit*] Ita vetus liber concipit: & hunc sensum habet. Si dico, Tertius Arborius, est rea pietas: non est ex pietatis officio. Nam primo loco ponere debui. *Scaliger.*

2. *Dicere sed rea fit*] Sic fuit scriptum hoc loco, & non, *Dicetur serie*, ut ediderunt, qui quod erat in vetere libro, non potuerant legere. Quanquam hoc *Dicere sed rea fit* (ita illic est antiquo more, pro sed) non satis videtur, quid sit, nec quomodo cohzreat cum eo quod sequitur. *Vinetus.*

2. *Dicere sed rea fit*] Sic in MS. efficitur, quamquam hoc quid sit, aut quomodo cum eo, quod sequitur cohzreat, non satis videre se fateatur bonus Vinetus. Explicandum est igitur: sed eadem, inquit, pietas, quam colui patre ac matre primis appellatis, in me fit rea debitriceque dicendi: *Tertius*, atque omnibus aliis, cum à parentibus discessi, proponendus est *Arboreus*. *Fit rea*, obligatur aut teneretur, ut iurisperiti loqui solent, ne cessè habet. Sic & in lure debendi rem. *Gronov.*

2. *Dicere sed rea fit*] Non intelligo, quid si? *Dicaris, & rea fit, tertius Arborius*. Pietas culta in matre patreque fit rea, dum tu Arbori tertius dicaris. Solet noster vocativos & nominativos confundere. vel, *dicaris (rea fit)*.

3. *Quanquam patre secundus erit*] puto melius: *quanquam a patre secundus erit. secundus alicui, ab aliquo, & ad aliquem* legi, nondum tamen, quod sciam, *secundum aliquo*. Verum tamen *divulgas* ita loqui licere crediderim. cur enim magis probum, *alium sapientem bonoque*, apud Horatium? ubi eadem præpositio *idcirco*.

4. *Unanimis genitoris*] recido litteram, ut sit, *genitori*. *Gronovius.*

4. *Unanimis genitoris*] Vno atque eodem

Et mihi qui fueris, quod pater, & genetrix.
 Qui me lactantem, puerum, juvenemque, virumque.
 Artibus ornasti, quas didicisse juvat.
 Te sibi Palladiæ anterulit 'toga docta Tolosæ:
 Te Narbonensis Gallia præposuit,
 Ornasti cujus Latio sermone tribunal:
 Et fora Hiberorum 'quæque Novempopulis.

Hinc

dem animo, singularique concordia cum patre meo. Idem vocabulum in villula Aufonii. *Vinetus.*

5. *Te sibi Palladia*] Tolosanos & Narbonenses omnes eloquentia & bene dicendi scientia superasti. Aquensis ergo civis, uti puro, Æmilii Magnus Arborius, Tolosæ aliquando egit, ut ex eo quoque altero carmine de illo cognosces. Quo tempore Aufonium puerum, quem unice diligebat, sororis suæ Æmiliz Æoniz filium, secum habebat, ut arbitrator, & instituebat. Vnde quum inter Urbes claras Tolosam celebraret Aufonius, eam sui alticem dixerit. Quod autem ad *Palladia* epithetum attinet, quod & in carmine xvii de Professoribus invenies, quum *Palladium* dixisset ante Aufonium saculis aliquot Martialis poeta Epigrammate centesimo primo libri noni:

*Marcus Palladia non inficienda Tolosæ
 Gloria, quem genuit pacis amica
 quies.*

Scripterunt ejus interpretes sic eam ideo appellasse, quod tum ibi studia litterarum, sicut & nunc, colerentur. Palladem enim artium sapientizque deam & præsidem veteres crediderunt. Sed sicut Athenæ fuerunt *Palladia* quoque appellatur, ut Ovidio libro septimo *Metamorphoseon*:

*Palladiasque in eo non cognoscendus A-
 thenas;*

quod urbem suam à Pallade conditam jactarent Athenienses, & eam perscrutante colerent, sic potest & Tolosæ Martiali, Aufonio, Sidonio, Pal-

ladiæ ab eadem dea sua esse appellata. Minervam namque, quomodo illam Latini vocant, quam Græci Παλλὰς, unum ex præcipuis Tolosanorum numinibus olim fuisse, mihi videtur innuere Sidonius Apollinaris, quum in Sapphico ultimæ epistolarum sic scribit de divo Saturnino: quem primum ac summum suum, ut ait Gregorius Turonensis, sacerdotem, circiter annum à Christo nato ducentessimum quinquagesimumque Tolosani in media sua Tolosæ occiderunt.

*Quem negatorem Iovis, ac Minerva,
 Et crucis Christi bene confitentem,
 Iunxit ad Tauri latrus injugati
 Plebs furibunda. Vinetus.*

6. *Toga docta Tolosæ*] Per togam intelligit professionem Rhetoricæ Latine: sic alibi:

*Palladia toga te primum venerata To-
 losæ. Scaliger.*

7. *Quaque*] Et quæ fora erant Novempopulis. Qui autem sint hi Novempopuli, patria scilicet Staphylî Rhetoris, inter Professores Burdigalenses viceſimo carmine decantati, quærendum, Auscorumne Metropolis, an aliqui alii. Aquitaniam quum inter fluvium Garumnam & montem Pyrenæum constitissent Iulius Cæsar, & Pomponius Mela, *Ausci* nominavit ille inter Aquitaniz populos, qui Galliæ Narbonensi essent proximi: Mela vero, eos Aquitanorum clarissimos dixit: apud quos, urbium opulentissima esset *Elaſaberru*, nomen varie-

H

depra-

Hinc tenus Europam, fama crescente, perito

10

Constantinopolis rhetore te viguit.

Tu per mille modos, per mille oracula fandi

Doctus, facundus, tum celer, atque memor.

Tu postquam primis placui tibi traditus annis,

Dixisti, nato me, satis esse tibi.

15

Me tibi, me patribus, clarum decus esse professus,

Dictasti fatis verba notanda meis.

" Ergo

depravatum in nostris veteribus novisque exemplaribus, sive hæc eadem sit cum Augusta, quam non multo junior Pomponio Ptolemæus *Ausciorum Urbem* memoravit, sive diversa ab illa. Hanc nos hodie Aquitanicam gentem satis novimus: quos etiam pro Ausciis *Auscis* tribus syllabis Strabo & Ptolemæus: Sidonius Apollinaris lib. VII. epist. VI. *Auscenses* appellavit. Ceterum nomen suum illud priscum amisit eorum metropolis: *Auscique* nunc vulgo, id est *Ausci*, gentis vocabulo nominatur. Quod autem *Novempopuli* dicti sint Ausci, auctorem habemus Ammianum Marcellinum: qui licet his tantummodo verbis ejus gentis meminerit in extremo libro quindecimo, *Novempopulos Ausci commendant*, tamen ex iis satis cognoscimus, quos intelligat Ausonius Novempopulos, apud quos avunculus causas oraverit, nisi quod non adeo liquet, ipsane princeps Ausciorum urbs, an provincia sit eo nomine nuncupata: urbs nimirum illa, quæ intra sua mœnia, novem aliquos populos ut colonia, exceperit: provincia vero, in qua essent populi novem, qui sub Ausciorum imperio degerent. Atqui provinciam Auscensem, quæ nunc *Auxitania* in Pontificalibus litteris dicitur, sicut & *Auxitanus*, ejus gentis Archiepiscopus, hanc ab istorum Novempopulorum vocabulo *Novempopulana* provinciam apud Sextum Rufum, ac substantive *Novempopulo-*

niam in vetere provinciarum nomenclatore appellatam legimus, ubi recensentur plures duobus quam novem populi, quibus & eorum Episcopis Ausciorum Archiepiscopus jus dicit, *Aquenses, Lactorates, Convenæ, Consurani, Boji, Beernenfes, Aurenfes Bigerrones, Elloronenses, Ellosares. Vinetus.*

8. *Hinc tenus Europam*] Hoc, quid sibi velit, non video. *Tenus* hic ablativum postulare: & Gallia Hispanique tam sunt in Europa, quam Thracia, in qua est Constantinopolis. *Vinetus.*

8. *Hinc tenus Europam*] Hoc nemo intelligit, nisi distinguatur, & legatur: *Hætenus Europam, fama crescente perito.* Subintelligendum ex versu præcedente *ornasti*, hanc nimirum Europæ partem Galliam & Hispaniam. *Græv.*

9. *Tum celer atque memor*] Scribo: *Tu celer atque memor.* Grævius.

10. *Dictasti fati*] Vetus liber non habet *fati*, sed *fatis*: Quæ vera est lectio. Nihil enim hic ad Fatos Ausonianos. Sed allusum ad veterum superstitionem, qui eo die, quo nomina pueris imponebant, *fata scribenda advocabant.* Hoc est, ut puero bona omnia caperentur, & ex nomine, & ex iis omnibus, quæ ab ejus horoscopo ad eum diem usque contingerant. Terrullianus: *Omnes idololatria obstrictæ nascuntur: dum adhuc ipsi vteri infulis apud Idola confectis radicibus gemmina sua demoniorum candidata profitentur: dum in partu Lucina, & Diana eju-*

eju-

" Ergo vale, Elysiam fortitus avuncule sedem.
Hæc tibi de Musis carmina libo tuis.

' C Æ.

ejulatur: dum per totam Hebdomadam Iunoni mensa proponitur: dum ultima die fata scribunda advocantur. Quem vocat hic ultimum diem, is est octavus, vel, si mavis, septimus, hoc est ultimus hebdomadis, qui Latinis erat Lustricus, Græcis ἀμφοδρόμια. Et quia eo die, ut dixi, nomen puero imponebatur, vocatus est Nominalis. Idem Terrullianus libro de Idololatria: Circa officia vero privatatum, & communium solennitatum, ut toga pura, ut sponsalium, ut nuptialium, ut Nominalium, &c. In eo die, quodcumque omen arripere poterant in bonam scævam ad imponendum puero nomen, id arripiebant. Idque vocabant Fata, ut jam vidimus superius. Sic idem nomen Pastoris nepotis interpretatur, carm. xi. Scaliger.

10. *Dictasti satis*] Vota prospera pueris nuper editis cum voto concepta, tabulisque obsignata ipsorum capitibus fuisse subiecta declarat D. Chrysostomus in Epist. ad Galatas, easque impietatis plenas scribit, & Seneca Epist. lx. *Exsecrationes parentum* appellat; Aufonius: *Fatis verba notanda*. De quibus Tertullianus de Anima: *dum ultima die fata scribenda advocantur*. Thomassinus.

10. *Dictasti satis*] Statius undecimo Thebaidos:

— *Quisnam fuit ille deorum,
Qui stetis orantem juxta, præceptaque verba*

Dictasti satis? —

Matheos ergo peritus fuit Æmilii Arborius, ejusque pater Cæcilius, ut ex insequenti carmine cognoscas: qui horoscopo, & cognita Aufonii genitura, quantus vir olim futurus esset, notaverant. Sed de istis Chaldæis & Genethliacis quid sentiret Favorinus philosophus, homo nostras, vide apud Gellium in principio quadragesimi Noctium Atticarum. *Vinetus.*

10. *Dictasti satis*] id est, prædixisti de me ea, quæ propter sui magnitudinem à fatiis meis notari merebantur: ita solebant astrologi, seu Chaldæi. Gellius de Euripide l. xv. c. xx: *Patris autem ejus nato illo responsum est à Chaldæis, eum puerum, quoniam adolevisset, victorem in certaminibus fore. id ei puero fatum esse*. De hisce, & consimilibus prædictionibus, quarum sexcenta reperias exempla loquitur nos: nec est hic locus *Votis*, quæ septimo die concipiebantur. Sic canit Paridi *fata* Nereus apud Horatium, l. i. od. xv. & Romanis Iuno, l. i. i. i. od. i. i. id est, prædicit ea, quæ deinceps eventura sunt. Quidquid autem cuique homini eventurum erat, *fata* Iovi cum tabulis assistentes notare credebantur. Latinus Pacatus in Panegyri. *Virum te tamen ipse admones? an ut illi majestatis tuæ participi Deo feruntur assistere Fata cum tabulis, sic tibi aliqua vi divina subservit, qua quod dixeris, scribas & suggerat?* quod autem Iovi vulgo tribuitur, assignat Ofridi suo Apulejus lib. xi, & de ejus ore, quo singulorum fata dictas, audisse, &c. quem tamen Iovem esse sapientes volunt, ut Isin Iunonem.

11. *Ergo vale*] Virgil. l. xi. Æn.

— *Salve aeternum mihi maxime Pallæ,
Æternumque Vale.* —

Varro in libris Logistoricis dicit, ideo mortuis *salve & vale* dici, non quod aut valere, aut salvi esse possint, sed quod ab his recedimus, eos nusquam visuri. *Servius*. Hinc Artemidorus lib. i. cap. ult. *Ἐὖ ἔρποντο καὶ ὑγίαινε, ἢ τι λήγειν, ἢ τι ἀκύνει ἀγασθόν. ἢ γὰρ ἀφαινοῦντες ἀλλήλους, ἢ τι μέλλοντες τι πρὸς τὴν ταῦτα λήγουσιν ἀνθρώποι, ἀλλὰ ἀπὸ κατὰ πόρρω ἀλλήλων, καὶ ἀπὸ ὑπὸν τρεπόμενοι*. Imitatus est Virgilium Statius in lac. Hetrusci, l. i. i. i. Sylv.

Salve supremum genitor, mitissime parentum, H 2 Su-

Supremumque Vale. — —
 noster infra aliquoties. Sed antequam
 manum, quod ajunt, de tabula; non
 incommode mihi versus hujus carmi-
 nis quintus suppleri videretur, si legas :

*Temperies adhibenda igitur, memorabo-
 re primus
 Ante alios : quamquam patre secun-
 dus eris.*

· CÆCILIVS ARGICIVS ARBO- RIVS, avus. IV.

Officiosa pium ne defere pagina munus.

Maternum post hos commemoremus avum
 Arborium, Æduico ductum de stemmate nomen,

Complexum multas nobilitate domus :

Qua Lugdunensis provincia, quaque potentes

Ædues, Alpino¹ quaque Vienna jugo.

Invida sed nimium generique, opibusque superbis,

Ærumna incubuit. Namque avus & genitor

Proscripti,² regnum quum Victorinus haberet

Victor : & in Tetricos⁴ recidit imperium.

10

Tum

1. *Cæcilius Argicius Arborius*] Duos
 in his carminibus observasse Arbo-
 rios jam supra dixi, patrem & fi-
 lium. In iisdem similiter Argicios
 duos invenio, hunc Aufonii avum :
 & illum Aufonii proavum, qui me-
 moratur in carmine sexto decimo
 de Professoribus. Quamquam ibi
Arficius ille scribitur, *spro* g, ut am-
 bigi possit utro modo illi vocaren-
 tur, *Argicine*, an *Arficii*. Vinet.

2. *Quaque Vienna*]

— *Alpinus opulenta Vienna colonis,*
 n carmine de Arelate, libro de claris
 urbibus. Vinet.

3. *Regnum quum Victorinus haberet*]

Gallienus Mediolani occisus fuit an-
 no Imperii quindodecimo, at Chri-
 sti, ut putatur, ducentesimo & se-
 ptuagesimo. Sub eo rem Romanam
 male administrante, Victorinus Gal-
 liarum invasit imperium, *vir strenuis-
 simus*, inquit Eutropius, sed qui
quum nimia libidine esset, & matrimonia
aliena corrumpere, Agrippinæ Colo-

niz, imperii sui anno secundo inter-
 sectus fuit. Huic successit Tetricus,
 Senator Romanus : qui *Aquitaniam*
honore Præsidii administrans (Eutropii
 verba sunt) *absens à militibus Impera-*
tor electus est : & apud Burdigalam per-
puram sumpsit. Hujus quoque filius,
 Tetricus minor cognominatus, Cæ-
 sar appellatus fuit. Plura de istis Ty-
 rannis Trebellius Pollio. Sed aliud
 nihil usquam de Arboriis nostris, &
 eorum proscriptione. Vin.

4. *Recidit imperium*] Ita ex vetusto
 libro. Primam enim more antiquo-
 rum produxit, ut Lucretius *reducere*,
 & alia plurima. Sic idem eodem *de*
Chalcidico dixit :

Missum, ac remissum rursus ad me re-
ferunt. Scaliger.

4. *In Tetricos recidit Imperium*] Sic
 fuit in exemplari : sed quia *re* corri-
 pi solet, quæ hoc loco producenda
 est, qui *re* in de mutaverunt, emen-
 dasset potius, in *Tetricos recidit im-*
perium. Sed vide, quæ de verbo hoc
 monui.

Tum profugum in terris, per quas erumpit Aturrus,

Tarbellique furor perstrepat Oceani,
Grassantis dudum fortunæ tela paventem

' Pauperis Æmilix conditio implicuit.

Mox tenuis multo quæsitâ pecunia nifu,

Solamen fesso, non & opes tribuit.

' Tu cœli numeros, & ' conscia sidera fati

Callebas, studium dissimulanter agens.

Non ignota tibi nostræ quoque formula vitæ :

Signatis quam tu condideras tabulis ;

Prodita non unquam. sed matris cura retextit

' Sedula, quam timidi cura tegebat avi.

Tu novies denos vitam quum duxeris annos ,

Expertus ' Fortis tela cavenda dæx ,

" Amissum flecti post trina decennia natum.

" Saucius, atque uno lumine cassus eras :

Dice-

monuimus in Ludo Sapientum. *Vinetus.*

5. *Pauperis Æmilix*] Æmilix Corinthiæ Mauræ, aviæ Aufonii. *Idem.*

6. *Tu cœli numeros*] Chaldeus erat, seu genethliacus. *Vinetus.*

7. *Et conscia sidera fati*] Virgilius quarto Æneidos :

*Testatur moritura deos, & conscia fati
Sidera. — — —*

Manilius vero sic Astronomica sua exorsus est post Virgilium :

*Carminibus divinas artes & conscia fati
Sidera, diversos hominum variantia
casus. Id.*

7. *Conscia sidera fati*] Vir maximus nominis & meriti Nic. Heinsius L. *fatis.*

8. *Sedula quam timidi*] Codex optimus : *sedula quod timidi.*

9. *Fortis dæx*] Fortunæ, de qua satis multa Lilius Gregorius syntagmate sextodecimo. *Vinetus.*

9. *Expertus fortis tela*] Lega : *Expertus Fortis tela cavenda Dæx.* *Fors* est Fortuna. pro hoc paulo ante dixit :

Grassantis dudum Fortuna tela paventem. Grævius.

10. *Amissum flecti*] In sequenti versu monstrum scripturæ habebat vetus liber :

Saucius oclerus lumine cassus eras.

Pro quo substituit corrector Lugdunensis : *extincto lumine.* Suspicaret legendum *oculo tuo.* Ocle, ocule, hoc est, saucius oculus tuo lumine cassus eras. Vocandi casu pro nominativo Aufonium uti sæpe ostendimus. Tanquam filius esset lumen oculi, hoc est, patris. Et parentes orbi, ut oculi orbi dicuntur. *Scaliger.*

10. *Amissum flecti*] Lega *flecti*, Scaliger. *Vinetus.*

11. *Saucius oclerus*] Ita est scriptura vetus. Lega : *Saucius ac laevo lumine cassus eras.* Bini liberi huic Cæcilio Arbotio, Æmilius Magnus Arbotius, & Æmilia Aconia Aufonii mater. Æmilium quia amisit, dicit eum poeta cassum lumine laevo, id est, alterum è duobus eum amisisse lumen. Hæc sane locutio, similiter usitata

Dicebas sed te solatia longa fovere;

Quod mea præcipuus fata maneret honos.
Et modo conciliis animarum mixte piorum

Fata

pata Quintiliano lib. vi. *Mihi filius minor quintum egressus annum, ut in malis agerem, prior alterum et duobus eruit lumen.* Nam liberi parentum quasi oculi & lumen. Festus: *Orba est, quæ patrem, aut matrem, aut filios, quasi lumen amisit.* Lipsius.

II. *Saucius oclerno*] Lipsius: *ac laus.* Sed cur non, *dextro*, potius? Ita debebat scribere, amisso filio, cum non haberet nisi in Nepote ex filia solatium. Scaliger, *oculo tuo*, sed sine exemplo contractionis. Luminibus æquari sobolem, alibi notavi. Sic Venantius lib. i. de vita Martini:

Cum magis hac reputem præsentis damna salutis

Me spectante rapi natam, mea lumina luci.

Barthius. Neoliter Cels. Gravius, & Geographicis Astronomicisque monumentis celeberrimus Ioannes Blaeu, magni patris major filius.

II. *Saucius oclerno*] E primo Scaligerianæ editionis intuitu suspicabar, *Saucius ac*, vel *aque unv.* l. c. e. 80d valde est speciosa Lipsii conjectura; verisimilior Barthii. Liberi enim duo, duo nostri oculi. Laus autem oculus, filius vix dici potest, ubi altera est filia, cum dextera omnia lævis præstantiora sint, ut & masculi puellis. Notaverat deinceps in margine Scaliger, *Saucius os*, *laus* &c. de qua lectione quid dicam? Vt plurimum Suffert sumus, ac nostra miramur. Quintiliani certe locus pro me facit, & hic D. Hieronymi. Epist. ad Rusticum: *Syria mihi velut fidissimum naufragio portus occurrat.* Vbi ego quidquid morborum esse poterat expertus, ex duobus oculis unum perdidit. Innocentium enim partem animæ meam repentinus febrium ardor abstraxit. Nunc uno & toto mihi lumine Evagrius nostro frater. E quo loco & aliis compluribus

facile animadverti, quam diligens Quintiliani lector fuerit D. Hieronymus. Ergo non liberos tantum, sed & quosvis dilectos oculos appellarunt, uti & eos, quos amamus, tamquam oculos nostros nos amare, & in oculis ferre dicimus. Catull. in Carmine ad Manliam de fratre:

Hei misero fratri juncundum lumen ademptum:

Tecum una tota est nostra sepulta domus.

Apulejus de Critia & Carino:

Hoc mihi vos eritis, quod duo sum oculi.

Adrastus apud Pindar. Olymp. od. vi. de Amphiarao ad Thebas debiscente terra absopto: *ποσειδωνος οφθαλμοις*. Latinus Pacatus in Pangey. *qui quoniam essent domi filii, gemina illa spes, oculique reipublica.* &c. Elegantissimus item de oculis locus est apud Heliodorum l. 2, ad quem quoque Bourdelotius aliqua concessit hac facientia. Nec in hominibus tantum, sed & in anima carentibus frequentata hæc translatio. Libanius Sophista in Lamentatione Nicomedie: *Ω δαιμόνος, οίον τ' οίκου μόνος ἀνθρώπος βίβρομεν. αἷς ἐξερπλυνεῖ καὶ τὴν ἰστέον ἡ πειρεῖ.* *Ἥρωναίον καταβύσας οφθαλμοῖς.* Iustinus lib. v. c. 8. *Cum multi dolendam Atheniensium nomen, urbemque incendio consumendam censerent, negatus Spartani ex duobus Græcia oculis alterum erantur.* Ita & Iulianus Damasum τὸς ἰαῖας ἀνθρώπος οφθαλμοῖς appellavit: nec non Pindarus Olymp. od. 11. Theronis majores οφθαλμοῖς Σικελίδας.

12. *Animarum mista priorum*] Miste pro mista legerem, ut sit, O ave Arbori, qui jam mistus es coetui animorum piorum, & sic piorum piorumve, pro priorum. Vincius.

12. Ani-

Fata tui certe nota nepotis habes.
Sentis quod quæstor, quod te præfectus, & idem
Consul, honorifico munere commemoro.

12. *Animarum mixta priorum fata*
tuis] Quæ sunt illa fata nepotis mix-
ta priorum animarum consiliis?
Mentem horum versuum nemo asse-
quatur, nisi scribatur, ut scripsisse
Aufonium persuasissimum habeo:

*Et modo consiliis animarum mixte pio-
rum*

Fata tui certe nota nepotis habes.

Mixte pro mixtus. Sæpe enim non
Aufonius modo, quod magnus Sca-
liger notavit, sed & alii poetæ casu
quinto pro primo utuntur. vide quæ
doctus ille Sanctius in Minerva sua
concessit exempla. Sensus est: Tu, qui

nunc inter beatos agis in campis Ely-
siis, jam certus es te vera cecinisse de
tui nepotis fati. Honoribus enim,
quos ex genesi ejus prædixeras, jam
functus est. Superius ostendit eum
fuisse Astrologiæ peritum, & fata
Aufonio præsignificasse:

*Non ignota tibi nostra quoque formula
vita,*

Signatis quam tu condideris tabulis.
Pro priorum, scripti: piorum. Conci-
lia animarum piorum, sc. hominum,
sunt cœtus illi beatorum in campis
Elysiis, de quibus Virgilius & alii
Gravium.

ÆMILIA CORINTHIA

MAURA, avia. v.

ÆMiliam nunc fare aviam, pia cura nepotis:
Conjux prædicto quæ fuit Arborio.

Nomen huic jocularè datum: cute fusca quod, olim

Æquales inter Maura vocata fuit.

Sed non atra animo: qui clarior esset olore,

Et non calcata qui nive candidior.

Hæc non deliciis ignoscere prompta pudendis,

Ad perpendiculum seque suosque habuit,

Hæc me præreptum cunis, & ab ubere matris

Blanda sub austeris imbuat imperiis.

Tranquillos aviæ cineres præstare quieti

Æternum Manes, si pia verba loquor,

ÆMI-

1. *Ad perpendiculum*] Ad amuf-
sim, ad normam, & regulam. *Vinetus.*

2. *Præreptum cunis*] Quem ex ipsis

cunis, & adhuc infantulum respuit in
suas ædes. *Id.*

ÆMILIA HILARIA, matertera,
virgo devota. VI.

TVque gradu generis matertera, sed vice matris,
Affectu nati commemoranda pio,
Æmilia in cunis Hilari cognomen adepta,
Quod læta, & pueri comis ad effigiem,
Reddebas verum non dissimulanter ephebum,
More virum medicis artibus experiens.
Feminei sexus odium tibi semper: & inde
Crevit devotæ virginitatis amor;
Quæ tibi septenos novies est culta per annos.
Quique ævi finis, ipse pudicitix.
Hæc, quia uti mater monitis & amore fovebas,
Supremis reddo filius exsequiis.

1. *Virgo devota*] Devota virgo; intelligitur, quam Græci *ἀννηγάς* vocant. Extat libellus Ambrosii ad Virginem devoram. Devotarum virginum duo genera reperio, dñum; quod vovebat se, ut hæc Ausoniana: alterum, quod devovebatur à parentibus ipsis, ut apud Ambrosium. Quæ sit Devota virgo mox ipse explicat:

Crevit devota virginitatis amor.
Item in Cataphormâ:
Imuba, devota qua virginitatis amorem
Parcaque anus coluit.

In notis Præbi hodie legitur: D. V.
Devotus vir. possit legi: Devota virgo.
Quanquam scio & viros devotæ virginitatis fuisse. Terullianus in Va-

lentionos: *Proculus noster virginis senectus*. Ita enim legendum in Textuliano. Iique dicebantur *παρθενικά*. Scaliger.

2. *Non dissimulanter*] Non arte aliqua, sed naturali facie. Vinctus.

3. *Devota virginitatis amor*] Quas Ausonius Virgines Devotas hoc loco, & in carmine vigesimo sexto appellat, ac Ambrosius in libro ad Virginem Devoram, virgines erant deo dicatæ, consecratæ, devotæ, quas nos Galloromani *Nonne* hodie vocamus: quod vocabulum invenies apud Hieronymum in eo, quod scripsit ad Eustochium de Custodia virginitatis. Vinctus.

CL. CONTENTVS, & IULIVS
CALIPPIO, patrui. VII.

ET patrups Elegæ meos reminiscere cantu;
Contentum, tellus quem Rurupina tegit.

Ma-

1. *Elegæ*] Sic fuit in exemplari, enim est *ἐλεγεία*, ut & *ἐλεγίον*, in quæ vulgo *elegia* dicitur. Græcum Epigrammate nonagésimo quarto: & di-

Magna cui & varix quæſita pecunia fortis ,

¹ Hæredis nullo nomine tuta perit.

Raptus enim lætis, & adhuc florentibus annis ,

5

Trans mare, & ignaris fratribus oppetiit.

Itilius in longam produxit fata ſenectam ,

Affectus damnis innumerabilibus.

Qui comis, blandusque, & ⁴ menſa commodus uncta ,

Hæredes ſolo nomine nos habuit.

10

Ambo pii, vultu ſimiles, ⁵ joca ſeria mixti ,

Ævi fortunam non habuere parem.

Diſcreti quamquam tumultis, & honore jacetis :

⁶ Commune hoc verbi munus habete, Vale.

A T T V.

& diphthongus iſta et tam in i, quam in t, à Latinis verti ſolet. de qua re Priſcianus libro primo. Sed totus verſus ſic iſſic habebat :

Et parvos elega meos tenuiſſet eantim. Vincius.

1. Elegia] Adde ad ea, quæ Vincius, locum ſervii ad Eclogam vi Virgilii: *Thalia. Muſa ſcilicet: & Græci ait* *Θαλίη. Nam latine Thalea dicuntur, ſicut Cytheria Cytherea: ſed propter euphoniæ contemptum judicula, & in græcis ætæ permanſit.*

2. *Tellus Rutupina*] Terra Britanniæ. Vincius.

3. *Hæredis nullo nomine tuta perit*] Pro periit contra æ.

4. *Hæredis nullo nomine tuta*] Claudius Contentus quum trans mare, & in Britanniâ inſula negotiaretur in morbum incidit: eoquæ ibi perit pecunioſus, ubi nec fratrum, nec aliorum ſuorum quiſquam fuit, qui ſe pro hæredæ gereret. Vincius.

5. *Menſa uncta*] Pingui, Carullus in carmine nuptiali, & lauta. Viſit.

6. *Loca ſeria miſſi*] Qui ſeria jocos miſcerent, & temperarent. Vincius.

7. *Commune munus*] Ut uterque hoc verbum Vale ſibi dictum accipiat. Quæ utrimque non ſolum viventes in-

ter nos, verum etiam viventes ad mortuos, & mortui ad viventes. Ut in his Parentalibus ad multos vita functos Auſonius: ac Æneas ad interfectum in proelio Pallantem undecimo Æneidos:

*— ſalva æternum mihi maxime Pallade
Æternumque vale. —*

At contra Creuſa in extremo ſecundo mortua, ad ſuum Æneam viventem: *lamque vale: & nati ſerva communis amorem.*

Sed de hoc verbo hæc in commentariis Servii ſcripta legimus, quum diſſet Æneas libro tertio Æneidos de Polydori funere:

*— animamque ſopulchro,
Condimus, & magnâ ſupremum voco-
clemur.*

Hoc loco dicimus more ſolemnis, hoc eſt tertio Vale. Non ſe ordine, quo natura miſerit, cuncti ſequemur. In iſdemque in quintum & undecimum: *Quando morietis ſalva, & Vale dicimus, non conſiderandam etymologiam, quaſi iis bonam ſalutemque optemus, in quibus nulla eſſe poſſit: ſed notandam conſuetudinem, quod iis Vale dicere ſoleamus, à quibus recedimus. Idem. Sed & hoc munus ſupra. Idem.*

ATTVSIVS LVCANVS TALISIVS, focer. VIII.

Q Vi proceres, veteremque volet celebrare Senatum,
 Claraque ab exortu stemmata Burdigalæ :
 Teque, tuumque genus memoret, Lucane Talisi :
 - Moribus ornasti qui veteres proavos.
 Pulcher honore oris, tranquillo pectore, comis, 5
 Facundo civis major ab ingenio.
 Venatu, & ruris cultu, victusque nitore,
 Omne ævum peragens ; publica despiciens.
 Nosci inter primos cupiens, prior esse recusans.
 Ipse tuo vivens ¹ segregus arbitrio. 10
 Oprabas tu me generum florefite juvena.
 Optare hoc tantum, non & habere datum.
 Vota probant superi : meritisque faventia sanctis
 Implent fata, viri quod voluere boni.
 Et nunc perpetui sentis sub honore sepulchri, 15
 Quam reverens natæ, quamque tui maneam :
 Cœlebs namque gener nunc hæc pia munera solvo.
 Nam & cœlebs nunquam desinet esse gener.

1. *Segregus*] Segregatus, sejunctus ab aliis. Idem *segregex* apud Sidonium Apollinarem *Veneris*.

1. *Segregus arbitrio*] *Segregus* respicit genus latinæ linguæ. Lege:

Ipse tuo vivens segregis arbitrio. Grævius.

2. *Optare hoc tantum*] Ita lege ex veteri libro. *Scaliger.*

3. *Vota probant superi*] Pulchre explicat Catulli versum in carmine nuptiali :

Quod pepigere viri, pepigerunt ante parentes.

Quod ideo dico, quia versum hunc doctissimus Muretus suspectum habet, *G. Canterus.*

ATTVSIA LVCANA SABINA, UXOR. IX.

H Actenus ut caros, ita justo funere fletos
 Functa piis cecinit nœnia nostra modis.
 Nunc dolor, atque cruces, nec contrectabile fulmen,
 Conju-

Conjugis ereptæ mors memoranda mihi.

Nobilis à proavis, & ' origine clara senatus,

Moribus usque bonis clara Sabina magis.

Te juvenis ' primis luxi deceptus in annis,

Perque novem cœlebs ' te fleo Olympiadas.

Nec licet obductum senio sopire dolorem.

Semper crudescit nam mihi pœna recens.

Admittunt alii ' solatia temporis ægri.

' Hæc graviora facit vulnera longa dies.

Torqueo deceptos ego vita cœlibe canos:

Quoque magis solus, hoc mage mœstus ago.

Volnus alit, quod muta domus flet, & thorus alget: 15

' Quod mala non cuiquam, non bona participo.

Mœreo

1. *Origine clara senatus*] Ita recte Lugdunenses, quamvis vix prima in scripto syllaba compareat. Sic præcedenti carmine:

Qui proceres, veteremque volet celebrare senatum,

Claraque ab exortu stemmata Burgigala.

2. *Primis luxu deceptus*] Luxi est legendum. Est autem Virgilii imitatio: apud quem Dido de amisso marito dicit libro quarto Æneidos:

Postquam primus amor deceptam morte sefellit. Venerus.

3. *Te fleo Olymp.*] Liber præstantiss. desleo Olympiadas. nec aliter censuit legendum Barthius.

4. *Solatia temporis ægri*] Cavetis cum viro *περίλυτον* ægre legas. dolore ac ægritudine animi laborantes ægri, solent tamen & temporis solatia admittere: at mihi misero cum ipso temporis incremento, luctus accrescit. Seneca Agamemnone vers. 129.

Proin quidquid est, da tempus ac spatium tibi,

Quod ratio nequit, sape sanabit mora.

Diphilus: *Λυπὸς ὅτι πόνος γίνετ' ἰατρὸς χρόνος*, &c. Vide & quæ Cicero ad Torquatum, aliisque in Epi-

stolis Consolatoriis ea de re ad Ciceronem.

5. *Hæc graviora facis*] Ita & Ovidius lib. IV. Trist. clvi, de Tempore:

Hoc minuit luctus, massaque corda levat.

Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,

Præterquam curas attenuare meas.

Admetus ad Alceſtin, apud Eurypidem vers. 334.

— *Σὺ γὰρ οὐκ ἀνήμερος.*

Οἷόν τ' ἐπιδέξῃς σὺν ἐτήσιον τοῦτο.

Ἀλλ' εἰ δὲ αἰὶν', οὐ μὲν ἀντιχρῆς γοναί.

Sophocles Electra:

Ἀντι μ', ἀντι πνεύματι.

Ταῦτα γὰρ ἄλυστα νέκρωσται.

Horatius l. II. od. IX:

Tu semper urges flebilibus modis

Idyſſen ademptum: nec tibi vespere

Surgente decedunt amores,

Nec rapidum fugiens a solem.

Lucretius lib. III:

At nos horridis emefactam te proſtibus

Insatiabiliter deflebitis, æternumque

Nulla dies nobis mortem è pectore demet.

6. *Quod mala*] Non est mihi do-
mi post amissam te, & uxor, quicquam com-

Mœreo, si conjux alii bona: mœreo contra ,

Si mala : ad exemplum tu mihi semper ades.

Tu mihi erux ab utraque venis : sive est mala, quod tu

Diffimilis fueris : seu bona, quod similis.

20

Non ego opes cassas, & inania gaudia plango :

Sed juvenis juveni quod mihi rapta viro.

Læta, pudica, gravis, genus inclyta, & inclyta forma ,

Et dolor, atque decus conjugis Aufonii.

Quæ modo septenos quater impletura Decembres ,

25

Liquisti ¹ natos, pignera nostra, duos.

Illa favore Dei, sicut tua vota fuerunt ,

Florent, optatis accumulata bonis.

Et precor ut vigeant : tandemque superstitute utroque

Nunciet hoc cineri nostra favilla tuo.

30

communicem consilia : siquid boni ,
siquid mali, mihi acciderit, quem
participem habeam. *Vinctus.*

7. *Et dolor atque decus conjugis*] Sic
fuit in exemplari. Virgilius decimo
Æneidos de Pallante in pugna oc-
ciso :

*O dolor atque decus magnum reditura
parenti.* *Vinctus.*

8. *Natos duos*] Marcus ambos, an
marem & feminam ? Primus Aufo-
nii filius, fuit Aufonius : qui obiit
infantulus, & ut arbitror, ante ma-
trem. De hoc est proximum carmen.
Filiū etiam habuit Hesperium :
quem nominat pater in carmine un-
decimo, quum nepotis sui ejus filii
Pastoris acerbum fatum mœret : &
in cujus Hesperii gratiam se Fastos

scripsisse dixit, in epigrammate de
iisdem Fastis : & ad quem misit car-
men de Cæsaribus, & Protrepticon
ad nepotem, epistolamque, *Qualis
Picena*, & cujus meminit in epistola
ad Paulinum, *Quarta me aff.* Ha-
buit & filiam, quam nusquam qui-
dem nominat : sed ejus meminit in
Protreptico illo ad suum ex ea nepo-
tem Aufonium, & in litteris ad
Hesperium filium tunc scriptis,
quum idem ipsum carmen ei misit.
Gregorium vero, cui mittitur Cupi-
do cruci affixus, hunc appellat filium,
sed miror, quod hujus alibi nullam
mentionem fecerit, qui soleat filios
etiam vocare alios, quam quos ge-
nuerit : veluti Symmachum & Pon-
tium Paulinum in epistolis. *Vinctus.*

AVSONIVS parvulus, filius. x.

NOn ego te infletum memori fraudabo querela ,

Primus nate meo nomine dicte puer.

Murmura quem primis meditantem absolvere verbis ,

¹ Indolis ut plenæ, planximus exsequiis.

Tu

1. *Indolis & plene*] Ita Lugdunen-
ses ediderunt, quum non *plene*, sed

absque *l, pene* esset in exemplari: quo-
modocunque legendum sit. *Vinctus.*

1. *Indo-*

Tu gremio in proavi funus commune locatus , 5
 ' Invidiam tumuli ne paterere tui.

1. *Indolis et pane*] Forte, *indolis at plena*. Sed melius, *indolis ut plena*. id est. tanquam plenz indolis puerum, seu adolescentem, te planximus, quamvis in ipsa infantia mortuum.

2. *Invidiam tumuli*] In eodem cum proavo sepultus es tumulo, ut ne quis invideret, si tibi separatim tantillo puerulo monumentum esset *extructum*. *Vinetus*.

2. *Invidiam tumuli*] Vide Kirchmannum de funeribus, pag. 24. Plutarchus ad Vxorem: *Τοῖς ὃ πατρὸς καὶ παλαιῶς ἴσται καὶ τόμοις ἐμψαίνοντα μὲν δὲ ἢ αὐτὴ τῶν αἰλῶνων. Τὸς γὰρ αὐτῶν νεκρῶς ἀπαγορεύον ἢ τοῖς ἐπιφύουσιν, ἢ τ' αὖ καὶ θνήσκουσιν αὐτοῖς, οἷα εἰσὶν ὑπὲρ θανάτων ποιεῖν τῶς αἰλῶν.*

P A S T O R, nepos ex filio. xi.

TV quoque maturos, puer immature, dolores
 Irrumpis mœsti luctus acerbus avi ,
 Pastor chare nepos, ' spes cuius certa fuit res ,
 Hesperii patris tertia progenies.
 Nomine, quod casus dederat : quia fistula primum 5
 Pastorale melos concinuit genito.
 Sero intellectum vitæ brevis argumentum :
 Spiritus afflatis quod fugit è calamis.
 Occidis emissæ percussus pondere testæ :
 Abjecit tecto quam manus artificis. 10
 Non fuit artificis manus hæc. ' manus illa cruenti
 Certa fuit fati, ' suppositura reum.
 Heu quæ vota mihi ! quæ rumpis gaudia, Pastor !
 Illa meum petiit tegula missa caput.
 Dignior ô, nostræ gemeres qui fata senectæ : 15
 Et quererere meas mœstus ad exsequias.

IV-

1. *Spes cuius certa fuit res*] Ita explicanda hæc sunt ; de quo concepta spes adeo certa fuit, ut nullo pacto liceret in dubium revocare; tanta jam elucescebant in eo indicia indolis exoptatissimæ. In protreptico ad Nepotem; vel, *te vel spe mihi porge fruendum*. Et in Prof. Burd. c. xi. *spem magis, quam rem, suadendam præbuisse avunculo, de Herculano sororis fil. ad quem verum*

exempla alia pauca congeffimus.

2. *Manus certa*] Vt *certos ißus* dixit in epigrammate septuagesimo secundo : & *certam hastam* Virgilius undecimo *Æneidos*, inevitabilem, ut vetus commentator exponit. *Vinetus*.

3. *Suppositura reum*] Fatum sive Parca, cuius hoc fuit facinus, miserum artificem in locum suum supposuit. *Vinetus*.

1. Si qua

IVLIA DRYADIA, Soror. XII.

' Siqua fuit virtus, cuperet quam femina prudens
 ' Esse suam, soror hac Dryadia enituit.
 Quinetiam multas habuit, quas sexus habere
 Fortior optaret, nobilitasque virum.
 Docta satis ' vitamque colo, famamque tueri :
 Docta bonos mores ipsa, suosque docens.
 Et verum vita cui carius : unaque cura ,
 Nosse Deum, & fratrem diligere ante alios.
 ' Conjuge adhuc juvenis caruit : ' sed seria vitam

5

Mori-

1. *Siqua fuit*] Lego ex vestigiis ejusdem libri :

Siqua fuit virtus, cuperet quam femina prudens

Esse suam, soror hac non Dryadia fuit ?

Equa fuit, inquit, virtus, quam casta & prudens matrona optare posset, qua Dryadia prædita non fuerit ? An non omnibus illis virtutibus fuit Dryadia, quasunque cuperet prudens femina ? Nam Latinum est : ego sum hac virtute, hac doctrina. Scaliger.

2. *Esse suam cupiit hanc Dryadia soror*] Ita Lugdunenses ediderunt, quum haberet exemplar : *Esse suam soror hac Driadria, non ruit*. Quod quum legisset studiosorum quispiam veterum doctorumque hominum, mendosumque animadvertisset, singulas negationis litteras perscripserat : & inter eas aliquid scripserat, sed quod ipse legeret, alii non item, nisi forte syllabam *vi* repositam voluerit. Conveniret namque satis *vi-ruit* pro *non ruit* : & pleraque pentametra sic trisyllabis finit Ausonius. Aliæ porro sunt *Driadia* in carmine vicesimo tertio & vicesimo quinto, quas per vocalem Latinam cunctas scribebat antiquus librarius : Produ-cunt vero cunctæ primam syllabam :

& hic *Driadia*, cui Lugdunenses non debuerunt addere : sic notata erat, *Driadria* : quibus apicibus multas syllabas longas per totum illum librum notatas observavimus. *Vine-tus*.

2. *Soror hac non Dryadia fuit*] Hoc Scaligeri, non Ausonii est, qui *Dryadiam* prima longa & tertia brevi ponit carm. xxi i i, & xxv. in MS. erat, *Dryadia non ruit*, lege : *Soror hac Driadia enituit*. Tacitus Annal. xi : *cogita-ret plebem, qua toga enitesceret*. Gronovius.

3. *Vitamque colo*] Calathisque Minervæ, lana & tela. Virgilius octavo *Æneidos* :

— quum femina primum

Cui tolerare colo vitam tenuisque Minervæ,

Impositum cinerem, & sopitos suscitavit ignes,

Noctem addens operi, famulasque ad lumina longo

Exeret penso, castum ut servare cubile

Conjugis, & parvos possit educere nato-s. Vine-tus.

4. *Conjuge adhuc juvenis caruit*] Ea quum adhuc esset ipsa juvenis, maritum amisit, Pomponium Maximum, ut suspicor, qui carmine quindecimo celebratur. *Vinetus*.

5. *Sed seria vitam*] Hæc non capio. *Pul-*

Moribus austeras æquiperavit anus.
 Produxit celerem per sena decennia vitam,
 Inque domo, ac tecto, quo pater, oppetiit.

10

Pulmanniana editio legit : *viduata* | *stum*, alteri non dubitem *lectional*
marito. Quod si ex manuscriptis han- | *præferre*. *Grævius*.

A V I T I A N V S, Frater. XIII.

A Vitianum, Musa, germanum meum

Dona querela funebri :

Minor iste natu me, sed ingenio prior

Artes paternas imbibit.

Verum juventæ flore læto perfrui ,

Ævique supra puberis

Exire metas, vetuit infesta Atropos.

Heu quanta vitæ decora !

Quem cultum spei, quem dolorem faucis

Germane pubes deferis !

10

Ger-

1. *Minor iste natu me*] ita ex eodem libro plane legendum. Vides, quantum sibi permisit Corrector Lugdunensis. *Scaliger*.

1. *Minor iste natu me, sed ingenio prior*] Sic fuit in exemplari. *Vinetus*.

2. *Quem cultum spei*] Legendum censeam :

Quem sape lætum , quem dolorem faucis

Germane pubes deferis. *Scaliger*.

2. *Quem cultum spei*] Hoc si sic edit Aulonius, secundum jambici metri pedem, Spondeum fecerit aut Trochæum. Non autem recipit Trochæum hoc metrum. Spondeum igitur posuerit pro jambio in secundo loco jambici : quod ipsum interdum facere ostendimus. *Vinetus*.

2. *Quem dolorem faucis*] *Socii* hic per metrum legere non licet, sed *faucis* pro fauciat, laxis, exulceratis morte immatura talis adolescentuli. *Idem*. Supra carm. iv :

Faucis, ac uno lumine cassus eras.

3. *Quem cultum spei quem dolorem faucis*] Sic enim veteres : non, *Quem sape lætum*, quæ conjectura Scaligeri est. Nihil autem mutandum in verbis, sed versus sunt turbati, quos minimo negotio sic in integrum restituiimus :

Verum juvenis flore læto perfrui

Ævique supra puberis

Exire metas vetuit infesta Atropos,

Heu quem dolorem faucis !

Heu quanta vitæ decora , quem cultum spei

Germane pubes deferis ! Gronov.

3. *Quem sape lætum , quem dolorem faucis*] Sic Scaliger edidit. Ante legebatur in editione Pulmanniana. *Quem cultum spei , quem dolorem socii*. Quod procul dubio ex veteribus libris habuerunt. Inde commodè rescribendum duxerim : *Quem multum spei , quem dolorem faucis*. *Tauilogia* enim est, *quem lætum , quem dolorem*. *Grævius*.

1. Val.

Germane carnis lege, & ortu sanguinis,
Amore penè filius.

VAL. LATINVS EVRONIVS,
gener. XIV.

O generis clari decus, ò mihi funus acerbum,
Euroni, è juvenum lecte cohorte gener,
Occidis in primæ raptus mihi flore juventæ,
Lactantis natì vix bene note pater.
Tu procerum de stirpe satus, prægressus & ipsos,
Vnde genus claræ nobilitatis erat.
Ore decens, bonus ingenio, facundus, & omni
Dexteritate vicens, præcipuusque fide.
Hoc præfecturæ sedes, hoc Illyris ora
Præside te experta est, fiscus & ipse cliens.
Nil ævi brevitatem tamen tibi laudis ademptum.
Indole maturus, funere acerbus obis.

P O M-

1. *Vallatinus*] Non sic legerim, sed *Val. Latinus*. Et vetus liber non *Euronius*, sed *Euronium* habet. Igitur vocabatur, *Val. Latinus Euronius Thalassius*. Symmachus: *Quare igitur incertus animi, qua mihi nunc potissimum super viro honorabili Thalasio genero tuo verba sumenda sint.* Scaliger.

2. *Euronius*] Admittenda est, nisi fallor, veteris libri lectio, in quo *Euronius* appellatur, vocabulo Græco ab *Ω* & *ρ* *ω* *ν*.

3. *Prima*] Ita vetus liber: sed melius puto, *primo*. Sic carm. parent. tal. xx:

Ereptus primis ævi florenti in annis.

4. *Hoc præfectura*] Quæ præfectura hæc fuerit, nescio. Pater Ausonii se præfectum Illyrici nuncupat in versu quinquagesimo secundo Epicedii, si forte eidem præfuit Illyridi post eum *Euronius*. Quod si Ausonii nepotis, ad quem Protrepticon Iussit Ausonius, pater fuit hic Vallatinus,

eum, suum generum in versu illius Edyllii quadragesimo quarto, Proconsulem fuisse scribit Ausonius. *Vinctus*.

5. *Fiscus & ipse cliens*] Quæstura illustis, ut quam se gessisse prædicat socer Ausonius in extremo protreptico ad Nepotem. *Fiscum* pro *arario* locis aliquot Eutropius accipit, sed Budæus scripsit in annotationibus *Ærarium* proprie pecuniam publicam & Imperii. *Fiscum* vero pecuniam Imperatoris & principis. Quod autem Lugdunenses *cliens* hic scripserant, *cliens* fuit in exemplari. *Vinctus*.

5. *Fiscus & ipse cliens*] Ita Lugdunenses: vetus autem liber, *cliens*, quod merito improbarunt. Sic enim in Paulino c. xxiv legimus:

Nam Correctura tibi Tarraco Hiberna tribunal

Præbuit, adfectans esse clienta tibi.

6. *Indole maturus*] Maturus quidem indole, in quo scilicet juvene nullum

nullum non virtutis genus spectatum fuit immatura, & ante iustam etatem: acerbus vero funere, cujus mors | tem. *Vinetus.*

POMPONIVS MAXIMVS, adfinis. xv.

ET te germanum, non sanguine, sed vice fratris,
Maxime, devinctum ' nœnia nostra canet.

Conjux namque meæ tu confociate sorori
Ævi fruge tui destituis viduam.

Non domus hoc tantum sensit tua: sensit acerbum 5

' Saucia proh casum curia Burdigalæ,

Te primore vigens, te deficiente relabens:

Inque Valentinum te moriente cadens.

' Heu, quare nato, ' quur fruge & flore nepotum

Ereptus nobis, Maxime, ' non frueris? 10

' Sed frueris: ' divina habitat si portio Manes:

Quæque futura olim gaudia, nosse datur.

Longior

1. *Nœnia nostra canet*] *Canent* plurale, in exemplari. *Vinetus.*

2. *Saucia proh casum*] Ita lego ex vestigiis prisca libri. *Scaliger.*

3. *Hec quare nato*] Pomponio Maximo Herculanæ. *Vinet.*

4. *Qui a fruge, & flore*] Id est, qui morte nimis festinata atque immatura è numero meorum nepotum (erant enim Pomp. Herculanus nepos Aufonii & sorore Dryadia) mihi raptus est. Sed melior mihi semper vita hæc lectio: *quur fruge & flore nepotum*, ut referatur non ad Herculanum, sed ad ipsum Pomponium Maximum: qui in ipso vitæ flore mortem oppetens ex uxore Dryadia tres liberos reliquit, natos Herculanum in ipsa item juvenia vita functum, & Arbotium, de quo carm. seq. & filiam Megentiram, quæ quatuor Pomponio nepotes peperit, quorum duo pubescentibus annis occubere, Paulinus & Dryadia: reliqui duo nobis

incogniti fuisse vitæ longioris. His igitur nepotibus, & hoc nato, Arbotio non licuit patri frui. qui ævi sui fruge viduam destituerat.

5. *Non frueris*] Cur ille non vivit adhuc, diuque vixit tibi superstes? *Vinetus.*

6. *Sed frueris*] Correctio. Eo jam frueris, quando mortuus est. siquidem divina ejus portio, id est, anima, nunc tecum est apud Manes. *Idem.*

7. *Divina habitat si portio manes*] Id est, sensus si manibus ullus, ut Prof. Burdig. c. 245 ait, si futurorum præscientia defunctis adest. Respicit Aufonius absque dubio ad honores aliquos nepotum, quorum ad nos nulla notitia pervenit; seu ad insignem indolem, quæ magnam & sinceram parentibus, avisque adferre voluptatem solet. Hanc voluptatem, hæc gaudia, hæc læta, quoniam diu ante prævidit Pomp. Maximus, ideo etiam

I

frui

Longior hic etiam lætorum fructus habetur ,
 ' Anticipasse diu, quæ modo participas.

frui illis à poëta dicitur. Non intel-
 lexit Vinerus , nec percepit Poëtæ
 mentem , falsa veterum librorum le-
 ctione a vero sensu deductus.

2. *Anticipasse diu*] Quandoquidem
 tu diu ante prævideris honores , qui-
 bus nunc nepotes tui eminent, & ef-
 fulgent.

VERIA LICERIA, uxor Arborii sororis filii. XVI.

' **T**V quoque vel nuruis mihi nomine, vel vice natæ
 Veria, supremi carmen honoris habe.
 Cujus si probitas, si forma & fama, fidesque
 Morigeræ uxoris, lanificæque manus ,
 Nunc laudanda forent : procul & de manibus imis 5
 ' Arcessenda esset vox proavi Eusebii.
 Qui quoniam functo jam pridem conditus ævo ,
 Transcripsit partes in mea verba suas :
 Accipe funereas neptis deslata querelas ;
 Conjux ' Arborii commemoranda mei. 10
 Cui parva ingentis luctus solatia linquens
 Destituis natum : quo magis excrucias.
 At tibi dilecti ne desit cura mariti ,
 Iuncta colis thalamo nunc monumenta tuo.
 Hic, ubi primus hymen, sedes ibi mœsta sepulchri. 15
 Nupta magis dici, quam tumultata potes.

P O M-

1. *Tu quoque vel nuruis mihi nomi-
 ne*] Ita lego. Scaliger.

1. *Tu quoque vel nurus*] Priorem
 syllabam ubique corripit *nurus*. *Nu-
 rus* legi potest, more vetusto : sed
neptis fortasse melius , ut eam postea
 vocat. *Vinetus*. non fuit revera nu-
 rus, sed non secus, ac si nurus aut
 nata foret, dilecta.

2. *Arcessenda est uxor proavi*] In ex-
 emplari *Arcessenda uxor est proavi*. Ve-

rum quid hic sibi voluerit verbum
uxor ? Ego *vox* pro isto *uxor*, omnino
 reponendum censeo, & sic legendum
 versum: *Arcessenda esset vox proavi Eu-
 sebio*. Eusebius namque iste, Veriæ
 Liceriæ proavus, homo aliunde no-
 bis incognitus, orator quispiam fue-
 rat egregius, aut poëta. Cujus se vi-
 ce functurum proximo disticho dixit
 Aufonius. *Vinetus*.

POMPONIVS MAXIMVS HERCV-
LANVS, sororis filius. xvii.

¹ Nec Herculaneum genitum germana mea,
Modulamine nœnia tristi

² Tacitum sine honore relinquat :

Super indole cuius adulti
Magnæ bona copia laudis.

Verum memorare magis, quam
Functum laudare decebit.

³ Decus hoc matrisque, meumque ,

In tempore puberis ævi

Vis perculit invida fati.

⁴ Hehe quem, Maxime, fructum?

Facunde, & musice, & acer,

Mentem bonus, ingenio ingens ,

Volucer pede, corpore pulcher ,

⁵ Lingua catus, ore canorus ,

5

10

15

'Ca-

1. *Nec Herculaneum*] Filium Pom-
ponii Maximi. Vinetus

2. *Tacitum sine honore relinquit*] *Re-
linquat*, optimus Codex, & ita re-
posui.

3. *Decus hoc matrisque*] Ita vetus
liber. ex hisce quattuor habet idem
παῖς, quod & ille Virgilianus :

--- *en quis consecimus agros.*

Nam *Ehe*, est consternatæ mentis.
Ennius :

Ehe ipse clipeus cecidit.

Vide, inquam, quantum sibi permi-
serit corrector Lugdunensis. Scaliger.

4. *Te quem maxime fructum*] Hunc
versum undecimum quum nec hic
quicquam agentem, nec plenum cer-
nerent Lugdunenses, eum sic emen-
dandum, ac in nonum locum trans-
ferendum putaverunt :

Es spei maxime fructum.

Quum esset in exemplari, *te quem
maxime fructum*, & Pomponio huic

unum ex nominibus foret *Maximus*.
Vinetus.

4. *Eheu quem Maxime fructum*]
Conjeci olim :

Eheu quam, Maxime, frustra

Facunde & musice & acer.

Quam frustra prædite tanta vi inge-
nit. Quam parum tibi profuit facun-
dum & musicum & acrem fuisse, ut
Profess. carm. xxv :

Eheu quam multis perditæ nominibus.

Mox etiam malim :

*Mentem bonus, ingenio ingens. pro men-
te bonus.* Gronovius.

4. *Hehe*] Varro lib. vi de ling. Lat.
Evax verbum nihil significat, sed effusi-
tum naturaliter est, ut apud Ennium,
Hehe, ipse clipeus cecidit.

5. *Lingua catus*] Ita lego. *Catus*
lingua, ut, *cata dicta* Ennio. vide Var-
ronem. Deinde :

Cape munus triste parentum, &c.

Scaliger.

I 2

6, Ca-

‘Cape munus triste parentum ,
Lacrymabilis orsa querelæ ,
Quæ funereum modulatus
Tibi mæstus avunculus offert.

6. *Cape munus*] ita partim ex veteri libro, partim ex conjectura versus hos restituo. *Scaliger.*

FL. SANCTVS, Maritus Pudentillæ quæ
soror Sabinæ meæ. XVIII.

Q Vi joca lætitiæque colis, qui tristia damnas ,
Nec metuis quenquam, nec metuendus agis :
Qui nullum insidiis captas, nec lite laceffis ,
Sed justam & clemens vitam agis, & sapiens :
Tranquillos Manes, supremaque mitia Sancti
Ore pio, & verbis advenerare bonis :
Militiam nullo qui turbine sedulus egit :
Præside lætatus quo Rutupinus ager.
Octoginta annos cujus tranquilla senectus
Nullo mutavit deteriore die.
Ergo precare favens : ut, qualia tempora vitæ ,
Talia & ad manes otia Sanctus agat.

1. *Sed justam, & clemens vitam agis, & sapiens*] Hujus correctionis nostræ quædam vestigia observavimus postea in eodem libro. Sequenti versu idem liber habebat :

— *supremaque mittia sancti, Lege, mitia. Illud suprema erit substantivæ. Scaliger.*
2. *Rutupinus ager*] Britannia insula. *Vinetus.*

NAMIA PVDENTILLA,
adfinis. XIX.

T Vque Pudentillam verbis adfare supremis ,
Quæ famæ curam, quæ probitatis habes.
Nobilis hæc, frugi, proba, læta, pudica, decora ,
Conjugium Sancti jugiter hæc habuit.
Inviolata tuens castæ præconia vitæ ,
Rexit opes proprias, otia agente viro.

Non

Non ideo exprobrans, aut fronte obducta, marito,

Quod gereret totam femina sola domum.

Heu nimium juvenis, sed læta superstiti nato,

Atque viro, patiens fata suprema obiit.

10

Vnanimis nostræ & quondam germana Sabinæ,

Et mihi inoffenso nomine dicta soror.

Nunc etiam Manes placidos pia cura retractat:

Atque Pudentillam 'fantis honore colit.

1. *Fantis honore colit*] Ita vetus liber. Recte. Nam dicit se illam colere fantis honore. Hoc est funerea commemoratione, ut ipse alibi loquitur. Nam affari manes, inquit ipse, funeris instar habet. Sic enim ait:

Hoc satis & tumulis, satis & telluris egenis.

Vocæ ciere animas funeris instar habet. Scaliger.

1. *Fratris amore*] Onore sine h, pro isto amore, in exemplari: & fantis pro fratris. fantis honore legendum. Vide primum versum; & libri hujus præfationem versibus scriptam. Vinetius.

L V C A N V S T A L I S I V S

* Curam filii. xx.

Nec tantum matris spes unica, ephebe Talisi,
Consobrine, meis immemorus eris.

Ere-

1. *Lucanus Talisius*] Lemma ita conceptum fuit in veteri libro: *Lucanus Talisius* C V R A filii. Suspiciat legendum: *Lucanus Talisius* levir, Att. filius. hoc est Attusii. Nam Attusius Lucanus Talisius, fuit socer Ansonii. Quare, si iste ejus filius, erit levir Ansonii. Consobrinum tamen ipse vocat. quod miror. Scaliger.

2. *Curam filii*] Credo fuisse, *Lucanus Talisius*, Attusii Lucani filius. Non minus tamen probabilis Scaligeri conjectura est. nec obstat, quod *Consobrinum* vocet. Confirmat opinionem istam magnopere, quod soror ejusdem Attusii sequenti carmine commemoratur, uti præcedente soror altera Pudentilla.

3. *Nec tantum matris spes unica*] Qui

non fuisti solius matris, verum etiam aliorum spes. Vinetius.

3. *Nec tantum matris*] Obscura hæc, & nisi me fallit conjectura, corrupta sunt. vitium videtur delitescere in tantum: nam nec cum *immemorus* coheret. forte:

Nec jam tu, matris spes unica ephebe Talisi, &c.

Quod, quoniam coactum nimis est, & perdurum, vix placere potest. Quod tamen præstantius sit, non invenio. Immo lege:

Nec jam tu metris, spes unica, ephebe Talisi,

Consobrine, meis immemorus eris.

Liquidus sensus est, & locus commemorandi inter duas sorores convenientissimus. Nec sane video, quomodo *matris spes unica* dici potuerit,

Ereptus primis ævi florentis in annis ;

* Iam tamen & conjuux, jam properate pater.

Festinasse putes fatum : ne funus acerbum

' Duceret hoc genitor, tam cito factus avus.

de qua an vixerit, non liquet. Crediderim ego hanc jamdudum diem suum obiisse, & Ausonio nonuisse cognitam. Sed & filia tunc adhuc vivebat, uxor Ausonii, & ipse adhuc pater. Quo pacto igitur *unica spes matris*, cui filia supererat, (& amant sui sexus subolem *foeminx*) aut cur non & patris potius? si vero vixit mater, cur nulla alicubi ejus mentio in quatuor liberorum & mariti commemoratione? Cl. Grævius in pentametro aliquid subintelligendum putat. Sed si *Nec tantum matris spes* conjungenda sunt in constructione, aperte falsum est quod in pentam. sequitur, *immemoratus eris mei*. Memoratur enim. Nihil vero potest subintelligi, nisi *nani* vel *mo-*

duli, aut tale quid, quod sibi quisque subjiciet.

4. *Iam properate*] Propere factus pater. Vocativus pro nominativo. Qua Antiptosi plurimis locis usus est Ausonius, ut alibi monitum. Sic *millesime* pro *millesimus*, & *trabeate* pro *trabeatus* dixit Persius in Satyra tertia, & *malte* pro *malus* Horatius in Sermone secundo libri prioris, auctore Prisciano in extremo septimodecimo libro: ac ita Virgilius secundo Æneidos *expectate* pro *expectatus*.

--- *Quibus Hector ab oris.*

Expectate venis? --- Vinetus.

5. *Duceret hoc genitor*] Optimum exemplar exhibebat, *Diceret hoc genitor*.

ATTVSIA LVCANA TALISIA. 'ERMINISCIVS REGVLVS, adfinis. XXI.

NOritia exilis nobis Attusia tecum,
Cumque tuo plane conjuge nulla fuit.
Verum tu nostræ soror es germana Sabinæ.

Adfinis quoque tu Regule, nomen habes.

Sortitos igitur tam cara vocabula nobis,

Stringamus mœsti carminis obsequio.

Quamvis Santonica procul in tellure jacentes

Pervenit ad Manes exsequialis honos.

S E-

1. *Erminiscius*] In antiquo codice non *Erminiscius*, sed *Erminiscius* scribebatur. *Vinetus*.

SEVERVS CENSOR IVLIANVS,
confocer. XXII.

D Esinite, ô veteres, ¹ Calpurnia nomina, Frugi,
 Vt proprium hoc vestræ gentis habere decus.
 Nec solus semper ² Censor Cato, nec sibi solus
 Iustus Aristides his placeant titulis.
 Nam sapiens quicumque fuit, verumque fidemque 5
 Qui coluit, comitem se tibi Censor agat.
 Tu gravis, & comis, cum iustitiaque remissus,
³ Austeris doctus jungere temperiem.
 Tu non adscito tibi me, nec sanguine juncto,
 Optasti ⁴ nostras confociare domos. 10
 Nempe aliqua in nobis morum simulachra tuorum
 Effigies nostri præbuit ingenii.
⁵ Aut jam fortunæ sic se vertigo rotabat,
 Vt pondus fatis tam bona vota darent.
 Si quid apud Manes sentis, foveat hoc tibi mentem; 15
 Quod fieri optaras, id voluisse Deum.

P A V-

1. *Calpurnia nomina Frugi*] L. Calpurnius Piso, quem marmora Romana, consulem faciunt, collega Mucio Scaevola, anno ab Roma condita sexcentesimo & vicesimo primo, quum vir eximia virtute esset, ac integritate, Frugi vulgo nominari primus cepit: ab eoque cognominata Frugi fuit Calpurnia familia. Vult ergo Aufonius consocerum suum Severum Iulianum, etiam Frugi, prætereaque Censorii, ac Iusti cognomentis dignum videri. *Vinetus.*

2. *Censor Cato*] Censor fuit anno ab Urbe condita quingentesimo & septuagesimo nono, ut est notatum in marmoribus Romæ nuper effositis. In qua Censura quomodo se gesserit, & qui hominis mores fuerint, a quo tibi satis declaraverit Titus Livius libro tricesimo nono. *Vinet.*

3. *Austeris doctus*] Atqui hoc difficillimum est, teste Cicerone eadem hæc in Bruto suo deprædicante. *Quid enim, inquit in Oratore, tam distans, quam à severitate comitas? quis tamen nunquam te aut sanctior est habitus, aut dulcior? Auctor Panegyrici ad Pisonem:*

Mira subest gravitas inter fora: mirus omissa

Paulisper gravitate lepos.

Cornel. Nepos de Attico, cap. xv. *Itaque ejus comitas non sine severitate erat, neque gravitas sine facilitate.*

4. *Nostras confociare domos*] Per liberorum nostrorum matrimonia: ut sic consoceri essemus, ego tuorum, tu meorum socer. *Vinetus.*

5. *Aut jam fortuna*] Lege: *At jam fortuna.* Grævius.

PAVLINVS & DRYADIA, filii
Paulini, & Megentiræ sororis
filia. XXIII.

Q Vi nomen vultumque patris, Pauline, gerebas,
Amissi¹ specimen qui genitoris eras:
Propter quem luctus² miseræ decedere matris
Cœperat, offerret quum tua forma patrem:
Redderet & mores, & moribus adderet illud,
Paulinus caruit quo pater, eloquium.
Eriperis lætis, & pubescentibus annis:
Crudaque adhuc matris pectora sollicitas.
Flemus enim raptam thalami de sede sororem,
Heu non maturo funere, Dryadiam,
Flemus: ego in primis, qui matris avunculus, & vos
Natorum tanquam diligo progeniem.
Illa manus inter genetricis, & oscula patris
Occidit, Hispana tum regione procul.
Quam tener, & primo, nove flos, decerperis ævo,
Nondum purpureas cinctus ephæbe genas!
Quatuor ediderat nunc facta puerpera partus:

Funera

1. *Paulinus & Dryadia*] In exemplari erat, PAVLINVS ET DRYADIA FILII PAVLINI ET MEGENTIRÆ SORORIS FILII. Intelligendum, de Paulino & Dryadia carmen esse, qui parentes habuissent Paulinum, de quo est insequens carmen, & Megentiram sorore Ausonii genitam. *Vinetus.*

2. *Specimen*] Species & imago patris. Sic usurpatum specimen in extremo carmine de Dominica resurrectione. *Idem.*

3. *Miseræ decedere matris*] Forte an matri melius.

4. *Offerret*] Offerret, o pro e prima verbi littera in exemplari. Exhiberet, redderet, referret. *Vinetus.*

4. *Offerret cum tua*] Scribe sensu postulante: offerret. *Grævius.*

5. *Crudaque*] Quasi cruenta, & recenti adhuc vulnere accepto de patre tuo mortuo mœrentia. *Vinetus.*

6. *Illa manus inter*] Quod magni solatii instar. Theagenes apud Metiodorum lib. 11. Οὐδὲ τὸ χεῖρ ἢ φύσεως νόμος, τὸ χαλεπώτερον, ἢ δὲ ἐκ χάριτος ἀπολύσεως τὸν βίον, αἶς ἤβουλής. Pleni sunt harum querelarum Poëtarum libri.

7. *Hispana tum regione procul*] Quum esset in Hispania procul à patria cum patre Correctore Hispaniæ, ut in sequenti proximo carmine dicitur. *Vinetus.*

8. *Sis*

Funera sed tumulis jam geminata dedit.

¹ Sit satis hoc, Pauline pater. divisio facta est.

Debetur matri cætera progenies.

20

1. Sit satis hoc, Pauline pater] Tra-
stant hoc argumentum plures poë-
tæ, ut Antipater :

Διπλῆς ὀδὸν ἔχου φίλον τέκνον,
ἀλλὰ μὴ ἀνδρῶν,
ἐξ ὅρου πλάττωμεν, ἀλλὰδ'
ἐν φθάρουσιν.

Et Heracides :

Δυστὰ δ' ἰμέυ' ἵκνυστα, τὸ μὴ λί-

ποι ἀνδρῶν ποδῶν
Γῆρας. τοῖ δ' ἀπὶ τῶν μετῴρων
ποσι.

Item illa poëtæ, qui in matronam
Burdigalensem confecit Epigramma :

Λειψάνα Λυκίδης διδυμώτικῃς
σὴν δὲ κείται.

Ἦς μεμνηται βριση. ζῶν πν-
τα, ἵπτι ἐν αὐτῇ. Scaliger.

PAVLINVS, Sororis gener. xxiv.

Quilatun ingenium, mores qui diligit æquos,
Quique fidem sancta cum pietate colit :

Paulini manes mecum veneratus, amicis

Inroret lacrymis, annua liba ferens.

Equævus Pauline mihi, natamque sororis

5

¹ Indeptus thalamo : sic mihi penè gener.

² Stirpis Aquitanæ mater tibi, nam genitori

³ Cossio

1. Indeptus thalamo] Ita lego. Sca-
liger.

2. Stirpis Aquitanæ] Quemadmo-
dum duplex est Asia, & Africa du-
plex, altera nimirum alterius pars,
ita duplices Aquitani. Plinius libro
quarto Naturalis historiz. *Gallia A-*
quitania fuit, inquit, *Amabilis, A-*
nagantes, Pictones, Santones liberi, Bitu-
riges liberi cognomento Vindisii, Aquitani,
nec non nomen provincia : Sedaboniatæ, &
reliqui. Istos autem proprie nomen
Aquitanorum usurpantes, & mino-
res Aquitanos, alios esse non video,
quam quos vulgo *Aquenses* appella-
mus. Tarbellorum est oppidum, eu-
jus meminimus in carmen secun-
dum, *ὡς ἂν Ἀγύρας*, libro secun-
do Geographicorum Ptolemæi, id
est, *Agua Augusta*, in Aruri situm
tota, ab oceano extremum Pyre-

næum alluente non plus diei itinere
unius distans, parvum quidem illud,
sed munitissimum, vetustatem in
mœnibus non parvam ostentans. In
eo medio fons est calidus, perpetuo
fervens, aquam multam in propin-
quum Aturram emittens. Ex quibus
aquis calidis Latini homines, qui eas
frequentabant, non dubito, quin
locum illum jam tum *Aquam* appella-
re cœperint, ex quo Galliam Narbo-
nensem, quæ ab illis non plus qua-
tridui itinere abest, tenuerunt, non
minus septuaginta annis ante quam
Julius Cæsar consul Alpes transisset.
Habet hic quidem tractus propius
Pyrenæum multos alios fontes cali-
dos, magis celebres hoc tempore,
quod viletudini magis saniores sen-
tiantur : verum *Aquensem* olim ce-
lebrestrum fuisse, argumento sunt

15

verusta

¹ Cossio Vafatum, municipale genus.

⁴ Scrinia præfecti meritis, ¹ rationibus inde
Præpositus Lybicus, præmia opima capis.

10

⁶ Nam

vetusta folia marmorea: quæ in ejus margine adhuc extare meminimus in Epigramma centesimum & octavum. Ab hac igitur civitate *Aquæ*, à quocunque Augusto ante Ptolemæum cognomen invenerit, qui Gregorio Turonensi, aliisque *Aquenses* sunt appellati, Episcopus, Diocesis, & Cives, eos *Aquitani* fuisse dictos arbitror, qua forma Græca Auscitani, Emporitani, Calaguritani, Neapolitani, aliique, à suis urbibus dicti fuerunt. Atque sic stirpis *Aquitana* Ausonio dictam esse Paulini matrem, quæ Aquensis fuisset, id est, ex Aquis Augustis. Alioqui pater illius etiam Aquitanus, qui Vafatensis erat. Quæ vero sunt, *Aqua* parvum oppidulum, & hinc *Aquenses*, in agro Fuxensi, supra Tolosam, prope Pyrenæum, ac trans Garumnam, Narbonensis provinciæ erant, non Aquitanix. *Vinetus*.

3. *Cossio Vafatum*] *Vafatum* primam syllabam Ausonius producit, etiam in Epicedio, & denominativi *Vafatica* in epistola septima: corripit Pontius Paulinus ad ipsum rescribens:

Consul harenosas non dedignare Vafatas.

Quare sunt, qui natura brevem esse putantes, quum eam inveniunt longam, consonantem sè geminant. Sed barbarici vocabuli syllabam fortassis ancipitem esse jusserunt sui poetæ: quam ego in antiquis codicibus simplici semper consonante, etiam quum producitur; scriptam reperio. Prisco nomine *Cossio* appellabatur. Sic enim eam vocavit non solum Ausonius, verum etiam Claudius Ptolemæus: apud quem *Vafates*, sunt *Βασίται*, id est, *Vasarii*: & *Κόσσιον*, id est, *Cossium* mendose scriptum, pro *Κόσσιον*, hoc est, *Cossio*. Quod

nomen abolitum prorsus fuit, sicut Vefunæ apud Petrocorios, Mediolani apud Santones & Ebroicos, Avatici apud Bituriges, Lutetia apud Parisios, aliorumque multorum, receptis in eorum locum populi provinciarumque vocabulis, mutata solum declinatione tertia in primam vel secundam. *Vafas*, nunc vulgo dicitur, parvum oppidum viginti fere jugerum, unius diei itinere à Burdigala, duorum ab Aquis Augustis in harenoso solo. *Vinet*.

4. *Scrinia* præfecti] *Præfecturam* scriniiorum. *Vt trammam figura* profigura tramma dixit in extremo satyrum libro Persius. Quo munere quiungebantur, & magistris, & Comites *Scriniiorum* dicebantur: & unico verbo *Scriniarii*: quod Suidas, quid esset, Græcis suis expositum voluit. De his Budæi annotationes plura, commentariiue Andreæ Alciati, & aliorum Iurisprudentum in libros posteriores Codicis Iustiniani. *Vinetus*.

5. *Rationibus inde Præpositus Lybicus*] *Lybia*, Africa est, & Africæ pars. Ab rationibus autem rei pecuniariæ, *Rationales* sub Cæsaribus dicti sunt. *Ælius Lampridius* de Alexandro Augusto: *Vbi aliquis voluisset vel rectores provinciæ dare, vel præpositos facere, vel procuratores, id est rationales, ordinare, nomina eorum proponere*. Iulius Capitolinus in Maximino seniore: *Erat fisci procurator in Lybia, qui omnes, Maximini studio, spoliaverat. Hic per rusticanam plebem, deinde & quosdam milites interemptus est. Sed quum per eos, qui rationalem in honorem Maximini defendebant, viderent auctores cadu ejus, &c.* *Fabius Vopiscus*: *Fuit sub Aureliano etiam monetariorum bellum, Felicissimo rationali auctore*. Et paulo post ex Epistola ejusdem principis ad Vlpium: *Mon-*

‘ Nam Correcturæ tibi Tarracò Hibera tribunal
Præbuit, adfectans ’ esse clienta tibi.

Tu socrum pro matre colens, adfinis haberi
Non poteras, nati cum fruerere loco.

Inter concordēs vixisti fidus amicos,

15

Duodeviginti functus Olympiadas.

Monetarii, auctore Felicissimo, ultimo servorum, cui procuratorem fisci mandaveram, rebelles spiritus extulorunt. Est libro primo Digestorum Iustiniani caput, de officio Procuratoris Caesaris vel Rationalis. Ex quibus locis eundem esse dicas, rationalem, procuratorem fisci, & procuratorem Caesaris. Sed de his plura Budæus, Alciatus, Cujacius, & alii. Vinetus.

6 Nam Correctura] Hermogenianus libro primo Digestorum Iustiniani, titulo de Officio Præfidis: *Ex omnibus causis, de quibus vel præfectus urbi, vel præfectus prætorio, itemque consules, & prætores, ceterique Roma cognoscunt, Correctorum, & Præfidum provinciarum est notio. Papinianus eodem titulo: Legatus Caesaris, id est, Præfes vel Corrector provincie, abdicando se, non amittit imperium. Sextus Victor de Aureliano Augusto: Hic Tetricum, qui*

Imperator ab exercitu in Galliis effectus fuerat, Correctorem Lucania provexit, aspergens hominem elegantii joca, Sublimius habendum, regere aliquam Italia partem, quam trans Alpes regnare. Trebellius Pollio de eodem: Pudore tamen victus vir minimum severus, eum, quem triumphaverat, Correctorem totius Italia fecit, id est, Campania, Samnii, Lucania, Bruttiorum, Apulia, Calabria, Etruria atque Umbria, Piceni & Flaminia, omnisque annonaria regionis. Cassiodorus libro tertio variarum, litteras ponit Theodorici ad Venantium Correctorem Lucaniz & Bruttiorum: Istorum autem Correctorum quodcumque munus quondam fuerit, habent hodieque Hispanienses provincie huius nominis magistratus. Vinetus.

7. *Esse clienta tibi] Parere tibi. Regi abs te, & corrigi. Idem.*

ÆMILIA DRYADIA, Matertera. xxv.

‘ TE quoque Dryadiam materteram,
Flebilibus modulis,

Germana genitus, prope filius,

Ore pio veneror.

Quam thalamo, tædisque jugalibus

5

Invida mors rapuit:

Mutavitque thorum feretri vice

Exequalis honor.

Disce-

1. *Te quoque Dryadiam materteram] Ita vetus liber. Scaliger.*

1. *Comme-*

Discebas in me, matertera ,
 Mater uti fieres.
 Vnde modo hoc mœstum tibi deferro
 Filius officium.

10

IVLIA CATAPHRONIA, amita. xxvi.

Quin & funereis amitam impartire querelis
 Musa Cataphroniam.
 Innuba devotæ quæ virginitatis amorem ,
 Parcaque anus coluit.
 Et mihi quod potuit, quamvis de paupere summa ,
 Mater uti, adtribuit.
 Ergo ' commemorata, Ave : mœstumque vocata
 Pro genetrice , Vale.

5

1. *Commemorata, Ave*] Sine synalœpha hoc. *Vinetus*.

IVLIA VENERIA, Amita. xxvii.

ET amita Veneria ' properiter obiit.
 Cui brevia mela modifica recino.
 ' Cinis uti placidula supera vigeat ,
 Celeripes & adeat loca tacitâ Erebi.

IVLIA

1. *Properiter*] De morte præpropere-
 rantes, & citos, brevibus natura cun-
 ctis prope syllabis, factos versus, si
 librarii non corrupissent, proceleu-
 smatica metra agnosceres, sic me-
 tiens :

Et amita, Veneria, properiter, obiit.
 Vel Pyrrhichiaca, ad hunc modum :

Et a, mita, Vene, ria, pro pe, riter,
obi, it. Vinet.

2. *Cinis uti*] Hos Pyrrhichicos ita
 reconcinnato :

Cinis uti placidula supera vigeat ,
Loca tacita celeripes adeat Erebi.

Ex veterum superstitione, qui puta-
 bant non aliter cineres posse quiesce-
 re, quam si umbra ab Erebo non
 summo veretur. Idque tunc putabant
 accidere, cum suprema omnia perfe-
 cta erant. Dixit autem *cinu* supera fe-
 minino genere, ut Catullus, Calvus,
 Propertius, Virgilius in Ciri, alii.
Scaliger.

1. *Ida-*

IVLIA · IDALIA, Conso-
brina. XXVIII.

Parva etiam fuit Idalia.
 Nomine prædita quæ Paphiæ,
 Et speciem meruit Veneris.
 Quæ genita est, mihi penè soror.
 Filia nam fuit hæc amitæ.
 Quam celebrat sub honore pio
 Nænia, carmine funereo.

1. *Idalia*] Idalium, oppidum, & quincto Æneidos: sicut & *Paphia* à nemus insulæ Cypri, deæ Veneris sa- Papho ejusdem insulæ urbe, est di- crum. Vnde ipsa *Idalia* in extremo cta, ubi colebatur. *Vinetus*.

ÆMILIA MELANIA,
Soror. XXIX.

ÆMilia hos, vix nota mihi soror, accipe questus,
 Debent quos cineri mœsta Elegea tuo.
 Conjunct nostras æquæva infantia cunas:
 Vno quamvis tu consule major eras.
 Invida sed nimium Lachesis¹ properata peregit
 Tempora: & ad Manes funera acerba dedit.
 Præmissa ergo vale; Manesque verere parentum,
 Qui majore ævo,² quique minore venit.

P O M-

1. *Æmilia hos vix nota*] Ita concinnius puto fore. In sequenti versu recte, meo judicio, vetus liber habebat, *Dabent*, non *Debet*. Vt sint *πῆ ἰλεγεῖα*. Ita in Epigrammatis: *Hermiones Læna textum elegion erat*. Scaliger.

1. *Æmilia hos vix nota*] Sic Lugdunenses, quod erat, *Eniliamixnota*. Si legas, *Æmilia vix nota*, *Æmilia* brevem producet, ut supra Driadia. *Dabent* autem habebat exemplar, non *debet*. *Elegia* namque plurale esse po-

test: quum etiam *πῆ ἰλεγεῖον* dicant Græci, ut in Epigrammate nonagesimo quarto. *Vinetus*.

2. *Properata peregit Tempora*] Hæc prima liberorum Iulii Aufonii, infans, & adhuc lactens, & sic Aufonio vix nota, mortem obiit: ut est in Patris epicædio. *Vinet*.

3. *Quique minore venit*] Tertia persona venit, in exemplari, hoc sensu: Qui ex parentibus nostris venit tardius, ad te, & qui celerius. *Idem*.

1. Cen-

POMPONIA VRBICA, Confocrus,
uxor Iuliani Cenforis. x x x.

VT generis clari, veterum sic femina morum
Vrbica, ' Cenforis nobilitata thoro ,
Ingenitis pollens virtutibus, auctaque & illis
Quas docuit conjux, quas pater, & genetrix :
Quas habuit ' Tanaquil, quas ' Pythagorêa Theano , 5
' Quæque sine exemplo est in nece functa viri.
Et tibi si fatum sic permutare dedisset ,
Viveret hoc nostro tempore Cenfor adhuc.
Sed neque tu viduo longum cruciata sub ævo ,
Protinus optato sine læcuta virum. 10
Annua nunc mœstis ferimus tibi iusta querelis ,
' Cum genero & natis confocer Aufonius.

1. *Cenforis*] Severi Cenforis Iuliani, carmine vicesimo secundo defle-
ti. *Vinetus*.

2. *Tanaquil*] Prisci Tarquinii Romanorum regis uxor *Tanaquil* perspicaci fuit, sollertique ingenio, ut *Plutarchus* de fortuna Romanorum, *Livius* libro primo, aliique scripserunt. Quo tamen nomine quum *Pontii Paulini* uxorem appellasset *Aufonius*, rescripsit *Paulinus* :

--- nec *Tanaquil* mihi, sed *Lucretia* conjux. *Vinetus*.

3. *Pythagorêa Theano*] Hæc sive uxor *Pythagoræ* fuit, sive discipula tantum, ut *Diogenes Laërtius* incertum tradit, multa scripserat, auctore *Suida*, ex quibus pauculas epistolas una cum ipsius *Diogenis* scriptis, edidit *Henricus Stephanus*. Hanc *Theano* inter illos *Cenforinus* enumerat, qui mulierem septimo mense parere posse affirmarunt. *Vinet*.

4. *Qua sine exemplo est in nece functa viri*] Nullum erat verbum in exemplari. *Arriam*, puto, significat : de qua *Martialis* *tetrastichon* lib. 1.

Casta suo gladium quum traderet *Arria* *Pato*,

Quem de visceribus traxerat ipsa suis,
Siqua fides, Vultus, quod feci, non do-
let, inquit,

Sed tu quid facies, hoc mihi, Pato, de et.
Dio libro quinquagesimo octavo, & *Plinius* libri tertii epistola sextadecima. *Idem*.

4. *Quaque sine exemplo*] Errat *Vinetus*, quum *Arriam* significari putat. *Alcestis* ea est. Liqueat, quia mox, *Et tibi si fatum*, &c. Id est, si ea item *Pomponiæ* conditio fuisset lata, quæ *Alcestidi*, ut sua morte mariti vitam redimere potuisset, viveret etiam nunc *Cenfor* ejus maritus.

5. *Cum genero*] *Gener* meus est, *meæ* filix maritus : & filii mei uxor, *Nurus* mea : *Socer* vero ego tam mei generi, quam *meæ* nurus : uxorque mea, *Socrus* amborum. Hinc *Confocer*, & *Confocrus* apud *Suetonium*, *Aufonium*, & *Theophilum* : *Confocerique* dicti, quorum alterius filiam filius alterius duxit : ac similiter *Confocrus*. *Vinetus*.

A V S O N I I P O E T Æ

- Aras maternus, — Cæcilius Argicius Arborius, *carmine* 14 *Parentalium*,
 & xvi *de Professoribus*.
 Aria materna, — Æmilia Corinthia Mauria, *carmine* v *Parentalium*.
 Pater, — — — — — Iulius Aufonius medicus, *carmine* 1 *Parental.* & *Edy*
 lio xxx.
 Mater, — — — — — Æmilia Æonia, *carmine* 11 *Parentalium*.
 { Claudius Contentus, &
 Patruus, — — — — — {
 { Iulius Callippio, *carmine* vii *Parental.*
 Amicus, — — — — — { Iulia Cataphronia, *carmine* xxvi *Parental.*
 { Iulia Veneria, *carmine* xxviii *Parental.*
 Avunculus, — — — — — Æmiliius Magnus Arborius, *carmine* 111 *Parental.* &
 xvi *de Professorib.*
 { Æmilia Hilaria, *carmine* vi *Parentalium*.
 Matertatus, — — — — {
 { Æmilia Dryadia, *carmine* xxv *Parentalium*.
 Frater, — — — — — Avitianus, *carmine* xiii *Parental.*
 { Iulia Dryadia, *carmine* xii *Parental.*
 Sorores, — — — — — {
 { Æmilia Melania, *fratri vix cognita*, *carmine* xxix *Parental.*
 Consobrinus, — — — — — Lucanus Talisius, *carmine* xx *Parental.*
 Consobrina, — — — — — Iulia Idalia, *carmine* xxviii *Parental.*
 Socer, — — — — — Attusius Lucanus Talisius, *carmine* viiii *Parental.*
 Vxor, — — — — — Attusia Lucana Sabina, *carmine* ix *Parental.*
 { Namia Pudentilla, *carmine* xix *Parental.*
 Vxoris sorores, — — — {
 { Attusia Lucana Talisia, *carmine* xxi *Parental.*
 Vxoris frater, — — — — — Attusius Lucanus Talisius fil. *carmine* xx *Parental.*
 { Pomponius Maximus, *carmine* xv *Parental.*
 Affines, — — — — — { Erminuscus Regulus, *carmine* xxi *Parental.*
 { Fl. Sanctus, *carmine* xviii *Parental.*
 Confocer, — — — — — Severus Censor Iulianus, *carmine* xxii *Parental.*
 Confocrus, — — — — — Pomponia Urbica, *carmine* ult. *Parental.*
 Sororis gener, — — — — — Paulinus, *carmine* xxiv *Parental.*
 Sororis nepotes, — — — — — Paulinus & Dryadia, *carmine* xxiii *Parental.*
 { Aufonius, *carmine* x *Parental.*
 Filii, — — — — — {
 { Hesperius, *carmine* xi *Parental.*
 { ex Hesperio filio, Pastor & duo alii, *carmine* xi *Parental.*
 Nepotes { ex filia, Aufonius, in *Protreptico* & *Genethliaco*.
 { Arborius, *carmine* xvi *Parental.*
 { ex sorore. — — — {
 { Pomponius Maximus Herculanius, *carmine*
 xvii *Parental.* & xi *de Professorib.*
 Neptis ex sorore, — Megentira, *carmine* xxiii *Parental.* & Neptis nepotis
 uxor, Veria Liceria, *carmine* xvi.
 Gener, — — — — — Val. Latinus Euromius, *carmine* xiv *Parental.* Vinet.

C O M-

COMMEMORATIO PROFESSORVM BURDIGALENSIVM.

PRÆFATIO.

² **V**Os etiam, quos nulla mihi cognatio junxit,
Sed fama, & caræ relligio patriæ,
Et studium in libris, & sedula cura docendi,
Commemorabo, viros ³ morte obita celebres.
Fors erit, ut nostros Manes sic adserat olim,
Exemplo cupiet qui pius esse meo.

¹ TIBE-

1. *Commemoratio Professorum Burdigalensium*] Hunc indicem Ausonium huic libello præfixisse mihi persuadere non possum. Sumtus est ex præfatione Epitaphiorum Heroum. Quoniam Parentalia continet ut liber prior, existimo hunc fuisse Parentalium librum 11. subnectitur enim priori, ut ipsum docet initium:

Vos etiam, quos nulla mihi cognatio junxit

Sed fama & cara relligio patriæ.

& quæ sequuntur. Tertium Parentalium librum faciunt Epitaphia Heroum. Ostendit præfatio: *Ad rem pertinere existimaui, ut vel vanum opusculum materia congruentis absolverem: & libello, qui commemorationem habet eorum, qui vel peregrini Burdigala, vel qui Burdigalenses peregre docuerunt, epitaphia subnecterem, scilicet titulos sepulchrales Heroum, qui bello Trojano interfuerunt.* Grævius.

2. *Vos etiam*] Ausonium quum universæ suæ genti parentasset, simili pietate vir doctissimus studiosissimisque litterarum, ac Professor olim, Professoribus Burdigalensibus sibi duxit parentandum, hoc est, illos sibi commemorandum, celebrandumque carminibus mortuos, quos Burdigala litteras profitentes vidisset, sive cives illi essent, sive peregrini, & eos etiam ex civibus, qui non in patria sed peregre docuissent, quemadmodum ipse meminit in præfatione in Heroum Epitaphia. Vinetius.

3. *Morte obita*] Ita in Coronide et alibi, & sic Gellius libro quinquagesimo, Ciceroque pro Sestio: *Quos morte obita positos in illo loco videtis.* Et Virgilius decimo Æneidos:

Morte obita quales fama est volitare figuras. Vinet.

TIBERIUS VICTOR MINERVIVS, Orator. I.

Primus Burdigalæ columen dicere, Minervi,
 Alter Rhetoricæ Quintiliane togæ.
 Illustres quondam quo præceptore fuerunt
 Constantinopolis, Roma, dehinc patria,
 Non equidem certans cum majestate duarum;
 Solo sed potior nomine, quod patria.
 Adserat usque licet Fabium Calagurris alumnum:
 Non sit Burdigalæ dum cathedra inferior.
 Mille foro dedit hæc juvenes; bis mille senatus
 Adjecit numero, purpureisque togis:
 Me quoque. sed quoniam multa est prætexta, filebo:
 Teque canam de te, non ab honore meo.
 Sive Panegyricos placeat contendere libros,
 In Panathenaicis tu numerandus eris.

Seu

1. *Tiberius Victor*] Tiberius hic Victor Minervius, Aufonii præceptor, filium habet Alethium Minervium sexto carmine. Ceterum quum Eusebius in Chronicis, aut Hieronymus potius Eusebii interpres, Minervium tantum nominat apud annum à Christo nato, ut putatur, trecentissimum & quadragesimum nonum, his verbis, *Minervius Burdigalensis, Rhetor, Roma florantissime docet*, patrem Minervium accipito ex sexto carmine. *Vinetus.*

2. *Fabium Calagurris*] De Calagurris in Epistolam Aufonii vicesimam quintam. *Vinet.*

3. *Mille foro dedit hac juvenes*] Optimus liber, hic. quod forte melius, ut de Tiberio accipiat.

4. *Me quoque. sed quoniam multa*] Non placet *to multa*. Forte melius, *quoniam nota est*. Gronovius.

5. *Panegyricos libros*] Vt Panathenaicis

Isocratis librum dixit Cicero in Catone majore. Quum nihil alioqui intersit inter Panegyricum, & Panathenaicum, nisi quantum inter genus & formam. Laudationes erant in concione, vel suasiones. *Vinetus.*

6. *Contendere libros*] Dura locutio, contendere libros, nisi contendere pro conferre & comparare sumas. Si res mei foret arbitrii, scriberem:

Sive Panegyricos placeat contendere libris.

uri Statius lib. 1 Sylvarum:

Seu tibi Pindaricus animus contendere plestris.

7. *In Panathenaicis*] Nullam quippe dedit Isocrates orationem, in quam tam aperte, ac tanto cum studio, omnes ingenii sui vires exseruerit, ac omnem artis Oratoriz ornatum adhibuerit. Cicero, ubi pleraque ornamenta, quæ genus demonstrativum admittit, in Oratore exposuit, addit:

K

Seu libeat ¹ fictas ludorum evolvere lites , 15
 Ancipitem palmam Quintilianus habet.
 Dicendi ² torrens tibi copia : quæ tamen aurum ,
 Non etiam luteam volveret illuviem.
 Et Demosthenicum, ³ quod ter primum ille vocavit ,
 In te sic viguit, cedat ut ipse tibi. 20
 Anne & divini bona naturalia doni
 Adjiciam, ⁴ memori quam fueris animo ?
 Audita ut, vel lecta semel, ceu fixa teneres :
 Auribus & libris esset ut una fides ?
 Vidimus & quondam tabulæ certamine longo , 25
 Omnes

addit : In Panathenæico autem Isocrates ea studiose confectatum fatetur. non enim ad iudiciorum certamen, sed ad voluptatem aurium scripserat. Quo loco studio se divisim legendum existimo.

8. *Fictas lites*] *Falsæ lites* in epistola ad Axium Paulum Rhetorem. Declamationes, quales extant, quæ feruntur Quintilianiani. *Vinetus*.

8. *Seu libeat fictas*] *Auctor Paneg. ad Pisonem* :

--- si quando iudice fesso

Turbida prolatis tacuerunt iurgia rebus :

Tunc etenim levibus veluti proludit in armis ,

Compositisque suas exercet litibus artes.

Vbi composita lites, quæ nostro fictæ.

Adeantur porro Commentatores ad Petronium.

9. *Torrens*] *Acris, & vehemens, ut sermonem promptum, & Isæo torrentiorem dixit Iuvenalis libro primo. Cicero libro secundo de finibus. Quum enim fertur quasi torrens oratio, quamvis multa cujuscunque modi rapiat, nihil tamen teneat, nihil apprehendas, nusquam orationem rapidam coercere.* *Vinetus. vid. quæ Horat. de Lucilio.*

10. *Quod ter primum*] *Cicero tertio de Oratore, & in Bruto, ac Quintilianus libro undecimo scribunt Demosthenem interrogatum, quid pri-*

mum esset in toto dicendi opere, Actionem respondisse. Quid secundum? Actionem. Quid tertium? Actionem eandem. Vinet.

11. *Memori quam fueris animo*] *Quam excellenti memoria fueris. Notandum autem fueris, ultima longa: qualia observarunt nonnulla apud alios poetas Grammatici. Vin.*

12. *Audita ut, vel lecta*] *Aut, pro ut, hic fuit. Sed ut omnino legendum: quod Lugdunenses restituerunt. Ea fuisti memoria, ut etiam semel audita vel lecta, facillime perciperes, contineresque. Sed vide memoriarum miracula multa apud Quintilianum libro undecimo, Solinum, Plinium, Senecam in præmio controversiarum, & Ciceronem. Idem.*

13. *Vidimus & quondam*] *Diceret Ausonium hoc confinxisse de suo Minervio, ex eo, quod de Publio Mucio Sævola jurisconsulto refert Quintilianus libro undecimo, de memoria agens. Id.*

13. *Vidimus & quondam tabula*] *Interesse non crediderim inter surriculum & fritillum, quibus veteres utebantur in tesseriis, lusoriisque tabulis, nec nostri Grammatici inter ista distinguunt, neque internoscendi ullam afferunt notam. Mihi autem videtur*

Omnes qui fuerant, enumerasse ¹⁴ bolos ;
 Alternis vicibus quos præcipitante rotatu
¹⁵ Fundunt excisi per cava buxa gradus :
 Narrantem fido per singula puncta recursu ,
 Quæ data, per longas quæ revocata moras. 30
 Nullo felle tibi mens livida, tum sale multo
 Lingua dicax, blandis & sine lite jocis.
 Mensa nitens : quam non censoria regula culpet :
 Nec nolit Frugi Piso vocare suam.
¹⁶ Nonnunquam pollens natalibus, & dape festa : 35
 Non tamen angustas ut tenuaret opes.
¹⁷ Quam-

detur fritillus, vasculum buxum longum & teres fuisse, è quo mitterentur tesserae vel tali in tabulam. Id ex eo apparet, quod apud Senecam condemnatur Claudius alea ludere *pertuso fritillo* : Sic enim frustra talos colligebat, cum semper caderent nullo retenti fundo. Verba sunt Senecæ de morte Claudii : *Tum Eacus jubet eam alea ludere pertuso fritillo : & jam cæperas fugientes tesseras quatere & nihil proficere :*

Nam quoties missurus erat, resonante fritillo,

Vtraque subducto fugiebat tessera fundo.

Idem de pyrgo sive turricula erat, ut è Martiale constat lib. xiv epigr. xvi.

Quatis compositos manus improba mittere talos

Si spes me misit, nil nisi vota facit.

Nam vasculum illud oblongum, & teres imaginem & effigiem totundæ turriculæ præbebat. Ne igitur improba fallacique manu bolos quos velent aleatores veterani jactarent, alioque fallerent, excogitatum fuerat ad fraudem tollendam, ut per pyrgum mitterentur tali : intrus autem pyrgus excavatus erat gradatim, exsculpusque, ut agitati, concussique tali, in graduum offendentes suspensalia, volutarentur, incertiorque

jactus esset. Bolos porro in eo ludo vel dabant, vel reducebant : unde & hodie tesserarum ludus, *datorum ludus* vocari solet : quod idem in duodecim scriptorum ludo, vel calculorum fiebat. Cicero in Hortensio : *Itaque tibi concedam, quod in XII scriptis solemus, ut calculum reducam, si te aliquis dari permittit.* Qui enim calculum movit, & in aliqua sede, lineave collocavit, dedit : qui si se male collocasse putat, reducit calculum. *Turbemus.*

14. Bolos] Βόλος jactus tesserarum. *Vinetus.*

15. Fundunt excisi] Hinc de gradillis illis, qui intus exscalpti erant, in Epigrammate Agathiz Scholastici scriptum,

Πύργον ἀργαῖον κλίμακι κούρην ἔχοντα.

Et apud Sidonium: *Tessera frequens eboratis resultatura pyrgorum gradibus.* In lemma Epigrammatis Agathiz jam à nobis citati, perperam excusum est, *εἰς τὴν λυπαὴν Ζήνωνος τῆ βασιλείας.* Legendum enim, *εἰς ταῦτα λαν Ζήνωνος.* ταῦτα, seu τὰ τα, Latinum est, hoc est, Tabula lusoria. *Scaliger.*

16. Nonnunquam pollens] Interdum mensa tua exquisitoribus cibus exstructa, natali scilicet tuo die, festoque aliquo. *Vinetus.*

17 Quamquā hæredis egens, bis sex quinquennia functus,
 Fletus es à nobis, ut pater, & juvenis.
 Et nunc, sive aliquid post fata extrema superfit,
 Vivis adhuc, ævi¹⁸ quod periit meminens : 40
 Sive nihil superest, nec habent¹⁹ longa otia sensus,
 Tu tibi vixisti : nos tua fama juvat.

17. *Tanquam hæredis egens*] Scripsit noster : *Quamquam hæredis egens*. Licet non habueris liberos, & sexagesimo ætatis anno vita abieris, tamen à nobis defletus es, ac si pater ac juvenis fuisses. Frequens autem hæc primæ in versu litteræ in scriptis Codicibus depravatio, quod sæpe majusculis characteribus scriberentur, in quibus error perfacilis. Nec desunt exempla. Sic apud Virgil. in *Ceiri* v. 130. legendum est :

Nec fuerat : nisi Scylla novo correpta furore,

Scylla patri miseri patriæque inventa sepulchrum,

Minoem cupidus si non inhiasset ocellis.

Pro è nimium cupidus, uti in vulgatis. Doctis illam repetitionem nisi *sinon* facile approbem. Et in Laureæ Tulli Epigrammate in Varronem, scribendum & distinguendum :

Fundum Varro vocat, quem possum mittere funda.

Si tamen exciderit, qua cava funda patet,

Extractam puteo situlam cum ponis in borto,

Uterius standi non habet ille locum. In editis male, *Ni tamen excid.* Unde & Varronis de fundo etymologia, hætenus manca, supplenda videtur: *Fundus dictus, aut quod funda possit mittere, aut quod fundat quotannis multa.*

17. *Quamquam hæredis egens*] Ita & de Antonino Pio Capitolinus: *Periit anno septuagesimo: sed quasi adolescens desideratus est.*

18. *Quod superest, meminens*] Ita vetus liber: *Antiquitus enim dictum. Quod & à veteribus Grammaticis annotatur. Eo utitur aliquando Sidonius. ut Epistol. XII. lib. III. Scaliger.*

18. *Ævi quod periit meminens*] Memor vitæ hic antea&æ. *Memorans, pro meminens*, qui hic ediderunt, ii fortasse non meminerant hoc à *memini* participium legisse apud Sergium, & Priscianum libro undecimo: quo & Sidonius non semel usus est post Ausonium. *Vinetus.*

19. *Longa otia*] Mors, quam somnum, & soporem perpetuum Horatius, alii que vocant. *Idem.*

·LATINVS ALCIMVS AL- THIVS, Rhetor. II.

NEc me nepotes impii silentii
 Reum ciebunt, Alcime.

· Minus-

1. *Latinus Alcimus*] Hujus meminit Sidonius epistola x. lib. v. Ex quo cognoscimus istum Alcimum ex Son-

niciis fuisse, qui Nitiobrigibus vicini fuerunt. *Scaliger.*

1. *Lat. Alcim.*] *Alcimus & Delphidius rhetor.*

* Minusque dignum, non & oblitum ferent
Tuxæ ministrum memoriæ.

Opponit unum quem viris prioribus
Ætas recentis temporis.

Palmæ forensis, & Camœnarum decus,
Exemplar unum in literis :

Quas aut Athenis docta coluit Græcia,
Aut Roma per Latium colit.

* Morefne fabor, & tenorem regulæ,
Adusque vitæ terminum,

Quod laude clarus, quod paratus literis,
Omnem refugisti ambitum?

Te nemo gravior, vel fuit comis magis,
Aut liberalis indigis,

Dan-

rhetores, in Aquitania florentissime docent.
Hæc ita in Hieronymi Chronicis ad annum Christi trecentefimum & sexagesimum de duobus Burdigalensibus rhetoribus, quorum etiam amborum meminit Sidonius Apollinaris in epistola decima, libri quinti : sed folius *Alcimi* in epistola undecima libri octavi. Vbi patriam fuisse illi scribit Niriobriges, vel Sonnicos. Qui sunt Niriobriges quidem non alii apud Cæsarem, Strabonem, Ptolemæum, quam qui hodie à sua metropoli Aginno, Ptolemæo cognita, Aginnenfes vulgo vocitantur. Sonnici vero mihi incogniti, quicumque fuerunt Sidonio, non magno intervallo disjuncti ab Aginno, ut arbitror. *Vinetus.*

2. *Munusque*] *Minusque* i pro u reperi in exemplari, hoc sensu & ordine. Nepotes & posterii nostri, ô Alcime, poterunt illi quidem dicere me non satis dignum, qui laudes tanti viri, & memoriam pro merito celebrem, sed hoc dicere non poterunt, me tui esse oblitum in commemoratione Burdigalensium Professorum. *Idem.*

2. *Munusque dignum*] Vnde, quæso, pendet *munusque dignum*, aut quis ei hic locus? Scribendum:

Minusque dignum, non & oblitum ferent

Tua ministrum memoria.

Posterii, inquit, dicent me præconem esse laudum tuarum, sed minus dignum, qui meliorem merebaris, testabunturque me officii tibi debiti non esse oblitum. Inferius id ipsum repetit:

Ignosce nostri lasus obsequio styli,

Amorū hoc crimen tui est.

Quod digna nequiens promere officium colo,

Injuriose sedulus.

Nemo, puto, dubitabit de hac emendatione. *Gravius.*

3. *Morefne fabor*] Falsam nobis, & adulterinam monetam cuderunt in illo versu:

Miserne formam, & tenorem regula.

Quia scilicet non poterant assequi veterem hanc scripturam: *Morefne fabor*. Quod scriptum est pro *fabor*, solenni illo librariorum errore. *Sca- liger.*

3. *Morefne fabor*] Sic fuit in exemplari,

Danda salute, si forum res posceret ;

Studio docendi, si scholam.

Vivent per omnem posterorum memoriam ,

* Quos tu sacræ famæ dabas.

20

Et Iulianum tu magis famæ dabis ,

Quam sceptrâ, ' quæ tenuit brevi.

* Sallustio plus conferent libri tui ,

Quam consulatus addidit.

Morum tuorum, decoris, & facundiæ

25

Formam dedisti filiis.

Ignosce, nostri læsus obsequio stili.

Amoris hoc crimen tui est ,

Quod digna nequiens promere, officium colo ,

Injuriose sedulus.

30

Quiesce placidus, & caduci corporis

Damnum repende gloria.

L V-

plari, & non, *mirerne formam*. Vinetius.

4. *Sacrata fama dai*] *Sacra fama dabas*, Goropius, ut monuit Pulmanus. Vinetius.

4. *Quos tu sacra fama*] *Fama cur sacra*? Puto Aufonium scripsisse:

Quos tu sacros fama dabas, hoc est, consecrabas famæ. *Gravimus*.

5. *Qua tenuit brevi*] Iulianus patrueli suo Imperatori Constantio menses non supervixit. plenos novem Augustus: ut subtilius computavimus in breviarium Eutropii: occisusque fuit à Persis anno Christi trecentesimo sexagesimo sexto, ætatis tricesimo secundo: ut est apud Eusebium & Eutropium. Vinetius.

6. *Sallustio plus conferent*] Ita recte vetus: Historiam, ut hinc conjicimus, suorum temporum, hoc est, Claudii Iuliani Imper. conscripserat Latinus Alcinus. Iulianus vero Consulatu suo quarto collegam habuit Sallustium, ad quem extant ipsius

Iuliani Epistolæ. Cum igitur gesta Iuliani in commentarios referret, non est credibile Sallustium consulem, eum præterisse. Id quod aperte innuit Aufonius. *Scaliger*.

6. *Sallustio plus conferent*] Sic fuit in exemplari. Fuit quidam Secundus Sallustius, cujus meminit Ammianus Marcellinus in principio libri vicesimi secundi: ac in principio vicesimi tertii dicit præfectum Galliarum fuisse, & consulatum gessisse cum Iuliano Cæsare quartum Consule. Potest igitur Alcinus, quum rerum ab Iuliano gestarum historiam scripsit, ea simul de Secundo Sallustio viro consulari scripsisse, quæ Sallustio plus gloriæ afferrent, quam consulatus cum maximo principe gestus. *Plus conferent libri tui*. Ita credebatur Aufonius, doctissimi viri scripta nunquam interitura: quæ omnia interciderunt. Aliorum enim sunt Alcinorum, quæ scripta extant. Vinetius.

LUCIOLVS, Rhetor. III.

Rhetora Luciolum condiscipulum, atque magistrum,

Collegamque dehinc, nœnia mœsta refer :
Facundum, doctumque virum, seu lege metrorum
Condita, seu proſis ſolveret orſa modis.

Eripuit patri Lachæſis quem funere acerbo ,
Linquentem natos ſexui utroque duos.

5

Nequa-

1. *Rhetora Luciolum cum diſcipulo*]
Quid hic iſtud cum diſcipulo ? Pro eo
condiſcipulum lego : ut dicat Auſonius
Luciolum ſe habuiſſe condiſcipulum
primum, quum ambo eundem audirent
profefſorem : deinde magiſtrum
& præceptorem, quum grandior do-
ctiorque Luciolus jam docere cœpiſſet :
ac poſtremo collegam, quum &
Auſonius ipſe non multo poſt Lucio-
lum, profiteri cœpiſſet eruditus &
jam grandis, in eadem Burdigalenſi
Schola. *Vinetus.*

2. — ſeu lege metrorum
Condita, ſeu proſis ſolveret orſa modis.]
Quid ſit ſolvere condita orſa proſis
modis, fateor me non capere. Corrupta
enim ſunt, ſed quæ facile mecum reſtitues,
ſi correxeris :

--- ſeu lege metrorum
Condita, ſeu proſis ſolveret ora modis.
Seu lege metrorum condita, hoc eſt,
ſeu Carmina recitaret. Condere enim
carmen triſtiſſimum loquendi genus
eſt : Seu uteretur oratione proſa. *Sol-
vere & reſolvere ora*, pro loqui, poetis &
ipſum valde frequens eſt. *Gravius.*

2. *Proſis modis*] Vtrumque recte
dici, & *proſis* & *proſis* docet alibi
Scaliger, & magnus ille Voſſius pa-
ter in Erymologico ſuo, ad quod te
remitto,

2. *Solveret orſa*] Notaverat Scaliger
in margine, *ora*. Sed quid tunc fiet
præcedenti *condita*? quid quod car-
mine xvi.

*Et tibi Latii poſthabite orſis
Vrbice Grajſis celebris, carmen ſic
ἱλαρίων.*

Et ordiri verbum poetarum eſt. Silius:
*Ordior arma, quibus calo ſe gloria tollis
Æneadam.*

Virgilius in Culice :

*Atque ut araneolæ tenuem formavi-
mus orſum.*

Noſter in Protreptico ad Nepotem :
*Et amabilis orſa Menandri. Ora vero
condita hic non dicuntur, ſed carmina :*
ut carm. XIII Profefſor.

*Carmimbus, quæ prima tuis ſunt con-
dita in annis.*

Præterea *τὸ ſolveret* opponitur hic *τὸ
ligare*. Statius Papinius erit, qui du-
bitationem omnem tollet. Hic e-
nim lib. I. Sylv. ita canit :

--- ſeu plana ſolentis
*Cum ſtruis orſa modis : ſeu cum tibi
dulcis in artem
Frangitur, & noſtræ curas ſacundia
leges.*

Quo loco non advertens, atque adeo
nolente fere animo properans lingua
legebat, & *noſtra currit ſacundia lege*.
Auſonius mox certe *Curſus ſandi cele-
rem ſacundiam* appellat.

3. *Eripuit patr.*] Pro, *Eripuit patria*,
Vetus codex habet *patri*. Scaliger.

3. *Patria*] Patri una ſyllaba minus
in exemplari. *Vinetus.*

4. *Sexuique utroque duos*] Lege :
ſexu in utroque duos. quod & Pulman-
nus vidit. *Gravius.*

K 4

4. Sexui

Nequaquam meritis cujus responderit heres,
 Obscuros quamvis nunc tua fama juvet.
 Mitis amice, bonus frater, fidissime conjux,
 ' Nate pius : genitor, pœnitet, ut fueris.
 Comis convivis, nunquam inclamare clientes,
 Ad famulos nunquam tristia verba loqui.
 Vt placidos mores, tranquillos sic cole Manes,
 Et cape ab Aufonio munus, amice, Vale.

10

4. *Sexui utroque duos*] Pulmannus : *sexui in utroque duos, vel sexui utriusque duos.* Id est, filium & filiam, ut Vinetus existimabat; sed posset quoque intelligi duos filios, duasque filias reliquisse. Sed *sexui* ablativus antiquus est pro *sexu*, ut *sexui* genit. pro *sexus*. & sunt exempla apud Nonium, sed ab ipso vitiose proposita. Sisenna Hist. lib. 17. *Aliis saltui ac ve-*

locitate certare. Varro de re rust. lib. 1. *A quo, quod indigent potui, poma dicta esse possunt.*

5. *Nate pius*] Infinitis ferme locis Aufonium pro nominandi casu vocativum usurpasse attentus lector deprehendet, nec tamen sine exemplo veterum, uti notat Servius in Virgil. l. 12. v. 641.

' ATTIVS PATERA Pater, Rhetor. IV.

Æ Tate quamquam ' viceris ' dictos prius,
 Patéra fandi nobilis :
 Tamen quod ævo floruisti proximo,
 Juvenisque te vidi senem,
 Honore mœstæ non carebis nœniæ,
 Doctor potentum Rhetorum.

5

* Tu

1. *Attivus Patéra*] Patéra hic, *Pather* est Hieronymi Chronicis, ubi notatur annus Christi trecentessimus & tricesimus nonus : *Pather Rhetor Roma gloriosissima docet.* At *Patherius* in epistola ad Hedibiam : *Majores tui Patherius atque Delphidius.* Fortasse purum fuit hominis Galli vocabulum hoc, *PATER.* Quod autem *pather* in titulo dicitur hic Patéra, *ATTIVS PATERA PATER RHETOR*, quia in toto libro alium non agnosco Patéram, vocem *pater* ex Pa-

téra ab indocto librario repetitam esse suspicor. Hujus quidem Patéræ filius fuit Delphidius insequenti carmine celebrandus : sed illi alia nomina, quam Patéra. *Vinetus.*

2. *Viceris*] Antecesseris Tiberium Minervium, Alcimum, Luciolum, prius dictos. Hic enim • in i mutavisse profiteor : ubi erat *doctos prius.* *Vinetus.*

3. *Doctos prius*] Qui sunt *docti prius*? Legendum, *dictos prius* : pro quo supra in Parent. ep. vi. *prædictus* dixit :

Conjux

* Tu Bajocassis' stirpe Druidarum satus,

Si

Coniux prædicto qua fuit Arborio.

Istam notionem huius vocis melior ætas linguæ latinæ ignorat. Nec ulli sim auctor, ut hic Aufonium sequatur, quamvis in ore vulgi nihil sit tritius. *Gravius.*

4. Tu Bajocassis] Ita Lege ex veteri libro. Nam utrovis modo dicas, *Bajocassis*, an *Bajocassis*, nihil refert. De *Beleno* autem mentio est præter alios, apud Herodianum in Maximinis: quem vocat Βελιν. Estque Apollo. Vnde & Galli herbam, qua inungebant sagittas, *Belenium* vocabant. Sed & alios Deos Galli præter Hesium, & Taranem Lucani habebant, nempe Abellionem, & Onuvam. Abellionis hæc monumenta extant in Convenis Novempopulanæ: DEO ABELLIONI MINICIA IUSTA V. S. L. M. Item: ABELLIONI. DEO. TAVRINVS. BONI. CONI. SEVSIM. Item: ABELLIONI. CISONTEM. CISONTENNIS FIL. V. S. L. M. *Scaliger.*

4. Tu Bajocassis] Sic Petrus Pithæus restituit illud, *Tuba Gocassi*. Gallicarum provinciarum nomenclator, non poenitendæ antiquitatis monumentum, quum Lugdunensem Galliam in quattuor provincias dividit, secundam numerat Lugdunensem, cuius metropolis esset Rotomagus: ejusque provinciarum has recenset hoc ordine civitates, Bajocassium, Abrincantum, Ebroicorum, Sajorum, Lexoviorum, Constantiensium, *Bajens*, *Auranches*, *Evreux*, *Sees*, *Lixieux*, *Contance*: ut nunc vulgo vocitantur. Sidonius Apollinaris in epistola duodevicesima libri quarti, *Prædia Bajocassina*, ab ipsis Bajocassis, ac pro Bajocassis iisdem dixit: eaque etiam in secunda esse Lugdunensi commemorat. Antiquiores equidem citare non possum scriptores, apud quos Bajocassium nomen legerim. Eosdem esse, qui *Bellocaffes* eadem tertia declina-

tione apud Plinium: secunda apud Cæsarem, *Bellocaffi*, *Vellocaffi*, *Veliocaffi* leguntur, nec ajo, nec nego: sed Ptolemæus in eodem Galliarum tractu *Veneliocassos* collocat: eorumque urbem nominat Rotomagam. * Cujus quidem interpretes istos *Veneliocassos*, & Cæsaris *Vellocaffos*, pro Bajocassis accepit: *Rotomagamque Bajens* esse scripsit: verum huic homini videndum, ut ne omnia temere credamus. Nam ut illi concedamus Bajocasses, & quos diximus legi apud Cæsarem, Plinium, & Ptolemæum, eandem gentem esse, modo nobis hoc det, eam quondam latius patuisse, quam hodie: certe Rotomagus, quæ à priscis illis temporibus semper celebris locum, & priscum nomen semper retinuit, & illa *Bajens*, semper diversæ fuerint urbes, bidui fere itinere distat: hæc in Gallia Celtica, procul à Sequana Celticam à Belgica determinante: Rotomagus vero in ipsa Sequanæ ripa, Belgicæ initium faciente, sita. Ista autem Bajocassium urbs, quod nomen prius habuerit, quærimus. Bajocasses enim gens & provincia est. Quorum princeps urbs, quæ, uti diximus, vulgo *Bajens* à Bajocassium vocabulo vocatur, non dubito, quin proprium quondam nomen habuerit, quod nunc non extet. facileque crediderim, quemadmodum Parisiorum, Biturigum, Santonum, Vasatium, aliorumque multorum principes urbes priora sua nomina amiserunt, & à suis populis nova induerunt, ita quam dicimus *Bajens Bajocassium*, *Bajocasses*, *Bajocassorve*, ac *Bajocassu* potius prima inflexione, aliquando vetustiore abolito nomine, appellatam fuisse: ab rectoque isto *Bajocassa*, *Bajocassis* Aufonium hic scripsisse,

Tu Bajocassis, stirpe Druidarum satus: sed cujus obliqui ultimam litteram s, ab insequentis vocis prima s, fuisse absumptam. *Vinetus.*

K 5

s. Stirpe

Si fama non fallit fidem,
 * Beleni sacratum ducis è templo genus :

Et

5. *Stirpe Druidarum satis*] Erant Druidæ in Gallia, qui in Græcia Philosophi, apud Persas Magi, apud Indos Gymnosophistæ, ac Chaldæi apud Assyrios, ut scribit Diogenes. De quibus nusquam plura, quam in sexto commentario Iulii Cæsaris de bello Gallico.

Druidicæ magiæ multis locis historiz Naturalis meminit Plinius, sed in extremo libro sextodecimo ad hunc modum, ubi de visco disputat. *Non est omittenda, inquit, in ea re & Galliarum admiratio. Nihil habent Druidæ (ita suos appellant magos) visco, & arbore, in qua gignatur, si modo sit robur, sacratius. Iam per se roborum eligunt lucos, nec ulla sacra sine ea fronde conficiunt, ut inde appellati quoque interpretatione Græca possint Druidæ videri. Enimvero quicquid adnascatur illi, è calo missum putant, signumque esse electæ ab ipso deo arboris. Est autem id rarum admodum inventu: & repertum magna religione petitur, & ante omnia sexta luna: qua principia mensium, annorumque his facit, & sæculi post tricesimum annum: quia jam virium abunde habeat, nec fit sui dimidia. Omnia sanantem appellantes suo vocabulo, sacrificiis epulisque rite sub arbore preparatis, duo admovent candidi coloris tauros, quorum cornua tunc primum vinciantur. Sacerdos candida veste cultus, arborem scandit. Falce aurea demetit. Candido id excipitur sago. Tum deinde victimas immolant, precantes, ut suum donum deus prosperum faciat his, quibus dederit. Fecunditatem, eo potò, dari cuique animali sterili, arbitrantur, contraque venena omnia esse remedio. Tanta gentium in rebus frivolis plerumque religio. Hæc Plinius. ex quo loco quidam ex nostris quid aliquando collegerint, referre non pigebit. Mos est in nostra Gallia, ceterum qui jam fere exolevit, ut quotannis pridie calendas Ianuarias nonnulli ex singularum cu-*

riarum adolescentibus, quini, seni, septeni, octoni, noveni, denive, cunctos suæ curiæ vicos, villasque, & qui in circumjectis curiis sunt proximi, cum tibicine obeant, carmine stipem petant, aliquid laridi, aut panis, quod verubus infixum asportant, aut pecuniæ quippiam, accipiant. Postridie quicquid collectum fuit, in eadem convenientes, Numini offerant. Id statim auctione vendatur. ea pecuniola, ut deo consecrata, in sacros usus recondatur. Quod autem canunt carmen inconditum, quam accipiunt stipem, quo die id faciunt, *τὴν Αἰγυλιαν* vocitant. Quod verbum, fuerunt inter doctos, qui quærerent, quid sibi vellet. Merlinusque Sanctogelastianus Engulismensis, ad quem extant Christophori Longolii litteræ, *Αἰγυλιαν*, *Αἰγυλιαν*, id est, ad viscum 7^m annum novum esse dicebat: moremque istum ex veteri Druidarum religione ad nos manasse: qui per suos adolescentes ita cunctis viscum suum anni principio mitterent. Quod qui ferrent, iis aliquod quasi laboris præmium daretur. Clamarentque omnes eo viso, annum esse novum. Sic de hoc Merlinum concipientem audivimus, amœno, elegantique virum ingenio: & de hac re quod composuerat vernaculo sermone, decastichon nobis recitavit. *Vinetus.*

6. *Beleni*] Idem vocabulum, duabus similiter correptis in carmine decimo hujus libri: quare unico l scribendum. Galli ergo, qui, uti scripsit Cæsar, deos Mercurium, Apollinem, Martem, Iovem, & Minervam habebant, Apollinem suum *Belenum* vocitabant: sed id non soli Galli. Vrbs est inter claras urbes Ausonio celebrata Aquileia: de qua hæc sunt apud Iulium Capitolinum de Maximis. *Quam igitur frustra obsideret A-*

qui-

Et inde vobis nomina :

10

Tibi Patéræ : sic ministros nuncupant

' Apollinaris mystici.

* Fratri, patrique nomen à Phœbo datum :

Natoque de Delphis tuo.

* Doctrina nulli tanta in illo tempore ,

15

" Cursusque tot fandi " & rotæ.

Memor, disertus, lucida facundia

" Canore, cultu præditus ,

" Salibus modestus " felle nullo perlitis ,

Vini, cibique abstemius ,

20

Lætus,

quileiam Maximinus, legatos in eandem urbem misit. Quibus populus pane consenserat, nisi Menophilus cum collega refutasset, dicens etiam deum Belenum per aruspices spondisse, Maximinum esse vincendum. Unde etiam postea Maximini milites jactasse dicuntur, Apollinem contra se pugnavisse: nec illam Maximi, aut Senatus, sed deorum fuisse victoriam. Vinetus.

6. *Beloni*] De Beleno plura Vossius de Idololatria lib. II. c. xvi.

7. *Apollinaris mystici*] Apollinaris hic secundum veterem scribendi rationem pro *Apollinaret*: ut *omnis, tris*, & infinita alia tam apud Poëtas, quam Historicos, Tacitum præsertim. *Grævius.*

8. *Fratri patrique*] Pater & frater Artii Patéræ, Phœbicii fuerunt dicti à Phœbo Apolline. Filius vero, Delphidius, ut insequenti carmine quindæ, à Delphis civitate Græciæ Apollini sacra, inde Delphico cognominato. *Vinetus.*

9. *Doctrina nulli, &c.*] Ita quatuor hi versus legendi sunt, *Scaliger.*

10. *Cursusque rotandi & rota*] In exemplari erat *cursusque rotandietrota*. *Vinetus.*

11. *Erna*] Sic & Sidonius Apollinaris, lib. ix. epist. xv.

Homeræque par & ipse gloria

Rotas Maronii arte sectans compari.

Quamvis & de curru, cui Maronem tamquam triumphantem videtur imponere, possit intelligi. Sed indubium est illud Sulpicii Severi lib. III. Dialog. Sicut plerumque per clericos rotatur turbo verborum. Item: tremantibus labiis, incertoque vultu, decolor præ furore rotabas verba.

12. *Carere cultum pradtus*] Et hoc quid sibi vult? Vbi *cultu* pro *cultum* Lugdunenses ediderunt: & *Canore* pro *Carere Scaliger* emendavit. *Vinet.*

12. *Canore, cultu pradtus*] Ita Scaliger: quæ lectio confirmatur illis in Herculaneum:

Facunde, musice, & acer,

Mente bonus, ingenio ingens,

Volucer pede, corpore pulcher,

Lingua catus, ore canorus.

Sed potest prior lectio, *Carere cultu pradtus*, defendi hisce D. Augustini lib. IV. Confess. Erant enim ejus sermones sine verborum cultu vivacitate sententiarum jucundi & graves. Phrasin usurpat noster carm. I. Parental.

Pradtus & vitæ hominum ratione medendi

Porrigere, & fasces amplificare moras.

13. *Salibus modestus*] Melius: *Salibus modestu*. *Scaliger.*

14. *Felle nullo perlitis*] Lego, *perlitiu*. Heinsius. & ita vetus liber. Sed mutare

Lætus, pudicus, pulcher; in senio quoque, ' ut
Aquilæ senectus, aut equi.

mutare quid opus? quum noster in
carm. xvi.

*Cui felle nullo, melle multo mens ma-
dens*

Ævum per omne nil amarum miscuit.
Homo perlitus nullo felle, & mens ho-
minis nullo felle madens æquipollentia
sunt.

15. *Vt Aquila senectus, aut equi*]
Aquila senecta, Corydi juventa, prover-
bium est apud Erasimum, de vivida
viridique senecta, quæ præstantior sit
aliquorum juventa. Equi vero canes-
cunt illi quidem senio, ut homines,
vel auctore Plinio: ceterum canities
illa deformes non reddit. *Vinctus.*

ATTIVS TIRO DELPHIDIUS, Rhetor. v.

FAcunde, docte, ' lingua & ingenio celer,
Iocis amœne, Delphidi,
' Subtextus esto flebili threno patris,
Laudi ut subibas æmulus.
Tu penè ab ipsis orsus incunabulis
' Dei poëta nobilis,
' Sertum coronæ præferens Olympiæ,
Puer celebraſti Iovem.

5

Mox

1. *Atticus Tiro Delphidius*] Attii
Paterz filius, fuit celeberrimus, &
acerrimus sui temporis orator. Ejus
nomen corruptum est in epistola Si-
donii x. lib. v. Nam ibi perperam
Adelphidius. Cum enim majores
ejus ducerent genus à templo Apol-
linis, seu Beleni, congrua Apollini
nomina semper assumebant. Nam in
ea gente alii Paterz dicti, quod lin-
gua prisca Gallorum ita sacerdotes
Apollinates vocarentur: alii Phœbi-
tii, à Phœbo: alii Delphidii, à Del-
phis. *Scaliger.*

1. *Atticus Tyro Delphidius*] Est hic
Delphidius, quem scribit Hierony-
mus Rhetoricam in Aquitania flo-
rentissime docuisse ad annum Chri-
sti trecentessimum sexagesimumque,
& se adolescentulo, omnes Gallos
prosa versuque, suo illustrasse in-

genio, in epistola ad Hedibiam. Cu-
jus abundantiam laudat Sidonius A-
pollinaris epistola decima libri quin-
cti, & quem Ammianus Marcelli-
nus oratorem acerrimum vocat in
principio libri octavidecimi. Quod
autem *Atticus* appellatur, quum Pa-
tèra pater *Attius*, nominibus unica
litterula discrepantibus, mendi ali-
quid subesse suspicio est. *Vinctus.*

2. *Lingua & ingenio celer*] Conjun-
ctionem addidit Pithœus: quam &
sensus, & metrum requirebat. *Vinet.*

3. *Subtextus*] Subjunctus. *Idem.*

4. *Dei*] Beleni, ut monuit Pi-
thœus. De quo Gallico Apolline, in
priori carmine. *Id.*

5. *Sertum corona*] Aufonius cele-
brat hunc nostrum Delphidium,
quod vix dum pubes Capitolinam
quercam meruerit. Hoc est, poëta co-
ronatus

Mox inde cursim more torrentis freti,

‘Epos ligasti metricum:

10

Vt

ronatus fuerit. *Olympiam coronam* vocat quercum *Capitolinam*, quam merebant poëtz, qui in agonibus Capitolinis poëmate vicerant. Ii agones Capitolini primam à Domitiano instituti sunt duodecimo ejus, & Sergii Cornelii Dolabellæ Consulatu, exemplo ludorum Olympicorum. In iis agonibus omne genus artifices certabant. Nam & cirharœdi. Iuvenalis:

An Capitolinam speraret Pollio quercum.

Item & poëtz. Martialis:

O cui Tarpeias licuit contingere quercus.

Et histriones, ut patet ex hac inscriptione: L. SVRREDI. F. CLV. FELICIS PROCVRATORI. AB SCEN. THEAT. IMP. CÆSAR. DOMITIAN. PRINCIPI CORONATO. CONTRA OMNES. SCENICOS. Vides eodem principe, qui hos ludos instituerat, histrionem coronatum. Illud CONTRA OMNES SCENICOS manifeste significat certamen, & contentionem. In eo agone Statius post incredibilem totius urbis expectationem tandem Thebaidem suam recitavit. Sed non placuit, & contra cum aliis coronati fuerunt. Id quod ipse non uno loco in Silvis conqueritur, sed imprimis in Epicedio patris. Vnde locus Iuvenalis Grammaticis non bene perpenſus explicatur:

— sed cum fregit subſellia verſu,

Eſurit, inſtaſſam Paridi niſi vendat Agaven.

Nam Satyrice dicit eum fregiſſe ſubſellia verſu, quod, ut Comici loquantur, recitans non ſtetit, ſed exiit. hoc eſt non placuit. Cuius rei vel ipſum Statium teſtem producere poſſumus, qui in Silvis hæc innuit, non uno loco, ut jam dixi. Cave ſis confuſus agoneſſe Albanum ſcum hoc Capitolino. Vterque enim inſtitutus à Domitiano. Sed nobilior Ca-

pitolinus, adeo ut Romæ non per luſtra, ut antea, magnum annum, ut vocabant, ſed per Capitolinos agones ſupputarent. Quod à Domitiani inſtitutione uſque ad tempora ſua obtinuſſe Cenſorinus ſcribit. Cæterum ſemper agon ipſe manſit Romæ: ut in eo poëtz, rhetores, aliarumque profeſſionum homines coronarentur ab ipſo Imperatore. Neque puto aliunde poëtarum laureatorum morem maſſe. Nam & ipſi antiquitus ab ipſis Cæſaribus Germani coronabantur. Magnoque in precio habiti ſemper apud Italos, & Germanos, qui id honoris virtute ingenii conſecuti eſſent. Sed in veteribus agonibus Capitolinis qui vicerant, corona, & ramo lemnificatis, aut torque involutis donabantur. Nam qui ſecundi erant, eorum coronæ, & palmæ ſine lemnificis erant. Id vel ex ipſo Auſonio cognoscas licet:

Es quajam dudum tibi palma poetica pollet,

Lemnifco ornata eſt, quæ mea palma caret.

Sed melius Sidonius, quanquam non de agone Capitolino loquitur:

Hic mox præcipit aquus Imperator

Palmis ſerica, torquibus coronat

Conjungi, & meritum remunerari.

Nam coronis torques, & palmis ſerica, hoc eſt, ſericatos lemnifcos conjungi vides. Quanquam, ut dixi, de aliis ludis, aliæque re loquitur. Vides tamen amplificata præmia pro ratione meritorum. Quare, ut ad rem redeamus, per ſertum corona *Olympia* nihil aliud intelligit, quam quercum agonis Capitolini, quam meruerat adhuc impubes celebrans Iovem. Scaliger.

6. *Epos legasti metricum*] Recte Pithæus, *ligasti* pro *legasti*, metro ita poſcente, & ſenſu. Vinet.

7. Ora-

Vt nullus æqua lege liber carminum

' Orationem texeret.

' Celebrata varie cujus eloquentia

Domi forisque claruit :

Seu tu ' cohortis Præfulem prætoris ,

Provinciarum aut iudices

Coleres, 'o tuendis addictus clientis ,

" Famæ, & salutis fauciis.

15

Felix

7. *Orationem texeret*] Ita lege, ex fide prisce scripturæ. Quin & illa me auctore ita, si libet, legito :

Seu tu cohortis præfulem prætoris ,

Provinciarum aut iudices

Coleres, tuendu addictus clientibus

Famæ, & salutis fauciis.

Ex istis, & ex sequentibus colligitur hominem acerrimum fuisse, & privati literarum otii fines migrantem provinciarum tribunalia, mox & ipsa palatia frequentasse. Quod confirmatur ex lib. XVIII Ammiani his verbis : loquitur autem de severitate Iuliani in criminibus cognoscendis. Numerium, inquit, Narbonensis paulo ante rectorem, accusatum ut furem, inusitato censorio rigore pro tribunali palam admisis voluntibus audiebat : qui cum inficiatione defenderet objecta, nec posset in quoquam confutari, Delphidius orator acerrimus vehementer impugnans, documentorum inopia percitus exclamavit : *Ecquis florentissime Caesar, nocens esse poterit usque, si negare suffecerit? Circa quem Iulianus : Ecquis, ait, innocens esse poterit, si accusasse sufficiet?* Ex istis potes & acerrimum hominis ingenium & defultorium vivendi genus cognoscere. Tempora autem tyrannica semper apud Aufonium intelliguntur de Imperio Maximi tyranni, qui Gratianum interfecit. Scaliger.

7. *Orationem texeret*] Lege : *texeret*, quamvis Scaliger *nexeret* maluerit. Diserte enim liber optimus, *orationem texeret* & quid protritius, quam *texere carmen*? *æqua lege*, id est, co-

dem metri genere. Sed & in fine huius opusculi :

Accipite maestum carminis cultum mei, Textum querela flebili.

8. *Celebrata varie*] Sidonius Apollin. lib. v. ep. x. *Tua vero tam clara, tam spectabilis dictio est, ut illi diviso Palamonis, gravitas Gallionis, abundantia Delphidii, Agracis disciplina, &c. non modo non superiora sed vix aequiperabilia scribantur.*

9. *Cohortis præfulem prætoris*] Præfectum prætorio. De cuius officio, caput est undecimum libri primi Digestorum Iustiniani. *Veneris.*

10. *Tuendus addictus clientis*] *Coleris* erat in exemplari. Quod verbum in *coleres* mutare placuit. At ultimum quoque versus verbum mendosum est, cum neque *clientis*, neque ut in exemplari fuit, *cluentis*, pro *i*, legi possit. *Clientis*, aut *clientibus*, sed *clientis* potius. Solus est Sidonius Apollinaris, apud quem hoc nomen legere meminimus : *Clientiarum sive nutricum loquacissimus chorus*, inquit in libri secundi epistola secunda, pro *clientis* & *ancillis*, cum Aufonius pro *clientelis* & *clientum* multitudine hic usurpasse videatur. *Vinet.*

11. *Famæ & salutis fauciis*] De quorum fama, existimatione, fortunis, capite, vita, agebatur. *Famæ* autem & *salutis fauciis* hoc loco, sicut *satigationis besterna*, & *animi*, apud Apuleium : sed *amore & cura* apud Cicironem, & Virgilium. *Idem.*

11. *Famæ & salutis fauciis*] Scribe : *Famæ*

Felix, quietis si maneres litteris ,

Opus Camœnarum colens :

20

¹² Nec odia magnis concitata litibus

Armaret ultor impetus :

¹³ Nec inquieto temporis tyrannici

Palatio te attollereres.

¹⁴ Dum spem remotam semper arcessis tibi ,

25

Fastidiosus obviæ ,

Tuumque mavis esse, quam fati bonum ,

Desiderasti plurima ;

Vagus per omnes dignitatum formulas ,

Meritusque plura, quam gerens.

30

Vnde infecuto criminum motu gravi ,

¹⁵ Donatus ærumnis patris :

Mox inde Rhetor, ¹⁶ nec docendi pertinax ,

¹⁷ Curam

Fama aut salutis fauciis. Grævius.

^{12.} *Nec odia*] Dum Narbonensem causam contra rectorem Numerium, aliasque ejusmodi suscipit Delphidius, multorum potentiorum odia in se concitavit: qui ultri sunt. *Vinetus.*

^{13.} *Nec inquieto*] Si nec te attollereres, & eveheres in aula Imperatoria turbata per eos, qui regnum affectabant. Quibus Consulibus obiit Delphidius, non legi: sed ejus conjugem post ipsum esse mortuam, anno Christi trecentesimo & octogesimo octavo, mox audies, paucis post mensibus, quam Maximus interfecto Gratiano, tyrannidem arripuisset. Hieronymus ipsum tradit sub Constantini magni filiis floruisse: qui dum de Imperio inter se contenderent, Magnentius, Vetricianus, Decentius, Neporianus, Silvanus aliique tyrannidem occuparunt. *Vinetus.*

^{14.} *Dum spem remotam*] Lucretius lib. III.

Sed dum abest, quod avemus; id exsuperare videtur

Cetera: post aliud, cum contigit illud, avemus.

Ovidius lib. II. Eleg. IX. Amor.

Venator sequitur fugientia, capta relinquit.

Semper & inventis ulteriora petit.

Horatius serm. lib. I. Sat. II.

--- leporem venator ut alta

In nive sectetur: positum sic tangere nolit,

Cantat, & apponit: meus est amor huic similis: nam

Transvolat in medio posita, & fugientia captas.

Manilius lib. IV.

Nec quod habet, numerat: tantum quod non habet, optat.

Curtius de Amicis Alex. M. Sed difficile erat eo contentos esse, quod obtuleras occasio: quippe sordens prima, cum majora quaque sperantur. Plura Pindarus Pyth. od. III. & Plutarchus de superbiis.

^{15.} *Donatus ærumnis patris*] Condonatum filio, quidquid id criminis fuit, precibus & lacrymis patris Patetæ, optimi, doctissimique senis. *Vinetus.*

^{16.} *Nec docendi pertinax*] Minime assiduus. *Vinet.*

17. Cu-

17 Curam fecellisti patrum ,
 18 Minus malorum munere expertus Dei ,
 Mediꝝ quod ævi raptus es :
 Errore quod non 19 deviantis filiæ ,
 20 Pœnaque læsus conjugis .

35

ALE-

17. *Curam patrum*] Qui tibi liberos suos in disciplinam tradiderant : quos ita negligenter instituebas. *Idem.*

18. *Minus malorum*] Ita ex correctione nostra. Causam addit :

Errore quod non deviantis filia ,

Pœnaque læsus conjugis.

Non enim cuivis nota est historia. Nam Euchrotia Delphidii uxor cum aliis in Synodo Burdigalensi damnata est Treveris à Maximo Tyranno, quod Priscilliani hæresi nomen dedissent. Sed quia nihil *ἀνίσχυον*, neque *ἀμάρτυρον* producere debemus, proferam verba rei vetustiss. scheda, ubi hujus rei mentio fit, ita : *Priscillianus in Synodo Burdigalensi damnandum se intelligens, ad Imp. Maximum provocavit. Auditusque Treveris, ab Enodio præfecto pratorio Maximi, gladio additus est cum Euchrotia Delphidii Rhetoris conjuge, & Latroniano, aliisque erroris consortibus. Attigerunt alii quidem hanc historiam, & Euchrotiæ meminerunt, sed Delphidii uxorem fuisse non addunt. Hieronymus autem præter Priscillianum, & Euchrotiam, addit præterea Iulianum, Felicissimum, addit & Severus Armenium, eo nomine damnatos fuisse. Lego autem filia non filii. Sulpicius Severus loquens de hac re : Inde iter ceptum ingressi, turpi sane, pudibundoque comitatu, cum uxoribus atque alienis etiam feminis, in quis erat Euchrotia, ac filia ejus Procula : de qua fuit in sermone hominum, Priscilliani stupro gravidam, partum sibi graminihus abegisse. Scaliger.*

19. *Deviantis filii*] *Devius* legitur apud Ciceronem, & alios veteres

Latinos, sed non inde verbum *deviare*, pro deflectere à recta via, quod sciam. De filio autem Delphidii nihil mihi legere memini, sed de filia nomine Procula, quæ cum matre Priscillianum sit sectata. *Vinetus.*

20. *Pœnaque*] Sic legendum pro *pœnaque*. Quod non sis læsus, nec doluisti errore filii, nec pœna tua uxoris. De filio tamen Delphidii nihil ego comperi, quod jam dixi, sed de filia, & uxore hæc accipe. Erat in Hispania Priscillianus, cujus sectatores Augustinus, & alii, *Priscillianistas* appellarunt, qui diceret inter alia, Animas ejusdem naturæ, substantiæque esse, cujus est Deus. Eas ad agnem quendam spontaneum in terris exercendum, per septem caelos, & principatus quosdam gradatim descendere. In malignum principem incidere : à quo hic Mundus esset factus : atque ab hoc principe per diversa carnis corpora seminari. Fatalibus stellis homines colligari : ipsumque corpus humanum secundum duodecim signa Zodiaci esse compositum. Carnes tanquam immundas escas, devitandas esse. Conjuges, viros à volentibus feminis, feminas à volentibus viris disjungebat. Quippe qui carnis omnis opificium non deo bono & vero, sed malignis angelis tribuebat. Hæc & ejusmodi alia sua deliramenta quum plerisque Hispanis, ac inter alios, Episcopis Instantio, & Salviano jam persuasisset Priscillianus : eliciissentque tandem alii Episcopi à Gratiano Augusto Ausonii discipulo rescriptum, quo Priscillianus, & ejus sectatores non solum Ecclesiis & urbibus, verum etiam extra

omnes

omnes terras propelli jubebantur; Priscillianus, Instantius, & Salvianus, Romam sui apud Damasum, Urbis ea tempestate Episcopum, purgandi causa, proficisci decreverunt. Iter per Aquitaniam fecerunt. Multis locis magnifice ab imperitis suscepti, perfidie suae semina sparserunt. Burdigala tamen Episcopus Delphinus, ad quem extant Paulini Episcopi Nolani litterae, exclusit. Ceterum Eucherota Burdigalensis matrona, Delphidii poetæ & rhetoris clarissimi uxor, vidua, Hispanos in agro suo excepit. Vbi aliquantisper commorati, nonnullos suis erroribus infecerunt. Coeptum iter inde ingrediuntur, cum uxoribus & feminis alienis: in quibus erat ipsa Eucherota, ejusque filia Procula: quam Priscilliani stupro gravidam, partum sibi gramini-bus abegisse, rumor fuit. In Italiam perveniunt: sed nec Romæ Damasus, nec Mediolani Ambrosius ille, in conspectum suum venire sustinuerunt. Hac quia non successisset, alia via aggrediendum fuit. Qui gratia & auctoritate plurimum poterant apud Imperatorem, pecunia corrumpuntur: & sic in pristinum statum isti restituantur. Invadit interea Maximus imperium. Gratianum apud Parisios vincit. Lugduni capit, & interficit. Augustam Treverorum ve-

nit. Hinc litteris ad Præfectum Galliarum, Hispaniarumque Vicarium, datis, Priscillianum, Priscillianistæque omnes omnino Burdigalam ad Synodum deduci jubet. Primus causam dicit Instantius: & sacerdotio indignus judicatur. Ita Priscillianus timuit: & ad Imperatorem provocavit. Sicque omnes, quos ea causa involverat, Treveros deducti sunt. Vbi Priscillianus, & aliquot alii cum Eucherota, gladio perempti fuerunt, ut Sulpicius Severus scribit libro posteriore Sacre Historiæ. Hieronymusque in extremis viris illustribus, anno Christi trecentesimo & octogesimo octavo, quomodo putatur in Prosperi Aquitani Chronicis. Hoc ergo est uxoris supplicium, quod quia non vidit Delphidius, felicem prædicat Ausonius, & ob quod immanitatis Maximum accusat Drepanius Pacatus in panegyrico, quem non multo post Theodosio Augusto Romæ dixit. Cujus apponam verba. De virorum mortibus loquor. Quum descensum recorder ad sanguinem seminatum, & in sexum, cui bella parum, non parce sediturum. Sed nimium graves suberant, invidiosaque causa: ut jam ad parum; clari varis matrona, raperetur. Objiciebatur enim, atque etiam exprobrabatur mulieri vidua nimia religio, & diligenti cultu divinitas, &c. Vinetus.

ÆLETHIO MINERVIO,

filio, Rhetori. VI.

O flos juvenum, Nec certa tuæ
Spes læta patris: Data res patriæ;

Non

1. *Ælethio*] Parentalium carminum tituli rectis omnes: Professorum vero partim rectis, partim obliquis casibus. At Epitaphiorum Heroum dativis cuncti positi, quiquis ita scripserit. Hic enim nihil non semper ausi sunt imperiti librarii. *Videtur.*

2. *O flos juvenum*] Propter verbum breviter multa in *Ælethii* Minervii Rhetoris Elogio transposita orant. quæ nescio plume deformitatis eo ordine, quo antea legebantur, habuerint, quam nunc venustatis habeant pristino ordini, & in integrum

L

restitu-

restituta. In quo non mediocriter veteris libri scriptura adjuti sumus, non quod non pene eadem confusio in eo fuerit: sed quia quædam in illis aut addita, aut repetita erant, quæ multum nobis ad divinandum profuerunt. Non potest dici, quanta elegantia in illis versibus sit, quantaque studioforum poetices jactura illi præpostero ordine legebantur. In illis hoc præstitimus. Versiculum illum, *Postque Patra*, ex notis fugientibus veteris exemplaris reposuimus, quamvis ibi alieno loco legebatur. Sed ante cum versiculum deest sine dubio tale quid, *Post fata patris*. Nam prior fuit Latinus Alcimus Alethius pater hujus Alethii Minervii. Cui successit Patra. Non potest igitur alius ante Patram poni præter patrem ipsum Minervii: ut taceam interea quam recte illa cohereant. Ait primum impuberem docuisse: Prætextatum jam patris laudem æquasse: adultum, & post tirocinium togæ in ipso flore ætatis immatura morte præceptum, postquam sine venia patris uxorem ex nobilissima domo duxisset, nullis liberis, nullis suis heredibus decessisse. Vel potius ipsum mortuo patri heredem suum non ex-

titisse. Nam malo legere, *herede suo*, non *tuo*. Propterea *solstitialem herbam* vocavit, imitatus Plautum: quod proverbialiter dicitur de re fugaci, & non diuturna. *Clara cohortis vexilla* vocat, ni fallor, ducatum Scholæ, & cathedræ principatum. Pro *Consulatus tu*: reposuimus *Contulatus te*. *Connubium*, affinitatem; quod & ab aliis usurpatum memini. Duos ultimos versus notissimum ex Horatio petitos. Propterea ita correximus, & posuimus nomen Horatii. Dictum autem, *Dictæ profatu*, pro, *Dictus*. Vocandi, pro nominandi casu, quod toties notamus in Aufonio. Sic dixit, *Prætextate*, pro *Prætextatus*. Nam ita habebat vetus membrana. *Scaliger*.

2. *O flos juvenum*] Perturbatissimus est in scriptis horum versuum ordo. Atque hinc accidit, ut quum Minervium hunc summis laudibus voluerit Aufonius efferre, culpare præne videatur, saltem si Scaligero credimus, qui putat etiam patri suo non fuisse heredem. Ut igitur hic Alethius ea sit existimatione apud posteros, qua cum esse voluit Poeta, hoc mihi ordine totum carmen legendum videtur:

O Flos juvenum,
Spes læta patris,
Nec certa tux,
Data res patriæ
Rhetor Alethi.
Tu primævis
Doctus in annis,
Et præceptor,
Tempore quo te
Discere adultum
Non turpe foret,
Prætextate
Iam genitori
Conlatus eras.
Ille superbus
Mœnia Romæ
Fama & meritis
Inclutus auxit.
Tu Burdigalæ

Lætus patriæ
Clara cohortis
Vexilla regens,
Post Nararium,
Postque Patheram,
Major utroque,
Non sine morfu
Gravis invidiæ,
Cuncta habuisti
Commoda fati.
Non mansuris
Ornate bonis,
Omnia præcox
Fortuna tibi
Dedit, & rapuit.
Solstitialis
Velut herba solet,
Ostentatus

Raptusque simul,
Pubere in ævo
Deservisti
Vota tuorum,
Et Rhetoricam
Floris adulti
Fruge carentem,
Et connubium
Nobile fœceri
Sine pace patris;
Et divitias
Vtriusque domus
Sine herede tuo.
Quam fatiloquo
Dictæ profatu
Versus Horati:
Nihil est ab omni
Parte beatum.

Non mansuris

Ornate bonis :

* Ostentatus ,

Raptusque simul ,

' Solstitialis

Velut herba solet ,

Rhetor Alethi.

Tu Burdigalæ

Lætus patriæ

5 Clara cohortis

Vexilla regens

Pubere in ævo.

* * * *

Postque Patéræ ,

10 Major utroque :

Tu primævis

Doctor in annis ,

Et præceptor ,

15

20

Tem-

En quam diversa hæc à mente & interpretatione Scaligeri ! *Deservisti* (scil. immatura morte raptus) omnia hæc naturæ & fortunæ dona , ne relictis quidem liberis , qui divitias utriusque domus hereditario jure possiderent. Sic carm. xxiv :

Tam decus omne tuis , quam mox doler , omnia acerbo

Funere destituis. Id est , deserui.

Rhetorica floris adulti fruge carens est , quæ necdum ad illam provectioris ætatis pervenit maturitatem , ut pro spe rem fruentiam daret , ut alibi noster. Versum qui deërat , ita supplevi , Post Nazarium , Postque Patéræm. Quare Patéræm quam Patéra malim , vetus liber & præpositionis regimen faciunt : in illo namque , postque Patéra : ubi facile nota illa , quæ in litteram designat , negligi potuisse videtur : hæc autem accusativum poscit. Nec video , quare ellipsis sit adsumenda. Nazarium unde acceperim quærentibus , qui in præcedentibus commemoratus non est , satisfaciam spero , si carmen xiv respicere dignentur , ubi hæc duo nomina eodem modo junguntur :

Gloria Athenas cognita sede loci , Nazario , & claro quondam delata Patéra.

3. Patri] Tiberii Victoris Minervii , quomodo puto : qui primus hoc in libro fuit desectus. *Vinetus.*

4. *Ostentatus raptusque*] Qui cito

fato rapiuntur , nec multum annorum numerum faciunt , *Ostensi* tantum humanæ vitæ dicuntur. Virgilius de Marcello :

Ostendent terris hunc tantum fata.

Venantius lib. iv. Carm. xxvi.

Omne bonum velox , fugitivaque gaudia mundi

Monstrantur terris , & cito lapsa ruunt. Barthius.

5. *Solstitiali Velut herba solet*] Pseudolus servus in principio Plautinæ Pseudoli :

Quasi solstitiali herba paulisper sum.

Repente exortus sum. repentino occidi.

Vinetus.

5. *Solstitiali velut herba*] Vtutissimam ab herbis & floribus utitur comparatione. Sic Statius lib. i. Sylv. i.

Ille , velut primos expiraturus ad anstros

Mollibus in pratin alte flos improbus exstat ,

Sic tener ante diem vultu gressuque superbo

Vicerat aequales , multumque reliquerat annos.

Idem lib. i. in lacu. Etrusci :

— sed media cecidere abrupta juventa Gaudia , floresque manu scidis Atropos annos.

Qualia pallentes declinant lilia culmos , Rubentesque rosa primos moriantur ad anstros ,

Aut ubi verna novis expirat purpura pratin.

L 2

6. Viri

Tempore quo te
Discere adultum
Non turpe foret,
Cuncta habuisti
Commoda fati.
Prætextate
Iam genitori
Conlatus eras.
Ille superbæ
Mœnia Romæ,
Fama & meritis,
Non sine morsu
Gravis invidiæ,
Inclutus auxit.
Floris adulti
Vota tuorum,

Et Rhetoricam
Fruge carentem,
Et connubium
25 Nobile socii,
Sine pace patris:
Et divitias
' Vtriusque, sine
Herede suo
30 Deseruisti.
Omnia præcox
Fortuna tibi
Dedit, & rapuit.
' Quam fatiloquo
35 Dicte profatu
Versus Horati:
' NIHIL EST AB OMNI
PARTE BEATVM.

' LEON-

6. *Vtriusque sine*] In Veteri libro erat *utriusque domus sine herede tuo*. Vbi primam videtur corripuisse poëta, contra quam solent alii. Et cum *heres* saepe per diphthongum scribatur, noster autem diphthongos elisa una vocali quandoque soleat corripere, more hic fortassis suo fecerit, & *sine here* pro anapæsto posuerit.

7. *Quam fatiloquo profatu*] *Profari*, de varibus, & fatidicis plerumque usurpatur, ut prædicere futura, vaticinarique, significet. Quod & veteris Iurisperiti auctoritate de altero probat Budzus in annotationibus. Si *seruus inter sanctiores non semper caput gesseret*, & aliqua profatus esset. Hinc profatus dixit Ausonius pro voce fatidici, pro prædictione, vaticinio, oraculo. *Vinctus*. Petron. in Troje Halosi:

Quem Delia profatus casti vertices.
Carull. in Epith. Pelci & Thetidis:
Talia profantes quondam felicia Pelos,
Carmina divino occurrunt pectore
Barea.

Ita enim illic legendum.

8. *Nil est ab omni*] Sic ibi fuit. Sed apud Horatium, in ode scilicet sexta decima libri secundi carminum:

Nihil est ab omni Parte beatum.
Quomodo etiam Ausonium scripsisse crediderim. Primum enim, 'quam tanti putet vatis Lyrici oraculum, cur suis omnino verbis, alio etiam metri genere, non extulerit? Deinde carminis huius metra, quæ pleraque sint anapæstica, quocunque genere suis poëta constituerit, cur hemistichium istud metri Sapphici hendecasyllabi, & qui ipsum sequitur, Adonius versus, anapæstica non videantur? Anapæsticum namque metrum pro suis, hoc est pro Anapæstis pedibus, spondeos, & dactylos passim admittit. Quare, *parte beatum*, tam Anapæsticum metrum erit, quam Dactylicum Adonium: qualia sunt multa in hoc Ausonii carmine metra, ut *Rhetor Adethi*, *Major stragula*, *Dactyl in armis*. Hemi-

Hemistichium autem Sapphicum,
Nihil est ab omni, purum putum esse
Anapzsticum potest, correpta penul-
tima syllaba, quæ longa erat. In ea
namque voce, o, natura brevem esse
contendunt, qui eam ab veteribus
poëtis correptam fuisse docent. Lu-
cretius libro primo:

*Per gentes Italas omnium quæ clara
duces.*

Et tertio:

*Quoniam semel ex omnibus membris ab-
lata recessit.*

Terentius in Andriz ætu secundo:

*Sine omni periculo, nam hocce laudabi-
lium est quin Chremes,*

Metro jambico senario, pedeque a-
napzsto in prima sede. Idem in A-
ctu secundo Eunuchi, metro iambi-
co octonario, & pede dactylo in
quarta sede:

*Quam in cellulam ad te patris penum
omnem congereram clanculum.*

Et in extrema Hecyra, dactylo ana-
pztrove in principio metri etiam
octonarii iambici:

*Omnia omnes ubi resciscunt. hi quos per
fuertat resciscere. Vinetus.*

LEONTIVS, Grammaticus, cogno- mento LASCIVVS. VII.

Q Vi colis lætos, hilarosque mores,
Qui dies festos, joca, vota, ludum,
Annum functi memora Leontî

Nomine threnum.

Iste LASCIVVS patiens vocari,
Nomen indignum probitate vitæ
Abnuat nunquam: quia gratum ad aures
Esset amicas.

Literis tantum titulum affecutus,
Quantus exili satis est cathedræ:
Posset insertus numero ut videri
Grammaticorum.

10

Tu

1. *Leontius Grammaticus, cognomento
Beatus*] Non *Beatus*, sed *Lascivus* fuit
cognomen Leontio. docet epigr.

Iste Lascivus patiens vocari.
Lascivus dictus est, quia hilariter vi-
tam transegit in ludis jocisque. La-
scivus enim non est libidinofus, sed
petulans. sic *lascivire milites* Tacito di-
cuntur, cum tempus transigunt lu-
dendo, tempore feriarum. *Lascivi pue-
ri* Horat. *lasciva puella* Virg.

Malo me Galatæa petis lasciva puella.
Grævius.

2. *Joca, vota*] *Lege*, — *joca, vota,*
ludum. non *loca.* ut Salustius Iugurta,
joca atque seria. Scaliger.

3. *Iste lascivus*] *Lascivus*, quo no-
mine vulgo appellabatur Leontius,
nec moleste ferebat, in malam par-
tem fere accipitur, & quæ hinc sunt
lascivia, *lascivire*, pro petulante, pro-
cace, molli, libidinofoso. *Vinetus.*

L 3

4. Mn-

Tu meæ semper socius juventæ ,
 Pluribus quamvis cumulatus annis ,
 Nunc quoque in nostris recales medullis ,

15

Blande Leonti :

Et juvat tristi celebrare cura
 Flebilem cantum memoris querelæ :

* Munus ingratum, tibi debitumque

Carmine nostro.

20

4. *Munus ingratum, &c.*] Hæc sic
 distinguenda :

*Munus ingratum, tibi debitumque
 Carmine nostro.* Gravius.

4. *Munus ingratum*] Tibi ad debitum

referendum est. *ingratum* enim Poë-
 tæ erat munus, qui maluisset non da-
 re. sic in *carm. xvii* de Aratorio :

Hinc renovat &c.

Annus ingrata religione dies.

GRAMMATICIS GRÆCIS

Burdigalensibus. VIII.

'R Omulum post hos, prius, an Corinthi ,
 An ne Sperchei, pariterque nati
 Atticas Musas memorem Menesthei

Grammaticorum ?

Sedulum cunctis studium docendi ;

5

Fructus exilis, tenuisque sermo :

Sed, quia nostro docuere in ævo ,

Commemorandi.

Tertius horum mihi non magister ;

Cæteri primis docuere in annis ,

10

Ne forem vocum rudis, aut loquendi :

Sed sine cultu.

Obstitit nostræ quia, credo mentis

Tardior sensus : * neque disciplinis

Appu-

1. *Romulum post hos prius*] Hoc Ho-
 ratii Flacci, ode duodecima libri pri-
 mi, de Romulo Romanorum primo
 rege. *Vinetus.*

2. *Neque disciplinis*] eadem de se

testatur D. Augustinus l. 1. Confess.
*Quid autem erat causa, cur Græci li-
 ras oderam, quibus puerulus imbuebat, ne
 nunc quidem satis exploratum est. Ada-
 maveram enim literas, non quas primi
 magi-*

Appulit Græcis puerilis ævi

15

Noxius error.

³ Vos levis cæspes tegat, & sepulchri

Tecta defendant cineres opertos :

⁴ At meæ vocis titulus supremum

Reddat honorem.

20

magistri, sed quas docent, qui Grammatici vocantur. Nam illas primas, ubi legere, & scribere, & numerare discitur, non minus cherofus paralesque habebam, quam omnes Græcas. Qui locus & sequens carmen illustrat.

3. *Vos levis cæspes*] Ovidius de Tibullo :

Ossa quæta precor tuta requiescere in urna :

Et sit humus cineri non onerosa tuo.

Sic autem in veteri illo codice *Cæspes* prima diphthongo. *Vinetus.*

4. *Ac mea vocis*] malim, *At mea vocis.*

IVCVNDO, Grammatico Burdigalensi, fratri Leontii. IX.

ET te, quem cathedram temere usurpasse loquuntur,

Nomen Grammatici nec meruisse putant :

Voce ciebo tamen, simplex, bone, amice, sodalis ;

Lucunde, ¹ hoc ipso care magis studio,

Quod quamvis impar nomen tam nobile amasti,

5

² Es meritos inter commemorande viros.

1 GRAM-

1. *Hoc ipso care magis studio*] Quem ob id pluris facio : quod ambiveris munus, cui gerendo tametsi minime idoneus eras propter exilem eruditionem, tamen quia sic locum inter doctissimos professores tenuisti, inter eos te, sodalis quondam & amicus, commemorandi occasionem nunc habeo. *Vinetus.*

2. *Es meritos inter*] ita legendum. *Commemorande, hoc est commemorandus, ut supra, pretestate, & similia: & in Mosella :*

Tempora longarum sæcis incorrupte morarum.

Incorrupte dixit, pro incorruptus. *Scaliger.*

2. *Es meritos inter*] Pro commemorandus, ut aliis notatum est autem hic sensus : quod tam eximium Grammatici nomen, quamvis impar ingenii viribus, appetieris, ideo commemorandus es inter eos, qui eruditione sua tueri illud poterant, atque adeo merebantur.

GRAMMATICIS LATINIS

Burdigalensibus Philologis, Macrino, Phœbitio, Concordio, Sucuroni, Ammonio Anastasio Grammatico Pictaviorum. x.

Nunc ut quemq; mihi Burdigalæ rudibus. 10
 Flebilis officii
 Permaneat series.
 Relligiosus honor Sit Macrinus in his,
 Suggestet, expediam. Sobrius in pueris,
 Qui, quamvis humili 5 Et puerorum *
 Stirpe, loco, ac merito, Vtilis ingeniis. 15
 Introtulere tamen
 Huic mea principio
 Grammatices studium
 Credita puerities.
 Ingeniis hominum Nec reticebo senem

‘No-

1. *Grammaticis*] Quod superius acciderat propter versuum brevitatem, ut plurima suis sedibus quasi vi dejecta fuerint, id in Philologis Burdigalensibus videre etiam licet. in quibus multa perperam transposita sunt à veteris librario: non pauca etiam à Correctore Lugdunensi depravata. quem tanta religio inceserat, ut cum Ausonio duos versus eripuisset, duos ultro munificus de suo dederit. tantum hanc illi compensationem impurandam censeret. Nos contra illos versus Ausonio eripimus, & suos ei reddemus. Sed prius lemma, seu titulus ita contipi debet: *Grammaticis Latinis Burdigalensibus Philologis, Macrino, Phœbitio, Concordio, Sucuroni, Ammonio Anastasio Grammatico Pictaviorum.* Totidem enim hic recenset Ausonius. ne putes Anastasium Ammonium ab his separandum esse, quod tamen commissum est in vulgaris editionibus, & in veteri exemplari. Igitur ita lege, & digere hos versus, uti nos transposuimus. In quibus lucet clariora sunt omnia, quæ ante

obscura, distorta, depravata legebantur. *Scaliger.*

2. *Nunc ut quemque*] An ut elegiaci meri legendi sint hi versus, an vero, ut nunc, disjuncti, ad gratiam fortassis aliquid, ad rem nihil facere arbitror. Conatus tamen sum in ordinem redigere: sed cum jam in eo essem, ut industriz successum adfuturum sperarem, alter, & item alter versus obstabat. Elegiacos meros reperias apud hunc nostrum, Heliodorum, Alium Lampridium, Martianum Capellam, Boethium, ni fallor, &c.

3. *Permaneat*] Hoc vult: quia eorum nullum est meritum, neque alius alio præstat, se fecit utrumque foriem, & successiones eorum, atque ætates. *Scaliger.*

4. *Sobrius in pueris & puerorum*] Habebat codex ille Lugdunensis unico versu, *Sobrius & puerorum.* quomodo legendum esse ratio convincit. Nam quæ superest syllaba in hoc versu hypercatalectico, in sequentem rejicienda est, ut sit:

Sobrius

‘ Nomine Phœbicum : Vrbe alia cathedram , 30
 Qui Beleni ædituus 20 Et libertina
 Nil opis inde tulit.
 7 Sed tamen, ut placitum , Qui rudibus pueris
 Stirpe satus Druidum , Prima elementa dabas.
 8 Gentis Aremorice 11 Pange & Anastasio 35
 Burdigalæ cathedram 25 Flebile, Musa, melum :
 9 Nati opera obtinuit. 12 Et memora tenem
 Et tu Concordi Nænia Grammaticum.
 Qui profugus patria , 13 Burdigalæ hunc genitum,
 Mutasti sterilem Transtulit ambitio , 40
 14 Picto-

Sobrius & puero-Rum utilis ingenii.
 Habet noster auctores suos , quos sequutus est.

5. *Credita pueritis*] Secundus metri hujus pes *pueriti*, proceleusmaticus pro dactylo, à dactylo differens syllabarum numero, non tempore. *Vinetus.*

6. *Nomine Phabitium*] Lege: *Phabadium*. Hoc nomine & alii Galli fuerunt, ut ille Aginnenfis episcopus, qui contra Arrianos epistolam scripsit. *Phabitii* vero nomen nusquam recurrit, sed in inscriptionibus *Phabi* & *Phabiani*. *Grævius.*

7. *Sed tamen, ut placitum*] Non sine causa addidit, quia non omnibus credibile videbatur. Quare superius idem est, quod de eadem re dixit:

Si fama non saltis fidem,
 in *Elogio Antii Patriz.* *Scaliger.*

8. *Gentis Aremorice*] Scribit *Plinius* *Aremericam* olim fuisse dictam eam *Aquitaniæ* partem, quæ *Garumnæ* fluvium, & *Pyrenæum* montem interjacet. sed *Cæsar* commentario septimo civitates Galliarum oceanum attingentes, Gallorum consuetudine *Armoricas* esse appellatas scribit: in quibus *Cnriofolites*, *Redones*, *Osifinos*, *Leonices*, & alios nominat: qui tractus & *Bajocasses* habet, oppidumque, quod à *Druidis* nomen adhuc retinuisse creditur, *Dreux.* *Vinetus.*

9. *Nati opera obtinuit*] *Filius* ergo *Patéra*, & pater *Phœbicius*, peregrini homines litteras sunt *Burdigalæ* professi, sed pater posterior, & jam senex, filii opera studioque acceit. *Vinetus.*

10. *Sucuro*] Quod in vetere codice invenimus, bona fide reddidimus. nisi quod ibi, non *progenies*, sed *progeniem*, perperam legebatur. Manifesto videmus *Sucuronem* nomen peregrinum & servile, quod convenit huic grammatico, quem ait *libertinæ* conditionis fuisse. *Scaliger.*

11. *Pange*] Correximus secuti vestigia ejusdem veteris libri, in quo *Pance* scriptum erat. Quam sæpe, C, pro G, veteres librarii posuerint, fidem fecerint illa *subicitare*, *micere*, pro *subigitar*, & *inigere*, & infinita talia. *Scaliger.*

12. *Et memora tenem*] Carmen hoc habebat proprium titulum, *AMONIO ANASTASIO GRAMMATICO PICTAVIUM.* & mirum ni pars ejus sit. *Vinetus.*

13. *Burdigala genitum*] Reposui particulam, quam verus liber inferebat, *Burdigale hunc genitum.* Erat idem duobus versibus auctor,

Et memora tenem

Nænia Grammaticum.

Quos cum *Scaliger* correctoris *Lugdunensis* subditios esse dixerit, nul-

" Piſtōnicæque dedit.
 Pauper ubi, & tenuem
 Victum habitumque colens,
 Gloriam exilem
 Et patriæ, & cathedræ 45
 Perdidit in ſenio :
 Doctrina exiguus ,
 " Moribus implacidis ,
 Proinde, ut erat meritum ,
 Famam habuit tenuem. 50
 Sed tamen hunc noſter
 Commemoravit honos.
 Relligioſum etenim
 " Commemorare meæ

Gram-

lam juſtam cauſſam habuit. quum
 enim diſerte in vetuſto illo codice ,
 & ante hunc verſum legantur , ſuo
 quidem, ut res ipſa docet, loco; qua-
 re, quæſo, tamquam ſpurii ejicientur ?

14. *Piſtōnica*] Subintellige urbi.
 Eodem modo *Piſtavica*. Sic enim in
 Epigrammatis :

Imago Ruſi Rhetoris Piſtavica.

Hoc eſt civitatis. ex veteri libro. Am-
 bitio, inquit, abſtulit eum ſuæ Bur-
 digalæ origini, & dedit Piſtōnicæ ci-
 vitati. Subditiui erant Correſtoris
 Lugdunenſis illi verſus :

*Et memora tenuem Nania Grammati-
cum.*

Item ille ,

Quamque habuit etiam.

Quid commiſerit, tibi indicavi. tu de
 ejus fide, & religione cogitato. Nos
 merito eos malæ fidei poſſeſſores
 dejecimus. *Scaliger.*

14. *Piſtōniceque*] Hoc quomodo-
 cunque emendes, à Piſtōnibus *Pi-
ſtōnicum litus* dixit idem Aufonius
 in epistoſa ad Paulum de nobilibus
 oſtreis : & *Piſtōnica arva* Paulinus in
 epistoſa ad Aufonium, *Deſore*. Sunt
 autem Piſtōnes, gens, nunc *Poitrevini* :
 ager & provincia, *Poitou*, in Galliz
 Celticæ parte, quam Auguſtus Cæſar
 Aquitaniz annexuit, ad fluvium Li-
 gerim, & oceanum Britannicum.
 Noti Cæſari, Straboni, Plinio, & aliis
 veterum multis, inter quos Ptole-
 mæus duo Piſtōnum oppida memo-
 rat Auguſtoritum & Limonum. quo-
 rum ego neutrum nec ex ſitu, nec è

veſtigio priſci nominis agnoſcere
 poſſum: quanquam non dubito, quia
 alterum ſit, quod vulgo *Poitiers*, ab
 veterē gentis vocabulo vocitatur, om-
 nium Aquitanicæ, Celticæque Gal-
 liz oppidorum maximum. Cujus ci-
 vitaris, vel ſolius ſui ante annos mil-
 le & ducentos epiſcopi Hilarii nomi-
 ne clariffimæ, vetuſtatem teſtantur
 tum amphitheatri ad ſorum Vetuſ
 intra ipſa nunc mœnia olim extra:
 tum aqueductus, quo ad amphithe-
 atrum & urbem ex agro meridiem
 ſpectante, aqua perducebatur, inſignes
 reliquæ. Dicam alias, ſi vita, & o-
 tium ſuppetet, quam parum ſapere
 illi Piſtōnum mihi videantur, qui ſe
 à Scythiis, & Piſtis Agathyrſis profe-
 ctos jaſtitant : & ſuis Piſtavis à *piſta*
vi nomen inditum ſomniaant. Cete-
 rum quod quidam grammatici non
 ita dudum tradiderunt, ſyllabam ſe-
 cundam in *Piſtōnes* ſemper produci:
 eam in Græcis exemplaribus ego an-
 cipitem reperio : quam corripiunt
 tantum Aufonius & Paulinus, nec
 producit Claudianus in quarto car-
 mine de conſulatu Honorii, ubi le-
 gendum non *Piſtōnum*, ſed *Piſtorum*.

— *Incaluit Piſtorum ſanguine Thule.*
Vinctus.

15. *Moribus implacidis*] Scripſerat
 forſan Auctor *implacidis*, ut ſupra :
Salibus modèſtus nullo ſelle perlitu.

16. *Commemorare*] Trochzum ver-
 ſiculus amiſerat, quem pronomine
mea ſuppleverunt Lugduncſes. *Vi-
netus.*

1. Ha-

Grammaticum patriæ, 55 Nomen & ossa tegat.
Ne pariter tumulus

HERCVLANO, Sororis filio, Gram-
matico Burdigalensi. XI.

Herculane, qui profectus gremio de nostro & schola
Spem magis quā rem fruendā præbuiſti avunculo,
Particeps scholæ, & cathedræ penè ſucceſſor meæ,
Lubricæ niſi te juventæ præcipitem flexus daret,
Pythagorei non tenentem tramitis rectā viam: 5
Eſto placidus, & quietis Manibus * ſedem fove;
Iam mihi cognata dudum inter memoratus nomina.

THA-

1. *Herculano*] Hic eſt Pomponius
Maximus Herculanus: quem ſepti-
modecimo carmine Parentalium ce-
lebravit Auſonius. *Vinetus.*

2. *Spem magis, quam fruendam*] Hic
deſideratur una ſyllaba: quæ fortaiſſe
rem fuerat. *Spem magis quam fruend-*
dam. Optimam ſpem conceperat Au-
ſonius de Herculano puero: qua ſe
frustratum ſignificat. *Vinetus.*

2. *Spem magis*] Inde juvencula pin-
gitur Spes in antiquis numiſmatibus,
quia cum tenera ætate incipit; in ea-
que ſpes, non res, ut Cicero ait, laudari
ſolet. Anton. Auguſtinus. Ludere au-
tem in hiſce nominibus auctores
amant. ſic noſter carm. XI. Parental.

*Pæſtor chære nepos, ſpes cuius certa
fuit res.*

Cicero in Verr. III. c. XIX. Cum in pro-
vincia tam locuplete ac reſerta non modo
rem, ſed ne ſpem quidem ullam reliquam
cuiquam ſeceris. D. Auguſtinus lib. IV.
de Civ. Dei, c. XXIV. Tales Chriſtianos
imperatores dicimus eſſe ſelices interim
ſpe, poſtea re ipſa futuros, cum id, quod
exſpectamus, advenierit. Idem lib. X.
Confeſſ. Ex ſunt, qui ſpe beati ſunt. In-
feriore modo iſti habent eam, quam illi,
qui jam re ipſa beati ſunt. Sed tamen
meliores quam illi, qui nec re, nec ſpe beati
ſunt.

3. *Pythagorei tramitū rectam viam*] *Vide carmen Virgilio inſcriptum de
littera Pythagoræ. Vinetus.*

4. *Sedem fove*] Id eſt, ſepulcrum.
Nam ſepulcrum ſedes vocatur, teſte
Servio ad lib. VI. Æneid. v. 152.

*Sedibus hunc reſer ante ſuis, & conde
ſepulcro.*

Bene vero Servius, quod ſedes, ut hic,
ita & ad verſ. 328, de naturalibus ſe-
dibus capit. Terræ namque debetur
corpus noſtrum; & eſt id quoque an-
tiquiſſimum ſepulchræ genus, quum
cadavera non igne concremantur, ſed
injeſta humo conteguntur, & quaſi
operimento matris, ut ait Cicero, obdu-
cuntur. reſte Pacuvius:

*Mater eſt Terra, ea parit corpus, ani-
mam æther adjungat.*

Et unde Pacuvius tranſtuliffe vide-
tur, Euripides:

Ὅτιν δὲ ἔχουσιν εἰς τὸ σῶμα ἀψί-
κεθ,

Ἐνταῦθα ἀπὸ ληϊπιδῶν μὲν μὲν
αἰθήρας,

Τὸ σῶμα δὲ εἰς γῆν.

Hujus opinionis aſſertor Thales fuit,
qui quod aquam rerum omnium
principem eſſe diceret, obruenda cor-
pora cenſebat, ut poſſent humore re-
ſolvi. Sed ſed porro vocabulo præter
Hora-

Horatium & Virgilium usus est no- | ult. Commemor. Professor. Burdig.
 ſter eâdem ſignificatione, carm. hic | *Sedem ſepulcrû ſervet immotus cinis.*

**1 THALASSO, Grammatico Latino,
 Burdigalensi. XII.**

O Fficium, nomenque tuum, primæve Thalæſſe,
 Parvulus audiwi : vix etiam memini,
 Qua forma, aut merito fueris, qua ſtirpe parentum.
 Ætas nil de te poſterior celebrat.
 Grammaticum juvenem tantum te fama ferebat, 5
 Tum quoque tam tenuis, quam modo nulla manet.
 Sed quicumque tamen, noſtro quia doctor in ævo
 Vixiſti, hoc noſtrum munus habeto, Vale.

1. *Thalæſſo*] maluerim *Thalæſſio*, quod ille *Auxilius*, de quo *Epi-
 & mox Thalæſſi*, legere : ne & hic *cxxviii.*
Grammaticus ſimile quid patiatuſ,

**1 CITARIO, Siculo Syracuſano,
 Grammatico Burdigaleniſi
 Græco. XIII.**

ET Citari dilectæ mihi memorabere, dignus
 Grammaticos inter qui celebrere bonos.
 Eſſet Ariſtarchi tibi gloria, Zenodotique
 1 Grajorum, antiquus ſi ſequeretur honos.
 Carminibus, quæ prima tuis ſunt condita in annis ; 5
 3 Con-

1. *Citatio*] Citarius Siculo eſt is,
 cujus nobile epigramma de paſtori-
 bus hodie extat. *Scaliger.*

2. *Grajorum, antiquus*] In antiquis
 libris & editionibus eſt, *Gravior anti-
 quus, ſi ſequeretur*, &c. Hinc legen-
 dum cenſeo :

Clarior, antiquus ſi ſequeretur bonos.
 Gloria tua eſſet clarior gloria Ze-
 nodoti & Ariſtarchi, ſi hæc ars in
 tanto eſſet pretio, quam olim. *Gra-
 bioſus.*

2. *Gravior antiquus*] Probo Goro-
 pii emendationem, *Grajorum* repo-
 nentis. Poſſeſt tamen defendi vulga-
 ta, ſi ſic explicetur : Adeptus eſſes
 gloriam graviorem ac majorem glo-
 ria Ariſtarchi & Zenodoti, ſi anti-
 quus honos ſequeretur merita, id eſt,
 ſi eodem honore eſſent, quo olim,
 Grammatici. Sed *Grajorum* abſque
 dubio probum. Scriptum fuit in ve-
 teri libro : *Grajoſ antiquus*, per eſt hli-
 piſi ſibi frequentiffimam.

3. *Con-*

¹ Concedit Cei Musa Simonidei.
² Vrbe satus Sicula, nostram peregrinus adisti :
 Excultam studiis quam prope reddideras.
 Conjugium nactus cito nobilis, & locupletis,
 Invidia fati non genitor moreris.
 At nos defunctum memori celebramus honore,
 Fovimus ut vivum munere amicitia.

10

3. *Concedit Cei*] Iam dudum admodum adolescentes errorem illum agnovimus rescribentes *Concedat Cei pro ceu*. In quo possis agnoscere Correctoris Lugdunensis acumen : qui puerile mendum animadvertere non potuit. Hoc admonet me, ut emendem Ovidii locum in Ibm : quia de Simonide mentio est. Is ita est :

Stella Lycorida cum fuit apta viro.
 Hic quarunt docti viri, quare Simonides dictus sit Lycorides. Inter quos Turnebus non nodum dissolvit, sed nodum in sirpo quarrit. Quod tamen ei vitio vertendum non est. Non enim bonum exemplar nactus erat.

Nos incidimus in miras schedas, in quibus exaratum erat :

Stella Leopardia cum fuit aqua viro.
 Putamus igitur ex eo mendo veritatem elici posse, si pro *Leopardia*, legamus *Leoprepida*. Neque dubito, quin ea vera sit lectio. Ipsemet Simonides se *πρόδα Λεοντίμης* nominat. *Stella* autem est Castor, & Pollux, in quos hymnum conscripserat Simonides, ut disertius scriptum est in historia illa. Horat.

— *alba mentis Stella refulsit.*
 Intelligit Castorem, & Pollucem. Scaliger.

4. *Vrbe Sicula*] Syracusis. Vinctus.

¹ CENSORIO ATTICO ² AGRICIO, Rhetori. XIV.

E Loquii merito primis æquande, fuisti
³ Agrici positus posteriore loco :

ÆVO

1. *Censorio*] Legendum: *Censorio Attico Agricio*. Item :

Agrici positus posteriore loco.
 Ita enim verus codex. Sed tamen in Epistola Sidonii x, lib. v, *Agricius* excusum vulgo est. Scaliger.

2. *Agricio*] Et in hujus carminis titulo, *Agricio*, & in ejus secundo versu, *Agrici*, habuit exemplar. pro quibus *Agrica*, & *Agrice* scripserunt Lugdunenses. Tetrasyllabum ergo rhetoris hujus nomen esto: simulque illi sua restituatur diphthongus *a*. Ab eo enim, quod est *αγρίος*, id est

ager, ut ne putet barbarum esse, hoc nomen, sit *αγρίος*, quod significat agrestem, rusticanum, inurbanum, morosum, ferum, & hinc *Αγρίος*, hoc *Agrocius*, ut Græcam diphthongum *oi*, Latini in suam *a* convertere solent. Extat *Agroicii* libellus de orthographia, & proprietate sermonis inscriptus, quem ab ipso suo nomine auctor ordiens, *α γ ρ ο κ ι υ σ*, inquit, & cum Latine scribis, per diphthongum scribendum : non, ut quidam putant, per *y*, *Agricius*. Hæc ille : quem eundem esse rhetorem *Agroci*um

Ævo qui quoniam genitus functusque recenti,
Dilatus nobis, non & omiffus eras.

Quocunque in numero, trifti memorabere threno. 5

‘ Vnus honos tumuli fêrus, & ante datus.

Tam generis tibi celfus apex, quam gloria fandi.

Gloria Athenæi cognita fede loci;

‘ Nazario, & claro quondam delata Patéræ,

‘ Egrege multos excoluit juvenes. 10

Conjuge nunc, natisque fuperftitibus, generoque,
Majorum Manes, & monumenta foves.

cium, nec ajo, nec nego: fed de rhetore mentionem facit Sidonius Apollinaris libri quintæi epiftola decima, ejus disciplinam laudibus effrens. ubi vetufti codices fcribunt alii *Agricio*, alii fere *Agricio*. Vinetus.

3. *Agrici hic pofitus*] Tò hic in antiquo codice defideratur.

4. *Vnus honos tumuli*] Parum refert; utrum priore an posteriore loco commemoreris: nulla enim differentia honoris eft.

5. *Nazario*] Cujus extat Panegy-

ricus de laudibus Constantini magni: & quem in Eufebii Latinis, Hieronymique chronicis leges, infignem habitum ad annum Chrifti trecentefimum & vicesimum oâtavum: annisque poft undecim ejus filiam ENONIAM virginem Chriftianam, in eloquentia patri parem. Vinetus.

6. *Egrege multos excoluit*] Hic aliquid deefle videtur: & fortaffe legendum, *Egrege multos qui excoluit juvenes*: ut de Patéra intelligas. Vinetus.

NEPOTIANO, Grammatico, eidem Rhetori. xv.

FAcete, comis, animo ‘ juvenali fenex,
Cui felle nullo, melle multo mens madens,

Ævum per omne nil amarum mifcuit:

‘ Noftri medela Nepotiane pectoris,

Tam feriorum quam jocorum particeps, 5

Taciturne, Amyclas qui filendo viceris.

Te

1. *Juvenali*] Juvenili. Pierius in quintum & oâtavum Æneidos. Vinetus.

2. *Medela noftri Nepotiane pectoris*] qui metui, triftitiæ, aliisque mei animi affectionibus, & morbis pulchre medereris. *Nepos* ô producit: unde fi

Nepotianus fit derivatus, fic metrum fte poterit, *Noftri medela Nepo*. Vinetus.

2. *Medela noftri*] transpone, *Noftri medela Nep. pectoris*. errorem pedum alioqui inducit. Barthius.

3. *Mele-*

Te fabulantem non Vlixes linqueret ,
 Liquit canentes qui ³ melodas virgines.
 Probe, & pudice, parce, frugi, abstemie ,
 Facunde, nulli Rhetorum cedens stilo , 10
⁴ Et disputator ad Cleanthen Stoicon :
⁵ Scaurum Probumque corde callens intimo :
⁶ Et Epirote Cineas memor magis.
 Sodalis, & victor, hospes jugiter :
⁷ Parum quod hospes ; mentis agitator meæ. 15
 Consilia nullus mente tam pura dedit ,
⁸ Vel altiore conditu texit data.
 Honore gesti ⁹ præfidatus inclytus ,
 Decies novenas functus annorum vices ,
 Duos relinquens liberos, mortem oppetis , 20
 Dolore multo, tam tuorum, quam meo.

ÆMI-

3. *Melodes virgines*] Sirenes, quarum suavissimum cantum Vlixes quomodo vitarit, lege libro duodecimo *Odyssææ* Homeri. *Vinetus*.

4. *Et disputator ad Cleanthen*] Significat a d hoc loco comparationem, similitudinemque, ut apud Terentium, *Nihil ad nostram hanc*. & Ciceronem secundo de Oratore, *nihil ad Persium*. & in carmine hujus libri vicesimo primo, *ad Scaurum atque Probum*. Stoici namque omnes, uti hic Cleanthes, Zeno ejus magister, & Chrysippus discipulus, Dialectices in primis studiosi fuerunt, ut ex Ciceronis Academicis, & aliis ejus scriptis cognoscas: scripsitque de illa librum Cleanthes, auctore Diogene Laërtio. *Vinetus*.

5. *Scaurum Probumque*] Nobilissimos Grammaticos. *Vinetus*.

6. *Et Epirote*] Ita plane ex eodem libro reponendum: ubi in *ἡπειρώτης*, & *ψιλῶν* expunctum, ut in *χρῆσιμα*, & apud eundem Ausonium in Phidia, & apud eundem in *Solicismo*, & *μεγαλόν* extrinsum. ut sit, *χρῆσιμα, Φιδίας, σολικισμῶν*.

Λεωσιμῶς, ἡπειρώτης. Scaliger.

6. *Et Epirote Cineas memor magis*] Plinius & Solinus auctores sunt, Cineam Pyrrhi regis Epirotarum legatum, ea fuisse memoria, ut postero die, quam ingressus Romam fuerat, & Equestrem ordinem, & Senatum propriis nominibus salutaverit. *Vinetus*.

7. *Parum quod hospes*] Leve hoc plus fuisti, nempe monitor in rebus meis, hortator, consultor. *Vinetus*.

8. *Vel altiore conditu texit*] Condidit, occultavit, abscondit pectore penitior. *Conditu* substantivum etiam apud Censorinum de ævo, sed alia significatione, à *conditu* urbis Roma. *Vinetus*.

9. *Præfidatus*] Hoc à præfide, sicut à consule consularis. Trebellius Pollio in Tetrico seniore: *Victorius Tetricum Senatorem populi Romani, præfidatum in Gallia regentem, ad Imperium hortata*. & *eundemque consularum, qui jure præfidali omnes Gallias tenebat, per triumphum*. *Vinetus*.

1. In-

ÆMILIVS MAGNVS ARBORIVS

Rhetor Tolofæ. xvi.

Inter cognatos jam fletus, avuncule, Manes,
 Inter Rhetoricos nunc memorandus eris.
 Illud opus pietas, istud reverenda virorum
 Nomina, pro patriæ religione habeant.
 * Bis meritum duplici celebremus honore parentem 5
 Arborium, Arborio patre, & avo Argicio.
 * Stemma tibi patris Æduici: Tarbellica Mauræ
 Matris origo fuit. ambo genus procerum.
 Nobilis & dotata uxor, domus, & schola, cultæ
 Principum amicitia contigerunt juveni. 10
 * Dum Constantini fratres opulenta Tolosa
 Exfilii specie sepositos cohibet.
 Byzanti inde arcem, Thressæque Propontidis urbem
 Constantinopolim fama tui pepulit.
 Illic dives opum, doctoque ibi Cæsare honorus 15
 Occumbis, patribus Magnie superstitibus.
 * In patriam sed te sedem, ac monumenta tuorum,
 Principis Augusti restituit pietas.
 Hinc renovat causam lacrymis, & flebile munus,
 Annuus ingrata religione dies. 20

E X V.

1. *Inter cognatos*] Carmine Parentalium testio. *Vivetus.*

2. *Buavertium*] Quod & propinquus, & professor litterarum Burdigalæ. *Id.*

3. *Stemma tibi*] Ita lege: ut supra: *Arboreum* *Æduico* *duclum* *de stemmate* *nomen.*

Lego etiam:

Arboreum *Arborio* *patre*, & *avo* *Argicio*. *Scaliger.*

4. *Dum Constantini fratres*] Anaballianus, cujus filius Dalmatius in sequenti carmine, Constantius, & Constans, tres Constantini Magni

fratres apud Aurelium Victorem: sed cur Tolosam sint relegati, quomodo, & quando, alibi non legi. *Vivetus.*

5. *Doctoque ibi Cæsare*] Sub Constantini Augusti Imperio Cæsares multi fuerunt. quattuor ejus filii, Crispus, Constantinus, Constantius, Constans; Licinius sororis, Dalmatius fratris Anaballiani filius. *Vivetus.*

6. *In patriam*] Servius ad xi. Æn. v. 286: *Quia apud varios gentes diversa fuerunt genera sepulture, inde est, quod alii abvinctur, alii conuincuntur, alio propriis remittuntur ad patriam.*

P. Facunde

EXUPERIVS, Rhetor Tolosæ. XVII.

EXuperi memorande mihi, ' *facunde sine arte*,
Incessu gravis & verbis ingentibus, ore
Pulcher, & ad summam, motuque habituque venusto.
' *Copia cui fandi longe pulcherrima* ; quam si
Auditu tenuis acciperes, ' *deflata* placeret : 5
' *Discussam* scires solidi nihil edere sensus.
Palladiæ primum toga te venerata Tolosæ,
Mox pepulit levitate pari. Narbo inde recepit.
Illic ' *Dalmatio* genitos, fatalia regum
Nomina, tum pueros, grandi mercede docendi 10
Formasti, Rhetor, metam prope puberis ævi.
Cæsareum qui mox indepti nomen, honorem
Præsidis, Hispanumque tibi tribuere tribunal.
Decedens, placidos mores, tranquillaque vitæ
Tempora prædives finisti ' *sede Cadurca*. 15
Sed

1. *Facunde sine arte*] Natura facunde. *Vinetus*.

2. *Copia cui fandi*] Hisce versibus suspicione mutatz genuinz scriptz non vacat *τὸ deflata* medio loco. Contrarium enim potius dicendum videbatur, nimirum turgidam illam orationem instar bullz placuisse, dummodo non inflaretur : nam penitius inspectam inanem bonarum rerum apparituram. *Barthius*.

3. *Deflata*] Id est, recitata.

4. *Discussam*] Ita omnino legendum. Sed quod pene oblitus sum monere : duos Exuperios Tolosæ celebres fuisse invenio. Istum Rhetorem, de quo hic Ausonius : alterum Episcopum, etiam hodie Tolosaribus decantatissimum. Et circa idem fere tempus Rhetoricam docuit Tolosæ Saturninus, ut docet Sidorius. qui non tantum ejus cathedræ meminit, sed & scvissimorum cruciarum, quos propter fidem

Christi à vzcordi plebe passus est. versus ejus adscripti :

*Qui Tolosanam tenuit cathedram
De gradu summo Capitoliorum
Præcipitatus :*

*Quem negotorem Iovis ac Minerva,
Et crucis Christi bona consistentem
Vinxit ad Tauri latus injugati
Plebs furibunda.*

Scaliger.

5. *Dalmatio genitos*] Filios Dalmatii Cæsaris Anaballiano geniti, fratre Constantini Magni Imperatoris. sed de iis aliud non legi. Dalmatius autem hic, quem patruus Constantinus imperii hæredem una cum filiis esse jussuérat, factione Constantii patrue-
lis, & tumultu militari, anno imperii tertio, interemptus fuit, anno post Christum natum trecentesimo & quadagesimo primo. Hieronymus in chronicis. *Vinetus*.

6. *Sede Cadurca*] Καδύρκοι, gens & provincia Aquitanicæ primæ, *Querci*.

M

Sed patriæ te jura vocant, & origo parentum ,
 7 Burdigalæ ut rursus nomen de Rhetore reddas.

Querci. Cujus metropolis apud Pro-
 lemyzum *Δουνα*, quæ nunc *Cahours*,
 à gentis vocabulo. *Vinet.*

7. *Burdigala ut rursus*] Id est, ut
 inter Rhetoras Burdigalenses recen-

searis. Non enim hæc, ut voluit Sca-
 liger, ita accipienda sunt, ac si reli-
 quæ hujus Rhetoris è Cadurcis Bur-
 digalam translata forent. vide quæ
 mox ad Carm. xix.

1 MARCELLO, Marcelli filio, Gram-
 matico Narbonensi. XVII I.

N Ec te 2 Marcello genitum Marcelle filebo :
 Aspera quem genetrix urbe, domo pepulit.
 Sed fortuna potens cito reddidit omnia, & auxit.

Amisam primum Narbo dedit patriam.

Nobilis hic hospes Clarentius indole motus ,

Egregiam natam conjugio adtribuit.

Mox schola, & auditor multus, prætextaque pubes ,

Grammatici nomen, divitiasque dedit.

Sed nunquam jugem cursum fortuna secundat ,

Præsertim pravi nata virum ingenii.

3 Verum oneranda mihi non sunt : memoranda recepi

Fata. sat est dictum, cuncta perisse simul.

Non tamen & nomen, quo te non fraudo, receptum

Inter Grammaticos prætenuis meriti.

1 S E-

1. *Marcello*] Marcelli viri illustris,
 & ex magno officio Theodosii se-
 nioris, ad filios liber de Empiricis
 extat. in cujus præfatione quia Au-
 sonii medici meminit, eumque unum
 ex civibus majoribusque suis esse ait,
 qui Ausonium ibi putant accipien-
 dum Ausonii poetæ patrem medi-
 cum, Marcellum istum Empiricum
 Burdigalensem fuisse arbitrantur.
 Qui si non falluntur, Marcellus hic

memoratus, Marcellus Marcelli filius
 inscriptus, Burdigalensis civis, Nar-
 bone grammaticam professus, Mar-
 celli illius Empirici filius esse potuit.
Vinetus.

2. *Marcello genitus*] Lege: Nec te
Marcello genitum. Grævius.

3. *Verum oneranda*] Ita lege, non ut
 hodie. *honoranda* : quia scribebant bo-
 nus, honoris & honorare. Scaliger.

1 SEDATVS, Rhetor Tolosanus. XIX.

Relligio est, tacitum si te, Sedate, relinquam ,
 2 Quamvis docendi munus indepte es foris.

Communis patria est tecum mihi : sorte potentis
 Fati Tolosam nactus es sedem scholæ.

Illic conjugium, natiq̃ue, opulensq̃ue senectus ,
 Et fama, magno qualis est par Rhetori.

Quamvis externa tamen à regione reducit
 Te patria, & civem morte obita repetit.

Quumq̃ue 3 vagantem operam divisæ impenderis urbi ,
 4 Arbitrium de te sumit origo suum.

IO

Est

1. *Sedari*] Rhetoris Tolosani tumulus duplici genere epigrammatis scriptus est. Et non propterea distinguenda sunt epigrammata duo, non magis sane, quam duo illa item epigrammata, quibus conscriptus est tumulus Crispi, & Urbici Grammaticorum. In primo epigrammate lego, *munus indepte es foris*. pro indeptus, more illo solenni Aufonii, cujus toties jam meminimus. In eodem lege:

Et fama, magno qualis est par Rhetori.
 Scaliger.

2. *Quamvis docendi*] Iambicus trimeter versus hic, ubi *indeptus* scripsi pro *indepte*: & quartus, ac sextus. Octavus pentameter, sed in *repetit* si per gemines, iambicus & hic quoque erit, primo pede spondæo, *Te pa*. Decimus tam pentameter quam iambicus: quod *arbitrum* secundam syllabam habeat ancipitem, ut *patria* primam. Duodecimus pentameter solum si quidem sine mendo sit, reliquo disticho nimium manco & mutilo. Vinet.

3. *Vagantem*] Legendum non *vagam* operam, sed *vagam*. Ita enim vocat, quia desultorium per multa oppida docendi munus, non fixum, ac stabile obivit. Propterea dixit *divisam urbem* per hypallagen, cum

hoc sentiat ipsum vagantem operam per urbes divisisse. Scaliger.

4. *Arbitrium de te*] Significat, ejus *ἀρι-ἀνα* à suis municipibus Burdigalensibus fuisse Burdigalam translata. hoc enim est plane, quod ait:

Et civem morte obita repetit.

Arbitrium addidit, quia arbitri capiendi fuerunt: ut ex permissu collegii pontificum Burdigalam transferrentur. Propterea in veteribus monumentis legimus:

RELIQVIM TRAJECTIM EX
 PERMISSV COLLEGII PONTIFICVM
 PIACVLO FACTO. Item: CORPORA TRANSLATA
 PERMISSV TRIB. PLEB. vide l. 3. §. Non perpetuæ. D. de sepul. viol. Sic & de Exuperio ait:

Sed patria te jura vocant, & origo parentum,

Burdigala ut rursus nomen de Rhetore reddas.

Et de Æmilio Magno Arborio:

In patriam sed te sedem, ac monumenta tuorum

Principis Augusti restituit pietas.

Et sane huic Sedato magnum honorem habuerunt Burdigalenses, qui non solum ossa ejus in municipium suum transfulerint, sed & imagine hominem

M 2

' Est tua nunc suboles, ' moremque secuta parentis ,
Narbonem, ac Romam nobilitat studiis.

.....

Sed

' Fama velit nolit, Burdigalam referet.

hominem honorarint. Nam in eo loco, qui hodie *Podium Paulini* dicitur, faxea imago locata fuit barbata, librum manu tenens. quo significatur eum cathedram docendi obtinuisse. & infra hæc inscriptio legitur: D. M. SEDATVS. Scaliger.

4. *Arbitrium de te*] Origo tua, patris jura, & origo parentum, ut supra dictum de Exuperio, ac propinqui tui, ut arbitrati sunt, censueruntque faciendum, te reperiverunt mortuum: corpusque tuum Tolosa Burdigalam transfulerunt. *Vinetus.*

4. *Arbitrium de te*] Scaligeri, Vinerique explicatio probari mihi non potest. quin potius Ausonius hisce innuit, quod proxime sequenti carmine apertissime declarat, se non eos tantum commemorare, qui Burdigalæ docuerint, sed etiam Burdigalenses ceteros, qui alibi. Hoc igitur est illud *Arbitrium*, & illa *jura patris*, & *origo parentum* in hoc, & Exuperio, ut quamvis alienæ urbi operam impenderint, inter Burdigalenses tamen Professores referantur.

5. *Est tua nunc suboles*] Hæc ita con-

cienda sunt. Morem patris sui liberos exsequi ait, qui cum nati essent Tolosæ, tamen nunc Narbone, nunc Romæ docerent. Postremo disticho hoc volebat Ausonius: Tolosam, cuius cathedram obtinuit Sedatus, sibi vindicare eum tanquam civem, non etiam tanquam ascititium. Sed velit nolit, semper fama Sedatum asseret origini suæ, hoc est Burdigalæ. *Scaliger.*

6. *Morem secuta*] Ut metri vitium corrigeretur, syllabam *re* hic addidisse profiteor: quod idem Ausonius dixisset in epigrammate de Echo, *gemitum rescuta querelis*. & in extrema epistola vicefima quinta,

— Echo rescuta querelas.

Quod si non placet, scribe *scitata* pro *secuta*. *Vinetus.*

7. *Sed velit nolit fama Burdigalam referet*] Hoc, uno versu à Lugdunensibus editum, nos in vetere libro non invenimus. Intercidit enim post illorum editionem charta, in qua erant hæc de Sedato, illaque de Marcello, Æmilio, Staphylo, Crispo, Victorio.

Id.

STAPHYLIVS, Rhetor, civis Auscius. xx.

HActenus observata mihi lex commemorandi
Cives, five domi, seu docuere foris.

Externum sed fas conjungere civibus unum

Te, Staphyli, genitum stirpe Novempopulis.

Tu mihi quod genitor, quod avunculus: unus utrumque.

Alter ut Ausonius, alter ut Arborius.

5

' Gram-

P R O F E S S O R E S. 181

¹ Grammatice ad Scaurum, atque Probum, promptissime
Historiam callens Livii & Herodoti. (Rhetor,

Omnis doctrinæ ratio tibi cognita : quantam
Condit ² sexcentis Varro voluminibus. 10

Aurea mens, vox suada tibi, tum sermo quietus.

Nec cunctator eras, nec properante sono.

Pulchra senecta, nitens habitus, procul ira, dolusque ,

³ Et placidæ vitæ congrua meta fuit.

1. *Grammaticæ*] Legendum: *Grammaticæ ad Scaurum*, non *Grammatica*. Significat juxta Scaurum. Sic alibi: *Et disputator ad Cleanthen Sroicon*. Scaliger.

2. *Sexcentis*] *Vt apud Græcos πενχία*, ita apud nos sexcenta dicere pro multis, usitatum est. Cicero: *Sexcenta possum decreta proferre*. Hæc antiqui Terentianæ Phormionis interpretis verba in Actum quantum. Marcus autem Terentius Varro, quo nemo unquam doctior, ne apud Græcos quidem, nedum apud Latinos, vixit, siquid Lactantio Firmiano credimus, dixerat in Hebdomadibus, autore Aulo Gellio libro tertio, septuaginta Hebdomades librorum conscripsisse se, hoc est, quadringentos & nonaginta libros, sed cum jam

annum ætatis septuagesimum septimum ingressus esset. *Vinetus*.

3. *Et placide finis congrua meta fuit*] Pulmanniana & aliz editiones: *Et placida finis*. Meta cui rei fuit congrua. Meta est mors, & finis est mors. Absurda hæc sunt, & nullius sensus. Optimus vero emerget, si rescribatur:

Et placida vita congrua meta fuit. Qui Epitaphium hoc attente leget, non poterit diffiteri sic Aufonium scripsisse. Ovid.

Conueniens vita mors fuit ista tua. Valer. Maxim. lib. vii. c. 1. De Metello Romanorum felicissimo: *Hunc vita actum ejus consentaneus finis excepit*. Iust. lib. vii. *Neque ab hoc vita proposito mortis ratio dissonat*. Vere antiquus Poëta: βίη δικαίη γέννηται καλὸν τέλϛ. Grævius.

CRISPVS & VRBICVS, Grammat. Latini & Græci. xxi.

¹ TV quoque in ævum, Crispe, futurum
Mœsti venies commemoratus

Munere threni.

Qui primævos, fandique rudes,
Elementorum prima docebas
Signa novorum.

5

Cre-

1. *Tu quoque in ævum*] Crispi, & Urbici Grammaticorum Elogia, quæ quia ac ipsa quidem ordine suo le-

guntur, ego ita, uti legenda censeo, & distinguenda, proposui. *Scaliger*.

Creditus olim fervere mero ,

’ Vt Virgilii Flaccique locis
Æmula ferres.

’ Et tibi, Latiis posthabite orsis
Vrbice, Grajis celebris, carmen
Sic ἐλελίσω.

Nam tu Crispo conjuncte tuo

10

Prosa

2. *Vt Virgilii*] Virgilius temulentiam Bituræ memorat in extremo libro primo Æneidos :

--- ille impiger hausit

Sputantem pateram : & pleno se protulit auro :

Post alii proceres.

Ebrietatem vero Horatius Flaccus audat in epistola quarta : multisque carminibus ad potandum invitat in lyricis : quæ vinosum fuisse significant. *Vinetus.*

2. *Vt Virgilii Flaccique*] Non videtur Aufonii mentem Vinetus assuetus. Vult enim noster, Crispum indulsisse quandoque vino, & largius potum ad poetam accessisse, ut carmina exprimeret, quæ cum Virgilii Horatiique carminibus possent conferri : vel ea saltem æmulerentur. Notum illud Horatii de Ennio libro. 1. ep. xix.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma

Profuit dicenda.

Item l. 1. ep. v :

Fæcundicalices quem non fecere disertum ?

Seneca de Tranquill. an. cap. ultimo, de Ebrietate : *Aliquando tamen in exultationem libertatemque extrahendus animus, tristisque sobrietatis remouenda paulisper. Nam siue Græco poeta creditur, aliquando & insanire jucundum est: siue Platoni, frustra Poeticas fores compos sui populit. Nec aliter Æschylus apud Plutarchum in Sympotiacis. Propertius lib. iv Eleg. vr.*

Ingenium potis irritet musa poetis

Bacche soles Phæbo fertilis esse tuo.
Tibullus, lib. iii. Eleg. xv.

--- casto nam rite poeta

Phæbusque, & Bacchus, Pieridesque favent.

Et ea de causa poetæ quoque in tutela Bacchi esse quis nescit? Possent etiam legi, *fervere metro* : nam & in hoc calor est, animique ardens imperus. Hinc apud eundem Horatium lib. 1. Satyr. x.

--- --- *Etrusci*

Quale fuit Cassi rapido seruentius amni. in quam lectionem aliquando valde propendebam, nunc vulgatam præferens.

3. *Et tibi Latiis*] Vocat Urbicum posthabitu literis Latinis, & Græcis celebrem, quod Grammaticus tantum Græcus esset. Propterea facete cum alloquens utitur verbo Græco ἐλσλίζειν. Quod verbum in choris Tragicorum infrequens non est. Prosa & Versu loqui eleganter dixit pro ἐμμέτρως, καὶ καὶ ἀλογεῖται. Sunt autem quidam, qui non putant prosa, sed prorsa dicendum. Sed falluntur: utrumque enim probum & Latinum, sed antiquius prosa. Nam veteres illi Latini concursum R, cum S. fugiebant. Itaque R. exterebant. Quare *tusum* potius quam *tusum* : *susum*, quam *susum* : *assum*, quam *asum* : *prosum*, quam *prorsum* dicebant : ut nos olim in Coniectaneis annotavimus ex Afranio. Scaliger.

3. *Latiis posthabite orsis*] Græci sermonis magister, quem melius noveras, quam Latinum. *Vinetus.*

4. *Pri-*

Prosa solebas, & versu loqui

Impete eodem ;

15

* Priscos ut & Heroes olim

Carminē Homeri commemoratos

Fando referres :

Dulcem in paucis ut Plīstheniden ,

' Et torrentis ceu Dulichii

20

Ninguida dicta ,

Et mellitæ nectare vocis

Dulcia ' fatu verba canentem

Nestora regem.

Ambo loqui faciles, ambo omnia carmina docti ,

25

Callentes ' mython plasmata, & historiam.

Liberi & ambo genus : sed quos meruisse deceret

' Nancisci, ut cluerent patribus ingenuis.

' VICTO-

4. *Priscos ut her.*] Ait eundem tres Heroas ab Homero in eloquentiæ laude commendatos expressisse: Nam *βερχυλόων*, ut Menelaum: torrentem, ut Vlysem: suavem & ex utroque mistum, ut Nestorem fuisse: & ita tria genera dicendi in tribus illis: hoc est, *ιχρὺν* in Menelao: *αἰδρὺν* in Vlyse: *μεῖσυν* in Nestore executum fuisse. Scaliger.

4. *Priscos & heroas olim*] Constatbit suis numeris versus, si sic emendes, *Priscos ac heroas olim*: vel certe, *Priscos ut & heroas olim*, adjecta particula *ut*, propter verbum *referres*, nisi forte *referre* malis legere: Solebas loqui, & solebas referre. Vinetus.

4. *Priscos Heroas*] Lucanus in Panegyrico:

Nam tu siue libet pariter cum grandine nimbo,

Densaque vibrata jaculari fulmina lingua,

Seu juvat adstrictas, &c. Vide & nostrum in Gratiarum Act. & Epist. ad Pubum. Comparat & Messallam suum Vlyssi & Nestori Tibullus lib. iv. Eleg. 1.

5. *Et torrentem*] Malui Vinetum sequi, qui cum Pulmanno & torrentis edidit, quam Scaligerum: cum quo enim accusativ. *torrentem* construetur?

6. *Fatu*] A verbo *fari*, notanda vox inventu rara. Vinetus.

7. *Mython*] Recte, ni fallor *mython plasmata* emendavimus. Opponitur enim historiz. Scaliger.

7. *Mythoplasmata*] Μῦθος, fabula. *πλάσμα*, figmentum, à verbo *πλάττειν*, fingere. Vinetus.

8. *Nancisci*] Non poterant, inquit, nancisci genus suum, nec probare se ingenuos, quamvis re vera essent. Quod illis ego accidisse puto, quia expositi fuissent, & parentes eos nolent afferere. Id quod accidit C. Mellisso, & ipsi quoque Grammatico: qui cum Spoleti natus esset parentibus ingenuis, tamen ob eorum discordiam expositus, cura & industria educatoris sui liberalibus studiis institutus fuit, ac Mæcenati pro Grammatico muneri datus. Quem adeo amavit, ut asserente matre maluerit in statu servitutis permanere, & ve-

M 4

12

re origini præsentem conditionem | jus loci sensus: & vera emendatio.
anteferre. Atque is mihi videtur hu- Scaliger.

VICTORIO, Subdoctori, sive
Proscholo. XXI I.

VICTORI studiose, memor, celer, ignoratis
Assidue in libris, nec nisi operta legens;
Exefas tincis, * opicasque evolvere chartas,
Major quam promptis cura tibi in studiis.
Quod jus Pontificum, quæ fœdera, stemma quod olim
Ante Numam fuerat * sacrificis Curibus:
* Quod Castor cunctis de regibus ambiguus, quod

Con-

1. *Victorio*] Perperam antea lege-
batur *Victorino*, pro *Victorio*. Quare &
in Epigrammate legendum:

Victori studiose, memor, celer --

Fortasse is idem est, cujus meminit
Sidonius in epistola à nobis toties
citata. Quanquam non videtur. Nam
iste Grammaticus tantum fuit: ille
apud Sidonium Rhetor. Lege etiam

-- *sacrificis Curibus.* &

Libato tenuis.

Vt supra in Marcellio:

Inter Grammaticos prætenus meriti.

Deinde: *Ad quas de Siculo.* Scaliger.

1. *Victorine*] Quia syllaba, *ne*, ver-
sum vitare videbatur, eam delenda
censui: & in titulo *Victorio* scri-
bendum sine *n*. In quo titulo, *SVB*
DOCTOR & *PROSCHOLVS* dici
videtur, qualis, quem nos vulgo
Subprincipalem in nostris scholis
vocitamus, qui secundus sit à Prin-
cipali & Præfecto scholæ, ejusque
vicem gerat. *Vinetus.*

2. *Opicasque*] Immundas ac fordi-
das situ ac pulvere. *Vinetus.*

3. *Sacrificis Curibus*] *CVRRES* per-
antiqua Sabinorum Italici gentis ci-
vitas, Numæ Pompilii patria. *Vinet.*

4. *Quod Castor*] Castoris veteris
Grammatici, cujus hic mentio fit,
meminit & Stephanus *βουλευτής*. Vi-

detur Aufonius innuere hunc scripsisse
de Historiis ambiguus. Præterea
ejusdem Castoris historiæ de regibus
Barbaris meminit vetus auctor Chri-
stianus Africanus: qui & paulopost
addit, *οὗ τῆ Σουλᾶ συγγραφεύτης*
Κάστωρ, καὶ Θαλάριος. Quod dicitur ab
Aufonio scripsisse libros de Regibus
ambiguus, id referendum videtur ad
ejus libros *χρονικῶν ἀγνοημάτων*,
quorum meminit Suidas. In quibus
Scripserat de iis, quæ falso diceban-
tur sub tali, aut tali Rege facta fuisse.
Et *ἀναχρονισμός* veterum scri-
ptorum arguebat: multaque præter-
ea non antea cognita ex recondita
veritate eruebat. Quod patet ex
Varrone in libris de vita Pop. Rom.
his verbis: *In celo mirabile existit por-
tentum. Nam in stella Veneris nobilissi-
ma, quam Plantus Vesperuginem, He-
merus Hesperon appellat, pulcherriimum
dicens, Castor scribit tantum portentum ex-
stitisse, ut mutaret colorem, magnitudi-
nem, figuram, cursum. Quod factum ita
neque antea, neque postea constitit. Hoc
factum Ogyge rege dicebant Adrastus Cy-
zicenus, & Dio Neapolites Mathema-
tici insignes. Hactenus Varro. Videtur
enim hæc accepisse Varro ex libris*
χρονικῶν ἀγνοημάτων ipsius Casto-
ris. *Proscholus* autem ab eodem Aufo-
nio

Conjugis è libris ediderat Rhodope :

Quod jus Pontificum, veterum quæ scita Quiritum,
Quæ consulta patrum; quid Draco, quidve Solon 10
Sanxerit ; & Locris dederit quæ jura Zaleucus ;

Sub Iove quæ Minos, quid Themis ante Iovem ;
Nota tibi potius quam Tullius, & Maro nostri ,

Et quicquid Latia conditur historia.

Fors istos etiam tibi lectio longa dedisset :

15

Supremum Lachesis ni celeraffet iter.

Exili nostræ fucatus honore cathedræ ,

Libato tenuis nomine Grammatici.

Longinquis posthac Romæ defunctus in oris :

Ad quas de Siculo littore transieras.

20

Sed modo nobilium memoratus in agmine, gaude :

Pervenit ad Manes si pia cura tuos.

DYNA-

nio redditur subdoctor. Erat enim in schola ille, qui non docendis tam pueris quam eorum moribus præfatus erat. Ut scilicet concinne ad magistrum accederent, ut togam componerent, ut omni gestu, incessu, vestitu compositi essent. Nam ante scholæ auditorium erat locus *Proscholii* nomine ab auditorio ipso velo tanquam aliquo integerrimo pariete dissep- tus. Ibi pueri conveniebant, ejus loci præfatum, quem Proscholum vocabant, ut admonerentur officii sui ante, quam ad magistrum reducto velo accederent. Quod sane institutum non possum non valde commendare. Id ego didici ex veteribus puerorum colloquiis utraque lingua scriptis. In quibus ita loquitur puer: Ως δὴ ἄλλον, ὡς τὴν ἀλιουργεῖν οἶον ἂν ἴδω. ἢ βαδίζων ἀπειργε, ὡς ἴδω, καὶ ἐν τῷ ἀσχηλῶν ἀπὸ τῆς βίβριον καὶ κατέψαξα τεύχος καὶ ἔτις ἐξ ὧν κέντρων εἰσῆλθον. ἢ πρὸς τὸν κατὰ στήμιν καὶ πηγῆταις, συμ- μαινεταίς. Et hoc quidem in ludo puerorum. Nam in schola Grammaticorum, aut Rhetorum videtur

Proscholus non omnino docendi munere caruisse. Propterea enim vocatur subdoctor. Denique Proscholus, morum ἡγεμῆτης, ut magister ingeniorum cultor videtur fuisse. Sed hic videtur Proscholus Græca origine, Latina allusione dictum, ut promagister, nam vocatur subdoctor, tanquam ordinarii doctoris vicarius. Et verum est. Scaliger.

5. *Quod jus Pontificum*] Non possum satis hujus hemistichii repetitionem mirari. Nec tamen quid reponendum sit, conicere valeo.

6. *Quid Themis ante Iovem*] Fuit hæc dea cæli & terræ filia, & sic Saturni soror, ceterum Saturno natu major, ut fabulatur Hesiodus in Theogonia. Quare Themis ante Iovem Saturni filium hominibus leges, & jura dedisse, dicit Ausonius. Vinetius.

7. *Libato tenuiter*] Aut tenui legendum, aut tenuis, pro tenuiter. Vinet.

8. *Atque*] *Ad quæ legendum*: ut sit, ad quæ loca: vel ad quæ oras scilicet Romæ, & Italix, in quam ex Sicilia transierat. Idem.

M 5

1. Hiler-

DYNAMIO, Burdigalensi, qui in Hispania
docuit, & obiit. XXI I.

Sed neque te mœsta, Dynami, fraudabo querela,
Municipem patriæ caufidicumque meæ.

Crimine adulterii quem saucia fama fugavit;

Parvula quem latebris fovit ' Ilerda suis.

Quem locupletavit conjux Hispana latentem;

Namque ibi mutato nomine, Rhetor eras.

Rhetor Flavinii cognomine dissimulatus,

Ne posset profugum prodere culpa suum.

Reddiderat quamvis patriæ te sœra voluptas,

' Mox residem rursum traxit Ilerda domus.

Qualiscunque tuæ fuerit fuga, famaue vitæ,

Iungeris antiqua tu mihi amicitia.

Officiumque meum, sensus si manibus ullus,

Accipe jam verus morte obita Dynami.

Diversis quamvis jaceas defunctus in oris:

Commemorat mœstis te pia cura elegis.

1. *Ilerda*] Vrbs Hispaniæ. *Vinetus*.

2. *Mox residem rursum*] Non capio, forte domo. Nempe Burdigala.

ACILIO GLABRIONI,
Grammatico, Iun. Burdiga-
lensi. XXI V.

Doctrinæ, vitæque pari brevitate caducum,
Glabrio, te mœstis commemorabo elegis.

Stemmata nobilium deductum nomen avorum,

Glabrio

1. *Attilio Glabrioni*] Non dubito legere *Acilio*. Vt ex veteribus monumentis patet. In gente enim *Acilia* Glabriones fuerunt, ut notissimum est. In veteri codice hoc lemma ita conceptum fuit: *Attilio Glabrioni Grammatico* I V N. hoc est, Iuniori.

Ex auctoritate veteris scripturæ illa etiam ita legenda sunt:

Tu quondam puero compar mihi discipulo: mox

Me dehinc sulto Rhetore Grammaticus. Scaliger.

Glabrio Aquilini¹ Dardana progenies.

Tu quondam puero³ compar mihi discipulo: mox 5

Me dehinc facto Rhetore, Grammaticus.

Inque foro tutela reis, & cultor in agris,

Digne, diu partis qui fruerere bonis.

Commode, læte, benigne, abstemie, tam bone dandis

Semper consiliis, quam taciturne datis. 10

Tam decus omne tuis, quam mox dolor, omnia acerbo

Funere præreptus, Glabrio, destituis:

Vxore & natis, genitore & matre relictis,

Eheu quam multis perditæ nominibus!

Flete diu nobis, nunquam fatis, accipe acerbum, 15

Glabrio in æternum commemorate, VALE.

2. *Dardana*] Trojana progenies. Glabrio nomen est Romanum & Latinum. Ceterum undecunque hæc gens Burdigalam venisset, scribit Herodianus libro secundo, quod ille Glabrio (hoc tantum ei nomen etiam in Chronico Cassiodori) quem in suo Consulatu quinto collegam habuit Commodus tyrannus, & cui Pertinax Imperio Romano libenter cede-
bat, patriciorum nobilissimus erat, & quod genus referebat ad Æneam Trojanum, Veneris & Anchisæ filium. *Veneris*.

3. *Compar mihi discipulo*] *Discipulos*

erat in vetusto codice. Vnde suspicio suboritur, scripsisse Poëtam, *compar mihi discipulus*. V enim & O ut plurimum confunduntur. Sic in Lucio:

Rhetora Luciolum, condiscipulum atque magistrum,

Collegamque dehinc naniam mastare fer.

Æquipollere enim videntur *condiscipulus*, & *compar discipulus*. Versu sequente legebat Vetus codex *meque dehinc*. paullo ante, *Glabrio nomen deductum*, &c. Sic dictum est, ut alibi, *Ausonius Nomen Italum*.

¹ Coronis.

QVos legis à prima deductos² menide libri,
Doctores patriæ scito fuisse meæ.

Gram-

1. *Coronis*] Manuel Moschopulus *ἡ δὲ γὰρ δὲ* scribit *Coronida*, *α-
ρογ* esse, & signum quoddam, per quod Homeri Rhapsodiarum quondam dividebantur. A cuiusmodi figuris in fine poni solitis, Græci *μικρὰ Κορωνί-
δα* vulgo dicebant, id est usque ad

Coronidem, quum extremum finem rei cuiuspiam significare volebant: quemadmodum scripsit Erasmus. Martialis liber decimus, sic ordiens, lectorem alloquitur.

Si nimis videor, seraque coronide longus.

Hinc

Grammatici in studio, vel Rhetoris, aut in utroque ;

Quos memorasse mihi, morte obita, satis est.

* Viventum inlecebra est laudatio. nomina tantum

Voce ciere, suis sufficiet tumultis.

Ergo qui nostræ legis otia tristia chartæ ,

Eloquium tu ne quære, sed officium ;

Quo claris doctisque viris pia cura parentat :

* Dum decora egregiæ commemorat patriæ.

10

Hinc & Coronidem inscripsit carmen hoc Ausonius, quo finit, & quasi obsignavit librum suum de Professoribus Burdigalensibus. Ceterum coronidis figura in calce librorum quæcunque olim fuerit, ea quæ esset in mediis carminibus, discere ex extremo Hephæstionis enchiridio, vetustisque Aristophanis interpretibus. *Vinetus.*

2. *Menide libri*] Veteres ut in calce librorum coronidem appingebant, ita, ut suspicor, in fronte lunulam ad ornatum designabant. *Meni* autem lunula est, quæ cum corniculata sit, idcirco & *cornua* Latini ea ornamenta librorum vocare. *Turneb.*

3. *Viventium inlecebra*] Liber optimus, *Viventium* ; uti veteres olim etiam in carmine scribebant. Sed ut hic *inlecebram*, ita & in Epicedio Patris laudationem oblectationem *viventium* vocat.

4. *Dum decor egregia*] Decor, anti-

que, ut *corper*, *iocinor*, & similia. *Scaliger.*

4. *Dum decora egregia*] In exemplari erat *decoregria*, hoc est *decor* *egregia*, pro *decora egregia* : sicut in decimo carmine : *Nati operobtinuit*, pro *Nati opera obtinuit* : & in sextodecimo, *mortoppetu*, pro *mortem appetu* : ac in vicesimo, *curelegu*, pro *cura elegu* : & in ludo Sapientum, *noxa quia præstest*, pro *noxa quia præsto est*, per eas, quas Grammatici synalæphas & æthliptes appellant. Latini namque non aliter ac Græci, vocalem, quæ dictionem finiret, elidebant pronuntiando, quum sequentem vocalis inciperet. ἡ μενεία Ἀχαιοῖς ἀλγὰς ἔθηκεν. ἡ μενεία Ἀχαιοῖς ἀλγὰς ἔθηκεν.

Conticuer omnes, intentique ora tenebant. Et cum consonans, *m*, vocabulum finiebat : *grat'opus agricolu*. *Quamquam te Marce fil' annum i' audientem Cratipp'*, idque *Athenis*, abundas oportet præceptu. *Vinetus.*

P O E T A.

Valete manes inclytorum Rhetorum :

Valete doctores probi.

Historia si quos, vel poëticus stilus ,

* Forumve fecit nobiles :

* Medicæ vel artis, dogma vel Platonicum

5
Dedit

1. *Forumque fecit nobiles*] Lege : *Forumve*. *Grævius.*

2. *Medica vel artis dogma*] Siquis inter vos medicinæ se dedit, vel Philo-

Dedit perenni gloriæ :
 Et si qua cunctis cura viventum placet :
 Iuvatque honor superstitum :
 Accipite mœstum carminis cultum mei ,
 Textum querela flebili.
 3 Sedem sepulchris servet immotus cinis.
 Memoria vivat nominum :
 Dum remeat illud, iudicis dono dei ,
 Commune cum dis seculum.

10

Isophiz: unde clarus extitit. *Vinetus.*

2. *Medica vel artu*] Videtur hic *artu* esse pluralis numeri. Sed aliter distinguit vetus liber, in quo

Medica vel artu dogma, vel Platonium.

Vt ad dogmaticam, seu logicam medicinæ partem referri possit. De qua plura ad *Griphum Ternarium.*

3. *Sedem sepulchris*] Reposueram antea ex optimo libro, *sedem sepulchri.* Sic

in *Carm. VIII de Gram. Gr. Burdigal.*

Vos levis cesses regat, & sepulchri

Tecta defendant cineres opertos.

Pro vulgata tamen, Prudentius in *Passione Hippolyti*:

Servet ad aterni spem iudicis ossa sepulchro.

Pro *servare sedem sepulchri*, *Carm. XI* dixit:

Esse placidus, & quietis manibus sedem fove.

E P I T A P H I A

HEROVM,

QVI BELLO TROICO
 interfuerunt.

AVSONIVS Lectori suo S.

AD rem pertinere existimavi, ut vel vanum opusculum materia congruentis absolverem, & libello, qui commemorationem habet eorum, 2 qui vel peregrini Burdigala, vel qui Burdigalenses

1. *Qui bello Trojano interfuerunt*] *Qui bello Troico interfuerunt*, ex veteri libro reposui. Græca derivatione, qui *τρωϊκὸς πολέμους* dicunt. Sic & Propertius lib. IV. Eleg. 1.

Dicam, Troja cades, & Troica Roma resurges.

Et alii sexcenties.

2. *Qui vel peregrini Burdigalenses*] *L. ocum hunc à librario mutilatum*, sic

lenſes peregre docuerunt, epitaphia ſubnecterem, ſcilicet titulos ſepulchrales HEROVM, qui bello Troico interſuerunt. Quæ antiqua quum apud Philologum quendam reperiſſem, Latino ſermone converti, non ut³ inſervirent ordini perſequendi, ſed ut cohærerent libere, nec aberrarent.

ſic reſtitui poſſe ſum arbitratus. Qui vel peregrini Burdigala, vel qui Burdigalenſes peregre docuerunt. Quod autem ſequitur, epitaphia ſubnecterem, ſcilicet titulos ſepulchrales heroum, in eo iſtud ſcilicet titulos ſepulchrales, videtur eſſe glosſation verbi ἐπιτάφια, ab alio ſubjectum, non ab Auſonio. Vinetus.

3. Inſervient ordinis perſequendi]

Quæ in exemplari erant primæ perſonæ ſingulares inſervirem, cohærerem, aberrarem, miror cur in tertias plurales mutarunt Lugdunenſes, inſervirent, cohærerent, aberrarent. Sic enim mihi nihilo res clarior evadit. Pro iſto autem ordinis, ſi ordini ſcribere-

tur, ut verbum ſervire conſtitui ſolet, hoc exiſtimarem Auſonium dicere voluiſſe, ſe neglexiſſe ordinem perſequendi, id eſt, non eſſe perſectum iſta epitaphia, quo ordine fuerant in ſuo libro expoſita, ſed cauiſſe tamen interea, ut in vertendo liberior cohæreret conveniretque cum illis, & non recederet ab eorum ſententiis. Idem. Errat Vinetus: loquitur enim Poëta de ordine trium librorum parentalium. ut nempe hic tertius liber cohæreret cum præcedentibus, quamvis nihil haberet quidquam cum iis commune, præter materiam congruentem.

AGAMEMNONI. I.

Rex regum Atrides, fraternæ conjugis ultor,
 Oppetii manibus conjugis ipſe meæ.
 Quid prodeſt Helenes raptum puniſſe dolentem,
 Vindicem adulterii³ quum Clytemneſtra necet?

M E-

1. Rex regum] Qui multis regibus imperabat. Cicero ad Dolabellam libro nono: Agamemnoni regum regi ſuit honeſtum habere aliquem in conſiliis capiendis Neſtorem. Vinetus.

2. Oppetiit] Agamemnonem hæc de ſe loquentem inducebat exemplar in quo erat oppetii, & mea, non lux. Vinet.

3. Quum Clytemneſtra necet] Secundam quod corripit Auſonius natura longam, & ſic productam Homero Iliados primo, non tam mirum eſt ob conſonantes mn, quæ liquidæ ſunt, quam propter diphthongum. Cujus altera vocalium rejicienda

fuert, ut legas aut Clytemneſtra, aut Clytemneſtra: quæ in veteribus membranis erat per e & ſine n, Clitemeſtra. Quæ vero Græcorum heroum epitaphia in extrema anthologia edidit Henricus Stephanus, nullo auctore, ſed quæ Ariſtoreli ex Pello aſſerere conatus eſt Guilielmus Canterus, in iis hæc ſunt diſticha duo de Agamemnone:

Ἐπὶ Ἀγαμέμνονος κειμήλιου ἐν
 Μυκῆναις.
 Λεύσσεις Ἀπείδω Ἀγαμέμνονος,
 ὃ ἐνὶ τῷ μίτον.
 Ὁς θύει τῷ Αἰγίου, καὶ ἐλὼν δὲ
 ἀλόχῃ.

Ἐπ.

Ε'περ.

Μνήμα τὸδ' Ἀ'ρείδῳ Ἀ'χαμίωνος, οὗτος κατέκ'.

Δίῃ Κλυταμένησφι Τυνδαρεὺς ἔχ' ὅ'λιος. *Vinetus.*

3. *Quum Clytemnestra*] Mutarunt viri docti in *Clytemnestra*. Quod uti non improbo, ita nec pristinam lectionem rejicio. Est enim Poëtis tam Latinis quam Græcis perquam fami-

liaris illa longæ alias syllabæ corruptio respectu liquidæ & mutæ concurrentium. Sic & *Polymnesta* apud Virgil. *Polymnestor* apud Propertium, imo & *Smaragdus* apud Martialem contra profodiz vulgares regulas secundam syllabam corripit. In diphthongis autem noster ut plurimum alteram præterit vocalem, ubi syllaba corripienda est.

MENELAO. I I.

' **F**elix ô Menelae, ' Deûm cui debita sedes,
 Decretumque piis Manibus Elysium.

Tyndareo dilecte gener, dilecte Tonanti :

Conjugii vindex, ultor adulterii :

Æterno pollens ævo, æternaque juventa,

Nec leti passus tempora, nec senii.

1. *Felix, ô Menelae*] Ex hoc disticho Græco.

Ὁ λδοι, ὦ Μενέλαε, σὺτ' ἀθάνατῳ, κ' ἀγήρωι,

Ἐν μακάρων νηοῖς χαμέθρε Διὸς μεγαλῆς. *Vinetus.*

2. *Deum cui debita sedes*] Proteus

Menelao vaticinatur lib. quarto *Odyssææ* Homeri, cum, quia Helenæ maritus esset, & sic Iovis gener, non moriturum Argis, quorum rex erat, sed deos in Elysium campum, & insulas Fortunatas missuros. *Ifo*crates in extremo Helenæ Encomio. *Vinet.*

' A I A C I. I I I.

A Iacis tumulo ' pariter tegor obruta Virtus,
 Inlacrymans bustis funeris ipsâ mei :

' Incomptas lacerata comas, quod ' pravus Atrides

Cedere

1. *Ajaci*] Ε'πὶ Ἀ'ιαίῳ τῷ Τελαμωνίῳ κειμένῳ ἐν Τροίῃ.

Ἀδ' ἰγὼ ἀ' Τελαμὼν ἀρετῇ παρὲ τῶδε κατ' ἡμᾶς

Ἀ'ιαίῳ τυμῶν, κειρομένη πολέμου.

Θυμὸν ἀχ' μεγαλῶ βεβόλημῆα, ὡς παρ' Ἀ'χαιοῖς

Ἀ' δολέφρον ἀπάτα κρείσσον ἰ- μὲν κίχρα.]

Istud tamen, ὡς παρ' Ἀ'χαιοῖς, si hoc monitu dignum est, ἢ ἐκ' Ἀ'χαιοῖς libto tertio *Anthologiæ*, capite eis

ἡρώας, sicut & in commentariis Eustachii, ac in epigrammate *Mnasalcæ* Sicyonii in eodem commentatore, & apud Athenæum libro quarto. *Vinet.*

2. *pariter tegor*] Loquitur virtus, & fortitudo. *Vin.*

3. *Incomptas*] *Incomptas lacerata comas*, scripsit Canterus. *Id.*

4. *Pravus Atrides*] Atrei filius Agamemnon. Mortui funeratiq; Achillis arma Thetis mater (ut Homerus fabulatur undecimo *Odyssææ*, & Quintus Calaber quinto *paralipomenon*)

Cedere mestructis compulit insidiis.

¹ Iam dabo purpureum claro de sanguine florem ,
² Testantem gemitu ³ crimina iudicii.

ménon) illi Græcorum offerebat, qui omnium fortissime Trojanis restitisset, quo minus Achillis corpore potirentur. De quo decore quum Ajax & Vlixes contenderent, remque iudicio Græcorum suorum permitterent: censuit Nestor, ut ne inter amicos iudices essent, & alterum offenderent: eam controversiam Trojani potius dirimerent: quos multos haberent captivos, communes omnium Græcorum hostes. Consilio sapientissimi senis principibus Græcis probato, Trojani captivi arma Achillis Vlixii adjudicarunt. Alii scripserunt, ut meminit Eustathius in undecimum Odyssæ, Agamemnonem, qui plus Vlixii faveret, Trojanos illos interrogavisse, non quis præ ceteris Græcis ab Achillis corpore hostes repulisset, sed uter illorum plus damni toto bello Trojanis dedisset. eos Vlixem respondisse: ac ita iudicatum, Vlixem pulcherrimo viri fortissimi clipeo digniorem. Quod iudicium tam indigne passus est Ajax, ut atra bile tan-

dem percitus se gladio jugularit, quo ab Hectore donatus fuerat. *Vinetus.*

5. *Iam dabo*] Hæc præter Græca Aufonius: quæ Ajaci potius, quam ejus virtuti convenient. De Ajacis autem sanguine in florem mutato purpureum, ac de isto gemitu monuimus in edyllium de Cupidine cruci affixo. *Vinet.*

6. *Crimina iudicii*] Falsum de me & Vlixii iudicium. Pindarus carmine octavo Nemeorum, Sophocles in Ajace Mastigophoro, & Ovidius ter tiodecimo Metamorphoseon. Scribit autem Strabo libro tertio decimo, & Pomponius Mela primo, Ajacis cremati cineres fuisse sepultos in littore Rhœtéo. Quintus Calaber in extremo libro quinto, non procul à littore Rhœtéo. Plinius quinto Naturalis historiz in Sigéo: sed Rhœtëum & Sigëum agri Trojani oppida, ambo maritima, & exiguo spatio distita. *A'iaççeoç* autem Græcis vocitatum fuit Ajacis monumentum. *Id.*

ACHILLI. IV.

Non una Æacidem tellus habet, ossa teguntur
¹ Littore Sigéo. ² crinem Larissa cremavit.

Pars

1. *Achilli*] Achillis epitaphium quattuor versuum fuerat: sed deletum fere posterius distichon. *Vinetus.*

2. *Littore Sigéo*] Cujus modo mentionem fecimus,

Αχὴν ἐπὶ σπέρχῳ ἐπὶ πλάτῳ ἑλ-
 λησπόνῳ.

Vt Homerus vicesimo quarto Odyssæ, Calaber tertio paralipoménon, Plutarchus, Arrianus de Alexandro Magno, & Quintus Curtius memoriis prodiderunt. *A'χλαιοç*, id est

Achilleum, oppidum juxta tumulum Achillis conditum memorant Plinius, & Stephanus. *Id.*

3. *Crinem Larissa cremavit*] De comma Achillis hæc tantum legere meminimus libro vicesimo tertio Iliados: quod quam pater Peleus Sperchio fluvio patrio nutrire jusserat, eam Achilles, qui se videret in patriam numquam rediturum, Patroclo sodali carissimo, ab Hectore occiso, consecravit, totonderit, & in mortui manibus

Pars tumuli

Orbe sed in toto Homer

nibus una cremandam, sepeliendam-
que posuerit: Quam rem imitatum
refert festo suo Bassianum Herodia-
nus libro quarto. Græca autem epi-
taphia non admodum habent, quod
ad hoc restituendum, intelligendum-
que iuvat:

Εἰπὶ Ἀχαιῶν κειρῶν ἐν
Τροίῃ, πμωρῶν ἢ καὶ ἐν
Δούκῃ τῇ νησὶ.

Παῖδ' αὖ θῆς Θέτιδ' Πηλεΐδῳ
Ἀχαιῶν
Ἦ δ' ἀπὸ Προποντὸς ἀμφὶς ἰχθ
πιδῶ.
Εἰπὶ τῷ αὐτῷ ἔπρον.
Θεσσαλὸς ἔτ' αὖτ' Ἀχαιῶν ἐν
τῷδε πύκνῳ)
Τύμβῳ. ἠγρήθησαν δ' ἐνταῖα Πι-
εΐδης. Vincetus.

· V L I X I. v.

Conditur hoc tumulo Laerta natus Vlixes.
Perlege Odyssæan, omnia nosse volens.

1. *Vlixis*] Inter Heroica illa epita-
phia existant hæc duo de Vlixæ, quæ
Aufonius non videtur attigisse hoc
loco:

Εἰπὶ Ὀδυσσεὺς κειρῶν ἐν
Τυρρηνίᾳ;
Α' τίος τ' πολὺ μῆλ' ἐπὶ χθονὶ τῇδε
ἦναι σφ.

Κλεινότερον θνητῶν τύμβῳ ἐπι-
σμάσι.

Εἰπὶ τῷ αὐτῷ ἔπρον.

Οὗτ' Ὀδυσσῆ' κείν' ἔφθ. ἐν
ἀλφ. ποταμῷ

Εἰ δ' αὖτ' ἐν Τυρρηνίᾳ, δ' ἐν
χρῶν.

Dicitur autem Græcis Τυρρηνία, &
Τυρσηνία, ea Italiz provincia, quam
Latini Tusciam & Etruriam vocitant.
In qua Vlixem exulasse, à procorum,
quos occiderat, necessariis patria pul-
sum scribit Plutarchus in Græcis quæ-
stionibus. De morte tamen Vlixis,
Vide Tzetzen in versum octingente-
simum & quincentum Alexandræ Ly-
cophronis, & Hyginum. *Vinet.*

DIOMEDI. VI.

Conditur hic * genitore bono melior Diomedes ;
Crimen ob uxoris pulsus dotalibus agris.

* Argy-

1. *Conditus hic*] *Conditur*, & in hoc,
& priore epitaphio, exemplar. *Vinetus.*

2. *Genitore bono*] Patre Tydeo. Sic
Diomedes libro quartodecimo Ili-
dos gloriatur sibi genus esse πατρός
ἐξ ἀγαθῷ, id est, ex forti & strenuo
patre. Patrem habuit Tydeus Oe-
neum Ætolum: matrem Peribœam.
qui quum in agro Lycopœum, & Al-

cathoum, patruales, unâque cum il-
lis patruum Melanem patri Oeneco
insidiantes, interfecisset, Argos fugit
ad Adrastum regem. Ejus filiam Dei-
pylam duxit uxorem: ex qua Diome-
dem genuit. Ad bellum tandem The-
banum profectus, multa ibi præclare
gessit, & periit. Diodorus Siculus,
Apollodorus Athenienſis, Hyginus,
Strabus

N

† Argyripam, clarosque viris qui condidit Arpos :
Clarior urbe nova, patriæ quam sede vetusta.

Statius Papinius, Lycophron, hæc & plura de Tydeo. Cujus filius Diomedes, secundus nominatur septimo Iliados, inter eos, qui cum Hectore congregiantur. Ejus præclaris facinoribus referta est Ilias. qui ipsos etiam deos Martem & Venerem in pugna vulneravit. *Vinetur.*

2. *Genitore bono melior Diomedes*] Horat. lib. 1. od. xv.

Ecce furis te reperire atrox

Tydidem melior patre. mox lege, Dotalibus Argis, pro agris.

3. *Crimen ob uxoris*] Diomedes Vxorem habuit nomine *Αἰγιάλειαν*, id est, Ægialæam, quam quum à bello Trojano in Græciam reversus, omnibus se probris & adulteriis conspurcasse comperisset, in Italiam secessit. ubi Argyripam, & alias urbes condidit, insulâque tenuit, in mari Ionio, ubi sepultus fuit, quæ ab eo Diomedez sunt appellatæ. Lycophron, Strabo, Virgilius, Ovidius, Antonius Liberalis, & alii. *Vinetur.*

4. *Argyripam*] *Lampe* dicebatur Dauniz, Apulizæ, in Italia, ad mare Ionium, locus, quem Diomedes muris quum cinxisset, munivissetque, *Ἀργυροῦ Ἰππίου*, nomine civitatis Peloponnesiacæ, cujus rex erat, appellavit. Quod vocabulum *Argos Hippion* postea vetustate corruptum fuit, & in *Argyripam* mutatum. Sic Stephanus, & Servius tradunt. Istud ergo suum *Ἰππίου* videntur Græci in

Italicæ urbis vocabulo agnovisse, qui in eo *ππ* geminarunt, tertiâque syllabam produxerunt, ut Lycophron versu 2811 Alexandræ:

Οἶδ' Ἀργυρίπῃ Δαυνίῃ Πυγκλήρειαν;

quam ante Ausonium corripuerat Virgilius undecimo Æneidos:

Ille urbem Argyripam patriæ cognomine gentis.

Sed cur in secunda syllaba v potius, quam i scripserint, non video: nisi forte id ab aliis factum sit, qui aliud ejus urbis nomen, aliudque etymon, prius fuisse existimarent. Strabo namque scribit libro sexto, si quid non mendosum in ejus exemplaribus offendimus, non *Ἀργυροῦ Ἰππίου* sed *Ἀργυροῦ Πίου* dictum fuisse initio istud oppidum Italicum, quasi *ἄργυρο*, id est argentum, prior sit compositi nominis pars. unde *Argyripa* esse scribenda videatur. Ceterum unde unde factum sit hoc vocabulum, id in *Arpos* etiam postea fuisse contractum, idem Strabo & Servius sunt auctores: ut idem profus sit *Argyripa*, & *Arpi*. Græcum autem epitaphium est:

Ἐπὶ Διομήδους κειμένη ἐν τῇ ὁμονυμίᾳ τῇσιν.

Αἰητὸν παρτίσῃ ἐπὶ χθονίῳ Διομήδῃ

Ἡ δ' ἐστὶ παρτίχ' τῆσθ' ὁμονυμία. Idem.

ANTILOCHO. VII.

CONsiliis, belloque bonus, quæ copula rara est,
† Carus & Atroidis, carus & Æacidis:

Præ-

1. *Carus & Atroidis*] Plurali numero pro singulari usus esse potest Ausonius, & solos Agamemnonem & Achillem intellexisse, tamen bello

Trojano interfuerunt duo Atroidæ, id est Atrei, ut putabantur, filii, Agamemnon & Menelaus: Æacidæ vero, hoc est Æacæ nepotes, quiaque, nimis-

Præmia virtutis simul & pietatis adeptus ,

* Servato Antilochus Nestore patre, obli.

Non hic ordo fuit : sed iustius ille superstes ,

Troja capi sine quo * perfida non poterat.

nimirum Achilles, Pyrrhus, qui & Neoptolemus, Achilles filius, Ajax cum Teucro fratre, & Patroclus; sed Pyrrhus ad bellum non venit, nisi mortuo jam patre, post Antilochum. *Vinetus.*

2. *Servato Antilochus*] Ita Pindarus in carmine sexto Pythiorum, & ipsam Græcum epitaphium:

Εἴ τι Ἀντιλόχῳ κειμένῳ ἐν Τροίῃ.

Μῆμ' ἀρετῆς οὐδ' ἔτι Νέστορ' Ἀντιλόχῳ.

Ὅς θάνει ἐν Τροίῃ μισαμένο πατρί.

Antilochum autem occidisse Mænon dicitur Odyssæ quarto. *Vinet.*

3. *Perfida Troja*] Laomedon rex Trojæ Priami pater, deos de matris suæ urbis, homines de Hesiome filia, fecerit. Paris filius Priami, Helenam violato hospitii jure, rapuit. Virgilius in extremo pſimo Geotigicōn:

Laomedontæa luimus perjuria Trojæ.

At Horatius catmſis quindodecimo libri primi:

Paſtor quoniam traheret perſrita navibus Idæi Helenæ perſidiam hoſpitium.

Id.

NESTORI. VIII.

* Hoc tegor in tumulo quarti jam prodigus ævi
Nestor, * consilio clarus, & eloquio.

Objecit

1. *Hoc tegor in tumulo*] Græcum epitaphium sic habet:

Εἴ τι Νέστορ' κειμένῳ ἐν Πύλῳ.

Τὸν βαλόντι ψυχάντ' ἰσημέρι δέλου ἔργῳ.

Ἀνδρ' ἀρετῆς κατέχῳ Νέστορα ἢ Πύλῳ.

Εἴ περ.

Νέστορα ἢ Πύλῳ ἡγήτορα ἢ δὲ γεροντῶ.

Ἢ κατὰ δὲ, βυλῇ φέρεται ἡμερών. *Vinetus.*

2. *Consilio clarus*] Nestor apud Homerum lib. 4. *Iliad.*

Ἀλλὰ καὶ δὲ ἰσχυροὶ κατὰ σοφίαν, ἡδὲ καλῶς.

Βυλῇ καὶ μόνον. τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ γερόντων.

Et apud Cointum Smyrn. lib. 5.

— Εἴ γε ἵππ' ἡγήτορα πομπῇ

Καὶ νόον, ὅστις ἐστὶ καὶ ἄλγος πομπῇ μόνον.

Ἀλλὰ δὲ καὶ βυλῇ γέρας πολὺν ἄρεσιν.

Ὅσῳ τὸν πῶς ἀδελφῶν, ἐπεὶ μάλα μόνον οὐδὲν.

Hinc & Sophocles in *Thyeste*:

Τὸ γέρας φέρεται καὶ ὅστις ὁμογενῶν, καὶ τὸ βυλῶν, ὁ δὲ δὲ.

Et in Phœnixis Eustriades,

Ὅστις ἀπὸ τῶν γέρας καὶ

Εἴ ποτε καὶ ὁμογενῶν, ὁ δὲ ὁμογενῶν

Εἴ καὶ καὶ τὸν καὶ ὁμογενῶν.

Nec non Pan apud Apulejum lib. v.

Miles. *Sunt quidem rusticatus & opilio, sed senectutis proluxa beneficium multis experimentis instructum.* Ea quoque de causa dæmones futura melius & certius quam homines prævidere censeo D. Augustinus lib. de *Vaticin.* Dæmonum; quod tot seculorum usque instru-

Objecit sese cujus pro morte peremptus

Filius : & nati vulnere vivo pater.

Eheu ! cur fatis disponere sic placet ævum ,

Tam longum, ut nobis : tam breve ut Antilocho ?

ἔτι σὺν, quum hominum vita brevis
tam exactam de futuris conjecturam
non admittat. Ad rem porro Lucia-
nus in Hercule Gallico : Μόνος ὁ
λόγος ἐν γὰρ φιλοῖ καταλὴ ἐπιδεί-
κνυσθαι ἀκρίβειαν, ὅσα ἀληθῆ ὑμῶν οἱ
ποιηταὶ λέγουσι,

Ὅτι μὲν αἱ τῶν ἐπαινετέρων φέρονται ἡ-
ρήσας,

Τὸ δὲ γῆρας ἔχει πλεονέκτημα τῶν νέων σφωτέρων.

Οὕτως γὰρ τοὶ κατὰ Νέστερος ὑμῶν ἀπο-
ρεῖ ὅτι τὸ γλῶττις τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγρο-
ταὶ τῶν Τρῶων πλεονέκτημα τῶν λαοκτο-
νῶν ἀφίστανται ἀσφαλῆ πικρῇ. Phurnutus
interprete Velareo ; Nec temere tradi-

derunt, Heben in uxorem habere Hercu-
lem, pleniore mente pradisum. Ut enim ad
juvenile quid faciendum intensiores sint
manus, sic seniorum mentes multo sunt
meliores. Clemens Alex. lib. 111. Pro-
tag. c. 3. Φρονήσις δὲ καὶ ἀκρίβειος λο-
γισμοὶ πολλοὶ συνίστι, συνεκμύζουσι
τῶν γῆρων· ἔτι γῆρας ἐνὶ ἡμῶν τὰ το-
νὰ τὸ πολυπικρίας αὐτῶν ἀξιοῦται
φρονήσεως στερῆς, εἰς πίστιν ἀλλοτρίαν
ἐκτρέφοντες πολλὰν. respiciatur porro
Plutarchus ὅτι τὸ ἡδύκαὶς ἀετῆς,
haud procul à fine, Æschines in
Timarchum p. 4. edit. Steph. & Iso-
crates Epistola ad Iasonem tyran-
num.

PYRRHO. IX.

Orbe tegor medio, major virtute paterna,
Quod puer, & regis Pyrrhus opima tuli.

Impius

1. Orbe tegor medio] Phocis, una ex
Græciæ provinciis. In Phocide, Del-
phi, & Πύθω civitas clarissima pro-
pter templum Apollinis, & oracu-
lum. Hunc autem locum, qui in me-
dio fere universæ Græciæ esset, orbis
terrarum quoque totius medium &
umbilicum dixerunt : quasi in globi
extremitate locus omnis non æque
pro medio umbilicoque haberi pos-
sit : Fabulamque, cujus auctorem ci-
tat Pindarus Strabo libro nono, de
hac re sunt commentī, Duas scilicet
Aquilas (cygnos alii dixerunt, ut est
apud Plutarchum De Defectu ora-
culorum, alii corvos, ut meminit
Strabo) unam ab ortu, alteram ab oc-
casu emissas ab Iove, hoc loco con-
currisse. Antiquus poeta apud Varro-
nem sexto de Lingua Latina, & Ci-

ceronem secundo de Divinatione :

O sancte Apollo, qui umbilicum certum
terrarum obsides,

Vnde superstitiosa primum, sæva evasisti
vox fera.

Fabulam attigit etiam Placidus La-
ctantius, quum quæsit, cur Statius
Parnassium cæli medium dixisset ver-
su centesimo, & undevicesimo primi
Thebaidos. Hermionem Menelai ex
Helena filiam, sponsam suam, quum
audivit Pyrrhus Orestis in conjugium
datam, à Menelao ipsam petiit. Me-
nelaus ab Oreste abduxit, & Pyrrho
reddidit. Qua injuria accepta, Ore-
stes à fratribus adjutus, ut scribit Ly-
cophronis interpres, Pyrrhum Del-
phis in templo Apollinis sacrifican-
tem occidit. Sic Hermionem recu-
peravit : Delphis ergo sepultum fuisse

Pyrr-

* Impius ante aras quem fraude peremit Orestes.

³ Quid mirum? cæsa jam genetrice furens.

Pyrrhum Achillis filium, dicit epitaphiographus: sed ejus ossa Hyginus, & Ovidius in Ibin, per fines Ambra-
ciz sparsa. *Vinetus.*

2. *Impius ante aras*] Luceat & mihi
nugari, quum nemo non faciat. Ma-
luisse Aufonium aliam reddidisse
cædis Pyrrhi causam: hanc nempe:

*Impius ante aras quem fraude peremit
Orestes.*

*Quid mirum? ante aras sustuleram
Priamum.*

2. *Impius ante aras*] Forte allusum
ad illa Virgilio lib. 111. *Æneid.* v. 330.

*Ass illum crepta magno inflammatus
amore*

*Conjugis, & scelerum furis agitatus
Orestes,*

*Excipit incantum, patriasque obstrun-
cat ad aras.*

3. *Quid mirum*] Nemo debet mi-
rari, inquit, si tam impius fuit Ore-
stes, ut me in templo Apollinis sacri-
ficantem interimere non timuerit.
Matrem enim suam Clytemnestram
jam occiderat, & ejus furis exagita-
batur. *Vinetus.*

'EVR YALO. x.

NEc me non dignum titulo * Pleuronia credit:

Cui communis erat cum Diomede domus,
Euryalo, & Sthenelo. Nam tertius hoc ego regnum
Possedi: de quo nunc satis est tumulus.

G V-

1. *Euryalo*] Græcum est Epita-
phium in Anthologia Henrici Ste-
phani:

Ἐπὶ Σθένει καὶ Εὐρύαλῳ κοινῇ
ταῖς αἵματι.

Ἀργεῖοι Σθένει καὶ Καπυαῖοι
ἔδωκεν τῆς πόλεως

Τύμβον καὶ τὰς πόλιν Εὐ-
ρυαλῶν.

Diomedem secuti sunt ad bellum
Trojanum Sthenelus & Euryalus:
ut refert Homerus in *Ræotia*: quos
tres agnoscit in equo Trojano Quin-
tus Calaber libro duodecimo: sed
solum ex iis Sthenelum Virgilius se-
cundo *Æneidos*. Fuit autem Dio-
medes, per matrem Deipylam Adra-
sti Argivorum regis filiam, Argivo-
rum rex. Euryalus patrem habuit
Mecisteum, Sthenelus Capaneum,
ut ibidem scribit idem Homerus. qui
fuerunt, Mecisteus, frater ejusdem

Adraști: Capaneus Hipponoi, & A-
stynomes sororis Adraști ejusdem,
filius. Ita Argivi omnes hi, genusque
regium, apud Apollodorum & Hy-
ginum. *Vinetus.*

2. *Pleuronia*] *Ætolia* apud Strabo-
nem, Plinium, Ptolemzum, & alios,
est Græciz provincia, à Peloponneso,
sinu Corinthiaco dirempta. In ea est
urbs Πλευρών: à qua partem *Æto-
liz* appellat *Pleuroniam* Strabo l. 10.
sed olim quandam Peloponnesi re-
gem fuisse *Pleuronem*, Ledæ, quæ
Castoris, Pollucis, & Helenes mater
fuit, proavum, auctorem habeo Pau-
saniam: qui memorat ejus nobile
monumentum, in Laconicis. & Isaa-
cus Tzetzes, urbem fuisse *Pleuronem*
scribit: unde Lycophron Helenam
vocet *Pleuroniam*, quam Homerus
Ἀργεῖαν, hoc est, Argivam appellarat.
Vinet.

N 2

1. *Gumia*

G V N E O. XI.

GVnea pontus habet, tumulus sine corpore nomen.
 Fama homines inter; cœlum animus repetit.
 Cuncta elementa duci tanto commune sepulchrum.
 Quæ? cœlum, & tellus, & mare, & ora virum.

1. *Gunea*] Græcum hoc extat epigraphium in Anthologia Henrici Stephani:

Εἴ τι Γυνεῖας.
 Σὴμα τὸ μὲν Γυνεῖας ὄρας· ἔνθα
 ἡ Πρωτοῖα
 Αἰὶς ὕχον τοῦ σῶμας δὲ πᾶσι
 ἔχῃ.

Guneum ad Trojam ex Cypho civitate Theſſaliæ viginti duas naves duxiſſe, ſcribit Homerus in *Borotia*: & in Africam poſt captum Ilium veniſſe Lycophron, verſu octingentefimo nonageſimo ſeptimo Alexandræ. *Vinetus*.

P R O T E S I L A O. XII.

Fatale adſcriptum nomen mihi Proteſilao.
 Nam primus Danaum bello obii Phrygio,
 Audaci ingreſſus Sigeia littora ſaltu,
 Captus pellacis Laertiadæ inſidiis.
 Qui ne Trojanæ premeret pede littora terræ,
 Ipſe ſuper proprium deſiliit clypeum.
 Quid queror? hoc letum jam tum mea fata canebant,
 Tale mihi nomen quum pater impoſuit.

D E I-

1. *Fatale*] Achivis fuit reſponſum, inquit Hyginus, qui primus littora Trojanorum attigiffet, periturum. Quum Achivi claſſes applicuiſſent, ceteris cunctantibus, Iolaus Iphicli & Diomedæ (Aſtyoches apud Euſtathium) filius, primus è navi proſilivit. qui ab Heſtore conſeſſim eſt interfectus, quem cuncti appellarunt *Πρωτοῖλαος*; quoniam primus ex omnibus periit. Sic Hyginus poſt mor-

tem, Auſonius ante mortem, ab incunabulis ſcilicet, nomen Proteſilai huic impoſitum fuiſſe ſcribit. *Vinetus*.

2. *Pellacis*] Per blanditias decipientis, inquit Servius in ſecundi *Æneidos* verſum nonageſimum. *Pellacere* enim eſt blandiendo elicere. *Idem*.

3. *Laertiada*] pro Laertiadæ, Vlixis Laertiæ filii, *Id.*

DEIPHOB O. XIII.

PROditus ad pœnam, ¹ sceleratæ fraude Lacænæ,
² Et deformato corpore Deiphobus,
³ Non habeo tumulum, nisi quem mihi voce vocantis
 Et pius Æneas, & Maro composuit.

1. *Deiphobo*] Deiphobus unus ex quinquagenis, pluribusque Priami regis Trojani liberis, Helenam, Paride mortuo, uxorem duxerat. Hæc, qua nocte fuit captum Ilium, Menelao fores aperuit, qui dormientem Deiphobum in lecto occidit. Sic Virgilius sexto Æneidos, & Hyginus. At Quintus Calaber libro tertio decimo, Menelao effraëtis foribus in Deiphobi thalamum ingressò, Helenam celeriter è thoro, ubi cum viro dormiebat, desiluisse, fugisse in intimas ædes, ac ibi se occultasse. quam, occiso Deiphobo, quæsitam inventamque Menelaus etiam jugulasset, nisi obstitisset frater rex Agamemnon. *Vinetus.*

2. *Scelerata fraude Lacæna*] Deiphobus apud Virgilium, ex quo ipsius epitaphium effinxit Ausonius:

Sed me fata mea, & scelus exitiale Lacæna,

Hic misere malui. --- Vinet.

3. *Et deformato corpore*] Virgilius Maro de Ænea apud inferos, sexto Æneidos:

Atque hic Priamidem laniatum corpore toto

Deiphobum vidit, lacrum crudeliter ora,

Ora, manusque ambas, populataque tempora raptis

Auribus, & truncas inhonesto vulnera nates. Vin.

4. *Non habeo tumulum*] Æneas ad eundem Deiphobum:

Mihi fama suprema

Noctæ tulit fessum vasta te cade Pelagiam

Procubuisse super confusa stragis acervum.

Tunc egomet tumulum Rhæto in litte re inanem

Constitui. & magna manes ter voce vocavi.

Nomen & arma locum servant.

Scribit autem Eustathius in duodecimum Iliados, fabulatos esse veteres, ex abjecto Deiphobi corpore insepulto enatam fuisse herbam nomine *ἀνιθαλον*: quæ ad lucernam lecta, & cum aqua data, spleniticiis prodest. *Id.*

HECTORI. XIV.

HECTORIS hic tumulus: ¹ cum quo sua Troja sepulta est.

Conduntur pariter, qui periire simul.

A S T Y A -

1. *Hectoris hic tumulus*] Hujus super vitæ meritorum testimonio, cum sæpe doctis tralationum, argutisque figurarum modulis ab Ausoniana

phrasi non abhorreat, contingit tamen, ut vix quandoque dignum ejus ingenio anxique eruditione, facile appareat, præsertim his, qui ei scru-

lo immitia plerunque aut duriuscula condonandum non putent. Neque fieri non potuit, ut exscribentium dormitatione quidam fuerint inversa, quodque est detestabilius, addita. Nam præter ea, quæ nos emendavimus, multa etiam concretis dictionibus, perverseque nexilibus confusa, ægre oculis perlegas. ut & imperitum antiquarium, aut quemvis denique amanuensem præ se ferant. *Marianus. Accursius.*

1. *Hæctoris hic tumulus*] Hoc Hæctoris epitaphium in antiquis quoque codicibus invenerat Accursius Mariangelus in Italia. Egregiam autem continet Hæctoris viri fortissimi laudem, quum eo stante, sterisse Trojam patriam, & tali cive intereunte, illam simul interiisse dicit. Eadem repetit Priamus in suis epitaphiis. Occisum autem ab Achille Hæctorem, à suis redemptum, & in patria sepultum,

canit Homerus, in extrema Iliade. Vnde postea ejus ossa Græci Thebas in Boeotiam transtulerunt: ut apud Pausaniam legimus, & Lycophronis interpretem, ac in Anthologia Græcorum ab Henrico Stephano nuper edita. *Vinetus.*

2. *Cum quo sua*] Severus in Ætæa: *Miramur Troja cineres, & flebile vultus Pergamon: exstinctosque suo Phrygæ Hæctore. Parvum*

Conspicimus magni tumulum ducis. Pentadius in tumulo Hæctoris: Occubuit telo violenti vultus Achillei. Occubere simul spesque salusque Phrygum.

Libanius Oratione 1x in necem Iuliani: Τὸν μὲν ἐν Ἐκτόρῳ τῇ Τροίᾳς ἡδὴ πρὶς ἡμετέροις ἀσπράβῃ κίονα, ὁρῶντες ἀποσπέναν. Πιστὸν γὰρ, ἐπὶ σαρτρῷ τὸ Ἰλίον εἰσῆλθαι, καὶ αὐτὴν ἐμὴν καὶ σαρτρῷ τῇ Ἐκτόρῳ.

ASTYANACTI. xv.

* **F**Los Asiæ, tantaque unus de gente superstes,
Parvulus, Argivis sed jam de patre timendus,
Hic jaceo Astyanax, † Scæis dejectus ab altis.
Pro dolor! † Iliaci Neptunia mœnia muri
Viderunt aliquid crudelius Hæctore tracto.

5

S A R-

1. *Astyanacti*] Astyanax. Hæctoris ex Andromacha conjuge filius. *Vinet.*

2. *Flos Asia*] Quo non erat pulchrior in tota Asia. *Vinetus.*

3. *De patre*] Hæctore. Timere potuerunt Græci, ne illos patri similis. aliquando male multaret: patrem, avum, patruos, gentem universam olim ulcisceretur. *Vinet.*

4. *Scæis dejectus ab altis*] Quum Achivi, inquit Hyginus, Troja capta, prolem Priami extirpare vellent, Astyanacta Hæctoris & Andromacha filium de mœno dejecerunt. *Vin.*

5. *Iliaci Neptunia*] Muros oppidi Ilii, à diis Neptuno & Apolline ædificatos, fabulati sunt antiqui. *Id.*

1. *Sarpedon*

SARPEDONI. XVI.

- ¹ S Arpedon Lycius, genitus Iove, numine patris
Sperabam cœlum ; sed tegor hoc tumulto ,
² Sanguineis fletus lacrymis. prò ferrea fata !
³ Et patitur luctum, qui prohibere potest ?

1. *Sarpedon*] *Sarpedon* non unus fuit. Memorat Apollodorus, & Scholiastes Argonauticorum Apollonii, *Sarpedonem* Neptuni filium, Thraciz regem, ab Hercule interfectum. abs quo *Sarpedon* Thraciz urbs apud Stephanum, Σαρπηδωνία πόλις apud Apollonium primo. Alii fuerunt duo *Sarpedones*, autore etiam Eustathio in secundum Iliados, quos unum solum fuisse putat Apollodorus tertio de Deorum origine : *Sarpedon* Iovis & Europæ filius, qui Creta pulsus à fratre Minoë, in Lycia regnavit : & *Sarpedon* Iovis & Laodamiz Bellesphontis filiz filius, ut idem Homerus scribit Iliados sexto, qui Trojanis contra Græcos auxilium tulit,

& à Patroclo fuit occisus. Incertum autem uter horum Lyciz regum sit accipiendus, cujus regnum promontorio *Sarpedone* aliquando finitum esse, scribit Pomponius Mela libro primo. *Vinetus*.

2. *Sanguineis fletus lacrymis*] Iuppiter Iliados sextodecimo, quum se vidit *Sarpedonem* filium carissimum servare non posse (tantam esse vim fati & soror, & conjux Iuno docuerat) αἰμαστότας ψιάδας κατὰ χεῖρας ἰσθῆς. id est, sanguineas guttas effundebat humi. *Id*.

3. *Et patitur luctum*] Languent hæc. scripsit Aufonius : *En patitur luctum*. Grævius.

NASTI & AMPHIMACHO. XVII.

- ¹ N Astes, Amphimachusque, Nomionis inclyta proles,
Ductores quondam, pulvis & umbra fumus.

1. *Nastes*] Ad verbum, eodemque verborum ordine, est illud Homeri : Νάστης Ἀμφιμάχου τε Νομίονος ἀγλαὰ τέκνα.

Fratres hi erant, & Cares ad Trojam pro Trojanis duxerunt. quorum alterum, Amphimachum, scribit poëta ab Achille fuisse occisum. *Vinetus*.

TROILO. XVIII.

- ¹ H Ectore prostrato, nec dîs, nec viribus æquis
Congressus sævo Troilus Æacidæ,

² Rapta-

1. *Troile*] Virgilius libro primo Æneidos de pictura rerum Trojanarum :

Parte alia fugiens amissis Troilus armis,

N 5

Infelix

Raptatus bigis fratris conjungor honori.

Cujus ob exemplum nec mihi poena gravis.

Infelix puer atque impar congressus Achilli,

Fertur equis. currûque haret resupinus inani,

Lora tenens tamen. huic cervixque comaque trahuntur

Per terram: Et versa pulvis inscribitur hasta. Vinetus.

2. *Congressus salvo*] Ita procul dubio legendum, quum à præcedente sequens absorptum sit; in veteri autem libro ultima etiamnum littera conspiciebatur. sed & ita Vinetus.

3. *Raptatus bigis*] De Hectore Virgilius lib. 11. *Æneid.*

Raptatus bigis ut quondam, atterque cruento

Pulvere, perque pedes trajectus lora tumentis.

Cicero in Tufculanis, Qu. Propertius lib. 3. eleg. 1. &c. noster in Periocha

xxii Iliad. Hec̃tor interfectus, & religatus ad currum, ter circum mania Trojana raptatur. Patrio id Achillem more fecisse refert Scholiastes ad Homeri Iliad. x. ex Callimacho: Simonem namque, Theſſalum genere, Eurydamanta Midiz filium ita raptasse, qui Simonis fratrem Thrasumum interfecerat. Hunc autem primum ejus moris auctorem fuisse, & religatum ad currum interfectorem circum fratris occisi tumulum traxisse. Hæc ille. Emulatus est Achillem Magnus Alexander, eodem Batim supplicio afficiens. Curtius lib. iv. cap. vi extremo: *Per talos enim spirantis lora trajecta sunt; religatumque ad currum traxere circa urbem equi: gloriant Rege, Achillem, à quo genus ipse deduceret, imitatum se esse poena in hostem capienda.*

POLYDORO. XIX.

Cede procul, myrtumque istam fuge nescius hospes,

* Telorum seges est sanguine adulta meo.

Confixus jaculis, & ab ipsa cæde sepultus,

* Condor in hoc tumulo bis Polydorus ego.

Scit pius Æneas, & tu, rex impie: quod me

Thracia

1. *Cede procul*] Effinxit Aufonius hoc epitaphium ex iis, quæ de Polydoro fabulatur Virgilius in principio tertii *Æneidos*, ex iisque ipſus est intelligendum. Vinetus.

2. *Telorum seges*] Hæc cornea, inquit Polydorus, virgulta, & densis haſtilibus horrida myrtus, tela ipsa sunt, quibus me confodit crudelis tyrannus Thraciæ: quæ vita ex sanguine & corpusculo meo sumpta, in hanc sylvam adoleverunt. Idem.

3. *Condor bis*] In tumulo litori imminente, telis & terra sui primum obrutus à tyranno, & conditus. Deinde Æneas, quum hac transiret, & me forte reperisset, instauravit mihi funus, sepulchrum extruxit, & cetera quæ sunt apud Virgilium. Id.

4. *Es tu, rex impie*] Scis. *Δῶρας ἐγγὺν* ad Polymnestorem, ut hic Thraciæ rex appellatur in Hecuba Euripidis, & tertio Metamorphoseôn Ovidii. Cujus hæc insignis impietas, quod

Thracia poena premit, ' Troia cura tegit.

quum ei Priamus Trojæ rex, ut amico, Polydorum filium auri cum pondere magno furtim mandasset alendum,

--- Quum jam diffideret armis
Dardania, cingique urbem obsidione viderat,

Ille ut opes fracta Teucrum, & fortuna recessit,

Res Agamemnonias, viltitriciaque arma secutus,

Fas omne abruptis. Polydorum obtinuit, & auro

Vi potitur. --- Vinetus.

5. Troiaque cura tegit] Crediderim

Ausonium sine conjungendi particula scripsisse, Troia cura tegit. Vt est in Didonis Epitaphio:

Hoc pereunte fugis, hoc fugiente peris.

Troia enim hoc loco, trisyllabum fit, ut libro primo Æneidos:

Arma virum, tabulaque, & Troia gaza per undas.

Et in Epitaphio insequenti:

--- Troia tellus. Vinet.

5. Troiaque cura tegit] Lege: Troia cura tegit epitaph. sequen. Troia tellus. Trojani Polydoro iusta solverunt. Gravins.

EVPHEMO. xx.

EVphemum Ciconum ductorem Troia tellus
Condedit hastati Martis ad effigiem.

Nec satis est titulum saxo incidisse sepulchri:

Insuper & frontem mole onerant statuæ.

Ocyus ista ruunt, quæ sic cumulata locantur.

Major ubi est cultus, magna ruina subest.

1. Euphemum Ciconum] Ciconum gentis Thraciæ regem Euphemum Trojanis contra Græcos auxilium tu-

lisse scribit Homerus in extremo libro secundo Iliados. Vinetus.

HIPPOTHOO, & PYLÆO,

in horto sepultis. XXI.

Hippothoum, Pyleumque tenet gremio infima tellus.

Caulibus & malvis terga superna virent.

Nec

1. Hippothoum] Hippothoum & Pylæum facit fratres Homerus in eodem extremo secundo Iliados: qui Pelasgos Larissæos in Trojanorum auxilium adduxerint: Hippothoum-

que ab Ajace Telamonio fuisse occisum, scribit libro septimodecimo. Vinet.

1. Hippothoum, Pyleumque] Metrum flagitat, ut scribatur: Pyleum Hippothoum-

Nec vexat cineres horti cultura quietos :

Dum parcente manu molle holus excolitur.

thoumque. Gravius. Nihil mutandum. non advertit vir Celeberrimus id esse moris Aufonio, ut Diphthon-

gos extrita altera vocali corripiar. Ea de re nos alibi.

'ENNOMO, & CHROMIO. XXI I.

ENnomus hic, Chromiusque jacent ; queis Myſia regnum ,

Queis pater Alcinus, Oceanusque atavus.
Nobilitas quid tanta juvat ? quo clarius istis
Est genus, hoc mortis conditio gravior.

1. *Ennomo, & Chromio*] Hi sunt etiam *Χρόμιος*, id est Chromius, *Έννομος*, & *Χρόμις* in eodem extremo secundo Iliados. Sed *Chromis* tribus syllabis, vel auctore Eustathio. *Vinctus.*

PRIAMO. XXI I I.

HIc Priami non est tumulus, nec condor in ista
Sede : caput Danai diripuerunt meum.

Ast ego ' quum lacerum sine nomine funus haberem ,
Confugi ad cineres Hec̃toreos genitor.

Illic & natos, Trojamque, Asiamque sepultam
Inveni, & nostrum quicquid ubique jacet.

1. *Quum lacerum sine nomine funus*]
Dixerat Virgilius de hoc :
— *Iacet ingens lictore truncus ,*

Avulsumque humeris caput , & sine nomine corpus. Vinct.

Item PRIAMO. XXI V.

Qui tumulum Priami quærit, legat Hec̃toris ante.
Ille meus, nato quem prius ipse dedi.
Hec̃toris, & patris simul est commune sepulchrum.
Amborum quoniam juncta ruina fuit.

H E C V-

HECVBÆ. xxv.

QVæ regina fui, quæ claro ¹ nata Dymante ,
Quæ Priami conjunx, Hec̃tora quæ genui :
Hic Hecuba injectis perii superobruta saxis.

Sed rabie linguæ me tamen ulta prius.

² Fidite ne regnis, & prole, & stirpe parentum :

Quicunque hoc nostrum ³ σήμα κυνὸς legitis.

1. *Nata Dymante*] Hecubæ, quæ Græcis Εὐγενία dicitur, pater est Dymas Iliados sextodecimo, Cisseus in Hecuba Euripidis, Sangarius libro tertio Bibliothecæ Apollodori. *Vinetus.*

2. *Fidite ne regnis*] Quin Senecam noster in animo habuerit, cum hæc scriberet, nullus dubito. Apud illum enim eadem Hecuba initio Troadum :

Quicunque regno fidit, & magna potens

Dominatur aula, nec leves metuit deos,

Animumque rebus credulum latis dedit,

Me videat.

3. *Σήμα κυνὸς*] Sepulchrum canis. Strabo tertiodécimo : καὶ ὁ ἐν χειρὶ ἡσσε τὸ κυνὸς σήμα ἐστίν. ὁ φασιν Εὐγενίης εἶναι τῆς. Pomponius Mela secundo, de eadem Thraciz Cherrhoneso : *Est Cynos-fema, tumulus Hecuba, sive ex figura canis, in quam conversa traditur, sive ex fortuna, in quam deciderat, humili nomine accepto.* Vinet. Ad quem locum vide quæ vir illustris I S. Vossius.

POLYXENÆ. xxvi.

TRoas Achilleo conjuncta Polyxena busto
Malueram nullo cæspite functa tegi.

Non bene discordes tumulos miscetis, Achivi :

Hoc violare magis, quam sepelire fuit.

ALIQUOT ALIORVM

EPITAPHIA.

¹ NIOBÆ, in Sipylō monte juxta
fontem sepultæ. xxvii.

THebarum regina fui, ² Sipyleia cautes
Quæ modo sum; ³ læsi numina Latoidum.

⁴ Bis

1. *Nioba*] In Græcorum Epigrammarum anthologia varia invenies Epigrammata in casum, formam, imaginem Niobæ filiz Tantalii regis Phry-

' Bis septem natis genetrix læta atque superba ,

Tot duxi mater funera, quot genui.

Nec satis hoc divis. duro circumdata saxo

Amisi humani corporis effigiem.

Sed dolor, obstructis quamquam vitalibus, hæret :

' Perpetuasque rigat fonte pio lachrymas.

Pro facinus ! ' tantæne animis cœlestibus iræ ?

Durat adhuc luctus, matris imago perit.

Phrygiæ, & uxoris Amphionis regis Thebarum.. *Vinetus.*

2. 'Thebarum Regina fui'] Ita vetus fiber. Est enim quasi quædam conjectio causæ, quam exponit Niobe. *Scaliger.*

3. Sipy-leia cautes] Σίπυλλος, vrbs fuit, & mons Phrygiæ. Vnde Sipy-leium marmor dixit Ausonius : Sipy-leia genitrix ipsa etiam appellata Statio versu tricesimo tertio libri quinti Sylvarum. *Vinetus.*

4. Læsi numina] Ita erat in exemplari. *Vinet.*

5. Bis septem] Septem maribus, & feminis totidem. Idem numerus quatuordecim apud Hyginum & Ovidium sexto Metamorphóseon, sed duodecim apud Homerum Iliados ultimo : quos duodeviginti numeravit Sappho : Bacchylides, Pindarus, & Hesiodus viginti : Herodorus tantum quinque. Vide Apollodorum libro tertio, & Aulum Gellium ulti-

mo, & Ælium duodecimo *Variz Historiz. Idem.*

6. Perpetuasque rigat] D. Hieronymus in Epitaphio Nepotiani : Vnde & Nioben, quia multum fleverit, in lapidem, & diversas in bestias commutatas finxit antiquitas. Ita lego : nam in Frobeniana Erasmi editione male impressum, & diversas bestias commutatam. Hyginus : At genetrix liberis orba stendo lapidea facta esse dicitur in monte Sipylo. Ejusque hodie lachryma manere dicuntur. Vbi malim, manere. Callimachus hymno in Apollinem : Καὶ μὲν ὁ δακρυόεις ἀναβαίνειται ἀλγὰς πίστες, Ὅς ἐνὶ Φρυγίᾳ διτρός λίθος ἐστίν· εἴπεται, Μάρμαρον ἀπὲρ γυναικὸς οἰζυρόν τι χανύσῃς.

7. Tantæne animis cœlestibus iræ] Ex quindecimo primi Æneidos. *Vinetus.*

Eidem. xxviii.

' Vivebam. sum facta flix. quæ deinde polita
Praxitelis manibus, vivo iterum Niobe.

Reddidit artificis manus omnia, sed sine sensu.

Hunc ego, quum læsi numina, non habui.

Eidem.

1. Vivebam] Libro quarto Epigrammatum Græcorum legitur hoc distichon, incerti auctoris :

Εἴ κ' ἔως με θῆαι πύξαν λίθον. ὅτι

ἡ λίθος
Ζεῦ Πραξιτέλης ἱμπελιν ἐξ-
αίρειτο. *Vinet.*

1. Habes

Eidem. XXIX.

Habet sepulchrum non id iutus mortuum.
Habet nec ipse mortuus bustum super.
Sibi sed est ipse hic sepulchrum, & mortuus.

1. *Habet sepulchrum*] Hoc Trimeter jambicum in signum Niobes ex Agathia est. In quo non illud tantum è re fuerat cognoscere, quo pacto iisdem fere verbis noster omnia reddiderit, sed inspectione quoque dignum, quod *mortuum* vocarit *ipsum*, Nioben significans. Ita enim cum nihil immutarit, pleniori quoque Latinorum eruditioni inseruit. Siquidem ο νεκρός, id est, *mortuus*, scribitur. Ut importune eos fecisse putemus, qui interpretationem retrectare ausi, *cadaver*, verterunt. *Mariang. Accursius.*

1. *Habet sepulchrum*] Huic simile est illud libro tertio anthologiz:

Ο τύμβος ἔστι τῷ ὠδῶν σὸν ἔχθ' ἑ-
κός.

Ο νεκρός ἔστι τῷ σῶν ἔχθ' ἑ-
κός.

Α' αὐτὸς αὐτῷ νεκρός ἐστὶ καὶ τῷ
φόνῳ.

Quorum Græcorum auctor non nominatur in eo Epigrammatum libro: sed Agathiz Scholastico attribuit interpres Electræ Sophoclis Græcus. Qui si non fallit, & Agathias ille Scholasticus est, quem Paulo Silentario & Triboniano æqualem facit Suidas, qui Iustiniano principe vixerunt, certe is plus centum annis posterior fuerit Aufonio, qui se dicit, Gratiano Cæsare Consulem fuisse jam senem: & sic Agathias Aufonii, non contra Aufonius Agathiz interpres esse poterit. Quod de Pallada quoque probavimus in Epigramma octogesium quintum. *Vinetus.*

DIDONI. xxx.

Infelix Dido, nulli bene nupta marito:
'Hoc pereunte fugis, 'hoc fugiente peris.

D I O.

1. *Hoc pereunte*] Sichæo. Didoni namque maritus fuit Sicharbas, sive, ut Virgilius appellat, Sichæus *disiunctus agri Phœnicum*. Frater Pygmalion, Tyri rex, scelere ante alios immanior omnes, qui quum Sichæum *impium* ante aras, atque auri cæcus amore, clam incautum occidisset, & sibi ab eo Di-

do timeret, navibus opes suas clam imposuit, & cum amicis in Africam fugit. Virgilius primo *Æneidos*, Iustinus, Servius, & alii. *Vinetus.*

2. *Hoc fugiente*] *Ænea*. Sed hoc esse commentum Virgilii, ipsa dixit Dido centesimo decimo octavo Epigrammatum. *Vinet.*

DIOGENI CYNICO, in cuius
sepulchro, pro titulo, Canis
signum est. xxxi.

D Ic, canis, hic cuius tumulus? Canis. At canis hic quis?

Diogenes. Obiit? Non obiit, sed abiit.

Diogenes, cui pera penus, cui dolia sedes,

Ad manes abiit? Cerberus ire vetat.

Quo-

1. *Dic canis*] Scribit Diogenes Laërtius Diogenem philosophum Cynicum juxta Corinthi portam sepultum fuisse, quæ in Isthmum ferebatur. Cippum super eum statutum, & super ipsum *canem* ex pario marmore. Hunc ergo canem interrogat hospes quispiam. *Vinetus.*

2. *Sed abiit*] Legendum *abit*, disyllabum; vel conjunctio ipsa *sed* amolienda, quam interposuerint fortasse inscii T litteram veteribus communem existisse. Quorum etiam opinio fuit, viros quocunque meritum genere insignes non quidem mori, sed in alia loca transferri, sculæque commutare. Considerandum præterea, Epigramma ipsum è Græco sumptum tetrasticho, quibusdam vel additis, vel immutatis. Salse pariter ac lepide, neque minus erudite, quam graviter:

Εἰπὶ κύον, πρὸ ἀνδρὸς ἰφειπῆς
σημαφύλακος;

Τὸ κύον. Ἀλλὰ τίς ἦν ὅστις ἀνδρὸς κύον;

Διογένης. Γίνετο εἰπὶ. Σιωπῶν.
ὅς πῃτιν ἄκει;

Καὶ μάλα. τίν' ὁ θανὼν ἀνέστης
οἶκον ἔχῃ. Mariang. Accursius.

2. *Non obiit sed abiit*] Ignorantia sciorum hunc locum corrumpit, qui nescierunt ultimas in *obiit*, rediit, sub-

iiit, & similibus produci, licet vocalis sequatur. De quibus vide quæ notavit vir elegantissimi ingenii & eruditionis summæ Nicolaus Heinſius ad Ovid. Heroid. Epist. vi. v. xxxi. Hinc inferferunt τὸ *sed*. quod eo, unde malum pedem retulit, rejiciendum, & scribendum: *Non obiit, abiit.* Grævius.

2. *Sed abiit*] Quum *abire* sæpe simpliciter ponatur, sæpe *vita abire* scribatur, pro *obire mortem*, factum est, ut Vellejum hætenus grave mendum obsederit, quod jam tollere in animum induxi. libro: xi dicit: *At Catilina non segnius vota obiit, quam sceleris conandi consilia inierat.* Lege: *non segnius vita abiit.* Liqueat ex seqq. quippe fortissime dimicans, &c. Hæc ubi scripseram, ex additis Vellejo in Lipsiana editione variantibus lectionibus Aldum ejusdem mecum sententiarum fuisse comperio: quam quæ improbaverint viri docti, non video. Ammian. Marcellinus lib. xxi, de Constantio: *Disque cum anima colluctatus jam discessura, abiit è vita* III. Non. Oſſobr.

2. *Obiit*] alvo nimis soluta, cum Polypum crudum vorasset; Athenæus l. viii Deipnos. Laërtius in ejus vita, qui & diversas de ejus morte opiniones refert.

3. Quo-

¹ Quonam igitur? Clari flagrat qua stella Leonis,
Additus est ⁴ justæ nunc canis ¹ Erigonæ.

3. *Quonam igitur*] Vetus liber hic minime sincerus, utpote in quo erat:
Es quoniam clari flagrat jam stella leonis.

Forte fuit:
At quonam? clari qua flagrat stella leonis, Additus, &c.

4. *Iusta*] Quinimo ipsa iustitia credita est. *Vinetus.*

5. *Erigona*] Fabulam fuse narrant Dydimus ad Homerii Iliad. χ', Tze-

tzes Chil. iv, 128; Hyginus fab. cxxx & de signis cælest. in Arctophylace; item Ampelius in libello memoria-
li, è quo pauca, quæ corrupta sunt, adscribere visum est, ut restituantur:
Tum Liber à Iove petit, quod suo imperio deficerent, ut inter siderum cursus poneretur Virgo. Icarus autem Arcturus est. lege, ponerentur. Erigone Virgo, Icarus autem Arcturus nom. est.

In tumulum ¹ sedecennis matronæ. xxxi i.

OMnia quæ longo vitæ cupiuntur in ævo,
Ante quater plenum consumsit Anicia lustrum.

² Infans lactavit. pubes & virgo adolevit.

Nupsit, concepit, peperit. jam mater obivit.

³ Quis mortem accuset? quis non accuset in isto ⁵
⁴ Ætatis?

1. *Sedecennis matrona*] Scribendum è membrana veteri:

In tumulum sedecennis matrona:

Item:

Quis mortem accuset? quis non accuset in isto.

Ætatis? meritis anus est, atate puella.

Quis neget vulgatam lectionem ineptissimam esse? Non dissimulabo, quid securus sim in illo vetere exemplari. In eo scriptum erat, *quis non accuset in isto.* Nos fecimus, *in isto. op-
zæing* sunt, *istud atatu, id atatu.* Et ita pristinz venguatari suæ restitutum est Epigramma. Quis, inquit, accuset mortem, cum meritis anus sit? quis non eandem accuset in illa tene-
fa ztate, cum adolescens moriatur? Sic Martialis:

*Dum numerat palmas, credidit esse so-
nem.* Scaliger.

2. *Infans lactavit.*] Hic certe per-
vertere non licuit. Alii enim locis
plurisque *lactans in lactens* contra li-
bri veteris auctoritatem, & quod

majus, Auctoris consuetudinem mu-
tatum fuerat. Sic & Prudentio sua
vox adserenda est in hymno Roma-
ni, quam alii non recte rejiciunt. Li-
vius Tereo apud Nonium: *Ego puerum
interea ancilla subdam lactantem mea, ne
famo perbitet.* Serenus Sammonicus
de præcordiis sanandis:

*Quin etiam catulum lactantem adpo-
nere membris.* Convenit.

Ita vulgatæ editiones & optimæ no-
tæ scriptus, quem consului. Lampri-
dus in Severo: *Sed iussit, ne quis sumi-
natam occideret, ne quis lactantem, ne
quis vaccam, ne quis damalionem.* Vbi
damalis & *lactans* porcellus sibi oppo-
nuntur, ut *vacca* & *suminata* scropha.
Apud Nonium in Calvino:

Num me lactans calvitur atas?

Petrus de Natalibus in Catalogo SS.
l. iiii. c. 82. de S. Perpetua: *Parvulum
quoque ipsum lactantem ad collum ejus
jactasset.*

3. *Quis*] *Quis mortem accuset?*
complevit munia vitæ.

o

Iam

* *Ætatis? meritis anus est, ætate puella.*

Iam meritis anus est, & adhuc ætate puella.

Ita Tilianus; pro quo codex Lugdunensis:

*Quis mortem accuset quis non accuset in stas
Ætatis meritis anus est ætate puella.*

Vinctus.

4. *Ætatis meritis*] Albinovanus ad Liviam:

Quid numeras annos? vixi maturior annis.

Alta senem faciunt. hac numeranda tibi.

Noster Epigr. xrx.

Scire avi meritum, non numerare decet.

Sophocles Antigone, v. 744. Οὐ γὰρ χρόνος ἀλλὰ μέγας ἡ πύρρα σκοπεῖν. Alexander moriens apud Curtium l. ix, c. vi. Verum ego, qui non annos meos, sed viatorias numero, si munera fortuna bene compute, diu vixi. Et paullo ante: *Ego me metior non ætatis spatio, sed glo-*

ria. Libanius Orat. x. in necem Iuliani: Δούτερον ἔτερον λογιζόμεθα ὡς ἡμῶς αὐτῶς, ὥστε καὶ νῦν ἀπῆλθεν, ἀλλὰ πᾶν γῆρας βασιλέων νικησὺς τοῖς προέξουσιν. Mamertinus in Panegyrico eidem Iuliano dicto: Dicit aliquis, quomodo tam multa tam brevi tempore? & recte. Sed Imperator non addit ad tempus, quod otio suo detrahit: nihil somno, nihil epulæ, nihil otio tribuit. Ipsa se naturalium necessariumque rerum usurpatione defraudat, totæ commodum publicis vacat. Itaque grandævum jam imperium videbitur his, qui non ratione dierum & mensium, sed operum multitudine, & effectuum rerum modo, Iuliani tempora metiuntur. In qua periodo quiddam mihi deesse videtur, ac legendum, sed Imperator non addit ad tempus imperii, quod otio suo detrahit.

GLAUCIÆ, immatura morte prævento. xxxiii.

* *L*Æta bis octono tibi jam sub consule pubes
Cingebat teneras Glaucia adulte genas.

Et jam defieras puer, an ne puella, videri:

Quum properata dies abstulit omne decus.

Sed neque functorum socius miscere vulgo:

Nec metues Stygios flebilis umbra lacus.

Verum aut Persephonæ * Cinyreus ibis Adonis:

Aut ³ Iovis Elysi tu catamitus eris.

CAL-

1. *Lata bis octono sub consule*] Statius librum Silvar. quantum fuerat orsus:

Lata bis octonis accedit purpura fastis. Vinctus.

2. *Cinyreus*] Cinyræ filius Adonis. Habuit amatrices duas deas, Venerem apud superos, & dum viveret: Περσεφώνη, id est, Proserpinam, a-

pud inferos, & mortuus. Orpheus in hymnis, & Ausonius ipse in Idyllo de Cupidine cruci affixo, & in epistola ad Theonem Vinct.

3. *Iovis Elysi*] Plutonis inferni regis catamitus eris, sicut est Superi Iovis catamitus Ganimedes. *Id.*

1. Calli-

CALLICRATEÆ. xxxiv.

Viginti atque novem genetrici ' Callicrateæ
Nullius sexus mors mihi visa fuit.
Sed centum & quinque explevi bene messibus annos,
Intremulam baculo non subeunte manum.

1. *Callicrateæ*] Epitaphium Calli-
crateæ, quo plerique admirari non
desinunt, cur res ea, par miraculo,
nec indigna, quam inter Macrobios
Lucianus, vel inter fæminarum vir-
tutes Plutarchus referrent, ab histo-
ricorum nemine apud nos litteris
mandata fuerit, è Græcis sumptum
Epigrammatis invenies. Sed an duos
ultimos in eo versus consulto noster
prætermiserit, ut non negare ausim,
ita ne id ipsum quidem affirmare. Est
autem incerti authoris:

Εἰς σοὶ Καλλικράτεια καὶ ἐνία τέκνα
τεκῆσθαι,

Οὐδένος, ἐδιδρυμένης ἰδρυσάμεναι
ταῖς,

Αἵ δ' ἡμεῖς καὶ πάντα διηυστάμεναι
σοικωτάς,

Σακίῃσι τε γεραιῶν σὺν ἐπιθῆσαι
χρῆσθαι,

Αἵ δ' ἡμεῖς ἐπελάσσομεν, ὑπὸ πλάκῃ
τῇδε τιθήμεναι,

Μῆτιν ἐνὶ ζῶντων ἀνέρεσιν
μεμένη.

Nec dissimulandum in nonnullis, at-
que adeo excussis voluminibus, tan-
quam Epigramma alterum, duo ipsa
Cammina sejuncta circumferri, nulla
prorsus ope rationis. Exstat enim al-
liud, quo Callicratea eadem cunctis
admirabilem mortalibus, se jactat,
ac præterea novam Alcestin; quippe
subeuntem fata Zenonis, quem so-
lum maritum habuerit, & quidem
luce filiisque cariorem:

Ἀλκήσις τῇ εἰμὶ. γένον δ' ὑπὲρ
ἀνέρεσιν ἰδὲ καὶ

Ζήνωνι. τὸ καὶ ἐνὶ στήθεσιν ἰδὲ
δύγμεναι,

Ὅν φῶτος, γλυκίστην τέ τέκνον,
πρὸς κεῖν' ἰμὸν ἦτορ.

Οὐνόμῃ Καλλικράτεια, βροτῶν
πάντεσσιν ἀνέρεσιν.

Mariang. Accursius.

EQVO ADMIRABILI, jussu
Augusti. xxxv.

Phosphore, clamosi ' spaciofa per æquora Circi
' Septenas solitus victor obire vias:

Impro-

1. *Prospere*] Librarius quum Pro-
spere scripsisset, supra quispiam, &
fortasse idem ipse, litteras r & h ad-
diderat: unde Lugdunenses *Prospere*
ediderunt. Græcicum itaque vide-
tur vocabulum, sive *φωσφόρος* ei no-
men fuerit, hoc est Lucifer; sive
Prospere, aptus conveniens, utilis.
Vinetus.

2. *Spaciofa per æquora*] Sic edide-
runt Lugdunenses, quum in exem-
plari esset *πανοσα per aq.* & supra *πανο-*
σα, alia manu scriptum, *πανοσα*,
pro u. Emendo *πανοσα*: intelligo
que *πανοσα* Circi æquora, & *πανο-*
σος ipsum Circum, à *πανος* di-
versorum colorum, quibus uteban-

O 2

211

Improperanter agens primos à carcere curfus ;
 Fortis prægressis ut potereris equis.
 Promptum & veloces erat anticipare quadrigas :
 Victores etiam vincere , laus potior.
 Hunc titulum vani solatia fume sepulchri ,
 Et gradere Elysios præpes ad alipedes.
 Pegafus hinc dexter currat tibi. lævus Arion
 * Funis eat. quartum det tibi Castor equum.

5

10

In

tur factiones in istis Circensibus ludis : qui colores sunt Præsinus , Roseus , Albus , Venetus apud Cassiodorum tertio Variarum ; & Sidonium Apollinarem in hendecasyllabo ad Consentium :

Albus, vel Venetus, rubens, virensque.
 Sueton. de Domit. *Duas Circensibus gregum factiones aurati purpureisque panni ad quattuor pristinas addidit.* Vinetus.

3. *Septenas solitus*] Quum certamen septeno metarum perageretur circumitu : unde & *Circus* dictus. Idem Sidonius & Cassiodorus. *Vinet.*

4. *Funis & ad quartum*] Præcipui honoris ac meriti in quadrijugis curribus , & circo destinatis , fuisse funales sinistros equos , ex hoc Epigrammate clarum est. Ei apud inferos , si quadriga jungatur ex equis Heroum olim celeberrimis , honoratissimum locum deberi asserit , qui sinister est funi gerendo. Ita vulgo editur. quidam ita distinguunt , leguntque : *Pegafus, &c. Funis eat : quartum, &c.* Et sic interpretantur , in ea quadriga Phosphorum & Cillarum jugales esse ; funales autem dexteriolem quidem Pegafum , sinisteriolem vero Arionem. quod non potest obtineri. Ingales, ut dixi , minoris dignationis , quam funarii. At palam est , id velle Aufonium , primum in illa equorum quadriga locum deberi *Phosphoro* , & merito suo , & Augusti commendatione , à quo amatus est. Honoratissimus autem quadrigæ locus , ut docui , ex Circi insti-

tuto sinisterior jugalis. Quare Epigrammatis illius versus sic sunt concipiendi & interpungendi :

Pegafus hinc dexter currat ibi Lævus Arion ,

Funis sed quartum det tibi Castor equum.

Perge inquit ad Elysias sedes , & cum equis , qui ibi præstantissimi habentur , quadrigam componas. In ea quadriga , ibi currant dexter Pegafus & lævus Arion ad jugum scilicet. Sed funi , id est , ad funem Castor tibi det quartum suum equum. Vult igitur Castoris equum & Phosphorum funales esse , tanquam quadrigæ optimos. Quartus equus in quadriga , vel est dexter funalis , si à sinistra numerare incipias , vel sinister , si à dextra primum computes. Sed ut dictum est , sinister funalis honoratior , ideo primus numerandus. Sic quartus erit funalis dexter. Itaque si Castor quartum equum ad funem dat Phosphoro , primus est quadrigæ Phosphorus , idemque sinister funalis. Sic dexter in jugo Pegafus , sinister Arion. Hæc sunt indubitatissima. Scriptum erat *Funis & quartum* (imo *funis eat*) pro *funi sed quartum*. Inde qui versui consulere voluere , de suo addiderunt , *funis & ad quartum*. Hinc certum est , Phosphorum & Cyllarum funales facere Aufonium. Ergo Pegafus , & Arion jugales. Quod ipsum expressisse Poëtam putaret aliquis , legendo :

Pegafus hinc dexter , currat juga , lævus Arion.

Pega-

Pegasus dexter & laevus Arion jugales currant. *Iuga* pro jugalibus. loquutio ipsa tralatitia. *Salmas. ad Solonum.*

4. *Funis & ad quartum*] Quidquid repugnet *ο πᾶν* ad Solinum pag. 399, vera lectio est: *Laevus Arion Fionis eat. Quartum des tibi Caster equum.* Est ibi legere, honoratissimum in quadrigis locum ex instituto Circi fuisse jugalis sinistri. Ego certe id verum censeo: etsi contra sententiam ejus sit, & aut ipsius calamus, aut operarius erraverit. Mul-

tis enim contendit jugales minoris dignationis quam funarios fuisse. Sed non desunt, quæ omnibus ejus argumentis opponam. Hic, si mihi credis (nam exsequi disputationem istam nunc non vacat) Ausonius Phosphorum ponit in jugo ad laevam, qui locus mea sententia precipuus est, quem plerumque tenebat speratus auctor victoriz: ei dextrum in eodem jugo locat Pegasus: funales autem statuit sinistram Arionæ, dextrum Cyllarum. *Gronovius.*

In tumulto hominis felicitis. xxxvi.

* **S** Parge mero cineres, * bene olentis & unguine nardi, Hospes, & adde rosis balsama puniceis. Perpetuum mihi ver agit illacrymabilis urna. Et commutavi secula, non obii.

Nulla mihi veteris perierunt gaudia vitæ :

* Seu meminisse putes omnia, sive nihil.

1. *Sparge mero cineres*] *Reliquias vino, & bibulam lavere favillam.* libro vi. *Æneidos. Vinetius.*

2. *Et odore perlucet nardo*] *Vetus codex: beneolente & unguine nardi.* Vinet. *Lege, beneolentis & ung. nardi.* vox rarior *unguen* interpretationi locum

dedit. *Vindicianus:*

Succis, unguinibus, sedis, pice, sulphure, cetera.

Valerius Flaccus l. vi. Argonaut.

— Pingui fluit unguine tellus.

3. *Seu meminisse putes*] *Ita scribendum ex v.c. Scaliger.*

Sepulchrum C A R I vacuum. xxxvi.

M E sibi, & uxori, & natis commune sepulchrum Constituit seras Carus ad exsequias.

Iamque diu monumenta vacant. * sitque ista querela.

Longior :

1. *Sitque ista querela longior*] *Lego: — sit quasi querela Longius — non Longior.* Est autem ad verbum mutuatum ex illo *Græco:*

Αὐτὰ, καὶ τεκίωσι, γυναικί τε, τὴ μὲν ἐδωκεν

Ἀνδρῶν. ἔπειθ' ἐδωκός εἰμι ταύτῃ. Οὐτὼ καὶ μέναιμι πολὺν χρόνον. εἰδὲ, ἀρετῇ δὲ, Δεξιμένῳ ὡς ἰμοὶ τὰς ἀστυίας, ἀστυίας. *Scaliger.*

Ο 3

1. *Sto*

Longior : & veniat ordine quisque suo ,
Nascendi qui lege ² datus : placidumque per ævum 5
Condatur, natu qui prior, ille prior.

1. *Sit, quæst querela Longior*] *Querela*, quod in exemplari fuit, & in *quæst* murarunt, existimant quod *istæ* esse debuisse, id est, *que istæ*. fitque *istæ querela longior*. Vinetus.

1. *Sitque ista querela*] Vetus liber: *Sitque ista querela Longior*. Non video, cur Scaliger sibi mutandum duxerit in *longius*. quod nihilominus, si nobis Eruditiss. Heinſius emendationem suam probaverit in Virgilio, Ecl. iv.

O mihi tam longe maneat pars ultima vita

Spiritus & , quantum sat erit tua dicere fata !

procul dubio retinendum erit. Est sane *τὸ longe* in Mediceo, aliisque vet. codd. Sed *ἰν' αὐτῷ*, quia in illis *ae* & *e* nimis quam sæpe confunduntur. Quæ Servius notat, nihil certi afferunt. Est itidem incertus il-

le versus, qui legitur in tertio Æneidos:

Accipe & hac, manuum tibi qua monumenta mearum

Sint, puer, & longum Andromedæ testentur amorem.

Ad quem Servius: Et de præterito, & de futuro: ut agnoscas quantum te vel amaverim, vel amatura sim. Potest & pro diu accipi. Ego vero ita acceperim, ut sit *τὸ longum* adverbium, pro diu, quemadmodum lib. x. Nec longum latere, id est, diu, longum tempus. & ita hic longior querela, id est, magis diuturna, quæ diutius permaneat, ac perseveret.

2. *Datus*] Qui datus est. Sic participium *datum*, & non verbum *datur* in exemplari: quod & hoc carmen inscribebat. DE SERVILIO VACVO. Vinetus.

Ex sepulchro ¹ Latinæ viæ. xxxviii.

Non nomen, non quo genitus, non unde, quid egi.
Mutus in æternum sum, cinis, ossa, nihil.

² Non sum, nec fuera: genitus tamen è nihilo sum.

Mitte, nec exprobres singula, talis eris.

A V S O -

1. *Latina via*] Latina via fuit Roma, Appia, & alix: secundum quas sepeliebantur homines. Iuvenalis libro primo:

--- *Experiar, quid concedatur in illos,*

Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina. Vinetus.

2. *Non sum*] Confinxit hoc Aufonius ex vulgatis monumentorum in-

scriptionibus. In quibus talia sæpe proponebantur. Vt est illud Laſſoræ in Novempopulonia: D. I. M. NON. FUI. FVI. MEMINI. NON SVM. NON. CVRO. DONNIA. ITALIA. ANNORVM. XX. HIC QUIESCQ. C. MVNATIVS. C. DONNIA. CALISTE. LIBERTI. PISSIMI. Scaliger.

A V S O N I I

D E

D V O D E C I M C Æ S A R I B V S ,

Per Suetonium Tranquillum scriptis.

Aufonius ' Hesperio filio S. D.

C Æ S A R E O S procures , in quorum regna secundis
 Consulibus dudum ' Romana potentia cessit ,
 Accipe bis senos. sua quemque monosticha signant ,
 Quorum per plenam seriem Suetonius olim
 Nomina, res gestas, vitamque obitumque peregit. 5

1. *Hesperio*] De Hesperio, ad quem mittitur hoc poema, vide, quæ scripta sunt in carmen nonum Parentalium. *Vinetus.*

2. *Romana potentia cessit*] Sic legem-

dum, & non *Romana potentia crevit.* Reposuimus autem verbum *cessit* ex novis aliquot, & veteribus quibusdam exemplaribus. *Id.*

Monosticha de ordine x i i Imperatorum.

Primus regalem patefecit IVLIVS aulam
 Cæsar, & AVGVSTO ' nomen transcripsit, & ar-
 cem.

Privignus post hunc regnat NERO CLAVDIVS.
 à quo

' CÆSAR, cognomen Caligæ cui castra dederunt.
 CLAVDIVS hinc potitur regno. Post quem NE- 5
 RO sævus Vltimus

1. *Nomen transcripsit & arcem*] In familiam & imperium adoptavit. *Arcem* enim hoc denotare pervulgatum est.

2. *Cajus, cognomen*] Malui scriptorum duorum lectione uti, præsertim quum in Tetraſticho de Caligula

prior versus idem præferat, quem adscribam:

Post hunc castrensis caliga cognomine Cæsar.

Nec aliter hæc inscriptio in veteri libro. mox,

Expetiit penas de Cæsare Chærea mollis.

O 4

3. *Infar-*

Vltimus Æneadum. Post hunc tres, nec tribus annis ;
 GALBA senex, frustra socio confusus inerti :
 Mollis OTHO , ' infami per luxum degener ævo ;
 Nec regno dignus, nec morte VITELLIVS ut vir.
 His decimus, fatoque accitus VESPASIANVS. 10
 Et TITVS imperii felix breuitate. Secutus
 Frater , ' quem CALVVM dixit sua Roma NERO-
 NEM.

3. *Infami ævi*] *Infami ævo*, alia
 Exemplaria. *Vinetus*.

4. *Quem Calvum dixit*] *Iuvenalis*
 libro primo :

*Quum jam semihimum laceraret Fla-
 vius orbem*

*Vltimus : Et Calvo serviret Roma Ne-
 roni. Vinet.*

Tempus imperii XI I Cæsarum.

VLIVS , ut perhibent, divus ' trieteride regnat.
 AVGVSTVS ' post lustra decem sex prorogat annos
 Et ter septenis geminos NERO CLAVDIVS addit.
 Tertia finit hyems ' grassantia tempora CAII.
 CLAVDIVS ' hebdomadem duplicem trahit : & NE-
 RO dirus 5
 Tantumdem : summæ ' consul sed defuit unus.
 GALBA senex , OTHO lascive, & famose VITELLI,
 Tertia vos Latio regnantes nesciit æstas ,
 Interitus dignos vita properante probrosa.
 Implet fatalem decadem sibi VESPASIANVS. 10
 Ter, dominante TITO , ' cingit nova laurea Ianum :
 ' Quin-

1. *Trieteride*] *Triennio. Vinetus*.

2. *Post lustra decem*] *Post quinquaginta annos. Lustrum hic quinque sunt anni : Et ter septenis geminos. Hoc significat, Claudium Tiberium Neronem viginti tres annos regnasse. Vinet.*

3. *Grassantia tempora*] *Alius liber stantia.*

4. *Hebdomadem duplicem*] *Scilicet annorum, id est, quatuordecim annos. Vinetus.*

5. *Consul sed defuit unus*] *Pro defuit, quidam libri habent defuit. Id.*

6. *Cingit nova laurea Ianum*] *Solebat enim, quum novus Consul Calendis Ianuariis novum annum aperiret, Iani statuz nova ac recens laurea imponi, vetere demta. Sidonius Apollinaris in initio carm. xi.*

— *Tuque o cui laurea Iani
 Annua debetur, religa torpore soluto
 Quavis fronde comas, subita nec luce
 pavescas*

Principis.

⁷ Quindicies, lævis potitur dum FRATER habenis.

Principi.

7. *Quindicies savi*] Ordo & sensus hujus loci est, Nova laurea cingit ter Ianum, dum dominatur Titus Vesp. & nova laurea cingit quindicies eun-

dem Ianum, dum frater Titi Domitianus crudelis tyrannus imperat. Hic quindecim anni significantur, illi tres. *Vinetus.*

De mortibus eorum.

IVLIVS interiit CÆSAR ¹ grassante senatu.
 Addidit AVGVSTVM divis matura senectus.
 Sera senex Capreis exsul NERO fata peregit.
² Expetiit pœnas de CÆSARE Chærea mollis.
 CLAVDIVS ambiguo conclusit fata veneno. 5
³ Matricida NERO proprii vim pertulit ensis.
 GALBA senex periit sævo prostratus OTHONE.
 Mox Otho famosus, clara sed morte potitus.
 Prodiga succedunt perimendi sceptrā VITELLI.
 Laudatum imperium, mors lenis VESPASIANO, 10
 At TITVS, orbis amor, rapitur florentibus annis.
 Sera gravem perimunt, sed iusta piacula, FRATREM.
 E I V S-

1. *Grassante senatu*] Conspirarunt in eum quidam ex Senatoribus, & interfecerunt: in quibus Brutus & Cassius. *Vinetus.*

2. *Expetiit pœnas*] Ita ex scriptis libris & edit. Hugelotti legere malui quam *exegi*. Cicero in Miloniana cap. 21. *In quos incensos ira, vitamque Domini desperante quom incidisset, haesit in iis pœnis, quas ab eo servi fideles pro Domini vita expetiverunt.* Idem pro lege Manilia: *Vt mihi quidem videantur Dii immortales, etiam si pœnas à populi Rom. ab aliquod delictum expetiverint, &c.*

3. *Matricidica*] Vnicum fuit impressum exemplar, quod ita haberet. Reliqua sine *que* Matricida, quomo-

do fuit & in scriptis libris, & legitur apud Sidonium in versu ducentesimo & nonagesimo carminis quinti. Particulam *que* adjecit quispiam: ne foret scilicet syllaba illa secunda brevis inter duas longas. Sed debebat ille cogitare Aufonium & Sidonium in iis non solere esse nimium religiosos. Sic etiam *parricida* positum in tetrasticho Severi invenies. Iidem porro antiqui libri, habebant, *proprii vim pertulit ensis*: alii, *proprio se perculit ense*. In proximo versu, *Othoni*. & *Othone* legitur. *Vinetus.*

3. *Matricidica Nero*] *Matricida* legendum esse plures monuerunt. Sic mox in Severo: *Vt parricida regna adimat Didio*. Barthius.

E I V S D E M A V S O N I I
T E T R A S T I C H A,

à Iulio Cæsare usque ad tempora sua.

N Vnc & prædictos, & regni sorte sequentes
Expeditam, series quos tenet imperii.
Incipiam ab Divo, percurramque ordine cunctos,
Novi Romanæ quos memor historiæ.

I V L I V S C Æ S A R. I.

I mperium, binis fuerat sollemne quod olim
Consulibus, Cæsar Iulius obtinuit.
Sed breve jus regni, sola trieteride gestum,
Perculit armatæ factio sæva togæ.

O C T A V I A N V S A V G V S T V S. I I.

V Ltor, successorque ' dehinc Octavius, idem
Cæsar : ' at Augusti nomine nobilior.
Longæva, & nunquam dubiis violata potestas,
In terris positum credidit esse deum.

1. Dehinc Octavius, idem] Lego :

--- Dehinc Octavius idem

Cæsar, Augusti nomine nobilior.

Nisi & placeat Augusto. Idem enim
Octavius uxor & successor Cæsaris
Iulii, & Augusti vel Augusto nomi-
ne nobilior, quam Octavii. Gronovius

2. Et Augusti nomine] L. At Au-
gusti n. n. id est Octavius, ita dictus
à familia; idem & Cæsar appella-
tus, per adoptionem à Iulio Cæsare
in familiam Iuliam cooptatus, sed
notior tamen nomine Augusti, quod
Senatus dedit censente Planco.

T I B E R I V S N E R O. I I I.

P Rænomen Tiberi nactus Nero prima juventæ
Tempora laudato gessit in imperio.
Frustra dehinc solo Caprearum clausus in antro,
Quæ prodit vitiis, credit operta locis.

C Æ S A R

CÆSAR CALIGVLA. IV.

Post hunc castrensis caligæ cognomine Cæsar
 Successit sævo sævior ingenio :
 Cædibus, incestisque dehinc maculosus, & omni
 Crimine pollutum ' qui superavit avum.

1. *Qui superavit avum*] Tiberium Augustum. Cæsar enim Caligula, patrem habuit naturalem Cæsarem Germanicum, ad quem scribit Ovidius libros Fastorum. Qui Cæsar Germanicus, filius fuit Tiberii Augusti ex adoptione, patruus sui. *Vincentius.*

CLAUDIUS CÆSAR. V.

Claudius irrifæ privato in tempore vitæ,
 In regno specimen prodidit ingenii.
 * Libertina tamen, nuptarum & crimina passus,
 ' Non faciendo nocens, sed patiendo fuit.

1. *Claudius irrifus privata in tempore vita*] Legitur & , *Claudius irrifus privata in tempore vita*. Vt *privatus in tempore* habet tertius versus de Vespasiano. *Vincentius.*

2. *Libertina tamen*] Alii libri :

Libertum tamen & nuptarum iussa secutus.

Quod , quoniam τὸ πατιendo in sequenti versu ingratam alias ταυτολογίαν efficit, num præferam dubito.

3. *Non faciendo nocens*] Dio de Galba, qui in hoc vitio Claudium adæquavit : Οἱ ὃ ἐξελάττει αὐτῷ πάλιν πολλά ἐπισημαίνων, ὅτι καὶ οἱ ἐκείνους αὐτοὶ ἀναφέρει. Τοῖς μὲν γὰρ ἰδιώταις ἀπόχρη μὲν ἀδικεῖν τοῖς ὃ δὲ ὡς ἡγεμονίας ἔχουσιν ἀνάγκη σωφρονεῖν, ὅπως μὴ οἱ ἄλλοι κενωγῶν. Οὐδὲ γὰρ ἀξιόφρονι τι τοῦτο καὶς πάχυσιν, ὅφ' ὅτις ἐν καὶ κακῶνται.

N E R O. VI.

Æ Neadum generis qui sextus & ultimus heres,
 Polluit, & claudit Iulia sacra Nero.

Nomina quot pietas, tot habet quoque crimina vitæ.

Disce ex Tranquillo, ' me meminisse piget.

S E R-

1. *Qua meminisse piget*] In optimo libro erat, *sed meminisse piget*. Lege : *me meminisse piget*. Solet in repetitione ejusdem syllabæ accidere, ut prior

intercidat. Pro hac igitur neglecta aliud quid monosyllabum a librariis intrusum est, ut versus constaret.

I. Pri-

SERGIUS GALBA. VII.

Spem frustrate senex, ' privatus sceptrā mereri
 ' Visus ; at imperio proditus inferior:
 Fama tibi melior juveni : sed justior ordo est ,
 Complacuisse dehinc, displicuisse prius.

1. *Privatus sceptrā mereri*] Verba Taciti lib. 1. Histor. c. 49. *Dum vigebat atque militari laude apud Germanias floruit : proconsul Africam moderate : jam senior citeriorem Hispaniam pari justitia continuit, major privato visus, dum*

privatus fuit, & omnium consensu capax imperii, nisi imperasset.

2. *Visus es, imperio*] Codex laudatiff. *Visus & imperio. Malim: Visus, at imperio.*

MARCUS OTHO. VIII.

Æ Mula polluto gesturus sceptrā Neroni,
 Obruitur celeri raptus Otho exitio.
 Fine tamen laudandus erit : qui morte decora
 ' Hoc solum fecit nobile, quod periit.

1. *Hoc solum fecit*] Iustinus l. 1. c. 3. de Sardanapallo: *Victus in regiam se recipit, & se & divitias suas in incendium mittit: hoc solo imitatus virum. Tacitus de Othone: Pueritia ac juventa, qualem monstravimus, duobus facinoribus, altero flagitiosissimo, altero egregio, tantundem apud posteros meruit bona fama, quantum mala. Dio apud Xiphi-*

linum: Καίτοι καὶ μὴ αὐτοῦ ζῆτος, καὶ διὰ τὴν ἀπίθειαν. καὶ κακουργεῖται τῶν δρχῶν ἀρπάζουσιν, ἀεὶ αὐτῆς ἀπληθαῖα. Plutarchus: Ἀπίθειαν ὁ Ὀθων, ἀπολιπὼν μὴ χειρῶν μολὶ ἰλατῆρας τῶν βίον αὐτοῦ ψυχόντων, τὰς ἐκαινεύσας τὴν γενεάν. βιώσους γὰρ εἶδεν ἐπιτεμίσσεσθαι Νίον, ἀπείθεσθαι δὲ γὰρ τὸν.

AVLUS VITELLIVS. IX.

V Itæ fors, mors fœda tibi, nec digne Vitelli,
 Qui fieres Cæsar. sic sibi fata placent.
 Umbra tamen brevis imperii : quia præmia regni
 Sæpe indignus adit, non nisi dignus habet.

DIVVS

1. *Vita fors, mors fœda*] Puto excidisse particulam, quæ orationem

multo reddebat commodiorem: Vita ut fors, mors fœda tibi. Gronovius.

DIVVS VESPASIANVS. x.

Q Værendi attentus, moderato commodus usu,
 Auget nec reprimat Vespasianus opes.
 Olim qui dubiam privato in tempore famam,
 ' Rarum aliis, princeps transtulit in melius.

1. *Per alium principem*] Lego:

Olim qui dubiam privato in tempore famam

(*Rarum aliis*) princeps transtulit in melius. Gronovius.

TITVS VESPASIANVS. xi.

Felix imperio, felix brevitæ regendi,
 Expers civilis sanguinis, orbis amor;
 Vnum dixisti moriens te crimen habere.
 Sed nulli de te, nos tibi credimus.

DOMITIANVS. xii.

Hactenus edideras dominos gens Flavia iustos.
 Cur duo quæ dederant, tertius eripuit?
 Vix tanti est habuisse illos: quia dona bonorum
 Sunt brevia. æternum, quæ nocuere, dolent.

' N E R V A Tetrarcha. xiii.

Proximus extincto moderatur sceptræ tyranno
 Nerva senex, princeps nomine, ' mente parens.
 Nulla

1. *Nerva*] Mirum est, quod in lemmate Nervæ scriptum est in veteri libro: *Nerva Tetrarcha*. Quare *Tetrarcha* vocatur? Id ego plane ignoro. Est tamen ratio, qua id proberetur, si eruditiores quærere velint. Suspicio, quatuor optimos principes, qui inter duo sævissima, ac dirissima monstra Imperii Ro-

mani, Domitianum, ac Commodum, interjecti sunt, Tetrarchas vocatos. Hoc enim commune habent: quod boni, & quod extrinsecus ad Imperium vocati. Nam & Nerva non ex successione, aut posteritate superiorum Cæsarum: & reliqui tres ex adoptione adsciti. Scaliger.

2. *Proximus extincto*] Titulus tetrarchæ.

Nulla viro suboles. imitatur adoptio prolem,
 * Quam legisse juvet, quam genuisse velit.

traftichi hujus fuit in vetusto codice, NERVA TETRARCHA. Sed quæ ista Nervæ principis Tetrarchia? Tetrasticha hæc sunt, id est, quaternum versuum carmina: esseque natam istam Tetrarchiam credo ex notato ad hunc modum TETRA, tetrastichi vocabulo. In quarto autem versu juvat & juvet legitur. Vinetus.

3. *Mente parens*] Plinius in Panegy. ad Trajanum de Nerva: Imperator & parens generis humani obsessus, captus, inclusus. Idem post paulo: Eodemque animo Nerva pater suus factus est, quo erat omnium.

4. *Quam legisse juvat*] Lege: juvet. Mariang. Accursius.

TRAIANVS. XIV.

A Ggreditur regimen viridi Trajanus in ævo,
 Belli laude prior, cætera patris habens.
 Hic quoque prole carens, sociat sibi sorte legendi,
 Quem fateare bonum, diffiteare parem.

ÆLIVS HADRIANVS. XV.

Æ Lius hinc subiit mediis præsignis in actis:
 Principia & finem fama notat gravior.
 Orbis & hic: sociatque virum documenta daturum,
 * Adsciti quantum præmineant genitis.

A N-

1. *Sociatque virum documenta daturum*] Vetus liber: Cui junctus erit documenta daturus. Vinetus.

2. *Adsciti quantum*] Statius lib. 2. Sylvar. l. 1.

-- Natos genuisse necesse est:

At legisse juvat.

Galba apud Tacit. lib. 1. Hist. c. 16. Nam generari & nasci à principibus fortissimum, nec ultra aestimatur: adoptandi iudicium integrum; & si velis eligere, consensu monstratur. Plinius in Panegy. ad Trajan. Sed & tu pater Trajano

cum eo, qui adoptavit, amicissime contendū, pulchrius fueritne genuisse talem, an elegisse? Vide quæ in eum sensum Hadrianus ipse apud Dionem. Laudat & in Anthemio Sidonius, quod imperium potius merendo, quam nascendi sorte acceperit, carm. 11.

-- Soli tibi contulit uni

Hoc fortuna decus, quamquam te posceret ordo,

Vt lectus Princeps mage, quam videare relictus.

ANTONINVS PIVS. XVI.

A Ntoninus abhinc regimen capit : ille ' vocatu
Consultisque PIVS , ' nomen habens meriti.
Filius huic fato nullus : sed lege fuorum
A patria sumsit, qui regeret patriam.

1. *Vocatu consultusque*] Nomine, & consilio, seu re, pius. *Consultus* autem substantivum quartæ inflexionis, hic notandum, nisi forte *consultus* legas, ut in antiquo fuit codice scriptum. *Vinetus*.

2. *Nomen habens meriti*] Vide quæ Xiphilinus in Anton. Pio.

3. *A patria sumpsit*] Plinius ad Trajanum: *An Senatam P. Q. R. exercitus, provincias, socios transmissurus uni,*

successorem è sinu uxoris accipias? summaque potestatis heredem tantum intra domum tuam queras? non per totam civitatem circumferas oculos? Et hunc tibi proximum, hunc conjunctissimum existimes, quem optimum, quem diis simillimum inveneris? Imperaturus omnibus eligi debet ex omnibus. Galba apud Tacitum lib. 1. Histor. cap. xv. Augustus in domo successorem quaesivit; ego in publica.

MARCUS ANTONINVS. XVII.

P Ost Marco tutela datur; ' qui scita Platonis
Flexit ad imperium, patre PIO melior.
Successore suo moriens, sed principe pravo,
Hoc solo patriæ, ' quod genuit, nocuit.

C O M-

1. *Qui scita Platonis Fecit ad imperium*] Barthius jecit xx Adv. c. xviii. Ego vexit, id est, extulit, evexit. Frequens enim, isti præsertim ætati, vehere ponere pro ferre aut portare. Diximus in Observationibus & ad Senecam. Cicero xv famil. epist. 4. Philosophiam illam veram & antiquam, qua quibusdam otii esse ac desidæ videbatur, in forum, atque rempublicam, atque in ipsam aciem pane deduximus. Et in tercio de Legibus: Demetrius mirabiliter doctrinam ex umbraculis eruditorum otisque non modo in solem atque pulverem, sed in ipsum discrimen aciemque perduxit. *Qui Philosophiam in Augusto throno collocavit. Gronovius.*

2. *Flexit ad imperium*] Ita membrana verus. & rectius, quam libri vulgati, qui *Fecit. floruit*. id est, *transtulit*, ut ait Boëthius l. 1. Consolation. Philosoph. *Atqui tu hanc sententiam Platonis oresauxisti, beatus fero respo. si eam vel studiosi sapientia regerent, vel eorum rectores studere sapientia contigisset, &c.* Hanc igitur auctoritatem secutus, quod ante inter secreta otia didiceram, transferre in actum publicæ administrationis optavi.

3. *Quod genuit*] Merique tamen crediderunt Commodum alterius quam Antonini. Imperatoris filium ex adultero Faustina Augusta: quod & mor Aufonius dicit. *Vinetus.*

1. Thre-

COMMODVS. XVIII.

Commodus insequitur, pugnis maculosus harenæ,
Threidico princeps bella movens gladio.
Eliso tandem persolvens gutture pœnas;
Criminibus fassus matris adulterium.

1. *Threidico princeps bella, &c.*] Sit fortasse corrigendum, *Threicio*. Eum siquidem Imperatorem longe pessimum notat, quod non in martiis pulveribus, sed in productæ Martiz, ex concubinis præcipue, pulvinaribusneque e devictis hostibus triumpho famam quæsierit, verum fordidam immundamque vitam in spectaculis arenaque gladiator transierit: pugnasque gesserit gladio non militari, sed threicio, hoc est, gladiatorio. Notum est enim Thraces olim nuncupatos retiarios fuisse gladiatores, qui mirmillonibus opponerentur. Scribit Lampridius, Commodum in arenam descendisse, gladiatorumque certamen subiisse, & nomina eorum recepisse eo gaudio, quasi accepisset triumphalia. Ludum semper ingressum esse, & quoties ingrederetur, publicis monumentis indi jussisse. Pugnassee autem septingentes trices quinquies: tantumque palmarum gladiatoriarum confecisse, vel victis retiariis, vel occisis, ut mille contingeret. Ferarum autem diversarum manu sua occidisse multa millia, ita ut elephantos comprimeret. Et hæc spectante sæpe populo Romano. Gladiatoris quoque nobilissimi vita fun&ti nomen adoptavit: ut est ab Herodiano traditum.

Solisque colosso demolitus caput, ac suo superimposito, subscribi jussit *Mille Gladiatorum Victorem*. Neque minus commode threicium hunc Commodi gladium, pro amazonico licet accipias. Amazonico namque habitu in arenam descendisse ipsum etiam, Lampridius idem testatur, causamque reddit his verbis. *Pro Decembri mense Amazonium, ex signo ipsius, adulatores vocabant. Amazonius autem vocatus est, ex amore concubine sue Martia, quam pictam in Amazone diligebat. Propter quam & ipse amazonico habitu in arenam Romanam descendere voluit.* Nos præterea Romæ marmoreum Commodi simulacrum vidimus, in pectore thorace munito galeatam atque exerta mamma imingunculam præferens ostentansque. Vt eam non facile alterius quam concubine Martiz imaginem interpreteris, neque alium quam gladiatoris in Imperatore habitum. Porro, sunt & qui apud Ciceronem vii Philippica, *Threiditu*, corrigendum putent *Threidicu*, quod arma threidica, gladiatoria significari putentur. *Mariang. Accursius.*

1. *Threicio*] *Thracio, gladiatorio*. Vetus autem codex *Threidico* habebat pro illo *Threicio*. Vinetus.

HELVIVS PERTINAX. XIX.

Helvi, judicio & consulto lecte senatus,
Princeps decretis prodite, non studiis.

Quod

' Quod doluit malefida cohors ; ' errore probato ,
Curia quod castris cesserat imperio.

1. *Quod doluit*] *Quod docuit*, alii libri. *Vinctus*.

2. *Quod doluit malefida cohors errore probato*] Reponatur levior distinctio post *probato*. Illud enim vult noster,

errorem hunc militum probatum nec irritum fuisse, quod senatus viribus inferior esset militibus prætorianis, adeoque ipsis imperio cossisse.

DIDIVS IVLIANVS. XX.

D Ii bene, ' quod spoliis Didius non gaudet opimis :
Et cito perjuro præmia ademta seni.
Tuque Severe pater, titulum ne horresce novantis.
Non rapit imperium vis tua, sed recipit.

1. *Quod spoliis*] Quædam exemplaria, *quod sceptris*. *Vinctus*.

' SEVERVS PERTINAX. XXI.

I Mpiger egelido movet arma Severus ab Histro ,
Vt parricidæ regna adimat Didio.
Punica origo illi : sed qui virtute probaret
' Non obstore locum, quum valet ingenium.

1. *Severus pertinax*] Id verum esse, & hoc cognomen Severum assumsisse testes sunt veteres nummi ejus Imperatoris, item & saxa, & alia monumenta. *Scaliger*.

2. *Non obstore locum*] De Masinissa ejusdem originis principe, *Valer. Maxim. lib. 1. c. 11. Factum Masinissa animo, quam Punico sanguini conveniens* : quamquam quid attinet mores na-

tione expendi? in media barbaria ortus sacrilegum alienum restidit. Apulejus in Apologia: Non ubi prognatus, sed uti moratus quisque sit, spectandum: nec qua regione, sed qua ratione vitam vivere inierit, considerandum est. Dio de Nerva Trajanum adoptante: Τὸν γὰρ ἀπὸ τοῦ, ἀπὸ δὲ τοῦ πατρὸς τοῦ ἐστίν, οὐκ εἶναι ὄντο.

BASSIANVS ANTONINVS
CARACALLA. XXII.

D iffimilis virtute patri, & multo magis illi ,
' Cujus adoptivo nomine te perhibes.

Fratris

1. *Cujus adoptivo nomine tu*] Scribo, sc. dissimilis, inquit, es Severo

patri, sed Antonino dissimilior, in cuius nomen adoptatus fuisti. Fuit
P Anto-

Fratris morte nocens, punitus fine cruento,

^a Inrisu populi tu ³ Caracalla magis.

Antoninorum nuncupatio venerabilis ac sancta, & gentibus usque adeo amabilis, ut illa filios Bassianum ac Getam, quem Bassianus frater vel interfecit, vel iussit interfici, Severus pater honorandos putaverit. Sed illi (ut compertum est, magnis viris aut nullos fere, aut improbos gigni filios) & nomini gratiam, & imperio dignitatem derogarunt, & à tanto simul patre degenerarunt. *Mariang. Accursius.*

2. *Inrisu populi tu Caracalla magis*] Historiarum testimonium hæc non habent. Ideoque in sententiam venio, ita scriptum ab Aufonio:

Irrisus populi tu Caracalla magis. Hoc est, delusus Magorum vanitatibus. Nam Herodianus tradit, Bassianum insidiarum metu, curiosiorem impendio fuisse Deorum, oraculorum, demonumque arcana inquirendi, accitis undique Magis, astrologis, haruspicibus, nemineque prætermisso, qui hujusmodi fallacias profiterentur. Romam quoque, dum

in Mesopotamia ageret, scripsisse ad amicum sibi intimum Maternianum, ut optimos quosque magos de ejus vitæ termino consulere. Quod si quis etiam sonum quandoque hunc in versu ferat, quoniam ita quoque ea ætas tulerit, neque quicquam adverbio, *magis* offendatur, referendum forte putet illud, *In risu populi*, ad ea quæ sunt dicta, *punitus fine cruento*. Quod populus non sine risu ejus necem acceperit, interfecti dum cacat *Mariang. Accursius.*

2. *Inrisu populi*] *Inrisu*, pro *irrisu*, ut supra, *Claudius irrise privato in tempore vite*. Ita enim & illic vetus codex scribebat, pro *irrisa. irrisu*, id est, scommatibus, seu convitio populi acceptum cognomen Caracallæ melius tuis moribus convenit, quam pulcrum illud ac venerabile Antonini.

3. *Caracalla*] Genus vestimenti fuit Caracalla, unde risus est hic tyrannus. *Vinetus.*

OPILIVS MACRINVS. XXIII.

^a Principis hic custos, sumptum pro Cæsare ferrum
Vertit in auctorem cæde Macrinus iners.

Mox cum prole ruit. ^a gravibus pulsare querelis
Cesset perfidiam. quæ patitur, meruit.

ANTO-

1. *Principis hic custos*] Rectius fortasse, *Principis hinc custos*, hoc est Bassiani principis sui præf. præf. qua præfectura dum fungitur, Cæsarem ipsum insidiis peremit, ad requisita naturæ divertentem, dum adversus Parthos iterum moliretur. *Mariang. Accursius.*

2. *Gravibus pulsare*] Seneca Herofurente, §. 735.

— *Auctorem scelus*

Repetit, suoque premittitur exemplo nocens.

Poëta Græcus:

Εἰς τὴν παῖδ' αὐτὴν τὴν κίχρη, δὴ καὶ τ' ἰδὼν
παῖδ' αὐτὴν.

1. Tunc

ANTONINVS HELIOGABA.

LVS. XXIV.

TVne etiam Augustæ sedis penetralia foedas
Antoninorum nomina falsa gerens?

* * * *

Reliqua desiderantur.

A V S O-

1. *Tunc etiam Augusta sedis*] Præponitur his inscriptio *Antonini Alagabali*, Latinis autem scriptoribus præterquam *Heliogabalus* appellatus non traditur, neque ulli nomen suum, quam *Heliogabali* magis cognitum. Nos tamen prorsus immutandum non putavimus, quod in vetustis marmoribus bis eodem modo scriptum invenerimus. Romæ siquidem, in hortis Maether domus, de Balbillo quodam sacerdote Solis Alagabali, altero lapide ita legitur. TI. IVLIO BALBILLO S: SOLIS ALAGABALI EVDEMON. LII. PATRONO OPTIMO. Item in altero, ad hunc modum: A QVILII SOLI ALAGABALO IVLII BALBILLO S. Sed & Herodianus *Heliogabalum* vocat, quaque lapidis forma Sol ipse coleretur, ostendit. Etiam si Lampridius dubitandum reliquerit, Sol ne an Iupiter id Assyriorum nomen putaretur. Servius quadam ratione sacrorum, *Heli* apud Assyrios & Solem & Saturnum dictos, tradit. Sed quod scribit

etiam, *Gabalus Imperator Romanus* Solem se dici voluit, nam *Heliogabalus* dictus est, absurdum videtur. Constat enim, potito imperio, ejus Dei, cujus dudum Sacerdotium gesserat, sibi nomen adoptasse, cum fuisset antea non *Gabalus*, sed *Varinus*. Quo sane, velut & *Traëtiti* & *Tiberini* cognomento, digniorem sese gessit, quam ut *Antoninus* vel *Heliogabalus* appellaretur pestis illa tyrannidis non Romanæ, sed Barbaræ, flagitiosissimus, probris omnibus pollutus, immanis, totius orbis religioni adversus, *Heliogabali* unius superstitiosus cultor, inter Rom. Imperatores indignus veluti prodigium connumerari. Qui ea propalam egit, quæ referri, quæque cogitari etiam sit impurissimum. Et qui demum (veluti fatis manum injectantibus, ut quod in omni vita turpiter sitierat biberet) in larrina peremptus est, eademque ad plebis ludibrium sordidissime per cloacas tractum: finem scilicet vitæ sortitus egregium. *Marianus. Acensius.*

A V S O N I I

B V R D I G A L E N S I S

: *Ordo nobilium Urbium.*

P R O M A. I.

P Rima urbes inter, divum domus, aurea Roma.

1. *Ordo nobilium*] Libelli de claris urbibus titulus in vetere libro est, *ORDO NOBILIVM VRBIVM. Scaliger.*

1. *Ordo*] Hujus libelli titulus est in antiquo Lugdunensi codice, *ORDO VRBIVM NOBILIVM. Vinetius.*

2. *Prima urbes inter*] Scribe: *Roma. I.*

Prima urbes inter, divum domus aurea Roma.

Constantinopolis & Carthago. II. & sic porro numeri varientur. Liquet ex pilogo, quum dicit:

Vique caput numeri Roma inclita, sic capite isto

Burdigala ancipiti confirmet vertice sedem.

CONSTANTINOPOLIS, &
CARTHAGO. II.

C Onstantinopoli assurgit Carthago priori,

Non toto cessura gradu: quia tertia dici

Fastidit, non ausa locum sperare secundum,

Qui fuit ambarum. Vetus hanc opulentia præfert,

Hanc fortuna recens. Fuit hæc, subit ista; novisque

Excellens meritis, veterem præstringit honorem:

Et

1. *Qui fuit ambarum*] Poëta scripsisse videtur, *Qui fuit ambarum.* hoc est, *sic jure communis ambabus. Barthius.*

2. *Hanc fortuna recens*] Constantinopolim extulit Romani pars imperii eo translata sub Ausonii tempora: ubi hodie quoque Turcorum Principis regia. *Vinetius.*

3. *Fuit hac*] Vt:

— *Fuit Ilium, & ingens*

Gloria Dardanidum. — *Vinet.*

4. *Veterem præstringit honorem*] Vetus liber, *præstringit.* Quod malim. quamvis alias vitis eruditis assentiar, qui verbum hæcenus eliminatum *præstin-*

quo restitui cupiunt. Vide quæ de eo Lambinus ad Horat. Plaut. & Lucretium. Succurrit hujus verbi occasione locus in Statio parum sanus, quamvis prima fronte talis haud appareat. Is lib. 1. Achilleidos:

Quemve alium stygios tuleris secreta per amnes

Nereis, & pulchros ferro perstrinxerit artus?

Corrige, *præstruxerit*, ut in v. c. scriptum reperri. *præstruxeris* ferro, id est, muniverit, ne ferrum posset nocere. Sic Ammianus l. xiv: *densata scutorum compage semet scientissime præstruebant.* Im-

Et Constantino concedere cogit Elissam.
 Accusat Carthago deos jam plena pudoris,
 Nunc quoque si cedat, ' Romam vix passa priorem.
 Componat vestros fortuna antiqua tumores. 10
 Ite pares, tandem memores, ' quod numine divum
 Angustas mutastis opes & nomina : tu quum
 ' Byzantina Lygos, tu Punica ' Byrsa fuisti.

Immersum Stygis fluentis Achillem, ideoque toto corpore invulnerabilem fuisse fabulatores ajunt, excepta calce, qua mater tenuerat. Nec memini legisse, tentatum ferro corpus à matre in fidem duritiei. Quod si verum est, cur non tentaveris pro perstrinxeris Poëta usurpavit, quum perstringere ut plurimum sit leviter vulnerare. atqui vulnerari jam non poterat.

5. *Romam vix passa priorem*] Carthago, inquit Pomponius Mela, nunc populi Romani colonia, olim imperii ejus pertinax amula. Vellejus Patriculus libro priore. Vincit.

6. *Quod numine Divum*] Vossianus primus, quo numine Divum. Quod tamen non prætulerm, licet ad illud Virgilii noster respexerit :

Musa mihi causas memora, quo numine Divum,

Quidve dolens, &c.

7. *Byzantina Lygos*] Constantinus Imperator, qui magnus est nuncupatus, quum Byzantium ampliasset, ipsique rerum dominz Romæ tandem adæquasset, non solum Constan-

tinopolim nominavit, sed secundam & novam Romam etiam appellari jussit, anno Christi trecentesimo & trigesimo quarto. Auctores Stephanus, Socrates libro primo historię Ecclesiasticę, & Hieronymus in Chronicis. Vincit.

7. *Byzantina Lygos*] Plinius : Promontorium Chryseion Ceras, in quo oppidum Byzantium libera conditionis, antea Lygos dictum. Quod male ad ipsum promontorium retulisse Solinum Salmasius in suis ad eum notis demonstrat, sicut & hinc manifestum est.

8. *Byrsa*] Virgilius libro primo Æneidos :

*Devenere locos, ubi nunc ingentia carnes
 Mænis, surgentemque nova Carthagini arcem.*

Mercatique solum facti de nomine Byrsam,

Taurino quantum possent circumdare tergo.

Nomen autem Byrsa, arx Carthaginiis retinuit. Lucius Seneca libro secundo breviarii rerum Romanarum. Vincit.

ANTIOCHIA, & ALEXANDRIA. III.

Tertia ' Phœbeæ lauri domus ' Antiochia,
 ' Vellet Alexandri si quarta Colonia poni.

4 Amba-

1. *Phœbeæ lauri domus*] Lauro abundans, arbore sacra Phœbo Apollini. Di-

citur autem laurus Græce Δάφνη : unde Dáphnen dixerunt oppidum ab Antio-

⁴ Ambarum locus unus : & has furor ambitionis
In certamen agit. ⁵ Vitiorum turbida vulgo
Vtraque, ⁶ & amentis populi male sana tumultu.

Hæc

Antiochia quinque millibus passuum distans, quod *amænum & ambitiosum* Antiochiæ suburbanum vocat Ammianus. Lucus illic fuit amœnissimus decem millia passuum ambitu colligens, lauro cupressoque perpetuo virens : cuius meminit Iustinianus Imperator extremo libro undecimo sui codicis, Eusebius Chronicus, seu ejus interpres ad annum primum Olympiadis centesimæ septuagesimæ octavæ, Eutropius libro sexto, & Strabo sextodecimo : qui in ejus medio templum Apollinis, & Dianæ fuisse ait. quod amplissimum Daphnæi Apollinis Eanum, ab Antiocho Epiphane conditum, Ammianus Marcellinus libro vicesimo secundo scribit subita vi flammatarum exustum fuisse, quum Iulianus Imperator esset Antiochiæ, Mamertino & Nevita consulibus, anno à Christo nato trecentesimo & sexagesimo sexto. *Vinetus.*

2. *Antiochia*] Scribit Stephanus, & Eustathius, in Dionysii Geographiam, Antiochias quatuordecim fuisse : quarum hæc clarissima, Syriæ, in qua sita est, Antiochiæ nomen addidit. Mela libro primo, & Plinius quinto. Scribitur autem Græcis hoc nomen, penultima diphthongo *ei*, quæ diphthongus modo in *i* longum, modo in *e* mutatur. Ita fit *Ἀντιόχεια*, Antiochia & Antiochéa : sic *Ἀλεξάνδρεια*, Alexandria & Alexandréa, auctore Prisciano libro secundo. *Vinet.*

3. *Vellet Alexandri*] Alexandria, Ægypti urbs clarissima. Alexandrias decem & octo numerant Stephanus, & Eustathius. *Vin.*

4. *Ambarum locus unus*] Tertius, de quo contendunt. *Idem.*

5. *Vitiorum turbida vulgo*] Quid sit

vitiorum vulgus, non video. Malebam : *Vitioso turbida vulgo*. Aut distinguendum est : *Et hæc furor ambitionis* In certamen agit vitiorum. *Turbida vulgo*, &c. Quæ mihi sententia potior videtur. Cur enim noster *furorem ambitionis* appellet, nisi quod etiam circa vitia sibi fuerint æmulæ duæ hæc civitates, ratio alia non est : quum de principatu contendere gloriosum sit intra decori & modestiæ terminos se continentibus.

6. *Et amentis populi male sana tumultu*] De Antiochenis pravis moribus multa Herodianus libro secundo, & Iulianus in Misopogone. Ammianus Marcellinus libro vicesimo secundo de Alexandria, *quæ civitas suo pte motu*, inquit, *& ubi causa non suppetunt, seditionibus crebrius agitatur, & turbulentu*. *Vinetus.*

6. *Et amentis populi*] Ammianus lib. xxii. de Iuliano Imp. *Quæ circa in eos (Antiochenos) deinceps sapiens, ut obrestatores, & contumaces, volumen composuit invectivum, quod Antiochenese, vel Misopogonem appellavit, probra civitatis in se sua mente dinumerans.* Numerat Libanius orat. xii ad Theodosium, inter maxima Antiochiæ infortunia *ἡ μὲν κατ' ἀρχαίων ἀδίκησις*, ejus historia notissima. Eapropter, quod ad seditionem ea civitas nimis quam proclivis esset, Iohannem Chrysostomum clam ac per dolum ab præfecto Constantinopolin esse missum ad Imperatorem refert Nicephorus in Histo. Ecclesiast. quum ab Antiochena sede ad Imperatoris urbis cathedram evocaretur. De Alexandria vero Hadrianus Imp. In Saturnino Vopisci : *Et utinam melius morata esset civitas, digna profecto, quæ pro sui profunditate totius Ægypti tenens principatum.* Ammianus : *Sed Alexan-*
dia

⁷ Hæc Nilo munita quod est, ⁸ penitusque repostis
Insinuata locis, ⁹ secunda & tuta, superbit.

¹⁰ Illa quod infidis opponitur æmula Persis.

¹¹ Et vos ite pates : ¹² Macetumque attollite nomen.

Magnus Alexander te condidit : illa Seleucum 10

Nuncupat. ¹³ Ingenium cuius fuit anchora signum ,
¹⁴ (Qua-

*dris ipsa, non sensim, ut alia urbes, sed inter initia prima aucta per spatiosos am-
bisus, internisque seditionibus diu aspere
fatigata, ad ultimum multo post annis,
Aureliano imperium agente, civilibus
iurgis ad certamina interneciva prolapsis,
dirutisque manibus, amisit regionum
maximam partem, qua Bruchion appel-
labatur, diuturnum praestantium homi-
num domicilium. Trebellius in Æmi-
liano: Et hoc familiare est populo Æ-
gyptiorum, ut velut furiosi (ita lege,
non vel) acdementes, de levibus qui-
busque ad summa reip. pericula perducantur.
Sæpe illi ob neglectas salutationes,
locum in balneis non concessum, carnem &
olera sequestrata, calcamenta servilia, &
cætera talia ad summum reip. periculum
seditionibus, ita ut armarentur contra eos
exercitus, pervenerunt. Exempla com-
plura ex Ecclesiastica Historia colligere
potuissim, nisi fuisset præter in-
stitutum operis rationem.*

7. Hæc Nilo] Alexandria ad unum
ex ostiis Nili sita est. De qua lege
Strabonem libro septimo decimo,
Curtium quarto, Arrianum tertio,
Plinium quinto, & Ammianum vi-
cesimo secundo. Vinetius.

8. Penitusque repostis] Dixerat Vir-
gilius sexto Æneidos:

— penitusque repostas
Massylum gentes — Vincit.

9. Secunda situque] Vetus codex
secunda, & tuta superbit, melius. Vin.

10. Illa] Antiochiæ Romani te-
nebant præsidia contra Persarum in-
curSIONES. Idem.

11. Et vos ite pates] Tertio loco
ambæ, sicut Carthago & Constanti-
nopolis secundo pares ire iussæ. Ita-

rum ergo urbium hæc fuerit digni-
tas, Valentiniano, Theodosio, & fi-
liis principibus, circiter annum Chri-
sti quadringentesimum: quo tempo-
re hæc de claris Urbibus jam senior
canebat Aufonius. Flavius Iosephus,
qui sub Vespasianis sua fere scripsit,
ad annum Christi octogesimum, Æ-
gypti Alexandriæ secundum inter
Romani imperii urbes, & Antiochiæ
urbium Syriacarum matri tertium
locum deputat in principio libri ter-
tii, & fine quarti Captivitatis Iudai-
cæ. Id.

12. Macetumque] Vetus ille nun-
quam satis laudatus liber aliam le-
ctionem præfert:

— Macetumque attollite nomen.

Quæ vera est. Nam Macetia, Mace-
donia, & Maceta, Macedones. Gel-
lius lib. ix. cap. iiii. ex veteri scriptu-
ra: Philippus Amynta terra Macetia
Rex, cuius virtute, industriaque Maceta
locupletissimo imperio aucta, gentium,
nationumque multarum potiri cæperant.
Hesychius: Μακετιὰ, ἢ Μακεδονία.
In epigrammate Græco: αἱ μακετις
οὐ κίχθη κόνις τείφει. Scaliger.

13. Ingenium] Hic versus ab istis
carnificibus, & tortoribus librorum
varie cruciatus fuit. Sed ex præfisci li-
bri auctoritate ita legendus est:

— Ingenium cuius fuit anchora signum.
Ingenium signum vocat αὐτοφύει. Vel
potius, ut ex Aristotelis poetis inter-
preteremur, σημεῖον σπουδῆς. Id
enim valet, ingenium. Vt alibi: Vf-
que sub ingenuu agitata fontibus unda.
Ingenuos fontes vocat τὰς μὴ χεῖρας
ποιούτας. Nam ingenium, est natura
ipsa. Nazvius in Lycargo:

14 (Qualis inusta solet) generis nota certa. per omnem
Nam subolis seriem nativa cucurrit imago.

1 T R E-

--- ite actū in frondiferos lucos, ubi
Ingenio arbuscula nata sunt, non obfita.
Id est, ubi sunt ingenua arbuscula, non
manu, aut arte facta. Quod ait:

Qualis inusta solet generis nota certa, —
Intelligit de notis pecudum. Virgil.
Continuoque notas, & nomina gentis
inurunt.

Vide quæ olim in Conjectaneis no-
tavimus. Scaliger.

13. Ingenitus avus fuit anchora si-
gnum] Præterquam quod nullus
intellectus, syllabarum quoque
numerus conqueritur. Fuit ergo
quando varie pro capto ingenii
corrigen dum suspicaremur. E qui-
bus tamen omnibus hoc unum tan-
tum iudicium afferre non piguit,
nihil immutantes, ac vix utique
admonentes. Vt dum alii fortasse
ex MSS. Codd. certiora dederint,
historia (licet fabulæ propior) non
ignoretur, & si non verborum,
rei saltem ratio constet. Videndum
igitur, an legi possit, in gentis cuius
fuit anchora signum. Vna tantum fere
littera, & in affinem suam commu-
tata. I videlicet pro V in voce genitus.
Nam dictio cuius, in dictionem a-
vus, facile transferri potuit, neque
additis, neque demtis litteris, sed
plus iusto coeuntibus. Denique Iusti-
nus lib. xv in hunc modum scribit:
Seleuci & virtus clara, & origo admi-
rabilis fuit. Siquidem mater ejus Laodice
cum nupta esset Antiocho, clero inter Phi-
lippi duces viro, visa est sibi per quietem
ex concubitu Apollinis concepisse, gravi-
damque factam munus concubitus annu-
lum a Deo accepisse, in cuius gemma an-
chora sculpta esset. Inssamque id donum fi-
lio, quem peperisset dare. Admirabilem
fecit hunc visum & annulus, qui postera
die ejusdem sculptura in alio inventus est,
& figura anchora, qua in femore Seleuci
nata cum ipso parvulo fuit. Quamobrem

Laodice annulum Seleuco eunti cum A-
lexandro Magno ad Persicam militiam,
edocto de origine sua, dedit. Vbi post mor-
tem Alexandri occupato regno Orientis,
urbem condidit. Ibique gemina originis
memoriam consecravit. Nam & urbem,
ex Antiochi patris nomine, Antiochiam
vocavit, & campos vicinos urbi Apollini
dedicavit. Originis ejus argumentum et-
iam posteris mansit. Siquidem filii, no-
potesque ejus anchoram in femore, veluti
notam generis naturalem habuere. Ha-
ænus ille. Quæ eo libentius huc
transulimus, quod his præcipue,
quæ novissima sunt, emendatio no-
stra continetur. Mariang. Accursius.

13. Ingenium cuius] Baptista Pius
legit, Ingenitus navus. Mariangelus
Accursius, in gentis cuius. Alii: ingeni-
um cuius. Salmasius ad Solinum cum
Scaligero facit. Solinus: Mons inge-
nus igne per æternum fervidus. Ingenius
ignis, inquit ille, πῦρ ἐμφύον. Nam
ingeno vetus verbum, τὸ ἐμφύον. Inde
ingenius ἐμφύον, ut dividimus à divido.
Sic Solinus infertur: Lacus salubris
ingenio asu. Et noster: ingenui fontes.

14. Qualis inusta solet] Virgilius
lib. iii Georg. v. 158.

Continuoque notas, & nomina gentis
inurunt.

Plura de Seleuco Iustinus. Quem ea-
dem de causâ anulo isto, cui anchora
in sculpta fuit, signasse testatur Cle-
mens Alex. Prædagog. lib. iii, cap. x. Sic
& Carcini ingenia nota stellæ, Sparto-
rum sive Γρανῶν λόχη, id est, hasta,
referente Aristotele de Arte Poetica,
Plutarcho de fera numinis vindicta,
& Scholiastæ Lycophronis; qui Pello-
pidis quoque ἱλαφάντρον ὄσιν γυναι-
σμεν fuisse notat; diversus in eo
ab Cedreno, cuius in Historia Ore-
stera fratrem non ante voluisse ag-
noscere refertur Iphigenia, ἰὼς τὸ
Παλοπείον τῷ γένει σημαίοντο, τῷ
ἱλαίῳ

TREVERI. IV.

ARmipotens dudum celebrari Gallia gessit :
 Trevericæque urbis solium, quæ proxima Rheno,
 Pacis ut in diæ gremio sæcura quiescit :
 Imperii vires quod alit, quod vestit & armat.
 Ita per extantum procurrunt mœnia collem.
 Lrgus tranquillo prælabitur amne Mosella ,
 Longinqua omnigenæ vectans commercia terræ.

ἡ λανίον εἶδεν ἱερὸν καὶ τὸ ἄμυν τὸ δ-
 ξιῶ. Tradit quoque M. Paul. Venetus
 lib. 1. cap. xiv, famam fuisse, *Geor-*
gianorum reges cum signo aquila supra
humerum antiquitus nasci.

1. Treveri] Carmen hoc de Tre-
 veris non solum mendosum, verum
 etiam mancum, & mutilum vider-
 tur. Vinctus.

2. Trevericæque urbis] Sunt Treviri
 populus Galliz Belgicæ. Quo nomi-
 ne urbs quoque eorum appellatur a-
 pud auctores quosdam ex antiquis,
 & Treuer apud Salvianum Massilien-
 sem, nunc Trier, & Treves: quam
 Pomponius, & Ptolemæus *Augu-*
stam nominant. De Treviris multa in
 commentariis Cæsaris, & apud Cor-
 nelium Tacitum. De quibus etiam

Beatus Renanus quærit libro ter-
 tio rerum Germanicarum. Ceterum
 non multo post hæc tempora, urbs
 Galliz excellentissima opulentissi-
 maque quater expugnata ac prostrata
 fuit, ut mœret Salvianus. Idem.

3. Pacis ut in media gremio] Rectius
 liber optimus, *pacis ut in dia.* Quod
 & viro maximo Nicolao Heinio
 fuit observatum.

4. Imperiique viros quod alit, quod
 vestit, &c.] Verus lectio fuit, *imperii*
vires. Atque ita prorsus relegendum
 est. Non enim video, quo pacto ad-
 dere librarii & immutare eam po-
 tuerint, quæ fuerit elegantissima.
 Nec probatione assequi hoc necesse
 est, sed conjectura. Mariang. Accur-
 sus.

MEDIOLANVM. v.

ET Mediolani mira omnia. copia rerum,
 Innumeræ cultæque domus, facunda virorum
 Ingenia

1. Et Mediolani] Nunc Milan, &
 Milano, in Gallia Cisalpina, à Trans-
 alpinis Gallis conditum. Qui per
 Taurinos saltusque Iuliz Alpibus quum
 transcendissent, *fussisque acie Tuscis,*
haud procul Ticino flumine, quum in quo
confederant, agrum Insubrium appella-
ri audissent cognominem Insubribus pago

Adnorum, ibi omen sequentes loci, con-
didere urbem. Mediolanum appellarunt.
 Titus Livius libro quinto. Idem pu-
 to, voluit Strabo, Plinius, Iustinus.
 Factum hoc tradunt Chronici ad an-
 num ante Christum natum trecente-
 simum & octogesimum. Nomen au-
 tem Mediolani, quod Gallicum prorsus

Ingenia ' & mores læti. tum duplici muro
 Amplificata loci species, populique voluptas
 ' Circus, & inclusi ' moles cuneata theatri :
 Tempia, Palatinæque arces, ' opulensque Moneta ,
 ' Et regio Herculei ' celebris sub honore lavacri ,
 Cunctaque marmoreis ornata ' peristyla signis ,

Mœnia-

sus fuit, quoniam ad *medium* & *lanam* videretur alludere, sinxerunt veteres Latini quidam satis inepte, ita appellatam urbem, quod molientibus sedem Gallis illis, in fundamentis sus repertus esset: cujus corporis dimidium lana, ut ovis, tegetetur. Claudianus in nuptiis Honorii & Mariæ:

*Iam Ligurum terris spumantia pectora
 Triton*

Appulerat: lassosque fretis extendere orbes.

*Continuo sublime volans, ad mœnia
 Gallis*

*Condita, lanigeri suis ostentantia pellem
 Pervenit. ---*

Sic enim legendum pro:

--- mœnia Gallis

Condita, lanigeris ovis ostentantia pellem.

Et Apollinaris Sidonius libro septimo epistolarum:

Rura paludicola temnis populosa Ravenna,

Et qua lanigero de sue nomen habet.

Sed Cato tamen in Originibus, à Medo quodam Insubrium principe dictum Mediolanum tradidit. Vinetius.

2. *Antiqui mores*] Reddidi poetæ suam lectionem, prout in primo Vossiano conspicitur. Nec sane facunda virorum ingenia (sive quis secunda legat) aliud nisi exultos, ac lætos mores promittunt. Credo allusum ad illud Ovidianum:

--- didicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse seros.

Sic in Mosella:

Quin etiam mores & latum fronte severa

Ingenium natura tuis concessit alumnis. mox, *Palatinaque domus* in margine veteris libri notatum fuit. Videretur quò arces illius esse interpretatio.

3. *Circus*] Qualis Romæ fuit, & Theatrum, & Capitolium, & Palatium, & Moneta, & Thermae Herculeæ. Vinet.

4. *Moles cuneata theatri*] *Cuneata theatri immanitas*, in ludo Sapientum: & *cuneatum theatrum*, in edyllio. Est & non cuneos habens. De quibus Vitruvius libro quinto. Vin.

5. *Opulensque Moneta*] *Non opulens nec egens*, in Epicedio. Moneta autem dea, templum dæ, ut in carmine Sulpiciæ, & locus, ubi nummi percutiebantur. Turnebus secundo capite quanti Adversariorum. Idem.

6. *Et regio Herculei*] Regionem Mediolani indicat fuisse, quæ diceretur, *Herculeum lavacrum*, aut *Herculeæ balnea*. Sane Herculem tutelam Mediolanensium fuisse patet ex istis inscriptionibus Mediolanensibus:

HERCVLI Q. EVPHEMVS Q.
 F. O V F LVCVLLIVS AED.
 VIVIR V. S. L. M. HERCVLI
 L. VALERIVS TERENTIVS
 V. S. L. M. Scaliger.

7. *Celebris sub honore lavacri*] Forte: *celebris ab h. lav.* ut propter cæsuram brevis syllaba producat. Sed tò sub ea significatione sæpius mihi lectum, ut apud Virgilium:

Talis erat juvenis patrio sub nomine clavis.

8. *Peristyla*] Περύστυλον, sive ἑστύλιον, locus columnis circumdatus, & clausus: cuiusmodi est Burdigala, quod

Mœniaque in valli formam ' circumdata labro.
 Omnia quæ magnis operum velut æmula formis 10
 Excellunt : nec juncta premit vicinia Romæ.

quod *Palatium tutela* vulgo appellatur. *Vinetus.*

9. *Circumdata labro*] Ita legendum est ; non , ut interpolatores reconstituerunt , *circumdata limbo*. A parte totum intelligit , quæ posterioribus

temporibus in castris vocabatur *fossum*. *Labra enim fossæ* dicuntur à Columella , & aliis imitatione Græcanica. Nam Græcis *χείλη τῶ πύργου*. Neque dubitandum est de hac interpretatione. *Scaliger.*

CAPV A. VI.

NEc Capuam pelago, cultuque, penique potentem,
 Deliciis, opibus, famaue ' priore filebo ,
 Fortuna variante vices : quæ freta secundis ,
 Nescivit servare modum. Nunc subdita Romæ ,
 Æmula tunc. Fidei memor, anne infida, senatum 5
 Sperneret, an coleret dubitans, sperare curules
 Campanis ausa auspiciis, ' unoque suorum
 Consule: ut imperium divisi attolleret orbis.
 Quinetiam rerum dominam, Latii que parentem
 Appetiit bello, ducibus non freta ' togatis , 10
 Hannibalis jurata armis : deceptaque in hostis
 Servitium demens specie transivit herili.
 Mox ut in occasum vitiis communibus acti
 ' Corruerunt, Pœni luxu, Campania fastu ,

(Heu

1. *Capua*] Capuam Campaniæ urbem, regionis Italiæ clarissimam, à *Cappæ* duce, vel à Campestri agro potius appellatam esse, placet Tito Livio libro quarto. *Vinetus.*

2. *Nec Capuam pelago, cultu, penique potentem*] que conjunctione subeunte, captus pede versus sustentandus forte fuerit, in hunc modum, cultuque penique potentem. *Penu* enim primam corripit. *Marianus. Accursius.*

3. *Priore*] Antiqua : sicut *seculum* prius dixit Terentius in Eunuchis. *Vinetus.*

4. *Unoque suorum Consule*] *Romam legatos missos à Campanis, in quibusdam annalibus invenio, postulantes, ut alter Consulum Campanus fieret, si rem Romanam adjuvari vellent.* Livius. *Vinetus.*

5. *Togatis*] Italis, Campanis, civibus suis, sed externis, ut Annibale Afro. *Idem.*

6. *Corruerunt Pœni luxu, Campania fastu.* Hoc sane ait, postquam communibus infecti vitiis Campani & Pœni perierunt ; Pœni quidem luxu, Campani fastu : Tunc illa potens Capua sic cecidit ,

(Heu nunquam stabilem sortita superbia sedem!) 15
 Illa potens, opibusque valens, Roma altera quondam,
 ' Comere quæ paribus potuit fastigia conis,
 Octavum rejecta locum vix ' pene tuetur.

cidit, ut nunc vix octava. Hactenus enim sententia continens & uno ductu legenda. *Campana superbia* pro verbo innotuit. *Lipsius*.

6. *Corruerunt Pæni, luxu Campania festo*] Præclare *Lipsius*: *Pæni luxu, Campania fastu*. Nihil certius: sed infeliciter idem, *Corruerunt*. Respuit enim id continens oratio. *Campanos* ait Romam petivisse bello, & Hannibalis specie pacis servitutem subisse. Quo eventu? nempe hoc, ut brevi post

— in occasum vitii communibus acti

Corruerunt Pæni luxu, Campania fastu. tō ut non finit mutari tō corruerunt. Gronovius.

6. *Corruerunt Pæni*] Lege: *Corruerunt Pæni*. Postquam Pœnorum vis fracta est, & soluta luxu. *Corruerunt*, ut *steterunt*. *Virgil*.

Obstupui, steteruntque comæ.

Multa alia concessit *Nicol. Heinsius* ad *Heroid. epist. vii. p. c. lxxvi. Grævium*.

6. *Corruerunt Pæni*] Intricata distinctio fecerat sensum obscuriorem: quo nodo sublato, solutove, nihil superfuturum spero, quod lætorem morari possit. τελεία igitur ὑποστήμῃ post fastu sublata, conjunge cum sequentibus non interrupta constructione, nisi quod ille versus: *Heu nunquam stabili*, &c. parenthesi includendus est. De luxu vero Pœnorum in Campania vid. *Silium Italicum* lib. x.

7. *Comere quæ*] Quæ potuit Romæ par esse, & eodem gradu consistere. *Lucius Annæus Seneca* libro primo breviarii rerum Romanarum scribit, Capuam quondam inter tres maximas urbes, Romam, Carthaginemque fuisse numeratam. *Vinetus*.

8. *Pone*] Post Romam primam, vix octavo loco digna Capua. *Vinet*.

8. *Vix pene tuetur*] Libri omnes, *vix pene*. potest utraque lectio defendi: sed hæc est planior.

A QVILEIA. VII.

' Non erat iste locus: merito tamen aucta recenti,
 Nona inter claras Aquileja cieberis urbes,
 Itala ad Illyricos objecta colonia montes,

Moeni-

1. *Non erat iste locus*] Nonam te non celebrassem, nisi accessisset meritum ex ultione cædis *Gratiani Augusti*, discipuli mei. A QVILEIAM *Plinius* libro tertio, *Venetiz* attribuit, decimæ regioni *Italiz*, à mari Adriatico duodecim millia passuum distantem. *Strabo* vero libro quinto extra *Venetiz* fines ponit: ad quam

adverso flumine navibus onerariis per fluvium *Natisonem* ab Adriatico mari navigetur. *Vinetus*.

2. *Itala ad Illyricos*] Supra hanc *Venetiz* & Adriatici maris partem, sunt *Illyrii* populus. Deducta autem fuit *Aquileia* colonia *Latina* ad annum ab Urbe condita quingentesimum & septuagesimum tertium, ut

ex

Moenibus & portu celeberrima : sed magis illud
 Eminent, extremo quod te sub tempore legit ,
 ' Solveret exacto cui fera piacula lustrò
 ' Maximus, armigeri quondam sub nomine lixæ.
 Felix, quæ tanti spectatrix læta triumphì
 Punisti Aufonio ' Rutupinum marte latronem.

' A R E-

ex Tito Livio libro tricesimo nono , & quadragesimo , cognosces , & ex Paterculo Vellejo . Vinet.

3. *Solverit exacti*] Rectius, *solveret*. Maximus enim (quem Aufonius, desiderio peremti Gratiani, Britannicum latronem vocat, atque execratur) vir fuit, ut in historiis relatum est, strenuus & probus, atque Augusto dignus, nisi contra sacramenti fidem per tyrannidem emerisisset. In Britannia ab exercitu Imperator creatus in Galliam transit. Vbi Gratianum subita emersione perterritum, atque in Italiam transire meditantem, dolis circumventum interfecit. Fratremque Valentinianum Aug. Italia expulit. Qui in Orientem confugiens, à Theodosio susceptus, imperio mox restitutus est. Aquileiz tum Maximus victoriz suæ spectator infederat, cum Theodosius Alpes transgressus, atque Aquileiam improvisus adveniens, hostem illum jam immanissimis etiam formidatum, clausit, cepit, occidit. Hujus facti memoriam longa etiam elocutione tractavit Latinus Pacatus Drepanius in Panegyrico ad Theodosium. Cujus etiam illa sunt, quæ Aufonii locum hunc aperiant: *An sustinere, inquit, te coram & solum oculorum tuorum ferre conjectum ille quondam domus tua negligentissimus vermula mensularumque servilium fiatarius lixa potuisset?* Factum præterea eventum memorabili, ut Imperatores duos reip. Rom. hostes pariter judicatos, ac sege cognominis, Maximum videlicet hunc, & Maximinum Maximini patrem, clara urbs Aquileia, publica

omnium lætitia punierit. Cujus illa etiam in Maximini senioris eadem fides celebratur, quod cum ad intendendos arcus nervi defecissent, è mulierum crinibus confecti funes sint. Cui simile facinus olim urbe à Gallis occupata, obsessisque in Capitolio civibus, matronarum decus auxit. Vnde etiam *Calva Veneris simulacrum. Mariang. Accursus.*

3. *Cui justa piacula bello*] Alii: *cui fera p. lustrò*. Tyrannidis suæ anno quinto Maximus, auctore Prospero, poenas sui sceleris luit, tertio ab Aquileia lapide captus, indumentis regis spoliatus, & capite damnatus. *Vinetus.*

3. *Solveret exacto cui justa*] Malim cum veterrimo Vossiano, *cui fera piacula*. Illane *fera*, inquires, quæ exacto tantum quinquennio? imo sane: nam mox punitum tantum scelus esse oportuerat, nec in totum lustrum poenam fuisse dilatam. De morte Gratiani consulendi sunt illius & seqq. ætatum scriptores, Latinus Pacatus, Hieronymus, Augustinus de Civ. Dei, Nicephorus, Cedrenus, &c.

4. *Maximus*] *Clemens Maximus* in Sulpicii Severi Aquitani chronici. *Vinet.*

5. *Rutupinum*] Britannum: ut *Rutupina littora*, Britannica libro sexto Pharsaliz Lucani, & tellus *Rutupina* in septimo Carmine Parentalium, ac *Rutupinus ager* in duodevicesimo, à *Rutupius* Cantiorum Britanniz insulæ gentis civitate: cujus meminit Ptolemæus, libro secundo Geographiæ & Ammianus Marcellinus aliquot locis. *Idem.*

6. *Latronem*] Maximum. Hic quum

quum in Britannia tyrannidem arripuisset, & in Galliam cum ingentibus transisset copiis, Gratianum Imperatorem, Aufonii discipulum, Merobaudis magistri militum proditione, apud Parisios superavit: & in Italiam fugientem, Lugduni cepit, anno Christi trecentesimo octogesimo septimo. Postea quum se Aquileiam recepisset, à Valentiniano, & Theodosio Imperatoribus illic extinctus est, anno Christi trecentesimo & nonagesimo primo. Aurelius Victor, Sulpitius Severus in vita Mar-

tini Turonensis Episcopi, Prosper, Beda, Paulus Diaconus, Drepanius Pactus Panegyrico, quem Theodosio Augusto Romæ post sumptas de latrone pœnas, dixit. Annos autem vix sexaginta postea stetit Aquileia, quam hæc de illa cecinisset Aufonius. Munitissimum enim oppidum tres annos obsedit, cepit, delevitque Attila ille immanis Hunnus, anno Christi quadringentesimo & quinquagesimo quarto: nec ex eo est à quoquam reparatum. *Vinetus.*

A R E L A S. VIII.

P Ande, duplex Arelate, tuos blanda hospita portus,

³ Gallu-

1. *Arelas*] Quæ fuerat Inscriptio *De Arelatenſi urbe*, alia mox facta est, quæ circumfertur, *De Vienna*. Magno errore, & qui vicinis inter se duabus urbibus Galliarum florentissimis dissidii bellorumque causa impia esse possit. Dum laudis sibi altera præconium vendicare, altera tueri studebit. Quod si de Vienna intellectum hic existimaverint, cum opulentissimam fuisse eam Mela quoque scripserit, quodque constet, hodie flumen Rhodanum non mediam interciderere Arelatem, sed prope fluere; meminere, tantundem fere à Vienna procul delabi, & Strabonem tradere, oppidum emporiumque non parvum Arelatem. Ea enim est apud Aufonium *Arelas*, quæ à vernaculis *Arles* dicitur, *Arelate* à Pomponio, Strabone, Plinio, Tranquillo, Marcellino. *Arelatum* à Ptolemæo. Ab Antonino utrumque, nisi mendum sit in codd. Aut igitur emendari convenit, *De Arelatenſi urbe*. Nam ab *Arelate*, *Arelatenſis* fit etiam Symmacho, ac Sidonio, sed & Plinio. vel (quod placet magis) simpliciter, *De Arelate*. Quo tenore cæteras Catalogi ejus omnes inscripsit. Et ut probatio-

nis tota semel ambiguitas tollatur, in Epistola ad Paulinum idem prorsus de *Arelate* invenient, qui diligentiores corrigendis ejus locis esse velint:

*Vtque duplex Arelas alpina tellus
Vienna*

Narbonemque pari spatio sibi conferit.
Vt ne quis non posthac reformidet auctori manum injicere. Pensandum vero nonnihil & illud, quod nuper in parte codicis non aspernanda vetustatis hæc ipsa ita legimus:

Pande duplex Arelate tuos blanda hospita portus,

*Gallula Roma Arelas. Quam Narbo
Martius, & quam*

Accolit alpini opulenta Vienna colonia.
Quibus omnis series, nutans alioqui & subagrestis antea, regitur ac mitescit. Proximeque accedit Claudii Rustilii æmulatio, Urbem Romam alloquens:

*Pande precor gemino placatum Castore
portum,*

*Temperet aquoream dux Cytherea
viam.*

Ita enim ex vetusto codice legimus. Portum autem Ostiensem intelligimus, cujus immania vestigia adhuc videntur. *Mariang. Accursius.*

1. *Are-*

' Gallula Roma Arelas : quam Narbo Martius, & quam Accolic

1. *Arelas*] Theodorici regis Italiae litteræ sunt apud Cassiodorum libro tertio, de reparatione murorum, & turrium vetularum hujus urbis. Cæsar in Commentariis belli Civilis, Ammianus, & alii Historici, Arelatem celebrant: quam & à propriis colonis conditam esse scribit Isidorus. *Arles*, Galli hodie appellamus plurali voce. *Vinetus*.

2. *Pande duplex Arelate*] Arelatem, Sextanorum olim, hodie Galliarum Narbonensis splendidissimum oppidum Rhodano impositum, *Mamiliariam* dictam fuisse, primus quod sciam, Scaliger observavit: inde sublegerunt Ortelius, & Merula; & credere adseverant, quia lapidis inscripti testimonio niteretur. At hodie, cum ipsum lapidem in Grutero mihi contigisset inspicere, Scaliger, quod monstro simile est, *ἡμετέραν πόλιν λέγουσιν Ἀρελάτην*. Syllabam enim MA initialem vocabuli, cujus reliqua oblitterata sunt in saxo cum sequenti integra & significante vocula impertinenter connexuit, unde chimæra illa MAMILIARIA exivit. Ecce autem ipsum marmor: --- VIR. INL --- AUXILIARIS. PRÆ. PRÆTO. GALLIA --- DE. ARELATE. MA --- MILITARIA. PONT. S. --- M. P. I. Cuius sensus, si suppleantur lacunæ, uti supplendas esse remur, talis est: XV. CONSULARI THEODOSII, qui cum a. Chr. 435. coincidit, VIR ILLUSTRIS AUXILIARIS (prænomen enim, quod detritum est, divinare nondum potui) *Præf. Præf. Galliarum DE ARELATE MARITIMAM usque MILITARIA PONTIS sue pecunia curavit*. C. Gracchus late lege Sempronia de viis sternendis, muniendis, reficiendis instituerat, ut lapidibus certa mensura positis notarentur milia passuum, & signa spaciolum columellis, quæ singulis miliariis

statuebantur, inciderentur. Ei rei *Curator viarum*, cujus mentio apud Gruterum: tum *quatuor viri viarum curandarum* sub Imp. & in municipiis ædiles creati sunt. Ipsi Imp. magistratus, & viri illustres viis everfis, & corruptis resarciendis, dimetiendis, & signandis per provincias incubuerunt. Idem studium Præf. Prætor. Galliarum fuit, commoditatibus Provincialium miliaria ab *Arelate* usque ad *Maritimam*, quæ colonia fuit, & urbs Avaticorum Ptolem. lib. 2. stagno seu fossis Marianis, opera C. Marii bello cum Cimbris & Teutonibus à Rhodano ductis, & mari Massalitano, seu Ligustico adiacens, distinguere & signare: cujus operis memoriam iste lapis Arelatensis conservavit. In versu ultimo nota numeri, quot videlicet passuum millibus iter Arelate Maritimam confiterit, excidit. *Thom. Reines.*

3. *Gallula Roma*] Arelatem non immerito *Gallulam Romanam* vocat Poëta, quod esset & celeberrimum & opportunissimum emporium. Quibus commoditatibus invitatus Fl. Constantinus tyrannus, qui tempore Honorii junioris imperator in Britannis declaratus fuit, Arelate fixit sedem imperii sui, sanxitque Constantinam urbem vocari: præterea ut in ea septem Provincialium conventus agerentur, hoc est, Viennensis, utriusque Narbonensis, utriusque Aquitanicæ, Novempopulanicæ, Alpium maritimarum. Vnde imperium illud *Septimania* vocabatur. Quare & *ἡ Ναρβονική* Narbonensem provinciam in veterum Martyrum historia *Septimania* vocatam sæpe memini, & à Sidonio Apollinare Epist. 1. lib. III. Nam præfectura prætorii Galliarum tres vicarios habebat. Primus vicarius septem provincias administrabat, utramque Germaniam, utramque Belgicam

gicam, & in Britannii utramque Britanniam, & Flaviam Cæsariensem. Secundus quinque: quatuor Lugdunenses, & Maximam Sequanorum. Tertius septem has, de quibus jam locuti sumus. Possēt & videri dicta à Septimanis militibus. Nam Narbo colonia Septimanorum. Constantini autem de Arelate constitutionem communicavit mihi Fr. Roaldus, Doctor meus, vir totius antiquitatis peritissimus, & fidissimus juris interpret. Nolui igitur lectorem tam egregio antiquitatis monumento fraudare, ut præter luculentos locos in illa, quibus Ausonius non parum illustratur, sit, quo plurimum illi viro se debere omnes studiosi fateantur. Plus enim auctoritatis ei accessurum spero, quoniam à tanto antiquitatis investigatore ad nos pervenit. Simul hanc occasionem arripui, ut pro ejus multis in me beneficiis, amorem meum, quo eum ut amicorum reverentiam, qua ut Doctorem meum: pietatem, qua ut alterum parentem prosequor, apud illos testatam relinquerem. Constitutio hæc est: IMP. FL. CONSTANTINVS ad Agricolum Præf. Prætorio Galliarum. SALVERRIMA magnificētia tua suggestione inter reliquas Reip. utilitates evidenter instructi, observanda provincialibus nostris, id est, per septem Provincias mansura in ævum auctoritate decernimus, quod sperari plane ab ipsis provincialibus debuisset. Nam cum propter privatae & publicae necessitates de singulis civitatibus, non solum de singulis Provinciis vel Honoratos confluere, vel mitti legatos aut possessorum utilitatem, aut publicarum ratio exigat functionum: maxime opportunum & conducibile judicavimus, ut servata posthac quotannis consuetudine, in constituto tempore, in Metropolitana, id est, in Arelatensi urbe incipiant septem Provincia habere concilium. In quo plane tam singuli, quam in commune consulimus: primum, ut optimorum conventus sub illustri praesentia praefectura, si id tamen ratio

publica dispositionis obtulerit, saluberrima de singulis rebus possint esse concilia. Tum quicquid tractatum fuerit, & discussum ratiociniis constitutum, neclatere potiores Provincias poterit, ut parum necesse est inter absentes aequitatis formam justitiaque servari. Hinc plane præter necessitates eorum humana conversationi non parum credimus commoditatis accedere, quod in Constantina Urbe jubemus annis singulis esse concilium. Tanta est enim loci opportunitas, tanta est copia commerciorum, tanta illic frequentia commeantium, ut quicquid usquam nascitur, illic commodius distrahatur. Neque enim ulla Provincia fructus sui facultate letatur, ut non nisi hac propria Arelatensis soli credatur esse fecunditas. Quicquid enim dives Oriens, quicquid odoratus Arabs, quicquid delicatus Assyrius, quod Africa fertilis, quod speciosa Hispania, quod secunda Gallia potest habere præclarum, ita illi exhibetur affatim, quasi sibi nascantur omnia, qua ubique constat esse magnifica. Iam vero decursu Rodani, & Turoni recursum, necesse est, ut vicinam faciant, & pene conterminum, vel quod iste prætersuit, vel ille quod circumit. Cum ergo huic servari civitati quicquid habet terra præcipuum: ad hanc vel navi, vel vehiculo, terra, mari, flumine deferatur quicquid singulis nascitur: quomodo non multum Gallia nostra praestitum credant, cum in eadem civitate præcipuum esse conventum, in qua divino quodam munere commoditatum, & commerciorum opportunitas tanta praestatur? Siquidem hoc rationabili plane, probatoque consilio jam & vir illustris Petronius observari debere præceperit. Quod interpolatum vel injuria temporum, vel desidia Tyrannorum, reparari solita prudentia nostra auctoritate decernimus, Agricola Parens charissime, atque amantissime. Vnde & illustris magnificētia tua & hanc praestationem nostram, & priorem solis sua dispositionem per septem Provincias in perpetuum faciet custodiri. Ut ab Idib. Augusti quibuscunque mediis diebus in Idus Septemb. in Arelatensi urbe noverint Honorati, vel Possessores judices singularem Pro-

Accolitur * Alpinis opulenta Vienna colonis.
 Præcipitis Rhodani sic * intercisa fluentis,
 Vt mediam facias * navali ponte plateam.
 Per quem Romani commercia suscipis orbis,
 Nec cohibes : populosque alios, & moenia ditas :
 Gallia quâs fruitur, gremioque Aquitania * lato.

E M E-

Provinciarum annis singulis concilium esse servandum, ita ut de Novempopulonia, & de secunda Aquitania, qua Provincia longius constituta sunt, si eorum Iudices occupatio certa detinuerit, sciant legatos juxta consuetudinem esse mittendos. Quæ provisione plurimum & provincialibus nostris nos intelligimus, utilitatisque præstare : & Arelatensis urbis, cujus fidei secundum testimonia atque suffragia Patricii parentisque nostri multa debemus, non parvum adjicere nos constat ornatum. Sciat autem magnificentia tua, quinis auti libris Iudicem multandum esse : terminis Honoratos, vel Curiales, qui ad constitutum locum intra definitum tempus venire distulerint. Ex hac constitutione non obscurare possumus colligere, quæ Ausonius de opportunitate hujus Emporii canit his versibus :

Per quem Romani commercia suscipis orbis,

Nec cohibes, populosque alios, & moenia ditas.

Gallia quæis fruitur, gremioque Aquitania lato.

De hoc Constantino, ut coactus à militibus in Britannia suscepit imperium, & filium suum Iulianum Nobilissimum declaraverit, ut missu Honorii Junioris Constantius, & Gerontius cum Arelate obsederint, deque ejus exitu miserabili non pauci Olympiodorus Græcorum historicus, cujus supra memini, conscripsit. Sed ea nihil ad rem. Scaliger.

3. *Gallia Roma Arelate*] Colonia Romana in Gallia à Tiberio Nerone patre Tiberii Augusti deducta, ut

Suetonius memoriz prodidit, Arelas, parva quædam Roma videbatur. Lepidum autem diminutivum Gallula. ab eo, quod est Gallus. Vinetus.

4. *Alpinis opulenta Vienna colonis*]

— quæque potestas

Ædues, Alpino quæque Vienna jugo.

Dixit in carmine quarto Parentalium, qui & in epist. vicesima quarta *Alpinam* appellavit *Viennam*. Hæc est Allobrogum metropolis, Pomponio, Plinio, Straboni, super Rodanum sita, juxta quendam Italici, inquit Paulus libro quinquagesimo digestorum, titulo de Centibus. Vetus nomen adhuc retinuit. *Viner.*

5. *Intercisa fluentis*] Inde dicta est Arelas duplex etiam eidem Ausonio in extremo Mosella, & in versu octogesimo primo vicestimæ quartæ epistolarum. Ita quondam Arelas. nunc simplex est, & longe alia facie, tota in ripa Rodani, quæ Italiam respicit, posita. Alteram partem facile crediderim à Gothis fuisse excisam. Lege epistolam duodecimam libri septimi epistolarum Sidonii Apollinaris. *Idem.*

6. *Navali ponte plateam*] Pontis ejus meminit Atalaricus Rex in quadam Epistola ad Senatam urbis Romæ : *Arelate, inquit, est civitas supra undas Rodani constituta, qua in Oriente prospectum tabulasum pontem per nuncupati fluminis dorsa transmittit. Scaliger.*

7. *Lato*] Ferrili. lato tamen pro lato vetus exemplar : & *Aquitania*, pro *Aquitania*. Vinetus.

EMERITA. IX.

CLara mihi post has memorabere ³ nomen Iberum
Emerita, ⁴ æquoreus quam præterlabitur amnis,
Sub-

1. Emerita] Melius sequemur vulgatam lectionem, quam veterem, quæ habet *Hispalis*. Nam, *Hispalim* non præterfluit æquoreus amnis, sed ipsam Emeritam. Ana enim fluvius eam alluit. Hoc disertissime à Prudentio explicatur in Eulalia Virgine Martyre, his verbis:

Nunc locus Emerita est rumulo

Clara colonia Vætonia:

Quam memorabilis amnis Ana

Præterit: Et viridante rapax

Gurgite maria pulchra lavat.

Nam æquorei amnes dicuntur, quorum ostia, quia in Oceanum exonerantur, æstum Oceani patiuntur. Æstuaria *ἀμφοδυναίτες* vocat Strabo. Sic Aufonius Garumnam vocat:

Æquoream liqui te propter, amice,

Garumnam.

Itaque inde scimus quare æquoreum Anam vocet: qui fluvius, ut & pueri sciunt, hodie *Guadiana* vocatur: hoc est, *Flumen Ana*. Nam lingua Arabica & Mauritanica flumen vocatur *Guad*, per litteram *Guan*, ut pronunciant, quam alii Muhamedistæ *wan* pronunciant. Sic Bætis fluvius hodie dicitur *Guadal Kibir*: hoc est *flumen præstans, flumen magnum*. quod nos certo scimus ex idiomate Arabico. Nam Mauros, qui Grammaticam linguam Arabicam colunt, cum ibi rerum potirentur, multis locis nomina de sua lingua imposuisse, nemo paulo historiarum peritior ignorat. Sic *Gibaltar* vocatur fretum Tartessiacum. Nam *Gibaltar* ad verbum est, *Mons Tartessii*. *Gibal* enim Arabice, Mons. *Tart* Hebraice, Syriace, Arabice, Tartessus. Pœni in sacris literis ita vocantur, hoc est *Tarhis*. deinde ipsi Carthaginenses. nec mi-

rum. Pœnorum enim colonia fuit. *Gades* autem, & *Tartessus* sane omnium veterum Græcorum consilio, Tyriorum, vel Phœnicum coloniarum sunt: ubi regnavit vivax ille Regulus Argantonius, cujus meminit Aufonius noster ad Paulinum in epistola de Philone epitropo. Et ab eo campi *Arganthonini* dicti à Sidonio, Tartessiacus tractus. Porro Emerita dicebatur *Augusta Emerita Vætonica*, ut videmus apud Prudentium. Vbi intelligendum *Vætonica*, id est civitatis. Sic ipse Aufonius in Professoribus videtur dixisse *Augustoritum Pætonica*. Vbi, ut supra, intelligemus, civitatis. Nam *Vætones* sunt populi Lusitaniarum: in quibus Emerita fuit princeps, ac matrix totius provinciarum Lusitaniarum. Coloniarum enim præter populos suos, & conditores, etiam alia nomina habent. Ut *Arelate* dicta est *Mamiliaria*. Quare, nescio. Hoc sane patet ex inscriptione pulcherrima, quæ in columna legitur *Arelate*, in ædibus honestissimæ Matronæ Valensis. SALVIS. DD. NN. THEODOSIO. ET VALENTINIANO P. F. V. AC. TRIVM. SEMPER AVG. XV. CONS. VIR. INL. AUXILIARIS. PRIM. PRIMYO. GALLIA. DE. ARELATE. MAMILIARIA. PONI. S. M. P. L. Scaliger.

1. Emerita] Titulus est: *De Emerita*, in codicibus impressis. In vetusto Lugdunensi, *De Hispalis*: qui & in ipso carminis secundo versu, *Hispalis* scribebat, ubi alii *Emerita*. Urbs prius amplissima *Emerita*, oppidulum est hodie *Mérida* ad fluvium Anam qui Lusitaniam Hispaniarum partem à Bætica Hispania differt. Aurelius

lius Prudentius homo Hispanus, Aufonio non multo junior, in dactylico de Virgine Eulalia Christi Martire:

Nunc locus Emerita &c.

Dio scribit libro quinquagesimo tertio, & Isidorus quindecimo Etymologiarum, Augustum Cæsarem, Cantabris, Asturibus, Lusitanisque subactis, veteranos in Hispania dimisisse: qui hanc urbem in Lusitania condiderint: quæ ab Augusti principis, *Emeritorumque* illorum nominibus, *Augusta Emerita* sit nuncupata. *Hispalis* vero est, quæ nunc *Sevilis* vocatur, una ex opulentissimis, amplissimisque Hispaniarum urbibus, ad fluvium Bætis sita: quæ quos habuerit conditores, & quibus temporibus, nescio: sed Iulii Cæsaris esse negant Hispalensi illi Isidoro, quæ de illa leguntur in ejusdem Cæsaris civilibus Commentariis. Coloniam ille fortasse deduxerit ex suis veteranis. Hispalim namque claram Romanorum coloniam fuisse dicit Strabo libro tertio: eamque Plinius *coloniam Rommensem* cognominat. *Vinetus.*

2. *Iure*] Veteres membranæ *Cara* pro *Iure* scribebant, fortasse quod Aufonius in ea se Hispaniarum civitate aliquando oblectasset, & ex eo semper habuisset *caram*, ac dilexisset. *Vinetus.*

2. *Iure mihi posthac*] E vestigiis antiquæ lectionis, quæ in veteri codice est, repono *Clara*. nam *Cara* pro *clara* in eodem sapissime vitiose scriptum deprehendas.

3. *Nomen Iberum*] *Hiberum* aspirabat vetus liber, ut præcipit Vibius. *Iberes* autem dicuntur Græcis, hoc est *Iberes*, sed Latinis *Hiberi*, Hispani à fluvio, cui *Iber* & *Hiberus* nomen, qui apud Cantabros ortus, in mare exit mediterraneum. *Nomen* autem si propria sua significatione hic accipias, *Hispali* carmen conveniet magis, quam *Emerita*. Est enim non Hispanum sed Latinum vocabulum *Emerita*; & *Hispalim*, quam à

palis in solo palustri suffixis cognominatam suus divinat Isidorus, purum credo *Hiberum* Hispanumque nomen, quod legitur apud Silium tertio, *Hispal*, sive *Ispal*.

Et celebre oceano, atque alternis astibus Hispal.

Sed exemplar idem vetus ut pro o scribebat, *numen* pro *nomen*: ut conveniat cum eo, quod sequitur:

Summittit cui tota suos Hispania fuses.

Quam urbem cunctarum Hispaniarum civitatum principem, pro numine habeat universa Hispania, colat, observe, & ipsi cedat. *Vinetus.*

3. *Nomen Hiberum*] Nihil mutandum. Credebam in initio scribendum, *Numen Hiberum*: inductus in errorem vetustissimi codicis scriptura, utpote in quo *numen* pro *nomen* & vice versa *nomina* pro *numina* sexcenties inveniatur: nec non illis Aufonianæ Mosellæ versiculis:

Insanumque ruens per saxa rotantia late

In mare purpureum, domina tamen ante Mosella

Numine adorato Tarbellicus ibit Aturus.

Sed tamen in Tolosa: *Inter Aquitanas gentes & nomen Iberum*. Vbi liquet *nomen* & *gentes* idem denotare. Sic ut & hic *Emerita* nomen *Iberum*, id est, Hispana civitas dicatur. Quod cum non animadvertissent librarii pro *Emerita*, *Hispalim*, quod ipsis Hispanum nomen videbatur, cum latinum esset *Emerita*, subjecerunt. Sic mox: *Tectosagos paganica nomina Volcas*, id est pagum. Item: *Ionia populos & nomen Achæum*, id est, Achæos. In Epistola ad Theonem: *Et villica nomina lini*, id est linum. Ad Syagrium: *Sed quo nostrates Aquitanica nomina*, id est, Aquitanos. Paullinus in citatis ab Aufonio versibus:

— *Pellæ dedit quæ nomina regum*, id est, Pellæ reges.

4. *Aquoreus quam præterlabitur amnis*] Et hoc de *Hispali* verius, quam de *Emerita*. Namque *Bætis* & *Anas*

tametsi magni sunt, & in *agor* u-
terque exeunt, in Oceanum nimi-
rum Gaditanum : & quum ob alia,
tum ob æstum, *agorei* recte dici
possunt, sicut *Garumnam* suam dixit
Aufonius *agoream* in extremo Mo-
sella, appellatione tamen *agorei*
magis est dignus Bætis ad Hispalim,
quam Anas ad Emeritam. Stadia
namque minus quingenta, quæ sunt
millia passuum sexaginta duo, &
leucæ Hispanicæ quindecim, à mari
per fluvium abest Hispalis, auctore
Strabone libro tertio : quo spatio
magna tolleret navigia Bætis. At E-
merita duplo triplove abest : nec in
suo amne præter mœnia sua videt æ-
stum, sicut Hispalis in suo. *Vinetus*.

4. *Aquoreus quam præterlabitur*]
Nisi prima in *Anas* corripereetur, scri-
berem : *aq. quam præterlabitur Anas*.
Et vix mihi persuaserim, non hoc si-
bi permisisse Aufonium ; utpote in
quo idem nomen eodem modo cor-
ruptum fuerit, in epist. ad Pauli-
num, ubi vetus liber :

*Emeritenfis Ana, lataque fluentia Ga-
rumna :*

pro vulgato : *Emeritaque amnes*. Quod
recte observavit Heinsius in suis ad
Prudentium notis.

4. *Aquoreus amnis*] *Anas* nempe,
qui nunc Hispanis *Guadiana* dicitur,
id est, si resolves, *vadium Ana*. Errare
quippe tum Scaligerum puto, tum
quotquot lexicographi vocem *Guad*,
sive *Guada*, vel *Guadi*, Arabicam cre-
dunt. Nam quod ita *rivum* seu *flumen*
Arabes vocent, verum quidem est, ut
ex quamplurimis Hispanicæ flumi-
num vocabulis etiam Arabicæ linguæ
minus callentibus deprehendere est,
(sic *Guadalaxára*, urbs & fluvius re-
gni Toletani, id est, *flumen lapidum* :
Guadarráma, *fluvius arenosus* prope Ma-
dritum : *Guadalabíar*, hodie *Rio blan-
co*, Urbem Valentiam transiens : *Gua-
daxára*, *fluvius epulorum*, in Estrama-
dura, quæ veteris Bæticæ pars, &c.)
non tamen origine Arabicum esse
vocabulum *Guad* existimem ; ve-

rum potius corruptum è Latino *Va-
dum*. Ea enim est Hispanicæ, Itali-
cæ, Gallicæ linguarum ratio, ut li-
teram *V*, quæ Germanis est *W*, per
Gu scribant. Ex.gr. *Vespa*, *Wespen*
nostris, *Guespes* Gall. *Guespe* & *Vespe*
Italice. *Vz*, *Wa*, *Guay* Hisp. *Guai*
Ital. *Vagina*, Ital. *Guaia*, Gall. *Gai-
ne*, Hispan. *Vayng*, quod ad Latinam
scribendi rationem proxime accedit.
Ita vocabulum *Guerra* Hispani & Ita-
li, *Guerre* Galli ab antiqua Teuto-
num lingua mutuati sunt ; uti ex An-
glico vocabulo *a warre*, id est, bel-
lum, pugna, didici. Quam quidem
linguam maxima sui parte Teutoni-
cam esse nemo dubitat. Superest no-
bis istius significationis vestigium in
voce *wargeest* : quo nomine homines
litigiosos denotamus, ab antiquo *war-
ren*, id est, pugnare : & utimur etiam
nunc eo verbo, pro lites quærere, &
affectare jurgia. Sic & *Guante* Hisp.
Guanto Ital. *Gand* Gallicæ ab nostro
Wante, sive chirotheca desumtum.
Item *Guardar* sive *Huardar* Hispan.
Guardar Italice, *Garder* Gall. ab an-
tiquo *wahren* : cuius etymologiæ in-
dex est vox Hispanica *Guardabosques*,
Tutela sylvarum, à Teutonico *Bosch-
wahrer*. Nec non *Guindar* Hisp. *Guin-
der* Gall. à nostro *winden*, *auffwinden*,
levare in altum funibus, vel quo a-
lio instrumento. Item *Guise* Ital.
Guise Gall. à nostro *wise*, Germ. *wei-
se* : *Guiderdone*, Ital. *Guerden* Gall. re-
muneratio, vox ibrida è Latino *do-
num*, & Germanico *wieder*, id est rur-
sus. Item *Guilcelmo*, *Guillaume* à Teu-
tonico *Will-haym*, *Willem*. Et ne lon-
gius, quam par est, expatiemur, si
Guad origine Arabicum est, etiam
Italorum *Guado*, & Gallorum *Gue*
ab Arabica lingua defluxisse censenda
sunt : quemadmodum & Germanorum,
Belgarumque *Wade*, sive (ut nostri La-
tina plerumque in unam syllabam
contrahere solent, seu per crasin, seu
per apocopen) *Wacy* unde *durchwaden*,
doorwacyen, transire flumen vado. Il-
lud tantum videtur ob stare, quod
vadium,

Submittit cui rota suos Hispania fasces.

‘ Corduba non, non arce potens tibi Tarraco certat ,

‘ Quæque sinu pelagi jactat se Bracara dives.

A T H E -

vadium, *guado, gué, made*, non fluvium, sed transitum fluvii significet. Verum id inter Barbaros facile accidere potuit, ut veram significationem hujusce vocis aliquantum depraverint. Verisimilius præterea est, Arabas suum *Guad* ab Hispanis, quam Hispanos ab Arabibus accepisse. Quum enim in initio, sua, id est, vetere Hispanica lingua uterentur, quam etiam nunc Cantabri, hodie *los Bizcainos*, sive *Vizcainos*, retinere creduntur; postquam deinceps in Romana jura concesserunt, Romana ut plurimum lingua loquuti sunt: atque hinc in eorum sermone *vadium*. Sed Romanam linguam mirum in modum cum in Hispania, tum in Gallia, & ipsa Italia Barbari Gothi corruerunt. Pulsis tandem Gothis succedere Arabes, & quidquid porro incorruptum fuerat, in vestra partim sua, partim vulgari Hispanorum lingua mutata, deformarunt: non ita tamen, ut non & ipsi aliqua alienigena adoptaverint. Ergo è Latina voce *Vadium* fecere Gothi *Guadum*, seu *Hwadum*, Arabes *Guad*. Nam rō G* Gothorum veterumque Teutonum (quorum linguæ dialecto tantum differabant, reapse vero unius erant originis) adspiratio est, sed per H* prolata: quæ scribendi consuetudo cum ex antiquæ Gothorum linguæ reliquiis, tum è permultis Suecorum vocabulis animadvertitur, ut ex. gr. *Hwilken*, *hwarsföre*, *hwisa*, *hwart*, &c. Sed & ipsa pronuntiatio, ut olim, quum in Suecia peregrinaretur, quotidie audiui, ex ipsis pæne fœcibus deducta multas literas aspirat, quæ tamen in scribendo adspirationis nota carent. Quod Anglis item familiare: unde hisce nulli perfectius aut discunt aut pronuntiant

Suecicam linguam, aut Suecis Anglicam. Quin imo quam ad adspirandas literas propensius fuerint ex analogibus antiquis patet, in quibus etiam *Hlotharius*, *Hludovicus*, pro *Lotharius*, *Ludovicus* legitur. Et sunt penes me nummi argentei antiqui idem testantes. Sed ut hæc magis adhuc confirmentur, quæ dixi; ipsa varietas scribendi apud Hispanos evincit rō G* aspirationem esse. Pro eo enim tam *Hw*, quam *F*, quod Æolicum Digamma est, indiscriminatim ponunt: adduntque Latinis etiam à vocali incipientibus. Vt *Guebo*, *huevo*, ovum: *Huero*, *Gueo*, *Fuero*, fortas: *Gueffo*, *huevo*, os ossis: *Huerfano*, *Guerfano*, orphanus, *opqavos*: *Guarnecimiento* Hisp. *Guarnimento* Ital. *Garniment* Gall. ornamentum. *Huerco*, orcus: *Guarismo*, arithmetica; quod itidem ad Arabismum male refertur, quum sit Græcum *ἀριθμός*. Atque hæc hætenus.

5. *Corduba non*] Vna ex Bæticæ Hispaniæ clarissimis urbibus est Corduba Pomponio Melæ, & Ptolemy. Cæsar *provincia caput* appellat. Strabo *Marcelli opus*. Plinius *Patriciam coloniam*. Martialis libri primi Epigrammate undeciesimo, duorum Senecarum, & nrius Lucani patriam. *Cordoma* suis hodie vocatur. *Vinetus*.

6. *Quæque sinu*] O quam dudum seges est, ubi Troja fuit! Everterunt & hanc cum Emerita barbari. *Braga* hodie Portogallii nuncupatur, parva urbs, in magnæ illius Bracaræ suburbio exstructa. Ad cujus partem, eam, quæ orientem respicit, effodiantur subinde veteris urbis insignes ruinae. Fuit autem etiam hæc *Augusta* cognominata, ut locupletissimi testes sunt Strabo, & Ptolemy, & antiquæ aliquot inscriptiones,

ptiones, quæ Bracaræ adhuc exstiterunt. Dubito autem, an rectè à *Bracara* legantur apud Ptolemæum *Βεγαριος*, adjecto primæ syllabæ, quos Appianus in Hispanicis *Βεγαριος*, Plinius *Bracaros* appellat. Qui tertio Naturalis historiz, ubi universam citeriorem Hispaniam divisit in conventus septem, Carthaginensem, Tarraconensem, Cæsaraugustanum, Cluniensem, Asturum, Lucensem, Bracatum, Bracari conventus civitates viginti quattuor, & ducenta septuaginta quinque millia capitum liberorum fuisse scribit: *Ex quibus præter ipsos Bracaros*, inquit, *Vibali, Celerini, Gallici, Aquesilici, Querquerni, citra fastidium nominantur*. Vetusissimas duas inscriptiones, ex iis, quas Bracaræ Augustæ ipsi vidimus, hic subijciemus, quæ & urbis antiquitatem claritudinemque testentur, & illum Plinii locum veluti confirmant, & illustrent. Una est in ædícula Laurentii cujusdam Bracarensis Archiepiscopi, quæ sic habet: *IS IDI AVG. SACRVM. LVCRETIA FIDA SACERD. PERP. ROM. ET AVGVST. CONVENTVVS BRACAR. AVG. D.* Altera est extra urbem in pariete ædiculæ, in ea loca ob antiquitatis memoriam aliunde translatis lapidibus: *C. CÆSARI AVG. F. PONTIF. AVGVRI CALLÆCIA.* Adde, quod ex illorum fide, qui antiquam, & germanam retinuerunt orthographiam, disci potest, *Braccara, Bracharæ*que vulgo in nostris libris, pro *Bracara*: & *Gallecos* apud Plinium, cum sua *Gallæcia* apud Silium Italicum, Iustinum, & alios passim, pro *Callaci* & *Callacia* perperam scribi. In his enim secunda syllaba diphthongus esse debet *a*: quæ est *ay* apud Strabonem, Dionem, & Ptolemæum: quam tamen ubique dissolvunt, qui aliud esse & *Καλλαιος* & aliud *Καλλαιος* ignorant. Fit autem *Callaicus* à *Callaco*, sicut *Αχαιος*, ab eo quod est *Αχαιος*, & *Iudæicus* à *Ιουδα*.

deus Et quemadmodum quæ Achæos debellavit, *Achaicus* dictus est Lucius Mummius, ita Brutus à subjugatis Callæcis *Callaicus* cognominatus: ut cum Strabone testatur Ovidius sexto Fastorum. Hinc sunt apud Martialem aliquot locis *Callaicum metallum*, & *Callaicus Oceanus*. Quantum vero ad primam litteram attinet, ea in *Callaico* quidem semper servata eadem, in aliis vero mutatâ in *Gex* vulgi errore, quando *Callacia, Galizia* & *Galiza*: & *Callaci, Gallici* Hispanis dici cœpti sunt. In priori autem inscriptione, miratus sum, quid sibi vellet illud *CONVENTVVS*. Dubium enim, an fabrilis erratum sit, an de industria geminata vocalis, quod veteres Latinos fecisse Quintilianus auctor est, quando syllaba longa esset. In eadem non fuit integrum Bracaræ nomen, neque in multis aliis, sed in columnellis (quatuordecim sunt hæc) quas ex antiquæ Bracaræ reliquiis collectas Bracarensis Archiepiscopus quidam (ita audivimus) antiquitatis studiosus circum eandem ædiculam erigendas curavit, sic scriptum offendimus, inter cetera, quæ legi nequibant, *BRACARA AVG.* Quo autem sinu Oceani se jactitare divitem Bracaram intelligit Aufonius, ea ab illo abest amplius sedecim millia passuum: nec flumine alluitur tanto, ut eo vehi merces possint: sed Bracarorum tunc ager ad sinum usque porrigebatur: in cuius litore portum habuerunt. Et quoniam sita est Bracara inter amnes Durium & Minium, qua regione nullam in sua Hispaniæ parte fertiliorem Portugalli vulgo jactant: ea altera divitiarum causa esse potuit. Est in ædícula, quam diximus extra urbem, lapis inscriptus: cujus inscriptionis hanc solum postremam partem excerptimus, quum totam legere nequiremus: *CIVES ROMANI QUI NEGOTIANTVR BRACAR. AVGVST. Vinetus.*

ATHENÆ. x.

Nunc & terrigenis patribus memoremus Athenas,
Pallados & Consi quondam certaminis arcem.

Paci-

1. *Nunc & terrigenis patribus memoremus*] Legitur & *Trojugeni*. Quæ prior lectio, sed alterâ, non sine quadam gratiola, remotior. Sive ad Romanos, sive ad Athenienses referatur. Constat enim Romanos à Trojanis, unde genus duxerint, *Trojugeni* nuncupatos. Vti vel à Iuvenale non semel dicitur, & Silio. Qui etiam nunc *Dardanius*, nunc *Laomedontiadæ*, & *Tenecros*, & *Trojanos* appellat. Sed quod ad *Terrigenas* attinet, Livius libro primo sic ait: Ne vana urbis magnitudo esset, adjiçienda multitudinis causa (veteri consilio condentium urbes, qui obscuram atque humilem conciendo ad se multitudinem, natam è terra sibi prolem mentiebantur) locum, qui nunc septus densis sentibus, inter duos lucos est, asylum aperit. Eo ex finitimi populi turba omni, sine discrimine liber an servus esset, avida novarum rerum per fugit. Idque primum ad captam magnitudinem roboris fuit. Hinc & à Floro dictum videtur in primo bello Punico: Ille rudis, ille pastorius populus, verique terrester. Neque etiam sum nescius, terræ filios haberi solitos ignobiles; & quorum origo nesciretur. In quam tamen sententiam dictum ab Ovidio non putaverim, quod alii tradidere, *Iuppiter è terra genitam mentitur, ut auctor Desinat inquiri*. Neque enim par erat, Iovem ipsum ignorare, quibus Iô parentibus orta foret. Quin eam terræ prorsus genuinam credi à morosa, importuna, atque incommoda Iunone voluit. Vt omnem, si fieri posset, ulterius gaudiendi obtundendique materiam perstrutatur, præ zelotypia muliebrique ingenio, etiam quæ Mundus ipse

non capiat, præcideret. Si quis autem, *Terrigenis patribus*, in Atheniensium gratiam, interpretandum putet (quod minus satisfacit) præsto sunt Plato in Menexeno, Lucianus in Philopseude, Iust. lib. 11. Cenforinus de natali die, Apulej. in Metamor. Iosephus de antiq. terram enim Atticam hominem primo genuisse commenti sunt, neque ex adventitia passimque collecta populi colluvie, sed terrigenas Athenienses esse, eosque *Autochthonas* vocitari. in cuius originis argumentum, patria consuetudine, cicadas in seriem aureas capite gestabant. Quod & Thucyd. tetigit inter operis initia & Virg. quoque in Ciri:

Ritus Mopsopio tereti nectobas dente cicada.

Id autem insectorum genus quomodo è terra proveniat, præter Aristotelem Plato transeunter, breviterque in Symposio indicat. In terram (inquit) *spargentes semina*, cicadarum instar, concipiebant, at quo generabant. Mariang. Accursius.

1. *Terrigenis patribus*] Conditoribus terræ filius. Cecrops enim Vulcani & Terræ filius, auctore Hygino oppidum *Cecropiam* condidit: quæ Athenarum tandem arx tantum fuit, ut scribit Plinius libro septimo. Hic tamen adeo variant auctores, ut affirmare non dubitem, eos prorsus ignorasse, quinam primi Athenarum conditores fuerunt. Particulam &, quæ vocem *terrigenis* præcedit, quidam in *ex* mutant, alii, *e*, primum fuisse putant, quæ præpositio, *e*, sibi de insequentis verbi principio, *e*, adjunxerit. *Vinetus*.

1. *Nunc & terrigenis*] Mallet Turnebus.

Q 4

Paciferæ primum cui contigit arbor olivæ.

³ Attica

nebus, nunc è terrigenis. Sed mutare non opus est. Quin potius Corn. Nepos glossa liberetur in Attici vita: Pomponius Atticus ab origine ultima stirpis Romana generatus: dele cum Lambino, τὸ γενεαίῳ, quod doctiss. viros, tam frustra exercuit. Etat Atticus stirps Romana ab origine ultima, id est, ab ipso gentis primordio è Romanis oriundus erat. Eadem, elliptica nempe, constructio est. De qua caput est singulare Gellii, octavum libri v.

1. *Terrigenis*] Clemens Alexandrinus l. ii. Παιδαγωγ. c. x. Ἀθηναίων δὲ ἐμπλαῖν αἱ ἀρχαῖες, οἱ τὸ αἰεὶ γενεαὶ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐξουσιάζοντος, πατρὸς ἡμετέρας οὐδὲ μὲν, καὶ πατρὸς ἡμετέρας οὐδὲ μὲν, οἱ ἐμπλαῖν ἐστὶν αἰὲς. ἀπὸ γὰρ τοῦ ζηνῶντος, οὐκ ἐστὶν πατρὸς ἡμετέρας, τὸ Γερμανὸς ὡς ἀλλοτρίος, οὐκ ἐστὶν αἰὲς τὸ μινῶντος οὐδὲ μὲν. Quem locum ideo adduxi, quod mihi vestis nomen post ἡμετέρας excidisse, & interpretes non satis perspicue τὸ Γερμανὸς expressisse videbatur. πινυλὺς, unde Ionas ab Homero ἰωνιστὴν αἰὲς appellatos ait, aut simile quid reponi poterit. Quare vero Γερμανὸς dicti sint, nemo ferme ignorat; & si quis nesciat, Scholiastes inter ceteros Lycophronis docebat, qui varias hujus cognominis nationes adfert. Inde & Δαρμὸς Ἀθηναίων παλαιῶν δicitur in Epigrammate, quod honori Thra-sybuli ab Atheniensibus inscriptum Æschines cunctis orat. in Ctesiphon-tem. Et Praxitheas apud Euripi-dem libenter sese filiam pro salute Urbis immolendam exhibere dicit, αἶψα

— πρῶτα μὲν πύλον
Οὐκ αὖτ' ἄλλω τ' ἢ βαλὼν λε-
γείν.

Ἡ πρῶτα μὲν λέων σὺν ἱππικῶς
ἀλλοτρί.

Αὐτοχόρτος δὲ ἵππος.

2. *Pallados & Cons*] Nonnulli Co-dices, insigniori mendæ indole, ha-bent, *Copsi*. Scribo *Cons*. hoc est Ne-ptuni. Nota est Neptuni ac Minervæ contentio, uter eorum Athenis im-ponendi nominis author fieret. Tum Consium, cujus sint solennes ludi *Hippocratia*, nostris vero *Conjulia* vo-cati, consiliorum existisse Deum, Pompejus, Serviusque asserunt. Et eundem esse cum *Equestri*, sive *Equi-te Neptuno*, plures arbitrantur. Fuere autem & qui diversum hunc Equi-strem à marino Iovis fratre suspica-ri non desierint. Sed Diodorus inter cetera asseverat, Neptunum primum ea, quæ ad navigandum pertinent, invenisse, à Saturno hujusmodi re-bus præfectum: & primum equum domuisse, ac præcepta equestris artis præbuisse: ex eoque *Hippium* appel-latum. Autoritatem quorum si-demque secutus Ausonius, etiam in Monosyllabis dicit:

Tum Iovis & Cons germanus tatarum
Dū. Atque alibi:

Canas convertit proles Saturnia Consus.
Eum ubique Consium nominans, quem equorum domitorem, & marinum pariter agnoscebat. Ma-riang. Accursius.

2. *Pallados & Cons*] Minervæ & Neptuni. Fabula autem sic habet. Conditis Athenis, quum Neptunus & Minerva, quæ Græcis Pallas, de illorum nomine contenderent, pla-cuit Deū, ut ejus nomine civitas appella-retur, qui minimus melius mortalibus obtulisset. Tunc Neptunum pennisso litore equum, animal bellicum aptum, produxit: Minerva jacta hasta olivam creavit: quo res est melior comprobata, ut pacis insigne. Ita Servius in libram primum Georgicōn. Hyginus paulo aliter, & Ausonius Augustinus octavodecimo de Civitate Dei. A Minerva itaque dicta Athenæ, Olivæ autem fuisse sacram Minervæ, & primum vilam

ab

³ Attica facundæ cujus mera gloria linguæ.

⁴ Vnde per Ionie populos, & nomen Achæum,

⁵ Versa Graja manus, ⁶ centum se effudit in urbes.

ab Arthide, Herodorus, Plinius, Hyginus, ac alii multi tradunt. *Vinetus.*

3. *Attica facunda*] Inter reliquos Græciz populos, facundia, lepos quidam, & festivitas quasi vernacula, ac peculiaris adest Atticis. In Attica autem seu Arthide sunt Athenæ. Vide in Erasmi Chiliadibus proverbia *Atticus lepos*, *Attica eloquentia*, *Attica Mæsa*. *Vinet.*

4. *Vnde per Ionia populos*] Ion & Achæus, à quibus Iones & Achæi populi dicti, & inde Ionia & Achæia regiones, patrem habuerunt Xuthum: matrem, unam ex filiabus Erechthei, regis Athenarum. Quo pacto autem Iones & Achæi colonie sint Atheniensium, quas in insulas occuparint, urbesque condiderint, docent cum Herodorus, & Marcellinus, tum Strabo in extremo libro octavo, Vellejus Paternulus libro

primo, & Pausanias in principio Achaicorum, aliisque in locis. *Vin.*

5. *Versaque*] Valde metuo, ne quid huic loco acciderit. Habent persæca exemplaria particulam *que*: quam si deleveris, *sa* poterit etiam produci propter sequentem mutam cum liquida, sicut est, *Libra*, *Scorpius* in carmine de signis caelestibus, ubi etiam *que* adjecerunt imperiti, *Libraque*, *Scorpius*: & *populea frons* in versu centesimo & sexagesimo Technopægnii: &, *Iane nove primo*, in distichis de mensibus. *Id.*

5. *Versa Graja manus*] Producitur ultima in *versa* propter sequentem mutam cum liquida. sic alibi: *Libra Scorpius*, de signis cæli. *Pulmannus.*

6. *Centum se effudit in urbes*] Ex quibus coloniis sunt Ephesus, Miletus, Colophon, Priene, Clazomenæ, in Asia. *Vinetus.*

CATINA, & SYRACVSÆ. XI.

¹ Quid Vis Catinam sileat? quis ² quadruplices Syracusas?

³ Hanc ambustorum fratrum pietate celebrem,

⁴ Illam

1. *Catina & Syracusa*] Sicilia insula urbes CATINA ET SYRACUSÆ, adhuc claræ existant: quas Romæ regnante, conditas volunt Eusebius, seu Hieronymus, & Cassiodorus. Catinam autem Græcos *Catanon* dicere, monuit Hermolaus in Plinium. *Vinetus.*

2. *Quid Catinam sileat*] Ex Strabone libro quinto, non quadruplices legendum videbatur, sed quintuplices, quod *πενταπλεις* olim fuerit. Diogenes tamen Historicus *πλεοναπλεις* fuisse eam scribit. Complexas porro Syracusas miracula Arcthusæ son-

tis, & Alphei amnis, eique fonti apud urbem ipsam immiscere sese incorruptum subter tot maria delatum, fluvium (quod Strabo fabulosum putat) Aristoteles in naturæ admirandis, & Mela Pomp. sunt authores. Ovid. vero v. Metam. & Maro in Ortygia. Loci, puto, vicinitas variare rem scriptoribus indulserit. Spectant enim Syracusæ insulam Ortygiam, vicinæque sunt adeo, ut ponte jungantur. Nobilem præterea filiorum in Parentes pietatem Catinæ perspectam cum Strabone quoque convenit. Qui ipsos filios, *Amphino-*

Q5

phino-

' Illam complexam miracula fontis & amnis.

' Quam maris Ionii subter vada falsa meantes

Con-

phinomum & Anapiam, hoc est ἡ Ἀμφινόμων, καὶ ἡ Ἀναπίαν nominat. Claudianus vero Onapiam alterum, non Anapiam:

Cur non Amphinomo, cur non tibi fortis Onapi

Eternum sículus templa dicavit bonos.

Nisi videatur emendandum Anapi. Ut sit tam Anapius, quam Anapias. Quomodo & apud Vel. Max. libro v. reponendum arbitror. Notiora sunt, inquit, fratrum paria, Cleobii & Biton, Amphinomus & Anapius. Aristoteles fuisse quosdam senes, tradidit, eosque vel adolescentes, vel civitatem ipsam nomine explicat. Silius urbem tantum:

Tum Catina nimium ardenti vicina Typhæo

Et generasse pios quondam celeberrima fratres.

Virgilius, quo opusculo Ætnam canit, hanc eandem, quantum video, historiam inseruit, sed civitatis nomen tacuit, alterumque tantum filiorum, sed Amphionem nominat:

Amphion fraterque pari sub munere fortes.

Cum sit ut opinor legendum:

Amphinomus fraterque pari sub munere fortes.

paucis literis ob nominis similitudinem interceptis, unde multiplex interpretum hallucinatio. *Mar. Accurs.*

3. *Quadruplices Syracusæ*] Cicero actione sexta in Verrem auctor est, Syracusas constitisse ex quatuor urbibus maximis: quarum una, Insula diceretur, in qua fons Arethusa: Altera, Achradina: tertia, Tyche: quarta Neapolis. Florus seu Annæus Seneca libro secundo, triplicem murum Syracusis tribuit. De ea urbe Livius non pauca, ut lib. tricésimoquinto: ubi eam cepit Marcellus. *Vinetus.*

4. *Hanc*] Catinam. Scribit autem

Solinus, inter Catinam & Syracusas certamen esse de horum fratrum memoria: Quorum, inquit, nomina sibi diversa partes adoptant. Si Catinenses audiamus, Anapis fuit, & Amphinomus: si, quod malunt Syracusa, Æmathiam putabimus, & Crístonem. Catinensis tamen regio causam dedit facti: in quam si quum incendia Ætna protulissent, juvenes duo sublatis parentes everserunt inter flammæ illas ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulchri locus nominaretur Campus piorum. Hæc ille. Refertur miraculum hoc in eo libro, qui Aristoteli inscribitur *ἡ περὶ τῶν ζῴων ἀποστολῶν*, & in libro sexto Geographiæ Strabonis. Est quoque Claudiano hoc memoratum in elegia, cui titulus, *De piis fratribus*, & Severo in Ætna, *Valer. Max. lib. v. c. xv.* Æliano, *Martiali*, *Pausanix* in Phocicis. *Vinetus.*

4. *Hanc ambustorum*] Narrant præterea historiam, aut meminerunt, Apulejus de Mundo, D. Augustinus lib. iii. Civ. Dei, cap. xxxi. Photius ex Procopio p. 144, & 449. Lycurgus in Orat. p. 159.

5. *Illam*] Syracusas. Hoc miraculum Geographorum nemo non retulit: notique sunt ex poetis Arethusæ & Alphæi amores. Nam in Syracusarum Insula, ut modo dictum est, fons est Arethusa: in quo visuntur jacta in Alphæum amnem Peloponnesiaco litore infusum: unde ille creditur non se consociare pelago, sed subter maria, terrasque depressus, in Siciliam agere alveum: atque illic se rursus extollere: ubi Arethusæ nomen accipit. *Vinetus.*

6. *Quam maris*] An consociare urbem dici possint fons & amnis, qui prope urbem sibi miscentur, junguntque, merito ambigam. Si sit res mei iudicii, censeam legendum, *quam maris Ionii*, sicut & Hugolettus.

1. *Tolo-*

Confociant dulces placita sibi sede liquores,
Incorruptarum miscentes oscula aquarum.

TOLOSA. XII.

Non unquam¹ altricem nostri reticebo Tolosam,
² Coctilibus muris quam circuit³ ambitus ingens,
Perque latus pulchro prælabitur amne Garumna:
Innumeris cultam populis, confinia propter
⁴ Ninguida Pyrenes, & pinea⁵ Cæbennarum,

Inter-

1. *Tolosam*] Testofagorum urbem, inter Cemmenum & Pyrenzum, Gallix Narbonensi attribuunt Cæsar, Pomponius Mela, Marcellinus, & alii. Antiquissima clarissimaque urbs, nomen priscum adhuc retinuit. Plurima de Tolosa tradiderunt Strabo libro quarto, & Iustinus tricesimo secundo; quorum hodie paucissima cognoscas. *Vinetus.*

2. *Altricem nostri*] Vide, quæ scriptissimus in tertium carmen Parentalium de AEmilio Arborio. *Vinet.*

3. *Coctilibus muris*] Ex cocto latere factis, quales Babylonix Ovidio libro quarto Metamorphoseon, & Diodoro Siculo, lapidum silicumque inopia. *Vin.*

4. *Ambitus ingens*] Et nunc ille ingens. Paucas enim habent nostræ Gallix urbes Tolosa majores: attramen quoniam ipsa cum aliis, tum Albigenſis dogmatis tempeſtate, multa & gravia tulit, non est mihi dubium, quin longe major, & opulentior fuerit, quo tempore hæc ſcribebat Aufonius: qui & eam ipſam quintuplicem appellat in epiſtola ad Paulinum, quaſi quæ ex quinque urbibus conſtaret: qua ratione Syracuſas eſſe quadruplices dictas, modo oſtendimus. *Idem.*

5. *Ninguida Pyrenes*] *Ninguida Pyrenai*, in epiſtola vicesima tertia ad Paulinum. Nam *Pyrene*, unde eſt ge-

nitivus Græcis *Pyrenes*, & *Pyrenais*, & *Pyrenai*, inveniuntur pro eodem apud Titum Livium, & alios Latinos: ſed ut *Pyrenais* frequenter, ita *Pyrenai* raro ſine adiectione. Mons eſt, qui Hiſpaniam Galliamque diſterminat, promuntoriis in duo diſverſa maria projectis, id eſt, oceanum, & mediterraneum, quod & internum Latinis appellatur. *Pyrenes* nomen quia ab igne, qui Græcis πῦρ dicitur, factum videri poteſt, memorix prodiderunt, ut Diodorus Sicul. 6. lib. igne à paſtoribus forte injecto, totam eam regionem montanam, ubi plurimæ ſilvæ, continuis aliquot annis deſlagraſſe, & inde montem *Pyrenæum* cognominatum. Aliis placet δῶν τῆ πυρός quidem nomen factum, ſed alia ratione. Aut enim, quod tempeſtatum tempore, quæ illic frequentes, cæleſtibus illis ignibus totus mons diu ardere videatur: aut quod montis innumera juga in flammæ formam cælum verſus altiſſima ferantur. Nonnulli item (ex his eſt Silius poëta Hiſp. lib. 3.) montem nominatum à *Pyrene* volunt, Bebrycis cuſuſdæ filia, qui horum locorum rex fuit: ad quem diverſit Hercules, quum Hiſpaniam peteret & *Pyrenem* compreſſit. Quæ quum poſt Herculis diſceſſum, ſerpentem peperiſſet, patrias exhorruit iras, & conſeſſum ſola profugit in ſalutem.

Vbi

Inter Aquitanas gentes & nomen Iberum.

⁷ Quæ modo quadruplices ex se quum effuderit urbes,
Non ulla exhaustæ sentit dispendia plebis :

Quos genuit cunctos gremio complexa colonos.

Vbi reversus Hercules diu quæsitam,
quam erat ducturus, à feris lania-
tam invenit, deslet, sepelit: nomen-
que inde monti. At hæc fabulosa
Plinius iudicavit 111 Natural. Hist.
Vinetur.

6. *Cabennarum*] Pauca sunt mon-
tium nomina, quæ non utroque nu-
mero usurpata reperiantur. Vnus e-
nim mons, quum in multa iuga af-
surgit, & in multa quasi membra
diffunditur, multi montes esse vi-
dentur. *Gebenna* ergo & *Gebenna* idem.
Quod nomen quia C pro G habebat
in vetusto Lugdunensi codice, &
Cemmenum, id est, *Κίμμενον* Strabo-
nis, Ptolemæi, & aliorum Græca ap-
pellant, librariorum nostros corruptis-
sime crediderim: & *Cebennam*, *Ceben-
nam*, *Cebennicosque* montes apud Cæsa-
rem, Melam, Lucanum, Plinium,
& alios scribi debere. Ad hæc quum
in hoc spondaico versu prima *Ceben-
narum* syllaba producat, quæ in
Carm. de Narbone, & apud Luca-
num cotripitur, hæc quoque obser-

vasse in eodem codice non tacebi-
mus, hoc loco, ubi ea longa est,
diphthongorum primam esse e, se-
quenti vero Carmine, ubi brevis est,
solam subjunctivam e vocalem. *Vi-
net.*

7. *Quæ modo quadruplices*] Quæ
sint hæc quattuor Tolosatium colo-
niz, nemini nunc compertum esse
arbitror. Sed nec satis video, quæ sit
quadruplex Tolosa, in versu 83. epist.
Ausonii xxiv. Hæc enim urbs, quæ
nostris temporibus una est ex maxi-
mis Galliz civitatibus, multo am-
plior quondam fuit. Et ut in unis
Syraculis quattuor quondam fuerunt
magnæ urbes, ut modo ostendimus,
unde Ausonius *quadruplices Syracusas*
appellavit, sic una Tolosa quinque
urbes potest esse complexa: quare
Ausonius *quincuplicem* appellavit. To-
losam vero appellat coloniam Ptole-
mæus. Sed quando & abs quo dedu-
cta, & qui coloni fuerint, id non
memini legisse. *Id.*

N A R B O. XIII,

¹ Nec tu Martie Narbo filebere: nomine cujus
Fusa per immensum quondam provincia regnum,
Obtineuit

1. *Nec tu Martie Narbo*] Ita quæ-
dam urbium nomina terminata apud
Latinos, & in *an* apud Græcos, genere
masculino usurpata inveniuntur. Po-
lybius libro tertio: *μέγαν τῆς Τα-
ρυνίδος πόλιν, ἢ τὴν Ναρβοννίδος*.
Dio tricesimo octavo: *τὴν δὲ Οὐινον-
πίαν τὴν τῆς Σηκεραίων πόλιν*. Sic
Ovidio patria sua Sulmo *gelidis aber-
rimus undæ* dicitur. Sic *Ἰππὸν βασι-*

λινὸς & Ἰππὸν διὰρρύτης Ptolemæi
& aliorum Græcorum, sunt *Hippo-
regius*, & *Hippo diarrhytus*, Tito Li-
vio, Pomponio Melæ, & aliis Lati-
nis. Martialis tamen in epigramma-
te septuagesimo primo libri octavi,
Narbonem quoque etiam feminino
genere protulit. Dictus est autem
hic Narbo, *Narbena* quoque quon-
dam, inflexione prima, & genere
femi-

Obtinuit multos dominandi jure colonos.

Infir-

feminino, uti apud Suetonium, Eutropium, Marcellinum, legimus. Dicitur & Νάρβων, Ναρβονία quod Græcis, vel Stephano auctore. Quem dicit Isidorus libro quinto-decimo etymologiarum à propriis colonis conditum fuisse. Narbonem autem non semel coloniam à Romanis deductam fuisse comperimus. Deduxit primus post domitos à Longinis, Domitiis, & Fabiis Gallos Transalpinos Lucius Licinius Crassus orator, quum adhuc esset adolescens, ut meminit Cicero in libro de Claris oratoribus, Lucio Porcio Catone, Quinto Marcio Rege consulibus: quemadmodum Paternulus & Eutropius scribunt: quem putamus annum sexcentesium & tricesimum sextum ab Roma condita, & centesimum & quintumdecimum ante Christum natum. Abs qua prima deductione, non dubito, quin Narbo sit Martius cognominatus: quamvis id cognomen unde invenerit, compertum non habeam. Cicero pro Fontejo: *Est in eadem provincia Narbo Martius, colonia nostrorum civium, specula populi Romani, ac propugnaculum istis ipsis nationibus oppositum & obiectum.* Mela libro secundo: *Sed antestat omnes Atacinarum, Decumanorumque colonia: unde olim iis terris auxilium, nunc & nomen & decus est, Martius Narbo.* A Martia legione Martium Narbonem appellatum potius existimaverim. Sic ut quæ decima numerabatur inter Romanas legiones, Martia etiam fortasse cognominata quondam fuerit: ex cujus veteranis, & Narbonensibus civibus composita colonia, Narbo Martius sit dictus. Deductam vero iterum Narbonem coloniam Cajo Julio Cæsare Dictatore, Suetonius Tranquillus in rebus Tiberii Augusti scribit: deduxisseque patrem ipsius Tiberii Tiberium Claudium Nexonem.

Quod fuit ante Christum natum non plus quadraginta tribus annis. Post quæ tempora invenio non tantum Martium, verum etiam coloniam Iuliam Paternam, Narbonem esse nuncupatam. Anno namque à Christo nato millesimo quingentesimo & sexagesimo sexto in eodem ipso Narbone effossum est marmor: in quo hæc insculpta erant. Quæ simul atque in manus Narbonensium antiquitatis studiosorum pervenerunt, ad me Tolosa Burdigalam misit scire descripta vir amicissimus Franciscus Roaldes, idemque juris Professor doctissimus. *Tito Statilio Tauro, Lucio Cassio Longino consulibus, decimo Calendæ Octobres, numini Augusti votum susceptum à plebe Narbonensium in perpetuum.* Quod bonum, faustum, felixque sit Imperatori Cæsari Divi filio, Augusto, Patri patriæ, Pontifici Maximo, Tribunica potestate tricesimum quartum, conjugi, liberis, gentique ejus, Senatus, populoque Romano, & colonis, incolisque colonia Iulia Paterna Narbonis Marcii, qui se numini ejus in perpetuum colendo obligaverunt, plebs Narbonensium aram Narbone in foro posuit: ad quam quotannis nono Calendæ Octobres, qua die eum sæculi felicitas orbi terrarum relictorem edidit, tres equites Romani à plebe, & tres libertini, hostias singulas immolent: & colonis, & incolis, ad supplicandum numini ejus, thus, & vinum de suo, ea die præsent. Et octavo Calendæ Octobres, thus, vinum, colonis & incolis item præsent. Calendis quoque Ianuariis thus & vinum colonis & incolis præsent. Septimo quoque Idus Ianuariæ, qua die, primum, imperium orbis terrarum auspiciatus est, thus, vino supplicent. Et hostias singulas immolent. Et colonis incolisque, thus, vinum ea die præsent. Et pridie Calendæ Iunias, quod ea die Tito Statilio Tauro, Marco Emilio Lepido Consulibus, iudicia plebis decurionibus conjunxit, hostias singulas immolent:

Insinuant qua se² Sequanis³ Allobroges oris :
Excluduntque Italos Alpina cacumina fines :

* Qua Pyrenaicis nivibus dirimuntur Iberi :

Qua rapitur præceps Rhodanus¹ genitore Lemanno ,

Interiusque premunt Aquitania rura Cebennæ ,

⁷ Vsq̃ue in Teutoſagos⁸ paganica nomina Volcas ,

Totum

lent : & thus & vinum ad supplicandum
numini ejus colonis & incolis præsent.

Ex quo iis tribus equitibus , Roma-
nis libertinis unu Ita
hic paucula quædam verba effractum
marmor amiserat : sed in ejus dexte-
ra facie hæc fuerunt. Plebs Narbonen-
sis aram numinis Augusti dedicavit legi-
bus iis , qua infra scripta sunt. Num-
men Cæsaris Augusti patris patria, quan-
do tibi hodie hanc aram dabo, dedicabo-
que, his legibus, hisque regionibus da-
bo dedicaboque : quas hic hodie palam
dixero , Vti infimum solum hujusque ara,
titulorumque est, si quis tergere, ornare,
reficere volet, quod beneficii causa fiat,
jus fasque esto. Sive quis hostia sacrum
faxit, qui magmentum nec protollat, id-
circo tamen probe factum esto. Si quis
huic ara donum dare, augereque volet,
liceto. Eademque lex ei dono esto, qua
ara est. Cetera leges huic ara, titulisque
eadem sunt, qua sunt ara Diana in A-
ventino. Hisce legibus, hisque regionibus
sic, uti dixi, hanc tibi aram pro Impera-
tore Cæsare Augusto, patre patria, Pon-
tificæ Maximo, Tribunicia potestate tri-
cesimum quintum, conjuge, liberis, gen-
teque ejus, Senatu, populoque Romano,
colonis, incolisque colonia Iulia Paterna
Narbonis Martii, qui se numini ejus in
perpetuum colendo obligaverunt, doque,
dedicaboque : uti sis volens propitius. Vinet.

2. Sequanis] Sequani & Sequana,
apud Lucanum, Martialem, & alios
producitur : Aufonius in his paul-
lo liberior esse solet : quippe qui in
Phidia primam, in Scatinia, & trigono
& tetragono secundas natura longas
corripuerit : at contra in *marricida*
secundam natura brevem produxit in

libro de Cæsaribus, nisi forte *Ma-
rricida* scripserit pro *Marricida*. Vinet.

3. Allobroges] Olim partes illarum
tenuerunt regionum, quas nunc Sa-
baudiam, & Delphinatum nomina-
mus. Idem.

4. Qua Pyrenaicis nivibus] Ita vet.
liber. Scaliger.

4. Qua Pyrenais nivibus] Pyrenaicis
pro Pyrenais liber antiquus. Vinet.

5. Genitore Lemano] Hic est, qui
nunc vulgo, aliis *Geneva*, aliis *Lora-
na* lacus appellatur. Ex Alpihus, quæ
supra lacum sunt Lemani, or-
tus, per medium ipsum lacum quam
celerrime Lugdunum contendit. Ita
Rodanum non generat Lemanus :
nisi forte à lacu gigni fluvium intel-
ligas, qui lacum egrediens, aliquan-
tam ejus aquarum vim cum suis au-
ferat, & sic plenior, tumidiorque ex-
cat, quam sit ingressus. Vinet.

6. Interiusque premunt] Montes Ce-
bennæ Galliam Narbonensem ab A-
quitania determinantes, ipsam im-
trant Aquitaniam. Hic autem *Aqui-
tania* secundam syllabam corripit Au-
fonius, quam modo producebat. Vi-
net.

7. Vsq̃ue in Teutoſagos] Ita omnia
Aufoniana exemplaria scribere ob-
servavimus : quos, omnes Geogra-
phi, *Teutoſagos*, C pro V scribunt, alii-
que auctores. Id.

8. Paganique nomina Belcas] *Belcas* seu
Bolcas vocat nomina pagana, hoc est, pa-
gos, ut, *Nomen Aquitanum*, hoc est, A-
quitano ipsos : quod habitarent per
pagos, ut Helvetii. late enim patet
pagi appellatio, ut & civitatis. Sic in
veteribus monumentis Christiano-
rum

rum martyrum semper legitur, *Pagus Velaunus*, hoc est tota prapositura Velaunorum: & *pagus Gabalus*: & sic de aliis: Vnde Gallica lingua retinuit, sed corrumpens more suo. dicit enim *pays*. Non enim pronunciat *g*, ante vocalem. ut, *pagare*, quod ductum est à *pacare*, *payet*, *plaga*, *playe*, &c. Pleraque Gallia olim non solum per civitates, sed & per pagos habitabatur. Sic apud Plinium *pagus Gessoriacus*, intelligitur non de uno vico, sed de magno modo agri, atque adeo de una gente quantumvis numerosa. Nam sine dubio totus ille tractus, qui pertinet à Normannis Belgis ad Bononiam, dicebatur Gessoriacus *pagus*, Bononiam vero *Gessoriacum* dictam fuisse charta notitiæ imperii, quam Peutingerus communicavit Beato Renano, facile declarat. In ea enim, inquit Renanus, scriptum fuit, *Gessoriac*, quod nunc *Bononia*. Ne credas unquam Bononiam Gessoriacum dictum fuisse. Semper enim eam appellationem habuit. sed esse urbem seu civitatem pagi Gessoriaci. Sic possumus dicere, Bituriges Vibisci, quod nunc Burdigala: non quod Burdigala sit Bituriges Vibisci: sed quod Biturigum Vibiscorum. Sic Bononia non est Gessoriacus, sed Gessoriaci pagi. Et non est, quod aliud nomen ei attribuamus, cum vetus illud sit, patet ex Ammiano, & Olympiodoro, qui scripsit historiam Honorii senioris, & Theodosii, & Honorii junioris. Is loquens de Constantino tyranno, cuius postea constitutionem producemus, ita scribit: *τὸς Βοστανίας ἐπὶ Βοτανίῳ πόλιν ἐπὶ καλῶν κρημνῶν παρὰ γαλακτίαν, καὶ πρὸ τῆς αἰτῆς τῆς Γαλιτῶν ὁρῆς κρημνῶν*. Ea verba protuli, quia is auctor adhuc in scripsiis & armariis Bibliothecarum delitescit. Quare apud Sozomenum lib. ix. loquentem de eadem re error est. *Βυβονίας* pro *βοτανίαν*. Verba sunt hæc: *παραπλεύσας τῇ Κωνσταντίνῳ, δὲ τῇ Βετανίας ἐπὶ Βυβονίαν πόλιν τῇ γα-*

λατίας παρὰ γαλακτίαν κρημνῶν, παρὰ γαλακτίαν τῆς παρὰ Γαλιτίας καὶ Α' κρημνῶν σφαιρῶν. Scaliger.

8. *Prima voce nomine Belgæ*] Sic quædam exemplaria. Alia, *papa* que nomina Belgæ: alia, *paganaque nomina Belgæ*: ubi legendum censuit Beatus Rhenanus libro primo rerum Germanicarum, *Germanaque nomina Belgæ*: quod Cæsar in secundo belli Gallici commentario, se à Remis edoctum fuisse scribebat, plerosque Belgas à Germanis ortos esse, Renunquæ antiquitus traductos propter loci fertilitatem ibidem consedisse: Gallosque, qui ea loca incolerent, expulisse: sed quid hoc ad Teutofages, & Narbonensis Galliæ terminos? porro membraneus codex, pro *Belgæ*, *Belcæ* habebat, quos apud Cæsarem, Livium, Strabonem, Trogum, Melam, Plinium, Silium, Ptolemaum, Οὐόλκας & Volcæ scriptos invenio. Galliæ Narbonensis gentem: majorum Trogi Pompeji patriam, sicut ipse ait in extremo libro quadragesimo tertio: qui nunc fere *Langodochi* appellantur, inter Rodanum & Pyrenæum. In utraque quidem Rodani ripa constituit *Volcæ* Titus Livius libro vicesimo primo, sed alii omnes, quantum equidem memini, in altera tantum, ea scilicet, quæ Pyrenæum & Hispaniam spectat. Quos in duo genera distribuunt, in Teutofagos & Arcocomicos. Sic enim apud Cæsarem, Strabonem, Ptolemaum illi distinguuntur: ut inepti sint Ptolemæi interpretes, qui *Volcæ & Teutofagi*, *Volcæ & Arcocomici* interjecta copula scripserunt, pro *Volcæ Teutofagi*, *Volcæ Arcocomici*, sine conjunctione: ut ipsa Græca recte habent: *Tenant*, inquit Ptolemæus, *partes Gallia Narbonensis ad Occidentem maxime spectantes*, *Volcæ Teutofages*, quorum urbes mediterraneæ sunt, *liberis*, *Ruscino*, *Tolosæ colonia*, *Cessero*, *Carcass*, *Batira*, *Narbo colonia*. Post hos autem usque ad Rodanum fluvium, *Volcæ Aricomii* (Sic enim sunt apud

Totum Narbo fuit. 9 Tu Gallia prima togati 10
 Nominis attollis Latio proconsule fasces.
 Quis memoret 10 portusque tuos, montesque lacusque ?
 Quis populos vario discrimine vestis, & oris ?
 Quodque tibi quondam 11 Pario de marmore templum
 Tantæ molis erat, quantam non sperneret olim 15
 11 Tarquinius, Catulusque iterum, postrenus & ille ,
 Aurea

apud Ptolemaum Volcæ A' *Εὐσχυμῶν* , qui apud Cæsarem *Arecomici*, & Strabonem A' *Εὐσχυμῶν*) *quorum urbes mediterranea, Vindomagus, Nemausus colonia.* Hæc Ptolemæus, iisque non dissimilia Strabo de Volcis utrisque. Quorum prisca nomina in ore vulgi hodie non agnosco, nisi forte Volcarum, si eosdem esse Belcas mihi fatearis. Ea namque pars Galliæ Narbonensis, cujus princeps est Nemausus, urbique exigua in proxima Rodani ripa, *Belcaria* vulgo appellatur. Narbonensis itaque Galliæ fuerint hi termini Ausonio, mare internum, Alpes, lacus Lemanus, Rodanus, Sequani, Cebennæ sive Cemmenus, Belcæ, Tectofages, & Pyrenæus saltus. *Vinetus.*

8. *Paganica nomina Volcæ*] Ita procul dubio scribendum. delectatus est noster eo epitheto. Sic in Mosella: *Fugit lascivos paganica numina Faunos.* & epist. ad Theonem: *Fumantesque nidum paganica lumina tadas.* Et in Præfat. ad Syagrium legendum liquet:

Sed quo nostrates Aquitanica nomina multos

Collatus, non & subditus aspicerem.

9. *Tu Gallia prima*] Quæ in Gallia Transalpina Romanorum prima fuisti provincia. Hæc & *ἀπὸ τοῦ πρώτου* PROVINCIA nuncupata est: quod nomen adhuc servavit ejus pars, in qua Massilia & Aquæ Sextiæ: at ubi Narbo & Bætzæ, vocatur *Languedoc*: ubi Vienna, & Gratianopolis, Delphinatus. Vbi vero Centronæ, & Garoceli, & Orlodurus, *Sabaudia.* *Vinet.*

10. *Portusque tuos*] Habet Gallia Narbonensis multos quidem, & nobiles portus, sed Narbo ipse, nunc nullum, aut si quem habet, is tam antiquæ urbis claritudine indignus est. A mari autem per lacum, Rubresum Pomponio Melæ appellatum, & Atacem, qui in eum lacum influit, ascendunt minora navigia usque Narbonem: qui ab eodem mari non plus septem millia passuum abesse putatur. *Vinetus.*

11. *Vario*] Legitur & *Pario*: *Pario quondam de marmore templum.* *Vinet.*

12. *Tarquinius, Catulusque iterum, postrenus & ille*] Ita legendum. Tarquinius Priscus quintus Romanorum rex, Capitolium inchoavit. Tarquinius Superbus septimus absolvit. Dedicavit Marcus Horatius Pulvillus. Syllana autem Marianaquæ civilia bella, annis post quadringentis & viginti quattuor, Scipione & Norbano Consulibus, illud primum incenderunt. Instaurare statim Dictator Sylla aggressus est: sed eo morte intercepto, absolutum dedicavit Quintus Catulus, Quinto Metello, & Quinto Hortensio consulibus. Incentum fuit iterum annis post centum & triginta sex, anno à Christo nato, sicut in Eusebii chronicis putatur, septuagesimo secundo, à Vitellio tyranno. Quod restituere orsus Vespasianus, nescio, an ipse absolutum viderit: sed arsit rursus sub Titi mortem, refecitque, ac consecravit Domitianus Imperator Titi frater, ad

Aurea qui statuit Capitolî culmina Cæsar ?
 Te maris Eoi merces, & Iberica ditant
 Æquora : te classes Libyci, Siculique profundi :
 Et quicquid vario per flumina, per freta cursu 20
 Advehitur, toto tibi navigat orbe ' κατὰ πλῆρς.

ad annum Christi nonagesimum. Horum præter Eusebium, & Hieronymum, auctores mihi sunt Plutarchus in Publicola, Suetonius, Tacitus, Dio, Eutropius. Narbonensis autem illius Capitolii, & si quod unquam Narbone fuit aliud opus egregium, nullum exstat vestigium. *Vinetus.*

13. Κατὰ πλῆρς] Interpretantur *adnavigationem*. Volunt Græci esse Κατὰ πλῆρς, τῶν εἰς τὴν λιμῆν ἰδού-

σιν, id est, accessum seu reditum in portum. Hoc duobus locis apud Sidonium legi verbum, in epistola octava libri sexti, & in septima septimi. Strabo autem libro quarto Narbonem sic laudat, ut eum dicat esse non solum Volcarum suorum, verum etiam aliorum Gallorum portum, & mercatum. *Id. Vindicianus:* *Et quicquid confert medicis Læga cata-*
plui.

BURDIGALA. XIV.

Impia jam dudum condemno silentia, quod te,
 O patria, insignem Baccho, fluviiq;e, virisque,
 Mori-

1. *Burdigala*] Sita est in Garumnæ dextra ripa ad Pyrenæum pertinen-
 te: quo fluvio & monte Aquitaniam
 Cæsar, definit primo commentario-
 rum Gallicorum. Gentem autem,
 quæ in ea Aquitania Burdigalam
 condidit, vocant Strabo & Ptole-
 mæus Βιτιργες, id est, *Bituriges*:
 sicque faciunt duplices in Gallia Bi-
 turiges. Alios enim ad Ligerim flu-
 vium ponunt, ubi nunc *Berri*, &
Berris dicimus. Distinguebanturque
 hæc duo genera cognominibus. Nam
 Ligerianos Bituriges, appellant illi
Καῖρος, id est, *Cabris*, sicut & Pli-
 nius: Garumnianos Bituriges, Strabo
Τοκῆς, id est, *Tofes*, Plinius *Υβίς*:
 Ptolemæus *Ουβίσιας*, id est, *Ubi-*
fes, five *Vivifes*, v consonante in pri-
 ma & secunda syllaba, sicut præter
 inscriptiones in ipsa media Burdiga-
 la adhuc retinuerunt. Angulorum
 ipsius ad Garumnæ inferior Τρυ-
 πῆτε vulgo dicitur. Ibi castellum

est, & in eo marmor, in cuius una
 planitie hæc inscriptio est: A V G V-
 S T O S A C R V M E T G E N T I O C I-
 V I T A T I S B I T . V I V . Quisquis
 hic Augustus sit, ac quocunque in
 loco positum, & cuiusvis usus hoc mo-
 numentum quondam fuerit. Effos-
 sum fuit nuper è fundamentis anti-
 quorum moenium Burdigalæ, lapis,
 in quo sic fuisse scriptum Archire-
 ctus, qui vidit, mihi asseverabat:
 I V L . L V P T V S . C I V . B A T V R I X
 B V R D I G . D . E . A N N . I X X X V .
 F I L . X I V S . P . C . Bituriges au-
 tem V I V I S C O S , hoc est, Burdi-
 galenses, Biturigum Caborum fuisse
 coloniam Strabo his verbis mihi
 innuere videtur: Ε'κείνη δ' ὁ πόλις
 Γαλατικὰς τε καὶ ποταμικὰς ἀνέστης, οἷς
 τὸ κατὰ Βιτιργέων πρὶ τ' ὁρίων
 ὑπερλαμπρὸν καὶ Σαντῶν, ἀμφε-
 τέρων Γαλατικῶν ἴσταν. Μόνον γὰρ
 δὴ τὸ τ' Βιτιργέων τέτυκτο ἴδιος οὐ
 τοῖς Ἀκυνταίοις ἀποφύλον, καὶ ὁ συν-
 πλῆ

R

Moribus, ingeniisque hominum, procerumque senatu,
 Non inter primas memorem: ' quasi conscius urbis
 Exiguæ immeritas dubitem contingere laudes. 5
 Non pudor hinc nobis. ' Nec enim mihi barbara Rheni
 Ora, nec Arctoo domus est glacialis in Hæmo.
 Burdigala est natale solum: clementia cœli
 Mitis ubi, & riguæ larga indulgentia terræ;
 ' Ver longum, brumæque breves, ' juga frondea subsunt.
 ' Fervent æquoreos imitata fluenta meatus. 11
 ' Quadræ murorum species, sic ' turribus altis

Ardua,

πλεῖς αὐτῶν. Hoc enim loco Strabo sic Aquitaniam & Galliam accipit, quomodo descripserat Cæsar in primo Commentariorum Gallicorum Aquitaniam à montibus Pyrenæis ad fluvium usque Garumnæ. Galliam ab eodem Garumna ad amnes Matronæ, & Sæquanæ. In qua Gallia fere media, Liger & Bituriges Cubi. Vinet.

2. *Impia jamdudum*] Impius, inquit, essem in patriam, si tacerem ejus laudes. Vinet.

3. *Insignem Baccho*] Vino, fluviis, & reliquis, quæ hic enumerat Ausonius, adhuc maxime nobilis Burdigala. Vin.

4. *Quasi conscius urbis exigua*] Parva certe urbs Burdigala tempore Ausonii: quod hodieque ex ipsis antiquis moribus cognosci potest. Ea non plus centum & quattuor jugera colligebat, quæ multis partibus postea fuit amplificata, ceterum longe alia figura, & mensura difficiliore. Quare hanc haudum mihi vacavit diligentius dimetiri. Tantum nunc de amplitudine ejus tradam, quod ex eorum ichnographia deprehendi, qui muniendæ præfæti fuerunt anno Christi millesimo quingentesimo & quinquagesimo septimo, nostræ scilicet ætatis Burdigalam quadringenta & quinquaginta minimum jugera obtinere soli. Idem.

5. *Nec enim mihi barbara Rheni*] Sic vetus ille codex, non ut ediderunt Lugdunenses. Id.

6. *Ver longum*] Ex Horatio lib. 11, od. vi.

*Ver ubi longum, tepidasque præbet
 Iuppiter brumæ.*

7. *Juga frondea subsunt*] S V S V N T hic pro superiora sunt, supereminet, & se magis attollunt, positum videtur. Sub namque præpositio, quæ proprie subter & infra significat, interdum contrariam habere significationem reperitur, ut in *Submixo*, apud Gellium libro septimodecimo; & in Gallo Virgilii:

*Quantum vere novo viridibus se subjecit
 alnus.*

Vbi subjecit, exponit vetus commentator, sursum jactat, & superjactat. Pro, breves, juga frondea subsunt, Lugdunense exemplar habet, novo cum sole tepentes. Subjungitque versum, qui in aliis nec reperitur, nec legi debet:

*Æstivæque amnes, quorum juga vitæ
 teæ subter.* Vinet.

8. *Fervent æquoreos*] Garumna, qui Burdigalam alluit, bis quotidie in modum Oceani, in quem se exonerat, refluit: sentitque maris æstus plus quinquaginta millia passuum supra Burdigalam. Vinet.

9. *Quadræ murorum species*] Non plane quadrata, ut Geometræ quadratam formam accipiunt, sed oblonga,

Ardua, ut aërias intrent fastigia nubes.

" Distinctas interne vias mirere, domorum

Dispositum, " & latas nomen servare plateas :

15

Tum respondentes directa in compita portas ,

" Per mediumque urbis fontani fluminis alveum.

Quem pater Oceanus refluxo quum impleverit æstu ,

" Ad-

longa, id est, *επιθμήκης*. Nam latus septentrionale, & meridianum aliis paullo majora, ex ipsis deprehendi reliquiis murorum. *Vinet.*

10. *Turribus altis ardua*] Quæ adhuc ex iis agnoscuntur multæ, omnes tunc sunt & mutilæ. Muri vero illi pedes circiter triginta alti fuerunt : lari duodecim. *Idem.*

11. *Distinctas interne vias mirere*] *Interne* pro *internis*. Quod non semel supra in Aufonio notamus. Nunc enim internum situm Burdigalæ describit, cum superius externum designasset. *Scaliger.*

11. *Distinctas interne vias*] Hunc versum laborare vidit doctissimus Vinet, videre & alii. In antiqua editione Vgoletti & aliorum desideratur. Pulmanniana legit : *Distincta interiore vias*. Verum scripsisse Aufonium persuasissimum habeo :

Distinctas mirere vias, mirere domorum

Dispositum.

Sæpe priscis scriptoribus fraudi fuit repetitio vocis ejusdem, ut multis exemplis viri docti declararunt. Nob. Heinſius præcipue plurifariam ad Ovidium. *Grævius.*

11. *Distinctas interne vias*] *Interne* adverbium hic, non autem vocativus adjectivi est. Adverbia vero veteres aliquando corripuisse docebit Gifanius in indice Lucretiano. Idem in nostro correptum quoque exstat in epist. sec. ad Theonem, ut & in Heptasticho Thaletis *amicæ & inimicæ*.

12. *& latas nomen servare plateas*] Ita lege ex vet. libro. Nam *πλατεια*, Græc. Sic ad Axiū Paulū scri-

bens, conqueritur plateas nomen perdere propter volgum, ut ipse loquitur, congregem. *Scaliger.*

13. *Per mediumque urbis fontani fluminis alveum*] In Occidentali Burdigalensis agri parte, fontes sunt non pauci : ex quibus aqua quum ad urbem confluit, ejus pars per fossam, secundum muros, in Garumnā fertur. Pars vero ipsam influit urbem, idque duobus locis, inter Episcopi ædes castellumque cognomento *Fari*, ubi *Penga* nominatur, & post adversam earundem Episcopi ædium partem, *DIVICIA* nomine. Exit hæc subterraneo rivo, & per Cloacam, in Garumnā, pone Petri Apostoli. Hunc igitur intelligo dici *fontani fluminis alveum* per medium urbis : in quo tum navale fuisse, satis indicant, quæ subduntur, *Quem pater Oceanus*. Cujus navalis etiam meminit in Eucharistico, auctor anonymos, sed tamen Burdigalensis :

Tandem autem exalto longarum sine viarum,

Majorum in patriam, totisque adventus avitæ,

Burdigalam veni : cujus speciosa Garumna

Manibus Oceani refluxas maris invlehit undas

Navigetam per portam : qua portum spatiosum

Nunc etiam muris speciosa includit in urbe.

Cujus tamen navalis nullum nunc agnoscitur vestigium : sed alterius, quo ampliata urbe Burdigalenses usi sunt in *Penga* supradicto, extra ipsam Aufonii Burdigalam. Hujus clara ex-

B 2

stant

14 Adlabi totum spectabis classibus æquor.

Quid memorem Pario contestum marmore fontem 20

15 Euripi fervere freto ? 16 quanta umbra profundi !

17 Quantus in amne tumor ! 18 quanto ruit agmine præ-

19 Margine contenti bisfena per ostia cursus, (ceps

Innumeros populi non unquam exhaustus ad usus !

Hunc cuperes, 20 Rex Mede, tuis 21 contingere castris, 25

Flu-

stant vestigia cum alia, tum duz turres: quæ ex utraque parte ostii ejus adhuc stant, præter: ex quibus catena quondam per machinas traducebatur. Nunc nullum navigii genus Burdigalam ingreditur: sed omnibus portus, & navale tutissimum, amplissimumque est torus Garumna. *Vinetus.*

14. *Adlabi totum*] Dixerat Virgilius libro decimo Æneidos:

— donec versus ad litora puppes

Respiciunt, totumque allabi classibus æquor. *Vinet.*

15. *Euripi fervere freto*] Est ἑκαπρος angustum fretum Eubœam insulam à Bœotia abscindens, rapidum mare & periculosum: quod septies spatio viginti quatuor horarum æquinoctialium, cursum mutare Strabo scribit libro nono: septies die, ac septies nocte Pomponius Mela libro secundo, alterno cursu fluctibus in vicem versis, adeo immodice fluere, ut ventos etiam, ac plenis velis navigia frustraretur. Titus Livius vero libro viceesimo octavo, ne septies quidem die, sicut fama fert, temporibus statim reciprocare, sed temere in modum venti nunc huc, nunc illuc verso mari, velut monte præcipiti devolutum torrentem rapi. Hinc *Euripi* propter similitudinem quandam angustiarum, fervoris, exundationisque, dictæ aquæ fontium, fluviorumve per fossas, fistulas, tubos, ductæ. Cicero in principio secundi de Legibus, *Ductus vero aquarum, quos isti Nilos & Euripos vocant.* Plinius, Suetonius, &c. Idem.

16. *Quanta umbra profundi*] Ita o-

mnino ex veteri libro reponendam, non unda, ut vulgo. *Scaliger.*

16. *Quanta unda*] *Quanta umbra*, vetus liber. *Vinetus.*

17. *Quantus in amne tumor*] Desideratur hic versus in optimo libro, quod nescio cur *Vinetus* indicare neglexerit. Connexio autem cæterorum hic erat:

Quid memorem pario contestum marmore fontem

Euripi fervere freto ? quanta umbra profundi

Marginis extanti bisfena per ostia cursus Sed, nisi quid fallor, male. Vulgata enim lectionem confirmat, qui paulo post sequitur versus:

Vitree, glaucæ, profunde, sonore, illimæ, opacæ.

18. *Quanto agmine*] Quam magnacopia, sive, quam rapido impetu: quomodo *Servius* agmen accipit, quando dicit *Virgilius* primo *Georgicorum*:

Sape etiam immensum calo venit agmen aquarum. *Vinetus.*

19. *Margine contenti bisfena per ostia cursus*] *Marginis extanti*, pro *marginis contenti* & *cursu* ablativo casu, pro *cursus*, alii legunt. *Bisfena* autem *ostia*, accipio duodecim loca, per quæ aquam fons ille emittebat. *Vinet.*

20. *Rex Mede*] *Xerxes* rex Medorum & Persarum. *Juvenalis* lib. iv.

Suppositumque rotæ solidum mare credimus: alto

Deficisse amnes, epotaque flumina Medo Prudente. — *Vinetus.*

21. *Contingere castris*] Multo melius, quod in eodem Codice, *contingere castris.*

22. Per-

Flumina consumpto quum defecere meatu :

Hujus fontis aquas peregrinas ferre per urbès ,

Vnum per cunctas solitus " portare Choaspem.

" Salve fons ignote ortu, sacer, alme, perennis ,

Vitree, glauce, profunde, sonore, illimis, opace. 30

Salve urbis genius, " medico potabilis haustu ,

" DIVONA " Celtarum lingua, " fons addite Divis.

" Non Aponus potu, vitrea non luce " Nemausus "

Purior ;

22. *Portare Choaspem*] *Χοάσπης* fluvius ita dulcis est, ut Persici reges, quamdiu intra Persidis ripas fluit, solis sibi ex eo pocula vendicant: & quum eundem foret peregre, aquas ejus secum vestiant. Solinus, Plinius, Ælianus, Athenæus, Herodotus, Tibullus, Clemens Alexandrinus. *Vinetus*.

23. *Salve fons ignote ortu*] Anno C H R I S T I millesimo quingentesimo & quadragesimo quarto quum Burdigalenses propugnaculum ad Eulalianam portam extructuri, jaciendis fundamentis locum foderent, reppererunt ad exeuntis sinistram canalem struilem affabre factum, antiquoque artificio, quadrangula forma, qui in superiorem urbem pertinere videbatur. Hic, ni fallor, fons est, quem tantis laudibus effert Aufonius: quemque ideo ignotum ortu dicit, quod raro opere supra terram, sed subterraneo fere, præsertim à capite, ea aqua in urbem perducebatur: sicque videbat nemo, unde conciperetur. *Vinet*.

24. *Medico potabilis haustu*] De fontium mira vi & ingenio, multa Plinius. Iulius Frontinus de aquis urbis Romæ: *Fontium memoria cum sanctitate adhuc exstat, & colitur. Salubritatem enim agris corporibus asserre creduntur, sicut Cajus Amaranus Apollinarius meminit. Horatius in epistola sextadecima de fonte in fundo suo:*

Infirmis capitis finis utilis, astili alvo.
Vinetus.

25. *Divona*] Pro *Divona* veteres libri habent *Duionam*, quod videtur magis Gallicum. non enim à *Divis* dicitur. Nam eo etiam nomine civitas Cadurcorum dicta fuit. Apud Prolemæum legitur *Διωννα*. Et: *Civis in hæc sum*. Scaliger.

25. *Divona*] *Divona* legendum, pro isto *Duiona*. Nam à *Divis* suum fontem appellatum esse, videtur innuere Aufonius. Nec aliter habuit vetus codex Lugdunensis. *Vinetus*.

26. *Celtarum lingua*] Habuerunt initio Celtæ & Galli suam linguam à Latina longe diversam: sed postea à Romanis edomiti, eorum sermonem Latinum didicerunt: quo & hodie fere utuntur, Romanum appellantes. Ita non dubito, quin Celtarum linguam vocet Aufonius, qua suis temporibus, puriore, quam nostris, Celtæ utebantur, hoc est Romanam & Latinam: ac ita *DIVONAM* Celtici, Gallicive fontis nomen esse derivatum a *Divis* & *Diis* Latino vocabulo. *Vinet*.

27. *Fons addite Divis*] Virgilius libro octavo *Æneidos*, ad Herculem: *Salve vera Iovis proles, decus addite Divis. Vin.*

28. *Non Aponus*] Fons est in agro Patavino, & fluvius: cujus aquæ calidæ meminit Lucanus libro septimo. Claudianus in epigrammatibus, Aurelius Cassiodorus Aloisio architecto libro secundo *Variarum*, Cælius Rhodiginus libri tricesimi capite sexto decimo, & Petrus Bembus

Purior; æquoreo non plenior amne³⁰ Timavus.

Hic labor extremus celebres collegerit urbes.

35

³¹ Vtque caput numeri Roma inclyta, sic capite isto
Burdigala ancipiti confirmet vertice sedem.

Hæc patria est: patrias sed Roma supervenit omnes.

Diligo Burdigalam: Romam colo.³² civis in hac sum,

³³ Consul in ambabus. Cunæ hic, ibi sella curulis.

40

LVDVS

in Ætna, pluta de Apono. *Vinetus.*

29. *Nemausus*] Νεμῆσιος, *Nemausus*, & *Nemausum* Galliz Narbonensis urbs. *Γαλιῶας* pro *Γαλλῶας* scriptum habet Stephanus. *Nimes*: ubi qui vulgo fons appellatur, sed qui lacus sit potius, quam fons, dubito an sit, quem hic celebret Ausonius. Alium fuisse suspicor, qui ex proximis collibus in urbem ducebatur: sed cui acciderit, quod Burdigalensi. *Vinet.*

30. *Timavus*] Fons & fluvijs in mare Adriaticum exiens: de quo Strabo, Plinius, Servius in Virgilium, & Vadianus in Pomponium Melam. *Id.*

31. *Vtque caput numeri*] Sic legendum: id est carminis. quo colligitur, Burdegalam (quæ nunc utrique Vasconiz caput est) postremo loco retulisse, ut celebritate sua non minus urbe Roma censeatur. Quam cum primam constituerit in numero, Burdegalam in infimo, caput & hæc fortita loci videatur, ut primus locus, ac novissimus capita utrinque habeantur. Atque hoc pacto *anceps vertex* dubiam etiam poetæ sedem, domiciliumque repræsentet, ac restetur. Qui in altera natus, in altera exceptus est & floruit, utramque dilexit, celebravitque, honoribus in utraque functus fuit. *Mariang. Accurs.*

32. *Civis in hac sum, Consul*] Hæc inversa sunt, & sic restituenda: *Consul in hac sum, civis in ambabus.* Consulem se Romæ fuisse ubique jactat Ausonius, nusquam Burdigalæ. Ne nunc dicam Rectores primos urbium provincialium, coloniarum, & municipiorum nunquam Consules ap-

pellatos esse, ut pulchre docet vir summus Thomas Reinesius in Epistolis ad Rupertum. *Gravius.*

32. *Civis in hac sum*] Secutus antea Judicium Viri Eruditissimi, mihi quæ amicissimi, nunc *intelligo*. Nam non ad proximum τὸ *Romæ*, sed ad *Burdigalam* pronomen hæc referri poterit: quæ urbs in urbium numero propior est; Roma vero remotior, utpote prima. Videtur præterea Poëta sensum suum apertius voluisse ostendere per ea, quæ sequuntur: sic ut *civis in hac sum* idem sit, quod *Cuna hic: & ibi sella curulis* respiciat τὸ *Consul in ambabus*. Burdigalæ igitur noster Ausonius nascendi sorte, ac stricte sumto vocabulo, civis fuit: Romæ vero, & quocumque tempore in patria Consulatu functus est. Qui quidem respectu Burdigalæ Duumviratus potius dicendus fuerat: sed quia magistratus hic alterius illius simulacrum erat, potiore nomine utrumque complexus est.

33. *Consul in ambabus*] Inter scribendum succurrit veteris saxonis, quod in prædio amplissimi præsidis Iosephi Cassiani effossum esse indicavit mihi amicus quidam ante hos aliquot annos. Diu mecum egi an possem illius inscriptionem in memoriam revocare, quia obiter, & ut sit, aliud agens, illam legeram: neque aliter legere quicquam pensavi habui. Tamen, nisi vehementer fallor, videtur mihi ita habuisse: D E C. AVSON. COS. OLYMPIADE LXXXIII. si quid à me erratum est, erit fortasse in ultimis numeris. Nam utrum

III,

III, AN IIII, in ea inscriptione fuerit, non plane memini. Igitur hoc monumento significatur consulatus municipalis, hoc est, Burdigalensis, non consulatus Romæ. Nam Magistratus municipales, qui ex ordine Decurionum deligebantur, pro institutis municipii sui alias *Duumviri*, alias *Consules*, alias *Quinquennales*, nominabantur. Quare quod hic consulatus Ausonii Burdegale numeratur per Olympiadas, est ex instituto omnium municipiorum, quorum majores magistratus erant quinquennales. Propterea & eodem nomine, hoc est *Quinquennales*, etiam in quibusdam municipiis vocabantur, & numerabantur in fastis municipalibus secundum lustra, non ut in Fastis Romanis, secundum annum unum. Quare invenies in veteribus inscriptionibus municipalibus, *Quæstor primi anni*, *Curator secundi anni*, sub talibus *Duumviris*, aut *Quinquennalibus*. De quo lustro quid aliud adferre possum, quod melius hanc rem nobis aperiat, quam nobilem hanc inscriptionem?

T. Flavio. T. L. Hilarioni. Decur. Coll. Fabr. Ex Lustro xv. Vnguento ad Pub. Frag. Lustro xvi. Mag. quinq. Coll. Fabr. Tignariorum Lustro xvii. honorat. & Lustro. xviii. Censor. bis. ad Mag. creandos. Lustro xix. & xx. Iudex. inter. electos. xxi. ab ordine. Lustr. xxii. Claudia. Ti. F. Prisca. Viro optimo. & Flavia Ti. F. Priscilla. Patri. optimo. Sunt & alia quædam monumenta, quæ lustris municipalis mentionem habeant. Ex quibus omnibus per lustra à municipiis, ut per annum singularem à Romanis Fastos notatos fuisse, & consulatus, & Duumviratus, colligimus. At hic Burdigalæ nomine Olympiadum idem intelligitur. Quædam enim municipia ita notasse, verisimile est: quod idem tempus sit & lustris, & Olympiadis.

Quare & post tempora Arcadii Imperatoris, quia propter Byzantium Roma municipium potius, quam sedes imperii videbatur, post vastitatem bellorum Gothicorum, incepta est Romæ per Olympiadas ratio annorum putari. Ut patet ex decreto Tertullii Romanæ urbis Patricii, cuius ultima clausula ita legitur. *Actum est hoc decretum XI. IULII. ANNO IMPERII IUSTINIANI V. XXXXVI. OLYMPIADE.* Verum est, quod dixi, postquam à Gottis vastata fuit, illarum Olympiadum mentionem fieri. alias non temere reperies. & à Christo nato ad v. annum imperii Iustiniani, lvi. sunt Olympiades: ut notatum est in eo decreto. Olympiades has, & lustra fortasse supputabant à prima institutione municipii, aut magistraturum. quod plane mihi ignotum est. Ad has Olympiades aliud non dubito in illo ad Proculum Epigrammate:

Fors eris, ut, lustrum cum se cunctaverit istis

Confectam Proculus signet Olympiadem.

Sed nemo calumniatur, si Olympiadem & lustrum pro quinque annis accipiam: cum sciamus aurum lustrale, quarto quoque anno pendi solitum, atqui quinto anno pendebatur, sed nondum exacto. Variant auctores, ac poetæ in istis, nam lustrum nunc pro quatuor annis, nunc pro quinque usurpant. & *πενταετίας* *ολυμπίας* lustra vocant. Scaliger.

34. *Consul in ambabus*] Qui Consul fuit Romæ, Consul quoque Burdigalæ simul fuit, si Burdigala Romano parebat imperio. Sed potest Burdigalensis civitas, similiter ac Roma fuisse constituta, aliqua saltem ex parte: Consulatumque annum magistratum etiam habuisse. Consules & Cossos hodieque vocitant civitates Galliarum Narbonensis, & Aquitanie nonnullæ, quos binos, ternos, quaternos, senos, populus ad rempublicam administrandam quotannis magistratus creat, quod-

cunque sit hoc antiquitatis vestigium. Burdigalæ vero, hi *Iurati* appellantur, triceni & viceni-quaterni

quondam, deinde duodeni, postremoque seni, cum Senatus sui principe, qui *Major* vocatur. *Vinetus.*

L V D V S S E P T E M S A P I E N T V M.

Aufonius Consul Latino ¹ Drepanio
Pacato Proconsuli.

I Gnosceda isthæc, an gnosceda rearis
³ Attento, Drepani, perlege iudicio.
Æquanimus fiam te iudice: sive legenda,

Sive

¹. *Drepanio*] Drepanius Pacatus, Latinus, cujus extat Theodosio Augusto, qui ad Aufonium scripsit, Panegyricus Romæ, tum dictus, quum ille Maximo Aquilejæ interfecto Romam triumphans rediisset, ad annum Christi trecentesium, & nonagesimum primum, secundum Haloandri rationes, circiterque calendas Septembres, ut Marcellinus Comes memoriz prodidit. Quod autem ad Drepanii Proconsulatum attinet, de illo non memini legere aliud, quam quod in titulo est hujus epistolæ, *Aufonius Consul Drepanio Proconsuli*: & in Technopægnio, *Aufonius Pacato Proconsuli*: ceterum Theodosius princeps benignus, & doctorum admirator fautorque hominum, ut ipse de se scribit, potest Drepanium poetam eximium, oratoremque, ut temporibus illis, egregium, honore aliquo non vulgari ob laudes suas illustri oratione celebratas, eehonestasse. *Vinetus.*

². *Ignosceda isthæc*] sic lege. Attende, inquit, sitne his danda venia & condonandus error, hoc est, an mala sint hæc & occultanda, anne bona & legi digna. Iuvant autem id quæ deinde inferunt: --- --- sive legenda,

Sive legenda præter carmina quæ dedimus.

Terent. in Heauton.

Et gnoscedi & ignoscedi dabitur peccati locus. Mariang. Accurs.

². *Ignosceda*] Non gnosceda. Paronomasia autem & *παρὰ τὸν* ludit Aufonius in his *gnosceda*, *gnosceda*: sicut & in illis secundo disticho, *legenda*, *regenda*, & ultimo pentametro *placeam*, *taceam*. *Vinet.*

³. *Attento Drepani perlege iudicio*] Exstat Latini Pacati Drepanii panegyricus ad Theodosium Augustum, omnium, quos in eo genere perlegerim, elegantissimus. Et cum non hæream, hunc illum esse Drepanium Pacatum, cujus iudicio, tanquam Censoris Doctissimi, Ludum Sapientum gnoscedendum, limandumque dederit Ansonius, sit ut putem, hinc submonitus, panegyricum ipsum depravato una tantum littera authoris sui nomine nunc intelligi. *Drepani* scilicet pro *Drepanii*. Nam ut alibi jam diximus, in prosa quoque oratione, *Drepani* scribere veteres, Drepanium significantes. Nunc autem ni Drepanii scriptum fuerit, Drepanus, non Drepanius, publica consuetudine, significatur. Multa concurrunt, quis concijiam, Drepanium esse hunc, & Aufonio amicissimum. Temporum videlicet ratio. *Vet.*

Sive tegenda putes carmina, quæ dedimus.

Nam primum est meruisse tuum, Pacate, favorem : 5

Proxima defensi cura pudoris erit.

† Possum ego censuram lectoris ferre severi :

Et possum modica laude placere mihi.

Novit equus plausæ sonitum cervicis amare :

Novit & intrepidus verbera lenta pati. 10

Mæonio qualem cultum quæsitivæ Homero

† Censor Aristarchus, norma que Zenodoti.

Pone obelos igitur † spuriorum stigmata vatæ.

Palmas, non culpas esse putabo meas :

Et correctæ magis, quam condemnata vocabo , 15

Apponet docti quæ mihi lima viri.

‡ Interea arbitrii subiturus pondera tanti ,

Optabo, ut placeam : † sin minus, ut lateam.

P R O -

Vterque enim Theodosio Imperatore viguit. Quod patria utriusque Gallia, quod uterque Romæ munere perfundus. Alter siquidem consul, alter proconsul fuit. quid, quod nomine uterque Italò vocatus est? Eruditio vero utriusque tanta, ut de linguæ, doctrinarumque cultu causam nominis plerique interpretentur. Mujusmodi certe vitæ studiorumque paritas doctissimos atque humanissimos conciliat, ac demeretur. eos vero, qui sibi solis sapere videntur, quorumque eruditio vestita est, hostes reddit. *Mariang. Accursius.*

4. *Possem ego*] Libentius scribo : possum. Vel eo quod sequitur :

Et possum modica laude placere mihi. Idem.

5. *Censor Aristarchus*] Hic Grammaticus fuit : cujus veteres tanti fecerunt judicium, ut quem non probaret, Homeri versum non crederent. Ita Cicero, Suidas, Erasmus. Samothrax fuit; Alexandriz vero docuit cum alios, tum regis Ptolemæi sexti, id est, Philometoris filium.

circiter ea tempora, quibus decessisse Terentium in Eusebii Chronicis legimus. Zenodotus vero Ephesius poëta, & Grammaticus, Philetæ discipulus, Ptolemæi primi tempestate floruit. Hic primus Homeri scripta recognovit. Præfuit Bibliothecis, quæ in urbe Alexandria erant, & Ptolemæi filios erudit. Sic Suidas. *Vines.*

6. *Spuriorum stigmata vatæ*] *Στίγματα*, signa, notas carminum non legitimorum & bonorum. *Vines.*

7. *Interea arbitrii*] Aliis verbis, eodem tamen sensu, Papinius præfatus est, lib. 2 Sylvar. *Hæc qualiacumque sunt, Melior charissime, si tibi non displicuerint, à te publicum accipiant: sin minus, ad me revertantur.* Noster præfatione Centoni præfixa, circa finem : *Quæ si omnia ita tibi videbuntur, ut præceptum est, dicas me composuisse Centonem. Et quia sub Imperatore meo tum merui, procedere mihi inter frequentes stipendium jubebis : fin aliter, are dirutum facies : ut cumulo carminis in fissum suum redeat, redeam versus, unde venerunt.*

8. *Sin minus ut taceam*] Præferendam

R 5

dam existimem libri veteris lectionem, *sin minus ut lateam*. Dixerat enim *sive legenda, sive tegenda putes carmine*. præterea non necesse habebat

optare, ut *taceret*, nam illud erat sui arbitrii; sed potius ut *lateret*, quod erat in potestate Pacari, cui scripta sua vel edenda, vel tegenda transmisserat.

PROLOGVS.

Septem sapientes, nomen quibus istud dedit
Superior ætas, nec secuta sustulit,

Hodie in orcheſtram palliati prodeunt.

Quid erubescis tu togate Romule,
Scenam quod introibunt tam clari viri?

Nobis pudendum hoc, non & Atticis quoque:

Quibus

1. *Septem sapientes*] De quibus & eorum sententiis legendus Diogenes Laërtius, ac, si videbitur, Philippi Beroaldi Heptalogus Septem Sapientum libellus non inodorus. *Vinetus*.

2. *Nec facta*] Plinius libro secundo Naturalis historiz de ventis: *Veteres quattuor omnino servare: secuta atque octo addidit*. *Vinet*.

3. *Hodie in orcheſtram*] Ita legendum censuit Petrus Pithæus libro secundo adversariorum. *Pallium Græcorum erat, ut Toga Romanorum propria*. Vnde *Togata & Palliata fabulæ*. *Idem*.

4. *Nobis pudendum*] Legendum ex vestigiis prisce scripturæ:

Nobis pudendum est hoc? Et Atticis quoque.

Optimo sane sensu, cum antea nullo legeretur: *non & Atticis*. Nam negativam illam non habet codex. *Scaliger*.

4. *Nobis pudendum hoc, non & Atticis quoque*] Sic habuerunt omnes nostri codices impressi. Romanis pudendum, Græcis non item, Romano namque iure infames habebantur, qui artis ludicæ, pronuntiandive causa in Scenam prodissent, ut Digestis de his, qui notantur infamia, lege, Prætoris verba. Athenis vero unus erat locus, ubi fierent ludi, agerenturque fabulæ: & in quem

conveniebant Magistratus & populus consultaturi de iis, quæ ad Reipublicæ administrationem pertinerent: nempe Theatrum, quod ludorum agendarumque fabularum gratia proprie factum videtur. Vide Valerium libro secundo de legatis à senatu Tarentum missis, & quæ Diodorus Siculus extremo libro sextodecimo Athenis refert gesta, cum Elatæam Philippus Alexandri magni pater cepisset, anno urbis Romæ quadringentesimo & tertidecimo. Verba vero Æmilii Probi hominis Romani de eadem re ex præfatione in vitas excellentium Imperatorum, subscribam: *Magnis in laudibus in tota fuit Græcia, victorem Olympia citari. In Scenam vero prodire, & populo esse spectaculo nemini in eisdem gentibus fuit turpitudini. Quæ omnia apud nos partim infamia, partim humilia, atque ab honestate remota ponuntur*. Versus autem hic in vetere libro sic mancus fuit:

Nobis pudendum, hoc & Atticis quoque. *Vinetus*.

4. *Nob. pud. h. n. & Atticis quoque*] Bis errat Scaliger, in hoc nempe & decimo abhinc versu male explicando. Proba vero Vineti interpretatio. adi & Cassiodorum l. iv. var. epist. 51. Frontinum lib. 111 stratag. c. 2. aliosque. Sed & in Solope Aufonius: *De more Græco*

Quibus theatrum curiæ præbet vicem.

Nostri negotiis sua loca fortito data :

' Campus comitiis, ' ut Conscriptis curia :

' Forum, atque Rostra ' separatis civium.

10

Vna est Athenis, atque in omni Græcia ,

Ad consulendum publici sedes loci :

' Quam in urbe nostra sero luxus condidit.

10. Ædilis olim scenam tabulatam dabat

Subito

Græco prodes in scenam Solen. Et mox :
Vna est Athenis atque in omni Græcia ,
ad consulendum publici sedes loci. Imo
& in Sicilia, ut ex Timoleonte Plu-
tarchi cognoscimus : in Græcia Asia-
tica, ut ex Aëtis Apostolor. cap. xix.
liquet : in Græcia Magna, sive Itali-
ca, docente Iustino : in Antiochia Syr-
riz, apud Tacitum lib. 11 Histor.
Carrhagine, tradente Apulejo lib. 1
Floridor. omnibusque passim in lo-
cis, ubi Græca studia in honore
fuerunt.

5. *Campus*] Campus Martius, quo
habebantur comitia, Consulium &
aliorum Magistratuum creandi gra-
tia. *Vinetus.*

6. *Vt conscriptis*] Patribus solis &
Senatoribus. *Vinet.*

7. *Forum atque*] Sed & illi corri-
gendo idem codex facem nobis præ-
tulit :

Forum, atq; rostra separat jus civium.
Literula addita adjuv. priscam lectio-
nem quæ habebat

— *separatis civium.*

Malo etiam : *Subito excitatam.* Scalig.

8. *Separatis*] A Patribus Conscri-
ptis, & Senatu, privatis omnibus ci-
vibus. *Civibus* autem & *civium* hic
scribitur. *Vinetus.*

8. *Separatis civium*] Nihil hic mu-
tandum. Opponit enim singulos &
privatos cives Senatui & Comitiis.
Quod liquet ex ipsa compositione :
nam ut *cum* in *comitiis* & *conscriptis*
conjungit, ita *se* in *separatis* disjungit.
Sed & a Scaligero prolata lectio pa-

rum mihi latina videtur, minimeque
prioribus congruens.

9. *Quam*] Sedem, hoc est, thea-
trum. Anno urbis Romæ quingen-
tesimo & nonagesimo nono, ut in
veteribus fastis Romanis notarum
exstat, Censores fuerunt Marcus Va-
lerius Messala, & Cajus Cassius Lon-
ginus. Qui quum theatrum in Vrbe
inchoassent, Publius Cornelius Sci-
pio Nasica prioris anni Consul, au-
dior fuit, ut id destrueretur tanquam
inutile, & publicis moribus noci-
turum. Titus Livius libro 48. Vale-
rius secundo de spectaculis, Vellejus,
Appianus. *Vinetus.*

10. *Ædilis olim sc. t.*] Ædiles inter
cetera & ludos solemnnes procura-
bant : in quibus & fabulæ ageban-
tur. *Vinet.*

10. *Scenam tabulatam*] Ex tabulis
& ligno solo. Cornelius Tacitus li-
bro quartodecimo : *Quippe erant, qui*
Cneum Pompejum incusatum à senioribus
ferroni, quod mansuram Theatri sedem
posuisset. Nam antea subitariis gradibus,
& scena in tempus structa edi solitos, &
reliq. In sequenti autem versu, ex-
citata, & excitatam scribunt nostra
exemplaria. Id.

10. *Ædilis olim scenam*] Distingue
& scribe :

Ædilis olim scenam tabulatam dabat

Subito excitatam, nulla mole saxea.

Grævius. Servius ad lib. 111 Georg.
gic. 7. 24. *Apud majores Theatri gra-*
dus tantum fuerunt. Nam scena de lignis
tantum ad tempus fiebat : unde hodieque
perman-

Subito excitatam nulla mole saxea.

15

Muræna sic, " & Gallius. nota eloquar.

Post quam potentes, nec verentes sumptuum,

Nomen perenne crediderunt, si semel

Constructa moles saxeo fundamine

In omne tempus conderet ludis locum :

20

Cuneata crevit hæc theatri immanitas.

" Pompejus hanc, & Balbus, & Cæsar dedit

Octavianus, concertantes sumptibus.

Sed ego quid istæc? non hac causa huc prodii,

Vt expedirem, quis theatra, quis forum,

25

Quis condidisset " privas partes mœnium :

Sed

*permanet consuetudo, ut componantur
permatæ à ludorum theatralium edito-
ribus.*

11. Et Gallius] Est is Q. Gallius
qui præturæ candidatus cum esset,
quia in ædilitate sua, quam ante an-
num gesserat, bestias non habuisset,
gladiatorium munus dedit cum hoc
titulo, se patri hoc dare. Non du-
bium igitur in ea ædilitate theatrum
saxeum exstruxisse. Porro diligenter
notanda sunt, quæ hic Aufonius scri-
bit de iis, qui primi Romæ theatrum
ex lapidibus excitarunt, cum antea
tumultuaria de ligno erigerentur.
Imo lex proposita fuit, ut tumultua-
ria theatra essent, non perpetua.
Tertullian. in Apol. *Vbi sunt leges,
qua Theatra stuprandis moribus orientia
flammas destruebant?* Fuit id Sæmum, cu-
jus auctor fuit P. Scipio Nafica. Va-
ler. lib. 11. c. xxxi. Livius l. xlviii.
Augustin. de Civitat. lib. 1. cap. xxxi.
Quin & Athenis ipsis tumultuaria
fuerant, antequam *ῥιπαῖον τὸ ἐν
Διονυσῶν* constructum fuisset, dice-
banturque eo tempore *ῥιπαῖα*. Ari-
stoph. *ῥιπαῖον ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἐν Διονυσῶν*.

ῥιπαῖον ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἐν Διονυσῶν
ῥιπαῖον ἐστὶν αὐτὸ τὸ ἐν Διονυσῶν ---

Notanda, inquam, diligenter, quæ
hic scribit Aufonius. Nulquam enim

ea apud ullum alium auctorem te-
mere reperias. tanta bonorum libro-
rum est penuria. Scaliger.

11. *Murena sic & Gallius*] Scenam
tabulatam dederunt. Hi sunt Lucii
Murenæ in prætura ludi, quos me-
morat Cicero in oratione pro Mure-
na, & Plinius libro tricesimo tertio :
ubi de pegmate à Murena in Circo
ducto, in quo fuerunt argenti pon-
do centum & viginti quatuor. Ædi-
litis autem, & ludorum Quinti
Gallii, quem reum ambitus ali-
quando defendit Cicero, meminit
Asconius Pedianus in commentariis
in orationem Ciceronis contra An-
tonium & Catilinam. *Vinetus.*

12. *Pompejus hanc*] Pompejus ille
magnus cognominatus, omnium
primus, ac post illum Cornelius
Balbus, & Augustus Cæsar Octavia-
nus, theatra Romæ exstruxerunt ma-
gnifica. Dio libro tricesimo nono,
& quinquagesimo quarto, Plutar-
chus, Plinius, Suetonius, Tertullia-
nus de Spectaculis, & Tacitus, Val.
Maximus, Augustinus, &c. Vin.

13. *Privas partes mœnium*] Ita le-
go : non *primas*. Scaliger.

13. *Privas partes*] *Privas partes*, Ve-
teres membræ : sed supra *u*, quis-
piam *m*, scripserat. *Vinetus.*

14. *Præ-*

Sed ut verendos, diisque laudatos viros

¹⁴ Prægrederer, ac referrem, quid vellent sibi.

¹⁵ Pronunciare suas solent sententias,

¹⁶ Quas quisque providentium anteverterit.

30

Scitis profecto quæ sint : sed si memoria

Rebus vetustis ¹⁷ cludit, veniet ¹⁸ Ludius

¹⁹ Edissertator harum, quas teneo minus.

L V.

^{14.} *Prægrederer*] Ita vetus liber recte habet, non *progrederer*. Sed versus claudicat. Sed huic malo ita succurritur, puro :

*Sed ut verendos, diisque laudatos viros
Prægrederer agere quid velint sibi.*

Pro illo *agere*, inverso ordine feci, *agere*. Deest autem verbum aliquod, puta, *dixim*, aut *dicam*. *Agere*, inquit, ac vix dixerim, vix divinare possum, quid sibi velint. Hoc unum scio, eos pronunciare solere suas sententias, quas tamen, si quis memoria anteverat, unusquisque novit. Sunt enim vulgarissimæ. Scaliger.

^{14.} *Prægrederer*] *Prægrederer* Badius, & liber antiquus. Posset autem suis numeris constare versus, si sic legeretur: *Prægrederer agere, quidnam velint hi sibi*. Vinetus,

^{14.} *Prægrederer agere*] Nec Scaligeri mihi placet emendatio, nec Vineti. non divinarum huc venit prologus, neque ut non latine loqueretur. Veram lectionem censo :

Sed ut verendos, diisque laudatos viros

Prægrederer, ac referrem quid vellent sibi. Quarta sede spondus est, uti & hoc carmine, & alibi aliquoties.

^{15.} *Pronunciare suas*] D. Augustinus lib. VIII Civ. Dei, cap. II. *Thales Milesius, unus illorum septem, qui appellati sunt sapientes. Sed illi sex vita genere distinguebantur, & quibusdam præceptis ad bene vivendum accommodati. Iste autem Thales, &c.*

^{16.} *Quas quisque providentium*] Lege cum libro veteri: *quasi quisque providentium*. id est, mos est per vetus

cuique sapienti suam attribuire sententiam, tanquam eam quisque primus occupavit, & usu suam fecerit.

^{17.} *Claudit*] *Claudit* *deprecans*, claudicat. Sallustius: *Res seordia claudit*. Terentius deponens extulit :

— *Nunc ubi meam*

Benignitatem sensisti in te claudier ? Scaliger.

^{17.} *Rebus vetustis cludit*] *Claudit* etiam Vetus codex : ut multis in locis *claudere*, *cludere* legitur : *claudere* pro *claudum* esse, & *claudicare*, veteribus quoque fuisse usurpatum legimus. Terentius in actu primo Eunuchi :

— *Nunc ubi meam*

Benignitatem sensisti in te claudier.

In quem locum, & in hæc Chærez, *illum liquet mihi dejerare*, Salustium adducit vetus commentator, qui sic duobus locis *claudere* usurparit. Hoc ergo dicit Ausonius, sicubi *claudit*, *claudicat*, & habet memoria, & tam vetera non meminert, suggeret mox Ludius. Vinetus.

^{18.} *Ludius*] Histrio. Valer. Maximus libro secundo de institutis antiquis. *Idem*

^{19.} *Edissertator*] Lugdunensis exemplar *Edissertator* habebat, vocabulum versui quidem minus aptum, sed ejusdem tamen significationis. Arnobius libro secundo, & septimo adversus gentes: *Edissertate nobis, & dicite, quæ sit causa. Edissertate, inquam, & dicite, quid sit, quod grandinæ torqueat.* Id.

1. Multi

L V D I V S.

DElphis Solonem scripsit fama est Atticum ,
Γνώσι σταλὶν, quod Latinum est, Nosce te.

1. Multi hoc Laconis esse Chilonis putant.

Spartane Chilon sit tuum, nec ne ambigunt ,

Quod introfertur , ὅρα τέλει μακρῆ βίᾳ ,

Finem intueri longæ vitæ quo jubes.

2. Multi hoc Solonem 4 dixit Cræso existimant.

Et Pittacum dixisse fama est Lesbium ,

3 Γίγνωσκε καιρόν. Tempus ut noris, jubet.

Sed

1. Multi hoc Laconis] Inter quos Plinius septimo naturalis Historiæ. Sed Phemonoës, Antisthenes apud Laërtium in vita Thaletis. Aliorum multorum, Clemens primo & secundo Stromatum. Vinetus.

2. Τέλει ὁραῖν] Reposui ex veteri codice, uti & melius, ὅρα τέλει, in imperandi quippe modo proposuisse Ausonium, quo & ipse mox, & olim Solon, liquet ex sequenti versu, finem intueri longa vita quo jubes.

3. Multi hoc Solonem] In quibus Aristoteles, ut post dicemus. Vinetus.

4. Dixit] Pro dixisse, uti paulo ante scripsit pro scripsisse. sic Catull. eam. CXI.

Aut facere ingenua est, aut non promissa pudica,

Ausilena, fuit. Sed data corrumpere Fraudando, est facinus, plusquam meretrici avara,

Qua se toto corpore prostituit.

Ita enim illi versus legendi sunt. In vulgatis est, fraudando efficitur. Item Statius lib. II Thebaid.

Quippe animam subis illa dies, qua, sorte benigna

Fratri, Echionia steterat privatus in aula

Respicens discesse Deos, tropidoque summis

Dilapsos comites, nudum lotus omne, fugamque

Fortuna.

Ita scriptus codex, pro discesse Deos quod à Lutatio aliisque probatum non infectum est, sed minus genuinum. Id enim ex dilapsos, nudum, & fugam liquet. Dein omnia illa exempla quæ Barthius attulit, lectionem hanc unice confirmant. Imprimis illud Maronis:

Excessere omnes adytis arisque relictis Dii, quibus imperium hoc steterat.

& hoc nostri Papinii lib. 8.

— per tentoria sermo

Vnus abisse Deos, dilapsaque numina castris.

Vbi abisse & dilapsa, sicut illic, discesse & dilapsos. Idem verbum itidem mutatum est, utrum rectius haud liquido dixerim, in scriptore belli Alexandrini, cujus hæc sunt verba: *Erat autem magna multitudo oppidanorum in parte Caesaris; quam domicilium ipsorum non moverat: quod ea se fidelem palam nostrum esse simulabat, & descivisse à suis videbatur.* Pro quo scriptus bonæ fidei, discesse.

5. Γίγνωσκε καιρόν. &c.] Ita ex auctoritate optimi codicis lego. Et: Bias Priænus dixit, ὁ πλεῖστον χρόνον. Scaliger.

6. Bias

Sed καὶ ἰστέ, tempestivum tempus est.

10

‘Bias Prieneus dixit, οἱ πλεῖστοι κακοί :

Quod est Latinum, Plures hominum sunt mali :

Sed imperitos scito, quos dixit malos.

Μελέτη τὸ πᾶν, Periandri est Corinthii :

15

Esse Meditationem totum qui putat.

Ἀλυσὸν μέτρον esse dixit Lindius

Cleobulus. hoc est, Optimus cunctis modus.

‘Thales, ἰσγὰ, πάρεστι δ’ αὖτις protulit.

Spon-

6. Bias Prieneus dixit] Prieneus hoc est Prienensis, à Priene Ionum in Asia civitate, trisyllabum est Πριηνεύς, sicut Orpheus dissyllabum Ὀρφεύς. Vinetus.

7. Lydius Cleobulus] Legendum Lindius, Λιδύς quippe Græcum ejus habet apopthegma, & ex Lindo fuisse illum, Strabo & Laërtius asserunt, quanquam Duris, ex Caria. Mariang. Accursius.

8. Thales] Illud ex opinione: Thales, ἰσγὰ, πάρεστι δ’ αὖτις protulit. Neque aliter potest consuli versui, etiamsi omnem lapidem moveris. Ostendam alibi, quomodo tempore Aufonii Thales ultimam corripere. Scaliger. Idem: Habebant hoc peculiare Poëtæ Latini, præsertim ætate Aufonii, ut non solum Græcæ declinationes in Græcis negligerent, & ad regulam Latinorum referrent: sed & quantitatem ita everterent, ut accentu illam tantum metirentur. Idcirco ultimum in Thales corripit. Vt Sidonius:

Alcaeo potior Lyrisset ipso.
Quasi non Thales, & Lyrisset, sed Thali, & Lyrisset dicerent. Sic Q. Cicero dixit Bootis:

Conditur Oceani ripa cuius luce Bootis.
Et ipse Aufonius Getis pro Getes:
Quaque Getis sociis Istrum affulsabat Alanis.

Quanquam meminimus supra nos legere Getes. In iisdem autem, ut jam

diximus, Græcis nominibus non quantitatem, sed accentum spectabant. Quia, ut etiam notat Servius in libello de accentibus, Latini eundem accentum, quem Græci habent, efferunt in Græcis nominibus. Verbi gratia, quia Græcis vox hæc ἑδωλας habet accentum in prima, Latini quoque eodem accentu extulere, idola. Quæ quidem vox semper est datylus apud Prudentium. Græcis dicitur ἑνερπίδης. Eodem accentu Latini, semper extulerunt. Propterea penultimam producit Sidonius, non quantitatem, sed accentum Latinum secutus:

Orchestra quatit alter Euripidis.
Item Græci dicunt μερόναις. Propterea secundam producit idem:

Massaque timet manum ac rudem.
Idem Græci pronuntiant Ἀρσῆς, nomen ejus, qui scripsit Φαινομένης. Sidonius contra veterum Latinorum morem, qui mediam semper producerunt, corripit:

Non hic, si voluit, vacante cura,
Qui sit sideribus notate cursus,
Diversas Arato vias cucurrit.

Denique inspicere totum Sidonium, totum Prudentium, & alios: invenies semper eos non syllabas Græcas, sed accentum Græcorum esse secutos. Sic Aufonius in voce τελαγῶν facit, quia accentus non est in media, quæ longa est, propterea cam corripit:

Per

Spondere qui nos, ' noxa quod præ est, vetat.

•• Hoc

Per totidem partes trigonorum regula currit. Et:

Falgar tetragono aspectus vitale cornu sciat.

Quis audebit dicere Aufonium ignorance literarum Græcarum hoc commississe? Nemo sanus quidem, ut puro. Sed iis temporibus stultum videbatur non ibi producere syllabam, ubi accentus esset, quia is est mos linguæ Latinæ. Adeo ut Plautus in hoc securus sit iudicium vulgi: quia non cum doctis, sed cum plebe sibi rem esse videret. Nam semper apud illum Phædromus est dactylus, quia Græce *φαιδρουμε*. Item quia *φιλων* dicitur accentu in prima, eodem modo mediam corripit. Et nunquam aliter invenies apud Plautum, quin mediam in nomine *Philippus* corripuerit. Quod mirum est in positione. Sed quærenti causam accentum semper præteret. Talia multa sunt apud Plautum, quæ studiosos per se quam opera mea cognoscere malim. Contra ætate Planti, ut in quantitate syllabarum, sic & in declinationibus Latinismos admittabant. Dicebant enim Nestorem, Hæstorem, quomodo Restorem: Mensorem, & similia.

2. *Thales*] *E'ysus*. *παις δ' ἄν*, protulit. Ita Græca hæc in Charmide Platonis, Laërtique Chilone, & sic in Iodoci Badii editione, quum in aliis fere *ἄν* pro *ἄν*. Est autem *ἄν* imperativus, pro *ἄν*, ab *ἄν*, spondeo. *Παις* pro *παις*, adest. *Ἄν*, sive *ἄν* Dorice, noxa, calamitas, damnum. Ceterum si verum hunc sic emisit Ansonius, quia trochæum non admittit metrum Iambicum, in *ἄν* penultimam syllabam produxerit, sicut in *ἄν* Græcus poeta fecit. Ac ita spondæus erit pro Iambo in secunda sede, ut sæpe invenitur posuisset Aufonius: ob eandemque causam primam in

παις, quæ passim corripitur, productam esse voluerit. Quod & Homerum interdum fecisse, Eustathius Homeri & Dionysii commentator ostendit. Sed pro *ἄν*, Lugdunense illud exemplar, scribebat *engia*: quod suspiceris *ἄν* esse debere: & sic Aufonium scripserit non *ἄν*, sed *ἄν*, sine contractione, ut metri secundus pes sit dactylus vel spondæus pro Iambo; & tertius Iambus: verum idem vetus codex *Engia* etiam pro *E'ysus* scribebat in Thalete. *Engiaparadatas* accedimus. ubi nulla fuerit synalœpha. At vero quoniam ambigitur etiam de huius sententiæ auctore. Diogenes namque Chiloni attribuit, quam Aufonius & Oræstichi Græci poeta Thaleti. Patriam autem habuit Laconiam Chilo. Laconia, quæ & Lacedæmonia, in Peloponneso erat. Peloponneses Dorice loquebantur, ut scribit Strabo libro 8. & veteres Grammatici Græci, qui de Dialectis præcipiunt. Dore *η* in *α* mutabant. Contra, Iones *α* in *η* verrebant, nihilque contrahebant: & Ion erat Thales, ex Mileto Ioniz civitate in Asia. Aufonium itaque, qui Thaleti adscripsit hanc sententiam, verisimile est scripserit, *E'ysus* *παις δ' ἄν*. Eos vero, qui Chilonis esse crederunt, *E'ysus* *παις δ' ἄν*. Ceterum de hac sententia, lege Erasmus in extrema centuria sexta primæ Chiladis Adagiorum. *Vincentius*.

9. *Noxa quod præ est*] *Præ est*, hoc est, adest. Ut intro ab *IN*, ita etiam *Præ* à *PR* dictum. Festus: *Præ est* *in*, qui populo se obligat. Interrogatusque à magistratu, si *præ* sit: ille respondet, *præ* si *præ* sit, hoc est, si *præ* est. Quod vere à nobis olim in Varro-nem expositum est. Scaliger.

9. *Noxa quod præ est, vetat*] Antiquus liber, *noxa quia præ est*. Vbi *præ est* pro *præ est*. Quales erant Synalœ-

" Hoc nos monere, feneratis non placet.

20

" Dixi. recedam. legifer venit Solon.

alcephæ multæ in illo, ut annotavimus in carmen viceſimum quintum de Profeſſoribus. *Vinetus.*

9. *Nixa quod præſeſt*] Probat Ger. Voſſius in Etymologico, tanquam ab inuſitato verbo *praſum*, unde participium *praſens* etiam nunc in uſu eſt.

10. *Hæc nos monere, feneratis non placet*] Elias Vinetus explicat, *fenore obligatis*. Ego potius, *fenerantibus* vel *feneratoribus*, qui collocare ſolent *fenori*. Nam hi nollent homines terreri, ne ſpondeant: quia me-

tuunt futurum, ut ſic minus certum ſit illis creditum. *Gronovius.*

11. *Dixi recedam*] Ineptiſſime illud vulgo editur: *Dixere quidam legifer venit Solon*. Et hanc quoque lectionem vetus liber retinet. Ego ſane lego. *Dixi. recedam*. nam ex vitioſa ſcribendi conſuetudine natum eſt hoc mendum, cum ſcriberent: *Dixi. requebam*. Quod igitur recte à nobis hæc emendata ſint, habes exemplum infra in Cleobulo:

Dixi. recedam. ut ſit modus. venit Thales. Scaliger.

S O L O N.

DE more Græco prodeò in ſcenam Solon,
Septem Sapientum fama cui palmam dedit.
Sed fama non eſt iudicii ſeveritas.

' Neque me eſſe primum, veſtrum aut imum exiſtimo,
Æqualitas quod ordinem nescit pati.

5
Recte

1. *Neque me eſſe primum*] Ita de induſtria emendavi, cum & hac parte vetus codex vitioſus eſſet. Sequens verſus confirmat conjecturam noſtram, ſed præſertim ille:

Ne primus eſſet, ne vel imus quiſpiam.
Scaliger.

1. *Neque me eſſe primum, veſtrum autem exiſtimo*] Sic verſus hic in omnibus noſtris exemplaribus. qui plenus reddetur, ſi pronomen verbo *eſſe* poſtponere auſus. ſed iſtud *veſtrum* mihi non placet. Quippe quod nec ad ſapientum cœtum, nec ad ſpectantium turbam quomodo referatur, video. Pro quo *verum* ſubſtituebat vetus codex. Sicque habere poteſt verſus non male:

Neque eſſe me primum, verum unum exiſtimo.

Vt nolit Thales ſibi vindicare primum locum inter ſeptem Sapientes, ſed ſe dicar unum duntaxat eſſe ex illis. *Vinetus.*

1. *Veſtrum aut imum*] Non alloquitur ſapientes, ſed ſpectatores. At *veſtrum* ad ſpectatores tantum referri poteſt, quum ſe ſapientum nec primum, nec imum eſſe velit dicere. corrige igitur:

Neque me eſſe primum eorum aut imum exiſtimo.

Niſi potius Lugdunenſis libri ſcriptura amplectenda eſt, in eo enim:

Neque me eſſe primum verum unum exiſtimo.

Vbi *eſſe me* tranſponit Vinetus. Melius, quod deinceps in mentem venit:

Neque me eſſe primum horum, nec imum exiſtimo.

S

2. Luſit

Recte olim ineptum Delphicus¹ iussit Deus
 Quærentem, quisnam primus sapientum foret,
 Vt in orbe tereti² nomina eorum incideret:
 Ne primus esset, ne vel imus quispiam.
 Eorum è medio prodego gyro Solon:
 Vt quod dixisse Cræso regi existimor,
 Id omnis hominum secta sibi dictum putet.

¹ Græce coactum: ὄρε πέλῳ μακρῆ βίῃ:

Quod longius sit, si Latine edisseras:

10

¹ Spe-

2. *Lusit Deus*] Lego: Recte olim ineptum Delphicus iussit. Melius enim, quam vulgatum. *lusit*. Sed ἀρχαῖος μὲς est, iussit illum ut incideret. pro iussit, ut ille incideret. De quo loquendi genere, quia plena sunt eo Plauti, Terentii, Lucretii, Varronis, & aliorum, præsertim Græcorum monumenta, nihil præterea addam. *Scaliger*.

2. *Delphicus lusit Deus*] Apollo. Vetus liber, ait, pro *lusit*. *Vinetus*.

2. *Delphicus lusit Deus*] *Iussit*, *Scaliger*: & bene. Sic Plautus Aulular.

Pici divitiis, qui aureos montes colunt, Ego solus supero.

Quam loquendi rationem non intelligunt, qui mutant. Cæsar l. i. Bell. Gall. Aut rem frumentariam, ut satis commode supportari posset, timere dicebant. Aristophanes in Nubibus: Ἀνίρετ' ἀπὶ Χαερὶφῶντος Σαυρογίτης, ψύλλων ὀπίσθους ἀλλοιτο τὴν ἀντὶς ποδῶς, Terentius in Adelphis: Illam ut vivat, optant. Sunt & alia sexcenta apud Virgilium, Petronium, Ciceronem, Plantum, exempla, quæ adscribere piguit. Non debuit igitur Ianus Douza illum in Menæchmis Plauti locum sollicitasse:

— si me consulas,

Nummum illum, quem mihi dudum pollicitus es dare,

Iubeas, si sapias, porculum offerri tibi.

Vbi το nummum illum in nummo illo commutatum ire voluit. sed perperam. Est vero Plantinus ille locus huic nostro persimilis. Aufonius mox:

Vinctumque pedicis aureis secum jubet. Reliquum quod esset vite, totum dederet.

Non dissimulabo tamen in veteri libro legi ait pro *iussit*. Sed sic sibi metrum non constat.

3. *Nomina eorum incideret*] Ex libro veteri luculenter illa emendantur: Hoc vult: sciscitante quodam, quis septem Sapientum illorum primus esset, Apollinem iussisse, ut in pileorum nomina inciderentur. Ita nullus erit primus, nullus ultimus, quia in sphæra neque πρῶτον, neque ὀψιῶν est, inquit Plato. *Scaliger*.

3. *Vt in orbe tereti nomen insertum incideret*] Corrigendum suspicamur, incertum, non insertum. Quæ facilissima unius literæ in alteram transicio esse potuit. Vt *Concissorium*, & *Consilium*. Sæpius pro *Concilio*, & apud Ovid. in primo Amorum, pueriliter: Non me nupsisti consiliante seni. pro conciliante. Mariang. Accursius.

3. *Nomen insertum*] Hoc puto erat in Lugdunensi nominum serum. Nomina eorum legi debere arbitror. *Vinetus*.

3. *Vt in orbe tereti nomina eorum inscriberet*] Exemplar optimum, nominum seriem incideret. Sed ut ita legamus metri ratio non patitur. Incideret tamen bonum. Sic in Epist. xxi ad Paulinum:

Læte incide notas. arefescens charta tenebis.

4. *Græce coactum*] Ita concinnius idem liber. *Scaliger*.

⁵. Spe-

5. *Spectare vita jubeo cunctos terminum.*

15

6. Proinde miseros, aut beatos dicere

7. Evita : quod sunt semper ancipiti statu.

Id adeo sic est. si queam, paucis loquar.

8. Rex, an tyrannus, Lydiae Croesus fuit

His in beatis, dives insanum in modum,

20

9. Lateribus aureis templa qui divis dabat,

Is me evocavit. Venio dicto obediens,

Meliore ut uti rege possint Lydii.

Rogat, beatum prodam, si quem noverim,

10. Telana dico civem non ignobilem.

25

" Pro

5. *Spectare vita*] Ovidius de Cadmo, tertio Metamorphoseon :

— Sed scilicet ultima semper

Exspectanda dies homini, dicitque beatus

Ante obitum nemo supremæque funera debet. Vinetus.

6. *Proinde*] Lege ex veteri libro :

Proinde miseros, aut beatos dicere

Evita : quod sunt semper ancipiti statu.

Tantum in veteri dicit scriptum erat, non dicere. Quod excusari, quanquam satis frigide, posset. At ut hodie editur, quis intelligat ? Scaliger.

7. *Eventa quod sunt*] Habebat *Eveta* pro *Evita* vetus liber : *Evita*, quod sunt semper. Vinetus.

8. *Rex an Tyrannus*] Egregiam opem nobis præstitit vetus liber, quam ne is quidem omni ex parte incolumis & integer. Croesus, inquit, siue eum tyrannum, siue Regem Lydiz mavis appellare, annumeratus fuit inter hos beatos, quos vulgus ante mortem *μυνησθη*. In veteri libro erat, *His in beatus*. Scaliger.

8. *Rex an Tyrannus*] Id est, siue. vid. Heinf. ad Ovid. Fastos p. 53. & Mercetum ad Didym. Cretensem lib. 1.

9. *Lateribus aureis*] Ausonius nimis obscure & ambigue rem expressit. *Qui dabat templa lateribus aureis*, id est, qui lateres aureos donarium offerebat Diis, & in eorum templis

consecrabat. De hac ipsa historia Varro apud Nonium :

Ludon fluens sub Sardibus flumen tulit Aurum, later quod conquadravit regius.

Sed & ita hic versus explicari potest : *Dabat templa lateribus aureis*, id est, faciebat, ut dii haberent instructa & ornata lateribus aureis templa, quæ antea Diis nulla erant tantis divitiis famigerabilia. Non hanc enim Ausonii fuisse mentem credibile est, è lateribus aureis templa constructa. Ita quidem Gregorius Magnus in dialogis : *Ibi quadam mira potentia edificabatur domus, qua aureis videbatur laterculis construi.*

10. *Telana*] In eodem scriptum est, *Tellana*. Alii tamen *Τέλλαν* vocant. Scaliger.

10. *Telana dico civem*] Herodotus, Plutarchus, & Diogenes, non *Telana*, qui beatus pro salute patriæ discernens parta gloria interierit, sed *Tellum* nominant hoc est *Τέλλαν*. Neque secundas beatitudinis partes *Aglaa*, sed Cleobi & Bitoni tribuunt. Quanquam hos Lucianus in primis beatorum facit, *Tellum* in secundis. Plinius vero *Phedium* eundem vocat. Porro ipsum Aglaum Plinius, Valerius, & Solinus asserunt beatum quidem ab oraculo Apollinis (non autem

" Pro patria pugnans iste vitam objecerat.
 Despexit. alium quærit. " inveni Aglaum :
 Fines qui agelli proprii " nunquam excefferat.
 At ille ridens, Quo dein me ponis loco ,
 Beatus orbe toto qui solus vocor ?
 " Spectandum dico terminum vitæ prius :
 Tum judicandum, si manet felicitas.
 Dictum moleste Crœsus " accepit. at ego

30

Relin-

autem à Solone) judicatum. Nec
 Crœsum sed Gygem Lydiæ quoque
 Regem, sciscitatum venisse Pythium
 Apollinem. Plin. & Valer. Maxim.
Mariang. Accursius.

11. *Pro patria pugnans*] *Objicere* ca-
 put periculis, telis, nota sunt. Sed ob-
 jicere vitam pro patria nihil est, nec La-
 tini sic loquuntur. Scripsit Aufonius:
Vitam abjecerat, hoc est, contempserat,
 nihili fecerat servandæ patriæ causa.
 Pro quo Virgilius, *projicere animam*
 dixit vi Æn.

--- lucemque petofi

Projicere animam.

Et Lucanus :

*Projeci vitam, comites, tutusque futura
 Mortis agor stimulis.*

Abjici & projici dicuntur, quæ con-
 temnuntur, & vili habentur. Phœ-
 drus: *Agros abjiciet macha*. Seneca,
 de benef. *Gratus esse adversus quen-
 quam potest, qui beneficium aut superbe
 abjecit, aut iratus impiegit*. Cicet. xvi
 ad fam. epist. 21. *Etiā reliquias tuas
 misera projicias?* Sic Florum intelligo
 lib. ii. cap. xvi. *Quid signorum, quid
 vestium, quid tabularum raptum, in-
 censum atque projectum est hoc est con-
 temtum, vili venditum*. Gravius.

12. *Inveni Aglaum*] Lucianus ali-
 ter in dialogo, qui inscribitur Cha-
 ron, & *ἰπτοκοπῆτης*, & Plutarchus
 in vita Solonis, Herodotus libro pri-
 mo, & Ioannes Tzetzes primo ca-
 pite. *Vinctus*.

12. *Inveni Aglaum*] Puto poetæ
 scriptum fuisse, *Invenio Aglaum*. Vti-

tur enim præsentī ferme ubique
 tempore. In veteri libro tamen pau-
 lo supra, *veni*, pro *venio dicto ob*. &
 mox, *τὸ qui deest in seq. versu*. &
 potest me iudice negligi.

13. *Nunquam excefferat*] Verba
 sunt Valerii Maximi, libro septimo,
 capite de felicitate. Meminit Solinus
 quoque felicitatis Aglai. Confimilis
 & Claudiani senex Veronensis. *Vinct.*

14. *Spectandum dico*] Plato in Epi-
 nomide: *ὃ φημι εἶναι δυνατόν αἰσθη-
 τῶν μακροῦς τε καὶ ἀδαιμόσιον
 ἦδ' ὅλῳ, πῶλῳ ἰδῆναι· μίχεται δὲ ἐν
 τῷ ὅλῳ, τῷ τε διορίζομαι*. Scriptori
 Ecclesiastici cap. xii. *Μὴ μακροῦς
 αὐτοῦ ὡς τελευτῆς αὐτοῦ*. Sopho-
 cles OEdipo Tyranno :

*Ὅτ' ἐστι θνητὸν ὄντ' αἰεὶνῶν τῶν τι-
 λῶν αἰώνων ἰδεῖν*

*Ἡ μίραν ἰπτοκοπῆτης, μαδὶν ὀλ-
 βίζαν, πρὸς αὐ*

*Τύρμυ τῷ βίῳ περιόρη, μαδὶν αἰ-
 γονὸν παῖδι.*

Crœsus apud Lucianum in Charon-
 te: *Εἰ γὰρ ἡ κατάρμυ, ἢ σὺ δὲ καὶ ἀ-
 δαιμόνιον εἶναι; Σο. εἰδέναι οἶδα, Κορ-
 σι, λῶ μὴ ὡς τὸ τελεῖν ἀφίση τῷ
 βίῳ· ὃ γὰρ ἰδῆναι αἰετὸς ἰλιχῶ
 τῷ τῶντων, καὶ τὸ ἀχει ὡς τὸ τῶν
 ἀδαιμόνιων ἀφελῶναι*. Respiciat huc
 D. Augustinus lib. ix Civitat. Dei.
 c. xiv. *Quidam enim conditionem suam
 humiliter inspexerunt, negaveruntque ho-
 minem capacem esse beatitudinis posse,
 quamvis mortaliter vivit*.

15. *Accepit*] Emendo: *Distum mo-
 leste Crœsus accipit*. Exco. & illa αἰσθη-
 τῶν

Relinquo regem. bellum ille in Persas parat,

" Profectus. victus. vinctus. regi deditus.

35

" At ille captus, funeris ipse instar sui.

" Qua flamma totum se per ambitum dabat ,

Volvens in altum fumidos æstu globos.

40

" At penè sero Cræsus ingenti sono ,

O vere vates ; inquit : ô Solon, Solon.

Clamore magno ter Solonem nuncupat.

Qua voce Cyrus motus, extingui jubet

Gyrum per omnem, & destrui ardentem pyram.

45

Et commodum profusus imber nubibus

Repressit ignem. Cræsus ad regem illico

" Deductus lectam per ministrorum manum

Inter-

ditus eleganter concepta in Exemplari :

Profectus, victus, vinctus, Regi deditus. Ut semper elucescat in eruditissimo poëta foelix veterum Comicorum imitatio. Scaliger.

15. *Acceptit. at ego*] *at* , non agnoscit verus liber. lege, *accipit. ego.* producitur ultima, uti solet, ob distinctionem.

16. *Profectus, victus, vinctus, regi deditus*] Ita fuit in membraneo codice. Inter hunc autem versum, & sequentem, *At ille captus*, qui nec ipse sine mendo est, desunt versus multi. *Vinet.*

17. *At ille captus*] Sed omnium mendorum monstra superat prodigiosus ille versus, ita in veteri scriptura conceptus : *At ille captus funeris instar sui.* Nam quo modo vulgo legitur, commentitium est. Quid igitur illo faciemus ? confugiemus ad veterem scripturam, hoc est, ad ejus vestigia odoranda. Putamus enim ita scripsisse :

At illico aptant fune. instat ar sui.
Quin flamma, &c. Hoc est, præparant

illum, ut ardeat. Sic Virgilius dixit : *Instabant fulmen*, de Cyclopibus loquens. *Arsus* idem quod Varroni *arsura*. *Instabant arsi*, ut dicebant, *parare vestes indutus, amictui*. Hæc ego cenfeo, ut multa alia, Aufonium imitatione prisorum autorum scripsisse. Quid quod necesse est apparari rogam, ejusque fieri mentionem ? aliter enim interruptus est sermo, neque ullum ex vulgata editione sensum emere possis. Scaliger.

18. *Qua flamma*] Altera lectio : *Quin flamma*. *Vinetus*.

19. *At pene sero Cræsus*] In veteri membranceo erat, *hac pene sero*. Lego : *Ac pene sero*, ut referatur ad *funeris instar sui*. Nisi malis, *Hic pene sero*.

20. *Deductus lectam*] Ita lego. Scaliger.

20. *Per ministrorum*] Ne sit hic trochæus, Pulmannus legeret :

Per administrum ducitur lectam manum.

Possent etiam legi :

Ministrum per lectam ducitur manum. *Vinetus*.

Interrogatus, ²¹ quem Solonem diceret :
 Et quam ciendi causam haberet nominis , 50
 Seriem per omnem cuncta regi edisserit.
 Miseratur ille : ²² vimque fortunæ videns ,
 Laudat Solonem : ²³ Crœsum in amicis habet.
 Vincitumque pedicis aureis secum jubet
 Reliquum quod esset vitæ, ²⁴ totum degeret. 55
 Ego duorum regum testimonio
 Laudatus, & probatus ambobus fui.
²⁵ Quodque uni dictum est, quisque sibi dictum putet.
 Ego jam peregi, qua de causa huc prodii:
 Venit ecce Chilon. Vos valete, & plaudite. 60

20. *Deductus ministr.*] Lege simpliciter: *Ministrorum perducitur lecta manu.*

21. *Quem Solonem diceret*] Ita de industria lego, non *qua* in Solonem, hoc est: interrogatus quem vocaret, & quare vocaret. *Scaliger.*

22. *Vimque fortuna videns*] Ita & *Nemesin* Capitolinus in Maximo appellavit: quam eandem esse cum Fortuna ex aliorum opinione Martianus Capella refert libr. i. de Nupt. Philogiz. Et noster in Protrep. conjunxit: *Abfistas Nemesi, feras & fortuna jocantem.* Hic igitur & pro Nemesi accipi potest, quæ *μεγαλοφρο*

νῦν Crœsum puniverat: quæ sinistra scilicet Iovis est. Hic enim Κελευθὸς ὁ ὑπερηβαν ἀγαν Φορημῶν ἐπεὶ δὴν βασις. *Æschylus* in *Perlis* v. 772.

23. *Crœsum in amicis habet*] Forte, *et in amicis habet.* *Pulmannus.*

24. *Totum degeret*] *Degere*, vetus codex.

25. *Quodque uni dictum est*] *Supra: Ut quod dixisse Crœso regi existimor, Id omnis hominum secta sibi dictum putat.*

Menander: Ὑπὲρ γὰρ ἐνὸς ἀλέων ἀπαντὸς νῦν ἐστὶν. *Terentius Adelph.* *Hac cum illi dico, Micio, tibi dico.*

CHILON.

¹ **L**umbi sedendo, oculique spectando dolent ,
 Manendo Solonem quoad sese recipiat.
² Hui, quam pauca quam diu loquuntur Attici :

Vnam

1. *Lumbi sedendo, oculique, &c.*] Conjunctionem particulam vetus lexiō non habuit, qua rursus exclusa, libentius etiam legerim, *aspectando.* Imitatus est Plautum in *Menzch.* act. v. sc. iii.

Lumbi sedendo, oculi aspectando dolent,

Manendo Medicum, dum se ex opere recipiat. *Mariang. Accursius.*

2. *Hui quam pauca*] Illud *Hui* non habet locum in versu, sed est *παραπύρρον*, ut *φω* apud poetas Tragicos. Versus vero primus est ex Plauto in *Manzchmis.* *Scaliger.*

2. *Quam*

Vnam trecentis versibus sententiam

Tandem peregit ; meque respectans abiit.

Spartanus ego sum Chilo, qui nunc prodeco.

³ Brevitate nota, qua Lacones utimur ,

Commendo nostrum γινῶθι σεαυτὸν , *Nosce te ,*

⁴ Quod in columna jam tenetur Delphica.

⁵ Labor molestus iste, ⁶ fructi est optimi ,

⁷ Quid ferre possis, quidve non, dignoscere :

Noctu, dique quæ geras, quæ gesseris ,

Aduf-

2. *Quam pauca quam diu*] Sic omnia alia exemplaria. Lugdunense : *Hnicquampaucadinloquuntur Attici.* Vbi huius admirantis interjecto pro huic legi potest. *Vinetus.*

3. *Brevitate nota*] Ipsum vero præter ceteros Laconas breviloquum fuisse notant Lærtius & Suidas, & ab Aristagora Milefio hanc verborum rationem Chiloniam fuisse appellatam.

4. *Quod in columna*] Cicero lib. v. de Fin. cap. 16. *Intrandum est igitur in rerum naturam, & penitus, quid ea possulet, pervidendum. Aliter enim nosmetipsos nescire non possumus. Quod præceptum, quia majus erat, quam ut ab homine videretur, idcirco assignatum est Deo. Iubet igitur nos Pythius Apollo noscere nosmetipsos. Cognitio autem hac est una, ut vim nostri corporis animique norimus, sequamurque eam vitam, qua rebus ipsis perfruatur.*

5. *Labor molestus*] Plautus Pseudolo act. iv, sc. 2.

S. Ecquam in angiporto hec hominem tu novisti, te rogo ?

B. egomet me. S. pauci isthuc faciunt homines, quod tu prædicas.

Nam in foro vix decimus quisque est, qui ipse se bouerit.

Πάντων μέγιστον μάθημα τῶν vocat Clemens Al. lib. iiii, c. i. Pzdag.

6. *Fructi*] Villitatis. Idem genitivus apud Terentium, ut Carisus monuit. *Vinetus.*

7. *Quid ferre possis*] Theocritus Eid. xv.

Οἷος Ἀ' ἡδυνῆς, ἐφεξῆς ἄρ' ἐπὶ δύνδρην,

Παύσινται, πλείονα πειράσθης, ὅσον αὖτ' ὅζω.

*Ante omnia, inquit Seneca, necesse est seipsum aestimare ; quia ferre plus nobis videtur posse, quam possumus : De Tranquill. cap. iv. & cap. v. Aestimanda sunt deinde ipsa, qua aggredimur ; & vires nostra cum rebus, quas tentaturi sumus, comparanda. Debet enim semper plus esse virium in virtute, quam in opere. E'πεὶ, ut ait Plutarchus, τὸ τ' πλεονεξίας ἴσχυι χαλεπὸν ὃ δύναμαι πλεονάζειν, ἐπὶ τῷ μὲν τ' βῆν. Cui simile Adagium Apuleius apud Nonium refert : *Qui celocem rogere nequit, onerariam petit.* Martialis lib. xii, Epigr. 99.*

Qui sua metitur pendere, ferre potest. Tam multa sunt in hunc sensum apud veteres scriptores, Græcos pariter & Latinos, ut & ipsa tantum nomina citare tædiosum sit. Sed pauca tamen notabo. videlicet Horatium in Arte, Senecam de Ira lib. 3. cap. 7. Senec. Trag. Hercule Fur. v. 68. Ciceronem ad Cæcil. in Divinat. c. xii. Ovid. lib. 2 Artis. P. Syrum in Mimis, Senec. cap. xv de Providentia, Hesiodum lib. 2. E'ργ. Quintilianum lib. 11 Institut. in fine, Properitium lib. iiii. el. vii. Antholog. Græc. l. ii. c. 211. Athenæum l. viii. pag. 351.

Aduſque puncti tenuis inſtar quærere.

Officia cuncta, pudor, honor, conſtantia,

In hoc : & illa ſp̄reta nobis gloria.

Dixi. Valetē memores. Plauſum non moror.

15.

C L E O B U L V S.

Cleobſulus ego ſum, parvæ civis inſulæ,
Magnæ ſed auctor, qua clueo, ſententiæ :

Ἀείρων μέτρον quem dixiſſe exiſtimant.

Interpretare tu, qui orchestræ proximus,

Gradi-

1. *Parvatiſſimæ inſula*] Rhodi inſulæ
parvæ urbs fuit Lindus Cleobuli pa-
tr̄ia. *Vinetus.*

2. *Qua cluo*] Legitur, &, *quam
cluo*, &, *quam cluo*. *Cluo* autem ter-
tia inflexione, & *cludo* ſecunda anti-
quiores Latini uſurparunt. Lucretius
libro primo :

*Detulit ex Helicone parenti fronde coro-
nam.*

*Per gentes Italas, omnium qua clara
clueret.*

Et libro tertio :

*Utilitas invenietur, & opportuna clue-
bit.*

Sunt porro, qui Græcum verbum eſſe
exiſtimant. *cluo*, id eſt, κλύω, quod
audio valet : quamvis varia ſignifi-
cet, doceantque Grammatici agen-
di, pariendi, & neutra ſignificatio-
ne uſurpari. Nonius Marcellus *cluerē*
pro nominari, Lucilium, Pacuvium,
Ennium, Varronem dixiſſe probat.
Hermolaus Barbarus *cluere* duo ſigni-
ficare ſcripſit, *eſſe* & *pugnare*. Sed
Baptiſta Pius, Plauti & Lucretii in-
terpres, *cluere* pro *eſſe* accipiendum
negat : de *cluere* pro *pugnare* Her-
molao ſubſcribit : citatque Plinii duo
loca : unum, illum, ubi de Clypei
etymo Grammaticos reprehendit
Plinius, qui à *cluendo* dictum trade-
bant : ſed quo *cluendi* ſignificatu non
ſatis mihi exprimit Plinius. Alſe-

rum, hunc ex libro quinto & decimo :

*Quippe ita traditur, Myrtē verbena
Romanos Sabinoſque cum propter uaptas
virgines dimicare voluiſſent, depoſitu ar-
miſ pacificatos in eo loco, qui nunc ſigna
Veneris Cluacina habet. Cluere enim an-
tiqui pugnare dicebant. Sic legit etiam
Lilius Ferrarienſis. ſed habet tamen
codex meus purgatos pro pacificatos, &
purgate pro pugnare. Illud vero Lucre-
tius clueret, idem Pius apparet, &
fulgeret, interpretatur : ſed quid ſi
clara clueret, illic ſit, res præclare ge-
ſtas hominum laudaret, prædicaret,
celebraret? Si itaque legas hic, *qua
cluo*, id erit, qua ſententia, ſeu per
quam ſententiam ego clarus ſum, &
memoror, qua ſignificatione *clues*
accipiendum fuerit in verſu 21 Iam-
bici epiſtolæ Auſonii ad probum : ſi
vero *quam cluo*, ſignificabit, *quam
ſententiam eſſeto & celebros*. *Vinetus.**

3. Ἀείρων μέτρον] In Epigr. Græ-
cis lib. 1. cap. XLVIII.

Πάν το πᾶσιν ἀκραιῶν, λόγῳ
ἐν πικραῖς.

Ὡς καὶ τῷ μάλιστα τὸ πᾶν ἐν
πικρῷ.

Plautus Pænulo A& 1. ſc. 4r.

*Modus omnibus in rebus, ſeror, opti-
mum eſt habitus.*

*Nimiam omnia nimium exhibent nego-
tium hominibus ex ſe.*

4. *Qui orchestra proximus*] Pars
theatri

Gradibus propinquis in quatuordecim sedes :

Ἀριστον μέτρον an sit *optimus modus* .:

Dic. annuisti. gratiam habeo. 'persequar

Per ordinem. 'poëta dixe isthoc loco

'Afer videtur vester, VT NE QUID NIMIS.

'Et noster quidam, 'μηδὲν ἄζαν. Huc pertinet 10

Vterque sensus, Italus, seu Dorius :

1° Fandi, tacendi, somni, vigiliæ est modus ,

Beneficiorum, gratiarum, injuriæ ,

Studii, laborum. Vita in omni quicquid est ,

Istum

theatri fuit, locus chori, & saltantium apud Græcos, auctore Polluce, dicta quasi saltatorium, inquit Budæus in annotationibus. Ορχήστρου enim salto & gesticulor significat, unde nomen habet. Apud Romanos vero in orchestra sedes habebant Senatores, teste Vitruvio libro quinto : Equites vero, qui secundus erat ordo à Senatoribus, in gradibus proximis spectabant quatuordecim numero. Pro proximus autem legitur & maximus : quod quicquid sit, potest Aufonianus hic Cleobulus, Equitibus istis Romanis illud μέτρον ἀριστον ideo occinuisse, quod ex eo ordine essent publicani, genus avarum, & in exigendis vectigalibus plerumque immane. Vinetus.

5. Persequar] In hisce multum iuvit me vetus scriptura, quanquam corrupta. Vide quantum ex hac emendatione vulgatam damnare possis. Iſto loco, hoc est, in theatro. Scaliger.

6. Dixisse ex isto loco] Lugdunensis codex :

Per ordinem jam dixisse ex isto loco. Vinetus.

6. Poëta dixe] D. Hieronymus ad Demetriadem de serv. virginitate : Philosophorum quoque sententia est μετρίτης δέκτος, ὑπερβολὰς κακίας ὀνεί. Unde & unus de septem sapientibus μηδὲν ἄζαν, id est, nequid, aut ni-

mis. Quod tam celebre factum est, ut comico quoque versu expressum sit.

7. Afer poëta videtur] Terentius in Andriz principio :

--- Nam id arbitror

Apprimè in vita esse utile, Vt nequid nimis. Vinetus.

8. Et noster quidam] Reperitur apud Euripidem, Theognidem, & alios veteres poëtas istud Μηδὲν ἄζαν, ut docebit Erasimus in Adagiis : quod Soloni, Chiloni, Stratodemo eadem Tegeatæ attributum scribit Clemens Stromatum primo. Idem.

9. Μηδὲν ἄζαν] Varro apud Nonium :

Quid aliud est, quod Delphica canat columna literis

Suis, Ἀζαν μηδὲν, quam nos facere id ad mortalem modum

Mediocrum, ut quondam patres nostri loquebantur ?

Euripides Hippol. v. 261.

Βίους δ' ἀνθρώποις ἰπποκρίτους

Φασι σφαιδρὸν ὡλίον ἢ τέρπειν.

Τῆς δ' ὑπερβολῆς μάλιστα πολεμεῖν.

Οὕτω τὸ Λίαν γ' ἡσσαν ἐπαινοῦ

Τὴ Μηδὲν Ἀζαν.

10. Fandi tacendique & cibi & somni modus] Ita Badiana editio, & aliz. sed vetus liber,

Fandi tacendi somni vicinus modus.

Nos, ni fallimur, depravatum locum pristino nitore restitimus.

Istum requirit optimæ pausæ modum.

15

Dixi. recedam. ut sit modus. venit Thales.

T H A L E S.

' Milesius Thales sum : ' A Q V A M qui principem
Rebus creandis dixi, ' ut vates Pindarus.

* * * *

' Dedere piscatores ' extractum mari.

Namque hi iubente Delio me legerant :

5

' Quod ille munus hoc sapienti miserat.

Ego recusans non recepi : at reddidi

Ferendum ad alios, quos priores crederem.

Dein per omnes septem sapientes viros

Missum, ac remissum rursus ' ad me referunt.

10

Ego receptum consecravi Apollini.

Nam,

1. *Milesius Thales sum*] Optimum exemplar, *Milesius sum Thales*. Ita ut ultimam in *Thales* auctor videatur corripuisse. Scaliger.

2. *Aquam qui principem*] Cicero lib. 1. de nat. Deor. cap. x. & lib. 11, Acad. cap. 37. Theodoretus term. 11. D. Augustinus lib. viii, cap. 11 Civ. Dei. Schol. Homer. Il. 8. Clemens Alexandrin. p. 42. Servius ad v. 364. lib. iv Georg. Virgil. Laërtius in ejus vita. Sidon. Apollinaris c. xv.

3. *Vt vates Pindarus*], *Qui incipit Olympia*. A *εἰς τὸν πόδα* Plutarchus libro primo de placitis Philosophorum, Cicero, Laërtius, Seneca, Augustinus, Lactantius. Vinetus.

4. *Dedere*] Ante versiculum tertium, deest tale quid :

Cuique olim iussu Apollinis tripodem aureum

Dedere piscatores extractum mari.
Scaliger.

5. *Extractum mari*] Vide hanc Historiam apud Laërtium de Thalete, & Valerium Maximum libri

quarti capite primo. Vinetus.

6. *Quod ille munus*] Hæc ita lego fere ex auctoritate veteris libri. Scaliger.

7. *Ad me deferunt*] *Referunt* vetus codex. Alii omnes *deferunt*. Sed præpositio *Re* inseparabilis, quam naturaliter brevem esse putamus, Grammatici veteres in his verbis longam etiam observarunt, *Religio*, *Reliquia*, *Redeo*, *Rocido*, *Reduco*, *Refero*, *Reficio*, *Refugio*, *Relatum*, *Repello*, *Reperio*, *Carrisus*, *Euryches*, *Donatus*, *Velius*, *Cællius*, *Servius*, cum aliis quibusdam : quare ibi consonantem geminandam censuerunt, *Religio*, *Reliquia*, &c. Alii sunt quibus ista geminatio videtur minus necessaria : quam & in antiquis libris observasse se negant : quum Lugdunensis *Repperit* per duo pp. scriberet etiam quando nihil opus esset, correpta nimirum *Re* in iv versu Epigrammatis vicesimi tertii : sed qui in *recidit* quod est in quarto Parentalium, nihil geminavit, neque hic in *referunt*. Vinetus.

8. 15

Nam, si sapientem deligi Phœbus jubet,
Non hominem quemquam, sed deum credi decet.

'Is igitur ego sum. causa sed in scenam fuit

Mihi prodeundi, 'quæ duobus ante me :

15

Affertor ut sententiæ fietem meæ.

Ea displicebit ; non tamen prudentibus ;

Quos docuit usus, & peritos reddidit.

10. Nos ἰσχυᾶ, πάρεσι δ' ἄτη, dicimus :

11. Latinum est, *Sponde : noxia est præsto tibi.*

20

Per mille possum currere exempla, ut probem

Prædes vadesque poenitudinis reos.

Sed

8. *Is igitur ego sum*] Lego ita ex eodem libro. Scaliger.

9. *Qua duobus ante me*] Tres tamen sunt ante illum. Sed placuit ita Ausonio dicere. Nam nihil vetat. Scalig.

9. *Qua duobus ante me*] Atqui tres prodierunt, Solon, Chilon, Cleobulus. tribus itaque debere legi cunctandum non videtur, aut ante Cleobulum persona ejus reponenda. Talia ferme aut oculos legentium, aut conjecturam fallunt. Nisi quis etiam duobus defendat, quoniam Chilon non prodierit, ut sibi sententiam affereret, sed veluti Apollinis Delphici interpretaretur. atque hinc subdiderit, *plausum non moror*. Mariang. Accurs.

10. *Nos ἰσχυᾶ*] Quia sententia hæc aliis, non etiam soli Thaleti tribuitur, & effertur Dorice, ἰσχυᾶ, πάρεσι δ' ἄτη, propterea semper Dorice hic posita fuit. Atqui si ejus autor est Thales, nullo modo potest, quia Thales Ionice loquutus est. Quare saltem ἄτη, non ἄτη dicendum fuit. Et superius in Ludio velis nolis, ut constet versus, ita efferenda fuit ea chria :

Thales, ἰσχυᾶ, πάρεσι δ' ἄτη, protulit.

Quomodo Thales ultimam corripiat, alibi dicemus. Scalig.

10. *Ἐἰσχυᾶ πάρεσι δ' ἄτη* ecce dicimus. Latinum id est *sponde noxia præsto tibi*

est.] Mendosum æque Græcum apophthegma ac Latina ejus est interpretatio. Lego itaque, ἰσχυᾶ πάρεσι δ' ἄτη. Vt cum superius ab Iudione quoque receletur ἰσχυᾶ πάρεσι δ' ἄτη. Fideiussioni damnum adest. Quæ sequuntur nos pudore nostro non corrigimus, sed ita corrigendum videri (quousque certiora ex vetustis fortasse codicibus dabunt alii) ostendimus. Vt, id, particula (quo modo prius fuerat) amoveatur, legamusque non *sponde*, sed *spondenti*. hoc modo: *Latinum est, spondenti noxia præsto tibi est.* Nec fortasse contemnendum illud; *Latinum id est: Sponde, noxia præsto tibi est.* Mariang. Accursius.

10. *Ἐἰσχυᾶ πάρεσι δ' ἄτη*] Mirum in illo Apophthegmate, non dico omnes recentiores interpretes, nam quid de his mirum? sed Ausonium ἰσχυᾶ pro verbo accepisse, & *sponde* veritisse. Nomen est, non verbum, nec verbi imperandi modus. Quod si esset, ab agendi verbo ἰσχυᾶ, veniret, quod hoc sensu Græcis non usurpatur. Sed in patiendo forma ἰσχυᾶ, ἄτη est *sponde*, non ἰσχυᾶ. ἰσχυᾶ non est *sponde*, sed *sponsio*: & ἰσχυᾶ scribendum esset, ut esset *sponde*, ab ἰσχυᾶ παρ. Salmasius. Fallitur Vir maximus, ut vel ex Aristophanis Pluto liquet.

11. *Latinum est*] Ita legito. Scaliger.

12. *Mamæ*

Sed nolo quemquam nominatim dicere.

Sibi quisque vestrum dicat, & secum putet,

Spondere quantis damno fuerit & malo.

25

Gratum hoc officium " maneat ambobus tamen.

Pars plaudite ergo : pars offensi explaudite.

12. *Maneat ambobus*] v. c. *manet* : & paullo ante, *sibi quisque verum dicat*. *Mox, expludite, & excludite*, pro *explodite*; ut *defraudare* alibi, pro *defraudare*. Non capio tamen, si ut hoc officium monendi *ambobus gratum maneat* petit, (sponsori nempe, & sponsorem praeibenti) quomodo inferre

possit, ergo *pars plaudite, & pars explodite*. Puto *manet* rescribendum, hoc sensu: quanquam id meum dictum quisque vestrum fateatur esse verum, tamen hoc spondendi officium tam sponsori, quam cui spondetur gratum manet, & frequentatur, licet suo cum damno.

B I A S.

' **B**ias Prieneus dixi, οἱ πλείους κακοί.

Latine dictum suspicor, ' *Plures mali*.

' Dixisse nollem, ' VERITAS ODIVM PARIT.

Malos sed imperitos dixi, & barbaros :

Qui jus, & æquum, & sacros mores negligunt.

5

Nam populus iste, quo theatrum cingitur,

Totus bonorum est. hostium tellus habet,

Dixisse quos me creditis, Plures malos.

Sed nemo quisquam tam malus iudex fuit,

Qui non bonorum partibus se copulet.

10

Sive ille vere bonus est, seu dici studet,

Iam fugit illud nomen invisum mali.

Abeo. Valet, & plaudite. plures boni.

P I T.

1. *Bias Prieneus dixi*] puto legendum:

Bias Prieneus sum. dixi, οἱ πλείους κακοί. Scaliger

1. *Bias Prieneus dixi οἱ πλείους κακοί*] Ita nostra omnia exemplaria: & *Prieneus* si trisyllabum est hoc loco, sicut ante in Ludio, absque synalopa scandendus versus erit. *Vinetus*.

2. *Plures mali*] Sic ferme Sophocles: *Τὰ πλείους φερὸν ἀίχρῃ φερῶντος βροχῶν.*

Nonius de Doctorum Indagine: *Vetorum memorabilis scientia PAVCORVM numerum pro bonis ponebat; ΜΥΖΤΟΣ contra malos appellabant. Plures culpam dignos, dixit Horatius l. 1. sat. iv.*

3. *Dixisse nollem*] pro duobus hisce unicus tantum erat in optimo libro, quique sufficere posse videatur: *Dixi, sed imperitos dixi & barbaros.*

4. *Veritas odium parit*] Terentius in principio Andriae. *Vinetus*.

1. *Mi-*

P I T T A C V S.

¹ **M**itylena oriundus Pittacus sum Lesbius,
 Γίγνωνσκε καιρὸν, qui dixi sententiam.

Sed iste καιρὸς, ² tempus ut noris, monet :

Et esse καιρὸν, tempestivum quod vocant.

³ Romana sic est vox, ⁴ *Venito in tempore* :

⁵ Vester quoque ille comicus Terentius,

Rerum

1. *Mitylena oriundus*] Ortus pro oriundus vetus liber. Μιτυλήνη urbs est insulæ Lesbi, Pittaci solum natale. Pro dixi autem, docui, idem vetus. Vinetus.

2. *Tempus ut noris*] Tempus & occasionem distinguit Cicero libro de Invent. c. xxvii : *Occasio autem est pars temporis, habens in se alicujus rei idoneam faciendi aut non faciendi opportunitatem. quare cum tempore hoc differt. nam genere quidem utrumque idem esse intelligitur: verum in tempore spatium quodammodo declaratur, quod in annis, aut in anno, aut in aliqua anni parte spectatur: in occasione ad spatium temporis faciendi quadam opportunitas intelligitur adjuncta. quare cum genere idem sit, sit aliud, quod parte quadam & specie, ut diximus, differat.* Seneca Epist. xxi, Epicurus ait: nihil esse tentandum, nisi cum apte poteris tempestiveque tentari: sed cum illud tempus diu captatum venerit, exsiliendum est.

3. *Romana sic est vox*] Sic Latini loquuntur. Terentius in quarto actu Andrix :

In quibus sic illudatis. *Veni in tempore.* Ibique in tempore, opportune, exponunt vetusti commentatores. Elidit autem i vocalem finalem verbi *Veni*, Terentianum metrum. sed in Ausoniano nulla synalopha, ubi nec *venis* pro *veni* scribendum : quoniam nec Pyrrhichius, nec Trochæus Iambico conveniunt. In secundo autem actu *ταυτὸν παραγέμινον* non

servus Dromo, sed Syrus sic loquitur:

In tempore ad eam veni, quod rerum omnium est

Primum. Vinerus.

4. *Veni in tempore*] Lege, *venito* (vel *venire*) *in tempore*. Non venit scilicet in mentem Vineto, quod sæpe antea sibi animadversum notaverat, in membranaceo vocalem ut plurimum negligi, quæ eliditur. in eo igitur cum sit *Veni in tempore*, quam prodidi lectionem in contextum recipere non dubitavi. Sic inferius in Genethliaco : *Admitto ut reducem*, &c. Vbi in veteri libro erat, *admit ut reducem*. Eadem scribendi ratio etiam Valerio Maximo mendum attulit lib. i. c. vi de Pompejo : *Sed invicta leges necessitudinis pectus, aliqui procul ab amentia remotum, prodigia ista iusta affirmatione perpendere passa non sunt.* Itaque dum illa elevat, (non ille) auctoritatem plenissimam, & opes privato suffragio exceliores, omniaque ornamenta, qua ab ineunte adolescentia ad invidiam usque contraxerat, spatio unius diei confregit. plenissimam pro amplissimam erat in MS. Ita vero uti distinxi locum fuisse distinguendum, cuivis facile probaverim. Elevare enim hic est, verbis deprimere, extenuare, minuire. Ipse Valerius lib. i. c. vii. De Alex. M. *Adjecto versu græco, qui fidem somniorum elevat.*

5. *Vester quoque ille*] Terentii ex fabula Heautont. hæc sunt :

In

Rerum omnium primum esse tempus autumnat ,
 Ad Antiphilam quo venerat servus Dromo
 Nullo impeditam, temporis servans vicem.
 Reputate cuncti, quotiens offensam incidat ,
 Spectata cui non fuerit opportunitas.
 Tempus me abire, ne molestus. Plaudite.

10

In tempore ad eam veni, quod rerum omnium est primum. | monis, qui ad Bacchidem venerat, non ad Antiphilam. *Mariang. Accursius.*
 Verum Syri verba ea sunt, non Dro-

P E R I A N D E R.

EPhyra creatus huc Periander prodeo ,
 Μελέτη τὸ πᾶν qui dixi : & qui dictum probō ,

4 Meditationem id esse totum, quod geras.

Is quippe solus rei gerendæ est efficax ,

Meditatur omne qui prius negotium.

Adversa rerum, vel secunda prædicat

Meditanda cunctis ' comicus Terentius.

Locare sedes, bellum gerere, aut ponere :

Magnas, modicasque res etiam, parvas quoque

Agere volentem, semper meditari decet.

Nam segniores omnes in cœptis novis ,

10

Medita-

1. *Periander*] substituunt alii in hujus locum *Anacharsin*, alii *Epimenidem* Cretensem, alii *Mysonem*. Vide præter Laërtium in vita Thaletis, *Excerpta Constantini* ed. Vales. p. 235, & 513. *Clementem Alex.* p. 299. *Theodoretum* p. 80.

2. *Ephyra*] *Corintho*. *Stephanus Vinetus*.

3. *Μελέτη τὸ πᾶν*] *Μελέτη τὸ πᾶν* apud *Stobæum* capite tertio, sive verbum sit *μελέτη* pro *μελέτης*, seu nomen pro *μελέτη*, *Dorica dialecto*. Alia vero sententia *Periandro* assignatur in *Carmine Græco*. *Vinet.*

4. *Meditationem id esse totum*] Sic *Mariang. Accursius*. Idque prorsus

est *μελέτη τὸ πᾶν*. *Gnomæ Græcæ*: *Βαλλὼ ὃ πάντος περιγυμᾷ* ὁ *Θεόλαμβος*. *Pythagoras* in aureo carmine :

*Βαλδὺς ὃ ἀνὲρ γυμ, ὅπως μὴ με-
 ρε πύλη*. *P. Syrus* :

*Deliberandum est diu, quod statuen-
 dum est semel.*

Vide & quæ *Isoocrates* in epist. ad *Iasonem Tyrannum*. in præc. versu lumbens legerim, & qui dicto probō.

5. *Comicus Terentius*] In principio secundi actus *Phormionis*. Atque sic *Ausoniani* illi sapientes *Terentium* jam ter citaverint, *Græci* *Latinum* hominem, & quadringentis annis, aut plus eo, natu minorem : quod non

Meditatio si rei gerendæ defuit.

Nihil est, quod ampliore curam postulet,
Quam cogitare, quid gerendum sit. 'dehinc
Incogitantes' fors, non consilium regit.

15

Sed ego me 'ad partes jam recipio.' Plaudite,
Meditati, ut vestram rem curetis publicam.

non video quantum in re ficta, &
ludicra sit indecorum. *Vinetus.*

6. *Dehinc incogitantes*] Cicero in
Oratore cap. xxiii. *Sed ingredientibus*
considerandum fuit, quid ageremus. nunc
quidem jam, quocumque feremur, danda
nimirum vela sunt. *Alcæus:*

Ἐκ γῆς χερσὶ καὶ πόσιν ὁδόν,
Ἐπὶ δύνασιν, καὶ παλαίμῳ ἔχει.

Ἐπεὶ ὁ καὶ πάντα γένηται,
Τῷ παρόντι πρὸς ἑνὶ δαίμονι.

7. *Fors*] fortuna, casus. legitur &
fors. *Vinetus.*

8. *Ad partes me recipio*] In veteri
libro fuit, *ad patres.*

9. *Plaudite meditati*] Vetus liber,
meditamini.

E O R V N D E M

' S E P T E M S A P I E N T V M

S E N T E N T I Æ,

Septenis versibus ab eodem

Aufonio explicatæ.

B I A S P R I E N E V S.

Quænam summa boni? Mens, quæ sibi conscia
recti.

'Pernicies homini quæ maxima? Solus homo
alter.

Quis

1. *De iisdem vii Sapient.*] Est & a-
liud de iisdem Heptastichon apud
Pseudo-Hyginum in Mythol.

Optimus est, Cleobulus ait, modus,
incola Lindi.

Ex Ephyræ Perianthro doces, cuncta ut
meditanda.

Tempus nosce, inquit, *Mirylenis*
Pistacus ortus.

Plures esse malos, Bias ait, *autumat ille*
Prieneus.

Milesiusque Thales sponsori damna
minatur.

Nosce, inquit, tetc, *Chilon Laodamo-*
none cretus.

Cecropiusque Solon, ne quid nimis,
induperabit.

Nec non apud Apollinarem Sido-
nium, *Carm. ii.*

Nec minus hac inter veteres audire So-
phistas,

Mileta

Quis dives ? ¹ Qui nil cupiat. Quis pauper ? Avarus.

Quæ dos ⁴ matronæ pulcherrima ? Vita pudica.

⁵ Quæ casta est ? de qua mentiri fama veretur.

Quod prudentis opus ? Quum possit, nolle nocere.

⁶ Quid

*Mileto quod crete Thales vadimoniam
culpæ;*

*Lindie quod Cleobule canis, modus
optimus esto:*

*Ex Ephyra totum meditaris quod
Periander:*

*Attrice quodve Solon finem bene re-
spicis xvi;*

*Priene Bie, quod plus tibi turba ma-
lorum est;*

*Noscere quod tempus, Lesbo sate Pit-
tace, suades:*

*Quod se nosse omnes vis ex Laceda-
mone Chilon.*

Qui & Carm. xv. respiciendus.

2. *Pernicies hominum qua maxima ?
solus homo alter*] Legendum: homini
non hominum. Quod ostendit & par-
ticula, alter, & sententia ipsa ex se-
ptimo Nat. Hist. *At hercle homini plu-
rima ex homine sunt mala.* Et Cicero
11 de Officiis: *Vt magnæ utilitates ad-
ipiscimur conspiratione hominum atque
consensu: sic nulla tam detestabilis pestis
est, qua non homini ab homine nascatur.*
Mariang. Accursius.

2. *Pernicies homini*] Notum illud
Plautinum. Afinar. act. 11, sc. 14.

*Lupus est homo homini; non homo,
quum, qualis sit, non novit.*

Nec non adagiale illud, *Homo homini
Deus*: quod dictum Boccalinus Sa-
tyrice perstringens mutandum cen-
set in, *Homo homini homo.* Sed, quod
magis ad nos, Plinius una opera e-
mendandus est, cuius lib. 11. c. 11, 12,
hæc verba sunt: *Deus est mortali iuvare
mortalem; & hac ad æternam gloriam
via.* Scribe: *Deus est mortali iuvans
mortalem.* quæ ferme Heracliti sen-
tentia est, cuius hæc apud Clem.
Alex. verba sunt: *Αὐτὸς ὁ θεὸς ἰούει
τὸν ἄνθρωπον.* vide quæ Erasmus in Ada-
giis & Cicero. & Strab. citavit. Contra

ea Auctor Distichorum de moribus:

*Quum tibi proponas animalia cuncta
timere:*

*Vnum præcipio tibi plus hominem esse
timendum.*

Lycurgus vetus Poëta:

*Οὐκ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγέρας ἡμεῖς
τὸν Ἀνθρώπου; εὐδὲ μάλιστα
ἡμεῖς.*

*Πλατὺς ἐπὶ τῇ ἑκάστῃ, τὸν δὲ ὅσον
ἡμεῖς.*

3. *Qui nihil*] In Bibliotheca sode-
lium Dominicalium Burdigalæ anti-
quum membraneum librum reperi,
in quo erat bona pars scriptorum u-
triusque Senecz, ac inter alia sen-
tentiarum illarum, seu proverbiorum, ut dice-
bantur, Annæ Senecz. Mimi scilicet
illi, quos Desiderius Erasmus est
interpretatus: quibus adscripta & hæc
heptasticha Ausonii erant, tacito au-
ctoris nomine, adeo, ut siquis illa
aliunde non novisset, Senecz opus
esse credidisset. Ex eo itaque codi-
ce, loca aliquot huius opusculi resti-
tuimus. Quod idem Erasmus & Bru-
cherius quidam Trecentis sunt in-
terpretati: siquid in eo tibi occurre-
rit minus perspicuum. *Qui nihil cu-
piet.* Cupiat, vetus exemplar. *Vinetus.*

4. *Matronis*] *Matrona*, rectius ve-
tus codex: quia mox subditur, *Quæ
casta?* Vinet.

5. *Quæ casta est*] Versus primore
quidem specie planus, si intendas
autem acrius, subobscurus. Nos poetam
significasse sentimus, neminem
omnino castam inveniri ex Ovidio:
Castæ est, quam nemo rogavit. Mariang.
Accursius. Sed errat, ut liquet ex
precedente versiculo. Huc referri po-
test illud Cæsaris responsum, *Vxorē
Cæsari etiam ab suspitione liberam esse
oportere.* Vide Sueton.

6. *Quid*

¹ Quid stulti proprium? Non posse, & velle nocere.

6. *Quid stulti prop.*] Vetus codex, | verbum est in precedenti versu. Vi-
Quod, ut subintelligas opus est: quod | netus.

PITTACVS MITYLENÆVS.

¹ L Oqui ignorabit, qui tacere nesciet.
Bono probari malo, quam multis malis.

² Demens superbis invidet felicibus.

³ Demens dolorem ridet infeliciū.

Pareto legi, ⁴ quisque legem sanxeris.

5

Plures amicos re secundā ⁵ compara.

Paucos amicos rebus adversis proba.

1. *Loqui ignor.*] Ejusdem est artis, recte tacere, & recte loqui. *Erasmus.*

2. *Demens sup.*] Stultitiz est, cruciari felicitate malorum, quasi in vulgariis bonis sita sit felicitas. *Idem.*

3. *Demens dol.*] Æque stultum est gaudere calamitate malorum, quasi non & ante fuerint infelices. *Id.*

4. *Quisque legem sanxeris*] Temporibus Ausonii & supra dicebatur quisque, pro *quisquis*: quod in Cypriano, Prudentio, Sidonio, & aliis notare potes. Sic in Epigrammate in Virgilium:

Longe erit, à primo quisque secundus eris. Scaliger.

4. *Quisque legem*] Parisinus, & vetus codex, *quisque* scribunt, quod metro melius convenire videtur: & pro *quisquis* seu *quicunque* multos auctores usurpasse annotavimus in Sidonium. *Vinerus.*

5. *Compara*] Sic legit Erasmus, & in sequenti versu *probes*. Nos vero ex vetusto codice, *compara*, & *proba*, *Proba* etiam habet Parisiensis. *Vinerus.*

CLEOVLVS LINDIVS.

Q Vanto plus liccat, tam libeat minus.

Fortunæ invidiæ est immeritus miser.

Felix criminibus nullus erit diu.

Ignosceas aliis multa: nihil tibi.

¹ Parcit quisque malis, perdere vult bonos.

⁵ Majo-

1. *Parcit quisque bonis, prodece vult bonis*] Alii corrigunt, *quisque*. Nos potius ex MS. Cod. *quisque*. ut in Pittaco: *Pareto legi quisque legem sanxeris*. sensus est. Quicunque parcit bonis, cis quidem ipsi captat imponere.

Bonis enim dare veniam videtur, ut blanda, verum subdola, licentia abusi; deteriores fiant. Vetus tamen ipsa lectio:

Parcit quisque malis, perdere vult malos.

T

Et

^a Majorum meritis gloria non datur.

^b Turpis sæpe datur fama minoribus.

Et sunt codices qui habeant: *Parcit quisque malis prode re vult bonis. Quare meminisse illud apud Crispum ex Oratione C. Memmii oportet: Ne ignoscendo malis, bonos perditum eatu. Mariang. Accursius.*

1. *Parcit quisque*] Qui bonos viros tradit in manus bonorum, is servat, non perdit. Quanquam suspicor legendum:

Parcit quisque bonis, perdere vult malos.

Ut sit sensus, qui malos, ac nocentes afficit supplicio, is miseretur bonorum & innocentium, quos ab horum violentia liberat. Et *quisque*, durius positum est, pro *quisquis*. Erasmi.

1. *Parcit quisque bonis*] Video, quid hic alii. Sed haud dubie scribendum: *Parcit quisque malis, perdere vult bonos.* Nam *quisque* positum pro *quisquis*. Qui non punit malos scelerum convictos, plures facit, & in causa est, ut corrumpantur ac mali fiant nonnulli eorum, qui adhuc videbantur & credebantur boni; quia vident facinus

patranti utile atque impunitum fuisse. Eodem quodammodo pertinet illud Terentianum: *Nos trape culpa facimus, ut malis expediat esse.* De quo egimus in observationibus, propter vicinum: *Ita fugias, ne prater casam.* Gronovius.

1. *Parcit quisque bonis*] *Parcit quisque malis, perdere vult bonos.* Pulmanus. explicat Ansonii mentem P. Syrus: *Bonus nocet, quisquis perpercerit malis.* Haud multum diversum illud Gracchi apud Ciceronem: *Abesse non potest, quin ejusdem hominis sit probos improbare, qui improbos probet.*

2. *Majorum mer.*] Laus parentum non tribuitur posteris. Erasmi.

3. *Turpis sæpe datur forma minoribus*] Vetus lectio, *fama.* Ex majorum, inquit, bene gestis rebus non dari gloriam. Sed ex eorundem infamia sæpe etiam minores infici nomenque obliterari. Nam *muneribus*, ex vetustis quibusdam, quo minus probemus, ratio syllabæ in asclepiadeo facit. *Mariang. Accursius.*

PERIANDER CORINTHIUS.

N Vnquam discrepat utile à decoro.
^a Plus est sollicitus magis beatus.

Mortem optare malum, timere pejus.

^b Faxis ut libeat, quod est necesse.

Multis terribilis, caveto multos.

^c Si fortuna juvat, caveto tolli.

Si fortuna tonat, caveto mergi.

SOLON

1. *Plus est*] Id est, quo quisque ditior, hoc magis sollicitus vivit. Erasmi.

2. *Faxis ut*] Quod necesse est fa-

cere, fac ut libenter facias. Idem.

3. *Si fortuna*] Ne extollaris fortunæ prosperitate. In rebus adversis ne frangaris animo. Idem.

1. Dico

SOLON ATHENIENSIS.

¹ Dico tunc beatam vitam, quum perfecta fata sint.
 Par pari ² jugator conjux. ³ quicquid impar,
 diffidet.

Non erunt honores unquam fortuiti muneris.
 Clam coarguas propinquum, ⁴ propalam laudaveris.
 Pulchrius multo parari, quam creari nobilem.
⁵ Certa si decreta fors est, quid cavere proderit ?
 Sive sint incerta cuncta, quid timere convenit ?

1. Dico tunc beatam] Erasmus & verus exemplar legunt:

Dico tunc vitam beatam, fata cum perfecta sint. Vinetus.

1. Dico tunc beatam] Pulmanni liber: Tunc beatam dico vitam, cum perfecta fata sint. quod probo.

2. Jugare] Vetus codex addit r, Jugator, idque rectius. Quicquid impar diff. sic vetus codex. Nam illud quod impar est, diffidet, metri ratio ferre

non potest. Vinetus.

3. Quicquid impar] Diffidet, quod impar est. Erasmus.

4. Quem palam] Erasmus & vetus exemplar, sed palam. Vinetus.

4. Quem palam] Melius Pulmanni liber: propalam laudaveris.

5. Certa si] Si fatum vitari non potest, quid prodest praescire? sin incertum, stultum est timere, quod an eventurum sit, nescias. Erasmus.

CHILO LACEDÆMONIVS.

Nolo minor me timeat, despiciatque major.
¹ Vive memor mortis, ² uti sis memor & salutis.
 Tristia cuncta exsuperans aut animo, aut amico.
 Tu bene si quid facias, non meminisse fas est.
³ Quæ bene facta accipias, perpetuo memento.

Grata

1. Vive memor] Sic fuge turpia, quasi hodie moriturus. Sic cura honesta studia, quasi semper victurus. Quando hic versus depravatus est, suspicor ita legendum:

Vive memor mortis, ut sis memor & salutis.

Aut sic:

Vive memor mortis, ne sis immemor & salutis. Erasmus.

2. Uti sis memor & salutis] Vetus

codex hoc sic habet: Vive memor mortis, item vive memor salutis. Vinet.

2. Uti sis memor] Pulmanni liber: item vive memor salutis.

3. Quæ benefacta.] Cum septenis versibus singulorum totidem apophthegmata explicentur, Chiloni & Thaleti singulis singula periere. Quæ tamen nos in quibusdam exemplariorum fragmentis invenimus, in hunc modum:

T 2

Qua

Grata senectus homini, quæ parilis iuventæ,
 * Illa iuventa est gravior, quæ similis senectæ.

Qua beneficia accipias, perpetuo memento.

Item Thaletis aliud :

Cum falso laudas, tunc & amice noces.

Quorum alterum vix dignum anxia poetæ facundia recepimus. Alterum omnino indignum, sed certe commode ex eadem sententia deductum, cuius in Lælio meminit M. Tull. Demosthenem, in Oratione illa egregia ~~et~~ *supra* contra Æschinem imitatus. Beneficia, inquit, meminisse debetis, in quem collata sunt, non commemorare qui contulit. Vt si supposititii putandi ambo partus sint, ac

spurii, non diversi tamen generis, atque ex colluvione dissidentium prognari videantur. Neque illud transiliendum, in supradictis fragmentis competisse nos, septem ultima Apophthegmata non Thaleti adscripta sed Anacharsidi, Scythæ. Qui & ipse inter Græcæ sapientes est habitus. De quorum numero (ut Laetius colligit) ingens quæstio, nec minor dissensio. *Mariang. Accursius.*

4. *Illà iuventa est gravior*] Hoc modo ex veteri codice malo legere, quam, *illà iuventus gravior.* Vinetus.

THALES MILESIUS.

T Vrpe quid ausurus, te sine teste time.

Vita perit, mortis gloria non moritur.

Quod facturus eris, * dicere sustuleris.

* Crux est, si metuas, vincere quod nequeas.

Quum vere objurgas, sic inimice iuvas.

Quum falso laudas, * sic & amice noces.

Nil nimium satis est. ne sit & hoc nimium.

1. *Thales Milesius*] Mariangeli, nec non Pulmanni codex : *Anacharsis Scythæ.*

2. *Dicere sustuleris*] In MS. *dicere distuleris.* Mariang. Accursius.

2. *Dicere distuleris*] Sic verus liber, alii *dicere sustuleris.* Inimice autem hic, & amice, vocativus pro nominativo,

sicut in carmen vicissimum Parentalium monuimus. *Vinetus.* imo adverbium potius, ut alibi ostendimus.

3. *Crux est*] Auget sibi molestiam, qui timet, quod vitari non potest. *Erasmus.*

4. *Tunc & amice nocet*] Vetus Pulmanni : *sic & amice nocet.*

De iisdem septem Sapientibus, è Græco.

* **S** Eptenis patriam sapientum, nomina, voces,
 Versibus expediam: sua quemque monosticha dicent:
 Chilo

1. *Septenis patriam sap.*] Latina hæc, quæ inter Virgiliana, Ausoniana, Si-

donianaque carmina reperiuntur, cuiuscunque sint auctoris, ex Græcis fa-

8a

Chilo, cui patria est Lacedæmon, Noscere seipsum.
 Periander, Trepidam moderare Corinthius iram.
 Ex Mitylenæis, Nimium nil, Pittacus oris.
 Mensuram optimum, ait * Cleobulus Lindius, in re.
 Exspectare Solon finem docet, ortus Athenis.
 Plures esse Bias pravos, quem clara Priene.
 Miletī, fugisse † Thales vadimonia, alumnus.

A V S O-

Ita putantur, quæ leguntur libro primo Epigrammatum Græcorum huiusmodi :

Ἐπὶ σοφῶν ἱερὴν κατ' ἑπὶ πόλιν,
 ἔνομος, φασίλω.

Μίτρω μὲν Κλειόβουλος ὁ Λίνδιος
 εἶπεν ἀεὶ σοφῶν.

Χείλῳ δ' ἐν κοίλῃ Λακεδαιμόνῳ,
 Γνώθι σεαυτὸν.

Ὅς ἢ Κερνέθῳ ἵναται, Χάλε κροτάειν,
 Πιερίανδρος.

Πιπτακὸς, Οὐδὲν ἄλλαν, ὅς ἑλὼ γέ-
 νῳ ἐκ Μιτυλήνης.

Τίρω δ' ἑλὼ βιότῳ, Σόλῳ ἱ-
 ἐρίῳ ἐν Ἀθήναις.

Τὸς πλείονας κακίους ἢ, Βίας ἀπὶ
 Φηῆς Πιερίδης.

Ἐχέτω φάσκειν ἢ, Θαλῆς Μιλή-
 σι πύδῃ.

De iisdem exstant & hæc : quæ in antiquis libris post Sidonii Apollinaris carmina reperimus, cujusvis veterum poetarum sint :

To Solo præcipue laudavit Gracia, vossq;
 Pittace, Chilo, Thales, Cleobule, Bia,
 Periander.

Pittacus ex Lesbosatus, ex Lacedæmonie Chilo.

Mileto natus Thales, & Lindo Cleobulus.

Prieneque Biam tulit, ab Ephyræ Periantrum.

Attritus Albalicium Solo Septimius est sapientum.

Hic jubet attente meditari ultima vita.

Ita nihil rerum fieri probat immeditatum.

Esse malos plures tandem deprehendat alter.

Alter habere modum pertinet moderamina rerum,

Quicquid opes vita communes præcipit esse.

Sextus, ut ipsum se caret cognoscere quisque.

Primus temporibus dat res, & tempora rebus. Vinetus.

2. Cleobulus Lindius] In Epigrammate quo singulorum septem sapientum apophthegmata, nominaque, & patris singulis explicantur versiculis, Cleobulus Lindius quarto loco ponitur, cum in Græco Epigrammate omnibus præponatur. Et ceteri mox non alio ordine, quam latinos eos (quicumque fuerit) interpretes reddiderit. Quapropter eodem modo versus in principio reponendus videtur. Alioqui tres superiores verbum etiam, quo innitantur, non habent. Mariang. Accursus.

3. Thales vadimonia] Vadimonium à vade dictum est, ut mercimonium à merce : & quanquam eo nomine proprie censetur obligatio sistendi se iudicio, tamen omnis sponsio & promissio eo interdum vocabulo continetur, ut è dicto Thaletis cognosci potest. Turnebus.

A V S O N I I
B V R D I G A L E N S I S
E D Y L L I A.

1. VERSVS PASCHALES PRO-
CODICTI. Edyllium 1.

2. **S**ancta salutiferi redeunt sollemnia CHRISTI:
Et ³devota pii celebrant jejania mystæ.

At nos æternum cohibentes pectore cultum,
Intemeratorum vim continuamus honorum,
Annua cura sacris, jugis reverentia nobis.

Magne pater rerum, cui terra, & pontus, & aer,
Tartaraque & picti servit plaga lactea cœli:
Noxia quem scelerum plebes tremit, almaque rursus
Concelebrat votis animarum turba piarum;

Tu

1. *Versus Paschales Proc.*] Legendum videtur *Proclo*, non *Proco*. Quia *Proclus* usitatum nomen. *Procus* qui vocatus sit apud veteres, non memini me legere. Ita igitur legimus: *VERSVS PASCHALES PRO-CODICTI*. *Scaliger*.

2. *Sancta salutiferi*] Carminis hujus titulus in Parisiensis editione, & aliis quibusdam, est, *VERSVS IN DOMINICAM RESURRECTIONEM*. In Lugdunensibus membranis, *VERSVS PASCHALES PRO-CODICTI*. Vbi quid verbi sit *PRO-CODICTI*, non intelligo. Participium quidem *DICTI* videri potest, ut *versus Paschales dictos* accipiamus, sed quid reliquum *PRO-CO*? An viri hoc proprium? De Proconsulatu Ausonii nihil comperimus, & hoc ante consulatum ipsius fuisse scriptum liquet. Quod carmen, & quæ sequuntur, *Amer cruci affixus, Me-*

seles, & aliquot alia, hæc non ante *Edyllia* fuisse inscripta arbitror, quam Ausonii scripta, quæ veteres libri confundebant, typographi sic nuper distinxissent, ut nunc edi solent, in Epigrammata, *Edyllia*, Epistolas, & alia. *Edyllia* auctor ipse nusquam vocavit, nisi forte *Edyllia* malis legere, quam *Epyllia* in litteris ad Symmachum de Græpho Ternarii numeri. Significat autem *eidolion*, formam & speciem, eamque speciem, quæ generi subjicitur: sed Pindarus poeta Lyricus, quum suorum certaminum victores celebrat, *eidolion* etiam vocat, quod de unoquoque carmen canit. Hinc factum constat *eidolion*, diminutivum vocabulum, parvum *eidolion* significans, brevæque aliquod poema, ut ostendimus in præfationem Cupidinis cruci affixi. *Vinetus*.

3. *Devota jejunia*] Quadragesimæ.

Vinet,

4. P3

Tu brevis hunc ævi cursum, celeremque caducæ
Finem animæ donas æternæ munere vitæ.
Tu mites legum monitus, sacrosque prophetas
Humano impertis generi, servasque nepotes,
Deceptum miseratus Adam : quem capta venenis
Implicuit socium blandis erroribus Eva.
Tu verbum, pater alme, tuum, natumque, deumque,
Concedis terris totum, similemque, paremque,
Ex vero verum, vivaque ab origine vivum.
Ille tuis doctus monitis hoc addidit unum :
' Vt super æquoreas nabat qui Spiritus undas,
Pigra immortalī vegetaret membra lavacro.
Trina fides, auctore uno; spes certa salutis
Hunc numerum junctis virtutibus ' amplectenti.
' Tale & terrenis specimen spectatur in oris
' Augustus genitor, ' geminum sator Augustorum.
Qui fratrem, natumque, ' pio complexus utrumque
Numine

4. *Vt super aquotas*] Alludit ad illud, quod scribitur in Principio Geneseos: *Et spiritus Dei ferebatur super aquas*: spiritumque illum intelligit Sanctum Dei Spiritum, non flammam, ventum, aërem, ut quidam. *Vinetus.*

9. *Amplecti*] *Amplectenti* rectius
liber vetus. *Iunctis* virtutibus, hoc
est, bona faciendo opera, & fidem
otiosam, ut appellant, interligas, &
vacantem charitate. *Vinet.*

6. Tale ē terrenis] Huc maxime
facere puto, quod Cedrenus Con-
stantino Pogonato accidisse refert :
Οἱ τῷ θεῷ ἐμῶν, inquit, Ἰ. Α' νῶ-
τα καὶ ἤλθον ἐν Χρυσοπύλῃ, λεγόντες,
ὅτι οἱ Τεταρταί πρὸς Διόνειον, τὸς πρῶτος
ἐν ψαλμῷ. Εἰ παρὰ τὴν Ἱ. Κωνσταντίνου
μνησθὲν γὰρ αὐτοῦς ἡ ἐστὶ μνησθὲν οἱ
ἀδελφοὶ αὐτῶν Τίτιον καὶ Ἡγε-
κλον ἐνδύειν τὸν αἰῶνα. Non
tres Imperatores unanimes Trinitati
comparar ; illi quod in Trinitatem
deceperant, tres Imperatores deside-
rabant.

7. *Augustus genitor*] Valentinianus
Imperator. *Vinctus.*

8. *Geminum*] Id est duorum Augustorum sator & procreator, Valentis fratris, Gratianique filii sui. *Vinet.*

9. *Pis complexus*] Id est, benevolentia & affectu paterno, fraternoque. ita melius, quam *nomine*, quod in optimo codice. In harum literarum permutatione sexcenties à libris erratum est. Supra vidimus in *Nomen* pro *nomine* *Hiberum*. Videmus & in Lucilii fragmento, quod apud Nonium in *Frerum*, quod me iudice ita restituendum est: *Serena coeli nomina, & salis fretus*. Qui perfectus est sonarius. libri vulgati habent: *Serena cecili nomina & salis fretus*. Pro quo viri docti: *Lucil. Serrano: an fuculi nominant salis fretus*. Vtra sit melior emendatio, lector diiudicet. *Fretus* enim quartæ declinationis esse, quum masculino genere sumitur. &

T 4

Cice-

Numine, partitur regnum, neque dividit unum,
Omnia solus habens, atque omnia dilargitus.
Hos igitur nobis trina pietate vigentes,
Rectores terræ placidos, coelique ministros,
Christe apud æternum placabilis affere patrem.

Cicerone cognoscimus, cujus hæc in Verrinis: *Perangusto fretu divisa servitutis ac libertatis jura cognosceret.* Ita Gellius Ciceronem scripsisse vult lib. XIII noct. Att. cap. XX. *Pio, id est, favente, propitio.* D. Augustinus lib. X Civ. Dei, cap. I. *Mare autem vulgi hoc nomen etiam in operibus misericordia frequentatur: quod idcirco arbitror evenisse, quia hac fieri præcipue Deus mandat.* Ex qua loquendi consuetudine factum est, ut & Deus ipse dicatur pius. De ea ipsa re Marcellinus lib. XXVII. *In hoc tamen, inquit, no-*

gotio Valentinianus morem institutum antiquitus supergressus non Cæsares, sed Augustos germanum nuncupavit & filium; benivolo satis. id est, ut Aufonius ait, *pio numine.* Solinus in fragm. Ponticon:

Quare diva precor, quoniam tua munera parvo

Auspicasse sequor, vitreo de gurgite vultus

Dextera prome pius: & lumine lata sereno

Piorum age pande vias.

A V S O N I V S LECTORI SVO S. D.

Post deum semper patrem colui: ² secundamque reverentiam genitori meo debui. Sequitur ergo hanc summi Dei venerationem ³ Epicedion patris mei. Titulus à Græcis auctoribus, defunctorum honori dicatus, non ambitiosus, sed religiosus: quem commendo lectori meo, sive is filius est, pater, sive utrumque.

Neque

1. *Post Deum semper patrem*] Prefatio est in Epicedium. Cujus hic erat titulus in exemplari: INCIPIT EPICEDIVM IN PATREM PREFATIO IN PROSA. *Vinctus.*

1. *Post Deum semper patrem colui*] Parentes, inquit Æschines in oratione contra Timarchum, *ἱεῖρα τοῦ θεοῦ τιμὰν τοῖς υἱοῖς.* Gnomæ Græcæ: *Οἱ πατέρες τοῖς υἱοῖς ὡς θεοῖς.*

2. *Secundamque reverentiam*] Plato, Cicero, & alii, parentibus præpo-

nunt patriam, communem omnium parentem. *Vinctus.*

3. *Epicedion patris*] Est ἐπικήδειον, nenia, & carmen, quod mortuo canitur ante, quam sepeliatur. *ἑπτάμετρον*, quod post sepulturam dicitur. Sic tradit Servius in duodecimum versum Daphnidis. Est enim τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου, cura, crequæ, funus. ὁ νεκρός, sepulchrum & tumulus, cum quibus præpositio ἑπὶ composita, ad, super, in, & alia significat. *Vinctus.*

4. *Oble-*

Neque ut laudet exigo , sed ut amet postulo. Neque vero nunc patrem meum laudo , quod ille non eget : & ego functum * oblectatione viventium onerare non debeo. Neque dico, nisi quod agnoscunt , qui parti etatis ejus interfuerunt. Falsum me autem , morte ejus obita , dicere, & verum tacere , ejusdem piaculi existimo. Imagini ipsius hi versus subscripti sunt : neque minus in opusculorum seriem relati. Alia omnia mea displicent mihi : * hos relegisse amo. Vale.

4. *Oblectatione viventium*] Id est, laude : qua viventes , quæis ulla honesti cura est , plurimum capiuntur. In coronide Professor. dixerat : *Viventium illecebra est laudatio.*

5. *Hos relegisse*] Hoc non hos , in exemplari. *Vinetus.*

5. *Hos relegisse amo*] Vetus Codex , hoc , ut referatur ad opusculorum , cum ceteroquin tamen hos ad versus respiciat.

EPICEDION in patrem suum Iulium Aufonium.

Edyllum II.

* **N**Omen ego Aufonius, non ultimus arte medendi :
Et mea si nosces tempora, primus eram.

* Vici-

1. *Epicedion*] Lucilliano stilo , patris sui , itemque prædoli Elogium scripsit. In quo mihi videtur omnium , quicumque idem tentaturi sunt , conatus posse detertere. De industria enim veterem illam simplicitatem affectat , & quantum potest , ad ejus characterem stilum suum componit. Paucula igitur analæta in epicedio patris , tanquam aliud agentes , everremus. *Scaliger.*

2. *Nomine ego Aufonius*] Nomen pro nomine veteres libri , & infimus pro ultimus , Tilianus , Eundem autem suum patrem Iulium Aufonium celebravit primum in Parentalibus Aufonius poeta , quod carmen cum hoc confecer. *Vinetus.*

2. *Nomine ego Aufonius*] Tuto rēpones : *Nomen ego Aufonius.* Sic quondam conjeceram : sic in veteri quadam membrana scriptum in Gallia

obiter vidi : sic apud se Codices antiquos habuisse testatur *Vinetus.* *Hel-lenisimus est elegans. Ego nomen Aufonius.* id est , quo ad nomen , vel cui nomen Aufonius. *Ælian. I. XVII. c. xv. ἰσοδιον πατρὸς Φίλιππος ὁ ῥομύς.* *Gronovius.*

2. *Nomen ego Aufonius*] Ita vetus liber , pro quo alii , *Nomine ego Aufonius* : sed perperam. Sic supra carm. *xxiv* Professor.

Stemmata nobilium deductum nomen avorum

Glabrio, Aquilini Dardana progenies. Vbi nominandi casu ponitur , ut & in *Mosella* , *Aufonius nomen Latine.* Item *Epistola IX, ostrea Burdigalensis nomen.* *Virgilius I. III Æneid.*

Sum patria ex Ithaca , comes infelicis Ulyssii ,

Nomen Achaemenides. Ita *Fabricius* de MSS. legit , pro nomine.

T §

3. Vici-

- 1 Vicinas urbes colui patriaque domoque ,
 Vafates patria, sed lare Burdigalam.
 2 Curia me duplex, & uterque senatus habebat 5
 Muneris exsortem, nomine participem.
 3 Non opulens, nec egens, parcus sine sordibus egi.
 Victum, habitum, mores ' semper eadem habui.
 4 Sermone impromptus Latio : verum Attica lingua
 Suffecit culti vocibus eloquii. 10
 Obtuli opem cunctis poscentibus artis inemptæ :
 Officiumque meum cum pietate fuit.
 5 Iudicium de me studui præstare bonorum :
 Ipse mihi nunquam, iudice me, placui.
 6 Officia in multos diverso debita cultu , 15
 Personis, meritis, tempore distribui.
 Litibus abstinui : non auxi, non minui rem.
 Indice me nullus, sed neque teste perit.
 Invidi nunquam. cupere atque ambire refugii.

Iurare,

3. *Vicinas urbes*] Vafatas & Burdigalam. Inter quas iter est unius tantum diei. Aufonio itaque medico patria fuit Vafates, ubi natus fuerat : sed patriæ Burdigalam prætulit urbem longe clariorem, celebrioremque : in quam commigravit. *Vinetus.*

4. *Curia me duplex*] Romana & Burdigalensis. Qui enim præfectura Illyrici fuit honoratus, non est dubium, quin Imperatorum beneficio Civitate Romana etiam donatus, in curiam receptus, in Senatum allectus fuerit: quum isti Cæsares, peregrinos quoslibet, & semibarbaros, ut ait Suetonius, quamvis ob causam sibi caros, huiusmodi honoribus evehere non cessarent. *Vinetus.*

5. *Muneris exsortem*] Id est, solo & inani nomine Senator fui, Andreas Alcarius libri quarti capite tertio Dispositionum. *Vinet.*

6. *Non opulens*] Ita habet vetus liber, ut in ordine clararum urbium :

— *opulensque moneta.* Scaliger.

7. *Semper eadem habui*] Hoc est, τῆς αὐτῆς οἰκίας ἑστῆς. Vt apud Plautum, Lucretium, Varronem, alios. Illud vero non oscitanter legendum :

Indico me nemo, sed neque teste peris.

Inepte enim iudice legebatur. Nam iudex de aliquo crimine captus qua conscientia potuit scelerosum absolvere ? At illa sæpius iuncta legas : index & testis. ut :

— *quibus iudiciis, quo teste peris ?*

Scalig.

7. *Semper eosdem habui*] Vetus liber : eadem pro eosdem. *Vinetus.*

8. *Sermone impromptus*] Contra Titus Imper. apud Suetonium : *Latine Græcæque lingua promptus & facilis. Hadrianus apud Spartianum : Oratione & versu promptissimus.*

9. *Iudicium de me præstare*] Iudicio & opinioni honorum virorum de me satisfacere & respondere. *Vinet.*

10. *Fallio*

Iurare, aut falsum dicere, par habui.

20

10. Factio me sibi non, non conjuratio junxit.

Sincero colui foedere amicitias.

11. Felicem scivi, non qui, quod vellet, haberet :

Sed qui per fatum non data non cuperet.

12. Non occurfator, non garrulus, obvia cernens , 25

Valvis & velo condita non adii.

13. Famam, quæ posset vitam lacerare bonorum ,

Non finxi : & 14. veram si scierim, tacui.

Ira procul : spes vana procul : procul anxia cura ;

Inque bonis hominum gaudia falsa procul. 30

Vitati coetus, 15. ejuratique tumultus ,

Et semper fictæ principum amicitiae.

16. Deliquisse nihil nunquam laudem esse putavi ,

Atque

10. *Factio me sibi non*] Ita plane ex eodem libro legendum : Quæ sane longe concinnior, & verior est sententia. Scaliger.

11. *Felicem scivi*] Quas Græci vocant *φειας*, eas Latini *scita*, & *oracula* : ut *Scitum illud Catonis* : *Oraculum illud Catonis*. Ergo hanc christian suam fuisse dicit Iulius Aufonius : *Felix est, non qui habet, quæ vult : sed qui non vult, quæ non habet*. Propterea usus est verbo *Sciscendi*. Quia videlicet ipse scivit, & auctor fuit ejus gnominæ, seu chriz. Nam chriz, & oracula, cum citantur, semper referuntur ad auctores suos. Scaliger.

11. *Felicem scivi*] Scivi à *scisco* : unde *scita* Platonis in libro de Cæsariibus. Sic ego statui, & decrevi. *Vinetus*.

12. *Felicem scivi*] Id est, beatum, divitem censui, statui. Sic fortunatum pro divite dixit Cicero lib. 11. de Oratore, cap. 86. & A. Gellius l. xvi. extremo. Seneca Epist. cxix. *Nihil enim interest, mi Lucili, utrum non desideres, an habeas*. Vide quæ Apulejus in Apologia. Horatius lib. iv, od. ix.

Non, possidentem multa, vocaveris

Recte beatum : rectius occupat

Nomen beati, qui deorum

Muneribus sapienter uti,

Duramque callet pauperiem pati.

12. *Non occurfator*] Qui aliis occurrere salutandi gratia, sciscitandi, audiendi quæ de rebus non solum foret. *Vinetus*.

13. *Famam quæ posset*] Hæc omnia ita habet vetus liber. Scaliger.

14. *Vera & si quæ fuit, tacui*] Vetustissimus liber : & *veram si scierim, tacui*. *Vinetus*.

15. *Ejurati*] Odio habitus, & evitati. *Vinetus*.

16. *Deliquisse nihil nunq.*] Non hic duplex negatio posita est pro simplici, ut *Vinetus* existimavit; verum vult Aufonius, nunquam se laudi duxisse, quod nihil peccavisset. Quoniam nostrum omnium id officium est: neque moremur laudem, quum id facimus, quod præstare tenemur. Horatius in Arte de Poësi, quod noster de vita :

--- *Vitavi denique culpam,*

Non laudem merui.

17. *Lustra*

- Atque bonos mores legibus antetuli.
 Irasci promptus, properavi condere motum : 35
 Atque mihi pœnas pro levitate dedi.
 Conjugium per " lustra novem, sine crimine, concors ,
 Vnum habui : " gnatos quattuor edidimus.
 " Prima obiit lactans. " at qui fuit ultimus ævi ,
 Pubertate rudi non rudis interiit. 40
 " Maximus ad summum culmen pervenit honorum ;
 " Præfectus Gallis, & Libyæ, & Latio ,

Tran-

17. *Lustra novem*] Annos quadraginta quinque. *Vinetus.*

18. *Gnatos quattuor edidimus*] Ita ex ejusdem fide ; & auctoritate reponimus. Quod confirmatur postea ex illa enumeratione liberorum susceptorum. Prima Æmilia Melania in cunis decessit : Vltimus Avitianus vix pubertatem egressus obiit. Secundus est D. Aufonius poeta noster. Tertia Iulia Dryadia nupsit , & liberos suscepit. Vera igitur est scriptura illa. *Scaliger.*

18. *Natos tres numero genui*] Antiqua lectio : *natos quattuor edidimus.* Recte. vide tabulam de genere Aufonii in extremo in Parentalia commentario. *Vinetus.*

18. *Gnatos*] Id est, liberos. Sic Capitulinus in Gordiano primo : *Filios duos habuit, unum consularem, &c. & filiam Metiam Faustinam.* & in Antonino Pio : *Filii, maros duo, dua femina.*

19. *Prima obiit lactans*] Æmilia Melania. de hac est carmen undetriciesimum Parentalium. *Vinetus.*

20. *At qui fuit ultimus ævi*] Quartus, ultimus & minimus natu meorum liberorum Avitianus. De quo carmen tertiumdecimum Parentalium. *Vinet.*

21. *Maximus*] Aufonius poeta. *Id.*

22. *Præfectus Gallis*] Post tempora aut jam à temporibus Constantini ,

certissimum est quatuor Præfectos Prætorio fuisse. Causa est, quia jam tum imperium non divisum quidem fuit, ut temporibus Caroli Magni : sed societatem admisit. Itaque Orientale imperium fuit & Occidentale. Ita vides ab illis temporibus numquam fere Imperatores Romanos sine socio adscito fuisse ; quare in Oriente Præfectos Prætorio habuerunt , & in Occidente. Secundo post Imperatorem gradu fuit Præfectus prætorio. Quare habebat eadem officia, quæ & Imp. hoc ex Notitia Imperii, item ex Constitutionibus, præsertim ex Codice Theodosiano patet. in Oriente sedes Imperii fuit Constantinopolis : in Occidente Roma. ita Constantinopoli, ubi erat Imperator, ibi & Præfectus Prætorio. & Romæ, ubi etiam socius Imperii, ibi & Vicarius Imperatoris, hoc est, Præfectus prætorio. Quia tamen neque Constantinopoli, neque Romæ unus sufficiebat, alter in Occidente Prætor, alter in Oriente creatus est. Primus igitur in Oriente, Constantinopoli, secundus in Illyrico ; in Occidente primus Romæ, alter in Galliis, in urbe Treveris. Ita invenimus in Oriente Præfectum prætorio Orientis, hoc est, Constantinopoli, qui sub se habet Asiam, Syriam, Pontum, &c. Præfectum Prætorio Illyrici, qui sub se habebat Græciam, Mysiam, Daciam, & alia. In Occidente Præfe-

Tranquillus, clemens, oculis; voce, ore serenus ,

²³ In genitore suo mente animoque pater.

²⁴ Hujus ego & natum, & generum pro Consule vidi. 45

²⁵ Consul ut ipse foret, ipse mihi certa fuit.

²⁶ Matronale decus possedit filia. cujus

Egre-

Præfectum Prætorio Italiz, hoc est, Romæ, qui sub se habebat Italiam, Histriam, Dalmatiam, Africam. Præfectum Prætorio Galliarum, qui sub se habebat Gallias, Britannias, Hispanias, antequam Hispaniz regerentur à Proconsule. Quod accidit temporibus Gratiani: auctor Severus Sulpicius. Aufonius poëta fuit Præfectus Prætorio Italiz. At fuit Præfectus Prætorio Italiz alius à Præfecto urbis. Aufonius nunquam fuit Præfectus urbis, sed primum Præfectus prætorio Italiz. Quem magistratum nescio qua calamitate diutius gerere non potuit, sed, ut inquit ipse, quasi fortunam poenitere videretur, quod diurnum illum honorem illi conservare non potuisset, præfecturam Galliarum obtinuit. Itaque ait : *Præfectus Gallis, & Libya, & Latio*. Nam & Galliarum, & Italiz Præfectus fuit. At Libyz Præfectus idem cum Italiz Præfecto. Quin etiam alibi profiteretur se secundam præfecturam habuisse, cum ait, *præfecturatum titulo tenuere secundo. Secundum titulum præfectura vocat Gallias*. Ea enim erat Occidentis secunda præfectura, ut Italiz, prima. Quare Alciarus immane quantum hallucinatus est in eo versu interpretando in annotationibus in Cornel. Tacitum. Iustiniani temporibus duo tantum primum fuerunt Præfecti prætorio, illi videlicet, qui ante tum à Constantini temporibus erant : hoc est, Præfectus prætorio Illyrici, & Præfectus prætorio Orientis. Nam Occidentem Barbari occupaverant. Sed recepta Africa, ipse novum addidit Præfectum Prætorio : cum antea esset sub Præfecto prætorio Italiz, &

ibi præficeretur Vicarius ab ipso Præfecto prætorio. Nam ita Africa erat sub Præfecto prætorio Italiz, ut Britannia & Hybernia sub Præfecto Prætorio Galliarum. Formula Præfecti Prætorio existat apud Cassiodorum libro v.1. *Scaliger*.

22. *Præfectus Gallis, & Libya, & Latio*] Ne tres tibi videantur præfecturæ, quum duas tantum ipse computet in versu nonagesimo secundo Protreptici ad nepotem, scito, temporibus Aufonii Africam sub dispositione Præfecti prætorio Italiz fuisse, ut ex antiquis dignitatum administrationumque Imperii Romani commentariis didicimus : quam profligatis Vandalis, annis post consulatum Aufonii centum fere & quinquaginta, Iustinianus Augustus propriam iussit habere Præfecturam, quemadmodum ipse scribit in suo codice, titulo de officio Præfecti prætorio Africæ. *Vinetus*.

23. *In genitore suo*] In me suum patrem. In habet ablativum pro accusativo interdum hoc significato, ut apud Ciceronem in Somnio Scipionis : *Iustitiam cole & pietatem. Quæ quum sit magna in parentibus & propinquis, tum in patria maxima est* ; & Ovidium lib. 5. Tristium, elegia secunda : *Sape suo visor lenis in hoste fuit*. *Vinetus*.

24. *Cujus*] Aufonii poëtæ, filii mei. *Hujus*, exemplar vetus. *Vin*.

25. *Consul ut ipse foret*] Consul fuit Aufonius poëta, Olibrio Hermogeniano collega, anno Christi trecentesimo octogesimo secundo, & sic patre Aufonio jam mortuo. *Id*.

26. *Matronale decus possedit filia*] Quippe quæ matrona fuit, & in matrimonio-

Egredia & nuptæ laus erat, & viduæ ;
 Quæ nati, generique & progeneri, ²⁷ simul omnium
 Multiplici illustres vidit honore domos. 50
 Ipse nec affectans, nec detrectator honorum ,
²⁸ Præfectus magni nuncupor Illyrici.
²⁹ Hæc me fortunæ larga indulgentia suavit,
 Numine adorato, vitæ abiturum petere.

Ne

trimonium cum viro convenit : ut
 Marronam definit Gellius libro octa-
 vodesimo noctium Atticarum. Est
 autem hæc Iulia Driadia : quam car-
 mine duodecimo Parentalium desce-
 vit Ausonius frater. *Vinetus.*

27. *Simul omnium*] Illorum nati,
 generi, progeneri. *Omnium* autem
 contrahi debet, ut fiat Spondæus, sic
 ut apud Lucret. l. 5. quidam legunt :
Imbecillorum esse aquum miseretier
omnium.

Sic apud eundem Lucretium lib. 1.
 Baptista *omnium* pro *omnium* legisse se
 scribit :

*Per gentes Italas omnium qua clara
 clueret.*

Sed de hoc nomine aliud monuimus
 in carmen vi de Professorib. *Vinet.*

28. *Præfectus nuncupor.*] Solo no-
 mine Præfectus, ut supra dixit, *Mu-
 neris exsortem se, nomine participem.* Hu-
 iusmodi præfecturæ titulum & ho-
 norem ab Imperatoribus suis Auso-
 nium filium Gratiani Cæsaris magi-
 strum patri suo obtinuisse verisimile.
 Nisi malis Ausonium ipsum patrem,
 propter artis suæ peritiam, impetra-
 visse. *Idem.*

29. *Hæc me fortuna, &c.*] Qui poë-
 tæ vitam, ex hoc maxime epicedio
 deceptus, perstrinxit, versus hos, &
 qui haud multo post sequuntur ita
 est interpretatus. Vbi fortunæ bonis
 in duplici Curia, Gratiani scil. &
 Valentiniani Imperatorum affluxit,
 ab adorato numine commeatum pe-
 titiv, spem, vota, timorem purpu-
 ratis relinquens. In hunc modum

ille. Sed enim *vita abiturum*, hoc est,
 discessum, migrationemque è vita,
 non autem commeatum, & *sopitus*
placido sine, ac pleraque alia, facile
 ostendunt, ut *adorato numine*, quod
 ait, Imperatorem non intelligas, li-
 cet sit *ἀντιστοιχῶν ἀντιστοιχῶν δαίμονιον*.
 sed Deum illum Opt. Max. quem
 mente coluit Ausonius filius, & lau-
 dibus est prosecutus. In huiusmodi
 precationem lætus Chzrea apud Te-
 rentium erumpere videtur, *pro Iupi-
 ter, nunc est tempus profecto, interfici
 cum perpeti me possum.* Ne hoc gaudium
 contaminet *vita egritudine aliqua.* Ean-
 demque sedisse animo C. Cæsari ra-
 tionem crediderim, cur diutius vi-
 tam ducere, nec voluerit, nec cura-
 rit, satis diu se vel naturæ vel glo-
 riæ vixisse testatus. Notus est & Po-
 lycratis tyranni annulus cum Sardo-
 nyche in mare merfusus. Et Philippus
 Macedonum Rex, cum ei multa ex
 sententia præclare gesta uno die nun-
 ciarentur : *O fortuna, inquit, parum
 aliquid mihi mali pro talibus, tantif-
 que bonis facito.* Etenim ea consuevit
 esse valentissimæ fortunæ mutabili-
 tas, ut à magnis bonis magno quo-
 que malo ingruat, & quos interim
 ad Deos pene ipsos evexerit, lapsu
 denique vel infringat, vel commac-
 ulet. Quo fit sapienter, ut dum illa
 arridet, vel mori cupiamus, vel par-
 ticulam malorum inferi atque inter-
 poni lætis rebus. Ne majori post im-
 pulsus prospera pensentur, parique
 ruina, quo extulerit favore, protur-
 bet. *Mariang. Accursius.*

I. Quum

Ne fortunatæ spacium inviolabile vitæ

Fatali admorsu stringeret ulla dies.

55

Obtinui : auditæque præces : spem, vota, timorem ,

Sopitus placido fine, relinquo aliis.

Inter moerentes, sed non ego mœstus, amicos

Dispositis jacui funeris arbitriis.

60

Nonaginta annos baculo sine, corpore toto

Exegi, cunctis integer officiis.

Hæc quicunque leges, non aspernabere fari :

Talis vita tibi, qualia vota mihi.

Quum de palatio post multos annos honoratissimus, quippe jam consul, redisset ad patriam, villulam quam pater reliquerat introgressus, his versibus lufit, Luciliano stilo.

1. *Quum de palatio*] Hoc ita fuit in Lugdunenſi codice, ſed præfixo hoc titulo. INCIPIT DE PRÆDIOLO PRÆFATIO IN PROSA. *Vinetus.*

2. *Luciano*] Legendum *Luciliano stilo*. Idem error in Petronio Arbitro: *Luciano ſchedio*, pro *Luciliano*. Eſt autem poëmatium illud in herediolum elegantiz præſcæ, & venuſtatis pleniffimum. De quo hoc poſſum ſeruo affirmare: ſi ſine nomine, aut ti-

tulo in veteribus membranis reperi- tum fuiſſet, idem illi potuiſſe contingere, quod multis aliis poëmaris Aufonianis, Roſis, Viro bono, Literæ Pythagoræ, & aliis. Nam ut illa ſine nomine auſtoris in veteribus libris reperta, Virgilio diu attributa fuerunt: ita hoc delicatum elegi- dion non niſi veteri cuidam, ac eriam ultra ætatem Virgilii poëtæ adſcriptum fuiſſet. Sed non omnium eſt de his ſententiam ferre. *Scaliger.*

Auſonii V I L L V L A. Edyll. I I I.

S Alve herediolum majorum regna meorum ,
Quod proavus, quod avus, quod pater excoluit.
Quod mihi jam ſenior, properata morte, relinquit ,

Heheu

1. *Salve herediolum*] *Hereditum*, ut prædium antiqui dixerunt, & inde herediolum, ut prædiolum factum. *Hereditum* autem, niſi mendum ſit, Feſtus Pompejus, prædium parvulum defini- rit. Varro lib. 1. de re ruſtica: *At*, inquit, antiquis noſter ante bellum Pu- nicum, pendebat bina jugera: qua quod hereditum ſequerentur, hereditum appella-

runt. Columella lib. 1. de Quinctio Cincinnato: *Imperator ad coſtem ju- vences, & quatuor jugerum avitum ha- rediolum redierit*. Sed & *heres* & *heredi- um* ſine diphthongo in antiquis in- ſcriptionibus reperitur, & ita ſcribere præcipit Euryches Orthographus apud Caſſiodorum. *Vinetus.*

2. *Relinquit*] forte, reliquit.

3. *Spargit*

Heheu nolueram tam cito posse frui.
 Iusta quidem series patri succedere : verum 5
 Esse simul dominos, gratior ordo piis.
 Nunc labor, & curæ mea sunt. sola ante voluptas
 Partibus in nostris. cætera patris erant.
 Parvum herediolum, fateor. sed nulla fuit res
 Parva unquam æquanimis : adde etiam unanimis. 10
 Ex animo rem stare æquum puto, non animum ex re.
 Cuncta cupit Cræsus, Diogenes nihilum ;
 3 Spargit Aristippus mediis in Syrtibus aurum ;
 4 Aurea non satis est 1 Lydia tota Midæ.
 Cui nullus finis cupiendi, est nullus habendi. 15
 Ille opibus modus est, quem statuas animo.
 Verum ager iste meus quantus sit, nosce : etiam me
 Noveris, & noris te quoque, si potis es :
 Quamquam difficile est se noscere. γνῶθι σεαυτὸν ,
 Quam propere legimus, tam cito negligimus. 20
 Agri bis centum colo jugera. vinea centum
 Iugeribus colitur, 6 prataque dimidium :

7 Sylva

3. *Spargit Aristippus mediis in Syrtibus*] Aristippus Philosophus Cyrenæus fuit. Cyrenæ urbs est Africæ. De quo Diogenes Laërtius hoc ex Bionis diatribis memoriæ prodidit. Quum ejus famulus in itinere pecuniam gestans, onere gravaretur, jussisset Aristippum ut abjiceret, quod nimium esset, & quantum posset, ferret. Idem Aristippus quum aliquando navigans esse se in piratica nave sensisset, aurum, quod habebat, depromsit, & numeravit ; deinde in mare abjecit, & ingemuit tanquam ei imprudenti forte excidisset. Sunt vero, qui referant illum, inquit Diogenes, & hoc subjunxisse, satius esse illa per Aristippum perire, quam Aristippum per illa. Horatius in tertio sermone libri secundi :

— *Quid simile isti*

Grævus Aristippus ? qui servos præjicit
cetera autumans

In media jussit Lybia, quia tardius irent,

Propter omnes segnes. —

Videtur ergo Horatium imitatus Ausonius, & pro media Lybia, medias Syrtis dixisse. Quæ sunt duo sinus Africæ, de quibus lege Salustium in Iugurthino bello, & Melam. *Vinetus*.

4. *Aurea non satis*] Midas Phrygiæ rex, à Baccho petiit, ut quicquid tangeret, aurum fieret. apud Ovid. 11. *Metamorph. Vinet*.

5. *Lydia terra*] Efficax magia & ad rem apposita veteris libri scriptura, quæ *Lydia tota* exhibet. Ita & *Vinetus* edidit, & ego reponendum censui, tamen priorem illam posse defendi non ignorem.

6. *Prataque dimidium*] Scribam lubens, *dimidio*, scil. centum jugerum coluntur.

7. Sylva

* Sylva supra duplum quam prata, & vinea, & arvum.

Cultor agri nobis nec superest, nec abest.

Fons propter, puteusque brevis, tum purus & amnis. 25

Naviger hic refluus me vehit, ac revehit.

Conduntur fructus geminum mihi semper in annum.

Cui non longa penus, huic quoque prompta fames.

* Hæc mihi nec procul urbe sita est, nec prorsus ad urbem:

Ne patiar turbas, utque bonis potiar.

30

* Et quotiens mutare locum fastidia cogunt,

Transeo: & alternis rure, vel urbe fuor.

6. *Silva supra duplum*] Agri seu arvi ducenta jugera, vinez centum jugera, prati quinquaginta jugera, sunt trecenta & quinquaginta jugera. Cujus summæ duplum est silva septingentorum jugerum. IUGERVM modus arez fuit centum & viginti pedes in latitudinem patens: ducentos & quadraginta in longitudinem, apud Varronem, Columellam, & alios. *Vinetus.*

7. *Hæc mihi non procul*] Elegantius optimus Vossianus, *Hæc mihi nec procul.*

8. *Et quotiens mutare locum fast. cog.*]

Ex mox propinquo rure, hoc capio commodi:

Neque agri, neque urbis odium me unquam percipit.

Vbi satias cupis fieri, commuto locum.

Sic secum senex ille Simo in extrema Terentii Eunucho. Hæc autem Ausonii villa ubi fuerit sita, incomperum habeo. Patrem tamen & avum Ausonii quia Vafatenfes fuisse constar, à quibus hoc filio hæredium obvenit, in Vafatenfi fuisse verisimile est, & juxta fluvium Garumnæ. *Vinetus.*

A V S O N I V S HESPERIO FILIO.

Libellum, quem * ad nepotulum, sororis tue filium, * instar protreptici luseram, venturus ipse præmisi legendum. Hoc enim malui, quam ipse recitare: esset ut tibi censura liberior, qua

1. *Libellum, quem ad*] Fuit is mos veterum eruditorum, cum ex longinquis regionibus amicos inviserent, præmitterent nuncium cum versibus, aut oratione, aut libro, nomine *diagrammæ*: ut & vicissim ipsi simile munusculum reciperent. Et

ita intellige locum ex Epistola ad Paulum:

Hoc tibi de nostris diagrammæ adfero libris.

Sidonius ad Lupum Aginnesem: *Huic quodam tempore metatorem paginam, quasi cum musa prævia misi.* Et

ut dixi, vicissim recipiebant aliud, vocabantque eam epistolam *adventoria*: quale intelligendum est *αἰσθητή* ad Paulum, quod jam citavimus. Martialis: *Ne quid tamen & adventientis tibi ab urbe, & exigenti negarem, cui non refuto gratiam, si tantum ea preſto, qua poſſum, imperabo tibi, cui indulgere conſueveram. Et ſtatui, ut paucisſimis diebus familiariffimas tibi aures tuas exciperem adventoria. Adventores enim, ut alibi explico, ſunt hoſpites. Et non inepte *metatoriam* vocat Sidonius, quæ præmitteretur: ut ſtratores, & munitores præmittebantur à duce exercitus ad metanda caſtra. Hoc confirmatur ex Aufonianorum temporum conſuetudine. Nam hoſpitiū, quod advenienti hoſpiti paratur, apud Romanos dicebatur *Metatorium*, apud Græcos *αἰσθητή*. Sane ex lib. xxi Cod. de *Metatis*, & *Epidemeticis*, item Novella xrx, patet *metatores* eſſe, qui advenientibus hoſpitibus locum parant. Vnde colligitur, quare *metatoria* epistoſta dicta ſit. Nam in hiſtoria Eccleſiaſtica hoſpitiū episcopale, quo advenæ excipiebantur, vocatur à Græcis *καταγωγὸν ἐπιſκοπικόν*; idem & *αἰσθητὸς οἶκος*, & *metatorium* dicebatur. Prioris appellationis teſtem laudo Theodoretum, qui in quinta hiſtoria, ubi meminit de præſenti Ambroſii Episcopī Mediolanenſis conſtantia, qua Theodoſium Imp. aditu templi prohibuit, ſubjicit mox hæc de ipſo Imperatore: *ἵνα οὐδὲ τῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατελθόντων, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῇ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνελθόντων, εἰς τὴν γῆν ἀναβῇ. ἵνα οὕτως ὡς καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατελθόντων, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῇ, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνελθόντων, εἰς τὴν γῆν ἀναβῇ. ἵνα οὕτως ὡς καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ κατελθόντων, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβῇ, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνελθόντων, εἰς τὴν γῆν ἀναβῇ.* Idem eſſe & *metatorium* manifeſto colligitur ex Hiſtoriz Eccleſiaſtica excerptis Theodoretū ἀναγνώσκον. Ibi enim de Episcopō Euphemio hæc excerpta ſunt: *ὁ ἐπὶ τῶν Εὐφημίου καὶ Ἀποθιμίου, παρεκκλήσαντος ἱεροσολομίταις τῶν μὲν τῶν ἐξ ἡμῶν καὶ αὐτῶν γυναικῶν.* Hoſpites enim & ignotos in *metatorio* re-*

cipi nemo dubitat. Vnde ignotum hominem ad hoc facinus patrandum ſubornatum fuiſſe omnino necceſſe eſt. *ἐπιſκοπικὸν καὶ καταγωγὸν* vocant Græci alii, ut jam monui. Vt Sozomenus ſexta hiſtoria: *αὐτῶν γὰρ τῶν ἀνδρῶν οἵοντα ἐξ οὗ κατεκρίθησαν εἰς τὴν ἐπιſκοπικὴν καὶ καταγωγὴν ἀναγῆναι, καὶ τρεπίζαν παραδιδόναι.* Idem in ſcriptura: *καταγωγὸν ἢ μετῆς ἰδὲν ἀνδρῶν, πρὸς πάντας τὸν χρόνον τὸ ἐπιſκοπικὸν καὶ καταγωγὸν ἀναγῆναι ἔχον.* Quod autem *αἰσθητὸς οἶκος*, & *μετατώριον* ſit idem, quamvis iis, quæ ſuperius adduximus, ſatis confirmatum eſſe debet: tamen exemplum adferemus ex Cedreni Annalibus in Leonis iiii Hiſtoria. Quo loco Cedreni idem de Leone adſcribitur, quod apud Theodoretum de Theodoſio. Apud Theodoretum prohibetur Theodoſius templi aditu: & convenitur in *αἰσθητὸν οἶκον*. Apud Cedrenum ita Leoni interdicitur ingreſſu templi, & cogitur ire in *Metatorium*. Sed verba Cedreni producamus: *διλογηθῆναι ἢ μὴ τῶν οὐρανῶν Θεοῦ κατελθόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἀνελθόντων, εἰς τὴν γῆν ἀναβῇ. διὰ ταῦτων ἡν τῶν αἰτίων ὁ πατριάρχης εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐστράφη, καὶ βασιλείᾳ. ὅθεν ἀπὸ τῶν δέξιν μέρους διήρχετο εἰς τὸ μετατώριον.* *Metatorium* enim junctum templo fuiſſe apparet & ex his, & ex ea ipſa Theodoſii hiſtoria. Quo convenire ſolitos puto omnes, antequam ἡ ἀρχὴ συνάξει celebraretur. Quare non dubium, quin eadem fuerint, *αἰσθητὸς οἶκος* & *μετατώριον*. Apud eundem Cedrenum in Theodoſio legimus milites Theſſalonice turbaffe *ἀπὸ μετατίτου*, hoc eſt propter hoſpitia. Quod aut hoſpitia illis metata non paterent, aut quod omnino metata non fuiſſent. Quod ita eſſe cognoviſcimus ex eodem Titulo Codicis, de *metatis*. Idem eſt quod ab eodem Græculo ſcribitur: *Adrianum condidiſſe urbem Ἀδριανῶν ἵνα οὐ μὴ τῶν. Scaliger.*

que duabus causis impediri solet, quod aures nostras audita velocius, quam lecta pratercunt, & quod sinceritas judicandis presentia recitantis oneratur. Nunc tibi utrumque integrum est. [†] Quia & legenti libera mora est: & judicaturus non obstat nostri verecundia. Sed heus tu, fili dulcissime, habeo quod admoneam. Si qua tibi in his versiculis videbuntur (nam vereor, ut multa sint) fucatus concinnata, quam verius; & plus coloris quam succi habere: ipse sciens fluere permisi, venustula ut essent magis, quam forticula; instar virginum,

-- -- quas

2. Ad nepotulum meum] Ausonium nomine, ut & in ipso Protreptico, & in extremo Geneithiaco, avus ipse appellavit. In Lugdunensi autem membraneo codice titulus hujus epyllii fuit. INCIPIT LIBER PROTREPTICVS AD NEPOTVLVM. Vinetus.

3. Instar protreptici] Προτρειπτικόν, quod hortatur, impellit, instruit: Προτρειπτικὸν ῥήμας, exhortativus status. Quintiliano lib. 3. Trebellius Pollio in Salonino Galliceno: Nec ignota esse arbitror, qua dixit Marcus Tullius in Hortensio: quem ad exemplum protreptici scripsit. Vinetus.

3. Instar Protreptici] Poëmatum composuit lepidissimus poeta Ausonius ad Nepotulum, quod Προτρειπτικὸν inscripsit, elegans sane & doctissime multijugæ. At cur ita, se multi nescire farentur; quod tamen non admodum difficile est doctis. Namque Προτρειπτικὸν exhorter significat, & Προτρειπτικὸν ῥήμας adhortativus & instructivus. Admonet quippe illum, ut paternos mores imitetur, & studii operam navet, ac se literariis curis implicet. Gyraldus.

4. Quia & legenti tibi lib.] Dele cum Veterimo codice τὸ tibi, quod ab aliena manu est.

5. Venustula ut esset magis, quam forticula; instar virginum, quas matres fludent demissis humeris esse, junceo pectore esse. Dicas quod morari judicationem meam] Nutantia cum forent hæc, in hunc modum alii substituere, demis-

sis humeris, juncto pectore esse, ut graciles sint. Nosti cetera. Superest ut dicas, quid morari judicationem meam. Codex vero noster MS. ita habet, demissis humeris esse, juncto pectore, dicas, quid morari adjudicationem meam. Cæterum, neque juncto, neque junceo, sed ex Terentio, vincto potius legendum. Id est castigato ac tenui & veluti vincto. Ut interpretatur Donatus. Aut certe pectorali fascia ligato. Martialis:

Fascia crescentes Domina compeſca pillas,

Vt sit, quod capiat nostra tegatque manus.

Ea enim solet matribus præsertim esse cura, ut & virginum ligent pectus, & substringant vestibus ac zona. Quod expressisse Claudianum intellegimus in epith. Honorii & Mariæ:

Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus,

Flammea virginis accommodat ipsa capillis.

Et in vi Consulatu Hon.

Ac velut officii trepidantibus ora puella,

Spe propiore tori, mater solertior ornas

Adventante proco, vestesque & cingula comit

Sape manus, viridique angustat iaspida pectus,

Substringitque comam gemmis, & colla monili

Circuit, & baccis onerat candentibus aures.

Græci quoque puellarum elegantiam

— — — quas matres student

Demissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles fient. nostri cetera. Superest igitur, ut dicas, Quid moraris iudicationem meam de eo, quod ipse pronuncias esse mendosum? dicam scilicet me huiusmodi versibus foris erubescere, sed intra nos minus verecundari. namque ego hæc annis illius magis, quam meis scripsi: aut fortasse et meis. *ἁῖς παῖδες οἱ γέγοντες.* Ad summam, valeat auctoritas tua. mihi cum infante ratio est. Vale, fili dulcissime.

Ad

ac formæ decus indicari satis credunt, τοῖς δὲ ὤνους, id est, bene cinctas, ipsas appellando. Est quippe cum totius corporis apta in virguncula gracilitas, tum in pectore præsertim. ne vellax, tanquam in puerpera, mamillæ pendeant: vel ultra modum protuberent, ac tumescant; sed prominulæ intra manum condi possint, & duriusculæ veluti verbera contactu regerant. Terentii ex Eunucho fabula verba hæc sunt. *Haud similis virgo est virginum nostrarum, quas matres student demissis humeris esse, vincto pectore, ut graciles fient. Siqua est habitior paulo, pugilem esse ajunt. Deducunt cibum, tametsi bona est natura, reddunt curatura juncæ.* Illud manifestum (nisi maculata fuerint superiora) non venustula ut esset, sed ut essent legi oportere. Et *Adjudicationem*, dictum cultius ac significantius, quam *iudicationem* videri posse. *Mariang. Accursius.*

6. *ἁῖς παῖδες οἱ γέγοντες*] Integrum quidem id inviolatumque in codicibus impressionis primæ. Factumque est (ut Diogenianus ait) *οἱ γέγοντες οἱ γέγοντες*

παῖδων. Id autem quod latini dicimus repuerascere, non tam hic in universum exprimi putandum est, quam illud etiam insinuari, quod plerique filiorum nimio affectu, vel nepotum nova cura, ea facere non verentur, quæ sibi dulcia solatia sint. aliis vero ad insaniam accedere videantur, probroque notentur. Ostendit autem hoc vel Symmachus, qui ait, *Dum filius meus græci litteris initiatur, ego me denno studii ejus, velut aequalis, adjunxi.* Repuerascere enim nos pietas jubet, ut literarum dulcedine liberi nostri labor participatus infirmet. Hinc & in arundinibus obequitantes cum filiis Philosophos legimus. *Mariang. Accursius.*

6. *ἁῖς παῖδες οἱ γέγοντες*] Bis pueri senes. Extrema senectute repuerascunt homines, & desipiunt, ut pueri. Proverbium explicat Erasmus. *Vinetus.*

6. *ἁῖς παῖδες*] Plautus Mercatore act. II, sc. II.

Senex cum extemplo est, jam nec sentit, nec sapit.

Ajunt solere eum rursus repuerascere.

Ad nepotem Aufonium PROTREPTICON de studio puerili. Edyll. 1 v.

Sunt etiam Musis sua ludicra. mista Camœnis
Ocia sunt, mellite nepos; nec semper acerbi
Exercet pueros vox imperiosa magistri.

Sed requie studiiqve vices rata tempora fervant.
Et satis est puero memori legisse libenter.
Et cessare licet. Grajo Schola nomine dicta est,
Iusta laboriferis tribuantur ut ocia Musis.
Quo magis alternum certus succedere ludum,
Disce libens. longum delenitura laborem

Inter-

1. *Sunt etiam musis*] Hoc carmen Aufonii divinum poetæ ingenium indicat vel solum, ea ætate tam suaviter, tam pie, tam ex re ipsa, tam denique doctè scriptum, ut longe abesse omnes illius ævi vates à tam absolutæ divinitatis numeris existimem, sint licet & illic, quæ temporis nævos redoleant, quos sane nemo per omnia evasit. *Barthius.*

2. *Sed requies, studiiqve vices*] *Lege: sed requie studiiqve vices. Requie* antique pro *requiei*. Sic *dis* & *dis* sapissime apud nostrum. Vide quæ de eo genitivo A. Gellius, Servius ad Virgilium, & Grammatici cæteri, quorum aliquis Cæsarem in Commentariis genitivos quintæ declinat. semper in e extulisse testatur. Sic & in vetusto codice Sereni Sammonici, *Prærigini, papulis, ac scabie arcendis*. Vulgati, *scabiei* habent, imo & apud eundem fere ubique. Sæpe autem hoc accidit, ut sequentis dictionis prior litera præcedenti adhærescat. Sic in Panegyrico Pisoni dicto:

Rara domus tenuem non aspernatur amicum,

Raraque non humilem calcat fastosa clientem:

Illic casta licet moris, & sine crimine con-
stat

Vita, tamen probitas cum paupertate jacebit.

Ita corrige, cum in vulgatis sit, *illic casta licet*. Contra apud Ælian. lib. 1. *παις. 11. Καὶ τὸ μὲν ἔπαιον, ὃ π ποτὶ ἐστὶ τὸ ἔμπαιον, ἢ δὲ ἐπὶ δαίτη. Vbi syllaba absorpta est, & legendum, καὶ τὸ μὲν εἰπαιον. Item apud Ciceronem lib. 11 de leg. cap. 1v. *A parvis enim dicimus, si in jus vocat, atque ejusmodi alias leges nominare. Scribe: didicimus.* Et apud Lucanum lib. vii.*

— *Fortissimus ille est,*

Qui promptus metuenda pati, si cum minus instant,

Et disferre potest. Vbi reponendum: *sic, cum minus instant.* Item apud Vellejum lib. 11. cap. 1xxii. *Hunc exitum M. Bruti partium, septimum & trigessimum annum agentis, fortuna esse voluit: corrupto animo ejus in diem, qua illi omnes virtutes unius temeritate facti abstulit.* Ita pessime optimæ editiones. quum clare constet, legendum esse, *incorrupto animo ejus*, id est, à virtutis via nullatenus descendentem. Nec aliter apud Didyn lib. 1. p. xiv. *Dein Paantis Philocteta, qui comes Herculis post discessum ejus, à Diis sagittas divinas industria præmium consecutus est.* Scribe: *post excessum ejus ad Deos.*

V 3

3. Fa-

Intervalla damus. Studium puerile ¹ fatiscit, 10
 Læta nisi austeris varientur festa profestis.
 Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas
 Detestare nepos. nunquam horrida forma magistri.
 Ille licet tristis senio, nec voce serenus,
 Aspera contractæ minitetur jurgia frontis, 15
 * Nunquam immanis erit placita assuetudine vultus,
 Qui semel imbuerit. rugas nutricis amabit,
 Qui refugit matrem. pappos, aviasque ¹ trementes
 Anteferunt patribus ⁶ feri nova cura nepotes.
⁷ Sic neque ¹ Peliden terrebat Achillea Chiron 20
 Thessalico ⁹ permixtus equo: ¹⁰ nec pinifer Atlas
 "Amphi-

3. *Fatiscit*] *Fatiscere* est aperiri: rursum deficiere, inquit Nonius. *Qui & profestos dies esse scribit, qui sint à festivitate vacui. Vinet.*

3. *Studium puerile fatiscit*] Statius lib. iv Sylvar. iv.

--- *Vires instigat alitque*

Tempestiva quies, major post otia virtus. Vide quæ in eum sensum de puero- rum lusu Quintilianus lib. i. Institur. cap. iiii. & Seneca de Tranq. an. cap. xxv. Plutarchus in libello *de studiis ætρωγῆς*.

4. *Nunquam immanis eris*] In una ex schedis Pulmannianis fuit:

Nunquam immanis eris placita suetudine vultus.

Vnde manifestum est, interpolatum aliquid in hoc versu. Sane legendum non affirmo, sed suspicor:

Nunquam insuavis erit placida assuetudine vultus.

Assuetudo omnia illa in pueris facit, de quibus loquitur. Interea ut *vultus* ille *horridus*, qualem perpulchre descripsit, semel ubi adsueverit nunquam insuavis sit intuitu. *Barthius*, recte ille *placida assuetudine*, uti suo more *placida* assuetudine scriptum in veterimo libro. Sed cur *immanis* in *insuavis* mutet, non video; quum illud *trunculentæ* magis respondeat.

5. *Trementes*] Membris, & toto corpore, senio. *Vinet.*

6. *Seri nepotes*] Virgilius secundi Georgicôn versu quinquagesimo octavo. *Vinet.*

7. *Sic neque*] Lego etiam ex vestigiis ejusdem libri:

Sic neque Peliden Chiron terrebat Achillem. Scaliger.

8. *Peliden*] Erat *Peliden* in Lugdunensi libro. *Terrebat Achillea Chiron*, hoc in antiquo illo fuit, *terrebat Chiron Achillem.* *Vinet.*

9. *Permissus equo*] Id est Hippocentaurus. Saturnus cum Phillyra, in equum versus, concubuit: unde fertur natus hic *Chiron*, monstrum, cujus corporis superior ab umbilico pars, virum: inferior reliqua equum referret. Centaurorum tamen aliam originem Servius in librum tertium Georgicôn Virgillii affert. *Vinet.*

10. *Nec pinifer Atlas*] Fuit Atlas Astrologus peritissimus, ut pluribus ostendit Diodorus Siculus libro quarto, & Plinius aliquot locis. *Pinifer* vero dicitur, id est pinos ferens, quod vir ille in sui nominis montem altissimum in Mauritania, mutatus fertur. Fabula quarto Metamorphoseon Ovidii, & apud Hyginam. *Vinet.*

11. *Amphi-*

" Amphitryoniadem puerum : " sed blandus uterque
 Mitibus alloquiis teneros mulcebat alumnos.
 Tu quoque ne metuas : quamvis schola verberare multo
 Increpet, " & truculenta senex gerat ora magister. 25
 " Degeneres animos timor arguit : at tibi consta
 Intrepidus. nec te clamor, plagæque sonantes,
 Nec marutinis agitet formido sub horis :
 " Quod sceptrum vibrat ferulæ, " quod multa supellex
 Virgea,

11. *Amphitryoniadem puerum*] Her-
 culem Iovis & Alcmenæ uxoris Am-
 phitryonis filium. Illum enim Astro-
 logiam Atlas docuit, ut ex libro
 quarto Diodori Siculi cognoscas. Vi-
 metus.

12. *Sed blandus*] *Sed balbus*, qui-
 dam libri. *Vinet*.

12. *Sed blandus uterque*] Arridens
 est autem, magisque festiva MS.
 exemplaris lectio, & quam rectam
 credimus & legitimam, adoptivam
 vero primam & subditivam. *Balbus*,
 enim habet : quid autem senum pec-
 cularius? Horat. in 1 epist.

— *Pueros elementa docentem*

Occupat extremis in vicis balba senectus.
Blandus alioqui de Chirone dici usi-
 tati moris est. Stat. in Glauciam Me-
 lioris :

— *Tenero sic blandus Achilli*

Semisfer Æmonium vincebat Pelea
Chiron.

Balbus in primo Argonaut.

Difcat eques placidi conscendere terga
magistri.

Verum *mitibus* (quod ait) *alloquiis*,
 illud expressisse satis videbatur. Ma-
 ziang. Accursius.

13. *Si truculenta senex gerat*] Alter
 Vossianus habebat, & *truculenta se-*
rox gerat ora magister. Virgil.

Sic oculus, sic ille manus, sic ora fo-
rebat.

14. *Degeneres animos timor arguit*] *Ex*
 libro quarto Æneidos hoc hemi-
 stichium. *Vinet*.

15. *Quod sceptrum*] *Martialis* in

epigrammate ad ludimagistrum li-
 bro decimo :

Scuticaque toris horridis Scythæ pelis,
Quæ vapulavit Marfian Colanens,

Ferulaque tristes, sceptræ padagorum.
 Domitius Marfus apud Suetonium
 de Orbilio Grammatico Horatii
 poetæ magistro :

Si quos Orbilius ferula scuticaque co-
cidit.

Ex ferula itaque arbore fiebant olim
 Præceptorum virgæ, sicut ex Betula,
 Magistratum, auctore Plinio : un-
 de *ferula tristes* dicitur Martiali, & mi-
 naces Columellæ. *Scutica* vero, quam
 è Græco *σκούτα*, quod corium si-
 gnificat, appellatam volunt Gram-
 matici, quale flagellum fuerit, pa-
 rum comperi, nisi forte casusmodi
 meminimus in Hispania vidisse. Fu-
 istis est sexquipedali longitudine,
 pollice aliquando crassior, præsertim
 qua parte perforatus, lora admittit.
 Alteri parti, quæ exilior est, additur
 orbiculus, digitum unum crassius,
 & diametro palmum unum fere lon-
 ga : quo quia puerorum palmas bar-
 bari cedunt, *Palmatoriam* id genus
 appellaverunt. Lora terna esse so-
 lent, quibus ad nates, utuntur, ex
 corio paullo crassiore facta, eaque
 digito auriculari non exiliora nisi si-
 qui paullo humaniores, molli aluta
 (ut ait Ansonius ad nepotulum) te-
 nellis parcant. Sed neque *ALUTAM*,
 satis compertum habemus, quam
 proprie antiqui dixerint. Ex qua tan-
 men non dubitamus, quin nostra

Virgea, " quod fallax scuticam prætexit aluta :
 Quod fervent trepido subsellia vestra tumultu.
 Pompa loci, & vani fugiatur scena timoris.
 Hæc olim genitorque tuus, genetrixque secuti
 Securam placido mihi permulsero senectam.
 Tu senium, quodcunque super labentibus annis
 Fata dabunt, qui nomen avi geris indole prima,
 Prime nepos, vel re vel spe mihi porge fruendum.
 Nunc ego te puerum, mox in juvenalibus annis,
 Iamque virum cernam, " si fors ita jusserit ; aut si
 Invidia est, sperabo tamen, nec vota fatiscunt,
 Ut patris, utque mei non immemor, ardua semper
 Præmia Musarum " cupias : facundus & olim
 Hac gradiare via, qua nos præcessimus : & cui
 " Proconsul genitor, præfectus avunculus instant.

30

35

40

" Per-

luta facta sit. Ludam autem nos appellamus, id est, alutam, molliores pelles & albas, ut ex quibus chirothecæ vulgo fiunt. Iuvenalis tamen alutam nigram dixit libro tertio :

Appositam nigra lunam subtexit aluta. Vinetus.

16. *Quod multa supellex Virgea*] Ex Virgilio, versu centesimo & sexagesimo quinto primi Georgicorum. *Vinet.*

17. *Quod fallax scuticam*] Morem hunc discipulos in scholis pro commerita noxia concastigandi pervetustum eleganter descriptum reperias apud Libanum orat. xii ad Theodosium : Ε διατα γάρ, inquit, η πόλις, μεμψαμένη πρὸς ὅσους αὐτὴς, χαλκίῳ εἰκὼνα αὐτῆς (Constantii) προσελόντις, εἶπε ἀρρωτὲς πρὶν ἢ ἔτι τὰς παιδίας ἐν τοῖς διδασκαλίοις νόμον ἔτι πρὶν ἰμεῖν τοῖς αὐτοῖς, καὶ τὰ μὲν τέτυκν.

18. *Si fors ita jusserit : aut si Invidia est*] Vossianus alter : *si forsitan vixeris.* Sed pro *invidia est* malim legere, *invidia est*, id est, invidetur.

19. *Cupias facundus*] Vetus codex,

cupias, sensus uterque congruus. Sed hic signatior ac venustior, ex Gellio, qui ait, Humanitatem id esse propemodum, quod Græci *παιδείαν* vocant, nos eruditionem, institutionemque in bonas artes. Quas qui sinceriter cupiunt appetuntque, hi vel maxime humanissimi sunt. Habet porro litterarum amor atque institutio id vel maximum, liberoque cuique rebus omnibus antefereendum, ut his artibus vel candidati, vel imbuti, sapientes, boni, viventesque vocentur. Cum contra, iisdem expertes, stulti, mali, profani, mortuique censeantur. *Marian.*

19. *Ardua semper Præmia Musarum cupias : facundus*] *τὸ semper* ad *ardua* referendum est. Libri porro quidam legunt *cupias* pro *cupias* : quæ literæ in scriptis facile confunduntur. Ita & in Catulli carmine Nuptial. in Manilium : — *quoniam palam, quod cupis, capis, & homum non abscondis amorem.* Scribe : *quod cupis, cupis*, id est cupere te non dissimulas, sed profiteris. *ὁμοιόμοις.*

20. *Proconsul genitor*] Nempe genitor

“ Perlege quodcunque est memorabile. ” priva monebo. 45

“ Conditor Iliados, & amabilis ” orsa Menandri
Evolvenda tibi. tu flexu & acumine vocis

“ Innumeros numeros doctis accentibus effer.

“ Affe-

tor ejus Thalassius gener Aufonii, fuit Proconsul Africæ Valente vi, & Valentiniano ii. Augg. Coss. Hesperius Aquilius autem fuit Præfectus prætorio Galliarum, ipso Aufonio patre ejus, & Olybrio Coss. Scaliger.

20. Proconsul genitor, Præfectus avunculus instans] Tilianus codex: Præfectus genitor, Proconsul avunculus. Vinctus.

21. Perlege quodcunque est] Versum hunc exemplar vetus non habet, & sane velut spurium atque inelegans videri potest ita importune adscitus ad centenum ejus opusculi numerum, nec inertem, ut arbitror, neque convenienter terminatum. Ejus enim numeri etiam sono pueris oblectari ingenium est, nec majorem ullum, aut pleniorum esse arbitratur. adamavit vero & in cæteris Aufon. nonnumquam, ut carmen statuto quodam numero terminaretur, veluti quod & admonuit in Gripo :

*Hic quoque ne ludus numero transcur-
ras inerti,*

*Terdecies terminos habeas, deciesque no-
venos.*

Quo loco signanter admodum ac breviter, numeros & ad collectionem computationemque summæ, & ad carmen ipsum retulit, Ut Virgil. in Georg.

*Ferte simul Faunisque pedem Dryades-
que puella.* Mariang. Accurs.

22. Priva monebo] Hæc lectio indubitanter vera est. Et non est quod Mariangelo credamus: qui ait supposititium esse: quia non invenit in suo exemplari. Ego ajo legitimum partum Aufonii esse, quia in longe meliori codice extat. Imo potius

quam vere supposititium dixeris commentum Hieronymi Avanti:

*Perlege quodcunque est memorabile, &
ut tibi proficiat.*

Quod Aufonius promissit se priva scripta, hoc est unumquodque scriptorum monitum, id facit: ut ex sequentibus apparet. Socci, & aulæ regum, Comœdia, & Tragedia. Scaliger.

23. Conditor Iliados] Homerus ita appellatus Juvenali libro quarto. Vinctus.

24. Orsa] Opera, scripta, Comœdiz Menandri poetæ Græci. Nondum enim tum interciderant. Cur autem amabilis, cognosce ex Quintiliano, & Plutarcho. Vinct.

25. Innumeros numeros] Ita legendum ut posui, non distincte, Innumeros, numeros. Neque est quod quisquam motus auctoritate eruditissimi Adr. Turnebi, per numeros intelligat *ἡμεῖς ἐν λόγῳ*, contra per innumeros, *πᾶσι ἐν λόγῳ*. Nam id multum abest à sententia Aufonii. Intellegit enim solutos comœdiz versus. Qui sunt quidem numeri: nam suis pedibus incedunt. sed non veri numeri: quia legibus soluti. Ita Horatius cum scribit:

-- numerosque fertur Læge solutus.

Intelligit haud dubie innumeros numeros Pindari. Eiusmodi autem est, imo liberior, Comica poësis. Quare & in Epitaphio Plauti per innumeros numeros Comœdia intelligitur. Nam quid aliud scripsit Plautus præter Comœdiam? Sed memineris in eo Epitaphio sine distinctione legendum, ut & hic: Innumeri numeri. Quod est, scriptio Comica, aut scenica.

“Affectusque impone legens. distinctio sensum
 Auget, & ignavis dant intervalla vigorem.

50

Ecquando ista meæ contingent dona senectæ?

“Quando oblita mihi tot carmina, totque per ævum

“Connexa historiæ, ” soccos ” aulæque regum,

“Et melicos, lyricosque modos ” præfando, novabis,
 Obdu-

nica. Quid autem dubitemus: cum Aufonius ipse hic adhortetur nepotem ad lectionem Dramatum Menandri? Ea enim Dramata *innumeros numeros* vocat, quod dictum est Græcanice: *ὡς πολλὰ ἀνυμφοῦ*, *ὡς πολλὰ ἀνυμφοῦ*. Scaliger.

25. *Innumeros numeros*] Ex his verbis vel folis apparet, quantum artificium in pronuntiatione veteres posuerint, quæ nostro tempore nullibi jam nota est, ut apud eos eruditio- nis immane præjudicium habebatur, non recte modulos, præcipue carminum, & ab his orationum servare, ut ex Cicerone, Quintiliano, Plinio Cæcilio, A. Gellio, & aliis docere possemus, si hoc loci id ageretur. Apud Aufonium vero *τὰ innumeros* velut in duas voces disjunctum audiendum suspicior, ut dicat prudentissimus senex, esse numeros doctis ac- centibus & acumine vocis in nume- ros, hoc est, velut ad Musicæ impe- rium & modos à præsentī Lyrista commendatos. Potest tamen & acumen in eo quaesitum esse, ut numeri sint simul, & sint simul innumeri, pronuntiatione tam artificiosa, qua- lem requirit solida ad eorum tempo- rum normam eruditio. Hoc est, nec plane canas, nec prorsus loquare, sed intermedio quodam sono numeros Poeticos servare in pronuntiando. Et hoc pacto recitata ab antiquis carmi- na multi nos scriptorum veterum loci docent. Atque ab hac affinitate Musices Poëtæ instrumentalibus Mu- sicis ubique comparantur, quod cum recitarent, soni ipsorum instrumen- tis nullo negotio exprimi possent, sic

de Horatio Ovidius, luculentissimo testimonio:

*Detinuit nostras numerosus Horatius
 aures*

*Dum ferit Aufonia carmina culta
 lyra.*

Cui eidem *Chelyn Aufoniam* adscribit auctor Panegyrici, (minime qui- dem ita inscribendi carminis, sed cujus titulus jam obtinuit, ut alibi docemus) de Mæcenate:

*Aufoniamque Chelyn gracilis patrefecit
 Horati.*

Nec de Lyricis, qui Musicæ propio- res, tantum ita loquebantur, sed & de Hexametrorum conditoribus, ut vides in præsentē Aufonii carmine, quanquam & isti *tubam*, nec alia ta- men ratione, adscribant. Et pariter *modulamen* eidem adscribit in Gra- tiano suo idem in Epig. 1. *Barthius*.

26. *Affectusque impone*] De his Quintilianus libro tertio ac undeci- mo, de orationis distinctione, in capite de pronuntiatione. *Vinetus*.

27. *Quando oblita*] Nunc oblita mihi tot carmina, in Nono Virgilii Bucolico. *Vinet.*

28. *Connexa historia*] Historias. *Idem.*

29. *Soccos*] Comædias. *Id.*

30. *Aulæque regum*] Tragædias. *Idem.*

31. *Et melicos*] Hæc non intelli- ges, nisi ita plane distinxeris:

*Et melicos, lyricosque modos præfando,
 novabis,*

*Obductosque soni facies puerascere son-
 sus,*

*Te præante, nepos, modulata poemata
 Flacii*

Te

Obduſosque ſeni facies pueraſcere ſenſus ? 55

Te præeunte, nepos, modulata poëmata Flacci,
Aluſonumque iterum fas eſt didiciſſe Maronem.

33 Tu quoque, qui Latium lecto ſermone Terenti

34 Comis, 35 & adſtriſto 36 percurris pulpita focco,

37 Ad nova vix memorem diverbia coge ſeneſtam. 60

Iam

Te præeunte carmina Horatii renova-
bis ſenſus meos ſeniles, & facies
pueraſcere. Ex iis, quæ ſequentur,
cognoſcimus, unde ordiebatur hſto-
riam ſuam Salluſtius: nempe a Lepi-
do, & Catulo. Scaliger.

31. Et melicos lyricosque] Melicus
& lyricus poëta, idem, qualis Hora-
tius, ut vult Beroaldus in annotatio-
nibus in Aulum Gellium. Adrianus
Turnebus libri primi capite quarto
Adverſariorum. Vinetus.

32. Præfando] Legendo, recitando
mihi. Nam litterarum ſtudioſi, qui-
bus labor, & ſenium, oculorum ob-
tudit aciem, lectiois fere pueri ope-
ra utuntur. Vinet.

33. Tu quoque qui Latium] Emen-
dant alii laſo ſermone: nos lecto intel-
ligimus proprio, elegantique. Ser-
vius enim ait, eum proprietate ſer-
monis omnibus præponi comicis,
ſed in rebus cæteris eſſe inferiore.
Ideoque dictum etiam videtur, aſtri-
ſto focco ex Horat. qui contrarium de
Dorſeno æſtimans ita ſcribit 11 Epist.

— Dorſenus edacibus in paraſitiis

Quam non aſtriſto percurras pulpita
focco.

C. quoque Cæſar, factis de Terentio
verſibus, puri cum ſermohis amato-
rem appellat. Quoſque reſit minus
dubia, ſuccurrit, verſum eſſe hunc
Ciceronis, una tantum diſtione, ab
Auſonio mutatum. Donatus enim ex
Tranquillo hoſce Ciceronis in Li-
mone verſus citat:

Tu quoque, qui ſolus lecto ſermone Te-
renti

Converſum expreſſumque latina voce
Menandrum,

In medio populi, ſedati vocibus effer:
Quidquid come loquens, atque omnia
dulcia dicenti. Mariang. Accurſ.

34. Comis] Ornas, ut primo in e-
pigrammate. Vinetus.

35. Et aſtriſto focco] Oratione vin-
cta, non ſoluta, nec libera. Cicero
libro primo de oratore: Eſt ſunitimus
oratori poëta numeris aſtriſſior paullo. Et
tertio: Iſocrates inſtituiſſe fertur, ut in-
conditam antiquorum dicendi conſuetudi-
nem, numeris aſtringeret. Socce v au-
tem, genus calceamenti, quo ute-
bantur comædi, pro comædis ipſis,
comædiſque uſurpari ſolet. Vinet.

36. Percurris pulpita] Theatrum
quid ſit, in ludum Sapientum dixi-
mus. In eo inter cetera, erant hæc,
Scena, Pulpitum, Orcheſtra. Scena, erat
frons theatri alta, & teſta. Ante Sce-
nam, quem locum æſchylus Græci
dicunt, Pulpitum. Ante Pulpitum, in
medio theatro, loco infimo, Orche-
ſtra. In Orcheſtra ſedebant ſpectaturi
ſenatores. In Pulpito agebantur fabu-
læ. In Scenam ſe actores recipiebant.
Hæc Pulpito altior erat: Pulpitum
Orcheſtra. In Orcheſtra, inquit Vitru-
vius libro quinto, ſenatorum ſunt ſe-
dibus loca designata: & ejus Pulpiti al-
titude ſit ne plus pedum quinque: uti qui
in Orcheſtra ſederint, ſpectare poſſint o-
mnium agentium geſtus. Id.

37. Ad nova diverbia] Ad comæ-
dias, quæ obliſioſo ſeni novæ vide-
bantur. Membra comædiarum tria ſunt,
inquit Diomedes Grammaticus li-
bro tertio: Diverbium, Canticum, Cho-
rus. Diverbia ſunt partes Comædiarum,
in quibus diverſorum perſona verſantur.
Perſona autem Diverbiorum, aut dua,

Iam facinus, Catilina, tuum, Lepidique tumultum ,
 " Ab Lepido & Catulo jam res & tempora Romæ
 Orfus, bis senos seriem connecto per annos.

Iam lego civili mistum mavorte duellum ,
 Movit quod socio Sertorius exul Ibero.

65

Nec rudis hæc avus admoneo, sed mille docendo
 Ingenia expertus. Multos " lactantibus annis
 Iple alui : gremioque fovens, & murmura solvens ,
 Eripui tenerum blandis nutricibus ævum.

Mox pueros molli monitu, & formidine leni

70

Pellexi, ut mites peterent per acerba profectus ,

" Carpturi dulcem fructum radicis amaræ.

Idem " vesticipes " motu jam puberis ævi ,

Ad mores, artesque bonas, fandique vigorem

Produxi : " quanquam imperium cervice negarent 75

Ferre, nec infertis præberent ora " lupatis.

Ardua temperies, dura experientia, rarus

Eventus, longo rerum spectatus ab usu ,

Vt

aut tres : raro quætem quantum esse de-
 bent. Ultra augere numerum non licet.
 In canticu autem una tantum debet esse
 persona : aut si dua fuerint, & reliq.
 Latina vero Comædia Chorum non ha-
 bent : sed duobus tantum membris con-
 stant, Diverbio & Cantico. Vinet.

38. Ab Lepido, &c.] Submovebat
 hosce duos versus post quartum, Mo-
 vit quod socio, &c. vetus liber.

39. Lactantibus] Lactantibus à verbo
 primæ conjugationis omnia exem-
 plaria. Vinet.

40. Carpturi dulcem fructum radicis
 amara] Isocratis sententia est in pro-
 gymnasmatibus Aphronii : ἡ παιδεία
 ὡς καὶ καὶ αἰσθητικὴν τὴν ψυχῆς
 ὡς καὶ καὶ αἰσθητικὴν τὴν ψυχῆς. Id est,
 vertit Priscianus in præexercitamen-
 tis, Isocrates dicebat stirpem quidem
 doctrina esse amarâ, fructum ve-
 ro dulcem. Hieronymus in principio
 commentariorum in Ieremiam : Ve-

rus illa sententia est, Litterarum radices
 amara, fructus dulces. Idem ad Rusti-
 cum monachum de vita instituenda :
 Et gratias ago Domino, quod de amaro
 semine litterarum dulces fructus carpo.
 Diomedes Grammaticus libro pri-
 mo : Marcus Porcius Cato dixit, Littera-
 rum radices amarae esse, fructus jucun-
 diore, qui sic elatam apud Catonem
 Isocratis sententiam fortasse vidisset.
 Vinet.

41. Vesticipes] Iuvenes, quorum
 genæ jam pilis vestiri incipiunt. Idem.

42. Motu jam puberis ævi] Sic in se-
 quenti Genethliaco :

At modo, quum motu vigeas jam pu-
 beris ævi.

43. Quanquam imperium] Seneca
 de Clem. lib. I, cap. xxiv. Natura
 contumax est humanus animus, & in
 contrarium atque arduum nitens : sequi-
 turque facilius, quam ducitur.

44. Lupatis] Fænis asperimis.
 Servius

Vt regat indocilem mitis censura iuventam.
 Quæ tolerata mihi, donec jam ærumna juvaret, 80
 Leniretque usu bona consuetudo " laborem.
 Donec ad Augustæ pia munera disciplinæ
 Accirer, varioque accingerer auctus honore :
 " Aurea quum parere mihi palatia iussum.
 Absistat Nemesis : ferat & fortuna jocantem. 85
 Præfedi imperio, dum prætextatus in ostro,
 Et sceptro, & folio, " sibi præfert jura magistri,
 Majoresque putat nostros Augustus honores.
 Quos mox sublimi maturus protulit auctu :
 " Quæstor ut Augustis, " patri, natoque crearer : 90
 " Vt præfecturam duplicem, sellamque curulem,

Vt

Servius ita interpretatur in tertium Georgicôn. *Vinetus.*

45. *Vstam laborum*] Optimus liber, laborem pro laborum. Lege :

Leniretque usu bona consuetudo laborum.

Auctor Panegyrici Maximiano & Constantino dicti: *Magnum laborem consuetudo non sentit.* Seneca de Tranquill. animi cap. x. *Nullo melius nomine de nobis natura meruit, quam quod non sciret, quibus ærumnis nasceremur, calamitatum molumentum consuetudinem invenit, cito in familiaritatem gravissimam adducens.* Ovid. L. II. de Arte Am.

Quod male fers, assuesce; feres bene.

Multa vetustas Lenis.

46. *Aurea quum parere*] Fuit Præfectus prætorio Aufonius primum, mox quæstor, postremo consul : sed inanes hi fere honores sub Cæsari- bus. *Vinetus.*

47. *Sibi præfert jura magistri*] Vide quæ Themistius ea de re orat. xi.

48. *Quæstor ut Augustus*] Scribo : *Augustum*, casu dandi. patri sc. Valentiniano, natoque Gratiano augustis. Scribit Ammianus Marcellinus libro rerum gestarum xxvii, Valentinianum, morem institutum antiquis

supergressum, non Cæsares, sed Augustos germanum filiumque nuncupasse. *benevole satis.* Nec enim quisquam antehac adscivit sibi pari potestate collegam, præter Principem Marcum, qui Verum adoptivum fratrem absque diminutione aliqua Majestatis augusta, socium fecit. Hujus porro quæstura suæ ita & in Actione gratiarum meminit Aufonius : *Ex suo merito te ac patre Principibus quæstura communis.* Mar- tianus. Accursius.

48. *Quæstor*] Cujus suæ Quæsturae meminit in extrema Gratiarum actione, & in Epistola ad Vrsulum. *Vinetus.*

49. *Patri natoque*] Valentiniano & Gratiano. *Vinet.*

50. *Vt præfecturam*] Quod ait se præfectura duplici functum : hoc ita intelligendum : eum bis præfectum prætorio fuisse. Sic de se ipso loquens in Mosella scribit, numero tamen plurali :

Aut Italum populos; Aquilonigenasque Britanno;

Præfecturarum titulo tenuere secundo.

Nam primam præfecturam Italix adeptus est : ut postea dicit : sed quam non diu tenuerit. Sic enim ait :

Quique

Vt trabeam, pictamque togam, mea præmia, consul
Induerer: " fastisque meis prælatus haberer.
His ego quæsiui meritum quamgrande nepoti
Consul avus: lumenque tuæ præluceo vitæ.
Quamvis & patrio jamdudum nomine clarus,
" Posses ornatus, posses honoratus haberi:

95

Accessit

*Quique caput verum Romam, popu-
lumque, patresque*

*Tantumnon primo rexit sub nomine:
quamvis*

Pat fueris primis.

Nam illud *Tantumnon*, hoc est *μῆν-
ον*, ostendit non diu eam tenuisse, & tamen se parem primis fuisse: hoc est, tam illi imputari hanc præfecturam, quam si ea plene perfunctus esset. Nam primi præfecti, sunt præfecti prætorio Italiz. Nam eam non diu tenuisse ipse post declarat, cum eam præfecturam vocet, libata præmia, *libataque supplens Præmia*. Eamque præfecturam rexit Valentiniani & Valentis consulatu primo, ut ego ex veteribus Principum Constitutionibus odoratus sum. At secunda præfectura cumulate data est, & plene eam rexit. Nempe præfectura prætorii Galliarum, à qua ad Consulatū pervenit. Vtramque præfecturam etiam in Epicedio patris complexus est:

Præfektus Gallis, & Libya, & Latio.

Nam Latium, & Libya sub una præfectura Italiz comprehenduntur, ut Galliz & Britanniz sub una præfectura Galliarum. Itaque superius intellexit præfecturam Galliarum per Aquilonigenas Britannos. Iam, ut diximus, statim à præfectura Galliarum, Consul à Gratiano designatus, declaratus, & prior nuncupatus est. Vt dubium non sit, quin in Codice Theod. mendum sit, cum Imp. Valens, Gratianus, & Valentinianus scribunt ad *Antonium Præfektum prætorio Galliarum*, anno ante Consulatū Ausonii. Cum nemo fuerit Præ-

fectus prætorio, anno qui præcessit Consulatū Ausonii, præter Ausonium ipsum. Ergo non *Antonio*, sed *Ausonio* scribendum est, ut l. vii. de fide test. Item l. xii. de pœnis. Qui est annus ante Consulatū Ausonii, & biennio ante, idem nomen corruptum, Valente v, & Valentiniano Aug. Coss. l. xi. de medicis. l. ii. de quæstionibus. quæ Constitutiones omnes datæ sunt Treveris. Et in omnibus, meo iudicio, legendum *Ausonio*, non *Antonio*. Depravant enim nomen clarissimi poetæ, quasi non & scriptis suis, non tantum consulari, aut præfecturis nobilis esset. Nam & in *Auxonium*, & *Auxonium*, & *Axonium* depravarunt. Invenio & vicarium Africæ fuisse, l. lxxix, C. Th. de Decurion. Item post Consulatū Proconsulem Asiæ, Eucherio, & Syagrio Coss. Imperantibus Gratiano, Valentiniano, & Theodosio Augg. l. xii. de fide Cathol. Sed & Q. Symmachus Præfectus Urbis, in quadam Epistola testatur: *Ausonius*, inquit, *vir Consularis, admirator tuus, scripto ex Asia nuper alato, mutilari agros suos, qui tibi iunguntur, accepit*. Scaliger.

50. *Vt præfecturam duplicem*] Filium dixit in epicedio Ausonius medicus, Præfectum Gallis, & Libyæ, & Latio fuisse. In extrema gratianum actione idem filius se Præfectum prætorio Gratiani Augusti prædicat. *Vinetus*.

51. *Fastisque meis prælatus*] De hoc in Gratianum actione pro consulari. *Vines*.

52. *Posses ornatus, posses ornatus*] *Ludix*

Accessit tamen ex nobis honor inclytus. hunc tu
Effice, ne sit onus : per te ut connixus in altum
Conscendas : ¹³ speresque tuos, te consule, fasces. 100

G E N E.

Ludit paronomasia *ornatus* & *oneratus*, *honor* & *onus*. Sicut Deianira ad Herculem, apud Ovidium :

*Non honor est, sed onus, species laetitia
ferentem.*

Quibus locis pulchrius fortasse aspiraretur *bonus*, & inde *honoratus*, quemadmodum veteres fecisse Gellius memoriz prodidit libro secundo. Servius tamen in librum primum *Aeneidos* *onus* & *onerate*, sine spiritu scribi ait, sed *honus* cum spiritu, tanquam ab eo sit, quod est *honus*. Eadem figura *fastorum*, & *fastidiorum* in Gratiarum actione, ac in Andria Terentii *amentium*, *amantium*. Vinet.

52. *Posses ornatus*] Nihil sane ad correctorem lubidinem hoc loco mutandum res ipsa docet, non enim propter sententiam hanc necessariam quicquam potest aliud hic legi quam *honoratus*. Cui pessime cum metro convenit tamen, nec exemplum toto Poëta aliud tam immanis licentiz. Quid igitur adferemus novi? nihil aliud, quam quod suspicamus ut *honorare*, sic & *honetare* veteres dixisse, aut certe unius, ejusdemque verbi vocalem, quo loco secundum ponitur, tam produxisse, quam corripuisse. Et ut in illud potius inclinem faciant scripti libri, ex quibus, ut & rationibus minime ineptis Iustino, Virgilio, & Propertio; item Pacuvio, re *honetare* primis syllabis anapaestum facientibus, restituerunt Valens Acidalius & Ianus Palmerius conjectores uti calidi; sic & felices non raro, quod fateamur necesse est vel præcipue in priori. Deinde succurrit mihi exemplum in carmine pariter Hexametro apud Poetam suo ævo longe Eloquentissimum Guilielmum Britonem, cui si demas ea,

quæ sæculi vitio aliter proferre non potuit, admirabilem Poëtam videas, ejus verba sunt lib. 11. Philippidos :

Addit se socium turmis cum militibus multo.

*In medio ponens fretos virtute minori,
Cum plaustris & equis, Honoratis robus & Esis.*

Cujus sane auctoritas ut nulla omnino sit, ita tamen aliquando usurpatum demonstrat. Eodem facie quod *honorati* nomen eo loco corripit etiam Ennodius Epigramm. 11. Barthius. Exemplum Guilielmi Britonis, quod Barthius protulit, errore quoque manifesto obscuratur. nam & illic legendum, *oneratis*. Equi nempe & curius onerati erant omnibus rebus & escis. ubi *res* pro utensilibus, vestibus, &c. ponitur. Est quidem apud Sedulium lib. 11. *Quo mandis indignus, qui non honoraverit animum, in veteri codice, pro numeraverit*. Sed malim retinere vulgatum, præsertim quum *enumerare* pro venerari veteres dixerint, Cicero lib. 1. de nat. deor. Tertullian. in Apolog. *52. Posses ornatus, posses honoratus*]

Ita Scaliger edidit. Alii, & inter illos, antequam sententiam mutaret, Barthius, *oneratus haberi*. Orta varientia ab addita aspiratione. quum enim *honoratus*, *honus*, *honero* passim scriberetur, evenit, ut alterum sæpe pro altero poneretur. Sic apud Nonium Pacuvii locus corruptus in *Periboea*: *Postquam est honoratus frugum & floris Liberi*. Lege cum Gothofredo, *oneratus*. Ut apud Virgil.

Implentur veteris Bacchi, pinguisque farina.

53. *Speresque tuos te*] Legit in Pæregis Colorus, *sperosque*. Id est, consequaris.

1. Cor-

GENETHLIACON ad eundem
Aufonium nepotem. Edyll. v.

1 **C**Armina prima tibi quum jam puerilibus annis
 Traderet assidui permulcens cura magistri ,
 Imbueretque novas aureis, sensusque sequaces ,
 Vt respondendas docili quoque murmure voces
 Emendata rudi proferret lingua palato ,
 Addidimus nil triste senes : ne cura monendi
 Læderet, aut dulcis gustus vitaret amaris.
 At modo, quum motu vigeas jam puberis ævi ,
 Fortiaque à teneris possis discernere ; & ipse
 Admonitor morumque tibi, fandique videri :
 2 Accipe non præcepta quidem, sed vota precantis
 3 Et gratantis avi, festum ad sollemne nepotis.

* * * *

Adnuito, ut reducem fatorum à fine senectam
 Sospes agam : festumque diem, dubitataque cernam
 Sidera, deposito prope conclamatus in ævo.
 Hoc, mellite nepos, duplicato fenere partum
 Natali accedente tuo : munusque salutis
 Plenius hoc nostræ, quod jam tibi puberis ævi
 Crescit honos, juvenemq; senex jam cerno nepotem.
 Sexta tibi hæc primo remeat trieteris ab anno ,
 Septembres notis referens natalibus idus ,

Idus

1. *Carmina prima*] Carminis hujus titulus fuit in codice vetusto, AVSONIVS AVVS AVSONIO NEPOTI. Vinctus.

2. *Accipe non*] Mendosissimi ver-
sus nullo negotio emendabuntur ita:

*Accipe non præcepta quidem, sed vota
precantis,*

*Quin gratantis avi festum ad solenne
nepotis.*

*Adnuito, ut reducem fatorum à fine
senectam*

Sospes agam! Iam nihil, quod dubitemus, reliquum est. Porro id carmen in veteri libro titulum hunc præfert: *Aufonius avus Aufonio nepoti.* Item delicatam coronidem in fine: *VALE NEPOS DULCISSIMUS.* Scaliger.

3. *Et gratantis avi*] Alii, *Qui gra-
tantis.* Vinctus.

4. *Genuis*

Idus alma dies, * geniis quoque culta deorum.
 ' Sextiles Hecate Latonia vendicat idus;
 Mercurius Majas superorum adjunctus honori. 25
 Octobres olim genitus Maro dedicat idus.
 Idus sæpe colas bisseis mensibus omnes,
 Aufonii quicumque mei celebraveris Idus.
 Vale, nepos dulcissime.

4. *Geniis quoque culta deorum]*
Idibus alba Iovi grandior aqua cadit.
 Ovidius primo Fastorum, & Macro-
 bii libro primo Saturnaliorum. Vi-
 notus.

5. *Sextiles Hecate, &c.]* Recte ven-
 dicat. Est Martialis zmulatio, qui Vir-
 gili natalem celebrans, totidem ver-
 sicularum, sed Phalæciis ita scribit:
Maja Mercurium crescis Idus.

Angustis redit Idibus Diana.
Octobres Maro consecravit Idus.
Idus sæpe colas & has, & illas,
Qui magni celebras Maronis Idus.
 Mariang. Accursius. De Hecate noster
 infra in Tetrastichis de mensibus:
Æterni regni signatus nomine mensis,
Latona genitum quo pertulit itera-
ten.

A V S O N I V S

GREGORIO FILIO S.

EN unquam vidisti ' nebulam pictam in pariete? vidisti uti-
 que, & meministi. ' Treviris quippe in triclinio ' Aëoli
 fucata est pictura hac: Cupidinem cruci affigunt mulie-
 res

1. *Nebulam pictam]* Studiosus imi-
 tator Plauti ubique Aufonius. Nam
 & hoc quoque ex Menæchmis Plauti
 imitatum:

— *Namquid tu vidisti tabulam pi-*
ctam in pariete,

Vbi Aquila Catamitum raperet, aut
ubi Venus Adoneum? Scaliger.

1. *An unquam vidisti nebulam]* MSS.
 Codices: *En unquam.* Qui modus per-
 contandi vel Terentio est proprius.
 Imitationem alioqui de Terentio,
 Plautoque in præfatiunculæ ipsius
 argumentum sibi sumpsit, quorum
 sane Poëtarum, ut & Flacci, & Ma-
 renis, studiosus, oppidoque imitator
 dignoscitur. Plautus itaque in Me-

næchmis ait: *Namquid vidisti unquam*
tabulam pictam in pariete, ubi Aquila
Catamitum raperet, aut ubi Venus Ado-
neum? Terent. autem in *Eunuchis*:
Virgo in conclavi sedet, suspectam tabu-
lam quandam pictam, ubi iuvat pictura
hac, Iovem quo passio Danae misisse a-
junt quondam in gremium iuvencum au-
reum, &c. Quibus admoneri possit
 videbatur, *Tabulam non nebulam* &c.
 in Auf. scribendam. Cæterum cum
 & in Epistola ad Symmachum dixe-
 rit: *Hoc me velut aërium brachium fecit,*
aut picta nebula, non tuncius quam dum
videtur oblectat. Cumque aliquid tan-
 quam per nebulam videri, atque acci-
 pi, tum nebula inane ac molius dica-
 ent,

tur, putandum sic fortasse, arbitrati suo *Tabulam* in *Nebulam* Aufonium mutasse. Quando & in MSS. exemplaribus ne speciem quidem alterius lectionis hactenus invenimus. *Mariang. Accursus.*

1. *An unquam vidisti nebulam pictam in pariete?* Idem Aufonius ad Symmachum quarta epistola: *Me velut aërius bractea fucus, aut picta nebula non longius quam dum videtur oblectat.* Illic an recte *nebula* scribatur, non satis mihi liquet, sed hic pro *nebula* non dubito, quin *tabulam* legisset Erasmus, si eorum in mentem venisset, quæ ex Plauti Menæchmis adducit Mariangelus. Sic è proverbiorum albo eradendum illud, *Nebulam in pariete*, nisi alibi legerit Erasmus, quo rem nihili & somnio simillimam significari existimavit. *Vinetus.*

1. *An unquam vidisti nebulam, &c.* Repone quod in MSS. codic. reperit Mariangelus Accursius: *En unquam vidisti n. &c.* Qui modus percontandi vel Terentio per est familiaris: ne Maronem, cujus studiosissimus vir Consularis, alioque in testimonium citem. Hallucinantur autem mitifice, qui hic *tabulam pictam* malunt ex Plauti Menæchmis, Actu 1. sc. 11. & Terent. Eunuch. act. 111. sc. v. Cujus lectionis ne minimum quidem vestigium in membranarum, quibus usus Mariangelus. Quid, quod reclamet ipse Aufonius, qui *pictæ nebulæ* alio item loco meminerit? Epistola ad Symmachum. Denique hic *Aëris campos depictos* ait, & marcentes *nebuloso lumine* flores, aliaque ejusmodi. *Scrivenerius.*

2. *Treviri*] *Treviris* Tilianus codex. *Vinetus.*

3. *Æoli*] Parisiensis liber, *Zoili*, & vetus Tili codex. *Vinet.*

3. *Treviris in triclinio Æoli, &c.*] Tilianus codex & Parisiensis liber Iodoci Badii apud Vinetum, in triclinio *Zoili*. Melius & probabilius; cum *Æolus* infrequentius nomen

sit, quam *Zoilus*. Quare ex veterum codicum fide scripturam hanc non gravate admiserim. Dominus illarum ædium *Treviris*, in quibus triclinium illud, quod exhibebat eam picturam, fuerit non *Æolus* aliquis, à ventorum rege denominatus, sed *Zoilus*. *Zoili* nomen proprium bis terve occurrit in antiquis inscriptionibus. Appianus olim exhibuit hanc repentam Comi: D. M. C. MESS- SENI ZOILI COLLEGO. DENDROPH. COMENSIVM. Anno undesexcentesimo & millesimo Tibure effossum marmor, cui inscriptus *Crocodilus*, & hæc Epigraphe: DIS. MAN. AEL. ZOILVS. HIC. SITVS. EST. VIXIT AN. LII. A Gutensteno Gruterus pag. 15 cccc. 9. apud quem etiam illa superior Inscripção pag. cccc xxxviii. 2. & pag. cccii. 2. ex veteris tabulæ fragmento: ANTI- STIVS ZOILLVS. Id est, *Zoilus*: nam *L* superflue geminatur, in *Querella* pag. cccclxxx. 5. vellit. pag. dc lxxii. 1. olim pag. dc xc. 5. pro. *Querela*, velis, olim. Sic etiam ubi in veteri Romano Martyrologio, Adone, & Vsuardo xxiv Maji legitur: In Istria natalis SS. Zoili, &c. Margi- ni Vsuardi adscriptum est *Zoili*. Alius item *Zoilus* inter Sanctos. Ado in Martyrologio xxvii Iunii. *Corduba in Hispania natalis SS. Zoili & aliorum*. Eadem eodem die Vsuardus. Martyrologium Romanum non celebrat *Cordubensem* Martyrem; sed alium xxiv Novembris: *Roma*, inquit, *Chryfogoni Martyris, & Zoili*. Vsuardus *Zoilum* præterit. Ado pluribus agit de *Chryfogono*, & *Zoilo* *Chryfogoni abscissum caput corpori ejus compaginasse* (verba Adonis sunt) memoriz prodit. Quin etiam *Zoilus* Grammaticus, unus ex *Dipnosophis* apud Athenarum. Ut nihil hic dicam de nobilissimo *Zoilo*, qui *ΟΨΑΡΜΟΝΙΟΥ* cognomen meruit. Cujus audax quidem, sed parum felix, mordacitas proverbio locum fe- cit,

cir, ut vulgo *Zoili* vocentur nobilium auctorum obreſcatotes & caſtigatores: vel Plinio teſte in operis ardui præſatione. Ad quem quoque alludit meus Hiſpanus in Epigramm. (lib. iv. 77.)

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic Zoilus Amphipolites fuit. Scripſit varia: & inter ea, Grammatica quædam contra Homenum. Vide Suidam, & Ælianum variis. Hiſt. lib. xi. cap. x. Ex Zoili cujuſdam ſcriptis multa Plinius in librum duodecimum Naturalis Hiſtor. tranſtulit: & apud eundem l. xiii Zoili Macedonibus ſcripta citantur. Hic iſte Amphipolitanus creditur: Amphipolis enim urbe Macedoniæ. *Zoili de Figuris* citatur à Philammone Sophiſta de Figuris, referente Bibliotheca Geſneriana Figuris aucta. Alios atque alios poſſem recitare, ex Vitruvio & Clemente Alexandrino, & aliis. Et plura ſunt Martialis in Zoilum Epigrammata. Sed de Zoilis plus ſatis: ne & ipſe Zoilos irritem. Abunde liquet ſcribendum eſſe apud Auſonium *Zoili* pro *Æoli*. Niſi quis malit: Treveris in triclinio *Solii*. Vt Palatii triclinium intelligat: quamquam improprie & minus uſitate *Solium* pro Palatio dici poſſit. Ipſe Auſonius tamen alio loco ſic accepſiſſe videtur:

Armipotens dudum celebrari Gallia geſtis,

Trevericaque urbis Solium, qua præxi-
ma Rheno

Pacui in media grægio ſecura quie-
ſcit.

De clariſ urbibus lxx. D. Ambroſius lib. v. ep. xxvii. Cum perveniſſem, *Tre-*
veros, poſt ridis proceſſ. ad Palatium, Treverorum urbem Pomponius Mela & Ptolemæus *Auguſtam* nominant. Data Treveris plura Auguſtorum Reſcripta; Conſtantini, Iuliani, Valentiniani, Valentis, Gratiani, Valentiniani Iunioris, Theodoſii, Arcadii. Et Ammian. Marcellinus lib. xv. *Treveros domicilium Principum clarum* ait. Vide

eundem lib. xxvii, xxix, & xxx. Vidi etiam, qui in triclinio *tholo* legendum coniecerat: quam coniecturam vix ægre ferant, qui balnearum quidem tholos meminerint, non tricliniorum, ut quæ alio modo fuerint caſmerata. Ammianus lib. xxviii. *Tholos introierint balnearum.* Atqui apud Martial. *hic Epigrammate l. ii. 59.*

Mica vocor. quid ſim, cernis. Canas parvas.

Ex me Caſareum proſpicias, ecce, tholum;

Frangere totos: pete vima: roſas cape i-
tingere nardo.

Ipſe jubet mortis te meminifſe Deus. accipiunt eruditifſimi viri non Auguſti Manſoleum, non Capitolium, non Flavii gentis templam, vel ædes Cæſaris, cum vulgo interpretum; ſed tholum anteriorem ipſius Micæ, à quo pendeat cranium, quod convivas mortis admoneret, ut eo largius indulgentiſque viverent. Vetus Gloſſarium: *θολος* teſtudo. Suidas: *θολος οίκος ἀεφρενής. καὶ τὰς οὐ πρὸς αὐτοῦ ἐστὶν ὀροί,* &c. Philander ad quartum Vitruvii hæc annotavit: *Tholus eſt adificii camera, qua altius creſcens rotunda forma inſaſtigiatum cacumen deſinit, à quo Πανθηον θολοειδὲς ſcripſit Dion lib. lxxi. Re enim vera Pantheon eſt hæmiſphærio teſtum, hoc eſt, circulata camera, in quo medio hæmiſphærio lumen ad circum ſactum. Alius eſt teſtudo tris umbilicus, id eſt veluti ſcutum in medio teſto, quo trabes omnes conveniunt, ubi dona ſuſſendebantur, auctore Servio lxx *Æneidos*. Quanquam poſſit nimis laxum videri & vagum, de magna urbe loquentem referre in Triclinii tholo hoc aut illud piſtum haberi. De villa aliqua tolerabilius fit. Sine dubio itaque indicare voluit Auſonius Palatium Treverenſe; aut alicujus ædes in quibus illud triclinium. Eum Zoilum appellat veteres codices non *Æolum*. Atque ita reponere. *Scriviſſim.**

3. *Æol. ſucata*] Id eſt. piſta. Nam *Fucare* pingere illi ævo. Paullinus vii Natali:

X 2

Nume

res amatrices, non ista de nostro saeculo, quae sponte peccant: sed illae Heroicae, quae sibi ignoscunt, & plectunt deum. quarum partem in Lugentibus campis Maro noster enumerat. Hanc ego imaginem speciei & argumento miratus sum. deinde mirandi stuporem transiit ad ineptiam poetandi. Mihi praefer lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum. Navos nostros & cicatrices timamus: nec soli nostro vicio peccasse contenti, affectamus, ut amenetur. Verum quid ego huic eclogae studiose patrocinor? certus sum, quodcumque meum scieris, amabis. quod magis specto, quam ut laudes. ¹⁰ Vale.

C V P I-

Nunc volo picturas fucatis agmina longo
Porticibus videas. Idem:

Si forte attentis hoc per spectacula
mentes,

Agrestum capere fucata coloribus um-
bra. Barthius.

4. In lugentibus campis] Virgilinus
saxto Aeneidos:

Nec procul hinc partem fusi monstrantur
in omnem

Lugentes campi. Sic illos nomine di-
cunt.

Hic quos durus amor crudeli tabe per-
edit,

Sacri colant callae, & myrtos circum
Silva tegit. cura non ipsa in morte re-
linquunt. Vinetus.

5. Denique mirandi] Deinde mirandi,
codex Tilianus. Vinet.

5. Deinde mirandi] Ita codex Tilius.
Vulgo: denique mirandi. Scriverius.

6. Lemma] Argumentum. Vinetus.

7. Commendo tibi errorem meum, &c.]
Legas: nec soli peccasse contenti, nostro vi-
cio nescio, an non vitium additum
sit. Nec tamen haec affirmo. Sed,
quae te, quid opus, nostro vicio cum
omnia ad navos & cicatrices refe-
rantur? Barthius.

7. Commendo tibi errorem meum] Se-
neca epist. cxvi: Vitia nostra, quia a-
mamus defendimus: & malum excu-
sare illa, quam occidere.

8. Hanc ecloga patrocinor] Quae poe-
mata Theocriti didactica, & bucolica,
que vulgo inscribantur, ac Virgilii
Bucolica, haec antiqui Grammatici
Eclogae vocant, veluti Servius in ter-
tium, septimum, nonum, eorum
Virgilii carminum. Eclogae etiam A-
eron & Porphyrio veteres Horatii
commentatores, Horatii nuncupant
epistolas & Saryras, ac Ausonius eadem
in praefatione Grippi. Hinc Ecloga-
rium in titulo dodecastichi de diebus
septimanarum. Vinetus.

9. Quod magis spero, quam ut Lau-
des] Scripsit & de pol Ausonius: quod
magis specto, quam ut laudes. Barthius.
Probo: cujus enim rei certi sumus,
illam non speramus. Spes quippe re-
rum dubiarum est.

10. Vale] Addunt quidam libri: ac
dilige parentem. Vinetus.

10. Vale] De nihilo non est quod
addant quidam libri: vale, ac dilige pa-
rentem. Scriverius.

C V P I D O C R V C I
A F F I X V S.

Edyll. vi.

Aris in campis, memorat quos Musa Maronis,
Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,
Orgia ducebant Heroïdes, & sua quæque,
Ut quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
Errantes sylva in magna, & sub luce maligna
Inter arundineasque comas, gravidumque papaver,
Et tacitos sine labe lacus, sine murmure rivos:
Quorum per ripas nebuloso lumine marcent
Fleti olim regum & puerorum nomina flores,
Mirator Narcissus, & Oebalides Hyacinthus,
Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
Et tragico scriptus gemitu Salaminus Aëas.
* Omnia quæ lacrymis & amoribus anxia mœstis

Exer-

1. *Myrteus lucus*] *Silva myrtas* in iis, quæ modo adscriptimus ex Virgilii sexto Aeneidos. Est Myrtus arbor sacra Veneri. Virgilius in Meliboro:

*Populus Alcide gratissima, viris Iaccho,
Formosa myrtus Veneri, sua laurea Phæbo. Vinetis.*

2. *Oebalides Hyacinthus*] Oebali filius, Regis Laconiz, mutatus in florem libro decimo Metamorphoseôn Ovidii, & Crocus quarto. Adonidis vero amor eodem decimo, & Ajacis tertio decimo. *Vinetis.*

3. *Tragico gemitu*] *aj aj*. Quales voces in quibuscumque Tragediis frequentes. Qui aurem Latinis *Ajax*, Græcis *Αἴας*, τῷ Αἴας, unde hic *Aëas*: quod nomen ex tragica illa voce *aj aj* geminata factum videtur: quam Hyacintho flori inscripsit Apollo, dicente Ovidio:

Nam satis hoc Phæbo est. is enim suis auctor honoris.

Ipsæ suas gemitus solitis inscripsit: & aj aj

Flos habet inscriptum: fumosaque litera ducta est. Id.

3. *Tragico gemitu*] Id est luctuoso, funesto, Tragediis conveniente. Ovid x Metamorph.

Ipsæ suas solitis gemitus inscribis, & Ai, Ai

Flos habet inscriptum, funestaque litera ducta est.

Plinius lib. xxi, cap. xi. *Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens ejus, quam Apollo dilacerat: aut ex Ajacis cruore editi, ita discurrentibus venit, ut Græcarum literarum figura As legatur inscripta. Tercio vero dicitur Theocrito Eid. x. ubi fabulam Scholiastes pluribus enarrat.*

4. *Omnia quæ lacrymis & amoribus mœstis,*

Exercens memores, obita jam morte, dolores,

X 3

Rursus

Exercent memores obita jam morte doloris :
 Rursus in amissum revocant Heroïdas ævum.
 Fulmineos Semele decepta puerpera partus
 Deslet, & ambustas lacérans per inania cunas

15

Ventilat

Rursus in amissum revocant Heroïdas ævum.

Ita emendavi. Aliter atque aliter hæc vulgo interpunguntur. Quid si legamus?

Exercent memores : obita jam morte doloris

Rursus in hoc missas revocant Heroïdas ævum.

Nisi per *amissum ævum* intelligendum sit, elapsum, præteritum, & verus. Atque ita nihil temere mutandum. Scriverius.

4. *Omn. qua lacr.* — *Exercent memores*] Hic latere vitium vix persuadebo: ita bene sonant hæc verba, ipsa si consideres: sin jungas versui sequenti, apparet hiatus indecens, neque asyndeti specie excusandus. Tentabam autem:

Omnia qua lacrymis & amoribus anxia missis

Experti memores, obita jam morte doloris

Rursus in antiquum revocant heroïdas ævum.

Heroïdas enim dicit, quamvis obita jam morte; memores in vita experti doloris. Gronovius.

4. *Omnia qua lacrymis*] Scilicet, argumenta leri. Vti doloris pro dolore lubens admiserim, ita *to exercent* cum Viro Incomparabili in experti mutare vix ausim. In fine namque hujus Eidylli Poëta:

*Talia nocturnis olim simulacra figuris
 Exercent trepidam casta formidine mentem.*

Arbitror ita distinguendum:

Omnia, qua lacrymis & amoribus anxia missis

Exercent memores obita jam morte doloris,

Rursus in amissum revocant heroïdas ævum.

5. *Fulmineos Semele*] Filia Cadmi & Harmonix, auctore Hesiodo in Theogonia. Fabulam Ovidius narrat tertio metamorphoseon, *Vinetus*.

6. *Latera hac per inania cunas*] Hæc sane nullam bonam sententiam efficiunt. Quare puto legendum:

— *& ambustas lacérans per inania cunas.*

Cunæ sunt fasciæ infantum, quibus eos constringunt mulieres. *Per inania*, hoc est, *Aëris in campis*. Scaliger.

6. *Lacérans &c. simulati fulguris*] Legendum: *fulminis*. Mariang. Accursius.

6. *Latera per inania*] Vereor, ut ne hic *latera* pro alio aliquo verbo sit suppositum. *Vinetus*.

6. *Deslet & ambustas, &c.*] Tò *latera* licet in omnibus libris repertum, *Vinetus* merito suspectum habuit. Scaliger, *lacérans* reposuit; Nolui ego. Non enim aliz cunæ *Semeles* fuisse dici possunt depictæ, quam latus ipsius, quod amburens Iupiter extraxit Bacchum. *Cuna ambusta* sunt ipsum corpus *Semeles*; unde non aliter quam *laterum* Aufonio relictum puto: *laterum per inania*, phrasi eo ævo usitatissima; & per *latera* ipsa spoliata pondere sua, *Barthius*.

6. *Deslet, &c.*] Legendum omnino: *Deslet, & ambustis laterum per inania cunis*

Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.

Tò *fulminis* Mariangelus Accursius observavit in MS. Cod. cum legeretur antea *fulguris*, Quod temere fortassis non irrepsit, sed genuinum ipsius Poëtæ est. Non enim nocentissimum fulmen *Semele* immissum, sed mirius quoddam, & secundum: refe-

Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.

Irrita dona querens, sexu gavisa virili,

Moeret in antiquam Cænus revocata figuram.

20

Vul-

referente Ovidio in hac fabula, Metamorph. lib. 111.

Est aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopium

Savitia flammamque minus, minus addidit ira;

Tela secunda vocant superi. capis illa, domumque

Intras Agenoream. Vinetus inter alia ad hunc locum, Vereor, inquit, ut ne hic latera pro alio aliquo verbo sit suppositum. Editiones quædam interjecerunt hæc: latera hæc per inania. Quæ nullam sane bonam sententiam efficere monuerunt viri docti, leguntque:

Ambustas lacerans per inania cunas.

Per inania interpretantur, Aëris in campis. Ad quæ Cl. Salmasius in sua Epistola ad me: lacerare potius quam redintegrare locum mihi videntur, qui lacerans legunt. Nescio etiam, quid sit ventilare fulminis ignem. An fulmen ut ignis vulgaris potest ventilari? Sed nec ventilare heic accipiendum pro ventulum facere, & flabello ignem excitare. Ventilare est in altum jactare, ut faciunt, qui ventilare arma dicuntur Quintiliano: & ventilare æstivum autum digitis sudantibus, Iuvenali. Nunc te iudicem appello, an non melius sic restitui possit:

Deslet, & ambustas late per inania cunas

Ventilat ignavo simulati fulminis igne. Ventilat late per inania cunas ambustas simulati fulminis ignavo igne. Hæc ille. Festiva admodum videtur acerrimi Boxhornii nostra conjectura, sub manu nata:

Deslet, & ambustas iterum per inania cunas

Ventilat ignavo simulati fulminis igne. Iterum, nempe in pictura. Scriverius.

6. Laterum per inania cunas] In hac

lectionum varietate illa mihi maxime placet, quam Scriverius primam posuit: cui nec Salmasii, nec Boxhornii conjecturæ æquipollent. Ventilatis, id est, jactat Semele fictum & sine visibus ignem fulminis, id est simulatum fulmen, ut apud Propertium ventilare facem Venus dicitur, lib. xv. cl. 111.

Hanc Venus ut vivat, ventilat. ipsa facem. ambustis laterum cunis pro utero posuit Ausonius. Per inania, id est, per auras. Virgilius addidit substantivum, sive potius adjectivum substantivæ positum, lib. iv Georg. vers. 196. His sese per inania nubila librant. Noster in initio Mosellæ: Nec placidi prohibent oculos per inania venti; ubi pro liquida (scil. fluente) accipiendum; sicut & ær liquidus est. Isti singulari per inane trecenties apud Poetas quovis reperias, ut in veteri Epigrammate de Funambulo:

Brachia dissendens gressum per inane gubernas.

Ovidius 11 Fastor.

Velam franatis per inane draconibus.

7. Mares in antiquam Cænus revocata figuram] Solœcismus videtur esse, Cænus revocata. Exemplaria vero MSS. Cænus. Femina enim prius fuerat, Cænus nomine, Ovid.

Clara decore fuit proles Elateia Cænus

Idem: Tu mihi Cænus eris. Vel itaque legendum Cænus. vel (ut impressi habent quidam) Cænus. Ei namque femina & Cænus nomen inditum, & Cænus fuisse constat. Gellius libro ix. Notissima illa de Cæneide & Cæneo cantilena. Sed neque illud transiliero, quod si vel Cænus custodiatur, videri possit ex Catulliana mimesi, de Aty, quem genere virili, antequam exiretur, appellat, de-

X 4

in

'Vulnera siccant adhuc Procris : Cephalique cruentam
Diligit & percussa manum. 'Fert fumida testa
Lumina Sestiacæ præcepit de turri puella.
"Et de nimbo saltum Leucate minatur

"Malcu-

in etiam muliebei. Hæc postea ab Neptuno compressa, sexus mutationem impetravit, ac *Caneus* appellatus est. Qui tandem pro Lapithis adversus Centauros decernens, cum invulnerabilis stupri pensatione factus foret, arboreis oppressus trabibus in avem commutatus dicitur. scribit Ovid. xxi Metamorph. Sunt qui eum dicant post mortem pristinae formæ redditum. ut Virgilius in *Æneid.* (quem sequutus hic noster est)

— Et juvenis quondam, nunc femina *Caneus*,

Rursus & in veterem fato revoluta figuram. Mariang. Accursius.

8. *Vulnera siccant adhuc Procris*] Hanc in frutetis latentem pro fera Cephalus maritus interfecit. Fabulam narant Ovidius, Hyginus, Servius in sextum *Æneidos*. *Vinet.*

9. *Fert fumida testa*] Sunt qui legerint *testem*, hoc est consciam Herdis & Leandri furtorum lucernam. Quod sane Poëta Musæus ait:

Κρυφίαν ἐπιμαρτυροῦ λυχνον ἰσώ-
ται.

Verum *testa* figulinam etiam lucernam significat. Quo genere innumera in Antiquorum monumentis etiam nunc manent. Et Virgil. in *Georg.* ait:

Nec nocturna quidem carpentes pensa
puella.

Nescit vere hyemem, testa cum ardente
viderent

Scintillare oleum. Mariang. Accurs.

9. *Fert fumida testa*] Puella Ero, cui patria fuit Sestis urbs Hellepontici in Europa, & quæ se in mare præcipitavit ex summa turri, postquam vidit Leandrum suum ex Abydo adversi litoris oppido summersum, hæc

manu gestat simulacrum fumantis facis, & ignium illorum, quos noctu ad se natantem Leandro, cursus dirigendi gratia, solebat ex sua turri ostendere. *Vinetus.*

9. *Fert fumida testa*] *Lumina Sestiacæ*, &c. Notat Mariangelus quosdam legisse, *fert fumida testem L.* hoc est, consciam Herdis ac Leandri amorum lucernam. *Λύχρον* appellat Musæus. Ignoscat amicus mihi Belga alti vis ingenii, si ferre non possum, *fumida testa lumina*. *Testa* figulinam lucernam significat. Virgilius in *Georg.* Avienus in *Prognosticis Aratzis*:

Es si nocturnis ardentibus undique testis
Concrescant fumi, si flammæ amices
ignis

Effluus. Arato *λύχρον*. Prudentius Cathemerinon v. Hymno, Ad incensum cerei Paschalis, sive, Ad incensum lucernæ:

— *Sen cava testula*

Succum linteolo suggerit obrio:

Sen pinus piceam fert alimoniam.

Lampades & testæ ejusmodi figulinæ extant innumera apud Antiquarios: quotidieque effodiantur. Possum ego aliquot ostendere: longe plures in suppellestili Romana Neomagi, in Batavia, & alibi erutas accuratissimus Ioannes Smetius. & non ita pridem de *Lucernis Veterum* doctissimum Commentarium edidit Clarissimus Fortunius Licetus. Sustine itaque emendandi pruriginem. *Scribentis.*

10. *Et de nimbo saltum Leucate*] Menander de eadem:

— τὴν ὑπερχύμην

Θαυῶσαι Φαίαν εἰσπῶντι πᾶσαν

Γῆναι περὶ τοῦ ἀπὸ τηλοφθαλμοῦ,

Ἀλλὰ καὶ διχῶν τὴν διαπρὸς ἀνὰ

Ita

Ita enim legendum apud Strabonem, & distinguendum. *Masculam* vocat, quia, cum femina esset, precipitem se dedit ex illo saltu, ex quo tantum solebant viri sese impatientia amoris jaculari. Nam propterea dicebatur locus ille, *αλμυρὸν ἱερὸν*, non *αλμυρὸν ἱερὸν*. Vnde *salvus vires* vocat Statius; & Horatius, & Ausonius noster vocant eam *masculam*. Nam sane doctissimus Turnebus id non videtur satis affectus esse. Primus omnium, ut ait Strabo, Cephalus ex ea petra sese precipitavit, cum Ptaolan impatienter amaret. Sed concedant mihi lectores, paulum ex Ausonianis castigationibus respirare, & quidam de *Leucade petra*, & de saltu illo dicam, nunquam antehac audita, ex amore nondum in vulgus edito, Ptolemæo filio Hephæstionis *ὁν τὸ εἰς πάλυμναι δόξαν καὶ τὴν ἱερήαν*. Apud illum igitur quæritur, cur apud Bacchyliden Silenus dixerit, Leucada à Leuco Vlyssi filio cognominatam fuisse; qui Zacyntho erat, & ab Antipho interfectus fuit. Eum igitur Leucatz Apollinis templum condidisse. Ibi petram esse vicinam Leucadem, à qua qui saltu se mitterent, amoris infania liberari. Causam hanc ex media historia assignat: Venerem scilicet post mortem Adonidis sedulo eum ubique terrarum perquisivisse: tandem eum Argis Cypri in æde Apollinis Erithii invenisse. Et cum impotentiam amoris sui Apollini patefecisset, ab ipso ad Leucadem petram deductam iussu Apollinis sese à specula deorsum misisse. Quo facto, morbo amoris defunctam fuisse. Cum causam rei quæreret: Apollinem respondisse: sese crebro observasse, Iovem, quoties Iunonem impotenter deperiret, ibi solitum sedere, & vi mali levare. Sed & Artemisiam illam, post viri Mausoli mortem, contemptam à Dardano Abydeno, quem non patienter ardebat, dormienti adolescenti oculos effodisse. Cum tamen

ne hac quidem injuria morbus remitteret, remedium à petra quærisse. Sed frustra fuit. Nam ex eo saltu periit: ibique sepulta fuit. Similiter & Hippomedontem Epidamnium propter amorem pueri nescio cujus sese ex eadem petra jecisse. Sed nihilominus ipsum periisse. Refert & de Nicoftrato Comico, eo saltu levatum amore Tettigidez Myrinea-sis. Addit Maceten Buthrotium *Αδωνίτην* vulgo cognominatum fuisse, quod quater eum saltum expertus esset: & quater hoc remedio amore caruisset. Innumeros præterea idem expertos. In his senem Bula-goran Phanagoriten, cum amasset Diodorum tibicinem. Rhodopen etiam Emiffenam, quæ geminos fratres ex satellitio Antiochi Regis amabat, cum vicissim ejus ab illis nulla ratio haberetur, animi impotem sese jecisse, & animam edidisse. Adolescentibus nomina erant Antiphonti, & Cyro. Charinus vero Iamborum poeta amavit Erotem Regis Eupatoris à poculis. Et cum fabulæ de saltu Leucadis fidem haberet, sese precipitem misit: & crure fracto doloris cruciatibus periit. Ac inter efflandum animam hos lepidissimos ac elegantissimos Iambos in medium jecit:

Εἴ μοι πάλοι, καὶ καὶ πάλιν
Αδωνίς.

Χαῖρον αἶψά τί μοι ἰαμβοῖς μέ-
σους

Κατηΐλωνος ἰλπίδι καὶ μέ-
σους.

Ταυτ' Εἰρήνη Εὐπρότης ἰγ-
δία.

Quia & Nereum quendam Cotinen-
sem ex amore Attica nomine mulie-
ris Athenis natæ sese precipitasse, &
non solum amore solutum fuisse: sed
etiam vivum incidisse in rete jacu-
lum, in quo simul cum risco surt
pleno in terram extractus fuit. Cum
eo nomine piscatori, qui se extrax-
erat, licem intenderet, aurum illud
ad se pertinere: casu enim sibi ob-
venisse:

X 5

venisse:

" *Mascula* " *Lesbiacis Sappho peritura sagittis*
 " *Harmonia cultus Eriphyle mœsta reculat*,

venisse: noctu ab Apolline admonitum incepto destitisse: An non fatis haberet, quod citra viri periculum à morbo amoris liber esset? quare, si saperet, de alieno auto litem non moveret. Hæc ego, quia jucunda sunt, ut spero, neque tamen in vulgi notitiam pervenerunt, præterea neque ab hoc loco aliena erant, quasi corollarium adjicere volui, ut nihil, quod ad poetam nostrum illustrandum faceret, intentatum relinquereamus. *Scaliger.*

10. *Et de nimbo salu*] Adde ad ea, quæ *Scaliger*, locum *Ampelii* in libro memoriali c. viii. *Leucade*, inquit, *mons*, unde *se Sappho dejicit propter virum*: in summo monte sanum est *Apollinis*, ubi sacra fiunt: & cum homo inde desiluit, statim excipitur lintribus. Item *Ovidii* in *Epistol. Sapphus*:

Phæbus ab excelsu quantum patet, adspicit aquor.

Æliacum populi, Leucadiumq; vocant.

Hinc se Deucalion Pyrrha succensus amore

Misit, & illaso corpore presit aquas.

Nec mora: versus amor tetigit lentissima Pyrrha

Pectora Deucalion igne levatus erat.

Hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam

Leucada, nec saxo desiluisse time, &c.

Servius ad iii. *Æneid.* v. 274. *Leucate* est mons altissimus, prope peninsula, in promontorio *Epiri*, juxta *Ambraciam* sinum & civitatem. De hoc *Leucate* amatores sæ in mare ad excludendum amorem precipitare dicebantur. & ad v. 279, de *Phaenice* *Feminas in sui amorem trahebant: in quis fuit una, quæ de monte Leucate, quam potiri ejus nequiret, abjecisse se dicitur: unde nunc auctorare se quotannis solent, qui de eo monte jaciunt in pelagus. Quæ postrema mendosa sunt. Ashe-*

*nus lib. xiv. Deipnos. Στοιχάριον δ' ἢ πρῶμα, ὅ ἐστι Καλὴ καὶ ὁ νόμος, ἱερῶσι Εὐάθλῃ πασιόσῃ σὺ φροῦνως ἐλάττω τῇ Ἀφροδίτῃ χαμηλῆται αὐτῶν ἐπεί τ' ὑπερείδει οὐρανίου, καὶ ἀκρημνήσεν ἐαυτῶν. ἵκνετο δ' τὸ πᾶθος ἐπὶ Λευκάδα. Quæ *Scaliger* ex *Ptolemæo* attulit, ea omnia apud *Photium Græca* quoque invenias ex eodem *Ptolemæo* *Hephæstione* excerpta. Verba *Servii* forte ita restituenta sunt, unde nunc auctorare se quotannis solent, qui se de eo monte jaciunt in pelagus. Ut nempe homines mercede quotannis hunc saltum susceperint, non secus ac perditii nepotes olim operam locare soliti fuerunt ad harenam. Idem ad *Pharmaceutr.* v. 59. *Præceps ærii specula. De montibus issem: Quidam hoc ideo dictum putant, quod apud Leucatem soliti erant se precipitare, qui aut suos parentes invenire cupiebant, aut amari ab his desiderabant, quos amabant.**

11. *Mascula*] Ita appellata *Horatio* in libri primi epistola penultima, Non enim solum viros illa, sed etiam ut mas quispiam, feminas femina exarsit. Alias affert rationes ex *Strabone* & *Horatii* interpretibus *Gregorius Ferrariensis* de poetis. *Vinetus.*

12. *Lesbiaci sagittis*] Amore *Phaonis. Vinetus.*

13. *Harmonia cultus Eriphyle mæsta recusat*] Ita legendum, pro:

Hermione cultus Eriphyles mæsta recusat.

Sic apud *Hesiodum* in *Theogonia*, *Diodorum Siculum* libro quarto, & alios Græcos, *Harmonia* hæc, & *Harmonie*, *Martis* & *Veneris* filia ex adulterio: quam *Latina* exemplaria in *Hermione* fore corruerunt. Vide *Statium* poetam secundo *Thebaidos*, *Athenzum* sexto, *Rhodiginum* libri

Infelix nato, nec fortunata marito.

Tota quoque aëriæ " Minoïa fabula Cretæ,
" Picturatum instar tepui sub imagine vibrat.

" Pasiphaë nivei sequitur vestigia tauri.

30

Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.

Respicit " abjectas " desperans Phædra tabellas.

" Hæc laqueum gerit : " hæc vanæ simulacra coronæ :

Dædaliæ " pudet hanc latebras subiisse juvençæ.

Præreptas queritur per inania gaudia noctes

35

" Laodamiæ " duas, vivi functique mariti.

Parte truces alia strictis mucronibus omnes

Et " Thisbe, & " Canace, & Sidonis horret Elissa.

Con-

libri duodecimi capite tertiodécimo.

Eriphyle massa. Massamque Eriphylem,
dixerat Virgilius vi Æneid. illud *συ-
ζαέντ' Ε'ερύλλω*, Homeri Odysseæ
undecimi interpretans. *recusat*. Sed
jam sero : quia eo fato & ipsa perie-
rat. Fabula sic habet. Amphiarus
vates sciebat, si ad bellum Theba-
num proficisceretur, se illic peritu-
rum. Occultavit itaque se conscia E-
riphyle uxore. Adrastus autem rex
Argivorum, quum generum Poly-
nicen in eo negotio adjuvare vellet,
acceptum ab eo monile illud, forori
Eriphyle obtulit, ut indicaret mari-
tum, quod lubens illa accepit, & ait
Sulpicius Lupercus in Elegia de avaritia, *latebras viri patefecit sui*. Profi-
ciscens ergo ille ad id bellum, filio
suo Alcmononi mandavit, ut post
suam mortem supplicium de matre
sumeret: quod fecit ille sedulo. *Vinet*.

14. *Minoïa fabula*] Quæ ad Mi-
noëm regem Cretæ pertinet: ut quæ
sit de Pasiphaë uxore, & filiabus A-
riadne & Phædra. *Vinetus*.

15. *Picturatum instar*] Legendum:
picturatum instar. *Instar* est imago, af-
finitatio. *Picturatum instar*, imago
varius coloribus expressa. *Barthius*.

16. *Pasiphaë nivei*] Ex Sileno Vir-
gili. *Vinetus*.

17. *Abjectas tabellas*] Litteras, ni
fallor, non quas ipsa, sed quas ejus
nomine scripserat Ovidius. *Vinet*.

18. *Desperans*] Potiri amore Hip-
polyti privigni sui. *Vin*.

19. *Hæc laqueum*] Phædra. *Idem*.

20. *Hæc vana*] Ariadne, quam à
Theseo in Dia relictam Liber duxit
uxorem: eique hanc dedit coronam,
quæ postea inter sidera collocata est.
Hyginus secundo Astronomicôn de
Corona, & Philostrati *εἰρήνης*. *Id*.

21. *Pudet hanc*] Pasiphaën. *I-
dem*.

22. *Laodamia*] Acasti Thessaliæ re-
gis filia. *Id*.

23. *Das noctes*] Scilicet unam vi-
vi mariti Protefilai, quando cum aliis
ille Græcis in Phrygiam navigavit,
ubi omnium primus est interfectus,
& alteram functi mortuique viri,
quando Laodamia quum audivisset
ipsum periisse, petiit à diis, ut diem
unum (sic scribit Lucianus in dialo-
gis mortuorum) vel tres horas (ita
Hyginus & Minutius Felix) revivi-
sceret, quo videre, & colloqui sibi
liceret. Quod impetravit. Reliqua,
& quo pacto ipsa se combusserit, ex
Hygino cognosces. *Idem*.

24. *Thisbe*] Fabula est quarto Me-
tamorphoseon. *Id*.

25. *Canace*.

Conjugis hæc, hæc patris, & " hæc gerit hospitis ensem.
 Errat & ipsa olim, qualis per " Latmia saxa 40
 " Endymioneos solita affectare sopores,
 Cum face, & astrigero diademate Luna bicornis.
 Centum aliæ veterum recolentes vulnera amorum,
 Dulcibus & mœstis refovent tormenta querelis.
 Quas inter medias furvæ caliginis umbram 45
 Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
 Agnovere omnes puerum : memorique recurſu
 Communem sentire reum, quanquam humida circum
 Nubila " & auratis fulgentia cingula bullis,
 Et pharetram, & rutilæ fuscarent lampados ignem : 50
 Agno-

25. *Canaco*] Epigramma octogesium tertium. *Vinetus*.

26. *Hæc hospitii*] Dido, Æneæ, ex quarto Æneidos. *Vinet*.

27. *Latmia saxa*] *Latmus*, mons Cariz Ciceroni in Tusculana prima, Endymionis à Luna, ut ferunt, quondam adamati fabula nobilis. Nam Endymionem illic à Luna consopitum putant, ut dormientem oscularetur. Meminit Lucianus fabulæ cum alibi, tum in dialogo quodam Veneris & Lunæ, dialismus in proverbio *Endymionis somnus*, Hyginus, Fulgentius, Scholia vetusta in quartum Argonauticôn Apollonii, & Ausonius ipse rursus in Ephemeride. *Id*.

28. *Endymioneos solita, &c.*] *Adfectare*, hic verbum est Veneris; & significat ad concubitum conciliare velle; Veneris res alicui propinare. Commentator vetus Horatii lib. 1. Sat. 11. *permolero : violare, poluere, asfectare, appetere, &c.* In eam sententiam isto loco Ausonius; in eandem Tertullianus libro de præscript. adversus Hæreticos, cap. viii. *Fuerat Athenis, & illam sapientiam humanam, affectatorem & interpolatricem veritatis de congressibus novaverat.* Idem scriptor sæpius pro libidine *affectationem* dixit. *Barthius*.

28. *Endymioneos*] Plinius originem fabulæ tradit lib. 11, cap. 12. *Quæ, singula, inquit, in ea deprehenditis hominum primus Endymion, & ob id amore ejus capta luna traditur: ita hic legendum. Vulgati, captus fama traditur. Tzetzes, vel ut alii scribunt, Zezes, Chiliad. 2. 7. 875, de Lunaris defectus prædictione:*

Οἱ δὲ τὰ Ἐνδυμιῶνι ἀποπνίξουσιν
 τοὺς αἵμας

Οἷον Σαλῶν τῷ ἀνδρὶ ἵφαστος
 ἰσχυρῶς.

29. *Et auratis fulgentia cingula bullis*] Meo animo, inepte sic vulgo. Scriptum oportuit, *auratis bullis*. Scriberius.

29. *Auratis fulgentia cing. bullis*] Virgilius lib. 12 Æn. 7. 359, *Auræ bullis cingula* dixit. Sidonius carm. 11.

— *Rutilantes perque lacertos*

Pandulæ gemmifera mordebant suppara bullæ.

Prudentius Psychom. v. 476:

*Adspexit si forte, patrii fulgentia bullis
 Cingula, & canviam gaudet rapuisse ornatus.*

Potest vulgata lectio defendi *auratis fulg. cingula bullis*, ut sit ellipsis Græcæ præpositionis *ἐν*, vel latinæ vocis *habentia*. Ita fere Virgil. Eclog. 11.

*Tantum inter densas umbrosa cacumina
 fugos* *Asti-*

Agnoscent tamen : & ¹⁰ vanum vibrare vigorem
 Occipiunt : hostemque unum loca non sua natum ,
 Quum pigros ageret densa sub nocte volatus ,
 Facta nube premunt. trepidantem & cassa parantem
 Suffugia, in coetum mediæ traxere catervæ :
 Eligitur mœsto myrtus notissima luco ,
 Invidiosa deum pœnis. ³¹ cruciaverat illic
 Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonin.
 Hujus in excelsso suspensum stipite Amorem ,
 Devinctum post terga manus, substrictaque plantis 60
 Vincu-

Afidus veniebat.

Nec non Statius lib. 1 Sylvar. in E-
 quo Maximo :

-- *Continuus septem per culmina montes
 It fragor.* In quis appositio lo-
 cum obtinere vix potest. Melius in
 istis Prudentii Hamartigen. 7. 241.

*Parte alia violentus aquis torrentibus
 amnis.*

*Transitis oblectas prescripta repagula
 ripas.* Ita namque vetu-

stissimi libri Thuani, Puteani, Rhy-
 nii, ac editio nupera à Nobiliss. Nic.
 Heinsio adornata : qui in notis ad
 hunc auctorem hujus epexegeticos
 complura exempla collegit. Et hinc
 forte quis censeat supra 7. 17. versus
 illos duos, qui tam diversimode le-
 guntur, ita esse restituendos :

*Deflet, & ambustus laterum per inania
 cunæ*

*Ventilat ignavum simulati fulminis
 ignem.*

30. *Vanum vibrare vigorem*] *Rigo-
 rem*, legendum. *Rigor* enim lumina
 est crudelitas. Claudianus :

*Triste rigor nimius, Torquati dæpne
 moros,*

Hic autem *Heroïna vanum vibrare rigo-
 rem Occipiunt.* Barthius.

30. *Vanum vibrare vigorem occi-
 piunt*] *Lego: manuum vibrare vigo-
 rem, vel librare.* Scriverius. haud *Ag-
 gres.* Supra enim noster quoque *vanum
 simulati fulminis ignem* dixit. omnia

hic sine pondere, sine viribus. Ideo
 mox, *sine fluctibus aquar, sine viribus
 ignes, &c.* vana omnia, & ævera, ut
 inter umbras, umbræ.

31. *Cruciaverat illic Spreta olim*] Vi-
 de quæ de hac fabula attigimus in
 Epigramma trigefimum. *Veneris.*

31. *Cruciaverat illic*] Duplex genus
 Crucium statuo, *Simplex* & *Compa-
 ctum*. Illud voco, cum in uno simplici-
 que ligno sit affixio, aut infixio. Quæ
 Crux, meo judicio, prima fuit, &
 in aliam speciem à rudi hac ventum.
 Nam alias ad arborem sive stipitem
 alligabant figebantque hominem : ut
 in *Cupidine crucifixo* Ansonii, quem
 arboris stipite appensum, non mani-
 bus expansis, sed à tergo devinctis ;
 pedibusque non clavibus, sed funibus
 substrictis destribit. *Lipsum.*

31. *Cruciaverat illic Spreta olim me-
 morem, &c.*] Ansonius fabellam aspi-
 cit, quæ est ista. Venus jam olim
 puerum hunc deamaverat, & ut sola
 frueretur, clam deposuerat apud Pro-
 serpinam. Sed hæc mox in eadem
 flamma : ac repetenti Veneri negat
 dare. Lis est, irur ad Iovem. Ille rem
 sic componit, ut Adonis, quod ad
 usum, in tres anni partes secaretur.
 Prima, ut Adonis Adonidis esset :
 Secunda, ut Veneris : tertia Proser-
 pinæ. Acquieverunt. Sed enim Ado-
 nis prior in Venerem, suum quo-
 que triensem illi tribuit. Hæc Apol-
 lodorus

Vincula mœrentem,³² nullo moderamine Poenæ Affigunt. reus est sine crimine, iudice nullo Accusatus Amor.³³ se quisque absolvere gestio, Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.

Cunctæ

Iodorus lib. III. Bibliothecz. Ergo illud est, quod Proserpina nunc cruce vindicat. Theocritus & ipse huc aspexit Eid. xv. Lipsius.

32. Nullo moderamine pœna affigunt.] Legendum: *adfigunt*. Affixum Amorem ingerit ipse Poëta præfatione: *Cupidinem cruci adfigunt mulieres amaritices*. Crux sane est arbor illa talibus, ut jam dixit, pœnis usitata. Barthius.

32. Nullo moderamine pœna affigunt.] Imo *adfigunt*, ut conveniat lemmati suo Poëta, quod est *Cupido cruci Affixus*. Scriverius.

33. — Se quisque absolvere gestis Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.] Quod emendatum jam est, *transfert*, à veri specie non abhorret. Vetussti tamen exemplaris nostri lectio sincerior. *Transferat ut proprias a. i. c. c.* Porro particula *quisque* commutanda non videtur, licet ad *Heroidas* hoc genere referri posse non appareat. Cum enim & in Monosyllabis (Technopœgnii §. 112.) particulam *quis* genere dixerit neutro:

Quis fuitat pelago, quod non natat in fluvio? piz.

Affirmaverim potius, talia eo modo posuisse cum, ut à vetustioribus poni consuevit. Ennius: *quis tu es mulier?* Terentius in Eunuchis: *Illarum neque quisquam te novit*. Et Donatus ait, *quisquam*, multis probari exemplis etiam feminino genere veteres protulisse. Ita ut in numeris & generibus hæc prænomina infinita sint. Priscianus quoque ac Nonius ajunt: *Quis & quisquam* communis esse generis, autoritate veterum, ut apud

Græcos. Ex Iurifconsultorum etiam sententia, de verborum significatione verbum hoc, *si quis* tam masculos quam feminas complectitur. Hæc indidimus, vel ne cuilibet temere immutandi facultas relinquatur in Monosyllabo, *quid; hic, quaque*. Vel si forte ita potius ut sequitis temporibus dici ceptum, inter doctos emendandum convenerit, ne id quidem latuisse nos, appareat. Martius. Accursius.

33. Transferat ut proprias.] Legitur &, *Transfert & proprias*. Vinetus.

33. Se quisque absolvere gestis: Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.] Hæc est vetusti exemplaris scriptura, teste Marianello. Mihi sincerior videtur altera lectio:

--- se quisque absolvere gestis, Transfert & proprias aliena in crimina culpas

Porro particula *quisque* commutanda non est in *quaque*: tametsi ad *Heroidas* referri hoc genere vix possit. Est enim gnome Ausoniana, ad quosvis spectans, non *Heroidas* tantum. In epistola præliminari similiter: *Nos nostros & cicatrices amamus: nec soli nostro vitio peccasse contenti, affectamus ut amentur*. Scriverius.

33. Se quisque absolvere gestis.] Errat Scriverius, quod ad *Heroidas* vix referri posse *quod quisque* existimat. Scipissime apud Plautum *quis* feminino genere reperias: nec alia ratio in *quisque*. Eadem fere sententia apud Salust. cap. 1. bel. Jug. *suam quippe culpam auctoribus ad negotia transferunt*. Vbi cum *quique* pro *quippe* scriptus meus habeat, lubenter reponam, *suam quisque culpam*.

Cunctæ exprobrantes toleranti insignia leti
 Expediunt. hæc arma putant, hæc ultio dulcis,
 34 Vt quo quæque perit, studeat punire dolore.
 Hæc laqueum tenet, hæc speciem mucronis inanem
 Ingerit: illa 35 cavos amnes, rupemque fragosam,
 Insanique metum pelagi, & sine fluctibus æquor. 70
 36 Nonnullæ flammas quatiunt, trepidoque minantur
 Stridentes nullo igne faces. 37 rescindit adultum

Myr-

34. *Vt quo quæque perit, &c.*] Lege: dolore. Quo dolore quæque perit, hoc hostem punire studet. Non enim puniit dolorem, sed petulantiam potius & crudelitatem dolore ipso. *Barthius.*

35. *Cavos amnes*] *Cavi amnes* vani sunt; qui congruunt scilicet *aëreis campis*. Paulinus Iambo ad Cytherinium:

Hi nunc obesi spiritu superbia

Et opibus inflati cavis,

Humi manebunt compediti —

Mammertus noster lib. 11 de Statu animæ *cavum vanitatis* dixit; ut quidem à Iureto ex V.C. suppletus est. *Barth.*

36. *Nonnulla flammas quatiunt*] Legendum suspicor *lammas*. *Lamna* notissimum genus tormenti vel ex solo Prudentio; *lamina* vulgo, sed Poëta *lamna*. Horat. — *inimice lamna Crispe Salusti.* Idem.

37. *Resc. adult. Myrrha*] Mater Adonidis, decimo Metamorphoseon in sui nominis arborem mutata: quæ humorem succumve exsudat, ut pinus. Vide Dioscoridem, Plinium, Ruellium. *Vinetus.*

38. *Rescindit adultum Myrrha, &c.*] Scribendum sine controversia:

--- *Rescindit adultum*

Myrrha uterum flammis lugentibus, inque paventem.

Gemmae fletiferi jaculatur succus trunci. *Barthius.*

37. *Rescindit adultum Myrrha uterum lacrymis lugentibus*] Iamdudum est; quod rescispiſeram, *lacrymis lucentibus*;

ad *Myrrham* ipsam & gemmea succinâ respiciens. Et nunc animadverto in hunc Aufonii locum, verba isthæc annotasse Mariægelum in *Diatribis* suis. Sunt, inquit, eodices qui servant, *lacrimis lugentibus*, contra *syl-labæ rationem*; sed scribendum fortasse, *lacrimis lucentibus*. Ecce, conspirantem habeo eruditissimum virum. Nuper vero tentabam ex vestigiis scriptæ lectionis, *lacrymis urgentibus*. *Myrrha* arbor abundantia & copia *Myrrhæ* & *lacrymarum* adu-lum & distentum uterum rumpit, sudarque *Myrrham*. Ovidius *Metamorph.* lib. x. fab. ix.

Cum tandem terra requievis sassa Sa-baa,

Vixque uteri portabat onus.

Et post aliquot versus:

Iamque gravem crescens uterum prae-cinxerat arbor,

Pectoraque obruerat, collumque operito parabat.

Non tulit illa moram, venientique ob-via ligno

Subsedit, merisitque suos in cortice vul-tus.

Qua quæquam amisit veteres cum corpore sensus,

Flet tamen, & tepida manant ex ar-bore gutta.

Est honor & lacrymis, fissataque cor-tice myrrha

Nomen herile tenet, nulloque tacobitur auro, &c.

Dat gemitus arbor lacrymisque cadem-tibus humet.

Legit

Myrrha uterum lacrymis ingentibus; inque paventem

" Gemmea fletiferi jaculatur succina trunci.

Quædam ignoscentum specie ludibria tantum

75

Sola volunt: stilus ut tenuis sub acumine puncti

Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem.

Aut pubi admoveant petulantia lumina lychni.

Ipsa etiam simili genetrix obnoxia culpæ

Alma Venus tantos penetrat secura tumultus.

80

Nec circumvento properans suffragia nato

Terrorem ingeminat, stimulisque accendit amaris

" Ancipites furias: natiq̃ue in crimina confert

Dedecus ipsa suum: quod vincula cæca mariti

Deprenso Mavorte tulit: quod pube pudenda

85

" Hellepontiaci ridetur forma Priapi.

Quod

Legit autem Clariss. Salmasius, *lacrimis ingentibus*. Et in epistola sua ad me hoc eruditum scholion attexit: Filius medici non potuit ignorare duo esse myrrhæ genera. Vnum *αἰδογβάλον*, alterum *μυρογβάλον*. Illud glebis ingentibus, hoc minoribus, cujus meminit Dioscorides. At Myrrha hæc, quæ lacrymas suas in lapidem congelatas, quæ *succina gemmea* hic vocat Ausonius, in Cupidinem erat jaculatura, grandioribus guttis præoptavit sudare, ut plus mali nempe facerent Cupidini, quam si parvas & *μυρογβάλους* jaculata esset. Ideo certe uterum laxavit grandioribus lacrymis, *ταῖς αἰδογβάλοις*, quia his vice saxorum impetere parabat Cupidinem. *Scriptorius*.

38. *Gemmea fletiferi*] Scribe: *gummea*, id est, gummx instar defluentia. *Vltimus* ad Gratum. Potest defendi vulgata, & explicari, *gemmea*, instar gemmx lucentia. Sic in vet. Poët. Catalectis de laudibus hortuli:

*Flores mitescunt discolori gramine,
Pinguntque terras gemmeis honoribus.
Et de iv anni temp.*

Ver agrestis gemmeis nitidum stellantibus ornat.

Vetus Poëta de mensibus:

Cunctas veris opes, & pizæ resaria gemmis

Liniger in calathis, aulice, Majas habet.

39. *Ancipites furias*] Non hic dubitantes Heroides sunt, ut Vinetus putavit, sed ipsæ furie, quas antea *Pana* vocavit. His epitheton *ancipites* dedit, id est, savas, seu sævientes. Eadem significatione apud Trebellium quoque Pollionem hæc dictio mihi lecta est in vita *Æmiliani*, si modo locus integer. *Collecta multitudo ad domum Æmiliani ducis anceps venit, atque eum omni seditionum instrumento & furore persequuta est. Idus est lapidibus, petrus est ferro: nec desuit ullum seditionis telum.* Ita melius *μυρογβαλόν*, quam quod in vulgatis, *nec desuit ullum sed. telum*. Ausonius Epigr. xcv. *Ancipites patitur Najadas Eumenidas.*

40 *Hellepontiaci*] *Priapus suis de Lampſaco civitate Helleponti*, inquit Servius in *Georgica*, *de qua pulsus propter virilis membræ magnitudinem.*

Quod crudelis ⁴² Eryx; ⁴³ quod semivir Hermaphroditus.

Nec fatis in verbis. roseo Venus aurea ferto
Moerentem pulsat puerum, & graviora paventem.

Olli purpureum ⁴⁴ mulcato corpore rorem 90

⁴⁵ Sutilis expressit crebro rosa verbere: quæ, jam

Tincta prius, traxit rutilum magis ignea fucum.

Inde truces cecidere minæ: vindictaque major

Crimine visa suo, ⁴⁶ Venerem factura nocentem.

Ipsæ intercedunt Heroïdes, & sua quæque 95

Funera crudeli malunt adscribere fato.

Tum grates pia mater agit cessisse dolentes,

⁴⁷ Et condonatas puero dimittere culpas.

Talia nocturnis olim simulacra figuris

Exercent trepidam casto terrore quietem. 100

Quæ postquam multa perpeßus nocte Cupido

Effugit, pulsa tandem caligine somni

•Evolat

nem, post in numerum deorum receptus, meruit numen esse hortorum. Alii hunc Mercurii, alii Liberi, & Veneris filium faciunt. *Vinetus*.

42. Eryx] Veneris & Butæ filius. Hyginus, Servius, Diodorus. *Vinet*.

43. Quod semivir] Epigramma sexagesimum nonum. *Idem*.

44. Mulcato corpore] Scribe favente Barthio, & suadente secundo Vossiano, *mulcato*, uti & apud Vellejum lib. II. cap. LXX, *male mulcatum*: itidem apud Ciceronem Milon. c. XIV. *ita est mulcatus*, pro *multatus*. Glossæ Isidori: *mulcat*, *percutit*. Et onomasticon, è quo nobis aliqua Turnebus dedit excerpta: *mulcare*, *pugnis vel calcibus cadere*. Apulejus lib. VIIII Miles. *Arrepto denique flagro, quod semiviris illis proprium gestamen est, contortis tamen lanosi velleris prolixè fimbriatum, & multijugis talis ovium tessellatum, indidem sese multimodis commulcat istibus*. Phædrus lib. I. fab. III.

--- Male mulcatus Graculus

Redire marens capit ad proprium genus,

A quo repulsa tristem suscipit notam.

Ita pro vulgato *repulsus* legendum esse, ex ultimo versu patet:

Nec hanc repulsam tua sentiret calamitas.

Accius apud Nonium in Senium: *An mala atate major mulcari exemplis omnibus? Sallustius lib. IV Hist. Aut adflicti undarum vi, mulcato fæde corpore, interiere tamen.*

45. Sutilis rosa] Serto ex rosis facto, confuto, intexto. *Vinetus*.

46. Venerem factura nocentem] Scribendum: *Venerem facit ira nocentem*. Scævit enim usque ad sanguinem delicati illius pusionis, ut ipsa jam nocens sit. Barthius. Minime; videbatur vindicta factura Venerem nocentem, quæ jam erat major suo crimine.

47. Et condonatas] Censeo fuisse: *Et condonatis puerum dimittere culpis.*

Gronovius.

Y

48. Por-

Evolat ad superos. " portaque evadit eburna.

48. *Portaque evadit eburna*] Hemistichium Virgilianum, ex fine sexti Æneidos. Virgilii enim imitatione,

omnita, quæ hic retulit, ficta & falsa esse intelligi vult. *Vinetus.*

¹ A V S O N I V S
P A V L O ² S V O S. P. D.

³ **P**ervincis tandem: & operta musarum mearum, qua initiorum velabat obscuritas, quamquam non prophanus, irrumpi, Paule carissime. Quamvis enim te non ejus vulgi existimem, quod ⁴ Horatius arcet ingressu: tamen sua cuique sacra: ' nec idem Cereri quod Libero, etiam sub iisdem cultoribus. ' Poëmata, quæ in alumnam meam luseram, rudia, & inchoata ad domestica solatium cantilena, ' quum sine metu arcana securitate fruerentur, ' proferri ad lucem, caligantia cœgisti. Verecundia mea scilicet spoliū concupisti: aut, quantum tibi in me juris esset, ab invito indicari. Ne tu Alexandri Macedonis pervicaciam supergressus: qui ' fatalis jugi
¹⁰ lora

1. *Aufonius Paulo*] Idem Paulus esse potest, ad quem mittit Aufonius hoc & proximum edyllium, epistolamque octavam & sex insequentibus, Axius Paulus in eadem orator & poeta, rhetorices professor, ludi magister, in eadem: patria Begerritanus, ut significare videtur Aufonius in hendecasyllabis epistolæ xi. *Vinetus.*

2. *Suo*] Nota formula. *Martialis lib. xiv.*

Seu leviter noto, seu caro missa sodali, Omnes ista solet charta vocare suos.

3. *Pervincis tandem*] Vera lectio. *Mariang. Accursius.*

4. *Horatius*] Ode prima libri tertii Carminum. *Vinetus.*

5. *Nec idem Cereri*] Vt, Cereri mactabatur porca, Baccho hircus. Sed de his plura Lilius Gregorius in Syntagmate de sacrificiis. *Vinet.*

6. *Poëmata qua in alumnam*] Vetus

Codex, *Poëmata*. Quæ quandoque Græca voce dixit *οιδύμια*. Manifestius id, quam ut pluribus confirmandum sit, tum ex his, quæ hic sequuntur, tum etiam, quod alibi *Tennem inconti carminis libellum*, hæc ipsa vocat, *Schedium*, ac *lusus*. *Mariang. Accursius.*

7. *Quum sine metu arcana*] Tò sine metu vereor, ut ne glossa sit, quæ enim cum metu securitas?

8. *Proferre ad lucem*] Rectius, proferri, ex MSS. aliquot. *Mariang. Accursius.*

9. *Fatalis jugi*] Curtius libro tertio, & Plutarchus in Alexandro. Illud erat Gordii in Iovis templo. Affirmabant autem incolæ, totius Asiæ imperium illi fati portendi, qui & inexplicabile vinculum solvisset. *Vinetus.*

" *lora quum solvere non posset, abscidit* : " & *Pythia specum*, " *quo die nefas erat patere, penetravit. Vtere igitur ut tuis, pari jure, sed fiducia disparti* : quippe tua possunt populum non timere ; *meu etiam intra me erubescio.*

Vt voluisti, Paule, cunctos Bissulæ versus habes :
Lusimus quos in Suëvæ gratiam virgunculæ ,

Ocium

10. *Lora*] Ex corni arboris libro erant, auctore Plutarcho. *Vinet.*

11. *Et Pythia specum*] Plutarchus rem ita narrat in Alexandri vita. Quum vellet Alexander deum consulere de Asiana expeditione, Delphos venit : quod forte in eos incidit dies, quibus Apollinem excitare nefas putaretur. Primum itaque Alexander, vatem rogavit, ut iret : sed quum illa obstinate recusaret, legemque profferret, vi ille tandem usus, templum ascendit, invitamque eo traxit vatem : quæ ut eo Alexandri studio & pertinacia victa, *ἀνέκλειστος* eis, inquit, *ἔσται*. id est, Invisus es, ô fili. *Idem.*

12. *Quod nefas erat patere*] Immutarunt alii, *quod nefas erat*, pro, *quo die fas erat*. Plutarchus vero scribit, expeditionem pro Græcis contra Persas suscepturum Alexandrum, ut Apollinem consulere, Delphos venisse, quo tempore, cum in nefastos dies incidisset, oraculi silentio datos, ideoque negantem, legemque tuentem Phœbadem exorare non posset, invitam trahens ipse templum ascendit, ea autem, velut studio victa *ἀνέκλειστος* ei *ἔσται*, quod cum Alexander accepisset, affectum se, quod ab ea cuperet vaticinium, neque alio sibi opus esse, affirmavit. Legendum itaque arbitramur : *Quo die nefas erat*, aut certe : *quo die fas non erat* (uti in scripto uno est) *ὅς τις ἐν νεφέλῃς ἔπαυσε δειν.* Quod autem Ausonius *Pythia specum penetrasse* ait, Plutarchus, templum ascendisse, nihil impedit. Specus enim in templo fuit, ad quam rapta Pythias oracula red-

deret. Seneca in Tragœd. Oed. Incipit *Phœbea vates spargere horrentes commas & pari commota Phœbum, Contigit nondum specum, emicat vasto fragore major humano sonus.* Scribit M. Tullius in 1 de Divinat. & Plin. lib. 11. ejus terræ vim fuisse, credi, quæ mentem Pythiæ Delphis divino concitaret afflatu. Porro, quod dictum quoque est, *fatalis jugi lora solvere cum non posset, abscidit*, Gordianum nodum innuit, qui in Gordio Midæ regia olim fuit, ex corni libro sc. innexum plaustrum. Cujus certa Barbarorum opinio ferebatur, qui nexum solvisset, cum toto orbe, vel quod scribit Iustinus, tota Asia regnaturum. Alexander itaque cum capita loramentorum, intra nodos abscondita, obliquisque inter se spinis obvoluta, nequisset solvere, nodum ferro cecidit. Hinc factum arbitror, ut cum rem arduam, quæ consilio tractari non permittitur, vi exsuperaturos nos asserimus, incidendam quidem illam usurpemus. Plinius quadam ad Caninium Epistola : *Nunquam ne hos artificiosos laqueos, si solvere negatur, abruptam ?* Aristobulus autem facile eam solvisse scribit, demto clavo, quo temoni jugum annectitur, mox jugum subduxisse. Quam historiam & Ausonius quoque ad Paulinum non ignoravit :

Ocius illa jugi fatalis solvere lora

Pellens potuisse ducem reor, abdita operis

Principia, & utroque caput celantia nodo. Mariang. Accursius.

Ocium magis fovescentes, quam studentes gloriæ.

Tu molestus flagitator lege molesta carmina.

¹³ Tibi, quod intristi, exedendum est; sic vetus verbum jubet;

¹⁴ Compedes, quas ipse fecit, ipse ut gestet faber.

^{13.} *Tibi quod intristi*] Ex Terentianæ Phormionis actu secundo. Proverbium apud Erasmium. *Vinetus*.

^{14.} *Compedes, quas*] Et hoc proverbium octogessimum sextum centurix i. apud Erasmium. *Id.*

Ad lectorem hujus libelli.

CArminis incomiti tenuem lecture libellum,
Pone supercilium.

Seria contractis expende poemata rugis.

Nos ¹ Thymelen sequimur.

Bissula in hoc schedio cantabitur, aut ² Erasinus.

Admoneo, ante bibas.

Iejunis nil scribo. meum post pocula si quis

Legerit, hic sapiet.

Sed

^{1.} *Carminis incomiti*] Videri quidem poterat Aufonius, cum id ex Priapejorum præfatione in suam converteret, inter æmulandum, *incolti* quam *incomiti* maluisse. Verum in vetustis ejus exemplaribus præterquam *incomiti* nondum legimus. *Matthæi Accursius*.

^{2.} *Thymelen sequimur*] Saltatrix mimæque fuit quædam Θυμίλη, & theatri pars. De qua Rudæus, Rhodiginusque libri octavi octavo capite. Vnde *thymelici* dicti tibicines, citharædi, & similes. *Vinetus*.

^{3.} *Erasinus*] Videtur fuisse *ζελωτοποις*, aut mimus temporibus Aufonii: quales apud Sidonium *Caramalus*, & *Phabaton*. Qualis & fuit *Paris* temporibus Domitiani. Qualis & *Georgius Polensis* parasitus histrio: *ζελωτοποιοι* enim illi dicebantur *Parasiti Apollini*. Martialis in Epitaphio Pa-

ridis histronis:

Vos me laurigeri parasitum dicite Phæbi.

In veteri inscriptione: M. AVR. AVG. LIB. AGILIO SEPTENTRIONI, PANTOMIMO SVI TEMPORIS PRIMO: SACERDOTI SYNODI APOLLINIS PARASITO. Item in alia: L. ACILIO L. F. POM. CVTICLE NOBILI ARCHIMIMO, COMMUNI MVNERE ADLECTO, DIVINO PARASITO APOLLINIS, TRAGICO, COMICO. Ita dicti, quia & parasiti *ridiculi* dicebantur, ut cognoscimus ex Plauto, & ipsi quoque *ridiculi* sunt. Propterea Aufonius nihil nisi ridere hic pollicetur, nihil, quod alienum sit ab arte *Erasini*. Scaliger.

^{3.} *Aus Erasimus*] Forte: haud *Erasinus*. Pulmannus.

1. MATTHEI

Sed magis hic sapiet, si dormiet : & putet ista
Somnia missa sibi.

10

Aufonii BISSVLA. Edyll. VII.

Vbi nata sit Bissula, & quomodo in manus
domini venerit.

Bissula trans gelidum stirpe & lare profata Rhenum,
Conscia nascentis Bissula Danubii,
Capta manu, sed missa manu, dominatur in ejus
Deliciis, cujus bellica præda fuit.

* Matre carens, nutricis egens, nescivit herai
Imperium. *

Fortunæ ac patriæ quæ nulla opprobria sensit,
Illico inexperto libera servitio.

Sic Latius mutata bonis, Germana maneret

Vt facies, * oculos coerula, flava comas.

10

Ambi-

1. *Matre carens*] Mutilum est hoc distichon in editionibus Aldinis: Nam quod hodie circumfertur, suppletum est de ægrotum somniis: hoc est de Correctorum sterquilinio. Ego intelligo quid voluerint Correctores: sed si ad Latinitatem revocentur, non intelligo. Quare merito expungenda sunt. Alioqui, si aliquid comminiscendum esset, ego libentius ita legerem:

Matre carens, nutricis egens, nescivit herile

Imperium, domina libera facta manu.

Vt dicat simul ac in potestatem heri venisse, non sensisse imperium herile, quippe quam statim dominus manumiserit. Nam quod hoc voluerit Aufonius ex ultimo commatio Hexametris citra controversiam colligitur. Scaliger.

2. *Oculos coerula, flava comas*] Cornelius Tacitus de moribus Germanorum: *Omnibus, inquit, truces & carulei oculi, rustica coma, magna corpo-*

ra. Horatius, Strabo, Plinius, Juvenalis, tales illos depingunt. *Vinetus.*

2. *Oculos coerula*] De cæruleis Germanorum, Thracum, omniumque ferme septentrionalium gentium, oculis, & flavis capillis quamvis sint nota pleraque; illustrandus tamen locus est Theodoretii, quem male vertit interpres. refert ille serm. III. de Græcar. Affect. Cur. è Xenophane Colophonio, Thraces deos suos finxisse *γλαυκὰς τὴν κεφαλὴν ἰσχυρὰς*. Nimirum quia ipsi tales erant. Vertit ille, *glaucos ac rubore suffusos*. Minus recte. debuerat enim reddidisse, *caruleos & flavos*. *Caruleos*, respectu oculorum, & *flavos*, quod ad comam, seu capillos. Ita Manilius lib. IV.

Flava per ingentes surgit Germania partus.

& Sidonius Apollinaris Carm. V.

— *Sythicique choreis*

Nubebat flavo similis nova nupta marito.

Clemens Alexandrinus eleganter:

Y 3

24

Ambiguam modo lingua facit, modo forma puellam,
Hæc Rheno genitam prædicat, hæc Latio.

ἔχῃ τι φοβερὸν, inquit, τὸ εὐτρεχόν
τῆ βαρβαρίας, καὶ τὸ ἑσθλὸν αὐτῆς πο-
λιμὸν ἀπειλεῖ. συγνήσις π τὸ χρῶμα
τῷ αἵματι. Inde & Arimaspi gens
hyperborea ἑσθλῶι Callimacho dicti.
Par error Interpretis Homerici, χλω-
ρὸν μέλι dulce mel vertentis, quod
flavum dicendum fuerat. Hesychius:
χλωρὸς, ὡχρὸς. quod aliis viride si-
gnificat. Theocritus, οἷς γῶνι χλω-
ρὸν: Horatius vertit, dumque virent
genua. Contra Virgilius: flavaque ca-
put nescitur olivæ, id est, ut notat

Servius, viridi. Confunduntur autem
plerumque hæc colorum affinium ap-
pellationes, ita ut *flava* pro pallenti-
bus, *pallentia* pro flavis, *viridia* pro pal-
lentibus vel flavis, &c. tam Græci
quam Latini ponant. Sic Virgilius
Eclog. xv. *Pallentes ruminat herbas*, id
est, virides. Marcialis l. xi i. Epigr. xv.
Miratur Scythicas virentis auri Flammæ
Iuppiter. Exempla aliquot congeste
Huetus in notis suis ad Origenem.
Adi porro Gellium lib. ii. not. Atz.
c. xxvi.

De eadem Bissula.

Delicium, blanditiæ, ludus, amor, voluptas,
Barbara, sed quæ Latias vincis alumna pupas,
Bissula nomen teneræ rusticulum puellæ,
Horridulum non solitis, sed domino venustum.

Ad pictorem, de Bissulæ imagine.

Bissula nec ceris, nec fuco imitabilis ullo,
Naturale decus fictæ non commodat arti.
Sandyx, & cerussa, alias simulate puellas,
Temperiem hanc vultus nescit manus. ergo age pictor,
' Puniceas confunde rosas & lilia misce.
Quique erit ex illis color æëris, ipse sit oris.

1. *Puniceas confunde rosas*] Anacreon: | *ῥόδα τῷ γαίλακτι μίξας.*
ῥοδαίφι ρίνα καὶ πορφυρεάς,

Ad eundem.

Pingere si nostram pictor meditaris alumnam,
' Æmula Cecropias ars imitetur apes.

' P R E-

1. *Æmula*] Videntur nonnulla, lum nominet? quis præfatione du-
mo maxima pars carminis, deside- plici credat fuisse munienda? non
tari. Quis enim hæc paucula libel- ego, nec quisquam alius, cui natus
sit.

fit. Inter cetera præcipue, quæ de blanditiis suæ Bissulæ, grataque loquacitate scripserat, periisse purem. Assentior enim iis, qui pro *Sulpicilla*, *Bissula* legunt apud Fulgentium lib. i. Mythol. Verba ejus sunt, ut emendavit Demsterus: *Hac etenim alludens, & Plautini Sauræa dominatus obder-*

mis, & Bissula Ausoniana loquacitas desuperit, Sallustianaque Sempronia, quamvis præfens sit, cantilena ravesceat. Ultimum lemma, Ad Pictorem de Bissula pingenda, mutavi in Ad Eundem. Non enim ab auctore, sed à Librariis erat: qua de causâ commodius aliud supponere non fuit religio.

PRECATIO Ausonii ꝑ consulis designati, pridie Kalendas Ianuarii fascibus sumtis.

Edyllium VIII.

I Ane, veni: ꝑ novus anne, veni: renovate veni Sol, ꝑ
Consulis Ausonii Latiam visure curulem.
ꝑ Et quid ab Augusta nunc majestate secundum,
Quod mireris, habes? Roma illa, domusque Quirini,
Et toga purpurei rutilans prætexta senati, 5
Hoc capite æternis signat sua tempora Fastis.
Anne, bonis cœpte auspiciis, da vere salubri
Apricas ventorum animas, da roscida Cancro

Solsti-

1. *Consul*] Ausonius poëta Consul fuit, collega Hermogeniano Olybrio, anno ab Vrbe condita millesimo centesimo & tricesimo secundo, ut alibi diximus, à Christo nato trecentesimo & octogesimo secundo, quemadmodum quidam putant. Titulus fuit, in vetusto suo Lugdunensi codice: **P R E C A T I O C O N S U L I S D E S I G N A T I P R I D I E K A L. I A N U A R. F A S C I E S S U M T I S.** In quo non satis video, quid sit, quod dicatur, Ausonium pridie Kalendas Ianuarias Fasces sumpsisse. Fortasse Consul, qui pridie Kalendas Ianuarias magistratu abibat, eo ipso die sub nostram fascem mittebat illi, qui Calendis ipsis successurus erat, designatus, creatus, & ut vulgo loquimur, electus Consul, mensibus aliquot ante eum diem. Probat enim Gruchius noster in li-

bro de Comitibus, temporibus Ciceronis, Consules & alios magistratus mense Julio creati solitos esse, qui Calendis Ianuariis magistratum post inirent. Quod tamen sub Cæsaribus nescio, an observatum sit, qui creabant ipsi, & non populus, quos velent Consules, ut in Gratianum actione ipse meminit Ausonium, non in totum annum, ut annuus erat Consul magistratus initio, sed in paucos tantum menses & dies intendam. *Videtur.*

2. *Novus anne*] Nominativum provocativo sæpe poni ostendimus in carmen-vicissimum Parentalium. *Videtur.*

3. *Ex quid ab Augusta*] V. C. et quid. Quod prætuli. consulendus est de ea particula Gifanius in indice Lucretiano.

4. *Æternis*] Perpetuis fastis. *Vides.*
5. *Es*

Solstitia, ' & gelidum Boream Septembribus horis.

Mordeat Autumnas frigus subtile pruinas ;

10

Et tenuata modis cesset mediocribus Æstas.

Sementem notus humificet. sit Bruma nivalis ,

' Dum pater antiqui renovatur Martius anni.

Spiret odorato florum nova gratia Majo ,

Iulius & segetes coquat, & mare temperet Euris.

15

' Sirius ardentem non augeat igne Leonem.

Difcolor arboreos variet Pomona saporos.

Mitiget autumnus, quod maturaverit æstas ,

Et genialis hyems parta sibi dote fruatur.

Pacem mundus agat : nec turbida sidera regnent.

20

Nulla tuos Gradive offendat stella penates ,

Quæ non æqua tibi. non Cynthia ; ' non celer Arcas

Finitimus terris : non tu Saturne ' supremo

Vltime

5. *Et gelidum boream*] Malim absque copula legere :

--- *Da rosida cancro*

Solstitia ; gelidum boream septembribus horis.

Attenuata modis cesset mediocribus æstas.

Nam & cætera *æquidivitis* efferuntur.

6. *Dum pater*] Annum Romani à Martio mense incipiebant, quum denum mensium erat eorum annus. *Vinetus.*

7. *Sirius*] Canis fidus, abs quo dies caniculæres. *Vinet.*

8. *Non celer arcus*] Non concoquo, quod interpretantur *celerem arcum* lunæ orbem esse. Præterea bis idem diceretur. Scribe : *Non Cynthia, non celer Arcas Finitimi terris.* Non conjungatur, inquit, cum Marte Luna, nec Mercurius, qui duo planetæ terris proximi. *Celer Arcas*, deorum nuntius, Epist. xxi: *Petafque ditis Arcadas veltus vola.* Gronovius. Certissima est hæc emendatio. Ita Statius lib. ii Sylvar. extremo :

Vocalis cithara reperitur Arcas.

Boethius lib. iv. Consolat. Phil.

Sed licet variis malis

Numen Arcadis alitis,

Obstitum miserans ducem,

Peste solverit hospitii.

Sidonius Apollinaris Carm. ix, x, xv.

Apuleius lib. vi. Milefior. *Frater Arcas, scis nempo fratrem tuam Venerem sine Mercurii præsentia nihil unquam facisse.* *Arcadum colentum* vocat Varro apud Nonium: nisi forte illic legendum: *Vt Mercurium Arcades colant.* *Celer* vero dictus est, teste Fulgentio, quia tanto celerior omnibus planetis currit, ut septima die suos permeit circulos. *Vnde etiam Lucanus ait, Motuque celer Cyllenius hæret.* *Celerem* quoque Mercurium Horatius, *Pernicem Mercurii stellam* Apuleius in Floridis dixit. Servius in lib. iv. Æneid. v. 239. *Mercurius ideo dicitur habere pennas, quia citius ab omnibus planetis in orbem suum recurrit; unde & velox & errans inducitur.* ubi tò ab ante omnibus planetis expungendum, aut alii omnibus planetis legendum est.

9. *Supremo Vltime circuitu*] Septem plane-

Vltime circuitu. procul ¹⁰ à Pyroente remotus
 Tranquillum properabis iter. Vos cominus ite ²⁵
¹¹ Stella salutigeri Iovis, & Cythereie Vesper.
¹² Nonnunquam hospitibus facilis Cyllenius adsit.
¹³ Iane, veni : novus anne, veni : renovate veni Sol.
 Hostibus edomitis qua Francia mixta Suëvis
 Certat ad obsequium, Latiis ut militet armis : ³⁰
 Qua vaga Sauromates sibi junxerat agmina ¹⁴ Chuni,
 Quaque Getes sociis Histrum adfultabat Alanis.
 Hoc mihi præpetibus victoria nuntiat alis.
 Iam venit Augustus, nostros ut comat honores,
 Officio exornans, ¹⁵ quos participare cupisset. ³⁵
 Iane, veni : novus anne, veni : renovate veni Sol.
 Aurea venturo Sol porrige gaudia Iano :
 Fascibus Aufonii succedet Cæsar in annum,
¹⁶ Quintam Romulei prætextam habiturus honoris.
 Ecce ubi se cumulat mea purpura (mitibus audi ⁴⁰
 Auribus hoc ¹⁷ Nemesis) post me dignatur oriri
 Augustus consul. plus quam conferre videtur

Me

planetarum est summus & altissimus
 Saturnus. *Vinetus.*

10. *A Pyroente*] A Marte, qui sphz-
 ram quintam occupat. *Vinet.*

11. *Stella salutiferi Iovis*] Quem
 prosperum & salutarem Scipio dixit.
Et Cythereie Vesper. stella Veneris, quæ
Kuſſien dicitur. *Hos autem duos erro-*
nes Chaldæi ἀγαθὸν καὶ κακόν, id est benefi-
cos: Saturnum & Martem κακὰ καὶ κακὰ,
hoc est maleficos, appellant. Vin.

12. *Nonnunquam*] Sic Lugdunen-
 ses : sed in exemplari erat *non un-*
quam. Mercurium autem volunt ii-
 dem Chaldæi, bonum esse, si cum
 bonis planetis sit junctus : sin cum
 malis, malum. *Idem.*

13. *Iane veni*] Servius in octavam
 eclogam Virgilii, *Intercalares* scribit
 appellari versus, qui sic frequenter
 post aliquot versus interponuntur.
Id.

14. *Chuni*] V. C. *Cumis.* Conve-
 nientius igitur veritati legas :

Qua vaga Sauromata sibi junxerat
agmina Chunus.

Proprium namque Sauromatarum
 est *vagari* : & versus ipse nescio quo
 pacto multis partibus melius sonat.
 Seneca Herc. fur.

Intravis Scythia multivagas domos,
Et gentes patriis sedibus hospitat.

15. *Quos participare cupisset*] Auso-
 nii in Consulatu collega fuit Oly-
 brius : sed cur non fuisset Gratianus,
 si voluisset? *Vinetus.*

16. *Quintam prætextam*] Aufonio
 præceptoris suo quintum Consul
 successit Gratianus Imperator, Pro-
 spero, Marcellino Comite, & Cas-
 siodoro auctoribus. *Vinet.*

17. *Nemesis*] De qua dea in epi-
 gramma XXI. *Idem.*

Y ;

18. *Cogo*

Me sibi : qui iussit nostros præcedere fasces.

Iane, veni, novus anne veni : renovate veni Sol ;

" Coge secuturos bis fena per ostia menses.

45

" Tu tropicum soli da cedere ; rursus & illum

Terga dare, " ut duplex tropicus varietur ab astro ,

" Et quater à ternis properet mutatio signis.

Æstivos impelle dies, brumamque morantem

Noctibus adceleret promissus Cæsaris annus.

50

Illum ego si cernam, tum " terque quaterque beatus ,

Tunc ero bis consul , " tunc tangam vertice cœlum.

18. Coge] Vrge, fac properent menses, per duodecim sua signa. Vinetus.

19. Tu tropicum] Versus isti pessime accepti erant à correctore Lugdunensi. Quare ex vestigiis pœtionis restitimus. Scaliger.

19. Tu tropicum Soli da cedere, rursus & illum] Biat in exemplari :

Vt tropicum solido da cedere ruris & illum.

Sed Lugdunenses Tu fecerunt ex Vr, & Solis ex solido, quum Soli satis esset, ut istud unum solido ex duobus, Soli & da constaret fuerat. Et ruris corruptum vocabulum in rursus mutavit. Vinetus.

20. Vt duplex tropico varietur ab astro] Sidera tropica Cancer & Capricornus sunt, uti diximus in Edyllium de ratione dierum anni vertentis. Esto igitur sensus huius loci & ordo, ô Iane, ô anne nove, da & facito, ut Sol tropicum circulum facile

superet : & rursus idem Sol illum, alterum scilicet tropicum celeriter pertranscat : quo duplex ab astro tropico varietur, hoc est, in duobus tropicis signis, alius atque alius nobis sentiat : & sic properando fiant in Zodiaco mutationes. Vinet.

21. Et quater ac ternis properet vindemia signis] In exemplari erat hac pro ac, & mutata pro ista vindemia : unde mutatio potius fieri debuit. Sunt autem in anno quatuor mutationes, & quatuor diversa tempora, Ver, Æstas, Autumnus, Hiems : quæ ternis signis & mensibus conficiuntur. Vin.

22. Terque quaterque beatus] Plene, & nimium felix. Hemistichium Virgilianum, de quo Macrobius priore commentatio in somnium Scipionis. Idem.

23. Tunc tangam vertice cœlum] Sublimi feriam sidera vertice, Horatius Ode prima. Id.

Item PRECATIO calendis Ianuariis.

Edyllium IX.

ANne, bonis cœpte auspiciis, felicia cernis
Consulis Antonii primordia. prome coruscum
Sol æternæ caput : solitoque illustrior, almo
Lumine purpureum jubar exferre lucis eoz.

Anne ,

Anne, pater rerum, quas Iani mense bifrontis
 Volvis in hybernium glaciale fine Decembrem,
 Anne, veni, ¹ & festum veteris novus adspice Iani.
 Solemnes pervade vias, bisseñaque mundo
 Curricula æquatis variis per tempora signis,
 Præcipitem æterna perfer vertigine cursum;
² Sic prono raptate polo, contraria Phœbus
 Ut momenta ferat servata parte dierum,
 Et novus hyberno reparet sua lumina pulsu.
³ Menstrua ter decies redeunt dum cornua Lunæ,
 Exortus, obitusque manna volvente rotabis,
 Legitimum Phœbi cohibens per signa meatum.

10

15

1. Et festum veteris novus adspice Iani]
 Membranaceus:

Et festum veteris novus adspice Iani.

2. Sic prono raptate polo, contr. Phœb.

Ut momenta ferat —] Disertim
 vetus codex habebat, raptate. Qui
 præfatus fuit editioni Lugdunen-
 si, cum primum hujus poetæ reli-
 qua, quæ diu delituerant, poetæ
 divulgata sunt, parum fideliter in
 ea provincia tuenda versatus fuit.
 Quicquid enim non intelligebat,
 mutaverat. Scaliger.

2. Raptare] Fector. fuit in exem-
 plari raptare, non raptare, & rotabis
 perultimo versu, non rotabis. Vinet.

3. Menstrua terdecies] Sol & Luna

tum ceteris planetis per Zodiacum
 circum, cælum circumeunt: or-
 bemque istum peragunt, Luna vi-
 ginti septem fere diebus civilibus,
 Sol trecentis sexaginta quinque. An-
 num appellant Latini, & Vertentem
 annum, tempus istud, quo Sol Zo-
 diacum peragat: Mensē vero tem-
 pus, quo eundem circum Luna
 conficit. Hoc enim proprie est men-
 sis, Lunæ scilicet annus, sed multo
 certe minor, quam Solis annus. Sunt
 namque in hoc, id est, in trecentis
 sexaginta quinque diebus, menses,
 & Lunares anni tredecim, hoc est
 terdecies viceni septem dies, & qua-
 tuordecim insuper dies. Vinet.

MOSELLA. Edyll. x.

¹ T Ranfieram celerem ² nebuloso lumine ³ Navam,
⁴ Addita miratus veteri nova moenia vico:

Æqua-

1. Mosella] AVSONIANÆ Mo-
 sellæ principium, quasi in ipso limi-
 ne impetum lectoris remoratur,
 quod obscurum sit, & multa recon-
 dita habeat, quæ à non vulgari histo-
 ria haurienda sunt. Ea nos, nisi fal-
 lor, ita illustranda esse, ut sequitur,
 putamus. Ausonius vivente adhuc

Valentiniano patre præfatus præto-
 rio Galliarum, Argentorato Treve-
 ros proficiscens, multum ac diu Ar-
 gentoratum ipsum contemplatus est,
 admiratus nova moenia, quibus ille
 vici nuper circumdatus fuerat: cum
 paucis aliquot ante annis & illum
 vicum à barbaris vastatum, & cruen-
 tam

eam cladem ibidem barbaris acceptam meminisset. Nam à Cl. Iuliano nobiliss. Cæsare sub Constantio in campis Argentoratensibus cæsa fuerant infinitæ hostium copię. Itaque inde recedens, ut jam dixi, Treveros cogitabat. Necesse autem ei, qui à campis Argentoratensibus Treveros proficiscitur, *Navam* fluvium trajicere. Nam ille fluvius inter illos fines, & Mosellam interjectus est. Quare non obscure jam intelligis, & unde proficiscitur Aufonius, & quare flumen *Navam* se transivisse dicat. Retinet autem ille annis hodie satis certa prisce appellationis vestigia. Hodie enim ab ipsis accolis *Nah* vocatur. Cave confundas cum eo, qui *Nab* dicitur. Nam is in Danubium influit, cum *Nava* in Rhenum exoneretur infra Moguntiacum oppidum. In cuius confluentibus oppidum *Bingium* est. ac in eo præsidium Romanorum erat eo loco, quo fluvius ipse ponte iungebatur. Tacitus annali XX. *Tutor Treveris comitantibus, vitato Moguntiaco Bingium concessit, fidens loco, quia pontera Nava fluminis abruperat.* Oritur autem in silva *Eberwald*: & aliquot oppidulis ignobilib. prætexitur. Transivit autem fluvium Aufonius non ad *Bingium*, quod hodie vocatur *Bingen*; (nam longinquum est) sed non longe à silva, quæ hodie vocatur *Vnderwald*. quod ab illa silva directum iter ac commodiosum sit ad oppidum *Nivomagus*, cuius postea meminit. Quin cum ait se fecisse iter per nemorosa avia, nihil aliud innuit, quam silvam illam, quæ & ipsa hodie iterum anfractibus, & opaco umbrarum horrore formidolosa est. Præterea cum dicat se ibi nulla humani cultus vestigia vidisse: eorum verborum fidem fecerit natura ejus regionis, quæ vix ullo cultu ne hodie quidem mitescere potest. Quare quicquid inter *Navam*, *Rhenum*, & *Mosellam* interjacet, joculari nomine à Germanis, *Hunds-ruck* vocatur. id est, quasi dicas *Dorsum canis*: propter ingenium loci tum

montosum, tum asperum. ut etiam aliquot oppida, & vici, nomen à saxis sortita sint, ut *Herstein*, *Eberstein*, & si qua sunt alia ejusmodi. Non ergo mirum, quare doctissimus poëta se per inculta loca, ac ab omni humanitate vasta iter fecisse dicat. Postea ut *Nivomagus* veniret, se *Dumnifsum*, ac *Tabernas*, quæcunque illa loca sint (nam adhuc mihi ignota sunt) venisse. ac *Nivomagus* quidem hodie ex prisca appellatione facile agnoscitur. Vocatur enim *Namagen*: Neque multum Augusta Treverorum distat. *Tabernas* vero vocabant Romani, ubi munimenta contra Barbarorum insultus statuebantur, quales fuerunt *Taberna montana* prope *Weissenburgum*: *Taberna Renenses*: *Tres Taberna*. Quod sane videtur & ipse Aufonius indicare, cum dicit, *Sauromatis arva* ibi assignata fuisse, Nam multis Barbarorum ignoverunt *Valentinianus*, & *Gratianus*, eosque in loca Galliarum traduxerunt, ut sub signis Romanis militarent: inter quos & *Sauromatz*, & *Alemanni* fuerunt, quod Aufonius ipse in Panegyrico ad *Gratianum* testatur. *Voca*, inquit, *Germanicum deditione gentilium: Alemannicum, traductione captorum: vincendo, & ignoscendo, Sarmaticum.* Quare quibus ignovit, eos huc traduxisse, eisque agros assignasse omnino necesse est. Ergo, ut omnia à nobis jam dicta paucis comprehendamus, *Argentoratus* est vicus ille, cui miratur nova moenia addita, & ubi *Gallia* aquarum *Cannensem* cladem. *Marcellinus*, *Argentoratus*, inquit, *barbarici cladibus nota.* Nam in *Gallia* campos *Argentoratenses* collocat, quod sint citra *Ellum* fluvium, quo terminatur *Gallia Sequanica*. Et *Sex. Aurel.* in *Gallia* eos ponit. Ita enim loquens de *Iuliano Cæsare* scribit: *Iste in campis Argentoratensibus apud Gallias cum paucis militibus infinitas hostium copias delevit.* Neq; immerito illam cladem vocatam esse *Cannensem* mirabitur, qui ea, quæ sequuntur apud eundem *Aurelium* legerit. *Stabant*, inquit, *acervi mon-*

tium

trium similes. fluebat cruer fluminum modo. captus rex nobilis Chonodomarius. fusi omnes optimates. redditus limes Romana possessionis. Posset autem aliquis suspicari Aufonium potius agere de Argentuarense clade, qua cæsa sunt à Gratiano Barbarorum xxx millia. Sed non potest. nam mortuo patre Valentiniano id accidit. cum Valentinianus viveret quo tempore hæc scribebat Aufonius, ut ipse in epilogo hujus luculenti poematis declarat. Præterea recens fuisset illa clades. At Aufonius tanquam veteris meminit, cum dicit *quondam*:

Aequavit Latias ubi quondam Gallia Cannas.

Non est igitur de Argentuarense clade intelligendum, sed de Argentoratensi. Porro illud prætermittendum non est, Aufonium scripsisse *nebuloso lumine*, non *flumine*, in primo versu. Ait enim à campis Argentoratensibus ad Nivomagum se ulum fuisse nebulosa tempestate, propter ejus cæli intemperiem, quod ex sequentibus apparet, quum ait:

Purior hic campis aër, Phæbusque sereno

Lumine purpureum referas jam sudas olympum.

Opponit enim cælum Nivomagi fudum & serenum, cælo tractus Navæ nebuloso & intempesto. Id enim per *lumen nebulosum* intelligit. Ita Horatius loquitur:

Positas ut glacies nives

Puro lumine Iuppiter. Scaliger.

1. *Mosella*] Nusquam nominat *Obrincum*; quod nomen Aufonium doctissimum & regionis scientissimum virum non fugisset; & si scivisset, hanc etiam laudem, esse binominem, ut *Istrum*, qui & *Danubius*, *Ararem*, qui & *Saucona*, non omisisset. De hoc infra plura ad versum 436:

Accedis tanto geminum tibi nomen ab anni. Marq. Freherus.

1. *Mosella*] Ingenio eruditio-
næque eximia fuisse Aufonium vel hoc solum carmen probare potest. De quo Symmachus quid senserit,

ex quantis ad eum ipsum scriptis litteris cognosce. Pervenit autem id ad nos non levius depravatum ab veteribus librariis, quam alia ejusdem auctoris, aliorumque antiquorum scripta. Verustioribus egebat codicibus, unde restitueretur: sed ego Aldinis, *Ascensianis*, que antiquiores nancisci haud dum potui. Est autem de laudibus *Mosellæ* ex aquæ limpiditudine, ex navigandi facilitate, ex piscibus, ex villis & atriis, quibus utraque ripa decoratur: ex aliis in ipsum decurrentibus fluminibus, ex pratis, & aliis, quæcunque in flumine ullo non tam invenias, quam comminiscatur ingeniosus poeta. Qui Galliz fluvius ex monte *Vogeso* ortus, non longe ab *Araris* fontibus (*Mosellam* namque & *Ararim* facta inter utrumque fossa connectere, Imperatore Domitio Nerone, Lucius Vetus est aggressus: ut copiz ex Italia per mare, dein Rhodano & *Arare* subvectæ per eam fossam, mox fluvio *Mosella* in *Renum*, exin in Oceanum decurrerent: sublatique itinerum difficultatibus, navigabilia inter se Occidentis Septentrionisque litora fierent, ut scribit Cornelius Tacitus libro tertio decimo) per *Mediomatrices*, *Theodanis villam*, *Treveros*, & *Confluentiam*, in *Renum*, Gallos à Germanis determinantem, defluit. *Obrincam* vocat Ptolemæus, undecunque Græci veteres id sint vocabulum episcari: sed Latini, quorum antiquissimus, quod sciam, Cornelius Tacitus, *Mosellam*, quomodo hodieque nos, cuncti appellaverunt, nisi forte Clementianus Fortunatus *Musellam*, u, pro e, annis post Aufonium centum circiter & quinquaginta, vocavit, sicut in ejus carminibus aliquando observavimus. *Vinctus*.

2. *Transferam*] Veniens ab expeditione Principis mei Gratiani in Germanos & Suevos, ad *Lupodunum* profligatos, sedibusque suis exactos. Qua de victoria ipse homo elegans & delicatus nulla magis præda

da quàm *Biffala* illa sua letatus est, dilaudata tenerrimis versibus. *Freher.*

2. *Transferam colorem, &c.*] Egre-
gia sunt, quæ super hoc loco *Scaliger*
protulit. Cujus etiam emendationem
probamus — *Nebuloso lumine*. Li-
cet MSS. libri vulgæ lætioni pa-
trocinentur. Diem enim nebulosum
indicat poëta, id quod ex *x. xii* se-
quenti apparet. & eadem phrasi in
Cupidine crucifixio usus est:

*Quorum per ripas nebuloso lumine
marcent*

*Flati olim regum & puerosum noma-
na flores.* *Barthins.*

3. *Nebuloso lumine*] Ambiguo ma-
ne, dilaculo obscuro & nubilo. Ita
infra in *Cupidine crucifixo*, de *Stry-
giis rivis* loquens:

*Quorum per ripas nebuloso lumine
marcent.*

Alii legunt FLUMINIS. Ita, *Nebulosum
mare Britannicum*, *Panegy.* *Freherus.*

4. *Navam*] Vbi potius quàm ad
Bingium oppidum? ubi pona flumini
impositus, cuius *Tacitus* meminit, ne-
scio an idem cum hodierno. *Freher.*

5. *Addita miratus veteri nova moenia
vico*] *Veteri vico* non convenit *Ar-
gentorato*, *CIVITATI* jam tum
claræ & insigni. Sed & aliud iter &
stationes *Argentorati Treverim* præ-
scribit *Itinerarium Antonini*, & *Tabu-
la illa Peutingeriana*, quod *Na-
vam* fluvium non attingat: nimirum
Argentorato, *Tabernis*, *Ponto-Saravi*,
Decempagos, *Duodecimurum*, *Drusedurum*,
Treviras vico. *Alii*, mure: cum vicus
sine mœnibus sit; Sic *Vico-IVLIO*.
Addita miratus nova moenia vico. Ne-
que hoc *Argentorato* convenit: sed
Bingio, cui mœnia non ita pridem
per *Julianum Cæs.* instaurata. Quod
totum nobis optime exponet, & mi-
rationis causam reddet *Ammianus*
Marcellinus lib. xviii. *Ipsè* (de *Lu-
liano Cæs.* loquitur) omni tempore
opportuno, ad expeditionem undique milite
convocato prefectus, id inter potissima
mature duxit implendum, ut ante prælio-
rum fervorem civitates multo ante evocatas

(ac à quo nisi à Francis, ibi sitis!)

introit, receptasque communiret: hor-
rea quin etiam exstruere pro incensis, ubi
condi posset annona à Britanno sueta
transferri. Et utrumque perfectum est spe
omnium citius: nam & horrea veloci ope-
re surrexerunt, alimentorumque in iisdem
satis condita; & civitates occupatae sunt
septem, *Castra Herculi*, *Quadruburgum*,
Tricesima, *Niveio*, *Bonna*, *Antunapacum*,
& *Bingio*. Vbi lato quodam eventu etiam
Florentius prefectus apparuit subito, par-
tem militum ducens, & commotum per-
ferens copiam sufficientem usibus longis.
Post hac impetrata, restabat necessitas
adigente articulo, receptarum urbium
moenia reparari, nulla etiam tum inter-
turbante: idque claris indicibus apparet, ea
tempestate utilitati publica metu Barba-
ros obdissis, non rectioris amore. Romanis
Reges, ex pacto superioris anni, adificiis
habilia multa suis misere carpentis; &
auxiliariis milites semper moenia spernentes
hujusmodi, ad obsequendi sedulitatem *Lu-
liani* blanditiis deflexi, quinquagenarias
longioresque materias vexere cervicibus
ingravati, & fabricandi ministerii opem
maximam contulerunt. Habuit ergo
Ausonius, quæ miraretur; *Bingium*
usque urbes receptas; ipsum mœni-
bus de novo munitum; illisque tam
brevis temporis spacio excitatis, pa-
tientibus non modo Germanis, sed
materiem suppeditantibus, & auxi-
liaria tam voluntariis ad operas. mi-
ratus. Iam si eo rediret, miraretur ma-
gis, in alteram ripam transpositum.
Porro *Bingium* eo xvo ab altera *Na-
væ* ripa sterisse, in vita *S. Ruperti* ex-
primitur. *Id.*

5. *Addita miratus*] De hoc vico,
muris, *Ausonii* temporibus, circum-
dato, nil plane habeo, quod doceam:
nisi forte sit agri *Argentoraten-
sis* urbs *Saverna*, quas *Tres Ta-
bernas* Romani conditores primum
appellaverunt. Hoc enim munimen-
tum, ut appellat *Ammianus* *Marcel-
linus* libro sexto decimo, ab *Ale-
mannis* subversum, *Julianus Cæs.*
reparavit. *Vinctus.*

• *Æquavit Latias ubi quondam Gallia Cannas :*

Infle-

6. *Æquavit Gallia Cannas*] *Æquavit.* ita fere Nero, cæso Asdrubale, *Cannas pensavimus*, inquit apud Silium Italic. lib. xv. *Æquavit Gallia Cannas.* Cannæ vicus in Apulia, sola Romana clade pugnaque sinistra (ut Propertius de eo loquitur) nobilis; ut & Cremera, Alia, Bedricum. Argentoratensis Barbaricis cladibus nota, ait Marcellinus, illa præsertim à Iuliano Cæsi. edita, de qua ita Sext. Victor: *In campis Argentoratensibus apud Gallias, cum paucis militibus infinitas hostium (Alamannorum) copias delevit. Stabant acervi montium similes: fluebat cruor fluminum modo: captus Rex nobilis Chonodamarius: fusi omnes optimates: redditus limes Romana possessionis.* Adeo ut non dubitaverit hanc Zosimus æquare Alexandri M. de Dario victoriz: *ὡς τὴν ἐν τοῖς Ἰσραὴλ τοῦ αἰῶνος Δαρῖον Ἀλεξάνδρου μάχην τῶν περὶ Βαβυλῶν τῶν Ἰουδαίων, ὅτε ἀνέσχετο τῶν τῶν ἐκείνης ἰλατῆρας.* Sed neque clades ista Galliz potius quam Germaniz obijcienda, neque ab Aufonii ævo ita remota erat, ut *Quondam* diceret: neque denique ad solum Argentoratum vario & cruento Marte debellarum. Clades autem ista Galliz Cannæsi æquiparanda (si modo non hic quoque, ut pleraque hujus Edyllii parte, hyperbolen non indecoram interpretamur) non est alia ab illa, quam post Vitellii cædem, imperio Vespasiani nondum bene constituto, rerum novarum auditoribus, Claffico, Sabino, & Tutore, palam deficiens pleraque Gallia Celtica & Belgica, conjunctis sibi Germanis eorumque duce Civili, Romanis legionibus aliquot cæsis aut ad se traductis, occupatisque præfidiis, cum in summo discrimine res Romana posita esset, superveniente Sextilio Felice eo ipso loco, quo Navam Aufonius noster transivit, passus, & mox dissipata rebellione in

ordinem coacta est. De qua Tacit. iv, Historiar. ita scribit: *Tutor, Treverorum copias recenti Vangionum, Caracatum, Tribecorum lectis auxiliis, votivano pedite atque equite firmavit, corruptis spe aut metu subactis legionariis. Qui primò cohortem præmissam à Sextilio Felice interficiunt: mox ubi duces exercitusque Romani propinquabant, honesto transfligio redire, secutis Tribocis, Vangionibusque, & Caracatibus. Tutor, Treveris comitantibus, vitato Magontiaci Bingenium concessit, sidens loco, quia pontem Nava fluminis abrupterat: sed incursu cohortium, quas Sautilius ducebat, & repperito vado, proditus fustisque. Ea clade percussis Treveri: & plebes omisit armis per agros palatur. Quidam principum, ut primi posuisse bellum viderentur, in civitates, qua societatem Romanam non exuerant, persugerunt. Legiones à Novio Bonnaque in Treveros traductæ, se ipso in verba Vespasiani adigunt. At Civiles & Clafficus, ubi pulsum Tutorem, caesos Treveros, cuncta hostibus prospera accipere; trepidi ac properantes, dum dispersas suorum copias conducunt, crebris interrimis nunciis Valentini monuere, ne summa rei periculum faceret. Quo ex loco non tantum cladis illius magnitudo, sed illud etiam colligi potest, quare hujus potissimum Aufonius, qui Treveris degebat (ubi ejus cladis memoriam nondum abolitam fuisse credibile est) mentionem fecerit. Præsertim cum non longè inde mox & Treverorum Dux, summusque bellii hujus instigator, Tullius Valentinus oppressus captusque finem rebellioni fecerit. Eo rapidius, subjungit Tacitus, *Cerialis missi in Mediomatricos, qui breviori itinere legiones in hostem verterent, contracto quod erat militum Magontiaci, quantumque secum transvexerat, sortis castris Rigodulum venit: quem locum magna Treverorum manu Valentinus obfederat, montibus aut Mosella amne seprum, & addiderat fossas obicesque saxorum.**

Inſletæque jacent inopes ſuper arva' catervæ.
Vnde iter ingrediens nemoroſa per avia ſolum,
Et' nulla humani ſpectans veſtigia cultus,

rum. Et mox: Vt ventum ad manus, deſurbati ruina modo præcipitantur. Et pars equitum equioribus jugis circumveſta, nobiliſſimos Belgarum, in quos Valentinum ducem cepit. Cerealis poſtero die coloniam Treverorum ingreſſus eſt, avido milite cruenta civitatis. Tangit hoc idem bellum Frontinus, & Galliz hunc motum tribuit lib. vi. *Auſpiciis Imperatoris Caſ. Domitiani Germanico bello, quod Iulius Civilis in Gallia moverat, Lingonum opulentiffima civitas, qua ad Civilem deſciverat, cum advenientem ab exercitu Caſaris populationem timeret, quod præter ſpem inviolata nihil ex rebus ſuis amiſerat, ad obſequium redacta, ſeptuaginta milia armatorum ei tradidit.* Freherus.

7. *Caterva*] Id eſt oſſa. Sidonius: *Campos ſepultos oſſibus inſepultis.* p. 52. & pag. 285. *Cade ſepulchrum.* Freher.

7. *Inopes ſuper arva caterva*] Notiſſima ſuperſtitio Veterum, ultimam opem deſunctis eſſe ſepulturam. Quam in ſapientiſſimo etiam Philoſopho Archyta tanti fecit Horatius, ut injecto ſaltem ter pulvere velut medicinam manibus fieri dicat. MSS. duo Codices habent: *jacent ſinops ſuper a. c.* An ut *inops* ita *ſinops*, ſine ope, auxilio deſtitutus, veteribus dictus? Barthius.

8. *Iter ingrediens*] Via nimirum militari (quam ſane in hac regione ſtratam eo vo fuiſſe infra dicemus: & veſtigia aggeris Romani ſuperſunt) utpote in provincia Romana, quam Itinerarium publicum præſcribit: quod genus non deſcripta tantum, ſed etiam picta Romani duces habebant, ut Vegetius ſcribit l. iii. cap. vi. Ex utroque genere aliquid nobis à poſtrema antiquitate ſuper eſt: illo, quod Antonini nomine inſcriptum, ſed à Conſtantini ævo in-

terpolatum jamdudum habemus: hoc, quod in Peutingeriana Bibliotheca prope ſepulchrum, auſpiciis incomparabilis viri Marci Velferi nuper in lucem reedit. Ex illo leve indicium eruimus, cui viz Auſonius Bingio Treverim tendens inſtrixerit, dum ſub Titulo, *A Lugduno capite Germaniarum Argentoratum*, iſta legimus: *Conſluentibus, M. P. viii. Vinco (ſ. hodie Winneberg) M. P. xxvi. Noviomago, M. P. xxxiv. Triveros, M. P. xlii. Divodurum, M. P. xxxviii.* In iſto autem, conferendo hos ejus verſiculos, omnia fere ejus veſtigia relegimus, manſionesque recognoviſcimus: dum ita pictum linea ducta notatumque videmus: *Mogontiaco, Bingenium, xlii. Dumno, xvi. Belgium, viii. Noviomago, x. Aug. Treverorum, viii.*

Atque ea ſint oculis commiſſa fidelibus, & qua

Ipo ſibi iradat ſpectator: Sed ita, ut cum Abrah. Ortelii ultima tabula antiquæ Galliz, quæ hinc ſuppleri poterit, & Belgii conferantur. Atque iſta exteris non illiteratis ignoſcenda, non mihi. Mihi liquet, qui partem illam ditionis Palatinæ diverſis legationibus peragravi, & curribus manniſque trivi. Rectum iter eſt tale: BINGEN, Stromburg, Durrbach, Argental, Rysvweyler, Altvweyler, Kirchperg, — Dill, Hoheſchütt, Stumpen-Turn, Hoheſtein, Fels, Hoinſtein, Numa-gen, TRIER.

[*Dummiſſum.*

Prætereo

[*Tabernæ.*

Hoheſtraß olim gepläſtert, adhuc erhalten & multis locis gepläſtert.

Wildfang Tr.— Freherus.

9. *Nulla humani cultus*] Niſi qua Romani paulatim perdomuerunt, & ab

• Prætereò arentem sitientibus undique terris
 °° Dumnißsum, riguaßque " perenni fonte " Tabernas ,
 Arva-

ab his immiffi (de quib. mox dicitur) coloni Sarmatz. Ab his poßtea erecta fortiffima & editiffima caßella , Stromburg , Wildenburg (à quo nomen Wildgraviis) Kirburg , Coppenßein , Simmern. Merz ibi filvæ , Saemwald , Iderwald , Eberwald , &c. Poßfis de eo dicere tractu , quod Marcellinus lib. xx de lacu Brigantino : horrore fylvarum squalentium inaceßum , niß qua vetus illa Romana virtus & sobria iter compoßuit latum , Barbaris & nativæ locorum , & calis inclementia refragante. Neque solum infra Treverim circa Navam fluvium in Germania ea nemorum opacitas & vaßtitas , fed & fupra , & ad Suram fluvium. Ita enim loci cußdam Andethanna nomine (Cœnobium Echternach hodie eße rentur) meminit Sulpit. Severus Dial. iiii. cap. xv. de Martino : Poßtero die fe inde (à Treveris) propripens , cum revertens in via maßtus ingemiferet , haud longe à vico , cui nomen eß Andethanna , qua vaßta folitudines fylvarum (inde Dynaßtz loci Sylveßtres Comitæ , die Wildgraffen) secreta patiuntur , pragreffis paululum comitibus ille fubfedit. Sed quali non fint & faltus Vaßconiz , & piceæ Boji. In Stromburg & Wildenburg turres funt rotundæ. Et regio illa , in qua Aplfa fluvius & Simmern , inter Bingium & Confluentes , ditio eß patris illius S. Ruperti , & Bertoldi Comitæ fundatoris Ravengerespurgi. Porro tractum illum , quatenus Nāvz fluvio adjacet , Germania in pagos fuos tribura , poßtea circa Karolinum xvum Pagum Nachgouwe vocavit. Nota etiam , quod pleræque omnes villæ five pagi Hunnorum , muris fuïs , aut faltem foßis profundis cinctæ , ab illo (ut credibile eß) xvo vetere. Freh.

9. Prætereò arentem sitientibus undique terris] Prætereò. Scilicet quod iti-

neris ratio non cogebat inire , & tranßire , in altiffimis montibus poßita. Et hic notandum , medio itinere inter Tabernas , & Dumnißsum ingreffum ; hoc ad lævam , illo ad dextram relicto. sitientibus terris. An propter defectum vini , ἀνεπιλῶ? Non in valle Simera & ad Navam : quorum confluentes uno inde lapide ad caßellum Martinßein : ubi adhuc conßpicitur Dunum. Columella : sitientibus oris , Et dici poteßt de Dauno illo , quod Horatius :

Et qui pauper aqua Daunus agreßium
 Regnator populorum. arentem. Non enim in eo fons , non puteus , niß cifterna in rupe exciða. Freher.

10. Dumnißsum] vel Dumnißam. Tabula Itineraria , quam ad vicinum xvum Theodoßii majoris ejufque filiorum , digniffimus tanto monumento editor refert , habet DVMNO : unde niß à DVNO , vel forte Dominando ? Et Dumnotonium aliud in Aquitania prope Medulos Theoniz Poßsonam nominat idem Aufonius in Epiftolis , quod Donniffam hodieque vocari Vinetus annotat. Mihi liquet , fuffragante & itineris ratione , & nominis vetußti veßtigio ; ut Dummo illud forte non alibi requirendum , quam in perveteri & fplendido , munitoque illo caßello , jugo montis impoßito , non longe ab ipßa regia via , quæ Bingio Nivomagum recta deducit , cui Dhawne nomen etiamnum manet ; ita Dumnißam , Dunneßam , Tonneße , hodie Denßen infra Kirchbergum , eße hanc ipßam Aufonii Dumnißsum. quod etiam Origg. Palatin. Parte fecunda Cap. xi. extra dubium eße docui. Vt autem BæLGIVM , quod tabula Itineraria conßequenter nobis exhibet , ftatuo eße oppidum & caßtrum Baldenaw hodie dictum (hoc enim malo quam Vel demæ.

dent. quis autem ad liquidum ista in his tenebris expediat?) ita magis hæreo in *Tabernis* illis Aufonio præteritis: quas ut à Belgino illo statione ordinaria non longe abesse, & eundem usum præbere posse existimo, ita ad liquidum, nec fontis illius laudari indicio constituere certo hætenus potui: quod nullus locus in tota illa regione sit, cui nomen *Zabern* manserit, ut *Tabernis* illis Alsaticis, & Rhenanis, & Montanis. nam nec oppido *Sobernheim* alias non ignobili convenit. Marcellinus quidem, ubi de illis primis loquitur lib. xvi: *Conversus hinc ad reparandas Tres-Tabernas, munimentum ita cognominatum, haud ita dudum obstinatione subversum hostili, quo adificato constabat ad intima Galliarum (ut consueverant) adire Germanos arcet, non obscure significare videtur, id nominis nonnisi munitis & instructis ad reprimendos Barbarorum insultus locis indi consuevisse. Quod si est, ut alia non contemnenda loca in ea regione occurrant, Simmeren, Kirchberg, Ravengirspurg, nulli potius nomen convenire videbitur, quam vel oppido Castello (quod *Bern-Castel* vocatur) vel *Castellauno*, quod Castellum Hunnorum (frustra est Tritheimius, qui *VrsoCastrum* indiget in Vita Nicolai Cusani) interpretantur. Præsertim cum de hisce ipsis Sauromatum colonis mox subiciat Aufonius:*

Arvaque Sauromatum nuper metata colonis.

Inclino tamen fere de Castello Tabernarum interpretari. Nam & à Dumnio vel ad illum locum, vel ad proximum Belginum, iustum iter ad interjungendum & mansionem querendam; & *Castelli* vox munimentum ibi eximium fuisse arguit: ut è regione Moguntiz vicus, ubi munimentum à Trajano positum olim fuit, *Castellum* nomen hodieque retinet: & *Castellum* oppidum ad Mosam apud Marcellin. & B. Rhen. ita ut *Tabernarum* nomen ablato capite

in hoc remansisse videatur: *tabERN-CASTEL*, ceu *seRVM-GALLORUM, in-TERAMNVm, caSAR-AGOSSA*. Accedit, quod Munsterus annotavit l. xii Cosmograph. c. 181, & ego vidi, inveniri in ea regione viam ab antiquo constatam & elevatam ultra planiciem terræ, quæ incipiens ab oppido *Baccharach* transeat per asperam illam terram rectissimo tramite usque ad *Berncastel*, & inde ad Treverim, & ad regionem Lutzburgensem. Strata autem illa à Moguntiaco & Bingen usque Treverim in alto, &c. & in Lotharingiam, vulgo dicitur *vff der Casen*, quemadmodum via *Rmylia Emmelwege*, via *Livia Lievernwege*. Freherus.

11. *Perenni fonte*] Nam & huius metatoribus in locandis stationibus non levis cura. Veget. l. iiii, c. viii: *Cavendum quoque, ne per astatem aut morbosam in proximo, aut salubris aqua sit longius*. D. Ambrosius Sermonem v, in Psalm. cxviii: *Eliguntur civitates, in quibus triduum, quadriduum, & plures interponantur dies; si aquis abundant, commerciis frequentantur*. Talem fontem perennem *Vxilloduni* describit Iul. Cæsar lib. viii. Et insignem fontem Burdegalz civitatis alibi miris laudibus extollit Aufonius. *ὕδατος ἀφ' οὗρου* Themistius vocat. Et Diczarchus in descriptione Græciæ urbium non omittit, quæ urbs sit *ἰνυδρῶ* vel *κρίθυδρῶ*, aut contra: ut de Thebanorum urbe, *κρίθυδρῶ πᾶσαι*: contra vero de urbe Atheniensium, *ἡ πόλις ἐνεῶν πᾶσαι, ὁρᾷ ἰνυδρῶ*. Et Castellum ipsum Tabernarum (vulgo *Bern-castel*) his non destituitur. Et *Birkenfeldum* etiam acidus habet late circum celebres. Quid quod & rivus Simeram prælabitur, quem *Guldenbach* vocant, Tagum scilicet, Pactolumque æmulans? Freher.

12. *Tabernas*] Non quas modo memoravimus Tres Tabernas Argentoratenses sed alias inter Navam & Mosellam positas, mihi non satis cognitæ. De quibus læge Beatum Ren-

num

Arvaque¹³ Sauromatum nuper metata colonis :

¹⁴ Et

num in libro tertio rerum Germanicarum. Vinet.

12. *Tabernae*] In plurali : Sic *Tres Tabernae*. Freherus.

13. *Sauromatum nuper metata colonis*] Nuper, ergo illa Hunnorum opera (de quibus infra) olim Romanis incognita, quod & terminationes, *Berg, Burg, Stein*, arguunt. *metata*. Non intellexit hunc versiculum Alciatus 2. Dispunct. cap. 22. vide Turheeb. xiv, cap. 1. Imitatur Paulinus :

Arvaque vicinis circum metata colonis. Sauromatum. cum gentibus illis feris, Thraciam aliasque Romanas provincias infestantibus, bella gessisse Gratianum hunc Imp. Sextus Aurel. Victor, Orosius, & Zosimus testis est: devictos caprosque traduxisse, & arva eis illa in provincia assignasse, ipse Aufonius hoc loco : & in Panegyrico : *Voca Germanicum deditio gentiliam, Alemanicum traductione captorum, vincendo & ignoscendo Sarmaticum.* Hos postea Romanis militasse contra Germanos aliasque gentes, nihil dubii habet, & lex ipsa datorum aëtorum exigebat. Vopiscus in Probo : *Omnes jam Barbari vobis arant, vobis jam ferunt, & contra interiores gentes militant.* Marcellinus lib. xxviii.

Alemanos metu Burgundianum dispersos aggressus per Rhatias Theodosius, pluribus casis, quoscumque cepit, ad Italiam jussu Principis misit, ubi fertilibus agris acceptis jam tributarii circumcolunt Padum. Et lib. xxxi. *Gothi missis oratoribus ad Valentem, suscipi se humili prece poscebant, & quieto villuros se pollicentes, & daturus, si fugitasset, auxilia.* Et hos quidem, *Sarmatas*, in Galliam partim traductos ibique coalitos, illos esse existimo, qui inter alios vicinos populos in exercitu Aëtii Patricii contra Attilam in campos Catalaunicos ducti leguntur. De quibus Iornandes De rebus Getic. cap. xxxvi : *A parte vero Romanorum tanta*

Aëtii patricii providentia fuit, cui tunc innitebatur respublica Hospesia plaga, ut undique bellatoribus congregatis, adversus ferocem & infinitam multitudinem non impar occurreret. His enim adfuere auxiliares Franci, Sarmatae, Armoritiani, Litiani, Burgundiones, Saxones, Riparioli, Ibriones, quondam milites Romani, tunc vero jam in numero auxiliariorum exquisiti : aliaque nonnulla Celtica, vel Germanica nationes. Sauromatum colonis. id est, colonis è Sarmatia ductis. Qui illi ? Hunni, gens ferocissima, atque omni pernicie atrociores, ut Sext. Victor loquitur. Paulinus lib. vi de vita Martini :

*Cum subito pavescit metu graviore —
Auxiliatores pateretur Gallia Chunos;
(Nam socium vix ferre queas, qui duri-
or hostis*

*Exstet, & adnexum fudus feritate re-
pellas)*

*Horum unus stimulis furiosi Damonis
actus,*

*Irrupit sacram Domini prado improbus
adem.*

Quos Ptolemaeus, & Dionysius Geographus, & Zosimus, Οὐρρὺς, nos hodie Hunnos, veteres Latini Chunos scribebant, quomodo in veteribus codicibus Aufonii nostri & Sidonii legitur exaratum, Chunos, & Cunos quodque, atque adeo Conos. Nec Poëtz aliter in versu usurpabant. Sed & posterioribus saeculis aliz gentes ita pronunciabant. Helmoldus l. i. c. i. *Russia vocatur à Danis OSTROGARE,* eo quod in Oriente posita omnibus abundet bonis. *Hac etiam CHVNIGARD dicitur, eo quod ibi sedes Hunnorum fuerit.* Hujus metropolis civitas est Chus. Hæ Sauromatis, vagis sedibus affluet, ut se miscbant, ita subinde apud nostrum auctorem junguntur ut eorum propago. Aufonius in precatione Consulari :

*Qua vaga Sauromates sibi junxerat
agmina Chuni,*

Z 2

Qua-

¹⁴ Et tandem primis Belgarum conspicio oris

10

¹⁵ Nivomagum, ¹⁶ divi castra incluta Constantini.

¹⁷ Purior

Quaque GETES sociis HISTRUM ad-
sultabas Alanis.

Hoc est illud Virgillii:

-- & conjurato descendens Datus ab Istro.

Idem Ausonius Epigramm. 1 :

Arma intor, Chusisque truces, furto-
que nocentes

Sauromatas: Sidonius Narbone:

Pacem te medio darent feroces

Chunnus, Sauromates, Getes, Gelonus.

Et Gothannorum Claudianus meminit. His igitur in propriis sedibus devictis, partem illam Germaniæ, quæ Rhenum, Mosellam & Navam interjacet, à Romanis jure colonario adscriptam & metatam hîc docet Ausonius, illam tunc perambulans: quæ hodieque ab illis nomen retinuit, quod jam sub Francorum imperio habebat, *Pagus Hunestruch*, vulgo *Hundsruck*. Quod qui Hunnorum præsidium interpretantur, rectius faciunt, quàm qui joculari nomine *Dorsum-Canis*, propter ingenium loci montosum & asperum dictum putant: quo sensu *Cynnotes*: à se nove reperto vocabulo Trithemius indigitare solebat. Neque forsân errabit, qui ejus regionis præcipuos regulos, Comites Sylvestres, & Reingravios, *Wildgrafen* (item *Raugrafen*) *zu Daun und Kirpurg*, *Reingrafen zum Stein*, possidentes non exigua in ea ora castra & villas, *Thaun, Kirn, Oberkirn, Kirburg, Reingrafenstein, Wildberg*, à Regionis qualitate nomina sortitos putabit. Hunnorum quoque inobliterata memoria superest in arce Hunolstein, vulgo *Hunstein*, à qua familia equestris ejus oræ fere nobilissima: & in oppido castroque *Castellum*, quod Hunnorum Castellum interpretantur. Et proximus pagus est *Huntheim*. Quinimo & prope oppidum Simeram fonti nomen superest *Hunenborn*. Aspera quidem montibus, horrida silvis regio, *disrupta*

λ, & plane illis colonis digna, de qualib. Varro De re Rust. pag. 63. sed cui tamen in triquetram propè formam adjacentia flumina omnium rerum copiam & magnas commoditates afferant: inter quæ depressis alveis profundum fluentia, illa cœli dorsum quoddam editius se extollit & eminet. Quod dudum in Germaniæ fluviis notavit Tacitus. *Freheri*

14. Et tandem primis Belgarum] *Renus* fluvius Galliam à Germania dividit. Cæterum Germani quum aliquando Renum transgressi, *Gallia Belgica* (ita appellatur Galliz pars, quam alluit) partem sibi proximam occupassent, ea Gallia etiam *Germania* fuit cognominata. Quam & in duo, *Mosella* fluvio, diviserunt, in *Superiorem*, in qua *Ptolemæo*, & *Antimiano Marcellino*; recensentur *Mogontiacus*, *Vangiones*, *Nemetes*; *Argentoratus*: *Inferiorem*, in qua *Colonia Agrippina*, *Bonna*, *Tungri*, & aliz claræ civitates. Ita diminuta fuit *Belgica*, & à *Reno* semota: ejusque pars reliqua, quæ *Belgica* nomen retinuit, bipertito quoque secta, in *Primam* & *Secundam Belgicam*. Sic enim ex vetere provinciarum nomenclatore, & eodem Marcellino didicimus: qui in *prima Belgica* ponunt *Treveros*, *Mediomatricos*, *Leucos*, *Veredonenses*: in *secunda*, *Remos*, *Suessiones*, *Catalaunos*, *Veromanduos*, *Atrebat*, *Camaracenses*, *Tornacenses*, *Silvanenses*, *Bellovacos*, *Ambianos*, *Morinos*, *Bononienses*. Ex iisdemque locum hunc Ausonii intelligo, qui à Germania superiore initium *Belgica* Mosellam facit. *Vinetus*.

14. Et tandem primis Belgarum conspicio oris Nivomagum] *Primus*. est enim *Belgicæ primæ*. *Noticia. Catalogus Provinciarum Belgarum oris*. his enim *Treveri* accensebantur. *Pomponius Mela* lib.

lib. III, cap. II: *Aquitanorum clarissimi sunt Ausci, Celtarum Hedui, Belgarum Treveri.* Idem Iulius Cæsar, & Tacitus subinde. Marcellinus lib. xv: *Post hæc Belgica prima Mediatrix prætendit, & Treveros, domicilium Principum clarum.* Vitruvius lib. vi, cap. I: *In Belgica Rhenus, &c.* In tabula Itineraria supra laudata, grandioribus litteris scriptum BELGICA per medios usque Treveros. Vibius Sequester de fluminibus: *Mosella Belgica, defluit in Rhenum.* Idem postea: *Rhenus Germania, Belgæ à Germaniis segregans. tandem conspici.* Tertio pedato, tertia mansione: ut Tacitus dixerat, *Cerealem tertiis castris Mogontiaco Rigodulium venisse.* Quod in eadem Mosellæ ripa paullo propius à Colonia Treverorum aberat, nominis vestigio etiam hodie manente, Reol, & Rigelburg, (ut & Regiodola, in diplom. Dagoberti apud Bruchium) ut est accurate ab Ortelio, Geographorum Rege, observatum & annotatum, Itinerario Belg. pag. 65, & Thesauro. A quo dictorum nihil repetam: sed locum tantum Marcellini, qui turbabat, in tranquillum reponam, ope Codicis manuscripti, in quo clare ita scriptum legi: *Apud Confluentes, locum ita cognominatum, ubi amnis Mosella confunditur Rheno, Rigomagum oppidum est* (exustum in bello Philippi & Ottonis Regum A. 1198.) *& una prope ipsam Coloniam turris.* Id vero oppidum in tabula etiam illa Itineraria apparet, posterioribus (Godefrid. S. Pantal. in Annal. 1172. & 1206.) corruptè *Regiomagus* dictum, *Roma*ge Cæsario Heisterbacensi lib. v Memorabil. cap. 37. hodie vulgo *Rymagen.* Ejus etiam Marcellinus meminit. Vidi locum, situm in colle modico, & fontem in eo plenum, ac rudera; ubi nummi veteres reperiuntur, aurei, argentei, znei. Ibi etiam *die Landskron*, quod Longolius *Chorostephanon* vocat. *Fræherus.*

15. *Novomagum*] Compositum est vocabulum, ut Rotomagus, Breucomagus, Borbetomagus, Iulioma-

gus, Cæsaromagus, Vindomagus: cujus posteriore partem *Magum*, domum, priscorum Gallorum lingua, significasse putat Beatus Renanus tertio rerum Germanicarum: ceterum de priore nihil habeo, quod afferam, nisi quod varie corruptam offendi. *Novomagum* enim, & *Nivomagum*, & *Nuomagus* hic scribunt nostra exemplaria. Est ad *Valalem*, qui Hollandiam insulam à meridie præterfluit, ejusdem nominis urbs *Nimegen.* Quam & tribus illis modis, & præterea *Neuomagus* appellabant, quas aliquando emendare sum aggressus, Pipini, Caroli Magni, & Ludovici Pii historias. Fuit etiam alia in Aquitania civitas ejusdem nominis, de qua meminimus in carmen de Burdigala, sed hanc solus celebravit Ptolemæus: in cujus Græcis, quorum unicum exemplar habemus, est *Νυίμαγος* solum, id est *Noviomagus*: quum Lexobiorum, Vadacastiorum, Nemetum, Tricastenorum illic sint non *Novomagi*, sed *Νοίμαγος*, id est *Næomagi.* *Novomagi* autem *Constantinianorum castrorum*, neminem habeo inter veteres, qui mentionem fecerit præter Ausonium: quod esse suspicor oppidum *Numagen*, ad Mosellam situm inter Treveros & Renum, sed non procul Treveris. *Vinetus.*

15. *Nivomagum*] Plura hoc nomine oppida eo ævo: & falsus longe Hieronymus Surita pag. 418, ad 80. Ea enim est Spira Nemetum in tab. Peut. & Itineratio *Nemidona*. quam cave putes esse Augustam Nemetum apud Æthic. Ea est in Arvernis Galliz, *Αὐγουστὴς Νεμίτων* Ptolom. & in tab. Peut. Nec est *Newburg* ad Rhenum, ubi amnis mire errat. Aliud rursus *Neomagus* inferius est, quod Reginoni *Neomagus* in *Badua*, Anno 806. hodie *Nymagen.* Et plura *Neomaga* in tab. Peutingeriana reperias. At hoc *Noviomagus* est illud apud Antoninum in Treveris pag. 84. & in Tab. Peut. In utroque autem Itinerario, scripto & picto, scribitur,

bitur, *Novioma* : quod in versus gratiam (si non potius catalecticus est) ita reddiderit Ausonius. *Neomagen* superior atas scripsit, ac vulgo *Nymagen* hodieque dicitur. *Numago* legitur in historiola Tysii Ducis, & Palmatii Consulis, cum sociis, apud Treverim per Rictionarium cæsis, tabella in D. Paulini æde suspensa: *Ex his innumeris tanta multitudo ad litus Mosella juxta Capitolium martyrizata est, ut sanguinis rivuli defluentes in Mosellam aqua permixti eam in suum converterent colorem, usque ad castrum quod Numago dicitur; ut à naturali claritate remota, peregrino magis quam proprio colore ruberet.* Ad III milliaria distat *Augusta*, in dextra Mosellæ ripa, pagus cum castro, ipso aspectu vetustatem suam referens. Castellum ipsum, Ducis prætorium, loco edito & opportuno situm, hinc Mosellæ alveum, inde jugi dorſa circumquaque circumspiciens, fossa cinctum. In eo turris rotunda, ipsissimum Romanorum opus, ingentibus quadris extructa, in fundo solida, rupi imposita: quam murus cum pinnis am-

bit, quadratas turres circum habens, opere firmissimo, nec humana vi facile solvendo: etsi humanarum rerum vices passum appareat, disruptis & hinc inde dispersis, vel parietibus insertis, antiquis sculpturis, inscriptionibus, statuis, sarcophagis: quarum pars etiam ibi visitur, pars alio (*Lutzelburgum* in hortos Com. Mansfeld.) translata dicitur. Duo insigniora hic repræsentare visum. Inscriptionem primum: D. M. V. ARVSIO. ATTONI. FILIO. DR. FVNCTO. ACCEPTIVS. VARVSIVS. ET. TOTIA. LALLA. PATRES. ET. SIBI. VIVI. Fecerunt. Sculpturam deinde è marmore insignem, in qua miles pelatus intra castra, juxta turrim illam rotundam, excubias (ut videtur) agens. Extra castrum, & circa, casæ humiliores antiqui & ipsæ ædificii, veteres militum stationes & tuguria, præsidium Ducis vallantes: hodie popularium domus. Inde via strata silice & glarea, *Kirchbergam* ducens, *Via Caligula* à quibusdam vocatur. *Freherus.*

16. Divi castra inclita Constantini]
Castrum Constantini etiam domus fuit,
& Helenæ, à qua & Maximini abba-

tia facta. Brusch. Hunc Iulianus sanguinarium vocat, & Hieronymus. Difficet ejus crudelitas in victos, & Reges

Reges Francorum, Goropio. Eo nomine non minus crudelis quàm paricidio Crispi & Faustz, Sex. Aur. Victor. Atque ea sævitia Romanorum Imperio exitiabilis fuit. *inçlyta*. Iam ab antiquo. Legitur enim in Itinerario Antonini : *Et statua veteres ibi reperta, monumenta Paganica, eaque à Constantino exculta*. Hinc illa ejus : MARTI. PROPUGNATORI. CONSERVATORI. P. T. R. *Divi castra inçlyta Constantini*. Itaque nulla apud antiquiores hujus mentio. Atque ita Itinerarium Antonini, & tabula Peutingeriana, quæ Noviomagus illo loco ponunt, Constantino posteriores. Si tamen Constantinus id primum à fundamentis fundavit : & non auxit potius, quod apud priores exstiterat. quod videtur argumento statuarum & monumentorum, quæ ibi exstiterent. Sane Rationarii gesta sub Maximiano Imp. Numago meminerunt. Constantinus igitur, quando Gallias regens, cum Francis & Alemannis beligerabat, prolarurus (ut Panegyristes assentabundus ait) imperium à Thulco Albulæ ad Germanicum Albim, castra & stativa sua hoc loco habuit. Quo tempore alia etiam opera memorabilia illis partibus fluxit. Nam & non longe inde pontem insignem Rheno apud Coloniam Agrippinensem imposuit, & castello munivit, quod *Divitense munimentum* dictum. Pontis idem Panegyristes meminit Oratione apud ipsam Treverim habita : *Pulchrum tibi videtur, & revera pulcherrimum est, ut Rhenus ille non solum superioribus locis, ubi aut latitudine vadofus, aut vicinia fontis exiguus, sed & ubi nova ponte calcatur, ubi totus est, ubi jam plurimos hausit amnes, quos hic noster ingens fluvius (Mosellam dicit) & barbarus Nicer, & Mæmus invexit, ibi jam immani meatu ferax, & alvei amius impatiens, in sua cornuage sit excedere. Quem pontem aliquot post sæculis Bruno Archiepiscopus, Ottonis Imp. frater, rescissum una cum munimento Divitensi, in Basi-*

licam D. Pantaleonis absumsit. Et munimenti Divitensis memoria vetus visa Ruperto Abbati ejus loci. *Rheman. pag. 35*. Atque oppidum etiam Engers, in Germanica Rheni ripa, Antunnaco ferè oppositum, hunc conditorem jactat, *Constantin-Engers* scribi gaudens : à quo oppido, ceu capite, pagus *Angersgouwe*, hodie *Engersgou*, nomen sumpsit, in quo præter alia arx *Wieda*, & Comitatus Widanus situs. Mirari possis, quod non castris à se nomen Constantinus fecerit : cum *Castra-Constantia* alibi legamus. Marcellinus lib. xv, describens Galliam : *Matrona & Sequana*, inquit, *armes magnitudinis gemina : quæ fluentes per Lugdunensem, post circumclusum ambitu insulari Parisiorum castellum, consociatim meantes, protinus, prope Castra Constantia funduntur in mare*. Neque deinceps obscurum mansisse locum credibile est, duobus templis insignem : quorum alterius in valvis saxo incisa hæc inscriptio visitur, quam paucis legibilem à nobis fide descriptam hic apponemus : ANNO AB INCARNATIONE DOMINI MCXC, INDICTIONE VIII, CONCURRENTI VII EPACTA, XIII KAL. NOVEMBRIS, DEDICATUM EST HOC TEMPLUM ET ALTARE A VENERABILI TREVER. ARCHIEPISCOPO IOHANNES, PRIMO ANNO PONTIFICATUS RIVS, REGENTE ECCLESIAM. DEI PAPA CLEMENTE, IMPERANTE VERO FRIDERICO, ET FILIO RIVS HENRICO REGNANTE, IN HONOREM SANCTE INDIVIDUE TRINITATIS, ET SANCTE CRUCIS, ET SANCTE VIRGINIS MARIE, ET EORUM QUORUM RELIQUIE HIC CONTINENTVR; IOHANNIS BAPT. S. PETRI APOSTOLIS; APOSTOLORVM PHILIPPI, IACOBI; ET SANCTOR. MARTYRVM, STEPHANI PROTHOMARTYRIS, LAURENTII.

" Purior hic campis aër : Phœbusque sereno
 Lumine purpureum reſerat jam ſudus Olympum.
 Nec jam " confertis per mutua vincula ramis
 Quæritur " excluſum viridi caligine cœlum :
 Sed liquidum jubar, & rutilam viſentibus æthram
 Libera perſpicui non invidet aura diei.
 " In ſpeciem quum me patriæ, " cultumque nitentis
 " Burdigalæ, blando pepulerunt omnia viſu,

I 5

Cul-

VINCENCIJ, PANCRACII, FABIANI, SEBASTIANI, TIVERCII, VALERII, YPOLITI, VREANI, PREIECTI, EVSTACHII, VICTORIS, CRISANTI, MAURICII, ET SOCIORVM EIVS, FELICIS, ET IVSTI; ET SANCTORVM MARTINI, NICHOLAI, AGRICII, FELICIS, VEDASTI, POLICARPI, QUIRACII, MODOWALDI, CELSI, CIRILLI ARCHIEPISCOPI; ET SANCTARVM VIRGINVM, GERTRVDIS, SEVORÆ, SCHOLASTICÆ, SYSSANNE, ET XI. MILLIVM VIRGINVM. Poſtea Comitatus aut Baroniz titulo inſignem fuiſſe invenio : Legoque (apud Kyriand. fol. 124.) in diplomatis ſub Anno Dom. M C LII Manſfridum & Eberhardum de Numagen, & M CXCIII Wiricum de Numagen, & filios ejus Thomam & Alexandrum : demum Anno M D IV Salentinum Dominum in Iſſenberg & Numagen. Hodie vero in ditione eſt illuſtris Domini Georgii Comitris de Seyna, & Wirgenſten, feudi titulo ab Archiepiſcopo Treverenſi recognita. Freherus.

" 17. Purior hic aër] Dicas cum ſubito in Elyſios campos evaſiſſe, de quibus ita Virgil. VI Æneid. verbis, quæ noſter imitatus videtur :

Purior hic campis aër, & lumine veſtit
 Purpureo, Solemque ſuum ſua ſidera
 norunt.

Mira & iniqua perſuaſio Italoꝝ & Gallorum, & ſaſtidium aëris Germanici. Tacitus in Germania : *Quis Aſia, aut Africa, aut Italia relictæ Germaniam peteret, informem terris, aſperam cœlo, triſtem cultu aſpectuque, niſi ſi patria ſit ?* Idem II Annal. *Quanto violentior cætero mari Oceanus, & truculentia calis præſtat Germania. Regionem enim illam, etiam qua juris Romani, Germaniam primam vocabant. Ita & infra Auſonius :*

Vel qua Germanis ſub portubus offia ſolvit. Freher.

18. Connexis] Imitatur Lucanum. Alii legunt, *conſertis.* Freh.

19. Excluſum] Hoc Coripp. imitatur. Id.

20. In ſpeciem] in agro Burdigalenſi patria mea eſſe tum mihi viſus ſum. Ita omnia erant ſimilia, villæ, vineæta, fluvius, &c. Vihetns.

21. Cultumque nitentis] Suſpicor Auſonius ſcripſiſſe, *vultumque nitentis* : traduſtione à facie hominis, quam in alio recognoscere ex intervallo videmur. *Vultum* de regione dici fruſtra feſellit librarios. Sic *maris vultus* apud Virgilium :

Mene ſalutis placidi vultumque, fluctusque quietos

Ignorare putai ? Barthius.

22. Burdigala] Idem in Clar. Vrb.

--- *Clementia calis*

Mittit ubi, & rigua larga indulgentia terra.

Vide etiam Iuretum. Freherus.

23. Edi-

Culmina villarum, pendentibus²³ edita ripis,
Et virides Baccho colles, & amœna fluenta
Subterlabentis²⁴ tacito rumore Mosellæ.

20

Salve amnis laudate agris, laudate colonis,
²⁵ Dignata imperio debent cui mœnia Belgæ :

Amnis

23. *Edita ripa*] *Saxis* pro *ripis* in
veterusto libro scriptum invenisse ad-
notavit Theodorus Pulmannus. *Vinet.*

24. *Tacito rumore Mosella*, &c.]
Carpitur hæc *Rumeris* usurpatio, ve-
lut impropria. Cum vero *rumor* pro-
prie sit strepitus, quo res occulta
prius in aures velut tacite venit, ne-
scio an non nimis proprie usus sit
hac voce doctissimus poeta. Suspica-
tus sum aliquando à *rumine* descen-
dere, quod ruminantes eâ parte
pecudes obscurum ciant sonitum.
Quod si verum est, remoto abusu
proprie usurparit Aufonius. Quic-
quid sit non sine veterum imitatio-
ne scripsit; quorum cum scripta ad
nos non venerint, cur quod non ca-
pimus, carpamus? ingeniosè verò
hic versus aqz sonum obscurum ref-
ert. Quali artificio rivum in serpen-
tem arenæ Claudianus noster:

*Et rancum bibulis inserpere murmur
arenis.*

Et naturalis artifex Ovidius:

--- invitat somnos crepitantibus un-
da capillis.

Ultimo 2vo sonum avis volantis ex-
pressit eo modo Henricus Altissiodo-
rensis lib. vi, de rebus B. Germani:

*Et saxum pandunt blandis applausibus
alar. Barthius.*

25. *Dignata imperio*] Hoc de Ni-
vomago, & ejus muris ab Imperato-
re Constantino conditis acciperem
potius quam de Treverorum Augu-
sta. *Vinetus.*

25. *Dignata imperio mœnia*] *Imperio.*
Propter residentiam, ut C. Cæsari
Antium, apud Sueton. *Dignata im-
perio mœnia.* Constantinus, Constian-
tius, Julianus, Valentinianus, Gra-

tianus, Valens, Impp. multum Tre-
veris habitabant, palatium habebant,
inde bella in Germanos movebant,
rescripta (quorum bona pars in Cod.
Theod. adhuc superest) Senatui,
Præsidibus, provincialibus dabant,
non secus ac ex ipsa Roma. Inde *De-
micitium Principum clarum* Marcellin.
vocat lib. xv. Inde Gelasius Papa A-
catio respondet apud Nicol. Cusa-
num I. Concord. Cathol. cap. xvi.
Inde AUGUSTA Treverorum diæta.
Et *Sedem Regni* noster Aufonius no-
minat in Claris Urbibus:

*Armipotens dudum celebrari Gallia
gessit,*

Trevericæque urbis SOLIVM.

Addit: *Qua proxima Rheno,
Pacis ut in media gremio securus quiescit.*
Ita ut Claudianus I. de Stilicone:

*Tuta quod imbellem miratur Gallia
Rhenum.*

Itemque Aufonius infra p. 380.

Imperii Sedem, Romæque tuere parentes.
Ita in Gratiarum actione pro Confu-
latu: *Celebrant quidem solemnes istos dies
omnes ubique urbes, qua sub legibus a-
gunt; & Roma, de more; & Constanti-
nopolis, de imitatione; Antiochia, pro
luxu; & Carthago disciplina; & domus
fulminis Alexandria: sed Treviri, Prin-
cipis beneficio. Dixerat olim Iul. Cæ-
sar: Treverorum civitas, propter Germa-
nia vicinitatem, quotidianis exercitiis bel-
lis, cultu & feritate non multum à Ger-
manis differebat, neque unquam impera-
ta, nisi exercitu coacta, faciebat. Et lib.
VIII. Ab hoc Concilio Remi, Treviri,
Lingones absuerunt: illi, quod amicitiam
Romanam sequebantur: Treviri, quod
aberrant longius, & à Germanis preme-
bantur: qua fuit causa, quare toto ab-
essent*

Amnis odorifero juba vitea confite Baccho ,
 Confite gramineas amnis viridissime ripas :
 Naviger, ut pelagus ; ²⁶ devexas ²⁷ pronus in undas ,
 Vt fluvius ; ²⁸ vitreoque lacus imitate profundo ;

²⁹ Et

essent bello , & neutris auxilia mitterent .
 At ubi sedem istuc suam Principes
 Romani , imo & sedem belli in op-
 positam Germaniam , transfulerunt ,
 ipsa licet Rheno & Germaniz proxi-
 ma & vicina , tamen secura & undi-
 que munita , velut in alta pace quie-
 scebat . Addit :

*Imperii vires quod alit , quod vestit ,
 & armat .*

Alit , annonæ & vini copia , in hor-
 reis condita , & per commercia . *Vestit* ,
 lanificio & pannificio : cujus ad-
 huc in ea urbe summa opportunitas ,
 textorum (à quibus ipse rivus *die We-
 berbach* nomen habet) & fullonum
 collegio frequentissimo . *Armat* , quod
 ibi fabrica scutaria & ballistaria esset ;
 magis vero , quod monetaria . Mem-
 init enim Noticia Imperii , *Thesaur-
 orum Tributorum , & Procuratoris Mo-
 netæ Treverorum* . Et Trebellius Pollio
 in Victoria : *Cusisunt ejus nummi aurei ,
 aurei , & argentei ; quorum hodieque for-
 ma exstat apud Treveros* . Et notulæ
 ipsorum nummorum ejus ævi fidem
 abunde faciunt : X. T. R. P. T. R. P. T. R. P.
 X. R. T. R. S. S. T. R. S. T. R. E. T. R. P. S.
 quæ Pecuniam Treveris signatam vo-
 lunt . Denique quod excelleret o-
 mnibus , quæ ad claram urbem , adeo-
 que Principum sedem , requirerentur :
 ut Sidonii Apollinaris verbis utar ,
 Narbone :

*Muris , civibus , ambitu , tabernis ,
 Portis , porticibus , foro , theatro ,
 Thermis , arcubus , horreis , macellis ,
 Præis , fontibus , insulis , salinis ,*

Stagnis , flumine , merce , ponte , Ponto ,
 Item *Circo arena* , apud Aimonium , &
 quæ ante hæc omnia , *Schola* : de qua
 L. xi. C. Th. de medicis & profes-
 sor. fol. 418. data ad ipsum Auso-
 nium . Tulit & Rhetores , qualis ille

Panegyristes , Vrsulus Grammaticus .
 Plura Iuretus . Zosimus lib. 3. *Τελ-
 βίαν πόλιν μέγιστην ἢ ὑπὲρ τὰς Ἀλ-
 πείας ἰσθμῶν* . Fuit & postea sedes non
 ingrata Regum Francorum : & no-
 minatim Theodorici , Theodeber-
 ti , Clotharii , Sigeberti , ut apud
 Gregor. Turon. in Nicetio Episco-
 po Treverensi legimus , & Fortuna-
 to . Et palatinum regale nobile , à quo
 PALATINOS quidam deducunt .
Frøherus .

25. *Dignata imperio*] Augusta Tre-
 virorum caput tum ejus oræ Belgicæ ,
 ut nunc quoque , quamvis Belgicæ
 non adscribatur jam . Mosellæ ergo
 debent suum caput Belgæ . Sic in claris
 urbibus *Solium Trevericum* velut *regia*
urbis dixit :

*Armipotens dudum celebrari Gallia
 gessit*

Treverticaque urbis solium , &c.

Idem clarius exponit se eam urbem
 hic intellectam velle , cum imperii vi-
 res alere Augustam Trevirorum eo-
 dem epigrammate ait . Vt Imperium
 etiam Romanum designari possit .
 Cave cum Vineto aliam sine causâ
 urbem imagineris . Gallorum excel-
 lentissimam & opulentissimam ur-
 bem vocat Salvianus lib. vi , c. xxix .
 Plura adderem , nisi ex Tacito , Me-
 la , Ammiano , Salviano , Ausonio
 notasset jam doctissimus Brouverus
 ad Venantii librum x. *Barthius* .

26. *Devexas*] Declives & deorsum
 fluentes . *Vinetum* .

27. *Prono amne*] Secundo lapsu
 fluvii . Luc. *Frøherus* .

28. *Vitreo lacus profundo*] Id est ita
 clarus , ut calculi appareant . Ita de
 Arethusa fonte Lucianus : *Διουρῆς
 δὲ ἵππ , καὶ ἄλλ' καθαρὰ ἀναβλύζει ,
 καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιγέμνηται τοῖς ψαφίσιν* .
 εὐλογ.

“ Et rivos trepido potis æquiperare meatu ,
 Et liquido ³⁰ gelidos fontes ³¹ præcellere potu , 30
³² Omnia solus habes, quæ fons, quæ rivus, & amnis ,
 Et lacus, & ³³ bivio refluus manamine pontus.

Tu

ὅλον ὑπὲρ αὐτῶν φαίνοντο δὲ γινώσκουσιν. Freher.

28. Vitreoque lacus] Apulejus lib. 1. Miles. *Hand ita longe radices platani lenis fluvius in speciem placida paludis ignavus ibat, argento vel vitro amulus in colorem.* Horat. lib. III. od. XIII:

O fons Blandusia splendidior vitro.

Mox Ausonius:

Spektaris vitreo per levia terga profundo.

Virgil. IV Georg.

Vitreisque sedilibus omnes Obsupera.

Statius:

Expavit vitreo sub gurgite remos.

29. Et rivos trepido potes] Verbum potes hic importunum est. Naviger, pronus, imitate, simile adjectivum requirunt; quod fuit olim potis: rivos trepido potis æquiperare. Gronovius.

30. Gelidos] Non rigidos Columella. Idem Auson. *egelidam* vocat, Epist. II.

Iam super egelida stagnantia terga Mosella

Protulerat te, nate, rates. Inde Symmachus frigidior Scythico Tanai. Lucan. *Rhenigelidis quod fugis ab undis.* Freherus.

31. Præcellere potu] Vetus humani generis mos potare flumina. Hinc Hesiodus Oceani Thetidisque natas, fontes varios enumerat, qui mortales nutrant. *Potor Mosella*, Sidonio. *Commune Poculum.* L. C. Lex Aquaria apud Frontinum: *Ne quis aquam eletato: si quis eletarit*, HS. decem millium multa esto. Sidon. in Paneg. *Et flavis in pocula frasse Sicambri Rhene tument.* Ovid. II. de Ponto:

Est in aqua dulci non invidiosa voluptas.

Virgilius Eclog.

Aut Ararat Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

Sulpitia: *Et puta procumbere lymphæ.*

Petronius:

Flumine vicino stultus subit et riget—

Pescennius Niger: *Nilum habetis, et vinum quaritis.* Spart. Oâ. Augustus Sueton. pag. 575. Id.

32. Omnia solus habes] Laudes fluviorum, quas Hesiodus singulis attribuit, in unum Mosellam hic omnes congerit, *καταπείθετον, δὲ γινώσκουσιν, δῆλον, ἐν πείθει, μέγαν* faciens. Ovid.

— *Et rivos flumina magna facis.*

Ita & Panegyristes supra: *Quos hic nosfer ingens fluvius*, &c. Symmachus Epist. 14. lib. 1. reprimat: *Novi ego istum fluvium, parem multis, impari maximo.* Hunc tu mihi improviso, *Ægyptio Nilo majorem*, (adde *et dulciorem*, Spartian. Casaub. pag. 277.) *frigidior Scythico Tanai*, clarioremque hoc nostro populari Tiberi reddidisti. Nequaquam tibi crederem de Mosella ortu ac meatu magna narranti, ni certiores, quod nec in poemate mentiaris. Et sane ut dotes ille suas habet, quibus multos vincit, ita inter ipsos qui in Rheno nomen communi lege deponunt, Mosam habet adeo non minorem, ut hic potius deminutivum (quod Grammatici vocant) nomen ab illo accepisse videatur. Freherus.

33. Bivio munimine] Quod hic dicitur maris munimentum, non satis video. Sed bivium dici putopropter geminum maris motum, quando accedit & recedit. Vinerus.

33. Et bivio refluus munimine] Lego: *Et bivio refl. manamine pontus.* Id est, mare: quod non una solum via commeat sine reditu, ut flumina, sed quod accessum habet & recessum. Delectatur ea forma vocabulorum, ut hoc ipso carmine: *Gaudet simula-*

mine

Tu placidis³⁴ prolapsus aquis, nec murmura venti
Vlla, nec³⁵ occulti pateris lucamina saxi.

³⁶ Non superante vado rapidos reparare meatus

35

Coge-

*mine nautica pubes. Et: celsas fluvii de-
orcamina villas. &c: tenui libamine musa.*
Gronovius.

34. *Prolapsus*] Sic vetustissima no-
strorum exemplarium. alia *prolapsus*.
Vinetus.

34. *Placidis prolapsus*] Rectius quam
Prolapsus. Ita idem Aufonius in Tre-
veri:

*Tranquillus placido pralabitur amne
Mosella: nullis cataractis
formidabilis, & impervius, ut Rhe-
nus: nullis vorticosis barathris, ut
Eridanus, quem Hesiodus βαρυδύλῳ
vocat; ut Danubius: Eandem laudem
dat Mincio Silius Italicus. Freherus.*

35. *Occulti saxi*] Vt Rhenus pas-
sim: praefertim prope Bingium; item
ad Cubas; ad S. Goarem, de quo
vide in ejus miraculis cap. 21; ad An-
gariam. Cum autem Aufonius hic
neget, Mosellam saxis occultis peri-
culum habere, quid dicemus ad hi-
storiolam illam Gregorii Turonen-
sis? lib. iv de Mirac. S. Martini cap.
xxix. quæ ita habet: *Quidam dum
Metis salem negotiasset, & ad pontem
Metis applicuisset, dixit: Domine Mar-
tine, Me & puerulos meos, & navicu-
culam tibi commendo. Inter hac recubantes
in navi condormivimus. Mane exci-
tans me cum puerulis quos mecum habe-
bam, invenimus nos ante portam Treve-
ricam, nescientes quomodo venissemus, qui
nos adhuc Metis credebamus confidere: nec
fluvium sensitsemus. & Mosella tunc sa-
vientis undas naufragas evitassetmus: &
(quod satis est mirabile) quomodo inter
saxa nocturno tempore praterissemus inco-
lumes, non nauta vigilante, non vento
flante, non remo ducente. Sed nimirum
forte Aufonius de alveo Mosellæ in-
fra Treverim, in qua hæc scripsit, lo-
cutus. His saxis comparat simulatio-
nem ex invidia natam Zeno pag. 407.
Freherus.*

36. *Non superante vado*] *Superans*
vadam hoc loco est, emergens, exsur-
gens, ascendens in summam aquam.
Quæ autem sic brevi sunt vado flu-
mina, ea magis sunt rapida & inna-
vigabilia. *Vinetus.*

36. *Non superante vado, &c.*] Vitio
hæc non carere docent scripti libri, in
quibus:

*Non sperante vado rapidos reparare
meatus*

Cogeris — *Reparare viam* sit,
eamdem, quam ante habuit, redire
cogi molibus aut machinis. *Vadam*
verò poëtis quodvis flumen, licet
minimè *vadam*. Sic *vadam* in puteo
apud Phædrum fab. lxxvi. Vt ad Clau-
dian. notavimus. Illud vero certum,
interseptus ex iisdem libris reducen-
dum; major enim res est intercipi
fluvium, quàm quæ hic innuitur; ubi
tantum de obstaculis objectis sermo
est; ut mox insulam dividere flu-
men autumat. *Barthius.*

36. *Non superante vado*] MS. *spe-
rante & preparare* habuit, ut notavit
Barthius in Adversariis. *vadam* est
locus brevibus vadis. Scripsit vero
Aufonius:

*Non sperante vado rapidos superare
meatus.*

Cogeris. Hoc est, non in actum
agit te *vadam* sperans emicare, emer-
gereque. & inhibere liberos rapidos-
que meatus fluminis, quia prope ab-
est ab ejus superficie. *Gronovius.* Ego
vero, quum sensus ejus sit perfacilis
& expeditus, vulgatam non sollici-
taverim. Hoc enim innuit Poëta:
Non necesse habes rapidos meatus,
& deproperantes fluenti tui cursus
partiri, atque hoc quasi pacto repa-
rare, alveo priorè accumulatis arenis
ita vadoso, ut non possit vim omnem
aquarum tuarum, atque copiam re-
cipere

Cogeris, ³⁷ exstantes medio non æquore terras

³⁸ Interceptus habes: ³⁹ iusti ne demat honorem

Nominis, ⁴⁰ exclusum si dividat insula flumen.

⁴¹ Tu duplices fortite vias, & quum amne secundo

Defluis, ut celeres feriant vada concita remi: 40

Et quum per ripas nusquam cessante ⁴² remulco

⁴³ Intendunt collo malorum vincula nautæ.

Ipsè tuos quotiens miraris in amne ⁴⁴ recursus,

⁴⁵ Le-

cipere, sed illarum partem in alium ac novum alveum cogatur transfundere, qui duo alvei ambitu suo insulam efficiant. Quatuor enim hiversus nihil aliud volunt, quam nullam esse in Mosella insulam. τὸ sperante venit à librariis non advertentibus literam v, quæ per compendium solet superscribi.

37. *Exstantes aequore terras*] Vt Rhe-nus. Marcellinus lib. xvi. *Alii occupatis insulis, sparsis crebro per flumen Rhenum, ululantes lugubre, convitiis Romanos incessebant.* Sunt tamen in hoc quoque insulæ passim quædam, sed minores, nec eo nomine dignæ. *Freherus.*

38. *Interceptus*] Divisus. *Vinetus.*

38. *Interceptus habes*] *Interseptus* Pulmann. ad oram suæ edit. Quod non displicet. & ita quoque Frontinus emendandus est l. i, c. v, ex. xi: *Tota castra confodit; & intersepto hostium aditu,* &c. ita MS. pro, *intercepto.*

39. *Iusti ne demat*] Non satis, ô Mosella, dignus esses nomine & honore fluvii, siqua tuum amnem insula divideret, minueretque. *Vinetus.*

40. *Exclusum*] Reiectum, prohibitum, ne iusta sua defluat amplitudine. *Vinet.*

41. *Tu duplices fortite vias*] Cujus navigandi ratio est duplex, secundo, & adverso fluvio, id est cum aqua, & contra aquam, ut exponit Servius in versum quadringentesimum & nonagesimum quintum septimi Æneidos. *Id.*

42. *Remulco*] Quod Latini *remulco* trahere dixerunt, id uno verbo, sed eo composito, ῥυμυλακῆν, Græci ante dixerant: ut docuit Polybii Megalopolitani auctoritate Baifus in libro de re navali. Sed mirum vocabulum, quomodo Latini in e, mutarunt. Est autem ῥυμυλακῆν, id est *remulco* trahere sive *remulcare*, siquidem apud Festum & Nonium legi debet hoc verbum, navem fune trahere: ut quando in mari, aliquove fluvio, navis sit, quæ nec vela habeat, nec remos, quibus agatur: & ad eam unus pluresve funes ex aliqua alia nave alligentur. In fluminibus namque quando velo remove non est locus, si forte per ripas iri possit, in eas descendunt nautæ: & fune ad summum malum alligato, navigium ii ipsi trahunt: aut jumenta adhibent, quæ pro illis hoc faciant: ut mulam scribit Horatius sermone quinto libri prioris. *Vinetus.*

42. *Non cessante remulco*] Id est *deyen, schalten.* Idem Epist. 2.

--- *Celerisque remulci*

Culpabam propeos adverso flumine cursus. *Freherus.*

43. *Intendunt collo*] *Helciarri* dicti, adverso alveo etiam remis adhibiti. Durus labor & cantu solandus. Ovid. pag. 268. *Freherus.*

44. *Rekursus*] *Rekursum* Mosellæ intelligit, non qui ipse in suum fontem redeat, sed qui navigia adverso flumine, *remulco* tracta, sursum versus vehat, & non lentius vehat, quam si se-

“ Legitimosque putas “ prope segnius ire meatus ?

Tu neque limigenis “ ripam prætexeris ulvis , 45

Nec piger immundo perfundis littora cœno ,
Sicca sed in prima aspergis vestigia lympha.

“ I nunc , “ & Phrygiis sola levia confere crustis ,

Tendens

si secundo flumine ferrentur. *Vinetus.*

44. *Miraris in amne recurfus*] Cum aliis locis , tum præcipue apud *Burgum Maria* (*Marieburg*) quod ubi transferis , duasque & amplius horas impigre remigio lembum subegeris , mox quasi ignotum denuo præterverheris. Idque tabulæ Geographorum non omittunt. Ita *Mzander* , apud *Ovid. M. 228. Freherus.*

45. *Legitimos*] Naturales , deorsum versus. *Vinet.*

46. *Prope segnius*] Aliter segnis *Verg. pag. 208.* Diceret te secundo flumine descendente tam tarde progredi , ut adversa nitens remulco pene citius conficeret. *Freherus.*

47. *Ripam prætexeris*] Ripam habes prætextam , oblitam , munitamque herbis palustribus & plane vilibus. Dixerat autem *Virgilius* septima *Ecloga* :

Hic viridis tenera prætexis arundine ripas

Mincius. Et idem prætexendi verbum , eadem significatione in *Gratiarum actione. Vinetus.*

47. *Ripam prætexeris ulvis*] Et arundinibus , ut *Rhenus. Ovid. 111. de Ponto :*

Squalidus immixtat fracta sub arundine crines

Rhenus , & infectas sanguine potes aquas.

Et *14 Trist. pag. 273. Claudianus Panegy. 111, in Stiliconem :*

— & si quis defensus arundine Rhœni
Vastus aper nimio dentes curvaverat avo.

Sed in fundo fluminis ad ripas algas habet , grætissimum armentis pabulum , quæ istuc pascendi simul & refrigerandi

gratia descendere cum voluptate cernere est. Eandem algam extractam accollæ siccant , & pecudibus præbent. Similis descriptio *Claudian* p. 140. & *Cassiodori* pag. 282. *Freher.*

47. *Limigeris ulvis*] Rectius , quod in duobus codicibus fuisse *Pulmanus* notavit , *limigenis.* *Vgolettus* edidit *Lagais.* an *lagais ulvas* pro *papyro* , *papyrum* pro *juncis* posuit *Ausonius* ? *Papyrus* quidem in palustribus *Ægypti* nascitur , aut quiescentibus *Nili* aquis ; verum *ulva* palustris herba est , *papyrus* autem frutex.

48. *I nunc*] Hoc frequens est apud poetas , & absque adverbio. *Virgilius* septimo *Æneidos* :

I nunc. ingratis offer te irriso periculis.

Tyrrhenas , i , sternæ acies. ---

I , sequere Italiam ventis. ---

Ironiam habet concedentis aliquid , quod prohibitum velit & denegatum. *Vinetus.*

48. *I nunc & Phrygiis*] Vide si operæ pretium videbitur , *Heinsium* ad *Amores Ovidii* p. 270. ubi & similem è *Catalectis Vett. Poët.* locum egregie restituit , quomodo & nos olim *Celeberrimo Grævio* illum ipsum emendandum videri scripseramus. Sed quoniam & aliud adhuc mendum insidet , perpurgarum adscribemus. *Invenies* autem in *Scal.* editione pag. 193.

*I nunc , & vitæ fugientis tempora vende
Divitibus cæcis. me qui manet exitus ,
idem*

Hic precor inveniat , consumptaque tempora pascat.

49. *Et Phrygiis*] *Phrygi* marmoris. In *Phrygia* est urbs *Synada* , unde.

Tendens marmoreum ¹⁰ laqueata per atria campum.
¹¹ Ast ego despectis, quæ census opesque dederunt, 50
 Naturæ mirabor opus, ¹² non, cura nepotum,
 Lætaque jacturis ubi luxuriatur egestas.
 Hic solidæ sternunt humentia littora harenæ,
 Nec retinent memores vestigia pressa figuras.
 Spectaris vitreo per levia terga profundo, 55
¹³ Secreti nihil amnis habens. utque almus aperto
 Panditur intuitu liquidis obtutibus aër,
 Nec placidi prohibent oculos per inania venti:
 Sic demersa procul durante per intima visu
 Cernimus, arcanique patet penetrale fluenti: 60
 Quum vada lene meant, liquidarum & lapsus aquarum
 Prodit

de *Synadicon marmor* apud Plinium.
Vinetus.

49. *Phrygiis crustis*] Petronius:

Hinc Numida crustas, illinc nova vel-
lera Seres.

Velferus in pavimento Augustano.
 Apul. pag. 72. Cassiodor. p. 15. De
crustis Iurret. in Symmachum, p. 12.
 in pr. pag. 192. Freherus.

50. *Laqueata per atria*] *Atrium*,
 genus ædificii dicebatur, ingredienti
 domum primum occurrens, ut quo
 loco sunt, quas *Cortes* appellamus in
 nostris ædibus, continens mediam
 aream, inquit Festus, in quam col-
 lecta ex omni tecto pluvia descendat.
Atria erant tecta, & in iis summis
 quæ lacus, lacunar, lacunarium, laquear
 sive laqueare, & laquearium diceban-
 tur. Apulejus in principio libri quin-
 ti: *Iam scies ab introitu primo, dei cu-*
juspiam luculentum & amatum videre
te diversorium. Nam summa laquearia
 cætro, & ebore curiose cavata, subeunt
 aurea columna. Parietes omnes argenteo
 calamina conteguntur, bestiis & id genus
 pecudibus occurrentibus ob os introen-
 tium. & reliqua. Ita erant *Atria*, &
 in iis laquearia: quæ quum in princi-
 pium ædibus, cætro, ebore, auro,

aliave pretiosa materia erant curiose
 cavata, ut ait Apulejus, & exorna-
 ta, *LAQUEATA atria* dicebantur.
 Sed alia etiam laqueata ædificia. Ci-
 cero de Prætura urbana: *Considerat*
templum. Videt undique tectum pulcher-
rime laqueatum. Vinetus.

50. *Laqueata per atria*] Vide apud
 Lipsium lib. Admirandorum p. 193.
 Freherus.

51. *Ast ego despectis*] *Atticus* apud
 Ciceronem in principio secundi de
 legibus quum Insulæ fluminis *Fibre-*
ni meminisset, dixissetque se *Marcus*
 illo loco libentissime uti solere, sive
 quid ipse secum cogitaret, sive ali-
 quid scriberet, aut legeret: *Equidem*
qui nunc potissimum, inquit, *huc vene-*
rim, satiare non queo, Magnificæque vil-
læ & pavimenta marmorea, & illa la-
queata tecta contemno. Vinet.

52. *Non cura nepotum*] Opus na-
 turæ, & quod natura Mosellæ inge-
 nuit, mirabor, prædicaboque, non
 autem id, ubi, & in quod Nepotes,
 & luxu perditii homines quicquid
 habeant pecuniarum, infumunt, & se
 lubentes pauperant. *Id.*

53. *Secreti nihil amnis habens*] Poëti-
 ce, & supra fidem eleganter. Freherus.
 54. *Quod*

Prodit cœrulea dispersas luce figuras :

“ Quod sulcata levi crispatur harena meatu :

Inclinata tremunt viridi quod gramina fundo.

“ Vtque sub ingenuis agitatæ fontibus herbæ

65

Vibrantes patiuntur aquas : lucetque, latetque

Calculus : & viridem distinguit glarea muscum.

Nota “ Caledoniis talis pictura Britannis ;

Quum

54. *Quod sulcata*] Noster hic manifeste quod pro ut bis posuit.

55. *Vtque sub ingenuis*] Vtque malim, quam usque, hoc sensu. Et quemadmodum in fontibus nitidis, & perennibus, herbas sub ipsis scaturientibus aquis videas exagitari, ibique lucere latentes lapillos, ubi & muscus à glarea facile internoscitur, haud aliter sub aqua perspicua Mossellæ, &c. GLAREA autem minuti lapides calculique, & cum iis hærent aliquid, quibus solum consternitur. *Vinetus.*

55. *Vtque sub ingenuis*] Scite ingenui fontes, eo loco quo nascuntur, non adsciti opere aut machinis aliunde. *Barthius.* Duo Pulmanniani, Ita legunt, pro utque.

56. *Caledoniis talis pictura Britannis*] In mari Britannico similia cernuntur. Herculis temporibus fuit *Britannus* quidam nomine, auctore *Parthenio*, unus ex Galliz regibus, à quo Britannos esse dictos volunt. Gallica enim gens *Britanni* : eosque *Plinius* enumerat inter Galliz Belgicæ gentes, quæ ad occasum habitant, cum *Ambianis*, *Bellovacis*, & *Morinis*. Ex Gallia vero transvecti in adversam insulam putantur. Sic enim fere *Cornelius Tacitus* in vita *Agricolæ*. Quæ cum *Albion* antea diceretur, *Britannia* ab illis transnominata sit : & vicinæ etiam huic, insulæ *Britannicæ* cognominatæ, quas iidem *Britanni* possederint. Mansit autem illi hoc nomen usque ad Annum circiter à Christo nato 400 &

50. Circa quod tempus *Scoti*, & *Angli* *Britannos* sibi subegerunt, eorumque insulam inde adhuc tenuerunt, quæ nunc ab iis appellatur, pars *Scotia*, pars *Anglia*, pro *Albione* & *Britannia*. Quæ autem in Gallia *Celtica* ad ipsum *Occanum* & *Ligerim* *Britannia* nunc appellatur, qua parte *Namnetes*, *Redones*, *Venetos*, *Diablintes*, *Osismios*, & alios quosdam populos ponunt *Cæsar*, *Plinius*, *Ptolemæus*, ea & ab iisdem *Albionis* insulæ *Britannicæ* nomen invenit : *Maximus* enim, quem *Britannum* latronem *Aufonius* appellavit in carmine de *Aquileja*, quum in *Albione* tyrannidem arripuisset, in *Galliam* cum exercitu transiisset, extinxisset *Lugduni* *Gratianum* Imperatorem *Aufonii* discipulum, *Britannis* hanc Galliz partem dedit, quorum favore & auxilio tantum facinus ausus fuerat. Hoc scribit *Sigebertus* factum anno Christi 386. Ex eo itaque tempore hanc Galliz *Celticæ* oram *Britanni* tenuerunt : in eamque multo major *Britannorum* vis cum suis *Episcopis* commigravit, quo tempore *Angli* *Albionis* jam magnam partem tenentes, reliquum nullo non immanitatis genere oppugnant. Sic duz *Britannicæ* ex una factæ quum essent, illam *Britanniam* majorem & *Britanniam* insulam nominavimus : *Celticam* vero, *Britanniam* minorem, & *Cismarinam* *Britanniam* : in qua *Britanni* sermonem suum adhuc retinuerunt, soli ex ceteris illi *Albionis* parti cognitum, quæ

Quum virides algas, & rubra corallia nudat
 Æstus, & albentes⁷⁷ concharum germina baccas, 70
⁷⁸ Deliciasque hominum locupletes, quæque sub undis
 Assimulant nostros imitata monilia cultus.

⁷⁹ Haud

quæ *Wallia*, id est Gallia, nominatur. Hæc enim gens eodem sermone utitur cum Britannis Celticis, quos *Bretones* vulgo appellamus. Quæ linguz communitas, gentium cognationem sine dubio arguit. Reliquæ vero Albionis gentes, Scoti, qui ex Hibernia insula in Albionem venerunt, Hibernice loquuntur: & Angli Germanice, qui Saxones sunt genere, ut Saxones pro Anglis eos sua lingua Scoti & Britanni vulgo appellant. Gallorum vero, qui Britannos in Gallia Celtica ambiunt, sermo Romanus est, ab illis Barbaricis longe diversus. *Caledonies*. Dio Nicænsis in rebus Severi Augusti, duo facit maxima Britannorum genera, *Kalendovius* & *Mauræus*: ponuntque super *Caledonies* Plinius & Ptolemæus, *silvam Caledoniam*, qua parte nunc Scotia est. Vnde quidam tradiderunt eam Britanniz partem, primam, deinde totam insulam, cognominatam fuisse *Caledoniam*. Vinetus.

56. *Pictura Britanni*] Virgil. Iornandes pag. 6. bis, credo ex Tacito. Cambdenus, 51. *Stigmata Britannorum*. Tertull. fol. 320, pag. 82. — *nec uno nomine pictos*, Claudian. B. Rhenan. Freberus.

56. *Tota Caledoniis, &c.*] Locum vitiarum non sanat distinctio, quam nonnullis adhibere ait Vinetus. una litera dabit veram lectionem. scribe:

Nota Caledoniis talis pictura Britanni. Variationem nativorum colorum in algâ, coralliis, baccis, conchis, aliis talibus in fundo maris æstu defluxi, comparat cum eis, quæ per aquam in Mosella videri dicit. Nihil verius hac repositione. *Barthius*. Probo, *Nota*. Facile, ut alibi notasse memini, primæ versus literæ depravari potuere.

Sic apud Statium lib. 11 Achilleidos:

Ille quoque obliquos dilecta ad mania vultus

Declinat, viduamque domum, gemitusque relicta

Cogitat: occultus sub corde renascitur arder,

Datque locum virtus. Sensit Lærtius heros

Marentem, & placidum aggressus flator dictu.

ubi longe melius *Harentem*, id est, dubitantem, & cogitantem, utrum ardori amoris an virtuti obsequeretur, scripti libri præferunt.

57. *Concharum germina baccas*] Pomponius libro tertio de Britannia insula: *Fert nemora, salus, ac prætargandia flumina, alternis motibus modo in pelagus, modo retro fluentia, & quedam gemmas margaritasque generantia.* Et Plinius l. ix. de unionibus: *In Britannia parvos atque dociles nasci certum. Quoniam Divus Iulius thoracem, quædam Veneri Gemitrici in templo ejus dicavit, ex Britannicis margaritis factum voluerit intelligi.* Ammianus quoque meminit in extremo libro vicesimo tertio, & Suetonius in Iulio Cæsare. *Vinetus*. Origen. Commentar. in Matthæum, p. 210: *οἱ πάντες οἱ καὶ ἀέρισι καὶ τῇ ἐνυπνίᾳ ἡμετέραν γυναικίαν. διὸ τῶν ἐνυπνίων ἡμετέραν γυναικίαν οἱ καὶ τῇ καὶ Βεστιασίαν οὐκ αὐτὴ λαμβάνουσαν.*

58. *Delicias hominum locupletibusque sub undis*] Sane ita membranz duz, mendosum esse ipsa ratio pedum. & sententia fracta coarguunt. Quomodo autem juvandum, vix quisquam nisi exactis oculis perspexerit. Potest abesse integer versus, qui glossam sane non uno odore spirat. Fortassis:

Delicias hominum; locupletibus aqua sub undis

A a

Asi-

'' Haud aliter placidæ subter vada læta Mosellæ ,
Detegit admixtos non concolor herba lapillos.
Intentos tamen usque oculos errore fatigant

75

'' Interludentes examina lubrica pisces.

'' Sed neque tot species, obliquatosque natatus ,
Quæque per adversum '' succedunt agmina flumen ,
Nominaque, & cunctos numerosæ stirpis alumnos ,
Edere fas. haud ille finit, cui '' cura secundæ
Sortis, & æquorei cessit tutela tridentis.

80

Tu mihi '' flumineis habitatrix '' Nais in oris ,

Squa-

*Astimulant nostros imitata membra
cultus.*

Hoc est paria , paris coloris & variationis. *Barthius.* Malim : Delicias hominum locupletum : quaque sub undis, &c.

59. Haud aliter placida, &c.] MSS. duo, ammixtos : ego vero immixtos, hoc est, non permixtos temere, sed ordine quodam naturali, aut ingenuo, legendum duco. *Barthius.*

60. Interludentes] Voluptuosi pisces. *Cassiodor.* pag. 28. *Freherus.*

61. Sed neque tot species] Species. hoc sensu *Paulinus* Epistola v.

Nam tibi quid dignum referam pro piscibus illis,

Quos tibi vicinum locupleti gurgite litrus

Suppeditat, miros specie, formaque diremptos ?

Sed neque tot species *Ovidius* :

--- quot piscibus unda natetur.

Symmachus *Ausonius* : Vnde illa amnicorum piscium examina reperisti, quam neminibus varia, tam coloribus : ut magnitudine distantia, sic sapore ? Quia tu pigmentis istius carminis supra Natura dona fucasti. Atqui in tuis mensis saepe versatus, cum pteraque alia, qua tunc in precio erant, esui objecta mirarer, nunquam hoc genus piscium deprehendi. Quando isti pisces tibi nati sunt in libro, qui in ferculis non fuerunt ? Nos quoque piscibus istis examinandis & condiendis non multum inamora-

bimur, & ad *Gul. Rondeletium*, *Pet. Bellonum*, *Fr. Bouffetum*, *Fr. Massarium*, & præcipue *Hippolytum Salavianum* *Tiphernatem*, *Gelsnerum*, *Dubravium*, *Paul. Iovium*, *Georg. Agricolam*, à quibus in ista captura præventi, Lectorem curiosum remittamus. *Freher.*

62. Succedunt] Exprimit illud *Lucretii* lib. 1. pag. 12.

Cedere squamigeris latices nitentibus ajunt,

Et liquidas aperire vias : quia post loca pisces

Linquunt, quo possint cedentes confluvire unda. *Freh.*

63. Cura secunda sortis] *Neptuno* aquarum, qui inferior *Iove*. *Ovidius* in *Tristibus* :

Cumque misit *Iove* sit, timidus qui regnat in undis.

Idem de *Plutone* : per tertia numina. *Pluto* apud *Claudianum* : Tertia suprema patris dispendia sortis. Idem passim tertius heres *Saturni*. De *Neptuno* autem *Lucanus* *IV.* p. 113. sorte secunda. p. 167. regno secundo. vetus poëta : *Iuppiter* astra, fratum *Neptunus*, tætaræ *Pluto*,

Regna paternæ tenent, tres tria, quæque suum. Idem.

64. Flumineis habitatrix] *Scaliger* notat, i novies poni in hoc versu. *Id.*

65. Nais] *Prudentius* : — vel genæ cava flumina nymphas. p. 291. *Id.*

66. Squa-

Squamigeri gregis ede choros, liquidoque sub alveo
 Dissere coeruleo fluitantes amne catervas.

“ Squameus herbosas Capito inter lucet harenas, 85
 “ Vi-

66. *Squameus capito*] Non alienum erit huic loco & piscium agmina illa explicare, & ad nostras appellationes ea revocare. Sed quis nescit *Capitonem*, *Vimbram*, *Barbium*, *Salmonem*, *Percam*, *Mullum*, *Lucium*, *Tincam*, *Alburnos*, notissimos eodem nomine in Aquitania, præsertim in Vitisca? item *Alaufas*, *Gobiones*? nam *Salarem*, & *Sturionem*, seu *Farionem*, referendum esse ad genera *Truttarum* non dubito, cum eos pene *Salmones* faciat. *Salaris* autem Sidonius meminit Epist. II. l. II. *Vt nocturnis per lacum excussibus rapacissimi Salares in consanguineas agantur insidias*. De iisdem videtur postea loqui: *Qui repulsi*, inquit, *in gurgitem pigriorem carnes rubras albis abdominibus extendunt*. Vt sine ulla controversia describat *Truttas*, quas propter rubras carnes nos vulgo *Salmonatas* vocamus. Quæ in *Arva* fluvio Genevensi cum sint rubræ, Rhodano, in lacum Lemanium elapsæ albescunt, neque solum rubedinem illam, sed & saporis gratiam amittunt. Hoc ergo idem Sidonius voluit, cum illa, quæ superius produximus, scriberet. *Faris* autem est excusam in Aldina, & antiquioribus editionibus. Recte. Nam *Trutta* est, ut diximus, & ita hodie à Mosellæ accolis & Germanis vocatur *Forhe*. *Troctarum* nomen apud unum Ambrosium vidi: & vetus Glossarium, *troutens, Trutta*. *Musella* vero, quin sit *Lampetra* nostra, ne id quidem dubitare fas erit: cum nihil ejus descriptionis faciat cum *Mustella* marina, aut *Mustella* Araris: omnia cum *Lampetra* nostra convenient. De *Rhedone* nihil possum dicere. De *Siluro*, hoc possum vere affirmare: quemadmodum graviter errare puto, qui *Silurum* Plinii

cum *Sturione* nostro eundem faciunt: ita qui *Silurum* Ausonii *Sturionem* nostrum non putant. Audi quid dicit Plinius de *Siluris* ejus tractus: *Silurus*, inquit, *grassatur, ubicunque est: omne animal appetens: equos natantes sape demergens, præcipue in Mæno Germania amne*. Plinius, ut vides, & ut nos certo scimus ex relatione parentis nostri, qui in Danubio olim in Hungaria hoc observavit, cum esset in comitatu gentilis nostri *Matthiæ* *Corvini* Regis, nocentissimum animal est, *Silurus*. At innocentissimum hunc *Silurum* facit Ausonius, his verbis:

Hic tamen hic nostra mitis Balana Mosella

Exitio procul est.

Et credibile est, Ausonium in animo non habuisse, ut vellet fluvium quem laudandum susceperat, eo nomine commendatum esse, quod genus piscis malefici produceret. Quomodo igitur *Silurus* Ausonii esse potest *Silurus* Plinii? Non igitur est. Dices Ausonium Poëticè id attribuisse pisci præter naturam ejus. Ego non puto tam vacui capitis fuisse Ausonium, ut putaret se posteritati persuadere posse, propter versus suos *Silurum* piscem fuisse oblitum ingenii sui. Nugæ. Non alius potest esse *Silurus* Ausonii, quam *Sturio* noster. Ne quære alia. Quid cavillaris? convenit tota descriptio. Sed addam, quod negare non potes: temporibus Ausonii, *Siluri* nomine *Sturionem* vocatum fuisse. Id probabo ex versibus *Fortunati* Episcopi *Pictaviensis*, qui propius ab ea ætate abfuit. Is loquens de *Egitrio* nostrate fluvio ita scribit:

Obtinet expulsus flabulum campestre Silurus.

A a 2

Plus

“Viscere præ tenero fartim congestus” aristas;
 Nec duraturus post “bina trihoris mensis.
 ”Purpureisque Salar stellatus tergora guttis,

“Et

*Plus capitur terris, quam modo pisci-
 sci, aquis.*

Quis unquam vidit Silurum è Ga-
 rumna? at infinitos Sturiones, im-
 manes, opimos etiam ultra con-
 fluentes Ægircii capi scimus. At, in-
 quies, non sequitur propterea, ut si
 non est Silurus, ut sit Sturio. Da mi-
 hi piscem alium, cui magis Aufonia-
 na descriptio conveniat, quam Stur-
 zioni, & verum putabo. Quid? cur
 non alius potest esse Silurus Aufonii
 à Siluro veterum, & Plinii? non alia
achæniis Aristorelis, alia Oppiani?
 alia Mustella nostri Aufonii, alia ve-
 terum? alia *Clypea* Plinii, qui pi-
 sciculum nominat, alia Callisthenis
 Sybaritz, qui ingentem piscem? Ver-
 ba Callisthenis ipsius, quanquam ad
 institutum non faciunt, quia non
 omnibus obvia sunt, & pertinent ad
 nostram Galliam, huc tanquam sym-
 bolam conferam ex *γ. τ. Γαλακκῶν*.
Αἰσῶ, inquit, *πρώτος ἐστὶ τῶν Καλ-
 κῶν, παρὰ τὸ ῥῶδον κρυπτῶ τὴν
 ἀσθενεῖαν εὐλαφῶς. καὶ ἀφαιρῶται
 γὰρ οἱ τῶν κῶ τὴν ζωὴν τῇ Ἀπο-
 βροῇ. γινώσκουσι δὲ αὐτὸ μέγας
 ἔχοντες Κλεπταῖα καλεῖσθαι, ὧν τῶν
 ἰσχυρίων. Οὐτὸ αὐτομότως τῶν
 ληψῶν λελῶς ἐστὶ, μεικρῶν δὲ μέλας
 γινώσκουσι πεισιλάς, ὑπεραυξήσαντες δὲ
 τῶν ἰδίων ἀναστῶν ἀναρῶνται. ἐνεί-
 σκεται δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτῶν λίθου
 χιόνδου πρὸς μὲν ἄλλος, ὃς καλεῖται
 πικρὸς ὡς πικρταῖος ἵονος, τοῦ ἀε-
 τιοῦς μέρους τῶν σιμῶν, ὡς ὁδο-
 σιμολόγος, τῆς σιληνῆς μεικρῶν.*
 Sed an vera dicat Callisthenes, quæ-
 ramus. Ego antiquitatis studio hæc
 in medium protuli. *Scaliger.*

66. *Capito*] Nimis grande caput
 pro reliquo corpore huic pisci no-
 men dedit, sicut suum *Cephalum*
 marinum piscem, Græci δὲ τῶν κα-

φαλῶν, id est, à capite, vocaverunt.
 De *capitono* autem fluviatili pisce, ut
 & de ceteris Aufonio hic celebratis,
 eos consule, qui nostra ætate multi
 de piscibus scripserunt, in primisque
 Petrum Belonem, & Guilielmum
 Rondeletum. *Vinetus.*

66. *Capito*] Mugilis genus esse cen-
 set Salvianus cap. xii non aspernan-
 dum, quia *viscere præ tenero* (ita legis-
 se eum apparet) dicat Aufonius: Et
 recens captum comedendum, quia
 minime duret, sed statim corrumpa-
 tur & putifcat: quod etiam Galenus
 testatur: vel certe sale condiendum,
 quomodo non tantum conservari
 aliquandiu possit, sed etiam stoma-
 cho non adversetur, M. Carone au-
 ctore cap. 166, De re Rust. ex eodem
 jus ad deiciendam alvum idoneum
 conficitur. *Rond. c. xv. de flux. pisc.*
Freherus.

67. *Viscere præ tenero*] Cuius visce-
 ra multis *aristis* sapiuntur. *Vinet.*

68. *Aristis*] Ἀρτὶ τῶν ἀριστῶν usur-
 patum, & hodie in vulgari sermone
 Gallico *Arefas* remansisse, Scaliger
 observavit. *Freher.*

69. *Bina trihoris*] Sex horas. Quod
 corrumpatur statim & putrescat. Sic
 de Corvo pisce idem Aufonius in
 versu sexagesimo secundo epistolæ
 quintæ. *Vinetus.*

69. *Trihoris*] Idem Aufon. Epist. ix.
Nec duraturus post bina trihoris corvi.
Freherus.

70. *Purpureisque Salar*] Nescio, an
salaris veterum Latinorum quispiam
 meminerit alius præter Aufonium
 hoc loco, & Apollinarem Sidonium
 in epistola secunda libri secundi. *Vi-
 netus.*

70. *Salar stellatus*] Genus est *sa-
 rionum* sive *truttarum* exiguum, pur-
 pureis maculis, ejusdem cum illis *sa-
 poris*

⁷² Et nullo spinæ nociturus acumine Redo ,
 ⁷³ Effugienſque oculos celeri levis Vmbra natatu. 40
 Tuque per ⁷⁴ obliqui fauces ⁷⁵ vexate Saravi ,
 ⁷⁶ Qua bis terna fremunt ſcopuloſis oſtia pilis ,
 Quum defluxiſti ⁷⁷ famæ majoris in annem ,

Libe-

poris & nominis: quos adultos in
 fruttas evadere accolæ exiſtiant: &
 Aufonius ipſe mox innuit, de Fario-
 ne loquens:

*Quis necdum Salmo, nec jam Salar,
 ambiguſque
 Amborum, medio Fario intercepte sub
 ero.*

Morum meminit Sidonius Epist. 11.
 lib. 11. Hinc jam ſpectabis, ut promo-
 veat alvum piſcator in pelagus: ut ſtata-
 ria retia ſuberiniſ corticibus extendas: ut
 ſignis per certa intervalla diſpoſitis tractus
 ſumum librentur, hamati ſcilicet: ut no-
 cturnis per lacum excuſſibus rapaciſſimi
 ſalares in conſanguineas agantur inſidias.
*Quid enim hic congruentius dixerim, cum
 piſcis piſce decipitur? Totum hunc lo-
 cum de Salare eleganter & diſſuſe
 explicat Salvian. cap. 24. Freherus.*

71. Et nullo ſpina — Redo] Dixerat
 Ovidius in Halieutiſco de Gobio ma-
 ximo:

*Lubricus, & ſpina nocuus non Gobius
 ulla.*

Piſcis autem iſte Redo, Rhado, Thedo,
 Tedo (ſic variant hoc nomen multi
 libri) mihi plane eſt incognitus: ni-
 ſi quod Robertus Cenaliſ nuper au-
 ſus eſt contendere, eſſe quam Le-
 cham appellamus, parvum piſciculum,
 rivulos amantem, ſpinis pane nul-
 lis, & quæ ſine noxa cum toto cor-
 pore mandantur. Ceterum de Lecha
 plura noſter Belonius. *Vinetus.*

71. Redo] Ignotus & Scaligero.
Freherus.

72. Effugienſque — Vmbra] Vmbra
 piſcem memorant, Varro, Columel-
 la, & alii, qui apud Athenarum οὐιά-
 ρα, οὐιάρις, οὐιάρις, appellatur, & οὐ-
 ιάρις, id eſt ab umbra, quam colore

refert, ut volunt, qui hunc piſcem
 noſſe ſe putant. *Vinetus.*

72. Vmbra] Græcis οὐιάρα, &
 οὐιάρις, οὐιάρις, & Galeno au-
 ctore etiam οὐιάρις appellatur: a-
 pud Latinos veteres Ennium, Col-
 lumellam, Ovidium, Iſidorum Vm-
 bra, hodie Italici Ombra, Pariſiniſ
 Maigre. Et ut M. Varro & Iſidorus
 teſtantur, piſcis iſte à colore V M B R A
 dicitur, quod Ovidio auctore *liventis
 ſit corporis*: vel etiam, quia pemiciſ-
 ſimo ſuo natatu oculos effugiens,
 umbra verius intuentibus quam pi-
 ſcis appareat. quod innuere vide-
 tur hic:

*Effugiens oculos celeri levis Vmbra na-
 tatu.*

Ita ad hunc locum Salvian. cap. 31.
 Rond. cap. 5. de ſi. piſc. *Freherus.*

73. Obliqui fauces Saravi] Alias
 Sarra fluvius: cui pons impoſitus ſe-
 nis pilis, antiquo & memorando o-
 pere, haud longe Auguſta Trevero-
 rum ad vicum Cuntzium, unde &
 ipſi nomen Cuntzerbruck. De quo Or-
 telius in Itinerario. Et Scaliger Au-
 ſon. Leſt. lib. 1. cap. 2. *Freher.*

74. Vexato] Vi & rapiditate aquæ
 huc illuc rapte. Vide de hoc verbo
 Gellium, lib. 2. cap. 6. *Vinetus.*

75. Bis terna] Sex ora, & oſtia.
 Saravo in Moſellam exituro occur-
 rant in medio alveo pilæ & ſcopuli,
 qui unum in ſex dividunt: ibique
 fremius ingens & fragor aquæ in il-
 los impingentiſ. *Viner.*

76. Fama majoris in annem] Videri
 poteſt hemiſtichium quadringentiſi-
 mi verſus Phariſaliæ Lucani. *Vin.*

76. Fama majoris] E Lucano lib. 1.
 pag. 34. *Freher.*

A A 3

77. Barba

Liberior laxos exerces⁷⁷ Barbe natatus.

Tu melior⁷⁸ pejore ævo; tibi contigit omni
Spirantum ex numero non inlaudata senectus.

95

Nec te puniceo rutilantem viscere Salmo

Transferim, latæ cujus vaga verbera caudæ

Gurgite de medio summas referuntur in undas,

Occultus placido cum proditur æquore pulsus. 100

Tu loricato squamosus pectore, frontem

Lubricus, &⁷⁹ dubiæ facturus fercula cœnæ,

Tempora longarum⁸⁰ fers incorrupte morarum,

Præsignis maculis capitis: cui prodiga nutat

Alvus, opimatoque fluens abdomine venter. 105

Quæque per Illyricum, per stagna⁸¹ binominis Istri,

⁸² Spumarum indicibus caperis Mustella natantum,

In

77. Barbe] Vide Rondel. cap. xix. de fluviatilibus piscibus. Freherus.

78. Pejore ævo] In senio. Vinetus.

78. Pejore ævo] Senectute. Ovid. Deteriore ævo pag. 285, & 330. Vt Sequior sexus, fœmineus: melior, virilis. Papinius 1. Thebaid. Sexus melioris propt. Auson. Parent. xii. de sorore: Virtutes multas habuit, quas sexus habere

Fortius optaret. Hoc notavit Turn. Advers. Et addit hoc loco Salvianus: Si in saxosum ac purum fluminibus capiuntur, ut probe sapiunt, sic teneriores & concoctius faciliores esse, ac probiorem sanguinem gignere: Ineunte etiam vere sapidiore quam reliquis anni temporibus credi. Grandiores natu præferre Ausonio soleo non mirari, cum è Rheno quidem & Nicro bipedales & amplius, frugalis nostra mensula exhibuerit. Freher.

79. Pejore ævo] Adde ad ea, quæ alii, Nonium in senio: ætatem matulam veteres senectutem dixerunt. Apud quem plura exempla: ubi & bonam ætatem adolescentiam dici probat.

79. Dubia cœna] Lautz, opipare. Adagium apud Erasmus. Vinetus.

79. Dubia fercula cœna] Dubia. Affestat ex Terentio. Vide etiam de Salmone, Bartass. pag. 395. S. Girald. in Topograph. Hiberniz fol. 731. fercula cœna. Vere enim Salmo, quod ad dotem saporis, rex piscium, Rheno potissimum familiaris. De quo plura Orig. nostrarum Palat. Parte II, cap. xviii. Fortunatus ad Gogonem:

Dicite, qua vegetet carnis mihi Gogo, salutem:

Quid placidis rebus mente serenus agit? Si prope fluctuagi remotatur littora Rhœni,

Vt Salmonis adopi rete trahatur aquis. Aut super uvifersi Musella obambulas annem,

Quod levis ardentem temperat aura diem. Freherus.

80. Fers incorrupte morarum] Phras. Ausonio frequens, ut notat Ios. Scaliger lib. 1 cap. xii Lætion. Freherus.

81. Binominis Istri] Danubius primum, deinde Hister appellatur. Vinetus.

82. Spumarum indicibus cap. Mustella] Non minus erant, qui Ausonii Mustellam

stellam nostram Lampetram esse negant, quam qui vel veteribus ignotam, vel saltem ab illis silentio præteritam volunt. Vtrumque enim aliter se habere vero vincam. Sed illud prius non possum non mirari, adeo nobilem piscem proprium nomen non habuisse, sed muruatirium. Nam & Aufonio, ut videmus, *Mustella* vocatur, cum alia tamen sit *Mustella*, & diversa: & ex vetustissimis Græcis Arcestrato quidem ἰχθυὸς ἀπύρηνος, Dorioni autem πύρμια μύρμια dicitur. Arcestratus ideo vocat ἀπύρηνον, hoc est, *exossem*, quia donec adhuc est in mari, post brumam ad æquinoctium usque verum, est ἀπύρηνος. Dorioni autem dicitur πύρμια μύρμια, quod post id tempus, cum adversis fluminibus à mari excipitur, habeat μίαν ἀπύρηνον μόνον ὁμοίαν τῷ ὄντι τῷ κελυμδρῷ γαλαρῶν. Quam quidem ἀπύρηνον omnes Galli vocant *Chordam*, quia incipit tunc callum facere, & semper ab eo tempore adversis fluminibus obnuitur, ut multæ etiam non solum ad capita magnorum fluviorum, sed etiam in rivulis, qui in magnos fluvios exonerantur, inventæ sint, neque unquam pristinas sedes repetant. Verba Dorionis ita citat Athenæus: Δορίων ὁ δὲ τῷ ἀπύρηνον, τὴν πύρμια φησὶ μύρμια ἔχειν μίαν ἀπύρηνον μόνον ὁμοίαν τῷ ὄντι τῷ κελυμδρῷ γαλαρῶν. Arcestrati autem verba sunt hæc, quæ omnibus naturæ studiosis diligenter perpendenda censeo. Loquitur autem de anguillis:

Οὐ μὲν ἀπὸ κλῆος γ' ὀνείης μί-
γα κέρτα φέρονται

Κωπῆσαι, καὶ Στρυμόνια, μεγίσ-
ται το γάρ εἰσι,

καὶ τὸ πάχος θαυμαστὴ ὅμως ἐ-
σται, βασιλίδες

Πάτρων τ' ἀπὸ δαίτη, καὶ ἡδονῇ
ἡγεμονίδες

Ἐγγυλός, ἡ φύσις ἵνα ἀπύρηνος
μὲν ἰχθύς.

Vides postquam laudavit *anguillam*, postea inferre: quamvis præstantis-

simæ sint anguillæ *Copææ*, & *Strymonis*, omnibus tamen præstare eos pisces, qui dicuntur ἰχθυὸς ἀπύρηνος, hoc est, *anguilla exosset*. πύρμια enim est *prunorum* aut *cesasorum*. At *anguilla vulgaris* ἀπύρηνος etiam præduram habet, ut ἀπύρηνος vocari non possit. Hanc ipse Aufonius in magno precio suis temporibus fuisse testatur, cum ait:

--- ne lata *Mustella*

Flumina tam celebri defraudarentur alumnis.

Secundum ætatem Aufonii invenio piscem hunc *Exormiston* vocatum fuisse à Græcis illis, qui ultimam oram magnæ Græciæ in Italia accolebant, præsertim à fretensibus, ubi ejus piscis etiam hodie frequens captura est. Cassiodorus describens oratoris Rhagini, inter alias eo tractu naturæ dotes, & hæc addit: *Exormiston* quoque inter pisces regium genus, comparat murenis corpore, colore difflans, naribus fetosis, colostrea delicatitudine præditum, oleoso ac suavi liquore coagulatum, appetibilis gratæque pinguedo, cum spumis fluctuantibus inter aeris confinia cæperit enatare, nescit ad cubilia redire, quæ deserit: credo, aut immemor reversionis, aut teneritudine summa mollius nequit undis elevantibus contraria oblatione demergere. Fertur corpus exanimæ nullis nifibus, periculum nulla arte devitans: Et hinc viribus destitutus redire non creditur, quia nec fugere posse sentitur. Hic plane tanta dulcedinis esse dignoscitur, ut ei nemo piscium comparatur. Communica hæc igitur, quicquid es, cum piscatore Vibisco, aut *Aremorico*, ni *Lampetram* statim esse quovis pignore contendet. Compara & cum *Aufonianis*, ni *Aufonii Mustella* sit, vel ex uno spumarum indicio. Præterea quam recte convenit nomen ἰχθυὸς ἀπύρηνος, quia fundum maris deserunt, ut in summum enantent, quod dicitur proprie de navi, sublati anchoris: & contra, cum est fundata anchoris, dicitur ἰχθυὸς ἀπύρηνος. Hoc & Aufonius videtur indicare, cum dixit:

¹³ In nostrum subvecta fretum, ne lata Mosellæ
Flumina tam celebri defraudarentur alumno.

¹⁴ Quis te naturæ pinxit color? atra superne
Puncta notant tergum; qua lutea¹⁵ circuit Iris,
Lubrica cœruleus perducit tergora fucus.
Corporis ad medium fartim pinguescis: at illinc

110

Vsq̃ue

In nostrum subvecta fretum. —

Nam est piscis, qui semper migret,
& multum à natalibus aberret. Pro-
pterea ut dixi, vocatum est genus id
piscis, *ἰσομεῖς*, quod cum in neu-
tro genere efferatur, videbatur po-
tius universum genus complecti. A-
libi locus ex eodem libro Cassiodo-
ri, hoc est, ex XII, corrigendus est in
epistola ad Canonicarium Venetia-
rum. Hodie enim legitur: *Destinet
Carpam Danubius, à Reno veniat Anco-
rago exormis. Tonscula quibuslibet labo-
ribus offeratur, &c.* Cum sine dubio
legendum sit: *A Reno veniat Ancora-
go: Exormiston Sicula quibuslibet labo-
ribus offeratur, &c.* Vbi notabis, *Exor-
miston* feminino genere enunciari.
Setosæ nates vocare videtur propter
molle illud, quo prætextus est mar-
go oris Lampetræ. Atque hæc sunt,
quæ de Lampetra post multos ætatis
nostræ doctissimos viros notamus,
ut eorum de Mustella Ausonii aut
pertundat *δυσπιστίον*, aut confirmet
assensum. Notabis autem, paulo post
ab Ausonio *αἰσθῆς ἀντὶ τῆς ἀγκυρῆς* u-
surpari. Quod hodie remansit in
vulgari sermone Gallico. *Arethas* e-
nim vocamus. Verba Ausonii:

*Segmentis cœunt, sed dissociantur ari-
stis. Alibi:*

*Viscere præ tenero fartim congestus ari-
stis. Scaliger.*

^{83.} *In nostrum fretum*] Mosellam.
Lampetra Veris initio ē mari in flu-
vios exeunt, ut ibi pariant ova: post-
eaque se in mare recipiunt. *Vinetus.*

^{83.} *Nostrum subvecta fretum*] Pro-
prie & signanter loquitur. Piscato-
rum indicio cognovimus, Mustel-

lam illam (quam Lampetram hodie
vocamus) & ipsam ab Oceano dul-
cibus fluminibus adrepere, nescio
quo tenaci oris glutino, quo tactis
quibusque rebus firmissime adhære-
scit, Salmoni se applicantem, ut ab
eo vel invito nostris annibus inve-
hatur. Totum autem hunc Ausonii
locum de Mustella, collatis variis
authorum locis, & ad ipsam pictu-
ram, accurate expendit & illustrat
Hippolytus Salvianus Tifernas Hi-
stor. 3. & Rondel. de Pisc. lib. 14.
cap. 3. Freherus.

^{84.} *Quis te natura*] Has *λαμπρε-
ίδας* Græci videntur vocasse, *λαμπρὸν
τὸ χεῖρας λαμπρεῖζον*. Inde factum
vocabulum *Lamprida*, *Lampreda*, &
corruptius *Lampreta*, & *Lampetra*. Er-
rat autem Scaliger, qui *Exormistonem*
Cassiodori eundem facit piscem cum
Ausonii Mustella, & *Lampetra no-
stra*. *Exormiston* quippe Cassiodori
eadem quæ *Murana* fuit, de qua
videndus Macrobius. *Salmasius.*

^{85.} *Circuit iris*] Eodem sensu ad
Hesperium Epist. 111.

Anates maritæ junximus, &c.

*Iricolor vario pinxit quas pluma colore,
Collum columbis amulas.* Freherus.

^{85.} *Quia lutea circuit Iris*] Lege &
distingue: — — *Atra superne*

*Puncta notant tergum; qua lutea cir-
cuit Iris.*

Nempe atra puncta. Sed Vgolettus,
aliique ediderunt:

*Puncta notant tergum; quæ lutea cir-
cuit iris,*

Lubrica cœruleus, &c. quam lectio-
nem vulgatz, ceu corruptæ, prætule-
rim.

46. Per-

Vsque sub extremam squallet cutis arida caudam.

Nec te delicias menfarum " Perca filebo ,

115

" Amnigenos inter pisces " dignande marinis ,

Solus puniceis facilis contendere nullis :

Nam neque gustus iners; solidoque in corpore partes

Segmentis coeunt , sed dissociantur aristis.

Hic etiam " Latio risus prænominē , " cultor

120

Stagnorum, querulis vis infestissima ranis ,

Lu-

86. *Perca*] Plinius lib. 32, cap. 11, amni & mari communem *Percam* facit. Salvia cap. 14, cum Galeno, qui fluviatilibus piscibus marinos semper præfert, quod salubritatem spectat, fluviatilem *Percam* marina inferiorem judicat: sed neque hanc insalubrem: nam etsi friabilis non sit, cum tamen tenera sit, neque difficilis esse concoctionis, neque mali succi: præsertim quæ in saxosis & puris fluminibus capiuntur, quibus citra noxam vesci possint etiam valetudinarii: saporis vero suavitate marinz longe & multum antecellere fluviatilem. Insubribus *Pesce Perisco*, Gallis *Perche*, Anglis *Perc* dicitur, Græcis *πέρκα, πορπύρις*. Rond. cap. 22. de fluviat. piscibus. *Freherus*.

87. *Amnigenos*] Fluviatiles. Legitur &, *amnigenas*. *Vinetus*.

88. *Dignande marinis*] Alias enim marini præferuntur fluviatilibus. Quos marinos Iuvenalis xv *Coxæ* & *læos* nominat:

Illic caruleos, hic piscem fluminis. *Freherus*.

89. *Latio risus prænominē*] *Lucius*, fore L. Titius. Est enim vere prænomen Latium, & quidem ex illis antiquis, L v c i v s, Sigon. p. 669 & seq. Iam vero nulla alia causa risus (forte ab ineptis) piscis, quam quod habeat prænomen Latio frequens. Multus enim in ore hominum *Lucius*. Tertullianus Apolog. fol. 31. *Lucium sapientem virum*, &c.

Qui juvenis? Lucius, quis amasius? &c. Vide & Henr. Stephanum de Latinitate suspecta p. 104. Aliter Claudii, qui L v c i v nomen ejuraverant. Sueton. in Tiberio cap. 1. Et sic infra de se, *Auspinus nomen Latium*. Aurati, Murænz, Lucii. Bodin. de Moneta. pag. 774. Glossa Anglicana: *Lucius*, *hæc*, id est, *hæc*. *Lupus Columellæ* p. 377. L v c i v s ille in asinum Luciani, Apul. ridebat libenter in prænominibus. ita ut Plautus, de suo canino nomine &c. Iuvenal. 14.

Nam quod turpe bonis Titio Sejoque. *Freherus*.

90. *Cultor Stagnorum*] Regnat enim *Lucius* in stagnis & vivariis, depascens quicquid est minutorum, cum sit mirz ingluvici, adeo ut Alberto M. auctore lib. 24. de animalibus ne sui quidem generis piscibus parcat. Et aliquando paullo se ipsis breviorrem glutiant piscem: & tunc capite interius verso, & aliquanta parte extra os dependente, paulatim digerunt, & attrahunt partes piscis secundum longitudinem, donec totum digesserint. Et addit: Ego vidi, & consideravi, quod cum piscem capiunt, primo in ore per transversum dentibus perforatum diu portant, & tunc mortuum glutiant. Ita etiam gutturi continuatum habet ventriculum, ut aliquando eum, prænimia aviditate glutienti piscem, ejiciat. Salvia cap. 21. Rondel. c. 14. de fl. pisc. Cassiod. 392. *Freher.*

Lucius, obscuras ulva, coenoque lacunas
 Obsidet. ⁹¹ hic nullos mensarum lectus ad usus,
 Fervet ⁹² fumosis olido nidore popinis.
 Quis non & virides volgi solatia ⁹³ Tincas 125
 Norit, & ⁹⁴ Alburnos ⁹⁵ prædam puerilibus hamis,
 Stridentescque focis opsonia plebis ⁹⁶ Alaufas?
 Teque inter species geminas, neutrumque, & utrumque,
 Qui necdum Salmo, nec jam Salar, ambiguisque

Am-

91. *Hic nullos mensarum*] Eadem a-
quatilium genera aliubi atque aliubi me-
hiora, inquit Plinius libro nono. *Lu-*
cius ex multis fluviis & stagnis Aquit-
 aniz nostræ, in pretio est. *Vinet.*

92. *Fumosis popinis*] Ita in Ephe-
 meride de Insomniis:

Est mox fumosis corriva accumbopop-
pinis.

Huc Savaro pag. 508. *Freherus.*

93. *Tincas*] Hujus solus Ausonius
 meminit: nisi quod facetum quen-
 dam Oratorem Placentinum, cognom-
 ine *Tincam*, Cicero laudat in lib.
 de Claris Oratorib. & Quintilianus.
 Causam putat Salvianus, quod vilis
 sit pisciculus, vulgi solatium: vete-
 res autem auctores pretiosos potius,
 quam viles, scriptis suis annotare con-
 fueverint: & ut Columella ait, lib.
 VIII, cap. XVII: *viles ne captare qui-*
dem, nedum alere conducit. Ab Italis
Tenca, à Gallis *Tenche*, à Germanis
Schleyen vocari notat. *Vulgares Tincas*,
Walefridus Strabo p. 647. *Freher.*

94. *Alburnos*] Vilem pisciculum.
Squalum M. Varronis putat Salvianus
 cap. XVI. quem Insuores *Cavedano*,
 Parisini *Tessard*, Lugdunenses *Mus-*
mer, alii *Vilain* & *Chouen*, Angli *Chieuen*
 & *Polards*, Teutones *Schuppsich* vo-
 cant (f. noster *Weiszfisch*): Non *Al-*
bum illum Galeni *Aduniorum*, piscem
 lectiorem, quod putavit P. Gyllius
 lib. de nominibus pisc. cap. 69. Cu-
 jus opinionem ille refellit c. XVII. *Gallis Able*, *Ablette*, Anglis *Bleis*,

Germ. Weiszfisch. R. Forte *Plateffa*
 Ausonio Epist. IV. genus planorum
 & jacentium piscium: uti Scaliger
 ad Epist. IV Ausonii. *Freb.*

95. *Prædam hamis*] Vorax est val-
 de, ideo hamo facile capitur. *Ron-*
del. cap. 33. de fl. pisc. *Idem.*

96. *Alaufas*] Et nomen Gallicum,
Alaufam esse crediderim, quod apud
 solum Ausonium inveniat. *Garum-*
na accolis, *Coulac*, reliquis fere
 Gallis *Alofa*. *Portogallis Saamel.* *Vin-*
etus.

96. *Alaufas*] Horum quoque no-
 men nobis mansisse, Rheni inquam
 & Mosellæ accolis, miror. *Elssen* &
Elson enim nobis dicuntur, Franco-
 gallis *Alofes*. Majo fere mense nostris
 amnibus noti, æstatem non atin-
 gunt. Has ob vilitatem, *plebis obsonia*
 vocat, supra *solatia vulgi*, nos *Schnei-*
derfisch: ut Martialis & Columella;
fabrorum prædantia, betas. Licet Romæ
 nobilem haberi Salvianus scribat.
 Nam neque palatis omnibus neque
 locis singulis eadem æque ac semper
 sapiunt. Et cum in alio nullo vete-
 rum scriptorum *Alofa* legatur; vul-
 gare piscis nomen antiquitus fuisse,
 Ausoniumque vulgi nomenclaturam
 sequutum potius, quam vulgus Au-
 sonium ceu Latine loquentem imi-
 tatum, *Alofe* vocasse dubio procul
 est. Hunc *Lacciam* Insuobris, *Deiosan*
Græcorum esse, docet *Salvia*. c. XXVI.
Rond. VII, c. XV. *Freherus.*

Amborum medio ⁹⁷ Fario intercepte sub ævo ? 130

Tu quoque flumineas inter memorande cohortes

⁹⁸ Gobio, non major ⁹⁹ geminis sine pollice palmis,

Præpinguis, teres, ovipara congestior alvo:

Propexique jubar imitatus Gobio Barbi.

Nunc ¹⁰⁰ pecus æquoreum celebrabere magne ¹⁰¹ Si-
lure :

135

Quem

97. *Fario*] Ita exemplaria omnia nostra, præter Parisiense, quod *Sarv* scribebat, *Spro F. Salar*, quem monuimus etiam Sidonio memorari, putatur esse, quæ *Trota*, & *Troita*, *Truta*, & *Truita*, ac *Trucha* etiam Galloromanis appellatur. Piscis & fluviatilis, optimus, & quem nec ferat omnis fluvius: quare ubique gentium pretiosus. *Fario* autem *F* prima littera magis placet. Quod non dubitem, quin id Gallicum, seu Germanicum, piscis nomen sit: quippe quod apud solum Ausonium inveniat, fluminis Gallicani Germanicæque pisces commemorantem: & quod *Truta*, *Forbin* Germanice atque item *Ford* vociretur. *Vinetus*.

97. *Fario*] *Forbo* nobis. *Truttam* Franci vocant, vocabulo olim communiori huic ob æstimationis tributo. *Isidorus* *V A R I O S* dictos putavit à varietate & maculis, quos vulgo *Trutæ* vocant, inquit *Papias*. Glossis antiquis, *ῥῆνικτος*, *trutta*. *Eucher* *Pœtria* pag. 188:

Limacem pariter nunc sibi trutta potat. *Plinius* de re medica lib. v, c. xliii, *truttam* vocat. *Savaro* pag. 115. *D. Ambrosius* in *Hexæmetro* l. v, c. liii: *Innumera genera piscium. Alii ova generant, ut ii quos trutta vocant, & aliquis fovenda committunt. Alii vivos factus edunt de suo corpore, ut muscicula, & caricula; & cetera ingentia, delphines, & foca, aliæque cetera ejusmodi.* De *Trutis* *Rond.* cap. xv. de pisc. terrestribus. Hunc totum locum accurate expendit & insigniter illustrat *Paulus*

Iovius in libro De Rom. pisc. toto cap. 4. Contra quem *Rond.* lib. xiv, cap. ult. & cap. ix. de fl. pisc. ubi divisum piscem pingit. *Freherus*.

98. *Gobio*] *Καβίον* Græcis dicitur, *Gobie*, apud *Plinium*, *Iuvenalem* & *Priscianum*: & *Gobius* in *Martialis* *Xeniis*, & *Ovidii* *Halicutico*: sed huic etiam *Govius*, pro *Gobius*. *Vinetus*.

98. *Gobio*] *Rond.* cap. xv. de fluv. piscib. Fluviatilem *Gobionem* Galli *Govion*, *Lugdunenses* *Goison*, Germ. *Gob* appellant: Itali vero, quod in eorum fluminibus insolens fere sit piscis, innominatum reliquere. De eo *Salvianus* cap. 73. *Rond.* xi. c. 16. & cap. 31. de fluv. piscibus. Sunt enim & *Gobii* marini. *Ovidius*:

Labricus & spina nocuus non Govius ulla.

Venetis *Go*. Iridem non ex nobilissimis esse, innuere videtur *Iuv. Sat.* xi.

Nec nullum cupias, cum sit tibi Gobio tantum

In oculis — quem locum cum lego, toties (ut hoc obiter addam) in mente est illud *D. Bernardi* pag. 739. *Martialis* lib. i. *Epigr.* 88.

Principium cana Gobius esse solet. *Freherus*.

99. *Geminis sine pollice palmis*] Id est, octo digitis. *Vinetus*.

100. *Pecus æquoreum*] Ita idem *Epistola* xxv.

Et pecus æquoreum tenui voce vocis angelæ. *Freherus*.

101. *Silure*] De hoc *Aristoteles*, *Plinius*, & ejus interpretes *Massarius* plura

Quem velut ¹⁰² Actæo perductum tergora olivo
 Amnicolam Delphina reor. sic per freta magnum
 Laberis, & longi vix corporis agmina solvis,
 Aut brevibus defensa vadis, aut fluminis ulvis.

¹⁰³ At quum tranquillos moliris in amne meatus, 140

Te virides ripæ, te cœrula turba natantum,
 Te liquidæ mirantur aquæ. diffunditur alveo
 Æstus, & extremi procurrun margine fluctus.

Talis Atlantiaco quondam balæna profundo,

Quum vento motuve suo ¹⁰⁴ telluris ad oras 145

Pellitur, exclusum fundit mare: ¹⁰⁵ magnaue surgunt

Æquora, vicinique timent decrescere montes.

Hic tamen, hic nostræ ¹⁰⁶ mitis Ballæna Mosellæ,

Exitio procul est, magnoque honor additus amni.

Iam liquidas spectasse vias, & ¹⁰⁷ lubrica pisces 150

Agmi-

plura tradunt, quam possis credere.
 Meminit Iuvenalis libro quinto, in
 eoque agnoscendo multum laborat
 Rondeletus in libro de piscibus flu-
 viatilibus. *Vinetus*.

101. *Magne Silure*] Omnino assen-
 tior, *Sturionem*, fluviatilium piscium
 maximum, notari. quod genus in
 Rheno non insolens, aliquando et-
 iam illabentes ei fluviis, Mosellam,
 Mœnum, Nicrum penetrat. Plinius
 lib. ix, cap. xv. Pausanias lib. iv.
 Par simileque huic genus Danubio
 natura concessit, quos *Hufenes* di-
 cunt, *Hausen*. Hic fortassis est ille pi-
 scis principali convivio expetitus,
 quem *Ancraginem* vocat Cassiodo-
 rus lib. xii, Epist. iv. de quo non
 parca scitu digna annotavimus O-
 rigg. Palat. parte secunda, c. xviii.
Freherus.

102. *Actæo olivo*] Id est Attico.
 Multi tamen libri habent, *Actæa O-*
liva. *Vinetus*.

102. *Perductum olivo*] E Virgil. iv
 Georg. pag. 70:

Quo totum nati corpus perduxit —

Deduxit eodem significatu Paul-
 nus pag. 398. *Freherus*.

103. *Aut cum tranquillos*] Rectius
 duo scripti: *At cum tranquillos*. Pul-
 manus.

104. *Telluris ad oras*] Ovidius Me-
 tamorph. pag. 340. Ita Petronius de
 serpentibus illis, p. 38. Vide & Virg.
 Huc & Scaliger in Poët. *Freher*.

105. *Magnaue surgunt Æquora*] *]*
 Ita Virgilius lib. iii Æneid.

Continuo venti volunt mare, magna-
que surgunt

Æquora.

106. *Mitis Ballæna*] Alias *Sturio* vo-
 racissimus, hic forte cum domicilio
 & alimento feritatem exuit. Poëti-
 cum & istud, ut recte observavit di-
 vinus Scaliger. *Freherus*.

107. *Lubrica pisces Agmina*] Sed
 quem illum fuisse piscem dicemus in
 Historiola B. Arnulfi, Metensis Epi-
 scopi; quam ita consignavit Paulus
 Forojulienfis Diaconus, in Histor.
 Episcop. Metens. *Hic cum peniten-*
tiam pro aliquibus excessibus ageret, con-
tigit ut per Mosella fluminis pontem
transfret.

Agmina, multiplicesque ¹⁰⁷ satis numerasse catervas.
Inducant aliam ¹⁰⁸ spectacula vitea pompam :

Sol-

transfret. Cumque subterfluentium aquarum profundes nec visu penetrabiles gurgites carneret, non dubia spei fiduciam mente gerens, extractum digito anulum in illam aquarum profunditatem projecit; Tunc, inquit, me putabo culpae meorum meritis absolutum, quando istum, quem projicio, recopero anulum. Post aliquot vero annos, cum ad Episcopatus ascendisset officium, ei die quadam piscator quidam piscem attulit; quem ille sibi, quia carnibus abstinebat, ad refectiorem verspertinam iussit preparari. Cumque cum ministro ejus officii mare solito exenterasset, eundem anulum intra ipsius piscis intestinum repperit. Ille factum admiratus, sed rem nesciens, B. Arnulfo detulit. Quem ille ut vidit, statim recognovit, ac Deo omnipotenti, jam de remissione delictorum fidus, gratias retulit; ac deinceps non remissius vitam duxit, sed majori se potius abstinentia coarctavit. Hac ego non à qualibet mediocri persona didici, sed ipso totius veritatis assertore, praelato Rege Karolo referente, cognovi: qui ejusdem B. Arnulfi descendens prosapia, et in generationis linea truncus, exstabat. Freherus.

^{108.} Satis numerasse } Nos pro explanationis hujus de piscibus clausula unicum adhuc eumque insignem Apuleji locum ex Apologia, editionis à Gentile correctæ, addemus ita habentem: Q. Ennius in Edessphagiticis, qua versibus scripsit, innumerabilia piscium genera enumerat, qua scilicet curiose cognoverat. Paucos versus meminisse dicam:

Omnibus ut Clypea præstat, Murela marina.

Mures, sunt Feni. aut aspra ostrea plurima, Abydi.

Mitylenæ, est Pecten, Caprosque, apud Ambracienses.

Brundisii, Sargus bonus est: Hunc, magnus eris si,

Sume. Apricum piscem scito primum esse, Tarenti;
Surrenti, Phagem; Glaucum, Cumas apud. At quid?
Scarum præteriti, cerebrum Iovis pene supremi;
Nestoris ad patriam hic capitur magnusque bonusque;
Melaureum, Turdum, Merulamque, Umbramque marinam.
Polypus, Corcyæ; Calvaria pinguis, Aternæ.
Purpura, Muriculi, Murex, dulces quoque Echini.

Alios etiam multis versibus decoravit, et ubi gentium quisque eorum invenitur, ostendit: qualiter affus aut jussulentus optime sapiat. Hæc Apulejus. Freherus.

^{109.} Spectacula vitea } Spectatoris cum stupore mirati verba audiamus ad locum hunc illustrandum pertinentia: Fortunatus de navigatione sua Mosellana:

Vndique perspicimus minitantes vertice montes,

Nubila quo penetrans surgit acuta silex.

Qua celsos scopulos prærupta cacumina tendunt,

Hispidus et tumidis crescit ad æstra lapis:

Nec vacat hic rigidis sine fructibus esse lapilli:

Denique parturiunt saxaque, vino fluunt.

Palmis vestitis hic respicis undique colles,
Et vagæ pampinæ ventiles aura comas.

Cantibus inserta densantur in ordine vites,
Atque supercilium regula picta petis.

Culta nitens inter horrentia saxa colonis,
In pallore petra vitis amana rubet.

Aspera mellitos pariunt ubi saxa racemos,

Et cote in sterili fertilis vva placet.

Quæ

Sollicitentque vagos baccheia munera visus :
 Qua ¹¹⁰ sublimis apex longo super ardua tractu
 Et rupes, & ¹¹¹ aprica jugi, flexusque, sinusque, 155
 Vitibus assurgunt, ¹¹² naturalique theatro.
¹¹³ Gauranum sic alma jugum vindemia vestit,
 Et ¹¹⁴ Rhodopen : proprioque nitent ¹¹⁵ Pangaea Lyzo.
 Sic viret Ismarius super æquora Thracia collis.
 Sic mea flaventem pingunt vineta Garumnæ. 160
 Summis quippe jugis tendentis in ultima clivi,
 Conferitur viridi fluvialis margo Lyzo.
¹¹⁶ Læta operum plebes, festinantelque coloni

Vertice

Quo vineta jugo calvo sub monte cernitur,

Es regis umbrosus sicca metalla viror.

Inde coloratas decerpit vinitor uvæ :

Rupibus appensus pendet & ipse legens.

Delicias oculis habui, dapibusque citatus,

Hæc jocanda tenens navita regna sequens.

Suavis vero Trithemius Abbas, Mosellæ alumnus, in Originibus Francicis scribens, Metoveum Clodii F. tractu Mosellano positum, duodecim millia Mosellanorum in Franciam Orientalem, & tandem inde Francorum ad ripam Mosellæ transiisse: & ex illo, inquit, tempore vini usus, quod nuncupatur Francorum (vulgo *Frémische* vel *Frénckische trau-ben*) apud Mosellanos primum haberi cepit: dum Franci, vini cultores, ad Mosellam translati, id genus vitium secum de Orientali Francia primum attulerunt. *Freherus.*

^{110.} *Sublimis apex*] *Bacchus amat colles.* Elegans locus Symm. p. 300. ubi Juretus. *Freher.*

^{111.} *Aprica jugi*] Virgilius lib. 11. Georgicorum: --- & altè

Miris in apricis coquitur vindemia saxis.

Ipse Auson. Mosella:

--- gelidusque per imas

Quærit iter vales. Verg. VII.

pag. 189. *Freh.*

^{112.} *Naturalique theatro*] Vere: nam & ad hunc usum fuit, cum montes servirent ad naumachiam lacus Fucini, à Nerone adornatam. Tacitus Annal. XII. *Ripæ & colles, ac montium edita, in modum theatri multitudo immensa complerit proximis à municipiis, & alii urbe ex ipsa, visendi cupidine, aut officio in Principem.* Ita & de portu maritimo apud Cæstumcellas Rutilius lib. 1. Itiner.

Molibus æquorum concluditur Amphitheatrum,

Augustusque aditus insula facta tegit.

Calphurnius theatrum ejusmodi loco naturali comparat, Eclog. VII. pag. 212. *Idem.*

^{113.} *Gauranum*] *Gaurani* montes inter vitiferos enumerat Plinius libro tertio: *Gauranumque vinum, celebrat Athenæus lib. 1.* Est autem in Campania Italiæ *Gaurus* mons. *Vannetus.*

^{114.} *Rhodopen*] Montem Thraciæ. De cuius vitibus aliud non legi. *Vinet.*

^{115.} *Pangaea*] *Idem* mons. Vnus mons est, & multi montes, quando in multos ramos & juga dividitur. *Idem.*

^{116.} *Læta operum plebes*] *Læta laborum, læta opum, dixerunt Virgilius, Statius.*

Vertice nunc summo properant, nunc " de iuge dorso,
Certantes stolidis clamoribus. ' inde viator

165

" Riparum subjecta terens, hinc " navita labens,

" Probra canunt seris cultoribus. adstrepsit ollis

Et

Stacius, & alii. *Plebes* autem pro *plebs*,
ut & in Ephemeride. *Vinetus*.

116. *Lata operum plebes*] Sic apud
Virgil. lib. xi. *Aeneid. Lata laborum*
Dido. Plures jam ante me elegantem
hanc loquutionem illustrarunt. Non
potui tamen non adscribere Velleji
locum, quem leviter depravatam
emendabo. Is igitur lib. ii. cap. lxxiii:
Astinus autem Pollio, inquit, firmus
proposito, & Italianis partibus fidus. Le-
ge: firmus propositi.

117. *De iuge*] Declivi, ablativo ca-
sa, pro *De iuge*. Hoc autem nomen
alibi non legi. *Vinet*.

118. *Riparum subjecta terens*] Iter fa-
ciens per ripas istis jugis & clivis sub-
jectas. *Id*.

119. *Navita labens*] Secundo alveo.
Suetonius *Defluere* vocat, Nerone
Capite 27. *Quoties Hostiam Tiberi De-*
flueret, aut Bajanium suum per-
navigaret, &c. *Friderus*.

120. — — — *Inde viator*
Riparum subjecta terens, hinc navita
labens

Probra serunt cultoribus] Defi-
deratur in his particula. Quam, ut
alias plussculas, librarii interjecto
spatio restituendam diligentioribus
reliquire. De quarum plerisque quos-
dam haecenus benemeritos, nemo
hercule non laudaverit. Nos hanc
unam cunctanter antea cum admoni-
turi essemus, cunctatioris fere red-
diti jam sumus, aliis ita locum sar-
cientibus: *probra canunt seris cultoribus*.
Afferemus nihilo secius & nos opi-
nionem, qualemcumque nostram,
liberum cuique diligendi studium
relinquentes. Contentionem igitur
vindemiatorum cultorumque cum
viatoribus tangere videtur Aufonius.

Quorum mos olim & nunc quoque
est, Neapolitanis praesertim rusticis,
convitia, probraque verborum ama-
ritudine, ridiculisque clamoribus &
stolidulis, petulantibus jurgiis, alte-
rum in alterius effundere contume-
liam, cucullos inutiles, & id genus
plurima, sese invicem compellantes.
Hinc illud Theocriti in Ergatinis:

Σφίσιτ' ἀμυλλάδεται τὰ δέξιν γε-
ναί, μὴ περ ἄν τις
εἴποι, σκυνοὶ ἀνδρὲς, ἀπ' αὐτῶ
ἔσθ' ὁ μωδός.

Quam obloquendi vindemiatores li-
centiam (usque adeo consuetudo sibi
voluit licere) & in Dominos, in
Principes, mulieresque ingerunt,
nullam neque Virginum, neque ma-
tronnarum honestarum rationem ha-
bentes, in eas omneis, velutin pro-
stituti aliquas pudoris, turpia quan-
tum liber evomendi, adeo ut totus
saepe locus perfonet. Scribit Lampri-
dus, putare multos, ab Heliogaba-
lo Imperatorum spurcissimo primum
reperitum, ut in vindemiarum festi-
vo multa in Dominos jocularia, et-
iam audientibus Dominis, diceren-
tur. Quorum utique opinio mihi
non sit verisimilis. Quando consue-
tudinem ipsam Horatius in Satyra
prior retulit:

Expressa arbutis regerit convitia durus
Vindemiator, & in vitibus cui saepe viator
Cessisset, magna compellens voce cucul-
lum.

Et Aufonius hos emulatur. Ob id
ego, *durus*, reponendum crediderim,
ut, *probra serunt duris cultoribus*, Aufo-
nio ita accipi, ut, *Rogeris convitia*
durus vindemiator, Horatio: qui & in
Epod. *Dura messorum vocat istia*. Et
Columella, *Durum inoleum*, quippe
agri-

Et rupes, & sylva tremens, & concavus amnis.

Nec solos hominum delectat scena locorum.

Hic ego & agrestes Satyros, & glauca tuentes

170

Naiidas, extremis credam concurrere ripis,

Capripedes agitat cum læta protervia Panas,

Insultantque vadis, trepidasque sub amne sorores

Terrent, indocili pulsantes verberare fluctum.

''' Sæpe etiam mediis furata è collibus uvas

175

Inter Oreïadas Panope fluvialis amicas,

Fugit lascivos ''' paganica numina Faunos.

Dicitur & medio quum sol stetit igneus orbe,

''' Ad

agricolam, hortique cultorem. *Marang. Accursius.*

120. *Probra canunt*] Nautæ & viatores prætereuntes convitia dicunt seris & tardis cultoribus. Qui apud præcos illos homines, putationem serius distulerant. & post Æquinoctium putantes inveniebantur, iis sua inertia exprobrabatur per imitationem cantus alitis temporarii, quem *Cuculum* vocant. Vide apud *Erasmum* adagium, *Cuculus*. Vinetus.

120. *Probra seris cultoribus*] *Horatius* lib. 1. Sat. vii.

Expressa arbusso, &c.

Vbi *Acron*: Solent vindemiatores cum viatoribus salsa fatigatione (id est, vexatione: ita ipse *Ausonius* in *Gratiarum Actione* pro Consulatu, *fatigantes*, ut hoc obiter) contendere. *Plinius* lib. xviii, cap. 26. In hoc temporis intervallo quindecim diebus primis agricola capienda sunt ea, quibus peragendis ante Æquinoctium non suffecerit: dum sciat, inde natam exprobrationem suam putantium vitæ, per imitationem cantus alitis temporarii quem *Cuculum* vocant. *Dodæ* enim habetur opprobriumque meritarum, *falcem* ab illo volucre in vite deprehendi, ut ob id petulantia sales etiam cum primo vere ludantur: auspicio tamen detestabiles videntur. *Freherus*.

121. *Sæpe etiam*] Adumbrata hæc sunt ex istis *Papinii*, in *Surrentino Pollii*:

Sæpe per autumnum, jam pubescente Lyao,

Conscendit scopulos, noctisque occulta sub umbra

Palmitæ maturo rotantia lumina torse Nereis, & dulces rapuit de collibus uvas.

Sæpe & vicino sparsa est vindemia fluctu.

Et Satyri cecidere vadis: nudamque per undas

Dorida montani cupierunt prendere Panes.

Iuvat hæc & alia pluscula conferre, ut quam dexter *Ausonius* in exprimendis antiquiorum Poëtarum stolis sit, appareat. Cum vult, cum annititur, superat illos ipsos, quos imitatur. Vtinam ne in aliis opusculis minus fuisset diligens, aut laboriosus! In hoc carmine, quo vix absolutius aut elegantius aliud est, quid potuerit, ostendit.

122. *Paganica numina Faunos*] *Virgil.* lib. 1. *Georg.*

Et vos agrestum præsentia numina Fauni. *Freherus*.

122. *Paganica numina*] Vide, quæ nos ad *Carmen de Emerita* in clavis Urbibus.

122. 78

¹²³ Ad commune fretum, Satyros, vitreasque sorores,
Consortes celebrare choros : quum præbuit horas 180
Secretas hominum coetu flagrantior æstus.

Tunc insultantes sua per freta ludere Nymphas,

¹²⁴ Et Satyros mersare vadis, rudibusque natandi

Per medias exire manus ; dum lubrica falsi

Membra petunt, liquidosque foveant pro corpore flu-
ctus. 185

Sed non hæc spectata ulli, nec cognita visu,

Fas mihi sit pro parte loqui : secreta tegatur,

Et commissa suis lateat ¹²⁵ reverentia rivis.

Illa fruenda palam species, quum glaucus opaco

Respondet colli fluvius. frondere videntur 190

Fluminei latices, & palmite confitus amnis.

¹²⁶ Quis color ille vadis, seras quum protulit umbras

Hesperus, ¹²⁷ & viridi perfundit monte Mosellam ?

Tota

123. *Vt commune*] *Lego* : *Ad commune fretum*. In ripa quali communis aquæ. Gronovius.

123 *Ad commune fretum*] ad imitationem Homeri, hymno in Pana :

Σὺν δὲ Φιν τότε Νύμφαι ὀρεσιᾶδες
λιγυμέλαιαι

Φοιτῶσαι πυκνὰ ποσσὶν ἐπὶ κρήνῃ
μέλαιαν δρυῖ

Μέλπονται, κρυφὴν δὲ περιστῆντι
ἄρῃ. Ἡ' ὦ

Δαίμων δ' ἵστα καὶ ἵστα χορῶν τότε
ἰς μέσον ἑρπῶν,

Πυκνὰ ποσσὶν διέπει.

124. *Et Satyros mersare vadis*] *Vt* Thrasymenum Agy. Silius Italicus. Nemefian. p. 184. Columell. p. 410. Frcherus.

125. *Reverentia rivis*] Tacitus in Germania : Sanctius ac reverentius visum de altis Deorum credere quam scire. Frcher.

126. *Quis color ille vadis*] Hæc iterum ex Statio, ut multa alia. Ille namque in Surrentino Pollii :

Gum jam sessa dies, & in aquora mon-
tu opaki

Umbra cadit, vitreoque natant prætoria ponto.

Et in Tiburtino Manlii :

Ingenium quam misce solo ! qua forma beatis

Arte manus concessa locis ! non largius usquam

Indulset natura sibi : nemora alta citatis

Inciubere vadis : fallax responset imago

Frondebis, & longas eadem fugit umbra per undas.

127. *Et viridi perfundit*] Rectius, *perfundit*. Nam profundo vix est, ut arbitror, invenire, quin primam corripiat. Lucretius :

Omnia veridico qui quondam ex ore profudit. Accedit Gel-

lii autoritas in secundo Noctium Att. tum & Probi ratio. Mariangelus Accursius.

127. *Et viridi perfundit*] Malim, *perfudit* : præcessit namque protulit, quod melius τῷ propulsi, quod in suo libro Pulmannus invenerat. Protollere enim, seu proferre, est extendere & ampliare.

B b

128. Cap.

Tota natant crispis juga motibus, & tremit absens
Pampinus, & vitreis vindemia turget in undis : 195

Adnumerat virides derisus navita vites ,
Navita ¹²⁸ caudiceo fluitans super æquora lembo ,
Per medium, qua sese amni confundit imago
Collis, & umbrarum confinia conferit amnis.

Hæc quoque quam dulces celebrant spectacula pom-
pas , 200

¹²⁹ Remipedes medio certant quum flumine lembi ,
Et varios ineunt flexus, viridesque per oras
Stringunt attonsis pubentia germina pratis ?
Puppibus, & proris alacreis gestire magistròs ,
¹³⁰ Impubemque manum ¹³¹ super amnica terga vagan-
tem 205

¹³² Dum spectat transire, dein ¹³³ sua seria ludo

Post-

128. *Caudiceo*] Ex caudice librove
arboris factò navigiolo. *Vinetus*.

129. *Remipedes lembi*] Navigia, qui-
bus remi sunt pro pedibus, & iis am-
bulaht. Idem verbum in epistola Au-
sonii tertia. *Vinetus*.

129. *Remipedes certant lembi*] Hoc
quoque spectaculo ipse fruebar, cum
ab Augusta secundo alveo labens, in-
ter Tritenheim (villam eruditi suo
sæculo, & polygraphi illius Abbatis
origine nobilem) & Nivomagum,
viginti sex & amplius lembos pisca-
torios, operi suo intentos, & discur-
rentes, mox coeuntes, summa cum
voluptate offenderem. *Fræherus*.

130. *Impubemque manum*] Pueros.
adolescentulos. *Virgilius* VII *Æneid*.
v. 382. *Vinet*.

131. *Super amnica terga*] *Pruden-*
tius II :

Sistitque & docet ingredi
Tergum pertumidum freti.

Sidonius II, *Epistola* XII, pag. 46. S.
Zeno Veron. pag. 191. *Liquidi aquo-*
ris terga. Haud plane absimili loquen-
di modo, quo annium ripæ celsique
montes *Supercilia*, radices imx ad ri-

pam *Pedes montis*, quæ à summo ca-
cumine montium continuatur plani-
ties *Dorsum jugi*, ut Græcis *παχὴς* &
αὐχλὺς, vocantur. *Dorsum aggeris via*,
Marcell. *Dorsa camporum*, *Lacunarum*
dorsa, *Cassiodorus*, *Orosius*: ut &
Montana Dalmatia brachia *Ovidius*,
Lilybaa brachia *Claudianus* dixit. *Fre-*
herus.

132. *Dum spectat transire, dein*] Ita
legendum. *Scaliger*.

132. *Dum spectat*] Quis ille? vide-
tur scripsisse: *Qui spectat transire.* *Gro-*
novius.

132. *Dum spectat transire diem*]
Quum locum corruptum animadver-
terem, animi gratia ita supplebam:
non quod ita emendandū censerem:

Dum spectat, dum porro cupis spectare
viator,

Non sentit transire diem, sua seria ludo
Posthabet, &c.

Virgilius *Eclog.* VII :

Posthabui tamen illorum mea seria ludo.
Quod rō diem in dein *Scaliger* mutave-
rit, nescio an recte. Si persona spe-
ctantis liqueret, scriberem: *dum spe-*
ctat, transire dies; sua seria ludo *Postha-*
bet.

Posthabet : excludit veteres nova gratia curas.

Tales ¹³⁴ Cumano despectat in æquore ludos

Liber, ¹³⁵ sulphurei quum per juga consita Gauri ,

Perque vaporiferi graditur vineta Vesevi : 210

Quum Venus, ¹³⁶ Aëtiacis Augusti læta triumphis ,

¹³⁷ Ludere lascivos fera prælia jussit Amores ,

¹³⁸ Qualia Niliacæ classes, Latæque triremes

Subter ¹³⁹ Apollineæ gesserunt Leucados arces :

Aut Pompejani ¹⁴⁰ Mylasena pericula belli 215

¹⁴¹ Euboicæ referunt per Averna sonantia cymbæ ,

Inno-

bet. scil. ille, qui spectat. *transire dies*, pro transibat.

133. *Sua seria ludo posthabet*] Istos ludos & spectacula suis seriis rebus anteponit. Virgilius ecl. vii. *Vinetus*.

134. *Cumano*] Ante Cumas urbem Campaniz. *Vinet.*

135. *Sulphurei*] Tale est fere litus hoc & Siculum ex adverso, ubi Ætna, sicut in hoc Vesuvius. *Vinetus*.

136. *Aëtiacis*] Octavianus Cæsar Marcum Antonium navali prælio, apud *Actium* Epiri oppidum, vicit, ut cognoscet ex Plutarchi Antonio, & Suetonii Octaviano, ex Lucio Seneca, Eutropio, & aliis. *Vinetus*.

137. *Ludere fera prælia*] Prudent. --- homicidia ludat in armis.

Inde, *Lusoria naves*. Suetonius Nerone, cap. 35 : --- quia ferebatur *DVCATVS & IMPERIA ludere*, &c. Freher.

138. *Qualia Niliaca classes*] Malim: *Niliaca classis Latæque triremes*. Gronovius.

139. *Apollinea Leucados*] Vbi colebatur Apollo. *Vinetus*.

140. *Mylasena pericula belli*] Vsus est nomine periculi proprie. Nam *periculum*, est ludicrus *ἡγών*, ut sunt ex naumachiæ, de quibus meminit. Item scholasticæ exercitationes, & similia. Cicero de legib. i, ex veteri scriptura : *Facimus imperite, qui in isto periculo, non ut à poetâ, sed ut à teste veritatem exigant*. Intelligit e-

nim Cicero poemâ suam de Mario, quod edidit periclitandi ingenii gratia. Porro ejusmodi ludicræ naumachiæ plurimum veteribus in studio fuere: quas etiam solebant tumultuariis euriporum emissariis edere. Sic Sidonius in lacu villæ suæ Drepanitanum agonem Trojanæ superstitionis à majoribus suis edi solitum fuisse scribit, intelligens parentalem agonem, quem Æneas ad Siciliam inferias patri celebravit: ut notum ex Virgilio. *Scaliger*.

140. *Mylasena pericula*] Imitationes, tyrocinia, repræsentationes ludicræ: ut acute notavit Scaliger. Inde *Periculorum* libros inscripsit Gruterus noster. *Freherus*.

140. *Aut Pompejani Mylasena*] Apud *Mylas* superatus Sextus Pompejus, non apud *Mylasæ*, quæ hinc longe. Scribendum : *Mylasæ pericula*. Stephanus quidem distinguit *Mylasæ* Siciliæ, ac Thessaliæ, & illius τὸ Ἰνδικόν scribit esse *Μυλαίτης*, hujus *Μυλαῖ*. Sed nulla analogia prohibet, quin & inde *Μυλαῖ* formetur. *Gronovius*.

140. *Mylasena pericula*] Adi Suetonium in Octav. cap. xvi, Appianum, Dionem, &c.

141. *Euboicæ*] Cumanz seu Campanz. Virgil. in sexto Æneid.

Et tandem Euboicis Cumarum allabatur oris. *Vinetus*.

Bb 2

142. Nan-

Innocuos ratiū pulsus, pugnasque jocantes

¹⁴² Naumachiæ, Siculo quales spectante Peloro

Cœruleus viridi reparat sub imagine pontus.

Non aliam speciem petulantibus addit ephebis 220

¹⁴³ Pubertasque, amnisque, & picti rostra phaselli.

Hos ¹⁴⁴ Hyperionio quum sol perfuderit æstu,

Reddit

142. Naumachia Siculo quales]
Aut Pompejani Messana pericula belli
Euboica referunt per Avernâ sonantis
cymba.

Innocuos ratiū pulsus, pugnasque jo-
cantes

Naumachia, Siculo quales spectante
Peloro, &c.

Scribendum, *qualis*, ut ad *nauma-*
chiam referatur. In primo autem
carmine scribo *Messana*. Sextus enim
Pompejus Magni filius navali prælio
victus fugatusque ab Augusto est ad
Messanam oppidum Peloritani sinus.
Historiam cognoscere satis licet (ut
ceteros præteream) ex Tranquillo
in Octavio cap. xvi, nec non Strabo-
ne libro sexto. Hæc ipsa sane Siciliæ
civitas, quæ à Latinis *Messana* vocari
obtinuit, Græcis tam *Μεσσην* dici-
tur, quam Peloponnesi alia in regio-
ne, quæ nostris *Messenia* est, ipsis
vero *Μεσσηνία* & *Μεσσην*, cum sua
videl. urbe cognominis. Vnde & pa-
trium & gentile nomen *Μεσσηνι*.
Quæ nostris interpretari *Messanos*
video, utique Peloritanos : Pelopon-
nesiacos autem, *Messenios*, ut à
Græcis. Ptolemæus *Μεσσην* ipsos
vocat populos. Stephanus & urbem
& regionem *Μεσσην* per simplex σ.
Iam quidem in Siculo vulgus Græcæ
sonum literæ custodiunt, ac *Messi-*
nam nominant. *Mariang. Accursius.*

142. Pugnasque jocantes Naumachia]
Pugnas Naumachiæ jocofæ. Savaro
p. 130. Claudian. in Consul. Manlii:
Lascevis subito configunt aquore lembi,
Stagna que remigibus spumant inversa
canotis. Fræcherus.

142. Naumachia Siculo] Distinguo,
& scribo :

Aut Pompejani Mylae pericula belli
Euboica referunt per Avernâ sonantis
cymba,

Innocuos ratiū pulsus pugnasque jo-
cantes

Naumachia Siculo qualis, spectante
Peloro,

Cæruleus viridi reparat sub imagine
Pontus.

Qualis, inquit, naumachiæ pulsus
innocuos, & pugnas jocantes reparat
pontus, &c. Gronovius.

143. Pubertasque amnis &c.] Necessa-
rio scribendum :

Pubertasque, amnisque, & picti rostra
phaselli.

Trium enim ho-
rum in hoc ludo partes requiruntur,
ut id fiat, quod vult optimus vates.
In altero minime sana est & inusita-
ta vox *navales*. Credo scripsisse Poë-
tam : *non tales*. Inversas nimirum de
proximo ludentium epheborum for-
mas reddit sol, medium cælum te-
nens. Quo sensu sequitur :

Et redigit pandas inversi corporis umbras.

Quo loco minimè mutandum rō re-
digi, quod vertere velit in *reddi* Pul-
mannus. *Agunt enim pueri, redigit sol.*
Quod elegantissime in *umbrarum*
expressionem dictum est. Hæc ut-
cunque placeant : at quæ sequuntur,
facile suadent argutius aliquid huic
corruptæ voci illiterè. An simpliciter
scripsit *navales* ? *Navales* nautæ, &
navigantes in mari, apud Romanos
scriptorem Iulium Obseq. Prodig.
cap. xxvi. Barthius.

144. Hyperionio] Hyperion sol dici-
tur

Reddit ¹⁴⁵ nautales vitreo sub gurgite formas ,
¹⁴⁶ Et redigit pandas inversi corporis umbras.
 Vtque agiles motus dextra, lævaque frequentant , 225
 Et commutatis alternant pondera remis ,
¹⁴⁷ Vnda refert alios simulacra humentia nautas.
 Ipsa suo gaudet ¹⁴⁸ simulamine nautica pubes ,
 Fallaces fluvio mirata redire figuras.
 Sic ubi compositos ostentatura capillos , 230
 Candentem late speculi explorantis honorem ,
 Quum primum caræ nutrix admovit alumnæ ,

Læta

tur ὡς ἡμεῖς ἰὼν, id est supra nos
 gradiens, ait Eustathius, & Suidas.
Vinetus.

145. Nautales] Nihil mutandum.
 Nam nec *nautarum*, nec *nauticas*, nec
navales possit vim novi hujus voca-
 buli exprimere.

146. *Et redigit pandas*] Lego: *redigit*,
 vel potius *reddit*. Virgil.

*Redditur effigies liquida cernentis in
 unda* Item :

*Fontis aqua reddunt simulacra imi-
 tantia verum.*

Repræsentat, inquit, & imaginat in-
 versas & latas umbras. Omnes enim
 simulatrix illa umbra formas refert,
 æmulaturque majores in aquis. Hinc
 dictum supra paulo :

--- vitreis vndermia turget in undis.

Et quæ ipsis jam demersæ fontibus
 sunt, despectantium obtutibus au-
 ditorum emicant & apparent. Quod &
 testatur Sen. in primo Natur. Quæst.
 & Lucian. in Dialog. ὡς τῆ ἡλεκτρῆς
 ἢ τοῦ κοκκυνοῦ. Rationemque transeun-
 ter explicat. *Mariang. Accursius.*

146. *Pandas inversi*] *Lucret. p. 120,*
seq. lib. Egeberus.

146. *Et redigit pandas*] Id est, coar-
 dat & cogit. Ideo enim *pandas* addi-
 dit, quoniam *umbra* inversa reddentes
 in aquis corporum simulacra in lati-
 tudinem se extendunt, quum sol al-
 tior in longitudinem eas minuit. Si-
 mili fere modo Hilasius de ortu
 solis ;

*Nox abit astrifero velamine cincta mi-
 canti,*

Et redigit stellas ; exoriturque dies.

147. *Vnda refert*] Sic legendum.
Virgil.

*Formam pura refert oculis spectantibus
 unda.*

Exprimit (inquit) unda, & rejectat
 simplices imagines, verisque proxima-
 mas, in diversa moventium nauta-
 rum atque colludentium, quod ipsum
 non nisi quietis undis fieri contin-
 git. Hinc & apud Lucian. Doris Ga-
 lateam se in undis contemplandam
 admonet ex caute aliqua, εἰ ποτε γα-
 λήνη εἴη.

*Vnda quieta refert alto de gurgite for-
 mas,*

inquit Maro ; sed & idem in Bucol.
 ludicro dixit *Nuper me in litoris
 vidi.* Ego vero morosam plerumque
 Grammaticorum curam fastidire sa-
 tis non possum, à Poëta tanquam
 Historico aut Philosopho veri fidem
 exigentium. Nam quod à Theocri-
 to, idyllio sexto dictum est :

Ἢ γὰρ πρὶν ἐς πύξιν ἰστέλασιν,
 ἢς γαλαῖνα.

Num vel in flumine, vel in alio
 quam ipsius elementi æquore, inusi-
 tata magnitudinis formam contem-
 plaretur Polyphemus, qui se corpore
 majorem Iove facere non dubitavit ?
Mariang. Accursius.

148. *Simulamine*] *Simulacrorum ima-
 gine*

B b 3

Læta ignorato fruitur virguncula ludo ,
 Germanæque putat formam spectare puellæ :
 Oscula fulgenti dat non referenda metallo : 235
 Aut fixas ¹⁴⁹ prætentat acus ; aut frontis ad oram
 Vibratis cœptat digitis extendere crines :
 Talis ad umbrarum ludibria nautica pubes
 Ambiguis fruitur veri falsique figuris.
¹⁵⁰ Iam vero accessus facileis qua ripa ministrat , 240
 Scrutatur toto populatrix turba profundo
¹⁵¹ Heu male defensos penetrati flumine pisces !
 Hic medio procul amne trahens ¹⁵² humentia lina ,
 Nodosis decepta plagis examina verrit ;
 Ast hic tranquillo ¹⁵³ qua labitur agmine flumen , 245
 Ducit ¹⁵⁴ corticeis fluitantia retia signis.

Ille

gine. Ovidius hoc verbo usus. *Vinetus.*

149. *Prætentat*] *Prærendit* quidam libri habent : & quod sequitur , *Vibratis cœptat digitis* , est , *Vibratos cœptat digitis* , in aliis. *Vinetus.*

150. *Iam vero accessus*] Corrigen-
 dum fortasse quis putet , *vere*. Tem-
 pus certe vernum , quam sit his , qui
 piscandi studio tenentur , aptum , ne-
 mo non novit. Plinius lib. ix scribit :
Quotocuique hominum nosci uberrimam
esse capturam sole transeunte piscium si-
gnum. Mariang. Accursius.

151. *Heu male defensos*] In recen-
 tioribus voluminibus imprimi cura-
 tum est , *defensos* , non *defensas*. Quid
 autem , si eorum secutus opinionem
 hoc dixerit , qui omnes *pisces* femi-
 nas esse opinantur , exceptis cartila-
 gineis : putantes eos , qui mares ha-
 biti sunt , differre à suis feminis mo-
 do plantarum , in quibus altera fru-
 ctificet , altera non , ut olea & olea-
 ster , ficus & caprificus. Quorum ta-
 men , licet etiam Naturæ interpre-
 tum , opinionem improbat Aristote-
 les Lib. iii de generat. animalium.
Mariang. Accursius.

152. *Heu male defensos pisces*] Ita ut

distinxi , & emendavi , legendum
 esse nemo nisi *ἀπὸ τῶν περὶ* negave-
 rit. *Pisces* in *piscis* mutavi , ne iterum
 errori præberet ansam , quamvis vete-
 res ita scripserunt Grammatici notent.

152. *Humentia lina*] *Pelagoque a-*
lius trahit humida lina , Virgilius pri-
 mo Georgicôn. *Vinetus.*

153. *Qua labitur agmine flumen*]
 Voce quidem *agmine* Lucræti sæpe u-
 titur. Illam lectionem tamen immu-
 tandam non arbitror , quod non aug-
 mentum hic aquarum , sed justus
 ipse cursus , impetusque exprimitur ,
 quodque in Mosella fluviô , quem
 omnium celebratissimum poetico
 præconio efficere contendit , vatium
 omnium eminentissimum sequutus
 videatur , qui de præstantis famæ flu-
 mine dixit :

— — *leni fluit agmine Tiberis.*

Ennium imitatus à quo diſumpſimus :

Quod per amœnam urbem leni fluit
agmine flumen.

pro actu & ductu quodam , non in-
 eleganter , ut Macrobius existimat.
Mariang. Accursius.

154. *Corticeis signis*] *Quæ signa ex*
suberis cortice fieri solent. *Vinetus.*

154. Cor-

Ille autem ¹⁵⁴ scopulis subjectas pronus in undas,
 Inclinat lentæ convexa cacumina virgæ,
 Indutos escis jaciens letalibus hamos.
 Quos ignara doli postquam vaga turba natantum 250
 Rictibus invasit, patulæque per intima fauces
 Sera occultati senserunt vulnere ferri,
 Dum trepidant, subit indicium: crispoque tremori
 Vibrantis setæ nutans consentit harundo.
 Nec mora: & excussam stridenti verberare prædam 255
 Dexterâ in obliquum raptat puer. excipit ictum
 Spiritus, ut fractis quondam per inane flagellis
 Aura crepat, motoque adsibilat aëre ventus.
 Exsultant ¹⁵⁶ udæ super arida saxa rapinæ,
 Luciferique pavent letalia tela diei. 260
 Quique sub amne suo mansit vigor, aëre nostro
 Segnis anhelatis vitam consumit in auris.
 Iam piger invalido ¹⁵⁷ vibratur corpore plausus;
 Torpida supremos patitur jam cauda tremores,
 Nec coeunt rictus: haustas sed hiatibus auras 265
 Reddit mortiferos exspirans branchia flatus.
 Sic ubi fabriles exercet spiritus ignes,
 Accipit alterno cohibetque foramine ventos
¹⁵⁸ Lanea fagineis alludens parma cavernis.

Vidi

154. *Corticeis signis*] Id est, suberinis. Savaro in Sidon. p. 115. Freherus

155. *Scopulis pronus*] Petron. p. 3. ubi Pith. Vel etiam è navi, flumine tranquillo. Idem Petronius eleganter pag. 63, in principio. Talis puer Romæ in statuis. Ovidius Metamorphos. 253. Freherus.

156. *Uda rapina*] Humentes prædæ, pisces. Vinetus.

157. *Vibratur corpore plausus*] Eleganter veteres verbo *plaudere*, & ejus derivatis, in motu aliquo vehementiore, qui sonum excitaret, usi sunt. Sic Statius lib. 1 Sylv. 111.

*Aus ingens in stagna cadit, vitreasque
 natat*

Plaudit aquas. Qui tamen lib. 1. Achill. sub finem ejus verbi nomine male privatus esse videtur, prout vulgata se habet editio, quum in libris scriptis sit:

*Considere chori, paulumque exercita
 plausu*

Æta tacent. pro *pulsu*, quod ab interprete.

158. *Lanea fagineis*] Follis superior, inferiorque pars lignea, *faginea* hic dicitur: quod ex *fago* fero fiat. In inferiore foramen est, quo introit sive aura, quomodo Virgilius dicitur octavo Æneidos, sive ventus, ut Palladio de Organicis fistulis.

B b 4

Huic

Vidi egomet quosdam leti sub fine trementes 270

Collegisse animas : mox in sublime citatos ,
Cernua subiectum præceps dare corpora in amnem ,
Desperatarum potientes rursus aquarum.

Quos impos damni puer inconsultus ab alto
Impetit, & stolido captat prensare natatu. 275

¹⁵⁹ Sic Anthedonius Bœotia per freta ¹⁶⁰ Glaucus

¹⁶¹ Gramina gustatu postquam ¹⁶² exitialia Circes

Exper-

Huic foramini incumbit tabella, eo fere fungens officio, quo quæ Græce dicitur *ἐπιγλωττίς* in gutturibus humanis. Quando ventus est intromittendus, cedit illa confestim, ut pateat foramen: sed is cum conatur hæc exire, continuo ipsa occurrit, & foramen præcludit suum, ut ille per os follis totus erumpat. Hanc itaque epiglottidem vocat Aufonius *Parham*, à similitudine, quomodo reor, parmæ: quæ brevis levisque clipei genus fuit. Sed *Lancam*, quod, ut mollius ad portam suam accidat, & melius obturet, aliquid villosum, ut leporina pellis, lignæ afflui, subijcique soleat. *Vinetus*.

159. *Sic Anthedonius Bæotia, &c.*] Anthedonium Glaucum ab *Anthedone Bæotiorum* urbe intelligimus, ubi in balneam, aut etiam in maris numen transformatus est traditur. Nota res ex Ovidio xiii Metam. & per transitum etiam lib. vii. sed & Strabone lib. ix. Quem tamen imprudenter percurrisse videtur, qui in Ægarum scopulis hoc contigisse tradidit. Neque illud minus, licet majori quadam venia, quod Anthedonis filium fuisse *Glaucum*, retulit. Latini enim Strabo ita habet: *Hoc in loco facta dicuntur, quæ de Anthedonis filio Glauc fabula vulgaverunt. Quem in balneam transformatum ajunt.* Græca sane exemplaria non Anthedonis filium, sed Anthedonium, retinent. Ab hac videlicet Bæotiorum urbe, ut apud Stephanum quoque legitur. Nam ab

altera ejusdem nominis haud procul à Gaza, non *Ανθηδών* fieri idem tradit, sed *Ανθηδωνίτης*. Strabonis hæc sunt: *Ενθαυτῇ καὶ περὶ τῆ Γλαύκῃ μυθεύεται τὸ Ἀνθηδονίον, ὃν φασιν εἰς κῆτος μεταβάλλειν.* Mariang. Accursius.

159. *Sic Anthedonius*] Est Bæotiz oppidum, *Ανθηδών*, patria Glauci: unde, *Anthedonius* dictus: aut ab *Anthedone* patre, ut vult Fulgentius primo Mythologicōn, & quidam apud Athenzum libro septimo. Est autem *Glaucus*, numen, vir, piscis, coloris genus. *Vinetus*.

159. *Sic Anthedonius*] Statius lib. iii Sylvar.

— Et subitū qui perdidit inguina
monstris

Glaucus adhuc, quotiens patrii allabatur oris,

Littoream blanda seriens Anthedona cauda. vide quæ Pals-

phatus de Incredibilibus, & Schol. Lycophronis p. 121.

160. *Glaucus*] Ovidius lib. xiii Metamorph. pag. 389. *Freherus*.

161. *Graminā gustatu postq.*] *Circe Glaucum* amabat. Ille pro Circe *Scyllam*. Hoc Circe ægre ferens, fontem veneno infecit, in quo una lavari solebant. Letalem vini veneni cum sensisset *Glaucum*, comesa herba quadam se in mari præcipitavit, ubi Deus est habitus. Piscator enim hic, quum aliquando captos pisces super herbam abjecisset; & eos recepisse, quam amiserant, vitam, & resiliisse in mare vidit.

Expertus, ¹⁶³ carptas moribundis piscibus herbas
Sumfit, Carpathium subiit novus accola pontum.
Ille hamis & ¹⁶⁴ rete potens, scrutator operti 280
Nereos, æquoream ¹⁶⁵ solitus converrere Tethyn,
Inter captivas fluitavit prædo catervas.

Talia

vidisset, ejus ille herbæ vires observaverat, notaveratque diligenter. Vide Pausaniam in Bœoticis, Servium in Virgilium, Athenæum lib. 7 Deipnosophist. & Erasmus in proverbiiis. *Vinetus.*

162. *Exititalia Circes*] Quod in recentioribus codicibus scriptum est *Dircas* pro *Circas*, non est ut diligentius rimati probemus. *Exititalia* nos quidem hæc, & *Circas* gramina intelligimus, quod his ipsis sæpe veneficia mulier horrenda pararit, multosque ex hominum facie in ferarum ora induerit. Et tum maxime, cum fugitivæ *Glaucum*que male urentis *Scylla* inguina monstris inquinavit. *Gramen* enim fuisse id, & in *Anthedone* conceptum, Naso indicat VII *Metamorph.*

Carpsit & *Euboica vivax Anthedone*
gramen,
Nondum vulgatum mutato corpore
Glauci.

Et in XIV, cum accingentem se Circeen inducit, ut gurgitem inficeret, quo se ab æstu referre *Scylla* consueverat:

Protinus horrendis infamia gramina
succis
Conterit, & tritit Hecateia carmina
misceat.

Tametsi, in pervulgatis codicibus (minus proprie attentatum vel expressum) *pabula*, non, *gramina* legitur. Librarium errore. Qui innumera in opere divino & corruerunt hætenus, & ausu temerario addiderunt. Nos, vetustiorum fide exemplarium corrigimus, *gramina*. *Circeas* vocat & Claudianus *herbas*, quibus pristinx revocatus vitæ *Hippolytus* fuerit:

Et juvenem, spreta laniatum fraude
noverca

Non sine Circeis Latonia reddidit herbis. Mariang. Accursius.

163. *Carptas moribunda*] An legendum sit non *carptas*, sed *tactas* addubito. Ipse enim Ovid. ait:

Gramine contacto caput mea præda moveri.

Nam *carptas*, quod novissime excusum est, omnino displicet. Quando *herbarum* gustus non tam morientibus, sed ne vivis quidem piscibus esse possit; par ferme quod sequitur: ideoque in medium utrumque relinquendum. In illo enim *subiit novus accola pontum*, suspicari quis possit, scriptum potius *Incola*, quam *Accola*, significantius, atque ex Ovidio, qui ait:

— *Alti novus incola ponti.*
 Nisi mutare, quam mutuare maluisse eum, arbitrandum sit. Quo videlicet manifesta minus, cautiorque foret imitatio. Mariang. Accursius.

164. *Rete potens*] *Rete* ablative est, de quo Priscianus libro septimo. *Vinetus.*

165. *Solitus converrere Tethyn*] Ita scribendum *Tethyn*, ratione syllabæ, quæ in *Tethide* corripitur, in *Tethye* producitur. Sic & *converrere* magis placet, ut universos maris pisces trahere solitum, hæc hyperbole significet. Supra quoque:

Nedosis decepta plagis examina verrit.
 Quanquam *converrere* defendi possit, pro fallere ac decipere, ex Marcello. Mariang. Accursius.

165. *Converrere Tethyn*] Inde *Everriculum* dictum. Inde *Aversio* Iureconsultis, *Per Aversionem* emere. *Freherus.* Apulejus in *Apologia*: *ne factus*

B b 5 ber

Talia despectant longo per cœrula tractu
Pendentes faxis instanti culmine villæ.

¹⁶⁶ Quas medius dirimit sinuosis flexibus errans 285
Amnis : & alternas comunt ¹⁶⁷ prætorial ripas.

¹⁶⁸ Quis modo Sestiacum pelagus , ¹⁶⁹ Nephelœidos
Helles

Æquor ; Abydeni freta ¹⁷⁰ quis miretur ephebi ?

Quis ¹⁷¹ Chalcedonio constratum ab littore pontum ,

¹⁷² Regis opus Magni, mediis euripus ubi undis 290
Europæque Asiæque ¹⁷³ vetat concurrere terras ?

Non

ber mihi piscem everteret. Corn. Severus in Ætna :

Scrutamur rimas, evertimus omne profundum.

166. *Quas medius dirimit*] Ita Ovidius de Istro. Et videtur imitatus illud Petronii, pag. 94 :

Hæc inter ludebat aquis errantibus amnis

Spumens, & querulo vexabat rore lapillos. Freherus.

167. *Prætorial*] Magna & sumptuosa ædificia. Vinetus.

167. *Alternas comunt prætorial ripas*] *Alternas*, imitatur Statii illud 1 Sylvarum de Aniene :

— alternas servant prætorial ripas.

Comunt prætorial ripas. ita quidem frequentia & vicina, ut una ab altera, perpetuo fere ordine, aut saltem inde surgens fumus, conspici queat. Hæ villæ & prætorial sequentibus temporibus, & gliscentibus inter Francos & Romanos bellis, in arces, speculas, munimenta evasere. Freherus.

167. *Et alternas*] Statius in Tiburtino Manlii :

— Nec te mitissimus amnis

Dividit, alternas servant prætorial ripas.

168. *Quis modo Sestiacum*] Statius in Tiburtino Manlii :

Sestiacos nunc fama sinus, pelagusque natatum

lallet, & audaci junctos delphinas Ephæbo.

Hic æterna quies : nullis hic jura precellu :

Nusquam fervor aquæ : datur hic transmittere visus,

Et voces, & pane manus.

169. *Nephelœidos Helles Æquor*] Id est, Hellespontum : quod mare Sæton & Abydon interfuit, nomen habens ab ea Helle, quæ in illud decidit, ut docebit Hyginus. *Nephelœ* autem dicitur à matre, cui *Nephelœ* nomen. Vinetus.

170. *Quis miratur ephæb.*] Rectius, *miretur.* Mariang. Accursius.

170. *Abydeni ephæbi*] Leandri. Vinetus.

171. *Chalcedonia*] Est Chalcedon oppidum Bithyniæ in ipsi Bosphori Thracii faucibus, qui Europam ab Asia disternit quinque stadiis, auctore Pomponio Mela libro primo. Vinet.

172. *Regis opus magnum*] Non placet : legendum enim, *Magni.* Quis nescit Persarum Regem vocatum *Ἰνδὸν βασιλέα.* Scaliger.

172. *Regis opus Magni*] Persarum Regis, qui *ΜΑΓΝΥΣ* vocari solitus. Freherus.

172. *Regis opus*] Ex Horatio, de Arte Poët. vs. 65 : *— sive receptus Terra Neptunus classes aquilonibus ardet,*

Regis opus.

173. *Vetat concurrere*] Hic aliquando

Non hic dira freti rabies, non sæva furentum
Prælia Caurorum. licet hîc ¹⁷⁴ commercia linguæ
Iungere, & alterno sermonem texere pulsu.

Blanda ¹⁷⁵ salutiferas permiscunt littora voces, 295

¹⁷⁶ Et voces, & penè manus. resonantia utrinque
Verba refert, mediis ¹⁷⁷ concurrunt fluctibus Echo.

Qui potis, innumeros cultusque habitusque retexens,
Pandere ¹⁷⁸ tectonicas per singula prædia formas!

Non

do fuit connexa Europæ Asia. Sic enim Plinius libro secundo: *Perrumpit mare Leucada, Antirrhium, Hellespontum, Bosporos duos. Vinetus.*

174. *Commercium linguæ*] *Commercium.* Claudian. pag. 37. Rittershusius in Ligu-
rin. pag. 92. Lucan. pag. 258. *Latia commercia linguæ, Plinius.* Ita O-
vidius de Tristibus p. 307, 312. *Commercium linguæ.* Cum Aufonius hæc scri-
bebat, *Romana.* Vtræque enim ripa
Latiali ditione tenebatur. Postea cum
Francorum legibus linguam etiam
mutavit. D. Hieronymus auctor est,
Galatas, ad quos scripsit D. Paulus,
eadem locutus suo tempore lingua,
qua Treveri Gallorum populi uteban-
tur. Vide Gorop. Saxon. 627. in Gall.
pag. 5. Sidonius ad Ervagaftorem
Epistola xvi r, lib. iv : *Quirinalis im-
pletus fonte facundia, potor Mosella, Ti-
berim rullas: sic Barbarorum* (ita Bar-
bariem in Treveris ad Mosellam po-
nit etiam Gregorius Turonensis pag.
123) *familiaris, quod tamen ne cius
Barbarismorum.* Quocirca sermonis pom-
pa Romani, si qua adhuc uspiam est, Bel-
gicis olim sive Rhenanis abolita terris, in
te refedit: quo vel incolumi, vel peroran-
te, & si apud ipsum limitem Latina jura
crediderunt, verba non titubant. De hac
linguæ mutatione scripsi alibi fusius.
Freherus.

175. *Salutiferae voces*] Non ita in
ripa Rheni. E ripis enim suis Ger-
mani & Latini altercati & contume-
liis certare solebant. Tacitus de Ar-
minio. Martialis, *Barbara contume-
liis rota bubis lci.* Freher.

176. *Et voces & pene manus*] Ex Sta-
tii Tibure, lib. i. silvarum. *Vinetus.*

177. *Concurrunt fluctibus Echo*] Ea-
dem magis subservitura symphoniz.
Quam voluptatem quassivisse in flu-
mine Reges, narrat qui tum in eorum
comitatu erat, Fortunatus:

*Ne tamen ulla mihi dulcedo desset eunti,
Pascebar Musis aure bibente melos.
Vocibus excussis pulsabant organa montes,
Reddebantque suos pendula saxa tonos.
Laxabas placidos mox arca tela susurros.
Respondet carnis rursus ab alpe frutex.
Nunc tremulo fremitu, modo pleno Musi-
ca cantu:*

*Talis rupe sonat, qualis ab arc meat.
Carmina divisæ jungunt dulcedine ripas,
Collibus & fluviis vox erat una tropi.
Quo rectet populum, hoc exquirat gratia
Regum;*

Invenit & semper, quod sua cura jubet.
Freherus.

177. *Concurrunt fluctibus Echo*] Ma-
lim: --- *Resonantia utrinque
Verba refert mediis concurrentibus fluctibus
Echo.*

178. *Tectonicas formas*] Vitur ver-
bo architectonum. Sic sæpe Vitru-
vius architectonica opera vocat for-
mas ædificiorum. Et in ordine clararum
urbium Aufonius ipse:

--- *magnis operum velut amula formis.*
Scaliger.

178. *Tectonicas formas*] Ædificio-
rum. Vitruvius, *Architectonica opera.*
Forma Aquaductuum L. Columel-
la. Cassiodorus sæpe, 218. Anastas.
pag. 165. Privilegium Ottonis apud
Nihem.

Non hoc spernat opus ¹⁷⁹ Gortynius aliger, ¹⁸⁰ ædis 300
 Conditor Euboicæ, casus quem fingere in auro
 Conantem Icarios, ¹⁸¹ patrii pepulere dolores.
 Non ¹⁸² Philo Cecropius: non ¹⁸³ qui laudatus ab hoste
 Clara Syracosii traxit certamina belli.
 Forsan & insignes hominumque operumque labo-
 res 305
 Hic habuit decimo celebrata ¹⁸⁴ volumine Marci
¹⁸⁵ Heb-

Nihem. Iuret. pag. 316. Ita Auf. in Mediolano:

Omnia quam magnus operum velut a-mula formis.

Spartianus. Vbi Casaubon. pag. 269. Freherus.

179. Gortynius aliger] Dædalus Cretensis, qui volasse fingitur. Gortys enim, vel Gortyn, est Cretæ oppidum. Vinetus.

179. Gortynius aliger] Dædalus. De hoc & aliis architecturæ laude claris, hic quidem recensitis, vide Vitruvii Proœmium lib. VII. Freherus.

180. *Ædis Conditor Euboicæ*] Id est, templi Apolliniis Cumanî conditor Dædalus. Servius in sextum Æneidos. Vinet.

181. Patrii pepulere dolores] Virgil. lib. VI Æneid.

--- Tu quoque magnam
 Partem opere in tanto (sineret dolor)
 Icare haberes.

Eis conatus erat casus effingere in auro:
Eis patria cecidere manus.

182. Philo Cecropius] Atheniensis Philo. Hic Architectus insignis, laudatur armamentario, quod Athenis fecit capax mille navium. Memorat Cicero libro primo de oratore, & Plinius in historia Naturali, & Vitruvius libro septimo. Vinetus.

183. Non qui laudatus ab hoste] Grande & Archimedi Geometrica ac machinali scientia testimonium Marci Marcelli contigit interdicto, quum Syracusa caperentur, ne violaretur unus, nisi sefellisset imperium militaris imprudentia.

Plinius libro septimo. Vide Titum Livium, & caput tricesimum quintum historiarum Tzetze. Vinetus.

183. *Qui laudatus ab hoste*] Archimedes. Freherus.

184. *Volumine Marci*] *Margem*, qui putant in *Marcum* mutandum esse, minus prudenter facere puto. Nam solo prænominem non potuit designare unum Varronem. Quot enim alii Marci præter Varronem intelligi possent? Denique quæ hæc confidentia est, mutare quod non intelligas? An *Maegys* Græcum purum putum tibi non videtur? sed nimirum hæc eos impulit causa, ut Varronem intelligi putarent: quia Ausonius dicat *Margem celebrasse Hebdomada*: Varronem vero certum erat libros de *Hebdomadibus* scripsisse. Sed toto cælo errare puto. Nam Ausonius vult dicere, decimo libro operis sui celebrasse hebdomadem operum mirabilium: hoc est, ut vulgo loquebantur, septem miracula mundi. Ut & Vitruvius: qui decimo operis sui volumine instrumentorum, & machinarum rationes docet. Scaliger.

184. *Margei*] Vitruvio, & aliis veteribus, quorum scripta prostant, ignoti. Freherus.

184. *Margei*] Lege: Marci, pro quo codices scripti vitiose *Margi* vel *Marges* præferunt, ex quo nescio quem *Maegys* sibi hæriolatus est Scaliger. Quot enim, inquit, alii Marci præter Varronem? sane. Sed cele-

“¹⁵⁵ Hebdomas. “¹⁵⁶ hic clari viguere “¹⁵⁷ Menecratis artes,
 “¹⁵⁸ Atque Ephesi spectata manus : vel in arce Minervæ
 “¹⁵⁹ Iſtinus ; magico cui noctua perlita fuco

Allicit

celeberrimi *Hebdomadam* libri à Var-
 ronē scripti faciunt ut de alio *Marco*
 non possit intelligi. *Salmasius*.

184. *Marci*] *Varronis Hebdomadas*
 hic designari contra *Scaligerum* tue-
 tur *Reineſius* lib. 2 *Var. lect. c. 2.*

185. *Hebdomas*] Septem mundi
 miracula. Ita *Scaliger*.

186. *Hic clari*] Ita distinguo. In-
 telligit enim *Menecratem Ephesium*,
 cujus meminit Varro libris de re
 Rustica. Is multa & præclara volumi-
 na de historia animalium, item de
 aliis reliquerat. *Scaliger*.

186. *Hic clari viguere*] *Stattius* in
Tiburtino :

*Vidi artes, veterumque manus, variif-
 que metalla*

Viva modis. —

187. *Menecratis artes*] Habuisse
 Mosellam & Belgium suos quondam
 artifices eximios, nihilo pene Græ-
 cis inferiores (ne nimis hyperbolice
Ausonius hic luxuriari putetur) vel
 unum illud antiquitatis nobile mo-
 numentum ; quo nec cis Alpes præ-
 stantius aliud eruditi spectatores,
Ortelius & *Vivianus* (in *Itinerar.*
Belg. pag. 53) existimarunt, quod-
 que ipsis Italis ostentari possit ; indi-
 cio est, in pago *Egel* ad sinistram ri-
 pam uno supra Augustam lapide, è
 regione *Reinich* castris. Politissimis
 saxis moles turrita surgit, quæ in co-
 num sublime procedens (ut verbis ut-
 tar *Sulpit. Severi p. 316*) editoque
 loco posita, longe conspicua ; satis-
 que adhuc per tot temporum vices il-
 laesa (nisi quatenus cæli injuria, ad
 Occidentem potissimum arrosus
 summitates scalpturæ amisit) copia
 & varietate arguenti, & artificii
 admiratione, intelligentem specta-
 torem aliquandiu detinere potest :
 me quidem ad bihorium derinuit.

Post *Appianum* (pag. 485) *Ortelius*
 copiose descripsit, pinxit etiam : ita
 tamen, ut multis in locis oculi ma-
 nusque hallucinati videantur. *Itine-
 rar. Belg. pag. 53.* Mercator. Id vero
 tam ambitiosum & sumtuosum
Mausolæum cum à privatis homi-
 nibus, *Securis* & *Secundinis* ; cætera
 obscuris, & (ut dextri lateris figuræ
 arguant) mercatoribus, statutum
 fuerit (nam qui ad *Constantium* &
Helenam referunt, largiter ineptiunt)
 quid à proceribus, magistrati-
 bus, veteranis, nobilibus fieri po-
 tuerit, non difficile est existimare.
*Lips. III Admirand. cap. XIV. Fre-
 herus.*

188. *Atque Ephesi spect. manus*] Id
 est *Menecratis Ephesini*, cujus *Var-
 ro* de re Rustica meminit. *Freherus*.

188. *Ephesi spectata manus*] Est
Chresiphron, quem ideo non appel-
 lavit suo nomine, sicut cæteros ibi-
 dem memoratos, quia versus id no-
 men respuerit. *Straboni Chersiphron*
 appellatur. *Salmasius*.

189. *Iſtinus*] De noctua *Iſtini τῆς
 μυχωνοποιῆς*, quod hic adfertur, ni-
 hil quod equidem meminerim, ex-
 stare in veterum monumentis puto,
 & videtur simile opus fuisse, ac co-
 lombam *Archytæ Tarentini*. *Scaliger*.

189. *Iſtinus*] Sic legendum puto.
Vitruvius lib. VII : *De ade Minervæ
 Dorica, quæ est Athenis in arce, Iſti-
 nus & Carpius edidit volumen.* Me-
 minit & paulo post de *Iſtino*, quod
Eleusiniæ Cereris & *Proserpinæ* cel-
 lam immani magnitudine, Dorico
 more, sine exterioribus columnis,
 ad laxamentum usus sacrificiorum
 pertexerit. Est & ejus mentio apud
Plutarch. in Pericle. & apud *Strabon.*
 lib. IX. *Mariang. Accursius.*

190. Di-

Allicit omne genus volucres, perimitque tuendo. 316

Conditor hic forsan fuerit Ptolemaïdos aulæ

¹⁹⁰ Dinocharēs : ¹⁹¹ quadro cui in fastigia cono

¹⁹² Sur-

190. *Dinocharēs*] Quod de *Dinocharē*, seu, ut alii malunt, *Dinocrate* scribit, non consentit cum Plinio. Aufonius enim dicit :

Arfinoen mediis suspendit in aëre templi. Plinius autem negat *suspendisse*, sed interventu mortis Ptolemæi opus inchoatum reliquisse. *Scaliger.*

190. *Conditor hic forsan fuerit Ptolemaïdos aula*

Dinocharēs —] Apud Plinium, *Vitruvium*, & *Solinum*, *Dinocrates* legitur. Quo certe modo an sit & in Aufonio scribendum, æquo animo ampliaverim. Nam & *Strabo* *Χειρσφιφώνης*, licet habeant nonnulli codices *Χειρσφιφώνης*. *Leo Bapt. Polycrates.* Ni sit (quod equidem suspicor) in codicibus emendatissimi ætatis nostræ scriptoris vitium. Ut videri possit & hic quoque tradentium varietas. Alioqui cum *Ephesiæ* templi architectus Plinio non semel *Ctesiphon* vocetur, *Straboni* tamen *Ctesiphon*, *Vitruvius* item *Ctesiphon*ta vocat eum, libro septimo : *Primum*, inquit, *ades Ephesiæ Diana Ionico genere ab Ctesiphonte Gnosio, & filio ejus Metagene est instituta.* Idem : *de ade Ionica Ephesi, qua est Diana, Ctesiphon & Metagenes edidit volumen.* *Aufonius periphrastix* exprimere magis voluit, inquitens :

Atque Ephesi spectata manus, vel in arce Minerva.

*Ctesiphon*ta hunc (ut videtur) & *Pythium* intelligens. Qui *Prienæ* ædem *Minervæ* nobiliter architectatus traditur. Nisi sit potius illud hemistichium, *vel in arce Minerva*, cum sequentibus jungendum, quæ de *Istino* dicuntur. Quod est vero similis. *Mariang. Accursus.*

190. *Dinocharēs*] *Dinocratem* ab aliis scribi, qui Plinio teste, interven-

tu mortis Ptolemæi, reliquerit opus inchoatum, nec (quod *Aufonius* hic refert) *suspendit*, item *Scaliger* observat. *Freherus.*

190. *Dinocharēs*] Is est scil. quem *Alexandriam* metatum esse auctores scribunt. Hic alii dicitur *Dinocrates*, sed *Plinius* tribus locis *Dinocharē* nominavit, ut quidem apud eum scribunt veteres libri. Atqui hic idem est *Dinocharēs*, sive *Dinocrates*, qui templum *Dianæ Ephesiæ* ultimo architectatus est, quod concremarat *Herostatus*. Versus autem subsequentes explicat *Plinius* lib. 34, cap. 14, his verbis de *Magnete* : *Eodem lapide Dinocharēs Architectus Alexandria Arfinoes templum concamerare inchoaverat, ut in eo simulacrum ejus è ferro pendere in aëre videretur. Intercessit mors & ipsius, & Ptolemæi, qui id forori suæ jussisset fieri.* Editi legunt *Dinocrates*. Sed in scriptis habetur *Timochares*, forte pro *Dinocharēs*. Cæterum pro perfecto accipit *Aufonius*, quod inchoatum duntaxat fuit. Mirari vero non satis possum, qui fieri potuerit, ut idem *Dinocharēs*, qui *Alexandriæ* metationi præfuit, templum illud *Arfinoes* inchoaverit, *magnete* concamerandum. *Ptolemæus* enim ille *Philadelphus* fuit, qui obiit *Olympiade* centesima & duodecima. Sic ab *Alexandriæ* conditu ad id tempus, quo ædificari coëptum est *Arfinoes* templum jussu *Philadelphii*, anni sunt circiter octoginta octo. Atqui idem *Dinocrates*, aliquot annis antequam *Alexandriam* metaretur, templi *Dianæ Ephesiæ* ædificationi præfuerat. Non potest igitur idem esse architectus, qui *Alexandriam* metatus est, & templum *Arfinoes* sub exitum vitæ *Philadelphii* regis inchoavit. Vicinitas fortasse nominum in causa fuit, ut

” Surgit, & ipsa suas consumit Pyramis umbras ,

” Ius-

ut confunderentur. Architectus Alexandriæ vocabatur *Dinocrates*, ut Strabo, Valerius, Vitruvius, alii appellant. Ille alter *Dinocrates* fuit, qui Ptolemæi Philadelphi temporibus fuit. Ex hac nominum similitudine Plinius, vel ille, unde sumpsit, & hi qui eum sequuti sunt, alterum pro altero posuerunt, & *Dinocratem* etiam vocarunt, qui Alexandriam metatus est, quum *Dinocrates* diceretur. *Salmastius*.

191. *Quadro cui in fastigia cono*] Hæc sine synaloepha si pronuncies, potest metrum consistere: sed locum sensit esse depravatum, & monuit Mariangelus. Quod autem ad *Coni* significationem attinet, Columella libro sexto, *Cupressinos Conos* vocat nuces Cupressi: & vetus Virgilii commentator in hunc versum tertii *Æneidos*:

Ætria quercus, aut conifera Cyparissi,
scribit *Conum* esse fructum Cupressi, ac ipsam arborem esse *Καρσισιῶν*, id est *Cono* similem figura. Dioscorides vero libro primo, nucem pini & piceæ appellat *Conum*. Hanc arbitror primam esse & propriam significationem *Coni*: unde aliarum rerum per similitudinem manarunt. Dicitur enim galeæ quoque *Conus*, ut tertio *Æneidos*:

Et conum insignis galea; cristasque comantes: quem scribit Servius curvaturam esse, quæ in galea prominet: super quam cristæ sunt. Est & formæ genus apud Geometras *Conus*, quam sic definiunt: *Conus orthogoni trianguli circumscriptus, & ad idem reditus, immobili manente uno ex lateribus, qua apud rectum sunt angulum.* Conos denique recte appellaveris seu Conellos, quibus novenis in formam quadratam erectis ludimus, globo immisso deicientes, quas nos vulgo *Quillas*. Hoc quum proprie *Conos* sit, *Conum* in pyramide nullo modo in-

venias, nisi improprie, per similitudinem quandam figuræ, à basi in cacumen sensim gracilescens. *Vinetus*.

191. *Quadro cui in fastigia cono*] Cui pro cui scribendum est, ut versus ruina hoc tanquam tibicine, hacque destina fulciatur. *Turneb.* ego *cui* præferam. Antiquos enim *quiu*, *quuius*, & *quouis*, *quui* & *quoji* declinasse certum est, quæ deinde in *quoi* & *cui* contracta sunt. At *Salmastius* *cubi* citat in *Exercitat*. *Plinianis* ad *Solinum*. Sed *cui* probum, sic ut sit *spondus*. Ita enim & alii ejus ævi poetæ. *Paulinus* ad *Cytherium*,

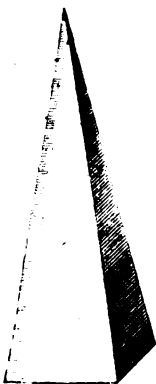
Munitor Appius cui nomen dedit.
Prudentius autem *Cuique* *daçtylum* facit aliquot locis. vide, si lubet, *Erditiss*. *Heinsius* in suis ad istum poetam notis.

192. *Surgit & ipsa suas, &c.*] *Carmen* hoc perperam huc rejectum arbitramur, quando & unde pendeat non habet, & quæ hic de *Dinocrate* architecto, & ferreo *Arfinoës* simulacro dicuntur, confundit & intercipit. *Proprias* vero *umbras* an *consumas* *Pyramis*, ambiguum est. & quo modo consumat, non omnibus intellegendum. *Hieronymus* certe, *Laërtio* referente, & *Plinius* lib. xxxvi, memoriz prodiderunt, *Thaletem* *Milesum* *Pyramidum* altitudinem mensum, *umbram* asservando, qua hora par esse corpori solet. *Contra* *Marcellinus*, lib. xxi, *Ægypti* tractus pertransiens ita scribit: *Pyramides* ultra omnem omnino altitudinem, qua manu confici potest, erectæ, sunt turres ab imo latissimæ, in summitates acutissimæ desinentes. Quæ figura apud *Geometras* ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem (τὸ πυρρὸς ut nos dicimus) extenuatur in conum. Quatuor magnitudo, quoniam in celsitudinem nimiam scandens gracilescit paulatim, umbræ quoque mechanica ratione consumit. *Solinus* quoque rem eandem ita perstringit: *Pyramides* *turres* *sunt* *fastigata,*
ultra

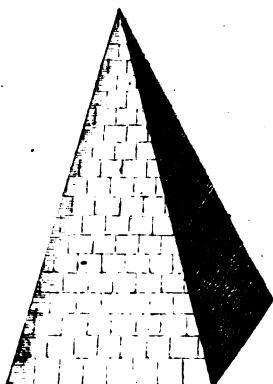
ultra excelsitatem omnem, qua fieri manu possit. Itaque mensuram umbrarum egressa, nullas habent umbras. Hinc & in Toxaride Lucianus: Audierat, inquit, *Aegyptias* Pyramides, cum sublimis forent, umbram non jacere, qua diversitas in ipsis quoque orbis terrarum miraculis permira est. Denique Cassiodorus Aufonii partibus accedit, rationemque ad latitudinem referre videtur ita scribens lib. vii Epistol. ad Praefectum urbis Romae: *Pyramides in*

Aegypto, quarum in suo statu se umbra consumens, ultra constructionis spatia nulla parte conspicitur. Mariang. Accurf.

192. Et ipsa suas consumit Pyramis umbram] Pyramidem definiunt iidem Geometrae: figuram solidam planitie comprehensam, ab una planitie ad unum punctum exsurgentem. Obelisci vero, Pyramides erant ex unico lapide factae, quum quae propriae dictae sunt Pyramides, ex multis lapidibus quadratis compactae essent.

Obeliscus.

Pyramis quadrangula.

Quam autem Aufonius *Pyramidem* hic significet umbram suam consumentem, compertum non habeo. Meminit Plinius libro tricesimo sexto obelisci octo & quadraginta cubitorum, à Ptolemæo Philadelpho in conjugis suae, ejusdemque sororis *Arfinoë* gratiam Alexandriae statuti, sed nullam umbram ejus mentionem facit. Illud ergo jamdudum quærimus, quod genus hoc Pyramidis fuerit, quod umbram suam consumeret, & umbram non haberet. Lapidem enim, ex quibus hæc Pyramides factæ adhuc visuntur, non sunt ejusmodi, ut expositi radianti soli, umbram non jacerent. Quin idem Plinius & Diogenes Laërtius auctores

sunt, Pyramides illas & umbras habuisse, & mensuram altitudinis Pyramidum deprehendere invenisse Thaletem Milesium, umbram metiendo, qua hora par esse corpori solet. At non solus tamen Aufonius Pyramidum umbras suas consumentium meminit. Sic enim de iis Lucianus in Dialogo, cui titulus: *Τόξαεις*. *Ἡ πύξ γὰρ ταυτοῦς ἐν ἡλίας ὥρας, μὴ παύειν καὶ σκιάς.* Et Solinus: *Pyramides turres sunt in Aegypto fastigate ultra excelsitatem omnem, qua fieri manu possit. Itaque mensuram umbrarum egressa, nullas habent umbras.* Ita Solinus, sed qui mihi videatur comminisci nescio quid portentosum etiam magis, quam ipsæ sunt Pyramides.

Quis

Quis enim hoc illi credat, molem faxeam terræ inhærentem, adeo exsurgere, ut umbram ob id non habeat? Ammianus itaque aliquanto peritius, & Cassiodorus. Sic enim ille scribit libro vicefimo secundo: *Pyramides ad Miracula septem provelta. Quarum diuturnas surgendi difficultates scriptor Herodotus docet, ultra omnem omnino altitudinem, quæ humanis confici potest, erecta sunt, turres (Solini videntur esse hæc) ab imo latissima, in summitates acutissimas desinentes: quæ figura apud Geometras ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem τῆς πυρρῆς, ut nos dicimus, extenuatur in conum. Quarum magnitudo quoniam in celsitudinem nimiam scandens, gracilescit paulatim, umbræ quoque mechanica ratione consumis.* Cassiodorus vero formula quinquadecima libri septimi variarum: *Pyramidus in Ægypto, inquit, quarum in suo statu se umbra consumens, ultra constructionis spatia nulla parte conspicitur. Ad hunc sane modum explicant Ammianus, & Cassiodorus, quod dubium esse potest, an intellexerit Solinus de consumente se umbra. Vinetus.*

192. *Consumis Pyramis umbræ*] Sole altissimo. (Ovid. pag. 392.) Quod & hominibus ibi evenit, Sole de medio cœli respiciente. Warnefrid. p.9. Quis enim dubitat umbras jacere, cum se properat Oceano condere, Solem? Virgil.

Majoresque cadunt aliis de montibus umbra.

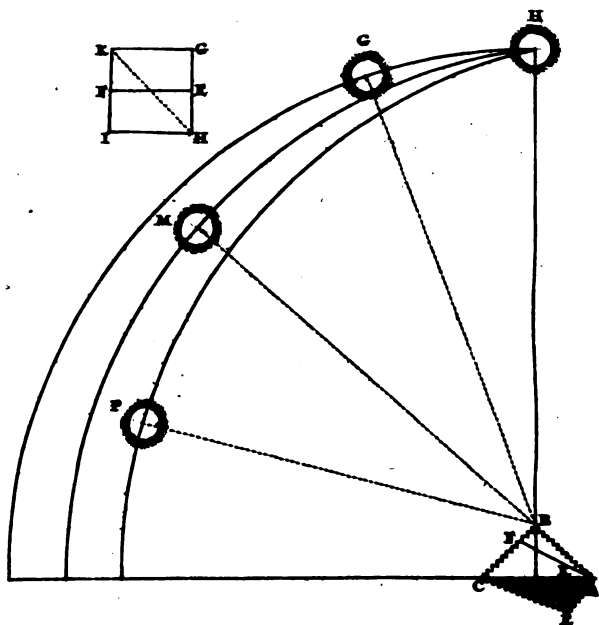
Huc Doufa in laude Vmbræ. pag. 38. *Vmbræ nusquam stectens hyeme.* Lucan. pag. 71. *Vista umbra.* Catalect. 242. Lucan. pag. 300. *Freherus.* Cum vero inter diversas opiniones rem hanc ab Interpretibus non satis explicatam deprehenderem, neque Vinetus qui eam enodare aggressus, voto meo satisfaceret, illam, ut scitu dignam & curiosis ingeniis gratam, τῆς πυρρῆς ὁμοιότητα Ioanni Blæu proposui, qui eam majori luce indigere iudicavit; sed quoniam is aliis gravioribus negotiis occupatus, moram nimiam præcepisse voluit, dilucida-

tione C. I. Longomontano Juniori commissa, à quo etiam sensus huius loci ita expositus est ut jam nihil desiderem, ejusque commentationem ac diagraphen hic apponere libet:

192. *Consumis Pyramis umbræ*] Videndum de quo genere *Pyramidum* hic loquatur Ausonius, neque enim huic negotio omnes æque aptæ sunt; cum earum nonnullæ, quæ majorem habent angulum verticis *umbræ* citius consumant, aliz verò quæ minorem tardius ut Obelisci. Vinetus *Pyramides Ægyptias* quadratam putat habuisse basin, ex quibus una præ omnibus accipienda: quæ si secundum ejus assertionem umbras consumere debeat, oportet ut sit confecta ex quatuor Triangulis, quorum latera æqualia, & singuli Anguli 60 gradus contineant. Si igitur intelligatur corpus hocce sectum in duas partes æquales, per verticem B & diametrum KH in basi quadrata pyramidis G K H I, erit figura orthographica, ad cujus situm dispositæ sunt omnes superficiei dictæ Pyramidis; Triangulum rectangulum A B C, habens angulum Rectum ad B, & duos semirectos ad A & C. erunt etiam latera GK, GH in quadrato GKHI æqualia lateribus AB & AC Trianguli A B C, item ejusdem Trianguli basis AC æqualis diagonali quadrati K H. Sole jam existente in puncto altitudinis P, dico Pyramidem projicere quidem per umbram imaginem verticis sui B in punctum E, super planum adjacens; at cum ille occupaverit in alio verticali punctum M, id est 45 gradus; apicis hujus umbra, ut in aliis corporibus, super planum projecti non potest, sed dimidium totum in tali Pyramide obscuratur, dimidium vero radiis Solaribus illustratur: quia igitur, secundum illud receptum ab omnibus Mathematicis & Opticis, Sol 45 gradum occupans umbras æquales corporum fastigiis efficit, tum vertex B necessario cadere debet in C, neque ulterius in planum ali-

C c

quod

quod procedere potest, cum BD altitudo Pyramidis, & DC dimidium Baseos æquales sint. Sole autem à puncto M ad Meridianum progrediente, & in G lucente, umbra brevior multò minus in planum aliquod projici potest : igitur ad dictum Ausonii tum maxime consumpta est, donec, Sole Meridianum relinquente, in opposita Triangula crescendo transierit, illaque occupat tum cum Sol ad 45 gradum versus Occidentem venerit, inde postea eodem magis depresso umbram verticis tandem projicit, ut prius. Igitur non mirum si Alexandriæ & in aliis Ægypti ditionibus, magna ex parte circa Solstitium æstivum in Pyramide tali umbra consumatur : nam in orient-

talioribus ejusdem Regni locis, ut Sienæ (quam hodie Turcæ *Asina* nomine Indigetant, & Strabo rectè *Indicem solstitii æstivi* vocat) Sole punctum H vel verticis occupante, tum hujus, tum omnium opacorum umbra penitus evanescit.

193. *Iussus ob incesti*] Persis & Assyriis sorores suas fas erat uxores ducere, ut refert Lucianus in sermone de Sacrificiis. Et non solus hic *Philadelphus*, Ptolemzorum Ægypti regum secundus, sororem suam *Arfinoën* in matrimonio habuit, verum etiam ejus filius Ptolemzorum tertius, suam Beronicen : cujus comam Conon Mathematicus, & Callimachus poëta, inter sidera collocarunt. *Vingetur.*

Arfinoen Pharii ¹⁹⁴ suspendit in aere templi.

315

" Spi-

193. Incesti qui quondam fœdus amoris] Lucanus lib. VIII:

--- Iacueret forores

In regum thalamis, sacratæque pignora matres.

Damnat apud gentes sceleris non sponte peracti

Oedipodionas infelix fabula tadas.

Ita enim rectius membranz, quam vulgatz edd. in queis est Thebas. tadas enim pro nuptiis poni quis nescit? infelix fabula est Tragoedia.

194. Suspendit in aere] Aufonius opus perficit, quod inchoatum fuisse relictum scribit Plinius libro tricesimo quarto, quum de lapide Magne re differit. Eodem, inquit, lapide Dinocrates architectus, Alexandria Arfinoes templum concamerare inchoaverat, ut in eo simulacrum ejus è ferro pendere in aere videretur. Intercesit mors & ipsius & Ptolemai, qui id forori suæ jusserat fieri. Hæc ille. Habuit vero eadem Alexandria, Serapidis numinis Ægyptiaci templum: in quo medio, Solis signum eodem artificio sustinebatur, uti refert Rufinus libro undecimo Ecclesiasticæ historiz. De quo vult Ludovicus Vives Augustinum dixisse hæc potius, quam de simulacro Arfinoes: Quamobrem si tot, & tanta, tamque mirifica, qua περὶ αὐτῆς appellant, dei creatura utentibus, humanis artibus fiunt, ut ea qui nesciunt, opinentur esse divina, unde factum est, ut in quodam templo, lapidibus Magnetibus in solo & in camera, proportionem magnitudinis, positum, simulacrum ferreum, aëris illius medio, inter utrumque lapidem, ignorantibus, quid sursum esset ac deorsum, quasi numini potestate penderet, & reliqua, libro viceesimo primo, De civitate Dei. Vinetus.

194. Suspendit in aere templi] Per περὶ αὐτῆς. Ita Cupido in templo Dianæ, Cassiodor. p. 45. Claudian. in Magne re, pag. 335. Credemusne vero tale quoddam portentose artis opus apud Treveros fuisse? Annales

quidem illorum & fama constans jactant, qui rem ita asseverant, ut nihil ad faciendam fidem ultra requiri videatur. Sic enim, postquam de templo Idolorum fecit mentionem, quisquis annalium eorum auctor fuit: Hujus in vestibulo, inquit, ex lapide quadro insigni æreus exsurgens, habet ferream Mercurii imaginem (dictum mirabile) in aere pendentem: scorsum autem Iovem marmoreum, scutellam auream manibus tenentem, qui tus immisum redolebat in naribus circumstantium, tanquam si igni immitteretur, nec tamen urebatur. Quod ne forte nostrum dictum verbis, tanquam à nobis confictum, credere quis detrectet; non nos, sed potius audiat Galbam Viatorem Licinio Sophista hoc ipsum inter cetera rerum stupendarum, quæ viderat & audierat, his verbis contestantem. Sic enim ait: Audi præterea quod mireris. TREVERIS est civitas Galliz nobilis, ubi Sencio quidam, cujus hospitio usus sum per duodecim dies, in suburbio civitatis, ferream effigiem Mercurii volantis, magni ponderis, ostendit in aere pendentem. Erat autem magnæ, ut hospes idem mihi ostendit, supra in fornice, itemque in pavimento, quorum naturalis vis è regione sibi ferrum adscivit, sicque ferrum ingens, quasi dubitans, in aere remansit. Vidi etiam in eadem urbe ingentem è pretioso marmore Iovem, scutellam auream duorum pedum latitudinis tenentem, ubi hoc inerat scriptum: IOVI VIN-
DICI TREVERORVM. EX. CEN-
SV. QVINQVE. CIVITATVM
RHENI. PER. TRIA. DECEN-
NIA. DENEGATO. SED. FVL-
MINE. ET. COELESTI. TER-
RORE. EXTORTO. FACTVM
ARTE. MËCHANICA. Nam tus quasi prunis impositum redolet, si immiseris, nec tamen deficit: quod ita probavi esse. Hæc ille. Adde Bruchium fol. 124. b. Fræherm.

C c 2

194. Suf-

195. Spirat enim tecti testudine vera Magnetis,

Affi-

194. *Suspendit in aëre templi*] Similis quædam fabella circumfertur de loculo Mahometis, quem Meccæ in aëre pendere nullis fultum subministris vulgus putat. Sed an de hac *Arfinoë*, an vero de alia loquatur statua Cedrenus, haud liquido dixerim. Ille namque *Alexandria* in templo Serapidis suspensum simulacrum haud ita magnum refert, cuius capiti *ferrum* infixerat, & e regione supra in tecti laquearibus *magnetem*: itaque factum, ut statua in aëre videretur suspensa, neque terram tangens, neque tectum. Eadem ratione ferreus Cupido in Dianæ templo sine aliqua alligatione pendeat, narrante Cassiodoro lib. i Var. Epist. 45. nec non Victoria ferrea inter columnas in Magnesiæ ad Sipyllum pendens sine aliquo vinculo, de qua L. Ampelius in libello Memor. cap. viii.

195. *Spiras enim tecti testudine Corus Achates*] Vereor ne *Corum* pro *Zephyro* dixerit, propter vicinitatem. Nam *Corus* inter *Zephyrum* & *Septentrionem* spirat. *Arfinoë* vero, quia in templo *Veneris* *Zephyritidos* sepulta fuit, propterea *Zephyritis* dicta. Vnde & *Chloris* vocatur à *Callimacho*. Nam *Chloris* amasia *Zephyri*. Suspicio igitur *Dionocratem*, cum templum ex *Magnetis* lapide concamerasset, ventum *Zephyrum* in tholo ex eodem lapide fecisse, à quo *zncum* *Arfinoës* simulacrum raperetur. Ut ita fingatur rapta à *Zephyro* *Arfinoë*, quomodo à *Borea* *Orichya*. *Achates* autem videtur quidam fuisse, quem in delitiis habuerit *Arfinoë*. Et ut *Arfinoë* *Venus* & *Chloris* cognominata: ita *Achates* *Corus* vel *Zephyrus*. Quod verum sit de vento *Coro*, fidem fecerit unum verbum *Spiras*, quo utitur *Ausonius*. Item cum dicit *Afflatam*. Ait enim:

Afflatamque rapit ferrato crine puellam.

Ita enim reponendum ex prisca scriptura. *Scaliger*.

195. *Corus Achates, Afflatamque*] Ita hic *Afflatam* in libris duobus antiquis reperisse se scriptum, monuit *Pulmannus*, quum nostri novi *Afflatam*, & *Afflatam* haberent. In duobus autem prioribus verbis si nihil est vitii, *achatem* *Ausonius* pro *magnete* posuit, speciem videlicet pro specie. *Achates* enim quod in modum *magnetis* ad se ferrum attrahat, nūquam legi. Et *Plinius* *Magnetem* appellat, non *achatem*, quo lapide templum illud concamerarunt. Ceterum quis hac in re *coro* locus fuerit, nescio. Venti namque non meminit *Plinius* in hac historia, sed solus *Ausonius*: nisi forte de illo aliquid conijcere possimus ex coma *Berenices* *Catulli*. Ibi enim ejusdem *Arfinoës* fit mentio, eaque *Chloris* cognominatur:

Obrulit Arfinoës Chloridos ales equus. *Chloris* autem & *Flora*, eadem nympha apud *Ovid*. § *Fastor*.

Χλωρίς *eram*, qua *Flora* vocor. corrupta Latino

Nomine est nostri littera *Græca* *sono*, quam amavit *Zephyrus*, rapuit, compressit, pro conjuge habuit. Est autem *Zephyrus*, unde *Zephyritis* in eodem Carmine *Catulli* ipsa *Arfinoë*, auctore etiam *Stephano*, ventus ab occasu spirans æquinoctiali: *Corus* vero, quem & *caurum*, & *chorum*, & *chaurum* in *Virgilianis* exemplaribus scriptum reperit *Pierius*, ab occasu solstitiali. Potest ergo architectus in eo templo ventum finxisse spirantem, afflantemque illud *Arfinoës* simulacrum, & statu suo, quasi *Cæciam* alium ventum nubes, id ad se attrahentem. Qui ventus, quia ex lapide esset factus *achate*, hoc est *magnete*. *Corus* *achates* sit *Ausonio* dictus. Verum

Affictamque trahit ferrato crine puellam.
 Hos ergo aut horum similes est credere dignum
 Belgarum in terris scenas posuisse domorum ,
 Molitos celsas fluvii decoramina villas. 320
 Hæc est nativi sublimis in aggere saxi.
 Hæc procurentis fundata crepidine ripæ.
 Hæc refugit, captumque ¹⁹⁶ sinu sibi vendicat amnem.
 Illa tenens collem, qui plurimus imminet amni ,
 Vsurpat faciles per culta, per aspera, visus : 325
 Utque suis fruitur dives speculatio terris.
¹⁹⁷ Quinetiam riguis humili pede condita pratis
 Compensat celsi bona naturalia montis ,
 Sublimique minans irrumpit in æthera tecto ,
¹⁹⁸ Ostentans altam, Pharos ut Memphitica, turrim. 330
 Huic

rum quam incertæ periculosaque sunt conjecturæ. Pulmanno potius visum est, hæc sic distinguere :

Spirat enim tecti testudine Corus , Achates.

Afflatamque trahit ferrato crine puellam. Vinetus.

195. *Corus Achates*] Verior Scaligeri lectio, quam *totus Achates. Afflatamque trahit.* Ita idem Scaliger ex prisca scriptura reponit, pro *Affictamque rapit.* Freherus.

195. *Spirat enim tecti testudine vera Magnetis, Affictamque*] Ita puto olim scriptum fuisse, cum antea *Corus Achates* legeretur. Ο Μάγνης & ο μαγνήτης, & η μαγνήτης dicunt Græci. In Epistolis Græcorum : τὴν μαγνήτιν λίθον ἐὰν τῷ σιδήρῳ φασί. Est autem duplex hoc nomine lapis : *verus* ille qui *ferrum* trahit & hoc nomine notior, quem Ἡρόκλειαν λίθον vocant, & alius quidem facie argentea. qua de re vide incomparabilem virum ad Solinum pag. 1102. & seqq. ad distinctionem igitur horum dixit Aufonius : *vera magnetis.* ut, *vera iaspides, vera smaragdi, veri sardoniches, vera Salamin.* Inque re præsentī eadem

voce usus Plinius lib. xxxiv, c. xiv: *lapis hic & in Cantabria nascitur, non ille magnes verus caute continua; sed sparsa bubbatōne (ita appellant) nescio an vitro fundendo utilis.* Corripuitque primam propter mutam cum liquida. *Affictam* malo ex Vineti libris, quam *afflatam* ex Pulmannianis. Videntur enim hoc supposuisse, tum ut responderet *respirare*, tum quod illud esset insolentius. Lucretius : *fixū pedum pono vestigia.* Diomedes citat ex Scauro : *sagitta confictus.* Vnde & I. C. Callistrato : *inficta navis.* Varro lib. iii de re Rustica : *septa afficta villa qua sunt.* Gronovius.

196. *Sinu sibi vindicat*] Lege : *vindicat.* Mariang. Accursius.

197. *Quin etiam riguis humili pede*] *Planus pes* est *area*, *humilis pes* est *locus*, *cujus area humilis est.* Turnebus.

198. *Ostentans altam turrim*] Eamque rotundam. Tales plerque & ad Rhenum & ad Mosellam in superciliiis montium apparent, firmissimi operis, utique à Romano illo ævo : quibus posterior ætas plura ædificia & propugnacula circumdedit. Eas observare licet in Mosellæ tractu in castris

Huic proprium est clausos ¹⁹⁹ consepito gurgite pisces
Apricas scopulorum inter captare novales.

Hæc summis innixa jugis labentia subter
Flumina despectu jam caligante tuetur.

Atria quid memorem viridantibus affita pratis? 335

Innumerisque super ²⁰⁰ nutantia tecta columnis?

²⁰¹ Quid quæ sulphurea substructa crepidine fumant

²⁰² Bal-

castris plurimis, & ad Rhenum, in
ripa Germanica, in castris Stein, Ru-
desheim, Ernfeld, Cub, Catzenelnbogen,
Lanslein, Helfelstein, Engers, Lintz,
Duitz, Kyserswerd. Sed & in Hun-
norum tergo, castro Stramburg: in
Hoheneck, Sayn, Sylva Ottonica, in
castro Erpach, Lindenfels, Otzberg.
Hoc genus etiam in Gallica Francia
vetustissima castella habent: quod
quia ipsius Domini refugium & re-
spectaculum esset, Donjon, quasi Do-
minicum, vocare solebant. Freherus.

199. Consepito gurgite pisces] Talis
captura Salmonum eximia est apud
Nivomagus, ad ostia Drahoz flui-
violi: & alibi. Lapsus autem hic, apud
Gregorium Turonensem. Freher.

199. Consepito gurgite] Lege cum
Vgoletto, consepito gurgite. Nota illa
pilcandi ratio, qua obstructis angu-
stiarum aditibus, inter scopulos vel
yada prominentia pisces conclusi ca-
piuntur.

200. Nutantia] Legitur & nitentia. Vinetus.

201. Quid quæ sulphurea] Ther-
marum & balnearum sudationes sic
veteres ædificabant, ut per tectoria
earum tubi essent cavi undique, per
quos ex hypocausto erraret flamma,
& omnia latera calefaceret. Turnebus.

201. Sulphurea crepidine] Sub rupe
& saxo abrupto altoque, ut Servius
exponit in sexcentesimo & quin-
quagesimo tertium decimi Ænei-
dos, ex cujus venis sulfureis aqua
exit calida. Vide Plinium de Aquis
calidis, & balneis, lib. tricesimo pri-

mo, & Vitruvium quinto. Vinetus.

201. Substructa crepidine fumant] Solebant veteres balnea & thermas in summa crepidine arcium colloca-
re, atque etiam in exterioribus par-
tibus, periculo (ut credere licet) ignis vitando. Sidonius in Burgo Leontii:

— Domus de flumine surgunt,
Pendentque sedent per propugnacula
therma.

Hic cum vexatur piceis Aquilonibus
afflatus,

Scrupens asprata latrare crepidine pu-
mex

Incipit, ac fractis saliens è caustibus al-
tum

Excutitur torrens.

Ita in veteri Epigrammate thermarum Gargilianarum Carthagine:

Rupibus excelsum ubi nunc fastigia sur-
gunt,

Aquanturque polo totis præcelsa la-
vacta.

Sedibus hic magnis exardent marmora
signis:

Ardua sublimes prævincunt culmina
therma.

Non hic flamma nocet — Freherus.

201. Quid quæ sulphurea] Proxime
ad verum editio Vgoletti, quæ sul-
mines pro sulphurea exhibuit. Lego:
fluminea. Gramineam dixerat Statius
in Tiburtino, unde Ausonius hæc
excepit:

An quæ graminea suscepta crepidine
fumant

Balnea, & impositum ripis algentibus
ignem?

Qua-

²⁰¹ Balnea, ferventi cum ²⁰³ Mulciber haustus ²⁰⁴ operto,
Volvit ²⁰⁵ anhelatas tectoria per cava flammæ,
Inclusum glomerans æstu ²⁰⁶ exspirante vaporem ? 340
Vidi ego defessos multo sudore lavacri
Fastidisse lacus, ²⁰⁷ & frigora piscinarum ,

²⁰⁸ Vt

*Quaque vaporiferis junctus fornacibus
amnis*

*Ridet anhelantes vicino flumine Nym-
phæ.*

Pro substructa illa eadem Vgoletti
editio subducta habet, Statius *sucepta*.

202. *Balnea*] Miror, quod nihil
de fontibus acidis, magno ejus re-
gionis & præcipuo commodo, Auso-
nius tetigerit: qui & apud Confluen-
tes, & Augustam ipsam Treverorum,
magno & palati & stomachi bono
bibuntur: & passim etiam in media
via. Ad primum ab urbe lapidem in
dextra ripa pagus est, vetustum *Lon-
govici* nomen referens, *Long-Wick*
hodie: ubi fontem ejusmodi degus-
tans ad ipsum Mosellæ exscensum,
& perendie iterum illum celeberrim-
um in villa *Langen-Swalbach*, intel-
ligere demum coepi locum Plinii lib.
xxxi, de Tugrurorum fonte laudatissi-
mo (sunt illi Spadani, Lipsio potore
nobiles) scribentis: *Tungri, civitas
Gallie, fontem habet insignem, plurimis
bullis stillantem, ferrugines saporis, quod
ipsam non nisi in fine potus intelligitur.
Purgat hic corpora, tertianas febres discus-
sit, calculorumque vitia. Eadem aqua
igni admota, turbida fit, ad postremum
rubescit. Quid enim sit illud? Pluri-
mis bullis stillantem.* Freherus.

203. *Mulciber*] Vulcanus, ignis,
calor. *Vinetus*.

204. *Operto*] Substantive, meatu
tecti. *Vinet*.

205. *Anhelatas tectoria per cava
flammas*] *Anhelatas flammæ*. D. Am-
brosius lib. vi Hexæm. cap. viii: *De
hyeme forsitan quereris, quia nulla tibi
hypocausta anhelantibus ignibus vaporen-
tur. Sed habes Solis colorem, qui tibi or-*

*bem terrarum temperet, & hiberno te de-
fendat à frigore.* Tectoria per cava. Su-
dationes illas sic veteres adificabant, ut
per tectoria earum tubi essent cavi undi-
que, per quos ex hypocausto erraret flam-
ma & omnia latera percalfaceret: ait ad
hunc locum Turneb. xxi Adversariorum,
cap. xxi. Sed de tota re ca-
minorum & fornacum, videsis ple-
ne tractantem Lipsium Epist. lxxv,
Centur. iiii, ad Belgas. De balneis,
Gulielmum du Choul. Freherus.

206. *Exspirante vaporem*] Statius in
Balneo Etrusci:

— *Vbi languidus ignis inerrat*

*Adibus, & tenuem volvunt hypocau-
sta vaporem.*

Excaldationes, Spartiano. *Caldaria* p.
990, a. ubi oppos. *Piscina*. Petron.
pag. 19. *Intravimus balneum, & sudo-
re calefacti, memento temporis ad frigi-
dam exivimus.* Freher.

207. *Et frigora piscinarum*] Lava-
cra frigida, Baptisteria, Sidon. ii, 2.
Cassiodor. pag. 74, in princ. ubi de
thermis. & pag. 173. De luxu in pi-
scinis, Macrobi. iiii, cap. 15. Sym-
mach. Epist. Exeuntes thermis re-
creabant se lacubus & piscinis geli-
dis, solidandæ cuti. Sidonius retra-
sticho illo eleganti super Piscinam:

*Intrate argentes post balnea torrida flu-
tus,*

*Vt solidat calidam frigore lymphæ
cutem.*

Vbi plura ad hanc rem doctissimus
Scholiastes Ioh. Savaro p. 145. Huc
pertinet & illud Statii ibidem:

*Extra autem niveo quod margine co-
rulus amnis*

*Vivit, & in fundum summo patet o-
mnis ab imo,*

C c 4

Cui

- ²⁰¹ Vt vivis fruerentur aquis ; mox amne refotos
²⁰² Plaudenti gelidum ²¹⁰ flumen pepulisse natatu.
²¹¹ Quod si Cumanis huc afforet hospēs ab oris , 345
 Crederet Euboicas ²¹² simulacra exilia Bajas
 His donasse locis : tantus cultusque nitorque
 Allicit, & nullum parit ²¹³ oblectatio luxum.
 Sed mihi qui tandem finis tua glauca fluenta
 Dicere? dignandamque mari memorare Mosellam? 350
²¹⁴ Innumeri quod te diversa per ostia late
²¹⁵ Incurrunt amnes? quanquam differre meatus

Pos-

*Cui non ire lacu, pigrosque exsolvere
 amictus*

Suadeat? Freherus.

208. *Vt vivis fruer. aquis*] Sidor-
 pinus : *aus fluviali copia solidabantur.*
 p. 41. Rusticus apud Quintilianum,
 Declam. 298: *Compara, si videbitur,*
vestris nivibus (ita lege) meos fontes:
compara inclusis intra parietes aquis per-
ennes fluviorum lapsus. Idem.

209. *Plaudenti gelidum*] Statius in
 Tiburtino: *Vitreasque natatu Plaudis*
aquas.

210. *Flumen pepulisse*] Tibullus:
Hic placidam niveo pectore pellit a-
quam. Freher.

211. *Quod si Cumanis*] Sic leg. si
 quisquam, inquit, ad Mosellam ac-
 cederet, putaret simulacra, quæ in
 Puteolanis balneis esse memoran-
 tur, reperiri & conspici in hoc fluvio.
 Papinius in balneo Etrusci:

Nec si Bajans veniat novus hospes ab
oris,

Talia despicias. Mariang. Accursius.

212. *Simulacra exilia Bajæ*] Sido-
 pinus de Balneis villæ suæ:

Æmula Bajano tolluntur culmina cono,
Parq; cothurnato vertice fulget apex.

Et in fine:

Quisquis ades, Bajæ tu facis hic animo.
Bajæ pro apice deliciarum habebant,
Iuret. pag. 195. Nullus in orbe sinus.
 Cassiodorus p. 300 apposite ad hunc
 locum: *Et tamen sunt & alibi Baja.*

Idem p. 417. Nec minus eleganter
 Symmachus pag. 360 de Bajis, &c.

Vbi corniger Lyans

Operis superna vite:

Vulcanus astuosus

Media coquit cavernis:

Tenet ima pisce multo

Thetis, & Bajæ sorores.

Calet unda, friget athra.

Simul innatat choreis,

Amathusium renidens,

Salis arbitra & vaporis,

Flos siderum Dione. Freherus.

213. *Oblectatio luxum*] Qualem
 hacin re apud veteres nimium, taxat
 Seneca Epist. lxxxvi, & seq. Freher.

214. *Innumeri*] Hyperbole, toto
 opusculo perpetua. Idem.

215. *Incurrunt amnes*] Ita nimirum
 Ovidius:

Flumina collectis multiplicantur aquis.
 Atque hi fluvii patres. Vide elegan-
 tem locum Claudiani. lll Proserp.
 pag. 199. Ea certe fluvionum gloria
 vel maxima, multos minores recipere.
 De Tiberi Tacitus refert, cum de
 eo coercendo ageretur, Reatinos
 dixisse: *Optimè rebus mortalium con-*
suluisse naturam, qua sua ora flumini-
buss, suos cursus, usque originem, ita
finis dederit. Spectandas etiam religiones
sociorum, qui sacra, & lucos, & aras,
patriis amnibus dicaverint. Quin ipsum
Tiberim nolle prorsus accolis fluviiis orba-
tum, minore gloria fluere. Calliod. 337.

De

Possent : sed celerant in te consumere nomen.

²¹⁶ Namque & Pronæ Nemesæque adjuta meatu

Sura tuas properat non degener ire sub undas , 355

²¹⁷ Sura interceptis tibi gratificata fluentis :

Nobilius permixta tuo sub nomine, quam si

Ignoranda patri confunderet ostia ponto :

²¹⁸ Te

De Pado xxx amnes capiente Plinius III, cap. XVI. Iuret. pag. 244.

De Rheno Panegyristes: *Vbi totus est, ubi jam plurimos hausit amnes, quos hic noster ingens fluvius (Mosellam dicit) & barbarus Nicer, & Mænus invenit: ubi jam immani meatu ferox, & alveus unius impatiens, in sua cornua gestis excedere.* De Danubio Aufonius :

Es qua dives aquis Scythico solvo ostia ponto,

Omnia sub vestrum flumina mitto jugum.

Et eleganter Iornandes in Geticis, cap. XII: *Hic in Alemanicis arvis exordiens, sexaginta habet à fonte suo flumina usque ad ostia in Pontum vergentia (ea enumerat Caspianus in Austria fol. 652.) per mille ducentorum passuum milia hinc inde suscipiens flumina in modum spina, qua costas ut cratem intexunt.* De utroque Claudian. de Bello Getico :
Sublimis in Arcton

Prominet Hercinia confinis Rhetia silva: Qua se Danubii jactat Rhenique parentem,

Vtraque Romuleo pratendens flumina regno,

Primo fonte breves, alto mox gurgite regnant,

Es fluvios cogunt, unda coeunte, minores

In nomen transire suum. Te Cypriica Thetys

Divisum bifido consumit Rhene meatu: Thracia quinque vadis Istrum vocat

Amphitrite:

Ambo halules remis, ambo glacialia secti

Terga rotis, ambo Borea Martique sedales.

Contraria laus Gangis, fluvii Indiz, quod ab uno fonte profectus, in centum flumina & ostia se dividit. Apulejus, pag. 220. Freherus.

216. *Namque & Pronæ --- Sura*] Minorum gentium fluviorum, qui in Mosellam conveniunt, Ru, Sellæ, Iari, Sieri non meminit; sed ejus, qui ordine statim sequitur, nempe Sura, cum sit navigiorum patiens. Nam Sura nulla controversia est ille, qui hodie dicitur ab accolis Mosellæ, Saur, & Mosella excipitur ad vicum *Bilsich*. De *Pronæ*, & *Nemesæ*, quia eos fastidit Aufonius, neque Mosellæ, sed Sura immiscuntur, non magnopere curavi investigare. Scaliger.

216. *Namque --- adducta*] Parisiensis codex *adjuta*. Vsurpat Aufon. multa fluviorum nomina genere feminino, ut sub finemhujus Eclogæ admovebimus. Vinetus.

216. *Pronæ Nemesæque*] *Pronæ*. Hodie *die Pruim*. Omnia enim ista fluviorum nomina, abrogata alias toto isto tractu Latina lingua, integra apud Germanos manserunt, non minus quam flumina illa Aquitanica, in fine Operis. Adeo nec alveos nec nomina facile fluvii mutant. *Nemesæque*. Hodie *die Nymß*. Vtræque autem fluvius Sura miscetur apud vicum *Eerel*, non longe cœnobio *Echternâch*. Freherus.

217. *Sura interceptis*] Fortunatus de Navigio suo, pag. 231:

Inter villarum fumantia culmina ripæ Pervenio, quæ se volvere Sura valet. Idem --- Br. pag. 176. Freher.

218 Te rapidus Gelbis, te marmore clarus 219 Erubrus
 Festinant famulis quam primū adlambere lymphis. 360
 Nobilibus Celbis celebratus piscibus : ille
 Præcipiti torquens 220 cerealia faxa rotatu ,
 221 Stridentisque trahens per levia marmora serras
 Audit perpetuos ripa ex utraque tumultus.
 222 Prætereo exilem Lesuram , tenuemque Draho-
 num , 365
 Nec fastiditos 223 Salmonæ usurpo fluores.

Navi-

218. *Te rapidus Gelbis*] Celbis hodie cauda nominis sui truncatus est. Dicitur enim *Kelsh*. Is non longe ab oppido Eringio fluit in Mosellam. Quare non solum in Aufonio Celbis legendum esse hinc apparet , non *Bellus*, ut inepte alii libri habent : sed etiam in sequenti versu non *Celsis*, sed *Celbis* restituendum. legendum enim :

Nobilibus Celbis celebratus piscibus : ille Præcipiti, &c. Qui versus antea nullam bonam sententiam efficiebant. *Scaliger.*

218. *Gelbis*] Hodie die *Kyl*, à quo nomen habet *Kylsburg*, prope vicum *Ering* Mosellæ infunditur. *Freherus.*

219. *Erubrus*] Is est plane, qui hodie *Rover*. & ad cognominem sui vicum Mosellæ immiscetur. *Scaliger.*

219. *Erubrus*] Hodie die *Rouver*, apud vicum cognominem Mosellæ inhabitatur. Hunc à molendinis commendat & Fortunatus :

*Ducitur irriguis sinuosa canalibus unda,
 Ex qua fert populi hic mola raptacibum.*

Rubra, in diplom. Dagoberti. *Bruchius* fol. 125, b. *Freherus.*

220. *Cerealia faxa*] *Molas*, quibus frumenta franguntur, de *Cerere* inventum. Significat autem Aufonius in eo Belgicæ Gallix & Superioris Germaniæ fluvio esse, quas *molas aquarias* *Palladius* in extremo libro primo, nos vulgo *Molendina*, sed *Mo-*

letrinas ex Nonio Budzus. *Vinetus.*

221. *Stridentisque trahens*] *Vitruvius* libro secundo : *In Campania ruber & niger tofus. In Umbria, & Piceno, & Venetia, albus. Qui etiam serra dentata uti lignum secatur.* *Plinius* libro tricesimo sexto *Naturalis historix* : *In Belgica provincia candidum lapidem serra, qua lignum, faciliusque etiam, secant, ad regularum & imbricum vicem : vel si iibeant, ad qua vocant Pavonacea tegendi genera. Vinet.*

222. *Prætereo exilem Lesuram ten. Draho.*] *Lesura* manifesto est, qui hodie dicitur, *Die Lefer*, & similiter vico nomen suum communicat ad confluentes suos & Mosellæ. *Drachonus*, quod vulgo editum est, vitiosum est. Nam melior, & verior antiqua scriptura, quæ habet *Drahonum*, sine e, non *Drachonus*. Integrum enim nomen retinet, *Die Draon*, vel *Dron*. Is paulo secundum *Nivomagam*, cujus principio meminit *Aulonius* aquas suas Mosellæ confundit. *Scaliger.*

222. *Lesuram*] hodie die *Lefer*. Et *Drachonum*, non *Drachonus* : integrum enim nomen retinet, *die Draon* vel *Dron*. *Freherus.*

223. *Salmonæ usurpo fluores*] Ne *Salmonæ* quidem nomen suum interpolavit. Integrum enim hodieque in ore vulgi versatur : cum dicatur ab ipsis accolis *Die Salm*. *Mosella* cum excipit duobus milliaribus Germaniæ infra vicum *Kjustar*. *Scalig.*

224. *Sara-*

Naviger undifona dudum me mole ²²⁴ Saravus
²²⁵ Tota veste vocat : longum qui distulit amnem,
 Fessa ²²⁶ sub Augustis ut volveret ostia muris.

Nec

224. *SARAVUM*] Superest omnium eorum fluviorum rex *Saravum*, quera ideo præter alios magnificat Aufonius. Nam & navigiorum patiens, & aliorum amnium hospitio, quos in se recipit, clarus : &, quod caput omnium esse dicit Aufonius, sub mœnia Augustæ Treverorum Mosellam convenit, non longe à *Kontherbruk*. Hodieque vocatur *die Sahr*. Etiam veteribus *Sarra* dictus. Ut patet ex inscriptione, quæ Treveros translata est ex oppido ad eum fluvium sito, quod hodie vocatur *Saipuruk*, hoc est, *Sarra pons*. ea ita habet : C. P. S. R. O. EXER. IMP. P. P. S. C. A. V. T. R. E. V. F. INGRESSUM H. CASTRA SARRÆ. FLV. PRO MIL. CV. S. T. O. D. I. A. BIENN. POTIVS EST. Ut apparet *Saipuruk* nihil aliud, quam Castra Rom. exercitus fuisse. Quare diligenter videndum, ne *Sahr* cum *Saur* confundamus. Nam ut dixi *Sahr*, est *Saravus*, vel *Sarra*. *Saur* autem est *Sura*. Quod ait *Torta veste vocat*, allusum ad picturam veterum fluviorum, qui carbaso induti finguntur, ita ut ipse carbasinus amictus nodo tortus ex humeris pendeat. Porro ipsa Mosella in Leucis oritur, supra Tullum, quod oppidum est Episcopale : primum tenuissimo filo, quanquam multorum fontium convenarum auxilio auctus defertur ad *Castellum* quod vulgo vocant, adeo angustus, ut ponticulo ex singulari trabe iunctus transiri soleat. Inde auxiliariis rivulis mox paulatim incrementa capiens, ad ipsum oppidum Tullum, deinde ad aliud oppidum, quod vulgo *pontem Amassonium* vocant, defertur, ut jam primum incipiat navigia pati, & ita ad Confluentes, notissimum oppidum, Rhenum ingreditur, exce-

ptis intra se præter eos fluvios, quorum meminit Aufonius, *Ru*, *Mosa* (alius est à *Mosa* illo magno fluvio) *Sella*, *Iaro*, *Siero*, *Bifero*, & *Kustebacho*. Scaliger.

224. *Mole Saravum*] Annotavit Pulmannus, Comitem Nuernarium, locum hunc sic emendasse, quum omnia exemplaria haberent, *mollu Aravum*. Est autem hic *Saravus*, qui & versu nonagesimo primo memoratus fuit, fluvium, ut putatur, Germaniæ Superioris in Belgica, *Sarra* vulgo dictus. *Vinctus*.

224. *Saravus*] Idem & *Sara*, *die Sahr*. Fortunatus de Navig. Br. p. 174:

Inde per exstantes colles, & concava vallis,

Ad Saram pronis labimur amnis a-
quæ.

Et *SARRA*, in veteri Inscriptione. Ad eum olim Castra *Sarra*, hodie *Sarburg* : & Pons *Sarra*, aut Pons *Saravi*, ut est in Tabula ; aut Pons *Sarnix* ; ut corrupte in Itinerario Antonini, hodie *Sarpruggen*. In illis repertus lapis inscriptus, ut Scaliger hic annotat, *Fréherus*.

225. *Tota veste vocat*] Verbum *torta*, quod in quibusdam codicibus etiam *Torta* fuit & *Tetra*, totum Virgilii est. In cuius extremo octavo Æneidos sunt hæc de Cleopatra fugiente cum Antonio in Ægyptum ex prælio Actiaco :

Contra autem, magno marem corpore Nilum

Pandentemque sinus, & tota veste vocantem

Caruleum in gremium, latebrosa que flumina, victos. *Vinctus*.

225. *Torta veste*] Ita Virgilius. & Ovid. *Metam.* pag. 178. Alii legunt : *Tota*. *Freher.*

226. *Sub Augustis muris*] Ad vicum *Gunt-*

Nec minor hoc, tacitum qui per sola pingua labens 370
 Stringit frugiferas felix ²²⁷ Alifontia ripas,
²²⁸ Mille alii, prout quemque suus magis impetus urget,
²²⁹ Esse

Guntzium, à quo pons ille Sarz antiqui operis, nomen habet *Cunzterbrücke*. Ortel. Supra:

Qua bu terna fremunt scopulosis ostia pilis.

Nihil propius abfuit, quam ut de eo loco acciperem *Contruam* in verbis Fortunati:

Hinc quoque ducor aquis, qua se rate Contrua complet,

Quo fuit antiquum nobilitate caput.

Suadebat, quod *navigerum* hic Aufonius vocat, & Saravus hic solus ex omnibus, quos Aufonius hic recenset, navigiorum patiens. Sed ordo navigationis ibi reclamat. Ergo cum Br. pag. 233. *Muri*. Idem in Treveri:

Lata per exstantes excurrunt mania colles. Freherus.

227. *Alifontia ripas*] *Alifontiam* non dubito esse eum, quem *Alf* vocant. Et fortasse non male legeretur, *Alifontia*. Alii vocant *die Alb*. In viço cognomine communicat aquas suas ipsi *Mosellæ*. Scaliger.

227. *Alifontia*] Hic fluvius putatur esse, qui *Lucemburgensibus*, *Eltz* dicitur, per quos in *Mosellam* delabitur. *Vinetus*.

227. *Alifontia*] Hodie contractius *Eltz*, ut ipse vicus *Eltz* olim *Elisatia* scriptus. *Czfar*. *Heisterbac*. pag. 318. Neque enim est fluvius *Albe*: neque etiam qui *Lutzelburgum* przlabitur, *Alstz*: is enim *Suram*, non *Mosellam* influit: sed *Eltz* fluvius, apud vicum cognominem *Mosellæ* exceptus. Olim forte explicatius vocabulum habuit, *Elsenz*: quo nomine in hac *Palatina* ditione fluvius, à quo pagus *Elsenzgovve*, & alius *Alsenz*, à quo pagus *Alsenzgovve*, nomenclaturam habuit. Alius *Alis* fluvius *Tacito* & *Dioni*, infra *Coloniam*, hodie *Aldeysel*, *Romanis* bellis nobilis. *Freherus*.

228. *Mille alii*] Vt prope *Metin Orna*. Fortunatus in *Elegia* de *Navigio*: Br. 237:

Gurgite suspicior subter quoque fluminis Orna,

Quo duplicata fluens unda secundat iter.

Inde per exclusas cauta rate pergit undas,

Ne veluti piscem me quoque nassa levet.

Supra *Metin Sallia*, hodie *Sella*. De qua idem ad *Villicum*, *Episcopum Metensem*, lib. III, cap. VII. Br. pag. 84:

Gurgite carulos pelagus Mosella relaxat,

Et movet ingentes molliter amnis aquas:

Lambit odoriferas vernanti gravine ripas,

Et levat herbarum leniter unda cernas.

Hinc dextra de parte fluit, qui Sallia fertur:

Flumine sed fluctus pauperiore trahit.

Hic ubi perspicuus Mosellam cursibus intras,

Alterius vices implet, & ipse perit.

Hoc Mettu fundata loco spagiosa, coruscans,

Piscibus obsessum gaudet utrumque latas. Et ad *Gogonem*:

An tenet herbosus qua frangitur Axenna ripis,

Cujus aluntur aquis pascua, prata, seges;

Esera, an Oscarus, Scaldus, Satus, Omenna, Sura;

Sen qui Metrin adit, de sale nomen habens?

Adde vero iis quæ de *Mosellæ ortu* & in *Rhenum ingressu* Scaliger, *Molterum* pag. 157. *Freher*.

229. *Esse*

²²⁹ Esse tui cupiunt. tantus properantibus undis
 Ambitus, aut moles. Quod si tibi dia Mosella
 Smyrna suum vatem, vel Mantua clara dedisset : 375
 Cederet Iliacis Simois memoratus in oris ,
 Nec præferre suos auderet ²³⁰ Tiberis honores.
 Da veniam mihi, Roma potens. ²³¹ pulsa, oro, faceſſat
 Invidia : & ²³² Latia Nemesis non cognita linguæ ,
²³³ Imperii sedem, Romæque tuere parentes. 380
 Salve

229. *Esse tui cupiunt*] Supra de Sava-
 tavo dixerat :

*Quum defluxisti fama majoris in am-
 nem.*

Hoc omnes amnes faciunt, & nomi-
 na aquasque simul illis donant : ex-
 cepto Titareso, qui superne Peneum
 prælabitur. Lucan. pag. 190. *Frehe-
 rus.*

230. *Tiberis honores*] Cui promissa re-
 rum potentia, Tiberis. Huc Iuretus in
 Epistolam viii. lib. 1, pag. 14. Sed
 quid postea? Sidonius :

Defenset tennem Garumna Tibrim.
Freher.

231. *Pulsa ore faceſſat*] Præfiscine
 dictum vult, quod Mosellam Tiberi
 comparaverat : & Nemesis animad-
 versionem deprecatur. Ejus enim Di-
 vx hæc observatio, & improborum
 votorum coercitio. Ammian. Mar-
 cellinus lib. xiv : *Eadem necessitatis in-
 solubili retinaculo mortales vinciens, fa-
 ctus tumentes incassum, & incrementorum
 detrimentorumque momenta versans, ut
 novit, nunc erectas mentium cervices op-
 primit & enervat, nunc bonos ab imo sus-
 citans ad bene vivendum extollit.* Clau-
 dianus de bello Getico :

*Sed Dea, qua nimis obstat Rhamnusia
 votis,*

Ingenuit, flexitque rotas.

Ausonius Epist. xxiv ad Paulinum :
*Grande aliquod verbum nimirum dixi-
 mus, ut se*

*Inferret nimis vindex Rhamnusia
 votu, &c.*

Ovidius iii Metamorph.

*Dixerat : assensit precibus Rhamnusia
 jussis.* Lucanus v :

*Et tumidis infesta colit qua numina
 Rhamnus.*

Nemesis enim est ὑπερφίαλος ἀντι-
 παλῶς, in Epigramm. Lucanus Pa-
 negyr. p. 357. --- & *Deus ultor abest.*
 Ausonius in Protreptico :

*Abſiſtat Nemesis, ſeras & fortuna jo-
 cantem.*

Idem in precatione Consulari : *miti-
 bus audi Auribus hoc Nemesis.* De spē
 & Nemefi vide apud Alciatum. Ma-
 rullus pag. 40, b. *Freh.*

232. *Latia Nemesis non cognita lin-
 gua*] De hoc monuimus in epigram-
 ma xxi. Cujus Dex, *Roma simula-
 crum in capitolio est* (Plinii verba de
 Nemefi libro viceſimo octavo) *quam-
 vis Latinum nomen non sit.* Vinetus.

232. *Non cognita*] Hinc illud mo-
 do allegata ad Paulin. Epist. xxiv :
*Non decet infidiis peregrina cedere Di-
 va.* *Freherus.*

233. *Imperii sedem Roma tenere pa-
 rentes*] Versus hic (ni desint aliqui)
 hujus sane loci non videtur. Possit
 autem esse spurcius. *Mariang. Accurs.*

233. *Imperii sedem, Romæque tuere
 parentes*] *Imperii sedem.* Treverorum
 Augustam, in qua ista scripsit Auso-
 nius. Ita supra : *designata Imperio mania.*
 Treveris enim agebat Gratianus, unde
 innumera ejus Rescripta exstant.
 Ibidem tributum ab illo consularum
 Ausonius iniit : & omnino pro altera

Salve magne parens frugumque virumque Mosella.
Te clari proceres, te bello exercita pūbes,
²³⁴ Æmula te Latiae decorat ²³⁵ facundia linguæ.

Quin-

ta Roma habuit: Inde & Mosella Domina numen infra dicit. Romæque tueri. Roma tenuit, aliorum non inepta lectio est. Roma parentes. Cæsares, Valentinianum & Gratianum. Hi enim Patres Patria, & Patres Publii dicebantur. Roma autem parentes vocat Principes Ausonius valde *ἡμετέρων*, quod hi Romam faciant, ex veteri dicto: VBI PRINCIPES, IBI ROMA. Et post hos Maximus Tyrannus, occupatis Galliis, cæsoque Gratiano, apud Treverim sedem imperii posuit: ubi etiam filium Victorem imperii consortem fecit, ibique reliquit, ipse Rhætiam & Italiam petens fatalem sibi. Et Anitus quoque apud Treveros purpuram induit. Pro hac igitur urbe Ausonius pio voto *Adrastia* hic supplicavit (non magis Paulinus, intercessionem Felicis expetens) non litavit. Non multis enim post annis, Barbarorum irruptionibus, Francorum imprimis armis, iusto in Romanos DEI iudicio, Gallia occupata fuerunt (f. *Nemesi* cæsi Priscilliani & sociæ Euechrotæ) & in his Treviris primum prodita, Beda, Aimonio, Thoromacho, aliisque auctoribus. Deinde & sæpius eversa, spoliata, incensa. Et secundæ irruptionis testis Rénatus apud Gregor. Turonens. pag. 63. Ultimam cladem gravissime deplorat testis oculatus Salvianus Massiliensis libro VI De Providentia Dei: Denique expugnata est quater urbs Gallorum Trever opulentissima. Sufficere utique debuerat emendationi prima captivitas, ut instauration peccatorum non instauration excidium. Sed quid plura? *Asiduitas* illic calamitatum, argumentum criminum fuit. Vidi ego ipse Treveros domi nobiles, dignitate sublimes, licet jam spoliatos atque vastatos, minus tamen ever-

ses rebus fuisse quam moribus. Et postea: Excisa ter continuatis everfionibus summa urbe Gallorum, cum omnis civitas bustum esset, malis & post excidia crescentibus. Nam quos hostis in excidio non occiderat, post excidium calamitatis obruebat. Et post hæc: Quis æstimare hoc amentia genus possit? Pauci nobiles, qui excidio superfuerant, quasi pro summo deleta urbis remedio Circenses ab Imperatoribus postulabant. Circenses ergo Treveri desideratis? & hoc vastati, hoc expugnati, post cladem, post sanguinem, post supplicia, post captivitatem, post tot eversa urbis excidia? Theatra igitur quaritis? Circum à Principibus postulatis? Quæso cui statui, cui populo, cui civitati? Urbi exusta ac perdita: plebi captiva & interemta: qua aut perit, aut luget. Ludicra ergo publica Trever petis? ubi quæso exercenda? an super busta & cineres, super ossa & sanguinem peremtorum? Quæ enim urbis pars his malis omnibus vacat? Vbi non cruor suffus, ubi non strata corpora, ubi non concisorum membra lacerata? Vbi que facies capta urbis, ubique terror captivitatis; ubique imago mortis. Nigra est incendio civitas, & tu vultum festivitatis usurpas. Lugent cuncta, tu latus es. Insuper illecebris flagitiosissimis Deum provocas, & superstitionibus pessimis iram ejus irritas. Non miror tibi evenisse mala quæ consecuta sunt: nam quia te tria excidia non correxerunt, quarto perire meruisti: Freherus.

234. Æmula te Latia] De Gallorum & Belgarum summo eloquentiæ studio, nihilo Romanis inferiore, fufe & accurate differit P. Pithœus in præfatione Declamationum Quintiliani & Calpurnii: ubi hunc quoque locum Ausonii opportune affert & illustrat. Iuretus p. 180. Æmula. Supra: Poter Mosella Iberim ruelas. Fecit.

235. Fa-

Quinetiam mores, & lætum fronte severa

Ingenium, natura tuis concessit alumnis.

385

²³⁶ Nec sola antiquos ostentat Roma Catones :

Aut unus tantum iusti spectator & æqui

Pollet ²³⁷ Aristides, ²³⁸ veteresque illustrat Athenas.

Verum ego quid laxis nimium spatiatus habenis

Victus amore tui ²³⁹ præconia detero ? conde

390

Musa chelyn, pulsas extremo carmine nervis.

²⁴⁰ Tempus erit, quum me studiis ignobilis otii

Mul-

^{235.} *Facundia lingua*] Scilicet Provincialis. Ita B. Rhenanus accipit hæc verba. Panegyristes rhetor Treverensis. Freher.

^{236.} *Nec sola Roma Catones*] *Nec sola mater eloquentia*, Cassiodor. p. 39. & 259, 317, 333. Vetus alias est Florenti, poetæ Romani, dictum :

Sperne mores transmarinos : nullo habent officias.

Cive Romano per orbem nemo vivit rectius.

Quippe malim anum Catonem, quam trecentos Socratas.

Sed nimirum habuerunt etiam Provincie sua lumina : *Austeraque nomina*, ait Auson. in princ. ad Syagrium. Freh.

^{237.} *Aristides*] Ita Parentali xxii. *Nec solus semper censor Cato, nec sibi solus*

Iustus Aristides, his placeant titulis. Idem.

^{238.} *Veteres qui illustrat Ath.*] Multo præstantius, quod in duobus Pulmannianis, *veteresque illustrat Athenas.* Quapropter ita edere non dubitavi.

^{239.} *Præconia detero*] Horatianum imitatur : *Culpa deterere ingeni.* Ita Auson. Epigramm. XLIII:

Ærea mugitus poterat dare vacca Myronis :

Sed timet artificis deterere ingenium.

Fingere nam similem viva, quam vivere, plus est ;

Nec sunt facta Dei mira, sed artificis. Obterere usurpat Curt. pag. 227. Freherus.

^{240.} *Tempus erit cum me studiis ignobilis ora, &c.*] Legend. *ignobilis oci*, ut in Epigrammate ad libellum suum : *Huic ego quod nobis superest ignobilis ocl Deputo.* Ex Virgilio, qui ait : *Illo Virgilium me tempore dulcis alebat Parthenope, studiis florentem ignobilis oci.*

Neque enim probo, quod non nulli, ocl, emendavere. Supra quoque de Archimede :

--- *Non qui laudatus ab hoste*

Clara Syracusii traxit certamina belli. Scribendum, proferendumque, *Syracusi*. Eodemque modo in cæteris hujusmodi statuendum. Quidam sane, hæc ipsa ubique aliter scribenda & aliter enuncianda censentes, neque Veterum incorrupti usus, neque sincerioris scripturæ rationem habuisse videntur. Nos antiqua Romæ monumenta, quæcunque existant, non inertis cura rimati, nunquam fere aliter, invenimus, quam per simplex *i. Tarquini, Turci, Pompili, Oci, Negoci* & innumera prorsus alia, tam carmine, quam soluta pedibus oratione ; In cujus significationem celsior ejus litteræ figura, atque aliquando cæteris in eadem dictione longior incidebatur. Quanquam rudibus plerumque sculptoribus, & depravato mox usu, opportunis locis, ut etiam productis syl-

Mulcentem curas, senique aprica foventem,
²⁴¹ Materix commendet honos: quum facta ²⁴² viritini
 Belgarum, ²⁴³ patriosque canam decora inclyta mo-
 res.

395

²⁴⁴ Mollia subtili nebunt mihi carmina filo

Pieri-

syllabis, dempta, & iisdem impro-
 priis, brevibusque syllabis importun-
 ne, temereque indita, vetusti quo-
 que ipsi Romæ lapides ostendent. In-
 dignum est itaque, tantum cuique li-
 cere in his, quæ emendatissimo exa-
 mine summi olim iudices, perpen-
 derint; ut cum temporis iactura bo-
 nos libros adulterent, quantumque
 in ipsis est, fidem lapidum oblite-
 rent. Quorum testimonia, vetustatis
 honore, quadam reverentia con-
 sulimus. Quique soli jam, velut va-
 des sæculi, in pristinum olim nito-
 rem redeuntis, superfuere. Iotacismi
 nominis etiam infamia notabantur
 olim, qui I literam plus æquo, su-
 praque justum decorem in dictioni-
 bus ostenderent. Neque enim detrac-
 tione aliqua literarum commoneri
 scriptione ipsa poterant. Cur ergo ubi
 posset I alterum removeri, non
 ante oculos ponerent, quæ voce ipsa
 essent lenituri? Sed si fortasse & I
 duplici scriptum olim, dictumque,
 sed à vetustissimis, nec dum cultis.
 Placiumque postea brevitatis causa
 (cujus studium cum eloquentiæ fa-
 cultate Latinis invaluit) ut I alterum
 removeretur. Quod in verbis conju-
 gationis tertiz productæ factitatum,
 Diomedes author est, ut *adii, sanctii*.
 Mariang. Accursius.

240. *Ignobilis oti*] Virgil. Georg.
 Ita ipse Epigramm. xxxiii:

*Huic ego, quod nobis superest ignobilis
 oti,*

*Deputo, siue legat, qua dabo, siue
 tegat.*

Id enim tempus Musis, in senio O-
 vid. Trist. pag. 285. Certe Paulinus
 otium ei objicit Epist. 111:

*Cumque Maro jalicis tua prodigis otia
 thermis.* Freherus.

241. *Materia*] Ita Præfat. in Pa-
 rentalibus: *Sed quosdam solet commen-
 dare materia, &c.* Freher.

242. *Viritini*] Alii, & forte re-
 ctius, *Virorum*. Freh.

243. *Patriosque mores*] Cæterorum
 præter Belgas Gallorum, Celtarum,
 & Aquitanorum meorum, qui in
 Vrbe & Republica Romana hono-
 res gesserunt. Et hoc fecit in Profes-
 soribus & Parentalibus. *Idem.*

244. *Mollia subtili nebunt, &c.*] Si-
 gnatiùs dictum videatur, si *captas*
 scribere maluerimus. Ea siquidem
 metaphora rem nobis quamque in-
 cœptam notare solemus. Phautus in
 Bacchid. *exorsa hac tela est, non omnino
 male mihi.* Futurum quidem dicit
 Poëta, ut cum vitæ quies, studiisque
 otium detur, materiam quam incœp-
 tit, uberius prosequatur, accuratius-
 que peragat. Huc pertinet, & quæ
 paulo post infert:

--- *At modo cœptum*

Detextatur opus, dilata laude virorum.

Hoc autem fuit ea quoque ratione
 commonendum, quod hæ in versi-
 bus his dictiones *subtilis* videlicet ac
tenuis, deductum, quod vocatur *car-
 men*, subnotare videntur. Illud enim
 in Maronis Bucol.

*Pascere oportet oves, deductum dicit:
 carmen.*

Macrobi. vi Saturn. ita est interpreta-
 tus, *Deductum*, inquit, *pro tenui ac
 subtili eleganter positum.* Sic autem &
 Afranius in Virgine verbis pauculis
 respondit: *Tristi voce deducta, mallegue
 se non quiesse.* Dixit item apud Corni-
 ficiam: *Deducta mihi voce garrienti.*

Sed

Pierides, tenuique aptas subtegmine telas

Percurrent : dabitur nostris quoque ²⁴⁵ purpura fufis.

²⁴⁶ Quis mihi tum non dictus erit? memorabo ²⁴⁷ quietos
Agri-

Sed hæc ab illo fluxerunt, quod Pomponius in Atellana, quæ Calendæ Martiæ inscribitur, ait, *vocem deducas oportet, ut mulieris videantur verba. Imbe modo afferatur unus, ego vocem reddam tenuem & tremulam.* Et infra: *Etiam nunc vocem deducam.* Sed & Nonnius: *Deductum molle ac suave, dicitur.* Idemque Virgilianum adducit. Non enim sublimis & tanquam Heroica, sed simplex eademque tenuis bucolica conditio esse consuevit. Cum autem, quæ subtilia, quæve tenuia sunt, laudem etiam operosioris industria mercantur, non negaverim etiam, *deducta carmina* significari grandia, culta, & majori quodam æstro condita. Qualia se postea, velut in legitimo cantu, facturum pollicetur Ausonius. Eiusdemque significationis intellectum, latenti, sed acri iudicio, subesse in doctis operum tantorum oris apud Ovidium, Papiniumque crediderim. Cum alter ait:

Ad mea perpetuum deducite tempora carmen. Alter etiam:

Sed tota juvenem deducere Troja.

Nec aliam quoque rationem fuisse arbitrandum est Manilio, Germanicoque, Mundi siderumque opus agredientibus. *Marianus. Accursius.*

244. *Subtili filo*] Iuret. in Symmach. pag. 8. *Freherus.*

245. *Purpura fufis*] Ita Edyll. xi: *Ter nova Nestoreos implevit purpura fufos.*

Fufis. Alii, *Fastis.* De Fastis autem lxxxv ab ipso digestis exstant quatuor ejus Epigrammata, reliquis ad calcem seorsim annexa. *Freherus.*

246. *Quis mihi tum non dictus erit*] De omni genere præstantium Belgarum & Gallorum se dicturum profi-

tetur; de agricolis, (id est, nullam reip. partem capeffentibus) de patronis & Iuriconsultis, & Rhetoribus, deque ipsis Provinciarum præsidibus. Quam fuerit vanæ, ac inanis gloriæ affectator Ausonius, cum aliunde, tum hinc præsertim perspicere potest. Tota namque hac, quam longa est; circumlocutione nonnisi trium, si quid recte video, viro- rum laudes complectitur: quas, si modestior paulo fuisset, nec attigisset quidem, aut ita certe attigisset, ut non se ipse tam effuse laudaret. *Memorabo*, inquit, *quietos agricolas.* Non est, quod alium subintelligi putemus, quam Iulium Ausonium patrem, qui vir minime ambitiosus, quietisque percupidus senectam rurâ transegit. De eo carmen est in Parentalibus primum, & inter Eidyllia secundum, quæ mores hominis depingunt. Tum & agriculturæ studium ex Eidyllio tertio, & Epistola secunda innotesceat. *Legumque cætos, fandique potentes* cum ait, Arborium avunculum designat, de quo carmen tertium Parentalium, & xvi Professor. Iam vero *quique suas rexere urbes*, & quæ sequuntur, ad alium quemquam, quam ad ipsum Poëtam, referri commodius non possunt. De *Præfecturarum titulo secundo*, id est duplici præfectura, ut ait in Protreptico, multa egregia, ut solet, Scaliger, quem respice.

247. *Quietos*] Qualem describit Virgilius in Georgic. in fine: & Ausonius Atilium Glabrimonem Grammaticum in Professoribus, hoc disticho:

*Inque foro tutela rei, & cultor in agris,
Digne, diu partis qui fruerere bonis.*

Freherus.

Agricolas : ²⁴⁸ legumque catos, fandique potentes, 400
 Præsidium sublime reis ; ²⁴⁹ quos curia summos
 Municipum vidit procures, ²⁵⁰ propriumque senatum :
 Quos ²⁵¹ prætextati celebris facundia ludi
 Contulit ²⁵² ad veteris præconia Quintiliani.
 Quique suas rexere urbes, purumque ²⁵³ tribunal 405
 San-

248. *Legumque catos*] Gentil. Pa-
 rerg. pag. 216. *Fandique potentes*. Epi-
 grammate 1, de Augusto :

Bellandi fandique potens, &c. *Elo-
 quentia nutricula causidicorum*. Iuvenal.
 Querolus. Freherus.

249. *Quos curia summos*] ut eo me-
 lius intelligeretur, quos præceden-
 tibus duobus versiculis designaret,
 explicuit sese, Aufonius, & obscu-
 ritatem à figurâ Rhetorica, sublimi-
 tatis ergo pluralem pro singulari nu-
 mero collocante subortam, additis
 insignibus, quæis dignoscerentur,
 illustravit. Pater enim Iulius Aufo-
 nius, & agricola fuit, & senator. Vide
 quæ citavi superius, ubi eidyllia. Ar-
 borius avunculus tam eloquens rhe-
 tor, ut ad Quintilianum quam pro-
 xime accederet. Senties mecum, le-
 ctor, ubi singula diligenter perpen-
 deris.

250. *Propriumque senatum*] Nam &
 in municipiis coloniisque quidam
 velut *Senatus*, Decurionum ordo :
 Consules, Duumviri : & cetera ad
 urbis Romæ ideam & specimen com-
 posita. Ita in Burdigala : *Procerumque
 Senatus*. Sidonius pag. 329 imitans,
Vernamque Senatum. Simili modo ad
 Attusum Lucan. Aufon. in Parental.

*Qui procures, veteremque volet cele-
 brare Senatum*.

Et Eidyllio secundo, de patre :

*Curia me duplex, & uterque Senatus
 habebat*,

*Muneris exsortem, nomine partici-
 pem*. Freher.

251. *Prætextati ludi*] Ita in Pro-
 fessoribus de Marcello, Grammati-
 co Narbonensi :

*Mox schola, & auditor multus, præ-
 textaque pubes*,

*Grammatici nomen divitiisque de-
 dit*. Idem.

252. *Ad veteris præconia Quinti-
 liani*] Fuit M. F. *Quintilianus*, ho-
 mo Hispanus, Calagorritanus, Au-
 sonio, Hieronymo, & Cassiodo-
 ro auctoribus, qui oratorium in-
 stitutionum libros, qui exstant,
 duodecim conscripsit, & Consula-
 tum sub Domitiano gessisse idem
 scribit Aufonius in Gratiarum actione.
 Fuit & ante hunc alius *Quintili-
 ianus*, pater, nisi fallor, cujus me-
 minit filius libro nono istarum insti-
 tutionum, in capite de figuris; & his
 verbis Seneca libro decimo declama-
 tionum: *Quomodo Lucius Astrenas, aut
 Quintilianus senex declamaverit*, trans-
 eo, & reliqua. Hujus putantur esse,
 quæ exstant *Quintiliani* declamatio-
 nes, quas Trebellius Pollio memo-
 rat in Postumio Iuniore, his verbis :
*Ita in declamationibus disertus, ut ejus
 controversia Quintiliano dicantur inser-
 ta : quem declamatorem Romani generis
 acutissimum unius capitis lectio, prima
 statim fronte demonstrat*. Vinetus.

252. *Quintiliani*] De Tiberio Vi-
 ctore Minervio, Oratore, idem in
 Professoribus :

*Primus Burdigala columen dicere, Mi-
 nervi*,

Alter Rhetorica Quintiliane toga.
 Freherus.

253. *Tribunal*] Ita idem de Exu-
 perio, Rhetore Tolosæ :

*Cæsareum qui mox indepti nomen, ho-
 norem*

Præfi-

Sanguine, & ¹¹⁴ innocuas illustrare secures ;
Aut Italum populos, aquilonigenasque Britannos
¹¹⁵ Præfecturarum titulo tenuere secundo.

Quique caput rerum Romam, populumque, patresque
¹¹⁶ Tantum non primo rexit sub nomine : quamvis ⁴¹⁰
¹¹⁷ Præ-

*Præsidium, Hispanumque tibi tribuere
tribunal. Freherus.*

254. *Innocuas secures*] Iuvenalis Saty-
ra :

*Quod si precipitem rapis ambitio atque
libido :*

*Si frangis virgae sociorum in sanguine,
si te*

Delectant hebetes lasso licore secures.

Freher.

255. *Præfecturarum titulo secundo*] Scaligeri de his sententiam vide in Protrept. Huc Savaro in Aufon. pag. 84. Opil. Macrinus vocat se secundum Imperii, quia præfectus Prætorio fuisset. Lamprid. 952, a. ubi Casaub. p. 314. Sidon. Huc Iuret. in Symmach. Epistol. xii, pag. 16, & Epistola x. *Præfectus Prætorio & urbis parens Aug.* Iuret. p. 319. Freh.

255. *Præfecturarum titulo tenere secundo*] Hoc est felici, non falsis iudiciis eligentium. Ut apud Sueton. in Iulio : *reliqua militia secundioris fama fuit.* In Octavio : *Quintum fratrem, eodem tempore parum secunda fama proconsulatum Asia administrantem.* Gronovius.

256. *Tantum non primo*] Consulatus nimirum titulo, qui adeo accedit ad ipsum Principis fastigium, ut solo nomine differre videatur. Ita idem Aufon. in Cæsaribus, exordio :

Cæsares procures, in quorum regna secundum

Consulibus dudum Romana potentia cessit.

Iuvenalis : *à facie toto orbe secunda. Sed melius ad Probum :*

*Qui solus, exceptis tribus
Hæris, herorum primus est,*

Prætorioque maximus.

*Dico hunc Senatus præfulem,
Præfectum eundem, & Consulern
(Nam Consul æternum cluet)*

Collegam Augusti Consul, Culmen curulis Romula,

PRIMUM IN SECUNDIS fascibus

Nam primus è cunctis eris

Consul, secundus principi.

Et in princ. ad Syagrium. Optime in Precatione Consulari itidem in princ.

*Consulii Aufonii Latiam visitare cui
rulem,*

Ecquid ab Augusta nunc maiestate secundum,

Quod mireris, habes ? &c.

Nec longe à fine :

*Fascibus Aufonii succedet Cæsar in æ-
num,*

*Quintam Romulei prætextam habitu-
rus honoris. quæque sequun-
tur. Ita Themistius *ὀνείκεν*, p. 178.*

Epigramm. Græc. Item Sidonius Apollinar. i, Epist. ix, pag. 18. de Coss.

Facile P. P. Principes erant. Ideo de Consulatu ita loquitur Claudianus Panegyri. ii :

*— Titulumne levem parvique notoria
Credimus, Augusti quo se decorare sa-
tentur ?*

*Sub juga quo gentes captivæ Regibus
egi ? Et postea :*

*Ne percat tam prisca honor, qui por-
tus honorum*

Semper erat. Elogia Consularis,

Iuret. pag. 115. Ipse Aufon. ad Paulinum præscribit : *Παυλίῳ ὑπὸ*

Epistola xiiii. huc Savaro pag. 68. Et tamen reliq. Consulatu & honoribus seculi ad monachatum & sacerdotium transferunt Paulinus (forte

D d 2

& Au.

²⁵⁷ Præfuerit primis. festinat solvere tandem
²⁵⁸ Errorem fortuna suum : libataque supplens

Præ-

& Aufonius) Hilarius Arelatensis ,
 Eucharius ad Valeriam. De consula-
 tu Aufonii Scaliger , & de emendat.
 Tempp. fol. 481. Ovid. ad Græcinum
 Consulem, iv Libro de Ponto :

*Qui quanquam est ingens , & nullum
 Martia summum*

*Alpini imperium Consule Roma vi-
 det. Idem alibi. Freherus.*

256. *Tantum non primo*] Hoc est
 propemodum primo , nempe con-
 sulatus. Auctor hic se ipse describit
 & circumloquitur. Scribendum au-
 tem : *quamvis præfuerit primus*, hoc
 est , quamvis Imperatoris præceptor
 & quodammodo Imperator fuerit.
 Quamvis ferulam ejus sceptræ olim
 verita sint. Gronovius.

257. *Par fuerit primus*] Quia par
 utriusque Consulis potestas : Vter-
 que nomen dat anno. Freherus.

258. *Errorem fortuna suum*] Quo
 hætenus putavit , indigenis tantum
 & nobilibus summis in Republica
 honores deberi. At nunc virtutem in
 quibusvis suo precio æstimare di-
 scens, Provinciales quoque , & no-
 vos homines , meritis præmiis afficit
 & mactat , qui exemplo nepotibus
 suis ad gloriam & nobilitatem præ-
 luceant , ut ii avorum meritis nobi-
 les , ad eosdem honorum gradus iis-
 dem passibus grassari studeant. Hoc
 est quod ait , *Nobilibus repetenda nepo-
 tibus*. Idque Romæ institutum pro-
 bat & laudat etiam Rutilius Numa-
 tianus , itidem Gallus homo , Præ-
 fectura Urbis & Palatinis dignitati-
 bus functus , aliosque suorum muni-
 cipum eadem fortuna usos enume-
 ras :

Religiosa patet peregrina Curia laudi :

*Nec putat externos , quos decet esse
 suos.*

*Ordinis imperio collegarumque fruun-
 tur ;*

*Et partem Genii , quem venerantur ,
 habent.*

Huc facit oratio D. Claudii in tabu-
 lis æneis Lugduni fol. 24. Ita de Fe-
 lice , origine Arenimorico , Consule
 facto , Theodericus Rex lib. ii va-
 riar. epist. 1: *Agnoscat Curia transalpi-
 ni sanguinis decus , quæ non semel coronam
 suam nobilitatis flore vestivit.* pag. 46 , &
 pag. 97. Panegy. pag. 229. Iuret.
 in Symmach. pag. 38 , & 121. *liba-
 taque*. Quia tantum inferiores digni-
 tates , in curia. Ita in Professoribus ad
 Victorinum subdoctorem , sive Pro-
 fectorem :

Libato tenui nomine Grammatici.

Freher.

258. *Errorem fortuna suum*] Tol-
 lenda τελεία ἀποστρέψη est post pri-
 mu : est enim uno spiritu continua-
 tus sensus. Hinc incipit loqui de se
 ipso Aufonius , & errorem appellat
 suum , quod non citius se contulerit
 ad Galliz Belgicæ heroës prædican-
 dos. Eumque emendaturum alias
 proficitur. Nunc quidem , inquit ,
 deterere laudes tuas , ô Mosella , de-
 sinam. Tempus erit , cum otium &
 commearum nactus omnes in iis vi-
 res meas intendam , & aggrediar se-
 nestuti sepositum opus : tunc & viri-
 tim persequar præconia clarorum vi-
 rorum , quoscunque Gallia Belgica
 protulit : sive illi agricolæ , sive causi-
 dici , sive Rhetores , sive urbium ac
 provinciarum Rectores , & præfecti
 secunda fama fuerunt. Et ille , qui
 Romam , senatum & populum tan-
 tum non primo sub nomine rexir ,
 quamvis olim præfuerit primus do-
 minus dominorum (hoc est , ipse
 Aufonius) festinat luere suum , ô
 fortuna , errorem : quod nempe in
 tam serum diu debitam celeberrimæ
 & per hospitia junctæ genti pietatē
 distuleris : & libata nunc præ-
 mia

Præmia, jam veri fastigia reddet honoris
Nobilibus repetenda nepotibus. At modo cœptum
Detexatur opus : dilata & laude virorum , 415
Dicamus læto per rura virentia tractu
Felicem fluvium, 259 Rhenique sacremus in undis.

260 Cœ-

mia virtutis eorum supplens , fastigia veri honoris , præstantibus nepotibus repetenda , illis apud posteritatem reddet. *Agricolæ* intelligo patresfamilias claros & nobiles , aut inter ingenii cultum , aut gestis honoribus rusticantes , & otium cum dignitate obriuentes. *Sidonius de Avito* :

Iam præfectura persunclis culmine tandem

Se dederat ruri : nunquam tamen otia, nunquam

Desidia in bellis : studiumque & cura quieto

Armorum semper. Vix enim admittere possum , ut solum illum *Agricolam* , ad quem præfectum *Prætorio Galliarum* exstat constitutio *Honorii & Theodosii* , hic appellaret. Fortunam testem appellat errorem , non malitiam , nec scelere , sed imprudentia ab se peccatum. Stat. l. 1 Theb.

Deprendi fortuna Deos --- lib. xii : --- gratum est, fortuna, peracta est

Spes longinqua via. Si malis tuum , non valde repugnabo : ut fortuna errorem appellet , quod ipse forte , non consilio , peccaverit. Nihil enim frequentius , quam hominum peccata fortunæ delegari. *Tullia* ferox ad *L. Tarquinium* apud *Dionys.* lib. iv : *πῶς ἐκ πᾶντορ θῆκεν τὸ τὸ τυχῆς ἐλαττωμένης ἡμεῖς, μετὰ θῆκεται τὰς γαίμας* ; *Symmachus* lib. viii , *Epistol.* lxiv : *Offenderat bonos , quod immature ante discesserat.* Diluit fortuna peccatum suum , qua nobis te pari festinatione restituit. Nihil *Ausonio* propius. *Libare* leviter est attingere. Sed perperam vulgo in-

terpungitur post *præmia* , cui cohæret τὸ jam , hoc modo : *libataque supplens præmia jam , veri f. r. honoris.* Ego , inquit *Ausonius* , errorem fortunæ , quæ ad alia argumenta *lyram* meam detulit , corrigere festino , & illam mercedem virtutis , quam jam libavi , illas laudes , quas parce , & obiter & modice tribui , supplebo , abundanterque & pleno ore tribuam , & reddam cuique honorum suorum fastigia : commemorabo , quos quisque altos honorum gradus meruerit , sic ut ad eisdem nepotibus illorum adspirare jus sit. Hoc vult , cum canit :

Quique caput rerum Romam , populumque, patresque ,

Tantum non primo texit sub nomine , quamvis

Præfuerit primis , festinat solvere tandem

Errorum , fortuna , tuum , libataque supplens

Præmia jam , veri fastigia reddet honoris ,

Nobilibus repetenda nepotibus. *Gronovius.*

259. *Rhenique sacremus in undis*] *Rheno* enim nimen quoddam tributum , præsertim apud *Germanos*. *Tacitus* v *Historiarum* : *Rhenum & Germania Deos in aspectu , quorum nomine capesserent pugnam , conjugum , parentum , patria memores.* Vidi apud *Coloniam Agrippinensem* *Rheni* sigillum æneum , qualis in numis *Tiberinus* pater , & *Danubius* , *Nilus* , *Euphrates* exprimitur , cum litteris : *ΔΑΥΣ ΡΗΕΝΥΣ.*

“⁶⁰ Cœruleos nunc Rhene sinus , “⁶¹ hyaloque virentem

Pande peplum, “⁶² spatiumque novi metare fluenti ,
Fraternis cumulandus aquis. “⁶³ nec præmia in undis 420
Sola, sed “⁶⁴ Augustæ veniens quod mœnibus urbis

Spe-

Ad quam picturam omnino pertinent verba illa Karoli M. Francorum Regis lib. III De Imaginib. c. XXIII : Nonne divinis scripturis contraire noscuntur pictores ? Cum Abyssum, figuram hominis fingunt habere , & lympharum inundationem affatim fundere ? Cum Tellurem in figura humana modo aridam sterilemve , modo fructibus adfluentem depingunt ? Cum flumineos amnes in figuris hominum aut situlis aquas fundere , aut alios in alios confluere depingunt ? Tales fluviorum figuræ , ut oppidorum , montium , regionum captarum , Romanæ in triumphis circumferri solebant. Virgil. VII Æneid.

Calataque amnem fundens pater Inachus urna.

Neapoli Tiberis in templi Castorum reliquiis visitur , dolio everso aquam effundens. Claudianus pag. 129, 11, De raptu Proserp.

Amnis & undantem declinat prodigus urnam. Freherus.

260. *Carulis*] Vere adeo ut Horatius merito rideat ineptum poetam (Gallum putant interpretes) qui depingeret Rheni luteum caput , cujus quidem fontes limpidissimos esse necesse est. Nam color Rheno talis cum purius fluit , quem nec subito miscet

aut confundit accepto Mœno aut Mosella , ut navigantibus observare licet. Ut vicissim illud compertum est , duriorum (si ita dicere licet) Mœni aquam esse , è quo in Rhenum translatae naves , ad palmæ & amplius mensuram magis subsidant : natura ingenium & variandi potentiam hac quoque parte ostendente. Ita Addua fluvius Cassiodor. p. 378. Freher.

261. *Hyaloque*] ὕαλον , vitrum , Hyali saturo fucata colore , quum dixisset Virgilius versu trecentesimo tricesimo quinto quarti Georgicon , Servius vitreo , viridi , & nymphis apto exposuit. Vinetus.

262. *Spatium metare*] Id quod facit , cum à Pingio inter altissimos & continuos montes angustiori alveo lapsus , prope Confluentes amplius spatium sibi sumit , quasi novo hospiti accipiendo. Freherus.

263. *Nec præmia in undis*] Non sola accessio tua erit ab aquis , quibus cumulaberis ; sed magis etiam à viribus Imperii auctis , victoria , securitate. Freher.

264. *Augusta urbis*] Trevirorum. Vinetus.

264. *Veniens quod manibus*] Ita Danubius de se dixerat Epigramm. IV :

Nuncius

Spectavit junctos ²⁶⁵ Natique Patriſque triumphos,
²⁶⁶ Hostibus exactis ²⁶⁷ Nicrum ²⁶⁸ super, ²⁶⁹ & Lupo-
 dunum,

Et

*Nuncius Euxino jam nunc volo currere
 Ponto.*

Vere enim per fluvios fama ocysſime
 deſertur, ſecundo præſertim. Buſ-
 beq. pag. 200. *Freherus.*

265. *Natique patriſque*] Gratiani,
 & ejus patris Valentiniani. *Vinetus.*

265. *Nati patriſque triumphos*] Va-
 lentiniani ſenioris Imperat. & Gra-
 tiani Cæſ. quorum Auſonius ſpecta-
 tor & oculatus teſtis. Quibus trium-
 phis monumenta etiam Romæ po-
 ſita viſuntur, Ad Baſilicam novam
 S. Petri: VICTORIIS. TRIVM-
 PHIS Q. MAGNIFICO. DN.
 VALENTINIANO. INCLY-
 TO. PRINCIPI. SEMPER. AVG.
 RVFIVS. VOLVSIVS. V.C.
 PRÆP. VRBI. ITERVM. IV-
 DEX. SACRARVM. COGNI-
 TIONVM. CLEMENTIÆ. EJVS
 DICATVS. Et in hortis Carpen-
 ſibus: MAXIMO. PRINCIPI.
 INDVLGENTIſſIMO. DOMI-
 NO. VALENTI. TRIVM-
 PHATORI. SEMPER. AVG.
 Horum triumphorum apud Treve-
 rim duætorum monumentum ibi ar-
 cum illum extra portam, erectum
 fuiſſe putat Vivianus. Vide Inſcri-
 ptionem apud Caſtal. pag. 87. Va-
 lentinianus enim bellis apud Ger-
 manos clariffimus factus, ut ſub eo
 Franci quieverint. *Freher.*

266. *Hostibus*] Germanis. Philo-
 ad Cajum p. Hi enim, & Parthi,
 populi Romani hoſtes. Vlpianus C.
 hoſtes. D. de capt. & poſſim. *Ab*
hoſtibus captus, ut puta à Germanis &
Parthis, & ſervus eſt hoſtium, & poſſi-
minio ſtatum reſuperat priſtinum. Vir-
gilius:

Hinc movet Euphrates, illinc Germa-
nia bellum.

Themist. pag. 113, *καὶ Γερμανοί.* Et

plerumque hi duo populi, fatales
 potentiz Romanæ termini, jungun-
 tur: & in nummis Victoria clypeo
 palmæ appenſo inſcribens cernitur,
 modo VIC. GÆR. modo VIC. PAR.
 Sed quibus Germanis? non tantum
 cis Rhenum, qui Gallias invaſerant,
 Alemannis, de quibus Oroſius pag.
 645, Caſſiodor. Ann. Sext. Victor.
 pag. 59, (unde monumenta circa
Laudun, Ludſat) ſed omnino vi-
 ctoria perſecuta ultra Rhenum habi-
 tantibus, Francis & Suevis. Ipſe Au-
 ſonius gratulatur diſerte in præcatio-
 ne Conſulari:

*Hostibus edomitis, qua Francia miſſa
 Suevis*

*Certat ad obſequium, Latius ut militet
 armis:*

*Qua vaga Sauromates ſibi junxerat
 agmina Chunni:*

Suevis; ad fontes Danubii, qui in
 Suevia. Auſonius Epigramm. ix, ſub
 perſona Danubii:

*Qua gelidum fontem mediis effundo
 Suevis:*

Et Epigramm. iv.

*Cade, fuga, flammiſ, ſtratos periſſa
 Suevos,*

Et in Tab. Peutingeriana à Borbetoma-
 go uſque Argentoraten, è regio-
 ne eſt SVEVIA. Francis; ad Ni-
 crum & Lupodunum. Ibi enim eos
 collocat etiam Sidonius Apollinaris
 Panegyrico Aviti Imp.

*Bructerus, ulvoſa vel quem Nicer ab-
 luſit unda,*

Prorumpit Francus.

Ad Moguntiam, Vopiſc. in Aureſt.
 lac. Curio. D. Hier. in vita Hilario-
 nis Monachi: Inter SAXONES &
 ALEMANNOS (id eſt Oceanum &
 Rhætiæ) gens eſt non tam lata quam
 valida: apud Hiſtoricos Germania, nunc
 vero Francia vocatur. Et ſane adhuc
 ita

D d 4

Et ²⁷ fontem Latiis ignotum annalibus ²⁷ Histri.

Hæc

ita vicinæ sibi sunt hac in regione Francia & Suevia, ut solo Nicri alveo determinentur: hinc *Odenwald* & *Bergstraß*, quæ Franconico; inde *Creichgow*, quæ Suevico circulo continetur. Hinc *Swaben* & *Swabenwaldlin*. Aufonius Edyllio v. 11, de Bissula sua Sueva trans Rhenum:

*Bissula trans gelidum, stirpe & lare
profata, Rhenum,*

Conscia nascentis Bissula Danubii. Freherus.

267. *Nierum*] Rara hujus apud Romanos scriptores mentio, nec nisi posteriores, Vopiscum, Marcellinum, Pancyristas, & hunc Aufonium: quorum demum temporibus Romani eo usque Germaniz penetraverant. Videlicet quæ de hoc notavimus in Origge. Palatinis. Freher.

268. *Super*] Id est, apud. Iuvenalis Satyra xv:

*Gesta super calida referemus mania
Copri.*

Vel potius, ultra, ut Vopiscus in Probo ait: ita ut illum amiserint, petentes latebras in sylvis illis suis. Paneg. Hinc illa Romanorum opera, *Erpach*, *Lindenselt*. Freh.

269. *Lupodunum*] *Lupodunum* & *Lupondum* apud Rhenanum. qui se id nosse existimat, *Lupff* appellat, arcem olim munitissimam, sed solo æquatam, anno Christi millesimo quadringentesimo, & sextodecimo, iussu Sigismundi Cæsaris & Concilii Constantiensis. *Vinetus*.

269. *Lupodunum*] *Loboduna*, hodie *Ladenburg*. De qua etiam singularem Commentariolum conscripsimus, ut versum hunc Aufonii aberronea Rhenani, Ortellii, & aliorum interpretatione simul vindicaremus; nec pauca in Origge. Palatinis annotavimus. Freherus.

270. *Fontem ignotum*] Danubii fontes diu veteribus ignoti fuerunt, ut Nili; quem Apollonius ab Hyper-

boreis nasci cecinit, manifesto commento. Etsi postea eos scribat Tacitus præcipiti & excelsso montis Abnobæ jugo oriri, vicinos Rheni fontibus: itaque compertos tradant Plinius, Dionysius, Ptolemæus, Strabo, Tacitus, alii; ipse etiam Aufonius Epigramm. iv:

*Qua gelidum fontem mediis offundo
Suevis.*

Non tamen ad eos armis penetraverant Romani; non magis quam ad Nili; vel etiam ad Rheni, de quo Lucanus lib. 11:

Albis, & indomitum Rheni caput.

Primus Lucius Prætor ad Danubium accessit. Iordan. de temp. success. p. 81. Et Trajanus Danubium quidem pacaverat, sed non ad fontem usque. Id in ejus nummis denotare volunt Danubium, caput sive carbasso peplove tectum (ut accipit Anton. Augustinus Dial. 3 de Numism. n. 24.) sive in specu, antro, caverna reconditum habentem, ut in Columna ejusdem Principis apparet, & Aufonius eo alludere videtur, Epigrammat. ix:

*Danubius penitus caput occultatus in
oris,*

Totus sub vestra jam ditione fluo.

Vt Tibullus de Nilo:

Aut quibus in terris occuluisse caput.

Idem Aufonius Epigramm. iv:

Illyrici Regnator aquæ, tibi Nile secundus

Danubius, latum profero fonte caput.

Vbi quod Danubium, quem & Hesiodus *ἡγάρδ' ἰστὸν* vocat, & quod permeat orbem *Ister* (Lucan. p. 64.) secundum facit, consentit Iornandes in Geticis: *Hic amnis inter cætera flumina immanis, omnes superat, præter Nilum.* Neque simpliciter Aufonius dicit, *Fontem ignotum*, sed *Latiis ignotum*, id est, nullius antehac Romani Principis victoria cognitum, & in annales relatum; & omnium primo iam

Hæc ²⁷² profligati venit modo ²⁷³ laurea belli: 425
 Mox alias aliaque feret. vos pergite juncti,
 Et mare ²⁷⁴ purpureum gemino propellite tractu.
 Neu vereare ²⁷⁵ minor ²⁷⁶ pulcherrime Rhene videri,
 Invidiæ nil hospes habet. potiere ²⁷⁷ perenni
 Nomine. ²⁷⁸ tu fratrem, famæ securus, adopta, 430
 Dives aquis, dives nymphis, largitor utrique

Alveus

jam Valentiniano Aug. cum Gratiano Cæs. tentatum: sed & postea per Stiliconem, teste Claudiano:

Omne quod Oceanum fontemque inter-
facet Istri,

Vnius incursu tremuit.

Quod etiam de Nili fontibus, iisdem peradulationem ominatur:

Augusto dabitur sed proxima palma
Valenti:

Inveniet fontes hic quoq; Nile tuos.

Iunguntur hi duo apud Horatium:

Te fontium qui celas origines,

Nilosque & Isler, te rapidus Tigris.

Et Claudianus Honorio:

Ite per ardentem Libyam, superate va-
pores

Solis, & arcanos Nili deprendite fontes.
 Freherus.

271. *Istri*] *Conjuratum* vocat Virgil. ubi notab. Philargyr. p. 21. Freher.

272. *Profligati*] Affectatissime, ne nescire videretur, quæ super hoc verbo Gellius lib. xv. cap. v. Vritur tamen & Tacitus, *Profligare pralia*. Vopiscus pag. 1180, B. Capitolinus pag. 336, a. Freh.

273. *Laurea belli*] Litteræ laureatæ, id est, cum lauru. Ita Persius Sat. vi. de Caligula:

— *Missa est à Casare laurus*

Insignem ob cladem Germana pubi.

Tacitus, Agricola, Marcellinus. *Tabella laureata* Lampridio 1003, D. Victoriz meminit etiam Symmachus epistola lxxxix, lib. i. Idem.

274. *Purpureum*] Albericus Gentilis pag. 72. Id.

275. *Minor*] Rhenus Magnus. Est enim & parvus in Italia. Id.

275. *Neu vereare minor*] Nomen scilicet tuum amittendo recepto Mossella. non autem ad Bononiensem Rhenum respexisse nostrum existimem. mox enim sese explicat.

276. *Pulcherrime Rhene*] Vere enim talis, & à se ipso, & à cultura urriusque ripæ. Qui profecto tractus omnium est celeberrimus, fuitque semper, quantamcunque vetustatem ferant singularum nationum historiz. Martialis:

Nympharum pater amniunq; Rhene.
 Sed quid frigora Rheni? apud Virgil. Freherus.

277. *Perenni nomine*] In Oceanum usque. Ita de Arno eleganter Rutilius Numatianus lib. i Itinerarii:

Alphæa veterem contempler originis
urbem,

Quam cingunt gemini Arnus &
Æsar aquis.

Conum pyramidis cœcuntia flumina du-
cunt:

Intratur modico frons patefacta solo.
 Sed proprium retinet communem in gur-

gite nomen,

Et pontum solus scilicet Arnus adis.

Ovidius de Almone, Fastis:

Est locus, in Tiberim quo lubricus in-
fluit Almon,

Et nomen magno perdit in amne mi-
nor. Freher.

278. *Tu fratrem, fama securus, adopta*] *Fama securus*. quia nomen retines. *fratrem adopta*. Est enim & adoptio in fratris nomen, non filii modo.

D d 5

Alveus extendet geminis⁷⁷ divortia ripis,
Communesque vias diversa per ostia fundet.

⁷⁸ Accedent vires, ⁷⁹ quas Francia, quasq; ⁸⁰ Chamaves,
⁸¹ Ger-

do. in *fratrem*. Quia fere æqualis, non multo minor, ut etiam Ligurinus ait pag. 13. Huttenus in Panegyric. Alberti Card. Tractus ejus non tantum longissimus, sed & cultissimus oppidis, villis, etiam supra Nicrum & Mœnum, Albim, Visurgim. In Notis Senecz, Rhenus, Mosella, Garunna. Freherus.

279. *Divortia ripis*] Ad utramque ripam peculiare flumen, medium relinquentes solum, facietis. Romæ post aream templi Laterani in muro vetustissimo Epigramma fuit grandibus litteris incisum, quod à se descriptum Melissus (heu quondam noſter!) mihi communicavit, omnino ad hunc locum pertinens:

--- AD. DIVORTIA
RHENI.

PERVASI. HOSTILES
DEPOPVLATVS. A-
GROS.

DVM. TIBI. BELLA. FO-
RIS. ÆTERNA Q.
SVDO. TROPEA.

HISTER. PACATIS. LE-
NIOR. IBAT. AQVIS.

Dicas alicujus, qui huic expeditioni interfuerit, memoriam continere. Panegyristes: *Quamque divortio suo Rhenus complectitur*. Vtitur & Petronius apposite de Rheno pag. 369. Huc Hadrian. Iun. in Bat. pag. 53, & 63. Exstat & Epigramm. veter. lib. IV, pag. 149. Item apud Petrarcham, aut Boulenger, pag. 5, b. *Divortia Ponti*. Lucan. II, pag. 63, & pag. 70. Freher.

280. *Accedent vires*] *Accedent*. Magis vero parabat accessionem virium è Gallia atque adeo Oceano ipso, cum fossa ducta Ararim & Mosellam conjungere molirentur, frustra. Tacit. pag. 301. *Accedent vires*. A captis & deditiis, à subjugatis populis, qui

deinceps legiones nostras delectu suo juvabunt & instruent, Francis, Chamavis, Chaucis, Chrepestinia. Aufonius in precatione Consulari:

Qua Francia mista Sævis

Certat ad obsequium, Latius ut militet armis.

Vopiscus in Probo: *Omnes jam Barbari vobis arant, vobis jam servant, & contra interiores gentes militant*. Et profecto Germanos per Germanos debellare solebant Romani. Hinc & illud Publ. Optatiani in Panegyr. Constantini Magni:

Omnis ab Aræois plaga finibus, horrida Cauro,

Pacis amat cana & comperta perennia jura:

Et tibi fida, tuis semper bene militat armis,

Resque gerit virtute tuas, populosque feroces

Propellit caditq; habens tibi debita rata, Et tua victores Fors accipit. hinc tibi fortes

Teque duce invicta attollunt signa cohortes. Freh.

281. *Quæ Francia*] *Franci & Chamaves*, qui & *Chamavi* apud Tacitum & Ammianum leguntur, quæ Germaniz olim gentes fuerint, Beatus Rhenanus in Germanicis quæsit. Et quod ad *FRANCOS* attinet, persuasit mihi Divus Hieronymus auctor gravissimus, qui quum Germaniam Galliamque perlustraverit, hanc gentem suis in sedibus vidisse potest, *Francos* esse, quos Latini Græcque historiz, *Germanos* prius appellarunt. Ejus apponam verba de quodam Franco in vita Hilarionis monachi: *Inter Saxones quippe & Alemannos gens ejus non tam lata, quam valida, apud Historicos Germania, nam vero Francia vocatur*. Vinetus.

281. *Quæ*

“Germanique” tremant : tunc “verus habere li-
mes.

281. *Quae Francia quaeque*] Vnice huc facit Inspectio tabulae illius Itinerariae : in cuius expositione bellissime hunc locum adducit, & illustrat D. Marc. Welferus cap. III, cui *Barbarica* titulum fecit. Addo tamen : Diversa sunt, FRANCIA, & CHAMAVI, etiam in tabula illa : & hi inferiores, ut ibi apparet. Χαυαβοι, Euagrius, Zosimo, gens ad ostia Rheni, pag. 709. *Francia* pertinebat ad Suevos, de qua vide Gregor. Turo- nens. pag. 59, 63, & Hieronymum. Itemque de Arbogaste Franco tem- pore Gratiani Imp. in vita Ambro- sii per Paulinum. Et rursus diversi Germani. Freherus.

282. *Chamaves*] Chrepestini, Mo- rini, Paulin. 277. Freher.

283. *Germanique*] Hos enim in- festabat Gratianus, interiores Ger- mania illius magnae alumnos, Saxo- nes, Thuringos. Hinc Valentinia- nus, *Maximus Germanicus*, *Maximus Gothicus*, *Maximus Francicus*. Ita se- parat eos Manlius Statianus apud Vopiscum Probo : *Testes FRANGI inuisi strati paludibus, testes GERMANI, & Alemanni longe à Rheni summati littoribus*. Et differentiam distantiam- que optime oculis exhibet Tabula vetusta Itineraria Welferi. Diversam etiam Germaniam illam à Gallia Belgica, quae Francis postea tota ces- sit, faciunt Ptolemæus & Martianus. Freh.

284. *Tremant*] Et tremebant ad- huc sub Maximo, qui Gratiano huic successit. Testis Orosius lib. VII, cap. 35, pag. 651. Sed non diu post. Nam ita quidem perpetuum victoriarum cursum ominatur Ausonius : sed lon- ge aliter evenit. Non multum enim post inversa omnia, & Franci irrupe- re : ut locus Sulpitii Alexandri ve- teris Historici, apud Gregor. Turo- nens. clare docet, qui ita habet : *Et*

tempore Genobaldo, Marcomere, & Sun- none ducibus Franci in Germaniam irru- pere, ac pluribus mortalium limite in- rupto casis fertiles maxime pagos depopu- lati, Agrippinensi etiam Colonia metum incussere. Quod ubi Treveros perlatum est, Nannius & Quintinus militia ma- gistri, quibus infantiam filii & defensio- nem Galliarum Maximus commiserat, collecto exercitu apud Agrippinam conve- nere. Sed onusti praeda hostes, provincia- rum opima depopulati, Rhenum transie- re, pluribus suorum in Romano relicto solo, ad repetendam depopulationem pa- ratos. Cum quibus congressus Romanis ac- commodus fuit, multis Francorum apud Carbonariam ferro peremptis. Cumque consultaretur de successu, an in Francium transire deberent, Nannius abnuvit, quia non imparatos & in locis suis indubie for- tiores futuros sciebat. Quod cum Quintino & reliquis viris militaribus dispi- cisset, Nannio Moguntiacum reverso, Quintinus cum exercitu circa Novesium castellum Rhenum transgressus, secundis à fluvio castris, casas habitatoribus vacuas atque ingentes vias destitutos offendit. Franci enim simulato metu, se in remo- tiores saltus receperant, concidibus per ex- tremam silvarum procuratis. Itaque uni- versis damnis exustis, in quas saviro stoliditas ignava victoria consummatio- nem reponebat, noctem sollicitam limites sub armorum onere duxerunt. Ac primo diluculo, Quintino praelii duce ingressi saltum, in medium fere diem, implicant- tes se erroribus viarum, totum pervagati sunt : tandem cum ingentibus septis omnia à solido clausa offendifsent, in palustres campos, qui sitis jungebantur, prorumpere molientibus hostium rari apparuerunt : qui conjunctis arborum truncis, vel concidibus superstantes, velut è fastigiis tur- rium, sagittas tormentorum ritu effudere, inlitis herbarum venenis, ut summa cu- ti, neque letalibus infecta locis vulnera, haud dubia mortis sequerentur. Dehinc majori

majori multitudine hostium circumfusus exercitus, in aperta camporum, qua libera Franci reliquerant, avide effusus est: ac primi equites voraginibus immergi, permixtis hominum jumentorumque corporibus, ruina invicem suorum oppressi sunt. Pedites etiam, quos nulla onera eorum calcaverant, implicati limo, agre explicantes gressum, rursus se, quis paulo ante vix emerferant, silvis trepidantes occultabant. Perturbatis ergo ordinibus caesa legiones, Heraclio Iovinianorum tribuno ac pene omnibus qui militibus praerant extinctis, paucis effugium tutum nox & latibula silvarum praestitere. Idem paulo post Valentiniani Augusti necessitates commemorans: Dum diversa in Oriente per Thracas geruntur, in Gallia status publicus perturbatur. Clauso apud Viennam palatii adibus Principe Valentiniano, & pene infra privati modum reddito, militaris rei cura Francis satellitibus tradita, civilia quoque officia transgressa in conjurationem Arbogastis: nullusque ex omnibus sacramentis militia obstrictis reperiebatur, qui familiari principis sermone aut iussis obsequi auderet. Et vana omnino est jactatio Iustini Imp. ad Avaras apud Corippum sub lib. III finem: Si Barbare nescis,

*Quid virtus Romana potest: antiqua
require,*

*Qua proavi, patres, & avi potuere
Latini:*

*Quid noster senior potuit pater, inscie
disce:*

*Sub quo Vandalici occiderunt strage ty-
ranni,*

*Edomitisque Geta, pubes Alamanni-
ca, Franci,*

*Totque alia gentes, famosaque regna
per orbem,*

*Ardua sub nostris steculentia colla trium-
phis,*

*Suscepere jugum, mentes animosque
dedere*

*Servitiis, nobisque manent ex hoste fi-
deles.*

Tum itaque paulatim Romani expulsi, limes sublatas, Mosella pariter & Rhenus Francis paruit, Romanum nomen cum legibus & lingua

eorum abolitum. Sidonius in Epistolis passim calamitatem gentis suae deplorat, & in Erragaste suo miratur, his verbis: *Quod sermonis pompa Romani, si qua adhuc uspiam est, Belgicis olim sive Rhenanis abolita terris, in te residet: quo vel intolumi vel perorante, etsi apud limitem ipsum Latina jura ceciderunt, verba non titubant.* Freherus.

285. *Vetus habere limes*] De Rheno limite non semel in Originibus nostris Palatinis. Haecenus satis erat ripam ipsam tueri. Silius lib. III, pag. 77: *Compescet ripis Rhenum, id est, excursiones Germanorum prohibebit: De Vespasiano.* Dixerat jam de Crispo Publii. Optatianus in Panegyrico Constantini Magni Imp.

Sed Crispi in fortia vires

*Non dubia ripa Rhenum Rhodanum-
que tueri,*

Uteriora parant & Francis tristia jura.
Et postea limitem Francis eripien-
dum ominatur:

*En Auguste tuis praesens, & tantus
ubique,*

*Imperii, secunde paras nunc omine
Crispi*

*Oceani inaltas oras, quibus eruta
Franci*

*Dat regio procul ecce dium, cui devia
lati*

*Tota patent campis subcaso limite. Victor
Rite atavo summo molior, cui Claudius
acer*

*Magnanimum fidus dat clarum è nu-
mine divo*

*Imperium, Virtus quem felix optat
alumnus,*

Aufonius Panegyrico: *Aguntur gratia Imperatori fortissimo: testis est uno pacatus anno & Danubii limes & Rhemi.* Quia nimirum veteri limite prorogato, alius interius in occupato Barbarico positus. Panegyristes ad Constantin. *Iam ne procul quidem Rhenum, &c. B. Rhenan. p. 31.* Aufonius Epigramm. IV:

Nec Rhenum Gallis limitis esse loco.

Idem Epistola XVI:

Apologos en misit tibi

Ab usque Rhemi limine.

Hinc

Accedet ²¹⁶ tanto geminum tibi nomen ab amni.

²¹⁷ Quum-

Hinc est, quod ad Nicri tractum, & in Suevix confinio & Franciz, in Ducatu (inquam) Wirtenbergico, Palatinatu, Sylva Ottonica, tot Romanorum monumenta, aras, statuas, sarcophagos, inscriptiones videmus, nummos eruimus, ab Appiano, Heliodoro, aliis edita. Freherus.

286. *Tanto geminum tibi nomen ab amore*] Tanto ab amne. Cum plures, non multum inferiores, Rhenum incurrant, Mœnus, Nicer, Mosâ; huic soli tantum desert Aufonius, ut alterum mox Rheni cornu constituat. An quia hic novissimus in illum se exonerat? an quia hic solus Romanus, illi Barbari? Panegyristes de ponte Agrippinensi loquens: *Vbi Rhœnus totus est, ubi jam plurimos hausit amores, quos hic noster ingens fluvius (Mosellam vult) & barbarus Nicer, & Mœnus invexit: ubi jam immani meatu ferox, & alvei unius impatiens, in sua cornua gessit excedere. Noster enim, id est, Romanus: ut apud Nemesianum Cynegetico:*

*Atque canam nostrum geminis
sub finibus orbis*

*Littus, & edomitæ fraterno nomine
gentes,*

*Qua Rhenum Tigrimque colunt, Ara-
risque remotum*

*Principium, Nilique bibunt ab origine
fontem.*

Claudianus in Eutropium, I:

*Ante pedes humili Franco, tristisque
Suevo*

*Perfruat, & nostrum video Ger-
manice Rhenum.*

Geminum nomen. Cur non & Mosellæ alterum nomen dixisset, si quod esset, sive Obrinci, sive aliud? Ita enim toto opere appellat olor noster, cui de rebus Mosellæ supra omnes fides habenda, Mosellam, nunquam aliter. *Obrinci* illius nulla hic mentio. quod si nomen fuisset eidem fluvio, non fugisset doctissimum illum

utriusque linguae & omnis antiquitatis virum, & harum regionum scriptissimum, qui solus omnium scriptorum *Dummissum, Tabernæ, Lupadunum* nominat. absque Scaligero, Danubiæ etiam fecisset nomen *Ad-dua*, ex Festo. Et si scivisset, non omisisset, tantus captator rarioris eruditionis & auctorum notitiz ostendendæ: tam cupidus Mosellæ quasvis laudes extollendi, hanc etiam addidisset, esse binominem, ut Istrum, Nilum (qui *Melo* Symmacho & Aufonio) Aracem. Marcellin. 1462. imo & ut Rhenum, cui geminum nomen esse ait, *Bicornis* intelligens. Borysthènes accolis Danubius, Iorn. pag. 21. Padus, Eridanus. Pyxis, Nigir, Vitruv. VIII, cap. 1. Quo solo argumento abunde evincitur, Obrincum illum Ptolemæi, non esse Mosellam. Præter quod nec verba Ptolemæi conveniunt, qui hunc supra vel prope Moguntiam constituit: quia multo inferior est Mosella, medium adeo fluvium interjectum habens Navam, & ipsum Romanis non ignotum. Neque tam crassus error tribui debet Ptolemæo tanto Geographo, præsertim in tractu Rheni Romanis per bella assidua commerciaque notissimo. At, inquiunt, cur non meminisset Ptolemæus in illo tractu, Mosellæ tam nobilis fluvii? Possem dicere: Cur non meminisset Strabo, Plurarchus, non Iulius Cæsar in toto bello Gallico? Sed hoc malo: Si meminisse voluisset, cur non suo nomine fecisset, quod satis norum Romanis, & jam à Tacito proditum, antiquiore? Alii (B. Pirckheim.) non paullo verisimilius *Navam* acceperunt, fluvium Romanæ ripæ, flumen nobile, & jam cognitum Romanis armis, dictum Tacito, Aufonio. Nolunt enim de Germaniæ aliquo accipere, & Ptolemæum istuc trahere. Quod si ad-

mitti

¹¹⁷ Quumque unus de fonte fluas, ¹¹⁸ dicere bicornis.

¹¹⁹ Hæc

mitti posset, de quo commodius acciperetur quam de Mœno? qui Moguntiam ad ipsum Rhenum influit, sive *Mogus* ille sit, à quo & *Moguntiam* nomen habere voluit Ligurius. Certe si verbis Ptolemæi (Εκτρογαν) Rheni pag. 116) insistendum est, ut puto, Navam non magis quam Mosellam quadrare apparet, quia & hæc multis millibus infra Moguntiam. Moguntiam vero signanter eo loco posuisse animadvertendum est, non tantum Ptolemæum, pag. 121, sed etiam (qui ex eo sumfisse videtur) Marcianum Heracleotem p. 82, ad discriminandam superiorem & inferiorem Germaniam. Qua divisione Romani semper usi sunt, ut apparet non tantum ex illis duobus, sed & Notitia: Itinerario Antonini Aug. Catalogo Provinc. Marcellino lib. 15, pag. 1461: Neque Ptolemæo propositum; amnes pro dignitate recensere & nobilitare; sed Provincias distinguere, & in his Germaniam. In quo proposito Moguntiaci ei mentio necessaria, quæ quasi limitem præbet, ab omnibus ita dicta, ut habeatur ultima urbs Germaniæ superioris vel primæ, etsi Ptolemæus primam secundæ ponere videtur. Et sane à Moguntiaco Alemania Rheno opponitur. Marcellin. pag. 1521, & pag. 1798. & in Tab. Peut. S. v. 2. v. 1. A. Ligurin. pag. 13. Vide & Mogunt. pag. 52, & 264. *μπαρὺ πολὺς τῆ ἀπὸ Γαλλίας*. Neque video, quid incommodi aut absurdi sit, fluvium Germaniæ hic accipere. Mœnus ille, inquiunt, est in Germania. Sed quam Romani jam oppugnabant, & in Provinciam redigere cupiebant, & jam spe devoraverant. Trajanus ex opposito Moguntiz ad ipsos Confluentes (quos captare solebant Romani vel præcipue) castellum posuerat, cuius nomen adhuc agnoscitur *Castell*. Cæteri habuerunt præsi-

dia ulterius, in ipsa Odonewald, ad Nicrum, &c. Denique sit in Germania. Quid tum? An propositum Ptolemæo, sola Romanorum arva & flumina Operi suo inferere? qui caput integrum habet de Germania magna, ut & Marcianus ille. At quid, ajunt, Obrincus ad Mœnum? Quid ad alterutram illarum, sive Mosellam sive Navam? Et quidni? quia ibi Herold. *Ober-Rinck gawe*. Ultra Mog. est pagus ille Rhenensis infra superius *Ringow*. Pagi Germaniæ jam noti erant Cæsari, Tacito, aliis, vel exemplo uno τ *Βαρνύας*, &c. In his erat & ille *Rinck gawe* nomine. *Obernnd Vnder-Rhein* accolis dicitur, quasi diversum esset flumen. Et sane ad Mogunt. *die Straffel*, *Ober-und Vnder-Zel*, &c. & Monetz ratio per 24 albos. Quid quod & diversæ naves ab inde in usu? Nobis etiam nunc manet illa divisio, *Ober-und Vnder-Rheinstrom*, *Craifz*. Freherus:

287. Cumque uno de fonte fluas] A qua re alii dicuntur Bicornes, Freher.

287. Quumque uno de fonte] Prætulim, quod est in Pulmanni libris: *Quumque unus de fonte fluas*.

288. Dicere bicornis] Infra: *Taurina frontis*. *Δίκεως*, quasi duobus cornibus fundens. Ovidius *Metamorph.* pag. 280. Valerius Flaccus v. 111 Argonauticorum libro, de Istro:

Fundere non uno tantum quem flumina cornu

Accipimus: septem exit aquis ---

Apud Danz. p. 89. Non ut alii, *Tauriformes*. Proprium patris Rheni epitheton, vel potius nomen, ut hic ait, *Geminum nomen*. Ore enim vulgi olim dictum *Bicornium*, patet ex Æthico p. 18. Virgilius lib. vii Æneidos:

Extremique hominum Morini, Rhemusque bicornis.

Clandianus de bello Getico:

Te Cimbrica Thyrs

Divisum bifido consumis Rheus meatu.

Bume-

229 Hæcego, VIVISCA ducens ab origine gentem,
 Belgarum hospitibus nunc per nova fœdera notus,
 Aufonius, 290 nomen Latium, patriaque, domoque 440
 Gallorum extremos inter, celsamque Pyrenen,
 Temperat ingenuos qua læta Aquitania mores,
 Audax exigua fide concino. Fas mihi sacrum
 Perstrinxisse amnem tenui libamine Musæ.
 Nec laudem affecto. veniam peto. sunt tibi multi 445
 Alme amnis, sacros qui sollicitare fluores
 Aonidum, totamque solent haurire Aganippen.
 291 Ast ego quanta mei dederit se vena liquoris,
 Burdigalam 292 quum me in patriam, nidumque senectæ
 293 Augustus pater, & natus, mea maxima cura, 450
 Fasci-

Eumenius Panegyrico ad Constantinum: *Atas illam terribilem aliquando ripam inermis agricola, & toto nostri greges flumine bicorni mercantur.* Quod est à verusta Asinii sententia, quam Strabo refert lib. iv. *Ἡ ποταμὸς τὸ μέγεθος αὐτῆς πρὸς τὸν ἱσχυρὸν ἄσινον.* Et post: *Ἡ ποταμὸς καὶ ὁ δισμορὸς εἶναι, μεμψαμένη τῆς πλεονεξίας.* Imo Ptolem. pag. 115. Imo hodie constat, Birckheim. p. 238. Ad hunc locum Hadrianus Iunius in Batavia. *Freherus.*

289. *Hæcego Vivisca*] Ita legendum. Burdigala enim caput Biturigum *Viviscorum.* & ita in inscriptione Burdigalensi legitur: *AVGVSTO SACRVM ET GENIO CIVITATIS BIT. VIV.* Alioqui *Vibisti*, & *Bibisci*. & *Bivisci* scriptum legitur. *Scaliger.*

289. *Vivisca*] Rectissime Scaliger pro mendoso *Vivisca* reposuit. Sed & *Vibiscas* inquilinis Scaligeris nobilitatos in Iul. Cæs. Scaligeri Epist. videtur esse. *Freherus.*

290. *Nomen Latium*] In Iambico epistolæ, ad Probum: *Aufonius nomen Italum.* Vinetus.

291. *Ast ego*] Hanc materiam ser-

vat senectuti, ut Tacitus vitam Trajani, pag. 400. *Semique aprica tenenti.* Huc Casaub. in Persl. pag. 460. *Freher.*

292. *Quum me in patriam*] Fuit ibi, ut ex Epist. xxiv constat:

Me juxta Burdigala, trino me flumina curtu

Secernunt turbis popularibus, &c. Sed non fecisse credo, quod hic minatus. Nec ulla amplius apud eum Mosellæ mentio, adeo dulcedine patriæ oblitterata. Vide etiam *Edyllium* ejus 111. *Freh.*

293. *Augustus pater & natus*] Valentinianus & ejus filius Gratianus, discipulus meus. Scripsit ergo Aufonius carmen hoc ante mortem Valentiniani Augusti, qui anno Christi trecentesimo & septuagesimo nono, Imperii vero sui duodecimo decessit, Sexto Aurelio & Hieronymo auctoribus. Quare Ioann. Tritrenhemius, qui Aufonium inter suos scriptores Ecclesiasticos recensuit, si locum hunc Aufoniani Mosellæ legisset, cujus nec satis meminerat Lilius Gregorius, quum de Aufonio scriberet, eum carmen hoc composuisse Maximo principe, concilii tempore, Treveris,

Fascibus Aufoniis decoratum & honore curuli
Mittent, emeritæ ¹⁹⁴ post tempora ¹⁹⁵ disciplinæ ;
Latius ¹⁹⁶ Arctoi præconia persequar amnis.
¹⁹⁷ Addam urbes, tacito quas subterlaberis alveo :

¹⁹⁸ Mor-

veris, nunquam dixisset. Maximus enim hic, Martinum illum Turo-
nensem & alios Episcopos Treveros non ante vocavit, quam annus Christi ageretur trecentessimus & octogessimus octavus, siquid hic certi habent Prosperi Aquitani rationes, qui ea vidit tempora, & scripsit. *Vinetus.*

294. *Post tempora*] In Pulmanniano fuit, *munera*. Vtra glossa sit, non liquet. Memini saltem etiam alibi ¹⁹⁴ tempore geminum nomen exurbasse, ejusque locum suum fecisse; apud Euphorbum nempe, in *Catalæis* Scaligeri pag. 160.

Imperium scavis hyberno tempore ventis: pro quo scriptus codex, & reliquorum carmina, *hyberno frigore*: quod apud Hilarium ibidem Aldina editio perperam item in *tempore* mutaverat.

295. *Disciplina*] Ita Edyllio IV:

Donec ad Augusta pia munera disciplina

Accurret. Vide Themist. pag. 136. *Freherus.*

296. *Arctoi amnis*] Ita Ovid. II *Metamorphos.*

Sors eadem Istmaris Hebrum cum Strymone siccatur,

Hesperiosque amnes Rhenum, Rhodanumque, Padumque.

Virgilius VIII de Tiberi:

Corniger Hesperidum fluvius regnator aquarum.

Inde est, quod pro Hesperio plane Iberum fecit Rhenum homo Græcus, Nonnus Panopolitanus, duob. *Dionysiaca* locis, lib. XXIII:

Ῥῆν⊙ Ἰβὴρ βρεφίστωι κερύσει.)

Lib. XLIII:

Χρυσὸν Ἰβὴρ πέρις Ῥῆν⊙.

De quo plura in Originibus nostris Palatinis, Parte I, cap. III. & Parte

II, cap. II. Sed omnium fere fluviorum capita à Septentrione, imo in Septentrionem feruntur. *Aristotel.* I *Meteor.* fol. 336. *Vitruvius* VI, c. I Vnde & *Arctoi* dicuntur hîc & alibi. *Freher.*

297. *Addam urbes*] *Urbes.* Locum fere hîc habet illud Solini cap. XVI: *Creta constipata centum urbibus, sicuti perhibent, qui prodige lingua largiti sunt: sed magnis & ambitiosis oppulis.* Vel quod Strabo lib. III, eleganter & copiose admonet: Πολυβίαι ἢ εἰ-

πὸν⊙ τετρακοσίας ἢ Κελύκων κη-
λυῶσαι πόλεις Τιβέριον Γεφύρην,
καμινδῶν φησὶν τὴν τοῦ Γεφύρου χα-
ρακτῆρα τοῦ ἀνδρός, τὸς πύργους κη-
λῶνται πόλεις, ὡς περὶ τὰς Θερμα-
βικαῖς πομπὰς. Καὶ ἴσως οὐκ ἀπι-
σσι τὴν τοῦ λίγῃ. Καὶ γὰρ αἱ γεφύραι καὶ
οἱ συρραφεῖς ραδίως ἐπὶ τῇ τοῦ φεγγί-
ται τοῦ ψύσματος, καὶ ἀπὸ τῶν πύργων
περὶ τῶν πόλεων. ἰστέ καὶ οἱ φασκόντες πόλεις
ἢ χιλίας τῶν ἢ ἑξήκοντα πόλεις
πολεις, ἐπὶ τῇ τοῦ φεγγίται μὲν δοκῶσι,
τῶν μεγάλων καὶ μὲν, πόλεις ὀνομα-
ζόντες. Οὐτε γὰρ ἡ ἢ χίλις φύσις,
πόλιν ἐπὶ τῇ πόλιν ἐπὶ τῇ πόλιν ἐπὶ τῇ πόλιν
λυπεύεται, ἢ ἀπὸ τῶν ἐκποισμῶν,
καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Et Proverbium: Ex
cloaca arceat facere. At quomodo nomi-
na mutata? Quis recognoscat, *Vinco*, *Taberna*, *Sericum* (hodie, *Sirch*.) Habet & alias *Diploma* *Dagoberti* apud *Bruschium* pag. 512, b. *Addam urbes.* Harum duarum tantum ex illa vetustate nominibus suis nobis jam notæ sunt: *Rigodulum* Tacito nominatum, & *Noviomagus* (imo & *Vinco*, quod inter Confluentes & Treverim ponit Itinerarium Antonini, forte hodie *Winneberg*, locus *Baronia* nobilis.) *Aufonio*, Itinerarii quoque. Sed plures omnino originem Romanam habent:

298 Moeniaque antiquis te prospectantia muris :

455

Addam, præfidiis 299 dubiarum condita rerum ,
Sed modo securis 300 non castra, sed horrea Belgis.

Addam

habent : atque adeo pleræque omnes illæ ad fluviorum ostia, aliisve tam circumspicere opportunis locis positæ : quædam etiam architectatione insignes , & primo ad specum Latialem illam antiquitatem referentes : quarundam etiam nomina non vernacula, neque novitia videntur. Quo pertinent illa in Huberti Thomæ Leodii de Tungris & Eburonibus Commentario, Capitulo de Urbis Leodii olim Legia, à Legione ibi castra & diu hybernante, dictæ : Sunt non procul à Varnea vici complures Romanam originem nomine referentes. Visitur inde Latinus pagus Volsci, Vercella, Pascasii Bercelii viri doctissimi patria. Item Antium, nimirum ab Antiatibus. Inque vico Legna fluvius habet ortum, & Cotta fons limpidissimus, quo, dum in hybernis erat, Cotta oblectabatur, aut prope illum funda trajectus fuerat. Est & Ciceronis fons in urbe notissimus, & aquæ maxime uber, quem Ciceroni fontem male lecta littera nuncupant : scaturit è monte Petrosio retrò ades Fratrum, quos Minores appellant. Et Capitulo, An Sycambri in Trojanos suam originem referre possint : Urbe Leodio egressis per viam Aurinculejam, & adverso flumine Huyum ire volentibus, à dextra Publium statim habent montem, qua parte ab radicibus ad summitatem usque visifer est, deinde sylvasus. In apice, ubi phanum Vulsani olim fuerat, canobium nunc est divo Egidio sacrum, &c. Ultra pergentibus apparet in excelsa rupe mons Iovis, arx ita nominata, & à Romano nimirum constructa, &c. Post Iovis montem, Amantium occurrit : & ad ostium Sabie fluminis Namurra, elegans sane oppidum & marmore subcinerici nobile. Hoc quidem Namurcum vulgariter vocant Namur, id est, novus murus. De quibus tamen plebisque hodie post tot bella locum habet illud Rutilii :

Num villa grandes, oppida parva prius.
In divisione Regni facta inter gloriosos Reges Karolum & Hludovicum, Mosellæ tractum cum villis suis legimus (Edit. P. Pithœi p. 489. & Aimon. cap. 21.) Civitatem Mettiam cum Abbatia S. Petri, & S. Martini, & Comitatu Mosellensi, cum omnibus VILLIS in eo consistentibus, tam dominicatis, quam & vasallorum. Conradus Celtes Poëta, Castra vocat, lib. 111 Amor. Eleg. xv :

Vidimus hic Graju epigrammata multa figuris,

Multa Mosellani castraque celsa jugis. Freherus.

298. Moeniaque antiquis] Imitatur Virgilium 111 Georg.

Fluminaque antiquos subterlabentia muros. Freher.

299. Dubiarum condita rerum] C. x, pag. 255. Iuret. p. 230. Trib. Pall. pag. 1046, D, seq. Castra contra famem. Ita fere loquitur Cassiodorus p. 424, in fine. Ita Panegyristes ad Constantinum M. Cetera hinc per intervalla disposita magis ornant limitem castella, quam protegent, &c. Freh.

300. Non castra, sed horrea] Non jam ad castrensem usum, sed urbanum ; non belli, sed pacis usibus servientia. Annonæ & horreorum Romanis Ducibus non ultima cura semper fuit. Vopiscus in Probo : Urbes Romanas & Castra in solo Barbarico posuit, atque ibi milites collocavit. Agros, & horrea, & domos, & annonam trans Rhenanam omnibus fecit. Et postea : Frumento barbarico plena sunt horrea. Marcellinus lib. xviii, de Iuliano Cæsare loquens, loco in his nostris ad Mosellam Notis supra p. 350. citato. Vide Casaubon. pag. 48. Sidonius Narbone :

Thermis, arcubus, HORREIS, monetis.

E e

Teopha

Addam felices³⁰¹ ripa ex utraque colonos,
 Teque inter medios³⁰² hominumque boumque labores,
³⁰³ Stringentem ripas, & pingua culta secantem. 460
³⁰⁴ Non tibi se Liger anteferet, ³⁰⁵ non Axona præceps;
³⁰⁶ Matriona non, Gallos, Belgasque intersita fines;
³⁰⁷ Santonico refluus non ipse³⁰⁸ Carantonus æstu.
³⁰⁹ Concedes gelido³¹⁰ Durani de monte volutus

Amnis:

Τεορῶν Ὀνηρουγί Themistio p. 124.
 Ita fere & Rutilius Itinerar. 1, p. 9:

*Interea Latius consurgant horrea sulcis,
 Pinguiasque Hesperio nectare prala
 sinant.*

Ideo plura in Orbe Romano fuerunt
 loca, quibus nomen *Ad Horrea*, ut
 in Itinerariis videmus: & apud War-
 nefridum p. 124. Huc facit etiam E-
 pithola Cassiodori xxix, lib. 111. Ex
 eo genere eximium. & cum primis
 memorabile fuit *Horreum* in Augu-
 sta Trevirum, palatii instar: quod
 postea urbe à Francis subacta, Dago-
 bertus Rex in Cœnobium Monia-
 lium convertit, filia sua Irmina eis
 præfecta; nomine hodieque manen-
 te, *Die Oehre*. Chron. Tr. msc. id et-
 iam testante. *Freherus*.

301. *Ripa ex utraque*] Dux ripæ
 Rheni, Romana & Barbara, -- *Qua*
Barbarus exit. Fortunatus: *Barbaries*,
Romania. Annal. *Ripa Latina*. *Freher*.

302. *Hominumque boumque labores*] Hoc
 hemistichium, versus centesimus
 & duodevicesimus libri primi Geor-
 gicôn Virgilii habet quidem, sed
 proximus versus est ejusdem poëtæ
 totus, sexagesimus tertius octavi *Æ-*
neidos. *Vinetus*.

303. *Stringentem ripas*] Radentem.
 Versus est totus Virgilii VIII *Æneid*.
 ad quem Pontan. pag. 595. Vide Cas-
 siodor. lib. 1v, cap. 36, pag. 134. *Fre-*
herus.

304. *Non tibi se Liger*] Cujus tamen
 tractus longior, urbes magnæ. Et vere
 in notis Senecæ, *Rhenus*, *Mosella*, *Ga-*
rumna. *Freher*.

305. *Non Saxona præceps*] *Saxonam*,
 qui sit fluvius, nusquam equidem
 comperi. Aut si inveniam, priorem
 lectionem non mutarim. Quæ fuit
Axona. Eum siquidem amnem esse
 in Remorum finibus, Cæsar in 1°
 belli Gall. commentario, author est.
Mariang. Accursius.

305. *Axona*] Vulgo, *Aine*, Bel-
 garum fluvius in extremis Remorum
 finibus, ut ex Cæsare agnosces. *Axo-*
nes, hujus fluvii accolæ dixisse Luca-
 num volunt libro primo, sed longa
 penultima. *Vinetus*.

306. *Matriona non*] *Matriona* non
 anteferet se tibi, ô Mosella. Hodie
Marna, quo flumine, & Sequana,
 Cæsar & Geographi omnes volunt,
 à Belgis determinari Celtas. *Vinetus*.

306. *Matriona non*] Limes, ut ait,
 Gallorum & Belgarum. *Freherus*.

307. *Santonico refluus*] Quædam
 exemplaria *profluus* scribunt pro *re-*
fluus, & hoc uno exemplo probat
 Ioannes Despauterius pro præpositio-
 nem in *profluus* corripì, sicut in *pro-*
fugio, *proficiscor*, *profanus*, *profectus*. *Vi-*
netus.

308. *Carantonus*] Vulgo *Charente*,
 fontem habet in Lemovicibus: & per
 Engulifinenses & Santones in Occa-
 num exit Santonicum. Oppidorum,
 quæ præterfluit, clarissima sunt, En-
 gulisma, Coniacus, Santonum Me-
 diolanum. *Canentelus* est apud Ptole-
 mæum, ut quibusdam videtur. *Vi-*
netus.

309. *Concedet gelido Durani*] Ita vul-
 go perperam legitur. Nam vocandi
 casu

casu legendum. ut apud Sidonium :

Et tu, qui simili festinus in aquora lapsu

Exis, curvata Durani muscosæ saburra. Ingens fluvius est & amœnus, qui in Garumnæm exoneratur ad oppidum Burgum, vulgo *Dordaniam* vocamus. Estque unus ex tribus nobilissimis fluviiis, quibus Garumnæm augeri scribit Strabo. Sunt enim hi: Tarnis, Oldus, quem Arvernates, & montani Cadurci vocant, l'Old & l'Ould; & *Duranius* ipse. Postea meminit idem *Carantoni*. Qui ita melius dicitur, quam, ut est apud Ptolemæum, *Καρυντελῶ*. Sed & *Drunam* nominat. Is ex Alpibus descendens, tribus à Valentia oppido leucis, Rhodanum ingreditur, vulgo *Droma*. notissimus fluvius vel ipsa vicinorum agrotum strage, quam soler dare, quotiescunque aut imbris, aut soluris nivibus intumuit: hoc moneo, ne quis fortasse pueret esse fluviolum illum, qui hodie *Droma*, vel *Dorna* dicitur: qui fines Petrocoriorum & Engolismensium interfecat ad Castrum Albateram: cum Aufonius loquatur de *Druentia*, & *Druna* vicinis fluviiis. uterque enim Rhodano excipitur. *Druna* porro Strabo meminit lib. iv. sed verba ejus scriptoris ita dubia, aut potius manca mihi videntur, ut quid de iis statuam nesciam. Verba hæc sunt: *Μετὰ τὴν Δρεντία καὶ τὴν Γοργὴν καὶ ἄλλοι ποταμοὶ ῥέουσιν ἀπὸ τῆς Ἀλπίων ἐπὶ τὴν Ῥοδανόν. δύο μὲν οἱ ἀειρρίοντες πόλιν Κασάρον, καὶ Οὐάρον, κοινῶς ῥεῖν θω συμβάλλοντες εἰς τὴν Ῥοδανόν. τρεῖς δὲ τὴν Σήλγαν, ὅ καὶ Οὐινδαλον πόλιν μισογέρμην τὴν Ῥοδανῶν, ὅπως Γαίῳ ὁ Αἰνὸβαροῦ μετὰ μὲν πολλὰς ἐπέψατο Κελτῶν μυθολογίας.* Mirum est, Strabonem suum nomen Sulgæ dedisse. Duobus autem fluviiis illis, ex quibus unus est *Druna*, non dedisse. Sed quænam illa urbs est, quæ vocatur ab illo πόλις Κασάρον, καὶ Οὐάρον? quare omisit nomen fluviorum, urbem autem, seu oppidum attribuit duobus populis

Cavaribus, & Varis? Deinde qui sunt isti Vari? Profecto neque Vari ulli sunt in ea provincia populi, neque Cavarum nomen satis opportune hic intrusum est. Sed quia de Cavaribus mentionem jam fecerat, nomen fluvii, quod proxime ad Cavares accedebat, in Cavares ipsos mutatum est. Quare sine ullo dubio Κασάρον, & Οὐάρον sunt nomina eorum fluviorum, sed corrupta: nam non πόλις, sed ποταμὸς legendum est. Duo enim illi fluvii *Druna*, & alter, cujus nomen nunc non teneo, immiscentur communi alveo, & ποταμὸς ἀειρρίοντες, multis scilicet anfractibus multum agri peterrant. Quod verum est, & nos scimus. Quare Κασάρον, & Οὐάρον, sunt nomina illorum fluviorum, quanquam corrupta. Ut ita verba Strabonis legantur: *δύο μὲν οἱ ἀειρρίοντες ποταμοὶ, Κασάρον καὶ Οὐάρον.* Ex istis duobus alter est *Druna*, alter est fluvius ille, sed minor ipso *Drunā*, qui *Druna* immiscetur in montanis Cavarum infra vicum Castillonem. Et ita, ut ait Strabo, communi alveo in Rhodanum deferuntur. Neque putemus Strabonem tam negligentem fuisse, qui horum fluviorum nomina tacuerit. Nam hoc certissimum est, ab Ifara ad *Druentiam*, hos tantum fluvios in Rhodanum convenire: *Drunam* scilicet cum eo, qui ejus alveo excipitur. Et *Sulgam*, qui hodie dicitur *Sorga*, retinens certissimas præfixæ appellationis notas. Quem Florus vocat *Vindelicum fluvium*, quia alluebat oppidum Vindeliū, Straboni Οὐινδαλον dictum, vel potius Οὐινδαλον. Epitome etiam Liviana lxxi, loquens de eadem re, vocat ipsum oppidum *Vindaliū*: ut manifestum appareat apud Strabonem, non Οὐινδαλον legendum esse, sed Οὐινδαλον, à quo Vindelicus fluvius *Sulga* dictus est. Id oppidum intercidit. ejusque loco hodie est portus Tralliz. *Tralliaz* nautæ Rhodanici vocant transfennam, quæ in utramque fluminis ripam extenditur,

Amnis : & auriferum postponet Gallia³¹¹ Tarnem. 465
Infra-

qua pontonibus trajicitur Rhodanus. eaque posita est propter fluvii rapiditatem, ne ab ejus impetu pontones, vel potius trajectoria navigia abripiantur. Qui legerunt Petrar-
cham, quis sit Sorga, dubitare non possunt. Apud Strabonem perperam legitur Γραι[Ⓞ] ὁ Βάρεαρ[Ⓞ], pro Γραι[Ⓞ] ὁ Αἰνὸς αἰρε[Ⓞ]. Mirum est vero tantam veterum Romanorum fuisse solertiam, ut Druentiam navigiorum patientem reddiderint, qui hodie tamen vix pontones ipsos aliquando in trajectu patiat. At olim ibi non solum nautarum negotiatio fuit, sed & classis praesidii Romani. Ita enim legimus in Notitia imperii Romani: Praefectus classis Barcariorum Ebroduni Sabaudia. Et Nautae Druentici memorantur hoc elegantissimo monumento, quod in agro Arelatensi hodie reperitur: M. FRONTONI EVPOR. IIIII VIR. AVG. COL. IVLIA. AVG. AQVIS. SEXTIS NAVICVLAR. MAR. AREL. CVRAT. EJVSE. CORP. PATRONO NAVTAR. DRVENTICORVM ET. VTRICLARIORVM. CORP. ERNAGINENSVM. IVLIA. NICE. VXOR. CONJVGI. KARISIMO. Porro Ernagineses, qui hic vocantur, erant ex oppido Ernagino, quod Ptolemæo dicitur Εἰνάγιον, inter Aquas Sextias, & Arelate. Scalliger.

310. Durani] Sidonius in Burgo Leontii p. 328. Huc Savaro p. 172. V. Ingens & amoenus fluvius, Dordonia Gregorio Turonensi & scriptoribus Carolinis. Aimon. 1, cap. v. sub finem: Dordonia, qui ex monte qui Dor dicitur, est in finibus Arvernorum, duobus scaturiens fontibus, quorum uni nomen est Dor, alteri Doria, qui haud procul monte ipso conjunguntur, in Garumnâ influit, ad oppidum nimirum Bourg, Burgum Sidonio decantatum. Vnum est ex præcipuis non solum A-

quitaniæ, sed totius Galliæ fluminibus, Garumnæ nec æstus nec alvei magnitudine cedens. Freherus.

311. Tarnim] Nomen prisum adhuc retinuit, Tarn. qui ex iisdem Cebennis ortus, per Montalbanum in Garumnâ defluit, supra Aginnum. Vinerus.

311. Auriferum Tarnem] Aure turbidus Hartmus, Virgil. 11 Georg. Aurum fluvii voluit, Panegyr. p. 133. Talis etiam (& quis credet!) hic noster Rhenus. Nonnus, Dionysiacōv lib. xliiii:

Νηρός μὲν πιδὲ δῶρε πολύτρο-
πε, δῶκε ἵκησιν
Περσικὸς Εὐφροῖτης πολυδαίδαλον
εἶδ' Ἀρσίνης.
Χρυσὸν Ἰσθρὸν πῆρι Π' λῶ[Ⓞ]. ἔχαπτι-
ων δ' ἐμεταλλῶν
Ἡ' λυθεῖν ἱκέλα δῶρε γέρον Πακί-
λως αἰείρων.

Æneas Sylvius in Germania c. lviii: Rhenus auream evolvit arenas: & in Bohemia fluvii sunt, in quibus ad magnitudinem ciceris aurea grana Taborita reperiunt. Sed ante omnes mihi vernaculus testis, Orsfrius Monachus Wissemburgensis, Euangelior. lib. 1, c. 1, (alibi etiam à me citatus) ubi Francorum regnum laudat:

Zi nuxze grebit man ouh thar
Er inti kuphar.
Ioh bih thia Meina
I sine steina.
Ouh thara xua suagi
Silabar ginnuagi.
Ioh lesent thar in lante
Gold in iro fante.

Vel loquitur enim, vel inauditur de arenis auriferis, quas Rhenus volvit, è vorticibus & foveis suis in imo alveo per urinatores rei peritos extrahendis: qui hodieque Goldgrunde, & Goldsande dicuntur, & prope Hagenbach, Præfecturam Weissenburgo vicinam, per redemptores Palatinos hodieq; exercentur. Walafrid. p. 639.

Arxvce

Infanumque ruens per saxa rotantia late
 In mare purpureum, ³¹² dominæ tamen ante Mosellæ
³¹³ Numine adorato, Tarbellicus ibit ³¹⁴ Aturrus.

³¹⁵ Cor-

Argyreo albentes depromis Suevia montes.

De quibus & hæc & luculentiora vide in Appendice partis primæ Origgen. nostrarum Palatin. & parte secunda, cap. xvii. Freherus.

312. *Domina Mosella*] Dominorum domicilium Treverim alluentis, eoque nomine omnibus aliis prælata. Ita Martialis, ad Rhenum:

Trajanum populis suis & Vrbi,

Te Tiberis Dominus rogat, remittas.

Sed jam, verso Tiberim regit ordine Rhemus. Freher.

312. *Domina tamen ante Mosella*] Leg. Domini. Grævius.

313. *Numine adorato*] Hinc D. N. M. Q. ejus. Ita Edyllio 11, Epicedio in patrem Iulium Aufonium:

*Hæc me fortuna largæ indulgentiæ suavit,
 Numine adorato, vitæ abitus petere.*

Freherus.

314. *Aturrus*] Aliis vocatur *Atyr*, ut Vibio Sequestro. *Atyr*, inquit, *Tarbella* civitatis *Aquitania*. & Lucan.

-- *Et ripas Atyri, quem litore curvo*

Molliter amissum claudis Tarbellicus ancor.

Ita enim omnino legendum in Luciano; non, ut hodie:

-- *& ripas Satyri, qua littore curvo*

Molliter amissum claudis Tarbellicus aquor.

nullo sensu. at quia *ancor* scribitur in veteribus libris, pro *ancon*, ut architector, pro architecton, & similia: propterea *ancor* in *acnor*, & *aquor* mutatum. Elegantissime igitur sinum illum litoris curvi *anconem* vocat. & ita Ovidium litus quodvis *curvum* & *inflexum*, vocare memini. Aristophanes *νῆας οὐκ ἀγκυραῖς*. Scholium: *ὅτι ἀγκυρὰν ἠπλῶς*. Vasconibus integrum pene nomen ejus fluvii manet. Vocatur enim *Ador*. Et cum articu-

lo, *L'Ador*. Non frustra dicit loquens de capite Mosellæ, cum *exserere taurina frontis honorem*. Hoc enim certo scimus: à conventu plurium fontium, sed præcipue duorum nobilium, Mosellam incipere. Vbi hodie sunt molendinæ, quibus linamenta putria subiguntur, ad chartam conficiendam. Scaliger.

314. *Tarbellicus ibit Aturrus*] Fluvium hunc, qui *Tarbellos* secet populos, Ptolemæus *Aturium* vocat. Quanquam est in Græcis exemplaribus nunc *Α'τύριον*, nunc *Α'ψύριος*. In Epistola præterea ad Paulinum *Tarbellica* dixit *arva*, non *Tarbellia*. Eodemque modo Lucan. in 1 Pharsal.

Molliter amissum claudis Tarbellicus aquor.

Licet sint, & qui fluminis id putent nomen, & *Tarbellum* quoque urbem memorent. Sed authorem desidero. Locus porro hic exposcere videtur, antequam discedamus à notandis his, in quibus super amne Mosellâ aberraverint opifices, ut commoneatur & illud, virum multæ diligentiae ex his alterum, qui Poëtæ hujus vitam collegere, lapsum fide, nihil discernentem inter Mosam ac Mosellam. Cum diversi certe amnes sint, & hic Rheno confundatur, ubi locus Confluentes cognominatur, oppidumque Confluentia est. Mosa vero, non Oceanum, sed Volam (*Vahalim*) influat, lævum ejus ab occasu alveum. Tribus enim præcipue Rhenus defluit, non duobus. Quorum medius brevior nomen servet, dexter Isula vocetur. Ut Virgilianum illud *Rhenusque bicornis*, ex Aufonii potius, quam ex Grammaticorum ratione dictum videatur:

Cumque uno de fonte suas dicere bicornis. Mariang. Accursius.

E c 3

314. Tar-

³¹⁵ Corniger externas ³¹⁶ celebranda Mosella per oras,
Nec solis celebranda locis, ubi ³¹⁷ fonte supremo 470
Exferis auratum ³¹⁸ taurinæ frontis honorem :

Quaque

314. *Tarbellius ibit Aturrus*] *Tarbellicus*, pro *Tarbellius*, quidam codices. *Aturrus* oritur ex saltu Pyrenzo & per Aquas Augustas, & Bajonam in Oceanum exit. Accolis, A'dæ nunc appellatur. Apud Sidonium Apollinarem libri octavi epistola duodecima, scribitur, ut hic, duobus rr. Apud Ptolemaeum vero, & Vibium Sequestrum, unico r, A'turus, & *Atyr* dicitur. & apud Lucanum primo, *Atyrus* :

— tunc tura Nemetis
Qui tenet, & ripas Atyri, &c.

Vinetus.

314. *Tarbellicus Aturrus*] Idem in Parentalibus iv :

— in terris, per quas arripit Aturrus,
Tarbellique furor perstrepat Oceani.
Civitas ipsa olim Aitrensum, hodie Aitrensum. Freherus.

315. *Corniger*] Ita Ovidius p. 411, 388. Quia plerumque plures fontes concurrunt. Atqui supra dixerat :

Cumque uno de fonte fluat. Freher.

316. *Celebranda Mosella*] Et hoc, & sequente versu, celebranda fuit in Vgoletti editione; quod ideo amplectus sum, quia omnia fluviorum nomina in a exeuntia ab Aufonio sequiore sexu proferuntur. Sic paullo ante *Domina Mosella* : item *Matrona interfluit* ; mox *Druentia incerta*, &c.

317. *Fonte supremo*] Et sic sacro. Virgil. iv Georg. pag. 67 :

— *Nymphæ genus amnis unda*. Freherus.

317. *Vbi fonte supremo*] Laudo hoc loco scriptam scripturam, *fonte supremo*, id est *Διπτει*, ut Homerus ait de Sperchio. Barthius.

318. *Taurina frontis honorem*] Cornua: quæ fronti animalis sunt ornameto. Dixerat autem Virgil. quarto Georgicon :

Et gemina auratus tantino cornua vultu

Eridanus. Cornua ergo per similitudinem duobus modis in fluminibus considerantur, nempe vel quum majoribus aquis propinqua, quas ingrediantur, se in plures alveos scindunt : vel quum ab ipsa sua origine amnes aliquot in unum confluentes, excipiunt : quod facit Mosella. Sed de fluviorum imaginibus caput est apud Ælianum libro secundo de Variis Histor. Vinetus.

318. *Taurina frontis honorem*] Rutilius Itinerarii lib. i :

— *quæ fronte bicornis*

Dividuum Tiberis dexteriora secat.

Hinc veteres Græci flumina sua alia bubulo capite, & (ut Horatius Aufidum vocat) tauriformia, alia viri cornuti figura, alia aliter exprimebant : ut Ælianus auctor est ii Var. Histor. cap. 33. Vide & Brod. in Antholog. fol. 80. *honorem frontis*. Ita Tacitus in Germania: *Ne armentis quidem sonus honor, aut gloria frontis*. Ita Silius Italicus pag. 105, 107. *Caput fronde revinctus*. Freher.

318. *Taurina frontis honorem*] Phrynus interprete Velareo: *Fluvios cornigeros & taurino esse vultu fingunt, quod violentiam & mugitum quandam eorum cursus habeat*. Idem dicit Lycophronis Scholiastes pag. 118 ed. Canteri. & Scholiast. Homeri ad Iliad. φ. rationem non addit Ælianus lib. ii Var. Histor. cap. 33. Sueton. Tranquillus de Claris Rhet. in Otacilio Pilato: *Hic Epidius ortum se ab Epidio Nuncione predicabat, quem ferunt olim præcipitatum in fontem fluminis Sarni, paulo post cum cornibus exiisse, ac statim non comparuisse, in numeratque deorum habitum*. Sidon. carm. ii de Tiberi :

— *Videt ipse deam, summissus adorat*,
Pælus

Quaque trahis placidos sinuosa per arva meatus :
Vel qua³¹⁹ Germanis sub portubus³²⁰ ostia solvis :

Si

*Pectus & exsertam tetigerunt cornua
mammas.* vide Savaronem.

319. *Germanis portubus*] Ad Castellum *Confluentes*, cujus mentio in Norrit. Marcellino, Annal. Franc. An. 882. Oppidum ab hoc concursu fluviorum dictum Fortunatus de navigio suo. Br. pag. 234. *Castrum Turo-* nens. pag. 415. Ligurin. p. 13. Oppidum quidem Romanum fuit: Castellum vero in ripa Germanica, non nisi veteri illo nomine *Ehrenbrechstein* quasi Erenberci castrum, Erenberti petra, notum Ecberto de Catharis p. I, 6. Quanquam non dubitem à Romanis & conditum, & pro præsidio habitum fuisse, ut solebant illi confluentium opportunitates vel maxime captare. Ita ad *Manheim*, ad *Moguntiam*, ad *Bingium*: forte & ad *Lohnstein*. Vicus *Ambiaticus* in Treveris supra *Confluentes*, ubi C. Caligula natus. Sueton. cap. 8. Paullo superius *Confluentes* alius Germaniz fluvius, post *Mœnum*, se Rheno jungit, *Loganus* vel *Logana*, apud Fortunat. vii, cap. 7. & not. Br. p. 181. vulgo *Lanus*. Cæsar Hesterbac. 2, pag. 13. A quo Pagus *Loganensis*, *Loganehe*, *Lohingowe*, *Logenehe*, & *Logengowe*, nomen subiit. Cujus *Pagi Loganensis* has villas reperio, quarum pars hodie nota adhuc:

<i>Albach.</i>	<i>Chou-rieh.</i>
<i>Adelholdeshusen,</i>	<i>Cleheim.</i>
<i>villa Satriffa.</i>	<i>Cleveres--marca.</i>
<i>Aldendorph.</i>	<i>Crustorph.</i>
<i>Allanach.</i>	<i>Erdehor--marca.</i>
<i>Banmaden.</i>	[<i>Est & Pagus</i>
<i>Bægdorph.</i>	<i>Erdehe.</i>]
<i>torph.</i>	<i>Erilbach.</i>
<i>Batenbach.</i>	<i>Ettsibach.</i>
<i>Beinsburg.</i>	<i>Flitvilar.</i>
<i>Blaubach.</i>	<i>Garbenheim.</i>
<i>Brachina.</i>	<i>Gemminchelm.</i>
<i>Bremenbach.</i>	<i>Germitz.</i>

Grustorph. *Heigrehe.* [hodie,
Gummesheim. *Gum-*
nissen. *Heige.*]
Hahenstat. *Holtzhufen.*
Honestat.

Lanecke. Castrum ad *Lahnstein* in monte prominente positum, quod præterfluentem *Loganam* despectat. Chron. Trev. in *Hillino* lxxxiv *Archiepiscopo.*

Lantdorph. *Lontdorph.* in Comitatu *Heimonis.*

Lare. Cæsarius *Heisterbac.* lib. vii *Miracul.* cap. v: *Pastor erat cujusdam Ecclesia super fluvium Logonam sita, vocabulo der Lar.*

Leitcastre, *Leitke-* *Sulmissa* fluvius.
stre, villa. [hodie *Solms.*]

Linden. *Sulmishcim.*
Loginstein, hodie *Tidebaldeshusen.*

Lahnstein, ubi *Torndorph.*
Loganus incurrit *Vehillheim.*

Rhenum. *Vmbach.*
Linden. *Vneshusen.*

Louptorff. *Walangen.*
Niusfaren, *Niusfaren.* *Walehesheim.*

Niuvendorph. *Walehestorph.*
Niuvenheim. *Wanebach.*

Niuvora. *Wanenthrop.*
Retenbach. *Wertorph.*

Saltriffa, villa. *Wettiffa.*
Selbach. *Wiedgisen.*

Sichilingen. *Wilere.*
Sichlingelslinden. *Wilina.*

Falluntur autem qui *Loganum*, *Adtravam* Taciti esse putarunt: ut Ortel. in Tab. Gall. antiq. qui est fluvius in *Cattis* (ut recte observavit *Hadr. Iunius* p. 3 *Bataviz*) alluens *Frislariam*, & illabens *Fuldæ*, cui conjunctus *Visurgim* efficit (*Wisara.* L. Fris. p. 131. *Wisuraha*) non ignobilem Germaniz fluvium (qui *Atur-* gi nomine C. Pedoni *Albinovano* dictus) hodie nomine vernaculo adhuc noscendus, *die Eder*. Eius mentionem etiam reperio in *Carolinis*

E c 4

An-

Si quis honos tenui volet adspirare camœnæ,
³²¹ Perdere si quis in his dignabitur otia musis, 478
 Ibis in ora hominum, lætoque fovebere cantu.
³²² Te fontes, vivique lacus, te cœrula noscent
 Flumina: te ³²³ veteres pagorum gloria luci;
 Te ³²⁴ Druna, te sparsis ³²⁵ incerta Druentia ripis,
³²⁶ Al-

Annalibus Fr. pag. 10. Vita pag. 243.
 Poëta p. 17, b. *Adarva* tamen ibi dicitur. Vita Wigberti c. 15. Aimon. 4, cap. 72. *Freherus*.

320. *Ostia solvis*] Ita de Danubio Epigramm. 14:

Scythica solvo ostia Ponto. *Freher.*

321. *Perdere si quis in his*] Nos quidem

Fecimus, Ausoni, nec panisset otia vestro

Perdita, nec querimur, quacunque impensa libello:

Tu vero è nostrum, vates divine, laborem

Quem pro te subii, non averse prebabis:

ut verbis Sulpitii ad Lucanicum utar. Sed & quàm ardentia vota Vistulæ patri ex labore hoc, cum A. MDCIII apud Polonos legatione fungerer, interrupto, in regni Comitibus Cracoviz mense Martio luserim, intellige:

Vistula Sarmaticis dominans pulcherrime regnis,

Drives equis, armis, emporiisque ferax;

Tuque urbs, Lechigena monumentum nobile Craci,

Italia in media si sita, pulchra satis;

Qua veluti captum ratines dulcedine loti,

Muneribus cumulans, deliciisque tuis:

Nunc saturum tandem Ausonia, rogo, redde Mosella,

Quem medio è cursu te rapuisse dolet. Sic quem vel superas cursu longoque meatu,

Dii quoque te faciant cætera dona parem.

322. *Te fontes, lacus, flumina*] Quorum nomina innumera, & solis accolis cognita, ut pulcherrime cecinit Hesiodus in Theogonia. pag. 97.

Τεῖς γὰρ χίλιας εἰσι τανύσφογγε Ὀκείαναι.

Vide etiam Panegyri. pag. 253. *Freherus*.

323. *Veteres pagorum gloria luci*] Veteres luci, Germanorum & Celtarum. Tacitus Germania: *In sitam augurii patrum & prisca formidine* (qualis *Felisberg*.) *sacram coeunt.* quem locum expressisse videtur Claudianus I in Stilicon.

Lucosque vetusta Religione truces, & robera numinis instat

Barbarici. — *Pagorum gloria,* Germaniz & Galliz. Vtraque in pagos suos tributa, jam ab illo ævo. Marcellinus. Huc unice facit locus Prudentii contra Symmachum. p. 295. Porro in quo pago Treveris posita fuerit, non facile dixerò, cum ab ipsa potius Pagus nomen sumserit, quem sub Francorum postea imperio legimus. Est & *Pagus Treverensis*, significatus in Martyrolog. in quo S. S. Goraris. Reperitur etiam *Dux Mosellanus*, & *Comes de Musalla*. Idem.

324. *Druna*] *Fluvius Druentia* vicinus, ut monuit Scaliger. Id.

325. *Incerta Druentia*] Hodie *Durancia*. Galliz Narbonensis fluvius, Rodano se confundens infra Avenionem. *Vinetus*.

325. *Sparsis Druentia ripis*] De hoc T. Livius lib. xxxi, de Annibale loquens: *Ad Druentiam flumen pervenit. Is & ipse Alpinus amnis, longe omnium Gallia fluminum difficilissimus trans-*

“ Alpinique colent fluvii, “ duplicemque per urbem

480

Qui

transitus est. Nam cum aqua vim vehat ingentem, non tamen navium patiens est: quia nulli cohercitus ripi, pluribus simul neque iisdem alveis fluens, nova semper vada novosque gurgites faciens (Et ob eadem pediti quoque incerta via est) ad hac saxa glareosa volvens, nihil stabilis nec tui ingredientis præbet. Quod ita reddidit Silius Italicus lib. III:

Turbidus hic trancius saxisque Druentia letum

Dulcoris vastavit iter. namque Alpibus ornus

Avulsas ornus, & adei fragmina montis,

Cum sanitus volvens, fertur latrantibus undis,

Ac vada translatæ mutat fallacia cur. su:

Non pediri fidus, patuli non puppibus aquas:

Et tunc imbro recens fuso, correpta sub arvis

Corpora multa virum spumanti vertice torquens,

Immersis fundo laceris deformia membris.

Ammianus Marcellinus lib. xv: Per Druentiam flumen gurgitibus vagu intortum, regiones occupavit Hetruscia. Meminit & Cassiod. Epist. xli, lib. III, castellorum super Druentiam constitutorum. Ptolemæo *Δρυϊνὴ*, hodie *Durania*, Galliz Narbonensis fluvius, Rhodano se confundens infra Avenionem. Petrarca. Freherus.

326. *Alpinique fluvii*] Qui ex alpihus nive & aqua descendente originem & incrementa sumunt, cum aliquando ætate vado fere transiri possint; ut Addua, Arthesis, Ligurin. Freher.

327. *Duplicem permaat urbem*] *Arelate*, quæ eadem binominis, & *Mamiliaria* quoque dicta Scaligero. Sed melius Isaac. Fontanus Itiner. pag. 66, & seq. in *Arelate*. Idem hic no-

ster Aufonius in *Claris Urbibus*:

Pande duplex Arelate, et tuos blanda hospita portus: &c.

Et Epistola xxiii:

Vtque duplex Arelas alpina tellus Vienna,

Narbonemque pari spacio sibi conferit.— Ejus pontis meminit Cassiodor. lib. VIII, Epist. x: *Arelate est civitas supra undas Rhodani constituta: quæ in Orientis prospectum, tabularum pontem per nuncupati summius dorsa transmittit. Hunc & hostibus capere, & nostris defendere necessarium fuit. Arelatem postea à Gothis obsessam, meminit Sidonius Apollinaris Epist. xii, lib. vii. à quibus etiam altera sui parte excisam verisimile est: ut *Duplicis* nomine illo amisso non jam amplius talis sit, & longe alia quam olim facie; tota in ripa Rhodani ea, quæ Italiam respicit, posita. Certe de reparatione murorum ejus & turrium vetustarum exstant literæ Regis Theodorici, apud Cassiodorum lib. III, Epist. xlii. Quod autem *Gallula Roma* Aufonio vocatur Arelate, argumento est, in tota Gallia Aquitanica non fuisse illa augustiorem aliam, ut plane caput & veluti Roma ejus Galliz videretur. Nam & celeberrimum opportunissimumque Emporium habebat, cujus ibidem meminit de ponte loquens:*

Per quem Romani commercia suscipis orbis, &c.

Quibus commoditatibus invitatus Fl. Constantius Tyrannus vii Provinciarum Conventus ibi constituit. Quæ provinciæ tandem *Arelatensis Regnum* dictæ sunt: quod etiam Reges proprios per aliquot secula habuit, Imperiumque recognovit, Bosone Rege Arelatensi ab Ottone Imp. subactò. Vnde titulus: *Archicancellarius per Galliam & Regnum Arelatense*, Archiepiscopo Treverensi.

E c 5

Prin-

Qui meat, & ³²¹ Dextræ Rhodanus dat nomina ripæ.
Te stagnis ego cœruleis, magnumque sonoris
Annibus, ³²⁹ æquoreæ te commendabo Garumnæ.

A V-

Principi Electori, etiamnum manet.
Freherus.

328. *Dextra Rhodanus dat nomina ripa*] Scribendum *Dextra* majuscula *D.* Primum duplex urbs, quam vocat est *Arelate*, ut in Ordine nobilium urbium:

Pande duplex Arelate tuos blanda hospita portus.

Quare duplicem vocet, postea ibidem explicat:

Præcipitis Rhodani sic intercisæ fluentis, Ut facias mediam navali ponte plateam.

Hoc erat ad eum locum, ubi *Rhodanus* duo ostia facit. Idcirco, & incolæ locum, & oppidum ad illud bifidum situm, vocant *Furcam*, ab eo ostio Rhodani Massiliam usque totus ille tractus dictus fuit *Dextra Ripa*. Hoc patet ex hac inscriptione Narbonensi: TIB. IVNI, EVDOXI NAVICVL. MAR. C. I. P. C. N. M. T. I. VN. FADIANVS. IIIII. VIR. AVG. IV. C. I. P. C. N. M. COND. FERRAR. RIP. M. DEXTRÆ FRATRI Φ ΠΙΙΣ. Φ. Vt hinc non leviter sensus ac mens Aufonii illustretur. *Scaliger.*

328. *Rhodanus*] Hodie die *Rohm*: ad quem situm castellum Nicatii Episcopi, à Fortunato celebratum lib. III, Poëm. x. hodie nomen *Bischoffstein* retinet. Vide Brouwer. pag. 79. *Freher.*

329. *Æquorea te commendabo Garumna*] *Garumnæ* non solum Geographi omnes, sed etiam poëtæ, & historici celebraverunt: in quibus duos nominabo antiquissimos *Tibullum* & *Cæsarem*. Quare autem appelleret *Æquoream*, facile intelliges, si legeris, quæ de eo flumine scribit *Mela* libro tertio: quem in *Garumna* aliquando iactatum fuisse asseverare

aufim, adeo scite ejus depingit ingenium. *Claudianus* hoc verum de illo adscribam, ex posteriore in *Rufinum* libro:

— retro pernicior unda *Garumna*,

Oceani pleno quotiens impellitur aestu.

Galli autem, apud quos duo sunt tantum genera, masculinum & femininum, quod & sermonis Punici proprium fuisse scribit *Priscianus* libro quinto & sexto, fluviorum nomina, partim masculino effertur genere, ut *le Rein*, *le Rone*, ὁ Ῥῶν, ὁ Ῥόδωνος: partim feminino, ut, *la Garonne*, *la Moselle*, *la Durance*, id est, ἡ *Garumna*, ἡ *Mosella*, ἡ *Druentia*. Latini vero, qui neutro addito, tria habent genera, fluvios omni quidem genere extulisse leguntur: sed masculino tamen frequentius quam neutro, & feminino vix unquam, siquid Grammaticis credimus, nisi figurate. *Ovidius* enim quum dixit *Albula pota deo* libro quarto *Fastorum*, *Albulam* volunt accipi non fluvium, sed aquam ejus. Non placet ergo Grammaticis cuidam, quod *Aufonius* dixit *Matronam interstitam*, *dominam Mosellam*, *incertam Druentiam*, *æquoream Garumnæ*, pro interposito domino, incerto, æquoreo, sicut dixit *Tibullus* in *Eleg.* vii, lib. i:

Testis Arar, Rodanusque celer, magnusque Garumna.

In quibus si *Aufonius* patrium, & ejus etiam terminationis proprium genus secutus est, nihil ille miretur: sed legat auctores diligentius, & inveniet antiquioribus Latinis eo quoque, id est feminino genere, non pauca fluviorum nomina fuisse prolata, ut *Aliam*, *Sagram*, *Cratizidem*. De *Alia* enim *Lucani* versus est libro septimo:

Et damnata diu Romanis Alia selsis.

De

De Sagra, Strabonis hæc sunt verba libro sexto: *Μστὴ ἡ Λοκρὸς Σάγγελος. ὃς ἠπλυκῶς ὀνομαζέσθαι.* De Cratædis genere nemo, puto, dubitare debet, postquam Plinius, & Solinus post Homerum, matrem Scyllæ id flumen fuisse fabulantur. *Vinetus.*

329. *Æquorea Garumna*] Gradatim pergens, hunc quasi præcipuum, ut de urbe Burdigala servat in Claris Urbibus, in fine collocat homo Gallus. Vt Fortunatus Episcopus Pictaviensis ad Leontium Burdigalensem:

*Quantum inter reliquas caput hæc superextulit urbes,
Tantum Pontificæ vincit honore gradus.*

Inferiora velut sunt flumina cuncta Garonna,

Non aliter vobis subjacet omnis apex. Imo Tibull. *Testis Arax*— magnusque *Garumna*. Ulterius non poterat, nisi ipsum Æquor vel Oceanum voluisset. & hoc fecit, vocando *Æquoreum amnem*. *Æquoreum* autem cur vocet, & heic, & in Burdigala:

Fervent aquoreos imitata fluenta meatus, Et Epistola:

Æquoream liqui te propter amico Garumnæ,

Et optime ad Paulum:

Æquoris undosi quæ multiplicata recursu

Garumna pontum provocat;

Mela nobis explicat lib. III, cap. II, adeo graphice, ut in eo aliquando jactatus fuisse videatur: *Garumna ex Pyrenæo monte delapsus, nisi cum hyberno imbre aut solutis nivibus intumuit, diu vadus, & vix navigabilis fertur. At ubi obviæ Oceani exastuantis accessibus adauctus est, isdemque retro redeantibus suis illisque aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eo latior fit: ad postremum magni freti similis, nec majora tantum navigia tolerat, verum etiam more pelagi sævientis exurgens jactat navigantes, atrociter utique, si alio ventus, & alio unda præcipitat.* Eo respiciens Claudianus II in Rufinum: sed optime Sidon. Apollinaris Epist. XII, lib. VII, p. 191, in Burgo:

Currit in adversum hic pontus, multaque recursum

Flumina quas volunt, & spernit & expedit undas.

At cum summotus Lunaribus incrementu

Ipsæ Garumna suos in dorsa recolligit astus,

Præcipiti fluxu raptim redit, atque videtur

In fontem jam non refluxus, sed defluus ire.

Tum recipit laticem, quamvis minor ille, minore

Stagnanti de fratre suum, turgescit & ipsæ

Oceano, propriasque sibi littora ripas.

Idem lib. VIII, Epist. XII: *Fluenta refluentia Garumnæ tribuit.* In veteri Itinerario à Burdigala Hierosolymam, in principio ita scriptum est: *Civitas Burdigala, ubi est fluvius Garonna, per quem facit mare Oceanum accessu & recessu, per leugas plus minus centum.* Guilielmus Brito in sua Philippeide: *Quum post retrofluum pelago crescente Garumnæ.*

Quum autem Γαρυνῆς scribatur Straboni *τρεῖς ποταμοὶ αὐτῇδεῖς*, tribus fluviis auctus, illi sunt Tarnis, Oldus sive Olda, quem inverso nomine Lodam vocant, & Duranius. *Æquorei* igitur amnes dicuntur, quorum ostia quod in Oceanum exonerantur, æstum ejus patiuntur: quomodo & Anam fluvium, qui Emeritam Hispaniæ urbem alluit, hodie Guadiana, *æquoreum* idem noster Ausonius vocat in Claris Urbibus. Vnde Æstuaria ejusmodi eleganter composita voce λιμενοῦλαῖτας vocat Strabo. Quod autem hic *æquoreus Ausonio*, idem *coruleus* est Tibullo, cum Ligerim ita vocat:

Carnuti & fluvii corula lympha Ligæ quod nimirum Oceanum intrat per se, & Æstuaria efficit. *Coruleus enim* (ut elegantissime ibi notavit Scaliger) est *æquoreus*, etiam illo Juvenalis xv: *Illic coruleos, hæc pisces fluminis.* Eodem sensu Prosper Præfatione De Providentia Dei:

Non

*Non caſtella potui, non oppida montibus
altis*

*Impoſita, aut urbes annibus aque-
reus,*

*Barbarici ſuperare dolos atque arma
furoris*

Evaluere omnes. Vtrima pertulimus.

Atque hic ſit finis hujus in Moſellam laboris, modo quædam de Treviris adjeçero. Omnia habere TREVERIM, quæ in Narbone laudat Sidon. ſupra ad Auſonii ꝑ. xxiiv diximus. Equibus ut nonnulla, præter marmora illa, cruſtas & muſivum, quæ Carolus M. teſte Chronico mſc. in Fortunato Archiepiſcopo lxxiv, ad exornandam novam Romam in Aquis Grani abſtulit, ſigillatim perſtringamus: Capitolium Treverenſe, Iovi ſacrum; cuius meminerunt Eucharri Acta Brouwer. p. 22, ubique Simeonis Confeſſoris crypta; in colliculo, loco urbis editiſſimo (juxta doctrinam Vitruvii lib. 1, c. vii.) proſpiciens in forum, opus non tantum Romanum, ſed plane Auguſtum, Franci verterunt in Baſilicam, attexentes Chorum, ut evidens eſt ex diverſitate ædificii. Portali egregio & antiquo, aſcenſus plus quàm 1 graduum, intus pavimento opere teſſellato, ingentibus quadris ſine cemento; ut moles Hadriani Romæ, de qua Procopius; addiderunt poſtea turrim quadratam, quæ hodie eſt porta *Simeresportis*. Circus maximus, Baſilica, Forum, ſedes eſt Iuſtitiz. Panegy. pag. 266. Palatium magnum Treverenſe, D. Ambroſ. S. Martin. & cap. 11, in fine, non incognitum, è lateribus nomina alibi inſcriptis ædificatum, hodie *der Palaſt*, domus eſt Archiepiſcopalis, ſub Francorum olim Regibus, & diu poſtea, Palatinorum Comitum ſedes. De quo, ut & de oppidulo & caſtro ſuburbano paullo infra *Treverim*, Palatio minore, hodie Palatiolo *Pſaltzeſſ* dicto, nec non de ditione integra Pallentiz utriuſque in dioceſi Treverica, à nobis plura com-

memorata ſunt Origgenſis Palat. Parte 1, cap. 11, & xi. Itemque ad Chronicon Bavariz. Geminum huic ædificium in parte Templi majoris poſtioriore, quæ ad chorum tendit. Vide Cratepol. p. 242. Horreum, in quo columnæ marmoreæ, fuſiles, nigre & variz, ſub Romanis & Francis exſtruçtum, Virginibus In *Herres* per Dagobertum Regem, conceſſum, norat Cratepolius. Turres duz rotundæ lateritiz, olim forte (propter rivuli & fontis vicinitatem) thermæ fuerunt. Hodie *Alltſpfort*. Pons Moſellæ Tacito pag. 607, & Straboni fol. 134 nominatus, cuius etiam Gregorius Turonenſis in S. Nicatio Treverenſi Archiepiſcopo meminit, iſ eſt, de quo ab Arnulfo Epſcopo annulum in flumen conjeçtum Chron. Epſcop. Metenſium recenſet, narrationi de Mercurii ſtatua in aëre pendula non multum abſimili fide. E Mole etiam (verbis Ligurini pag. 148 deſcribenda) quam arcum triumphalem putat Orellius, Franci fecerunt Baſilicam, ut apparet ex piçturis. De quo *Molium* genere eleganter Scaliger ad Auſonii Epist. 11. Atque ex hujus Molis parte vicinam turrem Franci excitarunt. Vicinum autem ibi ambitum rotundum, Theatrum fuiſſe conjicio. Arenam certe ſervaviſſe Treveros ſub Gioro Rege Vandalorum, Idacius pag. 659 annorat. Ponticuli etiam duo, alter rivum civitati immittens, alter prope portam novam *die Neumſport* dictam, antiqui eſſe videntur. *Zum Thorn*, Francicum opus: cujuſmodi plures in Civitate, & in *Cunzcrbrugg*, qui Orellio & aliis pons Saravi. Turres autem illæ quadratæ à Francis exſtruçtæ ſunt, ſumpta materia à Romanis operibus ſolutis. quod lapides ſcæiles in laterum morem diſpoſiti ſtriatique, & lateres illi loquuntur. In meo hoſpicio turri mediæ inſertum marmor erat, ingens fragmen, inverſum, literas ignotas habens. Capita ſta-

tuarum inferta parietibus, segmen-
ta columnarum striatarum, capitel-
la, præ zdibus fere singulis privato-
rum, olim partes zdificiorum publi-
corum, nunc partim in usum sedil-
ium mutarunt. Cæterum situs ipse
ob Mosellam etiam præterlabentem
plane dignus Augusta. Totumque
tractum hunc à Romanis fuisse fre-
quentatum, agger Romanus, via
Caligulæ, itemque castra & oppida,
Vitelliacum *Wirtlich*, (ut Tolbiacum
Zülch) Constantin-Engers, Nero-
berg, & alia arguunt. Adeo ut etiam
ob antiquitatem altera Roma dicta
videatur, quemadmodum eandem
etiam fortunam experta est. Cujus
antiquitatis amplissimum testimo-
nium etiam est in hoc SOLODURI
Epigrammate:

*Non est in Gallia Soloduro antiquior,
avis*

*Exceptis Treveris, quorum ego dicta
soror.*

Alit-Trier autem vicus hodie igno-
bilis ad III ab urbe lapidem. Sed &
Comitum Mosellæ, *Annales Pithœi*
pag. 488, & Kyriander meminerunt,
quemadmodum alii Mosellaniz Du-
cum. Imo Comitatus in urbe Tre-
verorum (*die Grasschafft*) olim Co-
mitis Palatii vel Palatini, qui Advo-
catus urbis erat (unde & alibi *Gras-
schafft* opposita *Mundat*) plane fuit
proprius. Stylus denique Trevirensis
Ab Incarnatione Domini ut stylus
Gall. Bitur. signum præ se fert anti-
quitatis Francicæ. A quo etiam ævo
Candner Centenarius, Treveris, qui
Coloniz der Drwalltrichter, etiam-
num remanet. Quibus omnibus, Ex-
emplum Tabellæ illius Membranæ
in collegiata Ecclesia S. Paulini prope
Treverim, è veteri manuscripto
Palatino visum hic est subjungere:
IN HAC CRYPTA jacent corpora sancto-
rum, secundum sæculi dignitatem nobi-
lissimorum, secundum Dei autem volun-
tatem Martyrum preciosorum. Nam Ri-
tiogvarus, Maximiani Imp. præfectus le-
gionem Thebeam jussu ipsius circumqua-

que persecutus, hanc etiam urbem propter
ipsum est ingressus. Quorum innumeros
cum hic occidisset; hos quoque hujus civi-
tatis Principes, fidei Christiana Confesso-
res, cum ipsis occidit, quorum corpora
hic circum circa sunt collocata. In medio
vero ipsorum S. PAVLINI clarissimi
Trevirorum Archiepiscopi corpus est, fer-
reis catenis suspensum: quod ibi S. FE-
LIX hujus sedis Episcopus à Frigea
[Frissia, Phrygia] totius regni viri-
bus translatus, III Idus Maji honorifi-
ce suspendit: qui & istud Monasterium
in honorem S. Dei genetricis, nec non co-
rundem Martyrum construxit. Nam pro-
pter horum Principum corpora, innume-
rabilia ejusdem multitudinis corpora in
hoc Monasterio sunt comprehensa, quorum
nomina sicut innumerabilis populi & pe-
regriini non potuerunt reperiri, excepto uno
Ducis vocabulo, qui TIRSVS voca-
batur, quorum hic videri possunt sarcopha-
ga, aureis litteris in hujus Crypta pariete
conscripta fuerunt, qua inde devoti, qui
tunc erant, Christiani huc transfulerunt,
quando Nortmannos hanc urbem, sicut
ceteras undique urbes, depopulatos esse
præciserunt. Is ergo qui in dextro S.
PAVLINI latere est repositus, PAL-
MATIVS vocabatur, qui Consul &
Patricius toti huic civitati principabatur.
In sinistro autem latere ipsius qui jacet,
TIRSVS vocabatur, cujus nomen so-
lius de tanta multitudine ideo est nota-
tum, quia ipse ejusdem legionis gerebat
ducatum. Ad caput autem hujus S.
PAVLINI septem jacent hujus urbis
Senatores nobilissimi, Martyrio cum ipsis
Thebeis coronati: quorum medius voca-
tur MAXENTIVS. Iuxta quem dex-
trorsum qui jacet proximus, nomen habet
CONSTANTIUS, post quem est
CRESCENTIUS, postea IVSTI-
NVS. In latere autem sinistro Maxentii
qui jacent, tres erant fratres germani:
quorum major natu proximus Maxentio
LEANDER, juxta quem ALEXAN-
DER, postea SOTER. Ad pedes vero
S. PAVLINI utrinsecus positi sunt
quatuor viri genere & virtute clarissimi,
qui licet tempore pacis occulto Christum
sola-

telebant, tempore tamen persecutionis aperte adeo & constanter fidem Christianorum defendebant, adeo ipsi Rictiovarus in faciem resistebant, quod eos quasi ad exemplum aliorum diversis tormentorum generibus multum afflictos tandem in praesentia sua fecit decollari. Alter ergo duorum versus Austrum positum, interior scilicet **HORMISDA**, exterior autem **PAPINIVS** vocatur: Alter autem eorum, quorum latera Aquilonem respiciunt, interior item **CONSTANS**, exterior **IOVIANVS** vocabatur. Ingressus est autem Treverim Rictiovarus quarto Nonas Octobris, & eadem die occidit Tirsium cum sociis; sequenti autem die Palmatium, cum aliis principibus civitatis; tertia vero die eadem exercuit in plebem sexus utriusque. Huc usque **Msc. RICTIOVARVS** enim diffusis per totum campum millibus, omnes praecepit interfici, & corpora eorum feris aribusque deveranda relinqui. Ex his immemoris tanta multitudo ad litus Mosella juxta Capitolium martyrizata, ut sanguinis rivuli defluentes in Mosellam aqua permixti eam in suum colorem converterent usque ad castrum quod **NVMAGO** dicitur, ut à naturali charitate remoto (leg. claritate remota) peregrino magis quam proprio colore ruberet, &c. De hodierna vero **TREVERIS** dignitate tamen si neque pauca, neque multa scribere nostri jam sit instituti; pro more tamen studioque nostro, posterorum memoriae monumenta aliqua scitu digna prodendi cupido, annexere adhuc lubet eam Imperatoriarum (**CAROLIVS**.) litterarum partem, qua Conductuum & Forestarum jura atque privilegia Archiepiscopo & Ecclesiae Treverensi his verbis confirmantur: **IN NOMINE Sanctae & Individuae Trinitatis, sa-**

liciter, Amen. **CAROLVS** QUARTIVS divina favente clementia Romanorum Imperator, semper Augustus, & Bohemia Rex, ad perpetuam rei memoriam, &c. Item eidem Archiepiscopo, suis successoribus, & Ecclesiae Treverensi, Conductum & Iurisdictionem super fluvium Mosella, una cum Strata super alveum ejusdem Mosella utrobique, qua dicitur vulgariter Leinpfadt, à ripa dicta Dilmerbach prope villam Remich descensive, usque ad fluvium Rheni; nec non Conductum super fluvium & alveum Rheni, à rivulo dicto Duderbach inter Brey & Rense usque ad ripam Nette prope Adernacum; prout praefatus Archiepiscopus, suiique praedecessores, & eorum Ecclesiae Treverensi, etiam hujusmodi Conductus & Stratas hactenus habuerunt: Insuper Conductus & Forestae in Spurckenburgk prope Monthabuer in Lysura, Kyle, & Sarefluvii; nec non à fluvio dicto die Brintz usque ad rivulum dictum Trone, intra, supra, infra & circa eos seu eas, cum eorum seu earum juribus, attinentiis & pertinentiis universis & singulis; quia praedictis Archiepiscopo, ejus successoribus & Ecclesiae, hujusmodi Conductus & Foresta hucusque ab antiquo adjudicati seu adjudicata fuerunt: Nec non Stratam super Saram utrobique, qua vulgariter dicitur Leinpfadt, à dicto fluvio Brintz descensive usque ad Mosellam: Approbamus, & tenore praesentium ex certa nostra scientia confirmamus, & hujusmodi eorum Conductus & Forestae, nec non alios eorum Conductus & Forestae, per terram aut per aquas, & quolibet eorum Conductus, cum eorum pertinentiis & attinentiis universis & singulis, &c. Datum Baccharach A. MCCCXXXVI, Indit. XIV, II Calendar. Junii, Regnorum nostrorum Ann. XXX, Imp. vero XXII. &c.

A V S O N I V S
S Y M M A C H O

S.

Latebat inter nugas meas libellus ignobilis : utinamque latuisset ; neque indicio suo , tanquam sorex periret. Hunc ego quum ,¹ velut gallinaceus Euclionis , situ chartei pulveris eruissem, excussum relegi : atque ut avidus fenerator, improbum numerum malui occupare , quam condere. Dein² cogitans mecum , non illud Catullianum ,

Cui dono lepidum novum libellum :

sed ἀμυσότερον , & verius ,

Cui dono illepidum, rudem libellum :

NOTA

1. Neque indicio suo] Neque se ipse indicasset, & prodidisset. Sorex suo indicio perius, adagium apud Terentium in ætu quinto Eunuchi. Vinetus.

2. Velut gallinaceus Euclionis] Gallus Gallinaceus in Plauti Aulularia : qui locum , ubi Euclio ollam auri plenam defoderat, occorperat scalpungere ungulis circum circa. Vinet.

3. Cogitans mecum non illud Catullianum -- sed ἀμυσότερον] Qui Amara-coteron emendasse videri volunt, quid hic significaverint, non video, cum commodius (si quid immutandum videbatur amargoteron scribi debuerit. Est quidem μῆγρ Græcis infans, ignavus. ἀμυγρότερον itaque hoc loco non infans, non segnius interpretandum, hoc est sanius & verius, pro ἀμυγρότερον. mutuo enim & g, quadam inter se cognatione eliduntur. Vt vel Plutarchus in Problematis tradit, ideoque certare γ cum λ lucianus retulit in libello, cui δῖχθ φανέντων facit titulum. Sic corytus dicimus Latini arcus thecam, cum sit γαυτός. Neque audiendus quidam est, qui goryton obid ubique emendandum admonet. Sic etiam infani-

ta alia, & cygnus, technopagnion, & erotopagnion Aufonio. Nec non Cripud ternarii numeri pro Griphus. ut sint nonnihil improbandi, qui Aufonii Griphum adducunt. quando & ille cripus maluerit, non ea tantum leniendæ vocis ratione, veram ingrendi quoque cogitationis materiam, fallendique jam dudum à vestigio, atque adeo ab inscriptione ipsa libelli perobscuri, & in manifestis quoque referendis studio difficultatis obnoxii. γείφω autem tam rete, quam etiam difficilem obscurumque sermonem significat, & qui passionem in se haud apparentem contineat, ut Suidas admonet. & Iulius Pollux lib. ix inter conviviorum lusus τὸ γείφω refert; sed & Athenæus. Quos intellexit Aufonius haud dubie, cum præsertim dicat, super mensam meam facta est invitatio. & cætera ex eadem præf. pluscula. Sed ἀμυσότερον & verius magis. magis arridebat, at verius, ut in præf. Monosyll. Sed in tenui labor, at non tenuis gloria, Mariang. Accursius.

3. Sed ἀμυσότερον] Græci ἀμυσον, cujus est hoc comparativum etiam in Sym-

non diu *quasivi*. Tu enim occurristi: quem ego, si mihi potestas sit ex omnibus diligendi, unum semper elegerim. Misi itaque ad te ⁴ *frivola gerris Siculis vaniora*: ut quum agis nihil, hac legas: & ne nihil agas, defendas. Igitur iste nugator libellus, jam diu secreta quidem, sed vulgi lectione laceratus, perveniet tandem in manus tuas. Quem tu aut ⁶ ut *Æsculapius*, redintegrabis ad vitam: ⁷ aut ut Plato, juvante Vulcano, liberabis infamia, si pervenire non debet ad famam. Fuit autem ineptiola hujus ista materia. In expeditione, quod tempus, ut scis, licentia militaris est, super mensam meam facta est invitatio, non illa ⁸ de Rubrii convivio, ut Græco more biberetur; sed illa ⁹ de Flacci ecloga, in qua propter mediam noctem, & novam lunam, & Muræna auguratum, ternos ter cyathos attonitus petit vates. Hunc locum de ternario numero illico nostra illa pœtica scabies cepit exscalpere: cujus morbi quoniam facile contagium est, utinam ad te quoque prurigo commigret: ¹⁰ & fuco tua emendatio-

Symmachi quarta ad Aufonium epistola, dicunt, quod est indoctum, inelegans, à Musis alienum, ut pluribus differit Erasmus in adagiorum opere. Contrarium est *μωσις*, in Aufonii epistolarum undecima. Vetus autem Lugdunensis codex hic multa prætermittebat, sic habens: *Sed ἀμωσττερον. diu quasivi*. In aliis verbum Græcum varie corruptum. *Vinetus*.

4. *Frivola gerris Siculis vaniora*] hoc est vanissima. Adagium exponit Erasmus. Idem autem vetus liber hac addebat, *hac frivola*. *Vinet*.

5. *Perveniet*] Vetus Cod. *pervenit*. Mariang. Accursius.

6. *Vt Æsculapius*] Apollinis filius, qui Hippolytum ab equis discriptum, revocavit in vitam. unde pro Hippolyto *Virbius* fuit dictus: quemadmodum etiam in præfatione in Centonem meminit Aufonius. *Vinetus*.

7. *Aut ut Plato*] Hic enim in adolescentia scripserat amatoria, & alia pœmata: qui quum tragœdia certaturus esset, ante Dionysiacum thea-

trum, Socrate audito, combussit pœmata, dicens,

Ἡ Φαῖσι, προμολῶ ἄδῃ. Πλάτων
ὡπὶ σείῳ χαρίζεῖ.

Diogenes Laërtius in vita Platonis. *Vinet*.

8. *De Rubrii convivio*] Hic ille Rubrius, de quo hæc inter alia Ciceronis verba sunt in oratione in Verrem, quæ de Prætura urbana inscribitur. Tum Rubrius istius comites invitat. eos omnes Verres certiores facit, quid opus esset. Mature veniunt. discumbitur. fit sermo inter eos, & invitatio, ut Græco more biberetur. Hæspes hortatur. pascunt majoribus poculis. Celebratur omnium sermone latiusaque convivium. Vide Aufonium. *Vin*.

9. *De Flacci ecloga*] Horatii ode nonadecima libri tertii. *Idem*.

10. *Et fuco tua emendationis*] Vetus codex, condemnationis habet, non emendationis. Et sane sponsia damnatis equi naribus invisisque illisa, impa- & aque fuerat, ad corrumpendum, non ad emendandum opus. fortuna tamen factum est, ut quota illa pars, pigmentorum adspersione expressa, arti

dationis adjecto, ¹² *impingas spongiam*, quæ imperfectum opus equi male spumantis absolvat. Ac ne me nescias gloriosum, coeptos inter prandendum versiculos ante cœna tempus absolvi: hoc est, dum bibo, & paulo ante quàm biberem. Sit ergo examen pro materia & tempore. Sed tu quoque hoc ipsum paulo ¹³ *hilarior & dilutior lege*. namque injurium est de pœta male sobrio lectorem abstemium judicare. Neque me fallit fore aliquem, qui hunc jocum nostrum acutis naribus, & caperata fronte condemnet: negetque me omnia, quæ ad ternarium & novenarium numeros pertinent, attigisse. quem ego verum dicere fatebor; juxta, negabo. Quippe si bonus est, quæ omisi, non oblita mihi, sed præterita existimet. dehinc qualiscunque est, cogitet secum, quam multa de his non reperisset, si ipse quesisset. sciat etiam me nec omnibus erutis usum, & quibusdam oblati abusum. Quam multa enim de ternario sciens neglexi! tempora, & personas, genera, & gradus, ¹⁴ *novem naturalia metra cum trimetris, totam Grammaticam,*

artifici satisfecerit, reliquisque picturæ partibus eximie congruerit. Sic Ausonius à Symmacho deposcere videtur, ut parte aliqua opusculi non probata universum opus absolvat. Hinc & ad Drepanium Pacarum scribit:

Et correctæ magis, quam condemnata vocabo

Apponet docti quæ mihi lima viri.

Erudire potro atque acriter hac equi similitudine materiam opusculi deprimit, ac rem non omnino maximam videri significat, quæ sic aut emendari, aut perfici potuerit. Idque ex M. Tullio elici, cognoscique posse videtur in I de Divinat. *Aspersa temere pigmenta in tabula oris lineamenta effingere possunt. Num etiam Veneris Coa pulchritudinem effingi posse aspersione fortuita putas?* Mariang. Accursius.

¹² *Impingas spongiam*] Alludit ad historiam de pœtore, quam refert Valerius Maximus libri octavi capite undecimo, Plinius libro tricesimo quinto, & Plutarchus de Fortuna. Vinetus.

¹³ *Hilarior & dilutior lege*] Ex vet. Cod. non dulcior. licet autem dilutum vinum, aqua mixtum significetur, dilutum tamen convivium non nisi mero madefactum, atque humidum notari crediderim. Nam & madidum, madentemve & udum, dici quodque ebrium, satis constat. Hinc illud in Plauti Pseud.

Non vides tu me, ut madidus adeam. hinc & Horatiana illa hypallage:

--- tamen uda Lyæo

Tempora populeæ sortur vinxisse corona. Mariang. Accursius.

¹³ *Hilarior & dilutior*] Sidonius Apollinaris in fine carm. XXI: *Eccæ quoties tibi libuerit pateris capacioribus hilarare convivium, nisi quod inter scyphos & amyctidas tuas legas. Subvenere verecundia mea, si in sobrias aures ista non venerint: nec injuria hoc, ac secus atque æquum est, flagito: quandoquidem Baccho meo judicium decemvirale passuro tempestivum, quam convenit, tribunal erigitur.*

¹⁴ *Novem naturalia*] Id est principalia, originalia, & primiformia, ut appellant,

F f

ticam, & Musicam, librosque Medicina, ¹¹ ter maximum Hermen, ¹² & amatorem primum Philosophia, ¹³ Varronisque numeros, & quicquid prophanum vulgus ¹⁴ non ignorat. Postremo, quod facile est, quum ipse multa invenerit, compareret se atque me, occupatum cum ocioso, pransum cum abstemio, jocum & ludum meum, diligentiam & calumniam suam. Alius enim alio plura invenire potest: nemo omnia. Quod si alicui & obscurus videbor: apud eum me sic tuebere. Primum ejusmodi ¹⁵ epyllia nisi vel obscura sint, nihil futura; deinde numerorum naturam non esse scirpum, ut sine nodo sint. Postremo, si etiam tibi obscurus fuero, cui nihil neque non lectum est, neque non intellectum: tum vero ego beatus, quod affectavi, assequar, me ut requiras, ¹⁶ me desideres, de me cogites. Vale.

' GRI-

pellant. Illa tamen alii plura faciunt, alii pauciora. de quibus lege Terentianum, Victorinum, Diomedem, Servium. Vinetus.

15. Ter maximum] *Τερμίστος* Ἑρμῆν, *Trimaximum Hermen*, Lugdunensis liber. *Hermes* Aegyptius sapiens fuit ante Pharaonem, *Τερμίστης*, inquit Suidas, id est, *Termaximus* cognominatus, quod de Trinitate locutus sit, in ea unam esse deitatem asserens. Alii *Termaximum* dictum volunt, quod maximus sapiens, & rex, & sacerdos esset. Hunc Cicero, tertio de natura Deorum, quintum inter Mercurios numerat, & Lactantius ex Cicerone primo Institutionum: qui in libro de ira Dei, Platone, Pythagora, septemque illis Sapientibus longe antiquiorem facit. Nescio, an ejus sint, quæ Mercurii Trismegisti nomine Philosophica circumferuntur. Vinetus.

16. Et amatorem primum Philosophia] Primum omnium Philosophum se ipse appellavit Pythagoras. alii ante illum se *σεφής*, id est, sapientes, & *δοκός*, Græci nuncupabant. Diogenes & alii. Vinet.

17. Varronisque numeros] Interciderunt, quæ de numeris scripserat Marcus Terentius Varro. Meminerunt Macrobius & Aulus Gellius. Id.

18. Non ignorat] Dissimulare non potui, in duobus scriptis, nec non antiqua Vgoletti editione *τὸ* non desiderari. quamquam verò vulgatz lectionis sensus evidens sit, negatio tamen haud incommode abesse potest. Quæ namque præcedunt, *profano vulgo* minus nota sunt, *Numeri Varronis*, & *Pythagora*, *Hermatis Philosophica*, *Medicina*, &c.

19. Edyllia] Legendum ex prisca scriptura *Epyllia*, non *Edyllia*. deinde: Cui nihil neque non lectum est, neque non intellectum. Scaliger.

19. Ejusmodi edyllia] *Epyllia* libri membranei. Ita & post Centonem ad Paulum *edyllia* & *epyllia*. Quid *edyllium*, jam diximus in primum *edyllium*. *Ἐπύλλιον* diminutivum & ipsum ab *ἐπὶ*, quod versum & carmen significat. Vinet.

20. Me desideres] Verba Phædriz ad Thaidem, in primo actu Terentianæ Eunuchi. Idem.

GRIPHVS Ternarii numeri. Edyll. XI.

Ter bibe, vel totiens ternos; sic mystica lex est,
Vel tria potanti, vel ter tria multiplicanti,

³ Im-

1. *Gryphus*] Poëma hoc, quod subito calore effudit Ausonius, crucem fixit melioribus xvi nostri Grammaticis: quamquam conatus omnium elusit recondita, & velo ænigmatum summota doctrina. Nam Sylvius Ambianus nihil nisi triviali moneta percussit. Bonus Vinetus etiam in iis, quæ plana sunt, diffidit: & quamvis in commentario secundo, quod post ejus mortem recoctum est, multa de nostris lectionibus Ausonianis in suas diatribas transferit, nihil tamen, quo doctioribus Ausonius familiarior fieret, expromsit. *Scaliger.*

1. *Gryphus*] Franciscus Silvius Ambianus eruditam in Ausonii Gryphum enodationem, ut appellavit, Lutetiz edidit me admodum puerulo, quem paullo pleniorum commentarium is adire poterit, cui noster brevior visus fuerit. Est autem *γρίψ*, sagena, rete piscatorium, quod & aspirata littera in tenuem mutata *γρίπ*, dicitur, id est, *Grypus* in antiquis duobus libris, quibus usus sum, ut *γρίπτος*, rētia confluentem, & piscatorem significat. *Γρίψον*, etiam per metaphoram appellantur ænigma, obscuram intellectu solutuque difficilem quæstionem, inter computandum propositam, Hesychio, Suida, & Eustathio auctoribus. Veteres enim illi Græci in symposiis suis sic faciebant. Quærebat quispiam non vulgare aliquid, plena vino patera in medio posita: quod qui solvisset, pateram epotabat. Si vero non potuisset solvere, tum is, qui proposuerat, exhauriebat poculum. Sic certe Eustathius in vicesimum secundum Odyssæ. at Hesychius victo eam

multam irrogari solitam, ut sive merum, sive aqua esset, quod in patera haberetur, id totum ipse biberet. Hoc itaque est *Gryphus*. Et quod Plutarchus appellat *ἀγρίγμα*, à piscatoribus Homero in Ienſi litore propositum:

Ὅς' ἔλαδ' ἀπόμοδα. ἂν' ἔχῃ
ἔλαδ' ἀποφρέμαδα.

hoc de pediculis, non de piscibus quum intelligerent, id vocat *Gryphus* Archias in epigrammate, quod exstat libro tertio Anthologiæ, capite

εἰς ὅρον:

Εἰ δὲ ἰάλας, συγγραψόν. ἐπεὶ καὶ κῆρυ
ἐσσι *υμῶν*

Μαιονίδας γρίψος ἰχθυόλων ἔργων. Vinetus.

1. *Gryphus*] Explicat Suidas: *Γρίψον τὸ δίκτυον. λέγεται καὶ ὁ δίσκολλος, καὶ ὁ συμπεπλεγμένος λογος, ὁ ἔχων πᾶθος ἐν ἑαυτῷ μὴ φαινόμενος.* Latini *Sirpos* olim vocitavere teste Gellio lib. xii, cap. vi, quo nobis gryphus proponitur necdum, quod sciam, à quoquam recte, & ut oportuit, enodatus. atque ecceum:

*Semel minusne, an bis minus, non sat scio:
An utrumque eorum; ut quondam
audivi dicier,*

Iovi ipsi Regi noluit concedere.

Terminum designari norunt omnes: sed ænigmati argutiam non perceperunt commentatores. Quodprehenderim, viro debeo integerimo, uxoris meæ patruo, Guiljelmo van Heemerdem; qui mihi apud se convivanti aliud quoddam proposuit solvendum, haud illepidum:

Ter tria sunt septem: septem sex: sex tria tantum;

Et bene si numeres bis duo sex faciunt.

F f 2

Hins

³ Imparibus novies ternis contexere cœbum.

Iuris idem tribus est, quod ter tribus. ⁴ omnia in istis :

Forma

Hinc oborta de Gelliano Gripho suspicio fuit : in quo nihil mutandum. nam Barthii conjectura mera fallacia est. Ergo *semel minus* non est, neque *bis minus* : & ut dubitet, an *utrumque eorum* sit, ænigmatis natura poscit, quod nisi obscuritate veletur, ænigma non est. *Utrumque* igitur est; nempe *semel* & *bis* faciunt *ter* ; hinc ex *semel minus* & *bis minus* fit *terminus* deus. Sed ut ad rem : non viri tantum, sed & mulieres hisce jocis semet in conviviis delectarunt. Auctor Plutarchus lib. vii i i symposiac. probl. i. Οὐ φαύλως ἐν καὶ παρ ἡμῶν ἐν τοῖς Ἀρχαίοις τῶ Διονυσίου αἱ Γυναικες ὡς ἀποδεσφαικότες ζήτῳσιν. εἶπε πάνονται, καὶ λέγουσιν, ὅτι πρὸς τὰς Μῦσας καὶ ἀπὸ φύλας, καὶ κεκρυπταὶ παρ' ἐκείνων μετ' ὀλίγου, τῷ δέειναι τέλος ἔχοντος, ἀνιμῶν καὶ γέλφους ἀλλήλους πρὸ βαλλοῦσι.

2. *Ter bibe*] Noli dubitare, hosce tres primores versiculos uno spiritu transmittendos. Sed cave sis lector, ne tibi imponatur. Græcum est, ἡ τρεῖς, ἡ τρεῖς τρία. Idem valebat, ἡ τρία πινε, ἡ μὴ τετρία. Nam aut *τρία* simpliciter, aut *ter tria*. Aufonius putavit *ter tria* esse *cubum*, quod in aliis postea agnosces, non in hoc loco tantum. Cujus legis, seu cautionis Græculæ, ut vocat Plautus, meminit Petronius his verbis : *Excusare caput moram : quod amica se non dimisisset, tribus nisi potionibus è lege siccatis*. Scaliger.

2. *Ter bibe*] Horatius ode. xix, lib. i i i :

Da luna prope nova,

Da noctis media : da, puer, augurii
Murena. tribus aut novem

Miscetur cyathis pocula commodis.

Qui Musas amat impares

Ternos ter cyathos attonitus petet

Vates. treis prohibet supra

Rixarum metuens tangere Gratia

Nudis juncta sororibus.

Ad quem plura Lambinus : quem virum quod adeo acerbe tractaverint plurimi, quum fuerit insigniter doctus, & de rep. literaria præter ceteros bene meritus, invidiæ adsigno, causam non video. Sed hæc obiter.

3. *Imparibus ternis*] Videretur intelligi de *cubo*, id est, de *ter novem*. sed non ita est, tum quia non *ter novies*, aut *ter tria ter*, sed *ter tria* tantum potare lex magisterii symposiaci jubebat : tum etiam quia ipse, quid velit, interpretatur : *Iuris idem tribus est, quod ter tribus*. Scalig.

3. *Imparibus novies*] Ita legendum. tres enim atque novem *impares* dicuntur numeri. *Cubus* autem viginti ac septem, tam triade, quam ennade, hoc est, tam ternario, quam novenario numero contexitur ac conficitur. nam tres terni ter, septem ac viginti numerum faciunt, *cubusque* dicitur. Ludens igitur poeta, tam ter bibere, quam novies licere ad modestiam affirmat. quando pari quoque jure tres ac novem cubum construunt. Cæterum antiquitatis studio non cubum, quod jam passim immutarunt, sed *cœbum* scriptum ab Aufonio putandum est. ut *Mærus* pro *Murus*, *punio*, *panio* ; & quod in vetustis operibus urbis Romæ adhuc exstat, *faciundum* caravit. Mariang. Accursius.

4. *Omnia in istu*] Castigandum,

--- --- *Omnia in istu*

Forma hominū capitis, plerumque exactio partus.

Nam plane vetus liber, quo usus sum habebat, *capitis* : non ut vulgo *capiti*. *Omnia ἑλληνίζῃ, παντὶς* pro ὅλων sic πᾶσι Καλλιπῇ Straboni, id est, ὅλων. Cæsar initio : *Omnia Gallia divisa est in tres partu*, id est, tota Gallia. *Omnia* vel totius hominis forma initium habet

Forma hominis cœpti, plenique exactio partus,

' Quique novem novies fati tenet ultima finis.

Tris Ope progeniti fratres, ' tris ordine partæ

Vestæ, Ceres, & Iuno, ' secus muliebres sorores.

' Inde

habet in his ad exactum usque partum. *Novem* enim menses uterum gestat mulier. *Scaliger.*

4. *Omnia in istis*] Sequutus sum optimi libri scripturam, quam alii non recte perspexisse videntur. *Formam* tamen cœpti hominis septimo die absolvi tradidit Hippocrates περὶ αἰώνος, seque id abortu meretricum conceptum perdentium didicisse. Τὸ γὰρ ἐκπίνον, inquit, ὡς περ σπέρμα ἐς ὕδωρ ἐμβαλόν, σπέρτωιδρος ἐν τῷ ὕδατι, ὁρμήσεις ἔχον πάντες μέλεις, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν πῶς χάρος, καὶ τὰ ὠτὰ, καὶ τὰ γόνα. & quæ sequuntur. Plenior vero conformatio masculi trigésimo, femellæ quadragesimo secundo fit, ut idem de Natura pueri docet; quem numerum ter denum, vel ter quaterdenum, ab nostro denotari crediderim. Vide Galenum de format. foet. c. 8, 9, 10. de pleni quoque partus exactione plura noster in carmine de ratione puerperii. Quod octogésimum primum annum attinet, qui quasi terminus humanæ vitæ ab Ausonio statuitur, juxta Platonice ætatis graduum definitionem id ab illo dictum est, sed veritati minime congruum. Verius Isidorus: sexta ætas est senectus, quæ nullo annorum tempore finitur. plura de his Censorinus lib. de die natali, c. xiv.

5. *Quique novem novies*] ita leges, non ut hodie ex correctione Fr. Silvii, *Quenque novem*. Omnia, inquit Ausonius, consummationis, ac perfectionis suæ momenta cœpit in hoc numero tum forma βεβήτης in ipso utero ad ipsum usque partum: tum etiam vitæ ipsius humanæ finis. Sane hic locus male acceptus erat ab illo interprete, cujus Commentarius, dum hæc scriberem, in manus meas incidit. *Scaliger.*

6. *Tres ordine parca*] *Mendosa hæc lege:*

---- *Tres ordine parca*

Vestæ, Ceres, & Iuno, secus muliebres sorores.

Tres, inquit, *progeniti fratres*, Iupiter, Neptunus, Dis pater. Totidem natæ sorores ordine, &c. *secus* erat in nostro libro. ita lege. *Parca* vitiosum: nam de istis postea. *Scaliger.*

6. *Tres ordine parca*] Quanquam numerus in *Parcis* arideat, antiqua tamen suaque lectio est *parca*. refertur enim ad *Vestam*, *Cerem*, & *Iunonem*, quas vocat *muliebres decus*, id est, foeminei sexus decus. *Parthasius.*

6. *Tres ordine parca*] *Vetus liber*, *partu*. verissima *Parthasii* opinio est, *parca* restituentis. quid enim magis sibi congruit, quam *tres ope progeniti fratres*, & *tres ordine Ope parca sorores*? sed parcant nobis *infernales Dæ*, quod cœlestes sibi anteferantur. utpote quæ mox recenscebantur cum *tribus Gratiis*.

7. *Secus muliebres sorores*] *Probo* hanc lectionem. Nam *secus* est *sexus*. Sic in *Technopægnio* legendum:

Nota Caledonii nurius muliebres secus strix. *Scaliger.*

7. *Secus*] Sic & MSS Codices habent; antea, vel *sexus* legebatur, vel *decus*. Est id autem, ut *Solipater* existimat, neutri generis nomen. unde & *Salustius Virile secus* dixit, hoc est, *Virilis sexus*. Quod per omnes casus forma integra declinetur. Affectasse denique *Auson.* hanc vocem, minus sane omnibus intellectam, potius quam *Sexus*, argumento est imprimis, quod præfatus idem est, ejusmodi edyllia nisi vel obscura sint, nihil futura. *Mariang. Accursius.*

F f 3

8. Inde

'Inde trifulca Iovis sunt fulmina. 'Cerberus inde.
Inde Tridens : triplexque Helenes cum fratribus o-
vum. 10

Ter nova Nestoreos implevit purpura fufos.
Et toties terno cornix vivacior ævo.

10 Quam novies terni glomerantem sæcula tractus

11 Vincunt æripedes ter terno Nestore cervi,

Tris quorum ætates superat Phœbeius oscen. 15

Quem novies senior Gangeticus anteit ales,
Ales cinnameo 12 radiatus tempora nido.

13 Ter-

8. *Inde trifulca Iovis*] Servius ad illum Virgilii versum: Numero Deus impare gaudet: *Aut quemcumque sup-
pitorum juxta Pythagoreos, qui ternarium numerum perfectum summo Deo assignant, à quo initium, & medium, & finis est; aut revera Hecaten dicit; cujus triplex potestas esse perhibetur. Vnde est, tria Vir-
ginis ora Dianæ. quamvis omnium prope deorum potestas triplici signo ostenda-
tur: ut Iovis trifidum fulmen, Neptuni tridens; Plutonis canis triiceps. Apollo, idem Sol, idem Liber. vel quod omnia ternario numero continentur, ut Parca, Furia, Hercules etiam trinotio conceptus, Musa terna.*

9. *Cerberus inde*] Cur ille triiceps sit, explicat Porphyrius apud Theodo-
retum ferm. 111, de Gr. affect. cu-
ratione: καὶ τῷ συνβολῶν ἐστὶ ὁ
τετρακέφαλος κύων, τῷ τρι-
σι τριχέως ὕδατι, γῇ, αἰέρι ποταμῶς
διαιμεῖν ὡς καὶ πᾶν ὁ κόσμος (Σάρα-
πις) ἔχει ὑποχείρια· ἀεὶ δ' αὐτῶν
καὶ ἑκάστη, ὡς συνεχόμεναι τὸ τρίτον
χρον. Mox pro Helenes, legunt mem-
branz optimæ, Helenes.

10. *Quam novies terni*] Hoc est,
quam cornicem, si viveret triplo
tantum quantum vivere solet, hoc
est 27 secula, (vivit enim novem)
superaret tertia parte cervus. Cornix
vivit novem secula: triplum sunt
xxvii: quibus si trientem adjeceris,
id est 1x secula, seu terternum Nestora,

ea fuerit cervi vita. vivit enim xxxvii
secula. Scaliger. respice Eid. xviii.

11. *Vincunt æripedes*] Quod Virgi-
lius ait,

Fixerit æripedem cervam licet:
dixit ex Græcorum fabulis, qui eam
cervam vocant χαλκήποδα, quia ta-
lem revera eam cervam fingunt fuisse
Poëtæ. perperam igitur nonnullos
Grammaticos etiam veteres inter-
pretatos esse æripedem, αἰρεσιποδα, aut
αἰεσιποδα. At vides hic Ausonium
perpetuum epithetum id cervis attri-
buere, ut hic nullus ad fabulas Græ-
corum perfugio sit locus, cum ait:

Vincunt æripedes ter terno Nestore cervi.
Sed Grammatici nostri temporis, qui
hæc notarunt, non raro iugantur.
omnes cervos poëtæ χαλκήποδας di-
cunt: neque tantum cervos, sed om-
nia, quibus celeritas attribuitur.
Quare recte Hesychius χαλκήποδας
interpretatur ισχυρόποδας, & poëta
Tragicus χαλκήποδας Ἐρῶνι voca-
vit, quod interpres exponit, σιγῶν
καὶ ἀκρότητα ἐν τῇ πῆλιν καὶ τῇ φε-
νῶν. Scalig.

12. *Radiatus tempora nido*] Quid
est radiatus nido? Burdigalensis ille,
si reviviscat non agnoscat suum. Le-
gendum nimbo. Nimbium vocabant,
quam aliter sparsionem croci thea-
tralem. Collum & caput phœnicis
rutilante fulgoris rubro veluti asper-
sum indicat, Idem. Vulgaram lectio-
nem

¹¹ Tergemina est Hecate, ¹⁴ tria virginis ora Dianæ.
^{Tris} Charites. ¹¹ tria Fata. ¹⁶ triplex vox. ¹⁷ trina elementa.

¹¹ Tris in Trinacria Siredones; ¹⁹ omnia terna: ²⁰ Tris

nem tuetur Aleander in Tabulam Marmoream, nec non Salmastius ad Solinum.

13. *Tergemina est Hecate*] Ex quarto Æneidos. Cælius Rhodiginus de hac multa. *Vinetus*.

14. *Tria virginis ora Diana*] Vnde *τεῖχος* Græcis, & *τεῖγλη* ipsi sacra teste Phurnuto, & Apollodoro apud Athenæum lib. vii. Ovid. lib. i Fastorum:

Ora vides Hecates in tres vergentia partes.

adi potro Martian. Capellam lib. ii. Servium ad Æn. iv. Theodoretum pag. 47 de Græc. Affect. curatione, Phurnutum, Porphyrium, Apulejum, Schol. Theocriti ad Eidyll. ii. Minutium in Octavio. de Charitibus Seneca l. i, de Benef. c. iiii.

15. *Tria fata*] Tres Paræ, *Fata* etiam appellantur Fulgentio in Mythologicis. *Vinetus*.

15. *Tria fata*] Apulejus de Mundo: Sed tria Fata sunt: numerus cum ratione temporis faciens, si potestatem eorum ad ejusdem similitudinem temporis referas: Nam quod in suso perfectum est, præteritis temporis habet speciem: & quod torquetur in digitu, momenti præsentis indicat spatia: & quod nondum ex colo tractum est, subactumque cura digitorum, id futuri & consequentis sæculi posteriora videtur ostendere, &c. Adiliudorum lib. viii, cap. ult. A. Gellium lib. iiii, cap. 16. Theodoretum de Cur. Græc. affect. sermone vi, Plutarchum Sympof. lib. 9, qu. 14. Phurnutum de natura Deorum, & reliq.

16. *Triplex vox*] Acuta, gravis, media, ut triplex accentus apud Grammaticos. *Vinetus*.

17. *Trina elementa*] Alii libri, terna elem. Quæ autem elementa vulgo ap-

pellantur, hæc quatuor esse confirmat Aristoteles in libris de cælo, Terram, Aquam, Aërem, Ignem. Quidam tria tantum agnoscunt. Ignem sustulerunt. In quibus est Laurentius Valla primo de Dialectica. *Vinetus*.

18. *Tres in Trinacria*] Memini in veteri libro me illum versum ita legere:

Tres in Trinacria Siredones. omina trina.

Ergo quas alii *Σειρήνας*, ipse *Σειρηδίας* vocat. Et vera est illa lectio. Alioqui enim inconcinna erat. Dicit enim sine dubio *Σειρηδίας* quasi *σειρηδονες*. Amplexor etiam, *Omina trina*. Ominandi scientia à veterum superstitione diligenter culta fuit, quam *κληδονικὴ* vocabant. Quod Ausonius ait ejus tres species esse, non dubito, quin hæ fuerint: *πῆρμος*, *παλμος* & tinnitus auris. De stertutatione multi, ut Propertius:

Aridus argutum sternuit omen Amor. Cujus ominationis sollicitudinem quum deprecabantur Græci, dicebant *Ζεὺ σῶσον*: In epigrammate:

— — — *Ζεὺ λίγεις*, *Ζεὺ*
Σῶσον, ὅταν πῆρῃ. — De palpitatione autem Theocritus: *ἄλλοτε ὀφθαλμὸς μὲν ὁ δειξίος, ἢ ῥά γ' ἰδὼν αὐτῶν*; Plautus: *supercilium mihi salit*. Vnde Salissatio *παλμος* dicitur à veteri Glossario. Suidas: *Παλμὸς οἰκισμός, ὁ πρὸ συνίγρουσι Ποσειδῶνι, οἷον, εἰς πάλαιτι ὁ δειξίος ὀφθαλμὸς, τὸ δὲ σημείον*. Rabanus: *Salissatores vocati sunt, quia dum eis membrorum quæcumque salierint, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significari prædicunt*. De tinnitu auris Plinius, & Epigrammatum Græcorum liber septimus meminere.

° Tris volucres, tris semideæ, tris semipuellæ :

° Ter

Et ΠΟΛΛΗΣ scripsit *κόδιον οἰωνομα*. sed & elegans illud vetustissimi poetæ Epigramma, quod nos primi publicavimus :

Garrula quid totu resonat mihi noctibus Auris ?

Nescio quem dicit nunc meminisse mei.

Hic quis sit, quæris ? resonant tibi noctibus aures,

Et resonant totis Delia te loquitur.

Non dubie loquitur me Delia, mollior aura

Venit, & exili murmure dulce fremmit.

Delia non aliter secreta silentia noctis, Summissa, ac tenui rumpere voce solet. Scaliger. Nunquam

lego hoc lepidissimum carmen, quin alterum mihi distichon parum videatur emendatum. Veram namque lectionem semper arbitratus sum :

Hic quis sit, quæris ? resonat mihi noctibus auris

Et resonat totis, Delia te loquitur.

Ipse sibi respondet poetâ quum interrogasset aurem: & ita quidem, ut conjecturam suam minime fallacem esse videri velit.

18. *Tres in Trinactia Sirenes*] Parthenopë, Ligia, Leucosia, tres Sirenes in mari Siciliæ, quæ Trinactia. Ioannes Tzetzes historia quartadecima. Vinetus.

18. *Tres in Trinactia Siredones*] Omnino scribendum, *Sirenides*. Scopuli sunt, sive petræ, quas inhabitaverunt Sirenes. Sic appellatas fuisse has insulas testantur cum alii, tum præcipue Servius, agens de Sirenibus: *Hu responsum erat, tamdiu eas victuras, quamdiu cantantes eas nemo esset prætervectus. Quibus fatalis fuit Ulysses. Astutia enim sua cum præternavigasset scopulos, in quibus commorabantur, præcipitaverunt se in mare. A quibus locus Sirenides appellatur, qui est inter Siciliam & Italiam.* I. Voslius.

18. *Tres in Trinactia*] Vide Isidor. lib. xi, cap. ult. D. Augustinum in Dialogis p. 76, Schol. Lycophron. p. 116, Sidonium Apollinarem carm. x. *Siredones* autem potius, quam *Sirenides*, salvo Viri Incomparabilis iudicio, legendum existimo. non tamen *Sirenides*, quasi *σειρηνίδες* dictas esse arbitror, uti Scalig. censet: verum potius sicut à *κλῖος* sit *κλειδών*, ita quoque à *σειρῆς* *σειρηδών* formari, non secus ac *Σειρήν*. Sic derivatur ab *ἀλγος*, *ἀλγιδών*; ab *αἶος*, *αἰδών*; (quod malo, quam ab *αἶς* & *αἶδω*. hinc enim *αἰδών* scribendum esset) ab *αἶψος*, *αἰψιδών*, apud; à *φαγος*, *φαγιδών*, cuius femininum *φαγιδαινα*, morbus medicis cognitissimus.

19. *Et omnia trina*] Nam Sirenes sunt tres volucres, quæ partem inferiorem Gallinaceam habebant, inquit Hyginus, & alas, ut vult Ovidius quinto Metamorphoseon. Sunt etiam tres Semideæ, & tres semipuellæ, & in earum fabula ad ternarium numerum alia spectantia. Vetus tamen codex habebat, *omina trina*: & ita se Silvius in quibusdam exemplaribus reperisse quoque monuit: sed mendum esse putavit, quod sic à præcedentibus sequentia disjungerentur, quum totus hic versus atque tres insequentibus de iisdem sint Sirenibus. Verum quid verbi est *Siredones*, quod pro *Sirenes* hoc modo habuit idem exemplar?

Tres in trinactia siredones nominata. Vinetus.

19. *Omnia trina*] Recte se habet vulgata lectio, neque immutanda est. *Omnia trina*, id est, nihil in Sirenibus est, quod non sit ternum. mox enumerat. Sic supra, *omnia* in istis:

Forma hominu cepti, plenique exactio partus, &c.

20. *Tres volucres*] Cogor hanc fabulam exponere, quia Fr. Silvius, qui in hanc Eclogam Commentarium

- 21 Ter tribus ad palmam jussæ certare Camœnis,
 22 Ore, manu, flatu: buxo, fide, voce canentes.
 23 Tris sophiæ partes. tria Punica bella. trimestres
 Annorum cœlique vices: noctisque per umbram 25
 24 Tergemini vigilēs. 25 ter clara instantis eoi

Signa

rium immanem, & verbosum reliquit, nihil, quod ad rem faciat, in hunc locum scripsit. sed omnia sunt ægrorum somnia, ac meræ nugæ. Aufonius intelligit de certamine *Sirenum* cum Musis commisso ad *Aπίσσος* oppidum Cretæ. Inter ipsum oppidum *Aπίσσος*, & mare, locus fuit, cui nomen *Μουσίων*: quia in eo contenderunt Musæ cum Sirenibus de cantu. Sirenes victæ, doloris impatientes, alas ab humeris suis removerunt, atque abjecerunt, & in mare sese præcipites dederunt. Vnde à pennarum amissione oppido nomen *Aπίσσος*. Hinc vides tres volucres esse *Sirenes* ipsas. Scaliger.

21. Ter tribus Camæni] Cum novem Musis Sirenas dicunt à lunone persuasas, cantu certavisse, Musasque, quum vicissent, Sirenibus evulvisse alas, & ex eis sibi coronas fecisse. Autor Pausanias in *Æroticis*, & Stephanus in verbo *Aπίσσος*. Vinetius.

22. Ore] voce; manu, fide; flatu, buxo. Vide, quæ scripsimus in versum septuagesimum septimum hujus Edyllii. Vinet.

23. Tres Sophia partes] *Philosophia* dividitur in *Moralem*, & *Naturalem*, & *Logicam*, Diogeni Laërtio in præfatione, Senecæ in principio libri quattidecimi epistolarum ad Lucillum. & Plutarcho Probl. Symp. lib. 9, pr. 14. Vin.

24. Tergemini vigilēs] Ita intelligendum puto: ut, cum sint quatuor vigilæ, in singulis terni vigilēs sint. ut unusquisque pro sua hora excubet. tres enim horas habet una vigilia. Neque aliter sententiam hujus loci sibi constare posse putem. Scaliger.

25. Ter clara instantis eoi signa, &c.] Gallum Gallinaceum (qui cantibus oris evocat auroram, ut Ovidius ait) hoc involucro signari, ex Luciani præsertim Dialogo, cui titulus, *ὄνειρος*, ἢ *ἀλκυον*, haud hercle indignum videtur. Cum vero nesciam, à quoquam traditum adhuc, eos ter matutino cantu solem adventantem nunciare. sciam quoque nullum esse tempus (velut indicat in Divin. M. Tullius) quo illi non cantent, vel nocturnum, vel diurnum; ac præterea, Democritum causam quidem explicare, cur ante lucem cantent: est aliud, quod admoveam, ac fortasse etiam quanto minus omnibus manifestum, tanto griphi obscuritate, poetæque ingenio magis dignum. Corvum itaque significari crediderim, quod Sidonius ad Domitium ita scribat, *Oscines corvus voce triplicata puniceam surgentis aurora facem consalutantes*. Est quidem Corvus ales Soli dictus sacer, ideoque ejus vocat hic satellitem poetæ, astutissime præfagiens animo futurum, ut complusculos deciperet, qui pro bello Martem, per metonymiam, potius acciperent, quam sub signatum scire Martis Venerisque adulterium, suspicaturi forent. Quod autem serum cum dixerit, qui sit etiam aurora ipsa soletior, nequaquam impedit. Quin serum accipendum non utique alias, sed depresso Marte. Tanquam qui Apollini obsequuturus, tardius tum quidem cantarit, ne amantes Di, cantus signo excitati, deprehendi in furto non possent. Hæc enim contrarietas præcipue rem exornat, atque auget.

F f 5

107

Signa canit serus²⁶ deprensio Marte satelles.

Et qui conceptus triplicata vespere noctis,
Iussa quater ternis²⁷ adfixit opima tropæis.

Et lyrici vates²⁸ numero sunt Mnemonidarum,

²⁹ Tris solas quondam tenuit quas dextera Phœbi:

30

30 Sed

ter videlicet illum *canere*, & priusquam diluxerit, qui tunc aut silens fuerit, aut serus cecinerit. *Mariang. Accursius*

25. *Ter clara instantis eoi*] Nihil hic mirandum. Sic Theocritus Eid. xxiv:

Ὅστις τρίτον ἄρει τ' ἰχθυὸν ὀρεῖται
ἄειδον.

vid. Plin. l. x, c. xxi.

26. *Depressio Marte satelles*] Vetus liber *depresso*. quod verum est. Primus Parrhasius, eumque sequutus nugator ille, qui commentarium in hoc opusculum edidit, interpretantur de fabula Martis deprehensi cum Venere: & gallum gallinaceum satellitem illum, de quo hic fit mentio, esse volunt. Ego sane commentum laudo, tamen verum non puto. Pendet enim à præcedente versus iste. nihilque aliud innuit, quam quartam vigiliam, in qua tubicen instantis lucis ter signum tuba canit. Propertius:

Et jam quarta canit venturam buccina lucem.

Venturam lucem dixit Propertius, ut hic, *instantem Eoem* hoc est imminentem. Ita igitur apud Romanos vigilia cornicine aut tubicine distinguebantur. Nam apud Græcos eadem quidem videtur divisio noctis, puta in quadrantes. ut Theocrito:

— τέτρετον λαχόν ἵστατο νυκτός.

Sed tamen tuba tantum principium & finis noctis designabatur. Vnde, ut testantur Grammatici, Sophocles in Tragedia *λημνίους* vocavit ἀστέλ-
πυκτον ὄσον, tempus quod est inter crepusculum & diluculum. ἐπι-
ρεος γὰρ, inquit, καὶ ὄρεος ἰστέλ-
πυκτον. Mihi hæc verior interpretatio videtur. Nam in veteri codice, ut

jam monui, non *depresso*, sed *depresso* legitur, hoc est examinato. *Martem* enim, hoc est castra Martia *depresso* vocat, in quibus libratis & examinaris æqualiter quatuor partibus noctis vigiliæ constituebantur. *Depresso* igitur, ad examen, & æqualiter partito. æqualibus enim & exacte tributis partibus constant vigiliæ. Sic etiam in epistola ad Theonem, *dependere*, non *deprendere* recte habet vetus liber:

Quas tamen explicitis nequeas dependere chartis.

hoc est, quantumvis examines, ac dependas, non tamen poteris explicare. Non est igitur dubium, quin illa Parrhasii sententia, ut longe petita, explodenda sit. *Scaliger.*

27. *Adfixit opima*] Varro apud Nonium: *Ideo fuga hostium Græca vocatur τρεπτή.* Hinc spolia capta fixa in stipitibus appellantur *tropæa*. Apulejus lib. i Miles. Fruatur diutius *tropæa* fortuna, quod fixit ipsa.

28. *Numero sunt Mnemonidarum*] Lege: *Mnemonidarum*. Heinsius.

29. *Tris solas quondam*] In vet. Cod. *soli*, ut Phœbi, Apollinis sit epitheton, pro puro, impolluto, nec non vatidico. ut apud Virg.

— Mihi Phæbus Apollo prædixit.

Mariang. Accursius.

29. *Tris solas quondam tenuit*] Servius ad illa Virgilii, *Nympha noster amor Libetrides*, Eclog. iv: *Sane sciendum*, inquit, quod Varro tres tantum Musas esse commemorat: Vnam, qua ex aqua nascitur motu: alteram, quam ævis æli efficit sonus: tertiam, qua in ære tantum voce consistit. Vide porro de hisce Phurnutum de natur. Deorum.

Plu-

3° Sed Citheron totiens ternas ex ære sacrauit
Religionem patrum, 3ⁱ qui sex spreuisse timebant.

3ⁱ Trina

Plutarchum Sympof. lib. ix, qu. 14. Pausaniam in Bœoticis, Augustinum lib. 11 Doctrin. Christianæ, c. xvi, Constantinum in Excerptis de vita Nic. Damasceni, &c.

30. *Sed Citheron*] Quasi Græce Κίθων esset. quod ne quis falsum putet, eodem modo dixit, Clytemestra, Quasi non Κίλιστος μή τις, sed Κίλιστος μή τις diceretur. sic enim in Heroibus :

Vindicem adulterii cum Clytemestra neces. Quod hic vult Ausonius de *Musis*, explicatur diserte à Pausania in Bœotici. Inde pete. Deinde satis vulgatum est. *Toties ternas*, hoc est, ter ternas. Tres solæ primum fuerunt. Eum enim numerum primi omnium Aloidæ constituerunt. Eodemque numero primi omnium eisdem tem divinam fecerunt Otus & Ephialtes. Tres igitur tantum eo tempore. Sed primus ter ternas constituit Pierus Macedon. longo post tempore. Quod Ausonius in Cithærone contigisse vult: Pausanias autem Thespiis. vicinitas loci diversitatem iudiciorum aut sententiarum excusaverit. Quod ait: --- tenuis quas dextera Phœbi:

Videntur simulacra Apollinis ita fieri solita, ut dextra manu novem *Musas* sustineant. Sic in multis signis simulacra Victoriolarum manu dextra sustinebantur. In veteri libro legitur: --- qui sex praeuisse timebant. mendose, ut apparet. Ego lego, *præmisse*. qui, inquit, metuebant præmittere, & in vulgus edere sex *Musas*. hoc ait Ausonius propter ternarii πελειότητος. nam aut tria, aut ter tria, perfectus numerus. Ita veteres aut tres, aut ter tres *Musas* esse dixerunt: nam sex dicere illis religio fuit. Scaliger. Qui postea margini sui libri adscripserat:

--- Qui sex spreuisse timebant.

cui lectioni ut verissimæ, candidum calculum adjicio.

30. *Sed Citheron toties, &c.*] Sic Parisiense novum, & Lugdunense vetus exemplar. Sed *Citheron* sic corripit secundam syllabam, quæ naturaliter longa est, ut apud Virgil. 3 Georg.

Rumpe moras. vocat ingenti clamore Cithæron.

Scribitur enim suis Græcis Κίθων. Aldus Manutius, quod Silvius monuit, edidit:

Sacrauit totiens ternas ex ære Cithæron. & Lilius Gyraldus in priorè Syntagma de *Musis* castigabat:

Sed Sicyon totiens ternas ex ære sacrauit:

Qui legerat apud Plutarchum nono Sympofiacorum problematum, Sicyonios, quum tres tantum *Musæ* essent, unam ex iis Polymathæam vocasse: verum potest Ausonius ex diphthongo vocalium alteram sustulisse hoc loco, sicut fecit in *solisimus* in Epigrammate centesimo & tricesimo octavo, syllabæ corripientiæ gratia: & *Cithæron*, quomodo liber antiquus habebat, pro *Cithæron*, scripsisse. Est autem mons & saltus Bœotiz *Cithæron*: & in Bœotia multa sunt loca *Musis* & *Baccho* sacra: quare *Cithæronem* fortasse posuerit Ausonius pro aliqua Bœotiz civitate. Scribit Pausanias, in ea Græciz provincia fuisse ternas trium insignium artificum statuas *Musarum*. *Vinetus*.

31. *Qui sex spreuisse*] Quum Iodocus Badius pro *sex spreuisse*, se *spreuisse* edidisset, Michaël Humelbergius *sex peruisse* emendandum putavit. Sed Lugdunensis vetus codex *sex prebuisse* habebat: quod ad illud, *sex spreuisse* propius accedit. Quod autem hic significatur de triplicato *Musarum* numero, id Ausonium legisse puto apud Marcum Varronem: ex cuius libris,

³² Trina Terentino celebrata trinoctia ludo :

Qualia bis genito Thebis ³³ Trieterica Baccho.

35

³⁴ Tris primas Thracum pugnas ³⁵ tribus ordine bellis ,

³⁶ Iunia-

bris, qui interciderunt, sic repetit Augustinus lib. 2 de doctrina Christiana: Non audiendi sunt errores gentilium superstitionum, qui novem Musas Iovis & Memoria filias esse sinxerunt. Refellit Varro, quo, nescio, utrum apud eos quisquam talium rerum doctior vel curiosior esse possit. Dicit enim civitatem nescio quam (nec enim recolo nomen) locasse apud tres artifices terna simulacra Musarum, qua in templo Apollini dono poneret: ut quisque artificum pulchriora formasset, ab illo potissimum emeret. Itaque contigisse, ut opera sua illi artifices aequae pulchra explicarent: & placuisse civitati omnes novem: atque omnes emptas esse, ut in Apollinis templo dedicarentur: quibus postea dicit Hesiodum poetam imposuisse vocabula. Non ergo Iuppiter novem Musas genuit, sed fabri tres, ter ternas fecerunt. Tres autem propterea civitati illa locaverat, non quia in somnis ea viderat, aut tot se cuiusquam illorum oculis demonstraverant, sed quia facile erat animadvertere, omnem sonum, qui materies cantilenarum est, triformem esse naturam. Aut enim editur voce, sicut est eorum, qui faucibus sine instrumento cantant: aut flatu, sicut tubarum, & tibiarum: aut pulsu, sicut citharis & tympanis, & quibusdam aliis, qua percutiendo sonora sunt. Hæc Augustinus. Locaverant igitur illi novem facientes Musas, sed ex quibus tres solum, quas pulcherrimas judicassent, eligere dedicareque constituerant. Ceterum ter ternas illas tres illi artifices quum aequae pulchras reddidissent, ex iis tres tantum dedicare, & sex reliquas spernere, religio fuit. Consecrarunt itaque illas omnes novem: atque inde origo novem musarum pro tribus. *Vinetus.*

^{32. Trina Tarentino} Sic veteres nostri codices, & Zosimus, auctor Græ-

cus. alii libri fere Terentino. Ita locus ille, *Terentius & Tarentus*, sive *Terentium & Tarentum* in Valerii, Censorini, Festi, & aliorum exemplaribus variatur, unde dicti fuerunt ludi Tarentini. Idem sunt *Saculares* ludi, qui confecto sæculo, id est, 100 quoque anno reserebantur. Fiebant autem ter in anno, noctu, & tribus noctibus continuatis. De iis est caput 58 Miscellaneorum Politiani, & liber nuper editus ab Onuphrio Veronensi. *Vinetus.*

^{33. Trieterica}] triennialia. Liberi enim sacra tertio quoque anno innovabantur, quæ & noctu fiebant, unde *Nyctelia* sunt dicta *Νυκτέλια*, & ipse Bacchus *Νυκτέλιος*. *Vinet.*

^{34. Tres primas Thrac.}] Mirum est, quod ego legi in veteri exemplari:

Tres primas Pheacum pugnas, &c.

Non enim potest dici commentitiâ lectio, aut ficta esse librario, neque frustra à vulgata discrepare. Quare enim *Thracas* vel gladiatores vocat *Pheacas*? Sciendum est, duo funerum genera apud veteres Romanos fuisse: alterum indictivum, alterum simpludearium. Indictivo funeri ludi adhibebantur. Simpludeario non adhibebantur. Vnde dictum videtur à simplo, quod simplex esset. Imo potius, ut verius loquar, indictivo funeri duo adhibebantur: ludi, & defultores. Simpludeario ludi tantum. Vnde dictum, quasi simpludiarium. Quæ sane ratio & huic rei apta, & vera est. Iam in iis ludis omnia exerceri solita Græcico more non dubito, quæcunque apud Homerum *Pheacas* exercent, cursum, luctum, & huiusmodi, quos propterea *Pheacas* vocat Ausonius. Eorum vero exercitia in munus gladiario-

rium

³⁶ Iuniadæ patrio inferias misere sepulchro.

³⁷ Illa etiam thalamos per trina ænigmata quærens,

Qui

rium primum à Iuniadis mutata fuisse nunc testatur. Quid si primum Pheacibus ad munus gladiatorium prius usi sunt, ut postea Thracibus? Sed quid nugamur? à Phzacibus tales ad hoc munus capi non poruerunt. qui quidem de se ita testentur apud Poëtam :

Οὐ γὰρ πυγμάχοι εἰμὶ ἀμύμονες,
ἔδ' ἐμὰ χεῖρες.

&c quæ sequuntur. Sed Ausonius vult spectacula mollia funerum, saltationem, & fidicines, quales Phzacum fuerunt, mollium, & remissioribus exercitamentis fractorum hominum, ad cruentum munus traducta fuisse: ut qui prius Phzaces, postea cruenti gladiatores fuerint. Certe ego tantum illi veteri exemplari tribuo, ut neque melius neque fidelius me nancisci posse sperem. Erat enim vetustissimis Longobardorum characteribus exaratum. Porro Φαίηκες dixit Ausonius non Φαίηκες, ut alibi κέρων, κλυτμήνης &c. Quod multi Poëtæ eo tempore in ejuscemodi dipthongis committebant, adeo ut qui hoc facerent, irrideantur falsissimo hoc Epigrammate Græco:

Ὡς τλήμων, Κωαίγει, καὶ σὺ ζωῶς
καὶ ἀπλήτων,

Νῦν αἰεὶ κῆπτη ρήματα καὶ κῆ-
πίσι.

Πρόθεο μὲν σὺ πολέμοισι τῇ πίστι
μαρτυρομένη χεῖρ,

Νῦν ᾧ σ' ὁ γὰρ μαμλὴν καὶ ποδὸς
ἵστομεν.

Vt enim pedem anapæstum conficeret, abstulit illi pedem jambum. nam Κωαίγει &c dicendum erat. Sed idem Ausonius σολικισμὸν dixit, ut alibi notamus. Secundam quoque quare corripuerit, alibi causas reddimus, quia quantitas hic accentum sequitur: ut ibi fusius à nobis disputatur. Ergo Phzaces hic mollium lu-

dorum exercitores, ut jam diximus, quorum pugnas tunc primum spectaverunt Romani, id est, traducti fuerunt ad cruentum gladiatorum munus. Scaliger.

34. Tris primas Thracum] Mendosum puto, quod Pheacum pro Thracum scriberet vetus codex. Vinetius.

34. Tres primas Thracum pugnas] Ita præter Livium & Val. Maximum, etiam Servius, nisi quod pro filius nepotem substituit ad 3 lib. Æneid. vi. 67: Apud veteres, inquit, etiam homines interficiebantur: sed mortuo Iunio Bruto, quum multa gentes ad ejus funus captivos misissent, nepos illius eos, qui missi erant, inter se composuit, & sic pugnaverunt: & quod muneri missi erant, inde munus appellatum.

35. Tribus ordine sellis] Idem exemplar bellis, pro sellis. Vinetius.

35. Tribus ordine bellis] Ita corrige, pro sellis. id est, trina editione ludorum commisit ternas pugnas Thracum, vel gladiatorum.

36. Iuniada patrio inferias misere sepulchro] Idem liber. filii Iunii Bruti, non illius primi Consulis, sed alterius ad annum ab Urbe condita quadringentesimum & nonagesimum. Sic enim Valer. Maximus libro secundo de institutis antiquis: Gladiatorum munus primum Roma datum est in foro Boario, Appio Claudio, Quinto Fulvio Consulibus. dederant Marcus & Decimus filii Bruti, funebri memoria patrū cineres honorando. Hæcille. Rem narraverat Titus Livius libro sexto-decimo, qui si existeret totus, non esset hic divinandum, quæ sint tres illæ pugna, & sellæ. Vide hunc Ausonii locum libri primi capite vicesimo secundo Παρτίρων Alciati. Vinetius.

36. Patrio misere sepulchro] Ita duo scripti.

37. Illa etiam] Ita lege, non ille. Scaliger.

37. Illa

Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes omnia solus,
 Terruit ³¹ Aoniam volucris, leo, virgo, triformis 40
 Sphinx, volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.
³⁹ Trina in Tarpejo fulgent consortia templo.
 Humana efficiunt habitacula tergenus artes,
⁴⁰ Parictibus quæ saxa locat, quæ culmine tigna,
⁴¹ Et quæ supremo comit tectoria cultu. 45
 Hinc Bromii ⁴² quadrantal, & hinc Sicana medimna.
⁴³ Hoc tribus, ⁴⁴ hæc geminis tribus explicat usus agendi.
⁴⁵ In Physicis tria prima, Deus, mundus, data forma.
 Tergenus omnigenum, genitor, genetrix, generatum.
⁴⁶ Per trinas species trigonorum regula currit, 50
 Æqui-

37. *Ille-tiam*] In hac fabula Suidas paullo aliter, quam Diodorus, Hyginus, Tzetzes in octavum-versum Cassandræ Lycophronis. Mirantur autem novi Grammatici, cur Ausonius syllabam *pes* in *bipes* & *tripēs* corripit, quam Virgilius, & alii producunt. *Vinetus*.

38. *Aoniam*] Bœotiam, cujus metropolis Thebæ. *Vinet*.

39. *Trina in Tarpejo*] Tria in Capitolio numina cellas habebant, Iuppiter, Iuno, Minerva. media erat Iovis. Hi dii tutela urbis erant. *Turnebus*.

40. *Parictibus qui saxa*] Omnino legendum *qua*, ars scilicet. Dixit enim: *tergenus artes*. Scaliger.

41. *Et qui fucat tectoria*] Ipse *tektor* dictus, quique tectorio albariove opere domum exornat. *Vinetus*.

42. *Quadrantal*] Genus est vasis, à forma quadrata dictum, quod pedis esset quadrati, cubo seu tessera simile. *Capitolinam amphoram* appellat Iulius Capitolinus: quam vini plenam bibisse sæpe in die, & comedisse libras carnis sexaginta Maximinum illum scribit: &

— *Quam, ne violare liceret, Sacrare Iovi Tarpejo in monte Quiriti.*

inquit poeta de ponderibus & mensuris. *Vinet*.

43. *Hoc tribus*] Quadrantal modii: Volusii Mæciani Iuriconsulti verba sunt de Romanorum mensuris: *Mensura liquoris, atque grani expeditior & forma, & appellatio est. Nam quadrantal, quod nunc plerique Amphoram vocant, habet urnas duas; modios tres, semodios sex, congiOS octo*. *Vinet*.

44. *Hoc geminis tribus*] Si gemines modios tres, sicut bis terni, sex modii, quæ sunt duo quadrantalia: quot capiebat non solum Atticus, verum etiam Romanus medimnus: sed quem nominavit Sicanum medimnum Ausonius, is erat modiorum quinque tantum, ut probat Budæus libro quinto de asse. *Vinetus*.

44. *Hoc geminis tribus*] Lege: *Hæc geminis tribus*, ut est in optimis membranis. subintellige, *Sicana medimna*, quæ singula sex modios capiunt.

45. *In Physicu*] Θεις, ὕλη, κόσμος, apud Plutarchum primo de placitis Philosophorum, & in problemate secundo libri octavi Symposiacon. *Vinetus*.

46. *Per trinas species trigonorum linea currit*] Membraneus liber, regula pro linea. Ceterum Ausonius tam hic, quam

Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.

17 Tris coit in partes numerus perfectus : ut idem

18 Con-

quam in ecloga De ratione puerp. & Marcianus Capella, cur in trigono *tragono*que sine necessitate syllabam naturā longam corripuerint, miror. Non semel productam Manilio viderant, ut libro secundo :

Et quacunque tamen dicuntur signa trigona.

Sunt autem *τρίγωνον*, id est, *triangulorum*, genera tria, quæ & in præfatione in Centonem, ex elementis Geometricis, appellantur *ισόπλευρον*, quod *aquilatus* vertit Aufonius, alii *aquilaterum*. *ισοσκελές*, crure pari, Aufonio dictum, aliis quibusdam *aquicurvium*. & *σκαλλών*, quod trium est disparium laterum. Qui deinceps sequuntur novem versus de numeris, tenebræ mihi sunt plane *Cimmeria*. Vinet.

47. *Tri coit in partes*] Hoc verum est, primus numerus perfectus, hoc est, senarius, coit in numeros 1, 2, 3. quæ sunt partes ipsius, ex quibus compositus est. *Componi numerus* dicitur ex illis partibus, in quas dividitur, aut ex quarum multiplicatione conflat. Sed nullus numerus coit in eas partes, præter numeros perfectos, qui rarissimi sunt, quales 628. Hactenus Aufonius bene. Sed sequentia produnt illum, quid esset numerus perfectus, nesciisse, cum illi attribuit, quæ novenarii propria sunt. Non enim componitur ex *terno congrege*, neque in *ter tria* resolvitur. Hoc enim est proprium novenarii. Bis igitur in eodem numero novenario peccavit, & cum *cubum* supra vocat, & cum *perfectum*. Quod sero tandem agnovit bonus Vinet. *Tri primus par impar habet*. Tres, id est, *ἡ τριῶς*, ut infra Vnus, id est, *μὴς*. Ternarius, inquit, primus omnium numerorum par, impar habet. Nam & ipse totus est impar, & binarius, quem comprehen-

dit, est par. Habet & medium, id est, *Vnitatem*. Medium Aufonius vocat excessum Arithmeticum, quod infra *ὁμφαλὸς* dicitur, quod *ὁμφαλὸς* medius in homine. Ternarius igitur, *primus omnium habet par & impar, & medium*, sive *ὁμφαλόν*. Nam unitas distinguit eum binario. Sequentia abique ope veteris membranz non assecuti essemus :

--- Sed ipse, -

Vt tris, sic quinque & septem quoque dividit unus.

Sed ipse Vnus, id est, ipsa unitas, quæ medium est, sive *ὁμφαλὸς* ternarii, & binarii, est quoque medium quinarium, & septenarium.

A Et numero in toto positus.

B C D Et si ex toto numero, E F G H I nempe novenario fiat triangulum Isopleuron. A B C D E F G H I, ita ut A unitas sit in centro, id est, vertice trianguli, distinguat omnes ternarios in progressu Cubi. Legendum enim ex V.C. *Cubo pergente*. Sed *Cubum*, ut dixi, perperam vocat, qui est quadratus. Vnitas, inquam, dirimet omnes ternarios A B E, A D G, A D I. Dirimit, ut medium, *κὶ ὁμφαλὸς* ipsoform, cum unitas sit, ut diximus, medium binarii & ternarii. Dividit enim in æquipares partes, hoc est, in binarios, & se ipsam. Ex impare enim ternario resolvitur par numerus, nempe binarius, & unitas, hoc est, quod dicit, *dirimere æquiparem partem de singulis ternariis*. Et paribus *triplex spatium*, in versu LIX, non solum, inquit, *triplex* est *spatium* sive medium omnium digitorum imparium, sed etiam omnium digitorum parium. Nam quemadmodum ex unitate terna dirimuntur intervalla in his imparibus II, V, VII, IX : ita etiam ex Binario totidem sunt intervalla inter omnes pares digitos, nempe

pe

pe hos, II, III, VI, VIII. Horum enim binarius est idem $\delta\mu\phi\alpha\lambda\acute{o}\varsigma$ sive *medium*, ut imparium unitas. Vides quam clara sunt, quæ ante Sphinga implorabant. Et tamen puerilia sunt, neque in his subactum habuit ingenium. In versus coniecit, quæ non intelligebat. Nunc quia plana sunt, & obvia, non dubito quin omnibus ludibrium debeant. Sed tamen erant intelligenda: in his omnibus, quæ Cimmericæ tenebræ erant, nihil aliud vult, quam ternarium esse intervallum numerorum imparium, ternarium item intervallum parium, cum unum idemque $\delta\mu\phi\alpha\lambda\acute{o}\varsigma$ sive *medium* sit, & horum, & illorum.

Scaliger.

47. *Tris coit in partes*] Quamquam se intelligere dicat Scaliger, & hæc esse puerilia, non tamen omnibus plana sunt, aut ita perspicua, ut non cum antiquis iudicibus pronunciare liceat, *Amplius, non liquet*. Nescivisse putat Ausonium, quid esset *cubus*. non credo. errasse itidem in eo, quod novenarium numerum perfectum dixerit. non dixit. Videamus igitur, utrum & nos aliquid huic obscurissimo loco lucis conferre possimus. *Tru coit in partes*, inquit, *numerus perfectus*. Non ut putavit Scaliger, de senario hoc dicere censendus est poeta, verum de ternario, qui item acsenarius perfectus numerus habetur. Capella: *Triam vero princeps imparium numerus, perfectusque censendus. Nam prior initium, medium, finemque sortitur: & centrum medietatis ad initium finemque interstitiorum aequalitate componit*. Clarius Plutarch. Problem. Convival. III, l. ix. $\text{Καὶ μὲν ὁ πάντων ἀρχαίων πρῶτον τέλειος, ἡ μὲν τελευτῆς, ὡς ἀρχὴν, ἢ μέσον ἔχουσα, καὶ τέλος. καὶ ἑξῆς, ὡς ἰσὴ τοῖς αὐτῇ μέρεσι χρονοῦ, δὴ λόγῳ ἐστῇ. Coit autem in triu partes, ex quibus constituitur, & in quas iterum resolvi potest. Hanc esse consularis viri mentem sequentia demonstrant: *Tris primus par, impar habet, mediumque*. Hæc sunt, ut dixi, partes ternarii, quem$

numerus perfectum appellavit. *Vt idem congrege ter trino per ter tria dissolvatur*, id est, ut idem numerus ternarius (qui perfectus est) si ter multiplicetur, & novenarium constituat, rursum per ter tria possit dissolvi, unde confectus erat novenarius. Hinc non sequitur, Ausonium novenarium *numerus perfectum* appellasse, sed, ut jam dixi, ternarium. *Tris primus par, impar habet, mediumque*: Nihil hic salebrarum. *Sed ipse ut tris, sic quinque, & septem quoque dividit unus*. Hæc ita capio: unitas dirimit ternarium à binario. Nam *unum & duo* faciunt tria: eadem unitas dividit quinque: nam *duo & tria* faciunt quinque: eadem distinguit septem; quia ex ternario & quaternario combinatis resultat septenarius. Ex. gr.

II. IIII. IIIIIII. IIIIIIIII.

3 5 7 9.

Et numero in toto positus sub acumine centri, id est, unitas autem illa collocata in centro novenarii numeri inter duos quaternarios, *distinguit solidos*, sive congreges trientes, *cubo percurrente, non pergente*: Nam octonarius est primus *cubus* ex binario bis bino, sive in quadrangulum duplex multiplicato: qui cubus interibit, si unitas inseratur binariis conjunctis, & efficiat novenarium numerum, qui cubus non est. *Acumen centri* hic est medium spatium inter duos quaternarios, quod verum centrum novenarii. *Equipares dirimens partes ex impare ternio*, id est, ter seu tribus vicibus dividens numerum parem, *triplex paribus medium*: quum quatuor, & sex, bisque quaternorum secernitur *omphalos idem*: id est, quando medius tanquam umbilicus distinguit & disjungit duo & duo, quibus insertus unitatis numerus constituit quinarium: *Tria & tria*, quis immixtus conficit septenarium: *quatuor & quatuor*; quæ conjuncta cum media unitate novenarium efficiunt. Psellus in Compendio de Arithmet. *Primi numeri sunt, quos sola metitur unitas*: id genus

* Congrege ter trino per ter tria dissolvatur.

Tris primus, par, impar habet, mediumque : sed ipse

* Vt tris, sic quinque, & septem quoque dividit unus. 55
Et

genus sunt tria, quinque, septem, (sola quippe unitate metiri eos possumus) eorumque assimiles. Quid igitur blandiarne mihi, an animi falsus diutius pendebo? puto tamen me vidisse verum, & eruditum poetam ab ignorantiz macula vindicasse. Non negabo tamen, cubo pergente posse defendi; ita nempe, ut à perfecto cubo numeri binarii bis bini transcat ad imperfectum cubum novenarium. Nam ut quaternarius, qui constituit simplex quadrangulum, cubus, sed improprie, solet appellari: ita & novenarius, ratione figuræ quadrangularis, cubi sæpissime appellatione insignitur: sed ut dixi, improprie. Omnis enim cubus sex superficies habet, teste Martiano Capella: vel ut Euclides ait, verus cubus est, qui sub tribus aequalibus numeris continetur: sive, qui æqualis est in latitudine, longitudine, altitudine. At quaternarius & novenarius superficiem tantum spectant, quum in cubo tertium intervallum requiratur. Ergo duplex quaternarius, sive binarius bis binus, perfectus cubus est: item ternarius terternus (inde noster in initio hujus carminis:

Imparibus novies ternis contexere cubum.

& D. Augustinus lib. XVIII Civ. Dei, cap. 23: *Et sunt versus xx & vii, qui numerus & quadratum ternarium solidum reddit. Tria enim ter ducta sunt novem: & ipsa novem si ter ducantur, ut ex lato in altum figura consurgat, ad viginti septem perveniunt.*) ut & quaternarius quater quaternus; quinarius quinque quinus; & sic porro reliqui multiplicati in infinitum. Vide, quæ de cubo Geometrico, seu corpore Mathematico, Macrobius l. II, c. II, in somn. Scip.

48. Congrege] Ita legendum est, non Cum grege. Sic in Epist. ad Paulum: --- & congrege vulgo

Angustias servare vias.

Idem error hætenus in Horatio animadversus non est, ne ab ipsis quidem ejus poetæ anxii interpretibus:

--- Dum Capitolio

Regina dementes ruinas

Funus & imperio parabat.

Contaminato congrege turpium

Morbo virorum ---

Male enim hætenus legitur, cum grege. Atqui intelligit morbosos, hoc est effeminatos & contaminatos viros. *Morbus virorum*, morbos viri, ut *scelus viri*, sceleris. Morbosis igitur ac contaminatis viris ex omni colluvie collectis, hoc est enim *congreges viri*, funus imperio parabat Cleopatra. Notum enim male audire hoc vocabulum, *Morbosus*. Catullus: *Morbosi pariter, gemelli utrique*. At vulgatam lectionem quis sanus voler tueri? Quomodo inde bonum sensum efficit? Miror ergo minus istos, καὶ ἀναρθολόγως interpretes hoc non vidisse. Scaliger. mi homo, tua vineta cecidisti.

48. Cum grege ter trino] Vetus liber: Congeret & trino. Lege: Congrege ter trino. ut in Epistolæ decimæ ad Paulum versu vicesimo, *congrege vulgo*. Si ergo numerum perfectum, ut puto, hic appellet Ausonius, numerum ternarium, hujus loci sensus esse poterit, ex ter ternis fieri novem, & novem in ter terna resolvi. *Vinetus*.

48. Congrege] Invenias eam quoque dictionem apud Tertullianum de Pœnit. c. xi, & in Pervigilio Venetis: *Congreges inter catervas ire per saltus tuos*. Ausonius item ultima periocha Odyss. *congregem densitatem dixit*.

49. Qui medius quinque & septem]

G g

Vetus

Et numero in toto positus sub acumine centri ,
 Distinguit solidos ⁵⁰ cæbo pergente trientes ,
 Æquipares dirimens partes ex impari terno ,
 Et paribus triplex medium : quum quattuor & sex
 Bisque quaternorum secernitur omphalos idem. 60
 Ius triplex, ⁵¹ tabulæ quod ter sanxere quaternæ ,
 Sacrum, privatum, ⁵² & populi commune quod usquam
 est.

⁵³ Interdictorum trinum genus : ⁵⁴ unde repulsus
 Vi fuero, aut Vtrobi fuerit, Quorumve bonorum.

⁵⁵ Triplex libertas, ⁵⁶ capitisque minutio triplex. 65
⁵⁷ Tri-

Vetus exemplar : *Vi tris sic quinque & septem. Vincetus.*

^{50. Cæbo pereunte}] *Cæbo* & hic pro *cubo*, editio Alcenfiana, & vetus liber : & præterea *pergente* pro *percente* idem vetus. *Vinetus.*

^{51. Tabula ter quaternæ}] Id est, duodecim. unde Leges duodecim tabularum dictæ. de quibus Titus Livius libro tertio, & Pomponius Iuriconsultus in Iustiniani Pandectis. *Vinetus.*

^{52. Et populi commune}] Publicum. Alii aliter jus dividunt, ut Ulpianus lib. 1 institutionum, in duo membra, in jus publicum & privatum. *Publicum*, quod utilitatem reipublicæ spectat : & in sacris, in sacerdotibus, in magistratibus consistit. *Privatum* vero, quod ad utilitatem singulorum pertinet. Quod & dicit tripartitum esse, nempe collectum ex naturalibus præceptis, aut gentium, aut civilibus. *Vinetus.*

^{53. Interdictorum}] Præter Silvium, est hunc locum interpretatus Andreas Alciatus lib. 10, cap. 7 Pæregon. Sunt autem illa *Interdictorum* genera, *Recuperandæ* possessionis, *Retinendæ*, & *Adipiscendæ*. *Vinet.*

^{54. Unde repulsus vi fuero}] Sic Vet. Cod. Nimis vero, quam inscite atque inconsulte immutatum *furto* legitur pro *fuero*. Nimirum ut è trino in quaternum genus *Interdicta* di-

scindantur. Iureconsultorum sane Digestorum xliiii, atque Instit. iv, diligens est hujus rei Dissertatio, quæ ut strictius referatur, *Interdictorum* quædam adipiscendæ possessionis causa comparata esse asserunt, quædam retinendæ, quædam etiam recuperandæ. *Adipiscenda* quidem possessionis causa interdictum accommodari bonorum possessori, quod appellatur *quorum bonorum. Retinenda*, Vti possidetis, & *utrobi*, cum ab utraque parte de proprietate alicujus rei controversia sit. *Recuperanda*, si quis ex possessione fundi vel ædium vi dejectus fuerit. Nam ei ponitur interdictum, *unde vi*. Ait igitur Poëta, unum esse genus, *unde repulsus vi fuero*, hoc est, unde dejectus aliquis vi fuerit. Harum vero divisionum nomina, *unde vi*, *utrobi*, & *quorum bonorum* ex Prætoris verborum initiis sumta sunt. Ideoque interdicta in Ternario videbantur, ac referri manifestius nec poterant omnino, nec debuerant. *Mariang. Accursius.*

^{55. Triplex libertas}] Liberi fiunt aut Censu, aut Vindicta, aut Testamento, ut auctor est Marcus Tullius in Topicis. Alia est *libertatis* divisio in cap. 5 lib. 1 Institutionum Iustiniani. *Vinetus.*

^{56. Capitisque minutio}] Capitis diminutio est prioris status mutatio.

Et

57 Trinum dicendi genus est, sublime, modestum,
 Et tenui filo. 58 triplex quoque forma medendi,
 59 Quoi logos, aut methodos, cuique experientia nomen.
 Et medicina triplex, servare, cavere, mederi.
 Tris oratorum cultus, 60 regnata Colosso 70
 Quem Rhodos, Actææ quem dilexistis Athenæ,
 Et quem de scenis 61 tetrica ad subsellia traxit
 Prosa Asiæ, in causis 62 numeros imitata chororum.
 63 Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria, terra, aqua,
 flamma.

64 Tri-

Ea triplex appellatur Maxima, Minor, quam quidam mediam vocant, & Minima. Tria enim sunt, quæ habemus, inquit Paulus libro 2 ad Sabinum, Libertatem, Civitatem, Familiam. Igitur cum hæc omnia amittimus, *Maxima*: quum vero amittimus civitatem, at libertatem retinemus, *Media*: quum autem & libertas & civitas retinetur, familia tantum mutatur, *Minima* est capitis diminutio. Institutionum Iustiniani libri primi caput 16, & libri quarti Pandectarum titulus; est de capitis minutione. *Vinetus*.

57. Trinum dicendi genus] Quos *ῥητορικὰς* Græci vocant; *Vberem*, *Gracilem*, *Mediocre*, Quintilianus libro 12, & Aulus Gellius lib. 7. *Vinet*.

58. Triplex quoque forma medendi] Serenus Sammonicus:

Quod Logos, aut Methodus, simplex-que Empirica pangit

Hoc liber iste tenet, diverso è dogmate sumtum.

Divus Hieronym. ad Paulinum: Taceo de medicis, quorum scientia mortalibus utilissima est, & in tres partes scinditur, *τὸ δὲ ῥητικόν, τὸ μὲν ὑποδὲν, τὸ μὲν ἐμπειρικόν*. adi & Isidorum lib. 1v, cap. 1v. *Colerus*.

59. Qua logos] Lego: Quoi logos, aut &c. *Scaliger*.

59. Qua logos] Fortasse rectius Cui

logos, uti & Silvius etiam existimat: *Λογος*, ratio, *μὲν ὑποδὲν*, via brevis: *ἐμπειρικόν*, experientia: unde tria medicorum genera, *Logici* qui & *Dogmatici*, *Methodici*, & *Empirici*. De iis Galenus in libris de sectis, & aliis multis in locis. *Vinetus*.

60. Regnata Colosso] Sol erat tutela *Rhodi*orum. testes nummi *Rhodi*, ex una parte *Rosa*, ex altera *Sole* insigniti. Sol ergo est *ἄναξ* *Rhodi*orum, Dominus, & tutela. ut *Homer*ο *Ἰδὴν ῥητικόν*. At *Colossus* ille ingens in foro *Rhodio* positus, erat *Solis*, non alius *Dei*, aut hominis, aut *Herois*. proinde *regnata Colosso*, id est, *Soli*. *Scaliger*.

61. Tetrica ad subsellia] Ad judicialia, forensiaque *subsellia*, in fora & curias *Vinetus*.

62. Numeros imitata chororum] *Rhythmum* quendam, id est legem pedestris orationis intelligit: quales sunt numeri chororum, ut *Pindarici*, qui propterea *lege soluti*, dicuntur *Horatio*. nam *lex* eorum est voluntas poetæ. *Scaliger*.

63. Orpheus in tripodes. quia sunt tria, Terra, Aqua, Flamma] Sic reperit scriptum *Silvius*: itaque habent omnia, quæ vidimus, nova exemplaria: sed verus *Lugdunense*, hinc pro in: & *flamma*, nisi fallor, pro *flamma*. Vix enim potuit legi huius verbi finis. *Orpheus* autem ego in geniti-

G g 2

vum

vum Orpheos mutarem, ut à Terens est Tereos in Vita humana: ac sic legerem:

Orpheos hinc tripodes, quia sunt tria, Terra, Aqua, Flamma.

Tripodesque pro *τρίποδης* acciperem: quemadmodum *τρίποδης*, *ἑξάποδης*, *ὀκτάποδης* inveniuntur in Operibus & Diebus Hesiodi. pro *τρίπους*, *ἑκτάπους*, *ὀκτάπους*, ut tria hæc, terra, aqua, ignis, non plures sunt tripodes, sed tripus duntaxat unus. *Τρίπους* autem quum sit idem, quod *tripes*: & tripus ille Apollinis apud Delphos, alique tripodes, sive mensa fuit, sive vas, sive aliquid aliud, quod tribus pedibus sustineretur, non satis video, quem vocet Aufonius hic poëtæ vetustissimi *tripodem*, idcone tantum per metaphoram quandam illa rerum principia, Orpheo posita numero tria, quot in tripode pedes fuerunt: an vero carmen aliquod Orphei de tribus illis principiis, vel etiam de ternario numero. Non enim primus fuit inter veteres Aufonius, qui de ternario numero luserit: & miror, si *τριάσις* Iovis Chii & Philosophi, multis sæculis antiquioris, non legerat, aut si legerat, quo modo non meminerit: quos fuerunt qui Orpheo illi Thraci attribuerent, ut ex Harpocrate, & aliis ostendit Lilius Gregorius in Dialogis de poëtis. Interciderunt autem Orphei scripta, in quibus differebatur de rerum principiis: ceterum quam memorat Aufonius aquam inter illa, hæc nulla est apud Suidam, sed *Nex* quædam atque *Chaos*. Vinetus.

64. Triplex sideribus positus, dist.] *Distantia triplex*, longitudo à quodam puncto in Zodiaco, puta à prima stella Arietis, Latitudo ab Ecliptica, Declinatio ab Æquinoctiali, utrumque tam cis quam ultra Eclipticam, & Æquinoctialem. *Forma*, *μορφῶσις*. Sunt enim quædam in *formas* conje-

cta, id est, quæ formam quandam component, cujusmodi septem formant Vrsam minorem, viginti septem Vrsam majorem. Vnde *μορφῶσις* & *μορφῶσις*, καὶ ἀστερομοί dicuntur. Reliquæ, quæ nullam formam constituunt, dicuntur *ἀμορφῶσις*, cujusmodi sunt undecim circa Canem. *Modus* est mensura, ut *modus agri*, est mensura & perticatio agri. Mensura igitur stellæ est Diametrum ipsius. Quare ex magnitudine diametri sex gradus magnitudinum in stellis considerari sunt, ut dicerentur primæ, secundæ, tertie magnitudinis. Scaliger.

64. Triplex sideribus positus] *Gripus* hic non minus mihi obscurus, quam prior. *Positus*, *positio*, *positura*, *situs*, idem apud Lucretium, Ciceronem, Propertium, Ovidium, & alios Latinos: verum distantia stellarum si quid ad situm pertinet, quomodo forma & modus ad eundem? Adjectivum tamen *Triplex* ad *distantiam*, *formam*, & *modum* æque referendum putem, atque ad *positum*, ut quattuor illa, singula sint triplicia. Primum enim sidera sic à *positiv* dividunt, ut alia in Zodiaco sita dicant, alia citra, alia ultra Zodiacum. Sic enim Proculus in extremo commentariolo de Sphæra. Deinde *distantiam* in illis faciunt *triplicem*, *Longitudinem*, à principio Arietis secundum circulum Eclipticum: *Latitudinem*, ab eodem Ecliptico: *Declinationem* ab Æquinoctiali circulo ultro citroque versus polos. Ita Ptolemæus & alii. Quod autem ad *formam* attinet, Stoici stellas asserunt esse globosas, sicut Mundum, & Solem, & Lunam. Cleanthes, *καυοειδῆς*, hoc est, turbinales, ut Budæus hoc vertit. Anaximenes, clavorum in modum Crystallaceo quodam suffixas. Addit quidem Plutarchus secundo de Placitis Philosophorum, *formam*

Et modus, ⁶⁶ & genetrix modulorum musica triplex,

⁶⁶ Mixta libris, ⁶⁷ secreta astris, ⁶⁸ vulgata theatris.

Martia Roma triplex; equitatu, plebe, senatu.

⁶⁹ Hoc numero tribus, & ⁷⁰ sacro de monte Tribuni.

⁷¹ Tris

formam quartam, quod existimaverint quidam Stellas quasi quasdam esse bracteas ignitas, sed istos clavos & bracteas pro eodem potest accepisse Ausonius. *Modi* denique, qui *ἑξήκοντα τριώκεις* Græcis nominantur, tamen si septem pluresque numerantur in Cassiodori, Severini, Ptolemæi, Plutarchi, Euclidis, Aristoxeni, Musicis: tamen scribit Ptolemæus secundo Harmonicorum, *tres* in illis fuisse antiquissimos, primosque omnium observatos, *Dorium, Phrygium, Lydium*. Alii sunt ab his facti, *Hypodorium, Hypophrygium, Hypolydium, Mixolydium*, quos in sua celesti musica constituebat Pythagoras, sicut scribit Plinius libro secundo. *Vinetus*.

64. *Triplex sideribus &c.*] Quid bona pravaque distinctio possit, vel ex hoc loco cognoscere est, qui doctissimis viris hætenus, aut non, aut male intellectus fuit. Sive enim *triplex* pro trinis, tribusve sumamus, ut sit sensus, *Tria* accidunt sideribus, *positus, distantia, forma*: sive hæc tria triplicia statuamus, parum ad hujus ænigmati enodationem referre arbitror, cum utroque modo recte possit explicari. Verum quid hoc loci *modus*? nam quod Scaliger mensuram interpretetur, in eo frustra fuit. Ponenda igitur *τελεία ἡμετέριον* post *forma*. Est enim sensus absolutus. Lege porro conjunctim: *Et modus, & genetrix modulorum musica triplex. Modus & modulus carminis idem est. Ergo & modus est triplex, Lydium, Dorium, Phrygium*: & ipsa inventrix & parens modorum *Musica triplex est, mixta libris, Rhythmica: secreta astris, Harmonica: vulgata theatris, Crumatica*.

65. *Et genetrix modulorum*] *Musica* Cassiodoro definitur, bene modulandi numerorumque scientia. distribuiturque tripartito, in *Harmonicam, Rhythmicam, Crumaticam*. Quam Severinus Boethius lib. 1. Musicorum, in *Mundanam* dividit, & *Humanam*, & in eam quæ in quibusdam consistit instrumentis. *Vinetus*.

66. *Mixta libris*] De qua scripti libri: si hoc inter genera Musicæ referri debeat. *Vinet*.

67. *Secreta astris*] *Mundana* Severino nuncupata: & quam Pythagoras in cælestibus sphaeris audiebat harmoniam. de qua plura Aurelius Macrobius in somnium Scipionis. *Vin*.

68. *Vulgata theatris*] Qua per theatra in ludis & fabulis, ac alibi, utuntur artifices: & quam in quibusdam instrumentis consistere dixit Severinus. Quorum instrumentorum tria sunt quoque genera apud Cassiodorum, *Pulsatilia, Tensilia, Inflabilia*. Vide versum 23. *Idem*.

69. *Hoc numero tribus*] Tres Tribus, tres Equitum turmae, tres Centuriae, sunt, *Rhamneses, Tatienses, Luceres*, apud Titum Livium primo. *Id.*

70. *Sacro de monte Tribuni*] Quam plebs Romana à patribus secessisset, anno fere septimodecimo post reges exactos, Tribunos sibi in monte sacro creavit: qui essent Plebei Magistratus. Dicti Tribuni, quod olim in tres partes divisus populus erat: & ex singulis singuli creabantur. vel quia tribuum suffragio creabantur. Pomponius Iurisconsultus lib. 1. Digest. Iustiniani, titulo de origine juris. Porro mons ille Festo Pompejo, & Tito Livio lib. 2, auctoribus, fuit trans Anienem fluvium, sacre cognomina-

⁷¹ Tris equitum turmæ : ⁷² tria nomina nobiliorum. 80

⁷³ Nomina sunt chordis tria : sunt ⁷⁴ tria nomina mensi,

⁷⁵ Geryones triplex : ⁷⁶ triplex compago Chimæra.

⁷⁷ Scylla triplex, commissa tribus, cane, virgine, pisce.

⁷⁸ Gor-

minatus, quod eum plebs, quæ eo à patribus secesserat, creatis Tribunis plebis, qui sibi essent auxilio, descendens Iovi consecravit. *Vinetus.*

71. *Tres equitum turma*] Vers. 560 quinti Æneidos Virgilio est :

Tres equitum numero turma, terminos vagantur

Ductores. — Vide antiquum ejus interpretem. *Idem.*

72. *Tria nomina nobiliorum*] Vt Marcus Tullius Cicero, Cajus Julius Cæsar. Vide Politiani Miscell. c. 31. *Id.*

72. *Tria nomina nobiliorum*] Insignis locus est apud Artemidor. Oniocr. α. οἷδα δὲ πῶς ὅς ἰδοὺς τρεῖς ἔχειν αἰδοῖα δὲ λυγρὸν αἶν, καὶ ἑνὶ τοῦ ἰδού, καὶ αὐτὸ ἑνὸς ὀνόματι τρεῖς εἶναι, οὗ τοῦ ἀπὸ λυγρῶν αἶν, ὡς λαδῶν ὀνόματα.

73. *Nomina sunt chordis tria*] ἡ τῶν, μέση, ἡ γῆ, id est, gravis, media, & acuta, apud veteres, qui de Musica scripserunt. *Vinet.*

74. *Tria nomina mensi*] Calendæ, Nonæ, Idus. *Idem.*

75. *Geryones triplex*] Inflexio, si ve metaplasmsus Latinus, *Geryones*, pro *Geryona*, ut *Euclidus*, *Orestis*, *Euripidus*, non autem *Euclida*, *Orestia*, *Euripida*, quod rectius erat. *Scaliger.*

75. *Geryones triplex*] *Geryones triplex*, antiqui libri duo, & prima Parisiensis editio. In uno namque *Geryone* tricorpore, trimembri, tripicite, tres singulari concordia, & eodem nomine fratres intelligunt veterum fabularum interpretes. Græci quidem, qui nobis ista primi tradiderunt commenta de *Geryone* & ejus bobus, *Γηρυων* per primam tantum declinationem inflectunt, *Herodotus* lib. 4. *Dionysius* 1, *Strabo* 3, *Plutarchus* in *Politiciis*, omnes denique,

quantum memini, veteres novique, præter poetas, qui, ut etiam monuit *Priscianus* lib. 6, & in *Os* interdum commutant, veluti *Hesiod.* in *Theogonia* : sed Latini *Geryones* non solum per primam more Græcorum, verum etiam per tertiam suam declinant, quod *Salustii* auctoritate probat *Servius* in versum 662 septimi Æneid. quemadmodum veteres *Oronta*, & *Orontis* ab recto *Orontes* : *Heroda*, & *Herodis*, ab *Herodes* : *Orestia* & *Orestis* ab *Orestes*, dixisse scribit *Priscianus* eodem sexto. Genitivum ego *Geryonis* legi apud *Silium* lib. 3. Est & versu ducentesimo secundo octavi Æneid. sed & hic legit *Geryona* *Servius* : & quem habeo perantiquum librum membraneum, scribit :

Tergemini nece Geryona, spoliisque superbus.

Quod autem ad rectum *Geryon* attinet, quo vulgus utitur pro *Geryones*, hunc in Græcis auctoribus non observavi, sed solum in iis Latinis, qui nec satis Latini sunt, nec satis antiqui. *Vinetus.*

76. *Triplex compago Chimæra*] Hujus monstri tria fuerunt capita *Dragonis*, *Leonis*, *Capræ*. Fingunt *Homerus* *Iliados* sexto, *Hesiodus* in *Theogonia*, & *Ovidius* sexto *Metamorphoseon*. *Vinet.*

77. *Scylla triplex commissa*] Recte, *commissa* legitur, id est, conjuncta. *Virgil.*

Delphini caudas utero commissa luporum. *Manilius* :

--- *Duplici Centaurus imagine fulget : Pars hominis, tergo pectus commissum equino.* *Claudianus* :

Qua pristum commissa viro. *Mariang. Accursius.*

77. *Scylla triplex*] *Scyllam* *Typhonis*

77. Gorgones, 77 Harpyiæq; & 78 Erinnyes agmine terno.

78. Et tris fatidicæ 78 nomen commune Sibyllæ: 85

Quarum 79 tergemini 79 fatalia carmina libri:

80. Quos ter quinquorum servat cultura virorum.

Ter bibe. tris numerus super omnia, 81 tris Deus unus.

Hic quoque ne ludus numero transcurrat inerti,

Ter 82 decies ternos habeat, 82 deciesque novenos. 90

TECHNO-

nis filiam scribunt superiore corporis parte mulierem, inferiore piscem fuisse, & sex canes natos circa inguina habuisse. Fabula est decimo quarto Metamorphoseon Ovidii, apud Hyginum, Servium in Virgilium, & Tzetzen in Lycophronem. *Vinetus.*

78. Gorgones] Tres sunt, Medusa, Euryale, Stheno, apud eisdem auctores, & Hesiodum, & Fulgentium. *Vinet.*

79. Harpyia] Tres & hæc auctores iisdem, Ocypte, Aello, Celæno. *Idem.*

80. Erinnyes] Quæ & Furia, tres sunt, Megæra, Alecto, Tisiphone. *Vinetus.*

81. Et tres fatidica nomen commune Sibylla] Tres, quia vetustissimi Græci, quos & Solinus sequitur, totidem duntaxat, non plures retulerunt. Nomen commune. quod, ut ait Varro, omnium fatidicarum mulierum nomen fuit commune Σιῶνισσῶν. Scaliger.

82. Et tris fatidica] Inter scriptores non constat de numero Sibyllarum. Lactantius Firmianus, & Suidas, decem quidem recensent ex Varrone, Eusebio, & aliis. Sed omnes istas decem Martianus Capella libro secundo duas tantum fuisse asserit. Solinus, & quidam Græci scriptores, quemadmodum scribit Lilius Gregorius de poetis, tres solum noverunt. Alianus duodecimo variorum historiarum, quatuor duntaxat primum numerat: sed iis postea sex addit, ut illæ decem fiant. His etiam plures invenies in commentariis Lu-

dovici Vivis in duodevicesimum Augustini de civitate Dei. *Vinetus.*

82. Nomen commune Sibylla] Marcus Varro, quo nemo unquam doctior, ne apud Græcos quidem, nedom apud Latinos vixit, in libris rerum divinarum, quos ad Cajum Casarem Pontificem Maximum scripsit, quum de quindecim viris loqueretur, Sibyllinos libros ait non fuisse unius Sibyllæ, sed appellari uno nomine, Sibyllinos, quod omnes femina vates Sibyllæ sunt à veteribus nuncupata. Hæc Lactantii verba sunt lib. 1. divinarum institutionum. *Vinet.*

83. Ter gemini] Tres libri Sibyllini. Habet totidem Gellius. Plinius unum solum, alii novem. Vide Lactantium. *Vin.*

84. Fatalia carmina] Quibus fata Imperii Romani continerentur. *Id.*

85. Quos ter quinquorum] Quindecim. Ad eos libros quasi ad oraculum, Quindecimviri adeunt, quum dii immortales publice consulendi sunt. Aulus Gellius lib. 1. *Id.*

86. Ter deus unus] Istud ter hoc loco mihi semper displicuit. Idem vetus codex scribebat tris, pro tres, ut antequam multis locis. Tres sunt unus Deus: Deus pater, Deus filius, Deus spiritus sanctus, inquit Athanasius, ceterum non tres dii, sed unus Deus. *Idem.*

87. Decies ternos] Liber, cui titulus Θεολογικὴ καὶ ἀειδητική, alia dabit de ternario numero, & Cælius Rhodiginus libr. vicessimi secundi capite 9 Lectionum antiquarum. *Id.*

88. Deciesque novenos] Nonaginta

ta sunt, quem numerum bis posuit : per copulam vero forent centum octoginta. Malim igitur, deciesve novenos. Idem peccatum invenias Epist. VII ad Theonem : *Ter denas puto, quinquiesque senas*, reponere : *quinquiesve senas*. Levia hæc, non tamen negligenda. Sed non ita leve mendum; quod Plinii locum hætenus obsedit lib. II, cap. LXIII: *Quasi non ad delicias quasque, non ad contumelias serviat homini*. corrige : *Quas enim non ad delicias, quasve non ad contumelias servit homini* ? Eadem diversimode legendi contentio in hisce Virgillii exorta est, lib. II Æneid. v. 37:

--- suspectaque dona

Præcipitare jubent, subjectisque utroque flammis.

Vbi Servius : *Que copulativa conjunctio est, aut disjunctiva. quomodo ergo per*

(lege, pro) aut adjunxit ? cum non utrumque sed alterutrum fieri poterat, quod suadebatur. Positarum est partem pro parte ponere, ut torvum pro torve, & volventibus pro volubilibus. Ergo conjunctionem pro conjunctioe posuit, que pro ve. nam sonantius visum est. Antiqua tamen exemplaria ve habere inveniuntur. ve enim proprium significatum habet, ut interdum pro vel accipitur. Ita & apud Iustinum lib. III, c. III, legitur in vulgatis, quid addendum mutandumque legibus videretur. pro quo Bellovacensis Vincentius, vel mutandum leg. vid. Vnde olim scriptum fuisse colligo mutandumve, pro mutandumque. Sed confundunt hæc veteres. sic Prudentius hymno VIII Cathemer.

Sive tu mensam renuas, cibumque sumere tentes. pro cibumve.

TECHNOPÆGNION. Edyll. XII. AVSONIUS PACATO PROCONSULI.

Scio mihi apud alios pro laboris modulo laudem non posse procedere. quam tamen si tu indulseris, ut ait Afranius in Thaide, ² Majorem laudem, quam laborem invenero. *Que lecturus es, Monosyllaba sunt, quasi quedam puncta sermonum : in quibus nullus facundie locus est, sensuum nulla conceptio, propositio, redditio, conclusio, alique sophistica, que in uno versu esse non possunt : sed coherent ita, ut circuli catenarum separati. Et simul ludicrum opusculum texui, ordiri majuscula solitus : ³ sed in tenui labor,*
at

1. Scio mihi] Hanc epistolam primus in suis Diatribis Accursius Mariangelus edidit. Quæ & in vetusto Lugdunensi libro fuit, hoc titulo, PRÆFATIO TECHNOPÆGNII. Vinetus.

2. Majorem laudem] Legendum : Afranius in Thaide :

Majorem laudem, quam laborem invenero.

Est enim senarius ex Togata Afranii, cui titulus fuit Thaidi. Scaliger.

3. Sed in tenui labor] Re tenui, ut dicit in Epistola undecima ad Paulum. in exili & levi mareria, gloria

at non tenuis gloria, si probantur. tu facies, ut sint aliquid. nam sine te Monosyllaba erunt, vel si quid minus. In quibus ego, quod ad usum pertinet, lusi: quod ad molestiam, laboravi. Libello ⁴ Technopagnii nomen dedi: ne aut ludum laboranti, aut artem crederes defuisse ludenti. Vale.

ria inest non tenuis, ex propositione quarti Georgicôn Virgillii:

In tenuis labor, ac tenuis non gloria: si quem

Namina lava sinunt, auditque vocatus Apollo. Vinetus.

4. *Technopagnii nomen*] Lilius primo de poetis: Est *Technopagnion*, apud Aufonium Gallum, ludicrum quidem poema, verum multa arte compositum. Vinet.

A V S O N I V S PAVLINO SVO.

Misi ad te *Technopagnion*, inertis otii mei inutile opusculum. Versiculi sunt monosyllabis cepti, & monosyllabis terminati. Nec hic modo stetit ² scrupæ difficultas, sed accessit ad miseriam cogitandi, ut idem monosyllabum, quod esset finis extremi versus, principium fieret insequentis. Dic ergo &, ô mora, ³ ô pœna! rem vanam quippe. cura exigua est, & fastiditur: inconnexa, & implicatur: quum sit aliquid, vel nihili deprehenditur. Laboravi tamen, ut haberet aut historicon quippiam, ⁴ aut dialecticon. Nam poeticam, vel sophisticam levitatem necessitas

1. *Misi ad te*] Neque in Lugdunensium, neque in Mariangeli vetusto libro fuerunt hæ litteræ, quas ad Paulinum scripsit Aufonius, quum ei mitteret non totum *Technopagnion* suum, sed priorem tantum partem, eam, quæ ab iis inciperet vocibus, in quas & desineret. Potest autem hic Paulinus, is esse, ad quem sunt aliz Aufonii epistolæ, & ipsius ad Aufonium. Vinetus.

2. *Scrupæ*] αἰνυμένωδες. *Aulus Gellius lib. 12: Quæ Græci dicunt ænigmata, hoc genus quidam ex veteribus nostris scrupos appellaverunt. Vinet.*

3. *O pœna*] Pœna hic more nostro Galloromano, laborem & mole-

stiam significare videtur. Sed locus hic vereor, ut non sit integer in nostris codicibus: quorum alii habent, ô pœna rem vanam quippe cura exigua est. & fast. alii, rem vanam quippe curavi. exigua est & fastid. Vinetus.

3. *Dic ergo, & ô mora, &c.*] Tametsi hic me minus oculatum esse deprehendam, videre tamen videor distinguendum esse: *Dic ergo &, ô mora, ô pœna! rem vanam quippe. cura exigua est; & fastiditur: inconnexa, & implicatur: quum sit aliquid, vel nihili deprehenditur. aut, nihili velut depreh. non absurde autem scriptus alter, rem vanam quippe curavi.*

4. *Aut dialecticon*] Quod de aliquo

G g s

tas observationis exclusit. Ad summam, non est quod mireris : sed paucis literis additis, est cuius miserearis : neque emulari velis. & si huc quoque descenderis, maiorem molestiam capias, ingenii & facundie detrimento, quam oblectationem, imitationis affectu. Vale.

quo differeret & disputaret. nisi forte *diduculug* malis legere, id est, | quod doceat. *Vinet.*

Versus monosyllabis cœpti, & finiti, ita ut à fine
versus ad principium recurrant.

Res hominum fragiles alit, & regit, & perimit fors.
Fors dubia, æternumque labans : quam blanda fo-
vet spes.
Spes nullo finita ævo : cui terminus est mors.
Mors avida, inferna mergit caligine quam nox.
¹ Nox obitura vicem : remeaverit aurea quum lux.
Lux dono concessa deum : cui præviis est sol.
Sol, cui nec ² furto Veneris latet armipotens Mars.
³ Mars nullo de patre satus : quem Thresia colit gens.
Gens infrena virum : quibus in scelus omne ruit fas.
Fas hominem mactare sacris : ferus iste loci mos.
Mos ferus audacis populi : quem nulla tenet lex.
⁴ Lex naturali quam condidit imperio jus.
Ius genitum pietate hominum, jus certa dei mens.
Mens, quæ cœlesti sensu rigat emeritum cor.
Cor vegetum mundi ⁵ instar habens, animæ vigor, ac vis.
Vis

1. *Nox sortita vices*] Exemplar MS. *Nox obitura vicem.* Mariang. Accurs.

1. *Nox obitura vicem*] Alii libri : *Nox sortita vices.* Vinet.

2. *Furto Veneris*] Adulterio. Addebat autem præpositionem codex antiquus, *furto in Veneris.* Vinet.

3. *Mars nullo de patre*] *Mars* deus belli, *Iunonius* in Edyllio, cui titulus est, de Tribus mensuris mensum, *Iunonis filius, sine patre, quin-*

cto Fastorum Ovidii: magnum Thraciz gentium numen, ut dictum fuit in primum epigramma : quæ illi homines pro victimis ferunt, ait Pomponius Mela libro secundo. *Vinet.*

4. *Lex naturali*] Petrus Faber libri primi Semestrium capite vicesimo quarto. *Idem.*

5. *Instar*] Figuram. *Mundus est rotundus, & cor fere rotundum. Id.*

6. *Vorum*

Vis tamen hîc nulla est : ⁶ verum est jocus & nihili res,

6. *Verum est jocus*] *Tantum*, pro
verum verus codex. Adverte autem,
quæ vocula hos monosyllabos ince-
pir, ultimum hunc eadem terminari,
Vinetus.

P R Æ F A T I O M O N O S Y L L A B O R V M

tantum in fine positorum.

VT in vetere verbo est, ² Sequitur vara vibiam : similitum
nugarum subtexo nequitiam. & hi versiculi monosyllabis
terminantur, exordio tamen libero, quanquam sine legiti-
mo.

1. *Præfatio*] Lemma est in veteri
libro :

*Præfatio Monosyllabarum tantum in fine
positarum.* Scaliger.

2. *Sequitur ver biemem*] Proverbium
hoc subdritium, & adulterinum est.
neque unquam ejus in mentem Au-
fonio venit. In illo enim pervetere li-
bro plane exaratum existat: *Vt in vetere
verbo est, Sequitur vara vibiam, similitum
nugarum subtexo nequitiam.* Quod
proverbium è situ jam primum eru-
tum qui mihi explicaverit, magnam à
me iniverit gratiam. Sed nequid in
hoc *teugmā* desideraretur, incidi in
optimas & vetustissimas glossas, quæ
nondum editæ sunt. In iis ita scri-
ptum inveni : *Varam vibia. Pertica dua
sunt inter se colligata, qua afferem susti-
nem. unde proverbium : Vibia varam se-
quitur.* Hactenus glossæ illæ, quæ
melius, meo judicio, concipiunt pro-
verbium, quam codex Aufonianus.
Nam *Vara* significat perticam ab
summo furcillatam, ut colligimus ex
illis glossis : *Vibia* autem perticam
transversam, quæ furcillæ illi impo-
sita, & colligata est. Quare si *Vara*
cadat, & *Vibiam* simul cum illa ca-
dere necesse est, Unde recte dictum :

Varam vibia sequitur. Sane *Varam* id
significare præterquam quod ex glos-
sis illis cognoscimus, etiam Vitru-
vius confirmat libro x, cap. xix, lo-
quens de arietis inventione : *Ceteras,*
inquit, *Chalcedonius de materia primum
basim subjectu rotis fecit : supraque com-
pegit arretariu, & jugu varas, & in his
suspendit arietem.* Ex his videmus *Va-
ram*, quæ arretaria statuitur. *Vibiam*
vero quæ transversaria, ut jugum sup-
ponitur. Sed unde dicta sit *Vibia*, &
quæ *itugmā* caussa, & utrum *bibia*, ut
in Aufonio, an, *Vibia*, ut in Glossis,
scribendum sit, nescio. Mihi sufficit
& proverbium, & ejus interpretationem
ex veteri Grammatico indicasse.
Proverbium quadrat in eos, qui cum
uni vitio indulserint, deplorata omni
verecundia, & profligato pudore ad
alia præcipientes feruntur, quasi omni
jacta bonorum alic. Cui non absi-
mille Hispanorum, qui arguti in his
vulgaribus dictis sunt. In eodem e-
nim sensu dicunt, *funis secutus est
situlam.* Cum enim situla decidit in
puteum, & funis quoque, quo illa
apta pendeat, sequitur. Sed præsti-
terit duo nomina propria interpreta-
ri *Vibiam*, & *Varam*. Nam *Vibii*, &
Vari,

mo. Sed laboravi, ³ ut quantum ejus posset apud aures indulgentissimas, absurda concinerent, insulsa resiperent, hiulca congruerent: denique haberent & amara dulcedinem, & ⁴ inamœna venerem, & ⁵ aspera levitatem. Quæ quidem omnia quoniam insuavis materia devenustat, lectio benigna conciliet. Tu quoque mihi tua crede securior, quippe ⁶ meliora: ut, quod per adagionem cepimus, proverbio finiamus, & ⁷ Mutuum muli scabant.

Æmula diis, naturæ imitatrix, omniparens

⁸ Pacato ut studeat ludus meus, esto operi

ars,

dux.

⁹ Arcta,

Vari, nomina gentilitia Romæ. *Vari Vibiam*: hoc est, τὸ ὁμοίον τῷ ὁμοίῳ ἔκτεται. Scaliger.

3. *Ut quantum posset videri apud*] Vetus scriptura, ut quantum ejus posset apud aures: & paulo post, inepta pro inamœna, hiulca codex Tilianus pro hiulcula. Vinetus.

4. *Inamœna*] Vetus liber habet: inepta venerem, non inamœna. Scaliger.

5. *Aspera lenitatem*] *Levitatem*, scribebat Ioannis Tilius vetus codex. Vinetus.

6. *Sed ut quod per*] Præferenda duorum optimorum codd. scriptura, quam sequutus sum. neque aliter ipse sensus postulat, ut colon præcedens cum sequente conjungatur, unaque fiat periodus.

7. *Mutuum muli scalpant*] Ita vet. liber, non *scabant*: quanquam bonum est *scabant*. *Scabo* κνῶ, κνῶτω, Lucil.

Scaberat ut porcus detritis arbore costis. Itaque defricatio illa scabiei dicitur ψαλοµῆς. Quare emenda titulum Varronianæ Menippeæ. *Mutuum muli scabant*, αὐτὰ ψαλοµῆ. Quod emendavimus ex duabus vitiosis scripturis, quarum altera habet, ἀπολοµῆ, altera ψαλοµῆ. neutrum bono sensu, nisi malis ψαλοµῆς. Scaliger.

7. *Mutuum muli scabant*] Legendum: *scabant*, tempore videlicet quo superiora, conciliet, finiamus. Hoc nem-

pe petit, ut mutuum muli scabant. Mariang. Accursius.

7. *Mutuum muli scabant*] *Scalpant* pro *scabant*, antiquus liber, qui etiam & præponebat, & *mutuum muli scalpant*. Huic autem parœmiæ scribit esse locum Erasmus, ubi improbi & illaudati se vicissim mirantur, & prædicant. Quæ Symmachus quoque usus est in Epistola ad Aufonium tertia. Hujus autem præfixi fuit titulus in eodem libro: *ITEM PRÆFATIO MONOSYLLABARVM TANTVM IN FINE POSITARVM*. In aliis, *PRÆFATIO QVANTVM AD HÆC MONOSYLLABARVM GENERA*. Neutrius auctor Aufonius. Vinetus.

8. *Pacato ut studeat labor hic meus*] *Technopzgnion* de Monosyllabis non Paulino nuncupatum, sed Drepanio *Pacato* (quod est observatione dignum) hic locus ostendit. Qui prætereundus ab his etiam non videbatur (ni fuissent imperiti) qui in parte operis extrema, *Pacati* nomen abolentes, Paulini superscripserunt. Iam enim ita legitur:

Indulge Paulino, bonus, doctus, facilis vir,

Totum opus hoc sparsum, crinis velus Antiphila, pax. Mariangel.

Accursius.

8. *Labor hic meus, esto operi dux*] Vetus liber: *Indus meus est operi dux*. Vinetus.

⁹. *Arcta*

' Arcta, inamœna licet, nec congrua carminibus lex.
Iudice sub tanto fandi tamen accipiet jus.
Quippe & ridiculis data gloria, ni prohibet fors.

9. *Arcta inamœna licet*] Tertius il- | cet. & mox duo optimi, *fando*, pro
le If. Vossii liber : *Arte inamœna li-* | *fandi*.

De membris.

' INDicat in pueris septennia prima novus dens.
' Pubentes annos robustior anticipat vox.
Invieta & ventis, & solibus, est hominum frons.
' Edurum nervi ' cum viscere confociant os.
Palpitat irrequies, vegetum, teres, acre, calens cor.
Vnde vigent sensus, dominatrix, ' quos vegetat mens,
Atque in verba refert modulata lege loquax os.
Quam validum est , hominis quota portio , cœru-
leum fel !
Quam tenue, & molem quantam fert corpoream crus!
Pondere sub quanto nostrum moderatur iter pes !

1. *Indicat in pueris*] Hippocrates libro de septimestri partu, ac alibi : & Aulus Gellius libro tertio, tradunt primos hominis dentes cadere annis septimis, & alios nasci. *Vinetus*. cuit, quod in secundo Vossiano le-

gebatur, *edurum nervi*, &c. Sic ut *edu-*

rum, sit valde durum. & videtur a-

lias superesse copula, quum singuli

pene versus distincti sint.

4. *Cum viscere*] Carne. *Vinetus*.

5. *Quos vegetat mens*] *Quis*, idem

Vossian. codex.

Inconnexa.

' SÆpe in conjugiiis fit noxia, si nimia est dos.
' Sexus uterque potens, sed prævalet imperio mas.
' Qui recte faciet, non qui dominatur, erit rex.
Vexat

1. *Sape in conjugiiis*] Ita vetus liber. ' Sed lege in hanc sententiam Epi-
alii, *in conjugibus*. Iuvenalis lib. 11 : gramma duodecimum libri octavi
Intolerabilis nihil est, quam femina Martialis. Miror autem, quod in eo-
dives. dem vetere, vox esset pro *dos*. *Vinetus*.
Est & in sententiis Sapientum : 2. *Qui recte faciet*] Horatii Episto-
Par pari jugator conjux. Quicquid im- | la prima. *Vinet*.
par, disfidet. 3. *Est*

Et qui quadrijugo curru pater invehitur
Quique truces belli motus ciet armipotens

Sol.
Mars:
Quem

Celestum vis magna jubet. —

Et alibi,

— vel qua portenderis ira i

Magna Deum. —

ut notissimum illud interea præteream, quod non nihil & huc pertinet:

Vi superum, sava memorem Iunonis ob iram. Mariang. Accurs.

2. Et foror] Iunonem, quæ & soror & uxor Iovis, deorumque regina passim dicitur, deorum Vim etiam appellavit Virgilius, ut post vetustos interpretes, Accursius Mariangelus, & Nicolaus Erythræus monuerunt, ac *Iram* deorum, in versu septingentesimo & sexto quintæ Æneidos:

Hæc responsa dabat, vel qua portenderet Ira

Magna deum. — Vñ alioqui, violentiaque, est Strygis filia in Hesiodi Theogonia. Vinetus.

3. Et qui quadrijugo curru] Curru quadrijugo vectum solem metiri cæli spatia, gentiliū fuit opinio. Prudent. lib. i contra Symm.

Hoc sidus currum, rapidasque agitare quadrigas

Commenti. Hinc lib. iv Regum, cap. xxi, 11. Iosias Rex *ἡγαγε τοὺς τοὺς ἱππῆς, ὡς ἰδοὺ βασιλεὺς ἰδοὺ τὸ ἥλιον ἐν τῇ εἰσόδῳ οἰκῆς Κυρίου, &c. καὶ τὸ ἄρμα τῆς ἡλίου ἡγαγενοῦσι πυλῶν.* Sed ut hoc, ita & illud è Macrobio, lib. i, cap. xiii, aliisque pervulgatum, Solem & Iovem eundem Deum censerī: unde & Arnob. l. iii: *Nam quid de ipso dicemus Iove, quem Solem esse dicunt sapientes, agitantem pinnatos currus, turba consequente divorum?* Verum unde Iovi currus assignatus fuerit, non omnibus cognitum est. Docuit hoc nos Iustinus Martyr, cohortatione i ad Græcos circa finem: *Ἐπεὶ, inquit, πῶς ἄλλοθεν μεμαθηκὸς ὁ Πλάτων πῶς*

*τὸν ἄρμα ἱλαύνειν τὴν Δία λέγει, εἰ μὴ ταῖς τῶν θεῶν ἐντυχαῖν ἱστορίαις; ἔγνω γὰρ ἀπὸ τῆς θεῶν ἱστορίας, καὶ ἐξηλθε δοῦνα Κυρίου ἀπὸ τῆς οἰκῆς, καὶ ἐπὶ τῇ ἐπὶ Χερσίδι. καὶ ἀνέλαβε τὴν Χερσίδα πῶς πύργους αὐτῶν, καὶ ὡς ΤΡΟΧΟὶ ἱερῶν αὐτῶν, καὶ δοῦνα Κυρίου οὗτος Ἰσραὴλ ἦν ἐπ' αὐτοῖς ὑπερώτων. Ἐνθεν ὁρμώμενος ὁ μεταλλοφῶν Πλάτων μὴ πολλὰς περὶ σίας βοᾷ λέγων, Ὁ μὲν δὴ μίγας ἐν Οὐρανῷ Ζεὺς πῶς ἄρμα ἱλαύνει. Quæ si legisset Maximus Tyrius, non hæc Dissertatione xxxix effutiverat: Οὐδὲ γὰρ Πλάτων ἡγήσεται ἐντυχαίνειν τῶν Διὶ ἡνιοχῶν καὶ φερόμεν ἐπὶ πῆνὲς ἄρμα, & θεῶν καὶ ἰνδὲ λαοὺς καὶ κομμηδῶν. Non inanis sumetur opera, si quis citatum à Iustino locum Ezechielis respexerit. Inveniet cap. x, 18, 19; & geminum huic cap. xi, 22. Meminerat jam ante scriptus Iehova Rex & Propheta David, Psal. lxxviii, 17: *Τὸ ἄρμα τῆς οὐρ μνηστολάσιον, χαλιδες ἐντυνῶντων, Κύριος ἐν αὐτοῖς ἐν Σινᾷ, ἐν τῇ ἀγίᾳ, nec non Hieremias cap. iv, 13: Ἰδοὺ, ὡς νεφέλη ἀναβήσεται, καὶ ὡς νεφέλης πῶς ἄρματα αὐτῆς. καὶ ὡς αὐτῶν οἱ ἰσχυροὶ αὐτῆς.* A Platone deinceps acceperunt cæteri, inter quos Callimachus hymno in Iovem, Horatius lib. i, ode xii, & xxxiv; Tibullus eleg. i, lib. iv. Boëthius lib. iv Philosophi. Consol. Quin & Apollodorus ad concubitum cum Semele Iovis currum adduxit. Ζεὺς ὅ, inquit l. iii Bibl. *μὴ δυνάμενος ἀναστῆσαι, παραγίνεται εἰς τὴν Πλάτωνα αὐτῆς ἐφ' ἄρμα, ἀσθενεὶς οὖν καὶ βροχταῖς.* Pro quo haud minus vere Naso lib. iv Metamorph.*

— Nisi quæ sequentia traxit
Nubila. Iovis enim, sive ut magis

Quem nunquam pietas, [†] nunquam bona sollicitat Pax.
 Nec cultor nemorum reticebere, Mænalide Pan,
[†] Nec Genius domuum, Larunda progenitus Lar.
[†] Flu-

gis pie loquamur, Iehovæ currus nubes sunt. Patet ex allato Hieremix loco. Notavit & confimile quiddam Scholiastes Homeri ad Odyss. φ' : Αἱ γὰρ νηφελὲς ἰσπνοῖς τοῖς αἰθέρι. ubi fabulam Ixionis interpretatur. Hic enim nubi congressus, quam pro Iunone Iupiter subjecerat, Centaurum genuit, τὴν μὲν κατὰ πτερὰ μίση δ' ἀνθρώποις ἔχοντι. Idem porro Scholiastes ad Odyss. μ' & huius dicti Platonici meminit, & opinionis sapientum. Aliter tamen accipit Plutarch. lib. ix Convival. quæst. v, ac Platonem per hunc currum intelligere censet τὴν νοητὴν τῆς κοινῆς φύσεως, τὴν ἐν ἀρχαῖοις τῆς κοινῆς ἀποφύσεως. Sed fallitur, & est verum, quod diximus. quod vel hinc liquet, quia tum Iovi, tum Soli quadrigæ albas gentes assignarunt. Candicant quippe nubes sereno cælo. De quadrigis Iovis albis illustris locus est apud Livium lib. v, in triumpho Camilli. & vide Freynshemium ad Florum l. i, c. v, qui ante cunctum triumphatum scribit. & nubes aureæ sunt relucente Sole. ab Iove namque, sive Libero patre, tractus triumphandi mos est. unde & qui in Olympiis vicerant athletæ quadrigis, quis albi equi adjungebantur, urbes suas inveci sunt. Solis autem equos candidos item fuisse habitos vel inde patet, quod Apostata Iulianus ἰσχυρὸς λαλῶν τε ἐπὶ πυρρῆς ἡνι, τὰς μὲν τῶν Ἡλίου, τὰς δ' ἐπὶ πυρρῆς ἐπὶ τοῖς αἰθέροις, referente Cedreno : qui & alibi Solis ἐπὶ λαλῶν ἀρμασὶ meminit. Quare vero Soli quadrigæ potius, quam bigæ (quibus luna invehitur) tribuantur, ex Isidoro cognosces lib. xvii Originum, cap. xxxvi.

4. Nunquam bona sollicitat Pax] τὸ bona à duobus optimis MSS. abest.

5. Nec genius domuum ---] Scribendum Larunda, quanquam in Lara, Laribusque prima syllaba corripitur. Lares quippe duo, qui compita, domosque servant, & in nostra semper urbe vigilant, ex Mercurio & Lara Naide, quæ antea geminata syllaba nominaretur, geniti feruntur. Ovid. ii Fastor.

Forte fuit Nais Lara nomine, prima sed illi

Dicta bis antiquum littera nomen erat.

Hanc eandem (quæ Dea Muta fuerit) Firmianus Larundam, Larumque vocitatem scribit in primo divinar. Instit. his verbis : Quis cum audiat Deam Mutam, tenetæ risum queat? Hanc esse dicunt, ex qua sint Lares nati, & ipsam Larum nominant, vel Larundam. Et Varro in iv de lingua Latina scribit, Tatium Regem vovisse Larunda, Termino, Quirino, Vortumno, Laribus, Diana, Lucinaque. Mariam. Accurf.

5. Nec genius domuum] Apulejus de Deo Socratis : Est & secundo significatu species Daemonum, animas humanas, emeritis stipendiis vita corporis suo abjurans. Hunc vetere Latina lingua reperio Lemurem dictitatum. Ex hisce ergo lemuribus, qui posterorum suorum curam sortitus placato & quieto numine domum possidet, Lar dicitur Familiaris. Eadem ferme ex Apulejo D. Augustinus habet lib. ix Civ. Dei, cap. xi. Arnobius lib. iii : Possumus, si videtur, summam aliquam & de Laribus dicere, quos arbitrat vulgus victricem atque itinerum Deos esse, ex eo quod Græci viros cognominant λαῶνες. & mox : Varro similiter bastans nunc esse illos Manes, & ideo Maniam matrem esse cognominatam Larum : nunc atriis rursus Deos, & heræas pronuntias appellati : nunc antiquorum sententias sequens, Larvas esse dicis

6 Fluminibusque Italis præpollens sulfureus Nar.
 Quæque piat divum perjuriam, 7 nocticolor, Styx.
 8 Velivolique maris constrator 9 Leuconotos Libs.
 Et nunquã in dubiis 10 hominum bona destituens Spes.

eis Laræ, quasi quosdam genios defunctorum animis mortuorum. ubi fortasse rei animis, sive animas mortuorum ex interpretatione. Martian. Capella l. ii: Verum illi manes, quoniam corporibus illo tempore tribuuntur, quo sit prima conceptio, etiam post vitam iisdem corporibus delectantur, atque cum his manentes appellantur Lemures. Qui si vita prioris adjuti fuerint honestate, in Laræ domorum urbiumque vertuntur. Si autem depravantur ex corpore, Larvæ perhibentur ac Maniæ. Haud diversa sunt, quæ de Laribus Censorinus, & Servius prodiderunt.

6. Flum. sulfureus Nar] Septimo Æneid.

Sulfurea Nar albus aqua. — Vinet.

7. Nocticolor Styx] Inferorum, apud quos perpetua nox & tenebræ, palus Styx,

Diis cæjue jurare timent & fallere mœnem.

Hesiodus in Theogonia, & Servius in Virgilium. Vinet.

8. Velivolique maris] Quod veli-

volatur, ut exponit vetus commentator in ducentésimum & vicésimum octavum versum primi Æneidos. Sed qua significatione sternendi ventus constrator maris velivoli? Vinet.

9. Leuconotos Libs] Venti quondam pro diis etiam habitati fuerunt. Ceterum lege, quæ Aristoteles libro secundo Meteorologicôn, Vitruvius primo Architectonicôn, Strabo primo Geographiôn, Seneca extremo quinto Naturalium quæstionum, Plinius secundo Naturalis historiz, Gellius secundo noctium Articularum, Vegetius quarto de Re militari, de ventis scripserunt: & cognoscas inter antiquos homines neque de appellationibus ventorum, neque de finibus, neque de numero convnisse. Idem.

10. Hominum bona destituens spes] Forte melius: hominum bona destituens spes. Numerat hanc Plautus quoque inter Deos, Bacchid. iv, 8. ædem vero extra Portam Carmentalem habuit, teste Livio lib. xxv, cap. vii.

De cibis.

Nec nostros reticebo cibos, quos priscus habet mos,
 Irritamentum quibus additur æquoreum sal.
 2 Olim communis pecori cibus, atque homini glans,
 Ante equidem campis quam 3 spicea suppeteret frux.
 4 Mox ador, atque adoris de polline pultificum far,
 In-

1. Æquoreum] Æquoreus in Tili libro. Vinet.

2. Olim communis] Tres scripti: Communis pecorique olim cibus atque homini glans.

3. Spicea frux] Quæ spici innasclatur. Priscianus in extremo libro sexto. Vinet.

4. Mox ador] Farris & frumentigenus Festo, Nonio, Servio, sed ador retinetur.

H h

' Instruxit menſas quo quondam Romulidūm plebs.
 ' Hinc cibus, hinc potus, cum dilueretur aqua pulſ.
 Eſt inter fruges morſu piper æquiparans git.
 ' Et Peluſiaco de ſemine plana, teres lens.
 Et duplici deſenſa putamine ¹⁰ quinquēgenus nux.
 Quodq; cibo ¹¹ & potu placitum, labor acer apum, mel.
 Naturæ liquor iſte novæ: ¹² cui ſumma natat fex.

reum apud Plinium. de quo plura Ruellius libro ſecundo de Natura ſtirpium. *Vinetus.*

5. *Pulſificum far*] Ex polline & farina adoris, *pulſtem* faciens. *Pulſificum* autem quis ante Auſonium compoſuerit veterum ſcriptorum, habeo neminem. *Vinet.*

6. *Inſtruxit menſas*] Plinius duodeviſimo Naturalis hiſtoriz: *Pulſe autem non pane vixiſſe longo tempore Romanos manifeſtum: quoniam inde & pulmentaria hodieque vocantur.* *Vin.*

7. *Hinc cibus*] Ex adore panis: ex eodemque potus, quum *pulſi* jam dilutiori, plus aquæ addebatur. Lucius Seneca libro ſecundo breviazii Romani, Plinius in extremo libro viceſimo ſecundo, potionis ex frumento fieri ſolitz meminertunt, quam Hiſpani *Celiām* vocabant. *Idem.*

8. *Gith*] Hanc herbam alii ſine

ſpiritu ſcribunt: de qua vide Ruellium ex Plinio, & aliis. *Id.*

9. *Et Peluſiaco*] Peluſium oppidum, & unum ex ſeptem Nili oſtiis. In qua Ægypti parte *lens* optima naſcitur, celebrata libro primo *Georgieōn.* *Idem.*

10. *Quinquēgenus nux*] Quæ quinque genera ſunt Iuglans, Avellana, Amigdalæ, Caſtanea, & Pineæ *nux*, apud Dioſcoridem, Plinium, Macrobiū. *Id.*

10. *Quinquēgenus nux*] Duo optimi: *quinquēgenus nux.*

11. *Et potu*] Fit ex aqua & melle *hydromeli*: ex aceto & melle *oxymeli*: de quibus, & *Melitide*, Plinius, Dioſcorides, Galenus & alii. *Vinetus.*

12. *Cui ſumma natat fex*] Cur *fæx* in imo ſubſidat omnium, niſi mellis, diſputatur ſeptimo Saturnaliorum Macrobii. *Vinet.*

De hiſtoriis.

Solamen tibi, Phœbe, novum dedit ¹ Oebalius flos.
 Flore alio ² reus eſt Narciffi morte ſacer fons.
 Cædis Adonæ mala gloria fulmineus ſus.
 ' Perjurum Lapitham ³ Iunonia ludificat nubs.
 Ludit

1. *Oebalius flos*] Hyacinthus. *Vinetus.*

2. *Reus eſt Narciffi*] Libri duo optimi: *reus & Narciffi.*

3. *Perjurum Lapitham*] Cur *perfidam Ixionem* appellarit Horatius de arte poëtica, ex Acronis diſce com-

mentariis. *Lapitha* autem & *Centauroi*, qui & Hippocentauroi, diverſæ gentes Theſſaliæ fuerunt: & Centauro-*rum* pater *Ixion*: qui ſic hoc loco *Lapitha* pro Centauro dictus fuerit. *Vinetus.*

4. *Iunonia nubs*] Concubuiſſe *Ixionem*.

Ludit & Æacidem Parnassia ' Delphicolæ	fors.
' Threïcium Lybicum freta Cimmeriumque secat	bos.
' Non sine Hamadryadis fato cadit arborea	trabs.
' Quo generata Venus Saturnia defecuit	falx.
' Sicca inter rupes Scythicas stetit alitibus	crux.
Vnde Prometheo de corpore sanguineus	ros.
Adspersit cautes, ¹⁰ & dira aconita creat	cos.
¹¹ Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans	grus.
	¹² Æa-

tem cum nube fabulantur, *Iunonem* esse quum putaret: & ex eo congressu natos esse Centauros, quos Ovidius appellat *Nabigenas* duodecimo *Metamorphoseon*. Virgilius autem quum versum decimi *Æneidos* sextentesimum & tricesimum sextum corpisset: Tum dea nube cava. Nube cava, inquit Servius; erit nominativus hac nubes. Nam Nubi non dicimus: quod ait Livius Andronicus: qui primus edidit fabulam Latinam apud nos. Vinetus.

5. *Delphicola*] Apollinis Delphici, hoc est, Delphis persancte culti, & oraculum habentis, urbe in Parnaso monte sita. Sors autem illa & ambiguum responsum fuit:

Ajo te Sarmata Romanos vincere posse. Ennii versus apud Quintilianum, lib. 7 de Amphibolia, & apud Cicelonem secundo de divinatione. Vinet.

6. *Threïcium Lybicum*] *Libicum* intelligit Ægyptium: Nam vulgata lectio est Hieronymi Avantli. Scaliger.

6. Et furiata astro tranat mare Cimmerium bos] Vetus liber:

Threïcium Lybicum freta Cimmeriumque secat bos.

Io mutata in vaccam ab Iove; libro 1 *Metamorph.* Ovidii, apud Hyginum, Lycophronem, & alios, *asilo*, (sive tabanum dici placet, ait Plinius, quod insecti genus *asēgy*, id est, æstrum, Graji vertere vocantes, inquit Virgilius tertio *Georgicon*) concitata, ex Europa in Asiam per Bosporum

Thracium, vel ut alii scribunt, per *Cimmerium Bosporum*, transit. Indeque tranato mari, quod Asiam Africamque, quam Graji *Libyen* vocant, interluit, in Ægyptum pervenit: ubi dea *Isis* habita est. Vinetus.

7. *Non sine Hamadryadis fato*] Quæ arboribus præesse creditæ sunt, & simul cum suis arboribus & nasci, & perire. Servius in Gallum Virgilii. In arborea autem, ultimam natura brevem producant duæ priores consonantes monosyllabi *Trabs*. Vinet.

8. *Quo generata Venus*] Epigramma xxxiii. Idem.

9. *Sicca inter rupes*] *Sicca* loca dicuntur, ut alibi notamus, frigida. Scaliger.

9. *Sava*] In Caucaaso monte Scythiæ Asiaticæ, obligati *Promethei* renastens subinde jecur exedit *aquila*. Hesiodus, Æschylus, Hyginus, Lucianus, Servius, Aufonius de Ambiguitate vitæ: Pro *sava* autem *sicca* scribebant veteres membranz: quod si rectius est, quum dixit Virgilius 5 *Æneidos*: — *siccaque in rupe resedit*, aridam & sine humore rupem exposuit Nonius Marcellus. Vinetus.

10. *Et dira aconita*] Alia de *Aconito* fabula apud Ovidium 7 *Metamorphoseon*. Sed lege Plinium de *Aconito* herba præsentis veneni. *Cos* autem, & *Cantes* idem lapis durissimus. Vinet.

11. *Ibycus ut periit*] Scribe *Ibycus*. I' Gux. Fuit is poeta, à latronibus inter-

¹² Æacidæ ad tumulum mactata est Andromachæ glos.

¹³ Carcere in Argivo Philopœmena lenta adiit mors.

¹⁴ Tertia opima dedit spoliatus Aremorius Lars.

¹⁵ Sera

interemptus. Cujus necis quomodo grues postea ultrices obtigerint, interfectoresque arguerint, & unde vetus verbum, *Grues Ibyci*, in Suidæ commentario colligitur. Fit quoque *Ibyci* ejusdem mentio in Epigrammatis. *Ibicus* pauperis nomen est Horatio, & impudicæ vetulæ mariti. *Ma-riang. Accursius.*

11. *Ibycus*] Hic inter poetas Lyricos, qui novem fuere, haud ultimus fuit. Qui à latronibus in media solitudine jugulandus, eis prædixit *grues* suæ cædis testes *ultrices*, que aliquando fore. Illi ergo quum in media urbe essent, & supervolantibus forte gruibus, susurrarent per jocum inter se in aurem, l' *dè* *cu* l' *Grues* *indings*, quidam ex circumstantibus id forte audit. ad magistratum detulit. capti latrones, & tormentis subiecti, facinus confessi sunt, & pœnas luerunt. Ita grus fuit vindex mortis Ibyci. Fuit autem index: ut *index* pro *vindex* habuit vetus codex, sed *vindex* malim ex Græco. Plura de hoc poeta apud Liliū Ferrariensem, & Erasmum in proverbio *Ibyci grues*. Verbum autem *altivolans* primus non finxit Ausonius. Ennius apud Cicertonem primo de divinatione:

Quarit Aventino. servat genus altivolantum. Vinetus.

11. *Ibycus* --- *index fuit altivolans grus*] Ita in veteri libro non *vindex*. Quod sane verum est. Nam *index* fuit *grus*, non *vindex*. Scaliger.

12. *Æacida*] Ad sepulchrum *Achillis* immolata fuit à Græcis, capto Ilio, *Polyxena*, glos *Andromachæ*, id est, soror mariti *Andromachæ*, Hæctoris. Fabula est in Hecuba Euripidis, apud Hyginum, & Servium in *Æneidos*. *Vinetus.*

13. *Carcere in Argivo*] Apud Titum Livium, Plutarchum, Paulaniam, Iustinum tricesimo secundo, *Philopœmen*, nobilis *Achaorum* imperator, quum grave jam vulnus in capite accepisset in transitu fossæ equo præcipitatus, à Messeniis Græca gente captus fuit ab iisque in carcere & vinculis veneno sublat. *Vin.*

14. *Tertia* --- *Aremericus Lars*] Quia obliqui, *Lartii*, *Lartii*, non *Laris*, *Lari*. Neque aliter fecit in nomine *glux*. quia apud veteres obliqui, *glutis*, *glutii*. Ait enim:

Tergora dic clipeis accommoda quid facias? glux.

Nam *glutis*, & *glutii* dicebant in obliquis, ut puto, ne confunderetur cum *glutus*. Cato: *Vtique locus bene glutus fiet.* Scaliger.

14. *Tertia pica dedit*] Hoc vel aliud, mihi prorsus ignoratum continetur, vel *opima*. M. Claudii Marcelli *parta spolia* significantur. Ut pro *pica* sit *opima* corrigendum. Cætera hæc ipsa castigatio hærentibus planeque nescientibus monstrat iter primo, sed tenebricosum, atque etiam in lapsus. Sunt enim authores Livius, Valerius, Propertius, Cæcilius, Florus, Plutarchus, Servius, cæteri. Post prima Romuli de Acrone Rege Ceninensium opima spolia Feretrio Iovi lata, altera fuisse A. Cornelii Cossii, de Larte Tolumnio Fidenatium Duce. Qui tamen sit in recto *Lar* non *Lars* apud Liv. lib. 4. Serviumque. *tertia* denique Marcelli de Insubrium Gallorum Rege Viridomaro, quem Plutarchus *Britomartem* vocet. Hinc & Maro in sexto *Æneidos*, Anchisen præcinentem longeque in posterum ventura monstrantem, ita inducit:

Tertiaque arma patri suspendes capta Quirino. Numi-

“Sera venenato potu abstulit Hannibalem

nex.

“Res Asiæ quantas leto dedit immeritas

fraus!

“VI-

Numisma quoque nobis est argenteum egregie cælatum, cujus altera pars archetypam (ut conjectari licet) ejus vultus imaginem expressam habet: altera vero totius corporis de more imagunculam, spolia ipsi templo consecrantem, manibusque suis suspendentem, donoque figentem, inscriptam titulo, *Marcellus Cos. quinq.* Secunda ergo *spolia* cum *tertiis*, & *Lartem* cum Gallorum Duce, confundere videtur Aufonius. Quod enim *Aremoricum*, id est Aquitanum vocet eum, qui Insubris fuerit, & quiore animo prætereundum videtur, quam ut *Lartis* ei nomen fuisse putetur. Nisi quis *Lartem Aremoricum* accipiat pro Viridomaro, qui *Lartem* alterum retulerit seseque gesserit, in eo videlicet, quod opima singulari certamine spolia & ipse Iovi dedit Feretrio. Poëtæ siquidem consueverunt nomen ex vicino sumere, tum & fabulas, historiasque miscere. ut pro Augusto, Quirinum, pro Dardano, Teucrum: pro Amphimacho, Antiochum ponant. *Marriang. Accursus.*

14. *Tertia opima*] *Opima spolia*, quæ dux populi Romani duci hostium detraxit: ut definit Festus. quorum prima fuerunt Romuli regis de Actone rege Cæninensium: Secunda Comelii Cossi tribuni militum de Tolumnio Vejentium rege: Tertia Marci Marcelli Consulis de Viridomaro duce Gallorum: quem *Lartem Aremoricum* Aufonius appellat. *Aremoricum* quidem, id est Gallum: quia *Aremorici* gens Galliarum fuit. *Lartem* vero, quia Tolumnius ille Veiens, de quo retulit opima spolia Cossus, ita vocaretur, *Lartu* nomine, regem, ducemve etiam forsitan significante. Nam Porſenam Etruriarum regem, *Lartem* quoque appel-

lant Livius & Dionysius Halicarnassensis. Ceterum quem hic habent libri omnes rectum *L a r s*, & apud Titum Livium in extremo libro IV legere meminimus, miror quod is *Lar* sit sine *S* apud Carisium, ubi sic legitur: *Lar si familiaris erit, genitruo Laris: si Tolumnii, vel Porſenæ, Lartius.* Idem & apud Priscianum legitur libro quinto, sed non suo id loco præcipitur: & omnia veterum Latinorum Grammatica quam fœde contaminata corruptaque sint, scio. In principio nonnæ Philippicæ Ciceronis nec *Lar*, nec *Lars*, sed *Lartes* Tolumnius semper legi. Et quod ad auctores Græcos attinet, rectus est *Λαῖος Ποσειδῶν* apud Halicarnassensem libro quinto, sed obliquus casus *Κλαῖος Ποσειδῶν* in Plutarchi Publicola. *Λαῖος* appellatur Tzetæ. *Vinetus.*

15. *Sera venenato*] *Annibal* Carthaginensis, patria pulsus, in Bithynia, ne vivus in Romanorum manus veniret, venenum, quod secum semper habere consueverat, sumpsit anno ætatis septuagesimo, ut scribit Æmilius Probus. *Vinetus.*

16. *Res Asiæ*] Virgilius tertium Æneidos exorsus:

Postquam res Asiæ, Priamique evertere gentem

Immeritam visum superis. —

Pro hoc,

Res Asiæ quantas leto dedit immeritas fraus,

habebat vetus codex:

Fallaces Ligures. Nullo situs in pretio Car.

Sic Ligures, quorum metropolis Genua, *fallaces* dixerat Virgilius undecimo Æneidos, & Marcus Cato secundo originum. De Caribus (Asiæ provincia est *Caria*) lege Erasimum in adagio: *In Caræ periculum.* *Vinetus.*

H h 3

16. *Res*

17 Vltrix flagravir de rupibus Euboicis fax.
 18 Stat Iovis ad cyathum, generat quem Dardanius Tros.
 Præpetibus pennis super aëra vectus 19 homo Cres.
 Intulit incestam tibi vim Philomela ferus Thrax.
 20 Barbarus est Lydus, 21 servus Geta, 22 femineus Phryx.
Fal-

16. *Res Asia quantas*] Versus hic transpositus in veteri libro inveniebatur ante illum, *Vltrix flagravir*, &c. huius autem loco, *Vellera depolitis*, &c. unde cum *Ternebo spurium illum*, *Iam pelago volitas mercator vestistus* Ser, expunximus.

17. *Vltrix*] *Nauplius* Palamedis pater, quum Ilio revertentes Græcos tempestate laborare videret, is, ut filii mortem ulcisceretur, quem ut proditorem occiderant innocentem, *Caphareum Eubæa promontorium* ascendit, & *faca ardente* eo loco elata, ubi saxa acuta, & locus periculossissimus erat, signum dedit vicini portus: qua re decepti illi, acerbissimas pœnas naufragio dederunt. Hyginus, & Servius in undecimum *Æneidos*. *Vinetus*.

18. *Stat Iovis*] *Ganymedes*. *Vinet*.

18. *Stat Iovis ad cyathum*] *Stare*, proprium verbum pocillatorum. adi *Lambinum* & *Torrentium* ad *Horatium*, & *Ouzelium* ad *A. Gellium*.

19. *Homo Cres*] *Cretensis Dædalus*. *Vinetus*.

20. *Barbarus*] Est *Lydus* prædagogus in *Plauti Bacchidibus*: qui quum *Pistoclerum* adolescentem objurgans, rogasset, an deus esset ullus *Suavis suaviatio*, statim audit:

An non putasti esse unquam? ô Lyde, es barbarus.

Quem ego sapere nimio censui plusquam Thalem,

Idem stultior es barbaro Potitio,

Qui tantus natu deorum nescis nomina. *Vinetus*.

20. *Barbarus est Lydus*] Mirum, ni ab *Ausonio* ad proverbium allusum, *Lydi Barbari*, quo præter ceteros *Plautus* usus. *Dowda*.

21. *Servus Geta*] Lege ex vet. libro: *Pellax Geta*. Post cum versum ex fide veteris codicis versum fugitivum retrahimus:

Fallaces Ligures, nullo situs in precia Car.

Notum ex *Homero* *ὁ Κάρης αἰών*. item vulgatum illud: *ὁ Κάρης ξιδυῶ*. *Scaliger*.

21. *Servus Geta*] *Pellax Geta*, vetus exemplar. Est autem *Pellax*, qui inducit, & per blanditias, inquit *Servius*, elicit ac decipit: ut *Servus Geta* in *Phormione Terentii*, & alii servi in aliis comœdiis. Vnde autem *Servi Athenis Davi*, *Getz*, *Lydi*, *Syri*, dicerentur, tradere voluit *Strabo Geographus* libro septimo. *Vinetus*.

21. *Servus Geta*] In duobus membranaceis *Pellax Geta*. Vix induci possum, ut hic de servo è *Comœdia* quopiam loqui poetam existimem: legam ergo lubentius *Pellax Geta*. hinc oppositum, *femineus Phryx*, id est, imbellis. *Geta* autem bellicosissimos semper fuisse nemo nescit. Offendit scilicet librarios non nimis frequentata, tamen proba vox. *Priiscianus* in *Periegesi*:

Hic sunt Germanique truces, & Sarmata bellax,

Atque Geta. *Rigidos Geta* dixit *Horatius* l. iii, od. xxiv. *Mela* l. i, c. 11: *Quidam feri sunt, & ad mortem paratissimi, Geta utique.* quod si tamen cuiquam rō *Pellax* magis arideat, ille in *Propertio* l. iv, *Eleg. v*, quo se tueatur, habet:

Sed potius mundi Thais pretiosa Menandri,

Cum feris ΑΣΤΥΤΟΣ ουνικα Μάχα
G 21 AS.

Fallaces Ligures : nullo situs in pretio
Vellera depectit nemoralia ²² vestifluus
²⁴ Nota in portentis Chebana tricorporibus
²⁵ Nota & parvorum cunis muliebre secus

Car.
Ser.
Sphinx.
Strix.
De

At statim sequitur in nostro, *Fallaces Ligures*. Possit & vulgata defendi, quod servis ab ipsius gentibus nomina fuerint imposita : atque id in comœdiis imprimis usitatum. Schol. Theocriti ad Eidyll. v : Εἰώτασι γὰρ οἱ πηλαίοι τοῖς δούλοις ὀνόματα πένειν ἀπὸ τῶ ἰδῶν, Σύνεον, Καρίωνα. ἔτι καὶ τὴ Λακωνα. Helladius apud Photium, pag. 1588 : Ὅτι οἱ Κωμικοὶ τὰς οἰκίας τὰ μὲν παλαιοὶ ἀπὸ τῆ γένεως ἐνόμιζαν. οἷον Σύνεον, Καρίωνα, Μίδαον (forte Μίδαον), Γίτιον, καὶ ὁμοία. Vide & quz Modestinus de vocab. rei milit. circa finem. Sed hanc observationem hic locum habere vix putem.

22. *Fœminæ Phryx*] Æneam *Phrygem* cum suo comitatu, *femurvirum* appellat Hiarbas quarto Æneidos, & ejus gentis mollitiem quis veterum scriptorum non notavit? *Vinetus*.

23. *Vestifluus Ser*] De *Seribus* & *Sericis vestibus* Mela, Plinius, Solinus, Epigramma vicesimum sextum. Novum autem mihi verbum *vestifluus*. *Vinet*.

23. *Vestifluus Ser*] Vide Bourdelotium ad Heliodor lib. 111, pag. 65, Terullian. de hab. mulier. Lucanus :

Quidquid ad Eoës tractus, mandique leporem,

Labitur, emollit gentes clementia cali.
Illic & laxæ vestes, & fluxa virorum
Velamenta vides.

Prudentius in Hamartig. v. f. 286:

— Genuina leves ut robora solvant,
Vellere non ovium, sed Eoë ex orbe petitis

Ramorum spoliis fœnitantes sumere amictus

Gaudet, --- In Priapejis:
Medis laxior Indicisque bracciis.

24. *Nota in portentis*] De Sphinx in versum duodequadragesimum Grîphi. *Vinetus*.

25. *Nota & parvorum cunis muliebre stels Strix*] *Strix* avis; quz noctu in cunis ubera labris infantium immulgere credita est, atque ita vitali exhausto humore enecare parvulos: quod tamen fabulosum arbitratur Plinius. Inde appellantur *striges*, mulieres, quz visu, spiritu, contactu, lactis munerumque oblatione, pueros fascinare putabantur. Vide *Sexum Pompejum*, & fabulam sexto Fastorum Ovidii. *Vinet*.

25. *Nota & parvorum cunis*] Vide notas Keuchenii ad Sammonicum pag. 288, & Sarisberiensẽ in Polycratico lib. 11, cap. xvii. Describit & Statius lib. 1 Thebaidos:

— Monstrum infandis Acheronte sub
imo est

Conceptum Eumenidum thalamis, cui
virginis ora,

Pœteraque, aeternum stridens à vertice
surgit

Et ferruginæam frontem discriminat anguis.

Hæc tam dira lues nocturno squallida
passu

Illabi thalamis, animasque à stirpe re-
centes

Abripere altricium gremiis, morsuque
cruento

Devesci, & multum patrio pinguescere
luctu,

De vere primo.

ANnus ab exortu¹ cum floriparum referat ver,
 Cuncta vigent : nemus omne viret : nitet aurico-
 mum rus :
² Et fusura umbras radicitus exigitur stirps.
 Non denso ad terram lapsu glomerata fluit nix.
 Florum spirat odor, ³ Libani ceu montis honor thus.

1. *Quum floriparum*] Flores pariens ver. Verbum autem tam novum mihi hic *floriparus*, quam *oviparus* in versu centesimo & tricesimo tertio Mosellæ. *Vinetus*.

2. *Et fusura*] *Et passura*, alii libri. *Vinet*.

3. *Libani*] In Syria est hic mons. Meminerunt Geographi. celebrant etiam sacre Hebræorum litteræ. *Thuris* est feracissimus, unde nomen habet. Nam Græcis *λίανθη* est thus, arbor, cujus *thus* quoque lacryma, *λίβαντος*. Idem.

Per interrogationem & responsionem.

QVis subit in pœnam capitali iudicio? vas.
¹ Quid si lis fuerit nummaria, quis dabitur? præ.
² Quis Mirmilloni contenditur? ³ æquimanus Thrax.
 Inter virtutes quod ⁴ nomen Mercurio? fur.
⁵ Thuribula, & pateræ, quæ tertia vasa deum? lanx.
 Cincta mari quænam tellus creat Hippocratem? Cos.
 Grex magis, an regnum ⁶ Minoïda sollicitat? grex.
⁷ Quid

1. *Quis cum lis fuerit*] MS. codex: *Quid si lis fuerit nummaria*, &c. Marjæ. Accursius.

1. *Quis cum lis*] Vetus exemplar Lugdunense: *Quid si lis*. *Vinetus*.

2. *Quis Mirmilloni*] Gladiatorum unus *Mirmillo*, alter *Thrax*, ut qui è *Thracia* primum esset, appellabatur: alioque hic nomine *Retiarius*, *Mirmillo* vero *Secutor*. Festus. *Æquimani* autem dixit Aufonius Gladiatores, qui *aqua manu*, paribus armis & viribus, singulari certamine pugnarent. *Vinet*.

3. *Æquimanus Thrax*] *Æquimanus* is videtur esse, qui *ambidexter* à

nonnullis dicitur. Isidorus lib. 10, cap. 1: *Æquimanus* appellatur, qui utraque manu gladio incunctanter utitur. Turnebus.

4. *Nomen Mercurio fur*] Egregia vero virtus. Boves ille *furatur* libro secundo *Metamorphoseon* Ovidii. Lege Horatii libri primi oden decimam, & Luciani lepidissimum de illo Apollinis & Vulcani dialogum. *Vinetus*.

5. *Thuribula*] *Thuribulo*, *pateræ*, & *lance* utebantur veteres in sacrificiis. *Vinet*.

6. *Minoïda*] Vxorem Minois *Psiphain*. Idem.

7. *Quid*

7. Quid præter nubem Phæacibus impositum ? mons.
 Dic, cessante cibo, somno quis opimior est ? glis.
 Tergora dic clypeis accommoda quæ faciat ? glus.
 9. Sponte ablativi casus quis rectus erit ? spons.
 10. Quadrupes oscinibus quis jungitur auspiciis ? mus.
 " Quid

7. *Quid præter*] *Phaacia* insula, postea *Corcyra*. *Phaacum* naves, ut fabulatur *Homerus* *Odyssææ* octavo, gubernatores non habebant, ut alie naves, neque opus erat: quoniam hominum consilia & mentes novant. omnium urbes, & agri hominum, ubi essent, sciebant. Incredibili celeritate per mare ferebantur, aëre & nube tectæ. Illa autem, quæ *Vlixem* in *Ithacam* patriam vexit, quum in *Phzaciā* rediret, haud procul *Phalacro* insulæ promuntorio in scopulum mutata est. *Homerus* tertio decimo *Odyssææ*, & *Plinius*, & *Solinus* de *Phalacro*. *Vinetus*.

8. *Glus*] Cuncti codices nostri impressi *glus*. quam vocem nemo non statim sentit esse positam pro eo, quod est *gluten*, seu *glutinum*. Quod utrumque quum neutri sit generis, & in *r* terminata, neutra & ea quoque, quomodo conveniet istud *qua glus*? vetus vero *Lugdunensis* codex non *glus*, sed *glux*, x pro r, scribebat: quæ vox monosyllaba tam insolens est quam *glus*. *Glus* malim ex *Tiliano* exemplari nomen femininum: quod apud *Flavium* *Caesium* legitur, *Grammaticum* *Prisciano* antiquiorem: *Feminini* generis hæc, *arx* *ἀρχή*, *πολις*, *αἱ τέχνη*, *calx*, *cos*, *cotis*, *enx*, *dos*, *sax* *λαμπρίς*, *sax*, *salx*, *frons* *φρονή*, *fraus*, *glans*, *gens*, *glos* *ἀνδραγαθία*, *glori*, *glus*, *glutini*. Alii hoc *gluten* dicunt. *lans*, *lex*, *lens*. *Vinetus*.

8. *Glus*] In *Excerptis* *Pithæanis*, *Glus*, *glis*, *butius* *tenax*. Lege: *glus*, *glutinus*.

9. *Sponte*] Hic ablativus, & genitivus *sponsus*, quo usos observavimus *Aulum* *Gellium*, *Columellam*,

Cornelium *Celsum*, *Marcum* *Varonem*, ab inusitato sunt nominativo *spons*. Cujus etiam meminit *Flavius* *Sosipater*. *Vinetus*.

10. *Quadrupes auspiciis*] Hoc etiam testatur *Plinius* lib. ix: *Soricum*, inquit, *occentu* dirimi auspicia, *annales* *refertos* habemus. Quare, ut videtur, ita *mures* aut *lorices* *oscinum* *auspiciis* junguntur, ut auspicia vitient, non ut ipsi auspicium faciant. Nam & alia quoque vitium auspiciis faciebant, ut morbus *Comitialis*: & quod ridiculum est, crepitus ventris. *Cato*: *Dormi cum auspiciatus* (*honorem Deum immortalium velim habuisse*) *servi*, *ancilla*, si quis eorum sub cantone cepit, quod ego non sensi, nullum mihi vitium facit. Si cui ibidem servo, aut ancilla dormienti evenit, quod *Comitia* *prohibere* solet, ne id quidem mihi vitium facit. At *Græcis* idem ac *sternutamentum* poterat, hoc est, bonum omen faciebat. Quod in *Hymno* in *Mercurium* canit ita *Homerida* quidam:

Σὺ δ' ἄρα φρεσὶ ἀμύρῃ τότε δὴ
 κρατὶς Ἀργεΐφοντις
 Οἰωνὸν ἀπέχευεν, ἀνερῶν δ' ἔμψυ
 χοντι,
 τλήμηναι γαστρός ἔειπεν, ἀπείδουλον
 ἀγγελιώτῃν,
 Ἐστυρδύμους ἢ μετ' αὐτὸν ἀπὶ πύ-
 ρος. —

Quare *Apollo* illis ominibus fretus bene sperat de bobus. At enim:

Εὐρήσω κ' ἔπειτα βοῶν ἱρήμους κ' ἔρνας

Τέττοις οἰωνοῖς. — *Scaliger*.

10. *Quadrupes oscinibus*] Hic versus ex vetusti codicis fragmento additur, cujus præter elegantiam, quæ poëtæ stylum referat, ipsum quoque argu-

H h 5

" Quid fluitat pelago, quod non natat in fluvio? pix.
 Bissenas partes quis continet æquipares? as.
 Tertia defuerit si portio, quid reliquum? bes.

mentum dextro genio comprehensum, facile occurrit, vel eo solum, quod scribit Plinius lib. VIII: *Cum candidi provenire, latum faciunt ostentum. Nam sericum occentum dirimi auspicia, &c.* etiam si non traditum ab eo foret. Haud spernendum in ostentis etiam publicis animal, quod arrosis Layini clypeis argenteis Mariscum portendere bellum: Carboni Imperatori apud Clusium fasciis, quibus in calceatu utebatur, exitium: & quod ruinis imminentibus præmigrant, quodque eorum jecusculis fibræ ad numerum lunæ dierum in mense congruere dicuntur, totidemque & inveniri, quotum lumen ejus sit, præterea brunnæ increscere. *Mariang. Accursius,*

10. *Quadrupes*] *Ofines* aves sunt dictæ, quæ apud augurem *oro* auspiciū facerent, ait Varro quinto de ling. Lat. De *auspiciis* caput est apud Valer. Maximum libro 1. qui auctor

primo capite libri primi memoriz prodidit, occentum *sericis* audirum, Fabio Maximo dictaturam, Cajo Flaminio Magisterium equitum, deponendi causam præbuisse. Inter prodigia habitum apud Titum Livium libro vicefimo septimo, & tricesimo, quod *Mures* in æde Iovis, aurum & coronam auream arroisissent. Plinius extremo libro octavo Naturalis Historiz. *Vinetus.*

11. *Quid fluitat pelago*] Quis legendum. dixit enim quis genere neutro. *Mariang. Accursius.* in secundo Volsiano fuit, *Quis fluitat pelago, qui non natat in fl.* *pix.* errore è scriptura per compendium orto, ut apud Phædrum l. III Fab. de Gallinaceo & margarita:

Ego qui te invenì, potior cui multo est cibis,

Nec tibi prodesse, nec mihi quidquam potes.

lege, quod te inv. & potest.

De litteris monosyllabis Græcis ac Latinis.

• **D** V X elementorum studiis viget in Latiis A.
 Et suprema notis adscribitur Argolicis. Ω.

• Hta quod Æolidum, quodque ε, valeo hoc Latiare E.

• Præsto, quod E Latium semper breve, Dorica vox E.
Hoc

1. *Dux elementorum*] Hæc ut erant, quo loco, & titulo, in Lugdunensi libro, ita edenda censuimus. Sunt autem *litterarum* Latinarum nomina Monosyllaba cuncta, at Græcorum pars tantum: ex quibus Monosyllabicus appellationibus versus hi viginti septem effecti fuerunt. *Vinetus.*

2. *Hta quod Æolidum*] Mens hu-

jus carminis, E latinum æquiparare H' tæ & E Græcanicum. Et Terentianus Maurus, *litteram namque E videmus esse ad H' tæ proximum.* Adde Capellam: E vocalis duarum Græcarum vim possidet. Nam cum corripitur E Græcum est, ut Ab hoc hoste: cum producitur, Eta est, ut, ab hac die. *Lippius.*

3. *Quodque ε vales, hoc*] Distingue & lege: quodque ε, valeo hoc Latiare E.

4. Negat

Hoc tereti argutoque sono * negat Attica gens O.
 ' Ω quod & O Græcum compensat Romula vox O.
 Litera sum ' Iotæ similis, ' vox plena jubens, I.
 ' Cecropiis ignota notis ' feralis sonans V.
 * Pytha-

4. *Negat Attica gens &* Quis enim hanc veram lectionem neget: contra illam vulgatam, falsam? In hac castigatione adjuti sumus veteri scriptura, quæ habebat pro, *ligat, egat*, nos *negat* fecimus. ut eo ad verum sensum deduci simus. De eadem enim litera intelligit ad Paulinum scribens:

Vna fuit quondam, qua respondere Latrones

Litera, & irato regi placere negantes.
 Scaliger.

4. *Negat Attica gens &* Respice, si operæ pretium est, quæ ad Epist. xxv notata sunt. Turnebus l. xxiii, c. xxx legit: O. Hinc ille fortassis error apud Theodoretum sermon. viii, de Cur. Græc. aff. ubi quum pro & esset scriptum, librarii o descriperunt: *Οὐχ ὁ Ποσειδών, inquit, ἀλλ' ὁ Πρωτοκρίτης, & Σικανίαν ὁ πρῶτος, & Βεῖτος, & ὁ ἐκείνους ὀνομάζοντες, & Κατὼν, & Σύνδης, & Μάριος, & Πομπήιος, & Καίσαρ αὐτός.* Ita enim legendus locus, ut ferme vidit Sylburgius in notis. Sed & ὁ πρῶτος mihi suspectum est, quum alter Africanus priore non minus notus fuerit. forte scripserat Theodoretus, & Σικανίαν, & Βεῖτος.

5. *Ω quod & OY Græcum* Quibus verbis allusum ad verba Nigidii apud Gellium, qui inscitæ arcessebat Græcos, quod & ex & u fecissent. Scaliger.

5. *Ω quod & O Græcum* In tritis libris aliter, qui Y Græcum ingerunt, scriptura incerta; imo vero ex vi & potestate literarum falsa. Nam quis Y cum O comparavit umquam? miram interdum, scio, altera in alteram: sed non hoc evicerit, ejusdem

eas soni. Lugdunensis codex habet, *Ω quod & oy.* ex quo Scaliger, *Ω quod & ov.* me tamen lente approbante. non enim verum plane O Latine valere, quod & Hellenicum. Malim, *quod & O Græcum.* quoniam ea constans Grammaticorum veterum dictio, O nostrum æquiparare duplici Græcorum magno & minuto. Versus tantum Terentiani Mauri firmandæ totius rei addam hosce:

*Ω grajugenum longior altera est figura:
 Alter sonus & nota temporum Minori.
 Compendia nostri meliora crediderunt:
 Vna quoniam fuit habitum est notata
 forma.*

*Pro temporibus qua geminum ministræ
 usum.* Lipsius.

6. *Iota similis* Quæ litterarum suarum nomina Græci non declinant, declinavit hoc loco Ausonius, per primam inflexionem Latinorum, *Iota Iota, & Beta Beta, & Delta Delta:* vocalemque I in Iota, consonantem fecit. Est enim trisyllabum *ιωτα* apud Græcos, qui consonantem j non habent, ut Latini: sed vocalem tantum. *Vinctus.*

7. *Vox plena jubens, I* Imperativi modi verbum ab *Eo, is.* Vinct.

8. *Cecropiis ignota notis* Si antiquiores Romani idcirco scribere *ou*; quia V prout simplicis vocalis signum est, sonum illum bissonum minime exprimeret; illi autem, qui postea ejus loco u scripserunt, id eo consilio fecerunt, quod quibus locis illo uterentur, crassiores quidem quam in T, haut amplius tamen (nempe mutata jam veterum pronuntiatione) veræ diphthongi sonum exaudirent: liquere, V litteræ sonum Græcis esse ignotum: sin vero ineptum videretur, abju-

- 10 Pythagoræ bivium ramis pateo ambiguus Y.
 11 Vocibus in Grajis nunquam ultima conspicior M.
 Zeta jacens, si surgat, erit nota, quæ legitur N.
 12 Mæandrum, flexusque vagos imitata vagor ξ.
 13 Dividuum Betæ monosyllabon Italicum B.
 14 Non

abjudicare hunc sonum ab *u*, cum præter alios Marius Victorinus distinctim scribat, *u* poni pro *O* & *V*: nec id magis absurdum sit, quam quod *I* longum sonuerit, ut *EI*: illud saltem extra controversiam omnem ponendum esse censcæ, male à viris doctis diphthongi *OY* sonum tribui *V* vocali, cum dicere debuerint, ut *O* veteribus Græcis, ita *V* Latinis non vocalis semper, sed etiam diphthongi fuisse notam; quodque Aufonius ait, Græcis *V* ignotum esse, ideo facere, quia etsi vetustiores Græci *O* pro *OY* collocarint, Aufoniano tamen *zvo*, ac multo etiam ante, nullam Græci litteram habuerint, quæ pro diphthongo *OY* sola poneretur. Itidem, quod ad *I* longum attinet, non putandum *I* vocale interdum sonuisse ut *EI*; sed dicendum *I* nunc simplicis, nunc geminæ fuisse vocalis notam. *G. Io. Vossius*, qui multo plura etiam eodem capite 13 lib. 1 Art. Grammat. Miratur Scaliger (Iulius Cæsar) hoc *Cecropiis ignota notis de V* litera Aufonium dicere; eumque refelli ait tum Farnesiana columna, in qua est *M A P T V S*; tum nummo Augusti, in quo est *A Y T. K A I Σ A P A Y Γ V Σ T O Σ*. verum cum Græci libertate amissa sub Romanorum degerent potestate, solent Romanas interdum litteras Græcis miscere: unde eas Græcas esse minime consequitur. Sane antiquiores caruisse figura literæ *V* satis indicat mystica illa Pythagoræ interpretatio, quæ soli figuræ *Y* convenit. Sed utcumque Græci non habuerint *V*, est tamen *V* ex Græco *Y* factum reciso scapo,

9. *Ferale sonans V*] *Ferale vocat*, quia ab eo *Vlulare* verbum incipit. Lego item:

— *Imitata vagor ξ. Scaliger.*

9. *Ferale sonans*] Sic ex Lugdunensi libro, qui habebat *feralis resonans*, pro *furiale sonans*. *V* vocalis, diphthongi & Græcæ, id est, nostræ Gallicæ *ou*, sonum habet, ut scribit Priscianus lib. 1. *Vinetus*.

10. *Pythagora bivium*] Perseus Satyra tertia:

Et tibi, qua Samios diduxit littera ramis,

Surgentem dextro monstravit limitem callem.

Inter minora Virgilii carmina exstat, quod incipit:

Littera Pythagora discrimine secta bicorni.

Littera autem *V* non ideo Pythagoræ dicitur, quod Philosophi Pythagoræ sit inventum. Palamedes enim invenit, ut paullo post dicitur: sed ea sic vocitata est, quod magnus ille vir, qui per allegorias, symbola, & signa, suam fere doctrinam tradebat, in ejus litteræ figura duas se cernere vias distaret, *Vnam* virtutis, alteram voluptatis: ibique multa de utraque differere solitus esset. *Vinet*.

11. *Vocibus in Grajis*] Quintilianus l. 12, cap. 10: *Quid quod pleraque nos illa quasi magiente littera eludimus M, qua nullum Græcum verbum cadit?*

12. *Mæandrum*] Fluvium Asiæ, sinuosum flexuosumque. Erasmus in Adagiis. Pro *vagor* autem, *vocer* legendum censuit Turnebus. *Vinetus*.

13. *Dividuum Beta*] Ideo *dividuum*, quia media illius & prima parte efficitur *Be*. Nam cum habeant hoc

- 14 Non formam, at vocem Deltæ gero Romuleum D.
 15 Hostilis quæ forma jugi est, hanc efficiet Π.
 16 Aufonium si P scribas, ero Cecropium P.
 17 Et Rho quod Græcum, mutabitur in Latium P.
 Malus ut antemnam fert vertice, sic ego sum T.
 18 Spiritus hic, flatu tenuissima vivificans H.
 19 Hæc tribus in Latio tantum addita nominibus K,
 Prævaluit postquam Gammæ vice functa prius C,
 20 Atque aliam pro se titulo replicata dedit Q.

11 Ansis

hoc consonantes, ut solitaria sonum efficiant, luctenturque, ut sic dicam, intra claustra oris: subveniendum adjuncta vocali est, quæ velut obsterix educat. Sed Græci aut Hebræi pluribus id fecere: compendio magis nostri, qui unam omnibus litteram dederunt, & eandem. *Lipsius.*

14. Non formam, at vocem] Ita hic at scripsi, pro aut. Delta littera Græca, & D Romana, Latinave differunt figura, Δ, D, sed non voce & sono. *Vinetus.*

15. Hostilis quæ] T. Livius l. 3: Tribus hastis jugum sit, humi fixis duabus, superque eas transversa una deligata. Sub hoc jugo dictator Equos misit. *Vinet.*

15. Hostilis quæ forma jugi] G. Canterus: Hastilis. sed acute nimis. Festus: Iugum, sub quo victi transibant, hoc modo fiebat: fixis duabus hastis super eas ligabatur tertia: sub iis victos discinctos transire cogebant. Ideo hostile, quia ab hoste victi ea ignominia affici solebant.

16. Aufonium si P scribas] Lego: Ans. si Pe scribas. Nam Latini pronuntiant Be, Ce, De, Ge, Pe, Te. *Scal.*

17. Et Rho, quod Græco] Lege: Græcum. finalis littera m à subsequente fuit absorpta. Nec aliter conjecerat Pulmannus. Supra:

Ω quod & Oī Græcum compensat Romula vox O. *Vinetus* edit: Et Rho de Græco, non male.

18. Spiritus hic flatu] Flatu liber Lugdunensis. Quæ vulgo cum Pri-

sciano aspiratio dicitur littera H, vivificat, firmat, roborat, & vocem intendit. Vide A. Gell. l. 2. *Vinetus.*

18. Spiritus hic flatu] Lege: flatu. Grævius. Ita quoque vetus codex.

19. Hæc tribus in Latio tantum additis nominibus, K.] Hæc de litteris K, C, G, Q, an sint satis emendata, nescio, sed ea quid sibi velint non satis intelligo. *Quintilianus* lib. 1: K quidem in nullis verbis utendum puto, nisi quæ significat, etiam ut sola ponatur. Hoc eo non omisi, quod quidam eam, quotiens A sequatur, necessariam credunt, quum sit C littera, quæ ad omnes vocales vim suam perferat. *Terentianus*: K similiter otiosa ceteris sermonibus. Tunc in usu est, quum Kalendas annotamus, aut K apur.

Sape Kæsones notabant hæc vetusti littera.

Marcianus Capella lib. 3: K vero nunc nota putatur esse, non (ita *Lipsius* emendat) littera. Nam ejus effectus C integrare non dubium est, absque his, Kæpita, Kælenda, Kælumnia. Quod autem ad C & ad καπερκα, hoc est, G pertinet, fuit, cum C Latini pro G ponentes, Cabino pro Gabino dicerent, Lece pro lege, Acna pro agna, ut scribit *Marius Victorinus* in capite de Orthographia. *Vinetus.*

19. Tantum addit nominibus] Malim: tantum addita. *Lipsius.*

20. Atque alium pro se titulo] Lego: titulum. C, inquit, replicata & conversa novum pro se titulum sive indicem

²¹ Ansis cincta duabus erit quum Iota, leges

In Latio numerus denarius, Argolicum

²² Hæc gruis effigies Palamedica porrigitur

Θ.

X.

Φ.

²³ Cap-

dicem literæ dedit Q. Inspice enim, ex duplici C, recto & inverso, illud aptissime compinges. Possis & legere: atque aliam pro se titulo. Lipsius.

20. *Atque aliam pro se titulo repl.*] Ita scriptum fuit in Lugdunensi libro. Explicatur à Quintiliano lib. 1, cap. 14 Instit. de literis redundantibus: Et Q, inquit, *cujus similis effectus speciesque, nisi quod paulum à nobis obliquatur, Kappa apud Græcos. Nunc tantum in numero manet. replicata igitur, id est obliquata, dedit aliam pro se literam titulo tenus. nam similis utriusque K & Q species effectusque est, utraque vero teste Prisciano supervacua. De eadem Martianus Capella lib. 111: Q quidam literam non putant, & vincerent, nisi in equo & equitatu apparetur expresse. Constat autem ex C & V; ideoque duplex & composita dicitur, nec geminatur. Sic in Nonio Quadrifariam, Quis, Quercula, Quætere, &c. sub literam C Digesta, & Cuadrifariam, Cuis, Cuerela, Cuætere scripta reperias. unde & in Aufonio sæpius in dativo Cui erratum fuit, pro quo Qui scriptum à librariis aliquoties ostendimus.*

21. *An si cincta*] Ansis cincta, legit Turnebus: quod littera S ita media per transversam lineam secetur (unde *sectilis*, dicta in Epigrammate cxxviii) ut infra supraque quasi ansas exhibere videatur. Vereor tamen, ut ne sit hic vitii quippiam. Finitur enim versus non monosyllabo, sed dissyllabo: nisi forte *Thet* Aufonius pronunciarit Hebræorum Phœnicumque more, qui primi litteras in Græciam intulisse feruntur: aut certe nomen *Theta* sic dividat, ut prior ejus pars suum versum finiat, altera sequentem incipiat per Synalophen. Vinetus.

22. *Hæc gruis*] *Hæc cruvis effigies Palamedica porrigitur* Φ. habet idem liber. Nam inferiora ejus literæ veram crucem efficiunt, non *gruvm*. Imo potius litteram Y excogitavit Palamedes ex gruum ordine. invenisse & eundem Φ, testis sunt veteres. Scalig.

22. *Hæc gruis effigies*] Palamedem has quatuor litteras Θ, Ξ, Φ, X. Trojanæ bello invenisse scribit Plinius septimo Naturalis Historiæ. Philostratus in Heroicis tres tantum, Y, Φ, X. De quo suo invento quum aliquando inter principes Græcos gloriaretur Palamedes, Vlixes de Y gloriam deberi non ipsi, sed *gruibus* dixit, quæ eam litteram ipsæ invenissent, non Palamedes: & volando illam facientes hominibus monstrassent. Lucanus lib. 5:

Strymonæ sic gelidum bruma pelente; relinquunt

Poturate, Nile, grues: primoque volans

Effingunt varias, casu monstrante, figuras.

Mox ubi percussit densas nitus altior alas,

Confusos temere immixta glomerantur in orbes:

Et turbata peris dispersis littera pennis.

Inde ergo non solum Palamedis littera est nuncupata Y, verum etiam ipsæ grues, quæ Y suo agmine referunt, Palamedis aves fuerunt appellatæ. Valerius Martialis libro tertio-decimo de Gruibus:

Turbabu versus, nec littera tota volabit,

Vnam perdideris si Palamedem avem. Φ vero inventum etiam Palamedis, ut dictum est, non agmine progredientes grues refert, sed solam *gruvm*. Vinetus.

22. *Hæc gruu effigies*] Negat vir

man-

²³ Cappa fui quondam Bœotia, nunc Latium
Furca, tricornigera specie, penè ultima sum

K.

Ψ.

maximus in suis ad Eusebium Animadversionibus, capere se mentem Ausonii. Ego autumo, poetam eo respexisse, quod referat *græm* unico pede insistentem, uti solet, quum excubias agit. G. Io. Vossius. in veteri libro *crucis*. Vitium descriptoris

est, qui forte *crucis* intvenit in alio codice, & ex eo *crucis* effinxit. & g vero ut plurimum confunduntur.

23. *Cappa fuit quondam*] Restitui ex prisca scriptura, *cappa fuit quondam*, qua persona sequens item versiculus producitur.

Grammaticomastix.

E Logodædalia strides modo qui nimium trux,
Frivola condemnas? nequaquam. cum pretio
est merx,
En-

1. *Grammaticomastix*] Est *μῆστις* flagrum flagellumve, unde *ὁ μῆστις* vocitatus, qui Homerum, poetarum omnium sæculorum facile principem, insectaretur, Zollus Amphipolita. Ita *Grammaticomastix*, qui Grammaticis negotium facesseret: veluti qui querit, quid *Tas*, quid *Cal*, *Sil*, *Min*, & alia, quæ hic sunt Grammatica *Vinetur*.

2. *E Logodadalia*] Est *λόγος* oratio, sermo, ratio: *διδάσκω* peritus, ingeniosus. *Logodadali* poliendæ orationis artifices, verborum funditores inanum, & qui venustatem verborum, non sensuum acumen confectantur. Inde *λογόδαδάλια* in Ausonii etiam epistola xiv, ipsum illud artificium. *Stridoris* autem, fragoris, asperitatisque causa est in voce *trux*, canina illa littera *r*, consequente *c* in *x*. *Vinet*.

3. *Frivola condemnas*] Pro nequam quoque secundus Vossianus exhibet nequaquam: Quare hosce versus ita corrigendos censeo:

E logodadalia, strides modo qui nimium trux

Frivola condemnas? nequaquam. quum pretio est merx.

Eminus ut memorat, replet te lasificum Gan.

Livida mens hominum, &c.

Sermonem vero ad Grammaticum dirigi vel sequentia evincunt: *Dic*, &c. sensus est, tu Grammaticæ, qui nimium sævus & asper jam modo *stridere* incipis, condemnasne quæ in Grammatica frivola videntur? minime: modo *frivola* illa nummos tibi adferant: tunc enim cor tuum exhilaratur gaudio, *rumpantur* licet illa *Codro*. posset etiam legi *strides modo qua nimium trux*, id est, quæ cum stridore effers. Turneb. l. xxxiii, cap. xxx legit:

Frivola condemnas? nequam quoque quum pretio est merx.

Concisa illa distinctio sæpe est causa vitii. Sic in Petronii Halosi Trojæ ex de causa aliquantum turbatum est: quod ut liqueat, versus hic subjungam, ut illos corrigendos arbitror:

— Hic titulus fero

Incisus. Hac ad fata compositus Sinon Firmabat. Est mendacium in damnum potens.

Dixerat enim Virgilius:

Talibus insidii, perjurique arte Sinonem,
Credita res. Item paulo post:

— Mox reducta cuspidæ

Vitæ notavit. fata sed tardant manus.

Latus

Ennius ut memorat, *	replet te lætificum	gaul.
Livida mens hominum concretum felle coquat		pus.
Dic, quid significant catalecta Maronis? in his		al
Celtarum posuit, sequitur non lucidius		tau.
Et quod germano mistum male letiferum		min?
'Imperium, litem, Venerem, cur una notet		res?
'Sitne peregrini vox nominis, an Latii		fil?
Lintribus in geminis constratus ponto sit, an		pons?
Bucolico sæpes dixit Maro, cur Cicero		sæps?
'Vox solita, & cunctis notissima, si memores,		lac,
Cur condemnetur ratio, magis ut faciat		'lact?
'An Lybiæ ferele malum, sit Romula vox		seps?
		Si

Latius refistit, & doli addit fidem.

Idem in Floro lib. IV, c. VI: *Quam solus etiam gravius paci, gravius reip. esset Antonius, quasi ignis incendio Lepidus accessit. Quid Caesar contra duos? Necessè fuit venire in cruentissimi fœderis societatem. Diversa omnium vota. Lepidum divitiarum cupido, quarum spes ex turbatione Reipublica; Antonium ultiones de his, qui se hostem judicassent: Casarem inultus pater & Manibus ejus graves Cassius & Brutus agitabant. Aliter si legamus, & ut in vulgaris hic locus exprimitur, nec pes totius sensus nec caput apparebit. Tò incendia scioli alicujus commentum esse manifestum est, qui nota pro vota in suo exemplari invenerat; præcessit enim paulo ante incendio. Caesaris autem nomen excidisse ex Vellejo liquet, qui lib. II, cap. LXVII: *Repugnante Casare, sed frustra adversus duos. etiam exercitus à librario est.**

4. *Replet*] In Lugdunensi libro repleat fuit pro replet. Vinetus.

5. *Imperium litem, venerem, cur una notet res*] Vnum vocabulum res, hæc tria significat. Imperium, ut in principio tertii Æneidos:

Postquam res Asia, Priamiqve evertere gentem

Immeritam visum superis. —

Litem, veluti in 9 prioris Sermonum

Horatii, auctore etiam Porphyrione:

— *Dubius sum, quid faciam, inquit,*

Tene relinquam, an, rem. —

Venerem denique, quomodo in Eunucho Terentianæ actu primo loquitur ineretrix:

Ego cum illo, quo cum tam ano tem habebam hospite,

Abli huc --- *Vetus* autem Lugdunensis codex, *sæpe* habebat pro *una*. Vinet.

6. *Sit ne*] *Est ne*, vetus liber. Hoc fil hujus filis, terræ vel pigmenti genus: cujus meminerunt Vitruvius & Plinius. Vide Hermolai Barbari castigationes. Vinetus.

7. *Vox solita*] Quod hoc lac hodie dicimus, id & hoc lacte olim dictum, Carisio, Prisciano, & aliis auctoribus. *Lactis* ergo, *lacti*, & *lacte*, obliqui ab isto *lacte* recto facti videntur. Vin.

8. *Lacti*] Mart. Capella I. III: *Quidam cum lac dicunt, adjiciunt T, propter quod facit lactis. Sed Virgilius: lac mihi non ætate novum, non frigore deficit. Quippe cum nulla apud nos nomina in duas mutas exant, ideo veteres lacte in nominativo dixerunt. Idem de Mutis: T finit neutra, caput, sinciput, Lact.*

9. *An Libya*] *Sepsi* serpentis genus est: cujusmodi feracissima est Libya Africa-

Si bonus est infons, contrarius, & reus est fons.
 Dives opum cur nomen habet ¹⁰ Iove de Stygio Dis?
 Vnde Rudinus ait, Divum domus altifonum cæl?
 Et cujus de more, quod adstruit, endo suam do?
 Aut

Africaque univerſa. Græca vox σήψ
 à verbo σήπω, quod est putrefacio.
 Lucanus nono:

Oſſaque diſſolveni cum corpore tabiſſi-
cus ſepi. Vinetus.

10. *Iove de Stygio Dis*] Ex MS. cod.
Mariang. Accuſi.

11. *Vnde Rudinus ait, divum domus*] Obscuritatem in hiſce quatuor verſibus mendæ, mendas ipſas Ennii, quæ amiſſa ſunt, poëmata attulerunt. *Rudinus* igitur appellari *Ennius* videtur, ab *Rudii* Pediculorum urbe, in qua ortus ille traditur: & unde idem *Rudius* à M. Tul. pro Archia dicitur. Quanquam Eutropius & Eusebius, Tarentinum eum dicunt. Pompon. *Post Sipuntum, Barium, & Egnatia, & Ennio* cive nobiles *Rudia*. Plinius: *Rudia*, inquit, *Egnatia & Barium, Pediculorum oppida*. Eodem quoque numero Ptolemæus, *Ρυδία*. Strabo vero: *Ἐκβάρις* (inquit) *περὶ ὅνους συνελματτορι ἐπὶ Ῥυδίων πόλει* Ἰλλυριδς, ἐξ ἧς ἢ ὁ ποιητὴς *Εννίου*. Sed quod indicari primum convenit, tum in pluſculis verum illud eſt, quod velut in noſtram omnino coloniam conceſſerint, ſyllabarum æque ac ſcripturæ ratione Græcorum amplius non teneantur, tum præſertim in *Rudia* ſive *Rudii*. Quæ præterqua aspiratione dempta noſtris ſcribi non video. In *Rudino* vero non ea lege primam corripi videri debet, qua in derivatis primitivi interdum ratio corrumpitur. Quando Silius principale ipſum corripuerit lib. xii de eo loquens: — *Rudia* genere vetuſta,

Nunc *Rudia* ſolo memorabile nomen alumnæ.

Ennius itaque nonnullis diſtioni- bus, per extremæ ſyllabæ abjectionem, in carmine uſum eſſe arbitra-

mut. Quas nunc perite pariter ad ſubobſcure innuat Aufonius, *Calvi-* delictet, *Do, Gau*. Quærit itaque, ex cuius dixerit conſuetudine, quemve imitatus fuerit poëta *Ennius*, cum talia *καὶ ἀποκρίνω*, quæ propria eſt Doriënſium, poſuerit. Noverat enim Poëta doctiſſimus (ut ego arbitror) non temere illum, neque rudi penitus, ſæculique ejus alias peculiari arte ſic locurum; ſed ex conſuetudine tum Homeri, qui perſæpe *Δῶ* pro *δῶμα*, quod *domum* ſignificat, poſuit, & *καὶ* pro *καὶνή*, tum Heſiodi, Sophoclis, Arati, ac præterea multorum. Hinc in Epigr.

— Γερμερικῶς γὰρ
 Οὐδὲ τίλῃ καὶνή, καὶ ἵ μόνον λί-
 γεται.

Potro *frons* legendum credimus, non *frons*. qua voce *Ennius* quoque uſum fuiſſe, maniſeſtum eſt. quod ita dictum cenſet à veteribus Lucret. l. i:

Ennius ut noſter cecinit, qui primus
amato

Detulit ex Helicone perenni frunde co-
ronam.

Nonius Marcellus, *frons* pro *frunde*. Virg. ii Georg. *præcipue dum frons te-* *nera*. quod enatrans Servius, *Vera*, inquit, *lectio* eſt *Frons*. Lucretius:

Frundiferaſque domos avium.

Hodie vero & à fronte & à fronde *unus* eſt nominativus *frons*. Ita enim in utroque Grammatico emendandum duximus, quæ indigne depravata circumferuntur. Petit igitur poëta, unde *Ennius Cal*, pro *Calum*, *Do* pro *Domum*, *Gau* pro *Gaudium* dixerit. Mariang. Accuſius.

11. *Vnde Rudinus*] *Rudius* apud Ciceronem pro Archia. *Rudia* urbs Apuliz, *Ennii* patria. Vinetus.

12. *Et cuius* &c.] Pro, quod adſtruit,
 I i liber

- “ Aut de fronde loquens, cur dicit populea frus ?
 Sed quo progredior ? quæ finis, quis modus & calx ?
 “ Indulge Pacate, bonus, doctus, facilis vir.
 “ Torum

liber membraneus habebat, quod addidit. Do autem, pro domum dixit idem Ennius, ut præter Aufonium meminerunt Grammatici, Diomedes, Victorinus, Carisius, Homerum scilicet imitatus : qui *δο*, id est domum, pro *δομα* dixerat. Sed multas ejusmodi apocopas apud Homerum, Hesiodum, & alios poetas Græcos legerat Ennius : quarum magnam turbam recenset Aristoteles in Poëtica, & Strabo libro octavo. Endo pro, in, idem Ennius, alii que veteres, ac in iis Lucretius, frequenter dixerunt. Vnde sunt apud Festum, Endoitium, Endoplorato, Endo procinctu, pro, initium, implorato, in procinctu. Marius Victorinus de apocope in versu fieri solita: Endo sua do, id est, in sua domo. Vinetus.

13. Aut de fronde loq. c.d. pop. frons] Pro frons, frons legeret Mariangelus : sed frus absque n inscribebat codex Ioannis Tili, sicut legitur apud Carisium : Frus, hujus frondis, quod sic ab Ennio est declinatum Annalium libro septimo. Rurescant frondes, non frondes. Vinet.

13. Cur dicit populea frons ?] Carisius ait frondes & frondibus veteres per V dixisse : cuius exemplum ponit Ennii ex Annalium libro septimo, Rurescant frondes. Mutatum vero V in O monet Plinius : & nominativum absque N litera in utroque loqui, Frus, Fros. nam Fros τὸ μέγανθος. Pierius Valer. ad Virgil. Ita & Nonius, ut viri docti volunt. sed ex exemplo Virgiliano, quod citat Nonius, vix probare poterunt ; ad illum namque Virgilii versum hæc annotavit Servius : Apud antiquiores, inquit, singularis nominativus erat frondis ; hodie vero & à fronte, & à fronde, unus est

nominativus frons : sicut etiam lens à lente, & à lende capituli brevioris pediculo. Sed & Fros ego semper pro frons in antiquissimo, & Longobardicis literis exarato Sereni Sammonici exemplari scriptum repperi : quare quin ita scribi debeat nullus dubito.

14. Indulge Pacate] Ita vetus cod. non, ut in excusis, Pauline. Nam hoc Technopægnium Pacato dedicatum est, sed Paulino missum. Scaliger.

14. Indulge Pacate, &c.] Non auisim scribere indulget. Sunt enim hi vocativi casus, bonus, doctus, facilis vir, antiqua forma. ut apud Lucret.

--- Vacuas auri mihi Memmius, & te Semotum à curis, adhibe veram ad rationem.

Livius : Audi Iuppiter, audi pater patræ populi Albani, audi tu populus Albanus. In novissimo autem versu, Terentianam Antiphilam poeta signat, venustæque ac concinniter, quæ sunt in Heautontimorumenio verba hue transtulit :

Capillus passus, protixus, circum caput Reiectus negligenter. pax. — Mariangelus Accur.

14. Indulge Pacate] Sic Pacate hic legendum, ut habet vetus codex, non Pauline : postquam hoc Edyllium initio est Drepano Pacato dedicatum. Indulgere autem hoc loco non video, quid aliud sit, quam ignoscere, & veniam dare. quam significationem in hoc verbo non satis probabat Laurentius Valla. Iulius Capitolinus de Antonino Pio : Hic, quos Adrianus damnarat, in senatu indulgentiæ petiit. Eodem verbo usus, eadem fere significatione Aufonius, in Gratiarum actione. Vinetus.

"Totum opus hoc sparsum, crinis velut Antiphilæ. pax:

15. *Tot. opus — velut Antiph. pax.*] Dici non potest non solum, quam ingeniose, sed etiam quam festivo opus hoc concludat ex Heautontimorumeni Terentiana: tum ut opus suum clauderet, tum ut monosyllabo terminaret. Nam Pax semper interponebatur ad interpellandum vel truncandum sermonem, ut licet colligere ex Plauto infinitis prope locis. qui enim admirantis esse dicunt, non mihi persuadent, & cum id mirer ab illis dici, eo tamen non utar in ea admiratione. Sed consulant Plautum, qui toties eo usus est. Quin, quod magis admirentur, non est vox Romana, sed Græca. eaque utebantur, cum sibi silentium imponebant, opposito ad os digito, Atque id ira esse vero vincam ex Diphilo, cujus hæc verba sunt:

Δειπνῆτι πηγεῖδ' ὄν (πῶς δευκῆς)
Λακωνικῶς.

Ὅθεν ἡ κοτυλλῶ. πῶξ. ἢ πῶξ;
An non satis constat tum Græcum esse, tum etiam silentii esse, non ad-

mirationis? Cum enim sibi silentium imponebant, tanquam ulterius sermonem procudere vererentur: aut cum quæ dicta erant, indicta vellet: aut cum ex sermone præsentēs dimitterent, tum πῶξ dicebant. Hesychius, πῶξ, ἵνα τὸ πῶς τέλος ἔχῃ. Quomodo jam usurpat poeta noster. Sed antea πῶξ, ἀπὸ δ' ἡμῶς διυποδῆσεν, sunt Bæxæ Plauto. Scaliger.

15. *Totum opus hoc*] *Technopægnium* hoc meum sparsum est & passum; ut *coma Antiphila*. Est autem Græcum adverbium *pax* auctore Prisciano libro quinto decimo: qui *tantummodo* significare dicit. Legitur in Hesychii lexico, sed non satis intelligo quid sibi velint illa πῶξ, ἀπὸ δ' ἡμῶς διυποδῆσεν. ἢ τέλος ἔχῃ. Vñus est rursus ea vocula Terentius in eadem fabula per eundem Syrum:

Vñus est dies dum argentum eripio,
pax, nihil amplius.

sed pluribus locis Plautus, ut in *Milite*, *Pœnulo*, *Rudente*, *Trinummo*: *Vinetur*.

A V S O N I V S
P A V L O
S.

Perlege hoc etiam, ¹ si opera est, frivolum & nullius præter opusculum: quod nec labor excudit, nec cura limavit: sine ingenii acumine, & mora maturitate. **CENTONEM** vocant, ³ qui primi hac concinnatione luserunt. ⁴ *Sola memoria*

1. *Ad Paulum*] Qui *Paulinus* Achilli Statio ad Catullum, & Lilio Gyrado in Historiæ Poëtarum. *Scrivetus*.

2. *Si opera est*] Quum dixit Ennius apud Persium:

Lusai portum esse opera cognoscere ei ver.

Opera est, operæ pretium est, exposuit vetus commentator. *Vinetur*.

3. *Qui primi*] *Centones*, qui Græcis *Κίττορες* addita, littera dicuntur, ex Homero & Virgilio haudum vidi antiquiores, quam qui de rebus

memoria negotium sparsa colligere, & integrare lacerata: quod ridere magis, quam laudare possis. Pro quo, si 'per Sigillaria in auctione veniret, neque Afranius Nauci daret, nec Cicum suum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatem tam joculari debonestasse materia. sed quid facerem? jussum erat.' quodque est
**POTENTISSIMUM IMPERANDI
 GENVS,** 'rogabat, qui jubere poterat, S. imperator Valentinianus, vir meo judicio eruditus: qui nuptias quondam ejusmodi ludo descripserat, aptis equidem versibus & compositione festiva. Experiri deinde volens, quantum nostra contentione praeclaret, simile nos de eodem concinnare praecepit. Quam scrupulosum hoc
 mihi

rebus Christianis Eudocia, & Proba Falconia inscribuntur sub Theodosio juniore conscripti, ut Bergomensis Augustinianus, Tritthenemius Abbas, & Lilius Ferrariensis audierant, & sic post defunctum Ausonium. Vinetus.

4. Sola] Solius. Nam nomina illa, quae secundum pronominum declinationem à Grammaticis nostris inflecti dicuntur, veteres plerisque per primam & secundam nominum inflexionem declinasse, docet multis exemplis Priscianus lib. vi. Vinetus.

5. Per Sigillaria] Erat hoc nomen locus Romae, ubi libri, resque alia promercales veniebant, & auctiones fiebant. Turneb. lib. xxviii, cap. xxviii. Gellius lib. v: Apud Sigillaria forte in libraria ego & Iulius Paulus, Poeta, vir memoria nostra doctissimus, confederamus. Vinetus. Scholiastes Iuven. ad Satyr. vi, vs. 152: Roma in porticu Trajanarum Thermarum tempore Saturnaliorum Sigillaria sunt. Tunc mercatores casus de linteu faciunt quibus pictura* obstant. Ideo autem dicit mercator Iason: quoniam antea in porticu Agrippinarum Sigillaria proponebantur, in qua porticu historia Argonaut. depicta est.

6. Nec stichum suum] Alter Vossianus, nec cacum suum. recte igitur Lippius lib. 1, epist. 11, nec cicum suum.

notum illud Plautinum, quo noster allusit: Cicum non interduim. Festus, nec non Glossa Isidori: Cicum, mali Granati membrana. Varro l. vi de L.L. Cicum dicebant membranam tennem, quae est in malo Punico discrimen. à quo etiam Plautus dicit. Quod volet densum, cicum non interduim. Plura de ea voce Vossius in suo Etymologico.

7. Quodque est potentissimum] Macrobius secundo Saturnaliorum de Caesare, & Laberio: Potestas non solum si invitet, sed etiam si supplicet, cogit. Vinetus.

7. Potentiss. imperandi genus] Possidius Calamensis Episc. in vita D. Augustini: Et illud nihilominus suum addens, quoniam plerumque potestas, quae petit, premis.

8. Rogabat, qui jubere poterat, scil. Imperator Valentinianus] Particula scilicet in vetustis codd. quos equidem viderim, non habetur. Mariang.

8. Imperator Valentinianus] In eodem libro, sc. Imperator Valentinianus. quae mihi verba valde in initio fuere suspecta, ac pene visa spuria. postquam vero in Vgoletti perantiqua editione scriptum offendi, S. Imperator, succurrit vestigio τὸ S, notam esse τὴν sacratissimi, quo honoris cognomento olim Principes compellati sunt. Frontinus de re Agraria: In-

17706-

mibi fuerit, intellige. Neque anteferri volebam, neque posthaberi:
 9 quum aliorum quoque iudicio detegenda esset adulatio inepta, si cederem: insolentia, si ut amulus eminerem. Suscepi igitur similis recusanti: feliciterque & obnoxius gratiam tenui, nec victor offendi. Hoc, die uno & addita lucubratione properatum, modo ¹⁰ inter litterarios meos quum reperissem, tanta mihi candoris tui, & amoris fiducia est, ut severitati tua nec ridenda subtraherem. Accipe igitur opusculum de inconnexis continuum, de diversis unum, de seriis ludicrum, de alieno nostrum: ne in sacris & fabulis, aut ¹¹ Thyonianum mireris, ¹² aut Virbium; illum de Dionysio, hunc de Hippolyto reformatum. Et si pateris, ut doceam, docendus ipse, ¹³ CENTO quid

tervenit clara sacratissimi Imperatoris nostri expeditio. in eodem mox libro ⁹ qui decrat.

9. Cum aliorum quoque iudicio, &c.] Emendandum ineptia. Mariang. Accusius. quod minime admittendum. nam inepta, utrique substantivo respondere potest.

10. Inter litterarios meos] Et in titulo epistolæ secundæ Aufonii, eadem significatione litterarii: quod vocabulum, nescio quam sit antiquum, sed eas chartas significat, in quibus primum scribimus, quicquid sit orationis, quod componimus. à multis *litteris*, quibus ea in re uti solemus, quemadmodum in extremo carmine ad Theodosium idem meminit Aufonius. *Vinetus*.

11. Thyonianum] Redivivus Bacchus, marique fulminatæ superstes, Thyonius vocatus est, vel potius illum dilaceratum reducem sospitemque vitæ redditum hoc nomine sacra caneabant arcana. *Turnebus*

12. Thyonianum] Hic etiam Thyonius, id est *Θυωνεύς*, cognominatur Horatio, Ovidio, & aliis Latinis æque, atque Græcis poetis: sed quod idem etiam Thyonius pro Thyoneo sit nuncupatus: hoc vero nomen apud solum Aufonium legere memini, & Catullum in Epigrammate ad suum puerum, siquidem ibi recte *Thyonia-*

nus legit Lilius Gregorius octavo Syntagmate de diis:

Migrate, hic merus est Thyonius. ubi meus liber habet *Thyonius*. Sed nec Phurnutus, qui Dionysium à Gigantibus discerptum, & ab Rhea restitutum fuisse meminit. novum nomen in altera vita accepisse refert. *Vinetus*.

11. Aut Thyonianum mireris] Apud Catullum veteres interpretes Palladius Fuscus, Antonius Palladius, & alii retinent *Thyonianum*, & accipiunt meri vini liquorem *Bacchicum*. Muræto est *Thyonianus* nomen *Liberi* patris, à *Thyone* matre ipsius, quæ & *Semele* dicitur. Bacchus fertur, Iove patre concedente, matrem *Semelen* ab inferis eduxisse, & immortalitate donatam, *Thyonem*, à sacris quæ illi attribuit, denominasse. nam *ἥνω*, *sacra facio* dicitur, inde ipse Liber ex materno nomine *Thyonius* appellatus est, ut scribit Diodorus. *Scriverius*.

12. Aut Virbium] *Hippolytum* in vitam revocatum ab Æsculapio *Virbium* Diana, quasi *bisvirum* iussit vocari. Fabulam habes apud Ovid. lib. xv *Metamorph.* & Virgil. lib. vii *Æn.* vs. 761, Persium Sat. vi, vs. 55.

13. Cento quid sit] Metaphorica hæc significatio. Nam *Κέντρον*, & *cento*, quem miror veteres Latini si non *Centronem* dixerint, quemadmodum

quid sit absolvam. Variis de locis, sensibusque diversis, quadam carminis structura solidatur : in unum versum ut cœant aut casi duo, aut unus & sequens cum medio. ¹⁴ Nam duos junctim locare, ineptum est : & tres una serie, mera nuga. ¹⁵ Diffunduntur autem per casuras omnes, quas recipit versus Heroicus, convenire ut possit ¹⁶ aut penthemimeris cum reliquo anapesto : ¹⁷ aut trochaice cum posteriore segmento : ¹⁸ aut septem semipedes cum anapestico chorico : ¹⁹ aut post dactylum atque semipedem, quicquid restat hexametro. simile

in quodam antiquo puerili colloquio Latinogrecœ scriptum reperi, est proprie, crassum, vileque stragulum, & vestis ex panniculis variis confecta. Eustathius in Ψ Iliados, Erasmus in adagio *Forsire centones*, & Lilius Gregorius dialogo primo de poetis. Vinetus.

14. Nam duos junctim locare ineptum est] Quod tamen aliquot locis fecisse videtur. Vinet.

15. Diffunditur autem] Lege: diffunduntur ex MS. Cod. i. e. dividuntur. Priscianus in Libello de XII Carmin. Dividitur in casuras, per cola quidem in novem, per commata vero in duas, semiquinariam, & semiseptenariam, per pedes in quinque, &c. Versus porro heroici casura, quæ & sectiones & mansiones dicuntur, quatuor sunt, Penthemimeris, quæ & Semiquinaria, Catatricon, Hapthemimeris, quæ & Semiseptenaria, Tetrapodia, quæ & Bucolice. Mariang. Accursius.

15. Diffunditur] Legitur, & diffunditur. Vinetus.

15. Diffunditur] Omnino rectius cum Mariangelo Accursio opinor, diffunduntur. Scriverius.

16. Aut penthemimeris] Pro penthemimeris scribo hoc loco $\pi\eta\nu\theta\eta\mu\epsilon\rho\iota\varsigma$, aut certe Latine penthemimeres : nec id sine auctore facio. In antiquo illo Lugdunensi libro desiderabatur hoc Edyllium, sed is in phalacro ad Theonem penthemimeres per e, & non per i penthemimeris, scribebat : in eodemque carmine penthemimeren, ubi

omnes novi penthemimerim vel penthemimerin. Idem Aldus quo loco pro bepthemimerin, $\beta\epsilon\pi\theta\eta\mu\epsilon\rho\iota\varsigma$ legendum censuit apud Terentianum, ibi noster codex $\beta\epsilon\pi\theta\eta\mu\epsilon\rho\iota\varsigma$ habet, quisquis sic ibi scripserit, id est bepthemimeren. Vinetus.

17. Aut trochaice cum posteriore segmento] Vt in hoc primi Bucolici : *Ille meam errare breves*, post duos pedes dactylum, *Ille me*, & spondeum *ai er*, duz syllabæ rare verbum finientes, trochæus est. Vnde $\tau\rho\chi\alpha\iota\kappa\eta$, Trochaica dicta est hæc casura. Vinet.

18. Aut septem semipedes cum anapestico chorico] Septem semipedes, tres pedes cum semisse. Abs quo septem semipedum numero, $\sigma\epsilon\pi\tau\eta\mu\epsilon\rho\iota\varsigma$, hoc est, semiseptenaria, ut Diomedes & Priscianus interpretantur, tome dicta Casura, quum post tres pedes remanet syllaba dictionem terminans. ut in versu Centonis secundo: *Ambo ani, mu am, bo insig, nes*. Et in quinto: *Auspici, u mani, festa si, des*, ex tertio Æneidos. Vnde quod remanet, *quo ju, stior al, ter*, ex primo Æneidos, id facit metrum, quod anapesticum choricum monometrum hypercatalecticum vocat Servius in Centimetro. Cujusmodi est & hoc in octavo versu, *mea maxima cura*. & in quindodecimo :

— *onerant que camistris*. Vinetus.

19. Aut post dactylum atque semipedem] Vt in Centonis versu quarto : *Tuque priôr*. & in vicesimo quarto : *Sacra canum*. Vinet.

simile ut dicas ¹⁰ *ludicro quod Græci* ¹¹ *ὀσμοματίων vocavere. Oscilla*

20. *Ludicro quod Græci*] Multis mendis deformata sunt verba Aufonii in re scitu dignissima. adeo, ut mendosa editio bono viro & erudito Brodzo imposuerit: quem & alii quoque sequuti sunt. Non enim ullus lusus est *oscilulorum*, ut ipse putat. Neque unquam tale quid veteres habuerunt. Hoc enim à mente Aufonii alienissimum. Neque animadvertit, quid interesset inter lulum, & ludicrum: hoc est inter *παιδῶν*, & *παίγνιον*. Sed sefellit hominem, ut dixi, lætio mendosa, *ὀσμοματία*, pro *σεμύγιον*: & *oscilla* pro *oscilla* legentem. Ac ne hæc quidem tantummodo mendosa, sed & sequentia male ab interpunctionibus accepta sunt. Quæ prius ita, uti legenda sunt, proponam: deinde ad eorum interpretationem aggrediar. Nam ita & emendandum, & interpungendum: *Simile ut dicas ludicro, quod Græci σεμύγιον vocavere. Oscilla ea sunt. Ad summam quattuordecim figuræ Geometricas habent. Sunt enim aquilatera: vel triquetra: extentius lineis: aut rectis angulis: vel obliquis: isoscele: vel isopleura: orthogonia quoque: vel scalena. Harum vertibularum variis coagmentis simulantur species mille formarum, Elefantus bellua: aut aper bestia: anser volans: & mirmillo in armis subsidens: venator: & latrans canis: quin & turris: & cantharus: & alia huiusmodi innummerabilium figurarum, qua aliis alio scientiis variegant. Hæc verba ita proculdubio legenda sunt, & distinguenda. Nam quin recte *σεμύγιον*, & *oscilla* emendaverimus, præter conjecturam certissimam, qua usi sumus, fidem fecerit vetus Glossarius, in quo scriptum legitur: *Oscillum σεμύγιον*. sunt enim larvæ, & *ὀσμοματία*, ut ex Macrobio cognoscimus, quæ in *αἰώεσι*, & iactationibus ludicris Rustici ori opponebant, ut essent magis ridiculi. Virgilius:*

Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis.

Intelligit enim *Oscilla* ex corticibus arborum. quem morem Atheniensium tangit & Maurus Terentianus. A quo iactationes ipsas, & cernuationes, quas Græci vocant *αἰώεσι*, etiam *Oscilla* appellarunt. Idem:

Oscilla ex alta suspendunt mollia quercu. Hic autem apud Aufonium nostrum & ipsæ larvæ sunt, seu personæ, quæ sic aptæ, & coagmentata erant: ut articuli ejus, vertibulaque, quibus commissæ erant, in omnem partem flecterentur, & figuras omne genus exprimerent. Ex in convivium medium jaciebantur, & illis eas figuras Rex convivii exprimebat, ut mutationis & brevitatis vitæ commonefaceret: & propterea bibendum esse, ut nihil de fructu hujus vitæ pereat, diceret. Id omnino plane, ac diserte ex Petronio cognosces. Cujus verba adposui: Potantibus ergo, & accuratissime laetitias nobis mirantibus, larvam argenteam attulit nobis servus sic aptam, ut articuli ejus, vertebraque locata in omnem partem flecterentur. Hanc cum super mensam semel, iterumque abjecisset, & catenatio mobilis aliquot figuræ exprimeret, Trimalcio adjecit:

Hæu, hæu nos miseros! quam totus homuncio nil est.

Sic erimus cuncti postquam nos auferes

Orcus

Ergo vivamus, dum licet esse bene. Plinius lib. VII, cap. LIII: Cum populo admodum placisset, & natali die suo convivium haberet, edita cerna calidam portionem in pultaria poposcit, simulque personam ejus diei acceptam intuens, coronam à capite suo in eam transtulit. Vbi de persona quæ in conviviis circumferebatur intelligendum. Ex quibus primum mentem Aufonii ita aperimus, ut nihil potuerit melius excogitari; & somnium Brodzi de *ὀσμοματία*.

machia, & *officulu* explodimus. Deinde indicatur usus earum larvarum. Quod iis in conviviis praesentes celeris mutationis vitæ commonefacerent. Nam alioqui semper in conviviis mortis mentionem injiciebant, & caput mortui, ubi ejus larvæ copia non erat, vel in mensa apponebant, & manibus versabant, vel e triclinio seu stibadio suspendebant: ut eo uterentur ad eandem rem, ad quam & larva illa: hoc est ad hortandum ad bibendum. Quod novimus ex Epigrammate Græco, in quo non solum caput mortui, seu cranium idem facit, quod apud Petronium larva; sed & ea exhortatio pro cumulo subjicitur, quam addidit Trimalcio in Epigrammate suo, Epigramma Græcum hoc est:

Ἡ πτωχῶν χαίρεσα παντοπλῆς
ἀρτολαγῶν

Αὐτῇ, κ' ὀροσῶν ἐκ πύλων
τεφανῶ,

Καὶ τὰ το φιδιάρια εὐσάειον ἰσθῶν
ἰσθῶν

Εὐκρίαν, ψυχῆς φρέων ἀ-
κροτάθῳ,

Πῶς λίγῃ τὸ γλύμμα, καὶ ὅδι, κ' ἰ-
σθῶν

Αἴτια τοῖς τοι χροῖσθ' ἱερίνης.

Quæ omnia ad verbum interpretantur Petronium ipsum, Quin & ipsa verba quæ γλύμμα nomine hic intelliguntur, aliter concepta videntur in triclinio marmoreo Lateranensi uno versiculo senario:

Ἡδὲς βίῳ, τὸ ζῶντα, τὸ θανόν
ὑποψία.

Quo significatur vivendum esse, nam vitam prosperare: mortem imminere. Propterea tanquam jam morituri bibebant, & tanquam nunquam id facturi. Plautus Stichus:

Volo nos pro summo bibere, nulli relictum postea.

Ita enim legendum: non, Nolo. Horum συμποτικῶν ἐπιφωνημάτων pleni sunt libri veterum, præsertim Martialis, & Græcorum. Neque dubium est, quin in cœnatione seu stibadio

Domitiani Cæsaris, quod propter exiguitatem ipse vocavit *Micam auream*, à tholo penderet cranium mortui, quod mortis admoneret. Id Martialis videtur velle hoc in *Micam auream* Epigrammate;

Mica vocor. qua sim, cernis. carnatio parva.

Ex me Cæsarem suspicis inde tholum.

Frangere toros. pote vina. rosas cape. tingere narde.

Ipsæ jubet mortis te meminisse Deus. Videtur enim in tholo ipso larva illa, aut cranium fuisse. Hunc autem morem homines in convivio mentione mortis ad hilaritatem provocandi ab Ægyptiis accepisse videntur. Herodotus lib. 2. Scaliger.

21. Στοματίον | De ludicro ὀσσηματίων, quæ officula sunt, noli dubitare quin vere divinarim. Legendum apud Ausonium: *Simile ut dicas ludicro quod Græci ὀσσηματίων vocaverit. Officula ea sunt: perperam hodie officula ibi legas, & σωματίον.* Nec moror Glosas, quæ σωματίον etiam scribunt, nempe pro ὀσσηματίον. Sic ὀσσηματίον vocant quæ sunt ἰσθῶν. & Schiadicis puto reperiri apud Marcianum Capellam pro *Isthiadicis*. Inde *Schiaticam* vocamus hodie hunc morbum, sive dolorem, pro ἰσθῶν. ὀσσηματίον est officulare. Inde ὀσσηματίον & ὀσσηματία. Hæc in Scheda Cl. Salmasius. Magnus Felix Ennodius, Episcopus Ticinensis, in Epigrammatis,

DE STOMATIO EBRNEO:

*Sollicitata levi marcescunt corda viro-
rum*

Tormento, seu est ludera virginibus.

*Frangunt, Marmariciu elephas quod mis-
sit ab arvis,*

*Per micæ sparsum mox solidatus
opus.*

*De Pario tenera discunt cum fraude jo-
cari.*

* Nam videre necu manere, semi-
neum est.

*Angusta norunt res mille includere ca-
piat:*

Omne

clae sunt. ad summam ²² *quatuordecim figuras geometricas habent.* ²³ *sunt enim aquilatera : vel triquetra : extentis lineis : aut rectis*

Omne ebur hoc, mulier, pettoris arca tui est.

Quo Epigrammate hoc ludici genus graphice, & plenius quam ab Ausonio describitur. Primum ostendit ossicula hæc eburnea fuisse, quæ frustillatim sparsa, in unum coagmentarentur, mille formas & simulacra, quod & Ausonius monet, variegata concinnatione representantia. Deinde videtur Antistes Ticinensis, non sine aliquo morfu & sale in sequiorem sexum, innuere hoc ludicrum Pœnis deberi, atque ex Africa in Europam translatum. si quidem me, vulgatas editiones castigantem, audias: in quibus legitur: *De pama tamera*, & mendosius *De pama tamera*. Quod si emendandum ita, ut dixi, non sit: tentabunt alii melius, & exponent quid hic & sequenti pentametrio, sive auctor, sive librarij velint, quod equidem cum ignarissimis scio. Quis autem ignorat, *Punicam fidem* proverbii nobilitatam? quæ *Pama fides* Ausonio Epist. x. De fluxa mulierum fide nihil attinet dicere. Porro, apparet ex hoc loco, ossicula hæc capsula recondi solita, ad res mille, ut ait Ennodius, indidem promendas, cum animi relaxandi causa puellæ hac arte vellent ludere. Doctissimus Sirmondus, in Notis suis ad illum auctorem, interpretatur *Stomatium eburneum*, oscillo. & Glossarii locum adhibet: putatque eodem spectare larvam argentream Petronii Arbitri, cujus catenatio mobilis diversas figuras exprimebat. Qui cum hunc errorem cum Scaligero, quem sequitur, communem habeat, refutatione alia non indiget. Hæc scripseram, cum iterato de hoc ludicio cum amico meo Cl. Salmasio loquutus, accepi ab illo locum Atilii Fortunatiani, qui de Metris scripsit, & locum

quidem emendatiorem quam in editionibus; capite de Hendecasyllabo Phalæcio: Nam si locus ille Archimædius quatuordecim eburnæ lamellæ (ecce totidem agnoscit Ausonius) quarum anguli varii sunt, in quadrata forma inclusas habet, componentibus nobis aliter atque aliter, modo galeam, modo sciam, alias columnam, alias navem figurat, & innumerabiles efficit species: solebatque nobis pueris hic locus ad confirmandam memoriam plurimum prodesse; quanto majorem potest nobis afferre voluptatem, quantoque plenior utilitas carmina inter manus habentibus metrorum varia tractatio, cum subinde apud Poetas ea, quæ fallunt imperitos, metra inserta numeris, & intermixta carminibus deprehendamus? Distorta vulgo hæc verba, & interpunctione laborant, etiam in Purfchiana editione: quando & quandoque perperam legitur, pro quanto & quantoque. Iam quadrata illa forma, in qua inclusæ lamellæ angulis variis, ipse locus est: capsam vocat Ennodius. Scriverimus.

22. *Quatuordecim figuras*] Atqui enumerat tantum quatuor. Ita vero hic locus distinguendus est: *Sunt enim aquilatera triquetra, vel extentis lineis; aut rectis angulis; vel obliquis: Isoscele, vel isopleura, orthogonia quoque vel scalena.* Ut isopleura ad æquilatera triquetra; isoscele ad triquetra extentis lineis; orthogonia ad triquetra rectis angulis; scalena ad triquetra obliquis angulis referantur. Censeam igitur rescribendum, *quatuor figuras Geometricas, non quatuordecim.*

23. *Sunt enim aquilatera vel triquetra, extentis lineis, aut rectis angulis, vel obliquis. Isosceles ipsi, vel Isopleura vocant, orthogonia quoque & scalena*] Sic legantur. Non sequitur autem ordinem quo proposuit. Nam *aquilatera* (quod ait) vel *triquetra*, per *isopleura*

plena comprehenduntur. Quæ in Ternario *aquilatus* larine dixit. Sic Δ *extentis lineis*, per isosceles, quibus dux tantum sunt æquales lineæ, tanquam *crura*, quæ *οὐκίσαι* dicuntur, hoc schemate Δ . *Rectis angulis*, per *orthogonia*, ubi unus tantum ex his omnibus sit rectus angulus in hunc modum Δ . *Obliquis* vero, per *scalena*, quibus tria ipsa latera sunt inæqualia hac figura Δ . Non negavimus etiam, quin potius crediderim, posse fieri, ut *Isocele* defendatur. Dummodo nomina ipsa Græce & hic reddantur, ut legatur: Ἰσοσκελὴς ἴψι vel Ἰσώπλευρος vocant, Ὁρθογώνια ἔσθ' αὖτις Σκαλιώδη. Euclides: Τῶν ἵτετραπλόρων ἡμετέρων, Ἰσώπλευρον μὲν τετραγώνον ἐστὶ τὸ πῶς τρεῖς ἰσῆς ἔχον πλάτους. Ἰσοσκελὴς ἵ τὸ πῶς δύο μόναι ἰσῆς ἔχον πλάτους. Σκαλιώδὲς ἵ τὸ πῶς τρεῖς ἀνίσῃς ἔχον πλάτους. ἐπὶ τῇ τετραπλόρῳ ἡμετέρῃ Ὁρθογώνιον μὲν τετραγώνον ἐστὶ, τὸ ἔχον ἑξήκον γωνίας. Ἀμβλυγώνιον δὲ τὸ ἔχον ἀμβλωγῶν γωνίας, Ὁξυγώνιον τὸ πῶς τρεῖς ὀξείας ἔχον γωνίας. Meminit horum etiam Latinus Boëthius & Marcianus. Hos autem ipsas quatuor triangulorum figuras, ac duas alias, Amblygonii videlicet & oxygenii (sex enim trigonorum genera reddidit præter Euclidem vel Boëthius, & summam Iul. Pollux) in Ternario quoque numero aptissime expressit his verbis:

Per trinas species trigonorum linea currit,

Æquilatus, vel cruro pari, vel in omnibus impar.

Quorum intellectus est, *trina linearum specie* triangulos signari omnes posse. Nam linea si sit *aquilatus*, id est æqualium laterum in triangulo, ut omnes æquæ lineæ ducantur, fiet *Isopleuron*, atque *Oxygenium*; si *crure pari* fuerit, tam isosceles quam orthogonium & amblygonium designabitur. Tria hæc enim (quanquam diversa notatione) æquas duas habent lineas quas poëta *crura* vocat.

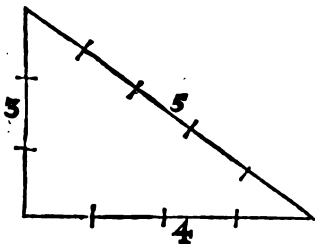
Postremo, si in omnibus impar existat, scalenum complectetur. *Mariangelus Accursius.*

23. Sunt enim *aquilatera*, vel *triangula extentis lineis*, aut *rectis angulis*, vel *obliquis* Ἰσοσκελὴς ἴψι vel Ἰσώπλευρος vocant, Ὁρθογώνια quoque ἔσθ' αὖτις Σκαλιώδη. Sic habet locus hic in cunctis nostris oodicibus: itaque plena videtur oratio, ut nec decesse quicquam, nec redundare videatur: ceterum hæc non mihi minus sunt obscura, quam illa alia quæ suo *Gripho* inspersit *Aufonius Geometrica*. Ibi appellavit *triangulum aquilatus*, quod Græci dicunt Ἰσώπλευρον, cuius omnia latera sunt inter se æqualia: hic *aquilatus* dicit, quod latera tantum duo habet æqualia, & ἰσοσκελὴς Græci vocant. Quæ namque subjicit Græca, ἰσοσκελὴς ἴψι vel Ἰσώπλευρος, &c. an non iis exposita voluit, quæ præmiserat Latina? Ita *triquetrum*, Ἰσώπλευρον accipit: sed quis nostrum eam triquetri significationem unquam esse credidit? quod ad me attinet, *Triquetrum*, Triangulum, τετραγώνον idem valere semper autumavi: & Siciliam, Britanniamque esse *triquetras* dictas à *triangula specie*, ut inquit Plinius tertio Naturalis historiz, non quod earum latera forent inter se æqualia, ut certe non sunt. Illud *extentis lineis*, pro *rectis lineis* accipio. Euclides enim quæ in primo elemento definit *triangula*, hæc *ἀγόμεμα* vocat, hoc est, *rectilinea*, ut nostri homines jampridem dicere cœperunt: sed quæ in sphaera fiunt *triangula*, ut quum inter se secantes coluros æquinoctialis circulus medios secat, hæc *rectilinea* non sunt. & quod sequitur, *aut rectis angulis*, hoc interpretatio verbi Græci Ὁρθογώνιον, quod *rectangulum* vulgo dicimus: sed quod subiungitur, *vel obliquis*, id qui conveniat cum *scaleno*? Angulorum alii recti appellantur, alii non recti, sive ut hic dicuntur, *obliqui*. Recti anguli, quos & *Normales* nuncupavit *Quintilianus* in

rectis angulis, vel obliquis: isoscele: vel isopleura, orthogonia quoque, vel scalena. ²⁴ Harum vertibularum variis coagmentis simulantur species mille formarum: Elephantus bellua, aut aper bestia, anser volans, & mirmillo in armis, subsidens venator, & latrans canis: ²⁵ quin & turturis, & cantharus, & alia huiusmodi innumerabilium figurarum, quae aliis alio scientius ²⁶ variegant. Sed peritorum concinnatio miraculum est; imperitorum junctura ridiculum. Quo praedicto, scies, ²⁷ quod ego posteriorem imitatus sum. Hoc ergo Centonis opusculum ut ille ludus tractatur, pari modo, sensus diversi ut congruant: adoptiva quae sunt, ut cognata videantur: aliena ne interlucant: accersita ne vim redarguant: densa ne supra modum protuberent: hiulca ne pateant. Quae si omnia ita tibi videbuntur, ut praeceptum est, dices me composuisse Centonem. Et quia sub Imperatore

meo

in extremo libro undecimo, sunt quos praestat qui Graecis *γνώμων*, Latinis Norma vocitatur. Obliqui ve-

ro, qui rectis illis vel majores sunt vel minores: quos *obtusos* & *acutos* nominant. *Σκαλῶν* autem triangulum definitur Euclidi, quod tria habet inaequalia latera, non quod rectos habeat vel obliquos angulos: recipitque triangulum *scalenum* cuncta genera angulorum. Et triangulum illud Pythagor. Vitruvio descriptum lib. 9, scalenum est, & tamen idem etiam *orthogonium*, & *rectangulum* triangulum. *Vinetur.*

24. Harum verticularum] Verticulas quam dixit Lucilius vetus poeta, ar-

ticulas intelligi voluit Festus, quid quid hoc loco sint. *Vinet.*

25. Quin & turris, & cantharus] Exemplar MS. *Turturis.* videtur enim locum Plauti recordatus cum haec proderet Aufonius, qui est in Bacchid. ubi ego capiam pro machara turturam, ubique imponat in manu alius mihi pro castu cantharum. Ex ejus autem vocis insolentia, in *turrem* commutasse *turturam* credatur quispiam, proportionis saltem immemor. Idem in recto sane *turturis* usurpes, velne *vulturis*, quod & M. Tullius & Ennius dixerunt, licet sit in usu, *vultur* atque *turtur*. Mariang. Accursus.

25. Et turris] Etiam *turturis* pro *turris* scriptum invenit Mariangelus: & possunt antiqui *turturis* pro *turtur* dixisse, quemadmodum *vulturis* pro *vultur* est in versu Ennii apud Priscianum libro sexto:

Vulturis in silvis miserum mandabat hemonem. *Vinetus.*

26. Variegant] Hoc verbum pro variare, & varie exornare nescio quam verus sit: quo utuntur primi Bibliorum interpretes. *Vinet.*

27. Quod ego posteriorem imitatus sum] Malim: *posteriore*, ut referatur ad *improbes*. id est, videbis juncturam

meo tum merui, ²⁸ procedere mihi inter frequentes stipendium jube-
bis: sin aliter, ²⁹ are dirutum facies: ut cumulo carminis in fiscum suum
redacto, ³⁰ redeant versus, unde venerunt. Vale.

auram seu concinnationem mei car-
minis esse ridiculam.

28. *Procedere stipendium*] Titus Li-
vius viceſimo quinto: Tribuni plebis
ad populum ferrent, ut qui minores so-
ptem & decem annis ſacramento dixiſ-
ſent, iis perinde ſtipendia procederent, ac
ſi ſeptem & viginti annorum, aut majo-
res, milites facti eſſent. Libro vero quin-
cto: Placere autem omnibus iis, volun-
tariam extra ordinem profeſſis militiam,
ara procedere. & equiti certus numerus
aris eſt aſſignatus. Vinet.

29. *Are dirutum facies*] Quos quæſ-
ſatos nunc dicimus, inquit Budæus in
annotationibus, antiqui Latini *are*
dirutos vocabant. Feſtus: *Are diru-*
tum militem dicebant, quod *as* dirueba-
tur in *fiscum*, non in militis ſacculum.
Sed vide caput ſextum libri duode-
viceſimi de honeſta diſciplina Petri
Criniti. *Procedere* ergo militi ſtipen-
dium, & militem *are dirutum* eſſe,
hæc inter ſe contraria. Vinet.

30. *Redeant verſus*] Ad ſuum Poë-
tam Virgilium. Idem.

CENTO NVPTIALIS.

Edyll. XIII.

A. 5. ¹ **A**ccipite hæc animis: lætasque advertite men-
tes,

A. 11. Ambo animis, ambo inſignes præſtantibus armis:

B. 7. Ambo florentes, * genus inſuperabile bello. A. 4

A. 6. ² Tuque prior. * nam te majoribus ire per A. 3
altum

A. 3. Auspiciis manifeſta fides. * quo juſtior alter A. 1

A. 1. Nec pietate fuit, nec bello major & armis.

A. 4. Tuque ³ puerque tuus, * magnæ ſpes altera A. 12
Romæ,

A. 8. Flos veterum, virtusque virum, * mea ma- A. 1
xima cura,

A. 12. ⁴ Nomine avum referens, animo, manibusque
parentem.

A. 6. ⁵ Non

1. *Accipite hæc animis*] Ad Valen-
tinianum & Valentem fratres Cæſa-
res hæc. Vinet.

2. *Tuque prior*] O Valentiniane.
Vinet.

3. *Puerque tuus mea maxima cura*]
Filius tuus Gratianus: quem mihi
in diſciplinam tradidiſti. Id.

4. *Nomine avum referens*] Avus Gra-
tiani Auguſti, Gratianus, ut diximus
in

CENTO NVPTIALIS. 509

A. 6. ' Non iniussa cano. * sua cuique exorsa la- A. 10
borem ,

A. 10. Fortunamque ferent. * mihi iussa capeffere A. 1
fas est.

in Epigramma tertium. *Vinctus.* | Valentinianus, ut dixit ad Paulum:
5. *Non iniussa*] Iusserat Imperator *Idem.*

1. *Orge*

Cœna nuptialis.

A. 5. **E**Xpectata dies aderat. * dignisque hy- A. 11
menæis

A. 6. Matres atque viri, * juvenesque ante ora G. 4
parentum

A. 1. Conveniunt : stratoque super discumbitur ostro.
Dant famuli manibus lymphas, * onerantque A. 8
canistris

Dona laboratæ Cereris ; * pinguisque ferinæ A. 1

A. 8. Viscera tosta ferunt. * series longissima re- A. 1
rum :

A. 8. Alituum, pecudumque genus, * capræque G. 1
sequaces

G. 3. Non absunt illis, * nec oves, hædique pe- G. 4
tulci ,

G. 3. Et genus æquoreum, damæ, * cervique fu- G. 3
gaces.

A. 11. Ante oculos, interque manus sunt * mitia B. 1
poma.

A. 8. Postquam exempta fames, & amor compressus
edendi :

A. 1. Crateras magnos statuunt, * Bacchumque A. 8
ministrant.

A. 2. Sacra canunt. * plaudunt choreas : & car- A. 6
mina dicunt.

A. 6. Nec non Threïcius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

A. 9. At

A. 9. At parte ex aliâ,* biformem dat tibia cantum, A. 10

A. 4. Omnibus una quies operum; * cunctique A. 8
relictis

Confurgunt mensis.* per limina læta frequentes A. 1

A. 9. Discurrunt, variantque vices † populusque A. 9
patresque,

A. 11. Matronæ, pueri, † vocemque per ampla A. 1
volutant

Atria, dependent lychni laquearibus aureis.

Descriptio egredientis sponsæ.

A. 4. Tandem progreditur † Veneris justissi- A. 10
ma cura,

A. 7. Iam matura viro, jam plenis nubilis annis:

A. 1. Virginis os, habitumque gerens. † cui plu- A. 12
rimus ignem

Subjecit rubor; & calefacta per ora cucurrit,

A. 7. Intentos volvens oculos: † uritque videndo. G. 3

A. 7. Illam omnis tectis, agrisque effusa Juventus,
Turbaque miratur matrum, † vestigia primi A. 5

Alba pedis. † dederatque comam diffundere A. 1
ventis.

A. 3. Fert picturatas auri subtegmine vestes,

A. 1. Ornatus Argivæ Helenæ: † qualisque videri A. 2

A. 2. Cæ-

1. Ornatus Argiva] In Centone ipso
(cujus multa nescias an aptius decen-
tiusve apud ipsum Virgiliura, unde
arcessita sunt, locata videantur) he-
mistichium est:

Ornatus Argiva Helena.

*Caliculis & quanta solet Venus aurea
contra.*

Quod in mensuram justici carpinis,
ex MS. Cod. duntaxat uno, ita inte-
grandum est:

*Ornatus Argiva Helena. qualisque vi-
deri*

*Caliculis, & quanta solet Venus aurea
contra.*

Invenio & in Imminutione versum
integrum, quo loco vulneris impa-
tiens virgo, *ter sese attollens, ter etiam
revoluta toro est.* Sed quod eum spu-
rium omnino putaremus, ne referri
quidem curæ fuit: Nam & verendum
quoque videbatur, ne nostro quan-
doque exemplo, si minus manifesto
testimonio egissemus, quispiam for-
tasse alios è Virgilio (quod facile sit)
redactos confingeret atque adderet.
Illud vero monuisse, leviusculum
fortasse fuit, quod in Nuptiali coe-
na scriptum est:

A. 2. Cœlicolis, & quanta solet † Venus aurea A. 10
contra :

A. 6. Talis erat species. † Talem se læta ferebat A. 1

A. 2. Ad foceros ; † folioque alte subnixa refedit. A. 1

-- per lumina lata frequentes

Discurrunt. — Cum sit scribendum limina. Postquam vero in cubiculum ventum est, carmen ante Imminutionem soluta oratione intercipitur, cui titulus, *Parechasis*, immutatus postea, *parechasis* imprudenter. Est quip-

pe Græca vox *παρεχασίς*. Quintil. lib. 19, *παρεχασίς* vocant Græci, Latini *egressum* vel *egressionem*. Transgreditur autem Aufonius ab ingressu in cubiculum, ad præfationem in nuptiali mysterio. *Mariang. Accursius.*

Descriptio egredientis sponsi.

A. 9. **A**T parte ex alia † foribus sese intulit A. 11
altis

A. 9. Ora puer prima signans intonsa iuventa,
Pictus acu chlamydem auratam, † quam pluri- A. 5
ma circum

Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit,

A. 10. Et tunicam molli mater quam neverat auro :

A. 1. Os, humerosque deo similis, † lumenque A. 2
juventæ.

A. 8. Qualis ubi oceani perfusus Lucifer unda

Extulit os sacrum cœlo, † sic ora ferebat, A. 3

Sic oculos. † cursuque amens ad limina tendit. A. 2

A. 2. Illum turbat amor, figitque in virgine vultus.

A. 1. Oscula libavit. † dextramque amplexus in- A. 8
hæsit.

Oblatio munerum.

A. 5. **I**Ncedunt pueri, paritesque ante ora paren-
tum

Dona ferunt, † pallam signis, auroque rigentem, A. 1

A. 11. Munera portantes, aurique eborisque talenta,

Et sellam, † & pictum croceo velamen acantho. A. 1

A. 1. Ingens argentum mensis, † colloque monile A. 1

Baccatum, & duplicem gemmis auroque coronam.

A. 5. Olli

- A. 5. Olli serva datur, † geminique sub ubere nati. A. 5
 A. 10. Quatuor huic juvenes, † totidem innuptæ- A. 2
 que puellæ :
 A. 5. Omnibus in morem tonsa coma. † pectore A. 5
 summo

Flexilis obtorti per collum circulus auri.

Epithalamium utrique.

- A. 12. **T** Vm studio effusæ matres † ad limina A. 10
 ducunt.
 G. 4. At chorus æqualis, * pueri innuptæque A. 2
 puellæ
 G. 2. Versibus incomtis ludunt : * & carmina A. 6
 dicunt.
 B. 8. O digno conjuncta viro, † gratissima con- A. 10
 junx,
 A. 1. Sis felix, * primos Lucinæ experta labores, G. 4
 G. 4. Et mater, Cape Mæonii carchesia Bacchi.
 B. 8. Sparge marite nuces. * cinge hæc altaria B. 8
 vitta,
 A. 8. Flos veterum, virtusque virum. * tibi duci- B. 8
 tur uxor,
 A. 1. Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
 Exigat : & pulchra faciat te prole parentem.
 A. 9. Fortunati ambo. * si quid pia numina pos- A. 4
 sunt.
 A. 3. Vivite felices, † dixerunt, currite, fufis, B. 4
 Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

Ingressus in cubiculum.

- G. 4. **P**ostquam est in thalami pendentia pumice tecta
 Perventum, † licito tandem sermone A. 8
 fruuntur.
 A. 8. Congressi jungunt dextras : † stratique re- A. 4
 ponunt. A. 1. At

CENTO NVPTIALIS. 513

- A. 1. At Cytherea novas artes,† & pronuba Iuno A. 4
A. 11. Sollicitat : suadetque ignota laceffere bella.
A. 1. Ille ubi complexu † molli fovet , atque re- A. 8
pente
Accepit solitam flammam , † lectumque juga- A. 4
lem :
A. 6. O Virgo nova mi facies, † gratissima con- A. 10
jux :
A. 6. Venisti tandem, † mea sola,& fera voluptas. A. 8
A. 2. O dulcis conjux, non hæc sine numine divûm
A. 12. Proveniunt. † placidone etiam pugnabis A. 4
amori ?
A. 4. Talia dicentem jam dudum averfa tuetur :
A. 12. Cunctaturque metu : telumque instare tremiscit.
A. 1. Spemque metumque inter. † funditque has A. 5
ore loquelas :
A. 10. Per te, per, qui te talem genuere, parentes ,
B. 2. O formosè puer , † noctem non amplius A. 1
unam
A. 9. Hanc tu, oro, solare inopem , † & miserere A. 10
precantis.
A. 12. Succidimus. non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires ; nec vox aut verba sequuntur.
A. 9. Ille autem, Causas nequicquam nectis inanes.
A. 12. Præcipitatque moras omnes , † solvitque A. 4
pudorem.

P A R E C B A S I S.

Hætenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale , ambitu loquendi, & circumitione velavi. ' Verum quoniam & fescenninos amat celebritas nuptialis, verborumque petulantiam notus vetere instituto ludus admittit , cætera quoque cubiculi & lectuli operta

1. Verum quoniam fescenninos] Auctior Vossianus alter, qui particulam & ante fescenninos inserit.

K k

1. Iammi-

operta prodentur, ab eodem auctore collecta : ut bis erubescamus, qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos, si placet, hic jam legendi modum ponite. cetera curiosis relinquire.

1 Imminutio.

A. 11. **P**ostquam congressi † sola sub nocte per A. 6
umbram,

G. 3. Et mentem Venus ipsa dedit, † nova proelia A. 3
tentant.

A. 10. Tollit se arrectum; † conantem plurima A. 9
frustra,

A. 10. Occupat os, faciemque; * pedem pede A. 12
fervidus urget.

A. 7. Perfidus alta petens, † ramum qui veste A. 6
latebat

B. 10. Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem,

A. 12. Nudato capite, † & pedibus per mutua ne- A. 7
xis,

A. 3. Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lu-
men ademtum,

A. 10. Eripit à femore, & trepidanti fervidus instat.

A. 1. Est in secessu, † tenuis quo semita ducit, A. 11

A. 8. Ignea rima micans. † exhalat opaca me- A. 7.
phitim;

A. 6. Nulli fas casto sceleratum insistere limen.

A. 7. Hic specus horrendum. † talis sese halitus A. 6
atris

A. 6. Faucibus effundens, † nares contingit odore. A. 9

A. 11. Huc juvenis nota fertur regione viarum,

A. 5. Et super incumbens † nodis & cortice crudo A. 9
A. 9. In-

1. Imminutio] Imminutionem usur-
pavit pro primo congressu cum uxo-
re, quod tum virginitas imminua-
tur. Sic Plaut. in Cistell. *imminuere*
pudicitiam, dixit, pro auferre. Tur-
neb.,

2. Ramum qui veste lat.] Novius
Exodio: *Puerum mulieri praestare nemo*
scit, quanto melior sit, cujus vox galli-
lascit, cujus jam ramus roborascit.

3. Ha-

- A. 9. Intorquet summis adnexus viribus ³ hastam.
 A. 11. Hæsit ; † virgineumque alte bibit acta cruorem:
 A. 2. Insonuere cavæ, gemitumque dedere cavernæ.
 A. 11. Illa manu moriens telum trahit : ossa sed inter
 G. 3. Altius ad vivum perfedit † vulnere mucro. A. 11
 A. 4. Ter sese attollens, cubitoque innixa levavit.

Ter revoluta toro est. † manet imperterritus A. 10
 ille.

- A. 3. Nec mora, nec requies. † clavumque af- A. 5
 fixus, & hærens

Nusquam amittebat : oculosque sub astra tenebat.

- A. 6. Itque, reditque viam totiens. † uteroque A. 2
 recusso

- A. 9. Transadigit costas. † & pectine pulsat e- A. 6
 burno:

- A. 5. Iamque fere spatio extremo, fessique, sub ipsam
 Finem adventabant. † tum creber anhelitus ar- A. 5
 tus,

Aridaque ora quatit. sudor fluit undique rivis.

- A. 11. Labitur exlanguis, † ⁴ destillat ab inguine G. 3
 virus.

Contentus esto, Paule mi,

⁵ Lasciva Paule pagina.

Ridere nil ultra expeto.

Sed quum legeris, adesto mihi, adversum eos ;

Qui, ut Iuvenalis ait,

---- Curios simulant, & Bacchanalia vivunt :

⁶ *ne forte mores meos spectent de carmine.*

⁷ Lasci-

3. *Hastam*] Vide Rutgers. Var. lect. lib. 11, cap. 11.

4. *Destillat ab ing.*] Lege: *destillat*. sic in emendatioribus Virgilii libris omnibus hæc vox scribitur. *Gravins*.

5. *Lasciva Paule*] *Lasciva* à *Paule*, pagina, Tiliæ codex. *Vinetus*.

6. *Ne fortasse*] Sic omnia nostra exemplaria: sed *istud fortasse*, pro *for-*

te scripsisse potest imperitus & negligens librarius. Ego enim sicut, *si forte*, ita &, *ne forte*, tam frequenter apud bonos auctores invenio, velut apud Virgilium in tertio Bucolico, *ne forte recuses*, & Ciceronem in secunda ad Quintum fratrem epistola: *Ne forte me in Græcos tam ambitiosum factum esse mirere*, ut ubicunque

’ Lasciva est nobis pagina, vita proba :

’ *Vt Plinius dicit. Meminerint autem, quippe eruditi, probatissimo viro Plinio in poematis lasciviam, in moribus constituisse censuram. prurire opusculum* ’ Sulpitiae, frontem caperare : ’ *esse Apulejum in vita philosophum, in epigrammatis amatorem; in praeceptis omnibus exstare severitatem, in epistolis ad Cærelliam subesse petulantiam.*

si fortasse, & ne fortasse in illis reperio, mendum esse suspicor. Vinetus.

7. *Lasciva est nobis pagina*] Hic ultimus versiculus apud Martialem quoque legitur. Sed idem versus potuit à duobus usurpari, ut sunt aliquot apud Ovidium, & Tibullum. Quare inepte quidam hic pro Plinio Martialem substituerunt: cum notissimum sit ipsum Plinium versiculos *lascivos* scripsisse. Quod vel ex ipso Plinio patet scribente ad Pontium libro VII Epistolarum. *Scaliger.*

8. *Vt Plinius dicit*] Quem Plinio attribuit Aufonius versiculum, hunc in quinto libri primi Epigrammate Valerii Martialis invenies, sive memoria lapsus sit Aufonius, quod hic non puto, sive ab amico fuerit Martialis mutuatus. Sed vide caput septimumdecimum libri tertii decimi Notium Atticar. Auli Gellii. Cajus autem *Plinius*, cujus exstant epistolarum libri novem, & Panegyricus Trajano Augusto dictus, carmina etiam edidisse se multis locis commemorat, ut in epistola 4 lib. 7. quæ post Aufonium intercidisse possunt. Quorum petulantiam lasciviamque excusat in libri 4 epistola quarta decima, & in quintæ tertia, sicut & suorum Catullus in hendecasyllabo in Aurelium & Furium, ac suorum Ovidius Naso in prima elegia secundi de Tristibus:

Crede mihi, distant mores à carmine nostro.

Vita verecunda est, Musa jocosa mea. Vinetus.

9. *Sulpitii*] Nos *Sulpicia* excudi iussimus. ut poetriam innuat, cujus

Martialis meminit: cujusque Saryra exstat, & apud Iuvenalis interpretem, obscæni, ut videtur, operis fragmentum:

*Ne me Caduceis destitutam fasciis
Nudam Caleno concubantem proferat.*

Scrivierus.

9. *Prurire opusculum Sulpitii*] Alter scriptus: *prurire op. Sulpitiæ frontem caperare.* Quem Sulpitiorum noster innuat, mihi non compertum. Sed quum lascivum satis de Caleno Sulpitiæ carmen, seu potius carminis fragmentum legerim, non me contineo, quin rescribam, *prurire op. Sulpitiæ, frontem caperare.* Sidonius carm. 12:

*Non quod Sulpitiæ jocus thalia
Scripsit blandiloquum suo Caleno.*

10. *Esse Appulejum*] Hic est *Lucius Appulejus Madaurensis*, philosophus Platonicus, cujus exstat *Asinus aureus*, & alia pauca ex multis, quæ scripserat. Interciderunt inter alia, ista ejus *amatoria*: quorum ipse meminit in priore Magis apologia. *Vinetus.*

11. *In Epist. ad Cærelliam*] Hic excidit nomen disertissimi nepotum Romuli. Nam Cærellia ista nihil ad Appulejum pertinet, sed studio Philosophiæ familiaris fuit Ciceroni, cujus ipse meminit lib. XII ad Atticum, Epist. 1; & lib. XIII: *Mirifice Cærellia studio videlicet Philosophia flagrans describit à tuis: istos ipsos de finibus habet.* Cujus etiam consuetudinem viro sanctissimo exprobrant obrectatores ejus Fufius Calenus non magis, quam Dio. Fuit igitur: Ciceronis in *præceptis omnibus*, &c. Sic appellat *innu-*

lanciam. Platonis Symposion composita in ephebos ¹² *edyllia* ¹³ *contingere. Nam quid* ¹⁴ *Anniani fescenninos? quid antiquissimi poeta* ¹⁵ *Levi Erotopagnion libros loquar? Quid Evenum, quem Menander*

Innocentes jocos: si tamen illz Ciceronis epistolz fuerunt, & non lascivientium ingeniorum: quales qui in eum Sallustii, & in Sallustium ejus declamationes subjecerunt. *Gronovius*. Meminit harum Ciceronis ad *Cærelliam* epistolarum Quintilianus lib. vi Infit. cap. 3: *Etiā illud quod Cicero Cærelliæ scripsit, reddens rationem, cur illa C. Caesaris tempora tam patienter toleraret*: Hæc aut animo Cætonis ferenda sunt, aut Ciceronis stomacho.

12. *Epyllia*] De hoc verbo jam ante in præfatione in Grithum, monuimus. *Vinetus*.

13. *Continere*] *Platonis* nulla carmina exstant, nisi amoris *elegia*. Nam cetera omnia (credo, quod tam lepidam non erant) igni deussit: *Apulejus* Apologiz fere initio. ubi & puerum quem amavit *Astera* vocat; aliaque Epigrammata amatoria *Platonis* recenset. Quæ vide. *Scrivierius*.

14. *Anniani fescenninos*] *Fescennini versus*, inquit *Festus* qui canebantur in nuptiis. Interciderunt autem isti *Anniani Fescennini*. qui poeta fuit æqualis *Auli Gellii*, ut cognosces ex libro nono, & vicessimo No. Atticarum. *Vinetus*.

14. *Anniani fescennini versus*] De eo, quem & prænomine *Titi* insignit, sic *Gyraldus* in *Historia Poëtarum Dialog. iv*: *Ab Aufonio Gallo facta est mentio Anniani. fuit vero Poëta comis & perturbatus, A. Gellio amicus. de quo & sic lib. xx Noctium Atticarum: Annianus, inquit, poeta in fundo suo, quem in agro Phalisco possidebat, agitare erat solitus vindemiam hilare atque amœniter. Ad eos dies me & quosdam familiares vocat. Citatur & à Grammaticis. Fescennini versus. Unica n scribit Festus, ex urbe Fescenni-*

na (alias *Fescenia*) allati: sive ideo dicti, quia *Fascinum* putabantur arcere. Vbi *Lipsius* festive acuerit. *Scrivierius*.

15. *Levi*] *Perperam* legitur *Livius*, cum sit *Lavinus*. Nam *Livius Andronicus* est primus ille, qui fabulam *Romæ* docuit. *Lavinus* est is, qui poema *Io* scripsit: item *Erotopagnia*. Quæ lascivissima poemata fuisse indicat tum titulus, tum etiam *Aufonius* ipse. Sed molles ex illis adferuntur versiculi isti, de corona plethili:

Andromacha per ludum manu

Lascivula, tenellula

Capiti meo trepidanti, lubens

Insolita plexit munera.

Apud *Gellium* in veteribus codicibus non *Navio* attribuitur *Alcestis*, sed *Lavio*: qui est iste, de quo jam loquimur. Quid quoque *Apulejus* in *Apologia* *Lalium* vocat? ut videatur propius accedere ad *Lavinum*. Itaque alius est *Livius Andronicus*, qui *Odyssæan* vertit, fabulas multas docuit: alius *Lavinus*, qui *Erotopagnia* & *Io* composuit. Nam semper ita scriptum apud *Gellium* invenio. Quod si & hic quoque *Livius* vocatur: alius tamen est ab *Andronico*. neque obstat, quod ab *Aufonio* antiquissimus vocatur. Apud *Macrobius* quoque *Navius* falso pro *Lavinus* citatur in his versibus:

Hæc, qua sol vagus igneus habenas

Immittit propius, jugatque terra.

Est enim idem noster *Lavinus*. Idem *Lavinus* scripsit *Cypriam Iliadem*. Ejus quoque mentio est apud *Porphyriem* *Horatii* interpretem ode prima libri tertii: CARMINA NON PRIUS AUDITA. Romanis utique non prius audita. Quamvis *Lavinus* *Lyrica* ante *Horatium* scripserit. *Scaliger*

15. *Livii*] Errat in nomine Poë-
K k 3

tz Vinetus. apud Festum vero V. *Redivia*, *Lavinus*, non *Livius* legendum. Sæpe citatur *Livius* & *Navius*, cum sit *Lavinus*, qui scripsit *Erotopagnia*. Item Poëma *Io*. ex quo est iste Scazon:

Scabra in legendo, redivivæ offendent.
Nam ex eodem Poëm. de *Io* scribit:
Seseque in alta maria precipitem misit
Inopis, & agra sanitatis Herou.

Et in V. *Petrarum* non *Livius*, sed *Lavinus* in *Centauris*, legitur in Schedis. Quod autem memoriz prodit Vir Doctissimus, hanc inscriptionem xmulatos postero tempore *Navium* & *Pacuvium*: fallitur. Vtrumque auctorem *Erotopægniôn* citat quidem Nonius Marcellus; sed mendose scriptum est in uno loco, & in altero lacuna est. Confunduntur sæpe *Lavinus*, *Navius*, & *Novius* apud Grammaticos. qui legendi cum judicio. apud Priscianum ad testimonium citatur *Navius* in *Iliados*:

Fecundo penetrat penis. thalamoque
potitur. ubi *Lavinus*
potius legendum putat Eruditissimus & Accuratissimus Vir Gerardus Ioannis Vossius in de Analogia cap. xxxv., quem vide etiam eodem libro cap. xxiv. Vbi de *Nunio* sive *Ninnio Crasso* agit, qui *Iliada* Homeri verit, & tecum statue, an non & hoc Prisciani loco pro *Navius* scribendum sit *Ninnius*. Scriberi.

15. *Lavii Erotopagnion*] Ita restituit Hadr. Iunius. Citat è *Lavii Erotopagnii* hæc Nonius: *Noſſe ut oper-tus amiſſu latibuletur.* & istos *Apulejus* in *Apologia* versiculos, ut emendavit *Salmaſius*:

Antipathes illud quarta,
Philtæ omnia undique irruunt,
Trechus, pili, ungues, tania,
Radicula, herba, furculi,
Sauri, illices, bicodula, Him-
mentium dulcedines.

E quibus *Δύο καὶ ἑκατὸν* patet, quæpe *Lavinus* poëta noster in sui defensionem citaverit.

16. *Quid Evenum*] *Evenos* duos e-legiarum scriptores, & utrumque Pa-

rium fuisse, auctor est *Suidas*. *Ho-rum* versus aliquot habent *Athenæus*, *Stobæus*, *Epigrammatum Græcorum libri*, & alii veteres. *Vinetus*.

16. *Quid Evenum*] *Q. Ennii* Fragmenta aliquot ex *Euemeri* sacra historia, ipsiusque *Euemeri* reliquias, collegit Nobilissimus *Hieronymus Columna*, *Italus*, politiorum literarum, fideique ac diligentiz præclarus. qui consulatur. De *Eveno* poëta *Lilius* in *Historia Poëtarum* Dialogo III: Fuit *Evenus*, inquit, elegiarum poëta, ejus *Philisti* magister qui secundum præcepta artu Oratoria historias conscripsit. Hujus certe *Eveni* versus citat *Aristoteles*, cum de consuetudine agit, quam aliam quasi naturam esse existimat. Exstant in *Gnidiæ Venerem* duæ ejus *Epigrammata*, item alia in *Myronis vaccæ*. Duos tamen *Eveni* nomine fuisse reperio apud *Suidam* & *Val. Harpocrationem*, & ambos quidem *Elegiographos*. Id quod *Harpocration* comprobatur ex *Eratoſthenis* in *Chronographi* auctoritate, eisdemque ait fuisse ex *Paro inſula*. Meminit & eorum alterius *Divinus Plato*: est in vulgati codicibus inverse atque propositæ aliquando legitur. Meminit & *Max. Tyrius* in quodam sermone de *Socrate* loquens, quem ait ex *Eveno* poeticam comparasse. Est & apud *Ausonium* in quadam *Epistola* hujus poëta nomen perperam, ut puto, scriptum. Ita enim legendum existimatur. Quid *Evenum*, quem *Menander* sapientem vocavit? Citatur & *Evenus* ab *Artemidoro* lib. I *O'νειροκριτικῶν*, in *Amatorii* ad *Eunomium*, &c. Scriverius.

16. *Quid Evenum*] *Euhemerum* lego; is etenim scriptor *Messenius* patriæ, libidines obscænas, spurcosque Deorum amores carmine evulgavit, ab *Ennio* postea in Latinam linguam conversus. Vnde sic quoque apud *Sext. Pompejum* legendum est: *Quam rem in medio (quod ajunt) positam Varro & Euemerus, (non Eumerus) inepti pueris involvere maluerunt, quam simpliciter referre.* Hadr. Iunius lib. vi, cap. xiii *Animadv.* *Arnobius* lib. iv: *Et possumus quidem hoc in loco*

omnes

nander sapientem vocavit? quid ipsum Menandrum? quid comicos omnes? quibus severa vita est, & lata materia. Quid etiam ¹⁷ Partheniam dictum causa pudoris? ¹⁸ qui octavo *Aeneidos*, quum describeret coitum Veneris atque Vulcani, ¹⁹ Αἰχροστυμίαν decenter immiscuit. Quid in tertio *Georgicorum* de summis in gregem maritis? nonne obscenam significationem honesta verborum translatione velavit? Et si quid in nostro joco aliquorum hominum severitas vestita condemnat, de Virgilio arcessitum sciat. Igitur cui hic ludus noster non placet, ne legerit; aut quum legerit, obliviscatur: aut non oblitus,

omnes istos, nobis quos inducit atque appellatis Deos, homines fuisse monstrare, vel Atragantino Euhemero replicato, cuius libellos Ennius, clarum ut fieret cunctis, sermonem in Italum transfudit. Non tamen emendationem hanc Iunii probaverim. uterque enim Menander & Euhemerus sub Ptolemaeo Lagide vixerunt: at *Evenus* triginta circiter Olympiadibus antiquior est.

17. Partheniam] παρθένῳ, virgo, puella. Vide Virgilii vitam per Donatum. Hinc αἴρον, id est castum, appellat, puto, Virgilium Græcus poeta in epiraphio Didonis. *Vinetus*.

18. Qui octavo *Aeneidos*] Ejus sunt versus:

Optatos dedit amplexus, placidumque petivit

Conjugu infusus gremio per membra
soporem.

Aulus Gellius libro nono. *Vinetus*.

19. Γλίχροστυμίαν] Commutatione literarum haud impariliū, mendæ hic obscuritas contracta est. Primi quippe Græci elementi τῆς Α lineæ, quæ medium interfecat, si in pedes, exscribentium celeritate, vel scalpentium incuria (ut est in vetustis quoque monumentis observare) deciderit, quartum, quod triangulæ figuræ fuerit, efficiet, in hunc ferme modum, Δ. Et τὸ σ scribens, paulum si circumducenda contrahes (quæ frequens labecula) in ο μικρὸν

transibit. Meo igitur ipsius periculo, αἰχροστυμίαν emendabis, hoc est pudicam turpitudinem. Compositione sane lepida eruditaque, nec ab eo remota penitus, quod Gellius hunc quoque Vulcani, Venerisque congressum, pudicifecetum nominavit, στυμὸν enim pudicum dicimus, αἰχρὸν turpe, perstricta sc. voce (ut ait Plato in *Cratylō*) quæ fuerit αἰχροστυμίαν, quasi αἰεὶ ἰχρὸν ῥῶν, id est, semper impediens fluxum, quod vituperandum sit agitationis obstaculum. Idem fere mendum (sed quod in Mathematicis, indignius, minusque ferendum) apud Proclum ostendimus. ubi, quantum intelligi datur, Α scriptum legitur pro Δ. de coluris namque circulis hæc ait, Γεφρονται ἡ ἑπὶ οἱ κύκλοι Διὰ τῶν τετραπικῶν σημείων, καὶ εἰς μέση Α ἵσται Διὰ μέρους τῆς Διὰ μέσων τῶν ῥαδιῶν κύκλων. Quippe constat, eos ipsos circulum, qui per media Signiferi ducitur, in partes quatuor dividere, absurdumque, esse abhorrereque à sphaeræ ratione, cum triginta partes Α nota denotentur. *Mariangelus Accursius*.

19. Γλίχροστυμίαν] Γλίχρῳ, lubricus, lascivus. στυμῳ, pudicus, gravis, honestus. Mariangel. tamen αἰχροστυμίαν mavult, id est turpem pudicitiam. *Vinetus*.

oblitus, ignoscat. etenim fabula de nuptiis est: & velit, nolit, ** aliter hac sacra non constant.

20. Aliter hac sacra non constant] Hoc adagio licebit uti, si quando favebitur culpam, sed qua rei, locoque conve-

niat, inquit Erasmus, adagio octogesimo octavo Centuriæ quartæ Chiliadis secundæ. Vinetus.

R O S Æ.

Edyll. xiv.

* VEr erat: & blando mordentia frigora sensu
Spirabat croceo mane reventa dies.

* Strictior Eeos præcesserat aura jugales,
Æstiferum suadens anticipare diem.

Errabam riguis * per quadrua compita in hortis,
Maturo cupiens me vegetare die.

Vidi concretas per gramina flexa pruinas
Pendere, aut olerum stare cacuminibus:

Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
Et * cœlestis aquæ pondere tunc gravidas.

* Vidi Pæstano gaudere rosaria cultu,

Exo-

1. Rosa] Hoc Edyllum, & quæ Vir bonus. Non xgi è, Etates animalium, Musarum inventa, & Herculis labores inscribuntur, Virgilii Maronis esse diu credita sunt, quod reperta inter ejus quæ feruntur poëmata, cum iis primum excusa sint; verum Hieronymus Aleander, & Mariangelus Accursius, Ausonio asseruerunt, quum ea reperissent inter Ausonii scripta, quem referrent auctorem potius, quam Virgilium. Vinetus.

2. Ver erat & blando] Recte: nam ut in Catalektis Vett. Poett. Maximianus ait:

Veris honos tepidi flores, vere omnia rident.
ubi vitiose scripti aliquot florent, editi floret exhibent.

Sic & capillos eximium capitū honorem vocavit Sammonicus.

3. Strictior Eeos] Lenis quædam aura, unde Aurora dicta putatur, & ventus frigidulus, qualis in aurora flare solet, antecesserat orientes equos Solis, atque invitabat exire ad eam captandam ante diei æstum. Vin.

4. Per quadrua compita] Quadrata seu quadrangula, veluti cum ambulationes dux, quasi viz dux, inter se secant in medio horto. Vinet.

5. Cœlestis aqua] Roris pondere, qui noctu e calo & aëre decidit. Idem.

6. Vidi Pæstano] Pæstum oppidum Lucaniæ: ubi in anno bis produci rosæ dicuntur, magna copia. Biferique rosaria Pæsti, dixit Virgilius. Id.

7. Rara

Exoriente novo roscida lucifero.

⁹ Rara pruinosis canebat gemma frutetis ,

¹ Ad primi radios interitura die.

Ambigeres, raperet ne rosis aurora ruborem ,

15

An daret, & flores tingeret orta dies.

⁹ Ros unus, color unus, & unum mane ¹⁰ duorum.

¹¹ Sideris, & floris, nam domina una Venus.

Forfan & unus odor : sed celsior ille per auras

¹² Diffluit : exspirat proximus iste magis.

20

Com-

7. *Rara gemma*] *Guttula* frigore, ut dictum est, concretæ, albescebant *rara*, nec frequentes. *Vinet.*

8. *Ad primi radios*] Quum primum sol oritur, quod est diei principium. *Die* itaque hic pro diei, ut libro primo *Georgicôn* :

Libra die, seminique pares nbi fecerit horas.

Dii in *Edyllio* de ratione *Libræ*. *Aulus Gellius* libro nono, & *Priscianus* in extremo libro septimo. *Vin.*

8. *Ad primi radios interitura die*] *Lege* : *Dei*. *Deum* vero pro *Sole* dixit, uti sæpe *ἄρ' ἰερχώ* dicitur. *Barthius.*

9. *Ros unus*] *Madidas* divini rosi & nectaris rosas dixit *Apulejus* lib. IV *Miles.* & lib. III : in quo *rosa* *virgines* *matutino rore* *fluebat*. Restituamus porro *Bucolicæ* *Veneri* suum decus ac nitorem : nec rorem desiderari, vel à *curfu* diutius averti sinamus. Inter reliqua *Theocriti* *Edyllia* illud pervenustum est, quo *Menelai* & *Helene* nuptias celebrat. In eo puellæ corollas necere novæ nuptæ pollicentur, his verbis :

Ἀ μῆνεις δ', ἰς δρόμον ἦε, καὶ ἰς
λειμῶνα φύλλα

Ἐρψύμεν, τερψάντες δρεψάμεναι
αὐτὸ πῖον' ἔσ,

Repone ἰς δρόμον. Nos adventante vere in rorem ibimus, inquit ; si-
ve porius, nos cras mane decerpentes
flosculos plantas rore commadefa-
ciemus. Hic enim ἦε, αὐ εἰω signi-
ficat.

10. *Duorum*] *Rosæ* & *Luciferi*, seu *Auroræ* ipsius, cum qua *Lucifer* oritur. *Vinetus.*

10. *Et unum mane duorum*] *Auctor* *pervigilii* :

*Mane virgines papillas solvis humenti
peplo :*

*Ipsa jussit mane ut udo virgines nubant
rosa,*

*Fusa aprino de cruore, deque amoris
osculo.*

Qui mihi ultimus versus ad *Eidyl-
lium* *Theocriti* alludit, quod *Ana-
creonteis* versibus in *Adonidis* mor-
tem lūst. Idem, ni fallor, *Lucianus*
æmulatus est in *Encomio musæ*,
quam matronarum casta delibare
oscula fingit, non exsugendi sangui-
nis, sed amoris ergo.

11. *Sideris & floris*] *Fulgentius* li-
bro secundo *Mythologicæ* ratio-
nem reddere conatur, cur in *Vene-
ris* tutela antiqui *rosas* posuerint.
Eas *Aurora* consecrarunt, quam *ῥόδ-
ος* *ῥόδον* *Homerus*, id est *rosæ* di-
gitis, & ejus *quadrigen* *rosæ* *Virgilius*,
ejusdemque *astria*, *rosarum* plena *Ovi-
dius* secundo *Metamorphoseon* di-
xit. *Vinetus.* *Anacreon* ode LIII,
Ἀφροδίτην ἄνθημα *rosam* vocat. *Val-
erius* autem *Cato* in *Diris*, *Veneris*
stipendia *flores*.

12. *Diffluit : spirat*] In scriptis fuit:
Diffluit : & spirat. Credo genuinum
esse, *Diffluit : exspirat proximus iste ma-
gis*. *Carullus* in *Nuptiis Pelei* & *The-
tidis* :

K k 5

— quæ

Communis Paphie dea fideris, & dea floris ;

Præcipit ¹³ unius muricis esse habitum.

Momentum intererat : quo se ¹⁴ nascentia florum

Germina comparibus dividerent spatiiis.

Hæc viret angusto foliorum testa ¹⁵ galero :

25

¹⁶ Hanc tenui folio purpura rubra notat.

Hæc aperit primi fastigia celsa ¹⁷ obelisci ,

¹⁸ Mucronem absolvens purpurei capitis.

Vertice collectos illa ¹⁹ exsinuabat amictus ,

Iam meditans foliis se numerare suis.

30

Nec mora : ²⁰ ridentis calathi patefecit honorem ,

²¹ Pro-

-- quam suaves exspirans castus odores
Lectulus in molli complexu matris a-
lebas.

Solinus de

Nilo : Iam illud palam est, solum il-
lum ex annuibus universis nullas expira-
re autas.

13. Vnius muricis] Eiusdem colo-
ris, purpurei. Quod genus piscis disce
ex Plinio. Quæ autem rosa prius alba
erat, quomodo purpurea & rubra fa-
cta sit, vel Aphthonii progymnasmata
fabulantur. Vinetus.

14. Nascentia florum] Vossian, scri-
ptus: nascentia florum.

15. Galero] Tegumento. Vinetus.

16. Hanc tenui folio] Vossianus a-
liis: hanc tenuis & folio.

17. Obelisci] Obelisco & metæ simi-
lis est rosa, ubi nata est, priusquam
tota aperiat. Vinetus.

18. Mucronem absolvens] Fastigium,
verticem, & quasi cuspidem solvens,
laxans, aperiens. Vinet.

19. Exsinuabat] Quasi sinus facie-
bat, & explicabat, expandebat. Idem.

19. Exsinuabat amictus] Idem Voss.
liber, exundabat, qui & priore versu:
Hac aperit prima florens praludia for-
ma.

20. Ridentis calathi] Læti, jucun-
di; exhilarantis contemplantem ca-
lycis. Rosæ enim se pandentis calycem
videtur dixisse Plinius, quem hic

poëta calathum, eodemque tropo. Est
autem Græcum καλαθῶ: quod qua-
sillum Latini dicebant, Festo, & Ser-
vio auctoribus. Hoc vasis genus, pro
vario usu, non dubito, quin ex varia
fieret materia: sed in quibus lanam,
pensum, tusos, glomera, & reliqua
ad opus suum pertinentia mulieres
reponebant, vimine fiebant, ut & in
quibus comites Proserpiæ, flores
colligunt quarto Fastorum Ovidii:

Hæc impleret lento calathos de vimine
nexos.

Quæ vero calathi figura fuerit, ex his
cognosci posse video. Primum, quod
hoc loco Aufonius rosam, quum pri-
mum tantum se aperuerit, ut quod
in ima croceum est, videri possit.
Dioscorides scammonia, & lilii flo-
rem Plinius, calathio similem esse di-
cunt. Candor ejus eximius (inquit, Pli-
nius libro vicesimo primo de lilii
flore loquens) foliis foris striatis, &
ab angustis in latitudinem paulatim sese
laxantibus, effigie calathi. Deinde cala-
thi figura ex umbræ Terræ figura per-
cipi posse videtur, quæ Græcis ut
Cleomedi libro secundo καλαθῶ-
δης appellatur, quæ est, quam Pli-
nius libro secundo, turbini recto, &
inversæ metæ similem dicit, ut sit
imum ejus angustum. Est qualis sive
qualum, aliud vasis vocabulum, quod
etiam

“ *Prodens inclusi femina densa croci.*

*Hæc modo, quæ toto rutilaverat igne comarum ,
Pallida collapsis deseritur foliis.*

Mirabar celerem fugitiva ætate rapinam , 35
Et dum nascuntur, consenuisse rosas.

*Ecce & defluxit rutili “ coma punica floris ,
Dum loquor : & tellus tecta rubore micat.*

Tot species, tantosque ortus, “ variosque novatus
Vna dies aperit : conficit una dies. 40

“ *Conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum est,
Ostentata oculis illico dona rapis.*

“ *Quam longa una dies, ætas tam longa rosarum ,
Quas pubescenteis juncta senecta premit.*

Quam modo nascentem rutilus conspexit “ Eous , 45
Hang

etiam è *vimine* facit Virgilius secundo Georgicorum :

— *Tu spisso vimine qualos*

Colaque prælorum sumosis devipe testis.
Columella vero ex salice, ut mox videbitur. Hoc qualum Acro pro supradicto muliebri *calathos* accipit, & *periphrasis* pro lanificio, quum dicit Horatius in carmine duodecimo libri tertii :

*Tibi qualum Cytherea puer ales :
Tibi telas, operasque Minerva
Studium aufert, Neobule, Liparæ mitor Hebri.*

Idem facit & vetus alter Horatii interpretes, hoc etiam addens, mulieres per diminutionem hoc genus usurpare solitas, *quasillum* dicentes. Columella denique hujus vasis sic meminit libro nono : *Salignæ qualis, vel tenui vimine rarius contextus succus, inversa meta similis, qualis est, quo vinum liquatur.* Hæc puto, satis probant, *Qualis* non fuisse aliam figuram quam *calathi* & *quasilli* : de qua, non video, quid Hermolao Barbaro obstrepat Marcellus Virgilius in librum quartum Dioscoridis. *Vinetus.*

21. *Prodens inclusi*] Plinius libro

vicesimo primo de rosa : *Paulatim rubescens detrahit, ac sese pandit, in calycis medio sui stantis complexa luteos apices.* Vinet.

22. *Coma punica*] *Punica, purpurea, rubra.* Vin.

23. *Variosque novatus*] *Varia & novæ mutationes ac formas.* Verbum satis novum *novatus* verbale quartæ inflexionis. Idem.

24. *Conquerimur natura*] *O natura, nos conquerimur, quod florum pulchritudo est brevis, & momentanea.* Est in libro primo anthologiæ Epigrammatum Græcorum caput eis *λογον*, ubi distichon in eandem fore sententiam invenies. Id.

25. *Quam longa una dies*] Quintilianus : *Cujus rei inveniri potest brevior ætas ? nusquam enim flos est, nisi novus.* Plinius lib. xxi, cap. i : *Flores vero odore & in diem gignit : magna, ut palam est, admonitione hominum, qua spectatissime floreat, celerissime marcescere.* Hinc Ronlardus lib. ii Amorum :

*Tout ainsi qu'une belle fleur,
Qui ne vit qu'une matinée.*

26. *Eous*] Id est lucifer, apud Virgil. primo Georgicôn Servio auctore;

Aut

- Hanc rediens fero vespere " vidit anum.
 " Sed bene, quod paucis licet interitura diebus ,
 Succedens ævum prorogat ipsa suum.
 " Collige virgo rosas, dum flos novus, & nova pubes ,
 Et memor esto ævum sic propere tuum. 50

Aut cum sole novo terras irrorat Eous.
 Loquitur autem secundum vulgi opinionem Aufonius : qui quam certunt stellam ortum Solis antecedere, eandem esse putant, quæ ipsum occasum modico intervallo subsequitur. Fieri autem hoc non potest, ut eadem stella eodem die Solem mane anteat, Vesperti ipsum sequatur : sed Canem majorem, Iovem, & si quod siderum iis magnitudine accedit, pro Veneris astro accipiunt imperitri. *Vinetus.*

27. *Vidit anum*] Senem, vetulam. *Vinet.*

28. *Sed bene quod*] Ceterum de rosa laudibus quædam invenies apud Achillem Statium in principio libri secundi de Leucippe & Clitrophonte. *Idem.*

29. *Collige virgo rosas*] Translulit

idem Ronsardus lib. II, carm. ad Helenam :

Vivex, si m'en croyez, n'attendez à demain :

Cueillez des aujourd'hui les roses de la vie.

Manilius lib. v :

Munditia cultusque adsunt, artesque decora,

Et lenocinium vita præsensque voluptas. Virginii hoc anni possunt floresque corona.

Horatius lib. II, carm. XI :

— *Fugit retro*

Leviu juvenas & decor, arida

Pellente lascivos amores

Canitie, satilemque somnum,

Non semper idem floribus est honor

Verni, neque una luna rubens nitet

Vultu. quid æterni minorem

Consilii animum fatigas ?

Ex Græco, Pythagoricon DE AMBIGUITATE ELIGENDÆ VITÆ.

Edyll. xv.

Qvod vitæ sectabor iter ? si plena tumultu
 Sunt fora : si curis domus anxia : si peregrinos

Cura

1. *Quod vita*] In vetusto Lugdunensi libro titulum habuit hæc Ecloga : EX GRÆCO PYTHAGORICON DE AMBIGVITATE ELIGENDÆ VITÆ. In quam sententiam non memini scriptum quicquam ab veteribus Pythagoreis legere, sed in capite terriodecimo libri primi Anthologiæ, ac in sermone

nonagesimo sexto Stobæi, hoc decastichon exstat, quod imitatus esse potest Aufonius, sive Posidippi cuiusdam carmen sit, seu Cratæti Philosphi Cynici, ut dubitat titulus :

Ποῦλον τις βίοντος ταύτης τρεῖς ὄν ; ἢ

αἰσθητῶν ἢ

Νείκεα, καὶ χαλκῶν πηκῆς. καὶ

ἢ δόμους

Φερ.

Cura domus sequitur : mercantem si nova semper
 Damna manent : cessare vetat si turpis egestas :
 Si vexat labor agricolam, mare naufragus horror
 Infamat : pœnæque graves in cœlibe vita ,
 Et gravior cautis custodia vana maritis.
 Sanguineum si Martis opus : si turpia lucra
 Fenoris, & velox inopes usura trucidat ?
 Omne ævum curæ : cunctis sua displicet ætas.
 Sensus abest parvis lactantibus : & puerorum
 Dura rudimenta, & juvenum temeraria pubes.
 Afflictat fortuna viros per bella, per æquor ,
 * Irasque, insidiasque, ³ catenatosque labores

⁴ Mu-

Φροντίδες. ἐν δ' ἄγρῳ καμάρων
 ἄλυσ. ἐν δ' ἡμετέροισι
 Τὰ β' ἐπὶ ξείνης δ', ἡ δὲ μὲν
 ἔχεις π, δι' ἐπ.
 Ἡ δὲ ἀπὸ τῆς, ἀντιφρ. Ἐχέεις γὰρ
 μὲν ; οὐκ ἀμείνων
 Ἔσται. ἢ γαίης ; ἢ τ' ἐπὶ
 μετ' ἐπ.
 Τίνα, πένον. πῆρως, ἀπὸ βίος.
 αἱ νεότητες
 Ἀφ' ὧν. αἱ πολλὰ δ' ἐμπλην
 ἀδρανείας.
 Ἡ δὲ ἀπὸ τῶν δύο ἐνὸς αἵματος. ἢ τὸ
 γένος
 Μηδὲ ποτ', ἢ τὸ ἡμεῖν αὐτίκα
 πετόμενον. Vincetus.

2. *Iras insidiasque*] Legendum potius videtur, *irasque*. Cum autem poeta Ausonius ē Græcorum Epigrammatis professa imitatione pleaque transfulerit, in nonnullis etiam dissimulanter versatus, ut iudicii fuit acerrimi summique, miro artificio rem sane prius tractatam absolverit, ipsam quoque Eclogam elegantissime ē nobili Epigrammate Posidippi, sive illud Cratetis Cynici est, felicius quam cautius effinxit. Ex quo iisdem fere verbis suam orditur, clauditque. In eo denique documenta sunt ad hanc ferme sententiam. Neminem vitæ iter posse in-

gredi non pœnitendum. Quandoquidem in foro lites sunt, atque ardua negotia, domi curæ, sat laborum in agris : in mari, metus : timor, si quid habeas in aliena terra : triste si indigeas : uxores non sine sollicitudine : desolator cœlebs vita : labores filii : orbis sine liberis vita : insipientiæ obnoxii juvenes : imbecillitati senes. Eligendum itaque fuisse de duobus alterum, aut natum esse nunquam, aut quam ocissime vita fungi. Subditur huic Epigrammati Metrodori alterum lepidius, continens cō τῇ εὐνοῖᾳ πῆρως. Variam (inquit) vitæ viam arripias. In foro nempe gloria est, prudentesque actiones : quies domi : in agris autem naturæ gratia. In mari lacrum : gloria, si quid habes in aliena terra : si indigeas, solus nosti : optima cum conjuge domus : cœlibatus levior : amoris sunt filii : citra curam sine pignoribus vitam : robusti juvenes : pii senes. Non erat igitur alterutrum eligendum, vel natum esse nunquam aut emori statim natum. Omnia siquidem vitæ munia bona perhibenda. Cæterum neque istud novum, neque non summis etiam ingeniis jam olim factitatum. Cum præferatim (quod Terentianus ait) *Γενοῦ*

Latini

* Mutandos semper gravioribus. Ipsa senectus
 Expectata diu, votisque optata malignis,
 Objicit innumeris corpus lacerabile morbis.
 Spernimus in commune omnes præsentia. quosdam
 Constat nolle deos fieri. Iuturna reclamat,
 ' Quo vitam dedit æternam? cur mortis adempta est
 Conditio? ' sic Caucaſea ſub rupe Prometheus

Testa-

Latini imitando, *ſancti pararint non ſecundam gloriam*. Et Martialis primum quidem Epigramma quo minus omnium penſitatiſſimum perhibeatur, haud impedit, ex Græco uno Antipatris, argumenti comparis, totidemque verſibus expreſſum eſſe. quod & referendum hic putavimus, vel eo, quod invenias, qui in verſu tertio *κέρων*, aut *κηρών*, non *κέρων* legendum tradiderunt: in Dorica ſcilicet conſuetudine, quam is adamat, & cujus plenus eſt Theocritus, neſcio quo fato conniventes:

Καὶ κεραιᾶς βαθυλῶτος ἐπιδρο-

μον ἀρμεσὶ τείχεσσι,

Καὶ τ' ἐπ' Ἀλφειῷ Ζῆνα κερ-

τινυρασίμῳ,

Κάπῳ τ' αἰώρημα, καὶ ἡλίοιο Κο-

λοσόν,

Καὶ μέγα ἀπεινῶν Πυρραμίδων

καμάτον,

Μῆμα τε Μαντώλοιο πλώερον.

ἀλλ' ὅτ' ἰστίδεν

Αρτίμιδ' ἐφίῳν ἄχελ' ἵονται

δάμον,

Κεῖνα μὲν ἡμᾶρ τὸ πρὶν κιν' ἰδὲ νό-

σφιν ὀλύμπῳ

Ἄλκυον, ὅδ' ἐν πρὶν τοῖον ἵπταυρά-

σάπῳ.

Sed neque fuerit hoc indicasse satis, si illud præterierim, quod ad *ἡλίοιο κλοσόν* pertinet. Concelebrat Antipater egregia orbis ædificiorum spectacula. Quorum laudibus Ephesiz Dianæ templum antestare gloria affirmat. Sed enim inter hæc ipsa miracula connumerari Græcis, nostrisque Colossus Solis hætenus digna-

tus est, qui Rhodi olim fuerit, Chareris opus. Strabo vero non Solis hunc fuisse tradere videtur, sed Iovis. *Optima*, inquit, *sunt Iovis Colossus*. Quem qui jamvixit composuit, à Charere Lindio septuaginta cubitoꝝum fabricatum dicit. Animadvertendum autem in Græcis exemplaribus, Solis legi non Iovis. ἀλλὰ εἰσὶν ἐν ἀλλοῖς τοῖσις ἀρῖστα ὅ τ' ἡλίου κλοσόν. Itaque tam interpretum miramur errorem (quorum eſſe manuſcripti quoque cod. indicium faciunt) quam id vulgatum eſſe poſtea, nec animadvertſum. Licet idem ſcripſerit, Tarentum urbem Gymnaſium habere ornatiffimum, & forum ampliffimum, ubi ſitus ſit Iovis Colossus, ex ære fabricatus, eximie poſt Rhodium magnitudinis. *Mariang. Accuſſus*.

3. *Catenatoſque labores*] Legerat Auſonius in Epigrammate lxxxi lib. i Martialis:

Expectant curaque, catenatique labores. Vinetus.

4. *Mutandos*] *Multandos*, vetus liber. Vinet.

5. *Quo vitam*] Verſus eſt 80, & 79 duodecimi Æneid. Iuturnam Turni ſororem Iuppiter immortalitate, erepta pro virginitate, donat: quæ mortem optavit; quum fratrem ſuum ab Ænea cæſum iri vidit. *Idem*.

6. *Sic Caucaſea*] De hac fabula in verſ. 77 Technopægnii. Inter alia autem, quæ apud Æſchylum *Promethæum* de Iove Saturni filio & malis ſuis queritur, hæc ſunt ad *Io*, quæ dixerat, *Mori ſtatim ſatius eſſe, quam*

Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
 Incusare Iovem, data sit quod vita perennis.
 Respice & ad cultus animi. sic nempe pudicum
 Perdidit Hippolytum non felix cura pudoris. 25
 At contra illecebris maculosam ducere vitam
 Quem juvat, ⁷ adspice & ad pœnas, & crimina regum,
 Tereos incesti, ⁸ vel mollis Sardanapali.
⁹ Perfidiâ vitare monent tria Punica bella :
¹⁰ Sed prohibet fervare fidem deleta Saguntos. 30
 Vive, & amicitias semper cole. crimen ob istud
¹¹ Pythagoreorum periit schola docta sophorum.
 Hoc metuens igitur, nullas cole. crimen ob istud
¹² Timon Palladii olim lapidatus Athenis.
 Diffidet ambiguus semper mens obvia votis. 35
 Nec voluisse homini satis est. optata recusat.

Esse

cunctis vitæ diebus πάσῃν κακῶς,

Ἡ δὲ δοκτοῦς αὐτὸς τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν

φίλον,

Ὡς τὸ γυνεὶν μὴ εἶναι ἐκ περὶ ἀνδρῶν

Αὐτὴ γὰρ ἦν αὐτῷ πημῶν ἀπαλ-
 λαγή.

Νῦν δ' ἐγὼ ἐστὶν τέμας μοι ἀποκεί-
 μῶν

Μόχλων, πρὶν αὐτὸς Ζῶς ἐκπίση τυ-
 ραννίδος.

Ceterum sex hi versus, *Spernitur*, & quinque sequentes de *Iuturna* & *Prometheo*, non fuerunt in Lugdunensibus membranarum, sed in omnibus aliis nostris exemplaribus. *Vinet.*

7. *Adspice & ad pœnas*] *Mollius* optimus codex: *Adspiciat pœnas*. Non enim, quia paulo ante: *respice & ad cultus animi* legitur, idcirco etiam hoc loco ita legendum esse sequitur. Potest enim hic esse personæ variatio, quæ quandoque sensui gratiam conciliat.

8. *Vel mollis*] *Sardanapalus* fuit ultimus Assyriorum rex, vir muliere corruptior. *Herodotus*, *Diodorus*, *Iustinus*. *Vinetus.*

9. *Perfidiam*] Tribus bellis, de Carthaginensium & *Pœnorum* perfidia supplicium sumserunt Romani, eorumque ultimo deleta Carthago. *Vinet.*

10. *Sed prohibet*] Initio secundi belli Punici ab Annibale deleta fuit *Saguntus* Hispaniæ civitas opulentissima, fideique erga Romanos magnum quidem, sed triste monumentum: ut *Lucius Seneca*, *Livius*, & alii retulerunt. Vnde *Saguntina* famæ adagium in jambico *Epist.* 22. *Vin.*

11. *Pythagoreorum*] *Memoria* proditum est, à *Crotoniatis* domum *Mylonis*, in quam *Pythagoras* cum amicis & discipulis conveniebat, incensam fuisse: egressumque ac fugientem illum captum, & interfectum: sique ex sodalibus, qui cum ibi fuerant ad quadraginta, multos perisse. *Diogenes Laërtius*, *Iustinus* lib. 20, *Arnobius* primo adversus gentes. *Id.*

12. *Timon*] *Μισάνθρωπος*, id est, osor hominum cognominatus. De quo

Esse in honore placet. mox pœnitet. & dominari
Vt possit, servire volet. idem auctus honore,
Invidiæ objicitur. " pernox est cura disertis :

" Sed rudis ornatu vitæ caret. Esto patronus,
Et defende reos: sed gratia rara clientis.

Esto cliens: " gravis imperii persona patroni.
Exercent hunc vota patrum. mox aspera curis
Sollicitudo subit. contemnitur orba senectus,

" Et captatoris præda est heredis egenus.

Vitam parcus agas: avidi lacerabere fama.

" At largitorem gravius censura notabit.

" Cuncta sibi adversis contraria casibus. Ergo

" Optima Grajorum sententia. quippe homini ajunt

Non nasci esse bonum, natum aut cito morte potiri. 50

' D E

quo Suidas, Lucianus, Plutarchus
in Alcibiade, & Antonio, & alibi.
Vinetus.

13. *Pernox*] Continua & perpetua
cura, cogitatio, meditatio. Quinct.
extremo lib. 7: *Nemo expectet, ut alie-*
no tantum labore sit disertus. Vigilandum
ducas, iterum emendum, pallendum.
Vinet.

14. *Sed rudis*] Qui fuerit *iners*,
ignarus, imperitus, ejus vita obscu-
ra, inhonorata, ingloria. *Vinet.*

15. *Gravis imperii*] Vetus liber:
graviu imperii.

16. *Et captatoris*] *Egenus heredis*,
id est, qui filios non habet, is *præ-*
da est captatoris, qui testamenta &
hæreditates captat. Beatus Renanus
hunc Ausonii locum adduxit in li-
brum Cornelii Taciti de Germanis:
quum dixisset Tacitus nulla orbita-
tis esse pretia apud Germanos. Sed
de *captatoribus* lepidi exstant apud Lu-
cianum, Platonis & Mercurii, Ze-
nophantæ & Callidemidæ, Cnemo-

nis & Damnippi, Cratætis & Dioge-
nis, dialogi. *Vinetus.*

17. *Et largitorem*] *Lege: At lar-*
gitorem. Grævius.

18. *Cuncta tibi adversis*] *Lego: sibi.*
Gronovius.

19. *Optima Grajorum sententia*] *Contra*
quam disputat Epicurus apud Diogenem, & Lactantius Fir-
mianus tertio Divinarum institutio-
num. Sed vide inter Erasmi adagia,
Optimum non nasci. *Vinetus.*

19. *Optima Grajorum*] Huc spectat
ille Causianorum mos, quos nascentes
deslere, morientes autem beatos
judicare solitos Damascenus retulit,
apud Constantinum in Excerptis: &
consimilis alter Troglodytarum a-
pud Photium pag. 1359. plura qui
desiderat Simocarum consulat epist.
xxv, Ennium apud Cicer. Tusc. 1,
Senecam de Tranquillit. cap. 111
extremo, Clem. Alexandrinum l. 111
Strom. p. 432, Theodositum Serm.
v, ad Græcos; Melam lib. 11, c. 11.

DE VIRO BONO, Πυθαγορικὴ ἀνέκδοτος.

Edyll. xvi.

Vir bonus, & sapiens, qualem vix 'repperit unum
 'Millibus è multis hominum consultus Apollo,
 Iudex ipse sui, totum se explorat 'ad unguem.
 Quid procures, 'vanique ferat quid opinio vulgi,
 Securus, mundi instar habens, 'teres, atque rotundus: §
 Externæ ne quid labis 'per levia 'o fidat.

" Ille,

1. *De viro bono*] In vetèri libro: *De viro bono πυθαγορικὴ ἀνέκδοτος*. Ut illud *ταῖς, καὶ ὁ*, Pythagoricum est, Item in Ecloga de vita humana titulus habet: *EX GRÆCO ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΩΝ ΔΕ ΑΜΒΙΓΥΤΑΤΕ ΖΗΓΕΝΔΕΥΤΩΝ*. Scaliger.

1. *Vir bonus*. Πυθαγορικὴ ἀνέκ.] Et huic catmini titulus erat in eodem verustò codice: *ΔΕ VIRO BONO ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΗ' Α' ΚΡΟ' Α-ΣΙΣ*. Est autem ἀνέκδοτος, auscultatio, disciplina, doctrina, id quod à viva magistri voce accipitur. *Vinetus*.

2. *Vir bonus*] — *Vir bonus est quis?*
Qui consulta patrum, qui leges, jura-
que servat,

Quæ multa, magnæque secantur iudice
lites, &c.

Horatius epist. 16, lib. prioris. *Vinet.*

2. *Vir bonus & sapiens*] Ald. & *prudens*.

3. *Repperit unum*] Vltum pro unum quidam libri. *Vinetus*.

4. *Millibus è multis*] Liber manu exaratus: *nullibus è cunctis*.

5. *Ad unguem*] Dilligentissime, accuratissime, ad amussim. *Vinetus*.

6. *Vanique ferat*] Nescio, quid sibi vult, quod in vetere libro erat, *lues*: pro *ferat*. *levis* fortasse fuit. *Vinet.*

6. *Vanique ferat*] Valde hic variant libri. Codex optimus habet, *vanique lues*; Aldina editio, *quid lexo procax*: *Venetæ*, *levisque ferat*. *Lues*, *lexo*, *le-*

vis, ex eadem prodeunt officina; & hic latet mendum: *procax* enim & *vannus* glossemata videntur.

7. *Mundi instar habens*] Qui vir bonus & sapiens *habet instar*, id est similitudinem, *mundi*; & *mundo* est æquiparabilis, quippe qui sit perfectæ rotunditatis, ut *Mundus*, nullos habens angulos, nullos recessus, lacunas nullas, in quibus sordēs hæreant, probra, vitia: sed plane mundus ipse est, integer *vita scelerisque purus*. *Via* netus.

8. *Teres atque rotundus*] Atqui Simonides apud Platonem in Protagora quadratum requirit virum bonum: qualem & Mercurium, qui ipsa Ratio est, vetères effingebant.

9. *Per levia*] Ut in *levi*, & perposita globi summitatē. *Vinetus*.

10. *Sidas*] Sedeat, hæreat, moretur. Imitatus ergo hic Aufonius Horatium, qui in sermone septimo libri secundi sic scripserat:

Quisnam igitur liber? Sapiens. sibi quid imperiosus:

Quem neque pauperies, neque mors,
neque vincula terrent:

Respondere cupidinibus, contemnere honores

Fortis: & in se ipso totus teres, atque rotundus,

Externi ne quid valeat per leve morari:
In quem manca ruit semper fortuna. —

Vinet.

L 1

12. 18c

" Ille, dies quam longus erit " sub fidere Cancrī,
 Quantaque nox " tropico se porrigit in Capricorno,
 Cogitat, & justo " trutinæ se examine pendit,
 Nequid hiet, nequid protuberet, angulus æquis 10
 " Partibus ut coëat, " nil ut deliret amuffis.
 Sit solidum quodcunque subest: " nec inania subter
 Indicet admotus " digitis pellentibus ictus.
 " Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
 Omnia

11. Ille] *Vir bonus, & sapiens*, totam diem noctemque, quantumcunque longa sit, nihil aliud quam cogitat, & se examinat, &c. Vinetus.

12. Sub fidere Cancrī] Quum sol est in principio signi Cancrī, dies est totius anni longissima. Vinet.

13. Tropico se porrigit] Extendit se nox. Sol quum est in principio signi Capricorni, dies est brevissima, nox longissima. est ibi τροπή, id est reversio. Vin.

14. Trutina se examine] Cornutus vetus Persii interpret, *Examen* definit, linguam, vel lignum, quod mediam hastam ad pondera adæquanda tenet: *Trutinam*, vero, foramen, intra quod est lingula illa, de quo examinatio est. Idem.

14. Et justo trutina, &c. pensat] Scribe: *pendit*. uti in veterrimo codice. Heinsius.

14. Et justo trutina se exam. pendit] Sic infra:

Tu quoque certa mane motum mihi libra meorum.

Prudentius in Martyrio Romani:
Perpensa vita quos gubernas regula.

15. Partibus ut coëat] In his perpetua est metaphora, & ea interdum obscurior. *Angulus* aequalibus partibus hic quid sit aliud, non video, quam qui Geometris rectus angulus appellatur, medius inter acutum & obtusum: ut *vir bonus & sapiens* omnia recta cogitare & tractare significetur. Vinet.

16. Nihil ut deliret amuffis] Seu fu-

niculus, quo fabri materiarii sive carpentarii utuntur, oblito rubrica, aut atramento, aut aliquo alio colore. Idem.

17. Nec inania subter] *Subter* & *subter*, hoc differre quidam dixerunt, quod *subter* præpositio & adverbium inveniatur, *subter* adverbium duntaxat. Vidi alios, qui putarent *subter* esse prorsus barbarum, & id à vetustis librariis corruptum ex *subter*. Certe vetus liber hoc loco *subter* habebat. Id.

18. Digitis pellentibus] Alludere videtur Aufonius ad illud Persii Satyra quinta ad Cornutum:

--- Pulsa, dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet. --- Idem.

19. Non prius in dulcem] Expressa hæc ex Pythagoræorum versib. aureis:

Μήδ' ὕπνῳ μετακρίσιν ἐπ' ὀρμῇσι
 πρὸς δὲ καὶ ἐξ ἄλλων ἐργῶν τὰς ἐκείνων
 ἐπιλέγειν.

Πῇ παρίσταν, τίδ' ἐρεῖα; τί μοι δῖον
 σὺν ἐπιλέγει;

Ἀ' ἐξ ἄλλων δ' ἂν πρῶτον, ἐπίξει-
 δι. καὶ μεταπεινάει

Δουλοῖ μὲν ἐκπερθεῖαι, ἐπιπλήσσει.

Χρηστὴ δὲ, τίς πεν.

Declinat autem, declinans in antiquo libro. Vinetus.

19. Non prius in dulcem] Cicero in Catone cap. xi: *Pythagoræorum more, exercenda memoria gratia, quid quoque dic dixerim, audierim, egerim, commemoro vesperti*. Memorat & Plutarchus

12

Omnia quam longi reputaverit acta diei. 15
 " Quæ prætergressus? quid gestum in tempore? quid non?
 Cur isti facto decus afuit; aut ratio illi?
 Quid mihi præteritum? cur hæc sententia sedit,
 Quam melius mutare fuit? miseratus egentem,
 Cur aliquem " fracta persensi mente dolorem? 20
 Quid volui, quod nolle bonum foret? utile honesto
 Cur malus antetuli? num dicto, aut denique vultu
 Perstrictus quisquam? cur me natura magis, quam
 Disciplina trahit? Sic dicta & facta per omnia
 Ingrediens, " ortoque à vespere cuncta revolvens, 25
 Offensus pravis, dat palmam & præmia rectis.

in initio ferme *ὅτε πολυπραγμύ-
 σινος*. Horatius lib. 1, Sat. 14:

— Neque enim quum lectulus, aut me
 Porticus excepi, desum mihi: Rectius
 hoc est;

Hoc faciens vivam melius: sit dulcis
 amicus

Occurrat. Hoc quidam non belle. Num-
 quid ego illi

Imprudens olim faciam simile? Hæc ego
 mecum

Comptessis agito labris.

20. *Qua prætergressus*] *Qua*, quo,
 & *qua* hic habent nostra exemplaria,
 pro *Græco πῃ*. Est autem hoc apud
 se sub noctem reputantis, quid toto
 die gesserit. Seneca lib. 3 de Ira: Fa-
 ciebat hoc Sextius, ut consummato die,
 quum se ad nocturnam quietem recepisset,
 interrogaret animum suum, *Quod hodie
 malam tuam sanasti? Cui vitio obsististi?
 Qua parte melior es?* Vinetus.

21. *Fracta mente*] Molli, non for-

ti animo. Vinet.

22. *Ortoque à vespere*] Ab orto Lu-
 cifero & Sole usque ad occasum. Lu-
 cifer, *Vesper* idem sidus. *Vinetus*.

22. *Ortoque à vespere*] *Vesperum* poë-
 ta pro Lucifero posuit, quæ quidem
 illa ipsa Veneris stella est, sed pro di-
 versis exortus tempore nomen variat.
 Vnde Catullus in Epithal.

*Noctæ latent fures, quos idem sape re-
 vertens*

*Vespere mutato comprehendis nomine eos-
 dem.*

Horatius tamen Aufonio prævit, o-
 de 12, lib. 11:

— Nec tibi *Vespere*

*Surgente decodunt amores,
 Nec rapidum fugiente solem.*

Videbis de eo Plinium lib. 11, c. v 111,
 nat. H. & Lutatium ad lib. vi Statil.
Vespere porro à recto *Vesper*, unde *Ve-
 speru* in secundo casu deduxit Apu-
 lejus in *Milesiaco*.

· ΝΑΙ' & Ο'Υ ΠΥΘΑΓΟΡΕΥΜΕΝ. Edyll. xvi 11.

· **E** St, & Non, cuncti monosyllaba nota frequentant.
 His demtis, nihil est, hominum quod sermo vo-
 luter. Omnia

1. *Ναί' & οὐ*] Est huic Edyllio ti-
 tulus *E S T A T N O N* intet Virgilla-
 na carmina: sed in antiquo libro
 Lugdunensium & Mariangeli, *Ναί'
 L l 2* & οὐ

Omnia in his, & ab his sunt omnia, sive negoti,
 Sive-oti quicquam est, seu turbæ, sive quietis.
 Alterutro pariter nonnunquam, ' sæpe seorsis
 Obfistunt studiis : ut mores, ingeniumque
 ' Vel faciles, vel difficiles contentio nacta est.
 Si consentitur, mora nulla, intervenit, Est, Est.
 Sin controversum, dissensio subiciet, Non.
 Hinc fora dissultant clamoribus. hinc ' furiosi
 Iurgia sunt Circi. ' cuneati hinc læta theatri
 Seditio : & tales agitat quoque curia lites.
 Conjugia, & nati cum patribus, ista quietis
 Verba serunt studiis, salva pietate loquentes.
 Hinc etiam ' placitis schola consona disciplinis
 ' Dogmaticas agitat placido certamine lites.

Hinc

ἢ ὡς Πυθαγόρου. In quo *ἢ* & ὡς
 adverbia sunt, hoc negantis, illud
 aientis, affirmantisque in Platonis
 aliorumq; Græcorum dialogis : quæ,
 Latina, Etiam, & Non, valent. Ci-
 cæro in Lucullo : *Sequens probabilita-
 tem, ubicumque hac aut occurrat, aut
 deficiat, aut Etiam, aut Non, respondere
 possit.* Ceterum istud *ἢ* & ὡς, Py-
 thagorica scētz potius, quam Aca-
 demicæ vel aliarum? nisi forte id sit,
 quod solum eloqui fas erat Pythage-
 ra discipulis, toto silentii quinquen-
 nis tempore. cuius *ἡσυχίας* memi-
 nit Plurarchus de Curiositate, &
 Gellius libro primo. *Vinetus.*

2. *Est & Non*] Carmen hoc vetus
 liber, secundæ notæ membranaceus,
 Prisciano adsignabat, hoc titulo: *Ver-
 sus Prisciani eloquentissimi, de Est, & Non.*

3. *Sæpe seorsis Obfistunt studiis*] *Sen-
 diis* hic malim legere, quam *dubis*.
Seorsis autem nomen est adjectivum
 ab adverbio *seorsus* sive *seorsum*, pro
 separatis, divisis, diversis, dissiden-
 tibus, quo nomine non habeo anti-
 quiores Terentiano, qui sit usus :

*Elementa rudes quæ pueros docens ma-
 gistri,*

*Vocalia quedam memorant, Consona
 quedam.*

*Hac reddere vocem quoniam valens
 seorsis,*

*Nullumque sine illis potis est coire ver-
 bum.* Idem Terentianus :

*Sed dua sient seorsis syllaba, per se bre-
 ves.* Et idem rursus :

*Nec dabit per se, seorsam ac residuam
 nominis*

Atque diptongo coactam promet.

Vinetus.

4. *Vel faciles*] *Facilis & difficilis, vo-
 tus liber.* *Vinet.*

5. *Furiosi Circi*] In quo qui inter
 se depugnant, & mutuis se conficiunt
 vulneribus, tum qui cum leonibus &
 aliis feris bestiis audent congredi, ii
 prorsus furunt. *Vin.*

6. *Cuneati theatri*] *Theatri* seditio-
 nem appellat strepitum, clamorem-
 que eorum, qui in theatro :

*Tumultuantur, clamant, pugnant de
 loco.* ut est in prologo He-
 clyz Terentii. *Idem.*

7. *Placitis schola consona discip.*] Eju-
 dem scētz homines. *Id.*

8. *Dogmaticas agitat*] Græcorum
 Philosophorum *διδασκαλία*, Cicero de-
 ceta

Hinc omnis certat dialectica turba sophorum.
 Est lux, est ne dies ergo? non convenit istuc.
 Nam facibus multis, aut fulguribus quotiens lux
 Est nocturna homini, non est lux ista diei. 20
 Est & Non igitur, quotiens lucem esse fatendum est,
 Sed non esse diem. mille hinc certamina surgunt.
 Hinc pauci, multi quoque talia commeditantes
 Murmure concluso rabiosa silentia rodunt.
 Qualis vita hominum, duo quam monosyllaba ver-
 sant! 25

cetera interpretatur in Academicis, eademque à Latinis *placita* etiam dici probat Budzus, in annotationibus: unde *placitas disciplinas* hinc dixit Ausonius, seu quisquis sit huius carminis auctor, *Placitū* namque perquam recte habuit Mariangeli codex pro *placido*, quod in aliis legeramus exemplaribus. *Vinetus*.

9. *Talia commeditantes Murmure concluso*] Persius habet in Satyra 3: *Munera quum secum, & rabiosa silentia rodunt,*
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veterū modicantes somnia.
Vinet.

DE ÆTATIBVS animalium, Hesiodion. Edyll. xviii.

Ter binos deciesque novem super exit in annos,
 Iusta senescentum quos implet vita virorum.

* Hos

1. *De ætatibus*] Titulus carminis *de ætatibus animalium* est in veteri libro: *De ætatibus Hesiodion*. Notissimum enim vers, *Hesiodi* ex Plutarcho: *Ἐννία τῷ ζῳεῖ ἡβῆτης λακίρυζα καὶ ἐώνη*, &c. *Scaliger*.

1. *De ætatibus animal.*] Est operæ pretium nunc edere, qui Ausonii poetæ sortus, Maronis titulum mentiti, parentem suum tot antea sæculis ignorarint. Par est enim, ut qui suppositicia non perinde excluderimus, ut expellerentur, quam ut dominis velut fugitiva mancipia remitterentur, etiam deperdita diuque erantia, suis agnitis, recipienda

redimendaque vicissim ostendamus. Pleraque igitur opuscula, quæ Virgilio, conspiratione omnium, attribuantur, Epigrammata videlicet *de Ætatibus animalium*, Vir bonus, Est & Non, cui Græca etiam inscriptio, *Ναὺ καὶ ἡ Πυθαγορεὺς*, Ausonii lusum esse, non Virgillii fragmenta quædam Longobardorum quandoque characteribus fidem faciunt. Quorum inspicendi, sed & invulgandi, publicandique mihi facultatem fecit Hieronymus Alexander. Non sum autem nescius, quam frequenter fluxa fragilisque vetustiorum quoque codicum sit auctoritas, quamque

L 1 3

circum-

ⁱ Hos novies superat vivendo garrula cornix :

ⁱ Et quater egreditur cornicis secula cervus.

ⁱ Alipedem cervum ter vincit corvus : ⁱ & illum

Multi-

circumspiciendum, antequam licere quisquam sibi putet in commutandis præstantissimorum monumentis. cum sit plerumque inveteratz jam opinionis tanta vis, ut contra naturam stare videatur, qui pro veritate decernat. Accedit itaque probationis illa etiam ratio, quod carminis structurz, mansiones, numeri, colores, dicendi figurz, lineamenta, verborumque juncturz ita coeunt, ita diffunduntur, ita conitantur aut fluunt, ita cætera poetæ hujus opera quandoque referunt, amiceque conjurant, ut Ausonii ea esse vix communitus, qui non sit hispidis omnino auribus, arripiat. Quid, quod vel opusculum, cui titulus *Rosa*, quodque supradictis junctim legitur, ex quibusdam exemplaribus, Ausonii ejusdem, non Maronis perhibetur? Notum præterea est, quæ vatum maximo tribuenda opera Servius opinetur, quantumque in termino quotidie obscurz conjectationis occurrat, an is Priapeji carminis, aliorumque nonnullorum Epigrammatum putandus sit author. Sed & nos in vetusto codice Vaticanæ Biblioth. quo & Macrobii Saturnalium dimidiatus liber, & Vegetius continentur, choriambicum Asclepiadeum de Fortuna non ad Virgilium, sed ad Cælium Firmianum Symposium relatum invenimus. Neque vero solum Epigramma ipsum *De atatibus animalium* inscriptione Authoris non sui legebatur, verum etiam septem versibus conscriptum, atque mancum:

Ter binos deciesque novem, &c. Malang. Accursius.

1. *De atatibus*] DE ΜΤΑΤΙΒΥΣ ΗΕΣΙΟΔΙΟΝ. Hic fuit titulus in membraneo codice. *Hesiodion* autem *ΗΉσίοδου*, hoc est, *Hesiodum* sive *He-*

sodum, ab *Hesiodo* poetâ clarissimo, qui *de animalium atatibus* hæc luserat aliquo suo in carmine, quod intercidit. Ex eo quinque tantum hos versus hexametros legere memini in Plutarchi libro de Oraculorum defectu :

Εἴνια τοι Ζεὺς ἔθροισ λακίρυζα Κο-

ρων
Αἰδρῶν ἡδῶντων. Εἴλαφον δὲ το
πετρακῶρων.

Τρεῖς δὲ ἑλάφους ὁ Κόραξ γρηγόσκει-
ται. αὐτὰρ ὁ Φοῖνιξ

Εἴνια τὴς κῆρυγος. δῖος δὲ ὕμεις
τὴς Φοίνικος

Νύμφας ἐν πελοποννησῶ, κῆρας Διὸς
αἰχμηχίω. *Vinetus.*

2. *Ter binos deciesque novem*] Nona-
ginta sex annos. Alii *vita humana*
modum centum annis definiverunt,
ut meminit Plinius libro undecimo,
& Cajus Iurisconsultus libro 7 Dige-
storum. alii centum & octo, ut me-
morat Demetrius in eodem Plutar-
chi libro: sed vide Cenforinum. *Vin-*

3. *Iusta senescentum*] Hic interpre-
s in Hesiodo legerat, *Αἰδρῶν γρηγό-
πων*, id est, virorum senescentium,
non *αἰδρῶν ἡδῶντων*, hoc est, viro-
rum adolescentium, seu pubescen-
tium. Vtroque enim modo hic legi,
Demetrius apud Plutarchum memi-
nit. *Idem.*

4. *Hos novies*] *Cornix* vivit novem
hominis sæcula, id est, novies nona-
genos senos annos, qui sunt octin-
genti & sexaginta quattuor anni. I-
dem in Grap̃ho. *Vinetus.*

5. *Et quater egreditur*] Quater o-
ctingeni & sexageni quaterni anni,
sunt tria millia quadringenti &
quingenta sex anni. *Vinet.*

6. *Alipedem cervum*] *Cervus* vivit
ter terna millia quadringenos &
quin-

Multiplicat novies Phœnix, ¹ reparabilis ales.

⁹ Quam vos perpetuo decies prævertitis ævo

¹⁰ Nymphæ Hamadryades : quarum longissima vita est.

¹¹ Hi cohibent fines vivacia fata animantum.

Cætera secreti novit deus arbiter ævi

10

¹² Tempora : quæ ¹³ Stilbon volvat, ¹⁴ quæ secula Phænon ,

¹⁵ Quos

quinguenos senos annos , id est , decem millia & trecentos & sexaginta octo annos. *Alipedem Cervum* hic dicit, quem *aripedem* pro *aripede*, in Carmine De laboribus Herculis, & in Gripho, quasi *alatis* & *aëriis pedibus* propter velocitatem. *Vinetus*.

7. Et *illum Multiplicat*] Hoc significat *Phœnicem* vivere nonaginta tria millia & trecentos & duodecim annos, qui sunt tantum mille in epistola Ausonii vicefima. Pro *et*, at habent quædam exemplaria. *Vinet*.

8. *Reparabilis ales*] Quomodo reparetur, & ex se renascatur *Phœnix*, Lactantius, Claudianus, Solinus, Plinius, Ovidius libro quinquaginta primo *Metamorphoseon*, & alii memorant. Cornel. Tacitus libro quinto, in *Ægypto* eam volucrum aliquando conspici non ambigit, sed de illa tradi multa fabulosa putat. *Vin*.

9. *Quam vos*] Decies nonagena tera millia & trecenti & duodecim anni, summa immensa. Plinius *Hesiodo* hic non credit, cujus ascribam verba ex lib. vii *Natur. historiz* : De spatio atque longinquitate vita hominum, non locorum modo situs, verum exempla, ac sua cuique sors nascendi, incertum fecere. *Hesiodus*, qui primus aliqua de hoc prædixit, fabulose, ut reor, multa de hominum ævo refertans, *Cornici* novem *notas* attribuit ætates : quadruplum ejus, *Cervu* : id triplicatum *Corvi* : & reliqua fabulosius in *Phœnice*, ac *Nymphis*. Sic Plinius illa *Hesiodi* accepit. *Cleombrotus* vero in eodem *Plutarchi* li-

bro, *ῥοιαν* hominis non esse aliud apud *Hesiodum*, quam annum unum probare conatur, ut *Cornici* vita fiat annorum novem tantum : *Corvi*, triginta sex : *Corvi*, centum & octo : *Phœnici* nongentorum septuaginta duorum : *Nympharum* vero novem millium & septingentorum, & viginti annorum. *Idem*.

10. *Nympha Hamadryades*] Erit *Nympha Ha*, dactylus, correpta diphthongo ante vocalem, & nulla synalœpha. *Id*.

11. *Hæc cohibet finis*] Legitur &, *Hi cohibent fines*. *Idem*.

12. *Tempora, quæ*] Hi septem versus in *Lugdunenſibus* membranis erant, qui non legebantur in codicibus impressis ante editas *Mariangeli* diatribas. *Id*.

13. *Stilbon*] *Σπῆλον*, luceo, corusco : unde participium *σπῆλον* : & stella *Mercurii*, una ex septem errantibus, anno fere vertente *Zodiacum* lustrans, ut scribit *Cicero*. *Id*.

14. *Quæ secula Phæton*] *Τεσσάρων* quidem *Phæthon* in *δισδιπλῶν* *Phæthon*, per *συνηφώνησιν*, *συμμίξι-σιν*, *συμμιλῶσιν*, cogi posse scio, sicut fecit *Varro* *Publius* apud *Quintilianum* libro 1, & *Victorinum* :

Quum te flagrantis dejectum fulmine Phæthon.

sed *Φαίθων* apud *Aristotel.* de *Mundo*, & *Ciceronem* secundo de *natura Deorum*, & *Plutarchum* secundo de *Placitis Philosophorum*, stella *Iovi* est, quam cur hoc loco bis nominaret *Ausonius*? *Phænon* itaque, pro

" Quos Pyrois habeat, " quos Iuppiter igne benigno
Circuitus: quali properet Venus alma recurſu:
Qui Phœben, quanti maneant Titana labores.
" Donec conſumto, Magnus qui dicitur, anno
Rurfus in antiquum veniant vaga ſidera curſum:
Qualia diſpoſiti ſteterant ab origine mundi.

Phæton omnium veterum novorum-
que codicum, legi debet tum hæc,
tum in epiſtola ſeptima Auſonii, qui
Φαῖνεν (eſt & hoc participium à
Φαίνω, luceo, & ſplendo) *Saturni*
ſtella eſt apud eoſdem Ariſtotelem,
Ciceronem, Plutarchum, Cleome-
dem, curſum ſuum triginta fere an-
nis conſiciens. *Vinetus*.

15. *Quos Pyrois*] *Mars*, *rutilum* &
horribile terris ſidus apud eundem
Ciceronem, ac *Hercules* in Ariſtote-
lis libro *ἡ Κόρπη*, tertio Saturna-
liorum Macrobiani, & 2 Naturalis Hi-
ſtoriz Plinii, annis fere duobus or-
bem ſigniferum conſiciens. *Vinet*.

16. *Quos Iuppiter igne benigno*] Ci-
cero in ſomnio Scipionis hunc plane-
tam dicit proſperum & ſalutarem
hominum generi: at ſecundo de Na-
tura Deorum, & Plinius, 12 ſigno-
rum orbem annis 12 conſicere. *Vinet*.

17. *Donec conſumto*] Cicero lib. 2
de Natura, de vagis ſtellis diſſerens:
Quarum ex diſparibus motionibus, in-
quit, magnum annum Mathematici no-
minaverunt, qui tam efficiatur, quam
Solis & Luna, & quinque errantium ad
eandem inter ſe comparationem, conſectis
omnium ſpatiis, eſt facta converſio. qua
quam longa ſit, magna quaſtio eſt. eſſe
vero certam, & deſinitam neceſſe eſt. Ita
illic Cicero & in Scipionis ſomnio
definivit *magnum annum*. Quem pu-
taverunt quidam eſſe eorum, quos
vulgo vocamus annorum, mille qua-
dringentorum & ſexaginta unius. alii
quinque millium, alii decem, alii
centum, alii plurimum etiam millium
annorum, ſicut in idem Scipionis
ſomnium ex Tacito, Solino, Cen-
ſorino, Firmico, Macrobio ſcripſi-
mus. *Idem*,

1, *Gery-*

Mōnoſtica DE Æ R V M N I S HERCVLIS. Edyll. XIX.

P Rima Cleonæi tolerata ærumna Leonis.
Proxima Lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Æripedis quarto tulit aurea cornua cervi.
Stymphalidas pepulit volucres diſcrimine quinto.
Threiciam ſexto ſpoliavit Amazona baltheo.
Septima in Augæ ſtabulis impenſa laboris.
Octava expulſo numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.

' Ge-

Geryone extincto decimam dat Iberia palmam. 10
 Vndecimo mala Hesperidum destituta triumpho.
 Cerberus extremi suprema est meta laboris.

1. Geryone extincto decimam dat Iberia palmam] Ita vertit, iſt' E'pudicis. Quam insulam Geryonis in Oceano fuisse Stephanus auctor est, sed in quo Oceano non satis omnibus constitutum, Sicut etiam ambiguum ei Regi patriam plerique faciunt. Hinc est quod Solinus alibi ita scribit: In capite Batia; ubi extremus est notis or-

bis terminus, insula à continenti septingentis passibus separatur. Quam Tyrii à rubro profecti mari Erythream, Pœni lingua sua Gadir, id est, sepem nominaverunt. In hac Geryonem avum aguisse plurimis monumentis probatur. Tametsi quidam putent Herculem boves ex alia insula abduxisse, quæ Lusitaniam continebat. Mariang. Accursius.

MVSARVM INVENTA, & munera.

Edyll, xx,

CLIO gesta canens, transactis tempora reddit,
 MELPOMENE tragico proclamat mœsta
 boatu.

Comica lascivo gaudet sermone THALIA.

Dulciloquos calamos EVTERPE flatibus urget.

TERPSICHORE affectus citharis movet, imperat, auget.

Plectra

1. Clio gesta canit] Aliter hosce versus expressos inveni in scripto papyraceo, qui Iuvenalis Satyras continebat, margini adscriptos à Petro Ioannis de Gouda, anno 1478, ad quem & Erasmi epistola exstat à Mœcula edita, ubi huius codicis facit mentionem. adscribam igitur illos, qui diversi sunt:

Clio gesta canit transactis tempora rebus.

Dulciloquus calamos Euterpe flatibus implet.

Dulcia Terpsichore citharis modulamina miscet.

Cum plectris Erato saltas, canit, ambulat, & stat.

Rhetoricas, dictas Polymnia Musa co-lore.

Vranie canit calos & sidera tangens.

In editione Veneta, & Vossiano quodam papyraceo, ultimus hic versus legebatur: Vranie poli motus, pro vulgato cali. Iidem vero & prosa oratione Musarum inventa tanquam metris continebant, hoc pacto:

Clio historias invenit, Melpomene tragedias.

Thalia comœdias: Euterpe tibias: Terpsichore

Psalterium: Erato geometriam: Calliope literas:

Vrania astrologiam: Polihymnia Rhetoricam.

Est & aliud de Musarum inventis carmen inter Petroniana Catalecta, quod describere piguit.

113

1. In-

Plectra gerens ERATO, saltat pede, carmine, vultu.
 Carmina CALLIOPE libris heroica mandat.
 VRANIE cœli motus scrutatur, & astra.
 Signat cuncta manu, loquitur POLYHYMNIA
 gestu.
 Mentis Apollinæ vis has movet undique Musas. 10
 In medio residens complectitur omnia Phoebus.

D. A V S O N I I E C L O G A R I V M.

*

De ratione Libræ.

MIRARIS quicunque manere ' ingentia
 mundi
 Corpora, sublimi cœli circumdata ' gyro,
 Et tantæ nullam moli intercedere labem:
 Accipe quod mirare magis. ' Tenuissima tantis
 Principia, & nostros non admittentia visus, 5
 Parvarum serie constant connexa atomorum.
 Sed solidum in parvis, nullique secabile segmen,
 † Vnde vigor viresque manent, ' æternaque rerum
 Mobili-

1. *Ingentia mundi Corpora*] Quæ elementa grandia dixit Ovidius Metamorphoseon primo:

Densior his tellus. elementaque grandia traxit.

Tertium ipsam magnam, densam, & gravem. *Vinetus.*

2. *Gyro*] Circulo, orbe, ambitu. *Vinet.*

3. *Tenuissima principia*] Corpuscula Ciceroni, & corpora individua: Quintiliano vero libro tertio de partibus Rhetoricæ, *insecabilia corpora*: quæ Epicurus post Leucippum & Demo-

critum, rerum omnium esse principia dixerit. Cicero, Laetantius Firmianus, Plutarchus primo de placitis Philosophorum, & Laërtius de Leucippo, Democrito, & Epicuro. *Vin.*

4. *Vnde vires virgoque manent*] Hoc sic quidam emendabat: *Vnde viri virgoque.* sed malim: *Vnde vigor viresque,* hoc sensu, ex eo, quod hæc *minuta corpuscula*, sunt *solida*, & individua, *vigor* illis inest & *vis*. Idem.

5. *Æternaque rerum Mobilitas*] Atomorum auctores dicunt apud Laetantium

Mobilitas : nulloque unquam superabilis ævo.
 Divinis humana licet componere. sic est 10
 As solidus, quoniam bis sex de partibus æquis
 Constat : & in minimis paribus tamen una manet vis.
 Nam si quid numero minuatur, summa vacillat,
 Convulsæque ruunt labefacto corpore partes.
 Ut medium si quis vellat de fornice saxum, 15
 Incumbunt cui cuncta, simul devexa sequentur
 Cætera, communemque trahent à vertice lapsum.
 Non aliter libra est. ⁶ si defuit uncia, totus
 Non erit as : ⁷ nomenque deunx jam cassus habebit.
 Nec dextans retinet nomen, sextante remoto. 20
 Et dodrans, ⁸ quadrante satus, auctore carebit.
 Divulsusque triens prohibet persistere bessem.
 Iam quincunx tibi nullus erit, ⁹ si prima revellas.
 10 Et semis, cui semis erit pereuntibus assis

Parti-

stantium in libro de Ira dei, eas per inane irrequietis motibus volitare, & huc atque illuc ferri, sicut pulveris minutias videmus in sole, quum per fenestram radioꝝ ac lumen immiserit. *Vinetus.*

6. Si defuit uncia] *As*, sive *libra*, qui ex duodecim constat uncis, si vel unam amiserit *unciolam*, ut *atomon* quandam, nullus amplius erit *As*. *As* autem, ut solidum, totum, & integrum, quomodo vulgo appellatur, si e medio sit sublatum, certe partes ejus una cum eo interierint. *Vinetus.*

7. Nomenque deunx jam cassus habebit] Id est, *deunx* tunc appellabitur & nomen inveniet, jam *cassus* & inanis; cujus enim *assis* dici deunx potest, qui nullus est, & uncia demta jam intercidit?

8. Quadrante satus] *Lego*: quadrante carens auctore carebit. *Dodrans*, si demtus sit *quadrans*, carebit auctore, qui cum facit *dodrantem*, id est *asse*. Vbi enim defuit esse solidus *as*, defi-

nit etiam esse *Dodrans*, qui sic vocabatur respectu *assis*. *Gronovius.* *Re&e.* sic *Fannius Palæmon* de ponderibus:

Dodrantem reliquum vocitant, quadrante retrulso.

9. Si prima revellas] *Malle*, *septena revellas*, per intellectum tñ si, quod solet eleganter subterici; ut apud *Propertium*:

Ille velit, poterit magnes non ducere ferrum.

Septena, septem uncias. *Gronovius.*

10. Et semis cui semis erit] Deest numerus partium *assis*, quo detractio *semis* esse definit. Cogitabam:

Et semis, cui semis, tot pereuntibus assis

Partibus? nam tñ cui *semis* repertum intellectu ostendit ex precedenti versu tñ erit. Tot partibus *assis* pereuntibus vel detractis, quot habet *semis*. *Gronov.*

10. *Semis cui semis erit*] Possunt hæc simpliciter capi, *semissem* non posse *semi*dem dici partibus *assis*, scil. reliquis, pereuntibus. nec expressisse numerum poetam, ut & *septun-*
 CON-

Partibus : & cujus libræ " pars septima, septunx ? 25

Libra igitur, " totum si nulla in parte vacillet.

Ponderis, & numeri, morumque, operumque, " & aquarum

Libra: " nec est modulus, quem non hoc nomine signes.

" Telluris, medio quæ pendet in aëre, libra est.

" Et Solis, Lunæque vias sua libra coërcet.

30

" Libra dii, somnique pares determinat horas.

" Libra Calædonios sine littore continet æstus.

Tu

conveniret, ita construendo : *Et cui finis erit semis, & cujus libra septunx erit pars septima, partibus æquæ pereuntibus ?* Sic quoque in quincunce non expressus numerus est, si prima revelat, id est, quæ supersunt ad faciendum ex quincunce *assem*. *Septima pars*, pro septem partibus, durum. Sed tamen ita libri. quid quod ita Martialis lib. viii, Ep. xv:

Dat populus, dat gratus eques, dat thura senatus,

Es litant Latia terria dona tribus, ubi terria dona, pro tribus, vel ternis capiam.

11. *Pars septima*] Septem partes, quæ dicuntur *uncia*. Vinetus.

12. *Et cujus libra pars sept. septunx*] Hoc vero insanum & intolerabile. Quis enim ille *as*, cujus *pars septima* est *septunx* ? Noxem & quadraginta unciarum foret *as*, cujus *pars septima* uncia septem essent. Gordius hic nodus, & Alexandri gladio indiget. Veniebat in mentem : & si *una pars una & tercia septunx*. hoc est, & *septunx* nullus erit, si cui perierit *pars tercia*, hoc est, triens, sive quatuor uncia, & *una*, uncia scilicet : quæ junctæ faciunt quincuncem. Ex septunce autem & quincunce constat *as*. Gronovius.

12. *Totum si nulla in parte vacillet*] Si totius nulla desit pars. Vinetus.

13. *Et aquarum Libra*] *Libram aquarum* appellat Vitruvius libro octa-

vo, qua libabant illi, cognoscebantque, quas perducebant ad habitationes moriaque aquas, quantum fastigii haberent. Vinet.

14. *Nec est modulus*] Omnem modum in rebus, mensuram, numerum ordinem, legem, regulam, poteris *metaphorice* *libra* nomine significare. Vin.

15. *Telluris medio*] Ovidius primo Metamorphoseon :

— circumfuso pendebat in aëre tellus Ponderibus librata suis. Idem.

15. *Telluris medio*] Fannius Palzmon : — *Pondus robur natura locavit Corporeis : elementa suum regis omnia pondus :*

Pondere terra manet ; vacuum quoque ponderis ather

Indefessa rapit volventis sydera mundi. ubi malim, *vacuum neque ponderis ather,* legere.

16. *Et Solis Lunæque*] *Sol, Luna,* ceterique Planetæ viam in cælo habent *libratam*, certam, definitam, Zodiacum. Vinetus.

17. *Libra dii*] Sic habuerunt veteres membranz, dii pro diei, hoc loco, sed in iis *Rosa* non fuerunt, in quarum versu quarto decimo, *die* legimus : quum in versibus Quinti Cicæronis, ac in illorum secundo, *dies* ipsæ scriberent : at in edyllio de Diebus anni vertentis, utrumque *dies*, & *diei*. Vinet.

18. *Libra Calædonios sine littore continet*

Tu quoque certa mane morum mihi libra meorum.

met astus] *Britannus astus* maris ita *libratus* temperatusque est, ut quamvis suo littore sit altior, id tamen non egrediatur nec exundet, sed sua se sponte intra suos fines contineat. Hunc esse sensum loci huius puto: quanquam non video, quid sibi sic velit Aufonius. An illud Plinii libro secundo Natur. Hist. sic intellexerat Aufonius? *Octogenis cubitis supra Britanniam intumescere astus*, Pytheas *Masiliensis auctor* est. Pytheas Græca hominis Galli, nescio an legerat Aufonius, in quorum amissione magnam

jaçturam fecerunt litteræ Geographica: ceterum in Plinii oratione illud *supra Britanniam*, nihil necesse est, ut significet mare altius sublimiusque illic esse aliquando suo littore, & terra ipsa Britannia insula, sicut dixit Cicero secundo de natura deorum, Mare supra terram esse situm: sed *supra* hic accipi potest pro *ultra*, quomodo in iis Cæsar's sexto Commentario de bello Gallico: *Hic constitutis rebus paulum supra eum locum, quo ante exercitum traduxerat, facere portem instituit*. Vinetus.

De ratione PVERPERII maturi.

OMnia, quæ vario rerum metimur in actu,
Astrorum dominatus agit. terrenaque tantum
Membra homini. è superis fortuna, & spiritus auris,
Septeno moderanda choro: ¹ sed præsidet ollis
Sortitus regimen nitidæ sol aureus æthræ.
² Nec sola in nobis moderatur tempora vitæ,

5

Dum

1. *Omnia, quæ*] *Ante omnia igitur dicunt actum, vitamque nostram, stellis tam vagis, quam stantibus esse subjectam: earumque vario multiplicique cursu genus humanum gubernari*, Censorinus de die Natali, unde hæc Chaldaica de partus tempore descripta videntur. Vinetus.

2. *Sed præsidet ollis*] Sic vetus liber *ollis* pro *illis*. Vinet.

3: *Nec sol*] Non solum dum sumus in *vita*, sed etiam antequam nascamur, astra in nobis dominantur, ut illi dicebant. Hinc Achinapulus apud Vitruvium libro nono, non è nascencia, sed ex conceptione, genethlogiz rationes explicat. Vin.

3. *Nec sol in nobis*] Imo diversum sentit, nimirum solem moderari *vitam* nostram, ut liquidissime docent sequentia. Hinc citra controversiam

legend. *Nec non in nobis mod. tempora vita*. Explicatio Vineti non potest ex verbis Poëtæ elici. nec enim video illud non solum, & sed etiam. Ne jam dicam *et Sol* incommode hic & invenuste repeti, cum modo præcesserit. *Gravius*.

3. *Nec sol, &c.*] Quamdiu quæ nobis imponet vetus scribendi consuetudo? Lege:

Nec sola in nobis moderatur tempora vita. Ergo synalœpha manifestæ est, ut in veteri quoque libro voces istæ conjunctim efferuntur *solin*, pro *sola in*. Iam Vinetus, jam nos superius monuimus, id in optimo libro ubique ferme accidere, ut voces per elisionem coadunentur. Non animadvertisse eam veterum scribendi rationem videretur A. Gellius, quando lib. vii, cap. xx, vitiose *obris* in

Dum breve solliciti spatium producimus ævi :
 Creditur * occultosque satus, & tempora vitæ
 Materno ducenda utero, formare videndo ,
 Et nondum exortæ leges componere vitæ. 10
 Namque ubi conceptus ' genitali infederit alvo ,
 Haud dubium solem ' cuicunque insistere signo.
 ' Qui quum vicini stationem ceperit astri ,
 Contiguos nullum * transfundit lumen in ortus.
 Ast ubi conversis post menstrua tempora habenis , 15
 Scandit purpureo jam ' tertia sidera curru :

Obli-

in corruptis exemplaribus Catulli legi scribit, pro *ebriosa*. Versus Catulli est:

Ebriosa acina ebriosioris.

veteres illi, quos culpat, codices habuerunt:

Ebriosacinaebriosioris.

4. *Occultosque satus*] Satus pro sator legendum. Cicero primo de divinatione. *Quadam etiam ex hominum pecudumve conceptu & satus*. Vinetus.

5. *Genitali infuderit alvo*] Possunt hæc ferri. Videtur tamen Aufonius scripsisse, *genitali infuderit arvo*. ad exemplum Virgilii:

Nimio ne luxu obrutor usus

Sit genitali arvo. Lucretius dixit *muliebria arva*. Grævius.

5. *Genitali inf. alvo*] Ingeniose Vir Celeb. conjecit, *arvo* forte Poëtam scripsisse ad exemplum Virgilii, Lucretiique. ita & D. Augustinus lib. xiv, cap. xxii Civ. Dei, *arvum muliebri* dixit; & Prudentius in Apotheosi:

Sed mox ut gravido iussa est innectier arvo. & mox:

-- *Cum vai componeret arvo*

Nondum viscere. potest tamen vulgata retineri, quod apud eundem Prudentium sexcenties reperias *alvum* pro utero. Festus: *Alvus, ventor femina, ab alendo dicta est*. Statius lib. i; Sylv.

-- *raptam sed protinus alvo*

Sustulit exultans. Cicero lib. i de Divin. cap. xx: *Cum pragnans hunc ipsum Dionysium alvo contineret*. Floridus de qualitate vitæ:

Qui mali sunt, non fuere matris ab alvo mali:

Sed malos faciunt malorum falsa contubernia.

Astius in Annalibus:

Mala manu retinens gravida concepit in alvo.

Sidonius Carmin. ii:

Excipit hos natos glacies, & matris ab alvo

Artus infantum molles nix arctica durat.

6. *Cuicunque*] Alicui signo, quodcunque sit ex duodecim signis Zodiaci. Cenforinus: *quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit, necesse est*. Vinetus.

7. *Qui quum vicini*] Cenforinus: *Sol ergo quum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis aut imbecillo videt conspectum, aut etiam nec conspiciat*. Vinet.

8. *Transfundit lumen in ortus*] Ita lege ex ipso Cod. & ex ipsa Mathesi. Item: *Suadet & infusus*: hoc est, Sol. Et, *quinti qui cardine signi*. qui, hoc est, aspectus. Et, *incutit attentam*. nam de matre intelligitur. Scaliger.

9. *Tertia sidera*] Signum Zodiaci, tertium ab eo, in quo erat Sol tempore ortus, satus, conceptus, conception-

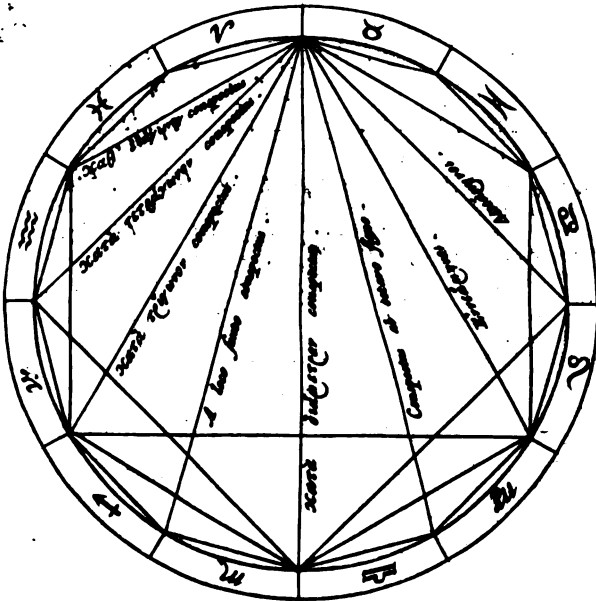
Obliqua exilem dimittit linea lucem ,

Adspi-

ceptionis. Cenforinus: *At quum in tertio est signo, hoc est, uno medio interposito, tum primum illum locum, unde profectus est, videre dicitur, sed valde obliquo, & invalido lumine. Hæc ille. Qui*

Græcis Zodiacus, Latinis *signifer* appellatur, circulus, via Solis, Lunæ, & aliorum planetarum, in duodecim partes dividi solitus æquales, quæ *ζώδια* & *signa* dicuntur. Pona-

LOCVS CONCEPTIONIS.

mus Solem fuisse in primi signi principio, quo tempore quis conceptus sit: quoniam Sol totum Circulum peragrat uno anno, ex duodecim mensibus constante, & sic in unoquoque signo unum mensem moratur, post duos exactos menses erit in tertio signo, inter cuius, & primi signi principium, quia sexta Zodiaci pars interest, *sextilem aspectum* appellant. Signa enim, & qui in iis sunt, planetas, inter se aspicere dicunt *genethliaci*: ac ex iis aspectibus, quos

Cenforinus *conspicuum & visum*, vocat, multa se prænoscere futura profitentur. Quum ergo sexta Zodiaci pars interiacet, *Aspectum Sextilem*, uti dixi, vocant, & Græce etiam *ἑξαγωνίος*. quum vero quarta, *Quadratum*, & *πτεγωνίος*. quum tertia *Trinum*, & *τριγωνίος*. quum dimidia *Διγώνιος* Julius Firmicus, vulgus *Oppositum*. Et ad istos designandos in circulo conspectus, lineas ducunt rectas: quales figura subiecta exhibet. *Videtur.*

10. Tm

Adspirans¹⁰ tenues per inertia pondera motus.
 Quarta in sede viget primi indulgentia solis.
 Suadet & " infusus teneros coalescere fetus.
 " Fulgor tetragono adspectu " vitale coruscat,
 Clarum, & lene micans: " quinti qui cardine signi
 Incutit " attonitam vegetato infante parentem.
 Nam sexto vis nulla loco: quia nulla " tuendi
 " Æquati lateris signatur regula Phœbo.
 " Ast ubi signiferæ media in regione cohortis
 Septimus accepit limes rutilantia flammis
 " Recto castra situ: " turgentis fœdera partus

20

25

Iam

10. *Tenues per inertia*] In eo quod in utero formari coeptum est. Scribit Plinius libro septimo, marem in utero moveri incipere quadragesimo die à conceptu, feminam nonagesimo. Hippocrates vero de natura foetus, de cuius libri auctore dubitat Galenus de foetus formatione, marem tertio mense, feminam quarto, & interdum citius. *Vinetus.*

11. *Infusus*] *Infusus* legerem: ut sit infusus Sol, aut fulgor Solis: quomodo & hic *aspectu* pro *aspectus*. *Vinetus.*

12. *Fulgor tetragono adspectus*] *Lege: fulgor*, ex veteri libro. sic & *adspectus*, in *adspectu* cum *Vineto* mutes. Ut infra: *annulus octavi conspectus innu-tilis astri*. Sol, inquit, cum à conceptu quartum signum occupaverit, qui *tetragonus adspectus* est, uberiori luce, vivificamque vim adspirante, ferum fovet, quæ ex trigono con-stituitur parum fuerat efficax.

13. *Vitale coruscat*] *Vitale* pro *vitaliter*, ut in versu sequent. *clarum & lene* pro *clare & leniter*. Vel *vitale coruscat*, vitam sua luce & conspectu præbet, & ostendit, sicut Virgilius decimo *Æneidos* etiam active dixit de Turno: --- *strictumque coruscat*

Mucronem, --- *Vinetus.*

14. *Quintique*] In exemplari fuit q pro *que*. sed brevis hæc particula, quum hoc loco longam syllabam

versus postulet. Propositionem in, potest librarius prætermisisse. *Quin-ctique in cardine signi*: aut q pro q, id est, qui, scripsisse. Est autem trigonus hic conspectus. *Vinet.*

15. *Attonitam parentem*] Matrem gravidam. Ita fuit legendum in exemplari, non *attonitum*. Censorinus: *Quæ dua visiones τετραγωνος & τριγωνος*, perquam efficaces in incrementum partus multum adminiculant. *Vin.*

16. *Tuendi*] *Intuendi*, aspiciendi. *Idem.*

17. *Æquati lateri*] Censorinus: *Ceterum à loco sexto conspectus omni caret efficientia*. Ejus enim linea, nullius polygonia efficit latus. *Id.*

18. *Ast ubi signifera*] Ita erant hi versus ex ipsa Mathesi distinguendi. *Scaliger.*

18. *Ast ubi signifer media in regione*] Sic fuit in exemplari: sed *signiferi* scriberem pro *signifer*, hoc sensu: Postquam vero in media regione *signiferi* Zodiacique circuli, confectis scilicet jam sex signis & sex mensibus, quæ Zodiaci pars est *dimidia*, *septimus limes* & septimum à conceptionis loco signum acceperit *Solem*: cuius igne locus ille septimus collucet, ut *castra* ignibus, quos noctu crebros accendunt milites. *Vinetus.*

19. *Recto situ*] Per diametrum. *Vinet.*

20. *Tur-*

Iam plena sub luce videt. nec fulgura parci
 Luminis intendens, toto foveit igne coronæ. 30
 Hinc illud, quod legitimos²¹ Lucina labores
 Prævenit; & gravidos sentit subrepere nixus
 Ante expectatum festina puerpera votum.
 Quod nisi, septeno quum lumina fudit ab astro,
 Impulerit tardi claustra obluctantia partus, 35
²² Posterior nequeat, possit prior: an quia sexto
 Æmulus octavi conspectus inutilis astri
 Nescit compariles laterum formare figuras?
 Sed nono incumbens signo, cunctantia matrum
 Vota levat, ²³ trigono vires sociante sequenti. 40
²⁴ At si difficilis[†] trahit Ilythia[†]

Tetra-

20. *Turgentis fœdera partus*] Ipsum
 fœtum in matris utero turgentem,
 grandem jam, & pœne perfectum
 Sol conspicit plena luce, qualis Lu-
 na cernitur in plenilunio: ipsumque
 foveit toto igne & fulgore coronæ ac
 orbis sui. *Vinetus.*

21. *Lucina*] Dea in lucem produ-
 cens, ut ait vetus Terentii interpres,
 sive Iuno sit, sive Diana, & Luna.
 Cicero secundo de natura Deorum:
Luna à lucendo nominata sit. eadem est
enim Lucina. & paullo post: Diana di-
cta, quia noctu quasi diem efficeret. Ad-
hibetur autem ad partus quod ii matu-
rescunt, aut septem nonnunquam, aut, ut
plerumque, novem Luna cursibus. Qui
quia mensa spatia conficiunt, menses no-
minantur. Vinet.

22. *Posterior nequeat, possit prior*] *Hic*
aliquid fortasse intelligerem, si
poscit pro possit scriberetur, hoc sensu.
Poscit & postulat prior aspectus, ut
posterior nihil efficere queat. Sunt
sex, septem, octo mensium partus.
quorum medius Septimestris, infan-
tes maturos edere potest, sed nequi
præcedit semestris; nec qui sequitur
octo mensium partus, potest. Cen-
forinus, quum de septimestri partu

differuisset: *At si intra hoc spatium,*
inquit, maturare uteris non poteris,
octavo mense non editur. Ab octavo enim
signo, ut à sexto, inefficax visus. Vinet.

22. *Posterior nequeat*] Ita credide-
 runt veteres. unde & in passione S.
 Felicitatis, conjunctis sanctorum
 præcibus divina gratia impetrata,
 octavo mense vivam puellam enixa
 legitur beata martyr, quam sibi quæ-
 dam soror in filiam educavit. Quod
 quamvis singulari Numinis benigni-
 tati merito sit adscribendum, vita-
 lem tamen esse octimestrem partum
 medici probarunt. Vid. Cæli Rhodi-
 ginum lib. xx. lect. Antiq. cap. 1, &
 lib. xxii, c. xiii, & Schenckii Ob-
 servationes Medicas lib. iv de partu.
 de tempore partus autem, Gellium
 lib. xii, cap. xvi, & Schol. Homeri
 ad Iliad. τ. unde caput hoc pluri-
 mum illustretur.

23. *Trigono viris sociante sequenti*] *Ita*
fuit in vetusto libro. Censorinus:
Sol enim à nono Zodio, particulam con-
ceptionis rursus conspicit $\kappa\tau'$ $\tau\epsilon\lambda\epsilon\gamma\omega\nu\sigma$,
& à decimo $\kappa\tau'$ $\tau\epsilon\lambda\epsilon\gamma\omega\nu\sigma$. qui con-
 spectus, ut supra jam dictum est, per-
 quam efficaces sunt. *Vinetus.*

24. *At si difficilis*] Penultimus ver-
 sus

M m

Tetragono absolvet dubiarum vincla morarum.

sus interpolatus est ab audace Corre-
ctore Lugdunensi : nam in vetere li-
bro longe aliter erat, ita :

At si difficilis trahit hilitisfidera.

Ego lego :

*At si difficilis * trahit Ilythia.*

Desideratus autem vox mixtus ita :

At si difficilis mixtus trahit Ilythia.

Scaliger.

25. *Trahit Ilythia*] Facile suppleti
potest hic versus, legendo : *partum*
trahit Ilythia. nam *sidera cursum*, quod
in veterrimo codice legitur, manife-
stum librariorum glossema est. posset
& *cursum trahit* defendi, uti *bellum*
trahere dicimus, id est ducere, *vitam*
trahere pro producere. ut sit,
At si difficilis trahit Ilythia cursum.

Signa cœlestia.

1 **A**D Boreæ partes Arcti 2 junguntur, & Anguis.
Post has Arctophylax, pariterque Corona, 3 Ge-
nuque

Pro-

1. *Ad Boreæ partes Arcti*] Hi ver-
sus in veteri quadam scheda Cla-
riss. viri Dn. Iacobi Cujacii Senato-
ris Gratianopolitani tacito nomine
Ausonii legebantur, post alios versus
non inelegantes de septem Planetis,
de duodecim Signis. qui versus vi-
dentur ex justo opere decerpti fuisse.
Nam præfatio quoque illis præfixa
erat. Quorum lectione studiosam ju-
ventutem fraudare nolui. Ea igitur
erat præfatio :

Me legat, annales cupiat qui noscere
mensēs,

Tempora dinumerans ævi, vitæque ca-
duca,

Omnia tempus agit. cum tempore cun-
ctæ trahuntur.

Alternant elementa vices : & tempora
mutant.

Accipiunt augmenta dies, noctesque
vicissim

Tempora. sed florens retinet sua tempo-
ra mensis.

Sic iterum spisso vestitur gramine cam-
pus.

Tempora gaudendi, sunt tempora certa
canendi.

Tempora sunt vita, sunt tristia tempo-
ra mortis.

Tempus, & hora volat. momentis la-
bitur ætas.

Omnia dat, tollit, minuitque volatile
tempus.

Ver, Æstas, Autumnus, Hiems, redit
annus in annum.

Quem ultimum versicul. citat Hie-
ronymus in Commentariis in Eze-
chielem. quod deprehendit idem
Clariss. vir Iacob. Cujacius. ut pos-
simus agnoscere satis antiquos esse
hos versus. Sequebatur postea de
xii signis adversis in Zodiaco :

Exsurgens Chelæ Aries demergit in ima.
Scorpion aurati submergunt cœcna

Tauri.

Tum subit Arcitenens, Geminis sur-
gentibus, æquor.

Dum surgit Cancer, Capricornus mergi-
tur undis.

Portitor urceoli formidat terga Leonis.

Virgo fugat Pisces. redit & victoria
victis.

Qui versus sane mihi non videntur
aspernandi. Subjiciebatur postea de
Planetis, deque eorum circulis, &
spatiis annorum, quæ in ambitu suo
conficiendo impendunt :

Bissex signifera numerantur sidera
Sphæra

* Ger

* Per quas Planeta dicuntur currere septem. *

Pollucis proles ter denis voluitur annis.

Fulmina dispergens duodenis lustras arsisit.

Bellipotens genitor mensum pensare bilibre.

In medio mundi fertur Phaëtonia flamma.

Ter tantum soles, bis denos, adde quadrantem:

Ter senas partes* his Cytherea retorquet.

Lustrando totum praelaro lumine mundum.

Terque dies ternos purè de vespere tollens

Semotis dii completur circulus anno.

Horas octo, dies ternos servato novenos.

Proxima telluri dum curris candida Phæbe.

Post versus deinde sequebantur isti:

Ad Boreæ partes Arctii junguntur, & Anguis, &c. ut necesse sit

eos non esse Aufonii, siquidem ejusdem poetæ sunt cum superioribus. Superiores autem Aufonii esse non credam, propter stili diversitatem.

In quibus postremis animadvertendum Saturnum dictum Pollucis prolem. Quod explicatur à Fulgentio doctissimo Mythologo ita de Saturno loquente. Pollucis, inquit, filius:

sive à pollendo, sive à pollucibilibitate, quam nos humanitatem dicimus. Vnde & Plautus in Comædia Epidici ait: Bibite, pergraciamini pollucibiliter. Semo autem vocatur Mercurius: quia fere in infimis collocatus est. quemadmodum Semonēs vocabant eos Deos, qui in infimis censebantur: majores scilicet hominibus, minores Diis. quod & idem

Fulgentius vere exponit in libello de vocibus antiquis. Mariæ angelus videtur hos versus legisse in exemplari suo. Tamen cur eos Prisciano adscribamus, non video: cum sint antiquiores Hieronymo: ut jam supra admonuimus. Scaliger.

1. Ad Boreæ partes Arctii] Duodecim hi versus, quibus duo & quadraginta mundi signa nominatim

comprehenduntur, cum egregia quoque inscriptione D E N O M I N I B V S S T E L L A R V M, non solum; aut signorum, Prisciani esse, non Aufonii comperimus, relos in quibusdam Bedæ voluminibus, quæ in publica Vaticana Bibliotheca conviuntur. Reperimus & cum dimidiatis Macrobi Saturnalium, & Vegetii Renati Codicibus, in eadem Bibliotheca. Quibus statim (utique apud Bedam) subjiciuntur alii de duodecim Signis, nec non de septem Planetis, ac de Dierum nominibus. Sunt & alii sex, apud Aufonium eodem loco de mensibus. & quatuor anni temporibus, quibus annuus orbis perficitur ejus generis, qui Scholici vulgo ridentur, quos equidem Grammatico verius, quam Poetæ tribuerim. Quomodo & illos, dicet aliquis, latinitate donatos, quibus singulis septem Sapientum apophthegmata, nominaque & Vrbes retexuntur. Carmina præterea quinque ac viginti, quibus lemma quoque (si Dis placet) additum Aufonii Carmen imperfectum, avulsa sunt, & mendis xvi commaculata ex historia Evangelica Iuvenci Poetæ, apud quem propositionem operis, invocationemque constituunt. Sic plerumque aliena multo avidius quam consideratius, parumque recta æstimatione inculcantur, quod sine certo cujusque titulo inventa fuerint. Mariæ, Accursius,

1. Ad Boreæ partes] De carminibus hujus auctore, facit, ut dubitemus, primum, quod id inter aliorum multorum scripta sine Aufonii nomine reperimus. Deinde, quod nos inquit aliquando Franciscus Daniel, in veteri Hygino reperisse se, hoc titulo: E P I T O M E P H A N O M E N O N P R I S C I A N I G R A M M A T I C I. Sed & Iosephus Scaliger scripsit legisse se in veteribus quibusdam schedis Doctissimi viri Iacobi Cujacii, ubi pars majoris carminis de Sideribus esset, sine auctoris nomine, ceterum ejus unum versiculum circè

M m 2

Hiero.

Prolapsus, Lyra, Avis, Cepheus, & ⁴ Cassiopea,
Auriga, & Perseus, Deltotum, & Andromedæ astrum,
⁷ Pegasus, & Delphinus, Telum, Aquila, Anguitenens-
que.

Signifer inde subest. ⁶ bis sex & sidera complent.

Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,

⁷ Libra, Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrn-
nam

Qui tenet, & Pisces. Post hos in partibus Austri

Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo, 10

Hydrus, Chiron, Turibulum quoque, Piscis & in-
gens.

Hunc sequitur Pistris, simul Eridanique fluenta.

Sed vaga præterea dicuntur lumina septem,

Luna & Mercurius, Venus, ac Sol, Mars quoque ful-
gens.

Hic Iovis & sidus super omnia sidera lucens.

Celsior his Saturnus, tardior omnibus astris.

Ratio

Hieronymus in commentariis in Ezechielem: ut Prisciani nostri opus videri non possit. *Vinetus*.

2. *Iungantur*] Vetus quoddam exemplar habebat, *vertuntur*. *Vinet*.

3. *Genuque prolapsus*] *ὁ γυναικὸς* Græcis, *Nixus genibus* Ciceroni in Arato: *Nixus ingenibus*, *Genticulatus*. *Ingeniculatus* Vitruvio libro nono. *Ingeniculus*, Iulio Firmico libro octavo. *Nixus genu*, *Nixa genu & genibus species*, Ovidio, Manilio, & aliis poetis. *Vin*.

4. *Cassiopeia*] *Κασσιόπεια*, id est, *Cassiopeia*, apud Aratum, Ptolemaum, Proculum, & alios Græcos. *Idem*.

5. *Pegasus & Delphinus, Telum, A-*

quila. Vetus exemplar: *Pegasus & Delphin, telumque, Aquila. Anguitenensque*. *Id*.

6. *Bis sex*] *Bis sena*, duodecim signa complent Zodiacum. *Complens* tamen habebat vetus exemplar. *Idem*.

6. *Bis sex & sidera complent*] *Malim: Bissex hunc sidera complent*.

7. *Libra, Scorpius*] Ita exemplaria omnia: neque debuit quidam addere conjunctionem post *libra*, *libraque*: quoniam syllaba illa natura brevis produci potest propter sequentes duas consonantes, ut in carmen de Athenis annotavimus. *Vinetus*.

Ratio dierum ' anni vertentis.

Nonaginta dies & quattuor, ac medium Sol
Conficit, ' à tropico in tropicum dum permeat
astrum,

O&tipedem in Cancrum Phryxco ab Ariete pergens.

' Hoc spatium æstivi ' pulsusque, & meta diei.

Semidiemque, duosque dies; deciesque novenos,

A Cancro ' in Chelas, æquatæ tempora noctis

Atque dii, ' cursu peragit Sol aureus altero,

Autumni æstatisque simul confinia miscens.

Vnde autumnales transcurrentes ordine menses,

Ad tropicum pergit signum gelidi Capricorni, 10

O&to dies decies o&tonis insuper addens,

Quadrantemque dii: ' quinto qui protinus anno

Menſe

1. *Anni vertentis*] *Annus vertens est natura, dum Sol percurrentes duodecim signa, eodem, unde profectus est, redit, Censorinus. Vinetus.*

2. *A tropico in tropicum*] *Dum Sol ab Æquinoctiali puncto, ut dicemus in versum quintum decimum, ad Æstivum tropicum graditur, eam Zodiaci partem quartam, quæ est inter principia Arietis & Cancri, peragrat nonaginta quatuor diebus, & semisse. Sic docet Ptolemæus libro tertio Magnæ Syntaxeos. O&tipedem autem Cancrum; signum cæleste, dixit Ovidius primo de Fastis. Sic Καρκινος ὁ καρκινίδας etiam Homerus ante vocaverat, quod Cancris animalibus marinis pedes o&toni sint, omnes in obliquum flexi, ut scribit Plinius nono Naturalis historiz. Illud autem Phryxco ab Ariete, sine synalœpha pronunciare oportebit, & brevi ante vocalem a. eritque proceleusmaticus, pes ex quattuor syllabis brevibus constans Ariete, sicut apud Virgilium versu centesimo & septuagesimo quinto septimi Æneidos, & alibi. Vinet.*

3. *Hoc spatium æstivi*] *Leg. hoc spatium æstiva. Dies enim, quum tempus adsignificat, fœminino genere usurpatur. hic autem pro trimestri tempore sumitur.*

4. *Pulsusque*] *Infra, in Trochaïeo de 4 anni cardinibus, & in precatōne Calendar. Ianuariarum. Vinetus.*

5. *In Chelas*] *Vsq̃ue ad principium signi Scorpii. Chelas definiunt Scorpii brachia, vetusti commentatores. Vinet.*

6. *Cursu altero*] *Est versus hic hypermeter, ut vicissim quartus Viri boni. Idem.*

7. *Quinto anno*] *Quarto potius. Quattuor quadrantes dici, id est quater senz horz æquinoctiales quaternum annorum, dies unus: qui quarto quoque anno intercalatur, id est interseritur, extremo Februario, sexto Cal. Martias. Vnde Bissextyum fuit vocatum. Ianuarius autem & Februarius, Numa regis Romani menses dicuntur: qui eos ad annum Romuli adiecit. Id.*

Menſe Numæ extremo nomen capit * embolimæi.

Inde ad Agenorei feſtinans cornua tauri ,
Scandit Lanigeri * tropicum Sol aureus aſtrum , 15
Nonaginta dies decreto fine coërcens.

Hic tibi circus erit ſemper vertentibus annis ,
10 Tercentum, ac ſenis decies & quinque diebus.

8. *Embolimæi*] Ε'μβολιμῆος & ἐμβολιμαῖος, intercalaris, interſiti-
tius dies: & ἐμβολισμὸς intercalatio.
Solinus, Macrobius, Budæus. *Vinet.*

9. *Tropicum Aſtrum*] Quod Latini Solſtitium dicunt, quum ſol eſt in principio Cancrī: & Brumam, quum in principio Capricorni, Græci τροπῆς nominarunt: quas Cicero ſecundo de Natura Deorum, *Reverſiones* interpretatur: *Et modo accedens* (de Sole loquitur) *tum autem recedens*, binas in ſingulis annis reverſiones ab extremo contrarias facit. Hoc vero loco quod etiam *Tropicum Aſtrum* dicitur Ariēs, pro Æquinoctiali id quo auctore dictum ſit, nescio, niſi quod Proculum in libello de Sphæra, quatuor puncta, per quæ duo Coluri Zodiacum ſecant, tam Æquinoctialia quam Tropica, τροπικὰ σημεῖα dicere memini. *Vinetus.*

10. *Ter centum*] Fiunt precenti & ſexaginta quinque dies & quarta diei pars, ut in decatiſtico de diebus ſingulorum menſium: qui quadrans ſex

horæ ſunt Æquinoctiales. Tantum eſſe annum vertentem, qui vulgo ſine ulla adjectione *annus* vocatur, putavit Calippus, & quidam etiam paulo majorem apud Ptolemæum: tantumque nos ab Iulii Cæſaris conſtitutione adhuc obſervavimus: qui quarto quoque anno ex iſtis quadrantibus diem Februario intercalamus. Sed Ptolemæus Aſtronomiæ auctor diligentiffimus, maximusque, minorem deprehendit. Quadranti namque illi ſcrupula horæ prope quinque detraxit cum ſcrupulis non plenis quinquaginta ſex. Minorem etiam quidam ſe Arabes poſt Ptolemæum obſervaviſſe ſcripſerunt. Adeo anni, Soliſque motus ratio, eſt prope inexplicabilis. *Vinet.* Verum Gregorius XIII Pontif. M. de ſententia celeberr. ſui temporis aſtologorum annum Iulianum caſtigavit, anno præced. ſæculi 82: x diebus intercalatis, quos xi ſcrupuli conſecrerant, qui ad conſciendas ſex horas quorū annis deſiciunt.

* De nominibus ſeptem dierum.

* **N**Omina, quæ ſeptem * vertentibus apta diebus
Annus habet, * totidem errantes fecere planetæ.

Quos

1. *De nominibus*] Titulus eſt: *Eclogarium de nominibus ſeptem dierum*. ut appareat εκλογικὸν eſſe, & excerpta quædam ex juſto opere Auſoniano, tum hęc, tum alia de Libra, de Menſibus, & ejuſmodi carmina. *Scaliger.*

2. *Nomina qua ſeptem*] Huic dodecaſtico titulum præfixit Lugdunenſis typographus. De ſeptem diebus: quum in exemplari eſſet, INCIPIT
EGLOGARVM DE NOMINIBVS
SEPTEM DIERVM. In quo iſtud
EGLOGARVM, *Eclogarium* eſſe debere

Quos indefessa volvens vertigine Mundus
Signorum obliqua jubet in statione vagari.

Pri-

bere arbitror, ut sit τὸ ἐκλογαίριον
parva ecloga; sicut τὸ γλωσσάριον
parvam glossam & linguam, τὸ κυ-
νέριον parvum canem Græci dicunt.
Vinetus.

3. *Vertentibus apta diebus*] Sicut
ANNVS VERTENS dicitur, id
temporis spatium, quod peragitur,
dum Sol ad illud Zodiaci signum se
denuo vertit, & redit, ex quo di-
gressus est: & MENSIS id tempus,
quod inter duos Lunæ cum Sole co-
itus intercedit, ut in Somnium Sci-
pionis docuimus, ita hic *Dies Septi-
mana Vertentes* dicuntur, quod sub-
inde reuertantur, & sæpius etiam
quam annus, & mensis. Sol autem
cum anni Vertentis auctor sit, & Lu-
na Vertentis mensis, isti septem dies
Vertentes quem habeant auctorem,
quæritur. Dies omnes, æque ac an-
num Vertentem, Sol facit, in quibus
quid Planetæ, unde cognominantur,
efficiant, equidem non video: sed
hujus ἑβδομάδος, quam Galli, Ita-
li, Hispani, *SEPTIMANAM* vul-
go appellamus, quod vocabulum La-
tinum etiam apud Priscianum in li-
bello de Nummis & Numeris legi-
tur; auctores non comperi alios
quam Hebræos, quos & Iudæos vo-
camus. Hanc enim Syriæ gentem,
sua ostendunt antiquissima scripta,
ab ipso rerum principio septenarium
dierum numerum semper observasse.
Possunt vero vicinæ nationes hoc Iu-
dæorum institutum probasse tan-
dem, esseque consecratæ; sed Chal-
dæi, & qui Chaldaicam, quæ de mo-
tu, posituque stellarum, ut Gellii
verbis utar, dicere posse futura profi-
tetur, primi sectati sunt: non du-
bito, quin hanc *Septimanam* propter
septenarii numeri quas prædicant
virtutes, potestateque multas, ac va-
rias, & propter planetas eo numero
comprehensos, unice probaverint, &

dies ab iis, quos etiam singulis ho-
ris imperium variare volunt, nuncu-
paverint potius, quam quomodo Iu-
dæi vocitabant. Ceterum quibus
temporibus id fieri cœptum sit, i-
gnoratur. Nulla exstat in cuiusquam
vetustiorum hominum Latinorum
Græcorumque mentio *dierum pla-
netariorum*. Angelus Politianus, qui
de hac quoque re ante nos quæsiit
capite octavo Miscellaneorum, Ti-
bullum meminisse dixit, in elegia,
ni fallor, tertia libri primi:

*Aut ego sum causatus, Aves dat omnia
dita,*

Saturni sacrum me tenuisse diem.

qui poëta, sub Cæsare Octaviano
Augusto floruit cum Ovidio, Pro-
pertio, & aliis. Iulius Frontinus,
qui in libro de aquæ ductibus Urbis,
sub Nerva Augusto vixisse se testatur,
quando sic scribit capite primo se-
cundi *τοῦτην ἑβδομάδα*, Divus Au-
gustus Vespasianus Iudæos Saturni die,
quo eis nefas est quicquam seria rei agere,
adoritur, superavit, Saturni diem vo-
cat, quem Iudæi diem Sabbathi. I-
dem cum Frontino facit & Dio scri-
ptor Græcus, libro tricesimo septi-
mo rerum Romanarum: ibique tra-
dit ista diebus nomina à planetis Æ-
gyptios imposuisse, undeunde id ipse
comperisset: ceterum non multo an-
te sua tempora eam rem in omnes
homines fuisse vulgatam: qui con-
sul iterum fuit cum Alexandro Au-
gusto, annis circiter ab excessu Octa-
viani Cæsaris ducentis & viginti. *Vinetus.*

4. *Totidem*] Græci *πλανήτες*, Ni-
gidius Figulus *Errones* appellat apud
Aulum Gellium, alii *Erraticæ* stel-
las, Cicero *Errantes*, vagantes & vagæ
stellas. qui secundo de Natura Deo-
rum ita falso esse vocatas te docebit.
Vinet.

Primum, supremumque diem radiatus habet Sol. 5

Proxima fraternæ succedit Luna coronæ.

Tertius assequitur Titania lumina Mavors.

Mercurius quarti sibi vendicat astra diei.

Inlustrant quintam Iovis aurea sidera zonam.

Sexta salutigerum sequitur Venus alma parentem. 10

Cuncta supergrediens Saturni septima lux est.

Octavum instaurat revolubilis orbita Solem.

Hic versus sine auctore est. Quid quoque
die demi de corpore oporteat.

Ungues Mercurio, barbam Iove, Cypride crines.

Hoc sic refellendum.

Mercurius ' furti probat unguis semper acutos,
Articulisque aciem non finit imminui.

Barba Iovi, crines Veneri decor : ergo necesse est ,

' Vt nolint demi, quo sibi uterque placet.

Mavors imberbes, & calvos Luna adamasti. 5

Non prohibent comi tum caput atque genas.

Sol & Saturnus nihil obstant unguibus. Ergo

Non placitum Divis tolle monostichium.

1. furti] forte, furtis.

2. Vt nolent demi] Præferam, ut nolint demi. mox, uterque placent, pro placet, in vetustissimo libro.

De mensibus, & quattuor anni temporibus.

Æternos menses, & tempora quattuor anni,
Quattuor ista tibi subjecta monosticha dicent.

Martius, Aprilis, Majus sunt tempora veris.

Iulius, Augustus, nec non & Iunius, æstas.

Septembri, Octobri ' autumnus, totoque Novembri. 5

Brumales, Ianus, Februarius, atque December.

De

1. Autumnus] in papyraceo legebatur, autumnat.

1. Mar-

De mensibus monosticha.

Primus Romanas ordiris Iane Kalendas.
Februa vicino mense Numa instituit.

* Martius antiqui primordia protulit anni.

* Fetiferum Aprilem vindicat alma Venus.

Majorum dictus patrum de nomine Majus.

Iunius ætatis proximus est titulo.

Nomine Cæsareo Quintilem Iulius auget.

Augustus nomen Cæsareum sequitur.

Autumnus * Pomona tuum September opimat.

Triticeo October fenere ditat agros.

Sidera præcipitas pelago intempeste November.

Tu genialem hyemem feste December agis.

1. *Martius*] *Romulus*, primus Romanorum rex, annum ex decem tantum mensibus constituit, in eoque primum *Martium* esse voluit, à Deo Marte, quo se genitum credi volebat.

2. *Fetiferum*] *Floriferum*, alii libri. *Vinet.*

3. *Pomona*] *Pomorum* dea, in alio vetere libro legi, *pomisque suum*. Idem.

Disticha de iisdem mensibus.

Iane nove, primo qui das tua nomina mensi,
Iane bifrons, * spectas tempora bina simul.

* Post superum cultus, vicino Februa mense

Dat Numa cognatis Manibus inferias.

Martius & generis Romani præsul, & anni,

Prima dabas Latiis tempora consulibus.

Æneadum genetrix vicino nomen Aprili

Dat Venus. est Marti namque Aphrodita comes.

Maja dea, * an major, Mai, te fecerit ætas,

Ambi-

1. *Iane nove*] Ita fuit in vetusto libro. In *nove* autem posterior syllaba natura brevis, produci videri potest ob insequentem mutam cum liquida: ut & paulo ante monuimus. *Vinet.*

3. *Post superum cultus*] Diis superis alii menses, inferis Februarius. *Vinet.*

4. *An major atas*] Romulum quidam perhibuerunt, quum populum

M m 5 in

Ambigo : sed mensi est auctor uterque bonus.
 Iunius hunc sequitur duplici celebrandus honore ,
 Seu nomen Iuno, sive Iuventa dedit.
 Inde ' Dionæo præfulgens Iulius astro ,
 Ætatis mediæ tempora certa tenet.
 Augustus sequitur cognatum à Cæsare nomen : 15
 Ordine sic anni proximus, ut generis.
 Nectuntur post hos, ' numerumque ex ordine signant :
 September, Bacchi munere præla rigans :
 Et qui sementis per tempora, fenere lætus ,
 Oëtober, cupidi spem fovet agricolæ : 20
 Quique salo mergens sollemnia signa November
 Præcipitat, cælo mox reditura suo.
 Concludens numerum ' genialia festa December
 Finit, ' ut à bruma mox novus annus eat.

Quo-

in maiores & in minores divisisset, à majoribus *Majum*, à minoribus *Iunium* mensē appellasse. *Vinetus*.

5. *Dionæo astro*] *Διώνη*, dea Venus, *Dionæus* est Iulius Cæsar vocatus Virgilio in nono Bucolico :

Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum,

Et hic *Dionæum*, id est Cæsareum *astrum*, stella, quæ ejus funeribus ludis Romæ medio die apparuit, mense Quinctili : qui ex eo *Iulius* transnominatus est. *Vinctus*.

6. *Numerumque ex ordine*] *Septembris* dictus fuit in anno Romuli, qui septimus esset à *Martio* : *October*, qui octavus : *November*, qui nonus : *December*, qui decimus. Sic *Sextili* Augustus, qui sextus foret : & Iulius, qui quintus, *Quinctili*. *Vinet*.

7. *Genialia festa*] *Genialis hiems* dicta est in Eclogario, de Mensibus ; quemadmodum & primo Georgicō :

Invitat genialis hiems, curasq; resolvit. quam exposuit convivalem, & voluptuosam vetus commentator. Ita

hic & in Eclogario, de 3 mensibus *genialia festa* fuerint, quibus agitur convivia, & genio indulgetur : ut dicit Persius, qualia fuerunt Saturnalia, quæ mense Decembri septem diebus Romæ celebrabantur. *Vin*.

8. *Vt à Bruma*] Post Brumam statim incipiat Ianuarius, novi anni principium. *Bruma* est, quod vulgo Solstitium hiemale vocatur, quum Sol primam partem signi Capricorni ingreditur. Hoc sit nostris temporibus 12 die mensis Decembris : olim tardius. Eudoxus tamen, & Meto, veteresque alii Astrologi, si Columellæ hic credimus, & quinoctia, Solstitiaque non primis sed octavis partibus signorum confici voluerunt. quorum auctoritati quum plus tribuerent Columella, & Plinius, quam Hipparchi, Brumam ad octavum Calendarias Ianuarias, hoc est, ad vicesimum quintum diem Decembris adscripserunt. *Id*,

Quoteni dies sint mensium singulorum.

Implent tricenae per singula menstrua luces
Iunius, Aprilisque, & cum Septembre November.
Vnum ter denis cumulatus adde diebus
Per septem menses, Iani Martisque Kalendis,
Et quas Majus agit, quas Iulius, Augustusque,
Et quas October, positusque in fine December,
Vnus erit tantum duodetriginta dierum,
Quem Numa praeposito voluit succedere Iano.
Sic tercentenis decies accedere senos,
Quadrantemque, & quinque dies sibi computat an-
nus.

IO

De tribus mensuris mensium.

Bis senas anno reparat ' Lucina Kalendas :
Et totidem medias dat currere Iuppiter Idus.
Nonarumque diem faciunt infra octo secundi.
Hæc sunt Romano tantum tria nomina mensi,
Cetera per numeros sunt cognomenta dierum.

1. Lucina] Iuno. Ovidius primo
Fastorum :

*Vendicat Ausonias Iunonis cura Ca-
lendas.*

Idibus alba Iovi grandior agna cadit.

Nonarum tutela deo caret. ---

Macrobius primo Saturnaliorum. Sed
de Idibus quædam in Genethliaco.
Vinetus.

2. Nonarumque diem, faciunt infra
octo secundi] Hic nihil prorsus video.
Sunt autem in duodenis anni mensi-
bus duodenæ Nonæ, quorundam Ca-
lendarum, aut Idus. Vinet.

3. Cetera per numeros] Dicunt enim
pridie, tertium, quartum, quintum
Kalendas, Idus, Nonas. Idem.

1. Pars

Quo mense quotæ Nonæ, vel Idus sint.

AT Nonas modo quarta aperit, modo sexta refert
lux.

Sexta refert Maji, Octobris, Martisque recurſu,
Et qui solstitio sua tempora Iulius infert.

Cete

Cetera pars mensium quartis est prædita Nonis.
Omnes vero Idus octava luce recurrunt.

5

1. *Pars mensium*] Pro *mensium*. ut
quinæto Fastorum Ovidii:

Nec tu dux mensium, Iane bisformis,
eras. Vinetus.

Quotæ Kalendæ sint mensium singulorum.

Post Idus, quas quisque suas habet ordine mensis,
Diversæ numero redeunt variante Kalendæ,
*** Dum rursusque iterumque vocantur,
Vt tandem optati procedant temporis ortus.
Ter senis, unoque die genialia festa
Porrigit, ut Ianum arceat nova bruma morantem.
Hoc numero mensisque Numæ redit, autumnique
Principium referens Bacchi September alumnus.

5

Julius,

1. *Dum rursusque*] Versus hic mutilus in scripto Codice: nam cætera sunt Correctoris Lugdunensis. Scaligen.

1. *Dum rursusque*] Suppleo,
Dum rursusque iterumque sequenti
à mense vocantur. ut infra:

Ter quinis cieris. & ad Vrsulum:
Et nonas decimas ab se nox longa ka-
lendas

Iugiter acciri celebranda ad festa jube-
bat. Gronovius.

2. *Expleto mense vocantur*] Mancum in suo exemplari versus Lugdunenses his duobus verbis, *expleto mense*, compleverunt. Iidem obliti legerunt, ubi obliti erat, pro *optati* nisi fallor. Vinetus.

3. *Vt tandem optati*] Ita lege: quia veteres librarii scribebant *obliti*. Scaliger.

4. *Procedant temp. ortu*] Lege, *ortus*. *Optati temporis & anni novi*, sive Kalendarum Ianuar. Gronov.

4. *Procedant temporis ortu*] Forte: *ortus. optati temporis ortus, optatos dies* explicuerim.

5. *Ter senis, unoque die*] Decem & novem diebus. Sunt autem hi dies Calendarum Ianuariaturn, à quarto-decimo scilicet die Decembris usque ad ipsum primum Ianuarii. Sic enim Calendarum primus dies, mensis ejus primus est dies, ex quo mense Kalendæ appellantur: ac reliqui eorum dies, in mense priori. Ita in iis, sicut & in *Nonis*, ac *Idibus* numerandi ordo inversus: quum à majore numero ad minorem devenitur, ut, à decimo ad nonum, à quarto ad tertium. Vinetus.

6. *Hoc numero*] Decem & novem Februarius, & September. Vinet.

6. *Hoc numero*] Scribimus enim *xix* Kalend. Februar. *xix* Kal. Septemb. qui dies est *xiv* Ianuarii vel Augusti. Sic Julius, Majus, December, October, die uno tardius recantur; notamus namque *xviii* Kalend. Majas, Iulias, Octobreis, Decembreis. Iunius autem, Sextilis, Aprilis, & November uno item die ultra hosce tardius redeunt, quoniam

xvii

Iulius, & Majus, positusque in fine December ,
Octoberque ⁷ die revocatur tardius uno.

10

¹ Inde die redeunt minus uno quattuor ultra ,
Quos numero adjiciam, Sextilis, Iunius atque
Aprilis, post quos pænultima meta November.

Ter quinis, unoque die Iunonie Mavors ,
Vt redeas, referasque exordia prima, cieris.

15

Hoc numero, ad plenum vertens reparabitur annus.

xvii Kal. Iunias , Augustas , Apriles,
& Novembres exprimimus.

7. *Die tardius uno*] Sunt decem &
octo, pro decem & novem. *Vinetus.*

7. *Revocatur*] scribe, *revocatur.*
Gronovius.

8. *Inde dies redeunt*] Quocumque
modo hic scripsit poeta, hoc voluit

significare, quattuor hos menses Au-
gustum , Iunium, Aprilem. Novem-
bremque pænultimum anni men-
sium, dies Calendarum habere septe-
nos denos. *Vinet.*

8. *Inde dies redeunt*] Lege : *Inde die
redeunt minus uno.* sic præced. versu :
Octoberque die revocatur tardius uno.

In quo mense quod Signum sit ad cursum solis.

¹ P Rincipium Iani sancit tropicus Capricornus.

Mense Numæ in medio ¹ solidi stat fidus Aquari.

Procedunt duplices in Martia tempora Pisces.

Respicias Apriles, Aries Phryxæ, Kalendas.

Majus Agenorei miratur cornua Tauri.

5

Iunius æquatos cœlo videt ire ³ Laconas.

Solstitio ardentis Cancrī fert Iulius astrum.

Augustum mensem Leo fervidus igne perurit.

Sidere Virgo tuo Bacchum September opimat.

Æquat & October sementis tempore Libram.

10

⁴ Scorpion hybernus præceps jubet ire November.

Ter-

1. *Principium Iani*] Hæc non ita æ-
cipienda, quasi primis ipsis mensium
diebus in *signa* illa Sol intret , sed So-
lem tunc in illis esse signis, quæ no-
minantur, in quæ sit ingressus ali-
quot etiam ante diebus mensis prio-
ris. Hoc autem dodecastichon me-
mini invenisse sine titulo inter car-
mina, & alia scripta Fortunati Epi-

scopi Picaviensis, & in libro Bedæ
de temporum ratione. *Vinetus.*

2. *Solidi stat*] *Solidi* dat, & *Sol* di-
stat, etiam legitur. *Vinet.*

3. *Laconas*] Geminos. Castorem
& Pollucem *Lacedæmonios.* Vin.

4. *Scorpius*] Et *Scorpius*, & *Scorpion*,
hic legitur, & *November*, & *Novem-
brem.* Idem.

4. *Scorpion*

Terminat Arcitenens medio sua signa Decembri.

4. *Scorpion hybernus*] Lege: *Scorpion hybernus* praeceptum jubet ire Novem-
ber. Supra enim: *sidera precipitas pe-*
lago. sive, salemtha signa salo mergit | November, quod hic vocat, praeceptum
jubet ire Scorpion. & qui hic *hybernus*,
illic, *intempestus* appellatur.

Q. Ciceronis versus eo pertinent, ut quod si-
gnum quo tempore illustre sit, noverimus.
quod superius quoque nostris versibus expe-
ditur.

FLumina verna cient obsкуро lumine Pisces.
Curriculumque Aries æquat noctisque diique.

* Cornua quem comunt florum prænuncia Tauri.

Aridaque æstatis Gemini primordia pandunt.

* Longaque jam minuit præclarus lumina Cancer.

* Languisicusque Leo proflat ferus ore calores.

* Post, modicum quatiens Virgo fugat orta vaporem.

Autu-

1. Q. *Ciceronis versus*] In Lugdu-
nensi libro fuerunt hi versus: nec
alibi legere memini. Titulum au-
tem habuerunt. QVINCTI CI-
CERONIS HI VERSVS EO PER-
TINENT VT QVOD SIGNVM
QVO TEMPORE ILLVSTRE
SIT NOVERIMVS QVOD SV-
PERIVS QVOQVE NOSTRIS
VERSIVS EXPEDITVR. Hoc
autem carminis majoris fragmen-
tum, inter Edyllia Ausonii reper-
tum, nec Ausonium ex Cicerone in
medium suum librum transcrip-
sisse autumo, nec tali titulo præsignasse.
Eximium autem illum oratorem
Marcum Tullium Ciceronem, co-
gnoveramus ex ejus ipsius & aliorum
veterum scriptis, multa conscrip-
sisse carmina, quæ interciderunt: de qui-
bus quærit Lilius Gregorius in hi-
storiarum poetarum Dialogis: ejus fra-
trem *Quinctum Ciceronem*, cujus ex-
stat liber ad fratrem Marcum de Pe-

titione, non ante audivimus in poë-
tica quoque versatam esse, quam
hos ejus versus inter Ausoniana scri-
pta servatos Lugdunenses nuper edi-
derunt. *Vinetus.*

2. *Obscuro lumine*] Stellæ, quæ istos
Pisces deformant, sunt omnes parvæ,
nulla earum primæ magnitudinis,
nec secundæ. Hyginus, Ptolemæus,
Alfonfus. *Vinet.*

3. *Noctisque diique*] Diei erat hic
in exemplari. dii rectius in versu tri-
cesimo primo Edyllii de Libra, &
alibi. *Idem.*

4. *Cornua quem condunt*] Ita lege:
Nam conditur Aries veniente Taurο.
Scaliger.

5. *Longa lumina*] Dies longissi-
mos. *Vinetus.*

6. *Languisicus*] Languores & mor-
bos apportans Leo mense Julio &
Augusto, ex calore immodico. Alibi
hoc verbum legere non memini. *Vin.*

7. *Post modicum quatiens*] *Modicum*
quid

Autumni referat portas, æquatque diurna

Tempora nocturnis dispenſo fidere Libra.

⁹ Et fetos ramos dinudat ⁹ flamma Nepai.

10

Pigra ¹⁰ Sagittipotens jaculatur frigora terris.

Bruma gelu glacians ¹¹ jubare ſpirat Capricorni.

Quam ſequitur nebulas rorans liquor altus Aquar¹²:

¹² Tenta ſupra, circaque vigent ubi flumina mundi.

¹³ At dextra, lævaque ciet rota fulgida Solis

11

Mobile curriculum, & Lunæ ſimulacra feruntur.

Squama ſub æterno conſpectu torta Draconis

Eminet. ¹⁴ hunc inter fulgentem ſidera ſeptem

Magna

quid hic ſit non video. Poſt *modicum* tempus dici non poteſt, nec poſt *modicum* vaporem: ſed quicquid nominis hic fuit, ad *quatiens* activæ ſignificationis participium pertinebat. Quæ pro *modicum* convenire exiſtimarem, ſunt *modicum* & *ſpicum*: ut poſt ad *Leonem* referatur, quem ſequitur *Virgo*. Virginem namque illam celeftem, nonnulli *Cerem* frugum deam eſſe crediderunt. Et *modius*, genus eſt menſuræ, pars tertia quadrantalſis ſive amphoræ, apud *Voluſium Mæcianum*: unde *modios tritici*, & *modios ſalis* *Marcus Cicero* dixit. Eadem *Virgo* in ſumma ſiniſtra manu ſtellam habet claram, quæ *ſpicus*, hoc eſt *ſpica*, cognominatur. *Spicam* autem veteres etiam *ſpicum* neutro genere dixiſſe, *Nonius Marcellus* ſcripſit. *Marci Ciceronis* verſus eſt ex *Arato* libro ſecundo de *Natura Deorum*:

Spicum illuſtre tenens ſplendenti corpore Virgo. *Vinetus.*

8. Et fetos ramos] Malim eſſe fetos, jam decerpti ſunt, vel deciderunt, vel, qui jam viribus carent ad alenda folia.

9. Flamma Nepai] Ipſa flammans & ſplendens ſuis ſtellis *Nepa*. *Vinet.*

10. Sagittipotens] *Toξότης*, *Sagittarius*, *Arctenens* *Auſonio* in *Edyllio* de *Signis celeſtibus*. *Sagittipotens* quoque *Marco Ciceroni* in *Arato*. *Idem*,

11. Jubare ſpirat Capricorni] *Lego*: jubare ſpirans *Capricorni*. Sunt autem ii verſus alieno loco poſiti, nam debent poni poſt carmen, cujus lemma: *In quo menſe quod ſignum ſit*. Eorundem verſuum lemma oſtendit, ab *Auſonio* ipſo eos verſus huc inſertos. *Scaliger.*

11. Bruma gelu glacians jubare eſt ſpirans *Capricorni*] Non ſatis video, quid ſibi velit hic verſus: quem nec mendo vacare puto. *Vinetus.*

12. Tenta ſupra circaque vigent humi flumina mundi] Sic ediderunt *Lugdunenſes*. Ceterum quod *divinarunt vigent humi*, hoc erat *vigent tumi* in ſuo exemplari: & ſequens verbum *flumina*, non *flumina*. *Vinet.*

13. At dextra] *Zodiacus*, qui & ſigniſer, cujus duodecim ſigna reſenſuit *Cicero*. *Circulus* eſt obliquus in *Mundo*, *Solis*, *Lunæ*, & aliorum *Planetarum* via, ſic ab *Æquinoctiali* circulo ſectus in duo æqua, ut ejus dimidium ad *Septentriones* pertineat, dimidium alterum ad *Auſtrum*. *Mundi* autem *dexteram* partem *Septentrionalem*, *ſiniſtram*, *Auſtralem* plagam facit poëta *Lucanus* tertio *Pharſaliæ*. Sed quam rem non probat *Ariſtoteles* libro ſecundo de *Cœlo*. *Vin.*

14. Hunc inter fulgentes æthera ſeptem] Hæc, & quæ reliqua ſunt:

Magna

Magna quatit stellans : quam servans serus in alta
Conditur Oceani ripa cum luce Bootes.

20

*Magna quatit stellans quam servans serus
finalis*

Conditur oceani ripa cum luce bootis,
sic indignis modis corrupta & manca habuit verus illud exemplar. Vbi Guilielmus Canterus, quemadmodum ex Pulmanni annotatiuncula cognovimus, *athere* pro *athera* legeret: *stellas* pro *stellans*: *Conditur* pro *Conditur*: *ripa* pro *ripas*: & *Bootes* pro *Bootis*. *Vrsarum* altera major est, altera minor. Major, seu, ut hic appellatur *Magna*, eadem *αμείζα*

quoque dicitur Homero & Arato, id est *Plaustrum*, ex stellis septem constans. Id ergo sidus, cui *Vrsa* nomen est, quod aliud sidus juxta eam sederet, ab hoc ipsam servari custodiri-que dixerunt: & *ἀρκυβουλαν* nuncupaverunt. *Vrsam* namque significat *ἀρκυβ.* & *φύλαξιν* custodio. Quod nomen invenies, in Ausonii carmine de Signis caelestibus. Qui vero *Plaustrum* pro *Vrsa*, ii & custodis illius nomen mutant: ac *Βούβη*, hoc est *Bubulcum* appellant. *Vinet.*

A Solstitio in æquinoctium ratio.

' **S**OL profectus à teporo veris æquinoctio,
Post semidiem postque totos nonaginta & quattuor,
Fervidis flagrans habenis' pulsum æstivum conficit.
Inde Autumnus noctis horas librans æquo lumine,
' Octo & octoginta goeris, & super trihorio.

* * * *

' Inde floridum reflexis ver revisit oreis
' Additis ad hos priores goeros geminis orbibus.

De

1. *Sol profectus*] Carmen est trochaicum tetrametrum catalecticum, mendosum, sicut & cetera, mutilumque. *Vinetus.*

2. *A teporo*] *A teporo* legendum, ut fiat à tepore *teporus*, sicut *honorus* ab honore, *canorus* à canore, *odorus* ab odore. *Vinet.*

3. *Pulsum æstivum conficit*] Quid est *pulsum conficere*? Lege: *cursum æstivum*. *Grævius.* sed ita supra.

4. *Octo & octoginta goeris*] *Goerus* est *gyrus*, librorum ejus sæculi scripturæ. Non alia ratione in *Ternario cubus* legitur pro *cubus*. *Gyros* vocat dies naturales, quia *gyro* conversionis universi intra xxiv horas fiant. *Scaliger.* Sic apud Nonium in *Circus*

optimi libri habent teste Mercero: *Circus dicitur omnis ambitus, vel gyrus.*

5. *Inde floridum*] Mirum, ni quid hic deest de Hieme & Bruma: à qua Bruma in verum Æquinoctium dies nonaginta numerantur in Edyllo quartodecimo. Pro *reflexit* autem, *reflexus* legit Canterus, sicut annotavit Pulmannus. *Oreus* vero scribit Festus, fratros esse dictos, quod ori inferantur. *Vinetus.*

6. *Additis ad hos priores gyros*] Ad octoginta octo illos gyros, orbis, dies in versu quinto memoratos, geminis orbibus, hoc est duobus diebus additis, sicut nonaginta dies, quos modo diximus. *Vinet.*

1. April-

De Feriis Romanis.

Nunc & Apollineos Tiberina per ostia ludos,
& Et Megalesiacæ matris operta loquar.

Vulcanique dies autumnæ extordia primi,

Quinquatrusque Deæ Pallados expediam:

Et medias Idus, Maji, Augustique recursu,

Quas sibi Mercurius, quasque Diana dicat.

Matronæ quæ sacra colant pro laude virorum,

Mavortis primi quum rediere dies.

Festa Caprotinis memorabo celebria nonis.

Quum stola matronis demta teget famulas.

Quattuor illa etiam discretis partibus anni

Solstitia, & luces nocte, dicque pares.

Nec Regifugium pulsas ex urbe tyrannis,

Lætum Romanis fas reticere diem.

Visne

1. *Apollineos*] *Apollinæres* ludos, qui die incerta primum, deinde ad tertium nonas *Quinctiles* facti sunt, ut scribit Titus Livius libro vicésimo septimo. *Vinetus*.

2. *Et Megalesiacæ matris*] *Magnæ matris*, & *Mætris* deum *Cybeles*, *Rhez*, *Opis*, apud *Macrobius* & alios. Quæ operta, arcanæque sacra fiebant nonis Aprilibus, auctore *Ovidio* libro quarto *Fastorum*. *Megalesia* autem unde sint dicta, tradit *Varro* quinto de ling. Latina. *Vinet*.

3. *Vulcanique dies*] *Vulcanalia*, & *Vulcanalia*, dei ignis *Vulcani* festa, apud *Varronem*, mense Augusto celebrari solita, auctore *Columella* libro undecimo. *Vin*.

4. *Quinquatrusque*] De hoc nos vocabulo plura in *Censorinum* ex *Varrone*, *Cicérone*, *Ovidio*, *Gellio*, *Carisio*, & aliis. De *Minervæ* festa erant in anno bina, mense Martio priora posterioraque, altera *Iunio*, *Maiores* *Quinquatrus* dictæ, & *Minores*. *Idem*.

5. *Et medias Idus*] Quæ circa medios sunt menses. *Ovidius* quinto *Fastorum* de Majo, sic *Mercurium* alloquitur:

Templa tibi posuere patres spectantia Circum

Idibus. ex illo est hac tibi sacra dies. De *Diana* sacris Augusti *idibus*, aliud legere non memini. *Id*.

6. *Matrona quæ sacra*] *Matronalia* in *Romulo* *Plutarchi*, quæ *Calendis Martiis* fieri solita scribit *Ovidius* tertio *Fastorum*. *Idem*.

7. *Festa Caprotinis*] *Nonis mensis Iulii* dies festus fuit ancillarum: nonneque illæ *Caprotinæ* sunt dictæ: quod die liberæ pariter & ancillæ sacrificabant *Iunoni Caprotinæ* sub arbore *edaprisco*. *Varro* de lingua Latina quinto, *Macrobius* *Saturnaliorum* primo. *Id*.

8. *Nec Regifugium*] *Ovidius* secundo *Fastorum* de *Februario*:

Nunc mihi dicenda est regis fuga. Trahit ab illa

N n

Sextus

⁹ Visne Opis ante sacrum, vel Saturnalia dicam ,

15

¹⁰ Festaque fervorum, quum famulantur heri ?

¹¹ Et nunquam certis redeuntia festa diebus ,

Compita per vicos quum sua quisque colit ?

Aut duplicem cultum, quem Neptunalia dicunt ,

Et quem de Conso consiliisque vocant ?

20

¹² Festa hæc, navigiis, aut quæ celebrata quadrigis ,

¹³ Iungunt Romanos finitimosque duces ?

Adjiciam cultus, peregrinaque sacra deorum ,

¹⁴ Natalem Herculeum, ¹⁵ vel ratis Iſiacæ :

¹⁶ Nec

*Sextus ab extremo nomina mense
dies.*

*Ultima Tarquinii Romana gentis ha-
bebat*

Regna, vir injustus, &c. Vinetus.

9. *Visne opus*] Vetus liber habebat:
Vu Ope sancte sacrum -- Suspicio: *Vu
Opus ante sacrum.* Scaliger.

9. *Vu & Opalia sacrum*] Erat in ex-
emplari: *Visneopesantefacrum*. Resti-
tuendum arbitror, *Visne Opu ante sa-
crum*, hoc sensu. *Visne*, ut vel *Satur-
nalia*, vel *Consualia* dicam, & cele-
brem ante *Opalia* ? Fuerunt O P A-
L I A, *Opis* dex., uxoris Saturni, in
Gripo & Technopægnio memoratæ,
festa: quæ *Opalia* & Saturnalia con-
jugis & mariti festa eodem die quar-
to decimo Calendarum Ianuarii, id
est nonodecimo die Decembris, ini-
tio Romæ agitabantur, atque eo so-
lo die utraque: sed plures tandem
Saturnaliorum dies, ad septenarium
usque numerum: quum Opalibus
unicus, ille quem communem Opis
cum viro habuerat, remanserit sem-
per inter Saturnalia. Macrobius li-
bro 1 Saturnalium. *Vinetus.*

10. *Festaque fervorum*] Saturnali-
bus domini suis servis, Nonis Ca-
protinis matronæ ancillis famula-
bantur. *Vinet.*

11. *Et nunquam certis*] *Compita-
lia*, quæ in *compitis* peragebantur,
ut scribit Festus, inter ferias recenset

Macrobius *Conceptivæ*, hoc est, quæ
quotannis vel à magistratibus, vel à
sacerdotibus concipiebantur in dies
certos, vel etiam incertos. *Vin.*

11. *Et nunquam certis*] formulam,
quæ festa illa *Compitaliorum* à præ-
tore concipi solita fuere, reperies
apud A. Gellium l. x, c. xxiv. ipsam
vero illorum institutionem apud
Dionysium Halic. l. iv. De *Consua-
libus* & *Neptunalibus* consule D. Cy-
priamum, Hieronymum, Tertullia-
num, aliosque. Sacra autem Neptuno
facta sunt Nonis Iulii, & xii Kal.
Septembr.

12. *Festa hæc navigiis*] In istis lu-
dis varia edebantur spectacula. inter
quæ sunt prælia navalia, & curulis
certamina apud Suetonium, & alios.
Certamen Curule describit Sidonius
Apollinaris in Narbone. Sed de Cir-
censibus lege Cassiodori ad Faustum
epistolam libro tertio *Variarum*. *Id.*

13. *Iungunt Romanos*] *Consualibus*
suis Romulus virgines, quæ Romam
ex vicinis civitatibus ad spectaculum
venerant, rapuit. Hinc bellum or-
tum. Cujus duces fœdere tandem
percusso, non pacem modo, sed ci-
vitatem unam ex multis Romam fe-
cerunt. Livius, Dionysius Halicar-
nassensis, Lucius Seneca, & alii. *Id.*

14. *Natalem Herculeum*] *Hercules*
Graecanicum numen, quo die *natus*
sit, sicubi legi, non memini: sed illi
zdes

- 16 Nec non lascivi Floralia læta theatri,
Quæ spectare volunt, qui voluisse negant.
25
17 Nunc etiam veteres celebrantur Equiria ludi.
Prima hæc Romanus nomina Circus habet:
18 Et Dionysiacos Latio cognomine ludos
Roma colit, Liber quæ sibi vota dicat. 30
Ædiles plebeji etiam, ædilesque curules
19 Sacra Sigillorum nomine dicta colunt.
Et gladiatores funebria prælia notum
Decertasse foro: nunc sibi harena suos
Vendicat: extremo qui jam sub fine Decembris 35
Falcigerum placant sanguine Cœligenam.

De

ædes Romæ, aras, sacra fuisse, Varro, Virgilius, Ovidius, Solinus, Plutarchus, Macrobius, & alii sunt auctores. Vinctus.

15. *Vel ratii Isfaca*] Ita ratii, non bovi. Apulejus lib. 11 Metamorphoseos, quod ea dea cymbium sinistra teneret. Genus valis est *κύμβιον*, ut apud Virgilium tertio Æneidos:

Inferimus trepido spumantia cymbia læte. & quinto:

Cymbiaque argento perfecta, ac aspera signis.

In quæ loca scribit antiquus commentator, Cymbia, esse pocula in modum cymbæ navis facta. Idemque; ut putatur, Servius in extremum lib. 8 Æneidos, cymbium situlam interpretatur. Ceterum, quicquid sit id nominis à cymba deminuti, quæ de Iside ad hunc locum spectantia legere meminimus in extremis Iulii Hyginii fabulis, adscribam: *Velificia primum invenit Isis. Nam dum quarit Harpocratem filium suum, rate velificavit.* Vinct.

16. *Nec non lascivi*] Quæ fuerit Floræ, unde cognominata Floralia, & quam obsceni isti ludi, quos Cato spectare noluit, ut scribit Valerius in ultimo cap. lib. 2; discere ex Arnobio, Lactantio Firmiano, & Augustino.

Agitabantur autem Floralia mense Aprili & Majo, Ovidius quinto Fastorum:

Incipit Aprili transis in tempora Maji. Alter te fugiens, quum venit alter habet. Vin.

17. *Nunc etiam veteres*] Varro: Equiria ab equorum cursu. Eo enim die currunt equi in campo Martio. Festus vero: Equiria ludi, quos Romulus Marti instituit per equorum cursum: qui in campo Martio exercebantur. Idemque Festus: *Martialis campus in Calio monte dicitur, quod in eo Equiria solebant fieri, siquando aqua Tyberis campum Martium occupassent.* Sunt autem Equiria bina apud Ovidium secundo & tertio Fastorum. quorum priora celebrat 27 die Februarii: altera quartodecimo Martii. Idem.

18. *Et Dionysiacos*] Hujus Libertæ festa, quæ Græcis *Dionysia*, vel Festo auctore, *Liberalia* sunt Latinis appellata, ut Varro etiam meminit quinto de lingua Latina. Fiebantque Romæ mense Martio; ut canit Ovidius tertio Fastorum. Id.

19. *Sacra*] Mense Decembri, tertio post Saturnalia die celebrantur, auctore Marco Varrone, quinto de Lingua Latina. Sed de Sigillaribus plura Macrobius. Id.

De lustralibus agonibus.

Quattuor antiquos celebravit Achaïa ludos.
 Cœlicolũ duo sunt, & duo festa hominum.
 Sacra Iovis, Phœbique, Palæmonis, Archemorique:
 Serta quibus pinus, malus, oliva, apium.

De

1. De lustralibus agonib.] Lustrales agones vertit *πινυσιθηλαγες*. Scaliger.

2. Quattuor antiquos] Hoc tetra-
 stichon heroicum, ex elegiaco vide-
 tur conversum: quod Archiæ inscri-
 bitur, in principio anthologiz:

Τίος αἰεὶς εἰσὶν ἀγῶνες ἀν' Ἐλλάδα,

πινυσιθελῶν,

Ὅς δύο μὲν θεῶν, οἱ δύο δ' Ἀ-
 γαίων,

Ζηνὸς, Ἀθηναίου, Παλαίμηνος, Ἀρ-
 χαμέροιο.

Ἀλλά γὰρ, κῆπον, μῆλα, σί-
 λινα, πίτυς.

De his autem agonibus, certamini-
 bus, ludis, festis, Achaïæ & Græ-
 ciæ, plura tibi tradent, Hyginus,
 Strabo, Plutarchus, Pollux, Pausa-
 nias, Phlegon, Censorinus, veteres
 Pindari, Virgilii, Horatii interpre-
 tes, Rhodiginus, & alii. Vinetius.

3. Et duo festa hominum] Elegan-
 tius videtur, sunt duo festa hominum.
τὸ sunt repetitum, semel, ut fit, à li-
 brariis neglectum fuerat. hinc ful-
 ciendo versui inserta copula. pari fer-
 me modo Seneca depravatus in epi-
 stol. 91: *Quis hoc credat, ubique armis*
quiescentibus, cum toto orbe terrarum
diffusa securitas sit, Lugdunum, quod
ostendebatur in Gallia, quari. Lege:
quod ostend. in Gallia, in Gallia quari.
liquet ex Cicrone l. 111 in Verrem,
c. xviii: Sic erat deformis atque horridus,
ut in uberrima Sicilia parte Siciliam qua-
reremus. Par mendum in Priapeis ani-
madverti. Carmen ita se habet:

Hic (vel Ecq.) quando Teletusa circu-
latrix,

Qua clunem tunica tegente nulla
Extis aptius altiusque motat,

Crisfabit tibi fluctuante lumbo?

Fuit in V.C. *Extis saltius altiusque mo-*
rat. quare ne dubitavi quidem, quin
 rescriberem: *Extis altius altiusque mo-*
rat; repetitione tam lepida, ut ven-
 ustatem conferat carmini. Rem
 ipsam eadem Priapeja aliter expli-
 cant, ubi nempe *Quintia vibrata de-*
fla movere nates dicitur, quæ artem
 isthanc juvandi virilem libidinem
 præter cæteras noverat. Castigat ve-
 ro, simul & illustrat hæc meretri-
 cum nequitias Arnobius, & confir-
 mat quoque emendationem nostram
 lib. 11 adv. gentes. Idcirco animas mi-
 sit, ait, ut res sancti atque augustissimi
 nominis symphonice agerent & fistulato-
 rias hic artes, ut insulandis buccinis dissen-
 derent tibiis, cantionibus ut præirent eb-
 fœcanis numerosis, & stabiliore concen-
 tationibus sonoris, quibus animatum a-
 lia lascivienis multitudo incompósitos cor-
 porum dissolveretur in motus, saltitaret,
 & cantaret, orbes saltatorios verteret, &
 ad ultimum clunibus & coxendiciibus sub-
 levatis lumborum crispitudine fluctuaret?

4. Serta] Corona, victoriæ præ-
 mia. Quatuor ergo dicebantur ista
 sacra Græcarum gentium certamina,
 Olympia, Pythia, Nemea, Isthmia.
 Fiebantque Olympia in dei Iovis,
 Pythia in dei Phœbi Apollinis, Nemea
 in Archemori hominis, Isthmia
 in Melicerte hominis, honorem.
 Olympia æstate, Olympiæ in Arca-
 dia, parte Peloponnesi: Pythia in
 Pythone urbe Delphorum, ad mon-
 tem Parnassum: Nemea hieme, in
 Nemea Peloponnesi regione, quæ
 in Gratiarum actione memoratur,
 inter Argos & Corinthum, ubi &
 leo-

leonem Hercules interfecit: Isthmia in Isthmo juxta Corinthum. Coronabantur victores in Olympiis Oleastro: in Pythiis lauro Delphica cognominata, maximis baccis, atque è viridi rubentibus, ut scribit Plinius in extremo libro quindecimo: in Nemeis apio herba: in Isthmiis pinu arbore, & aliquando eodem apio: ut scribit Plutarchus in capite tertio quinquagesimi Symposiacón. *Vinetus.*

5. *Malus oliva*] *Μῆλον*, omnem arborem omnisque arboris fructum dici scribit Helychius. *Malum* ex eo

Græco dixerunt Latini: sed hoc non tam genus apud eos, quam species, ut *μῆλον pomus* sit & *pomum* potius, quam *malus* & *malum*. *Μῆλα* ergo quæ dixerat Archias, malus hic verba est: ceterum quæ *μῆλα* ille intellexit, & quam malum interpretes? & si laurus fuit, interpretes laurum non dixit, quum posset commode. Sed vereor, ut ne Lucianus in dialogo de Gymnasticis, ista Pythiorum *μῆλα* fructum potius quam arborem acceperit, cujuscumque arboris mala fuerint. *Vinet.* vide Palmerium ad Lucianum p. 549.

De locis agonum.

Prima Iovi magno celebrantur Olympia Pisæ.

Parnassus ' Clario sacravit Pythia Phœbo.

' Isthmia ' Portuno ' bimaribus dicat acta Corinthi.

Archemori Nemeæa colunt ' funebria Thebæ.

1. *Clario Phæbo*] *Clarus* mons, & urbs in Asia, ubi *Apollinius* fuit oraculum, ut Delphis. *Virgilius*, *Strabo*, *Mela*, & alii. *Vinetus.*

2. *Isthmia Portuno bimaribus dicat acta Corinthi*] Sic lege. *Scaliger.*

3. *Portunus*] *Portunus*, ac *Portunus*, est *Palæmon*, qui quum in vis *Melicerta* diceretur, post mortem à Neptuno deus factus, ac *Παλαίμων*, & *Portunus* est nominatus. *Ovidius* quarto *Metamorphoseon*, *Hyginus*, *Servius*, *Apollodorus*. *Vin.*

4. *Bimaribus dicata Corinthi*] Ita *bimarem* appellavit *Corinthum* *Horatius* in septimo primi libri. Quod au-

tem huic metro vitium accidit, id utro modo correctum velis, videris, *dicata Corinthos* (ut in ver. codice) an, *dicata alta Corinthos* an, *dicata Acrocorinthos*. Est autem *dicare*, dedicare, consecrare, facere in honorem & edere. *Idem*. *Cicero* in *Epist. ad Trebat.* quæ *Corinthum arcem altam habebant.*

5. *Funebria Thebæ*] *Ophelte* infanti, *Lycurgi Nemeæ* regis filio à serpente occiso, *Adrastus*, *Amphiaræus*, & alii Græci principes quum *Thebas Bœotiz urbem* oppugnaverunt, ludos funebres instituerunt, quæ dicta sunt *Nemeæ*, *Archemorumque* transnominaverunt. *Apollodorus* & *Hyginus*. *Id.*

De auctoribus agonum.

Primus Olympiæ sacravit festa coronæ

Iuppiter Argivi ' stadia ad longissima Circi.

' Proxi-

1. *Primus Olympiæ*] Vide *Pausaniam* in *Eleis*. *Vin.*

2. *Stadia ad longissima Circi*] Qui *Romæ Circi*, in *Græcia stadiū*, & *stadia* dicc-

N n 3

Proximus Alcides Nemææ sacrauit honorem.

Hæc quoque temporibus * quinquennia sacra notandis.

Isthmia Neptuno data sunt, & Pythia Phœbo, 5
Ancipiti cultu divorum hominumque sepultis.

dicebantur: quæ quum essent, pedes sexcentenos longa omnia, omnium erat longissimum *Olympicum*: quod pedibus suis meratus esset Hercules, omnium mortalium per ea tempora corpore maxime excelsus. Vide Gellii cap. i. l. i. notæ. Att. *Vinetus*.

2. *Argivis stadia ad longissima Circi*] Lege, cum primo Vossiano: *Argivis stadia*. Eadem litera auctior, quam par est, censeri possit Terentius. Act. v, scen. 1, in *Adelphis* Syrus rogat: *Quamobrem? quid fecit* Respondet Demæa, Rogas?

In ipsa turba atque in peccato maximo, Quod vix sedatum satis est, potastis scelus,

Quasi re bene gesta. Oratorie dictum putat Donatus, *potastis scelus*. quum unum ebrium cernat propter illud quod ait, *Exemplum disciplina*. quasi in omnibus sit, quod in uno nunc aspicitur. Posset tamen Comicus simpliciter scripsisse: *potasti scelus*. mirum namque quam proni in hos errores fuerint librarii. unde & in Virgilio l. 11 Aen. v. 59, dubia lectio, *Qui se ignotum venientibus ultro*, &c. *Obtulerat*. ubi Servius alios *Quis se* legisse nonet, quibus assentior.

3. *Proximus Alcides*] Vide *Pansaniam*, & vetustos *Pindari* interpretes. *Vinetus*.

4. *Quinquennia sacra*] *Olympia* semper fuisse *quinquennalia* puro. *Isthmia* Plinio libro quarto *Naturalis Historiz* de Achaia, *quinquennalia* quoque sunt, sed ea puro triennalia *Pindaro*, ode sexta *Nemæorum*, & *Statio* in extremo quarto *Thebaidos*. *Pythia* novennalia primum, deinde etiam *quinquennalia*: verum *Nemæa* triennalia faciunt vetusta etiam in *Pindarum* scholia. Dicta autem *quinquennalia*, quæ tribus intermissis annis, quinto quoque reinstaurarentur: & sic *Olympia* Græcis dicta quaternum, quomodo Latinis *lustrum* quinquem annorum tempus: ut in *Censorinum* docuimus.

5. *Isthmia Neptuno*] Alii *Sisyphum*, alii *Theseum Neptuni* filium, alii alios *Isthmia* instituisse ferunt, *Phœbus* autem *Apollo*:

Instituit sacros celebri certamine ludos Pythia perdomita serpentis nomine dictos. apud *Ovidium* primo

Metamorphoseon: sed alii ab aliis institutos volunt in honorem *Apolinij*. *Vinet.*

Quod iidem, qui sacri agones sunt, & funebres ludi habeantur.

Tantalidæ Pelopi mæstum dicat Elis honorem,
Archemori Nemææa colunt quinquennia Thebæ.
Isthmia

1. *Tantalida Pelopi mæstum dicat Elis honorem*] Ita legend. *Scaliger*.

1. *Tantalida*] *Hyginus*, *Solinus*, & alii scribunt, certamen *Olympi-*

cum ab *Hercule* in honorem avi materni *Pelopis*, filii *Tantali*, fuisse editum. *Vinetus*.

1. *Accessit*

Isthmia defuncto celebrata Palæmone, notum.
Pythia placando Delphi statuere Draconi.

A V S O N I I

B V R D I G A L E N S I S

Epistolarum liber.

A V S O N I U S A D P A T R E M

De suscepto filio. Epist. 1.

CREDIDERAM nil posse meis affectibus
addi,

Quo, venerande pater, diligere magis.

¹ Accessit (grates superis, medioque nepoti,

Bina dedit nostris qui juga nominibus.

Ipsē nepos te fecit avum. mihi filius idem.

Et tibi ego. hoc nato nos sumus ambo patres.

Nec jam sola mihi pietas mea suadet amorem :

Nomine te gemini jam genitoris amo.)

Accessit titulus, tua quo reverentia crescat :

Quo doceam natum, quid sit amare patrem.

Quippe tibi æquatus videor, ² quod parvulus isto

³ Nomine honoratum me quoque nobilitat ;

Atque

1. *Accessit gratis super his*] Lego :
Accessit (grates superis, medioque ne-
poti, &c.

Nomine te gemini jam genit. amo.)

Accessit titulus, tua quo reverentia
crescat. nam illud posterius

Accessit nihil aliud est, quam repeti-
tio nuperisq[ue] orationis interruptæ.
Accessit (diis sit gratia, & nepoti,
qui secundum deos hujus rei auctor
est) accessit, inquam, titulus. De re-
petitionibus hujusmodi ad Senecam
de Ira, 1, 3 ; & Livium 11, 12, dixi-

mus satis multa. pro gemini posset &
legi gemino, nempe & quod tibi ego,
& quod mihi dat nepos tuus. sed &
alterum satis intelligitur. Gronovius.

2. *Quia parvulus iste*] Isto fortasse
legendum hoc sensu. Parvulus meus
filius isto patris nomine honorat et-
iam me : ut jam non soli tibi id com-
petat. *Vinetus.*

2. *Quod parvulus isto*] Ita pro *iste*
reposui. *isto nomine*, nempe patris.

3. *Nomine honoratum*] Mallem, *no-*
mine honorato, patris nempe. nullum
certo

N R 4

Atque ætas quia nostra eadem. nam supparis ævi
Sum tibi ego, * & possum fratris habere vicem.

Nec

certe nomen magis in honore est.

5. *Fratris habere vicem*] In veteri illo nunquam satis laudato exemplari fuit: --- nam supparis avi

Sum tibi ego, & possum fratris abare vicem.

Correktor mutavit — *fratris habere vicem*. At ego puto verum esse, *Abare*, & esse *ὑποκαταστήν*, quo frater aut soror, fratrem aut sororem compellat. Suidas: *Ἀπφά, ἀδελφῆς, ἢ ἀδελφῆς ὑποκαταστήμω*. *Ἀπφά* igitur fratris appellatio, ut *τίττα* minoris ad majorem. Sic latine *Abba* quo frater fratrem: *Mamma*, quo junior anum appellat: *Tata*, quo junior senem. Martialis:

*Mammai, atque Tatas habet Afra.
sed ipsa Tatarum*

*Dici, & Mammarum maxima
Mamma potest.*

Tata plane Græcum est; *τίττα*. *τίττα γέμων* Homero. Et in inscriptione veteri: M. E L P I D I V S P A M P H I L V S P L A T O N I T A T M S V O B E N E M E R E N T I F E C I T. Item: T. I. C L A V D I O E P A P H R O D I T O T A T M B E N E M E. Item: F L A V I A T R O P H I M E C V M M Y D I O E V A F E T I P A T R O N O, E T F L A V I O O N E S I P H O R O T A T M S V O B E N E M E R E N T I B V S F E C I T. In Epigr. in anum Anthol. 2.

Βάπτις πὲρ λούσης, καὶ λόγα πᾶσι ταῦτ. Vt ergo

à *Lallo* puerile verbum *Lallare*, à *Pappa*, *Pappare*: sic ab *Abba*, *Abare*, quod *Ilocrates* dixit *ἀδελφίζεν*. *Pollux*: *τὸ ἄδελφον πᾶσι καλεῖν, ἀδελφίζεν Ἰσχυροῦς ἐστίν*. Locus, quem intelligit *Pollux*, est *ὅτι τὸ αἰχμητικὸν ἐστίν*, inquit, *ἀδελφίζεν αὐτὸν νῦν ἰπχιερῶσι*. Alioquin *Abba* quoque est *τίττα*. in Glossario, *Abba, τίττα*. lege *Abba, τίττα. ἀππᾶ πᾶτερ*, *Callimachus*. *Vicem fratris dictum*

ἀρχαῖος, ut apud *Plautum*:

Si tu vis exsternari meam vicem.
Scaliger.

4. *Et possum fratris habere vice*] *Vicem* pro isto *vice* vetus codex. *Possum* haberi tibi pro fratre, & frater tuus videri, ὁ πατήρ. In eodem tamen exemplari erat *abare* pro *habere*, siquid hoc forte aliud quam *habere* esse debeatur. *Vinetus*.

4. *Et possum fratris habere vicem*] Non probo illud *Scaligeri Abare. Vicem*, uti in MS. pro *vice*, in contextum retuli. A. Gellius lib. x, c. xxv: *Isque vicem aliarum ineptiarum vacantem stupentemque animum occupare*. *Apulejus* lib. viii extremo: *Femurque ejus detrahitur appone domus cervini vicem*. quod & *Dictyi* restituendum. Lib. iii, pag. 73: *Hinc jaculis hastarum vicem fabricatis, vel sabrefactis, uti est in MS. in quo male ad vicem. posse tamen in vicem legi, tanquam si præpositio à precedente lit. m foret absorpta, non diffiteor*. Sicut quondam *Plinio* accidisse cogitabam lib. vii, cap. ii: *Priores, inquit, Anthrophagos, quos ad septentrionem esse diximus, decem dierum itinere supra Borysthenem amnem, osibus humanorum capitum bibere*. ubi in osibus bibere legebam, non secus ac apud *Senecam*: *Venenum in auro bibitur; nec non Treb. Pollionem in Galieno*, & ipsissimis verbis apud *Florum* lib. iii, cap. iv: *Litare diis sanguine humano: bibere in osibus capitum*. Item apud *Rufum* *Festum* in breviario, & *Ammianum* lib. xxvii *De Scordiscis*: *Hosius captivorum Bellona litantes & Marti, humanum sanguinem in osibus capitum humanorum bibentes avidius*. Porro, non videtur significatio τῆς *abare*, ut & *Vossius* censet l. i, c. vii de vit. ferm. satis huic loco convenire. neque *abari*, sed *abbare* diceretur ab *ἀβάρ*; quod quoque *Syris* habet a *dageffarum*. Atque

Nec tantum nostris spatium interponitur annis, 15
 Quanta solent alios tempora dividere.
 Vidi ego natales fratrum distare tot annis,
 Quot nostros. ' ævum nomina non onerant.
 ' Pulchra juvenia tibi senium sic jungit, ut ævum,
 Quod prius est, maneat : quod modo, ut incipiat. 20
 Et placuisse reor geminis ætatibus, ut se
 Non festinato tempore' utraque daret.
 Leniter hæc flueret, hæc non properata veniret,
 Maturam frugem flore manente ferens.
 Annos me nescire tuos, pater optime, testor : 25
 ' Totque putare tuos, quot reor esse meos,
 ' Nesciat hoc natus, numeret properantior hæres,
 Testamenta magis, quam pia vota fovens :
 Exemploque docens pravo juvenescere natos,
 Ut nolint patres se quoque habere senes. 30
 Verum ego ' primævo genitus genitore, fatebor
 Supparis hæc ævi tempora grata mihi.

" De-

que itidem gemina est consona in
 ἀπὸ πα apud Callimachum. Scaliger
 maluit exponere ἀδελφεῖν : atque
 esse ab ἀδελφῶν, quod fratrum foro-
 rumque esse ἀνδραγαθία tradidit
 Suidas. sed sic quoque porrecta esset
 prima. Vel cum Scaligero dicendum,
 Latinos ex ἀπὸ πα consonarum alte-
 ram extrivisse : nempe quomodo Sy-
 racusis pater, eodem Suida teste, &
 παπῆς & πατῆς vocabatur.

8. *Ævum nomina non onerant*] No-
 men patris non facit, ut patris alius
 sit multo gravior, deteriorque, quam
 filii. Vinetus.

9. *Pulchra juvenia tibi*] Ita illustris
 Heinſius legit pro tibi in notis ad
 Claudianum : & mox utramque da-
 ret. quam non feliciter verò utram-
 que reponat, discere ex Scaligero ad
 Car. xxi.

10. *Utraque*] Hujus vocis secundam
 syllabam ita produxit Ausonius in E-
 pigramm. Vinetus.

8. *Totque putare tuos*] Ita habuit
 exemplar, hoc priore loco tuos, in
 fine versus meos. Vinet.

9. *Nesciat hoc natus*] Non placet
 interpretatio Vineti, quasi nati no-
 mine filium suum denotet Auso-
 nius. Scribo : hos. nempe annos pa-
 tris quivis pius filius. *Properantior*,
 nempe, quam filium esse decet. Se-
 quens etiam distichon mihi valde
 suspectum : *Exemploque docens*, &c.
 Loquitur de hærede illo non suo, sed
 longinquiore, & ideo minus pio.
 Itaque malim, *juvenes sibi natos*. Nem-
 pe suos ipsius filios. Deinde, *patrem*
senem. hunc ipsum hæredem prope-
 rantiozem. in quem ait recidere
 suum exemplum, & ei eventurum à
 filiis postea, quod ille præstitit ei,
 cui tamquam filius successit. Gron-
 ovius

10. *Primævo*] Prima & juvenili æ-
 tate. Vincens.

N n 3

11. De-

- " Debeo, quod natus. suadet pia cura nepotis,
 Addendum patri, quo veneremur avum.
 Tu quoque, mi genitor, geminata vocabula gaude, 35
 Nati primævi nomine factus avus.
 " Exiguum, quod avus. faveant pia numina divum,
 Deque nepote suo fiat avus proavus.
 Largius & poterunt producere fata senectam :
 Sed rata vota reor, quæ moderata magis. 40

11. *Debeo*] Duobus nominibus tibi *debeo* : quod pater meus sis, & quod filii mei avus. *Vinet.*

11. *Debeo quod natus. suadet*] Tolle *πλείων πατριμὸν* post *natus*. Sic enim cohæret oratio : quod ego patri debeo tamquam filius, id mihi addere patri suadet nepos. *Addere est*

augere. Sic *addere gradum*, Notavimus ad Livium. Alioqui etiam scribi posset, *Augendum patri*. Gronovius.

12. *Exiguum, quod avus*] Parum est, quod sis *avus* : Faxint dii, ut de nepote tuo, filio meo nascatur, qui avum faciat proavum : & ad eam usque ætatem vivas. *Vinetus.*

- 1 Pater ad filium; quum temporibus tyrannicis ipse Treveris remansisset, & filius à patre profectus esset. Hoc incoatum neque impletum sic 2 de liturariis scriptum: Epist. 11.

Debeo & hanc nostris, fili dulcissime, curis Historiam : quamquam titulo non digna sereno

Anxia

1. *Pater ad filium*] Hæc verba præferunt antiquitatem ejus, qui digessit poemata Ausoniana : qui ea, ita ut invenerat, exscripsit. Sed legendum, à patre profectus esset, non, ad patrem. Et liturariis, non, literariis. Liturarii sunt codicilli, in quibus prima concepta scriptionis nostræ perscribimus, & quæ displicent, inducimus, ut postea chartæ puræ commendentur. Olim vero hoc fiebat in palimpsestis tabellis. Ausonius præfatione in Centonem : *Hoc die uno, & addita incubratione properatum modo inter liturarios cum reperissem*, &c. Ergo hoc lemmate significatur hoc poematum imperfectum fuisse. *Seeliger.*

1. *Pater ad filium*] Hoc carmen, sive epistola sit, sive quid aliud, quod inter epistolas Ausonii edidimus, id auctoris nomen nusquam habuit. Stilus tamen, & quod inter Ausoniana repertum sit, hæc duo vel sola vindicare Ausonio Burdigalensis posse videntur. Ejus autem fuit hic titulus in antiquo libro. *INCIPIT PATER AD FILIUM*, &c. Ausonii ergo poetæ Burdigalensis carmen esto. quod luserit ad filiorum aliquem Treveris ad Mosellam ubi diu commoratus est apud Gratianum discipulum suum, ejusque patrem Valentinianum : & carmen scriptis suorum, quæ existant, omnium pulcherrimum

Anxia mœstarum fuerit querimonia rerum.
 Iam super egelidæ stagnantia terga Mosellæ
 Protulerat te, nate, rates : mœstique parentis
 Oscula & amplexus discreverat invidus amnis.
 Solus ego ; & quamvis cœtu celebratus amico ,
 Solus eram : profugæque dabam pia vota carinæ ,
 Solus adhuc te, nate, videns : celerisque remulci
 Culpabam properos adverso flumine cursus.
 Quis fuit ille dies ? ³ non annus longior ille est ,
 Attica quem docti collegit cura Metonis.
 Desertus, vacuis solisque ⁴ exerceor Aris.
 Nunc ego pubentes salicum deverbero frondes :
 Gramineos nunc frango toros : virideisque per ulvas
 Lubrica substratis vestigia libro lapillis.
 Sic lux prima abiit : sic altera meta diei.

Sic

rimum, Mosellam. Scripsit Treveris carmen hoc Ausonius, quibus temporibus Maximus, occupata apud Britannos tyrannide, Gratianum in Gallia vicit, cepit, occidit. Alia namque non habeo, quæ hic accipi posse putem *tempora tyrannica*. Vinet.

2. *De liturariu*] LITURARIUS qui dicantur, docuimus in præfationem Centonis. Vinet.

3. *Non annus longior ille*] Multa annorum genera apud Censorinum: quorum *Metonicus* undeviginti annos vertentes complectitur. Atheniensis fuit *Métron*, Medicus, Mathematicus, Astrologus peritissimus, annis ante natum Christum quadringentis & quinquaginta. De quo Ioannes Tzetzes, Suidas, Ælianus, Plutarchus in Alcibiade & Nicia, Ptolemæus magnæ constructionis libro tertio, Columella nono, & Dioscorus libro duodecimo. Vinet.

4. *Exerceor aris*] Ita recte vetus codex: *Ara* sunt margines, seu crepidines prominentes earum molium, quibus flumina, ut loquitur Lucretius, oppilantur. Vulgo Franci *Kajes*

vocant. quæ antiqua satis vox est. Invenio enim in pervetustis glossis: *Kai cancelli*. Imo mihi videtur perantiqua. Nam crepidines illæ sunt oppositæ fluminibus ad eorum impetum coercendum. *Cajere* vero apud veteres erat cohibere, coercere, compescere. Fulgentius: *Cajeta*, *coarctrix atati*. Apud antiquos enim *Cajatio*, dicebatur puerilis cades. Vnde Plautus in *Clitellaria comædia* ait:

Quid? tuam amicam times, ne te manulea cajet?

Sed ad rem. Omnes crepidines, & eminentias veteres illi *Ara* vocabant: ut saxa in mari eminentia, Virgilius:

Saxa vocant Itali mediis qua in fluctibus Arae.

Tertullianus lib. de Pallio: *Soleo de qualibet margine, vel ara medicinas moribus dicere*. Manifesto *Ara* ibi est *ἔσχατον*, ut & margo. Ait igitur Poëta se solum in molibus, aut crepidinibus Mosellæ errare, quas ipse vocat *Ara*: quæ & moles dicuntur, & *χρηαί*. Scaliger.

4. *Exerceor Aris*] Nimis quæsitum videtur

Sic geminas alterna rotat vertigo tenebras ,

Sic alias : totusque mihi sic annus abibit ,

Restituant donec ¹ tua me tibi fata parentem.

25

⁶ Hæc ego conditione licet, vel morte paciscar :

Dum decores suprema patris, tu nate, superstes.

videtur aru accipi, ut *mediis qua in fluctibus arat*. Lego : arvis. Gronovius.

5. *Tua me tibi fata parentem*] Si quid video, Ausonius scripsit : *mea te mihi vota parenti*. nam *fatorum* mentionem hic incommodam puto. Gronovius.

6. *Hæc ego conditione*] Forte : *hæc ego conditione*. sic ut sensus sit : velim ego lubens hac tam gravi ac molesta conditione, imo vel morte cum satis pacisci, dum modo tu mihi superstes sis. *Conditio* illa inolesta erat absentia filii, quam ferre vix quibat.

A V S O N I I V S H E S P E R I O.

Epistola III.

¹ Valis Picenæ populator turdus olivæ
Clunes opimat cercas :

Vel qui ² lucentes rapuit de vitibus uvas ,

⁴ Pendetque nexus retibus :

Quæ

1. *Ausonius Hesperio*] Ad quem *Hesperium* hoc carmen cum *viginti turdis*, & *anatibus* aliquot mittitur. *Hesperium* esse puto Ausonii filium, de quo monuimus, in Epigrammata de Fastis. Vinetus.

2. *Qualis Picena*] Est *Picenum* Italiz regio ad mare Adriaticum, quæ ab Ancone urbe *Marca Anconitana* vulgo dicitur. Plinius quindecimo Naturalis Historiæ scribit, *olivæ Picenæ*, & *Sidicinas*, *Italicis prælatas* in cibis. Martialis tertiodécimo :

Hæc, quæ Picenæ venit subdusta tra-
petu,
Inchoat, atque eadem finit olivæ da-
pes. Vinet.

3. *Lucentes*] Maturas, pingues, splendentes. Vin.

4. *Pendet nexus retibus*] In nemonibus, aut si quo alio in loco aliquanta sit altarum arborum series, duæ deliguntur inter alias. Hæ si forte non satis proceræ per se videntur, ad eas summas prælongæ annexuntur perticæ. Qui interfunt utriusque rami, resecantur, si qua alia arbor, vel frutex paullum exurgens, volarui officere potest, abraditur. *Fenestras* id, ut quas in nostris ædibus habemus, Romanogalli vocitamus. Hic ergo primo diluculo, & vespere, tenditur rete tam amplum, quam alta, lataque sit transeña : in quod involantes capiuntur Turdi, Merulæ, Scolopaces, palumbi, & aliæ aves, dum in pascua exeunt, & revertuntur. Idem.

5. *Flu-*

Quæ vespertinis ' fluitant ' nebulosa sub horis ,
Vel mane tenta roscido :

Tales hybernis ad te de sepibus, ipsos

Capi volentes, misimus ,

Bis denos. tot enim ' crepero sub lucis eoæ

Præceps volatus intulit.

10

Tum quas vicinæ suggessit præda lacunæ ,

' Anates maritas junximus ,

' Remipedes, lato populates cœrula rostro ,

Et crure rubras punico.

Iricolor vario pinxit quas pluma colore ,

15

Collum columbis æmulas.

" Defrudata meæ non sunt " hoc fercula mensæ.

" Vescente te, fruimur magis.

Vale bene, ut valeam.

Episto-

5. *Fluitant*] Agitantur, moventur. *Vinetus*.

6. *Nebulosa*] Ut *nebula* quæpiam, & quæ *nebula* potius, quam retia volucris eo tempore videantur. *Vinet.*

7. *Crepero sub*] Sub crepero lucis matutinæ, & primo diluculo. C R E P E R U M, Varro, Censorinus, Festus, Nonius, incertum, anceps, dubium significare docent. Vnde *crepusculum* appellatum, tempus, quod noctis sit an diei, incertum est. *Vin.*

8. *Anates maritæ*] Sicut Plinius arbores populos *maritæ* vocavit, quibus nubunt vites, maritanrur, adjunguntur. *Marinæ* tamen, puto, legi posse pro *maritæ*. Idem.

9. *Remipedes*] Quæ in aqua remotum loco pedibus utuntur, ut & anseres, & aliæ aves: quas appellat *palmpedes* Plinius libro decimo & undecimo. Vide idem verbum in versu ducentesimo & primo *Mosellæ*, ac

in tricesimo quarto Epist. v. Id.

10. *Defrudata meæ non sunt*] *Defrudata* in veteri codice, pro *defrudata*, ut puto, quod idem est ac *defraudata*; quemadmodum apud Terentium in principio Phormionis, *summe defraudans genitum*. Idem.

11. *Hæc fercula mensæ*] ita fuit in vetustiss. libro. Edidit autem Scaliger, *defr. meæ non sunt hoc f. mensæ*. ut epist. xxi ad Paulinum: *quam quod me me participes, delicias tuas in ipsa primitiarum novitate defraudas*. potior igitur ablativus videtur, ut hoc significet, hæc turdorum anatumque donatione seu participatione. Si *defrudare* alicui diceretur, procederet antiqui codicis lectio: quæ nunc vix admittenda videtur.

12. *Vescente te*] Quod edis, id mihi prodest magis, quam si ipse ederem. *Vinet.*

Epistola iv.

' AVSONIVS, ' *cujus ferulam nunc sceptrum verentur* ;
 ' PAGANVM ' MEDVLIS ' IVBEO
 SALVERE THEONEM.

Q Vid geris, ' extremis positus telluris in oris ,
 Cultor harenarum vates ? ' cui littus arandum ,
 ' Oceani

1. *Aufonius*] Epistola hæc digna est, quæ non solum propter eruditionem, sed etiam propter urbanitatem legatur. *Theonem* enim ad *Domnotinum*, qui erat pagus in *Medulis*, in Colonica villa morantem mirum qua libertate exagitet, & stuporem *Medulum Vibisco* sale perfricet. *Scaliger*.

1. *Aufonius*] Hanc scripsit *Aufonius* epistolam, quum *Gratianum* puerum, *Valentiniani* Augusti filium litteras doceret in patris comitatu, castris, militiæ. Sic enim in *Iambicis*:

Enucleabit protinus,

Quod milites scribimus. Vinetus.

2. *Cujus ferulam*] Innuit se Imperatorium magistrum, ut infra vocat se *Regium magistrum*. Et facere *ferulam* cum *sceptris* comparat. Nam *ferulae* sunt *sceptris* *paedagogorum*. *Martialis*:

Ferulaeque tristes sceptris paedagogorum.
Scaliger.

3. *Paganum*] In veteri libro scriptum est: *Pagatum Medulis*. non, ut in vulgatis, & *Medulis*: ut apud *Ciceronem*, *Servius* *Limonia*: apud *Plautum*, *hospes* *Zacynthe*: apud *Varronem* *Chio*, *Lesbo*; hoc est *Ἰαπωνία*, *λεῖψος*. *Paganum* quare vocet, facile patet ex iis, quæ infra dicit: *Quod milites scribimus*. Comitabatur enim tunc signa Augustorum. Opponitur autem *paganum* militanti. *Meduli*, ut alibi monemus, sunt finitimi *Bojis*, aut, ut ego malo, pars *Bojorum*, hodieque *Medoc* dicuntur,

pertinguntque ad *Oceanum*, ubi est promuntorium *Curianum*, quod hodie caput *Bojatium* vocant, vel, ut eorum lingua efferam, *Cap de Boix*. *Ii* in infelicissimo solo habitant, in quo nihil præter arenam, & saburra, ac pineta invenias. Vnde merito *Aufonius cultorem arenarum* vocat. Iam in *pergula* columinibus arundineis fulta, itemque arundinibus recta, ait cum habitare. quo sane pauperissimum hominem indicat. ut illa apud *Propertium* habitat in *pergula*:

Horruit argenti pergula curia fœce.

At optimus *Turnebus* confundit *pergulam* pauperum, cum *pergula* ædificiorum. Quod enim ait *Crassitium* docuisse in *pergula*, sane intelligendum est, de *pergula*, quæ erat in ejus ædibus, quam vulgo *Galeriam* vocamus: ut *Plinius* ait, *Apellem* pinxisse in *pergula*, scilicet, ut ab omnibus videretur. Nam in publicum spectabant ejusmodi *pergulae*. Vnde idem *Plinius* ait, nescio quem multatum, quod cum corona rosacea è *pergula* sua in forum respexisset. Quod autem idem *Turnebus* producit ex *Plauto* de *lenone*, qui interminatur mulieribus suis, se eas expositurum in *pergula*, est ipsius *lenonis* *pergula*: qui vult eas mulieres venales prostrare. propterea eas exponit in eodem loco, qui omnibus in conspectu esset. quo nomine vetus glossarium exponit *pergulam*, *ἀνδράλιον*. Denique, quantum ego colligere possum, putat eruditissimus

Turne-

° Oceani finem juxta, solemque cadentem :
 ° Vilis arundineis cohibet quem pergula tectis :
 Et tingit piceo ° lacrymosa ° colonica fumo.
 Quid rerum, musæque gerunt, & cantor Apollo ?

° Musæ

Turnebus, *pergula* fuisse locum publicum : & in eum tecti inopes homines se recipere solitos. In quo meo judicio, frustra est, quantum ex illis, quæ jam produximus, unicuique notum esse potest. At in Propertio, & hic in Epistola ad Theonem, *pergula* est casula, seu tuguriolum arundinibus tectum. Nam & in opere Topiario notum, quid sit *pergula*. ab ejus similitudine pauperum tuguria dicta. *Scaliger*.

3. *Paganum*] In *pago* habitantem, rusticam hominem, non militantem. Sunt, qui putent, quod *Paganus* hoc loco pro *Theonis* cognomento accipi debeat : quia in eo Medulorum tractu, quem in his ad Theonem epistolis habitasse significat Aufonius, gens sit *Pagana* cognomine, quamvis *pagana* prorsus, rusticana & obscura. *Vinetus*.

4. *E Medula*] *Medulensem*. Nulla fuit præpositio in vetere libro. Quod agri est infra Burdigalam inter Oceanum & Garumnam in eum influentem, & *Medæ* hodie vocitatur, *Medulos* appellavit Aufonius. Hinc *Medulinus* in versu vicefimo octavo insequentis epistolæ. *Vinet*.

5. *Tubeo salvere*] Salutem dico Theoni. Sic Fuscum Aristiam Horatius salutaverat priore epistolarum libro :

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus

Ruris amatores.

Cicero Attico libro quarto: *Dionysium jube salvere*. Ne quis autem forte statim, priusquam scilicet totam hanc, reliquasque Aufonii ad Theonem epistolas perlegerit, salutationis hujus insolentia offendarur, sic scito :

Theonem istum Medulensem, non prorsus illiteratum, quippe qui verbus faceret, si forte Chærilæis de Alexandro magno non meliores, illis saltem, uti puto, non deteriores, quibus à poeta quodam donatus fuit Lucius Sylla, ut Cicero meminit in oratione pro Archia, facetum aliqui, & jucundum, & bene curata cæte hominem, Aufonio familiarissimum, carissimumque fuisse. ad quem quicquid scribit Aufonius, joci sunt, & litteræ tali homine, & amico dignissimæ, convitiis non abstinentes, quæ tantam familiaritatem non dedecent, ac versus plerumque tales, quales à satis malo versificatore accipiat, & in iis etiam forsitan de industria peiores. *Vin*.

6. *Extremis telluris in ora*] *Meduli*, uti diximus, ad Oceanum sunt, qui ab occidente terram definit & terminat. *Idem*.

7. *Cui lictus arandum*] De Didone, Hiarbas : --- *Cui lictus arandum,*

Cuique loci leges dedimus, ---
 Vide apud Erasmum Adagium, *Arrelitus*. *Id*.

8. *Oceani finem*] Versus est quadringentesimus octogesimusque ejusdem quarti *Æneidos*. *Idem*.

9. *Vilis harundineis*] Abundant harundine æstuaria, paludesque Medulorum. de qua solent pauperes sibi facere casulas, quas hic appellat *Pergulas* Aufonius. *Id*.

10. *Lacrymosa*] Fumus lædit oculos : & hinc *lacryma*. *Idem*.

11. *Colonica*] *Colonia*, quæ hic *Colonica*, villam significat, agricolationis locum, ut ait Budæus, aratoris officinam, & domicilium. *Idem*.

12. *Musa*

12. Musæ non Helicone satæ, nec fonte caballi :
 13. Sed quæ fecundo de pectore Clementini
 Inspirant vacuos aliena mente poëtas.
 Iure quidem : nam quis malit sua carmina dici , 10
 Qui te securo possit 14. proscindere risu ?
 15. Hæc quoque ne nostrum possint urgere pudorem ,
 Tu recita : & vere poterunt tua dicta videri.
 Quam tamen exerces Medulorum in littore vitam ?
 Mercatusne agitas , 16. levioze nomismate captans , 15
 17. Infanis quod mox pretiis gravis auctio vendat ?
 18. Alben-

12. *Musa non Helicone satæ*] Sed Clementinus bonus poëta , & eruditus : cujus carmen aliquod , Theon poëta inalus & semidoctus sibi attribuerat , & Ausonio miserat. *Vinet.*

13. *Sed qua fecundo*] Ostendunt hæc ei nomen fuisse Clementino. Nam alias ait *Musas* Helicone satas : alias Clementini. Vnde nimis libere, præter jus amicitiz , ut ego quidem iudico , jocatur Ausonius. Ait enim non posse vocari *Musas* Heliconiadas , quæ sunt Musæ Theonis. Quin & hanc suam ad eum Epistolam tunc ejus fore , cum incipiet ab eo recitari. Notat enim barbaram ejus pronunciationem. Ait enim :

Hæc quoque ne nostrum possint urgere pudorem ,

Tu recita. & vere poterunt tua dicta videri.

Quod & Martial. Fidentino exprobrat :

Quem recitas , meus est , ô Fidentines libellus ;

Sed male cum recitas , incipit esse tuus.

Quæ sequuntur , omnia ei egrotantis dicta , & in contrariam partem interpretanda. ut & illud :

--- plana sic juncens alvo.

Erat enim contra obesus , & prægrandis homo. ut in alia ad eundem Epistolarum.

Corporis ut tanti non mordeatur onus.

Scaliger

13. *Fecundo*] Legitur & *facundo*. *Vinetus.*

14. *Proscindere risu*] Deridere suam poëtam. *Vinet.*

15. *Hæc quoque ne nostrum*] Scribet hæc. carmina videlicet. *Mariangelus Accursus.*

15. *Hæc quoque*] Hæc etiam , quæ ad te minus accurate ex aula & castris Valentiniani Augusti scribo , ne mihi pudori sint , ut me indigna Ausonio poëta celebri , & Augustorum magistro , & ipse , ô Theon. recita : & non mea , sed tua statim ex barbarica tua pronunciatione , videri poterunt. Ausonii verba in extrema epistola undecima de carmine , quod ad Paulum miserat : *Ac nisi hæc à nobis missa ipse lecturus esses , etiam de pronunciatione rideres. Seneca tradidit , inquit Donatus de Virgilio , Intinui Montanum poëtam , solitum dicere , ablativum se quadam Virgilio , si & vocem posset , & os , & hypocritin. Eosdem enim versus , eo pronunciante , bene sonare : sine illo , inartescere quasi muros.* Sed quanta vis & potestas Pronunciationis , discet ex Quintiliano ; lib 11 Oratoriarum institut. *Vinetus.*

16. *Leviore nomismate*] Minore pecunia. *Vinet.*

17. *Infanis*] Magnis. *Idem.*

21. Ab-

18 Albenteis fevi globulos, & pingua ceræ
 Pondera, 19 Naryciamque picem, 20 scissamque papyrus,
 21 Fumantesque 22 olim 23 paganica lumina tædas?
 An majora gerens, tota regione vagantes 29
 Persequeris fures? qui te, 24 postrema timentes,
 In partem, prædamque vocent. tu mitis, & osor
 Sanguinis humani condonas crimina nummis,
 Erroremque vocas, pretiumque imponis 25 abactis
 Bobus, & in partem scelerum 26 de iudice transis?
 An cum fratre vagos dumeta per avia cervos
 Circumdas maculis, & multa indagine 27 pinnæ?

Aut

18. *Albentis fevi globulos*] Non tanta fevi copia est apud Medulos, quanta ceræ. Abundat enim apibus ea regio: & pecora multa in saltibus suis & palustribus si alit, ea non sibi, sed Burdigalensibus, aliisque vicinis gentibus alit. *Vinetus*. *albentes* fuit in v. e.

19. *Naryciamque picem*] Non *Naryciam*, sed *Medulicam Bojicamque picem*. *Naryciam* autem dixit ex secundo Georgicôn Virgilii:

Et juvat undantem buxo spectare Cytorum,

Naryciaque picis lucet. — Est vero *Narycia*, *Naryce*, *Narycium*, auctore Stephano, urbs Locrorum. *Vinet*.

20. *Scissamque papyrus*] Peregrinam mercem, ut arbitror, non quæ apud Medulos nasceretur. *Vin*.

21. *Fumantesque*] Meduli ac Boji, tædam arborem an etiam habeant, mihi non est compertum: sed hoc scio, illos *tædas* vocare quas faciunt ex arboribus resinam, picemque ferentibus. Fissæ namque ardent propter ingentem illum succum, tanquam faces candelæque: quas ex canabino filo, cera fevoque obducto, facere solemus. *Idem*.

22. *Olidum*] *Olide* gravi odore ab olendo. Sic Columella libro duodecimo, *olida* dixit, vasa picata. *Id*.

23. *Paganica*] Pagorum. rusticana. *Idem*.

24. *Postrema*] Ultimum supplicium. *Idem*.

25. *Abactis bubus*] *Is*, qui boves abegerint, *abigei* inde dicti. *Vlpianus* quadragésimo septimo Digestorum: *De abigeis puniendis* ita *Divus Hadrianus* rescripsit. *Abigei cum durissime puniuntur, ad gladium damnari solent*. *Id*.

26. *De iudice*] Aliquem gessisse magistratum apud suos Medulos *Theonem*, hæc mihi significare videntur. *Idem*.

27. *Pinna*] *Penna*. Cælius Rhodiginus libri sextidecimi capite undecimo, ex hoc Aufonii loco, & aliis aliorum auctorum non paucis probat cervos rubræ pennæ aspectu terri. *Id*.

27. *Et multa indagine pinna*] E tertio Georgicor. Virgilii, ubi de cervis: *Hos non immixtis canibus, non cassibus ullis,*

Puniceæve agitant pavidos formidinis penna. *Nemesianus*:

Lineæ quin etiam magnos circumdare saltus

Qua possit, volucresque metu concludere prædæ,

Digerat innexas non una ex alite plumas.

Namque urfos, magnosque fures, cervosque fugaces,

O O

Ter-

Aut spumantis apri cursum clamoribus urges ,
 " Subsidisque fero ? Moneo tamen, usque recuses
 Stringere " fulmineo venabula cominus hosti. 30
 Exemplum de fratre time, qui veste " reducta
 Ostentat foedas prope turpia membra lacunas ,
 Perfossasque nates vicino podice nudat.
 Inde ostentator volitat : mirentur ut ipsum
 Gedippa, Vrsinusque suus, prolesque Iovini , 35
 " Taurinusque, ipsum priscis heroibus æquans :
 " Qualis in Olenio victor Calydonius apro ,
 " Aut Erymantheo pubes fuit Attica monstro.
 Sed tu parce feris venatibus, & fuge nota
 Crimina sylvarum : ne sis Cinyreia proles , 40
 Accedasque iterum " Veneri plorandus Adonis.
 " Sic certe crinem flavus, niveusque lacertos ,
 Cæsariem rutilam " per candida colla refundis :
 Pectore sic tenero, " plana sic juncus alvo ,

Per

Terrificant , linique votant transcendere septum.

Seneca de Clementia cap. xii: *Si ferat lineis & pinna clusae contineat.* Idem lib. ii, cap. xii de Ira. Lucanus, Seneca Tragœdinitio Hippol. Lycophron p. 22. Apulej. in Apol. D. Hieronym. advers. Luciferianos: *Pavidorum more cervorum, dum vanos pennarum evitatis volatus, fortissimis retibus implicamini.* vide porro, quæ Dempsterus in paralip. ad Rosinum lib. ii, cap. vii.

28. *Subsidisque fero*] Demissus, inclinatusque insidiaris apro. De qua subsidendi significatione Servius in versum ducentesium & sexagesimum octavum undecimi Æneidos. *Vinetus.*

29. *Fulmineo hosti*] Apro. Sic Ovidius, & alii poëtæ. *Vinet.*

30. *Reducta*] *Revincta* puto in antiquo libro. *Vin.*

31. *Taurinus*] Sic antiqui libri. alii *Tarrinus*, & pro'u. De quo nihil comperi, neque de Gedippa, Vrsino,

Iovino, hominibus Medulicis. *Idem.*

32. *Qualis in Olenio*] Ὀλυνθός, & Καλυδὼν urbes Ætoliz, patria Melæagri. qui in ea regione immanem aprum interfecit. Ovid. octavo Metamorphoseôn, Hyginus, & alii. *Id.*

33. *Aut Erymantheo*] Alium ego aprum ex Erymantho non novi, quam qui ab Hercule occisus fuisse dictus est in carmine de laboribus Herculis. *Idem.*

34. *Veneri plorandus*] Adonem ab apro interfectum lamentatur Venus eleganti edyllio apud Theocritum. *Id.*

35. *Sic certe crinem flavus*] Ita Theon, Adonidi illi formosissimo pulchritudine non cedis. Ironica hæc. *Id.*

36. *Per candida colla refundis*] Stat. lib. v Theb.

— *Et te per colla refusis Intacta, Crenæ, comis.*

37. *Plana sic juncus alvo*] Contra, obesus

Per teretes ³³ feminum gyros, surasque nitentes

45

Descendis, ³⁹ talos à vertice pulcher ad imos.

Qualis floricomā quondam ⁴⁰ populator in Ætna,

Virgineas inter choreas ⁴¹ Deoīda raptam

Sustu-

obesus Theon, ut in extrema episto-
la videbitur proxima. *Vinetus.*

37. *Sic juncus*] Terentius Eun.
Reddunt curatura juncus.

Prudentius in Pass. Eulaliz :

— *Carnifices gemini*

Inuicea pectora dilantant. in præced.
pro nec sis Cin. proles. lege ex v. c. ne sis.

38. *Feminum*] Sic antiqui libri,
& ex impressis nonnulli. alii *femo-*
rum. *Vinet.*

39. *Talos à vertice*] Ex secunda li-
bri secundi epist. Hofatii. *Vin.*

40. *Populas in Ætna — Deoīda rapt.*] Proserpinæ raptum hic intelligi, sin-
gula plane perdocent, si *Deoīda* deam
ipsam forma patronymica *Δηοῖς* &
Δηοῖ, i. e. Cerere non ignoremus.
Neq; alibi ulla parte operis invenio,
Ausonium unquam commeminisse
ejus fabulæ, quæ Proserpinam ab Iove
in serpentem verso vitiatam tradide-
xit. Idèoque miror in Carmine Meta-
morphoseos : *Varius Deoīda serpens* ad
ejus facti mentionem, Ausonium ple-
risque adductum. *Enna* porro, est qui-
dem Siciliæ civitas, innumeris sem-
per vernans floribus, in cujus campis
raptam fabulæ Proserpinam invulga-
ruit. quam signasse Balbum quinto
Argonaut. crediderim, hac periphrasi:

Florea per verni qualis juga duxit Hy-
metti,

Aut Sicula subit urbe choros, hinc gres-
sibus hærens

Pallados, hinc clara Proserpina junctā
Diana,

Altior, ac nulla comitum certante,
priusquam

Palluit, & viso pulsus decar omnis a-
verno est.

Vnde factum traditur, ut *Ætna* pro
Enna sæpe apud bonos fuerit inver-
sum. Præcepti cujus usque adeo late

mox serpsit contagium, ut in Papinii
quoque Thebaide simili quidam em-
mendatione versum immutarint, qui
fuerat : *Ætnæ Cereri negat avia Dymē.*
quod ne saltem in Ausonio attentare
audent, utramque lectionem custo-
diri quidem, ac tueri posse, dubitan-
dum non videtur, quod constet,
ipsam Cererem tam in *Enna* urbe,
quam in *Ætna* monte templum ha-
buisse, quodque locum raptus ejus
filiz authores non unum reddant.
Pomponius sane scribit : *Fama ha-*
bet ob Cereris templum Ætna præcipua
montium : Eryx maxime memoratur ob
delubrum Veneris. unde fit, ut in hac
parte quorundam diligentiam desi-
derem, qui *Ennam* in Pomponio, non
Ætnam legunt. & præcipua montium,
cum sequenti colo nectunt. Senten-
tia minime hercle spernenda, si præ-
cipua montium : in Sicilia præterquam
Ætna conveniret, qui magnitudine
omnes ejus insulæ montes, & ipsum
quoque Erycem exsuperat, ut Poly-
bius affirmat. Aristoteles vero *ἡ*
Ἰουμασίῳ ἀρχομένῳ, urbemne si-
gnificaverit, aut montem, aut aliud
omnino, ubi sit spelunca, qua emer-
sus Pluto Persephonem rapuit, æsti-
mandum relinquimus ex ejus verbis,
ὅτι τῇ Σικελίᾳ (inquit) *τῇ κελευμένη*
Λιτῇ ἀσπλάγῳ π λήγεται εἰς αὐτὴν. Ma-
rianus. Accursius.

40. *Populator in Ætna*] Malim :
Enna. ad Pergum namque *Enna* la-
cum rapta Proserpina. Hinc Statius
eam *Ennaam Iunonem* vocat l. v Sylv.
III. uti illic legendum esse jam alii
fortassis ante me viderunt.

41. *Deoīda*] *Δηοῖ*, Ceres, unde *πι-*
ττυνημικῶς Δηοῖς filia Cereris Pro-
serpina. Quam Orcus sive Pluto ra-
puit, in *Ætna* monte Siciliæ, *flores*
O o 2 legent

Sustulit emerfus stygiis fornacibus Orcus.

An quia venatus ob tanta pericula vitas,
Piscandi traheris studio? nam tota supellex
Dumnotoni tales solita est ostendere gazas:

“Nodosas vestes” animantum Nerinorum,
“Et jacula,” & fundas, “& nomina villica lini.

“Colaue, &” indutos terrenis vermibus hamos. 55

“His opibus confise tumes? domus omnis abundat
Littoreis dives spoliis, referuntur ab unda

“Corroco, letalis trygon,” mollesque plateas,

“Vren-

legentem. Ovidius quinto Metamorphoseon, Hyginus, & Claudianus in poemate de hac re facto. *Vinetus.*

42. *Nodosas vestes*] *Retia*, in quibus nodi sunt innumerabiles, & maculæ. *Vinetus.*

42. *Nodosas vestes*] Censeo Aufonii manum fuisse, *nodosas pestes*. Sunt enim *retia* pernices piscium, non vestes aut integumenta. Eandem vocem Ovidio & Manilio restituiimus in tertio Observationum. *Gronovius.*

43. *Animantum Nerinorum*] Piscium marinarum. *Nereus*, unum est ex maris numinibus. Vnde *Nerinen* Galatheam dixit Virgilius in septimo bucolico. *Vinetus.*

44. *Et jacula*] *Retis* genus: quod *rete jaculum* Plauto in principio *Asinariæ*, in *Truculento*, appellatum tradit Turnebus. *Vinet.*

45. *Et fundas*] Primo Georg. Virgil. *Atque alius latum funda jam verberat amnem*

Alta petens pelagique alius trahit humida linea. Vin.

46. *Et villica*] In veteri libro disertim scriptum est:

--- & nomina villica lini. Scaliger.

46. *Et nomina bellicani*] Sic omnia exemplaria, præter vetus Lugdunense: quod cum *villicalini* habere audisset Hadrianus Turnebus, pro illo *bellicani*, nomina *villica lini* emendandum censuit. sed nec sic hoc ego,

quid sibi velit, satis video: quamvis *villica*, *paganica*, *rusticanaque* esse possint: & hic significari putem, quæ *humida linea* dixit Virgilius, *retis* genus: quod appellari *everriculum* scribit vetus poetæ interpres. *Vinetus.*

47. *Colaue*] Virgilius II Georgic.

--- Tu spisso vimine qualis,

Colaue prælorum fumosis diripe tellus. Vinet.

47. *Colaue*] *Colum* in instrumento piscatorio est pro *retis* genere, quod quia quadratum est, Galli *us* *quarré* vocant. Vnde *colare amnes* dicuntur *Piscatores à Manilio*:

Et colare vagos inducitur retibus amnes. Passeratius.

48. *Indutos terrenis vermibus hamos*] Videtur hæc proba lectio: elegantior tamen censeam: *indutos t. v. hamos*. Sic in *Mosella*:

Indutos escu jaciens mortalibus hamos.

49. *His opibus confise tumes*] Dixit, pro confusus, more suo. Scaliger.

50. *Corroco*] In eodem libro plane legitur: *Corroco, letalis Trygon*. *Corroco* est vox *Vibiscæ*. Frustra enim conatur id mutare Turnebus. *Platea* nomen retinent hodie in *Vibiscis*. Ita vocant genus *planorum*, & jacentium piscium. Scalig.

50. *Corroco, letalis, &c.*] Oppiano in *Trygon* prima etiam syllaba producitur:

Τρυγών τ' ὀδραλὴν καὶ ἰπτήν τινος ἔνομα Νάρεα, Possis autem, quoque

“Vrentes thynni, & male texti spina” elegati,

“Nec

quoque particula expuncta, scribere: *Corrhoco, letalis Trygon, mollesque plateffa.* De *Trygone* Plautus in *Captiv.* ita meminit. *Heraum, Scombrum, & Trygonæ.* Nam qui *Triglam* emendandum censuere, quod illam intervenata Plinius retulerit, quam sit ullius hoc momenti, ipsi viderint. Venenatam certe eam, non quidem dum gustetur, sed peltiteram extractabilemque radio, quod ei telum est super caudam eminens minansque intelligi voluisse Plinium, putandum est. Videtur autem ea esse, quam nonnulli & Latii piscatores vulgo *Bruchum* vocitant, captaeque confestim, ne lzdatur, radium abscindunt. Plebeja inter connumerantur obsonia, velut Rajæ. quibus fere & magnitudine & forma similis nonnihil ostenditur. *Mariang. Accursius.*

50. *Carroco letalisque trygon*] Legitur & *Corroco*, o pro a, & media syllaba Græcorum more aspirata, *Carrhoco*, & *Corrhoco*. Piscis Medulici corruptum fuit vocabulum: quod nec apud alios vetustos scriptores invenio, nec ipsius ullum vestigium in ore Aquitanorum agnosco, nisi forte sit, quod dicam. Quem Galloromani *Esturjonem*, j consonante nuncupant, piscem nobilissimum, Romani vero veteres, ut quidam putant, *Acipenserem* dixerunt, hic *Burdigalensis*, *Medulis*, *Bojis*, & aliis ejusdem Aquitaniz populis, *Creac* appellatur. Idem rursus *Burdigalenses* *Creac* quoque vocitant, sed cum adjectione, *Creac de Buch*, id est, *creacum Bojensem*, qui ipsi alio nomine *Martam* dicitur, scriptoribus Græcis *πῖν*, Latinis *Squatina*, *Rondelerio* descriptus capite vicesimo primo libri duodecimi. Vilem ergo piscem, qui in *Medulensi*, *Bojensi*que mari multus capitur, potest Aufonius *Carroconem*, aut nescio quo alio pacto appellasse, patrio vocabulo in Latini-

nam faciem transformato: quod librarii postea pro more depravarint. *Letalisque trygon.* Est *Τρυγών*, turtur avis, & *trygon piscis*, sed vetustioribus Latinis *Pastinaca*, herbæ nomine, auctore Cornelio Celso, libro sexto, de dentium dolore, & Plinio nono *Naturalis Hist.* Hujus piscis plani, rajæ non multum dissimilis, duo genera novit *Rondelerius*. quæ *Burdigalensis*, & *Aquitani* *Tare ronde*, & *Tare franke*, dicit appellari: sed ego ista vocabula haud dum usquam audiui. *Burdigalenses* & *Bojenses* cum *Medulensib.* *Pastinacæ* tantum, quod observaverim, nominant, à Latino *Pastinaca*. Habet autem utrumque genus caudam longissimam. in qua media est aculeus, quem appellat *Radium* Plinius nono: qui non solum homines, verum etiam arbores, infixus radici, necat. arma, ut telum, perforat vi ferri & veneni malo. (f. leg. vi ferri cedente ven. malo.) Producit autem priorem syllabam *Τρυγών* apud *Nicandrum*, & *Oppianum*. quare sine conjunctione, quæ, ut quædam exemplaria habent, *Letali trygon*, *Aufonium* scripsisse suspicor. *Vinetus.*

51. *Mollesque plateffa*] *Plateffa*, unico s in vetusto codice. Mihi autem dubium non est, quin sint, quas *plateffas*, u pro e, *Burdigalenses*, *Meduli*, *Boji*, appellant: alii *Galli plateas*, & *plias*. Piscis est planus, ut *Rhombus*, & *solea*, ex passerum genere, δὲ τῷ πλατύς, unde & *plateas* esse dictas mihi quidem videtur, carne prorsus molli, satisque insipida. *Vinet.*

52. *Vrentes thynni*] *Tinni* in veteri libro: sed quid id nominis sit? *θύνη*, id est, *thynnus*, quicumque piscis fuerit apud veteres Græcos & Latinos, ego hoc loco suspicor *Aufonio thynnus* esse dictum, qui *Burdigalæ*, ac apud *Medulos*, *Bojosque*, *Τύλ* vocitatur, piscis oblongus, & fere teres: coloris, majore ex parte, cinc-

“ Nec duraturi post bina trihoriorum corvi.

60

An te carminibus juvat incestare ” canoras

Mnemosynes natas, “ aut tris, aut octo sorores ?

Et quoniam huc ventum, ” si vis cognoscere, quid sit

Inter doctrinam, deridendasque camœnas :

Accipe congestas mysteria frivola nugas ,

65

Quas tamen explicitis ” nequeas dependere chartis ,

” Scil-

cinericii , ac, unde *ucentes* dixerit *thygnos* Aufonius, cute aspera. *Vinetus*.

53. *Elegati*] In eodem libro scriptum est : -- & male testis spina ligari. Et id quoque puto ex lingua Vibiscæ. Quare ergo mutemus, si ignoramus? Modestius enim agendum, quam fecit Adr. Turnebus, vir alioqui summus : qui censet legendum *Elacati*. In quo quæ indigna dixerit existimatione sua, vide. Primum cum dicantur *ἡλακωτῆρες*, primam, quæ natura longa est, corripit : & tertiam contra naturam producit. Deinde cum *ἡλακωτῆρες* sint ex genere *thynnorum*, & Cetaceorum, quam inepite dixisset spina testos esse *thynnos*? Adeo oblitum fuisse sui tantum virum, ut quid esset *ἡλακωτῆς*, seu *thynnus*, & quid à spinoso pisce differret, non animadverterit? *Scaliger*.

53. *Et male testis spina elegati*] Legitur &, *elegati*, & in vetusto libro *Ligari*. Fert Garumna Burdigalam & Medulos præterfluens, pisces, quos *Gatos* & *Gatas* vocitant, magna copia sub veris finem capi solitos, viles, spinosissimos, alosos, & lis, quos *aragos* vulgo vocitamus, non dissimiles, nisi maximi horum illis minores forent. Squamis testos, ut sunt alosæ, sed tenuioribus, rarioribusque : quam ob rem male testos dixerit Aufonius, siquidem hic eum piscem intellexerit. *Vinetus*.

54. *Nec duraturi post bina trihoriorum corvi*] Idem de fluviatili capitone, versu octogesimo septimo Mosellæ. Hic autem piscis marinus à nigrican-

te dorso Græcis *Κοράξ*, Latinis *corvus* appellatus, Guilielmo Rondeletio descriptus capite septimo libri decimi de piscibus. Burdigalæ *Perlon*, Bajonæ *Pirlon* vocatur : nec ibi est majore in pretio, quam alii hic memorati pisces. Ita Aufonius dum cum piscatore suo *Theone* jocatur, eum non alios capere quam pessimos quosque pisces scribit. *Vinet*.

55. *Canoras*] Sic habuit vetus liber. alii *camœnas*. Idem.

56. *Aut tris, aut octo*] Tres primum, deinde novem fuisse *Musas*, Iovis & Mnemosynes, hoc est, memoris filias, dixit Aufonius in *Gripho*. Quidam quattuor numerarunt, ut meminit Tzetzès Hesiodi commentator. Alii, quinque : alii, septem. Grates etiam octo apud Amobium libro tertio adversus gentes. Corripitur autem posterior syllaba in nomine octo etiam apud Martialem libro 14 :

Octo capit. Venias quisquis amicus erit : quæ naturaliter longa est in suo Græco ὀκτώ. Idem.

57. *Si vis agnoscere*] Leg. *cognoscere*. Mariang. Accursius.

58. *Nequeas dependere chartis*] Scaliger & Heinzius ex vetusto Codice, *dependere*. vide quæ ad Griphum ternarium. Ego nihil mutem, censeamque librarii vitium esse per abbreviationem supra scriptum r, uti in MSS. solet, non animadvertentis. Idem plane Fallustio accidit, in sententia longe omnium pulcherrima, quæ ut emendata legatur, commu-

nia

“ Scillite decies non si purgeris aceto ,

60 An-

nis vitæ interest. Is igitur de bello Iug. cap. III: *Neque illi, quibus per fraudem jus fuit, tuti, aut eo magis honesti sunt. nam vi quidam regere patriam aut parentes, quamquam et possis, et delicta corrigas, tamen importunum est.* Corrige & lege: *quamquam et prodis.* Cicero l. I, Epist. ad Lentulum VIII: *Id enim jubet idem ille Plato, quem ego vehementer auctorem sequor, TANTUM contendere in rep. quantum probare tui civibus possis: Vim neque parenti, neque patria afferre oportero. Atque hanc quidem ille causam sibi ait non attingenda reip. fuisse: quod cum offendisset populum Atheniensem prope jam desipientem senectute, cumque eum nec persuadendo, nec cogendo regi posse vidisset, cum persuaderi posse diffideret, cogitasse esse non arbitraretur.* Sic & in Horatio de Arte variantia nata est, quibusdam libris: *Nec rudo quid prosit --- ingenium, sine divite vena, aliis contra exhibentibus: Nec r. quid possit ing.* Sed minus bene, 59. Scillite] Hi versus ita leguntur in veteri membrana:

*Scillito decies si cor purgeris aceto,
Anticipesque tuum Samii Lucumonis acumen.*

Egrege, & pervenuste. At quod optimus, & Eruditiss. vir Adr. Turnebus legat:

Scillitico decies si corpus verris aceto: non illi adscribendum, qui quidem ex fide aliena retulerit; sed ei homini non nauci, vitio vertendum, qui ei persuasit, cujusque vxcordiam ipse nondum cognoverat. Nam & veterem scripturam, quod Codex vetustissimis characteribus Longobardicis scriptus esset, assequi non potuit. Ait igitur Aufonius: Non poteris horum zngmatum nodos solvere, etiamsi cor purges *scillite* aceto, quod antidoti vice sæpe anticipare soles: neque etiam si te eo præmunieris, quod est tibi acumen ad versus faciendos, qui es *Lucumo*, & infans.

Nam, ut ex Festo novimus, *Lucumones* sunt infani. Et temporibus Aufonii tritum erat in ore vulgi illud vocabulum in homines insanos, & intractabiles. Sidonius: *Temperat lucumonem nostrum Tanaquil sua.* Samius autem est *acutus*. Vnde *samiare* est acuerere, Et *samiator*, qui acuit cote. Nonius: *Samium, acutum; & samiare, acuerere.* Glossarii: *Samiator, ἀγνυτής.* Quare hic *Samius Lucumo*, est furiosus acutus. Notandum vero genus loquendi, *tuum acumen Samii Lucumonis*. Nam & ita à multis veteribus usurpatum memini: ut à Iurifconsulto: *Cum mens mea fuerit facientis testamentum.* Et à Thucydide, aliisque veteribus Atticis. Ita enim loquuntur: ut, *ἡμετέρας γνώμης ἔπειθ' ἀκούστων*, & similia. Hoc igitur modo hic dictum, *tuum acumen Lucumonis*. intelligendum enim τὸ σῶγονιτικὸν secundæ personæ. si enim expressum esset, ignoratione hujus locutionis locus corruptus non fuisset, ut in Plauto recte expressum est:

-- Duorum labori ego hominum parvissem libens:

Mei te rogandi, & tui respondendi mihi. Tanquam si diceret, nostro labori, mei, & tui. Quid? quod eodem modo dicitur: *nostr utriusque labor?* Est ergo & argutissime & venustissime dictum ab Aufonio, *tuum Samii Lucumonis acumen*. Cujus rei ignorantia quot, quantas nugas viri boni & docti super *Lucumone Samio* effutiverint: dum quærant, quis sit iste Samius Lucumo: & putant referendum ad Historiam quandam, non autem esse epitheta in *Theonem* ipsum. Non dissimulabo in veteri libro primum scriptum fuisse, *Anticipesque vivum*. mendose, ut apparet ex modulo syllabæ. At doctus librarius agnovit commissum manus nimis properantis, & emendavit, *Anticipesque tuum*. Cujus loci illustratione est

O O 4

quod

“Anticipesque tuo” Samii Lucumonis acumen :

“Aut adlit interpret tuus ,

Ænig-

quod humani viri , & harum litterarum intelligentes non mediocriter gaudeant. Nam vulgata lectio , *Anticipesque bibas* , est Hieronymi Avantii commentum : qui primas ita hunc locum interpolavit. In eodem libro scriptum erat *Scillito*. Palladius tamen , & Plinius scribunt *scillite* Græcanice , ut *σκίλλιτον οἶνον*. alioqui virium esset in *δακτύλο* , si legeremus ut Turnebus : *Scillitico*. Scaliger.

59. *Scillito decies*] *Σκίλλα* herbæ genus est , & quasi capra agrestis. unde vinum & acutum veteres Græci medici fecerunt , Vinum ipsis *σκίλλι-ton* dictum fuit , ut *ἀψινυτίτης* , *μυρτίτης* , *νεκταρίτης* , *ορεγανίτης* , genere masculino quod eorum vinum , id est *οἶνον* , huius sit generis. Cui tamen nomini masculino , Latini neutrum etiam suum jungunt vinum , ut Palladius in extremo lib. 8. de Julio mense. *Hoc mense vinum scilliten sic facimus*. ὁ *ξύλον* vero , id est acetum , quia neutrum nomen est , neutro genere acetum è radice *scillæ* factum , appellant *σκίλληλον* ὁ *ξύλον* , Dioscorides , Galenus , & alii medici Græci : sed *scillinum* Plinius lib. 23 : *Acetum scillinum inveteratum magis probatur*. quod de nominativo ipsum quoque vinum appellavit Quintus Serenus de hydropse :

Sape & scillino pelluntur noxia Baccho. Idemque rursus acetum idem Plinius , *scilliten* etiam masculino vini nomine , ut lib. 24. de pilulis Platani : *Tusa autem cum aceto acti , magisque scillite*. & tricesimo secundo : *Vrtica marina trita ex aceto scillite*. *Scillitum* autem id acetum dixit Aufonius , si nihil hic mendi. Posset enim legi *scillite* ex Plinio , postquam illa in *ίτης* , penultimam producant : & sunt primæ declinationis. Posset & *Scillino* , ut apud Serenum. *Vinetus*.

59. *Scillite decies*] Ita ferme Lucianus Chrysippum loquentem inducit , in vitarum Auctione : *Τὸ χερφαλαῖον , ἢ ῥίμης γὰρ ἄχ σφόν , ἐν μὴ τρεῖς ἰφθίς τῷ ἰλαδοῦ πῆγς*. de Chrysippo in hanc rem quidam Cicero , & A. Gellius lib. xvii , c. xv.

60. *Anticipesque tuum*] Lege *tuo* , cum Douza & Gronovio , sc. *Tuo acumine acumen Samii lucumonis anticipes*. *Anticipesque bibas* , fuit in papyraceo , nec est Avantii commentum.

61. *Samii Lucumonis acumen*] Scribit vetus interpret Virgillii in decimi Æneidos versum ducentesium & secundum , Tusciam divisam fuisse in duodecim partes quibus singulis *Lucumones* , id est reges singuli imperabant : & ex iis unus omnibus præerat. Tarquinii autem ejusdem Etruria oppidum fuit. Vbi pater Tarquinii Prisci quintæ Romanorum regis Corintho ob seditionem profugus confedit , & *Lucumo* dictus est : idemque nomen Tarquinio ipsi Prisco fuit. Floruerunt autem apud Etruscos litteræ quondam , & vaticinandi divinandique disciplina : quare dubium non sit , quin hoc loco *αἰνιγματώδης* Aufonius *Lucumonem* vocet , aliquem magnum in secretioribus disciplinis virum : quisquis ille sit. Exstat inter Claudii Galeni scripta , opus incerti auctoris de paratu facilibus. ubi celebratur Pythagoras *Samius* , qui aceri *scilletici* usu vitam ad annum centesimum & decimum septimum produxerit , & sic alius à priore illo Pythagora , quem scribunt annis non majorem nonaginta fuisse occisum : medicus forsitan ille Pythagoras , eidem Diogeni memoratus in extrema vita Pythagoræ illius primi philosophi appellati. *Vinetus*.

62. *Aut adlit*] Vel si tu sis , quæ tibi proponam , explicaturus , ejus adhibe

Ænigmatum qui cognitor
 Fuit meorum : “ quum tibi
 Cadmi nigellas filias ,
 “ Melonis albam filiam ,
 “ Notasque furvæ sepix ,
 “ Cnidiosque nodos ” prodidit.
 Nunc adsit : & certe modo
 Præful creatus litteris ,

70

75

Enu-

hibe auxilium , hominis multo cruditoris : qui ænigmata mea cognovit , & tibi aliquando exposuit , quas in quodam ad te carmine dicerem *Cadmi nigras filias* , *Melonis albam paginam* , &c. *Vinctus*.

63. *Quum tibi Cadmi nigellas filias*] Id est , literas , quas *Cadmus* intulit Græciæ , papyrum Niloticam (nam Nilus olim *Melo* teste Festo ac Servio) atramentum , quod Afri non è fuligine , uti alii , sed è sepix succo conficiebant : & calamos scriptorios , è quibus Cnidii cæteris præstabant. Hanc quidem Ausonii mentem fuisse , indicat ipse epist. vii , qua Theoni scribit. Sed in ænigmate ipso , ubi vulgo est *melonis albam paginam* , plane legendum puto , *Melonis albam filiam* , prout se in MS. codice invenisse refert Mariang. Accursius. nam *paginam* vocare *paginam* non est ænigmatice loquentis. Et elegantior omnino futura est ἀντίθεσις inter nigellas Cadmi filias , & albulam filiam Melonis. Alioqui etiam non tam è tropo fuerit hic obscuritas quam ex obsoleto vocabulo. Priscis enim Nilus , ut dixi , vocabatur *Melo* : nempe ut puto , à μέλας , non quasi Ægyptii Græce sint locuti : sed quia Græci sic nomen Ægyptium reddiderunt. Sane Ieremix c. xi , ὄψ. xviii. Nilus vocatur *Scichor* , nempe à nigris , hoc est , turbidis aquis. Origo enim à *Scachar* , id est , nigrescere , ex quo *Scachor* , id est , niger , & latinum sed obsoletum , *securus* , à quo , & præ-

verbio ob , *obscurus*. Græci igitur , quia Ægyptiis Nilus dictus *Scichor* , hoc est , niger , sua etiam lingua vocarunt *Melonem* , à μέλας , niger. G. Io. Vossius.

64. *Melonis albam paginam*] In MS. Codice legimus *Melonis albam filiam* , papyrum quidem ipsam ænigmatice ac fallenti tralatione , albam Nili filiam vocare , tam decebat , quam litteras Cadmi nigellas filias , decuerit. quibus conjecturam facimus , vocem *paginam* scholion quandoque superinditum , librariis emendationem putantibus , mox arreptum. *Mariang. Accursius*.

65. *Notasque furvæ sepia*] Litteras nigri coloris. *Furvum* nigrum , vel atrum exponit Festus , σηπία autem piscis è mollium genere nomen priscum Græcum Burdigalæ retinens , atramentum pro sanguine habet , ut scribit Plinius nono Naturalis Historiæ. Vnde *sepiam* pro atramento , quo litteras pingere soleamus , usurpavit Persius in Satyra tertia. *Vinctus*.

66. *Cnidios nodos*] Arundines & calamos : quibus multis locis scribitur , non avium pinnis. *Cnidus* est promuntorium , & oppidum maritimæ Carix in Asia : ubi probatissimos nasci calamos scribit Plinius sextodecimo Naturalis historiæ. *Nodos* verò dixit , quos *nodosos* calamos Persius Satyra tertia :

Inque manus chartæ , nodosaque venis arundo. Vinct.

67. *Prodidit*] Explicavit. interpretatus est. Clementinus ille fortasse ,

O o 5

cujus

Enucleabit protinus,
Quod militantes scribimus.

“ Notos fingo tibi poëta versus :
Quos scis hendecasyllabos vocari :
Sed nescis ” modulis tribus moveri,
70 Istos composuit Phalæcus olim ,
Qui penthemimerin habent priorem :
71 Et post semipedem duos iambos.
72 Sunt quos hexametri creant revulsi ;
Vt penthemimeris prior locetur.
Tum quod 73 bucolice tome relinquit.

80

85

74 Sunt

tuius paulo ante commendavit secundum pectus. *Vinetus.*

68. *Notos fingo tibi*] Carmen hendecasyllabum, atque id carmen, quod Theoni nullo modo intellectum iri dixit Aufonius. *Vinetus.*

69. *Modulis tribus*] Tribus modis & numeris. Ponit autem primum, Phalæcum : secundum tetrametrum catalecticum : tertium, Sapphicum. *Vinet.*

70. *Istos*] Hos, quos hic facio. qui Phalæci appellantur à Phalæco poëta Græco : cujus meminerunt Athenæus, & vetusti Scholiastæ Pindari, & qui de carminum generibus scripserunt veteres Grammatici, Terentianus, Victorinus, Diomedes : & pedibus constant quinque, spondeo, dactylo, & tribus trochæis, nisi quod interdum pro spondeo iambum, & trochæum admittunt. *Idem.*

71. *Et post semipedem*] Ita vetus liber. *Semipedem* vocat penthemimerida ipsam. post eam notum est in Phalæcio in fine esse jambos duos. imo jambi illi duo sunt inter duos *semipedes* : inter penthemimerida ipsam, & semipedem finalem. *Scaliger.*

72. *Et post semipedem*] Affectavit Aufonius in hoc versu obscuritatem : quæ aberit, si construas, & post duos jambos semipedem.

72. *Sunt quos*] Sunt alii versus hendecasyllabi : qui ex *hexametris truncatis*, & corruptis fiunt. Huiusmodi erit :

At regina gravi sancita cura,
ex hoc hexametro :

At regina gravi jamdudum sancita cura. Et hic hendecasyllabus :

Inspiciens dives temnis egenos,
Hexameter plenus erit, si ei tempora addideris :

Inspiciens dives miseros contemnis egenos.
Hoc genere constat carmen secundum libri primi Severini Boëthii de consolatione philosophiæ. Recipitque hoc metrum prima sede spondeum, si secunda dactylum habeat : aut contra, dactylum prima, si secunda spondeum. tum semipedem, hoc est syllabam longam, ac tertio loco dactylum, & quarto spondeum. *Vinetus.*

73. *Bucolice tome*] Τομή, cæsura, & incisio, ut in Centone Centroneve. *Bucolica cæsura*, & tetrapodia, quum versus hexametri pes quartus est dactylus, dictionem terminans, ut in hoc Virgilii :

Sape tener nostris ab ovilibus imbuens agnus. Et :

Nos patria fines & dulcia liguimus arva.

Post quem dactylum, quia reliqui sunt

74 Sunt & quos generat puella Sappho :

Quos primus regit Hippius secundus :

Vt claudat Choriambon Antibacchus.

75 Sed jam non poteris, Theon, doceri :

Nec fas est mihi regio magistro

90

76 Plc-

sunt duo pedes, quando dicit Aufonius, ut *penthemimeres* prior ponatur, significat istius hendecasyllabi versus partem priorem duos habere pedes, & syllabam longam. ut :

Inspiciens di, vēr. — & quod subjicit : Tum quod bucolice tome reliquit, hoc significat, post syllabam illam solam, & cæsuras *πυγμαίστην*, dactylum, & spondeum esse reliquos : — *temnit egenos.* Vinetus.

74. Sunt & quos] Versum hendecasyllabum Sapphicum, dictum à Sappho poetria, Grammatici nostri quinque pedibus metiuntur, primo, Trochæo : secundo spondeo : tertio dactylo : quarto, quintoque, trochæo :

Iam sa, tis ter, ris nivis, atque, dira,
Aufonius vero pro quinque illis, eundem versum tribus tantum, sed longioribus pedibus, metitur, *ἰππίου, χοριάμβου, & ἀντιβακχείου.* Hippius valet trochæum, & spondzum, primum & secundum versus pedem. Choriambus dactylum, tertium, & primam syllabam Trochæi quarti pedis. Antibacchius autem posteriorem syllabam ejusdem Trochæi, quæ brevis est, & spondeum. postremum versus pedem pro trochæo, quod ultima syllaba versus cuiusque habeatur anceps. Primum itaque Sapphicum libri primi Odarum Horatii ita Theoni Aufonius metitur, ut sit Hippius, *Iam satis ter.* Choriambus, *ru nivis at.* Antibacchius, *que dira.*

Iam satis ter, ris nivis at, que dira.
Miror autem, quod quum Grammatici Hippium & Molossum eundem dictum pedem tribus longis syllabis

definiant, hic Aufonius Hippium secundum appeller, quem illi epitritum secundum vocant, ex quattuor syllabis constantem : quarum sola secunda brevis est, ut *verberati.* Quod vero ad Antibacchium attinet (detraxit unam syllabam etiam Terentianus, & ex antibacchia imperiti statim antibrachium fecerunt) eum solum intelligimus pedem, qui bacchio fuerit contrarius, adeo, ut si bacchium velis esse ex brevi & duabus longis, ut est exemplum apud Quintilian. duorum bacchiorum, *venenum, timeres,* antibacchius sit ex duabus longis & brevi, ut, *Marcellus.* Si vero contra, bacchium dicas ex duabus longis & brevi, antibacchius sit vicissim ex brevi, & duabus longis ut hic. Terentianus in hunc modum de illis pedibus. *Vinetus.*

75. Sed jam non potes, o Stolo doceri] Fortasse propter proveciorem aetatem, Stolo autem quid hoc loco sit, parum compertum, Theonisne cognomentum aliquod, an aliquid aliud. Marcus Varro primo de Re rustica, & Plinius septimodecimo Naturalis Historiæ scribunt, *stolones* (*stolo* est hoc in vetere glossario, & *πυγμαίς* interpretatur) esse dictos, qui ex radicibus arborum nascerentur, fruticationem inutilem. Adrianus Tuxenebus putat apud Aufonium *Stolanem* significare stolidum & stultum. *Vinet.*

75. Sed jam non potes] Reposui optimi libri lectionem : quam si mutare lubet, quin legimus : *Sed jam non potis es, Theo, doceri ?* verisimile saltem est fuisse quondam scriptum : *Sed jam non potui estheo doceri.* unde hic error. Apulejus in Apologia : *Disce*

igitur

76 Plebejam numeros docere pulpam.
 Verum protinus ede, quod requiro.
 Nil quæro, nisi quod libris tenetur :
 Et quod non opicæ tegunt papyri.
 Quas si solveris, ô poëta, nugas ,
 77 Totam trado tibi simul Vacunam ,
 Nec jam post metues ubique dictum ,
 Hic est ille Theon poëta falsus ,
 Bonorum mala carminum 78 taberna.

95

100

Episto-

igitur versus Platonis Philosophi in puerum Aspera : si tamen tantus natu potes literas discere. Vid. Erasmi. Adagia in Senii doctor.

76. Plebejam pulpam] Theonem plebejum hominem , & ignobilem , carnulentum , & pinguem. Pulpas , *trépyras* interpretatur vetus glossarium. Antiqui Terentii , & Persii commentatores pulpam , carnem sine pinguedine dicunt esse. Vinetus.

77. Totam Vacunam] Id est, Vacuum te esse jubeo , liberum & immunem ab omni diâo & contumelia. Vacuna antiquorum obsoleto & ridiculum nomen , non videtur tantum fuisse vacantium & otiosorum Dea , sed etiam eorum , qui vel carmine , vel calumniâ , contumelia denique , & maledictio vacui reddebantur. Turneb.

77. Totam tibi] In eodem plane legebatur :

Tostam trado tibi simul , & agnam.

Addendum erat que , ut constat versui suus modulus : -- *simulque & agnam.* Sed quid sit nescio. Nam vulgaris lectio valde mihi suspecta est. Sed dubium est, utrum illo libro *Tostam*, an *Tortam* scriptum esset, quia characteres Longobardici nullam differentiam inter R. & S. faciunt. Malim *Tortam*, hoc est Tortam panis. Videtur esse pastoralis provocatio , seu sponsio. Nam pastores victori Tortam panis , & agnam proponunt. Si solveris has nugas , inquit , per me

quidem præmium habeas licet. Sed quod intactum reliquimus : *Tostam* trado tibi , simulque & agnam. est figura Grammatices in *214. dno.* ut :

--- *pateris libamus & auro.*

hoc est aureis pateris. sic hic, *Tosta*, & *agna*, est *tosta agnina*. Nam qui griphum , aut ænigma solverat in convivio pro præmio carnes auferebat. Auctor Pollux. Aufonium vero proponere griphum Theoni quis dubitat ? Ipsemet hoc testatur. Lege , & videbis. Sed melius erit , si *Tostam* simpliciter interpretemur carnem aut carniū tostiarum portionem , quæ dabatur griphi enodatori. *agnam* autem , quia poëtarum erat præmium *agna*. Vnde *deywdi* dicebantur , qui *agna* præmio caneant. Scaliger.

77. Totam Vacunam] *Vacunam* quidam dixerunt esse deam , quæ vacantibus & otiosis præset. alii Minervam , alii Dianam , alii Cererem , alii Bellonam dixerunt , ut scribunt veteres Grammatici in epistolam Horatii decimam. Varro vero Victoriâ : qua maxime ii gaudent , qui sapientia vincunt. Lilius de diis , & Turnebus in adversariis , hunc Aufonii locum explicare tentaverunt. sed miror , membranz illæ Lugdunenses , quod habebant , *Tortam* pro *tostam* , & *simulet agnam* pro *simul vacunam*. Vinetus.

78. Laverna] Dea fuit Laverna , furibus præsidere olium existimata , qui

qui & inde sunt *Laverniones* dicti, auctore Festo: sed *Taberna* pro *Laverna* erat in eodem vetusto exemplari. Theon autem aliquando sibi ascripserat Clementini poetæ præstantis aliquod carmen, ut ad versum hujus Epistolæ decimum, dixit Ausonius. ideoque plagii furtive accusat. *Vinet.*

78. *Carminum taberna*] *Laverna*, scriptus alter. ea dea furum. supra Clementini versus venditasse Theon dicitur: adeoque potest & hic alieni laboris fur intelligi. puto tamen ex affinitate literarum *b* & *v* errorem natum, vulgatamque lectionem sin- ceram esse.

Epistola v.

AVSONIVS *Salve caro mihi dico* THEONI,

² Versibus experiens quod volo, quodve queror.

Tertia fissipedes *⁴* renovavit Luna juvencas,
⁵ Vt fugitas nostram dulcis amice domum.

Nonaginta dies sine te charissime traxi:

Huc adde æstivos. hoc mihi pæne duplum est.

⁶ Vis novies denos dicam, deciesque novenos

Isse

1. *Ausonius Salve caro, &c.*] Hæc Epistola nos docet *Lucaniaci villam* ad *Panliacum* fuisse non procul à ripa *Garumnæ*, ut jam non semel monuimus. Item pauca millia interjecta inter *Theonem*, & *Ausonium*, hoc est, inter *Lucaniacum*, & *Domnotonum*. *Domnotonus* videtur fuisse in eo tractu *Medulorum*, ubi hodie est caput *Bojatum*. Quocirca *Theoni* ad *Auson.* æstu Oceani delato necessarium fuisse ventum *Medullinum*: hoc est, *Septentrionalem*: quem tamen ipse vocat *Norum* poetica licentia, cum potius, ut dixi, sit à *Septentrione*. *Scalig.*

2. *Versibus experians, &c.*] *Experians* erat in vetusto codice, & quæro pro queror. *Vinetus.*

3. *Tertia fissipedes*] Iam tres sunt menses, quum ad me non venisti. *Fissipedes* autem dixit juvencas, quibus ungulæ sunt in duo fissæ & divisæ. quod genus animalium *bissulca* appellat *Plinius* 11 *Naturalis Histor.* *Luna* vero curram cur *bubus* trahi sit fidum, ut hoc loco, & in epistola undevicesima, quærit *Cælius Rho-*

diginus capite sexto libri vicefimi. quos tamen equos dicit *Ovidius* in principio quin& Fastorum. *Vinet.*

4. *Renovavit Luna juvencas*] *Tauris* adjunxit *Fulgentius* curru *Luna*, l. 1 *Mytholog.*

Astrigeræque nitens diadernate Luna bicornis

Bullatum bijugis conscenderas athera tauris.

boves *Prudentius* lib. 1 contra *Symm.* de *Proserpina*, sive *Luna*:

Et regnare simul caloque ereboque potentem.

Nunc bigas frenare boves.

5. *Dum fugitas nostram*] Liber optimus: *Vt fugitas nostram*, id est ex quo tempore, & sic malim. neque aliter *Nobiliss.* *Heinsius* in notis ad *Ovid.*

6. *Bis novies denos*] *Bis* adverbii primam litteram in *v* mutavi, sicque adverbium verbum factum volui, quum viderem *bis novies denos* esse *CLXXX*, qui debent esse decies noveni solum, quarta scil. anni vertentis pars, id est, tres menses. *Vinetus.*

6. *Bis novies denos*] Conjicio *Ausonium* reliquisse: *Vis*

- Isse dies ? anni portio quarta abiit.
 Sexaginta horas super & duo millia centum
 Te sine consumsi : quo sine & hora gravis.
 7 Millia bis nongenta jubet demensio legum
 Adnumerata reos per tot obire dies.
 8 Iam potui Romam pedesire, pedesque reverti,
 Ex quo te dirimunt millia pauca mihi.
 9 Scirpea Domnotomi tanti est habitatio vati ?
 10 Pauliacus tanti non mihi villa foret.
 An quia per tabulam 11 medico pugnante notatam, 15

Debita

Vix novies denos dicam, deciesq; novenos
Isse dies ? Est jocus, dixit in præcedente versu nimis humane & simpliciter, nonaginta dies præteruisse. Subjungit : Vixne ut nunc poetice loquar, & dicam novies denos, aut decies novenos dies effluxisse ? *Gravius.*

7. *Millia*] Caput undecimum libri secundi Digestorum Iustin. Augusti hunc habet titulum. Si quis cautionibus, in judicio sistendi causa, factis, non obtemperavit. ibique hæc Caji jurisconsulti verba: *Vicena millia passuum in singulos dies dinumerari Prætor jubet, præter eum diem, quo cautum promittitur, & in quem sistere in judicium oportet.* Sed Iacobus Cujacius, & Petrus Pithæus in adversariis hunc ante nos locum Aufonii explicuerunt. *Vinetus.*

8. *Iam potui Romam*] usque ab ultima Aquitania, & Gallia. Qui Burdigala (in agro Bûrdigalensi scripta fuit hæc epistola) Romano sacerdotiorum à pontifice Romano petendorum gratia frequenter currunt, trecentas leucas interesse putant: iterque hoc per equos dispositos diebus fere septem conficitur. sed incertus nimium istarum leucarum modus hodie, cum millenum & quingentenum apud præcos Gallos essent: ut scribunt Ammianus Marcellin. libro quinquodecimo, & sex-

todecimo, Iordanesque in Gothiscis. *Vinet.*

9. *Scirpea habitatio*] Ut arundinea tellus dixit in prioris Epist. versu quarto. De Domnotomis in Epistola septimæ versum 56. *Vinetus.*

10. *Pauliacus*] Vicus est nobilis, nomen adhuc retinens *Pauliac*, apud eisdem Medulos in ipsa Garumnæ ripa, novem leucis à Burdigala, ut vulgus metitur illic itinera. *Vinet.*

11. *Medica pugna notatam*] Lugdunenses medico pugnante notatam, reposuerunt. Ceterum mihi quoque si quid hic somnare liceret, scriberem potius, *Medi qua pugna notata*: signumque *syngrapha* intelligerem ex anulo, & gemma, in qua sculpta alicujus Medorum regis, ut Astyagis cum Persis, vel Darii cum Atheniensibus, in campo Marathone, pugna fuerat: quemadmodum *syngtaphas*, Epistolas, edita, Augustum Cæsa-rem sphinge: Mæcenatem rana: Syllam Dictatorem traditione Iugurthæ: Intercariensem, cujus patrem Scipio Æmilianus ex provocatione interfecerat, pugna ejus effigie signasse, scribit Plinius in principio tricesimi septimi de Nat. Hist. *Vinetus.*

11. *Tabulam medico*] Arbitror eum dicere, *tabellam* cautionis, & *syngrapham* manu invita exaratam fuisse, & repugnantibus digitis, quorum u-

num

Debita summa mihi est; ne repetamus, abes?

¹² Bis septem rutilos regale nomisma Philippos,

¹³ Ne tanti fuerint, perdere malo, Theon:

Implicitum quam te nostris ¹⁴ interne medullis

Defore tam longi temporis in spatio.

20

¹⁵ Ergo aut prædictos jam nunc rescribe Darios;

Et redime, ut mora sit libera defidiæ:

¹⁶ Aut alios à me totidem dabo: dum modo cari

Conspicer ora viri, pauperis usque licet.

Puppe citus propera, sinuosæque lintea veli

25

Pande. ¹⁷ Medullini te feret aura noti

¹⁸ Ex-

hum nominat medicum vocatum.
Turnebus.

^{11.} *An quia per tabulam, &c.*] Scribo: per tabulam radio pungente notatam. id est, stilo, vel graphio, quo in cera scribebant, fodiente. *Gronovius.*

^{11.} *An quia per tabulam*] Cur non simpliciter, digito pugnante notatam legimus? verisimilis videbitur hæc conjectura, cui Fabri notæ ad Phædrum, ubi Lucretium emendat, lætæ fuerint, pag. 40.

^{12.} *Bis septem Philippos*] Idem rursus Ausonius in Epist. xviii:

Ergo interceptos regale nomisma Philippos,

ex Horatii, Epist. ad August. *Vinetus.*

^{12.} *Philippos*] Nummos Philippeos, quos mox Darios, id est Daricos, nominat. Sic Valerianus apud Trebellium Pollionem in Claudio Philippeos nostri vultus annuos centum dixit, qui mox aurei Valeriani vocantur.

^{13.} *Nec tanti fuerint*] In veteri libro, ne. recte. *Pithæus.*

^{13.} *Nec tanti fuerint*] Ne tam care illorum repetitio mihi constiterit, ut illius metu me semper fugias. Quamvis autem Darios excusari potest exemplo rursus Philippos, cenfeo tamen Ausonium, ut hominem bene doctum, dixisse cum priscis, Daricos. *Gronov.*

^{14.} *Interne*] Adverbium ultima vocali correpta, quamvis hoc rarius

sit in adverbis, quæ fiant à nominibus adjectivis secundæ declinationis. *Vinetus.*

^{14.} *Nostris interne medullis*] Vide, quæ ad carmen de Burdigala.

^{15.} *Ergo aut prædictos*] nummos, legendum indubitanter existimo: quod & affirmare non verebor, si, qui meæ sententiæ album calculum addat, doctum aliquem invenero. *Turnebus.*

^{15.} *Prædictos rescribe Darios*] Iam Darios appellat, quos prius Philippos. Fuit Δαρειος rex Persarum: à quo facti, & dicti Δαρειοι, hoc est Darici stateres, & nummi aurei. De quibus Budæus de asse ex Suida, & aliis. Adrianus Turnebus antiquum librum non viderat: sed eum fefellit, qui Charinos pro Darios hic se legisse scripsit. Rescribe, redde, renumera. Terentii veteres commentatores in A&v Phormionis. *Vinetus.*

^{16.} *Aut alios à me totidem dabo*] Locum quidem hunc restituit Petrus Pithæus capite tertiodécimo primi Adversariorum: ceterum quis ejus sensus? an Ausonium libenter alios quatuordecim Philippos Theoni donaturum, si aliter impetrare ab eo non possit, ut ad se veniat, & ejus conspectu fruatur? *Vinetus.*

^{17.} *Medullini noti*] Veni à Medulla spirantis, non veri noti, sed venti,

11 Expositum subter paradas, lectoque jacentem :
Corporis ut tanti non moveatur onus:

12 Vnus Domnotoni te litore perferet æstus

13 Condatem ad portum : si modo deproperes.

30

Inque

venti, qui propius accedat ad Zephy-
rum. *Vinetus.*

18. *Expositum super*] Placet *subter*
paradas. i. e. sub belluatis jacentem &
Babyloniciis peripetasmatis. *Turnebus.*

18. *Expositum subter paradas*] Para-
da, non sunt, quod putat Doctissi-
mus Turnebus. Immane quantum
ejus interpretatio discrepat à mente
Aufonii. Nam *Parada* est genus na-
vigii Vibisci voluptarii undique te-
cti, quo æstu ultro citroque recipro-
cante per Garumnâ molliter fere-
bantur. Ezque toris & culcitris in-
sternebantur, ne agitatio ulla senti-
retur. Quod cognoscimus ex Sidonio
Apollinari ad Trigrettium: quem ro-
gat à portu Alingonis, qui hodie no-
men retinet, solvere, & *paradis* Bur-
degalam pervehi. Ejus verbis, quæ
infra posuimus, plurimum lucis ver-
bis Aufonianis accedet. *Hic te, in-*
quit, adificatus culcitris torus: hic ta-
bula calculis strata bicoloribus: hic tes-
sa frequens eboratis resolutura pyrgorum
gradibus expectat: Hic, ne tibi pendu-
lum tingat volubilis sentina vestigium,
pandi catinarum ventres abiegnarum tra-
bium textu pulpitantur. Hic superflexo
crate paradarum sereni brumalis infida
vitabis. Ex his cognoscere potes, quare
dixerit in paradisi cum lector locatum a-
estu Oceani Lucaniacum deferri. Scaliger.

19. *Vnus Domnotoni*] Lego: *Vnus*
Domnotoni te è littore, &c. & in proxi-
mo Epigr. *Vnius massa quis putet has*
species? Turnebus.

19. *Vnus à Domnotoni*] Tamerfi po-
terat Aufonius scribere: *Vnus Domno-*
tone te à littore, tamen dum perpetuo
jocatur cum suo Theone, maluit:
Vnus à Domnotoni, veterum more.
§ namque apud præcos, sicut & M,

vim suam plerumque amittebat, ut
Quintilianus, Priscianus, & alii
multi docuerunt. Spondeus ergo hic
erit, *Vn'a.* *Vinetus.*

19. *Vnus Domnotoni*] *Præpositio,*
a, quæ in v. c. conspicitur, non vi-
detur esse ab auctore, sed a librario
potius, utpote non necessaria; cum
sexcentis illam veteres, præsertim
poetæ, negligant. quin & si addas,
durior verius erit.

20. *Condatem ad portum*] Obliqui
Condatem, quis rectus erit? *Conda?*
CONDATUM alii secunda declina-
tione hunc locum appellarunt, ut
ostendemus. *LITIA* à Lemovicibus
& Petrogoriis delabens, in DORDO-
NIAM, Duranium dictum Aufonio
in Mosella, influit, supra Burdigala-
m Leucis quinque, ortum æstivum
versus. Ad confluentes est *LITV-
RIA,* urbs nova, uti mihi quidem
videtur. Ejus enim qui mentionem
fecerit, auctorem non habeo Froef-
sardo antiquiorem. Paullum supra
hanc urbem, secundum Dordoniam,
paludes sunt, & pascua, *Condati* no-
mine. quo loco portus olim fuit, &
habitatio. De portu testatur hic Au-
sonius. De habitatione, vicum ap-
pellat Paulinus in Epistola ad Aulo-
nium primæ vers. CLVII:

In Condatino dieris degere vice.

Et post Aufonii Paulinique tempora
annis plus nongentis, Edouardus,
hujus nominis primus in annalibus
Aquitanicis computatus, Angliæ rex,
Aquitaniæ dux, *Condati* morabatur.
Ejus exstant duorum diplomatum
exempla: in quorum priore est, *Da-*
tum & actum apud Condatum prope Li-
burniam, anno millesimo ducentesimo octi-
gesimo nono. In altero: *Datum apud*
Com-

Inque vicem venti, quotiens²¹ tua flamina cessant,

Remipedem jubeas protinus ire ratem.

²² Invenies præsto subjuncta petorita mulis.

²³ Villa Lucani- mox potieris- aco.

Rescisso dilce componere nomine versum.

Lucilî vatis sic imitator eris.

35

Episto-

Condat prope Liburniam, secundo die Iunii, anno regni nostri decimoseptimo. Quo principe crediderim, mœnium Liburnia fundamenta primum jaci cœpta; qui eam civitatem sic instituit in alio diplomate, villam, hoc est urbem, oppidumque nostro Gallo-romano sermone, & portum vocans: Sciatis nos dedisse, & concessisse, in hac præsentî charta confirmasse dilectû, & fidelibus nostris Burdigala, & villa nostra portus de Liburnia, præsentibus, & futuris: quod ipsi communiam habeant in dicta villa portus de Liburnia, faciant anno quolibet duodecim Iuratos. & dicti duodecim Iurati possint eligere duos Probos homines de communia sua in Majorem. & in crastinum sancta Maria Magdalenes, præsentent dictos duos Probi-homines in castro Burdigala Seneschallo Vasconia, vel ejus locum tenenti, vel Constabulario Burdigala, qui eligant, quem voluerint de prædictis, &c. Muris itaque portui Liburniensi circumdatis, possunt Condatenses in novum oppidum cum aliis ex proximis agris commigrasse, quas habebant ædes Condati diruissæ, materiam secum asportasse. sic portum vicumque suum desolasse: cujus nunc solæ sunt reliquæ, præscarum fossarum vestigium. *Vinetus.*

21. *Tua flamina*] Ventus Medulinus. Vel quos status Theon homo obesus, emitteret è pectore tantos, ut vela etiam implerent, & naves impellerent. *Vinet.*

21. *Quotiens tua flamina*] Ventus Medullinus. nisi tua explices tibi fa-

ventia: sic enim ventus noster esse dicitur, cum eo secundo utimur. Sic meus Deus apud Tibull. Horat. Senecam, &c. nam si cum Vineto de ipsius Theonis proflatibus intelligas, veteor ut ipso Borea frigidior locus sit.

22. *Invenies*] Condati. *Petoritum* autem vox nostras Gallica, vehiculi genus quatuor rotarum. Festus, & Aulus Gellius extremo libro quinto decimo noct. Atticarum. *Vinetus.*

23. *Villa Lucani mox potieris aco*] Tmesin hanc ait exemplo Lucilli fieri. Nam Tmesibus Lucillium usum fuisse cognoscimus vel uno versu.

Illuvies, scabies oculos huic, de que petigo

Conscendere. — Nam integrum erat, *Depetigo*. Cato: *Depetigini porca impone*. *Depetigo* est λαιχμή. Eodem modo dixit Ausonius: *Matricis æda Nero*, imitatus Lucillium suum: sic enim habebat vetus liber. *Scaliger.*

23. *Villa Lucani*] *Villa Lucaniaco* mox potieris. Mox eris *Lucaniaci*, ubi nunc ego. Quam autem hic corripit Ausonius *Lucaniaci* penultimam, eam producit in jambico vicesimæ secundæ ad Pontium Paulin. Epist.

Lucaniacum liberet.

sicut & in Epigramm. de Libero patre: *Lucaniacus Panthem.*

Paulinus vero contraxit, & *Lucaniacum*, *Lucanum*. dixit Epistola ad Ausonium prima. *Vinetus.*

23. *Villa Lucani mox potieris aco*] Vide Gifanium ad Lucret. lib. vii, pag. 224.

Epistola VI.

AVSONIVS *Consul vatem resaluto* THEONEM.

A Vrea mala, Theon, sed plumbea carmina mittis.
Vnius massæ quis putet has species?

Vnum nomen utrisque: sed est discrimen utrisque:
Poma ut mala voces, carmina vero mala.

Vale beatis¹ nomen à divis Theon.

² Metoche sed ista sæpe currentem indicat.

1. *Vnum nomen utrique*] Lege: *utrisque*. in v. c. fuit, *discr. utriusque*.

2. *Nomen à divis Theon*] Est enim *ἰσος* Deus. *Vinetus*.

3. *Methodus sed ista*] *Methodus* in dialecticis est *δείξις*, seu *ἐλεγχος* argumentorum, quum examinantur syllogismi aut τῇ ἀντιπροσώπῳ, aut τῇ ἀπαγωγῇ eis ἀδύνατον, aut τῇ ἐκθέσει. Propterea dicuntur Syllogismi *μεθόδους*, cum his modis exiguntur. In Grammaticis autem, ut etymologiis, verbi gratia, *methodus*

Theonis nominis est, disquirere utrum à verbo *ἦεν*, an *παρὰ τὰς ὁρὰς*. Theoni igitur suum nomen *παρὰ τὰς ὁρὰς μεθόδου*, *Ausonius* *ἀντιμεθόδου παρὰ τὸ δῆν*. Quare nihil mirandum. *Scaliger*.

3. *Methodus sed ista*] *Μεθόδου*. *Metoche* pro *Methodus* censuit legendum vir Doctissimus *Ioannes Auratus*, sicut annotavit *Pulmannus*: quod *Theon*, hoc est *Θεῶν*, sit etiam *μεθόχῃ* id est participium à *ἦεν*, quod est curto. *Vinetus*.

A V S O N I V S T H E O N I ,

quum ei triginta Ostrea, grandia quidem
sed tam pauca misisset.

Epistola VII.

Expectaveram, ut rescriberes ad ea, qua dudum joculariter
luseram de cessatione tua valde impia, & mea efflagitatione,
cujus rei munus reciprocum quoniam in me colendo fastidisti, in-
venta inter tineas epistola veteri, quam de Ostreis & Musculis asse-
ctata obscuritate condideram, que adolescens temere fuderam,
jam senior retractavi. Sed in eundem modum instaurata est satyrica,
& ri-

1. *Qua adolescens temere fuderam*] ad Paulinum: Isti tamen, ita te & *Hisperium* saluos habeam, quod spatio lucubratiuncula unius effusi.

2. *Notifi-*

Et ridicula concinnatio, saltem ut nunc respondeas notissima cantilena, qui illam novitiam silentio condemnasti.

Ostreā Bajanis cernantia, quæ Medulorū
Dulcibus in stagnis refluī maris æstus opimat,
Accepi dilectæ Theon, numerabile munus.
Verum quot fuerint, subjecta monosticha signant.
Quot ter luctatus cum pollice computat index. §
Geryones quot erant, decies si multiplicentur.
Ter quot erant Phrygii numerata decennia belli.
Aut ter ut Æolidi mēsis tenet ignicomus Sol.
Cornibus à primis quot habet vaga Cynthia noctes.
Singula percurrit Titan quot signa diebus. 10
Quotque annis sublimis agit sua secula Phæbion.
Quot

2. *Notissima cantilena*] Potius vetusta: præcedit enim epistola veteri. nec notissima videtur posse dici, quæ inter sineas consenuit. Gronovius.

3. *Accepi dilectæ*] Magno flagitio correctoris Lugdunensis antea legeb.

Accipe mi dilectæ Theon. — cum in libro veteri recte legatur: *Accepi dilectæ Theon*. Nam Theon miserat triginta illa ostrea Ausonio, non contra Ausonius Theoni. Scaliger.

4. *Quot ter*] Beda de computando per digitos, & utramque manum, in libro de temporum ratione, scribit, quod antiqui illi quum decem significare volebant, unguem indicis sinistræ manus in medium artum pollicis, figebant. Ter autem dena, triginta sunt ostrea, quæ acceperat. Vinetus.

5. *Cum pollice computas index*] De numerandi per digitos ratione ex Hieronymo lib. 1 in Iovin. Donato in Ter. Adelph. Plinio lib. 34, c. 7. Macrobio lib. 1 Saturnal. Iuvenal. Satyr. x, Epigr. Gr. Nicandri de anu, Apulejo in Apol. & Beda, multa egregia Erasmus in notis ad Hieronymum, adi quoque, si lubet, Liliū

Gyraldum Dial. 1, & Commentatores in Tertullianum.

6. *Aut ter ut Æolidi mēsis tenet ignicomus Sol*] Innuat nisi fallor, sibi tot ostrea missa, quot menses tenebit Sol, si ter tot mensibus constet annus, quot olim in Æolide constabat. Decem enim mensium, nec amplius, annum apud Æolas fuisse tempore Homeri veteres Græci testantur, ut & apud Romanos sub Romulo. Ad eamque rem utuntur testimonio ipsius Homeri, apud quem Neptunus Nympham à se compressam ita alloquitur:

Καίρε χυμή φίλότητι, πενταμήνην
μήν ὃν κοίταται

Τίρεις ἀγλαὰ τέκνα. ---

Homærum autem Æolem fuisse, & in Æolide scripsisse, puto, nemo dubitabit, qui cum aut Cumzum, aut Smyrnzum fuisse mihi conceder, nisi συμβολικῶς ἢ μυθολογικῶς ἄλλων annum dixerit Ausonius. Nam Pythagoricis πενταετίας dicebatur αἰὼλος φύσις. αἰὼλον ᾗ τὸ ἐτ. Nicomach. libro secundo. Scaliger.

6. *Mēsis tenet*] Antiquè, pro mēsis.

- 7 Quot numero annorum Vestalis virgo ministrat.
 8 Dardaniusque nepos regno quot protulit annos.
 9 Priamidæ quot erant, si bis deni retrahantur.
 10 Bisque viros numeres, qui 11 fata Amphrysia servant. 15
 Quot genuit fetus Albana sub ilicibus sus.
 Et quot sunt asses, ubi nonaginta trientes.
 12 Vel quot habet unctos Vatica rheda caballos.
 Quod si figuras fabulis adumbratas,
 Numerumque doctis involutum ambagibus 20
 13 Ignorat alto mens obesa viscere:
 Numerare saltim more vulgi ut noveris,
 In se retortas explicabo summulas.
 14 Ter denas, puto, quinquiesque senas.
 Vel bis quinque, dehinc decem, decemque. 25
 Vel senas quater, & bis adde ternas.
 Septenas quater, 15 adde unam & unam.
 Duc binas decies, semelque denas.
 Aut ter quattuor adde bis novenis.

Octo-

7. Quot numero] Virgines dea Vesta sacre annis decem primis discabant, totidem ministrabant, decem reliquis docebant, & post triginta annos nubendi potestatem habebant. Dionysius Halicarnassensis libro secundo. *Vinetur.*

8. Dardanius nepos] Ascanius ex octavo Æneidos. *Vinetur.*

9. Priamida quot erant] Priami Trojanorum regis ex multis uxoribus, & concubinis, filios, filiasque fuisse quinquaginta vult Ausonius. Ex quo numero si bis deni, id est viginti, subducantur, reliqui fient triginta. Hyginus quinquaginta quatuor noverat. *Vinetur.*

10. Bisque viros numeres] Hi erant quindecim, ter quini in extremo Gripo. *Vinetur.*

11. Fata Amphrysia] Libros Sibyllinos. Servius in versum trecentesium & nonagesimum octavum sexti Æneidos. *Vinetur.*

12. Vel quot habet] Redam currus vehiculique Gallici Gallicum esse vocabulum Fabius Quintilianus, & Nonius Marcellus sunt auctores. *Id.*

13. Ignorat alto] Theonem obeso corpore fuisse, jam aliquot locis monuimus. *Vinetur.*

14. Ter denas] Mutavit genus hoc loco Ausonius, ut & in versu vicissimo secundo Epistolæ nonæ, neutrum in femininum; quia quod τὸ ὄστρον Græci, Latini modo *ostreum* eodem genere, modo *ostrea* feminino dicunt. *Vinetur.*

15. Adde unum & unum] Cum feminino genere in hac computatione utatur, corrigendum existimavi, unam & unam. & mox, octonas quater, sc. pone, vel duc, cum distinctione. imo & septenas quater maluerim, pro septenis quater. *Ostreum* vero & *ostrea* dici vel pueris notum, & paulo ante: quinquiesve senas.

16. Iun-

Octonas quater, hinc duæ recedant.

30

Binas terdecies, semel quaternas.

Et sex adde novem vel octo septem.

Aut septem geminis bis octo junge.

Aut ne sim tibi pluribus molestus,

Triginta numero fuere cunctæ.

35

16. Iunctus limicolis musculus ostreis

Primo composuit fercula prandio,

Gratus deliciis nobilium cibus,

Et sumti modicus pauperibus focis.

Non hic navifrago quæritur æquore,

40

Vt crescat pretium grande periculis :

Sed primore vado, post refugum mare,

Algofo legitur littore concolor.

Nam testæ duplicis conditur in specu,

Quæ ferventis aquæ fota vaporibus,

45

Carnem lacteoli visceris indicat.

Sed damnosa nimis panditur area.

17. Fac campum replicas Musa papyrium :

Nec

16. *Iunctus limicolis*] Quæ limo gaudeant, & ex eo proveniant putrescente, ut ait Plinius libro nono. *M. v. s. c. v. l. v. s.* tam fluviatilis piscis quam marinus, ex eorum genere, qui testa continentur. *Myseles* genere femino Burdigalenses appellant, *Μυσελας* mei Santones, Parisii *Μυλας*. *Vinetus*.

17. *Fac campum*] In hoc versu non ausim asserere mendum esse, neque præstare vitium vulgatæ lectionis, cum excusari possit. Non potui tamen, quin suspicionem meam exponerem. Intelligo recte dictum, *campum papyrium*. sed replicare *campum*, duriusculum videtur. Suspicio non *campum*, sed *scapum* legendum esse. Nam ita vocabant chartas complicatas, Glossarium: *Scapi*, *κατόντες χαρταί, καὶ χαρταὶ τομῆσι*. Varro Bimarco: *Milibique diutius stilo nostro,*

papyrino levit scapo scabitis, *novus partu poetico*. Glossæ Isidori: *Scapus certus numerus tomorum charta scripta*. Prima autem scapi non dubium est, quin producat. *σκαπῆς*. unde *σκαπῆων*. Adde, quod apud eruditissimum poetam Manilium lib. v, idem error, qui hic apud Aufonium inolevit. Nam hodie legitur:

At cum per decimam confurgens horrida partem

Spica feret præfens nascentes campus aristas. cum legendum sit:

At cum per decimam confurges horrida partem

Spica: feret præfens nascentes scapus aristas.

Quod quam eleganter à disertissimo poeta dictum sit, in nostris in illum castigationibus exponemus. Quas edere prius non possumus, quam cum valetudine ex gravissimo morbo in gratiam

Nec jam fissipedis per calami vias.
Grassetur Cnidiae sulcus arundinis,
Pingens aridulae subdita paginae,
Cadmi filiolis atricoloribus.

Aut cunctis pariter versibus oblinat

"Furvam" lacticolor spongia sepiam

Parcamus vitio "Dumnorinae domus":

Ne sit charta mihi carior ostreis.

50

55

gratiam redeamus. Hæc enim, ut omnes vident, tumultuariis lucubrations scribimus. Atque hæc est mea de hoc loco Aufonii sententia. Siquis vulgarem tueri vult, potest id non levissimis argumentis ductus facere. *Scaliger.*

12. *Furvam*] *furvam* repono ex jambico Epistolæ III. Est enim non *fulvum*, sed *furvum*, & atrum, & nigrum, ut puto, atramentum. *Vinetus.*

13. *Furvam sepiam*] Recte *Vinetus*, & *Grævius*, *furvam*. Sic in Cupidine oculi affixo, *furva caliginis umbram* dixit. Sed videtis *Heinsium* ad *Ovid.* lib. III *Metam.* v. 272.

14. *Lacticolor*] Quas adhuc vidimus *spongiae*, fulvæ erant, & flavæ. Sed *candidas* etiam esse, quæ cura &

arte tales fiant, *Dioscorides*, & *Plinius* sunt auctores. *Vinetus.*

20. *Dumnorina*] Hoc vocabulum varie corruptum inveni in novis exemplaribus æque, ac in vetere, o pro in prima syllaba: i pro o in secunda, ac o pro i in tertia. Sed significatio non minus incerta. *Dumnorini* enim in versu quindodecimo Epistolæ v, & *Dumnorini* in trigesimo primo, locum significare videntur, qui esset non procul *Pauliaco*, qui una memoratur, & in eadem ripa sinistra *Garumnæ* in Oceanum properantis, habitatio poetæ *Theonis*. Est illic *Dumnissa* vicus *Pauliaco* minor obscuriorque, & *Burdigalæ* propior: siquis hic *Dumnorini* vestigium ullum possit agnoscere. *Vinet.*

AVSONIUS AXIO PAVLO RHETORI S. Epist. VIIII.

TAndem eluctati retinacula blanda morarum,
Burdigalæ molles liquimus illecebras.

"Santonica"que urbem vicino accessimus agro.

Quod

1. *Santonicaque urbem*] *Santones* provinciam suam *Saintonge* vulgo appellant, quam à *Santonia* efficto verbo. *Santonos* urbem, *Saintes*: *Santones* scribit *Stephanus* gentem esse *Aquitaniæ*. addit *Strabo*, *Garumnæ* accolas, & ad Oceanum spectantes. horum loca hæc memoravit *Ptolemæus*, *Santonum promuntorium*, *San-*

tonum portum, *Canenteli fluvii ostia*, & *Mediolanum urbem*. DE MEDIO-
LANIO *Santonum* non dubito, quin sit *Santonum* Metropolis. quam nunc *Santonos* vocamus. Vocabuli namque *Mediolani* nullæ omnino *Santonis* reliquæ de hoc *Mediolano* agnoscuntur. Sed quæ abunde restantur loci vetustatem, dignitatemque, quum

in

Quod tibi si gratum est, optime Paule, proba.

Cornipedes rapiant imposta petorita mulæ :

Vel cisio trijugi, si placet, infilias :

Vel celerem mannum, vel ruptum terga veredum

Con-

in toto *Santonico* nihil hujusmodi aliud ostentetur, hæc sunt. Primum, priscorum mœnium particulæ, aliquot locis non tam invito tempore rerum edaci, quam Vandalis, Gothis, Sarracenis, Nortmannis, Anglis, aliisque barbaris, adhuc manentes. deinde extra mœnia, sed non procul, ad occasum, ni fallor, hibernum, amphitheatri Petrogoricensi magis quam Burdigalensi similis nobiles reliquæ. Tum in Carantono præterfluente, antiqui artificii arcus: in quo hæc leguntur, duobus versiculis. C M S A R I N E P. D I V I I V L I I P O N T I F I C I A V G V R I. At in altera parte, duobus etiam versibus, sed litteris vetustate plerisque exesis. C. I V L I V S. C. I V L I O T V A N E V N I. F. R V F V S. C. I V L I. G E D O M O N I S. N E P O S P O S T E R O V I D I. P R O N. S A C E R D O S. R O M æ. E T. A V G V S T. A D. A R A M. Q V M. E S T A D. C O N F L V E N T E M. P R æ F E C T V S. F A B R V M. D. Postremo, qua *Santonis* Angeriacum itur, visuntur non parvæ aquæ ductus reliquæ: quo quondam in *Santonos* aqua perducebatur. Hoc ergo est, quod agnoscio *Santonum* Mediolanum. Cujus agrum si aliquando inspexisset geographus Strabo, pro arenoso & sterili, præpinguem, frugumque omnium feracissimum dixisset: ut de illo Helvetios ante Strabonem sensisse meminit Cæsar commentariorum Gallicorum primo. *Vinetus.*

2. *Petorita*] De ea voce adeundus Gellius lib. xv, cap. xxx.

3. *Vel cisio trijugi*] *Cisium* Nonius Marcellus, genus esse vehiculi biroti scribit. Cicero pro Sexto Roscio Amerino: *Decem horis nocturnis,*

sex & quinquaginta millia passuum cisii pervolavit. Et apud Nonium: *Delituit in quadam caupona. atque ibi se occultans perpotavit ad vespertam.* Inde *cisio* celeriter ad urbem advektus, domum venit. Ita ad celeritatem *cisii* veteres uti solitos diceret. *Trijugi* autem, quod tribus junctis equis trahebatur. *Vinetus.*

4. *Vel celerem mannum*] Scribe: *Mannum*, quod est equi genus Ovidio, Lucretio, Horatio. Et *mannulos* dixit Martialis, & Plinius in quadam ad Clementem Epistola: *Habebat puer mannulos multos & junctos & solutos, habebat canes.* Mariang. Accurs.

4. *Vel celerem mannum*] Veteres Horatii interpretes, & Isidorus, scribunt *mannos* esse dictos equos pusillos, *burdos* vulgo, *hurricosque* appellatos: qui mansuetudine *manuum* familiaris sequantur. Ausonius nescio, quam parvos illos norit, qui veloces esse jubet. *Vinet.*

5. *Ruptum terga*] Labore ac infidentium pondere. Corruptum est apud Festum eorum vocabulum, qui veherent redas, id est, ducerent: sed *veredos*, ut arbitror, ibi legerat Budæus. Isidorus capite primo duodecimi etymologiarum: *Veredos antiqui dixerunt, quod veherent redas, id est ducerent. vel quod vias publicas currant: per quas, & redas ire solitum erat.* Aurelius Cassiodorus libro sexto, in formula Magisterii dignitatis: *Veredorum quintiam opportunam velocitatem, quorum status semper in cursu est, &c.* Ita *veredis* in titulo quinquagesimo primo duodecimi, Codicis Iustiniani, dicuntur equi publico cursui deputati. Vnde *veredarii* apud Iulium Firmicum & Cassiodorum appellati, cursores, qui equis *veredis* veherentur.

Conscendas, propere dum modo jam venias.
Instantis revocant quia nos sollempnia Paschæ:

‘ Libera nec nobis est mora desidiæ.

10

Perfer in excursu vel terjuga millia epodon ,

‘ Vel falsas lites, quas schola vestra serit.

Nobiscum invenies nullas. quia liquimus istic

Nugarum veteres cum sale reliquias.

tur. Putat Budzus cursum vehicularem fuisse, qui publicus cursus dicitur in Codice illo Iustiniani: scribitque, quod antiqui non equis singulis & expeditis, ut hodie, sed vehiculis utebantur. Suetonius de Augusto: *Et quo celerius ac sub manum annunciari cognoscique posset, quid in provincia quaque gereretur, juvenes primo moticis intervallis per militares vias, dein vehicula disposuit.* Ceterum hoc loco, & in epistola XIV, Ausonius pro equo sine vehiculo videtur accipere veredum, ac Martialis in XIV Epigrammate libri XII, ad Priscum venatorem:

Parcius utaris, moneo, rapiente veredo

Prisce: nec in lepores tam violentus eas.

Sape satisfecit prada venator, & acri

Decidit excussus nec rediturnus equo.

Vinetus.

6. *Libera nec nobis*] Corrige: *Libera nec vobis est mora desidia.* Id est, non licet tibi esse desidi, aut tardo: quod si enim cunctatus fueris, frustra veneris, me jam ob instans Pascharis festum domum reverso.

7. *Vel falsas lites*] *Declamationes.* Vinetus.

7. *Vel falsas lites*] *Ficta enim erant certamina Rhetorica, ut Priscianus ait, unde & παλαιομαχία dicta, & signimenta Sophistarum; item Auctori Dialogi de Oratore argute sane scana Scholasticorum, & Ennodio, dicendi simulacra.* A. Gellius *Decursus ludicros* vocavit, & *simulacra praliorum voluptuaria.* Rem ipsam mire S. Basilii verbis illis expoluit lib. II contra Eunom. *ὡς κατηχρῆς τε μάχαι μὴ ὑφιστάτης, καὶ ἀπλογαί ὡς κατηχρῆσαν ἢ περὶ ὁρῶντες, & λόγῳ ὡς διηγεῖς τῆς πόλεως φαινόμενος.* Gonzales de Salas.

8. --- nullas, quia liquimus. Eja

Vale. Valere si voles me, vel vola]

Ita fuit in Tiliano: cujus distichi posterior vers. jambicus senarius est, una tantum mutata syllaba, in epistola quintadecima ad Tetradium.

Vale. Valere si voles me, pervola.

sed in extrema XIV,

Vale. Valere si voles me, jam veni. Vin.

A V S O N I I S P A V L O.

Epist. ix.

O Strea nobilium cœnis, sumptuque nepotum
Cognita, diverfoque maris defensa profundo,

Aut

1. *Nepotum*] *Nepotes*, ut est apud Festum, luxuriosæ vitæ homines appellati: quibus non magis curæ sit res sua familiaris, quam iis, quibus avus, paterque vivunt. Hac significatione hic accipere oportet, ut & apud

Plinium libro tricesimo secundo de ostreis: *Nec non inter nos, nepotis cuiusdam nomenclator, πεδανου appellavit, tanta amplitudinis intelligi cupiens, ut ter mordenda essent.* Vinetus.

2. *Diverfoque maris defossa profundo*]

Repo-

Aut refugis nudata vadis, ³ aut scrupæ subter
 Antra, & muriceis scopulorum mersa lacunis,
 Quæ viridis muscus, ⁴ quæ dedecor alga recondit, 5
 Quæ testis concreta suis, ceu saxa cohærent,
⁵ Quæ mutata loco, pingui mox ⁶ confita limo,
 Nutrit secretus conclusæ uliginis humor,
 Enumerare jubes, vetus ô mihi Paule sodalis,
 Affuefacte meis joculari carmine nugis. 10
 Aggrediar; quamvis curam non ista senilem

Solli-

Reposui ex optimo libro, *defensa*. nec ausus fuisssem, nisi ipsa jussisset ratio & Aufonii mens, quam simili mox versu clarius explessit: *Aut Eborum mistus pelago qua protegit amnis*. Sed & geminum huic locum invenias in *Mosella*: *Hæc male defensos penetrat flumine pisces!*

3. *Aut scrupæ subter Antra*] *Scrupæ* speluncæ dixit Virgilius versu ducentesimo & tricesimo octavo sexti *Æneidos*. *Vinetus*.

4. *Quæ dedecor alga*] *Decor* adjective aliquando usurpatum fuit, pro *decorus*: ut poetæ Nævii auctoritate probat Priscianus libro sexto:

Magnamquæ domum, decoremque, ditemque Vexarant.

& Sallustii ex quarto *Historiarum*: *Equis & armis decoribus cultus*. Hinc duo adjectiva generis communis composita, *indecor*, & *dedecor* memorat idem Priscianus libro quinto. A quorum priore, *indecorum*, & *indecores* multis locis usurpavit Virgilius, ut undecimo *Æneidos*:

Non tamen indecorem tua te regina relinquet, & septimo:

Non erimus regno indecores. ---

In quem locum dubitat vetus commentator, an sit ullus nominativus singularis istorum obliquorum: quum duos inveniamus, *indecor* apud Priscianum, uti dixi, & *indecoru* apud Nonium Marcellum. cujus subijciam verba. *Indecor*, pro *indecora*. *Accius Arhamanus*:

Cujus sit vita indecoru, mortem fugere turpem haud convenit.

Sic enim ibi legit Henricus Stephanus. *Dedecor* vero nec alibi legere memini, quam apud Aufonium, & Priscianum, nec ab eo quicquam flexum, præter plurale *dedecores* in his Sallustii à Prisciano adductis: *Dedecores multique terga ab hostibus cedebantur*: & in vetusto Latino-Græco glossario. ubi substantivum *decor*, *πρεσβερα* interpretatur: adjectivum illud simplex plurale *dedecores* *ἀνέπρεπεις*: *dedecores* *ἀνέπρεπεις, ἀνέπρεποι*. *Vinetus*.

5. *Qua mutata loco*] Ita posse saginari *ostrea* *Æthiopum* exemplum est apud Phorium, ex Agatharchide pag. 1345. ubi colligi ab iis conchas refert, easque recenti alga, & piscium minorum capitibus, fossis demersas nutriri solitas. ut hæc epistola cum fructu legatur, caput quoque vi lib. xxxii Plinii, in quo peculiariter de *ostreis* agitur, relegendum est. ubi quæ *Edula* vocantur, suavitate commendata, *Medula* fortasse sint, *dulci* *tenerrima succo*, ut noster ait.

5. *Qua mutata loco*] A suo natali solo, in alium locum translata. Plinius in tricesimo secundo *Naturalis Historiæ* de *ostreis*: *Gaudent & peregrinatione, transferrique in ignotas aquas*. *Vinetus*.

6. *Condita limo*] *Emendo, confita*. Nam *prisca scriptura* habet, *consta*. Scaliger.

Sollicitent, frugique viro dignanda putentur.
 Nam mihi ' non saliare epulum, ' non cœna dapalis,
 ' Qualem Penelopes nebulonum mensa procorum,
 Alcinoique habuit nitidæ cutis uncta juventus. 15
 Enumerabo tamen, famam testesque secutus,
 Pro studiis hominum semper diversa probantur.
 " Sed mihi præ cunctis ditissima, quæ Medulorum
 Educat Oceanus, " quæ Burdigalensia nomen
 Usque ad Cæsareas tulit admiratio mensas, 20
 Non laudata minus nostri quam gloria vini.
 Hæc inter cunctas palmam meruere priorem
 Omnibus ex longo cedentibus. ista & opimi
 Visceris, & nivei, dulcique tenerrima succo,

Miscent

7. *Non Saliare epulum*] Salii erant Romæ Martis sacerdotes. Ab iis saliares dapes, & saliare epulum de convivio opiparo ac magnifico. Vide E-raclmi Adagia. Vinetus.

8. *Non cœna dapalu*] Sic Lugdunenses emendandum putarunt, quod in suo erat exemplari *rura dapilu*. Primum verbum à voce *cœna* multum abest, sed *cœnum* illi *dapalem* legerant apud Nonium Marcellum, dictam, quæ amplis dapibus plena esset. Viner.

9. *Non cœna dapalu*] Ip MS. ajunt fuisse, *rura dapalu*. Conjectio: *recta dapalu*. Habes apud Suetonium, *cœnare recta*, & apud Martialem: *Rectam vocatus cum cucurrit ad cœnam*. Gronovius.

9. *Qualem Penelope*] Penelopes, vel — *pa* legend. Apud Horatium Epistola secunda:

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,

Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoiq;.
In cunctis curanda plus aquo operata juventus. Vinetus.

10. *Sed mihi præ cunctis*] Sidonius Apollinaris scribit in libri octavi Epistola duodecima, quod Burdigalæ quoque fuerunt olim *ostrearum* varia, sicut in Italia fuisse auctor est

Plinius libro nono: sed de *Medulicis ostreis* sunt hæc Aufonii. Sunt autem *Meduli*, ut alibi in Epistolis notamus, infra Burdigalam, quasi peninsula inter Oceanum & Garumnæ. Exit autem in id Aquitanicum mare Garumna quinquaginta fere millibus passuum infra Burdigalam; quod ostium ostrearum est feracissimum: quæ Burdigalenses, totaque hæc Aquitania, omnibus aliis præferunt. *Solacemsa* vulgo appellantes à *Solaco* ultimorum Medulorum vico. Efficere autem videtur aqua dulcis, ut pinguiores, suaviorefque sint ostrea ex fluviorum ostiis, quam ea interiore mari: *Gaudent dulcibus aquis, & ubi pluri mi influunt amnes*, ait Plinius eodem tricesimo secundo. Vinetus.

10. *Sed mihi præ cunctis ditissima*] Puto: *mitissima*. hoc enim potius matris istis convenit. Gronovius.

11. *Quæ Burdigalensia nomen*] Ita leg. sine distinctione. Est autem Græcanice elatum, ut, *αἰνῆ τις ὀστρεῶν*. Intelligit igitur de *ostreis*, quæ nomine *Burdigalensia* dicebantur: quæ & hodie palmam inter omnia ostrea obtinent. Scaliger.

Miscet æquoreum tenui sale tincta saporem.

25

Proxima sint quævis, sed " longe proxima multo,

Ex intervallo: " quæ " Massiliensia portu,

Quæ Narbo " ad Veneris nutrit; " cultuque carentia

Hellepontiaci " quæ protegit æquor Abydi:

" Vel

12. *Longe proxima multo*] Propius accesserit ad Virgilium, si legas, sed longe proxima multum Ex intervallo. multum longum intervallum, est valde longum.

13. *Qua Massiliensia*] vocitantur, aut simile verbum subaudiendum. Vna ex clarissimis Galliz Narbonensis civitatibus *Massilia*, urbs maritima. de cujus ostreis si quid uspiam unquam legi, non memini: sed possunt ea esse *Massiliensia* dicta, quæ memorat Strabo libro quarto, in Rodani ostiis reperiri magna copia: quum non longe supra Massiliam in mare internum exeat Rodanus. *Vinet.*

14. *Massiliensia: portum Qua Narbo ad Veneris*] De Narbone, Carmen est tertiumdecimum inter claras urbes. Duodecim millia passuum ab interno mari distat, auctore Plinio. in quod mare procurrens Pyrenæus, Galliam ab Hispania determinans, promuntoria aliquot projicit. Inter quæ *A'pogonator*, Venerem Pyrenæam, templum, fanumve Veneris Strabo, Plinius, Ptolemæus memorant, quem portum *Veneris* appellat Pomponius Mela. Ceterum neque de his ostreis aliud quicquam legere memini. *Vin.*

15. *Ad Veneris*] Notissima locutio. Plinio tamen ejus ignorantia mendum à librariis inolevit: Et ipsum *Phidiam*, inquit lib. xxxvi, cap. v, tradunt scalpisse marmora, Veneremque ejus esse *Roma* in *Ostavia* operibus eximia pulchritudinis. Lege: in *Ostavia*, sc. porticu, opus egregia pulchritudinis. imo & id opus posset pro glossemate haberi.

16. *Cultuque carentia*] Versus hypermeter, dactylicus: qualis ille secundo Georgicôn Virgilio:

Inscritur vero ex factu nuci arbutus horrida

Et steriles Platan. — Quod si carentis legeres, pro carentia, significaretur, Ausonii temporibus dirutum jactuisset oppidum *Abydum* Leandri illius amantis patriam, in *Hellepontici* littore, maris ibi non plus septem stadia lati. *Ostreosior* autem si recte legi scirem apud Terentium in his versibus *Priapeis*:

Hunc lucum tibi dedico, confectoquo, Priape,

Qua domus tua Lampaci sita est, quaque Priape,

Nam te precipue in suis urbibus hac colit ora

Hellepontia, ceteris ostreosior oris.

ea intelligerem *ostrea*, quæ hoc loco voluit Ausonius significare: sed non procul ab Abydo *Cyzicus* abest ejusdem littoris Asiatici civitas: Cujus ostrea memoravit ex Muciano Plinius tricesimo secundo: & quæ inde *Cyzicos ostreosa* dicitur in quodam hendecasyllabo Phalacio *Priapeor*. Virgilius autem quum dixit primo *Georgicôn*:

Pontus, & ostriferi faucibus tentantur Abydi,

tametsi vetus etiam commentator *ostriferum* exponit, in quo plurimum *ostrearum* sit, quemadmodum & in *Æl. octogesimo nono* vicesimæ quartæ Ausonii Epistolæ accipi posset, tamen quoniam quod mare fert *ostreum*, idem fert & *ostrum*, id est purpuram, dubito equidem, ab *ostreis*ne, an à purpuris, *ostrifera* maria poetæ dixerint. *Vinetus.*

17. *Qua protegit æquor Abydi*] Dubitat *Vinetus*, sed suo more etiam in re li-

- 11 Vel quæ Bajanis 11 pendent fluitantia palis :
 12 Santonico quæ tecta solo : 11 quæ nota Genonis :
 13 Aut Eborum mistus pelago quæ protegit amnis ,

30

Vt

re liquidissima, de *Abydenis ostreis*. inter laudatissimos gulonibus cibos enumeravit Ennius apud Apulejum in Apologia:

Mures sunt Ani, aspera & ostrea plurima Abydi.

ex Archestrato, qui apud Athenæum l. III.

Τὰς Μῦς Ἀνὶ ὀστρεῶν μεγάλας, ὁσπρεῖα δὲ Ἀβυδῶν.

Clem. Alexandr. lib. II Prædagog. c. 1: Οἱ δὲ ἔξυμνεῖν τὸν αἰγυρίοντα τὰς σφαττοῦς ἡδυνπαθείας, τὰς δὲ τὴν πορθητὴν τὴν Σικελικὴν σμερδαίνουσαν πολυποσθητοῦντες, καὶ τὰς ἐν χάλει τὰς Μακεδονεῖας, καὶ τὰς ἐν Μήλῳ ἱερὰς, καὶ τὰς ἐν Σικανῶν καπρίδας, καὶ τὰς πελαγονίδας κρήνας, καὶ ὅσας τὰς Ἀβυδῶνας.

18. Vel qua Bajanis] *Bajanorum ostreorum* etiam mentio in Epistola septima. Vrbs maritima *Baja* in Campania Italiæ, locus amoenissimus ob fontes aquarum calidarum, & alia multa, Ciceronis, Virgilii, Horatii, omnium veterum scriptis celebratissimus. *Vinet.*

19. Pendent fluitantia palis] *Quantum palis non improbo, mallem tamen legere pilis.* Virgilius:

Qualis in Euboico Bajarum littore quondam

Saxea pila cadit. -- Ex pila dicuntur *χαλαί* à Thucydide. *Scaliger.*

20. Santonico qua tecta solo] *Oceanus Santonicus*, & Carantoni, aliorumque omnium in ipsum influentium ostia, *ostreis* abundant. Earum maximæ, & *tridacna* (ut ille appellat apud Plinium libro tricesimo secundo, *ostreas*, quæ ob amplitudinem *ter mordenda* essent) ex iis locis everruntur, quæ nunquam aqua de-
 tegit : & vocitant *Santonos ostreas ex draga*, à reti, quò eas capiunt, quasi

dicat *tragularas*. Istud enim *Santonicum* verbum *draga*, ex Latino *traga*, corruptum esse suspicor. *Vinetus.*

21. *Qua nota Genoni*] *Genavnos* seu *Genonos*, (nam *an* & *o* veteres confuderunt) *Illyrica* populum recensent Strabo, Horatius, aliique. Quamvis autem hic populus loca interiora potius quam maritima incoluisse videatur, quin tamen hic *Aufonius Illyrica ostrea* designaverit, nullus dubito. De iis Plinius lib. XXXI, c. VI: *Varian coloribus, tusa in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circejis.*

22. *Aut Eborum mistus*] *Eborum amnis mistus pelago* sunt ostia *Sequanæ*. Nam per *Ebures* intelligit *Eburonices*, qui interjacent inter *Sequanam* & *Abricanti tractum*: continebaturque in se etiam *Lexovios ipsos*: à quibus totus ille tractus *Aulercorum* dictus fuit *Eburonicanus*, vel *Ebrunicanus*. Nam ab ostiis *Sequanæ* ad *Pyrenæos* tres tractus fuerunt. A *Sequana* ad *Abricantum*, quod hodie *Aurenches* dicitur, *Aulercorum tractus Ebrunicanus*. Ab *Abricantis* ad *Brivatem* portum, qui hodie concisum servat nomen vetus, *Brest*, vel ad *Ligeris ostia*, quæ non multum ab eo portu absunt, tractus *Aremoricanus*. A *Ligeri* ad *Pyrenæos* usque, *Aquitanicus tractus*: omnes sub unius spectabilis ducis tractus *Armorici*, & *Nervicani*: mendum enim manifestum est. Nam non *Nervicani* legendum, sed *Ebrunicani*. Neque à *Nerviis* fit *Nervicanus*, sed *Nervianus*. Deinde, qui possunt *Nervii* in his tractibus annumerari, qui sunt remotissimi, & in *Belgis* ceperunt? quatuor enim tantum *Lugdunenses*, & utraque *Aquitania* pare-

Vt multo jaceant algarum obducta recessu :
 Aspera quæ testis, ²³ & dulcia farris opimæ.
 Sunt & Aremorici qui laudent ostrea ponti :
 Et quæ Pictonici legit accola littoris : & quæ
 Mira Caledonius nonnumquam detegit æstus.
²⁴ Accedunt, quæ (fama recens) Byzantia subter

35

Lit-

parebat, ei Duci non Belgica, ut recte postea subjicitur in eadem Notitia. Porro, in eodem loco mancus est locus, cum tractus Aquitanici non meminit. Ab illo tractu Eborum etiam hodieque Lutetiam devehuntur ostrea decumana, quæ & hodie quoque secundam palmam à Burdigalensibus obtinent. Nam omnium gulæ procerum judicio, qui utraque gustarunt, longe Burdigalensia præferuntur. In quibus me sane adstipulatorem cum Aufonio quoque habent. De Gemmis nihil pronuncio. Paulo inferius quædam ostrea, quæ ad Propontida capiebantur, Promotiana dicta scribit à Promoto duce tractus Propontidis. Scaliger.

22. Aut Eborum] In exemplari erat, Aut Ebre: unde Aut Eboræ, potius scriberem, quam, Aut Eborum. Leguntur autem Eboræ & Eburæ aliquot apud veteres Geographos. quarum una E'cæge, id est Ebura apud Strabonem tertio, sed eadem E'Cooge, id est Eboræ apud Stephanum, πόλις, hoc est civitas, apud eosdem, sed castellum apud Melam Pomponium, ad Bætis ostium amnis Hispaniæ in Oceanum Gaditanum Atlanticumve, influentis. Ejus ostrea possunt esse, quæ hic celebrat Aufonius. Alioqui nihil apud veteres alios legere memini de Hispania ostreis, nisi quod Plinius tricesimo secundo rufa esse scribit. Vinctus.

23. Et dulcia farris opima] Ego istud farris quid hic sit, non video: & in frugis aut carnis mutarem, nisi vereretur, ut ne fuerit olim farris aliud atque obliquus à recto far. Minor e-

nim, quod & far, & farris, recti, reperiantur in veteri glossario. Far, ζειά, σίττα, ὀλυσσ. & post versus aliquot, Farris, ζεία, ὀλυσσ. Vinet.

23. Et dulcia farris opima] Forte: sed dulcia farris opimo. possit & carnis legi, sicut supra carnem lasteoli visceris dixit. & est oppositio inter aspera testis, & sed dulcia opimo carnis vel farris.

24. Accedunt, quæ fama recens, Byzantia] adjuvi nonnihil sensum, aliter distinguendo. Familiare non Poëtis tantum, sed & prozæ orationis scriptoribus, inserere quasdam voculas, quas parenthesi includere solemus. maxime autem in iis usurpandis creber Florus est, e quo loca aliquot adducam, uti ea restituenda censeo: libro igitur 2, cap. 6: Quamvis tunc (pudor) manu servili pugnet. Nam huc usque tot mala compulerant. Sed libertate donari fecerant se virtute Romanos. Et c. 16: Iam & urbem ipsam terrebat obsidio: sed (fata rerum) quum Metellus dimicasset, ad victoriam Mummium venit. Lib. 3, cap. 4: Itaque non fusus modo ab his aut fugatus, sed (simile protigio!) omnino totius interceptus exercitus. Et cap. 21: Nam Sulmonem vetus oppidum socium atque amicum (facinus indignum) nondum expugnatum (ut obsides rebellium & modo morte damnati ducti jubentur) sic damnatam civitatem jussit. Sylla deleri. Et c. 3: Venere illi: (quam metus in barbaris nulla vestigia!) diem pugna ab imperatore nostro petierunt, & hic proximum dedit. Lib. 2, cap. 2: Tum (fæda clades, Romanisque usu incognita) vivus in manus hostium venit fortissimus imperator. Plura sunt, sed piget adscribere. Dicam tribus verbis, omnia ista

Littora, &'' infana generata Propontidis acta,
 '' Promoti celebrata ducis de nomine, laudant.

40

Hæc tibi non vates, non historicus, neque toto
 Orbe vagus conviva loquor, sed tradita multis:
 Vt solitum, '' quotiens dextræ invitatio mensæ
 Sollicitat lenem comi sermone Lyæum.

Hæc non per vulgum mihi cognita, perque popinas, 45
 Aut '' parasitorum collegia Plautinorum:

'' Sed,

ista apud Flotum sine exclamationis
 particulis, δ, proh & similibus nomi-
 nandi casu legenda esse, ut liquet ex
 animadversis Poëtarum locis. Silius
 Ital. lib. xiii, v. 481:

*At Celta vacui capitis circumdare gau-
 dent*

*Ossa (nesas) auro, & mensis ea pocu-
 la servant.*

Virgilius in Ciri v. 200:

*Damliades (crudele) venit carissima
 vobis, &c.*

Idem in Culice v. 236:

*Est Tityos, Latona tua memor anxius
 ira,*

*(Implacabilis ira nimis) jacet alitis
 ossa.*

Ovidius i Amor. Eleg. 6:

Iamtor (indignum) dura religate catena.

Statius lib. i Thebaidos:

*Scandere quin etiam thalamos hic im-
 pius hares*

*Parris, & immerita gremium incesitare
 parentis*

*Appetit, proprios (monstrum) revo-
 lutus in ortus:*

Ita sane scripti libri, quum in vulga-
 tis sit, proprios *monstro* revel. Idem pau-
 lo post:

*Cui Phabus generos (monstrum exitia-
 bile dictu):*

*Max adaptata fides) avo ducento ca-
 nobas. ubi & bene scripti:*

*fato ducente. Sed, ut sunt δ' Ἀντίρην
 Φογυρίδης plerumque σπάρταρον, το
 laudant tantum in laudas mutandum
 existimo, sic ut sit constructio, qua
 fama recens laudas generata subter By-
 zantia littora.*

25. *Infana acta*] In infano litore,
 & quod feriunt *infami fluctus*, ut Vir-
 giliano pastori appellantur in nono
 Bucolico. Visus est rursus Ausonius
 in Periocha libri sexti Odysseæ, &
 Paulinus in versu octogesimo Epist.
 primæ ad Ausonium, *Vinetus*.

26. *Promoti celebrata ducis*] *Promo-
 tiana* hæc *offrea* aliunde non no-
 vi: neque scio, quis hic Ausonii
 temporibus *Promotus* fuerit. Prosper
 & Marcellinus comes, & Cassiodo-
 rus, *Promotum* memorant, Consta-
 lem ordinarium sub Valentiniano
 secundo & Theodosio. *Vinet*.

27. *Quotiens dextra invitatio mensa*]
Dextera mensa an hic sit alia, quam
amicorum, nescio. Vinetus.

28. *Parasitorum coll. Plantinorum*]
Collecta coena est, quæ Græcis *ἑσπέρη*
 vocatur, ut sodalium epulæ, & ac-
 cubatio epularis juvenum, ut tetra-
 distarum symbolam conferentium.
Turnebus.

28. *Collegia Plantinorum*] Ita legi-
 mus. sic Appulejus in Apologetico:
temulentum illud collegium parasitos tuos.
 Nam non sequimur doctissim. Tur-
 nebum, qui legebat *collectas Planti-
 norum*. Atqui tantum abest, ut *Para-
 sitorum* ullæ sint *collectæ*, ut ipsi
 semper *ἀσπύβολοι* epulentur. *Scaliger*.

28. *Collegia Plantinorum*] MS. *Col-
 lecta*. forte, *Coliphia*. Habes in versu
 Plauri, ubi Toxilus parasito cœnam
 parat. Juvenalis: *Comedant coliphia
 panca*. Gronovius.

28. Pa-

22 Sed, festos quia sæpe dies partim ipse meorum
 Excolui, inque vicem conviva vocatus adivi,
 Natalis si forte fuit sollemnis amico,
 Conjugioque dapes, 30 aut sacra repotia patrum, 50
 Audivi: 31 meminique bonos laudare frequentes.

28. *Patistorum collegia Plantinorum*] Id est, quales *Plautus* describit, omnium cupediarum ac deliciarum intelligentissimos helluones. *Sariberienlis Polycrat.* lib. viii, cap. vi: *Epulones convocant, & parasitos, & collegium nugatorum, qui aliena nidore culina capiuntur.* Sed *Collegia* forte fuit in libro pro *Collegia*. Hinc factum *collectia & collecta*, quæ quidem literarum consilium depravatio in antiquis scriptoribus haud rara. Sic apud *Optatum Milevitanum* legas, l. vi extr. *Alias aves clausas portas in cavea, & visceratas, alias ad imaginem viventium olim extinctas fallacibus ramis, quasi viventes imponit.* corrige: in cavea, evisceratas alias ad imaginem viventium, olim extinctas, &c. *Sequentia* indicant hujus loci emendationem, ab aliis frustra tentatam, esse verissimam. *Evisceratas aves* sunt, quæ desiccata extractis intestinis instar vivarum se gerunt, quales exoticas divitum curiosorumque hominum musea, familiares & vernaculas coquorum officinæ offendant.

29. *Sed festos quia sæpe dies*] Mala distinctio fecerat sensum obscuriorem. hanc sustuli, nequid inconsulte novatum videatur. *Adivi* referendum ad sequentem versum; 20 sed autem

cohzret cum *audivi*, quod est in versu ultimo.

30. *Aut sacra repotia patrum*] *Repotia*, quæ in secundo libri secundi *Sermonum Horatii* pro quibuscumque festis diebus poni verus commentator scribit, hæc quæ proprie sint, ambigitur. *Repotia*, legimus apud Festum fuisse, quum postridie nuptias apud novum maritum cœnaretur & sic quasi reficeretur *potatio*. In commentariis *Acronis*, *Repotia*, vel secundum à nuptiis diem, quo virgo ad muliebrem habitum componeretur: vel septimum, quo soleret nova nupta redire ad parentes suos. *Repotia* etiam ex eodem *Grammatico*, & ex hoc *Ausonii* loco, suspicatur *Turnebus* esse dicta, quæ celebrabantur liberis natis convivia, quos parentes tollere decrevisset. Sed est aliud, quod de hoc verbo moneam. *A repotando* namque quum deducere videatur Festus: & sic *repotia* recte scribi nemo non putet, In vetusto illo *Lugdunensi* libro *reportia* erant: *reportiaque* legit apud *Horatium*, patrum nostrorum memoria, *Christophorus Landinus*, ac scripsit à *reportando* esse dicta. *Vinetus*.

31. *Meminique bono*] Cur non bonos? *Gronovius*.

AVSONIO PAVLO. Epist. x.

'S Iqua fides falsis unquam est adhibenda poëtis,
 Nec plasma semper allinunt,

Paule,

1. *Si qua fides*] Cum esset in *Santonis*, in *Novero* pago, ubi villam habebat, invitat *Axiu* *Pavlu* *Bi-*

geritanu ad agrum suum. Itaque necesse ei *Blavia* iter facere. Recedente enim æstu *Oceani*, trium horarum secum-

Paule, Camœnarum celeberrime Castaliarum

' Alumne quondam, nunc pater,

Aut avus, aut proavis antiquior, * ut fuit olim

Tartef-

secundo Garumina evectio est *Blaviam* navigio expedito. temporibus vero Ausonii ea navigia vocabantur *Curforia*. ubi Antoninus idem iter Burdegala in Santonos docet, mendum est in nomine *Blavia*. Nam legitur *Blavuto*. *Militarem* vocat, quia ibi erat præsidium militum, & hodie quoque ita vocari potest: propter eandem causam. Iubet ipsum Paulum afferre secum totam poetarum, & Rhetorum supellestem, non quod non ipse habeat, sed quia, ut colligimus, Paulus mala fide utebatur libris Ausonii, neque reddebat. Propterea lego:

Nobiscum invenies, κατενώπιον si libet uti.

Non Parna; sed Græca fide.

Apud nos quidem invenies, inquit: sed ea lege, ut κατενώπιον utare. Quid est κατενώπιον? hoc est, ut non *Parna*, sed *Græca fide* utaris: *Græca fide* dicitur solvi, quod præsentī pecunia solvitur. Quare ille apud Plautum, qui dicit manus suas oculatas esse & credere quod vident postulat ut sibi *Græca fide*, κατενώπιον solvatur. Sane possem illud κατενώπιον de poemate quodam interpretari. Sed nolo contra animi mei sententiam nugari. Quod autem Græca fides in proverbium cesserit, ubi de præsentī pecunia agitur, patet simili proverbio, δὲς καὶ λαβῆς. Quod cum corruptum sit apud Varronem, emendandum putavi. Locus est apud Nonium in verbo *Fervit*. Quod leges jubent, non faciunt, faciant, *Doscelave* servit omnino. Legendum omnino: Quod leges jubent, non faciunt. δὲς καὶ λαβῆς servit omnino. Vbi etiam eleganter *fervit* posuit pro ἐπιπυλάζει, hoc est, in frequenti usu est. Mirum tamen Ausonium hac in epistola præcipere Paulo, ut secum

afferat libros, quanquam ipse habeat: in ea vero Epistola, quæ incipit, *Aquorea*, jubet nullos afferre, quia apud se inveniet. Scaliger.

2. *Plasma*] Figmentum, & commentum. *Vinetum*.

3. *Alumne quondam*] Qui ab illis alebaris, docebarisque: qui tunc earum quasi filius dulcissimus, nunc vero pater es potius, vel proavus, ab avus, atavus, tritavus, aut siquid est antiquius, ob singularem eruditionem. *Vinet*.

4. *Vi suis olim Tartesium regulus*] Arganthonium Tartesium regem indicari, plane constat. Cui centum & quinquaginta annos tribuunt Anacreon, Strabo, Plinius. centum autem & triginta, Asinius Pollio, centum & viginti Herodotus, Val. Max. Cenforinus. trecentosque denique Silius Italicus his versibus:

Arganthoniaco armat Cartheja nepotes.

Rex proavis suis humani distissimus avi,

Ter denos decies emensius belliger annos.

Quorum imprimis memorem fuisse Ausonium, dum versiculos meditaretur suos, vox ipsa proavis non nihil ostendit. Nec præterea ambigimus, posse fieri, ut cum Anacreonte Silio conveniar, si quis ita legerit: *Ter quinos decies emensius belliger annos*. Sed Ovidianum illud meminerimus,

Exit in immensum facunda licentia vatium:

Obligat historica nec sua verba fide.

Ne quis autem abuti nos authorum testimonio existimet, erratum triplex in Val. ac Cenf. recognoscat, oportet: *Arganthonius Gaditanus* (inquit Val.) tandem regnavit, quam diu etiam ad satietatem vixisse abunde foret. Lxxx enim annis patriam suam rex, cum ad imperium Lx annos natus accessisset. Cui rei certi sunt auctores. Asinius autem Pollio,

non

Tartessiorum regulus :

Intemerata tibi maneant promissa memento.

Phœbus jubet verum loqui.

⁴ Et si Pierias patitur lirare sorores ,

Nunquam ipse torquet ἀνλακα.

10

Te

non minima pars Rom. styli, in tertio historiarum libro, centum illum & triginta annos explevisse, commemorat, & ipse numerosa vivacitatis haud parvum exemplum. Hujus Regis consummationem annorum minus admirabilem faciunt Æthiopes, quos Herodotus scribit centum & trigessimum annum transgredi. Hæcenus Valer. Legendum vero: Cum ad imperium XL annos natus accessisset. ex MSS. omnibus Codd. (omnes autem, quos videre nobis contigit accipi volumus.) Atque ita fiet, ut Herodotum authorem etiam sequutus appareat, cujus in Clio hæc sunt: Α' πικύρῳς ὃ ἐστὶ Ταρτεσιόν, ὁ φιλικὸς ἐγένοντο τῷ βασιλεὶ τῷ Ταρτεσιόν, τῷ ἄνωμῳ μὲν ἢ Ἀργανθωνίῳ, ἐτυρωμένοι ὃ Ταρτεσιὸν ὀνομαζομένη ἐστίν. ἰδίοισι ὃ πάντες, ἐκγοσι καὶ ἐκείνῳ. Quod autem legitur, scribi ab Herodoto, Æthiopes, centesimum & trigessimum annum transgredi, emendandum c & xx ex iisdem codicibus. nec non Herodoto, qui lib. III: ἔτι καὶ μὲν, inquit, ἐστὶ ἐκγοσι καὶ ἐκείνῳ τὸς πολλὰς αὐτῶν ἀπικνύει. Nunc ad Censorium : Poeta quidem multa incredibilia scripserunt, nec minus Historici Græci. Quamvis à vero par non fuit decedere. Vt Herodotus apud quem legimus, Argambonium Tartessiorum Regem C & L annorum fuisse. aut Ephorus, qui tradit, Arcadas dicere, apud se Reges antiquos aliquot ad CCC vixisse annos. Reponendum autem Anacreon pro Herodoto. Nam Plinius ait : Anacreon poeta Argambonio Tartessiorum Regi, C & L tribuit annos. Et Strabo : ob hanc causam Anacreontem hunc in modum dixisse, E quidem Amalthea cornu nolui, neque annorum C & L imperium tenuisse Tartessi.

Cæterum Herodotum, Regem ipsum nominatim descripsisse, & Arganthonium vocasse. Vel potius in ipsis numeris putandus est error, ac scribendum: c & xx, nomenque Herodoti custodiendum. Sed veluti hoc ipsum diligentius considerandum non negaverim; ita illud longe magis, quod Lucianus centum & quinquaginta Arganthonium egisse annos, ex Herodoto, nec non Anacreonte testatur in Macrobiis: Α' ἔργων μὲν ἐν Ταρτεσιόν βασιλεύς πνιθήσεται καὶ ἐκείνῳ ἐπὶ βιωῆς λήγεται. ὡς Ἡρόδοτος ὁ λογιστὴς, καὶ Ἀμιλοπίδης Ἀνακρίων. ἀλλὰ τὸ μὲν, μῦθος ποιεῖ. Mariang. Accurf.

3. Tartessiorum regulus] Tartessos, est urbs Hispaniæ in Gaditano litore, à fluvio ejusdem nominis dicta, de qua mentionem fecerunt Aristoteles, Strabo, Stephanus, alique multi, regem habuit Arganthonium nomine. quem poeta Anacreon centum & quinquaginta annos vixisse scripsit, auctore Plinio. sed Cicero de senectute, & Valer. Maxim. libro octavo, ex Herodoto, centum & viginti tantum. Vinetus.

4. Et si Pierias] Tamesti suas Mufas finit interdum mentiri, & fallere, nunquam tamen ipse mentiri, neque fallit. L I R A, & porca est terra elata. sive terræ longus cumulus, & quasi agger inter sulcos. S V I C V S vero, id est, αὐλαξ, unde αὐλακὸς accusativus, longa illa fossa, quæ aratro fit per terram tracto. Ab iis lirare, porcare, sulcare, liras, porcas, sulcos facere, & terram aratro proscindere. Ludir autem Ausonius in verbo lirare, ad Græcum λυρεῖν proximo

Q 9

m p

Te quoque ne pigeat consponsi foederis : & jam

Citus veni remo, aut rota.

Æquoris undosi qua multiplicata recurfu ,

Garumna pontum provocat.

Aut iteratarum ' qua glarea trita viarum ,

Fert ' militarem ad Blaviam.

15

Nos

me accedente : quod significat nugari, mentiri, desipere, & delirare : quod *delirare*, unde *delirium* fuit in Viro bono : estque proprie non recto sulco lirare, sed deflectere. Erasmus in proverbio Nugas agere. *Vinet.*

5. *Qua glarea* In Epistola ad Paulum scribit eruditissimus Poëta :

— — *qua glarea trita viarum*

Fert militarem ad Blaviam.

Notissimum vulgo sane quid sit *glarea*, notissimum & Vibiscis, Santonibusque, *viam* quæ *Blaviam* ducit, *glareosam* esse : non tamen id simpliciter in Ausonio accipiendum. Nam eo tempore *Glarea* accipiebatur pro aggere, seu militari via. Augustinus de Civit. Dei lib. xxii, civi i i i : *Sed ista nec similiter innotescunt, neque ut non excidant animo, quasi glarea, memoria crebra lectione teruntur.* Recte & eleganter Augustinus. Nam quid tritius, quam militaris via? Propterea & eadem metaphora Aristophanes dixit, *ἡ πη αἰσων πον πεπύτηγες*. Quippe *αἱ λεωφόροι* & militares viæ proprie dicuntur *πητεί*. Porro non dubium est, quin vere à nobis exposita sit *Glarea* pro aggere publico. Nam *ἀνθρωποποιός* ita dicta est, cum defabulata potius & ex *glarea* mobili stabiliis reddita esset, qualis via Domitiana in silvis apud Papinium. *Defabulato* enim id vocabant. Varro Sæquiuylle : *Vnam viam Zenona mansisse, duce virtute hanc esse nobilem. Alteram Carneadem defabulasse, bona corporis secutum.* Nam quod Nonius legit *Defabulasse*, & interpretatur perfodisse, in hoc more suo nobis fucum facit. vide, num qui viam munit, is recte

dicatur eam perfodere. & qui perfodit viam, num recte subula id facere possit. Sed ejusmodi sunt Grammaticorum judicia. Quis nescit diversam sententiam Zenonis, & Carneadis fuisse *ἀπὸ πλῶν*, hoc est de finibus bonorum & malorum? hujus quidem metam *δέρτω* : Carneadis autem *τὴν πρῶτην φύσιν*. Hæ sunt igitur duæ illæ viæ, de quibus Varro sentit. At hodie, ut leguntur illa verba apud Nonium, quis intelligat? Monstra enim plane sunt illa : *nam veniam esse amovisse. d. v. b. e. n. e. C. defabulasse.* Ergo *defabulare* recte dictum de aggere publico munendo. *Scaliger.*

6. *Militarem ad Blaviam*] Quæ postea *Blavia* vulgo, deinde *Blaja* fuit dicta. Oppidulum est munitissimum in Garumnæ ripa Santones spectante situm, leucis septem à Burdigala, duodecim ab ostio Garumnæ, à Santonis quindecim, ut modo diximus, vix quadraginta jugera, ut existimo, obtinens soli;custodes vigilesque habens perpetuos : qui interdum & noctu non solum locum illum custodiant diligenter, verum etiam ex ea specula, quid toto late fiat Garumna sursum deorsumque observent : & si qua forte hostilis classis præterire conetur, prohibeant inde illi gnaviter multis tormentis, quantum tamen per fluminis latitudinem liceat : quæ illic est duum millium & ducentorum passuum. Sic militaris nomine semper esse digna pergit *Blavia*. De qua subscribam, quæ in Notitia Imperii Romani leguntur : *Sub dispositione viri spectabilis, ducis tractus Armo-*
ricani

Nos etenim primis sanctum post Pascha diebus
Avenus agrum visere.

Nam populi coetus, & compita sordida rixis
Fastidientes, cernimus

Angustas fervere vias, & 'congrege vulgo
Nomen plateas perdere.

Turbida congestis referitur vocibus Echo,
'Tene, feri, duc, da, cave:

20

" Sus

vicani & Nervicani, Tribunus cohortis prima nova Armorica Gramma in libro Saxonico. Praefectus militum Carromensium Blabia. Praefectus militum Maurorum Venetorum Venetia. Blaviam vero qui memorarit, antiquiorem Ausonio non habeo, nec post Aulonium Gregorio Turonensi, Aimoinoque Floriacensi: qui Blaviam istam militarem, castrum vocant, hic in rebus Caroli Martelli principis Franci clarissimi, ille in libro de Confessoribus: inter quos recenset Romanum illum Blavensem, Ausonii poetæ, & Martini Turonensis Episcopi coxum: quem scripsit Sigibertus Chronicus mortem obivisse anno Christi trecentesimo octogesimo quinto: & cujus sepulchrum Blavienfi castello contiguum, ut Gregorius loquitur, & Basilicam, in qua sepultum fuisse Regem Charibertum Ado Viennensis scribit, civilia nostra bella solo nuper æquarunt. In Itinerario Antonini Blavia Blavium quidem esse videtur: sed de isto auctore nihil comperi: in cuius libro nulum non vocabulum fœde corruptum. Vinetius.

7. *Congrege*] *Congregato* vulgo. Idem verbum legimus in versu quinquagesimo tertio Gripi, & legendum suspicamus in periocha ultimi libri *Odyssæ*: sive *congrex* ejus fuerit rectus, sive *congregu* & *congrege*. Aurelius Prudentius poeta Christianus, Ausonio non major, eodem obliquo *congrege*, pro consentiente, & con-

cordi, usus est, libro secundo contra Symmachum:

*En ades omnipotens, concordibus insud
terris.*

Iam mundus te Christe capit. quem congrege nexu

Pax & Roma tenet. ---

Apulejus vero septimo *Metamorphoseos* *congrege* dixit, sed hoc pro eo, qui sit ejusdem gregis. *Equinus armentis*, inquit de se asino, *namque me congrege pastor egregius, mandati dominici serus auscultator, aliquando permisit.* Contrariæ significationis est *segrege* pro *segregato* separatoque apud eundem Prudentium, qui & *segregem* dixit in hymno septimo *Cathermerinon* de Elia:

*Fragore ab omni quem remotum, &
segrege.*

Sprevisse tradunt criminum frequentiam.

Sed *segreges* etiam plurale Seneca in *Hippolyto*, & *Sidon.* in *Epist.* duodecima quintæ, & tertia noni. *Vinet.*

8. *Nomen plateas perdere*] *Platea*, & via urbis, quantumcunque sunt *ὁδὸς αἰετός*, & *lata*, hæ videntur angustæ, quam non omnes facile capere possunt homines, qui in eas convenerunt: & sic suum nomen amittunt. *Vin.*

9. *Tene, feri*] Simili ferme modò quaestiones exercituum strepitum expressit Ammianus lib. xxx: *Igitur*, inquit, *cum Prasecto pratorio summatis quasitis in unum, quibus cognationes commissa sunt, intenduntur eculei &*

Q. 9 2

exped

10 Sus lutulenta fugit, rabidus canis impete sævo, 25
Et impares plauistro boves.

11 Nec prodest penetrabile domus & operta subire :
Per tecta clamores meant.

Hæc, & quæ possunt placidos offendere mores,
Cogunt relinqui mœnia : 30

Dulcia secreti repetantur ut ocia ruris
Nugis amœna seriis.

Tempora disponas ubi tu tua : jusque tuum sit,
Ut nil agas, vel quod voles.

Ad quæ si properas, tota cum merce tuarum. 35
Veni camœnarum citus.

Dactylicos, elegos, choriambum carmen, epodos,
12 Socci & cothurni musicam,

Carpentis impone tuis. nam tota supellex
Vatum piorum chartea est. 40

13 Nobiscum invenies catenoplia, si libet uti,

14 Non

expediuntur pondera plumbea cum fiduciu & verberibus. Resultabant omnia trulententa vocu horroribus inter catenarum sonitus, tene, claude, comprime, abde, ministri officiorum tristium clamitantibus.

10. *Sus lutulenta*] Horat. secundo Epistolar. ad Iulium Florum :

Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus. Vinetus.

11. *Nec prodest penetrabile*] Absurdum videtur, vulgi clamores, & prætereuntium strepitus per tectum ingredi ad aures, præsertim clausa domus intimaque subeuntium, vox enim ipsa in altitudinem prærepta, inque latitudinem progressa, resiliere per tectum (ni sint alia sublimiora tecto corpora, quæ scandenti occurrant, atque obstant) non potest. Emendandum itaque putaverim, *per septa*, ut intelligantur non externorum tantum parietum præcinctiones, sed internæ quoque septiones. Ac videtur Ausonius intimam Naturæ rerum

quæstionem secutus, ex Lucret. l. 1, his versibus :

Inter septa meant voces, & clausa domorum

Transvolitant. Nec multo post: Trans enim fulmen cali per septa domorum,

Clamor ut it vocu.

Maro quoque in Georgicis, *Domorum septa* vocat. Neque illud etiam ambigimus, futurum aliquem, qui tecta, loca ipsa clausa obstruataque, intellectu simplici, protinusque obvio, arripiat. *Mariang. Accursius.*

12. *Socci & Cothurni musicam*] Comœdias, & Tragedias. Vinetus.

13. *Nobiscum invenies nullas, quia liquimus, ego*] Corruptus hic videri possit versus, neque suis syllabis enunciari facilis, non injuria. Græcum quippe verbum, more suo, usurpasse poetam crediderim *ei* quod est *eo, vado*. Eodem modo & in Plautino Epidico versus terminatur: *Vnde lubet, nam nisi illas ante Solis occasum hodie*

14 Non Pœna, sed Græca fide.

die ἔλω. Sic quoque haud procul inde dictum Anfonio, *Torquet αὐλάκη*, id est, *sulcum*. Salaminius *Ἄας* pro *Ἀ-ῖα*. Quamquam Græcis potius scribendum literis putaverim *Αἴας*, non tam uti eam soni fugerit asperitatem in latino nomine, quam ut ipsum quoque gemitum in flore scriptum indicarit. Sic & illud: *Nobiscum invenies κατενόηλα*. Rhythmī videlicet speciem, quem saltarent arma quatientes. Et ad Probum: *vacare dignabunt ἡρώα*. Sed & in Epistola ad Paulinum. & literam fuisse illam innuens, quæ Lacedæmonii Philippo Regi abnuentes responderunt, ab *V* nostra versum cœpit. Meminit ejus Plutarch. *ᾠδὴ ἀδελφείας*, nec non in Apophthegm. *Mariang. Accursus*.

13. *Catenoplia*] Apud Suidam legimus *catenopliā* speciem rhythmī carminis fuisse: ad quod saltabant

veteres, arma quatientes, scribitque Græcus Hephæstionis commentator, *κατενόηλον* esse unum ex heroici metri generibus septem: quod habet duos dactylos, & unum spondeum: hocque adducit exemplum ex primo Iliados:

Ως φάτο δακρυχέων, τῦθ' ἔκλυε
πύτνια μητήρ.

Cujusmodi fuerit hoc Virgilianum:
Nos patriam fugimus. tu Tityre lentus
in umbra

& hujus Epist. versus v. *Vinetus*.

14. *Non Pœna*] *Non Punica fide.* *Pœni* namque semper vani, & foedifragi sunt habiti. *Sed Græca*, id est sincera fide, & certa. *Græca* tamen fides eadem cum *Punica* in jambico Epistolæ vicissimæ secundæ ad Paulinum. sed vide hæc adagia apud *Erasmum. Vinet*.

A V S O N I V S
P A V L O S.

Epist. xi.

Versus meos utili, & conscio sibi pudore celatos, carmine tuo & sermone præmissis, dum putas elici, repressisti. Nam qui ipse facundus, & musicus, editioni alienæ prolecat audaciam; consilio, quo suadet, exterret. Tegat, oportet, auditor doctriam suam, qui volet ad dicendum sollicitare trepidantem; nec emerita

1. *Versus meos*] *Sidonius Apoll.*
cap. xxxiii:

*Cum jam pro meritis tuis pararem
Consenti, columnen decusque morum,
Vestra laudibus hospitalitatis
Cantum impendere pauperis cuncta,
Vltro in carmina tu tubam recludens,
Converso ordine versibus citasti,*

*Suetum ludere sic magis sodalem.
Paret Musa tibi, sed impudentem
Multo cautius hinc stylum movebit.
Nam cum carmina postules diserte,
Suades scribere, sed facis tacere.
ad quem plura Savaro.*

2. *Editionis alienæ*] Sic malo, quam
editioni. *Gronovius*.

Q 93

3. *Am-*

emerita adversum tirunculos arma concutiat veterana calliditas. Sensit hoc Venus, de pulchritudinis palma diu ambiguo ³ ampliata iudicio. pudenter enim, ut apud patrem, velata certaverat: neque deterrebat ⁴ emulas ornatus equalis. at postquam in pastoris examen deducta est lis dearum, ⁵ qualis emerferat mari, aut cum Marte convenorat, ⁶ & consternavit arbitrum, & contententium certamen oppressit. Ergo nisi ⁷ DELIRVS tuus ⁸ in re tenui non tenuiter laboratus, opuscula mea, que promi studueras, retardasset: jamdudum ego, ⁹ ut palmes audacior, in hybernas adhuc auras improbum germen egissem, periculum iudicii gravis inconсульта festinatione subiturus. Denique ¹⁰ Dissonum, quem Colonomon existimo proprie

3. *Ampliata*] *Ampliatio* dicebatur in Iudiciis, quum causa esset obscura, & iudicium differebatur in tempus. Budæus in annotationibus ex Asconio Pediano. *Vinetus*.

4. *Emulas*] Iunonem & Minervam. *Vinet*.

6. *Qualis emerferat mari*] Epigramma centesimum & sextum. *Vinetus*.

6. *Et consternavit*] Obstupefecit sua pulchritudine, & attonitum reddidit formæ iudicem Paridem pastorem. Lucianus in dearum iudicio. *Vinet*.

7. *Delirus*] Est Pauli Comœdia. *Scaliger*.

7. *Delirus tuus*] Poëmatis nomen à Paulo scripti. *Vinetus*.

8. *In re tenui*] Allusio ad Virgilii locum, quem indicavimus in præfationem in Technopægnium. *Vinet*.

9. *Vt palmes audacior*] Quæ ante tempus germinare festinant, secutis frigoribus exsurgunt, Plinius in principio septimi decimi Natural. Histor. *Vin*.

10. *Dissonum quem Colonomon, &c.*] Sphingis ænigma sunt illa, quæ hic hodie leguntur: Denique dissonum, quæ Colonomon existimo proprie à Philologis appellatum, accrevi. Hæc est veterum editionum, & quod pluris facio, Aldinæ lectionis. Hoc nisi fallor, nihil aliud est, quam si diceret:

Ego malus Musicus obstrepui bono Musico. Nam cum *Delirum* suum Aufonio recitasset *Paulus*, & ita ille placuisset Aufonio, ut vereretur suum poemam Paulo recitare, ne scilicet *Deliri* comparatione illa forderent: tamen, inquit, ego tandem non solum ineptiam meam detexi, qui post *Delirum* tuum ausus sum cursum poemam meum recitare, sed etiam eandem auxi ineptiam, qui tibi ipsum poemam miserim. Metaphora à Musica. ut si canente bono Musico, aut psallente bono Citharædo, ineptus quis interea obstrepat, & velit ipse quoque *ἀντιψαλλειν*. Quare *τίνοι* illi Musices dicuntur *Ἀγχοροι*, hoc est, *dissoni*. *Martianus*: *Ἀγχοροι*, inquit, id est, *dissentientes* sunt, qui cum percussis fuerint, invicem discrepant. Eos igitur tonos se percussisse ait Aufonius bene canente Paulo, & doctissimum poemam recitante, atque adeo omnino effecisse, *νέμω* illum, qui à Musicis dicitur *ἡρόδ*, hoc est, mutilus, & in eo ridiculum se fuisse. Vtitur autem verbo *αὐξάνειν*, transitive enim posuit. Locus autem ita interpungendus, & corrigendus: Denique dissonum, quem Colonomon existimo proprie à Philologis appellatum, accrevi. Vt jubebas, recenti versuum tuorum lectione non ausus, ea, quæ tibi jam

cursum

proprie à philologis appellatum, adcrevi, ut jubebas, recenti versuum tuorum lectione non ausus, ea quæ tibi jam cursim fuerant recitata, transmittito. ¹¹ *Etenim hoc poposcisti, atque id ego malui: tu ut tua culpa* ¹² *ad eundem lapidem bis offenderes: ego autem quæcunque fortuna esset, semel erubescerem.* ¹³ *Vide, mi Paule, quam ineptum lacefferis: in verbis, rudem: in eloquendo, hiulcum: à propositis discrepantem: in versibus, concinnationis expertem: in cavillando, natura invenustum, nec arte conditum: diluti salis, & fellis ignavi:* ¹⁴ *nec de mimo planipedem, nec de comædis histrionem. ac nisi hæc à nobis missa ipse lecturus esses,* ¹⁵ *etiam de pronuntiatione rideres.* Nunc com-

cursim fuerant recitata, transmittito. Nam cum ex recenti versuum Pauli recitatione Ausonius versus suos præ illis sordere putaret, & melius secum agi, si supprimeret eos, quam si exscriptos Paulo legendos daret, ne se apud eruditissimum virum traderet, eos tantummodo cursim recitaverat, neque ausus erat tradere. Postea tamen rogatu vel jussu Pauli eos nunc illi transmittit scriptos. Scaliger.

10. Denique *dissonum*] Locus hic corruptus est. ubi quæ leguntur *colonomon*, & *tollenomen*, *ῥολλονομον*, id est *turbidum*, esse debere putat Iacobus Fanensis capite tertiodécimo collectaneorum. Notandum autem *adcrevi* activa significatione, pro auxi. Vinetus.

10. Denique *dissonum*, quem *Colonomon*, &c.] *Dissonum* iilum *Colonomon*, ignorare me fateri malo, quam viro Illustri hircum mulgenti cribrum supponere. Certe scriptum Ausonii est hujus indicis sive tituli, quod ad se mitti voluerat Paullus, Ausonius autem mittere veritus est, quasi hoc cum *Deliro Pauli* comparatum nimis forderet. *Adcrevi* autem activa significatione, quod ingerunt Scaliger & Vinetus, non est nauci. Sed scribendum: Denique *Dissonum*, quem *Colonomon* existimo *proprie à Philologis appellatum*, ad te mittere, ut jubebas, recenti versuum tuorum lectione non ausus, ea quæ

tibi jam cursim fuerant recitata, transmittito. Gronovius.

11. Etenim hoc poposci] Legendum: *poposcisti*. nempe, *Dissonum meum* ut ad te mitterem: *illud*, quæ tibi jam fuerant recitata, mittere. Neque offendor hoc poni, uti potius *illud* poni debuerat, & vicissim. Sic enim maluisse interdum Veteres in Observationum tertio, ni fallor, notamus ad Symmachi locum. Gronov.

12. Ad eundem lapidem bis offenderes] Bis peccares eadem in re. Vinetus.

13. Vide, mi Paule] Alterius Epistolæ hoc principium est in nonnullis codicibus. Vinet.

14. Nec de mimo planipedem, nec de comædis histr.] Rectius *comædius* ex MS. codice. quanquam pro ipso quoque opere sit *mimus* non infrequens. *Mariang. Accursius.*

14. Nec de mimo planipedem] *Mimus*, qui aliorum dicta factave & gestus imitatur, ut Philistion quondam apud Græcos, Publius & Labe-rius apud Romanos. *Planipedem* & *mimum* scribit idem esse Diomedes libro tertio. Quartam numerat togatarum fabularum speciem, *planipedisque* appellationem ex eo esse, quod actores planis pedibus, id est nudis, prosœnium introirent, non ut tragici actores, cum cothurnis: neque ut comici, cum soccis. Vinetus.

15. Etiam de pronuntiatione rideres]

commodiore fato sunt : quod licet apud nos genuina , apud te erant adoptiva.

Vinum quum bijugo parabo plauistro
 Primo tempore Santonos vehendum ,
 16 Ovum tu quoque passeris marini ,
 Quod nunc promus ait procul relictum
 17 In fundo patriæ Bigerritanæ.

'Α'ΥΣΟ'

Adeo inepte pronunciarem. Hujus loci meminimus in Epistolæ Ausonii quartæ versum quindecimum. *Vinet.*

16. *Ovum tu coque*] Vel quoque : nam utroque modo scribebant. Videtur famem indicare Paulo manenti in fundo suo *Crebenno*, cum præcipit illi, ut *coquat ovum passeris marini*, hoc est, *Struthiocameli*. Sic in *Ephemeride* : locus ordinandi quoque. Nam quæ suavis in ovo *Struthiocameli*, eoque vetusto ? Itaque false illum dicit in *Crebenno* villa esurire, in qua nihil nisi *ovum Struthiocameli* habebat. Scimus enim ea pro ornamentis, aut *ἀπὸ τοῦ κειμήλιου* suspendi. Ergo, inquit, *vino* Vibisco, quod *Santonos* jubeo deferri, bene me curabo, tu vero *coque ovum passeris marini*, quod solum tibi de tuis bonis relictum esse ait promus. In quo nimis dicaciter, meo judicio, pauperculo amico insultat. Nam sine dubio videtur ejus supellex omnis à creditoribus capta fuisse, & nihil illi præter *ovum Struthiocameli*, quod pro lacunari pendebat, relictum fuisse. Constat enim ipsum Paulum agellum proscriptisse venalem, ære, ut puto, alieno oppressum. Hoc enim indicat Ausonius ipse, nimium & in hac quoque parte dicax, & urbanus, cum ait :

Sic, qui venaliæ tam longa ætate Crebennus

Non habet emptorem, sit tibi pro precio.
 Ex his igitur patet, quod ait Ausonius de ovo *Struthiocameli*, relictum,

allusum ad exactores nominum, qui nihil aliud reliquerant. Et, quod ait, *coque* : nimirum quod nihil illi esculenti reliquissent. Urbana quidem ista, & falsa : sed quæ in amici calamitate mihi videntur importuna. Ita non parit Theoni, quamvis amico, illudens ejus paupertati, an intelligendum est simpliciter, & dicendum præcipi Paulo, ut sibi deferatur illud *ovum* ? *Struthiocamelum* interpretamur *passerem marinum*. Nam quod avis esset, *passerem* vocant, imitatione Græcorum, qui *σπυρίων* vocant : quod peregrinus, & ultramarinus, *marinum*, hoc est, *ἀπὸ πόντου*. Plautus.

Vola curriculo. Iste passet marinus in circo solet.

Festus: *Passet marinus, quem vocat vulgus Struthiocamelum.* Scaliger.

17. *Fundo patriæ*] *Fundum patriæ Bigerritanæ* intelligit *Crebennum*, de quo jam locuti sumus. Ex quibus colligimus Paulum ipsum patriæ *Bigerritanum* fuisse. *Bigerr* autem sunt populi ad *Pyrenæos*, qui & *Bigerrones*, hodieque nomen retinent. Eorum regio propter *Pyrenæos* & ventosa & frigida est, unde ventum, seu turbinem *Bigerritanum* à *τεῖχος* flare illis, qui per *Vasates* iter *Burdegalam* faciunt, ait *Sidonius Apollinarius*. Iam frigidam esse, & vini inferacem, qua parte *Pyrenæis* adjacet, non solum nos scimus, sed & Ausonius quoque ipse testatur, qui *ἄσπι-φύλον* propterea vocat, & *ἰομελῆς*. Sic enim de Paulo *Mufas* alloquitur :

A'ΣΟ-

Ἀσπιὺλ ἐνὶ χόρῳ habet θυμολ-
χία λέχλυ.

Præterea magis confirmat Paulinus ad Ausonium scribens, qui eos vocat *Pellitos*, propter malitruas, quas ob frigoris immanitatem fere semper gestant. Easque hodie vocant Græco nomine *Marlotas*, quasi *μυλῶταις*. Eorum civitas Tarba, in qua hodie est Episcopatus. In Notitia provinciarum Gallix legitur *Civitas Turfa*. ubi castrum *Bigorra*. Melius quidam ædices *Turba*. lege *Tarba*. Non enim semper, ubi ex dispositione Romanorum censebatur civitas, ibi & continuo Episcopatum esse censendum est. Nam olim Benearnensium civitas erat oppidum, quod hodie *Hortenses* vocatur: hodie Episcopatus est *Lascurrez*. Benearnum esse quos hodie Hortenses vocamus, ad flumen Gaven, certissimum est ex Antonino, qui à saltu Pyrenzo ex Hispania Eloronum venientes deinde Benearnum deducit. Et ex eodem saltu Aquas Tarbellicas profectis idem oppidum assignat Tolosam proficiscentibus. Præterea Bearnensis principatus hinc nomen habet. Et scimus ejus principatus nobilissimos & populosissimos esse Hortenses. Eloronum retinet nomen & ipsum Episcopatus in eodem principatu Bearnensi. vocamus enim *Oloronum*, quomodo & Sidonius *Oloronenses*. Sic Elusarum civitas non habet Episcopatum. quæ & ipsa hodie nomen retinet. *Elam* enim vocant Vascones, sed pronuntiant *Eusam*, quia id est idioma ejus gentis ita *l*, ante *s*, pronuntiandi. Quod non frustra dico, cum inepti non pauci apud Cæsarem legant *Flussates*: & velint esse eos, qui ad Pyrenzos citra caput Garumnæ vocantur *Fuxenses*. Acuti homines sane. Ego in vitis martyrum Aquitanorum à pervetusto & elegantissimo auctore conscriptis, quædam legens, incidi in vitam Luperuli, qui passus est sub Decio in civitate Elusarum ad Celisam fluvium. Postea sciscitatus sum ab Elusaribus,

quomodo vocaretur Divus, qui est tutela eorum civitatis: responderunt esse Sanctum *Lopercum*. ita enim vocant. Quare desinant veterum scripta contaminare somniculosi conjectores. At istæ sunt hodie in Novempopulania non solum civitates, sed & Episcopatus, & nomen retinent: *Convena*, *Conseranni*, *Ausci* Metropolis Novempopulanæ, *Vasates*, *Aquenses*, hoc est Aquarum Tarbellicarum. *Bojatium*, hoc est Bajona, quasi Bojona, quæ olim dicebatur *Lapunda*, ubi erat præsidium Romanorum. Hodie territorium ejus civitatis nomen retinet. Vocatur enim *Lapord*, & pagus *Lapurdensis*. Promontorium ostiorum Garumnæ, quod est in Medullis, quodque vocatur à Ptolemæo *Κεφαλήν ἀγερ*, hodie vocatur caput *Bojatium*. Sed valde depravat lingua Vasconum, quæ dicit cap de *Butz*. est enim Boatum, vel Bojatium caput, *Butz* corrupte, *Boates*. Item Atyrensiū civitas retinet nomen, sed depravatione Vasconica. Vocatur enim *Airensum* Civitas, quia *y* psilon elisum est, & dixerunt *Atrensum*. sic Elysa, quia *y* psilon corripitur, ut apud Claudian. *Invadit muros Elysa*. — propterea fecerunt *Elam*. Quod enim *y* psilon corripitur in Atyro, unde dicti *Atyrenses*, ex Lucano cognoscimus, qui dixit: — *Et ripas Atyri, quas litore curvo*. Hoc in causa fuit, ut *Atrenses*, dixerint. Ipsi vero pronuntiant *Airen*: Nam nunquam aliter solent *Tr*. efferre, quam per *Ir*. sic petram, *peiram* dicunt, patrem *paire*, matrem *maire*. Nemini mirum videri debet, si cogar his exemplis uti. In re enim nova non omnes statim mihi credituros, nisi his rationibus convictos, puto. Quod non dico propter nostrates. Ipsi enim statim sciunt quid velim. sed propter alios. Gallix populus, præsertim Francos, quorum lingua & mores multum abhorrent à Novempopulanis. Novempopulanorum longe integrior lingua est, quam illorum, sed illorum cultior propter aulam Regis.

Qq 5

Ipsi

Ipsi vero Franci contra Tra depra-
vant in IER Petram, Pierre, & simi-
lia. Non est, quod aliquis nostræ
Galliarum veteres appellationes loco-
rum ad recentiora nomina revocare
se postulet, nisi perfecte omnium i-
diomata teneat: quæ quidem facile
Vasco discit, Francus negligit. Habet
& Episcopatum civitas Laſtoratium,
& retinet nomen. Disti sunt & La-
ſtoratenſes, ut ex hac inscriptione,
quæ in ea civitate extat, apparet:

Pro salute Imp. M. Anton. Gordiani
Pii Foel. Aug. & Sabina Tranquillina
Aug. totiusque domus Divina. proque
statu civitat. Laſtoraten. Tauropolium
fecit ordo Laſt. Dom. nostro Gordiano
Aug. II. & Pompejano Coss. VI. Id.
Dec. Curantib. M. Erotio Festo.
Et M. Eutimio Caro sacerdot. Trajanio
Nundinio.

Hæc ego in gratiam nostræ Vasco-
niz, atque adeo in honorem tanti

poëtæ huic chartæ commendare vo-
lui. Scaliger.

17. In fundo patria Begeritana] Est
in Aquitania ad saltum Pyrenæum,
inter Beneharnenses & Convenas,
provincia celo soloque aspero, quæ
& Begorra vulgo dicitur, & Bigorra.
Istos ego Begerros Begerrosve esse puto,
qui scribuntur Bigerri in epistolæ Pau-
lini ad Ausonium primæ versu cea-
tesimo & quadragesimo tertio, i in
prima syllaba pro e, sed e pro e in se-
cunda, ante geminam liquidam:
unde Begerritanus Begerritanusve de-
nominativum effinxerit Ausonius hoc
loco: cujus alteram neglexerint li-
brarii, Begeritana pro Begerritana qui
scripserunt. Sic enim omnes nostri
libri habent, quum Begeritius aliud
denominativum à Begerri in cunctis
exemplaribus eam geminet conſo-
nantem apud Sidonium Apollina-
rem, libri octavi epistola duodeci-
ma. Vinetius.

ἌΥΣΟΝΙΟΣ ΠΑΥΛΩ. Epist. XII.

Ελλαδικῆς μετέχων μόσης, Latineque camœnæ.

Αἰξίω Ἀυσόνι. sermone alludo bilingui.

Musæ quid facimus? τί κενᾶσιν ἐπ' ἐλπίσιν αὐλῶς

Ludimus ἀφραδίῃσιν ἐν ἡμᾶλι γηράσκοντες.

Σαυπονιχοῖς campoισιν ὅπη κρύ. ἄσπετόν ἐστιν,

Erramus gelido-τρομεροῖ rigidique poëtæ

Πιερίδων περENOΠΛΟΚΑΜΩΝ θεράποντες inertes,

Πάντα δ' ἐχθ' παγετός τε pedum καὶ κρυμὰς ὁδόνων,

Θαλ-

1. Αὐτόνι.] Epistola bilinguis,
quam ad Axium Paulum Rhetorem
Begeritanum mittit, & eruditissima
& elegantissima est. Atque utinam
minus corrupta ad nos pervenisset:
neque in ea emaculanda potius,
quam interpretanda laboraremus. V-
trumque tamen à nobis necesse præ-
standum fuit. nam primum maculas,
quas potuimus, eluimus: deinde, si

qua erant Ausonianæ eruditionis, ac
reconditæ literarum copiarum vestigia,
ea nobis sagaciter odoranda fuerunt.
Ita igitur edidimus, ut legendum
esse non dubitamus. Scaliger.

2. Ὅπη κρύ.] Forte ὅπη
κρύ. ἄλλῳ ἐστιν. Pulmannus. mihi
videbatur, ὅποι κρύ. ἐστὶν ὁδόνων.
Grævius.

3. Πολὺ

Θαλπώρη quia nulla πέλει χιονώδεϊ χώρα, 10
Et duplicant frigus ψυχρὰ carmina μητιόωντες.

Λ'ρχόμεν' ὅτ' ἄρ' αὖ μῆνιν ἐώϊα. . . .

Primitias Πάυλω nostro πέμψω μελιθεΐς.

Μνημοσύνης κρηδεμένοκέμ' πολὺ inclyta τέκνα

Ε'ννέα verbosæ, κρινοσέφανοί τε puellæ.

Ἔνθ' ἄγε μοι πολυπέυετ' ἔπη, κερῶδεα μολπὴν 15

Ἐφρόντιβ' ἡμετέρας πτέρων præferre libellum

Υματρ'. . . σίχον'. . .

Πάυλω ἐφαρμέζετε μεμιγμένον. . . ὡδὴν.

Οὐ γάρ μοι θέμις ἐστὶν in hac regione μῦθον

Λ'ξιον ab nostris ἐπιθευέα εἶναι καμήναις. 20

Καὶ ἐμοὶ πάντων μέτοχ' ὅς, qui feria nostra,

Qui joca παντοδαπὴ novit tractare παλαίῳ.

Καὶ νῦν sepelitus μοναχῶ ἐνὶ rure κρεβέντῳ,

Λ'ταφύλῳ ἐνὶ χώρῳ, habet ὅσ' ὅσ' αὖ λείαν.

Ὅς τε φίλοις ἐπείροις, nec mensæ accommodus ulli. 25

Ὅτ' ἂν ἀθελξινόοις. . . μὲν φαίτο μέσσαις.

Iam satis, ὡ φίλε Παῦλε, πόνων ἀπεπειρήθημεν.

Ἐντε φορῶ καὶ τὰς τε καὶ ἰν' ingrataῖσι καθεδέσθαις.

P'ητο-

3. Πολὺ inclyta τέκνα] Forte: πολυκήδεα τέκνα. Pulmannus.

4. Frontibus ἡμετέρας] Frontibus bilingui scriptura dixit pro φροντισίν. Imo potius φροντισίν, pro eodem, à φροντίς bilingui declinatione. Præferte, inquit, vestris feriis libellum levem, ac quantivis precii, nam levem libellum πτέρων vocat. Propterea jam ante dixerat κερῶδεα μολπῶν. Illud τολυνόετα ex antiquis editionibus, præsertim Aldina divinavimus. In illis enim legitur πολὺ ἰπικερῶδεα non ποδῶν, ut in aliis recentioribus. Scaliger.

4. Frontibus] Ita vetus codex Frontibus. alii Fortibus, & triumphum pro libellum. Vinetus.

5. Θυμαλγία λείαν] In quo alijudat ad versiculum Hesiodi: καὶ ἰπικ-

λῆα λείαν. contrarium enim est. Scaliger.

5. Λείαν] Ita vetus. alii λείαν. Vinetus.

6. Μίμφατο μέσσαις] Lego: — μὲν φαίτο μέσσαις.

ut explendum sit:

— σιμῶν φαίτο

Ὅτ' ἂν ἀθελξινόοις αἰεὶ σιμῶν φαίτο μέσσαις.

Μῦσαι ἀθελξινόας, hoc est πορφύρας, & tetricas, vocat artem Rhetoricam, quam profitebatur Axius Paulus. dicit igitur tanquam juratum non divelli à tetricis Rhetoricæ studiis. Quod sane vel ex sequentibus probatur, præsertim ubi suadet, ut eo studio relicto ad mollius ac remissius vitæ genus sese conferat. Scaliger.

7. Ἰν' ἀνταῖσι] Non male, ut equidem

Ρ'ητολεως ιυδοισι. και εωλετο εδεν ονειαρ.

Α'κ' ηδη κειν @ μεν απας जुवेनाλι @ ιδρως

30

Ε'κ'εχου @ μελέων. τρομερη λάβε βλέμμα senectus.

Και minus in sumtum δαπανας levis arca ministrat.

* Ου ρ' εχ' απάλαμη @ ανηρ. . . .

Κλεινιθς εβ' ο γέρων. . . .

* Aequanimus si qua fueris, es πάντα μάλ' ευδεν

35

Malueris, λήθη η πόνυ εσ'ετ', ηδ'ε πενίης.

Κεινο η παγκάλλισον, ut omnibus undique mensis

Συν φιάλη ¹⁰ η συν δ'επαι συνεπαόνι μεσέων

Θυμῷ

dem cenfeo, emendamus ex prisca editione, quæ plane habet: και ingrata es ηχη διαροης. Scaliger.

7. Ingrata es ηχη διαροης] Ita hic feci ex ingrata es ικαηαδ'οης, quod fuit in Badii editione. Vinetus.

8. Ου γαρ'εχ'] Duo isti versiculi fortasse non sunt imperfecti, quia perfectam sententiam continent: quæ mihi subolet desumpta esse per parodiam ex aliquo poetæ. Neque est quod miremur diversi moduli versus huc intrusos, cum idem manifesto fecerit in fine Epistolæ. Clinicum se vocat, quod decumberet in lecto propter senectutem, quæ ipsa morbus est. nam Clinicos homines deploratæ salutis, & in morbo cubantes dici, qualium exempla, ut alia taceam, sunt in Evangelio. satis notum puto Martialis lib. III in Vestustinam :

Sternatur à Coriole Clinico lectus.

Qui versiculus hodie depravatissimus vulgo legitur. Scaliger.

9. Aequanimus si qua fueris] Quanta venustas est horum versuum ? Adjuti sumus vestigiis Aldinæ editionis. Suadet Paulo, ut defungatur morosa illa professione, & ad quietam sese tandem traducat. In quo utitur verbo dormiendi, quomodo Martialis post longas salutationes optat ita defungi, ut dormiat. Illud vero non oscitanter pratercundum, quia scri-

bit ad Rhetorem, eum usum fuisse παλαιούτ, nempe cum dicit MALUERIS, & FVERIS. In quo acutissimus, & ad omnia ingenium in numerato habens poetæ imitatus est Lucillum suum, cujus valde studiosus fuit. nam & ipse Lucillius eodem modo ad amicum Rhetorem scribens jocatur. Cujus verba, quia obscura, & depravata apud Gellium referuntur, huc proferre & emendare non alienum duximus :

Quo me habeam pæcto, tametsi, non * quati' docebo :

Quando in eo numero * mansi, quo in maxima * nunc est

Parv hominum, ut perisise velis, quem nolueris cum

Visere debueris. hoc NOLVERIS, & DEEVERIS, te

Si min' delectat. quod τεχνίον Ισοστα- tium est,

* Αηρωδης que simitis, tum συμμα- κιωδης,

Non operam perdo. Si tu hic *. Scalig.

9. Si qua] Impressus ante annos centum Venetiis Ausonius habet, quod si, pro si qua : & λήθη πόνυ εσ'ε- ται ηδ'ε πενίης, pro illo, λήθη η πόνυ εσ'ετ' ηδ'ε πνι. Vinetus.

10. Η συν δ'επαι] In hisce purgandis aliquantum profuit nobis Aldina editio. nam apud illam ex eo, δε τι και, fecimus δ'επαι, & ex με- σέων μεσέων. Scaliger.

11. Ε'νη

Θυμῷ ἀκηχεμένῃ solatia blanda requiras.

Hic erit & fructus Δημήτερ' ἀγλαοκάρπῃ.

40

Ἐνθα σοι εἶδαρ' ἔοι, πολυχανδέα pocula θένῃ.

Κιρναῖν, αἶκε' ἑτέλοις, νέκτωρ vinoιο bonoιο.

Ambo igitur nostræ παρελξομένην otia vitæ,

Ἄδ' Dum res, & ætas, & sororum

Νήματα πορφύρεα πλέκον).

45

11. Ἐνθα σοι εἶδαρ'] Ita hæc emendavi. Quæ præter eruditionem incredibile quantum saporem vetustatis in se habeant. Nam ex illo monstro Iestionis ἔνθα σὺ ἰδλαρεῖς οἱ, fecimus ἔνθα σοι εἶδαρ' ἔοι. Quam sententiam non semel reperit Theognis, cum Cyrno, uti bene se curet, auctor est. Sed in sequenti lego παρελξομένην, non παρελλάζομένην. Quæ est metaphora elegantiss. à præterlegendibus litus, neque se in altum provehentibus. Senem enim se meminit, & navigationis hujus ætatis exiguum sibi reliquum esse. Itaque in eo ver-

sari, ut jam potius legat oram maris, hoc est, extremum vitæ, quam ut alto se committat. Scaliger.

11. Ἐνθα σὺ ἰδλαρεῖς οἱ] Ἐνθα σὺ ἰδλαρεῖς οἱ, Ἐνθα σὺ ἰδλαρεῖς οἱ postea variant exemplaria. Vinetius.

12. Οἷλῃς] Et ἑτέλοις, nostra exemplaria: & εἰνοιο cuncta: sed vinoιο scribendum crediderim propter metrum. Vinet.

12. Αἶκε' ἑτέλοις] Αἶκε' ἑτέλοις in marg. Pulmannus.

13. Dum res, & ætas, & sororum] Horat. enim: Dum res, & ætas, & sororum Fila trium patiuntur atra. Scaliger.

ΑΥΤΣΟΝΙΟΣ ΠΑΥΛΩ. Epist. XIII.

Ῥωμαίων ὑπαὶ ἀρετῷ λόγῳ ἡδὲ ποιητῇ
Αὐσόνι Πάυλῳ· σπῶδε φίλῃς ιδέειν.

AVS.O.

1. Ῥωμαίων ὑπαὶ] Hic nihil mutavimus, præter in η. Omnes enim veteres editiones habent ἀρετῷ λόγῳ ἡδὲ ποιητῇ. Est autem jocus Ausonii dubitantis utrum ποιητῇ, an aretalogum cum vocare debeat. Nam cum aretalogi sint toto sermone ac oratione jactabundi homines, ita vocat Paulum propter Rhetoricam, quam profitebatur: quæ cum miram requirat rerum & verborum memoriam, propterea fit, ut qui eam promittunt, multum de sua memoria, ac suo ingenio jactent. Denique qui, ut Agrytz, multa promittunt, aut mentiuntur, aut, ut declamatores, prodigiosa argumenta tractant, quæ ille apud Juvenalem:

— & madidis carnat qua Socratus alis.

Omnes ii eo nomine à Romanis Aretalogi dicti sunt. Acro interpretes Horatii: CRISPINVS Philosophi cujusdam loquacissimi nomen, qui dictus est Aretalogus. Hispanix idiotismo hoc genus hominum dicitur Habladores. Cum igitur Rhetorem Paulum vellet vocare, facere Aretalogum dixit. Salutat igitur primum ut ποιητῇ. Quod utrumque postea infra attingit:

Sic tibi sint Musæ faciles: meditatio prompta:

Et memor: & liquidi mel fluat o loquii.

Utrumque, inquam, complectitur: nam

nam *Musarum* mentione *ποιητῶν*, meditationis, & memoria, & eloqui, *Rhetorem* intelligit: quin & verbo *Rhetoricæ* Scholz usus est. *Meditatio* enim, quæ Græcis *μελίτη*, est *Rhetorica* exercitatio. Doctiss. vir *Adrianus Turnebus* *Arctalogum* ab *Arete Alcinoi* uxore dēducit. Si hoc verum erat; oportuit duas primas syllabas produci, quod tamen falsum est. Vide igitur quam indigna tanto viro sententia. Et tamen, quia hoc narrat *Vlysses* apud *Alcinoum*, putat propterea *Arctalogum* dictum: quasi *Iuvenalis* primus hoc nomen confinxerit, & quasi ratio postulet, ut ab *Arete* potius, quam ab *Alcinoo* dictus sit. Proprie *Circulatores* illos *Italiz*, qui in compitis mira de suis

phatmacis promittunt, ita vocare potes. Neque aliter intellexit *Iuvenalis*, cum *Vlyssē* comparat *arctalogo*. Non enim illi hoc epitheton attribuit, quod tamen putat *Turnebus*, sed non aliter quam *arctalogum* quempiam hæc omnia, quæ narrabat, invenitum fuisse dicit. *Scaliger*.

2. *Ἀρεταλόγῳ, ἡδὲ ποιητῇ*] *Arctalogos* dictos esse tradunt Grammatici, homines garrulos, qui grata, jucunda, auribus auditorum placetia loquerentur, & narrarent, qualem fuisse quondam *Crispinum* illum *Horatianum*: & ob id *Arctalogum* dictum scribunt vetusti commentatores in extremam *Satyræ* primam. *Vinetus*.

' AVSONIVS PAVLO. Epist. xiv.

' **Æ** Quoream liqui te propter, amice, Garumnæ.
Te propter campos incolo Santonicos.

Congressus igitur nostros pete. si tibi cura,

Quæ mihi, conspectu jam potiere meo.

Sed tantum adpropera, quantum pote corpore, &
ævo:

Vt saluum videam, sat cito te video.

' Si post infauftas vigor integratus habenas,

Et

1. *Aufonius Paulo*] Hanc Epistolam quædam exemplaria sic inscribebant, quæ Græcum distichon sequebatur; sed alia nullo *Pauli* nomine hunc dabant titulum: *Ad amicum, ut quam primum ad se veniat*. *Vinetus*.

2. *Æquoream liqui te propter amice Garumnæ*] Mittitur hæc Epistola ad eundem *Paulum*. Imperitus autem quispiam, tanquam ex *Amice* nomine admonitus, titulum fecit, *ad Amicum, ut quam primum ad se veniat*. Error in Codicibus *Ausonii* haud sane infrequens. Ineptum enim fuerit putare, aliam hic inscriptionem ab

autore suo positam, quam semper antea Græcis etiam versibus eadem serie. Scribi certe hanc ad *Paulum*, indicio est alia Epistola, quæ carmini subjicitur paschali, eodem fere argumento, germana huic & velut connectenda. tum nonnihil versus ultimus utrobique idem:

Vale, valere si voles me, vel volâ.

Quos equidem (ut id etiam commemoravi) ita prorsus editos putaverim, neque laborandum, ut in pentametri membra redigantur, quos esse trimetros auctori libuerit haud dubie. Nam & in trimetro Iambico ad Te-

tridium,

Et rediit membris jam sua mobilitas :
 Si riguam lætis recolis † Pimpleida Musis ,
 Iam vates, & non flagrifer Automedon : 10
 Pelle soporiferi senium, nubemque veterni :
 Atque alacri mediam carpe vigore viam.
 Sed ciseum, aut pigrum cautus conscende veredum.
 Non tibi sit rhedæ, non amor acris equi.
 † Canteri moneo male nota petorita vites. 15
 * Nec celeres mulas ipse Metiscus agas.

Sic

tradium, eundem ferme retulit : *Vale, valere si voles me, pervola.* Sunt autem illi inter alternos haud improbabili ratione locati, quod quamvis pedibus gradientur inter se diversis pentameter & trimeter, mensuris tamen iisdem ; totidemque syllabis constare, nihil impedit. Hinc & reciprocis versibus contingit, ut qui pentameter elegiacus currit, jambicus plerumque recurat. Convenit etiam vel eo concitos inferuisse pedes, quod non suis pedibus eum, qui ægrotaverit, venire, ac volare desiderat. Terentianus hos quidem hexametris miscuit, ea lege, qui utrique senis pedibus consistit. *Hexametros, inquit, tradit genitos duo prima vetustas. Heroms iste est, hunc vocant jambicum.* Nam pedibus senis constare videmus utrumque, *Diversa quanquam lex sit ambobus pedum.* Talis autem metrorum modus, qui & heroico & jambico ordinatur, conjunctus vocatur. *Mariang. Accursus.*

3. *Si post insaufa*] Vineto insaufa habena sunt morbus, qui Paulum domi continuit. At insaufa habena sunt infelix aurigatio. *Redam, an petoriturum egit ipse Paullus, instar Automedontis aut Metisei.* Sed equis nescio unde consternatis curru everso trahus, aut saltem excussus & graviter delapsus lætis membris aliquamdiu decubuit. Hinc & illud : *Iam vates, & non flagrifer Automedon.* Vbi ridicule optimus Vinetus, *Rei Poetica ma-*

gis vacans, quam Rhetorica Schola, quod flagris, verberibus, virgis, ferula. scutica magistri uterentur in discipulos. Immo, & non auriga, quem malo tuo gerere voluisti. Significant idem & duo sequentia disticha. quanquam in secundo est aliquid scabri. Quid enim, *Canteri?* Forte *Cantheris, moneo, male nota petorita.* Nam *petorita* videntur mulis subjunctis, ut ipse loquitur Epist. v. ergo ea *cantheriis male nota*, à quibus trahi non solebant. Monet ne vehatur petorito, si tamen vehatur, ne mulos ipse agat, sed aurigam peritum adhibeat. *Gronovius.*

3. *Si post insaufa vigor*] Agitaverat fortassis currum, quo per imperitiam aut casum aliquem everso Paulus haud leviter, ut videtur, corpus læserat. Invitat igitur eum ad se invisendum, si per casum illum liceat, jamque vates iterum Musas potius colat, quam instar auriga Automedontis currum regat. Hæc notandæ duxi, quod Vinetus mentem Poëtæ non perceperat.

4. *Pimpleida*] Vrbs est Macedoniæ, prius Thraciæ, & fons, & mons *Musis* sacer Pimpla. Vinetus.

5. *Canteri*] Festus : *Cantherius hoc distat ab equo, quod majalis à verre, capus à gallo, vervex ab ariete.* Est cantherius equus, cui testiculi amputantur. Vinet.

6. *Nec celeres mulas ipse Metiscus agas*] Apud Maronem :

— In —

Sic tibi sint musæ faciles, meditatio prompta,
Et memor : & liquidi mel fluat eloquii.

Sic, qui venalis tam longa ætate Crebennus
Non habet emtorem, sit tibi pro pretio.

20

Attamen ut citius venias, leviusque vehare,
Historiam, mimos, carmina, linque domi.

Grande onus in musis. tot secula condita chartis,
Quæ sua vix tolerant tempora, nostra gravant.

Nobiscum invenies ἐπέων πολυμορφέα πληθύν,

25

Γεγραμμάκηκων τε πολλοῖς καὶ λογοδαυδαλίῃν,
Δάκτυλον ἥρῳον, ἢ καὶ αἰδοπόλον χορείαμβον,
Σὺν Θαλίῃς τε χόρῳ ὅς σὺρματ' ἑρψιχόρης.

Σωτα-

— *Iuturna virago*

Aurigam Turni media inter lora Metiscum

Excutit. Itaque Paulinum ab Ausonio Metiscum appellatum remur, quasi equo excussum, velut ab Iuturna deturbatus curtu est Metiscus Turni. ipsum enim Paulum equo cecidisse, eo versu innuit :

Si post insausas vigor integratus habenas,

Et rediit membris jam sua mobilitas.
Sic ferme insausum Hellepontum dixit Flaccus, in quem Helle ceciderit :

— *Insautos agnoscent vellere fluctus.*

Cæterum in Virgilio pariter atque Ausonio scribendum videtur Methyscus ex vocis Etymologia. Quam apud unum Planciadem Fulgentium invenimus in libello, qui est in paucorum manibus, inscriptus, *Expositio Virgiliana continentia*. Cujus extrema verba, incompta sane, ut fuit non tam authoris vitium, quam temporis, hæc sunt : *Iuturna in modum perniciæ ponitur, quod diuturne permaneat. Ergo furibunda mentis perniciæ soror est. Currum vero ejus quod regit, & eum de morte protelat, certe perniciæ, quod furorē diu producere novit, ne finiatur. Nam primum aurigam Methyscum habuit. μεθύσκω enim Grace est ebrius.*

ut primum furiam animi ebrietas ducit, dehinc perniciæ ad protelandum accedat. Ideo & ipsa immortalis dicitur : Turnus vero mortalis. Furor enim animi cito finitur, perniciæ vero diuturna perseverat. Ideo & currum ejus circumagat, id est in longum tempus protelat. Rotæ enim in modum temporis ponuntur. Vnde & Fortuna rotam ferre dicitur, id est, temporis volubilitatem. Proinde multæ fidei exemplar Virgilianæ Æneidos, in secretiori Vaticana Bibliotheca, nunc Methyscum, nunc (ut scribi convenire videtur) Methyscum habet. *Mariang. Accursius.*

7. Καὶ λυοπόλον χορείαμβον] Alii libri habent, λαιδοπόλον; pro quo si unius litteræ mutatione αἰδοπόλον legeres, significare hoc posset lyricum Choriambicum, quod metro Choriambico Horatius, & alii Latini, Græcique Lyrici poetæ, multa carmina scripserint. αἰδοπόλος apud Hesychium, τοῦ πῶς ἡδὺς τριφώδης. Vinetus.

8. Σύρματ' Vestis est muliebris tragica, ut apud Martialem Epigrammate nonagesimo quinto :

Transiit ad tragicos se nostra Thalia cothurnos.

Protinus aptasti tu quoque synta tibi. Vinet.

9. Κίμα-

Σωπαδικὸν τε κίναιδον, ¹⁰ ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν,

Ρ' ὕθμων Πινδαρικῶν ἔννομον εὐεπὴν.

Εἰλιπὸδην σκάζοντα, καὶ ἑσπάζοντα τρίμετρον.

Ὅκτω Θυκυδίδεα, ἔνεα Ἡρόδοτα.

¹¹ Ρ' ἡτορικῶν θαυμαστὰ σφῶν ἐρμύδεα φῦλα

¹² Πάντα μάλ' αἶκε θελοῖς, καὶ πλέον, αἶκε θελοῖς.

Hoc tibi de nostris ¹³ ἀσπαστικὸν offero libris.

Vale. valere si voles me, jam veni.

9. Κίναιδον] Vocat κίναιδον ἀμφοτέρωθεν versum Sotadicum, quia retro etiam converti potest. Vnde Martial.

Nec retro lego Sotaden cinadum.

Uterque Cinadum vocat. uterque de conversione ejus intelligit. Scaliger.

9. Σωπαδικὸν τε Κίναιδον] Metrum Sotadicum est vocatum à Sotade poeta Cretensi, qui eo plurimum usus est, φλυαίαις & κιναιδῶν, iugata & ridicula, cinadica, & obscœna scribens carmina. Strabo, Suidas, Diomedes, Victorinus, Lilius Gregorius de poetis. Vinetus.

10. Ἰωνικὸν ἀμφοτέρωθεν] Ionicum utrinque, hoc est, Ionicum à majore, & Ionicum à minore. Apud Suidam legimus Sotadem lingua Io-

nica scripsisse, ejusque scripta esse Ionica vocata. Hinc pes Ionicus dictus, quo ille in Ionicis suis crebro usus est. Vinetus. Hac veriora, quam quæ Scaliger.

11. Ρ' ἡτορικῶν θαυμαστὰ] Ita hī versus legendi sunt. In quibus, ut semper, irridet λογοδαιδαλίαν Rhetorum nimia περιστάσεων affectatio, nè insaniētius. Scaliger.

12. Πάντα μάλ' ὅσ' ἐθέλεις] Ita Veneta editio vetustissima. Vinetus.

13. Ἀσπαστικὸν] Salutatorium, ac ut ita dicam, invitatorium carmen. Significat ἀπαύξας, salutare, excipere, complecti. Adventoriam putat Domitius Martiali in præfat. libri xii, dictam esse Epistolam, quæ venienti amico occurreret. Vinet.

AVSONIVS TETRADIO SALVTEM. Epist. xv.

O qui venustos uberi facundia

Sales, opimas, Tetradi:

Cavesque, ne sit tristis & dulci carens

Amara concinnatio:

Qui felle carmen atque melle temperans,

Torpere mûsas non finis;

Pari-

1. O qui venustos] Satyras Tetradiū scripsisse manifestum esse debet, vel ex hisce versibus. Posterioribus enim ait eum mordacem simul,

& venustum in Satyra: cum tamen hoc ultimum, hoc est, venustus consideretur in Lucillio. Scaliger.

2. Opimas] Condīs. exornas. Vinet.

R 1

3. Quæ

Pariterque fucas, quæque gustu ignava sunt ,

Et quæ sapore tristia :

Rudes camœnas ³ qui Sueffæ prævenis :

Ævoque cedis, non stilo.

10

Cur me propinquum Santonorum mœnibus

Declinas, ⁴ ut Lucas boves

Olim resumto præferoces prælio

Fugit juvenus Romula ?

⁵ Non ut tigris te, non leonis impetu ,

15

Amore sed caro expeto.

Videre alumni gestio vultus mei ,

Et indole optata frui.

Invitus olim devoravi absentia

Necessitatem pristina ,

20

Quondam docendi munere ⁶ adstrictum gravi

⁷ Iculisma quum te absconderet.

Et

3. *Qui Sueffa prævenis*] Ita legendum esse minime dubium. *Rudes Camœnas Sueffa* vocat rudem & impolitum stilum Lucillii. Lucillius enim ex *Sueffa* Auruncorum fuit. Vnde *Aurunca alumnus* dicitur à Juvenale. Sueffæ Auruncorum coloniz meminerunt Patetculus, & Frontinus de limitibus agrorum. *Scaliger.*

4. *Ut Lucas boves*] *Elephantos.* qui quare sint ita dicti, quærit Varro sexto de lingua Latina. Solinus à *Lucania* Italiz provincia putat, ubi sint ab Italis primum visi, bello Pyrrhi Epirotarum regis. *Vinetus.*

5. *Non ut tigris*] Horatius carmine vicefimo tertio ad Chloam :

*Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Gatulifua leo frangere persequor.* Vin.

6. *Adstrictum*] Legend. *adstrictus.* *Tetradius* enim tunc docebat Grammaticam *Inculisinz.* Cum vero hæc ad eum scribebat Aufonius, erat ipse *Tetradius Mediolani Santonum:* Aufonius autem in villa Noveri pagi. Quæ loca inter se vicina erant. Et tamen *Tetradius* senem *Aufonium*

non invisibat. Potro hic scriptum est *Inculisna*, per *n*, cum melius esset per *m*. Nam ita Antoninus, & veter. historiz Ecclesiasticæ. Mirum quod à *Aufonius Inculisnam* eo tempore sitam fuisse devio, ac solo loco; cum ea civitas celebretur ab *Antonino:* & verustissimus Episcopus sit. Et, quod omnino adversatur verbis *Aufonii*, in fertilissimo solo eam sitam esse sciamus ad *Carantum* totius Galliz amœnissimum, & pulcherrimum flumen. *Scaliger.*

7. *Iculisna*] Sic habebat Tili nostri vetus codex, & impressa Venediis ante annos centum exemplaria. Sicque ab *Aufonio* scriptum fuit, aut certe *Iculisna*: non autem *Inculisna*, ut est in editione Badiana: nec *Ichmusa*, ut in aliis: eamque esse arbitror, quæ nunc vulgo *Engulisma* vocitatur. Hanc memini in plurimis apud *Engulismenses* veteribus monumentis, *Ecolefman* & *Ecolisnam* vidisse scriptam: quæ est *Etolisna* in vetere provinciarum catalogo, & *Ecolefna* in Sigeberti chroniciis ab Henrico Stephano

phano formis Lutetiae primum editis, ad quem locum notatur annus Christi 509. & inde *Equolensis* in Gregorii Turonensis extremis Confessoribus, ubi sic legendum: *Sed & ad Eparchii Ecolismensis urbis reclusi sepulchrum, sapientis infirmi sanantur*. Ex qua voce sic in eo catalogo, & apud Siebertum scripta, scito me primum esse odoratum, quid in Aufonii versu essent *Ichnusa* & *Inculisna*. Auctorem quidem certe Aufonio vetustior non possum proferre, qui hanc civitatem memoravit: scripseramque ante annos 20, in commentariolo de *Engulisma* antiquitate, quem Engulbertus Marnefius Pictavis edidit, existare nihil in tota illa urbe, quod ejus vetustatem probaret: verum Franciscus Corlicus regius *Engulisma* procurator, de *Engulisma* sua & Comitibus *Engulismensium* librum postea edidit, in quo scripsit, in veterum mœnium, quæ quod olim fuit suburbium, ab urbe dividebant, fundamentis reperta esse signa certa & vestigia perverustæ urbis, quum nuper munitur *Engulisma*. De qua civitate, matris meæ Caræ patriâ, in quam celebriorem aliquanto Scholam, post primarum literarum elementa Berbezilli in patria accepta, me patre mortuo missum fuisse puerum ab eadem matre, ad avunculum & materem nunquam poenituit, duo hæc in hisce commentariis commemoranda visa sunt: Vnum est, quod in agro *Engulismensi*, supra *Engulismam* quatuor circiter millibus passuum ostitur fluvius antœnissimus, latior quam altior, nobis *Tuvera* supra memoratus. Qui oritur ex innumeris fontibus angusto spatio erumpentibus: quorum amplissimus in radice tumuli, instar magni putei, magno ore aquam suam leniter emittit. Sunt parvi fluvii duo *Tardura* & *Bandiacus*, qui ex Lemovicensi & Petragorico in eundem Carantonum supra *Tuveram* suis se aquis exoneratum eunt, quum multis imbribus intraverint. Hi multis locis terram sub-

eunt: ideoque putat *Engulismensia* vulgus ex illis subter terras depressis *Tuveram* fieri: sed torrentes sunt potius, quam fluvii: quippe qui nulla non ætate evanescant. *Tuvera* vero semper sui similis, nullum imbrem sentit, quo evadat altior, nullum solê, quo depressior. Alterum est, quod mense Januario anno à Christo nato millesimo & quingentesimo & quadragésimo primo, Varsii, qui parvus est vicus, ad octo millia passuum supra *Engulismam*, in ejusdem Carantoni ripa sinistra, quum quidam in suo agro scrobem ferendæ arbori faceret, aliusque jam terram versasset, lapides offendit quinque, senis pedibus ferme longos, binis latos, crassosque totidem, in latus junctos pulchre, atque coagmentatos. Hoc quid esset miratus est agriculor primum: tum quia non potuit solus tanta pondera loco movere, ex propinquis & amicis accivit, qui juvarent. Accurrerunt & Episcopi *Engulismensis*, qui agri dominus est, ministri, Thesaurus inhiantes, si quis ibi forte defossus fuisset. Sublatis ergo istis lapidibus, monumentum, oblonga forma, parietibus ex magnis lapidibus factis circumseptum, eodemque lapide stratum inveniunt. In eo sepulchrum vident: quod à parietibus illis omni ex parte pedali spacio aberat, ex eadem materia: cujus testudinatum operculum arcam suam, labro paulum demisso, pulchre claudebatur, ipsam excedens parte pedis tertia. Hoc operculum ubi sublatum fuit, apparuit arca plumbea: quæ in lapidea ita erat media constituta, ut illam nullibi contingeret, sed ab ea abesset plus tertia pedis parte, operculata sicut pyxides solent. Nam operculum, ut in illis sit, extremis oris replicatis, & ad tres digitos demissis, ipsam obtegebat. Quatuor cingulis ferreis hæc erat circumdata, latis digitos tres, crassis unum. Id autem plumbum quum integrum esset, & vetustatem nihil sensisset, ferrum rubigine sic corruptum erat, ut effringi

Et inuidebam ¹ devio, ac solo loco,
² Opes camœnarum tegi.

At

fringi ligone nullo negotio potuerit. Sublato ergo operculo, agnoscitur corpus humanum: quod tegebatur quidem tenui pellicula, araneæ instar, sed quum lucem acceperisset, ea continuo evanuit. Sola enim restiterunt ossa. Ex quibus mediocri fuisse statura hominem, qui illic sepultus fuerat, deprehensum. Ejus calvariam *Engulisma* post annis tribus ostendit nobis Iacobus Carrion Turonensis, Vicarius Episcopi Engulismensis: sed utrius sexus ea fuisset, nulla nota cognoscere potuimus. Ossa autem illa in sua arca, & quicquid fuit pulveris diligenter excutiendum visum est, siquid forte pretiosius lateret: sed repertum nihil, præterquam qua parte pectoris humani cor locum habet, bractea ex purissimo auro, parva, perquam tenuis, longior quam latior, & ab altera parte latior, semiducatum nostrum pendens, & non plus eo. Eam nos vidimus Burdigalæ in media Gymnasii Aquitanici arca: quum illic à prandio deambulanti- bus nobis cum Georgio Buchanano, & aliis præceptoribus, supervenit Episcopi Engulismensis scriba: eam- que nobis ostendit: qui ubique quaerebat, quod in ea scriptum erat, qui exponerent. Hanc postea Episcopus in Aulam ad Franciscum regem tulit: de qua postea quid factum sit, non audivi. Illa autem in teretem formam complicata erat: quæ ubi explicata fuit, in ea hæc impressa fuerunt: quæ sculpturam præ tenuitate ferre non potuerat.

A E H I O Y Ω

Ω Y O I H E A * Nugæ Basi-
 E H I O Y Ω A lidianæ. vide
 Y O I H E A Ω Chiffletii in
 H I O Y Ω A E comment. de
 O I H E A Ω Y Abraxa.
 I O Y Ω A E H.

Græcæ vocales sunt septem, totidem repetitæ versibus. In primo cum servant ordinem, quem in suo Alphabeto retinent. In secundo inversus ordo est. In tertio secunda primi, versus littera, prima est: quam aliz deinceps consequuntur. In quarto, secundi secunda, prima. In quinto, tertia primi versus prima est. In sexto, tertia secundi versus prima. In septimo denique versu primum occupat locum ea littera, quæ in primo & secundo versu quarta invenitur. Itaque eo servato ordine, quarta quadratæ hujus formæ littera est Ω, quæ ultima in primo versu & prima in secundo. In hoc ergo quadrato alia notet arcana & divinet Pythagoræus quispiam. Quod ad me attinet, eum ego hominem jucundo & elegantiori ingenio fuisse arbitror: qui eos riserit, qui memoriam sui nominis immortalem putant se efficere, si epitaphiis & inscriptionibus variis sepulchra sua exornent: & bracteam solum istam reliquerit, quæ si reperiretur, posteros exerceret, dum quaererent, quid sibi vellent istæ solæ vocales, & tot modis replicatæ. Vinet.

8. *Devio ac solo loco*] *Engulisma*, urbs Aquitanicæ Celticæ munitissima, in colle flumini Carantono imminente, agro in Santones, Pictones, Lemovices, Petrocoros, sito, devia est, & solitaria civitas. Vinet.

9. *Opus Camœnar. tegi*] Malim, opes, quas scilicet possideret Tetradius, quasi absconditum & desossum thesaurum: quamquam ipsum quoque opus appellari posse, tamquam quem finxissent & formassent *Camœna*, non negem. Gronovius.

9. *Opus Camœn. tegi*] Leg. *Opes Camœnarum tegi*. i. e. tantam eruditionem latere in loco solo & deserto. Graviss.

10. *Alta*

At nunc frequentes, atque claros, nec procul , 25

Quum floreas inter viros :

Tibique nostras ventus auras deferat ,

Auresque sermo verberet :

Cur me supino pectoris fastu tumens

Spernis poëtam consulem ? 30

Tuique amantem, teque mirantem, ac tua

Desiderantem carmina ,

Oblitus 'o alto negligis fastidio?

Plectendus exemplo tuo :

Ni stabilis ævo pectoris nostri fides 35

Quanquam recusantes amet.

Vale : valere si voles me : pervola

Cum scrinio, & musis tuis,

10. *Alto negligi fastigio*] *Fastidio* magis placet, quod habet Tili liber. *Vinet.*

A V S O N I V S P R O B O

PRÆFECTO PRÆTORIO S.

Epist. XVI,

O Blata per antiquarios mora, scio promissi mei gratiam expectatione consumptam, Probe, vir optime. In secundis tamen habeo non sefellisse. Apologos Titiani, & Nepotis

1. *Præfetto Prætorio*] *PRÆFECTVS PRÆTORIO*, qui cohorti Prætoriz, & domui Principis præficietur. Qui unus fuit sub primis illis Imperatoribus Augustis, ut scribit Arcadius capite undecimo primi Digestorum Iustiniani; sed creati tandem postea multi, qui provinciis præterant, à quibus longe aberat Imperator. Hic autem Sextus Petronius Probus, ut in vetustis marmoribus appellatur, uxorem habuit Probam nomine, & filios Olybrium, & Probinum. In quorum Consulatum ex-

stat Claudiani poëtæ panegyris. ubi non pauca de Probo patre, sicut & in proximo Ausonii Iambico. Ceterum quem Ausonius, & Claudianus magnis efferunt laudibus, hunc adulatione Valentiniani Augusti permulsa suo genere indigna fecisse arguit Ammianus Marcellinus libro tricesimo; quum vicesimo septimo jam dixisset, Vulcatio Rufino absoluto vita, ad regendum Præfecturam prætorianam ab urbe Probus accitus, claritudinis generis, & potentia, & opum amplitudine, cognitus orbi Romano. per quem

R 1 3

univer-

Neporis Chronica, quasi alios apologos, (nam & ipsa instar sunt fabularum) ad nobilitatem tuam misi, gaudens atque etiam glorians fore aliquid, quod ad institutionem tuorum, sedulitatis meae studio, conferatur. Libello tamen Apologorum antetuli³ paucos epodos, studio in te observantia mea impudentissimos. paucos quidem, ut ego loquax judico: verum tu, quum legeris, etiam nimium multos putabis. Adjuro benevolentiam tuam, verecundiae meae testem, ⁴ eos mihi subita per⁵suasione fluxisse. ⁵ Nam quis hos diu cogitaret? Quod sane

universum pane patrimonia sparsa possedit, juste, ansecus, non judiculi est nostri: & reliqua. Vinetus.

2. Oblata per antiquarios mora, &c.] Legunt alii in saculis, pro insecundis. Mihi prima lectio manifesta videtur. Primum, inquit, erat, ne promissis meis gratiam expectatio derogaret. Secundum tamen est, quod non fefellerim, tamen per amanuensium tarditatem serius quam oportuit, rem peregimus. Est apud M. Tullium saepenumero, In postremo, quod apud nonnullos, in ultimis. & apud Plin. etiam in novissimis. Sic & in secundis, citra vitium, nec infelicitate, dixeris: ut sit in primis, in secundis, in postremis, pro primo, secundo, & ultimo loco. Antiquarios: praeterea eodem hic accipiendos, qui & in Augusto apud Suet. aucupatores videlicet affectatoresque antiquorum atque obse-
torum verborum, perperam interpretantur. Appellasse vero antiquarios videtur servos à manu, & rerum Domini exscriptores. Pari propemodum ratione Sidonius, quadam ad Firminum epistola. Mariang. Accursius.

2. Oblata per antiquarios mora] Quoniam antiquarii nimium morati sunt in describendo, quae tibi promissam. Antiquarii apud Iuvenalem, & Suetonium, ut docet Budzus, dicuntur antiquarum litterarum studiosi, qualem describit Victorinus Grammaticum Aufonius, carmine vicessimo tertio de Professor. Burdigalensis. Hoc autem loco dicuntur anti-

quarii, librarii. Isidorus sexto Etymologiarum: Librarii autem iidem & antiquarii vocantur; sed librarii sunt, qui & nova & vetera scribunt: Antiquarii, qui tantummodo vetera: unde & nomen sumpserunt. Iunilius homo Afer in Epistola ad Primasium: Et ne aliqua confusio per antiquariorum, ut assolet, negligentiam proveniret, Magistro M. Graciam litteram, Discipulis vero Δ propositui, ut ex peregrinis characteribus, & quibus Latina scriptura non utitur, error omnis penitus auferatur. Sidonius Apollinaris in Epistola ultimi libri noni: Raptim, coactimque translator festinus exscripsi, tempore hiberno. nihil retardatus, quin actutum iussa complerem; licet antiquarium moraretur infecabilis gelu pagina, & calamo durior gutta. Vinetus. Antiquarii, γράφοντες. Scaliger.

2. Per antiquarios] Veter. libror. descriptores. Gregorius Papa in Dialog. Qui parere de eo clericorum votis concitus volens, festino ad ejus monasterium cucurrit, ibique absente illo antiquarios scribentes reperit. Vbi Abbas esset, requisivit.

3. Paucos epodos] Cujus generis versus sint introdi, & quae ratio nominis, cognosce, si potes, ex Hephaestione, Victorino, Diomede, & veteribus Horatii commentatoribus: qui Epodon librum scripsit. Vinetus.

4. Eos mihi subita] Statius lib. 1 Sylv. praeferat. Qui mihi subito calore, & quadam festinandi voluptate fluxerunt.

5. Nam quis hoc] Hos rectius Tili-
anus codex. Vines.

6. For

sane ipsi de se probabunt. ' Fors suat , ut si mihi vita suppetet , aliquid rerum tuarum , quamvis incultus , expoliam : quod tu & si letum non probes , ' scriptum boni consules. Quumque ego imitatus sim ' vesaniam Chærii , tu ' ignoscas magnanimitate Alexandri. Hi igitur , ut Plautus ait , interim erunt ¹⁰ antelogium fabularum , garruli , & deceptores. Qui compositi ad honorificentia obsequium , ad aurium convivium concurrerunt. Vale , & me dilige.

6. *Fors suat*] *Fors suat* in Terentianæ Hecyræ actu quarto exponitur vetusto interpreti , *fortuna faveat* : cui *fors* pro bona fortuna accipi debere videtur. *Vinetus.*

7. *Scriptum boni consules*] *Malim , Consulas.*

8. *Vesaniam Chærii*] Hic Alexandri Macedonis res gestas scribendas susceperat : pactusque cum eo fuerat Alexander , ut pro unoquoque bono versu Philippicum nummum aureum , & pro malo colaphum , alampve acciperet. *Vinet.*

8. *Chærii*] De tribus Chærilis Petitus lib. 11 Observ. cap. 2.

9. *Ignoscas magnanimitate Alexandri*] Tradunt alii , Chærii veniani non datam , sed alapis occisum : tam multos versus malos fecerat. *Vinet.*

10. *Antelogium fabularum*] In Plauti prologo Menæchmorum , unde hæc sumpta sunt , legitur *antelogium* :

Hæc argumentum antelogium quidem hoc suat. Scaliger.

10. *Antilogium*] *Antelogium* scribendum est , ut & apud Plautum , qui ut Sicilissitaret , id est , sermone uteretur , qui neque plane Græcus , neque plane Latinus esset , *Antelogium* pro eo , quod olim Pacuvius *prologium* , dixit. *Muretus.*

Ad Librum : ut eat ad Probum.

PERGE ô libelle ' Sirmium ,
Et dic hero meo , ac tuo ,
Ave atque salve plurimum.
Quis iste sit nobis herus ,
Nescis libelle ? an , quum scias ,
Libenter audis , quod juvat ?
' Possẽ absolute dicere :
Sed dulcius circumloquar ,
Diuque fando , perfruar.
Hunc dico , qui lingua potens ,

S

10

' Mi-

1. *Sirmium*] Urbs est Pannoniæ , Cujus frequens mentio apud Ammianum , Victorem , & eorum temporum Historicos. Civitas *Sirmiensis* apud Flavium Vopiscum in vita Pro-

bi Imperatoris. *Vinetus.*

2. *Possẽ absolute dicere*] Melius ita , quam *possẽ*. illud etenim frequenter apud Aufonium occurrit : hoc aut nunquam , aut perraro.

R 14

3. *Mino-*

³ Minorem Atridam præterit ,
Orando pauca, & musica.

⁴ Qui grandines Vlixæ ,
⁵ Mellifluentem Nestora ,
⁶ Concinnatorem & Tullium ,
Qui solus, ⁷ exceptis tribus
Heris, herorum primus est ,

⁸ Prætorioque maximus
Dico hunc ⁹ senati præfulem ,
Præfectum eundem, & consulem ,
(Nam consul æternum cluet)

¹⁰ Collegam Augusti consulis ,
Columen curulis Romulæ ,
¹¹ Primum in secundis fascibus.
Nam primus è cunctis erit

15

20

25

Con-

3. Minorem Atriden] Menelaum, qui, ut refert Antenor, Iliados tertio:

— ἐπιτρεχάδην ἀγροῦς,
Παῦρος ῥῆν, ἀλλὰ μέλας λιγυῖος,
ἐπεὶ ἔ πολυμυθός,

Οὐδ' ἀφ' ἡμετέρας. — Vinetus.

4. Qui grandines Vlixæ] In eodem Iliados libro verba Vlixis νεφέδων ἐνέχεται χειμερίων, id est, nivibus similia hibernis, dicuntur. Vinet.

5. Mellifluentem Nestora] Melleo delibutum eloquio in Gratiar. actione: Τὴ καὶ δ' ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων πρὶν αὐδῆ.

Iliados α. Vin.

6. Concinnatorem] Concinnatorem hic pro concinnatorem non pejor legeres, quam concinnatorem apud Sidonium in carmine extremo decimosexto ad Faustum Rejensem; tamen concinnata est apte componere, ornare, pingere, infucare: unde concinnatorem capillorum dixit Columella in præfatione libri primi, & Causarum Vlpianus, quas concinnare egregius artifex erat Marcus Tullius Cicero. Vlpianus primo Digestorum Iustiniani, Lege nona, Tituli sexdecimi:

Circa advocatos patientem esse Proconsulem oportet, sed cum ingenio, ne contempnibilis videatur; nec adeo dissimulare, si quos causarum concinnatores, vel redemptores deprehendat. Idem.

6. Concinnatorem Tullium] Male illi, qui Concinnatorem legunt, illud concinnare etiam alibi reposuimus. edque id verbi nostro sane quam familiare. Seneca lib. vii de Benef. Eloquentia vero ejus, quæ res fortissimas debeat, non concinnata, nec in verba sollicita.

7. Exceptis tribus Heris] Valentiniano Augusto, Valente fratre, & Gratiano filio. Vinetus.

8. Prætorioque Maximus] Præfectus prætorio Valentiniani, ut ante fuit dictum. Vinet.

9. Senatus præfulem] Senatj in codice Tillano. præsidem, & principem Senatus Romani, eundem præfectum urbi Romæ. De cujus magistratus officio, & ut de officio Præfecti Prætorio, capita sunt duo, undecimum & duodecimum primi Digestorum Iustiniani. Vin.

10. Collegam Augusti Consulis] Gratiani. Idem.

11. Præ-

Consul, secundus principi.
Generi hic superstes aureo,
Satorque proles aureæ,
Convincit ¹² Ascræum senem,
¹³ Quoi seculum omne ferreum:
Qui vincit ævi injuriam,
¹⁴ Stirpis novator Annix:
Paribusque comit infulis
¹⁵ Aniciorum stemmata.

30

Pro-

11. *Primum in secundis fascibus*] *Secundus fasces*, & honores appellat, qui *Consulum* erant: ut primi sint *Augustorum* principum. *Principi* autem, pro à principe. *Vinetus*.

12. *Ascræum senem*] *Hesiod.* in libello *ἡγεων καὶ ἡπασθῶν*. *Idem*.

12. *Convicit Ascræum senem*] *Alter Vossianus: Convincit Ascræum senem Non esse sacrum ferreum. Convincit legendum esse nullus dubitem: est enim de vivente sermo, & vincit statim subsequitur. eleganter vero subticetur, esse cecinit. nisi quis malit qui dativi esse casus pro quoi, vel cui. quod non adeo ineptum videtur.*

13. *Qui seculum omne*] *Pendet oratio. Scripsit Ausonius si recte puto: Cui seculum omne ferreum est. Grav.*

14. *Stirpis Annia*] *Vnde parentes Annia, nomine patronymico, apud Claudianum in Olybrii & Probinii panegyrico. Annios multos consulares, & prætorios celebrant, Capitulinus in Antonino Philosopho, Livius, Cicero, & alii. quæ familia quum aliquamdiu nihil clari edidisset, eam novasse Probum, & in pristinam claritudinem revocasse, scribit Ausonius. Vinetus.*

15. *Aniciorum stemmata*] *Aniciorum ego primos, clarissimosque ex Tito Livio, & Fastis capitulinis novi Lucium Anicium Gallum Lucii filium, Marci nepotem: qui de Illyriis & eorum rege Gentio triumphavit Propterque annu urbis quingentesi-*

mo & octogesimo quinto: & Lucium Anicium Gallum, Lucii filium, Lucii nepotem, qui consul fuit collega Cornelio Cethego, anno ab urbe condita quingentesimo & nonagesimo tertio: quo anno fabula Terentii Adelphi acta fuisse inscribitur. Inter veteres Romanas inscriptiones sunt hæ, unde cognoscas hanc gentem non per T, sed per C scribendam esse: SEXTO. PETRONIO PROBO. ANICIAN. M. DOMVS CULMINI. PROCONSULI. AFRICÆ. PRÆFECTO. PRÆTORIO. QUATER. ITALIÆ. ILLYRICI. AFRICÆ. GALLIARVM. CONSULI. ORDINARIO CONSULVM. PATRI. ANICIUS. HERMOGENIANVS. OLYBRIVS. V. C. CONSUL. ORDINARIVS. ET. ANICIA. IULIANA. C. F. EIVS DEVOTISSIMI. FILII. DEDICAVERVNT.

ANICIUS. FALTONIUS. PROBUS. FIDELI. NOBILITATIS ANTIQVÆ. ORNAMENTO. ANICIAN. M. FAMILIÆ. SERVANDÆ. AC. DOCENDÆ. CASTITATIS. EXEMPLO. CONSULVM. PROLI. CONSULVM MATRI. ANICIUS. HERMOGENIANVS. OLYBRIVS. V. C. CONSUL. ORDINARIVS. ET. ANICIA. IULIANA. C. F. EIVS. DEVOTISSIMI. FILII. DEDICAVERVNT. *Vinetus.*

R 13

16. 24

Probum loquor. scis optime ,

35

Quem nemo fando dixerit ,

¹⁶ Qui non prius laudaverit ,

Perge ô libelle , & utere

Felicitate ¹⁷ intermina.

Quin & require, si sinet

40

Tenore fari obnoxio :

Age vera proles Romuli ,

Effare causam nominis.

¹⁸ Vtrumne mores hoc tui

Nomen dedere : an nomen hoc

45

Secuta morum regula ?

An ille venturi sciens.

Mundi supremus arbiter ,

Qualem creavit moribus ,

Iussit vocari nomine ?

50

Nomen datum præconiis ,

Vitæque testimonio.

Libel-

16. *Qui non prius laudaverit*] *Probum*. Alludit ad significationem nominis *probi*. Cicero in oratione pro Fontejo de Pifone Frugi: *Quem quum in concionem Gracchus vocari juberet: & viator quæretet, quem Pifonem? quod erant plures, cogis me, inquit, dicere inimicum meum, Frugi. Is igitur vir, quem me inimicus quidem satis in appellando significare poterat, nisi ante laudasset: qui nunc cognomine declarabatur, non modo quis esset, sed etiam qualis, &c.* Vinetus.

17. *Intermina*] Sine termino, & fine, verbum mihi, apud Sidonium, & alios, sed Aufonio minime antiquiores, lectum, ut in Symmachi ad Imperatores Valentinianum, Theodosium, & Arcadium litteris: *Honorem clementia vestra, interminus annorum recursus instauraret.* Cicero *immensam, & interminatam regionum magnitudinem*, primo de Natura Deorum. Vinet.

18. *Vtrumne mores*] Hunc *Probum*,

quantumunque aduletur Aufonius, improbum hominem fuisse dixit Ammianus: quod jam ante monuimus. Confer autem in hunc locum, si lubet, quod habet de istis nominibus aliquid significantibus, Epigramma vicissimum. *Vin.*

18. *Vtrumne mores hoc tui, &c.*] Valerianus Imp. in Epistola apud Vopiscum de Probo Imperatore: *Sed non multum miraberis, si Probum cogitas adolecentem vere probum. Nunquam enim aliud mihi, quam eum cogito, nomen accurrit. Quod nisi nomen haberet, posuisset habere cognomen.* De Cordubensi Hosio Photius Epist. 1: *Ὅς ὁ Κορδούβης ἐπισκοπῶσι σωστῆται, ὅς κ' τὸς ἐκκλητικὸς διαγμὸς τῶν κλησίων ἐπαληθεύσων ἰδεῖται. Ὅτι οὐ γὰρ οὐ μὲν ὁ μὲν ἀδελφὸν αὐτῶν τῶν οὐμολογῶν τ' ἐκκλητικῆς λατρείας διέτησεν. Patia de Irenzo Nicéphorus Callistus lib. iv Histor. Eccles. c. xxxix. & de Ischyrioue Eunq lib. v, c. xxx.*

19. *Evol-*

Libelle felix : quem sinu
 Vir tantus ¹⁹ evolvat suo ,
 Nec occupari tempora
 Grato queretur otio. 55
 Quem mille cum vocis modis ,
 Leni aut fufurro impertiet :
 Cuique vigiles luminum
 Vacare ²⁰ dignabunt coræ. 60
 Quem mente, & aure conscis ,
 Quibusdam omiffis, pelleget.
 Quæcumque fortuna est tibi ,
 Perge, ô libelle, & utere
 Felicitate intermina. 65
 Dic me valere, & vivere.
 Dic vivere ex voto pio ,
 Sanctis precantem vocibus ,
 Vt quem Curulis proxima
 Collegio nati dedit : 70
 Hunc rursus Augustus prior
²¹ Suis perennet fascibus.
 Subnecte & illud leniter :
 Apologos, en, misit tibi
²² Ab usque Rhēni limite

75

²³ Auso-

19. *Evolvatur suo*] Malim: *involveretur*.
 nam quid sit *evolvere librum sinu suo*,
 plane ignoro, nisi si excutere signifi-
 cet, aut præpositione in subintellecta
 totum perlegere. Sed hoc minus arri-
 det. *involveretur sinu suo*, id est diligeret, fo-
 vebit. sic in dedicatione ad Pacatum :

*At nos illepidum rudem libellum
 Credemus gremio cui fovendum ?*

& mox :

Ex nidum in gremio fovete tuto.

Hic vos diligere, hic volet tueri.

finis, pro *finis*, antique, ut alibi nota-
 vimus.

20. *Dignabunt*] *Dignabuntur*. V-
 trumque Latinum probat Marcellus

Nonius. *Cora*, & non *chorea* hic esse
 legendum jampridem docuit Iaco-
 bus Constantius capite tertiodecimo
 Collectaneor. Est autem *cora* Græ-
 cum *ὄρα*. quod significat *oculi* τὸ ἐν
 μέσῳ μίλων, ut definit Iulius Pol-
 lux, id est, nigrum illud, quod est
 in medio oculi, Latini *pupillam* no-
 minant. *Vinetus*.

21. *Suis perennet fascibus*] Sibi in
 Consulatu collegam faciat, suo col-
 legio in perpetuum honoret. *Vinet.*

22. *Ab usque Rhēni limite*] E Gallia
 Belgica : ubi tum Valentinianus cum
 Gratiano filio, quem litteras doce-
 bat Ausonius. *Vin.*

23. *Auso-*

²³ Aufonius, nomen Italum,

²⁴ Præceptor Augusti tui,

²⁵ Æsopiam trimetriadem:

Quam vertit exili stilo,

Pedestre concinnans opus,

²⁶ Fandi Titianus artifex.

²⁷ Vt hic avi ac patris decus

²⁸ Mixto refulgens sanguine,

80

Pro-

23. *Aufonius nomen Italum*] *Aufonius nomen Latium*, versu quadringentesimo & quadregesimo Mosellæ. *Vinctus*.

24. *Præceptor Augusti tui*] *Æque bene liber alter*, *Augusti sui*, ut nempe referatur ad Aufonium, qui eo nomine merito gloriatur. imo melius: nam *Probi Augustus* Valentinianus potius dicendus erat, qui *Probum* ad dignitates evehærat, & Collegam suum in Consulatu suo fecerat. Arqui hic de *Gratiano* sermo.

25. *Æsopiam trimetriadem*] *Æsopi Phrygii fabulatoris apologos* versibus Iambicis Trimetris à quopiam veterum poetarum Græce conscriptos, sed quos oratione pedestri & soluta Latinos fecisset Titianus. Exstant *Gabriæ*, Græci hominis, nobis aliquin incogniti, tetrasticha trimetra de istis Fabellis *Æsopis*: inter quas vicesima tertia est ea, quam narrat *Horatius* in *Epistol. decima*. *Vinctus*.

26. *Fandi Titianus artifex*] *Rhetor*, & orator *Titianus*. Qui & a *probi Titianus* reperitur scriptus apud *Iulium Capitolinum* de *Maximino* juniore. Vbi duo memorantur *Titiani* pater & filius. Filius *Maximini Cæsaris* in arte oratoria præceptor fuit jam senior. qui princeps cum patre interfectus fuit anno Christi ducentesimo & quadregesimo. Hunc scribit *Capitolinus* *simiam* sui temporis vocitatum esse: quod cuncta esset imitatus. *Apollinaris* vero *Sidonius* oratorum *simiam*. Vide causam in episto-

la prima, ubi *Iulium Titianum* invenies appellatum. Addit *Capitolinus*, hunc provinciarum libros pulcherrimos scripsisse: & *Sidonius* *Epistolas* sub nominibus illustrium seminarum, parum *Ciceronianas*, si locum illum *Apollinaris* satis intelleximus. Transtulit idem Græcos *Æsopi* apologos, ut hoc loco tradit *Aufonius*. Ceterum istius hominis nullum existat scriptum. Qui si forte est, quod suspicamus, *Titianus*, quem *Aufonius* scribit in *Gratiani* actione, municipale Scholam apud *Vison*tionem, *Lugdunum*que, variando, non ætate, sed utilitate consensuisse, consularum virum, *Titianus* cene non fuerit, quem appellat virum eloquentem & Præfecturam Prætoriam apud *Gallias* administrasse scribit *Hieronymus* in *Chronicis* ad annum Christi trecentesium & quadregesimum septimum. Putat autem *Baptista Egnatius* *Titianos* istos omnes genere *Gallos* fuisse. *Vinctus*.

27. *Vt hic avi, ac patris decus*] *Mirum*, nisi hic aliquid deest. De quo autem loquitur *Aufonius* *Probi* filio, *Olybrius* esse potest: qui matrem habet *Aniciam* in veteri illa supra posita inscriptione. *Vin*.

28. *Mixto refulgens sang.*] *D. Hieronymus* ad *Demetriadem* de serv. Virginitate: *Rhetorum disciplina est ab avi & atavi, & omni retro nobilitate ornare, quem laudant, ut ramorum sterilitatem radix secunda compenset: & quod in fructu non teneat, mireru in tranco*. Scilicet nunc mihi *Proborum* & *Olybri*-

Probianoque, ac Anicio ;
 (Vt quondam in Albæ mœnibus
 Supremus Ænea satus,
 Silvios Iulis miscuit :)
 Sic iste, qui ²⁹ natus tuus,
 Flos flosculorum Romuli
³⁰ Nutricis inter lemmata,
³¹ Lallique somniferos modos,

85

90

Sue-

briorum clara repetenda sunt nomina: & illustris Anicii sanguinis genus, in quo aut nullus aut rarus est, qui non meruerit consulatum. Meminit & Prudent. lib. 1, adv. Symmachum, & Tabella ænea apud Visatum in Monumentis Patavinis:

PETRONI ANICIIS
 PROBIVC OLYBI ET
 ET ANICIE PROBINI
 PROBECF VVC C.

29. *Natus tuus*] Parum hæc mihi cohærere videntur. Sensus & constructio est: Ausonius misit tibi Apologos Titiani, ut filius tuus resurgens sanguine Probiano & Anicio (ut quondam, &c.) iste, inquam, tuus filius fuescat peritis fabulis simul joculari & discere. In altero libro perspicue legebatur, *natus tui*. Suspicabar fuisse, *natus tui*, pro tibi. Deinde non, *Sic iste*: sed *Hic iste* legendū. ita sane constructio aperta erit & plana, quam vix alias possis expedire.

30. *Nutricis inter lemmata*] Ausonius hoc loco *lemmata* videtur appellare, carmina, & fabellas, quibus infantes suos nutrices oblectant. *Vinet*.

31. *Lallique somniferos*] *Lallus* Deus fuisse videtur, qui præficeret natiis illis balbis, quas nutrices pueris occinant, & puetos reddere cogunt. nulla enim littera est quam facilius sonant pueri, quam lambda: quin etiam ejus frequentia somnum inducebant, Inde *lallare* Persii natum crediderim Sat. 11:

— & iratus mamma lallare recusat.

quo verbo utitur & Hieronymus: forsitan & laxis uberum pellibus mater, arata rugis fronte, antiquum referens mamma lallare congeminet. Turnebus.

31. *Lallique*] *Lallus* est *νηλὲς αὐκῆ-λυστος* nutricum, hoc est, nznia nutricum, qua pueris inducunt somnos, subinde hoc repetendo *Lalla*, *Lalla*. Quod & multis locis nutrices etiamnum hodie faciunt. Vnde *Lallare* pueri dicebantur, cum hac cantuncula somno declinant oculos. Græce *νηλὲς αὐκῆλυστος*. Dicunt & Italæ, & Aquitanæ mammæ, seu nutrices pro eodem *Nina*, *Nina*. Quod & Græcas quoque fecitasse indicio est *Nznia* illa, quæ inde vocabatur *νύνιον*. Hesychius: *νύνιον, ἐπὶ τοῖς παιδίοις νηλὲς αὐκῆλυστος φασὶ λύνειν, ὁ μὲν καὶ τὸ νύνιον*. Ergo *Lallus*, & *νύνιον* & *νηλὲς αὐκῆλυστος* idem. Inde patet quare Ausonius *somniferos* dixit. Meminit & eandem *Nzniarum* Tertullianus libro in Valentinianos: *Nonne aliquid tale dabitur: te in infantia, inter somni difficultates audisse Lamia turres, & pectines Soli?* Sed vidimus nos in Scotia nutriculas miras harum nugarum artifices, ad conciliandos pueris somnos. ut eas audire non inuenistum mihi *ἀρετὰ μὲν* visum fuerit. *Scaliger*.

31. *Lallique somniferos modos*] Legitur & *Lilli* & *Lalli*. Postrema vox manifestior, ex MSS. codd. & quod apud Persium legitur:

*Et simili Regum pueri pappare minuit
 Pœcū, & iratus mamma lallare recusat.*

Nec

Suescat peritis fabulis
 22 Simul joculari, & discere.
 Et adde votum, quod pio
 Concepimus rei Deo :
 23 Vt genitor Augustus dedit
 Collegio nati Probum :
 Sic Gratianus hunc novum
 Stirpi futuræ copulet.
 Rata sunt futura, quæ loquor:
 Sic merita, sic fatum jubet.
 Sed jam ut loquatur Iulius ,
 Fandi modum invita accipe
 Volucripes dimetria.
 Aveque dicto, dic, Vale.

95

100

105

A V S O

Nec omnino temere scriptum quoque *Lilli*. Nuper enim non in Pannonia solum, atque adeo apud septentrionales plerosque populos, vetum etiam ultra Sauromatas, non sine admiratione audivimus ad suadendum nutricio more infantibus somnum, dici *Li lu li lu*, tum & *La lu la lu*, & *la*, *la* quod nostrates fere *Nanna*, *Nanna*, & *Ninna Ninna*, etiam mora quadam vocem suspicientes, passim dicere consueverunt. Movit porro nos majori quadam admiratione, quod infantes ipsi & horriduli, & sordiduli vix dum fari incipientes, *mammam* atque *tatam* latine balbutiunt, ipsis quoque matribus non intellecti. Vt videri possint & hæc quoque voces naturales magis, quam arbitrariz. *Mariang. Accursius.*

31. *Lallique somnis. modos*] Non videtur locum Persii à se citatum Scaliger recte percepisse: nam *lallare* pueris tribuit, quum sit nutricularum, seu mammarum. Istius igitur versiculi hæc est constructio: *Et iratus recusus lallare mamma*. ita ut *re lallare* pro substantivo accipiatur. Quod vel ex D. Hieronymo perspicuum est, qui *mam-*

ma lallare conjungit, quod alias absurdum foret.

32. *Simul joculari & ludere*] Pro *ludere*, *discere* quidam libri, alii *dicere*. *Vinetus.*

33. *Vt genitor*] Quemadmodum Imperator Valentinianus filio suo Gratiano collegam in Consulatu dedit Probum, ita Gratianus filium gignat, cui det in Consulatu collegam, hunc Probi filium, nunc puerulum. Ità optabat Ausonius, sed quod non evenit. Anicius Olybrius tamen & Anicius Probinus fratres, Probi filii, simul fuerunt Consules annis post hoc scriptum carmen viginti quattuor, anno scilicet Christi, trecentesimo & nonagesimo septimo, ante, *genas dulces* quam *seu juvenillis* inumbraret, *oraque* ridenti *lannugine vestiret atas*, ut canit Claudianus in panegyrico. Qui autem annis ante quindecim, Ausonii consulis collega fuit Olybrius, hunc facile crederem eundem esse Olybrium, nisi Ausonius in Gratianum actione collegam suum *virum* appellaret: quum Olybrius Probi filius, eo tempore admodum puerulus fuerit. *Vinet.*

1. Sym-

A V S O N I V S
SYMMACHO.

Epistola XVI I.

Modo intelligo, ¹ quam mellea res sit oratio: ² quam delenisifica, & quam suada facundia. Persuastisti mihi quod epistola mea apud Capuam tibi reddita concinnatio in-
⁴ humana non esset. sed hoc non diutius, quam dum epistolam tuam legi: quae me blanditiis inhiantem tuis, velut succo nectaris ⁵ delibuta,

1. Symmacho] Cui Griphum suum misit Aufonius: & cujus exstant ad Aufonium, ad Valentinianum, Theodosium, Arcadium Imperatores, & ad alios, Epistolae: qui praefectus Urbis fuit iis Imperatoribus ad quos scribit: & quem plerique credunt chronologi esse Symmachum, qui consularum gessisse iisdem Imperatoribus, ad annum Christi trecentissimum & nonagesimum quartum, apud Prosperum, & Cassiodorum legitur: & contra quem Christianis parum æquum hominem, duas ad Valentinianum Augustum epistolas scripsit Ambrosius ille Mediolanensis Episcopus, & duorum librorum carmen Aurelius Prudentius. Vinctus.

2. Quam mellea res sit oratio] V. C. editio. sine sensu quidem recto. Inde tamen mihi suspicio, legendum, eruditio. Lectius.

3. Quam delenisifica] Legerat Aufonius in milite glorioso Plauti, non procul ab ipso principio falsiloquum mulierum animum, falsificum, falsi iurium, & delenisifica facta: legerat & in Nummularia Lucretii. Nescio quorsum mihi eveniant tua verba tam delenisifica. Ex quo poeta Comico Delenificus adducit Fulgentius Planciades, & blandiloquus exponit in libello de abstrusis sermonibus. Vinctus.

4. Humana non esset] Sed divina. Sic malim legere ex vetusto libro, quam ex aliis plerisque, inhumana. In ipso tamen Epistolarum Symmachi volumine est: Persuastisti mihi, Epistola mea apud Capuam tibi reddita, concinnationem inhumanam non esse. Vinct.

4. Inhumana non esset] Admitterem fortassis rō humana, ut ex V. C. Vinctus, nisi si ipse loqueretur Aufonius. Impudentiae posset argui, si id sibi persuaderi passus fuisset poeta, Epistola nempe sua concinnationem esse divinam. Vulgata vero lectionis veritas è sequentibus manifesta est; quæ sub finem hujus Epistolæ leguntur: Nam si contra id evenisset, nec tu mihi persuaderes, placere me posse. id est, concinnationem meæ Epistolæ non esse inhumanam, insultam, inficeram. Hæc scripseram, quum idem sensisse Iuretum animadverti, qui & Ennodium in Epist. ad Constantium hunc locum ita adumbrasse notavit: Ipse ortu mei labentem confirmet infantiam, ut ratiocinationis nostræ concinnatio non inhumana videatur. Et in Epist. ad Patricium: Sed quid Epistola terminos loquacitate produxi, coactas lege paginas inhumana concinnatione transgressus?

5. Delibuta ducit] Vetus liber: delibata perducit. ita quoque in suis se inve-

ta, ducit. Vbi enim chartulam pono, & me ipsum interrogo, tum
 6 *absinthium meum respicit*: & circumlita melle tuo pocula depre-
 hendo. Si vero, id quod saepe facio, ad epistolam tuam redi, rursum
 inlicior: 7 & rursum ille suavissimus, ille floridissimus tui sermonis
 8 *adflatus*, 9 *deposita lectione evanescit*, & testimonii pondus prohibet
 inesse dulcedini. 10 *Hoc me velut* 11 *aërius bracteæ fucus*, aut picta ne-
 bula, non longius, quam dum videtur, oblectat: Chamaleontis bestiola
 vice, quæ de subjectis sumit colorem. Aliud sentio ex epistola tua,
 aliud ex conscientia mea: & tu me audes facundissimorum homi-
 num laude dignari? tu, inquam, mihi ista; qui te 12 *ultra emendatio-*
nem

invenisse codicibus Symmachiani in-
 terpretes referunt.

6. *Absinthium meum respicit*] Ita le-
 go. &, *floridissimus adflatus*. Scaliger.

6. *Tum absinthium meum respicio*] *Respicit pro respicio* vetus idem liber.
Vinetus.

6. *Absinthium meum respicit*] In qui-
 busdam exempl. *respicio*. puto leg. *res-
 picio*. Lælius.

7. *Et rursum ille suavissimus*] Gru-
 terus: at *rursum*, probante Lætio.
 sed male, nec ad mentem Poëtæ,
 qui *res*. Et ea ferme significatione de-
 lectatur.

8. *Adflatus*] Sic in vetusto codice
adflatus pro afflatus, spiritus aura. *Af-
 flatus* alii libri. *Vinetus.*

9. *Depositæ lectione evanescit*] Liber
 Pithœi, *evanescit*. quod altero illo
 longe præstantius.

10. *Hoc me velut aëreus*] In margi-
 ne Pulmannus, *Hic*: ut referri videat-
 ur ad sermonis afflatum.

11. *Aërius fucus*] Inanis pictura.
Vinet.

11. *Aërius bractæa fucus*] Lib. Pi-
 thœi, *Bractæarum*. Veteres glossæ *brac-
 tæam*, sive *bracteam*, tenuem auri ar-
 gentive laminam interpretantur. Inde
Bractearii in lib. 1 C. de exc. artif.
 quos *bracteatores* vocat Iulius Firmi-
 cus Math. lib. 1. apud Plinium l. 16,
 c. 44. *bractæas ligni* legimus. Et *Brac-
 tæarum* lacunæ apud Sidonium lib. 2,

Epist. 10. & lib. 8, Epist. 8. *gestatoria
 bractæas*: apud Prudent. hymn. x,
fulgorem bractæalem: apud Martianum
 Capellam lib. 1. *comas bractæatas*. Sed
 & Plinius in Paneg. *mentis aurea di-
 ctum bractæatum*, vocat. Et Seneca *se-
 licitatem bractæam*, pro tenui & pa-
 rum solida videtur posuisse, lib. 21,
 Epist. 116. *Iuretus.*

12. *Ultra commendationem omnium*] *]*
 Sic vulgo. Sed V. C. ut etiam Aufo-
 niani aliquot codices habent, *emenda-
 tionem*. quod ego verius arbitror.
 Nam ita hunc locum Ennodius imi-
 tatus est Epistola ad Constantium:
*Vt tu qui te ultra emendationem omnium
 protulisti, triumphii honore gratuleris.* Ea
 voce saepe utitur Symmachus, ut sup.
 lib. 1, Epist. 19. & lib. 3, Epist. 43.
 & lib. 10, Epist. 45. utuntur & alii
 authores. Vt Aufonius in Panegy.
*Emendatissimi viri est penitenda non sa-
 cere.* Plinius lib. 8, Ep. 22: *Ergo opti-
 mum, & emendatissimum existimo, qui
 ceteris ita ignoscit, tanquam ipse quotidie
 peccet.* Sic Arnobius lib. 2: *emendatis-
 simos mores dixit.* Petronius Arbitr
*mulierem omnibus simulacris emendatio-
 rem.* Et Aurelius Victor Trajan. ex-
 cultum atque emendatum vocat. Quem-
 admodum etiam Vlpianus lib. 11.
 D. de dol. Mal. prodigum ac vilem
 homini *vita emendatoris* opposuit.
 Cæterum vulgata lectio non caret e-
 legantia. Nec enim ulla laus amplior
 esse

rem hominum protulisti? ¹³ Quisquamne ita nitet, ut comparatus tibi non sordeat? Quis ita ¹⁴ ad Æsopi venustatem, quis ad ¹⁵ sophisticas Iſocratis conclusiones, quis ad enthymemata Demosthe-

esse potest, quam videri omni commendatione majorem esse. Quo sensu Macrobius Satur. 1, cap. 24, de Virgilio loquens: *Hæc est Maronis* (ait) gloria aut nullius laudibus crescat, nullius vituperatione minuasur. Et Petronius Arbitrator in Satyr. Nulla vox est qua formam ejus possit comprehendere. Nam quicquid dixero, minus est. Iuretus.

13. *Quisquamne ita nitet*] Alii: *Aut quisquam ita nitet*. quidam, *An quisquam ita nitet*. liber Pithœi, *quis ita nitet*. Editio Schotti, *haud quisquam ita nitet*.

14. *Ad Æsopi venustatem*] Quis hic Æsopus? Phryx ille fabulator, de quo in superiore jambico, an aliquis alius? Vinetus.

15. *Sophisticas Iſocratis conclusiones*] Malim: *Socratis*, quod & Grutero placet magis: ut illæ quidem inductiones, illi argumentorum gradus intelligantur, quibus Socrates adversarium velut quadam indagine & massa concludit. Lessius. Nec in diversum abit Iuretus. sed perperam viri optimi mutare voluerunt. Hic de argutiis argumentantium non est sermo; sed de rotunditate & concinnitate periodorum. *Sophistica* igitur conclusiones sunt Rhetoricæ, sive Oratoricæ periodi cum apta rotunditate, quæ Sophistam decent, concinnatæ. Iſocratem vero Sophistam & fuisse, & existimatum esse, antequam Sophistarum nomen ob quorundam nugacitatem evileſceret, nemo nescit. Deinde quam accuratus ille in periodis rhythmicè componendis, & quam assiduus fuerit, orationes ejus indicant. Tria Periodorum genera recenset Auctor libelli *De æquivo-* *cas*, qui Demetrius Phalereus putatur, *Historicam*, *Rhetoricam*, *Dialecticam*. *Rhetoricam* ita describit: ὁ

ἰσχυρὸς ἐν τοῖς συνθεταῖς μέτροις τὸ εἶδος, καὶ κυκλῶν, καὶ διόρθων ἐργῶν τὸ μέτρον καὶ χειρὸς ἰσχυρὰ ἐλαττωμένης τῷ ῥυθμῷ. Eleganter autem *Sophisticas Iſocratis conclusiones* (quas tamen pro argumentationibus hic accipi posse non negem) *Demosthenis enthymematis* opponit. Suavis enim est Iſocrates & lenis, & qui delectare magis quam percellere animos velit: contra ardens, vehemens, & ad instar torrentis omnia proruens Demosthenes. quorum duorum virtutes optime dignovit, quæ Demosthenem militi in acie versanti, pugnantiqve veris armis, non illis ad exercitationem comparatis; Iſocratem vero athletæ comparavit ad ostentationem virium tantum decertanti. Plura in hanc rem adferri possent, ni prolixitatem defugerem. Vnicum Ciceronis locum describam, in quo, qua re Sophista ab Oratore diversus sit, explicat. *Sophistam*, inquit in Oratore, cap. xix, *magis distinguenda similitudo videtur, qui omnes eosdem volunt flores, quos adhibet Orator in causis, persequi. Sed hoc differunt, quod, cum sit his propositum non perturbare animos, sed placare potius; nec tam persuadere, quam delectare: & appetitus id faciunt, quam nos, & crebrius: concinnas magis sententias exquirunt, quam probabiles: à re sæpe discedunt, intexunt fabulas, verba aptius transferunt, eaque ita disponunt, ut pictores varietatem colorum: paria paribus referunt, adversa contrariis, sapissimeque similiter extrema definiunt. Quis non, cum hæc legit, ipsum sibi describi putet Iſocratem? ergo quas hæc sententias concinnas, noſtet *Sophisticas conclusiones* vocat. Malim tamen, ut initio censui, periodorum concinnitatem ab Aufonio designari, quartus primus reperit Iſocrates. Imo illas*

mosthenis, aut opulentiam Tullianam, aut proprietatem ¹⁶ nostri Maronis accedat? ¹⁷ Quis ita affectet singula, ut tu impleas omnia? Quid enim aliud es, quam ex omni bonarum artium ingenia collecta perfectio? ¹⁸ Hac, domine mi, fili Symmache, non vereor, ne in te blandius dicta videantur esse, quam verius. & expertus es ¹⁹ fidem meam mentis, atque dictorum: dum in comitatu degimus ambo, aeo dispari. ubi tu veteris militia præmia tiro meruisti: ego tirocinium jam veteranus exercui. ²⁰ In comitatu tibi verus fui, ²¹ ne-

dum

ipse Cicero non aliter appellat. Verba ejus sunt lib. III de Oratore, c. 44: Veteres illi verborum & sententiarum modo interpunctas clausulas in orationibus esse voluerunt; idque princeps Isocrates instituisse fertur. & mox: Hac igitur duo, vocis dico moderationem, & verborum conclusionem, quoad orationis severitas pati possit, à poetica ad eloquentiam traducenda duxerunt. Quintilian. I. IX, cap. IV: At illa connexa series tres habet formas: Incisa, quæ ὑμνωδαῖς dicuntur: Membra, quæ καὶ λὰ, & ἁρμόδιον, quæ est ambitus, vel circumductum, vel continuatio, vel conclusio.

16. Nostri Maronis] Ita omnes. Sed V. C. Vestri. perperam. Cum enim Aufonium poeta hujus Epistolæ auctor sit, non immerito Maronem suum dixit. Ea loquendi ratio exemplis adjuvatur. Solipater lib. I: aliquid tamen auctoritati Virgilii nostri tribuendum est. Annæus Seneca lib. 8, Epist. 59: Cum dicat Virgilius noster, &c. Ennodius in quadam præfatione: Maro noster tantis institutores suos commendavit, quantis ipse notus est. & certe illos per merita sua fama non prodidit. Hieronymus noster, nisi præceptorem suum Gregorium diceret, nihilo melior censeretur. Sed illi applicanda sunt bona nominati, à quo sumfisse videntur originem. In summa, ut dixi, calum pulsat magistri opinio perfectione discipuli. Sic enim arbitror emendandum esse illum locum vulgo corruptum. Denique Paulus lib. 10. D. de bon. poss. sec. Tab. & Scavola noster probat. Iuretus.

17. Quis ita affectat singula] Claudianus in I Consul. Stiliconis, & c. 33: --- sparguntur in omnes.

In te mista fluunt. — Auctor Trajædiz, quæ inscribitur Octavia: Omnes in unam contulit laudes Deus. Petronius: — Nulli laudabile totum, In te cuncta probet, si quisquam cernere possit.

18. Hac domine mi, fili Symmache] Ita & Paulinus Aufonium vocat dominum in versu centesimo tricesimo sexto prioris ad Aufonium Epistolæ. Symmachum autem appellat Aufonium filium, non quod filius esset, nec, ut scripsit Cuspinianus, frater: sed quod major natu esset, & cum pro filio carissimo haberet. Sic contra, qui minores natu erant, patres eos vocitabant, qui majores, ut scribit Valerius de Institutis antiquis, & Gellius secundo noct. Atticarum: sicut Aufonium Symmachus in quinta, & septima Epist. ad Aufonium. Vinetus. Iuretus.

18. Hac domine mi fili Symmache non vereor] Lib. Pith. Hac dicere fili mi Symmache non vereor.

19. Fidem meam mentis] Sic vulgo. V. C. fidem mea mentis. Lælius.

20. In comitatu] Comitatus dicebatur ἡγεῖα τοῦ Comitatûs Principis, seu quod vulgo dicunt, Aula Principis. Sic in Canonibus Eccles. Africanæ: Placuit, ut legationem liberam habeant ad Comitatum missi delecti legati. Item: Ut propter gratiarum actionem & exclusionem Donatistarum duo Clerici Ecclesiæ Carthæ-

illum me peregre existimes composita fabulari. in comitatu, inquam, ²² qui frontes hominum aperit, ²³ mentes tegit, ²⁴ ibi me & parentem, & amicum, & si quid utroque carius est, cariorum fuisse sensisti. Sed abeamus ab his: ne ista hac commemoratio ²⁵ ad illam Socris formidinem videatur accedere. Illud quoque, quod pane praterii, qua ²⁶ affectione addidisti, ut ad te didascalicum aliquod opusculum, aut sermonem protrepticum mitterem? ²⁷ Ego te docebo, docendus adhuc, si essem id ætatis, ut discerem? aut ego te vegetum, atque alacrem ²⁸ commonebo? Eadem opera & musas hortabor, ut canant: ²⁹ & maria, ut effluant: & austras, ut vigeant: & ignes, ut

Carthagenensis ad Comitatum mittantur. Ita & alibi pluries. Divus Augustinus Epist. LXVIII: Ex concilio autem nostri Episcopi legatos ad Comitatum miserunt. Auctor Exegetos totius mundi cap. XXIV: Εἰ δὲ ἰστέλεος καὶ τῶν φρονήτων τῶν ἀνδρῶν ἀκρίβειαν, ὅρα εἰς δύο καμπί-
ζαντες τῆς τε ἀναβολῆς καὶ δύσεως.

21. Nedum me] Amplectendum quod vetus liber habet: nedum me peregre existimes composita fabulari. Peregre, ab antiquo peregru. Vlpianus vero in titulis dixit peregre, titulo de Caducis: Peregre, inquit, factus sit. Scaliger.

21. Nedum me peregre] Vetux codex pro peregre, peregre habebat: quod nomen pro peregrino, & peregrinante alibi non legi. Vinetius.

22. Qui frontes hominum aperit] Scribendum videtur, aperit. Cum præsertim haud aliter legatur in ea, quæ inter Symmachi Epistolas habetur. Sirque M. Tullii non ambigua æmulatio, in Oratione pro Cn. Plancio: Etenim, inquit, si populo grata est tabella, qua frontes hominum aperit, mentes tegit, datque libertatem, ut quod velint faciant, promittant autem quod rogemur, cur tu in iudicio exprimis, quod non sit in campo? Mariang. Accursius.

23. Mentis tegit] Legit pro tegit; vetus codex: sed mentes tegit etiam apud Ciceronem pro Plancio. Vinet.

23. Qui frontes hominum aperit mentes tegit] In editione Pulmanni hic est asteriscus ante *mentes tegit*; qui argumento est, mendam hic cubare. Potest autem ea commodè eximi, si legatur, mentes *re*tegit. In comitatu, inquit, me cognovisti, qui solet & frontem & animum hominum aperire. liberius enim hic vivimus. Gravius.

24. Ibi me & parentem] Schoppius: Ibi me tibi & parente & amico, & si quid utr. carius est, cariorum fuisse sensisti. neque tamen lectionem hanc ulque adeo antepono vulgatz. Lactius.

25. Ad illam Socris] In Andria Terentii. Vinetius.

26. Affectione] Sic Pulmannus, sed v. c. affectione.

27. Ego te docebo] Plaut. Pseudolo: At hoc volo monere te. S. monendus ne me moneat.

Horatius lib. I, Epist. XVII:

Quamvis Scava satus per te sibi confusio
lin, & sciu,

Quo tandem pacto deceat majoribus
uti,

Disce docendus adhuc, quæ censet amicus
culus, ut si

Cæcis iter monstrare velis.

28. Commonebo] Alii, commovebo.

29. Et mare ut effluat] Id sic adumbratum video ab Ennodio ad Florentium: Hunc ergo improbus & frenes debili-

ut caleant, admonebo : aut , si quid invitis quoque nobis natura sit , superfluus ³⁰ instigator agitato . Sat est unius erroris , quod aliquid meorum , ³¹ me penitente , vulgatum est ; quod bona fortuna in manus amicorum incidit . Nam si contra id evenisset , nec tu mihi persuaderes , placere me posse . Hac ad litteras tuas responsa sint . cetera , ³² qua noscere habes , ³³ compendifaciam . sic quoque jam longa est epistola . Iulianum familiarem domus nostra , si quid tamen de nobis percunctandum arbitraris , allego : simul admoneo , ut quum causam adventus ejus agnoveris , juves studium , quod ex parte fovisti . Vale .

lis excitavi . Hac fiducia provocassem ventos ad standum , ad cursum flumina , Fausum meum ad secundiam . Iuretus .

30. Instigator agitato] V.C. agitator instigabo .

31. Me penitente] MS. Pithoci , me pränitente . forte , me renitente . & ita quoque corrigendum censuit Lælius .

32. Qua noscere habes] In antiquo libro erat abes . Hoc potest esse aves , id est , cupis : quamvis supra h addiderat quispiam . Vinctus .

33. Compendi faciam] Ita malim legere . sic Plautus :

Velitationem verbis fieri compendi vole . Scaliger .

33. Compendi faciam] Ita & Trebellius Pollio in Claudio , incendifacere , uno vocabulo extulit . Vtitur præter Plautum ceterosque Symmachus , sed extra compositionem : Decet operam verborum facere compendi . qui & lib. 1, Ep. 28. ad Aufonium ad eundem ferme modum Epistolæ finem fecit : Si quid de me scito opus fuerit , frater meus Claudius , & cultui tuo deditus , & studii mei gnarus , expedit . Vale .

1 Ad V R S V L V M Grammaticum Trevi-
rum : cui strenas kalendis Ianuariis ab Impe-
ratore non datas reddi fecit .

Epist. xviii.

1 P Rimus jucundi fuit hic tibi fructus honoris ,
Augustæ faustum munus habere manus .

Proxi-

1. Ad Vrsulum] Mos iste erat Imperatoribus , ut quotannis strenas amicis darent . qui quidem indicatur à Q. Symmacho ad Theodosium , & Arcadium Aug. Kalendas , inquit , anni auspices , quibus mensium recursus aperitur , impertiendis strenis dicavis antiquitas , DD. Theodosi , & Arcadii , inclisi

victores , semper Augusti . Hujus instituti usum munificentia festinatione prævortitis : seram putantes liberalitatem , qua statim temporibus ammonetur . Patet autem Aufonii Quæstoris suggestionem admonitum Imperatorem strenas Vrsulo dare ; nec mirum : Quæstoris enim est preces ad Imperatorem deferre ;

Proximus³ ex longo gradus est, ⁴ Quæstoris amici
Curam pro strenis excubuisse tuis.

Ergo,

ferre: quod præter alios auctores aperte indicatur ex secundo libro Epistolarum ejusdem Symmachi. Scalig.
I. *Ad Vrsulum*] AD VRSVLVM GRAMMATICVM TREVIORVM CUI STRENAS KAL. IANVARIIS AB IMPERATORE NON DATAS REDDI FECIT. Hunc habuit titulum hæc Epistola in vetusto Codice. Vinetus.

2. *Primus jucundi fuit hic*] Hic scriptum imprudenter pro foret, fuit. Grata nempe poterat videri strena Vrsulo, vel eo, quod Aufonius amicus, & quæstoris vice, curarit ab Imperatore reddendam, quamlibet jucundior, manibus Augusti tradita, putanda foret. ociosum sane aliter & subagreste quiddam videretur. Nemo etenim ignorat, primum illum fuisse honoris fructum, tum cum ad tradendam publica mercede Grammaticam inaudivoratus ab Imperatore fuerat. Autoritate porro largientis munera motimur: gratioraque nobis esse solent, si vel à Principibus vel ab amicis proveniant. Ostendit hoc nonnunquam Martialis, ut cum ab Imperatore rivulum ex aquæ ductibus ad opportunitatem ædium suarum petens, nobiliorem, salubrioremque fore prædicat, si ab illo concedatur;

Quam dederis nostrum, Augusto, penatibus undam,

Castali hac nobis, aut Iovis imber erit. & ad Marcum amicum, qui togam dono dederat:

Vilius hac nobis alio mittente fuisset,

Non quacunq; manu victima castralit.

In Actione quoque gratiarum ad Gratianum Imperatorem: *Trabeam non magis auro suo, quam munere tuo splendidam.* Mariang. Accursius.

2. *Fuit hic*] Absque dubio legendum, fuit hic.

3. *Ex longo*] Eadem significatione in Epistolæ nonz versu vicesimo tertio. Vinetus.

4. *Quæstoris amici*] Aufonii. Is enim Valentiniani se & Gratiani Quæstorem fuisse dixit in Protreptici versu nonagesimo primo. STRENA RV M appellatio adhuc mansit in nostra Gallia: mansit & usus, sed non quantus inter priscos fuit Romanos. Suetonius de Augusto: *Omnes ordines in lacum Curtii quotannis ex voto, pro salute ejus, stipem jaciebant.* Item *Calendis Ianuariis strenam in Capitolio etiam absenti.* De Tiberio: *Quotidiana oscula prohibuit editto.* Item *strenarum commercium, ne ultra Calendas Ianuarias exerceretur.* De Caligula: *Edixit & strenam ineunte anno se recepturum: stetitque in vestibulo adsum Calendis Ianuariis, ad captandas stipem: quas plenis ante eum manibus ac sinu omnis generis turba fundebat.* Strenam vocari scribit Festus, quæ detur die religioso, omnis boni gratia, à numero, quo significetur alterum, tertiumque venturum similis commodi, veluti ternam, præposita S littera, ut in loco, & lre faciebant antiqui. Nonius Marcellus à strenuitate dictam esse tradit, & Symmachus in Epistol. 28: *Ab exortu, inquit hic, pene Urbis Martia strenarum usus adolevit, auctoritate Tatis regis: qui verbenas felicitis arboris ex luco Strenia, anni novi auspices, primus accepit, divi Imperatores.* Nomen indicio est, viris strenuis hac convenire ob virtutem: atque ideo vobis hujusmodi insigne deberi: quorum divinus animus magis testimonium vigilantia, quam omen expectat. Sumite igitur, defensores publica salutis, solemniter auro ducta munuscula. Qui & Epist. 20, lib. 10 sic incipit: *Calendas anni auspices, quibus mensium recursus aperitur, impertiendis strenis dicavit antiquitas, divi Imperatores Theodosi & Arcadi.* Vinetus.

Ergo, interceptos ' regale numisma Philippos

Accipe tot numero, quot duo Geryones.

Quot terni bijuges : demtoque triente Camœnæ :

Quotque super terram sidera zodiaci :

* Quot commissa viris Romana, Albanaque fata :

' Quotque doces horis, quotque domi resides.

* Ostia quot pro parte aperit stridentia Circus :

Excepto, ' medium quod patet ad stadium.

Quot

5. *Regale numisma Philippos*] Idem Hemistichium in Epistola v, ex Horatii Epistola prima libri secundi, ubi *Philippos* dixit Philippeos id est Philippi regis Macedonum vultu signatos nummos. Acceptos autem Horatius dixerat :

Rettulit acceptos regale numisma Philippos,

Aufonius vero dum Horatiano versu cum amico ludens integrum fere protulit, pro illo *Acceptos, interceptos* dixit, seu oblivione interceptos intelligat, seu quia, quos Imperator Vrsulo misisset Calend. ipsis, aliquis aliquo modo avertisset, interceptissetque. *Vinetus.*

6. *Quot commissa viris*] Tribus Horatii Romanis, & tribus Curiatiis Albanis. Titus Livius 1. *Vinetus.*

7. *Quotque doces horis, quotque domi resides*] Diem, qui est ab ortu solis ad occasum, illius sæculi horologia in 12 horas. quovis anni tempore dividebant, & noctem similiter. quare Vrsulus hic, ludimagister, sex illius diei horis docebat, & sex reliquis cessabat. *Vinet.*

8. *Ostia quot pro parte*] Amphitheatrum ovi figura fuisse, & mediocriter docti sciunt. id autem duodecim ostia habebat, ut & pauci quoque eruditi ignorant. Igitur dimidium amphitheatri semper habebit septem ostia, ut dimidium Zodiaci semper habet septem signa. Iam *Circus* dividatur in decumanum, & cardinem. ab a, ad z, decumanus sit : à c, ad d, cardo. Ego

ajo ab a, ad z, septem ostia esse, sicuti à z, ad a. Sic etiam à c, ad d, & à d, ad c. Aperiebantur autem mira artificio omnia simul sigillanorum automata machinatione. Cassiodorus : *Bissena quippe ostia ad xii signa posuerunt. Hac ab Hermulis fimbriis demissis subita aequalitate panduntur. Quare jam intelligis, quid voluerit Aufonius, cum dixit, pro parte : intelligit enim dimidium circums. item per septem ostia ; totidem enim habet dimidium amphitheatri. Postremo quid per apertionem ostiorum. intelligit enim machinatarum ostiorum laxationem per hermulas illas, seu sigillariola. Scaliger.*

8. *Ostia quot pro parte aperit stridentia Circus*] Circi maximi duodecim ostia numerantur apud Sextum Rufum de Regionibus Urbis, & Cassiodorum libro tertio Variarum, in literis Fausto Præposito missis. Quæ ostia sic existimo per ambitum Circi fuisse constituta, ut in utroque illius dimidio sena essent. *Vinetus.*

9. *Medium quod patet ad stadium*] Hoc est ostium quantum Circi, per quod emittebantur quadrigæ. Sic in inscriptione Dioclis agitatoris legimus. *MISSVS OSTIO. IV. CCLVII. Scaliger.*

9. *Excepto medium*] Stadii & Circi Romani, si portas, quas fuisse senas in utraque dimidia parte arbitramur, ortus numerare ab ea, quæ ad ipsum erat medium, sive medium ejus secundum latitudinem accipias, sive

Quot pedibus gradiuntur apes, & versus Homeri :

¹⁰ Quotque horis pelagus profluit, aut refluit.

¹¹ Protulit in scenam quot dramata fabellarum, 15
Arcadiæ medio qui jacet in gremio.

¹² Vel quot juncturas geometrica forma favorum
Conferit extremis omnibus, & mediis.

¹³ Quot telios primus numeris, solusque probatur ;
¹⁴ Quot

sive secundum longitudinem, ut ab ipsis ovi cacuminibus, pergeres numerando usque ad portam adversam, septem reperires: quæ sex solum sunt, adversa hac ad alteram dimidiam Circi partem spectante. *Vinet.*

10. *Quotque horis pelagus*] Senis horis æquinoctialibus, inquit Plinius secundo: quibus addit aliquot horæ scrupula Philippus interpres Iobi. *Vinetus.*

11. *Protulit in scenam quot dramata*] Legendum *Dramata* (nihil enim hic cum manipulis) quæ rei repræsentationem, comædiarum ac tragædiarum actus significare dicuntur. *Agon* enim est *ago*, *repræsentatio*. Cujus meminit Aristoteles imprimis *ἀπὸ ποιητικῆς*. Donatus ait: *Comædiam per quas uot partes dividit, prologum, prothesin, epithesin, catastrophem. Prothesin primum esse actum, initiumque dramaticis. Porro è tribus poematum generibus, exegetico videl. vel apologetico, quod Latini enarrativum vel enunciativum dicunt, in quo poëta tantum loquitur, & mixto vel communi, quod Græci κοινὸν vel μικτὸν appellant, quo & poëta loquitur, personæque inducit loquentes, dramaticum vel mimeticum appellatur, à Latinis vero æstivum vel imitativum, ubi nusquam poëta loquitur, ut in Comædiis ac Tragædiis. Terentius denique subobscura hac periphrasi indicatur, qui sex in scena Comædias protulit, quique in Stymphalo Arcadiæ oppido, dolore, ac tædio amissarum fabularum, vita*

functus & sepultus traditur. *Marianus.*

12. *Vel quot juncturas*] Apum, Vespærum, Cræbronum cellas sexangulas Plinius appellat 11 Natur. Hist. quæ tam in extremis ipsis favis, quam in mediis, quæ ex senis æqualibus planis constant, ad eos angulos coagmentatis, quos in sexangula plana figura parium laterum, & angulorum, Geometræ agnoscunt. Est autem *synalœpha*, sive *synæresis* in *geometrica*, sicut & in *ῥαμμίτης* apud Iuvenalem lib. 1. *Vinetus.*

13. *Quot teleos primus*] Quot partes conficit numerus *senarius*, qui primus & solus *τέλειος*, jure ob id probatus est, quod partibus suis æquiparat par, atque impar. Quomodo? quia bis ter: & ter his unus facit, & seipsum geminat. Nam bis per ter geminat, ter autem per bis. *Vinet.*

13. *Quot telios*] Scribendum *teleos* videtur. Græcis enim & *τέλειος*, & *τέλιος* utrumque dicitur, sed alterum correpta media, alteram producta. Et Marcianus ait: *Quosdam è numeris perfectos esse, quosdam ampliores perfectis, quosdam imperfectos. Vocari autem τέλειος, ὑπερτέλειος, ὑποτέλειος.* Nisi quis eo dictum modo velit, de quo & in Phidia differimus. Sex itaque Philippos *ἑξαπρεσβυῖος* & hic Ausonius per senarium expressit numerum, qui primus perfectorum perhibetur. Boëthius in Arithmetica, *perfecti*, inquit, *numeri sunt intra denarium numerorum vi. intra centenarium xxviii. intra millenarium cccclxxxvi. intra decem milia, octo milia centum viginti octo.*

" Quot par, atque impar partibus æquiperat. 20
Bis ternos, & ter binos " qui conferit unus :

" Qui solus totidem congeminatus habet ,
Quot faciunt juncti subterque supraque locati ,
Qui numerant Hyadas, Pleiadasque simul.

* * * *

Vrsule collega nobilis Harmonio ,

25

Harmo-

oſto. Feflive denique & perurbane in
noviffimis verficulis quem utriusque
gentis non barbare decus dixerat Au-
ſonius, inſigniora in his vina noſtra
videlicet *Amminea*, Græcorum vero
Chia, Vrsulum pocillare ſubtexuit.
Mariang. Accuſius.

13. *Quot telios*] Τίλειο Νίcoma-
cho, reliquisque Græcis, & perfectus
Boethio, est numerus par : qui, ut de-
ſinit Euclides, ſuis ipſius partibus eſt
æqualis. Tales ſunt admodum pau-
ci : quorum primus eſt ſenarius, cu-
jus partes ſunt, dimidia tertia, ſex-
ta, III, II, I. quæ
compoſitæ, ipſum
reddunt numerum
ſex. Secundus, vi-
gintiſex : qui nu-
merus partem ha-
bet dimidiâ, quar-
tam, ſeptimâ, quar-
tamdecimam, viceſimamſextam,
ipſi toti partes. *Vinetus.*

13. *Quot telios primus numerus*] Le-
ge : *numerus. telios* media brevi, ut ſo-
let Auſonius. ita *Phidius* ſuperius pri-
ma correpta. vide quæ illic notata
ſunt. Origenes Commentar. in Io-
hannem : Οἱ φύσεις ἀριθμῶν ἐξου-
νισπαντί, πρῶτον μὲν τέλειον τὸ ἐξ
εἰρησίου, τῆς αὐτοῦ μέρους ἰσότητος,
ἐκ τῆς συνήσεως τῶν ἀπὸ μονάδος
διπλασιασμοῦ ἐν τῷ δύο ἰσότητος,
ἀριθμὸς πρῶτος, καὶ τῷ ἐφ' ὃν ἐφθα-
σεν ὁ διπλασιασμός, λίγος τῷ δύο.
Γινόμενος γὰρ οὗτος ἐπὶ τῷ τέλει, πε-
ντήκων τὸ ἐξ.

14. *Quot par*] Quot partibus pro-

batur, & conſtat numerorum perfe-
ctorum primus, ſex, & ſolus : quan-
do alii ſunt multis partibus majores.
& quot partibus idem perfectus ſex,
æquiperat (ſcribitur & *æquiperat*,
e pro a) & exæquat par atque impar,
hoc eſt, duo primum numerorum
parium, & tria primum imparium,
ex quorum inter ſe multiplicatione
efficitur ſenarius. Nam bis terni, ſi-
ve ter bini, ſunt ſex. *Vinetus.*

15. *Qui conferit unus*] Ita emen-
davi, pro *quia*, quod ineptum. Mox
tollo τελείων ἀριθμῶν μάλω, & repono
leviorem diſtinctionem ſub ſinem
ſequentis verſus : hoc ſenſu, *qui ſo-
lus congeminatus*, id eſt duplicatus, *to-
tidem habet*, id eſt, duodecim, quot
ſunt in *Hyadibus* & *Plejadis* conjun-
ctis : quinque enim & ſeptem faciunt
duodecim.

16. *Qui solus*] Si geminetur ſena-
rius, duodecim ſient. & qui numeri
ſunt ſubter & ſupra ipſum numerum
ſex, quinque ſcilicet & ſeptem, *Hy-
adum* & *Plejadum* numeri, hi ſi con-
jungantur inter ſe, & componantur,
duodecim quoque ſient. Sunt autem
Hyades quinque apud Heſiodum :

Φαιστυλη, ἡδὲ Κερωνίς, ἐν τῷ παρῶντι
Κλίεια,
Φαισθ' ἡμεροῖς α, καὶ Εὐδίκη τα-
νύπυλῳ.

Hos verſus citat Theon Arati inter-
pres ἐκ τῶν ἀστρονομικῶν βιβλίων Heſiodi.
Plejades vero ſeptem in *Phænomenis*
Arati,

Ἀλκυονη, Μυρσηπη τι, Κελάνη·
Ἡλίετς τι,

καὶ

Harmonio: quem ' Claranus, ' quem Scaurus, & Asper,
 Quem sibi conferret Varro, priorque Crates,
 Quique sacri lacerum collegit corpus Homeri,
 ' Quique notas spurilis versibus apposuit:
 Cecropiæ commune decus, Latæque camœnæ,
 ' Solus qui Chium miscet, ' & Ammineum.

AVSO-

Καὶ Σπερὴν, καὶ Ταυρίαν, ἐ πό-
 τνια Μαία.

Non tamen omnes in his numeris
 conveniunt auctores, ut Hyginus do-
 cebit. *Vinetus.*

17. *Claranus*] *Clarani* meminit et-
 iam Martialis lib. x:

*Scribere te, quæ vix intelligat ipse Mo-
 destus,*

*Et vix Claranus, quid, rogo, Sexte,
 juvat?*

Nam Asper & Scaurus satis noti ex
 veteribus Grammaticis, qui eorum
 auctoritate sæpe utuntur. *Scaliger.*

17. *Quem Claranus*] *Clarani* Gram-
 matici meminit Martialis in libri
 decimi Epigramm. vicesimo primo:
 idemque potest esse *Claranus*, de quo
 condiscipulo suo plura Seneca in E-
 pistola sexagesima septima ad Luci-
 lium. *Vinetus.*

18. *Quem Scaurus*] Duo fuisse *Scau-
 ros* Grammaticos ex Vero Iulij Capi-
 tolini didicimus. Patrem nimirum, &
 filium. Pater Hadriani Cæsaris, fi-
 lius Antonini Veri præceptor fuit.
 Quæ illi scripserunt Grammatica (ci-
 tantur ab Aulo Gellio, Diomede, &
 aliis) & commentaria in Horatium,
 Virgilium, & Terentium, nusquam
 exstare puto. Tantum vidimus Quin-
 ctio Terentio *Scauro* quædam inscrip-
 ta de Orthographia. Alii fuerunt
Scauri doctrina, & eloquentia nobi-
 les, qui nihil ad hunc locum. *Asprum*
 autem Grammaticum memorant
 Macrobius, Priscianus, Carisius:
 commentariaque audimus illum in
 Virgilium scripisse. *Vinet.*

19. *Quique notas spur. versibus appo-
 suit*] *Scribo; apposuit.* Gronovius.

20. *Solus qui Chium*] Eleganter Au-
 sonius Vrsulum Græcæ linguæ & La-
 tinæ Professore, ad vinum allu-
 dens, *Chium miscere* dixit & *Ammi-
 neum*. *Chium* enim vinum Græcum
 est, *Ammineum* latinum. Ita lepida
 & jucunda translatione, quod vo-
 luit, significavit, ornatiore versu,
 quam si recte aperteque rem suo ap-
 pellasset vocabulo. *Turnobus.* ad imi-
 tationem Horatii lib. 1, Satyr. x:

— *At sermo lingua concinnus utraque
 Sævior: ut Chio nota si commissa Fa-
 lerni est.*

21. *Et Ammineum*] Hoc verbum
 Grammaticis plurimum accessit ne-
 gotii. Vitis *Aminea*, & *Aminei* vini
 meminerunt Virgilius, Columella,
 Plinius avunculus, Vopiscus, Ma-
 crobius, Aristoteles, Galenus, &
 alii. Vopiscus in Florianio Impera-
 tore: *Vitis, quæ uvæ amineæ albae se-
 rebat, eo anno, quo ille Imperium ma-
 ruit, purpurascere plurima purpura cap-
 pit.* Sic Servius, vinum *Amineum*
 album esse scribit, & dictum quasi
 sine minio. Refragatur Ioannes Pie-
 rius: nigrumque esse potius osten-
 dit ex Plinio, & aliis. Aristoteles in
 Politicis, & Macrobius tertio Satur-
 naliolum, *amineam* vitem à regio-
 ne cognominatam volunt: Ille, quod
 in Italiam advecta sit ex *Aminæo*-
 rum patria, qui Thessaliæ populi
 fuerunt: hic, quod *Aminæi* populi
 fuerunt in Italia, ubi Falernum. Ve-
 rum Galenus non tantum, quæ in
 Falerno, Italiæ, sed etiam quæ in
 Asia nascuntur vina, *Amineæ* appel-
 lat. Sic enim in quinto *de veteri
 viti*, ubi de vario Vinorum disputat
 s f ; inge,

ingenio. *Adrianum*, inquit, & *Sabinum*, & *Albanum*, & *Gauranum*, & *Trifolinum*, quotquotque *Aminaa* (unicom, & per diphthongum scribitur illic hoc verbum, quod apud Ausonium invenio per duo *mm*, scriptum, & sine diphthongo) per *Italiam* generantur, circaque *Neapolim*, & per *Estruriam*. Et paulo post: *Τοῖς τοῖς δ' εἰς τὴν ἐν δ' αὐτῷ τ' Βυθυσίας Α' μινυαῖος*. Quod si à regione hoc inditum nomen est, ut illi voluerunt, ex his Galeni col-

ligemus, necesse esse, quod nulla regio fuerit, quæ peregrinis illis vitibus caruerit. Ausonius autem hoc loco *Aminum* vinum Italiz attribuit: qui per *Chium*, Græcas literas, per *Aminum* Latinas intellexit: ut Aristotelem per *Rhodium*, & *Lesbium* vinum, *Menedemum* *Rhodium*, & *Theophrastum* *Lesbium* designasse scribit Aulus Gellius terdecimo noctium Atticæ. *Vinetus*,

AVSONIVS PONTIO PAVLINO.

Epistola XIX.

CONDIDERAT jam solis equos Tarteſſia Calpe:
STRIDEBATQUE freto Titan insignis Ibero:

Iam

I. *Ausonius Pontio Paulino*] *Paulinus* huic alterum nomen est *Pontius* in versu centesimo & tercio Epistolæ vicesimæ quartæ. *Paulinum* Pontium appellat *Sidonius* eum, quem scribit *Burgum* in agro *Burdigalensi* ad fluvium *Duranium*, oppidulum, mœnibus primum cinxisse. Qui potest idem videri *Paulinus*. Idem *Sidonius* eum, ad quem mittit carmen illud de *Burgo*, *Pontium* *Leontium* nominat in titulo: in epistola vero duodecima libri octavi, *Leontium* tantum principem *Aquitanorum*: sed filium ejus, ut arbitror, *Paulinum*: quare *Paulinus* hic est ad quem scribit *Ausonius*, videtur hic tribus fuisse nominibus dictus, *Pontius*, *Paulinus*, *Leontius*. Inter *Burdigalenses* Grammaticos memorat *Ausonius* *Leontium* cognomento *Beatum*: & duos *Leontios* viros in primis nobiles, *Burdigalenses* Episcopos celebravit *Epigrammatibus* *Fortunatus* *Ravennas*, annis post *Ausonium* centum & quinquaginta: verum quicumque, & quotquot fuerint hi *Paulini*, *Pontii*, *Leontii*que, & quæcunque illorum nomina, sive una gens,

sive plures, credimus *Burdigalenses* fuisse cunctos. Ad medium præfixæ *Burdigalæ* septentriones spectantem murum, ubi illustrissimus *Candaliz* Comes ædes habet, locus est, quod *Podium Paulini* vulgo vocitatur. *Paulinæ* gentis domicilium ibi olim fuisse creditur, in editissima urbis parte. unde *Podium* appellatum. Sic enim *Galloromani* tumulum collemve vocamus. multaque sunt loca in *Gallia* nostra, quæ ab hac *Podii* significatione propriam sunt appellationem sortita. *Paulinum* ergo gentem habuit *Burdigala*, in primis nobilem, & potentem, in eaque clarissimum hunc *Paulinum Pontium*, virum consularem, eximie doctum, & pium. de quo hæc mihi comperta puto: quæ cum iis conferri poterunt, quæ de illo *Petrus Crinitus*, *Iodocus Badius*, *Lilius Gregorius*, & *Georgicus Fabricius* ambigentes nuper scripserunt. *Pontii Paulini* *Burdigalensis*, ad quem exstant *Ausonii* *Burdigalensis*, & ejus ipsius ad *Ausonium* literæ aliquot, hujus sunt Epistolæ illæ quatuordecim ad *Severum*, quas *Iodocus Badius Ascensius* *Luretiæ* primus

primus formis emisit, anno Christi millesimo quingentesimo decimo & quinto. Barcinensis namque secessus sui in illarum sexta, quo Badius edidit ordine, facit mentionem: de quo plura Aufonius in Epistolarum 23. & duabus sequentibus, ipseque adeo *Paulinus* in sua prima, qua responderet Aufonio. Severus autem hic, est sine dubitatione, presbyter ille Severus, cognomento Sulpicius, homo Aquitanus, multorum scriptorum auctor, in quibus quod memorat Gennadius de Beato Martino, id etiam memorat Paulinus in earum ad Severum Epistolarum quinta, & decima: ut & hoc arguat, quis hic sit Severus Paulini amicus. Ejusdem Paulini sunt & quinque ad Delphinum, & sex ad Armandum Epistolæ: de quorum posteriore quædam scripsisse memini in carmen de Burdigala. Delphinus vero Burdigalæ pontifex erat, quo tempore Hispanus ille Priscillianus Christianam rem suis deliramentis turbabat, ad annum Christi trecentisimum & octogesimum quintum. Eum enim nominat in istarum barbararum relatione, Severus Sulpicius libro posteriore sacræ Historiæ. Ejusdem quoque Paulini sunt duæ ad Victricium Epistolæ, in quibus Nolæ, Romæ, Rotomagi, Viennæ mentio fit. tum quæ in editione Badiana sequuntur ad Aprum, Iovium, & alios. Carmen Iambicum, ad Cytherium: ubi Capuz, & Nolæ suæ ineminit. elegia de Celfo: in qua extrema Therasim nominat, quemadmodum & in titulis, secundæ ad Severum, secundæ & tertiæ ad Aprum, & in aliis inter Augustini Epistolæ. decem Natales Felicis Nolani Episcopi: quorum meminit in extrema nona ad Severum. Sapphicum carmen de Niceta Daco. Ad hæc vita Ambrosii Mediolanensis, quem putat Sigeberus mortem obiisse anno Christi quadringentesimo & tertio: & quæ inter Augustini Epistolæ existant literæ aliquot ad Augustinum.

Alia ejus scripta memorat Gennadius: quæ haudum mihi videre contigit, nec quod poema de Regibus in his litteris se ab eo accepisse scribit Aufonius: ceterum quæ recensui, hæc quin sunt ejusdem Paulini Burdigalensis omnia, dubitare non debuit Petrus Crispinus. Quem merito reprehendere videtur Badius. quod ex stilo judicans duos fecerit Paulinos, unum Burdigalensem civem, Nolanum Episcopum alterum. Idem namque Hortensius magis floruit dicendo, adolescens, quam senior: & Christiana pietas, grandia ista, sublimia, & fucata, respuit: humilibus, verisque gaudet magis. Iam quæ de vita & moribus Paulini ex ejus ipsius, & Aufonii, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, aliorumque æqualium scriptis cognovi, breviter perstringam. Illi cum Aufonius dixisset in Epistolarum Aufonii vicecima quarta:

— Ego sum tuus alter, & ille

Præceptor primus, veterum largitor bonorum,

Primus in Aonidam qui te collegia duxi,

Respondit Iambico Carm. Paulinus:

Tibi disciplina, dignitatem, literas,

Lingua, & toga, & fama decus,

Profectus, altus, institutus, debet.

Ibique Aufonium, patronum, præceptorem, patrem appellavit, ac multis aliis in locis. Consul Romanus ante Aufonium fuit, ut cognosces ex Epistola vicecima, hoc est ante annum Christi trecentisimum octogesimum secundum, sed extraordinarius, ut dicemus: eumque magistratum Aufonii opera videtur adeptus. Vxorem habuit Therasiam, non minus viro piam & sanctam. Nescio quoto ætatis anno post Consulatum religionem Christianam sit professus, sed eum significat primæ ad Delphinum Burdigalensem Episcopum titulus Epistolæ, ab hoc Delphino fuisse baptizatum: unde illum in iis literis, & in tertiadecima ad Severum, dominum & patrem vocat. Religioni

ligioni autem quum in patria libere vacare non posse se videret, secedendum censuit. Barcinonensis ejus secessus (urbs est, ut dicemus, Hispaniz Barcino) mentio fit in Epistolis Aufonii vicesima prima, & vicesima quarta: cujus & ipse meminit Aufonio respondens Epistola prima, & in extrema ad Severum sexta. Italici vero, & Campani, & Nolani, (provincia est Italiae, Campania, & Campaniz urbs Nola) pluribus locis mentionem fecit Paulinus, ut in Epistola prima ad Severum: ubi se dicit patrem Campanum de cellula sua Severo misisse, quem rogat, ut ad se in Campaniam à Gallia vinum vetus pervehendum curet: quod Narbone adduc nos, inquit, habere credimus. Ex quibus verbis illum apparet ante Narbone aliquandiu, relicta patria, degisse, quam in Campaniam se contulisset. in decima ad eundem Severum, in secunda ad Delphinum, in secunda ad Victorium. Et literas illas ad Severum Sulpicium, si, quo Badius edidit ordine, eodem scirem fuisse scriptas, dicerem Paulinum à patria sua in Italiam primum secessisse: inde in Hispaniam venisse, ac rursus in Italiam concessisse: qui & in Epistola illa sexta hoc mihi significare videtur, quum sic scribit ad Severum Sulpicium, qui tunc erat Elusitaniz Aquitaniz Civitate, unde Elusitanam plebem dixit idem Severus in Historia de Prisciliano haeretico, & Elosates pro vetus provinciarum nomenclator in recensendis Populanz Civitatibus: Nos modo in Barcinonensi, ut antea scripseram, civitate constitimus, post illas literas, quibus rescripti, die Domini, quo nasci carne dignatus es, repentina, ut ipso testis est, vi multitudinis, sed, credo, ipsius ordinatione, correptus, & presbyteratu initiatus sum. fateor, invitatus, non fastidio loci. nam, restor ipsum, quia & ab aditu nomine, & officio, optavi sacrum incipere servitutum. sed ut alio destinatus, alibi, ut sciu, mente compositus, & fixus, novum insperatumque placitum divina voluntati

expavi. & paulo post: Nam ea conditione in Barcinonensi Ecclesia consecrari adductus sum, ut ipsi Ecclesia non alligater, in Sacerdotium tantum Domini, non etiam in locum Ecclesia dedicatus. Ceterum hæc ut habeant, dubitet interrim nemo, Aquitanus ille Paulinus, quem Nolana urbis secretum delegisse scribit Divus Ambrosius, quin sit noster hic Burdigalensis Paulinus, postquam Burdigala ex clarissimis Aquitaniz Civitatibus semper fuit. Tanti auctoris verba sunt in literis ad Sabinum Episcopum libro sexto Epistolarum: Paulinum splendore generu in partibus Aquitania nulli secundum, venditu facultatibus tam suis quam conjugalibus, in hos se induisse cultus ad fidem compert, ut ea in pauperes conferat, qua redegit in pecuniam: & ipse pauper ex divite factus, tanquam deoneratus gravi sarcina, domui, patriæ, cognationi quoque vale dicat, quo impensius Deo serviat. Elegisse autem secretum affirmatur Nolana urbs, ubi tumultum fugians, avum exigit. Matrona quoque virtuti & studio ejus proxime accedit, neque à proposito viri discrepat. Denique scriptu in aliorum jura sua pradiu, vitum sequitur: & exiguo illic conjugii contenta cespate, solatur se religionis, & carum divitiu. Soboles enim nulla, & ideo mortuorum posteritas desiderata. Hæc ubi audierint proceres viri, qua loquentur? Ex illa familia, illa prosapia, illa indole, tanta pradiu eloquentia, migrasse à Senatu, & quæ sequuntur. Augustini vero illa primo de Civitate Dei, de quo alio Paulino intelligas? Vnde Paulinus noster Nolenus Episcopus ex opulentissimo divite, voluntate pauperrimus, & copiosissime sanctus, quando & ipsam Nolam barbari vastaverunt, quum ab eis teneretur, sic in corde suo, ut ab eo postea cognovimus, precabatur. Domine non ex crucier propter aurum, & argentum. Vbi enim sint omnia mea, tu scis. Ibi enim habebat omnia sua, ubi eum condere, & thesaurizare ille monuerat, qui hac mala mundo ventura pradixerat. Ita multis locis Ambrosius, Hieronymus, Augustinus Paulini nostri genus, eruditionem,

tionem, pietatem, commendaverunt, eundemque quanti etiam faceret Martinus ille Turonensis Episcopus, sic refert Sulpicius: *Præstantissimumque nobis præsentium temporum illustri viri Paulini exemplum ingerebat: qui summis opibus abjectus, Christum sectatus, solus pane huius temporibus Evangelica præcepta complectetur. Illum nobis sequendum, illum clamabat imitandum: beatumque esse præsens seculum, tanta fidei virtutisque documento, cum secundum sententiam Domini, dives, & possidens multa vendendo omnia, & dando pauperibus, quod erat factum impossibile, possibile fecisset exemplo.* Hæc ille. Qui ubi sit, mortuus, nescio, nisi forte Nolæ fuit, unde Romam translatus corpus ejus, & in æde Bartholomæi collocatum, scribat Raphaël Volaterranus: neque quoto ætatis, neque quibus Consulibus. Romam in chronicis legimus captam fuisse à Gothis anno CHRISTI quadringentesimo & duodecimo, ac annis post quadraginta quatuor, hoc est anno CHRISTI quadringentesimo quinquagesimo sexto, ab Vandalis: qui ex Africa, quam tenebant, in Italiam trajecerant. Scripserunt ergo quidam, sed qui post tempora hæc fuerunt, Nolam ea tempestate captam quoque fuisse, & directam ejusque Episcopum Paulinum, quicquid habebat pecuniarum, in redimendis captivos impensisse: & quum deficeret pecunia, viduæ pauperis, cujus filius in Africam captivus asportatus fuerat, lacrymas miseratum, in Africam cum ea trajecisse: & sua captivitate ibi captivum redemisse, ipsum tamen postea, ob eximiam perspectam pietatem à barbaris liberatum, Nolamque cum suis omnibus remissum. De quo dubitari video, an sit idem Paulinus: quum hanc Nolæ vastationem ab illa, de qua mentionem fecit Augustinus diversam esse liqueat. Mortem namque obivit Augustinus, anno CHRISTI, ut sunt Prosperi rationes, quadringentesimo & tricesimo tertio, & sic annis viginti tribus an-

te Vandalicam tempestatem, Quare priorem illam cladem Nolanam Ludovicus Vives censet Gothis attribuendam, quibus temporibus hi Romam primum ceperunt. De Paulino ergo, qui Vandalis Italiam populantibus, Nolanorum fuit pontifex, quaeritur, sitne Burdigalensis Paulinus, quem Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Nolæ viderunt Episcopum, an aliquis alius Paulinus, qui Burdigalensi illic successerit? Burdigalensis namque Paulinus ante Ausonium Consul fuit, hoc est ante nati Christi annum trecentesium & octogesimum secundum, ut ante diximus. inter quem annum, & annum directæ à Vandalis Nolanz civitatis, interfuit anni minimum septuaginta quatuor, non exiguus annorum humanæ vitæ numerus. At illud plus eo vixisse necesse est, postquam ante Ausonium Consul fuit. sed de cujus longa ætate nihil quicquam legere meminimus. Scripsit Prosper Hieronymum, qui ad hunc Paulinum. scripsit de institutione Monachi, ubi eum appellat *Symmyssem*, & *sodalem*, & *amicum*, ac, ut arbitror, præfationem illam in sacros libros, nonaginta unum annum vixisse. ad quem annum potest noster Paulinus in eodem vitæ genere pervenisse: & sic natus fuisse annos minimum decem & septem, quum fuit Consul Ausonius. eaque ætate consulatum gessisse: postquam isti Cæsares pro libidine ad hunc magistratum solebant quoque evadere, infantes etiam, & equos suos, ut Iovianus Varronianum filium suum parvulum, & Caligula Incitatum equum suum. Sed possunt hæc de viduæ filio, aliquo ante tempore contigisse. Gregorius qui hanc pluribus refert Historiam in principio tertii libri Dialogorum, quæ & in quibusdam Pauli diaconi Aquilejensis exemplaribus invenitur, iis Vandalorum temporibus plus centum & quinquaginta annis posterior fuit: & miror, quod antiquiorem se ejus rei auctorem

tem non citet. Fratrem hic habuit, cuius meminit Aufonius in extrema Epist. vicesima tertia, quæ ad ipsum est Paulinum scripta: *Hebromani jam testis subit. jam pradia fratris ingreditur.* Cuius fratris filius videri posset is Paulinus, cuius exstat sexcentorum fere versuum carmen Eucharisticon Deo, opus in primis pium: in quo se dicit Pellæ in Macedonia, quum Proconsul eam provinciam administraret, genitum, Burdigalam majorem suorum patriam vidisse diripi à Gothis, rege Attulfo, ac incendi. Quod contigit circiter annum Christi, quadringentesimum & sextum decimum. Burdigalenses autem Paulini, nemini esse dubium puto, quin ab Roma oriundi fuerint. Plinius in principio Naturalis Historiæ, *Suetonium Paulinum* vidisse se Consulem dicit, qui primus Romanorum dum Atlantem montem sit transgressus. Memorat Plinius junior in Epistola nona libri quarti, & alibi, *Valerium Paulinum*, atque *Lolliam Paulinam* Caligulæ conjugem Suetonium. Quod nomen invenitur in antiquis inscriptionibus gemino usæpius, quam simplici sculptum: sicut & suum primitivum *PAVLVS* frequentius, quam *PAVLVS*, ut Ioannes Plerius jam pridem monuit in castigationibus Virgilian. *Vinetus.*

2. *Considerat jam Solis equos*] Eodem modo est *πυρεβολῆ* apud Senecam *ὁ ἀπὸ πυρεβολῆ*.

Iam Phæbus brevior tota contraxerat orbem.

Post longam descriptionem subiungit: *Puto magis intelligi, si dixerit: mensis erat October.* Eadem etiam apud Fulgentium in Mythologicis:

Solverat ignivamos mundi regione peracta.

Post eam descriptionem adjicit: *Et, ut in verba paucissima conferam, nox erat.* Ita hic Aufonius post hanc descriptionem addit: *Nescis, puto, quid velim tot meis versibus, &c.* Utinam vero saltem Paulini Epitomen haberemus, postquam injuria temporum

Suetonium ipsum nobis invidit. Sciliger.

3. *Calpe*] Altera ex Columnis Herculis, mons scilicet Hispaniæ ad fretum Gaditanum, & oceanum occidentum. *Ταρητος*, ejusdem occidentis Hispaniæ urbs, sicut diximus in Epistolæ titulus erat in Tiliano codice, Badiana editione, & aliis quibusdam, *AVSONIVS Pontio Paulino, quum ille misisset poematione versibus plurimis de regibus ex Tranquillo collectis.* *Vinetus.*

3. *Tartessus Calpe*] Mons Hispaniæ notissimus. *Festus Avienus:*

--- *Scapuli stant ardui utrinque*

Vnus in Europam; Lybiam procul aspiciat alter.

Sic discreta freto proceræ tacumina celsi Emicnere jugis, sic intrant saxa profundum:

Sic subeunt nubes; sic calum vertit fulcit

Maura Abila, & dorso confurgit Iberica Calpe.

Ita enim legend. *pro deserta freto.*

4. *Stridebatque*] Cleomedes libro secundo de Mundo, ridet Epicurum, & illos, qui dixerint solem, reliquosque sempiternos illos ignes in Hispano, & occiduo mari, extinguere: ut qui facile credidissent, quod Hispani retulissent, audire se, quum Sol occideret, talem sonitum, qualis candente ferro in aquam mersu editur. *Vinetus.*

4. *Stridebatque freto*] Ita credidere veteres, aut saltem finxerunt. Florus lib. II, cap. XII, de Bruto: *Perratoque victor Oceani litore, non prius signa convertit, quam cadentem in maria solem, obrutumque aquis ignem non sine quodam sacrilegii metu ac horrore apprehendit.* Statius lib. II Sylv. in Genethl. Lucani:

Felix heu nimis & beata tellus,

Qua praeos Hyperionis meatus

Summis Oceani vides in undis

Stridoremque rota cadentis audis.

D. Hieronymus Comment. in Ecclesiasten cap. I: *Sol ipse, qui in lucem mortalibus datus est, interitum mundi*

ortu

Iam succedentes quatiebat Luna iuventas :
Vinceret ut tenebras radiis, velut æmula fratris.

Iam volucres, hominumque genus superabile curis ,
Mulcebant placidi tranquilla oblivia somni.

Transierant idus, medius suprema december

Tempora venturo properabat jungere Iano.

Et nonas decimas ab se nox longa kalendas

Iugiter acciri ' celebranda ad festa jubebat.

10

Nescis, puto, quid velim tot versibus dicere. medius fidius neque ipse bene intelligo: ' tamen suspicor. Iam prima nox erat ante diem nonumdecimum kalendarum Ianuariarum, quum reddita sunt mihi litteræ tue oppido quam litteratæ. His longe jucundissimum pœma subdideras, quod de tribus Suetonii libris, quos ille de regibus dedit, in epitomen cœgisti, tanta elegantia, solus ut mihi videre affecutus, quod contra rerum naturam est, ' brevis ut obscura non esset. In his versibus ego ista cognovi.

Europamque Asiamque duo vel maxima terræ
Membra. quibus ' Lybiam dubie Sallustius addit,
Europæ adjunctam: possit quum tertia dici:
Regnatas multis, quos fama obliterat: & quos

Barba-

ortu suo quotidiano indicat & occasu. Qui postquam ardentem rotam oceano tinxerit, per incognitas nobis vias ad locum, unde exierat regreditur: expletoque nobis curriculo: rursus de thalamo suo festinus erumpit. Claudianus in laude Serenæ reginæ:

*Quid dignum memorare tuis Hispania
terris*

*Vox humana valet? primo levat aquo-
re solem*

*India: tu fessos exacta luce jugales
Proluis, inq; tuo respirant fidera fluctu.*

Juvenalis Sat. xiv, vs. 279:

— Sed longe Calpe relicta

*Audiet Hercules fridentem gurgite so-
lem.*

*Vbi Scholiastes: Gaditane Oceano sol
mergens fridet, ut si ferrum candens in
aquam tingatur.*

5. Celebranda ad festa] Saturnalia, quæ ex editis Cæsaris, à sextodecimo Calendarum Ianuariarum die cœpta, in quartum decimum desinebant, quo die uno fieri ante consueverant. Macrobius primo Saturnaliorum. Vinet.

*6. Tamen suspicor] Hoc puto me velle dicere, nempe quod erat prima nox. Simile Seneca in eo, quod scripsit de Claudio Cæsare: & Fulgentius in præfatione mythologico-
rum. Vinet.*

7. Brevis ut obscura]

Brevis esse laboro, obscurus fio. —
ait Horatius de arte Poëtica. Id.

8. Lybiam] Africam Sallustius in Jugurthino: In divisione orbis terra plerique in parte tertia Africam posuere. pauci tantummodo Asiam, & Europam esse.

Barbara Romanæ non tradunt nomina linguæ , 15
 Illibanum , Numidamque Avelim , ' Parthumque Vo-
 nonem ,

Et 10 Caranum, 11 Pellæa dedit qui nomina regum.

12 Quique magos docuit myſteria vana Necepfus :

13 Et qui regnavit ſine nomine mox Seſooſtris.

Hac tu quam perite , & concinne , quam modulate , & dulciter , ita juxta naturam Romanorum accentuum enuntiasti , ut tamen veris , 14 ac primigeniis vocibus sua fastigia non perirent. Iam quid de eloquentia dicam ? liquido adjutare possum , nullum tibi ad poeticam facundiam Romana juventutis equari. Certe ita mihi videris. si erro , 15 pater sum , fer me : & noli exigere judicium , obſtante pietate. Verum quum pie diligam , ſincere ac ſevere judico. Affice me ,
 oro ,

eſſe , ſed Africam in Europa. Vinetus.

9. *Parthumque Vononem*] Cornelius Tacitus ſecundo Hiſtoriz Auguſtæ refert , quomodo Vonones ſit Parthorum rex factus , regno pulſus , & interfectus. *Vinet.*

10. *Caranus*] Fuit unus ex Heraclidis , qui venit in Macedoniam , & in ea regnavit. Ab eoque poſteritas , & nepotes uſque ad Philippum Amyntæ. *Scaliger.*

10. *Et Caranum*] In Macedonia ſucceſſiſſe Caranum Macedoni Deucalionis filio memoriz prodidit Solinus. Iuſtinus vero ex Trogo libro ſeptimo , Caranum hunc tradit primum Macedoniæ regem fuiſſe. Idem facit & Titus Livius libro quadregimo quinto. *Vinetus.*

11. *Pellæa dedit*] Πέλλα, Macedoniæ Metropolis , Philippi , & Alexandri filii patria , ut Strabo , Mela , & alii ſcribunt. *Vinet.*

12. *Quique*] Et qui Necepfus. Sic malim legere , quam Necepfæ , ut alia habent exemplaria , & legit Petrus Crinitus ultimo capite undeviſimi. In quo nomine , hoc amplius invenio vitii , quod prima ſyllaba modo e , modo i habet : & ſecunda modo aſpirata , modo ſine ſpiritu.

Eſt enim Necepfus teſtus apud Pli-
 nium ſecundo Naturalis Hiſtor. Necepfus & Niehepfus in iuſdem Latinis Eufebii Chronicis , utrocumque modo ſcripſerit Iulius Firmicus , quod in ejus Chaldaicis varie corruptum offendi. Sunt autem aliquot Niehepfæ apud Eufebium , Ægypti reges : quorum unus dicitur *magica* artis peritus fuiſſe , & ſcripta medicinalia edidiſſe , quæ viderat Eufebius. Petofiridis nomine ad Niecepfum regem circumfertur Epiſtola de ratione præſciendi futura ex literis nominis cujuſque , quibus numeri designari ſoleant. *Vin.*

13. *Et qui regnavit*] Hic ejuſdem Ægypti rex , Σέσης apud Suidam. Σέσης apud Strabonem , Herodotum , Lucanum , & Valerium Flac- cum. Primo Bibliothecz Diodori Siculi , teſte etiam Tzerze. Hic Lybiam , Æthiopiam , Arabiam , Aſiam bello domuit , ſed quem ſucceſſorem in regno habuit filium , hunc tanto patre dignum nihil geſſiſſe , Herodotus , & Diodorus dicunt. *Idem.*

14. *Ac primigeniis vocibus*] Nominibus iſſis barbaris. *Id.*

15. *Pater ſum*] Non natura pater , ſed inſtitutione , ætate , amore. *Idem.*

16. *Mellæ*

oro, tali munere frequenter : quo & oblector, & honoror. Accessit tibi ad artem poëticam¹⁶ mellea modulatio. Quid enim aliud agunt,

¹⁷ Audax Icario qui fecit nomina ponto,

¹⁸ Et qui Chalcidicas moderate enavit ad arces,
nisi ut & vegetam, & sublimem alacritatem tuam, temeritatem
voces : me vero, & consultum, & quem filius debeat imitari, salutari
prudencia præditum dicas? Quod equidem contra est. Nam tu sum-
ma sic appetis, ut non decidas : senectus mea satis habet, ¹⁹ si consistat.
Hæc ad te breviter, & illico, vespertis illius secuto mane dictavi. Ita
enim tabellarius tuus, ut epistolam referret, instabat. Nam si mihi
otium

16. Mellea modulatio] Prior lætio, adulatio, mutasse videntur eam putantes Aufonii non Paulini esse versus qui statim sequuntur:

Audax Icario qui fecit nomina ponto,
Et qui Chalcidicas moderate enavit ad arces.

Quorum testimonio, Paulini adulatio poëtam non præteriiit. Sed eam mellem, quam perniciosam felleamque mavult dicere, patrio affectu. Habet enim hoc Aufonius commune tum cum pluribus, tum vel maxime cum Symmacho, ut videlicet, quos statim, filiiſve suis libenter annumeret fratres, filioſve nuncupet: Quid ergo, inquit, agunt aliud hi duo versus, nisi ut tu vegetam alacritatem tuam, temeritatem voces? me vero & consultum, & quem filius debeat imitari, salutari prudentia præditum dicas? Arrogantiam itaque Paulinus vitans tanquam Icarum suam ipsius audaciam redarguere; Aufonio vero deblanditus moderationem patris Dædali in eo collaudare, videri voluerat his versibus, qui soli huc adducti, atque ab ordine cæterorum sejuncti, inspectionis negotium exhibent. Excludendus est & ille titulus, qui versibus subditur, adventantis noctis periphrasin continentibus, quos eodem propemodum filo Planciades Fulgentius æmulatur. Mariang. Accursius.

17. Audax] Icarus Dædali filius quando decidit. Dixerat Ovidius elegia prima primi tristium:

Dum petit infirmis nimium sublimis
pennis

Icarus, Icaris nomina fecit aquis.
Vinetus.

18. Et qui Chalcidicas ad arces] Vetus lætio, ad arces. Librarii utramque eligerent, rectam putarunt, quod de ipso Dædalo apud Virgilium legerint:

Insuetum per iter gelidas enavit ad ar-
ctos;

Chalcidicaque levis tandem superastitit
arce. simul autem non viderunt, quam non deceat, septentrionem vocari Chalcidicum. Mariang. Accursius.

18. Et qui Chalcidicas] Dædalus. Virgilius in principio sexti Æneidos, Chalcidicam arcem dixit Cumas urbem Italiz: quo ex Creta fugit Dædalus. Se ergo modeste Icarum appellabat Paulinus, Aufonium Dædalum. Vinetus.

19. Si consistat] Laberius:

Non possunt primi esse omnes omni in
tempore.

Summum ad gradum cum claritatis
veneris,

Consistes agere: & citius quam descen-
des, decides.

otium fuerit, ²⁰ oblectabile negotium erit ad te prolixius delirare, ²¹ te ut eliciam, mihi ut satisficiam, Vale.

20. Oblectabile] Iucundum. Alibi non memini hoc vocabulum legere. Vinetus.

21. Te ut eliciam] Fortean codi-

ces olim scripti : Tunteliciam, pro tua ut eliciam. Sic supra Epist. xii: Versus meos dum putas elici, representisti.

Epistola xx.

PAVLINO AVSONIVS. Metrum sic suavit, ut esses

Tu prior, & nomen prægredere meum.

² Quanquam & fastorum titulo prior, & tua Romæ
Præcessit ³ nostrum sella curulis ebur.

Et quæ jamdudum tibi palma poetica pollet,

⁴ Lemnisco ornata est, quo mea palma caret.

⁵ Lon-

1. Paulino Ausonius] In literatum titulis, scribentis nomen debet præponi, ut Πλάτων Διονυσίου. Α' εἰς τὴν βασιλῆϊ Α' λεξιάνδρῳ. Marcus Cicerō Consulis, Prætoribus, Tribunis plebis, Senatui, populoque Romano. Cujus Plinius Trajano Imperatori salutem dicit. Hæc paralytica sunt nec Græca, nec Latina, Imperatori Demiriano Martialis salutem. Reverendo Episcopo Erasmus S. P. D. Vinetus.

1. Paulino Ausonius] Epistolæ hujus inscriptionem ita mutari debuisse ratio nos ipsa docuit.

2. Quanquam & fastorum] Consul duo genera Ordinarii & Suffecti. Ordinarii, qui principio anni, hoc est Calendis Ianuariis Consulatum inibant. Suffecti vero, quos & minores interdum appellatos fuisse Dio tradit, hi erant qui ordinariis eodem anno substituebantur, vel ipsis adco suffectis. Per Ordinariorum, & raro per suffectorum Consulum nomina, anni, & tempora, quibus res gestæ fuerant, significabantur. fueruntque Consules ordinarii, qui in Aurelii Cassiodori, & aliorum quorundam

Chronicis nominantur. In quorum ullo quia Paulini Pontii nomen non invenio, Consulem non ordinarium sed suffectum fuisse credo. Sic & de Quinætiliano censuimus in Gratianum actionem. Vinetus.

3. Nostrum ebur] Meam sellam curulem præcepit tua, hoc est, tu ante me Consul fuisti. Vinet.

4. Lemnisco ornata est] Tu melior poeta, quam ego. Lemniscum, Siculum facit Hesychius : Λεμνίσκος, ὅς ἐστι Συρρακῆσιος πεννίος. Latinam originem dedisse videtur Festus Pompejus : Lemnisci, inquit, id est, fasciæ coloris dependentes ex coronis, propterea dicuntur, quod antiquissimum fuit genus coronarum lanearum. Ita ibi quædam exemplaria, alia pro coloris, coloris habent. Coloris legisse puto Laurentium Vallam, & Nicolaum Perotrum : qui scribunt, Coloris vestes esse appellatas, quæ ex lana non tinctæ, sed nativo colore, alba, nigra, rufæ sint factæ. At non unius generis fuit istarum tæniarum materia. Plinius sextodecimo Naturalis Historiæ de Tilia arbore : Inter corsicem, & lignum tennes tunicas multri-

' Longævæ tantum superamus honore senectæ.

Quid refert? cornix non ideo ' ante cyncnum.

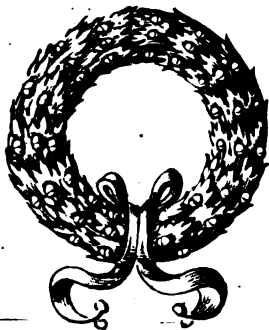
Nec quia mille annos vivit ' Gangericus ales;

Vincit centum oculos, ' regie pave, tuos.

10

Cedi-

multipli membra. è quibus vincula, Tilia vocantur. tenuissima earum Phyllyra, coronatum lemniscu celebres, antiquorumque honore. Idem vicefimo primo: Crassus dices, primus argento auroque folia imitatus, ludus suis coronas dedit. accesseruntque & lemnisci: quos adjici ipsarum coronarum honos erat, propter Etruscas, quibus jungi nisi aurei non debebant. Pari diu fuisse ii. Calare eos primus instituit Publius Claudius Pulcher: bracteasque etiam phyllyra dedit. Hæc Plinius.

In veterum coronis qui fuerint isti lemnisci, & quomodo positi, posse cognoscere arbitror ex vetusta illa querna corona Burdigalensis marmoris, cujus effigiem damus. Palmas lemniscatas dixit Cicero in oratione pro Sexto Roscio Amerino, quas lemnisci ornarent. Vinetius.

4. Lemnisco ornata est] Palma victoribus dari solebant, sed in nobiliore victoria lemniscis ornabantur, ut & coronæ. de Coronis Plinius lib. xxi, cap. iiii: Accesseruntque & lemnisci, quos adjici ipsarum coronarum

honos erat. hinc à Cicerone dicitur: palma lemniscata pro Roscio. lemniscum aut lemniscatum coronam significasse Maro videtur lib. v Æneid.

Punicis ibant evincti tempora tanius. Est autem lemniscus Syracusanum verbum, quo stricta angustaque tænia significatur. Athenæus lib. vi. τὰ τε ἀεικίαι καὶ φάσσαι & τρυφῆς καὶ ὅλῳ ἐκίπνουν τῶν ὁδῶν λεμνίσκοις τῆς πόλεως διὰ τὸ μᾶλλον ἀεικίαις τὸ ἰσχυρὸν καὶ τὸ θυμωμένον ἀποτρίβει. Turnebus lib. xviii Adv. cap. iiii. Vide Scalig. lib. v de Emend. Temporum.

5. Longæva tantum] Sic se senem, Paulinum vero juvenem dicit Aufonius multis aliis locis, ut Epistolæ vicefima quartæ, versu quadragesimo septimo, ac centesimo & vicefimo primo. Vinetius.

6. Ante cygnum] Sic supra vera magnetis, ut vir incomparabilis emendavit. Ita Daphne prima brevi apud Statium lib. i Sylv. Carm. ii. si modo vera est lectio, quam puto:

Hanc si Thessalicos vidisses, Phæbe, per agros,

Erraret secunda Daphne. si littore Naxi Theseum juxta foret hac conspecta cubile,

Gnosida desertam profugus liquisset & Evan.

Vulgata minus eleganter:

Erraret Daphne secunda. in littore Naxi.

7. Gangericus ales] Phœnix, à Gange fluvio Indicæ. Vinetius.

8. Regie pavo tuos] Regie, sic veterum virili genere. quæ plenior est lectio ac sincerior, quam ut legas, Regia, ad avem referens, quod solet fieri. Est quippe mas in eo genere stellata ac gemmanti cauda, non autem

T t 2

tem

Cedimus ingenio, quantum præcedimus ævo.

Affurgit mulsæ nostra camœna tuæ.

Vive, vale : & totidem venturos ' congere Ianos ,

Quot

tem fœmina. Eleganter vero dixit in pavone oculos, Argi fabulam secutus, non rem ipsam. Quanquam est finiti quoque numeri pro infinito quædam ratio. Porro *phanicem* mille annis vivere hic asserit: Firmianus, Claudianus, & Martialis totidem; Herodotus, Pomponius, & Poëta Ovidius quingentis. Plinius Manlium sequutus, sexcentis sexaginta. Solinus, quadraginta & quingentis, Hesiodus portentose magis quam vere, novem ipsi corvorum ætates tribuit. Reddit & varias de ea nonnullorum opinionis Tacitus. ita plerumque in eadem re probatissimi auctores dissident. Quin & sibi etiam contradicere Ausonium, decernet aliquis, quando in Ternario prius scripserit, *phanicem* novem corvorum ætates senescere. Verum ego arbitror in ea ave ipsum quoque agnovisse fabulositatem, quam & Plinius suspicatus est, ut in corvorum, cornicumque longævitate Macrobi. ideoque Hesiodi licet carmen æmulatus, cornicis, cervi, corvi, phœnicisquæ ætatem scribens, ab Hesiodo diversus abiit, ac pro arbitrio ad ternarium, novenariumque numeros contulit, rem censerî nugatoriam ac fabulosam, non ignarus. Hesiodus enim *Cornicem* novem vivere ætates hominum collegit, cervum autem cornicis quatuor, corvum ejus tres, hujus *phanicem* novem. Nymphas denique phœnicis decem. Ejus carmina sunt hæc:

Εἰνία τῇ ζωῇ θησαῖς λακέρυζα κερ-
ραῖη
Ἀνδρῶν ἡβώνων. ἴλαφθ' δὲ τε πε-
τρακέρων·
Τρεῖς δ' ἰλαφὺς ὁ κέρυξ γηγέσκει-
ται, αὐτὰρ ὁ φοινίξ
Εἰνία τὰς κέρυκας. δῖος δ' ἡμῆς
τὸς φοινίξ

Νύμφαι δ' ὀπλίσματα κέρυξ Διὸς
αἰγίοχου.

Ausonium autem sic:

Ter nova Nestoreos implevis purpurea
fusus,

Et toties trino cornix vivacior avo.

Quam novies terni glomerantem sa-
cula tractus

Vincunt aripedes ter terno Nestore
cervi.

Triu quorum ætates superat plebeius
oſcen.

Quem novies senior Gangeticus antit
ales. Hos autem versus quis-

que sua diligentia legat. Reliquum vero nobis est, ut admoncamus, non videri quidem ipsos eo loco referendos quo in Gripo nunc habentur, sed post sextum ab initio versum, ut cum hominum ætate connectantur, non solum monstratu Hesiodi, verum etiam quod (si diligentius rem æstimes) sparsa, minusque coherrentia reddantur reliqua. Durum hoc delicatioribus fortasse fuerit, sed sane fuerit, dum ne commonentem tantum me damnare audeant, atque etiam considerent, id quod in periocha xiv Odyss. quodque in Epigrammate septem sapientum indicavimus, & quod etiam in Mosella fluvio allaturi fuimus, nisi aliis interim animadversum, imprimique curatum foret. ubi tres una serie in partem longe diversam atque aviam rejecti indigne ferebantur hi versus:

Caruleos nunc Rhene sinus, hyalogue
virentem

Pande peplum, spatiumque novi me-
tate fluenti

Fraternis cummulandus aquis, nec pra-
mia in undis. Mar. Accursius.

8. Regio pavo] Mollius alter Vol-
fianus: Regio pæve, tuos.

9. Congere] Alii emendarunt con-
ere,

Quot tuus, aut noster conseruere patres.

fere, sed vetus exemplar *congere*, quo propemodum scriptum modo ab auctore facit, ut existimem, quod alibi ad Georgium, super iisdem fastis pari commutatione cavit, ne verbum idem bis inculcaretur:

Tu quoque venturos per longum conserere Ianos,

Vt mea congestis pagina prateritis.

Horum vero illud hemistichium, ven-

turos per longum conserere Ianos illexisse arbitror in errorem. Mariang. Accurs.

9. *Totidem venturos congere*] Reponendum: *conserere Ianos*. ostendit versus sequens:

Quot tuus aut noster conseruere patres. Græuius.

9. *Congere Ianos*] Scribendum, *conserere*, uti monuimus ad carmen de Fastis ad Hesperium.

A V S O N I V S

P A V L I N O S V O

S. D.

Epistola XXI.

Q Vanto me affecit beneficio, non delata quidem, sed suscepta querimonia mea, Pauline fili! veritus displicuisse olerum, quod miseris, munus iterasti. addito etiam Barcinonensis murie condimento, cumulatius prestitisti. Scis autem me id nomen

1. *Suscepta querimonia mea*] Lego: *suspecta*. Suspiciabatur enim Paulinus Ausonium queri de primo munusculo. Itaque iteravit illud. Scaliger.

2. *Barcinonensis muria*] Barcino urbs est Hispaniæ: quo religionis gratia Paulinum aliquando secessisse diximus; verum ex eo loco, quomodo in patria *muriam* habuerit, non diuinamus. *Muria* autem proprie, aqua salsa, ex sola aqua & sale confecta; ut *muriz* etiam duræ faciendæ rationem monstrat Columella duodecimo: GARVM vero ex intestinis piscium sale maceratis. sed *muriam* etiam esse dictam, quæ ex piscibus fieret, sicut garum, auctor est Martialis libro tertiodecimo: ubi sic de se *muriam* loquentem inducit:

*Antipolitani, fateor, sum filia thurni;
Essem si scombri, non tibi missa forem.* Vinetus.

2. *Barcinon. muria*] Vide Lucianum in Εὐζαῖς, Auctorem Exegesios totius mundi p. 38. Isidorum lib. xx. Etymol. c. 3. &c.

3. *Scis autem*] Ausonius non vult sequi opinionem vulgi temere *muriam* pro *gare* usurpantis. Aliud enim *muria*, aliud *garum*. Nam *muria* ex thynnorum, *garum* ex scombroreum tabe conficiebatur. quæ & *liquaminis* nomine, & *liquorū sociorum* vocabatur. At *muria* pauperum tantum erat, ut ex Martiale cognoscimus, & ex Persio. Contra *garum* diuocatur, ut tum, propterea *salsosum* à Martiale legitur in veteribus inembranis:

Accipe salsosum munera prima garum.
A *muria* arida *μαεῖον* piscium *Muriatica* vocantur Romani, quæ omnino uno nomine Septentrionalium

T t 3

lin-

men M V R I Æ, quod in usu vulgi est, nec solere, nec posse dicere : quum scientissimi veterum, & Græca vocabula fastidientes, * Latini in G A R I appellatione non habeant. Sed ego quocumque nomine loquar, † liquor iste S O C I O R V M vocatur. Vale.

Iam patinas implebo meas, ut parcius ille

Majorum mensis † applaria succus inundet.

Quid autem tam amabile, tamque hospitale, quam quod tu, † ut

me

lingua hodie dicuntur *Stockfish*. Quod alibi explicamus ex Plauto in *Pœnolo*. Nam nisi diu aqua macerata, & rude aut bacillo verberata, non coquantur. *Scaliger*.

4. *Latinum in G A R I appellatione*] Γάρου, hoc est garum, masculini esse generis scripsit *Suidas*, & ante *Suidam* *Athenæus* libro secundo, qui & *Æschyli* auctoritate id probavit; verum *Eustathius* in *Σ* *Iliados* *Homeri*, τὸ γάρου etiam, id est hoc garum, dici monuit: quod non probavit ille, sed meminisse ipse legere apud *Dioscoridem* libro secundo, γάρου ἢ πᾶν, τὸ ἐκ περὶ κρητῶν ἰχθύων, καὶ κρητῶν καὶ πατωμένων. Ac apud *Strabonem* tertio de insula *Scombroyia*: ἢ καλῶσι Σκομβροελίαν ἀπὸ τῆς ἀλισκορῆϊας σκόμεθρον, ἐξ ἧς τὸ ἄριστον σκώματι γάρου. Latini autem, nescio, an alio genere id verbum Græcum usurparunt, quam neutro, ut *Martialis* libro terdecimo:

Ebria Bajano veni modo concha Lucrino,

Nobile nunc sitio luxuriosa garum.

Vinetus.

5. *Liquor iste*] *Seneca* in prima quinquidecimi *Epistolarum*, ad *Lucilium*: Quid illud Sociorum garum, pretiosam malorum piscium saniem, non credis urere falsa tæbe præcordia? *Plinius* nono *Naturalis Histor.* de multis piscibus: *Marcus Apicius* ad omne luxus ingenium mirus, in Sociorum garo (nam ea quoque res nomen invenit) necari eos præcellens putavit: atque è jecore eorum, aleam excogitare provocavit.

Idem tricesimo secundo: Suntque qui præcipue contra omnia antium vitia laudent gari excellentis Sociorum γαθῆμα. Et tricesimo primo: Aliud etiam πικρὸν liquoris exquisiti genus, quod garon vocavere, intestinis piscium, ceterisque, quæ abjicienda essent, sale maceratis: ut sit illa putrescentium sanies. Hec olim conficiebatur ex pisce, quem Græci Garon vocabant. nunc è *Scombroy* pisce laudatissimum in *Carthagini* *Spartaria* cetariis. Sociorum id appellatur, singulis millibus nummorum permutantibus congios pane binos. Nec liquor ullus pane, præter unguenta, majori in pretio esse cepit, nobilitate etiam gentibus. Ita pluribus locis garum sociorum celebravit *Plinius*. Sed undenam istud Græcorum γaro, cognomen Sociorum ab Romanis adjectum? de quo, etiam ante nos quæsierunt *Georgius Merula*, & *Cornelius Velleius*. suspicantque sunt, quia ex *Hispania*, in qua *Barcino* est, *Carthago*que illa *Spartaria*, & à socii populi *Romani*, mitteretur initio *Romæ* garum, garum Sociorum ideo esse appellatum. *Vinetus*. Vide quæ *Manilius* extremo libro v.

6. *Apalaris succus inundet*] In *Glossis* *Isidori* lego, applaria. Nam in illis glossis Applare, est cochlear. ut ab olla, ollar, seu ollare: ita ab appla vase, applar. In *Glossario* *S. Germani* male *Appia*. lego *Appia*, εἰδὼς σκώμας, ὡς Πικρὸν. Sic à *capo* Græco (nam est κεφάλην) fecerunt *Calpar*. *Scaliger*.

7. *Ut me participes delicias tuas*] Durissima locutio, nec, quod sciam, ulli ve-

me participes, delicias tuas in ipsa primitiarum novitate defraudas? ô melle dulcior, ô gratia venustate festivior, ô ab omnibus patrio stringende complexu! ' Sed hæc, atque alia huiusmodi documenta liberalis animi, ' alicui fortasse, & aliquando, quamvis rarius: illud de epistolarum tuarum eruditione, de poematis jucunditate, ' de inventione, & concinnatione, juro omnia, nulli unquam imitabile futurum, etsi fiseatur imitandum. De quo opusculo, ut jubes faciam. Exquisitius universa limabo: & quamvis per te ' manus summa contigerit, calum superflua expolitionis adhibebo: magis ut tibi paream

li veterum usitata, qui vel accus. personæ cum genitivo, aut ablativo rei, vel accusativum rei cum ablativo personæ & præpositione usurpant. Distinguo igitur, ac lego, ut *me participes, delicias tuas in ipsa pr. nov. defraudas.* & revera isti sensus postulat. nosse Epist. IIII:

Defraudata mea non sunt hoc fercula mensa.

Vescente te fruimur magis.

8. *Sed hæc*] Munera, oleum, & muriam, quæ liberalem animum restentur, miserit fortasse aliquis alius: quamvis raro id fiat. *Rarius* tamen in editione Badiana est *rarius*. Vinetus.

9. *Aliqui fortasse*] Legendum: *sed hæc, atque alia huiusmodi documenta liberalis animi, alicui fortasse, &c.* scilicet, imitabilia futura. est namque *avtistors* inter alicui & nulli. Iam aliquoties hic librariorum error à nobis castigatus est: quem tamen in Annæo Seneca necdum deprehensum miror. Is Epist. LIII de Podagra ita loquitur: *Pedes dolent, articuli punctiunculae sentiunt, adhuc dissimulamus, & aut talum extorxisse nos dicimus, aut in exercitatione aliqua laborasse.* Dubio & incipiente morbo quaeritur nomen. qui *talaria caput intendere, & utrosque pedes dextros fecit, necesse esse podagram fateri.* Lege: *Cui talaria caput intendere, & utrumque pedem distortit.* Pro deum atque hominum fidem, exclamabit forsitan aliquis, quid depravare scriptores optimos est, nisi hoc est? Bona ver-

ba quæso: mox aliter sentiet. fuit in MSS. libris: *utrosque pedes dextros infecit.* in quibusdam *to dextros* non apparuit. respice lector literarum ductus, & confer *distortum fecit* cum *dextros infecit.* Nunc demum tibi fucum factum à librariis persentiscis. primum *utrosque pedes*, pro *utrumque pedem* Latine posse dici non puto. deinde de *to distortit*, explicuerunt per *distortum fecit*: quæ glossa corrupta in *distros infecit*, vel *dextros infecit*, vel *dextros fecit*, alteram quoque induxit corruptelam, ut pro *utrumque pedem, utroque pedes* scriberetur, ut nempe cum *to dextros* conveniret. Scio & ab aliis hunc locum tentatum; inter ceteros autem ab insigni Viro, & summo Critico, Tan. Fabro, in suis ad Phædrum notis. Is ita coniecit: *Vbi talaria c. int. & utrosque pedes tumescit, necesse est, &c.* Acute sane, ut est ingenii vir ille perspicacissimi; sed nescio quo pacto minus *δυσχερς*. Ita ego censeo: quid alii, quid ipse pronuntiaturus sit, ubi hæc legerit, *αὐτὸ τὸ ἑρπυρίδι.*

10. *De inventione & concinnatione*] Lege cum papyraceo, *concinnatione.* *Concinnare* enim, ut nemo nescit, perpolire est & affabre componere. Sic verbo eo Ausonius usus est in præf. Eid. 4. ipso vero hoc nomine Epist. 7. 15. 17, & alibi sæpe.

11. *Manus summa contigerit*] Perfeceris ipse & omnibus suis partibus id opus absolveris, ut nihil amplius defi-

ream, quam ut perfectis aliquid adjiciam. Interea tamen, ¹² ne sine corollario pœtico tabellarius tuus rediret, paucis jambicis preludendum putavi: dum illud, quod à me heroico metro desideras, inchoatur. Isti tamen, ¹³ ita te & Hesperium salvos habeam, ¹⁴ quod spatio lucubratiuncule unius effusi, ¹⁵ quanquam hoc ipsi de se probabunt, tamen nihil diligentie ulterius habuerunt. Vale.

Iambe ¹⁶ Parthis, & Cydonum spiculis,

Iambe plinnis alitum velocior,

¹⁷ Padi ruentis impetu torrentior,

¹⁸ Magnafonoræ grandinis vi densior,

Flam-

desideretur. Summam manum addere, adagium apud Erasmum. Vinetus.

12. Ne sine corollario] Marcus Varro quarto de lingua Latina: Corollarium est additum præter quam quod debuit. Ejus vocabulum sictum à corollu: quod ha, quum placuerant auctores, in scena dari solita. Vinetus.

13. Ita te] Te, tam mihi carum, quam proprium filium, & filium meum Hesperium, vos tam habeam salvos, quam hoc verum, quod scribo. Iurantis est hoc. Vinet. vide Briffon. in Formulis, & Savaronem ad Sidonium pag. 442.

14. Quod spatio unius lucubratiunc.] Ocyus dele rò quod, cui nullus hic alius usus, quam ut solæcam reddat orationem. Gronovius.

15. Quanquam hoc ipsi de se probabunt] Ita vetustus Codex habet. Sed & in Epistola ad Probum: Nam quis, inquit, hos diu cogitaret? quod sane ipsi de se probabunt. Utrobique ex imitatione Papinii ad Stellam ita præfati: Quanquam vereor, ne verum istuc verius quoque ipsi de se probent. Mariang. Accursius,

15. Quanquam hoc ipsi de se probabunt] Quod dico de meis versiculis, hoc ij, vel tacente me, de seipsis. Cicero primo de natura Deorum: Ista enim à vobis quasi dictata redduntur: qua Epicurus oscitant hallucinatus est, quum quidem gloriaretur, ut videmus,

in scriptis se magistrum habuisse nullum, & quod & non predicanti tamen facile quidem crederem, sicut mali adificii domum gloriantis se architectum non habuisse. Imperitus quidam pictor, ut refert Plutarchus in libro de pueris institutendis, quum Apelli eximio pictori ostendisset imaginem, & dixisset: Hanc modo pinxi, respondit Apelles, Etiam si non diceret, video, quod celeriter picta fuit. Statius Papinius ad Stellam: Nullum enim ex illu biduo longius tractum. quadam & singulis diebus effusa. Quamvis metuo, ne verum istuc versus quoque ipsi de se probent. Sidon. Apollinaris in libri septimi Epistola nona: Vereor, ne ipsi amplius lectioni, qua hoc de se probat, quam mihi credas. Vinetus.

16. Parthi] Parthi Afiz & Cydones Cretæ insulæ gens, arcu & sagittis utriusque olim præstantissimi. Est hoc in Gallo Virgillii:

— Libet Partho torquere Cydonia cornu spicula. --- Vinet.

17. Padi ruentis] Pomponius Melia scribit libro secundo, Padum, qui & Eridanus prius dictus fuit, quum in mare Adriaticum exit, tam citum proflire, ut discussis fluctibus, diu qualem emisit secundum, agat: suumque etiam in mari alveum servet. Vin.

18. Magna sonora] Non contemnendum, quod in papyraceo, Magna sonora gr. ut sit usus.

19. Persei

Flammis corusci fulminis vibratio,
Iam nunc per auras¹⁹ Perfei talaribus,
Petafoque²⁰ ditis Arcados vectus, vola.

Si

19. *Perfei talaribus*] Quarto Metamorph. Ovidii. *Vinetus*.

20. *Ditū Arcados*] Dei Mercurii, deorum nuncii in Cyllene monte Arcadia nati, & nutriti, ut Mela, & Servius scribunt. unde illi *Cyllenis cognomentum*. Πέτασος vero galerus, pileus viatorum. unde *petafatus* apud Ciceronem, & Suetonium. *Vinet*.

20. *Petafoque ditū Arcados*] Notaverat in margine Scaliger, vide proverbium Αἰδὸς κυνῆ. non intellexit bonus *Vinetus*. subit igitur me statim admiratio, quid huc *Orci galea* faceret. illam etenim ii gestare ferebantur, qui quippiam latenter agerent. fingitur enim nigerrima: (videtis Homer. lib. v Iliad. ejusque Scholiasten, Aristophanem in Acharnensibus, Lucianum in bis accusato, aliosque) unde & Mercurius *galero cooperto capite* pingitur, inquit Fulgentius, quod omne negotium sit semper abscondum. Sed ea ratio huc non facit. Non enim, ut se abscondat, Iambum armare vult *petafo* Poeta, sed ut celerius pergat. fingitur enim alatus. Simili fere modo festinationem Catullus exprimit Carm. lvi ad Camerium: Non custos si ego fingar ille Cretum, Non si Pegaseo ferar volatu, Non Lada si ego, Pennipesve Perseus, &c. De κυνῇ vero sive *petafo*, clarius Scholiastes Aristophanis in Aves, ubi Pistheterus Iridem ita compellat:

Ὁ νομὸς δὲ σοὶ τί ἐστὶ πλοῖον, ἢ κυνῆ;
Πλοῖον μὲν, inquit, καὶ ἐκπύρωται,
καὶ πᾶσι πῆλοσ' ἀγασπιταται ὡς καὶ πη.
κυνῆ δ', ὅτι ἔχει περικεφαλαίαν τὴν
πέτασον, ὡς Ἐρμῆς ἀγγελὸς ὢν περὶ
Σοφοκλῆς ἐν Βαχῶ ἐπὶ τῆς ἰσουλῆς.
Κυνῆ τις ἦδὲ Κυληῆας Ἀρκάδος Κυνῆ.
Φασὶ δ' καὶ κυνῆαν τὴν πέτασον λέγειν
ἐν Πιλοποννήσῳ. πέτασον γὰρ ἐπὶ τῇ
κεφαλῇ φέρει ὁ Ἐρμῆς, ὥστε οἱ τὴν

κυνῆ ἔπ. qui & alibi nomen accepisse ἀπὸ κυνέων δερμάτιν (unde conficiebantur) & cælo pluvio gestari solitam fuisse κυνῆν annotavit. Hesychius: Κυνῆ Βοιωτία. ἐξ ἧσιν το γὰρ ἀποφορεῖ. ἀλλ' αἱ ἐν Βοιωτίᾳ καλοῦνται κυνῆ, ἃς οἱ κατ' ἀρχὴν ἀποφορῶν. Apud Athenazum lib. 5, in pompa Ptolom. Philadelphi adolescentes producuntur χιτῶνας ἔχοντες ὑποχαλῆς, καὶ πέτασος. quod aurigis & iter facientibus familiaris esset *petafus*. Hinc Stadius de Mercurio lib. vii Thebaid. in initio:

Atque illum Arctoa labentem cardine
porta

Tempestas aeterna plaga, pratentaque
calo

Agmina nimborum, primique Aquilonis
hiatus

In diversa ferunt: crotas aureas gran-
dine multa

Palla, nec Arcadii bene protegit um-
bra galeri.

Nec aliter Arnobius lib. 6: Formatur cum *petafo* Gnatus Maja, tanquam vias aggredi praparet, & solem, pulveremque declinet Est item inter nummos meos medix magnitudinis æreus, anti- quissimus, ac prisce reipublice, cujus in altera parte Mercurii caput *petafo* alato munitum, in altera vero navis rostrata cum inscriptione, ΡΟΜΑ. Albricus, in libello de Deorum imaginibus, semialbum & seminigrum Mercurii pileum fuisse dicit, quod de albis nigra, & de nigris alba faceret Mercurium. *Petafi* porro Mercurialis, omniumque ejus insignium meminerunt Apulejus in Apologia, Athenæus lib. xii, pag. 537. Martianus Capella lib. ii. Describit autem elegantissime huic ferme similem Hebr. Sacerdotum Galerum Divus Hieronymus, de veste Sacerdotali: Quatuor

T t 5

tuno

Si vera fama est Hippocrene, quam pedis
 Pulsu citatam cornipes fudit fremens :
 Tu fonte in ipso procreatus Pegasi , 10
 ' Primus novorum metra junxisti pedum :
 Illicque musis concinentibus novem ,
 Cædem in ' draconis concitasti Delium.
 Fer hanc salutem præpes ' & volucripes
 Paulini ad usque mœnia. Hebromagum loquor, 15
 Et protinus, jam si resumtis viribus
 Alacri refecti corporis motu viget ,
 Salvere jussum mox reposce mutuum.
 Nihil moreris : jamque dum loquor, redi ,
 Imitatus illum ' stirpis auctorem tuæ : 20

' Tripli-

tum genus est, inquit, vestimenti rotundum pileolum, quale pictum in Vlixee conspiciamus, quasi sphaera media sit divisa, & pars una ponatur in capite. Hoc Græci & nostri *παιών*, nonnulli galerum vocant, Hebraei *Miznepheth* : non habet acumen in summo, nec totum u'que ad eam caput tegit; sed tertiam partem a fronte inopertam relinquit : atque ita in occipitio vitra constructum est, ut non facile labatur ex capite.

21. *Primus novorum*] Quia primus versus fuit iste :

Ἰὴ παιών. Ἰὴ παιών, Ἰὴ παιών.

Primus ergo versus Iambus. Inde Hexametrum ad ejus similitudinem confectum volunt. Alii primum hunc Iambum fuisse dicunt :

Ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς πλὴν σφίφλου ἀνέκτιστος.

& à muliere lavante pannos dictum in Archilochum. Scaliger.

22. *Draconis*] Pythonis, de quo est fabula primo Metamorphoseon Ovidii. Terentiani versus sunt de hac fabula :

Hexametros tradis genitos duo prima vetustas.

Heroni ille est. hunc vocant Iambicum.

Nam pedibus senis constare videmus utrumque :

Diversa quanquam lex sit ambobus pedum.

Additur hac gemino non absena fabula metro,

Sæu vera res est. spectet auctorem fides.

Quum puer infestis præmeret Pythonæ sagittis

Apollo, Delphici feruntur incola hortantes acuisse animum bellantis, ut illos

Motus habebat, aut propinqua adoria.

Tendebat geminas pavida exclamatio voces,

Ἰὴ Παιών. Ἰὴ Παιών. Ἰὴ Παιών.

Spondeis illum primo natum cernis sex,

Ex parte voces concitas lati dabant,

Ἰὴ Παιών. Ἰὴ Παιών. Ἰὴ Παιών.

Et hinc pedum tot ortus est Iambicus.

De qua etiam quæ Athenæus, & Pollux scripserunt, in sua Grammaticæ librum quartum Aldus Manutius transcripsit. Vinetus.

23. *Et volucripes*] Vt, Volucripes dimetria, in extremo Iambico ad Probum. Vinet.

24. *Stirpis auctorem tuæ*] Pegasum auctorem fontis Hippocrenes : ex quo fonte natus videris. Vin.

25. Tri-

25 Triplici furentem qui Chimæram incendio
Supervolavit, tutus igne proximo.

Dic & Valere : dic, Avere te jubet

26 Amicus, & vicinus, & fautor tuus,

Honoris auctor, altor ingenî tui.

25

Dic & magister, dic parens, dic omnia

Blanda atque sancta caritatis nomina.

Aveque dicto, dic Vale, & actutum redi.

Quod si rogabit, quid super scriptis novis

27 Maturus ævi, nec rudis dijudicem :

30

Nescire dices, sed paratum jam fore

Heroïcorum versuum plenum 28 effedum.

29 Cui subjugabo de molarum ambagibus,

Qui machinali saxa volvunt pondere,

Tripedes caballos terga ruptos verbere :

35

His

25. *Triplici furentem*] *Chimæra* mons Lyciæ, flammæ, ut *Ætæna*, evomebat, sed triperito ore, ut monstrum finxerint. Hanc, ait Hesiodus in *Theogonia* :

— Πύρρον ἐὶλε καὶ ἰαλὸς Ἑλλά-
εσφόντης. *Vinetus.*

26. *Amicus*] Agnoscit hæc omnia Paulinus in extrema Epistola secunda ad Aufonium. *Vinet.*

27. *Maturus ævi*] Ego senex, non tamen imperitus nec adhuc delirans. *Ita ævi maturus Aëstes* dictus Virgilio *Æl.* 73 quinædi *Æneidos.* *Vin.*

28. *Effedum*] Plaustrum. Vnde *essedarius* apud Ciceronem ad Trebatium, *essed* rector, auriga. *Idem.*

29. *Cui subjugabo*] Iocularis allegoria Politiani, qui putavit Scazontem designari illis versibus. Simpliciter enim intelligendi sunt, neque indigent ulla interpretatione. Hoc enim jocans dicit : tot millia versuum parata habere, ut iis vehendis opus sit *machinariis equis*. qui quia male semper accipiuntur, & omnium jumentorum ærumnosissimi sunt, propterea vocat *terga ruptos verbere*,

item *Tripedes*. Contingit enim sæpe, ut crus unum illis frangatur, vel, ut claudicantes & inutiles equi pistrino dedantur. Denique tales sunt machinarii equi, quales describit. *Iis se impositurum ait* versus suos. & quare illis potius quam valentibus equis ? quia libet Aufonio ridere. *Apæge Politiani argurias.* Nam si, ut ille multis verborum ambagibus conatur persuadere, hoc verum esset : quis esset is stupor Aufonii, volentis trochæum in Scazontem includere ? Ait enim :

Mihique similis, semper adversus tamen,

Nec par nec impar, qui trochæus dicitur. Non enim ille pes in Scazonte locum habet. Sed, ut dixi, *tripedes caballos* vocat, quod claudiequi sæpe ad machinas molarias damnantur. Hoc explicat magis, cum Plautum in *Curculione* imitatus ait, *daßylum uehi crucianti canterio. Crucians canterius idem qui supra, terga ruptus verbere, & ærumnosus caballus.* Scalliger.

29. *Cui subjugabo*] Locum hunc expli-

His ut vehantur tres sodales nuntii.
 Fors & rogabit, quos sodales dixeris
 Simul venire: dic, 3° Trinodem dactylum
 Vidi paratum 3° crucianti canterio:
 Spondeus illi lentipes ibat comes, 40
 Paribus moratur qui locis cursum meum:
 Mihique similis, semper adversus tamen,
 Nec par, nec impar, qui Trochæus dicitur,
 Hæc fare cursum, nec moratus pervola,
 Aliquid reportans interim munusculi 45
 De largitate musici promtaril.

explicare conatus est Angelus Politianus cap. 64 Miscellaneorum. *Vinetus.*

30. *Trinodem dactylum*] Tribus constantem syllabis. *Vinet.*

31. *Crucianti canterio*] Equo non gradatio, sed succutienti torquenti-

que sessorum. Ergasilus in Captivis Plauti:

Tum piscatores, qui præbent populo pisces fatidos:

Qui advehuntur quadrupedanti crucianti canterio. *Vin.*

AVSONIVS PAVLINO

S V O.

Epistola XXII.

Multas, & frequentes mihi gratia tua causas, & occasio subinde nata concinnat, & nativæ tuæ facilitas benigna conciliat, Pauline fili. Nam quod nihil, poscente me,

1. *Multas &]* Eruditissima & elegantissima est epodice epistola, quam mittit Paulino pro causa procuratoris quondam sui. *Lucaniacus* erat villa Aufoniana. Eam Paulinus *Lucanum fundum* vocat. Erat autem is fundus ad ripam Duranii situs. Oppidum vero Paulini *Hebromagus* ad confluentes Duranii & Garumnæ duorum ingentium & nobilium fluviorum. Quod oppidum quia in modum castrorum horreis publicis, & turribus

postea amplificatum fuit ab uno ex Paulini posteris Pontio Leontio, *Burgus* vocatum fuit. Ita enim eo tempore opportuna bello, & munita annonæ copia castra vocabant. Glossarium, *Burgus*, Turris, *πύργος*. Id etiam patet ex Vegetio & Historia Burgundiorum: item ex Sidonio Appollinare, cujus Panegyricum carmen in hunc Burgum extat, à munitione enim horreorum & propugnaculorum propterea vocatum fuisse mani-

me, abnuis, magis acuis procaciam quam retundis : ut nunc quoque in causa Philonis procuratoris quondam mei experire : qui apud Hebrumagum conditis mercibus, quas per agros diversos coëmis, concessio² ab hominibus tuis usus hospitio, immature periclitatur expelli. Quod nisi indulseris, rogante me, ut & mora habitandi ad commodum suum utatur,³ & nauso,⁴ aliave quavis navi usque ad oppidum præbita,⁵ frugis aliquantulum nostra advehi possit, Lucaniacus ut inopia liberetur mature, tota illa familia hominis litterati⁶ non ad
Tullii

manifesto canit his versibus :

Cernere jam videor, qua sint tibi Burge futura.

Dicētis sic, namque domus de flumine surgunt,

Pendentisque sedent per propugnacula Therna. Horrea vero alibi

in eodem poemate describit :

Desuper in longum porrectis horrea tellis

Crescunt, atque amplis angustant fructibus ader.

Huc veniet, calidis quantum metis Africa terris :

Quantum vel Calaber, quantum colit Apulus acer :

Quanta Leontino turgescit messis a cervo :

Quantum Mygdonio committunt Garagara sulco.

Cum tanta copia frumenti illuc invehatur, manifestum est quare Aufonius subsidium frumentarium petat à Paulino. Igitur Philo iste procurator, seu, ut ipse malebat nominari, Epitropus Aufonii, magnam vim frumenti ex Santonibus & vicinis locis coegerat, ac in horreis Hebrumagi condiderat. postea, ut scribit Aufonius, immature periclitabatur expelli : cum tamen antea indultum ei esset ab hominibus Paulini hospitium in ipsa Hebrumago. Nunc ipsius nomine Paulinum obtestatur Aufonius, ut mora habitandi ad commodum suum utatur, & liceat illi in portu Hebrumagi negotiari, & exportare fruges ad portum Condatem,

ubi erat Lucaniacus Aufonii. Scaliger.

2. *Ab hominibus tuis*] Homines vocat Aufonius, qui pertinent ad domum alicujus. Vnde Gallice *Hommageum* dicimus. Ita vocantur ab Impp. Constantio, & Constante Augg. L. IIII. C. de dignitatibus. Si vis amplius de iis noscere, consule Epistolam Theodahadi Regis Gotorum ad Theodosium hominem suum, lib. x. variarum Cassiodori. Scaliger.

3. *Et nauso*] Hoc navigii genus sive rectus ejus sit *nauusus*, live *nausum*, aliunde non novi. Gallicum nomen putat Lilius Ferrariensis de *Navigiis Vinetus*.

4. *Aliave quavis navi*] Verus exemplar Ioannis Tili, *aliave qua navi*, non male. *Vinetus*.

5. *Frugis aliquantulum nostra advehi possit, Lucaniacus ut inopia liberetur*] Sic omnes nostri codices. Lectio tamen hæc nescio quo pacto mihi non placet. Legerem potius, *frugis aliquantulum nostro advehi possit Lucaniaco, ut inopia liberetur*. *Vinetus*. Bene se habet vulgata. Philo namque frumentum coëmerat, sed deerat navis, qua illud Hebrumago *Lucaniacum* adveheret.

6. *Non ad Tullii Frumentarium*] Ita Priscianus, ut lib. 6, de nominibus in *on*, *Frumentarium* appellat Marci Tullii Ciceronis orationem in Verrem, *Omnes qui alterum, judices, quam Asconius de frumento. Curculio autem vermis dicitur frumentum exedens, unde nomen est parasiti apud Plau-*

Tullii frumentariam, sed ad Curculionem Plauti pertinebit. Hòc quo facilius impetrarem, aut quo majorem vereris molestiam, si negares; concinnatam jambis signatamque ad te epistolam misi, ne subornatum diceret tabellarium, si ad te sine signi fide veniret. Signavi autem; non⁷ ut Plautus ait,

⁸ Per ceram, & lignum, literasque interpretes,
sed per pœticum characterem⁹ magis notavimus; tanquam signum impressum judicares.

Philon, meis qui villicatus prædiis,

Vt ipse vult¹⁰ epitropos;

(Nam gloriosum Græculus nomen putat,

Quod sermo fucat¹¹ Doricus)

¹² Suis querelis asserit nostras preces:

Quas ipse lentus prosequor.

¹³ Videbis ipsum, qualis adstet comminus,

Imago fortunæ suæ,

Canus, comosus, ¹⁴ hispidus, trux, attubus,

¹⁵ Tere-

Plantum, & inde comœdiæ. Vinet.

7. Vt Plautus ait] In prima scena Pseudoli: Vinet.

8. Per ceram & lignum] Lege cum altero Vossiano, lignum. Ligneis enim tabellis ceram inducebant, in eaque stilo literas exarabant. Vidit & Muretus lib. ix Var. Lect. cap. vi.

9. Magis notavimus] Hæc corrupta esse, quivis deprehendet. pro notavimus in papyraceo erat nota minus. fortassean Aufonius scripserit, sed per pœticum characterem magis notum, ut hunc tanquam signum impressum judicaret. Tò minus dubitantis librarii est, utrum τὸ magis notum esset præferendum. Basiliius Magnus ad Gregor. Theologum: Γράμματα ἡλθὲ μοι παλαιὰ παρὰ σὺ ἀρετῆς σὺν ἡ τοῦ σὺ τὸ χαρὸν τῆς ἡμετέρας, ὅσιν τὸ ἡμετέρας ἰδιώματα.

10. Epitropos] ἐπίτροπος procurator, qui res & negotia aliena procurat. Vinet.

11. Doricus] Græcus, ut Cleobulus in Ludo Sapientum. Vinet.

12. Sui querelis asserit nostras preces] Id est, adsciscit. qua notione etiam in impressis aliquot & scriptis Statii codicibus invenias Sylv. x. in equum Maxim.

-- Hinc obvia limina pandit;
Qui fessus bellis adserta munere prolu
Primus iter nostrum ostendit in arbera divi.
vis. pro quo alii adscita. non male; nam sic etiam noster de Cæss. in Hadriano: Adsciti quantum præmiant genitis.

13. Videbis ipsum] Malo cum scripto codice, videbis ipsum.

14. Attubus] Legendum, artubus. vetus Glossarium: Artubus, μεγάλος, μέγας, ἄνθρωπος. Sane intererat studiose juventutis hunc locum inemendatum non relinquere. Tere-
tentianum Phormionem vocat, quod horridus & incultus esset. quod patet ex oratione Ciceronis pro A. Cæcinnæ:

" Terentianus Phormio.

10

" Horrens capillis ut marinus asperis
Echinus, aut versus mei.

Hic sæpe falsus messibus " vegrandibus,
Nomen perofus villici,

Semente sera, sive multum " præcoqua,
Et " siderali inscitia,

15

Cælum laceffens, seque culpæ subtrahens,
Reos peregit cœlites.

Non cultor instans, non " arator gnaruris,

" Pro-

cinna: Non minus niger, quam Terentianus ille Phormio. Scaliger.

14. *Hispidus, trux, atrobis*] Apulejus lib. 1 Floridor. *Eo genitus Marfyas, cum in artificio patrifaret tibicinis, Phryx cetera & barbarus, vultu serino, trux, hispidus, illutibarbatus, spinis & pilis obsitus, fertur, &c.*

15. *Terentianus Phormio*] Scribit Quinætilianus libro sexto de risu, Ciceronem pro Cicina in testem Sextum Clodium Phormionem dixisse: *Nec minus niger, nec minus confidens, quam ille Terentianus est Phormio.* Vinetus.

16. *Horrens capillis*] Notissimus est vers. Horatii ex epodo in Caniniam. Scaliger.

16. *Horrens*] Horatius in ode quinta Epodi:

*Horret capillis ut marinus asperis
Echinus, aut currens aper.* Vinetus.

17. *Vagrandibus*] Aulus Gellius libro quinto noct. Attic. dicit particulam *va* in hac compositione tum intensionem, tum minutionem significare. Ovidius tertio Fastorum:

--- *Vagrandia ferra coloni,*

Qua male creverunt, vescaque parva vocant.

Ita Festus *vagrande*, male grande significare ait, & *vagrandem* fabam minutam. Sed & *vagrande*, valde grande esse apud Lucilium ostendit Nonius Marcellus. Vinet.

18. *Præcoqua*] Præmatura & ante tempus facta. Sic *præcoquus* apud Martialem lib. xiii, Epigrammate xxvi. sed *præcox* apud Columellam, & Quinætilianum. Vin.

19. *Siderali inscitia*] Siderum scientiam agricolis esse necessariam, Hesiodus, Virgilius, Columella, Plinius, docuerunt; ut sciant ex astris quando ferendum sit: cuius quum imperitus esset *Philon*, nunquam suo tempore sementem faciebat. *Idem.*

19. *Et siderali inscitia*] Minutius Felix in Octavio pag. 16: *Relinquenda vero astrologis prolixior de sideribus oratio, vel quod regant cursum navigandi, vel quod arandi, metendique tempus indicant.* Adeatur Virgilius in Georgicis, alique rei rusticæ scriptores.

20. *Arator gnaruris*] Ut Plautus: *Simul hanc rem mecum volo vos esse gnarures.* Scaliger.

20. *Non arator gnaruris*] Sic verus exemplar. Glossema id incompertum pluribus atque his imprimis, qui *gnarurus* est ejus loco reponendum judicaverunt. *Gnarurum* dici *gnarum*, scientemque invenimus apud Placidum, Grammaticum nescio quem, ut verum fatear, sed autoritatis ejus, ut qua parte profit, explodendus non sit. Videtur Etymologia proprior, ut *gnaruris*, gnarus ruris accipi oporteat, sed non tam ad peritum referatur

ratur

¹¹ Promusque, quam condus magis,
Terram infidelem, nec feracem criminans,
Negotiarī maluit.

²² Mercatur * quoquo foro venaliū.

²³ Mutuatur ad Græcam fidem.

Sapiensque supra Græciæ septem viros,

²⁴ Octavus accessit sophos.

²⁵ Et nunc paravit triticum casco sale,

Novusque pollet ²⁶ emporus.

Adit inquilinos, rura, vicos, oppida.

²⁷ Soli,

tatur agricolam, quam in præstantem aliorum quoque studiorum transferratur: quo sere modo *adorea* à farris honore unamquamque gloriam significat. ut præteream, quod vir bonus, vel solo *coloni* nomine monstrabatur, amplissimeque laudari credebatur: & cætera quæ M. Cato I. de re Rustica, & Plin. xviii Natur. Hist. exequitur. *Mariang. Accursius.*

20. *Gnarus*] In vetere est glossario & contrarium *Ignarus*: & inde verbum *Gnarus*, Vinetus.

21. *Promusque*] *Promus* magis, quam *condus*. Qui quæ sita promere, insu mere, prodigere novit melius, quam quærere, condere, servare. Adagium apud Erasmum. *Vinet.*

22. *Mercatur rem*] Placet, quod parens meus excogitaverat: *Mercaturit quoquo foro venaliū*. Scaliger.

22. *Mercatur . . . quoquo foro venaliū*] Sic vetustissimæ impressiones. Quem versum Iodocus Badius syllabam supplevit inter Paulini scripta. Sed si voculam istam scirem de suo sic interjecisse, quæ nec sensui, nec jambico satis quadrat, in mallet, quam *rem*. *Mercatur in quoquo foro venaliū*. Vinetus.

22. *Mercatur * quoquo*] Antiquæ editiones: quo. forte: *Mercatur ergo quot foris venalia*. Grævius.

22. *Mercatur * quoquo*] Subscribo conjecturæ Vineti.

23. *Mutuatur*] In hoc medio verbo synalæphe sit, necesse est, ut fiat spondeus ex tribus syllabis, quatum prima & ultima sunt longæ. Sed *mutatur* habet Venerum exemplar vetustissimum. Vinetus.

23. *Mutuatur*] *Mutatur* est in altero codice. unde legendum suspicor, *Mutator ad Gr. fidem*. Sic infra: *Ac lucra damnis, damna mutans fratribus,*

Se ditat, & me pauperat.

24. *Octavus accessit sophos*] *Σοφοί*, sapientes Græciæ septem supra fuerunt numerati. quibus per ironiam annumeratur octavus, si quis ineptus se quippiam sapere putet. Adagium est apud Erasmum, & *Tertius è calo cecidit Cato*. Vinetus.

25. *Et nunc parav.*] *Lego:*

Et nunc paravit caseo intritum, & sale. Alioqui præter ineptam sententiam erat in versu vitium. Intrita nunquam sine caseo fere, & sale. *Scaliger.*

25. *Casum tritico & sale*] Emenda cum Vossiano secundo: *Et nunc paravit triticum casco sale*. Vetus est antiquo vocabulo, ad exprimendam *salu* vetustatem, ejus bonitatem per jocum elevans. nec aliter Vgolettus edidit, ut postea vidi. vide porro Erasmum in Adag. *Casum Cascam* ducit.

26. *Emporus*] Id est *ἐμπορεῖον*, mercatorem significat, sed cum proprie mercatorem, qui mari, & nave alie-

27 Soli, & sali commercio.

30

Acatis, phaselis, lintribus, 11 flatis, rate,

Tarnim & Garumnam permeat.

Ac lucra damnis, damna mutans fraudibus,

Se ditat, & me pauperat.

29 Is nunc ad usque vectus 30 Hebromagum tuam, 35
Sedem locavit mercibus.

* * * * *

Vt inde naufo devehat

* * * * *

Nostros

na negotiatur, ut Hesychius, & Eustathius tradunt. *Vinetus.*

27. Soli & sali commercio] Paulinus ad Cytherium, de Iona:

Exul soli, & hospes sali.

Sidonius Apollin. lib. viii, Epist. ix:

Is hic Saxona carulum videmus,

Affuetum ante salo, solium timere.

28. Stlatis] Stlatam scribit Festus navigii genus esse latum magis quam altum, à latitudine sic appellatum, qua consuetudine veteres locum & litem, stlocum & stlitem dixisse scribit Quintilianus libro primo de Grammatica. In glossario it geminat Stlata: exponiturque *περιελαῖς οὐκ ἔστιν εἶδος*. *Vinetus.*

29. Is nunc] Versus multo plures videntur deesse in hac epistola, quam re vera desint. Nam ita videtur scripsisse Ausonius:

Is nunc ad usque vectus Hebromagum tuam.

Sedem locavit mercibus:

Vt inde naufo, sive navi deferat

Nostros in usus, ut refert.

Quod ita explendum esse Ausonius docet in precedenti Epistola: *ut naufo aliave quavis navi, &c.* Sclaliger.

30. Hebromanum tuam] Sic in omnibus nostris codicibus quod & Hebromagus scriptum reperi, & Ebromagus, in Paulini vero extrema Epistola quinta ad Severum Sulpicium, etiam Ebromagnus. Hic autem locus

quis sit, defessus sum quaeritare. de quo vide, siquid comperi. Ausonius Lucaniaci agebat, & Lucaniaco has dedit littetas, ut jam ante monuimus. Lucaniacus autem erat paulum supra Liburniam, confluentemque Duranii, & Lilla, ut extrema Epistola nos docuit. Duranius Lila adauctus Garumna commiscetur septem, ut putatur, leucis infra Liburniam: per quos fluvios Philonem negotiari modo dixit Ausonius. Hebromani dominus erat Paulinus, ut hoc probat: *Is nunc adusque vectus Ebromanum tuam*, & illud supra. *Quod apud Ebromanum conditis mercibus, quas per agros diversos coemist, concesso ab hominibus tuis usus hospitio*, & reliqua. Supra Liburniam Paulinum aliquod habuisse praedium, nusquam legi: nec ibi unquam quodquam loci nomen audisse memini, quod Ebromani vestigium aliquod retineat. Infra vero est Burgus, parvula urbs. quam condidisse Paulinos, possedisseque in Epistol. xix ostendimus. Infra Burgum, & in eadem ripa, est Blavia, cujus fecit Ausonius mentionem in Epistola decima. ac infra Blaviam, in eadem ripa, Embran, sive ut alii appellant, Bran, prima syllaba truncantes, quam putant esse praepositionem suam *em*, hoc est, *in*. Hunc vicum esse suspicor, quem Ebromanum, Ebromagumve Ausonius & Paulinus

V a

finis

Nostros in usus, ut refert,
Hunc ego paucis ne graveris hospitem.

* * * *

Adjutus ut mox navis auxilio tuæ, 40

³¹ Ad usque portus oppidi,

³² Iam jam Perusina, & Saguntina fame,
Lucaniacum liberet.

Hoc si impetratum munus abs te accepero,

³³ Prior colère, quam Ceres. 45

³⁴ Triptolemon olim, ³⁵ sive Epimenidem vocant, Aut

³⁶

linus appellarunt, quatuor tantum leucis à Burgo distantem: & quam dicebat Severus Sulpicius, Paulinum, unius hortuli causa, quo se in solitudine oblectabat, reliquisse. *Vinetus.*

31. *Ad usque portus oppidi*] *Portas pro portus* fortasse legas. sed quod hoc oppidum? *Vinetus.*

32. *Iam jam Perusina & Saguntina fame*] *Perusia & Perusum* civitas est Tuscorum. Quæ quanta laborarit fame, quum in ea Lucius Antonius Marci frater ab Augusto diutius obsideretur, cognosces ex Appiani quinto civilium, Livio, Paterculo, Suetonio. Abiit ergo in proverbium *Perusina fames* similiter atque *Saguntina*, cujus fuit mentio facta in Edyllio de vita humana. Ceterum miror, si sic hoc loco *Perusina* consistere possit, pyrrhichio pede pro jambo in secunda sede metri jambici. Hoc enim nomen duas primas syllabas apud omnes alios poetas corripit. Aufon. itaque hic potius crediderim scripsisse:

Iam jam peresam vel Saguntina fame,
ut quidam codices habent. *Vinetus.*

32. *Perusina & Saguntina*] Potuisset minori labore, & compendio brevior *Vinetus* emendasse:

Perusina vel Saguntina fame.
sed indulget sibi in hisce noster.

33. *Prior colère*] Præfereris deæ Cæveri quæ invenisse dicitur fruges, & tradidisse mortalibus: quum prius

glande vescerentur. Virgilius, Ovidius quarto Fastorum, Hyginus, Plinius. *Vinetus.*

34. *Triptolemon*] Inventis à Cere frugibus, *Triptolemus* curru draconibus juncto vectus, orbem terrarum obsevit. Idem Hyginus, Servius, & alii. *Vinetus.*

35. *Sive Medem*] Sic quidam ex nostris libris. alii *n* pro *m*, *Meden*, alii *e* pro *e*, *medon*. quicquid sit id nominis mihi incogniti. Annis autem post quatuor, quam hæc nostra fuisset emissâ, Andreas Schottus Antverpianus, qui tum in Hispania agebat, scripsit *Meden* istum, de quo me laborare cernebat, ex *Epimeniden* corruptum videri. dissyllabum ex pentasyllabo, versumque stare posse, si syllaba una exemta sic legeretur:

Triptolemon olim, sive Epimeniden vocant.

Hesychium vero citabat suæ conjectationis auctorem: Βρυλλης πρως Α' τληγς, ο πρ' α' τ' βοδς πρ' α' ορ' τ' ορν' ζ' ο' ε' α' ι' Ε' πικηλετο Ε' π' ι' μ' ν' ιδης. Ex hoc itaque sagaciter odoratus videtur vir doctissimus, quomodo hic legendum foret: itaque lecturus sum, dum aliquis aliquid aliud, quod melius videatur, afferat. Boscus autem Lemovix mihi ostendit fragmentum commentariorum in Virgilium: quæ in versum undevicesimum primi Georgicôn habebant eadem.

Sit metus : & morem missæ, acceptæque salutis
Audacter retine. vel si tibi proditor instat ,

10

' Aut quæstoris gravior censura timetur ,
Occurre ingenio, quo sæpe occulta teguntur.

' Threicii quondam quam sæva licentia regis
Fecerat elinguem, per licia texta querelas
Edidit, & tacitis mandavit crimina telis.

15

' Et pudibunda suos malo commisit amores
Virgo, nec erubuit tacituro conscia pomo.

' Depressis scrobibus vitium regale minister
Credidit idque diu textit fidissima tellus :

Inspirata dehinc vento cantavit arundo.

20

' Lactē incide notas : arefcens charta tenebit

' Semper inadspicuas : prodentur scripta favillis.

" Vel

5. *Aut quæstoris*] Vel si forte times, ut ne intercipientur tux litteræ, in quibus sit aliquid arcanæ rei, vel quod aliqui nolis ab omnibus legi, poteris ingeniose huic malo varia remedia invenire. Et sic cum amico suavissimo Aufonius lepide joculari pergit. *Quæstor* autem proprie, qui & *Quæstor*, Prætor dicebatur, qui iudiciis publicis præerat. *Vinetus*.

6. *Threicii*] Thraciæ rex Terentius Philomela uxoris suæ Procnes sororem per vim stupraverat, & illi linguam, ne facinus eloqueretur, absciderat: sed hæc ut --- grande doloris.

Ingenium est, miserisque venit sollertia rebus,

Stamina barbaica suspendit candida tela,

Purpureisq; ne notas filis intexuit albis
Indicium sceleris: perfecta que tradidit uni:

Vtque ferat domina gestu rogat. illa rogata

Pertulit ad Progenem. nec scit, quid tradat in illis.

Ovidius sexto Metamorphos. *Vinet.*

7. *Et pudibunda*] Cydippe, sed ab amante Acontio falsa. Vide eorum

Epistolas inter Ovidianas. *Vinetus*.

8. *Depressis scrobibus*] *Mida* regis Phrygiæ aſininas auriculas prodidit famulus inter arundines in scrobe occultus, undecimo Metamorphoseon Ovidii. *Vinet.*

8. *Depressis scrobibus*] Petronius: *Sic commissa ferens avidus referare minister,*

Fedit humum, regisque latentes prodidit aures.

Excepit nam terra sonos, calamique loquentes

Invenere Midam, qualem narraverat index.

Alluſit Heliodorus lib. 11 Æthiopicor. Εἶπεν αὖ πάλιν καὶ ταῦτά τοι χαλάρους, καὶ τὸ μὲν οὖν, εἰ μὴ ἐν πρὸς τὴν χεῖρα

9. *Lactē incide notas*] *Inſcribe* inter Paulini Epistolas, pro isto *incide*. *Vin.*

9. *Lactē incide notas*] Recte. nam *inſcribe*, quod in editione Epistolarum Paulini reperiſſe ſe monuit *Vinetus*, hujus verbi ſcholion eſt, *inſidem* in textum olim pro genuino relatum in Solone. unde nos ſuo merito cjecimus.

10. *Semper in adſpicuis*] Legendum

ex

" Vel Lacedæmoniam scytalen imitare, libelli
 Segmina Pergamei tereti circumdata ligno
 Perpetuo inscribens versu; qui deinde solutus 25
 Non respondentem sparso " dabit ordine formas,
 Donec confimilis ligni replicetur in orbem.
 " Innumeras possum celandi ostendere formas,
 Et clandestinas veterum referre loquelas,
 Si prodi Pauline times, nostræque vereris 30
 Crimen amicitix. " Tanaquil tua nesciat istud.

Tu

ex vetere libro, *inafficiu*, hoc est, *δυσ-
 οργιστος*. Scaliger.

10. *Semper in afficiu*] Quod hoc loco perstringit Aufonius de *Lactea scriptura*, hoc sic habet. In charta lactea, sicut atramento fit, quippiam exarato. Id quum fuerit siccum, nulla litera videri poterit: sed expansa charta super tabulam, quæ ad regulam plana sit, totam scripturam favilla non modice calida obruito. Paulo post favillam excutito. Videbis subarram scripturam, quam feceras lacteam. Idem efficietur, pulchriore etiam scriptura, si super prunas, aut flammæ luminum, aliorumve ignium, modico intervallo, ab ea parte, quæ scripta non est, chartam expandas; sed hic periculum est ab incendio. *Vinetus*.

10. *Semper in afficiu*] Legimus mutata distinctione & una litera:

Lacte incide notas; arefcent charta tenet

Semper in afficiu: prodentur scripta favillis.

Gronovius. Confirmatur hæc incomparabilis viri emendatio lectione, quam in antiquo codice invenisse se testatur Pulmannus. In eo quippe: *Semper in afficiu* prodentur scripta favillis. unde ob malam distinctionem veræ lectioni à librariis vim factam perspicuum est.

11. *Vel Lacedæmoniam*] Clandestinas quasdam literarum formulas su-

per opertis rebus, & scribendi latebris referans, versus est, coagmentatis perperam elementis, atque amota quæ superinduci solet notula, mendosus. Lege igitur *Lacedæmoniam* pro *Lacedæmonias*. Est *scytale* furculus teres, & arcanarum quoddam litterarum genus, ab *Lacedæmoniis* inventum, ejusdem cum furculo, quo involvebatur, nominis, *ὡς τὸ μετέμπε τὸ μετέμπερον* quod Plutarch. ait in Lyfandro. meminit abunde Gellius. Cicero quoque ad Atticum, *habes οὐκ ἔλλω Λακωνικῶν*. Mariang. Accurf.

11. *Vel Lacedæmoniam*] Quod genus hoc esset secretiorum literarum exponet tibi pluribus Plutarchus in Lyfandro, Scholiastes Thucydidis ad lib. 1. Aul. Gellius lib. 17 noct. Atticar. & Ioannes Tzetzes in ducentesima quinquagesima octava secundarum Historiarum, ac Erasmus in Adagiis. *Vinetus*. Plura Meursius in Miscellan. Laconicis.

12. *Dabit ordine formas*] Ita pro *de-*dit, postulante sensu, ex Lugdunensi libro, & vetere Pulmanni codice emendavimus.

13. *Innumeras possum*] Aliquot ultra viginti tradidit Æneas in Poliorceticis cap. xxxi. nonnullas Gellius lib. xvii, cap. ix. complures in sua Cryptographia Illustrissimus Augustus Dux Luneburgensis.

14. *Tanaquil tua*] Vxorem sanctissimam Paulini, cujus meminit Ambrosius

V u 3

Tu contemne alios ; nec dedignare parentem
 Adfari verbis. Ego sum tuus altor, & ille
 ' Præceptor primus, primus largitor honorum ,
 Primus in Aonidum qui te collegia duxi.

35

brofius Epift. xxxv. vocat *Tanaquilem* Aufonius, ridens fcilicet : quia ei erat addictus Paulinus. Et, ut ex eodem loco Ambrofii cognoscimus, videtur fecutus uxoris confilium Paulinus in feceffu Nolano. Quare vocat eam feminam *Tanaquilem* poëta noster : quia illis temporibus ita folerent uxores vocare, quæ imperabant maritis. Sidonius : *Temperat Lucumonem noftrum Tanaquil fua*. Notum de *Tanaquile* Romana. neque neceffe hic de illa verba facere, ut ad hæc accommodemus : cum vulgatiffima fint. *Scaliger*.

14. *Tanaquil tua*] Paulini uxorem *Therafiam*, probam in primis feminam, & piam, à mariti propofito nihil difcrepantem, ut Divus Ambrofius memoriz prodidit, Aufonius quum *Tanaquilem* hic vocaffet, nescio quam ob caufam, nifi forte, quod quemadmodum fuz *Tanaquil* Tarquinius Prifcus Romanorum rex, fic *Therafia* fuz confilio & jufu pleraque gereret Paulinus, molefte tuliffe videtur Paulinus in Epiftola ad Aufonium prima & fecunda : & Lucretiz illi pudiciffimæ matronæ comparari maluit, quam ifti *Tanaquili*, ambitiofæ mulieri, & fagæ. Sidonius

libri quinti Epift. 7 de fuo *Tetrarcha* : *Temperat Lucumonem noftrum Tanaquil fua : & aures mariti, virofa & furronum fece completat, opportune ei falſi ſermonis eruderas*. Iuvenal. lib. 1.:

Ante tamen de te Tanaquil tua : quando ſororem

Efferas & patruos. — Vinetus.

15. *Præceptor primus largitor honorum*

Primus in Aonidū qui te collegia duxi] Interſtitium hoc, quo facile defectus diſtinctionis unius oftendatur, promptam etiam ingenioſis materiam tribuit, in hunc modum corrigendi :

Præceptor primus, primus largitor honorum.

Verus autem Codex ita habet :

Præceptor primus, veterum largitor honorum. Mariang. Accurfius.

15. *Primus largitor*] Vetus codex : *veterum largitor honorum*. Vinetus.

15, *Primus largitor honorum*] Malui Vineti ſequi editionem, quam veteris libri auctoritatem : natum namque eſt interitium ex repetitione ejuſdem vocabuli, dum ſemel *to primus* negligitur. dein, ut illud expleretur, inſertum eſt *to veterum*. Vide quæ ſupra à nobis dicta ſunt ad Eclogar. de luſtral. agonibus.

AVSONIVS PAVLINO

S.

Epiftola xxiv.

D iſcutimus, Pauline, jugum, * quod certa fovebat
 Temperies : † leve quod poſitu, & tolerabile
 junctis, Tra-

1. *Diſcutimus Pauline jugum*] Tres, uno die Epiftolas Paulinus ab Auſo-

nio accepit : quarum prima eſt, hæc : *Diſcutimus Pauline, &c.* Secunda: *Pre-*

XIII

Traſtabat paribus concordia mitis habenis,
 Quod per tam longam ſeriem volventibus annis
 Fabula non unquam, numquam querimonia movit,
 Nulla querela loco pepulit, non ira, nec error,
 Nec quæ compositis maleſuadæ credula cauſis,
 Concinnat veriſimilis ſuſpicio culpas.

Tam

xima qua noſtra. Tertia: *Agnosciſne tuam*, &c. Is enim ordo Episto-larum Aufonii eſſe debet. Nam quarta quæ & ultima, eſt illa: *Quarta tibi hæc nota*, &c. Tres autem Episto-las Paulinum uno die & ſimul accepiſſe tum hæc demonſtrant,

Trina etiam vario florebat Episto-la textu:

Et numerosa triplex pagina carmen erat.

tum etiam illa magis declarant:

Ante ſalutiſero felix quam charta li-bello,

Dona negata diu multiplicata dares. Scaliger.

1. *Discutimus Pauline jugum*] In veteri libro hic erat titulus: *Incipit alia ad eundem, cum ille ad alia nota magis reſponderet, neque ſe venturum polliceretur.* Licet ineptus ſit, diſſimulare tamen nolui.

2. *Quod nota*] Legitur & certa, pro nota hoc loco; ac in verſu ſequenti, venerabile pro tolerabile. Alludere autem videtur Aufonius ad illud, *Par jugum*: quod inter adagia exponit Eraſmus. Vinerus.

3. *Leve quod poſitu*] Quod erat juſtum, non durum, facile, quod non premebat. Sic & ſuperius de Claris urbibus, *diſpoſitus*: & *precatu* Epist. xxi: *Noſtro reddi te poſſe precatu*. Grævius.

4. *Fabula non unquam, nunquam querimonia movit*] Hic verſus quintus fuit in ſola ſcriptorum Paulini Aſcenſiana editione, quem Ariſtarchus obeliſco ſuo, ut reor, confodere non dubitaret. Vinerus.

5. *Nec qua compositu*] Ita ex veteri libro lege. Scaliger.

5. *Nec qua compositu*] Cajus Lælius quum apud Ciceronem dixiſſet: *Amicitiam niſi inter bonos eſſe non poſſe, boni viri & ſapientis eſſe dixit hæc duo tenere, in amicitia: Primum, nequid ſiſtum ſit, neve ſimulatum.* deinde, non ſolum ab aliquo allatæ criminatio-nes repellere, ſed ne ipſum quidem eſſe ſuſpicioſum, ſemper aliquid exiſtimantem ab amico eſſe violatum. Vinerus.

5. *Nec qua compositu maleſuada*] Quo pertineat maleſuada nemo facile exputabit. Pulmannus cum nonnullis aliis: *male ſuadet credula canis.* Ex his veſtigiis vera lectio mihi ſubolevit: *male ſuada & credula vanis.* Suſpicio quæ male ſuadet, & credula eſt vanis, quæ ſibi ipſa fingit. Grævius.

5. *Maleſuada cred. cauſis*] Nihil hic eſſe mutandum Episto-la Paulini docet, qua ad hæc Aufoniana reſponderet:

Quo rumore pias facilis tibi fama per aures

Inrupit, pepulitque animum? contra-que vetuſtam

Experta pietate fidem nova vulnera movit,

Laderet ut natis placidum maleſuada parentem?

6. *Suſpicio*] Nomen hoc, ſic puto, ſcriptum reperio in cunctis exemplaribus vetuſtis, eodem prorsus modo, cum ipſo verbo *ſuſpicio*, non *ſuſpirio*, nec *ſuſpectio*. Secunda ſyllaba ubique longa, ut hoc loco, ita & in Paulini Episto-la ad Aufonium:

Duceret inſanctum ſuſpicio falſa parentem.

Et apud Martialem in Epigrammate quadrageſimo ſexto libri undecimi:

V u 4

Obl-

Tam placidum, tam mite jugum: quod ⁷ uterque parentes
 Ad senium nostri traxere ab origine vitæ : 10
 Impositumque piis heredibus, usque manere
 Optarunt, dum longa dies dissolveret ævum.
 Et mansit, dum læta fides, nec cura laborat
 Officii servare vices : sed sponte feruntur
 Incustoditum sibi continuantia cursum. 15
 Hoc tam mite jugum docili cervice subirent
⁸ Martis equi, stabuloque feri Diomedis abacti :
⁹ Et qui mutatis ignoti Solis habenis
 Fulmineum Phaethonta Pado mersere jugales.
¹⁰ Discutimus Pauline tamen : nec culpa duorum 20
 Ista, ¹¹ sed unius tantum tua. namque ego semper
 Contenta cervice feram. ¹² consorte laborum

De-

*Oblinitur minima siqua est suspicio ri-
 ma.*

ac in principio Eunuchi Terentii :

Suspiciones, inimicitia, inducia.

Similiterque apud Plautum, & alios :
 quum ea corripiatur in *suspicio* verbo.
 in Bucolico nono Virgilii :

*Daphni, quid antiquos signorum suspici-
 ci ortus ?* Vinetus.

7. *Uterque parentes*] Quis non videt
 scribendum: *utrique parente?* Græ-
 vius.

8. *Martii equi*] Δεῖμ, & Φό-
 βος Servio in hunc nonagesimum
 primum versum tertii Georgicōn :

*Martii equi bijuges, & magni curtus
 Achilli.*

scd quum dixisset Homerus Iliad. O,
 de deo Marte :

ὧς φάτ, καὶ ῥ' ἰπῶας κέλτο Δεῖ-
 μόν τε, Φόβον τε

Ζεῦννύμφῃ. — scripsit Eusta-
 thius eos errare, qui Δεῖμον, & Φό-
 βον hoc est *Metum*, & *Terrorem*, esse
 putant equorum, quum sint filiorum
 satellitumve *Martii* nomina. quo-
 modo sensisse videtur Statius, quum
 dixit tertio Thebaidos :

Frana ministrat equis Pavor armiger,

Quintus Calaber, vero Marti equos
 attribuit quatuor octavo prætermis-
 sorum ab Homero, Borea, & Erinny
 genitos, ignem naribus efflantes,
 quorum sunt nomina : Αἰθρῶν, Φλέ-
 γος, Κόρυς, Φόβος, Vinetus.

9. *Et qui mutati* --- *Fulmineum* ---
jugales] *Et qui jugales*. Equi.

--- Pyron, Eous, & Aethon,

Soli equi, quartusque Phlegon. ---
 Secundo Metamorphoseon Ovidii.
Fulmineum. fulminatum, & ab Iove,
fulmine è summo cœlo dejectum in
 Padum Italix fluvium. *Vinetus*.

10. *Discutitur Pauline tamen*] *Lege*
Discutimus, ut in bonæ notæ scripto
 Pulmanniano. Est enim repetitio
 prioris sententiæ, quæ confirmatur
 eo, quod ait, *nec culpa duorum ista*. sc
 enim discutere *jugum* innuit, sed cul-
 pam Paulini esse: quod ipse solus
 non possit deficiente sodali *jugum*
 amicitia perferre.

11. *Sed unius tantum tua*] Sic &
 Propertius lib. III, Eleg. xxiv:

Tu bene convenies non sinis esse jugum.

12. *Consorte*] Socio, & particeps la-
 boris in ferendo communi jugo. *Vinetus*.

13. *Nec*

Destituor. ¹³ nec tam promptum gestata duobus
 Vnum deficiente pari perferre sodalem.
 Non animus, viresque labant : sed iniqua ferendo 25
 Conditio est oneri, quum pondus utrumque relicto
 Ingruit ; acceduntque alienæ pondera libræ.
 Sic pars ægra hominis trahit ad contagia sanum
 Corpus : & exigui quamvis discrimine membri ,
 Tota per innumeros artus compago vacillat. 30
¹⁴ Obruar usque tamen, veteris ne desit amici
 Me durante fides : memorique ut fixa sub ævo
 Restituant profugum solatia casta sodalem.
 Impie, Pirithoo ¹⁵ disjungere Thesea possis ,
 Euryalumque suo socium secernere Niso. 35
 Te suadente fugam, Pylades liquisset Orestem ;
 Nec custodisset Siculo vadimonia Damon.
 Quantum oblectamen populi, quæ vota bonorum
 Sperato fraudata bono ? gratantia cuncti
 Verba loquebantur. jam nomina nostra parabant 40
 Inferere antiquis ævi melioris amicis.
 Cedebat Pylades : Phrygii quoque gloria Nisi
 Iam minor, & promissa obiens vadimonia Damon.
¹⁶ Nos documenta magis felicia : qualia magnus
¹⁷ Scipio, longævique dedit sapientia Læli. 45
Nos

13. Nec tam prompt. gestata . . . duobus.
 Vnum deficiente pari proferre sodalem]
 Legendum perferre. subductam præ-
 terea librarii dictionem rati, spatium
 hic inter gesta & duobus reliquere.
 Quid si legatur gestata. Nam & his
 Paulinus ita respondit :

*Discussisse jugum queretis me, quo tibi
 doctus*

*Iunctus eram studiis. hoc nec gestasse
 quidem me*

Affero. Mariang. Accursius.

14. Obruar usque] Hi septem ver-
 sus spurii videntur : quos solus Pau-
 lini liber habuit. Ista autem amico-
 rum paria celebrant Pirithonem &

Theseum Virgilius, Hyginus, Ser-
 vius, Euryalum, & Nisum Virgilius.
Pyladem, & *Orestem* Hyginus, Ovi-
 dius. *Damonem* & *Phintiam* Cice-
 ro tertio de Officiis, Valerius libro
 quarto de amicitia, & Plutarchus π-
 ολυφιλίας. Vinetus.

15. Disjungere Thesea possis] Lege,
 posses. Grævius.

16. Nos documenta magis felicia] Ex-
 empla feliciora, quam quæ Græca
 sunt prolata. *Thesei* namque *Pirithoi-*
 que amores Valer. Maximo non satis
 placent. Vinetus.

17. Scipio] Publ. Cornel. Scipio, &
 Caj. Lælius. Cicerone de amicitia. Vin.

Nos studiis animisque iisdem, miracula cunctis :
 Hoc majora, pares fuimus quod ¹⁸ dispare in ævo.
 Ocyus illa ¹⁹ iugi fatalis solvere lora
 Pellæum potuisse ducem reor, abdita opertis
 Principiis, & utroque caput celantia nodo.

50

²⁰ Grande aliquod verbum nimirum diximus, ut se
 Inferret nimis vindex Rhamnusia votis ;
 Arsacidæ ut quondam regis non læta triumphis
 Grandia verba premens ultrix dea Medica belli

²¹ Sistere Cecropidum in terris monumenta paranti 55
 Obsti-

18. *Dispare in ævo*] Aufonius major natus erat. *Vinetus.*

19. *Iugi fatalis*] Vt in Epistola ad Paulum. *Pellæus* autem dux Alexander Magnus, ex Pella Mædoniæ civitate. *Vinet.*

20. *Grande aliquod*] Timet, ut quum ita magnis efferret laudibus suam amicitiam, nequid jactantius arrogantiusque dictum Nemese videatur, quod castigari debeat. de qua dea plura diximus in Epigramma xxi. *ARSACIDÆ* autem unde sint dicti Persarum, Parthorum, Medorumque reges, docebunt Iustinus quadragesimo primo, Ammianus vicésimo tertio, Strabo, Suidas, Servius. *Vin.*

21. *Grande aliquod verbum*] Οὐ γὰρ ἐπὶ φρονέειν ἄλλοις μίζα οὐ γὰρ, ἢ τῶν, inquit Artabanus ad Xerxem, aliaque plura in eum sensum. De Nemese quidam Brodæus ad lib. i Antholog. Græcæ, cap. 31. & lib. 4, c. 12. Hinc Cajus Cæsar exstructo illo per tria & amplius passuum millia ponte inter Baulos & Puteolos Neptuno & Invidiæ sacra fecit, μὴ καὶ βασιλευσὶα πρὸς αὐτῷ, αἷς ἐφάσκει, ἡρώται, uti est apud Dionem. Adi & Pausaniam in Atticis pag. 62. noster autem Virgilium suum respexisse videtur, qui lib. x Æneid.

*Dixerat ille aliquid magnum, vimque
 affere verbo*

Crediderat. ubi Servius : proverbial-

liter dictum est, ac si diceret, non mirum sic occisum esse, qui sibi plurimum arrogabat. Ammianus lib. xxi de Eusebio Constantii Augusti cubiculario : Quem ab ima sorte adusque jubendum Imperatori pene elatum, ideoque intolerabilem, humanorum spectatrix Adrastia autem, quod dicitur, velens, monensque, ut castigatius viveret, reluctanter precipitem tanquam ex rupe quadam egit excelsa. notare etenim verba nimis superba credebatur. Callimachus hymno in Cererem de Erisichthone:

Εἶπεν ὁ παῖς. Νέμεσις ἢ γὰρ ἐγὼ ἔ-
 γράφαρ Φανία.

Vide eundem hymno in Dianam extremo : Athenæum lib. viiii, p. 334. Lil. Gyraldum Dialogo xix de Nemese, & quæ jam ante in notis ad Aufonii præcedentia tum nos, tum alii.

21. *Sistere Cecropidum in terris monumenta paranti*] Legendum *paranti*. Pernotus est Marathon ingenti hac Persarum clade, qua victi, fugatique ab Atheniensibus fuere. Eiusdem argumenti Græcum quoque Epigramma transtulit Aufonius ἐπὶ Νέμεσι. Cujus illud, καὶ Περσῶν τῷ πολέμῳ Νέμεσις. videl. ἐσηγ, quod Aufonius, rem sane ipsam explicans, vertit :

Punio sic Persas vaniloquos Nemesis.
 nonnihil eo pertinet ex eadem Epistola.

*Vltro etiam vultu Nemesis stetit Attica
 Persis. Mariang. Accursius.*

21. Co-

Obstitit : & " Grajo jam jam figenda tropæo ,
 Vltro etiam victis " Nemesis stetit Attica Persis.
 Quæ tibi Romulidas proceres vexare libido est ?
 In Medos, Arabasque tuos per nubila, & atrum
 Perge chaos. " Romana procul tibi nomina sunt. 60
 Illic quære alios oppugnatura sodales :
 Livor ubi iste tuus, ferrugineumque venenum
 Opportuna tuis " inimicat pectora fucis.
 Paulinum, Aufoniumque, " viros, quos sacra Quirini
 Purpura, & auratus trabæ velavit amictus , 65
 Non decet insidiis " peregrinæ cedere divæ.
 Quid queror, " eoique infector crimina monstri ?
 " Occidui me ripa Tagi, me Punica lædit

Bar-

21. *Cecropidum*] *Cecropidarum*, *Atheniensium*, à suo rege *Cecrope*. *Vinetus*.

22. *Grajo jamjam figenda tropæo*] *Lege: figenda tropæo*. *Tropæum* *figere*, non *figere* dicimus. nec hic *figenda*, id est, sculpenda vel formanda intelligitur, sed *figenda*, id est collocanda, statuenda. Huic enim respondet, *ul-tro etiam stetit*. Sed & ita v. c.

23. *Nemesis Attica*] *Rhamnusia* versu quinquagesimo secundo, & centesimo nono. Est *Rhamnus* Atticæ vicus. *Vinetus*.

24. *Romana procul*] Versus trecentisimus septuagesimus nonus *Mosellæ*. *Vinet*.

25. *Inimicat*] *Inimica* facit. Horatius in Ode ultima lib. IV. *Vin*.

26. *Viros, quos sacra*] Romanos, & Consulares viros. *Idem*.

27. *Peregrina*] Non Romanæ deæ. Plinius 28 *Naturalis Historiæ*: *Alis Græcam Nemesein invocantes. Cujus ob id Romæ simulacrum in Capitolio est. quamvis Latinum nomen non sit*. *Id*.

28. *Esi monstri*] *Vltricis dea*, monstrosæ & terribilis: quam Græcia & Oriens ante coluit, quam Romani & Hesperis gentes. *Idem*.

29. *Occidui*] *Tagus* Hispaniæ flu-

vius in Oceanum exit *occiduum* per Lusitaniam. *BARCINO* vero *Tarraconensis* Hispaniæ civitas est, in littore maris interni sita. Hæc *Barcelona* hodie vulgo dicitur. Amœnam appellat Paulinus versu centesimo & tricesimo primæ Epistolarum ad Aufonium: qualem hodie prædicant, qui inspexerunt: sed quo *Punicam* vocet Aufonius, hoc, puto, significat, à Carthaginensibus, qui *Pani* sunt, Hispaniam aliquando tenentibus, conditam fuisse. *Barce* namque Africæ urbs fuit, sed *Barcam* fuisse cognominatum Amilcarem Hannibalis illius clarissimi patrem, Plutarchus in Catonis Majoris vita, & Appianus in Hannibalicis, sunt auctores. invenioque apud Livium in principio vicesimi primi, & alibi, familiam, ex qua fuit Amilcar, *Barcinam* cognominatam, ac etiam cum spiritu *Barchinam*: ut urbs *Barcino* in Aufonii litteris, ac apud Plinium, *Bæxivarum* quoque in Geographicis Ptolemæi, *Barchino* etiam aspirata reperitur in Epistola 6 Paulini ad Severum Sulpicium. Potest ergo *Bæxivas* ille, vel ejus *Barcinorum* quispiam, quam condidisset Hispaniæ rector civitatem, à se *Barcinonem* nuncupasse,

Barcino, ³⁰ me bimaris juga ninguida Pyrenæi.

³¹ Moenibus è patriis ³¹ forsân quoque vestis & oris, 70

Quemque suo longe dirimat provincia tractu
Trans montes, solemque alium, trans flumina & urbes,
Et quod terrarum, cœlique extenditur inter

³³ Emeritenfis Anæ, latæque fluenta Garumnæ.

Quod si intervallis spatium tolerabile limes

75

Poneret exiguus, (quamvis longa omnia credant,

Qui simul esse volunt) faceret tamen ipsa propinquos

Cura locos, mediis jungens distantia verbis.

³⁴ Santonus ut sibi Burdigalam, mox jungit Aginnum

Illa

visse. Agebat autem Paulinus *Barcino*, quum hæc scriberet Ausonius. *Vinetus*.

30. *Me bimaris*] *Pyrenæus* Gallias Hispaniasque determinans, promuntoria in duo diversa maria projicit, Oceanum & Internum. *Vinet*.

31. *Moenibus è patriis*] Legitur, cum & patrio, tum è patrio, pro è patriis: quod quid sibi velit, non video. nec tibi hi tres versus. Παρεπέβη ληρύς suspicor: ut post *Barcino*, me, continuo sequatur: Et quod terrarum. *Vin*.

32. *Forsân*] Quamquam depravatos hosce versus emendare nequeam, videtur tamen pro *forsân quoque vestis & oris*, legendum esse, *tota trieteride terris*. nam sic in suis Paullinus: *Defore me patriis tota trieteride terris*, &c. quorum verborum nullum apud Ausonium vestigium est, nisi quod hoc loco illa corrupta fuisse odoratus sum. Plures porro hic excidisse versus censâ, aut hunc unicum non suo loco insertum esse. sequens ira restitui, & cum prioribus connecti poterit:

Quæque suo longe dirimat provincia tractu. in v. c. fuit, *quemque sua longe dirimat pr. tractu*.

33. *Emeritaque Amnis*] Lege, uti in veteri libro deprehendi: *Emeritenfis Ana*. Heinsius.

34. *Santonis ut sibi*] Dictum *San-*

tonus Mediolanum, ut *Lutetia Parisius*, *Augusta Vindelicus*. Item apud Frontinum libro de *Coloniis*: *Colonia Tarquinus*, *Colonia Gravisus*, *Colonia Vejus*. Quod ideo noto, ne quis barbare dictum putet fretus auctoritate Beati Rhenani, hominis magni nominis, & eruditissimi. His autem Ausonius significat *Burdigalam* mediam sitam inter *Mediolanum* *Santonum*, & *Aginnum* *Nitiobrigum*: quemadmodum *Arelas* inter *Furnam*, & *Narbonem*. *Aginnum*, ut jam dixi, civitas *Nitiobrigum*, vel, ut in aliis invenio, *Nitiobregum*. Ut peperam illi judicarent, qui *Agessinates* Plinii pronunciarunt esse *Aginnates*. Quomodo iidem possunt esse *Aginnates*, & *Agessinates*? Præterea cum *Agessinates* Plinio sint *Pictonibus* vicini, quis putarit eosdem esse cum *Aginnatibus*, cum inter illos & *Pictones* minimum iter quinque dierum interjectum sit? Sed, ut jam dixi, *Nitiobrigum* seu *Nitiobrogum* *Aginnum* est. Apud eundem paulo post quam *Agessinatum* meminî, corrigendus est locus in verbis sequentibus: *Rursus*, inquit, *Narbonensi provincia* contermini *Ruteni*, *Cadurci*, *Antobroges*, *Tarneque* amne discreti à *Tolosanis* *Petrocorii*. Lege: *Cadurci*: *Nantobroges*, *Tarne* amne discreti à *Tolosanis*: *Petrocorii*, &c. Eorum Episcopi *Phœbadii*

badii meminerunt Hieronymus, & Severus Sulpicius & ipse quoque Nitiobrix. Ejusque eruditissima Epistola, de qua idem Hieronymus scribit, in Arrianis scripta, ante hos paucos annos ab Henrico Stephano excusa est. Tamen Aginnates nomen corruerunt, & vocant *Fendarium*. Quin & corrupte *Fegadius* editum est apud Sulpicium & *Ganidius*. Vtrobique legendum *Phœbadius*. Eum vocat Episcopum suum Sulpicius, unde indubitate istum Sulpicium Elegantissimum scriptorem colligitur Nitiobrigem fuisse. Aquitanus quidem dicitur à veteribus, sed unde domo, tacetur. Infra *Noverus* est pagus in agro Santonico, in quo habuit prædia Aufonius. De quo superius ad Axium Paulum scribens meminit:

Santonicamque urbem vicino accessimus agro.

At *Lucaniacus* fuit suburbanum Burdigalense duabus plus minus leucis Vasconicis ab urbe distans. Estque illud *hæredium*, in quod superius lussit stylo Lucilliano. At *Noverus* erat non longe Mediolano Santonum. Et cum scribit:

Ingressusque sui celebrata per ostia portus,

Et sua præteriens jamjam sua limina pulsat.

non est accipiendum de Lucaniaco, sed de Novero. Præteriens enim confluentes Duranii & Garumnæ, ubi erat portus *Hebromagi*, à tergo ex altera ripa tribus miliaribus Vasconicis relinquit *Lucaniacum*, & pergit ad Santonos, ubi erat *Noverus* pagus. quod ex illis cognoscimus, quæ supra citavimus Item ex Epist. ad Tetradium Satyarum poetam:

Cur me propinquum Santonorum manibus

Declinas? --- In Antonini Itinerario legimus: *Blaviam, Tamnum, Novioregum, Mediolanum Santonum, Aunedonacum, Rauranum*. Vbi *Novioregum* dictum est, aut pro illo pago *Novero*: aut, quod magis puto, *Noverum* pro *Novioregum* legendum est.

Aberat autem *Noverus* Mediolano Santonum xvi. M. P. hoc est leucis Vasconicis iv. cum triente. *Rauranum* vero Paulinus in Epist. ad Aufon. *Rauranum* vocat, uti in veteri libro, & primis editionibus habetur. Quod fuit ignobilissimum & obscurissimum oppidum, aut vicus, ut ex eadem Epist. apparet, in *Pictonibus*. Mirum porro à Paulino poni fundum Aufonianum in *Pictonibus*, cum Aufonius ipse in *Santonibus* ponat, & re vera in aliis censeri non debet. *Noverogus* enim, in quo pago erat rus Aufonii, distabat Raurano M. P. LII. hoc est leucis Aquitanicis plus minus XVI. Tres fundos autem Aufonium habuisse comperio: unum in *Santonibus*, in pago *Novero*, seu *Noverogo*: alterum suburbanum in portu *Condateni* ad *Duranium Lucaniacum*, quem Paulinus hic *Lucanum fundum* vocat; tertium supra *Burdigalam*, quod *Marojalium* vocat Paulinus, cujus locum non designat. Hoc ita esse patet ex verbis ipsius Paulini totidem fundos Aufonianos numerantis. Adde etiam quantum in Boijs, quem puto esse *Paulianum*. Scaliger.

34. *Santonus ut sibi*] *Santonus* hic videtur dici *Santonum* metropolis Mediolanum; sed apud Lucan. primo:

— *gaudetque amoto Santonus hoste*, incertum, *Santonus* utrum gentem significet, an urbem. Numerantur autem leucæ duæ & viginti inter *Santonos* urbem, & *Burdigalam*: inter *Burdigalam*, & *AGINVM* duodeviginti. Parvum hoc oppidum est in altera *Garumnæ* ripa situm, *Aginum* vulgo, sed *Aginnus* apud Ptolemaum, ut *Aginum* in hac Aufonii Epistola. De *Arclate*, *Vienna*, *Narbone*, *Tolosa*, carmen VII, XII, XIII *Clararum* urbium. Ceterum quod hoc loco dixit Aufonius, *Arclatem à Narbone*, & *Vienna*, pari abesse intervallo, hæc itinera non est subtiliter dimensus. Abest à Narbone tridui fere itinere, sed ab *Vienna* aliquanto plus. *Narbo* vero à *Tolosa* fere quadridui. *Vinetus*.

35. *Ca-*

Illa sibi, & populos Aquitana rura colentes : 80
 Vtque duplex Arelas, Alpinae tecta Viennae,
 Narbonemque pari spatio sibi conferit : & mox
 Quincuplicem socias tibi Martie Narbo Tolosam.
 Hoc mihi si spatium vicinis mœnibus esset,
 Tunc ego te ut nostris aptum complecterer ulnis : 85
 Adflaretque tuas aures nostræ aura loquelæ.
 Nunc tibi trans Alpes, & marmoream Pyrenen
 35 Cæsareæ Augustæ domus est. 36 Tyrrhenica propter
 Tarraco, & ostrifero superaddita Barcino ponto.
 37 Me juga Burdigalæ, trino me flumina cœtu 90
 Secernunt turbis popularibus : otiaque inter
 Vitiferi exercent colles, lætumque colonis
 38 Vber agri, tum prata virentia, tum nemus umbris
 Mobilibus, celebrique frequens ecclesia vico :
 39 Tot-

35. *Cæsarea Augusta domus est*] *Cæsaraugusta* apud Strabonem, Melam, Plinium : *Cæsarea Augusta* duabus integris vocibus apud Ptolemæum, Aufonium hoc loco, & Paulinum in Epistola priore ad Aufonium : *Saludaba* dicta prius, quam à *Cæsare Augusto* transnominaretur, hodie *Sarragoza*, Hispaniæ Tarraconensis civitas, sicut & *Tarraco*, & *Barcino*. Agebat autem hoc tempore Barcinoni Paulinus, non Cæsar Augustus, vel Tarraconi, sed *Cæsar Augustam*, *Tarraconem*, & *Barcinonem*, hoc loco nominavit Aufonius pro qualibet Hispaniæ *Tarraconensis* civitate, in qua Paulinus ageret, dum vult significare, in qua Hispaniæ provincia, trans montes Pyrenæos, procul Burdigala ageret. *Vinet*.

36. *Tyrrhenica propter Tarraco*] Numerant Hispani leucas, quas ex quaternis fere millibus passuum faciunt, Cæsaraugusta ad Tarraconem, triginta : ad Barcinonem, quadraginta : à Barcinone vero ad Tarraconem duodecim. quæ sunt ambæ maritimæ,

Cæsaraugusta mediterranea ad fluvium Hiberum. Sed Hispanum mare & Balearicum, Paulinus etiam *Tyrrhenum* nuncupat versu centesimo & tricesimotertio Epistolæ Paulini ad Aufonium prioris : quum *Tyrrhenum* proprie dicatur Græcis quod Latinis *Tuscum*, Tusciam, Etruriamque alluens mare. Hinc arbitror Tarraconem esse *Tyrrhenicam* nuncupatam potius, quam quod à *Tyrrhenis* hoc est ab Italis hominibus sit condita. Eam namque belligerantes in Hispania Scipiones condidisse Plinius & Solinus sunt auctores. *Vin*.

37. *Terjuga Burdigala*] Sic fortasse melius, quam quomodo alii habent libri, *Me juga*, Nam juga Burdigalæ quæ dicere possit, non video : sed *terjugum* dixisse potest, ut *tergeminum* Virgilius, & *tergens* idem ipse Aufonius in Grapcho. ut sit hujus loci sensus, & ordo : *Terjuga*, hoc est tria flumina sunt inter me & populum Burdigalensem. *Idem*.

38. *Vber*] *Vbertas*, fertilitas. Virgilius versu ducentesimo sexagesimo secundo

39 Totque mea in Novero sibi proxima prædia pago, 95
 Dispositis totum vicibus variata per annum;
 Egelidæ ut tepeant hyemes, rabidosque per æstus
 Adspirent tenues frigus subtile aquilones.
 Te sine sed nullus grata vice provenit annus.
 Ver pluvium sine flore fugit. canis æstifer ardet. 100
 Nulla autumnales variat Pomona saporos.
 40 Effusaque hyemem contristat Aquarius unda.
 41 Agnoscesne tuam, Ponti, dulcissime, culpam?
 Nam mihi certa fides, nec commutabilis unquam
 Paulini illius veteris reverentia durat: 105
 Quæque meo, atque tuo fuerat concordia patri.

42 Si

secundo septimi Æneidos. *Vinetus.*

39. *Totque mea in Novero*] In quibusdam codicibus est *Novaro*, in Lugdunensibus membranarum, *Nabaro* quicquid hic loci sit apud Transcarantonanos Santones. Ibi enim ut quærendum putem pagum hunc facit, quod qui dixit in Epistolis superioribus, se *prope urbem Santonos rursus habere*, hic se scribat in suo iure esse, quod tribus fluminibus à patria *Burdigala* separaretur, quos tres fluvios non video, quosnam potius intelligam, quam *Garumnæ*, qui, qua parte sunt Santones, *Burdigalam* præterfluit: *Duranium*, qui quinque leucis infra *Burdigalam*, *Garumnæ* conjungitur: *Carantonum*, qui Santonorum mœnia alluit, decem & septem leucis à *Garumnæ* & *Duranii* confluentem. Ultra hunc *Carantonum*, est propius *Angeriacum* quam *Santonos*, vicus *Les Nouliers*, qui *Novalarii* & Ecclesia Sancti Petri de *Novalariis*, in Romani pontificis & Santonenfis diplomatis Latinis appellatur: si quis forte velit hunc *Noverum*, *Novarum*, *Nabarum*, *Ausonii* pagum esse. *Vinetus.*

40. *Effusaque hyem. contr. Aquarius unda*] *Vrba* scripsit Ausonius, non *unda*. Gronovius.

41. *Agnoscesne tuam*] Non video, cur alterius Epistolæ principium hoc esse debeat, ut in vetusto Lugdunensi codice, sed eo solo, reperimus, cum hoc Titulo: *AVSONIVS PAVLINUS. Vinetus.*

41. *Agnoscesne tuam*] Rectius quod in Lugdunensi libro: *Agnoscesne*. Hoc autem in eodem initium erat alterius ac novæ Epistolæ, ut jam Scalliger notavit, qui dividendo simul & transponendo ex tribus quatuor Epistolas confecit. contra quam fieri debuisse ex epistolis Paullini colligo. Prima Ausonii interciderat, quemadmodum prima Paullini videtur innuere, ubi dicit se toto quadriennio nullam ab Ausonio epistolam accepisse. Non excusaret se Paullinus, nisi ex Ausonianis ternis, quarum principium *Proxima qua nostra*, &c. didicisset, quartam, quæ ordine prima fuerat, scriptam quidem, non tamen fuisse perlatam. hac igitur amissa ad trium, quas acceperat, epistolarum molestam sibi querelam responderet: ita tamen, ut ordinem non adeo accurate servet, sed modo ex hac, modo ex illa quædam refutanda decerpit. Versu centesimo legebat Barthius, *canis æstifer ardet*.

42. Si

41 Si tendi facilis cuiquam fuit arcus Vlixei ,
 Aut præter dominum vibrabilis 42 ornus Achillei ,
 Nos quoque tam longo Rhamnusia fœdere solvet.
 Sed cur tam mœsto sero tristia carmina versu ? 110
 43 Et non in meliora animus se vota propinquat ?
 Sit procul iste metus. certa est fiducia nobis ,
 Si genitor natuſque Dei pia verba volentum
 Accipiat, nostro reddi te posse precatu :
 Ne sparsam raptamque domum, lacerataque centum 115
 Per dominos, veteris Paullini regna fleamus.
 Teque vagum toto quam longa Hispania tractu ,
 Immemorem veterum, peregrinis fidere amicis:
 Accurre ô nostrum decus, ô mea maxima cura ,
 44 Votis, ominibusque bonis, precibusque vocatus, 120
 Adpro-

42. Si tendi facilis] Vlixis arcum
 solus Vlixes tendere potest, vicelimo
 primo Odysseæ : & Achillis hasta so-
 lus Achilles uti, sextodecimo & un-
 devicesimo Iliados. Hoc ergo vult
 Ausonius dicere suam amicitiam dis-
 solutum iri nunquam. Vinet.

43. Ornus Achilli] Græcis μελίαι
 dicitur, quæ Latinis fraxinus. quæ
 arbor satis omnibus nota, quia sem-
 per ad hastas utilissima habita est, &
 ex ea fere factæ sunt, Homerus με-
 λίαις, hoc est fraxinosis, hastas appel-
 lavit: ut secundo Iliados:

Αἰχμηταὶ μεμνῶτες ὀρεκτῆσι με-
 λίαισι.

& sextodecimo libr. ac undevicesim.

Πηλεΐδῃ μελίῳ. τὴν πατρὶ φίλῃ
 πόρῃ Χείρων.

do Achillis hasta loquens, in Pelio
 monte nata. Plinius 16 Nat. Histor.
 de fraxino arbore: Procera hac, ac te-
 res, pennata & ipsa folio, multum-
 que Homeri præconio, & Achillis hasta
 nobilitata. Achillis ergo hasta fra-
 xinus, quæritur, quando, ornus di-
 cta est Ausonio, &, ut putò, Vale-
 rio Flacco 1 Argonauticôn, ante Au-
 sonium:

Nec Peleus fetus soceris, & conjuge
 diva,

Desuit. ac prora splendet tua cuspis ab
 alta,

Æacide. tantum hac altis excelsior
 hastis,

Quantum Pelias in vertice vicerat
 ornus: an species pro specie

sit posita, an vero idem sit fraxinus
 & ornus. Plinius fraxini facit duo ge-
 nera Campestem & Montanam, si
 forte eorum alterum sit ornus, ut
 sensisse videtur Ruellius. Vin.

44. Et non in meliora] Fortasse coi-
 rigendum,

Et cur non meliora animo se vota pro-
 pinquant? sed nihil muto.

Mariang. Accursius.

44. Et non in meliora] Meliora spe-
 rare deberem, inquit, de amico. No-
 tandum autem PROPINQVO cum ac-
 cusativo, ut verbum ætivum: quo-
 modo usurpasse videtur Virgilius
 versu ducentesimo & quinquagesi-
 mo quarto decimi Æneidos:

-- Tu rite propinques

Augurium. Idem.

45. Votis ominibusque] Horatius in
 quinto Catmine libri quarti.

Votis,

Adpropera : dum tu juvenis, dum nostra senectus
Servat inexhaustum tibi gratificata vigorem.

“ Et quando iste meas impellet nuntius aures ?

Ecce tuus Paullinus adest. jam nunguida linoquit
Oppida Iberorum, “ Tarbellica jam tenet arva. 125

Hebromagi jam tecta subit; “ jam prædia fratris
Vicina ingreditur; jam labitur amne secundo ;

Iamque in conspectu est ; “ jam prora obvertitur amni ;
Ingressusque sui celebrata per ostia portus

Totum occurfantis populi prævertitur agmen : 130

Et sua præteriens, jam jam tua limina pulsant.

“ Credimus, an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt ?

A V S O-

Votis, amnibusque, & precibus vocat.
Vinetus.

46. *Et quando iste meae* Scitus me hercle, & elegans versus est, quem pro hoc Pulmanni vetus liber substituit :

En erit ut nostras hic nuntius excitet aures ? nec quem præferam video: idem liber mox, pro totum occurfantis, &c. habuit :

Prævertit cunctos, ut se amplectatur, amicos.

47. *Tarbellica jam tenet* Emendandum *Tarbellica*. Tarbelli enim Aquitanix populi, Pyrenæis montibus adjacentes, ex Hispana Vasconia profectis occurrunt. *Marianus Accursius.*

47. *Tarbellica jam tenet arva* Pyrenæos montes jam transit: & est in Aquitania: ubi sunt Tarbelli. Vinetus.

48. *Iam prædia fratris* De his prædiis Hebromano vicinis, nihil comperti, neque de Paulino Paulini fratres. *Vinetus.*

49. *Iam prora obvertitur amni* Iam appellat Paulinus. In tertio versu sexti Æneidos :

Obvertunt pelago proræ. — Vinet.

50. *Credimus* Hoc ne verum, quod

dico, an vero falsum, ut amantis desiderantisque somnium ? Est hic versus, penultimus Eclogæ Virgilii ΘΑΥΖ. *Vin.*

50. *Credimus ? an qui amant* Charinus apud Terentium in Andria Act. v. Sc. vi de Pamphilo : Num ille somnias ea, qua vigilans voluit ? Publius Syrus : Amans, quod suspicatur, vigilans somnias. Plutarchus in Erotico : Καὶ ὡς, ὡς τις ἐπὶ, αἱ ποιεῖται φαντασίου ἀφ' αὐτοῦ τῶν σωματικῶν ἐκζητησάντων ἐνύπνια εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον αἱ τ' ἐρωτικῶν ἀλλήλων ὡς αὐτοὺς πικρῶς, αἰσθησάμενοι, ἐγκυκλιῶνται. Basiliius M. Epist. ad Gregorium Theologum : Μόλις γὰρ ἀπογινῶς τῇ μετάνοιᾳ ἰλπίδων, ὅς ἐπὶ στί εἰρὴν ποτε, μᾶλλον ἢ τ' ἐνείρων, οἱ δὲ ἀληθιστοὶ εἰσὶν. ἵκανῶ γὰρ τ' εἰπόντες, ὡς ἰλπίδας εἶναι κηρυσσάντων ἐνύπνια. Horatius lib. III, Od. IV :

Auditis ? an me ludit amabilis insaniæ
& Ode XXVII :

Vigilans ne ploro

Turpe commissum ? an vitii carentem

Ludit imago

Vana, qua porta fugiens oburnus

Somnium ducis ?

AVSONIVS PAVLINO

S V O S.

Epistola xxv.

Quarta tibi hæc notos detexit epistola questus,
 Pauline: & blando residem sermone laceffit.
 Officium sed nulla pium mihi pagina reddit,
¹ Fauſta ſalutigeris adſcribens orſa libellis.
 Vnde iſtam meruit non felix charta repulſam,
 Spernit tam longo ceſſatio quam tua faſtu?
² Hoſtis ab hoſte tamen per barbara verba ſalutem
 Accipit: & Salve mediis intervenit armis.
³ Reſpondent & ſaxa homini. percuſſus ab antris
 Sermo redit. ⁴ redit & nemorum vocalis imago: 10
 Littorei clamant ſcopuli, dant murmura rivi,
⁵ Hyblæis apibus ſepes depaſta ſufurrat.

Est

1. *Quarta tibi*] Ex tribus, quas ante hanc ſcripſiſſe ſe ad Paulinum in Hiſpania commoſantem hoc loco ſignificat Auſonius, una interciderit, niſi forte velis, vetuſto Lugdunenſi eodice auctore, ut ante monuimus, primam illarum, *Discutimus*, in duas dividere. ſed nihil neceſſe eſt exſtare, quæcunque ſcripſit unquam Auſonius. Qui pergit his queri litteris, quod nihil reſcribat Paulinus: & Hiſpaniz, quæ ipſum retinebat, nihil non mali imprecatur. mox vetus liber, *detexit*, pro *direxit*. Vinetus.

1. *Quarta tibi*] Titulus huic Epistolæ erat in Voſſiano optimo libro: Cum Pontius Paulinus Iunior quartæ jam literis non reſpondiſſet, ſic ad eum ſcriptam eſt.

2. *Fauſta ſalutigeris*] Latini ſuas litteras à ſalute auſpicabantur: quam illi optabant, ad quem ſcribebant. Vinet.

3. *Hoſtis ab hoſte tamen*] Phædra

Hippolyto apud Ovidium:

Inſpicit acceptæ hoſtiæ ab hoſte notæ.
 Vin.

4. *Reſpondent & ſaxa homini*] Id eſt, reſonant, ἀντηχῶσι. Cicero pro Archia: *Saxa & ſolitudines voci reſpondent.* Perſius: -- ſonat vitio percuſſa, maligne
Reſpondet viridi non coſſæ fidelia limo.

5. *Reboas nemorum*] *Redit & nemorum*, Vet. Cod. Idem.

5. *Redit & nemorum*] Veriſſima lectio. nam tæ reboas & reſultas ex interpretatione ſunt.

6. *Hyblæis apibus ſep. dep. ſuf.*] ita iſta reconcinnato. Item:

*Cumque ſuis loquuntur tremulum coma
 pinea ventu.* Item:

*Dindyma Gargarico reſpondent cantica
 luo.*

Quæ omnia Corſectorum audacis contaminarat. Scaliger.

6. *Somniſerumque canit ſapes depaſta
 ſufurrum*] Lugdunenſes membranz:

Hy-

Est & arundineis modulatio musica ripis :

Cumque suis loquitur tremulum coma pinea ventis.

Incubuit foliis quotiens levis eurus acutis , 15

Dindyma Gargarico respondent cantica luco.

Nil mutum natura dedit. non aëris ales ,

Quadrupedescve silent, habet & sua sibila serpens ,

Et pecus æquoreum tenui vice vocis anhelat.

Cymbala dant flictu sonitum, dant pulpita salu 20

Ista pedum: tentis reboant cava tympana tergis.

Isia-

*Hyblais apibus sapes depasta susurrat. sed
introcunq[ue] modo scripserit Auso-
nius, dixerat Virgilianus Melibor[us] :*

*Hinc tibi, qua semper vicino ab limite
sapes ,*

*Hyblais apibus florem depasta saluti ,
Sape levi somnum suadebit inire susur-
ro. Vinetus.*

7. *Cumque suis loquitur tremulum*]
Sic Vetus Codex, pro: *Atque arguta
suis loquitur coma*, &c. Mariangel. *Ac-
cosius.*

7. *Atque arguta*] Theocriti pri-
mum bucolicum incipit:

*Ἀδὲν τὸ ψιφύεσσεν, καὶ ἂ πίνος,
αἰπὸν δὲ, τῶνά ,*

Ἀ πὺτὶ τοῖς πυγῶσι, μελίσσεται.

Habuit autem hic vetus exemplar
Lugdunense; & Mariangeli: *Cumque
suis loquitur tremulum coma*: alii, *At-
que arguta suis loquitur*. Vinetus.

8. *Folius actis*] Quæ capitata vo-
cavit Plinius xvi Nat. Hist. Vinet.

9. *Dindymaque Ida*] Idem vetus
liber: *Dindyma Gargarico*. Sunt autem
Dindymus, *Gargarus*, & *Ida*, montes
Trojz: quibus in locis dea Cybele,
quæ & Rhea, deorum mater cognom-
inata, colebatur. De qua, & iis-
dem locis sic Claudianus primo de
raptu Proserpinæ:

*Hic sedes augusta dea, templique co-
lendi.*

*Religiosa fœlex, densis quam pinus ob-
umbrat*

*Frondibus. Et nulla lucoi agitante pro-
cella*

*Stridula coniferis modulantur carmina
ramis.*

*Terribiles intus thyasi, vesanaque missi
Concentu delubra gemunt. ululatisbus
Ida*

*Bacchatur. timidæ inclinant Gargara
silvae. Vin.*

10. *Et pecus aquoreum*] Proverbium,
Murus magis, quam piscis. De quo vi-
de Erasmus in centuria quinta
Chiliadis primæ Adagiorum. Idem.

11. *Cymbala dant flictu sonitum*] Pro
afflictu, id est, ictu, quemadmodum
vetus Commentator Virgilii expo-
suit. Virgilius nono Æneidos:

*Sternitur omne solum telis. tum scuta,
cavaque*

*Dant sonitum galeæ flictu. pugna aspe-
ra surgit. Id.*

12. *Dant pulpita*] *Pulpita*, tabulas
scenæ exponit Acto in versum ducent-
tesimum & quinquagesimum De
arte poetica:

*Tibicen, traxitque vagus per pulpita
vestem.*

Ligno enim sternebantur *pulpita*. I-
dem Horatius versu ducentesimo se-
ptuagesimo nono ejusdem Carmin.

*Æsthylos, & modici instravit pulpita
signis.*

Etat autem proprie in theatro ante
scenam pulpitum, locus quinque pe-
des altus: in quo fabulæ agebantur.
Idem.

13. *Tentis reboant*] Lucretius se-
cundo de Cybeles lacris:

XX 2

Tym-

Iſiacos agitant ¹⁴ Mareotica ſiſtra tumultus.

¹⁵ Nec Dodonæi ceſſat tinnitus aheni ,

Id

Tympana tenta tenant palmis , & cymbala circum

Concava , ranciſoneque minantur cornua cantu.

Et Phrygiæ ſtimulat numero cava tibia mentes.

Tympanum inſtrumentum erat muſicum , cribro ſimile , ex ligno & pelle extenta ab altera parte : quod virga percuſſum reſonabat. Sic Heſychius , & Iſidorus tympanum definiunt. de cuius etymo , quod bonus hic vir tertio etymologiæ traditur voluit , non hercle intello ; ſed Homeri & Ariſtophanis interpretes à verbo *τύπην* , ut ſit *tympanum* quaſi *τυραννι* quoddam , quemadmodum etiam *τύμπανον* , *τύπαιον* , ſine *μ* prima ſyllaba brevi legitur apud poëtas , ut primo Argonauticôn Apollonii :

Ρύμῳ , καὶ τυπαῖον Φείλῳ Φρύγες ἰλασκοντοί.

& alia quoque ſignificatione in Epiſtammate Lucillii , libro ſecundo Anthologiaſ , capite *εἰς Ἀγρολόγους*.

Ἀξιοὶ εἰσι τυχεῖν πάντες ἐνὸς τυπαίου ;

Hic enim *tympanum* idem ſignificat , quod *tympanum* in Pluto Ariſtophanis , quum exclamat ille :

ὦ τύμπανον , καὶ κύφωνος , ὅπως αἰρήσεται ;

quæ *tympana* vetus commentator , & Suidas , *βέκλα* interpretantur , hoc eſt , *bacula* , & ſuſtes , quibus homines exdebantur. ſed alia etiam ſunt ſignificata *tympani* apud Virgilium , Vitruvium , & alios , ad hunc Auſonii locum nihil pertinentia. Addit autem Iſidorus de ſuo *tympano* : id eſſe ſymphoniæ dimidium : quam ſic definiit , quum *συμφωνία* apud ſuam gentem non ſit aliud , quod equidem legere meminerim , quam conſonantia , & concertus : *Symphonia* vulgo appellatur , inquit , *lignum cavum* , ex

utraque parte pelle extenta : quam virgulis hinc & inde muſici feriunt. ſicque in ea , ex concordia gravis & acuti , ſuavisſimus cantus. Sic ille , quicquid id illis temporibus inſtrumenti muſici fuerit *Symphonia* , quæ ſi *taburno* noſtro , quo in choreis minore , in militia , majore utimur , videtur uſu diſſimilis fuiſſe , figura certe ſimilis fuit ; ut jam dubitare non poſſimus , quin *tympana* ſint , quibus *Italicæ* , *Narbonenſes* , *Hiſpanicæ* , aliæ mulierculæ ſe oblectant , ad eorum ſtrepitum , quæ digitis potius quam virgulis pullant , carmina ſua accinentes : quomodo etiam olim in Cereis Bacchicæ ſacris feminas putamus faſcitariſſe , eaſque ſolas , niſi ſiqui evirati viri , molles & effeminati , pro feminis hic ſint habiti , ut Atyſ ille Berecynthius apud Catullum. Criba ſunt mera , & ſic dimidiati *taburini* , ſi pergamenæas pertundis , & crepitacula tollis , laminulaſque æreas , quæ majoris ſtrepitus cauſa ligno ſolent addi. Aliud *tympani* genus abiectum , quo ſcribit Suidas Indos olim uſos eſſe in præliis. Aliud rursus æreum , dimidiati globi forma , quos Hiſpani *Atabales* vocant. Aliaque apud alias gentes *tympana*. Huius autem verſus primum verbum eſt *Talla* in quibuſdam exemplaribus : in aliis *Iſta*. iſtudque reboare Catullus *remagire* , & *recrepare* quoque dixit. *Vinetur*.

14. *Mareotica*] *Ægyptiaca*. *Mareotis* namque , & *Μαριώτης* auctore Stephano *ἡ πόλις* , urbs eſt & lacus juxta Alexandriam *Ægypti*. *Vinetur*.

15. *Nec Dodonæi*] *Dodona* urbs Epiri , & nemus Iovi ſacrum quondam , ubi oraculum Iovis clariffimum : quod undique cingebant *pæves* , ut hic ait Auſonius , vel , ut Virgilius , *lobetes* , tintinabula ærea. quæ

In numerum quotiens radiis ferientibus ictæ

Respondent dociles " modulato verbere pelves. 25

Tu velut " Oebaliis habites taciturnus Amyclis,

' Aut tua Sigalion Ægyptius " oscula signet,

20 Ob-

juxta vento agitata, vel, ut aliis pla-
cet, ab vate scutica, aut radio iridem
creo, percussa (quidam tradunt u-
num pulsari solitum, & reliqua inde
iuncta sonare, quod inter se contin-
gerent) longe resonabant. Hinc ada-
gium, *Dodonæum as*, in hominem
improbum, importunæque loquacita-
tis. Fabulam referunt Plinius, Sui-
las, Fanensis capite nonagesimo se-
ximo Colletæancorum, Crinitus,
Erasmus. Virgilius autem quum di-
cit in sexta Ecloga:

*Tum vero in numerum Faunosque fe-
rasque videres*

Ludere, — illud in numerum,
exponit vetus commentator, ad mo-
dum rhythmici & cantilenæ, vel ad cer-
tam modulationem. *Vinetus*.

16. *Moderato verbere*] Emenda cum
vetere libro & scribe, *modulato*.

17. *Oebaliis*] *Laconicis*. AMYCLÆ
fuerunt ex centum Laconiz urbibus:
quas Lacedæmonis filius Amyclas
condidit, auctore Stephano; sed
sunt, qui velint alias Amyclas esse,
quas silentium proverbio perdidisse
dicitur, nempe urbem Italiz, inter
Cajetam & Tarracinam, ab iisdem
tamen Laconibus conditam. Vide
Servium in illud decimi Æneidos:

--- tacitis regnavit Amyclis. *Vinetus*.

18. *Aut tua Sigalion*] De *Sigali-
one*, hoc est *Harpocrate*, non pauca
olim adolescentes diximus apud Var-
ronem in Conjectancis nostris. Sed
nondum tamen mendum omne ex
Varronis verbis sublatum est, nam
unius literulæ inutatione pro *ετ*, le-
gendum *ατ*: *Hi Dei*, inquit, *iidem
qui in Ægypto Serapis, & Isis*. At si
Harpocrates digito significat. Dicerem
plura, inquit, de iis Diis, sed *Harp-
ocrates* prope est, qui digito imperat

mihi silentium. Nam ubicunque co-
lebantur Serapis & Isis, ibi & semper
Harpocratis simulacrum erat. Caus-
sam ex Varrone reddidit piissimus ac
eruditissimus scriptor Aur. Augusti-
nus lib. xviii, cap. v. ita loquens
de Serapide: *Constitutum est etiam de
illo, ut quisquis hominem eum dixisset
fuisse, capitalem penderet panam. Et quo-
niam in omnibus fere templis, ubi coleba-
tur Isis, & Serapis, erat etiam simula-
crum, quod digito labiis impresso admonere
videretur, ut silentium fieret. Hoc signi-
ficare idem & Varro existimat, ut homi-
nes eos fuisse taceretur*. Hæc Augustin.
Quin etiam, quod magis miremur,
aliquid divini ponebant *ὁ δακτύλος
καὶ σιγᾶζοντι*. Quod dicerent quos-
dam Deos natos esse eo digito labris
non solum admoto & impresso, sed
etiam annexo. Suidas de Heraiscō
Ægyptio: *Ἡ ὃ αὐτῷ καὶ ἡ πρῶτη γά-
μος τῶ ὄντι μουσική. λέγεται γὰρ κα-
τελθεῖν ἀπὸ τῆ μητρὸς ἐπὶ τοῖς χεῖλε-
σιν ἔχειν τὸ καὶ σιγᾶζοντι δακτύλου.
οἷον Ἀ' ἡμίπλοιοι μετὰ λογιστοὺς ἡρώδης τὸ
ὦρον, καὶ αὐτὸ τὸ ὦρον τὸ ἡμίονο. &
quæ sequuntur. Vt veram causam
hanc putem, quare *Harpocrates* digi-
to labris impresso pingeretur. Eam
autem, quam reddit Varro, *ἀλλήγο-
εἶν* puto. *Scaliger*.*

18. *Aut tua Sigalion*] *Sigaleon* scri-
bit Lilius Gregorius, primo Syntag-
mate de diis, *παρα τῇ σιγᾷ, & λέγει*,
id est à *silendo*, & *populo*: quod sci-
licet populus silentium indiceret. Is
est *Harpocrates*: quem Osiridis &
Isidis numinum suorum filium exi-
stimaverunt Ægyptij, ac ita sine-
runt, ut digito ori oppresso silentium
indiceret. qualis apud Romanos dea
Angerona. Angelus Politianus capite
octogesimo tertio *Miscellaneor. Vin.*

XX 3

19. *Tua*

20. Obnixum Pauline taces. agnosco pudorem :

21. Quod vitium fovet ipsa suum cessatio jugis.

Dumque pudet tacuisse diu, placet officiorum

30

Non servare vices : & amant longa otia culpam.

22. Quis prohibet Salve atque Vale brevitate parata

Scribere ? felicesque notas mandare libellis ?

Non ego longinquos ut texat pagina versus

Postulo : multiplicique oneres sermone tabellas,

35

23. Vna fuit tantum, qua respondere Lacones ,

Littera:& irato regi placuere negantes.

Est etenim comis brevis. sic fama renatum

Pythagoram docuisse refert, quum multa loquaces

Ambiguus sererent verbis, contra omnia solum

40

Est, respondebat, vel Non. O certa loquendi

Regula !

19. *Tua oscula signet*] Os tibi claudat. *Osculum* in primitivi significatu consistere docuit contra Priscianum Quintilianus Stoa in Epographia. Vmet.

20. *Obnixum*] *Obnix*. quantum potes. Sic malim legere, quam *obnixus* Vin.

21. *Quod vitium*] Basiliius Olympio: Ε γράφεις ἡμῶν ὡς τε ἐργὸν μὲν ὀλίγον· ὡς δὲ ὀλίγον. καὶ τοῖσι καὶ ἡ βραχυλογία ὡς εἶναι τῷ χρόνῳ παντελὲς γίνεσθαι ἀφωγία. ἐκπαινεῖται τοῖσιν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ. &c.

22. *Quis prohibet Salve*] Plinius l. 1, Epist. xi : Olim nullae mihi epistolae missis. Nihil est, inquis, quod scribam. At hoc ipsum scribe, nihil esse quod scribas : vel solum illud, unde incipere priores selebant : Si vales bene est, ego valeo. Hoc mihi sufficit, Basiliius ad Firminum : δοκῶ ἂν πολλοῦ γράμματος ἐπιζητῆσθαι· ἀλλ' ἤρκει ἡμῶν τοσούτων, ὅ δέονα τὸ δεῖνι. ὑγιαίνειν ἡμῶς ἰδοί, καὶ ἱρῶσθαι.

23. *Vna fuit tantum*] Vide Plutarchum in libro περὶ ἀδελφείας. Vmetus.

23. *Vna fuit tantum*] Inepti sunt,

quī & hanc litteram fuisse autumant, qua Lacedæmonii Philippo Regi responderunt; quæ nota est nuper recepta, non littera. O fuit, cuius nomen negandi vim habebat. hanc ad differentiam τῆς O (quod *mega* vulgo appellamus, quum non opus sit ita distinguere) addito v antiqui pronuntiabant, non autem scribebant. Libet hic adscribere verba Eustathii è principio commentarii in v Iliad. quibus hæc confirmantur : Ἰστὸν δ' ὅτι τὸ ἐμὲ καὶ οἱ ἐλεγον οἱ παλαιοὶ ὡς ἔσθηντες τὸ ἰ. ἢ α. τῇ αὐτῇ διφθέρῃ κατασφῶντων) ὡς ἔσθην αὐτὸς ἔτ' ἄλλα ἐμὲ καὶ αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ποιεῖται ἐπὶ τῇ μικρῇ ὁ. ἔκτείνω γὰρ αὐτῷ τὴν αὐτῇ αἰτίαν ὃ λίγιστον. Μυταίω. Quin & clare liquet ex ipso nostro Aufonio in litteris Gracis & Latinis, ubi inquit : Ω quod ἔρ OY Gracum compensat Romula vox O ; multo vero clarius ex A. Gellio, apud quem Nigidius lib. xix, cap. ult. ita loquitur : Gracis non tanta infirmitas accessit, qui ex ὁ ἔρ ὡ scripturunt, quanta qui ex ἔρ ἔρ ἰ. Illud enim inopia fecerunt, hoc nulla re subasti. plura qui volet, adeat G. Ioan. Vossium lib. 1 de Arte Gramm. p. 64. & Salma-

Regula ! nam brevius nihil est, nec plenius istis :
 Quæ firmata probant, ** aut infirmata relidunt.
 Nemo silens placuit : multi brevitæ loquendi.
 Verum ego quo stulte dudum spatiosa locutus 45
 Provehor ? ut diversa sibi vicinaque culpa est,
 Multa loquens, & cuncta silens ! non ambo placemus :
 Nec possum reticere, jugum quod libera nunquam
 Fert pietas, nec amat blandis ** postponere verum,
 Vertisti Pauline tuos dulcissime mores ? 50
 ** Valconis hoc saltus, & ninguida Pyrenæi
 Hospitia, & nostri facit hoc oblivio cœli ?
 Imprecer ex merito quid non tibi ** Iberia tellus ?
 Te populent Pœni : te perfidus Annibal urat :
 ** Te belli sedem repetat Sertorius exsul. 55
 ** Ergo meum, patriæque decus, ** columenque senati ,
 ** Bil-

Salmasium in notis ad duas inscriptiones pag. 37, & 237.

24. *Aut infirmata reclinant*] Vett. Codd. *relidunt*. Mariang. Accurs.

25. *Postponere verum*] Ita legend. pro *deponere*. Idem.

26. *Vasconis hoc saltus*] Morum mutationem facit *Vasconum saltus*. *Vasconia saltus* dicit Paulinus, quum respondet Ausonio versu centesimo Epistolæ primæ. *Vasconum* autem nomen adhuc retinuerunt in Pyrenæo circa Bajonam Tarbelorum urbem, quos *Basques* vocitamus, lingua & moribus à Gallis & Hispanis discrepantes : ceterum quos vetusti scriptores Strabo, Plinius, Ptolemæus, descripserunt *Vascones*, eorum fines in eodem Pyrenæo latius patuerunt, ut qui nunc Guipusquoi, & Navarri appellantur, olim *Vascones* fuisse videantur. Idem *Vascones*, ut idem sunt *Gwilielmus* & *Vuilielmus* apud nos, *Galerius* & *Valerius*, *Gardo* & *Vardo*, verum qui dicuntur in Aquitania *Gascones*, hi sic sunt dicti à Pyrenæicis illis *Vasconibus* : qui saltus

suos aliquando egressi, circiter annum à Christo nato quingentesimum & nonagesimum, ut ex Gregorii Turonensis libro nono rerum Francicarum colligere mihi videor, in media Aquitania confederunt : quæ ab ipsis *Gasconia* est cognominata. *Vinetus*.

27. *Iberica tellus*] Optimus liber : *Iberia tellus*. ita *Gallia*, pro *Gallica*, invenisse se apud Sallustium notavit Nonius.

28. *Te belli*] Plutarchus Appianus, Seneca, Eutropius. *Vinetus*.

29. *Ergo meum*] Paulinum. Ad hæc respondet Paulinus ad versum centesimum & quadagesimum quartum Epistolæ prioris ad Ausonium. *Columen* & *culmen*, *senatusque* & *senati* hic legit Mariangelus. *Vinet*.

30. *Columenque senatus*] Vetustum exemplar, *columenque senati*. Ad Probum Præf. Præf. Dico hunc *senati præsulam*. Et paulo post : *Columen curulia romana*. Et in Ludo septem sapientum : *Fructi est optimi*. Nomina quippe ista inflexionis quartæ tam varie

11 Bilbilis, 12 aut hærens scopulis Calagorris habebit ?
 13 Aut quæ 14 dejectis juga per scruposa ruinis
 Arida torrentem Sicorim 15 despectat Hilerda ?
 Hic trabeam Pauline tuam, Latiamque curulem 60
 Constituis, patriosque istic sepelibus honores ?
 Quis tamen ista tibi tam longa silentia suasit ?
 Impius 16 ut nullos hic vocem vertat in usus :
 Gaudia non illum 17 vegetent : non dulcia vatum
 Carmina, 18 non blandæ modulatio flexa querelæ , 65
 Non

mutata sunt olim veteribus , ut *senati* vel *senatus* pro *senatus* dixerint casu patrio. *quasi & quasiuis*, parti vel partuis, annis, domuis, tumultis, fructi, atque alia innumera. *Marian.* *Accurf.*

31. *Bilbilis*] Urbs Celtiberorum, gentis Hispanicæ, patria poetæ Valerii Marialis. Gerundensis Episcopus, qui abhinc annos centum paralipomena suæ Hispaniæ scribebat, *Bilbilim* inter deletas Hispaniæ urbes recenset in extremo libro primo. *Vinet.*

32. *Aut hærens scopulis*] *Montana* in versu centesimo & vicesimo Epistolæ Paulini ad Ausonium primæ. Hæc autem Fabii Quintiliani patria in Carmine primo de Professoribus, *Calagorris*, *Calagurris* in vetusto codice, ut varie scriptum nomen hoc, elatumque inveniri in antiquis scriptoribus, annotavimus in Lucium Senecam, *Calahorra* hodie dicitur, clara civitas ad Hiberum sita, Vasconum Hispaniensium, ut Strabo & Ptolemæus tradunt, & sic in petris Pyrenaicis. *Vinet.*

33. *Aut qua — Hilerda*] *Ilerda* Græcorum, & Vibii Sequestri, sed *Hilerda* Phocæ, nunc *Lerida*, urbs est citerioris Hispaniæ ad ortum vergens magis, quam Calagorris, & Bilbilis apud Ptolemæum, memorata carmina carmine vicesimo quarto de Professoribus. *Vin.*

34. *Dejectis ruinis*] Ad hunc Au-

sonii locum Paulinus quum respondet Epistolæ prioris versu centesimo vicesimo primo, *jacentem Hilerdam* dicit. Ceterum à quo diruta fuerit hæc civitas, dicere non possum. *Idem.*

35. *Despectat*] Deorsum spectat. sicut *despuit*, deorsum aspicit, ut primo *Æneidos*:

--- quum Iupiter æthere summo
Despiciens mare velivolam, terrasque
jacentes.

Lucanus autem sic de Sicori & Hilerdæ situ in principio quanti *Pharsaliæ*:

Colla tumet modico, lenique excrevit
in altum

Pingue solum tumulo. Super hunc fundata vetusta

Surgit Hilerda manus. Placidis pralabitur undis

Hesperios inter Sicoris non ultimus amnes. Id.

36. *Vt nullos*] Quisquis, Pauline, tibi fuit istius tanti silentii auctor, homo sceleratus, is in perpetuum ipse sileat, nec ei sua vox ulli usui unquam esse possit. *Vt* ergo pro utinam, quomodo in *Adelphorum Terentii* actu quarto:

Desessus sum ambulando. ut, Syre, te cum tua

Monstratione magnæ perdas Iuppiter. Idem.

37. *Vegetem*] Recreent. oblectent. *Id.*

38. *Non blanda modulatio flexa querela*]

Non fera, non illum pecudes, non mulceat ales,
 Non quæ pastorum nemoralibus abdita lucis
 Solatur nostras " Echo refecuta loquelas.
 Tristis, egens, deserta colat : tacitusque pererret
 " Alpini convexa jugi : " cœu dicitur olim

70

" Men-

vela] Elegiacum carmen, Horatius de arte poetica :

Versibus impariter junctis, querimonia primum,

Post etiam inclusa est voti sententia compos.

Quis tamen exiguos elegos, —
 & quæ sequuntur. *Modulationem autem dixit flexam, quod in modulando, canendoque, vox inflectatur.* Vinetius.

39. *Echo refecuta querelas*] Sic in Epigrammate nonagesimo pono : & melius verbo *solatur* convenit *querelas*, quam, quod habebat vetus codex, *loquelas*. Vinet.

40. *Alpini convexa jugi*] Legito ; *Alpinu convexa jugu.* *Alpes* pro *Pyreneis*. Etiam Gellius *Alpinos Hispanos* ex Catone dixit. Sic enim loquens de Catone ita scribit : *Cum de Hispani Alpini scriberet, qui circa Iberum colunt, verba hæc posuit, &c. & Ausonius ipse :*

Nunc tibi trans Alpes, & mareteam Pyrenen.

Procopius : *ἀρχαίς Ἀλπεῖς ὡς ἐν ὄρεσι τῆς Πυρηνναίων ὕψους. Ἀλπεῖς ἡ γὰρ λέξις τῶν ἐν τῷ περὶ ὁρίων διόδῳ οἱ ταύτην ἀνθρώπων νομίζουσιν.* Scaliger.

40. *Alpini convexa jugi*] Curva montium Pyrenæosum juga. Sed, *Alpinu convexa jugu*, vetus liber. Vinet.

41. *Cœu dicitur olim*] Pont. Paulinus Aquitanorum procerum princeps, cum in Aquitania, quod in illa nimis omnibus notus esset, Christianæ pietati vacare non posset, cum uxore religiosissima secessit in Hispaniam, ut libertate Christiana, & otio frueretur. Id quod ipse disertim in suis ad Ausonium Epistolis

docet. Ineptè quidam dubitant de isto, an sit Paulinus Nolæ Episcopus : cum Ambrosius Epistola xxxvi manifestò scribat hunc postea divenditis omnibus quæ habebat in Aquitania, cum eadem uxore in Nolanum agrum secessisse. Ausonius secessum illius adscribit animi morbo, quo ferunt laborasse *Bellerophontem*. Quod purgat Paulinus in sua ad eum Epistola : — *non anxia Bellerophontis*

Mens est. — Eodem modo Rutilius de Monachis :

Processu pelagi jam se Capraria tollit.

Squallet lucifugus insula plena viris.

Ipsi se monachos Grajo cognomine dicunt :

Quod soli nullo vivere teste volunt.

Aliquanto post :

Sic nimia bilis morbum assignavit Homerus

Bellerophontei sollicitudinibus.

Nam juveni offensæ savi post tela doloris

Dicitur humanum displicuisse genus.

In eadem epistola Paullinus scribit :

Quique superba tua contemni mania

Roma

Consul, arenosas non dedignare Vastatas, Quibus verbis fabulosum, & arenosum Vastatum solum, ut & hodie constat esse, significat. Vnde Sidonius ad Triguettium ita scribit : *Tantum te Vastatum civitas non cepit imposita, sed pulveri : tantum Syrticus ager, ac vagum solum, & volatiles ventis altercantibus arena sibi possident : ut te magni flagitatum precibus, parvis separatam spatium, multis expectatum diebus attrahere Burdigalam non potestates, non amicitia, non opimata vivariis ostrea queant ? an temporibus hibernis viarum te dubia suspendunt ? Et quia solet Biger-*

X x 5

riens

" Mentis inops, cœtus hominum, & vestigia vitans,
Avia perlustrasse vagus loca Bellerophontes.

Hæc precor. " hanc vocem Bœotia numina Musæ
Accipite : & Latius vatem revocate Camœnis.

A V-

*vicus turbo mobilium aggerum indicia
confundere, quoddam veteris in itinere
terreno pedestre namfragium?* Non po-
tuit melius solum Vasaticum descri-
bi, Quinetiam hodieque totum il-
lum tractum Vasaticum usque ad flu-
vium Aturum patria lingua voca-
mus *Landas*, hoc est, deserta, & in-
culta sola. Hoc enim propter areno-
sam soli naturam Arenosum solum
syrtis vocabant temporibus Auso-
nianis. ut Sidonius *agrum syrticum*
dixit in verbis jam à nobis prolatis.
Sic Prudentius *syrtis* dixit pro des-
erto, ut cum agit de Helia:

*Casto fruentem syrtium silentio. Item:
Nec responsa refert Libycis in syrtibus
Animon.* Scaliger.

41. *Cen*] Sicut dicitur. ut fama est.
Hipponous, homo Corinthius, Ne-
ptuni filius, qui Glauci putabatur,
filii Sisyphi, Βελισσφόντης & Βελ-
ισσφών dictus fuit post quam Belle-
ron interfecisset, Corinthiorum pri-
matem virum. Vide, quæ de eo Ho-
merus Iliados sexto, Apollodorus se-
cundo Bibliothecæ, Hyginus, verus
Ranarum Aristophanis interpres,
Tzetzes in versum septimum deci-
mum Alexandræ Lycophronis, &
Tzetzes alter in secundis Hist. Vinet.

42. *Mentis inops*] Homer. iv Iliad.
de Bellerophonte:

Η τοι ὁ κερκιδίον τὸ Ἀλκίον οἶ-
σάτο,

ὄν θυμὸν κερτίδην, πύτων ἀνδρά-
πων ἀλσείων.

Quæ Cicero lib. III Tusc. Q. ita vertit:
*Qui miser in campis matrens errabas
Aleis,*

*Ipsæ sunt cor edens, hominum vestigia
vitans.*

43. *Hanc vocem Bœotia numina Mu-*

sa] Sic Vetus Codex. legitur etiam
nomina. neutrum improbandum. Il-
læ epim Parnassum Heliconemque
Bœotiz habitasse memorantur, unde
sunt *Parnassides*, *Pegafides*, *Heliconides*.
Illæ consecrata loca habuisse The-
spijs, Pieria, Aonia, Bœotiorum. un-
de *Thespiades*, *Pieridas*, *Aonidas*. Ideo-
que tam Bœotiz locorum numina
putantur, quam à variis ejusdem lo-
cis nomina diversa sortiuntur. Ma-
lim tamen, *Nomina*, quam *Numina*.
Paulinus enim, quæ Epistola Auso-
nio respondet, super hac particula,
musæ per annominationem deri-
dens, inquit, *sine numine nomina Mu-
sæ*. Mariang. Accursius. Vide quæ
nos ad Emeritam in Urbibus. Adscri-
bam tamen Paulini versus, ita uti di-
stinguendi sunt: nam è vulgata di-
stinctione, nec sensus elici potest,
nec constructionis ratio animadveni.
Hi igitur sunt:

*Non his numinibus tibi me patriaque
reduces.*

*Sarida vocas, & nulla rogas (levis hoc
feret aura,*

*Quod datur in nihilum) sine numina
nomina Musæ.*

Accedebam autem & ego in inirio
huic Mariangeli sententiæ, *nomina*
præferentis; verum quo magis con-
sidero, eo magis incertus hæreo.
Potest enim Paulinus Ausonii verba
correxisse, tanquam falsa, nempe
quod *Musæ nomina* tantum vana es-
sent, non autem *numina*, quomodo
eos Ausonius indigitaverat. Imo re-
vera fallitur Accursius. nam *Non his
numinibus*, nempe *Musis*, *tibi me pa-
trique reduces* dicit Paulinus, eas ex-
go invocaverat Ausonius ut deas,
non tanquam *nomina Bœotia*.

2, Gratiq-

A V S O N I I

A D :

G R A T I A N V M I M P.
D I S C I P V L V M

: Gratiarum actio pro consulatu,

AGO tibi gratias, Imperator Auguste; si possem, etiam referrem. ² Sed nec tua fortuna desiderat remunerandi vicem: nec nostra suggerit restituendi facultatem. ³ Privatorum ista copia est, inter se esse munificos. tua beneficia ut maiestate praeclunt, ita mutuum non repossunt. Quod solum igitur nostra opus est, gratias ago: verum ita, ut apud Deum fieri amat, sentiendo copiosius, quam loquendo. atque ⁴ non in sacratio modo imperialis oraculi, qui locus horrore tranquillo & pavore venerabili raro eundem animum praestat & vultum: sed usquequaque gratias ago, tum tacens, tum loquens, tum in certu hominum, tum ipse mecum, & cum voce patui, & cum meditatione secessi, omni loco, actu, habitu, & tempore. Nec mirum, si ego terminum non

statuo

I. Gratiarum actio] GRATIANVS IMPERATOR AVSONIVM praeceptorem suum discipulus haudquaquam ingratus, Consulem quum fecisset, egit Ausonius hac oratione gratias de tanto honore. Nostri autem putant Chronici & Consulatum Ausonii & Probinj Hermogeniani in annum à nato Christo trecentesium & octogesimum secundum incidisse. Cuius consulatus mentio fit in Prosperi, Cassiodori, & Marcellini Comitis Chronicis, & lib. II. C. Iustiniani, Titulo sexagesimo nono, Vinet.

2. Sed nec tua fortuna] Mamertinus Consul fuit cum Nevita anno Christi trecentesimo & sexagesimo quinto, pro quo honore egit & is quoque gratias Iuliano Augusto quz

oratio exstat; in qua extrema sunt hæc: Absit, Auguste, & istud sancta divinitas omen avertat, ut tu à quoquam mortalium expectes vicem beneficii: verumtamen quod solum vel accipere potest ista fortuna, vel à nobis opibus tuis tribui, immortalitatem manerum tuorum colam officiis sempiternis. Vinet.

3. Privatorum ista copia est] Hoc possunt homines privati. Idem.

4. Non in sacratio modo] Sacratio proprie, inquit Servius, locus est in templo, in quo sacra reponuntur: sicut denarium est, ubi ponuntur oblata. Ausonius autem sacarium, confistorium postea appellabit, ut sit hic sacratio Imperialis oraculi, locus quasi sacer, sanctus & augustus: ubi Imperator tribunal habebat, jus dicebat, negotia decidebat, Id.

5. Tam

statuo ¹ tam grata profitendi, quum tu finem facere nescias honorandi, Quis enim locus est, aut dies, qui non me huius aut similis gratulationis admoneat? admoneat autem? ô inertia significationis ignava! quis, inquam, locus est, ² qui non beneficiis tuis agitet, inflammet? Nullus, inquam, Imperator Auguste, quin admirandam speciem tua venerationis incutiat: non palatium, ³ quod tu, quum terribile acceperis, amabile prastitisti: non forum, & basilica olim negotiis plena, nunc ⁴ votis, votisque pro tua salute susceptis: (⁵ Nam de sua, cui non te imperante securitas?) non curia honorificis modo leta decretis, olim sollicitis mœstis querimoniis: ⁶ non publicum, in quo occursum gaudentium plurimorum neminem patitur solum gratulari: non domus commune secretum. Lectus ipse ad quietem datus, beneficiorum tuorum reputatione tranquillior. Somnus abolitor omnium, imagines tuas offert. ⁷ Ipsa autem sedes honoris, Sella curulis,

5. Tam grata profitendi] Lego: tam grata profitendi. Sic in eadem hac oratione: Qui hoc non singulis factis, sed perpetua grata agendi benignitate meruisti.

6. Qui non beneficiis agitet inflammet?] Lege: agitet & inflammet? Mariang. Accursius.

6. Qui non beneficiis tuis agitet, inflammet] Sana hæc omnibus videtur, vix mihi. Et quid si legam: qui non pom facibus, stimulis, agitet, inflammet? Valens Acidalius.

7. Quod quum terribile acceperis] Valentinianum Gratiani patrem, Aurelius Victor, Hieronymus, & alii, severiorem fuisse tradunt. Vinetus.

8. Votis, votisque pro tua salute] Votis pro tua sal. Tilianus codex. Vinet.

8. Non forum & basilica, olim negotiis plena, nunc votis, votisque pro tua salute susceptis] Potest aliquem delinire vocis repetitio. Malim tamen: nunc votis votisque. Intellego literas, tabulas, inscriptiones, quibus vota signabant. Horatius lib. 4. Oda 8: Non incisa notis marmora publicis. Noster ad Theonem: Mellonis albam paginam, Notasque furva sepi. Gronovius.

9. Nam de sua cui non, &c.] Ex-

pressit illa Plinii in Panegyrico ad Trajanum: Non te distringimus votis. non enim pacem, non concordiam, non securitatem, non opes oramus, non honores: simplex cunctaque ista complexum munus omnium votum est, SALVS PRINCIPIS. Mox pro, somnus ab omni. im. tuas offert, legendum est, offert.

10. Non publicum] Vbi populus versatur, & populi frequentia est, extra ardes, foris, in viis: ex qua publici significatione, dicimus abstinere, & carere publico: egredi, & prodire in publicum. Vinetus.

11. Ipsa autem sedes] Sic lege, non ista. quo legendum modo non ambigitur, vel eo quod in voce ipsa quædam emphasis exprimitur, & quod pronomen dignitatis habetur. Prætermittuntur hæc sepe numero, quod quanti sint momenti prima fronte non apparet. Cererum è re videtur inspicere, quonam modo in plerisque hic Ciceronem æmulatus fuerit Ausonius. 12. enim in vectiva in Catilinam ita legitur: Ego sum ille consul, P. C. cui non forum, in quo omnis aquitas continetur, non Campus Martius, consularibus auspiciis consecratus, non curia,

lis, gloriosa pompis imperialis officii, in cuius me fastigio (ex qua mediocritate?) posuisti, quotiens à me cogitatur, vincor magnitudine, & redigor ad silentium, non ingratus beneficiis, sed oppressus. ades enim locis omnibus. Nec jam miramur licentiam poetarum, ¹² qui omnia Deo plena dixerunt. Spem superas, cupienda praevenis, vota praecurris: quaeque animi nostri celeritas ¹³ Divum instat affectat, beneficiis praecuntibus anteceditur. Praestare tibi est, quam nobis optare, velocius. Ago igitur gratias, optime Imperator. Ac si quis hunc sermonem meam isdem verbis tam saepe repetitum inopia loquentis assignat, ¹⁴ experiatur hoc idem prosequi: sed nihil poterit proferre facundius. Aguntur enim gratiae, non propter maiestatis ambitum, nec sine argumentis. Imperatori fortissimo: testis est uno pacatus anno & Danubii limes, & Rheni. Liberalissimo: ostendat hoc dives exercitus. Indulgentissimo: docet securitas erroris humani. Consul-tissimo: probat hoc tali Principe Oriens ordinatus. Piissimo: huius vero laudis locupletissimum testimonium est ¹⁵ pater divinis honoribus consecratus: instat filii ad imperium ¹⁶ frater adscitus: ¹⁷ à contumelia belli patruus vindicatus: ad praefecturæ collegium ¹⁸ filius cum patre conjunctus: ad consulatum ¹⁹ praeceptor electus. ²⁰ Possẽm ire per omnes appellationes tuas, quas olim virtus dedit: quas proxime fortuna

ria, summum auxilium omnium gentium, non domus commune periculum, non lectus, ad quietem datus, non denique has sedes honoris, sella curulis, unquam vacua mortis periculo atque insidiis fuit. Mariang. Accursius.

11. Ipsa] Al. ipsa. recte. Acidalius.

12. Qui omnia Deo plena] Vt Aratus in Phænomenis, & Iovis omnia plena, Virgil. in Palæmonæ. Vinetius.

13. Divum instat] Divinum instat, quidam libri. ac infra Tiliæus, & nihil poterit, pro sed nihil poterit. Vinet.

14. Experiatur hoc idem prosequi] Malim, persequi. ut mox: & breviter omnia, quæ novimus, indicare, nec persequi.

15. Pater] Valentinianus, à filio inter divos reclusus est post mortem, ut Iulius Cæsar, Augustus, & alii multi. Vinetius.

16. Frater] Valentinianus Iunior. Scribit autem Victor, hunc adhuc quadriennem ad Imperium esse accitum. Vinet.

17. A contumelia belli] Gratianus patruo Valente à Gothis occiso, Theodosium in consortium assum-sit Imperii, eique Orientem, ipse sibi Occidentem reservans, commisit. Qui Theodosius mortem Valentis ultus est, & Gothos è Thracia pepulit. Vin.

18. Filius cum patre] Ansonius filius cum patre Iulio Aufonio. Idem.

19. Præceptor] Ipse Aufonius Gratiani præceptor. Id.

19. Ad consulatum præceptor electus] Credo verius, evectus. Acidalius.

20. Possẽm ire] Lege Possẽm. Acidal.

21. Fero

fortuna concessit : quas adhuc indulgentia divina meditat^{ur}. ²¹ Vocarem Germanicum, deditione gentilium : Alemanicum, traductione captorum : vincendo, & ignoscendo, Sarmaticum. Conneckerem omnia merita virtutis, & cognomina felicitatis : sed alia est ista materia, & suo parata secreto : quum placuerit signanter, & breviter omnia, qua novimus, indicare, nec persequi : ²² ut qui terrarum orbem unius tabula ambitu circumscribunt, aliquanto detrimento magnitudinis, nullo dispendio veritatis. Nunc autem, quod diei huius proprium, ²³ de Consulatu gratias agam. sed procurrunt & alia dignitates, atque in vocem gratulationis erumpunt, ac se prius debere proficiuntur. Tot gradus ²⁴ nomine Comitum propter tua incrementa congesti :

21. *Voca*] Gratianum vocet aliquis Germanicum, Alemanicum, Sarmaticum : qui sunt victoriarum tituli. De ista autem Germanorum deditione nihil comperimus : ALMANNI qui quondam fuerint, docet Beatus Rhenanus in Germaniz antiquitatibus. Quorum triginta millia Gratianus stravit apud Argentarium Galliz oppidum, ut Sextus Victor, Hieronymus, Ammianus Marcellinus libro ultimo, Orosius septimo, scribunt, non procul eo, quod Argentoratum & Strasburgum hodie appellamus, quemadmodum idem Rhenanus tradit tertio rerum Germanicarum ; verum captos quo traduxerit, nescio, ni forte trans Rhenum, unde venerant. SARMATÆ Santomatze, qui hodie Poloni fere sunt, quum Pannonias vastavissent, ut iidem Ammianus, Hieronymus, & Orosius prodiderunt, ad eos ulciscendos è Gallia Valentinianus Imperator magnis itineribus contenderat : sed prevenit mors. Gratianus vero eos debellavit, ut dicit Ausonius hoc loco, & ignovit. *Vinctus*.

21. *Voca Germanicum*] Lege : vocarem. Requirit utrumque hoc, id quod sequitur : Conneckerem omnia merita virtutis. Acidalius.

21. *Voca Germanicum*] Vide quæ Freherus ad Mosellæ 71. ix.

22. *Ut qui terrarum*] Florus in procemio lib. 1 : Tamen quia ipsa sibi obstat magnitudo, rerumque diversitas actionem intentionis abruptis, faciam quod solent, qui terrarum situs pingunt : in brevi quasi tabella totam ejus imaginem amplectar.

23. *De consulatu gratias agam*] Plinius in Panegyr. pag. 163. ed. Lipfii : In consuetudinem vertit, ut consules publica gratiarum actione perlata, suo quoque nomine, quantum debeant Principi, profiteantur. Mamertinus in Panegyr. Huc accedit, quod ipsa hac urbi, atque hoc augustissimum consilii publici templum officium hujus orationis efflagrant, &c. Hi cives & hi populares tui silere non sinunt, nec patiuntur, ut quisquam alius auspiciatissimo die apud te ac de te loquendi munus usurpet, quam is, qui amplissimo sit præsitus magistratu.

24. *Nomine Comitum*] Comitum cum diversa essent munera apud Principes Romanos, eorum etiam diversa genera, & nomina fuerunt. Invenies namque in Codice Iustiniani, apud Ammianum, Cassiodorum, & alios scriptores, commemoratos Comites palatii, Comites stabuli, Comites scrinii, largitionum, rerum privatarum, Orientis, & alia genera. Dicit ergo Ausonius multis istis se Comitatibus honoratum esse apud Valentinianum Augu-

congeſti: ex tuo merito, te ac patre principibus, quaſtura communis:
 21. & tui tantum praefectura beneficii: qua & ipſa non vult 26 vice
 ſimplici gratulari, liberalius diſiſa quam juncta: quum teneamus
 duo integrum, 27 neuter deſiderat ſeparatum. Sed illa, ut paulo ante
 promiſi, habebunt ſui muneris peculiare ſecretum. Conſulatus hic mem-
 erat, atque obſecrat, ut 28 obnoxiam tibi uni ſinas fieri ejus dignita-
 tem, quem omnibus praeſuliſti. 29 Quot quidem & ipſe ſibi invenit gra-
 dus? 30 cum clariffimo viro collega meo honore conjunctus; nuncupa-
 tione praelatus, 31 Conſul ego, Imperator Auguſte, munere tuo, 32 non
 paſſus ſep̄ta, neque campum, 33 non ſuffragia, non puncta, 34 non
 loculos:

Auguſtum, propter diſcipulum ſuum Gratianum: cui gratias agit. *Vinetus.*

24. *Nomine Comitum, &c.*] Diſtin-
 gae poſt congeſti, & ex tuo merito cum
 ſequi conjunge. nam propter tua incre-
 menta, ex tuo merito, & tui beneficii ſin-
 gula ſingulis honoribus adneſtuntur.

25. *Et tui tantum beneficii*] Et prae-
 fectura Galliarum procurrit: ad cu-
 jus collegium filium cum patre con-
 junxiſti, ſicut ſupra dictum fuit: &
 qua tu me & patrem meum ſolus
 honoraviſti, Valentiniano patre tuo
 mortuo. *Vinet.*

26. *Vice ſimplici*] Quia duo ſumus.
Vin.

27. *Neuter deſiderat ſeparatum*] Ea
 noſtra eſt concordia, in communi
 Praefectura. *Idem.*

27. *Neuter deſiderat ſeparatum*] For-
 ſan melius, deſideret, ſubintellecta co-
 pula.

28. *Obnoxiam tibi uni*] Vt tibi ſoli
 debeat mea dignitas, quem praeſu-
 liſti. *Vinetus.*

29. *Quod*] Quam rem, gradus &
 ordo à te ſervatus in nuncupatione;
 ſibi comparavit. *Vinet.*

29. *Quod quidem & ipſe ſibi invenit
 gradus, cum*] Lege: innuit. Ac forte
 junctim, ſubinnuit. Idem innuit prior
 meus in conſulatu gradus, quod ora-
 bat ipſe conſulatus. Nam ad illa ver-
 ba ſententia revocanda: Conſulatus hic
 meus erat atque obſecrat, ut obnoxiam tibi

uni ſinas fieri ejus dignitatem, quem o-
 mnibus praeſuliſti. *Acidalius.*

29. *Quod quidem & ipſe*] Affectum
 hunc locum ita eſſe reſtituendum
 cenſeo: Quot quidem & ipſe ſibi invenit
 gradus? hocce gradus vero enarrare
 pergit. Sic ſupra: Tot gradus nomino
 Comitum propter tua incrementa, &c.

30. *Cum clariffimo viro collega meo*] *Anicio Hermogeniano Olybrio*, in vetu-
 ſtis inſcriptionibus: quas in com-
 mentarium Iambici Epit. Aufonii
 tranſcripſimus. *Vinetus.*

30. *Collega meo*] Bene, qui ita;
 peſſime, qui in eo ediderunt. honore
 conjunctus, & dignitate praelatus ſibi op-
 ponuntur. nec poteſt hic locum ha-
 bere praepoſitio, niſi ut omnem, quae
 huic antitheſi ineſt, elegantiam tol-
 lat. Lege hanc, quiſquis eſt, quovis
 modo: ſtatim cenſeas hanc, quam
 ſequimur lectionem alteri illi longe
 eſſe antereferendam. Plinius in ea-
 dem cauſa ad Trajanum: Concedere
 me non pro me magis munere iſto, quam
 pro collega meo Cornuto Tertullo C. V.
 fungi.

31. *Conſul ego, Imperator Auguſte,
 munere tuo*] Eodem modo Mamer-
 tinum Iuliano Imperatori aduſatum
 legerat Aufonius. *Vinetus.*

32. *Non paſſus ſep̄ta*] *ſep̄ta*, quae
 & mox *Ovillia* dicentur, loca erant in
 Campo Martio cancellis undique
 clauſa: in quae populi centuriz in-
 gredie-

loculos : 31 qui non prensaverim manus, nec consalutantium confusus occursum, 36 aut sua amicis nomina non reddiderim, aut aliena imposuerim : 37 qui tribus non circumviri, centurias non adulavi, jure
 31 vo-

grediebantur, magistratum electurum. Sed de iis, quæ ad hunc intelligendum locum pertinent, consule Nicolaum Gruchium de Comitibus. *Vinet.*

32. *Non passus septa, &c.*] Mamerlinus : *Quid? quod nihil speranti mihi de bonorum augmento perfertur nuntius, consulem me creatum, sine impendio, quod jam diu paucis sine labore, quod nunquam sine petitione, quod nemini. Quis ignorat, tum quoque, cum honores Pop. Roman. suffragiis mandabantur, multos fuisse candidatorum labores : ediscenda omnium nomina tribuum; homines, atque etiam singuli salutandi, prehensanda obviorum manus, &c.*

33. *Non suffragia, non puncta*] Suffragium est sententia, & ut vulgo loquimur, vox ejus, qui eligit. Ferebantur autem suffragia voce, vel scripto. Voce, cum claxe nominabatur, qui eligebatur magistratus. Scripto vero, quum nomen ejus in tabella scriberetur. Qua posteriore ferendi suffragii forma sic utebantur in Consularibus comitiis : ut de hoc genere hic agitur. Ingredientem in Septa illa ad eligendum populo tabulas dabat, qui Distribitor mox appellabatur, tot cuique, quot candidati, & competitores erant. In iis candidatorum omnium nomina scripta ante fuerant. Eligebat quisque, quam vellet unam, & in cistam conjiciebat. Omnes ita ubi conjecissent singulas, educebat alius è cista cunctas : & inspiciebat, quod nomen unaquæque scriptum habebat. Hæc suffragia erant, & voces eligentium. quæ in alia tabula in educendo punctis numerabantur : & quorum punctorum numerus major, magistratum obtinebat. *Vinetus.*

34. *Non loculos*] Vt qui largitioni-

bus populum corrumpebant, *suffragia & magistratus coementes. Vinet.*

35. *Qui non prensaverim manus*] Candidati eorum manus, quos rogabant, prehendebant. unde prehensare, & prensare frequentativa forma frequenter prendere, & sic ambire magistratum. *Vinet.*

36. *Aut sua amicis*] Qui sunt amici hac in re, tibi definit Quintus Cicero in lib. de Petitione Consulatus ad Marcum fratrem. Magistratus autem petitores, eos, quos salutabant, prensabantque, suo per se nomine appellabant. quod Cajum Antonium facere posse Quintus ibi negat, fratris competitorem. Erat enim id difficillimum in turba, ut plerumque amicos nullis nominibus appellare posset Candidatus, & sæpe alienis appellaret. *Vinetus.*

37. *Centurias non adulavi*] Quintus Cicero : *Opus est magnopere blanditia : quia etiam si vitiosa est, & turpis in cetera vita, tamen in Petitione necessaria. Tibi enim quum deteriorem aliquem assentando facis, improba est : quum amicorem non tam vituperanda. petitori vero necessaria est. Cujus & frons, & vultus, & sermo, ad eorum, quoscunque convenerit, sensum & voluntatem, commutandus est.* Scribit autem Nonius Marcellus, *ADVLATIONEM* esse proprie canum : & *ἀδολτὴ δῶλε*, hoc est servum tractum putat vocabulum Laurentius Valla. Adducit vero Nonius Accii versum ex Tragedia Prometheo, quem & apud Ciceronem in Tusculana secunda invenies, & Lucetii alium ex libro quinto, ubi veteres illi adulare pro adulari dixerunt. quos hoc loco est Aufonius imitatus. De istis autem tribus, centuriis, classibus, lege Gruchium. *Vinet.*

¹ *vocatis classibus non intremui*, ² *nihil cum sequestre deposui*, ³ *cum diribitore nil pepigi*. Romanus populus, Martius campus, equester ordo, rostra, ovilia, Senatus, curia, ⁴ *unus mihi omnia Gratianus*. Iure meo, Auguste Maxime, affirmare possum, incolumi omnium gratia, ⁵ *qui ad hunc honorem diversa unquam virtute venerunt*, venturique sunt, (suus enim cuique animus, suum meritum, sibi que mens conscia est) iure, inquam, meo affirmare possum, me mihi videri à ceteris esse ⁶ *secretum*. Sunt quos votorum cruciat inanitas: non optavi. quos exercet ambitus: non petivi. ⁷ *qui assiduitate expri-*

38. *Vocati classibus non intremui*] Lege: jure vocatis. Gravius.

39. *Nihil cum sequestro deposui*] Apud sequestrem. Plinius in præfatione ad Titum Imperatorem (quem Facundissimum compellasse, pro eo quod vulgo *lucundissime Imp.* legitur, ex tota serie præfationis, Suetonio, Ioanne Antiocheno in Excerptis à Valesio editis animum advertimus) Cum apud Catonem, inquit, illum ambitus hostem, & repulsis tanquam honoribus indeptu gaudentem, flagrantibus comitiis pecunias deponerent candidati, hoc se facere pro innocentia (quod in rebus humanis summum esset) præstebantur. Inde illa nobilis M. Ciceronis suspiratio: *ò te felicem, M. Porci! à quo rem improbam petere nemo audeat*. Vide & Suetonium in Iulio cap. 19. Ciceronem pro Plancio, & in Epist. xv. lib. iv ad Atticum, &c.

40. *Cum diribitore nihil pepigi*] Diribitores dicebantur, qui populo in Septa ingredienti tabellas, ut paulo ante diximus, diribebant, distribuabant, ministrabant. Qui & ipsi poterant pacta promissaque pecunia, corrumpi. Nam quum, quot candidati ejusdem magistratus erant, tot tabellas singulis suffragatoribus daret Diribitor, poterat hic in amici gratiam suppressere aliquam ex tabellis, & pauciores diribere, quam essent competitores. Vide, quid in causa Clodii accidisse referat Cicero in nona Epistolarum ad Attic. Vinetus.

40. *Cum diribitore nil pepigi*] Alii plerique: cum distributore. Io. Contr. Hedenus.

41. *Vnus mihi omnia Gratianus*] Ita sibi non videntur tyrannidi satis adulari posse Plinius, Mamertius, Aufonius in agendo gratias pro suis consulatibus. Regibus Cæsarum, Augustorum, Imperatorumque nominibus, in urbem receptis, coeperunt statim oriosa tribus esse, ut cum Ammiano dicam libro quartodecimo, pacataque centuria: & nulla suffragiorum certamina remanserunt. Iulius enim Cæsar, horum primus Imperatorum, bellis civilibus toto orbe compositis, statim ubi Romam rediit, coepit honores ex sua voluntate præstare: qui ad populum antea referebantur. Hinc Modestinus Iurisconsultus, Maximini Augusti doctor, ad legem Iuliam de ambitu, *Hac, inquit, lex in urbe hodie cessat: quia ad curam Principis, magistratuum creatio pertinet, non ad populi favorem*. Vinetus.

42. *Qui ad hunc honorem diversa unquam virtute venerunt*] Tò virtute hunc locum non decere arbitror, nisi & votorum inanitas, & ambitus, & nominationis sunt virtutes. Potius via, vel diverso unquam itinera. Proximo capite: quod ad honoris viam pertinet. Et sic Iuvenali via processus. Gronovius.

43. *Secretum*] Aliter venisse ad consulatum, quam alios. Vinetus.

44. *Qui assiduitate expri-* Quin-
tus Cicero: Prodest quidem vehemen-

exprimunt: non coëgi.⁴⁵ qui offeruntur occasione: non affui. quos juvat opulentia: obstat temporum disciplina. non enim: nec possum continentiam jactare; non habui. unum prestare tentavi, & hoc ipsum quasi meum vindicare non possum: in tua enim positum est opinione, si merui. Fecisti autem, & facies alios quoque consules, piissime Gratiane, sed non & causa pari. Viros gloria militaris: habent enim tecum, ut semper laboris,⁴⁶ ita dignitatis plerumque consortium, virtutis quam honoris antiquiore collegio. Viros nobilitatis antiquæ:⁴⁷ dantur enim multa nominibus; & est Roma pro merito. Viros fide inchyto, & officio probatos: quorum me etsi non fecerim numero, tamen, quod ad honoris viam pertinet, ratione dispersio.

⁴⁵ Quæ-

ter, nusquam doesse, sed tamen hic fructus est assiduæ non solum esse Roma atque in foro, sed assiduus petere, sape eodem appellare. Vinetus.

45. Qui offeruntur occasione] Vt Publius Cornelius Scipio Æmilianus: qui quum Quæstoris comitiis suffragator Quinti Fabii Maximi fratris filii, in Campum Martium descendisset, Consul iterum à populo reductus est. Valerius libri octavi capite ultimo. Erat autem Aufonius in Gallia: Gratianus in Pannonia, ut dicit infra. Vinet.

45. Qui offeruntur occasione] Acidalius, qui huius. Male, nam pronomen istud & in præcedentibus & in sequentibus refertur ad candidatos, non ad consulatus. Non male Vinetus exemplo minoris Africani utitur. Propius tamen sic videtur explicandum: qui fone tum temporis occurrunt Principi aut in comitatu sunt, quam comitia ordinat. Gronovius.

45. Qui offeruntur occasione] Forte collegam denorat, de quo post paulo: Sed tamen ad hoc dictum exerceant animos, qui libenter clarissimum virum callagrem mentem, quem præsentem habebat occasio, prælatum credidissent. Nihil hic mutandum. Latinus Pacatus de Theodosio: Solus igitur, Augustus, so-

lus, inquam, omnium, qui adhuc imperaverunt, ut princeps esset, præstitisti. Alios enim legionum suffragia, alios vacans aula, alios assinitas regia imposuere reipublica; te nec ambitus, nec occasio, nec propinquitat principem fecerunt.

46. Ita dignitatis plerumque] Quos ob res tecum militiæ præclare gestas, consulatibus exornas: & in his tuos facis collegas, ut Probum, Equirium, Merobodem jam inter alios exexisti. Vinetus.

47. Dantur enim multa nominibus] Siqui restant Fabii, Scipiones, Metelli, & alii ex antiquis illis claris familiis, ac siqui Romæ sint nati, hi ceteris præferuntur. Vinet.

47. Dantur enim multa nominibus & est Rom. pro merito] Non satisfacit vocabulum Urbis, utcumque explicet Vinetus: quasi nulla esset nobilitas civis Romani, nisi præcise Romæ nati. Desidero, præcipua, genus, fortuna, aut aliquid simile. Gronovius.

47. Dantur enim multa nominibus] Seneca de Benef. lib. iv, c. xxx: Aliquando daturum me etiam indignis quodam non negaverim, in honorem aliorum: sicut in petendis honoribus quidam turpissimos nobilitas industriis, sed moris, prætulit. Non sine ratione: sacra est magnarum virtutum memoria: & esse plures bonos juvat, si gratia denorum non cum ipsis

"Quartum hunc gradum novi beneficii tui, Auguste, constituis" auferre tibi ipsi, quo alter ornatur: bona animi tui ad alienam referre praestantiam, eruditionemque naturae, quam Deo & patri & tibi debes, ad alterius efficaciam *"gratius retorquere, quam verius."*

Tua

ipsis cadat. Ciceronem filium qua res consularem fecit, nisi pater? &c.

48. *Quartum hunc gradum*] Lego: *Quartus hic gradus novi beneficii tui, Auguste. Constituis auferre, &c.* Nisi quis malit, *quantus hic gradus n. b. t. Auguste?* nam pro *quartum, quantum* fuit in papyraceo Vossiano. Praferam tamen, quam indicavi, lectionem. Tres enim gradus meminerat Ausonius beneficii, cum dixisset, *quot quidem & ipse consulatus sibi invenit gradus?* horum primus, quod nuncupatione fuerit *praelatus*: alter, quod munere tuo, non *passus septa*, &c. tertius fuit; quod non *patri* cum ceteris causa consul factus fuerit. Quartus hic gradus est, quod in conferendo consulatu sibi ipse Gratianus aufert, quo Ausonium ornet, bonaque animi sui ad Ausonii praestantiam refert, &c. Consulatum enim hic novum appellat *beneficium* respectu priorum, Quaeitur, & praefectarum, quibus Ausonius à discipulo Gratiano fuerat ornatus. Ergo *novi* hic verbum non est, sed epitheton *novi beneficii*, ad augendam illius magnitudinem. Potest autem & sic legi: *Quartus hic gradus novi beneficii. Tu, Auguste, constituis, &c.*

49. *Deferre tibi ipsi*] Non satis accipio *dare* vel *debere*, utrumque frequentia probant. Lege & quo sine accentu. Paulo post: *Te sapias hoc honore defendas, ut & aliis largiaris.* Acidalius.

49. *Deferre tibi ipsi*] Editiones vetustiores: *efferre*. Lege: *auferre*. nihil certius. Gravins.

50. *Restius*] Pulchrius, venustius. Illud autem, quod in Tiliiano fuit *codice*, ad alterius efficaciam gratius re-

torq. pro, ad alterius gratiam restius retorq. quid sit, non intelligo. Vinetus.

50. *Bona animi tui ad alienam referre praestantiam eruditionemque naturae, quam Deo & patri & tibi debes, ad alterius gratiam restius retorquere quam verius*] In Til. cod. fuit: *ad alterius efficaciam gratius retorquere q. v. quod non intelligere sese ait bonus Vinetus.* At ego non intelligo quemadmodum *restius & verius* hic tanquam diversa ponantur. nam *restius* pro pulchrius, venustius, ei non invideo. Quin vera est scripta lectio: *efficacia* enim est quasi Ausonii, qui doctrina & institutione sua tantum valuerit apud Gratianum, ut eum indole atq; ingenio praestantem effecderit. Atque in principem ait facere *gratius quam verius*, id est, non quia revera sic se res habeat, sed quod Princeps, dum se vult praecptori gratum praestare, plus ei tribuat, quam revera debeat. Sed nec superiora bene habent. Quid est enim *eruditio naturae*? Qua fronte suam dicat Ausonius *praestantiam*? Scribo: *bona animi sui ad alienam referre: praestantiam conditionemque naturae, quam Deo & patri & tibi debes, ad alterius efficaciam gratius retorquere quam verius.* Alienum puta animum, & quidem ipsius Ausonii. Gravins.

50. *Ad alterius gratiam restius*] Non intelligere se dicit Vinetus variantem Tiliiani Codicis lectionem: *Ad alterius efficaciam gratius retorquere quam verius.* verum haec melior videbitur, si quis recte perceperit. Gratianus in literis suis scripserat, quod mox sequitur, *solvere se, quod debebat*, nempe praecptori suo Ausonio. Ausonius non vult agnoscere Gratia-

I y a

nnm

Iua hac verba sunt à te mihi scripta : SOLVERE TE, QUOD DEBEBAS : ET ADHUC DEBERE, QUOD SOLVERIS. O mentis aurea dictum bracteatum ! ô de pectore candidissimo lactei sermonis alimoniam ! Quisquamne tam parcus est in ostentatione beneficii ? quisquam pondus gratie suae vim meriti profiteretur alieni ? quisquam denique quod indulget , quasi ab obnoxio deferatur , pretium mavult vocare , quam donum ? Certens huic sententiae veteres illi & ⁵¹ Homerici oratores , subtili deducta oratione Menelaus , & instar profunda grandinis ⁵² ductor Ithacefius , & inelleo delibutus eloquio jam tertie Nestor aetatis : ⁵³ sed neque ille concinnius eloquetur , qui se Laconica brevitate collegit : neque ille contortius , qui cum sensibus verba glomeravit : ⁵⁴ nec iste dulcius , cujus lenis oratio mulcendo potius , quam extorquendo persuasit . Solvere te dicis , quod debebas : & debiturum esse , quum solveris . Auguste juvenis , Caeli tibi & ⁵⁵ humani generis rector hoc tribuat , ut ⁵⁶ praelatus antiquis , ⁵⁷ quos etiam elegantia sententiae istius antecessisti , vincas propria singulorum : in Menelao regiam dignationem , in Vlixæ prudentiam , in Nestore senectutem . ⁵⁸ Subjiciet aliquis , istæ quidem adeptus es : sed effare , quo merito ? Quid me oneras ⁵⁹ sciscitator ?

RATIONEM FELICITATIS NEMO REDDIT. Deus , & qui Deo proximus , tacito munera dispertit arbitrio : & beneficiorum suorum indignatus per homines stare iudicium , mavult

num sibi quidquam debere , sed gratius , quam verius retorquere ad efficaciam suæ (Aufonii) institutionis , eruditionem naturæ , quam Gratianus Deo Parenti & sibi debebat . ejusdem significationis est , quod præcesserat , bona animi tui ad alienam referre præstantiam . Gratia enim erat Gratiani , non vero Aufonii . efficaciam hanc mox appellat vim meriti alieni .

51. *Homerici oratores*] Quorum facta mentio etiam in Iambico Epistola & in Grammaticis Crispo & Vibico . Vinctus .

52. *Ductor Ithacefius*] Ithaca insula rex Vlixes . Vinct .

53. *Sed neque ille*] Menelaus Lacon . Vinct .

54. *Nec dulcius , cujus lenis oratio*] Plurimi iste intenderunt : nec iste dulcius . Hedenus .

55. *Humani generis rector hoc tribuat*] Alii subornant , tribuebat . Heden .

56. *Praelatus antiquis*] Corrige vitium typogr. & lege praelatus .

57. *Quos etiam elegantia*] Non suo loco etiam . Sententia hic postulat : vincas etiam propria singulorum . Acidalius .

58. *Subjiciet aliquis : Ista quidem adeptus es , &c.*] Forte : *Objiciet . Nec secus cap. 9 : Et rursus aliquis objicit . non adjiciet . Gronovius .*

59. *Sciscitator*] Qui sciscitatur , verbale apud alios haudquam mihi lectum , quod observavi . Vinctus .

60. *Mira-*

mauult de subditis dedisse ⁶⁰ miraculum. Quo, inquis, merito? ego nullum scio, nisi quod tu, piissime Imperator, debere te dicis: & hoc debere latissime pertinet: sive hoc eruditionis tuae fenus existimas: sive te pondere concepta sponsonis exoneras: seu fideicommissum patris exsolvis: seu ⁶¹ magnanimitate caelesti, ostentatione suppressa, Dei munus imitaris. Debere te dicis. Cui? quando? quo nomine? lege syngrapham, nomina creditorem, ⁶² accepti & expensi tabula conferantur: videbis alio summa istius transire rationem. Tibi coepit Deus debere pro nobis. Quid autem mihi debes, ⁶³ gratissime Imperator? Patitur enim humanitas tua, ut praeter regias virtutes privata appellatione lauderis. quid tu mihi debes? & contra, quid non ego tibi debeo? Anne quod docui? hoc ego possum verius retorquere, dignum me habitum, qui docerem: tot facundia, doctrinaque praestantes, inclinata in me dignatione praeteritos, ut esset, quem tu matura jam etate subinctum per omnes honorum gradus festinata bonitate proveheres: ⁶⁴ timere ut videreris, ne in me vita deficeret, dum tibi adhuc aliquid, quod deberes praestare, superesset. Negat Cicero consularis ultra se habere, quod cupiat. Ego autem jam consul, & senex, adhuc aviditatem meam fatebor. Te videre sapius in hoc magistratu, Gratiane, desidero: ⁶⁵ ut & sex Valerii Corvini, ^{septem}

60. *Miraculum*] Miramur, cujus rei causam non cernimus. *Vinetus.*

61. *Magnanimitate, caelesti ostentatione suppressa*] Aliter cum Rhenano distinguit Cunr. Rittershusius: magnanimitate caelesti ostentatione suppressa. *Hedenus.*

62. *Accepti & expensi tabula*] Libri, in quibus scriptum sit, quicquid sit acceptum, & quidquid expensum. *Vinetus.*

63. *Gratissime Imperator*] Alludit ad nomen Imperatoris, mox privatam hanc vocans appellationem.

64. *Timere ut videreris, ne in me vita deficeret, dum tibi adhuc aliquid, quod deberes praestare, superesset*] Deleo praepositionem IN, dicimus enim deficere aliquem. Deberes non moveo; potest enim intelligi: debere te putares.

Alioqui commodius foret, quod deceras praestare. i. proposueras tibi, etiam si non deberes. *Gronovius.*

65. *Ut & sex Valerii Corvini*] Sic omnia nostra exemplaria. *Corvini*: quum *Corvum* una syllaba brevius, hunc vetusta Romana marmoris vocent. Est quem *corvus* avis cum Gallo pugnans, tribunum militum, adulescentem, juvisse fertur. unde illi hoc cognomen. Fuit autem insequenti anno, quam istum Gallum sic vicit, & obruncavit, Consul primum creatus, tres & viginti solum natus annos, ab Urbe condita quadringentesimo & sexto. Quem Cicero De senectute, & Plinius libro septimo Naturalis Historiae, auctores sunt, centum annos implevisse, & inter ejus primum ac sextum consulatum

status hominibus, quid equanimis, quid jam senibus erga se oportet esse moderaminis? Ego quidem, quod ad honores meos pertinet, & vota saturavi: tu tamen, imperator optime, tu piissime, tu quem non fatigat liberalitas, nisi quando cessavit: tu, inquam, indulgentissime Gratiane, ut ad beneficiendum? subito es necopinus ingenio, adhuc aliquid, quod hoc nomine mihi praestetur, invenies. Sic intellexero omnes, sic nobis ordinem ipse fecisti. sic amicus Deo es, ut à te jam impetratum sit, quod optatur: a quo & quod nondum optamus? adipiscimur. Et rursum aliquis adjiciet, aut sermone libere, aut cogitatione liberius: Nonne olim, & apud veteres, multi ejusmodi doctores fuerunt? an tu solus preceptor Augusti? immo ego cum multis conjunctus officio, sed cum paucissimis secretus exemplo. Nolo

Con-

Henr. Stephanus: *privati status hominibus, Hedenus.*

75. *Subito es necopinus ing.*] Quem admodum inopinatus, ita necopinatus dixerunt antiqui Latini. Sic enim legunt quidam locis aliquot apud Ciceronem, ut secundo de officiis: si perficiunt necopinata quadam bona. Unde adverbium sunt apud Titum Livium observata, necopinato & exnecopinato, pro, de improviso, & inopinanter, Necopinus, sicut inopinus, quod dixit multis locis, ut in extremo quinto Aeneidos, Virgilius:

Vix primos inopinus quies laxaverat actus,

ante Ausonium dixisse Ovidium meminimus primo Metamorphoseon:

Nocte gravem somno, necopina perdetis morte,

Me parat. Unde necopinans in Andria Terentii:

Id voluit, nos sic necopinantes duci falso gaudio. Vincetis,

75. *Subito es neq opinus ingenio*] Scripserim: subito es, neq opinus ingenio. Grævius.

76. *Invenies*] Corrige audacter, invenio. res jam petita est, & id illud beneficium nimirum consulatus collatum. sed adhuc aliquid invenerat Gratianus, ut prior consul Ausonium

renunciaretur. Sic intellexero omnes, qui aderant, additum aliquid honori, cum sic ordinem Gratianus faceret.

77. *Quod optatur ab aliquo; & quod nondum*] Emenda ex vetusto Codice: à quo & quod nondum optamus adipiscimur. in quam sententiam dictum supra: Praestare tibi est, quam nobis optare, velacius. Marius: Accursius.

77. *Quod optatur ab aliquo, & quod nondum optamus, adipiscimur.* Et rursum aliquis adjiciet, &c.] Lego adipiscamur. Ar. vel. Sed rursus aliquis objiciet, ut supra: Subjiciet aliquis: Ista quidem adeptus es: Vbi forte etiam objiciet legendum. Et infra: Ecce aliud quod aliquis opponat. Aquilina.

77. *Et rursus aliquis adjiciet*] Non minus, forte tamen melius, objiciet.

78. *An tu solus precept. Augusti?*] Symmachus ad Ausonium l. i. Ep. xx: Sed enim praterea etiam Camenarum religio & sacri fontis advertitur, quia iter ad populosos magistratus saepe licetis promoveatur. Hac parentum iustitia consularis tui argumenta sunt, cui morum gravitas, & disciplinarum utraque; etiam in fide insignis pepererunt. Matris post hac adnitentis aures bonas, & laudis germanas & moris licetis. Sed cui cunctis atq; tam felix discipulus, aut tam memor debitor? Eruditissimus Imperator, & apertus largus & ha-

*Constantini temporum taxare collegas : " Caesares docebantur
" superiora contingam. " Dives Seneca , " nec tamen consul , ar-
guetur rectius , quam predicabitur , non erudisse indolem Neronis ,
" sed armasse sevitiam. " Quintilianus consularia per Clementem*

ORNA-

*et honorum , quasi pro asura tibi prima
detuleris , ita super sortem senioris reddit.*

79. *Caesares docebantur]* Caesares hic
appellantur , qui Imperatoris erant
filii , sive natura seu adoptione. Con-
stantinum Augustum bonas artes
plurimi fecisse praecipue studia litte-
rarum , scribit Aurelius Victor. Ejus
filius ex Minervina concubina fuit
Crispus : quem Lactantius Firmia-
nus *Latinis litteris erudit , vir omnium
suo tempore eloquentissimus , sed adeo in
hac vita pauper , ut plerumque etiam ne-
cessariis indigeret , nudum delicias.* Sic
Hieronymus Eusebii interpres. Idem
princeps Dalmatium , fratris filium ,
Caesarem fecit , iussitque cum filiis
imperare : cuius Dalmatii liberos lit-
teras docuit Exuperius Rhetor , quem
inter Professores Burdigalenses septi-
modécimo carmine celebrat Auso-
nius. *Vinetus.*

80. *Superiora extinguam]* Scribe con-
tingam. & negationis particulam de-
le. *Mariang. Accursius.*

80. *Superiora]* Quae supra & ante
Constantinum fuerunt , contingam ,
& narrabo , non quae ipse vidi. Sic
contingam Mariangelus ex vetusto co-
dice , pro *extinguam*. *Vinetus.*

81. *Dives Seneca]* Suillius apud Ta-
citum dicit Senecam intra quadrienni-
um amicitiae discipuli Imperatoris ,
ter milles sestertium paravisse. *quid
existimemus ,* inquit Budzus , *eum ha-
buisse octavo ejusdem imperii anno quan-
do illam ad Neronem habuit orationem ,*
quae est apud eundem Tacitum
libro quatuordecimo. Vult autem i-
dem Budzus libro quinto de asse ,
ter milles sestertium , valere septua-
gies quinquies centena millia auro-
rum , hoc est , ut Galli loquimur ,
septem miliones , quingenta millia

aureorum scutatorum. *Vinetus.*

82. *Nec tamen Consul]* Quis ergo
est Annus Seneca , quo *Consule* , &
Trebellio Maximo , temporibus Ne-
ronis , Senatusconsultum Trebelli-
um octavo Calendas Septembros
esse factum scribit Vlpianus libro tri-
cesimo sexto Digestorum Iustiniani ,
& repetit ipse Iustinianus secundo
suarum institutionum ? Sed Consul
non fuit hic Seneca ordinarius : quem
nec in Cassiodori , nec in alterius
cujusquam fastis invenies. Suffectus
fuit alteri in partem anni. quod ge-
nus *Consules* veretur Ausonius ap-
pellare , ut de Cornelio Frontone
mox cognosces. *Vinet.*

83. *Sed armasse sevitiam]* Clemen-
tem quidem discipulum suum Nere-
nem Caesarem videri volebat Seneca :
ideoque de clementia ad eum scrip-
sit , sed nihil profecit. *Vin.*

83. *Sed armasse sevitiam]* Hoc no-
mine accusatur Socrates , quod Cri-
tiam & Alcibiadem docuisset. Cice-
ro lib. 3 de Oratore , cap. 14 , verba
faciens de eloquentia : *Quo major , in-
quit , est vis , hoc est magis probitate jun-
genda , summaque prudentia : quorum
virtutum expertibus si dicendi copiam
tradiderimus , non eos quidem oratores ef-
fecerimus , sed furcibus quodam arma
tradiderimus.* Plinius lib. 111 , Ep. 111.
*Proinde sevitibus diis trade eam pro-
ceptor a quo mores primum , max elo-
quentiam distat , quae male sine moribus
distat.* vide quae Aeschines contra
Timarchum , Quintilianus lib. 11 ,
cap. 1. & Lucian. in Lapithis.

84. *Quintilianus Consularia]* Hoc
malim existimare , quam quod mul-
ti putant à Juvenale significari , *Quin-
tilianum* fuisse Consulem , cum Sa-
tyr. y 11 scribit :

Quinti-

ornamenta sortitus, honestamenta nominis potius videtur, quam insignia potestatis habuisse. " Quomodo Titianus magister? " sed gloriosus ille municipalem scholam apud " Vifontionem Lugdunumque
varian-

*Quintilianus habet saltus. exempla
 novorum*

*Transi satorum: felix & pulcher &
 acer*

*Appositam nigra lunam subtexit a-
 luta.*

*Si fortuna volet, fies de Rhetore Consul.
 Si volet hac eadem, fies de Consule Rhetor.* Turnebus.

84. *Quintilianus Consularia*] Marcus Fabius Quintilianus Hispanus, uctor institutionum oratoriarum, ubi Domitiano Imperatore floruit, et ipse testatur in procemio quarti illorum duodecim librorum. Sub eodem principe fuerunt Clementes duo, Marcus Arrecinius Clemens, & Titus Flavius Clemens patruelis ius: qui multum quidem aliquantulum apud eum valuerunt auctoritate & gratia, sed quos tandem Consulares interemit, ut Suetonius scripsit. Inter horum Quintiliano consularum obtinuerit nescio: qui de hoc ius honore alibi nihil legi. Quem penam agnoscere non possum inter eos, qui in Fastis poni solebant, Consulem ordinarium fuisse non uto, sed suffectum alteri in partem nmi. *Vinetus.*

85. *Quomodo Titianus magister*] Cupinianus & Onuphrius, videndum, an recte censuerint, hunc Consulem, & ludi-magistrum Titianum, Fabium Titianum esse, qui post Aufonium eum Auselio Symmacho Consul fuit. Primum enim unde non Fabium illum Titianum, litterarum Professore fuisse, & principum liberos docuisse? Deinde, an non prius dixit Aufonius, exempla & prolatum non suorum, sed superiorum temporum? Postremo, si Aufonius, quo anno Consulatam pcessit; has egit discipulo gratias,

quomodo in iis potuit ejus Consulatam meminisse, qui haudum Consul fuerat? Adde quod hzc Aufonii verba de Titiano: non atate sed vilitate confemmis, de alio non videntur intelligi posse, quam de mortuo quopiam Titiano. Fuerit itaque potius hic Titian. Vifontienfis Lugdunensisque ludimagister, Iulius ille Titianus Maximini Iunioris pceptor, ut scripsimus in Iambicum Epistolæ xvi: quem suus discipulus Cæsar, & pater Augustus, brevis Imperii uterque, ad Consulatam euegerunt, sed non ordinariam. *Vinetus.*

85. *Quomodo Titianus magister? sed gloriosus*] Nomen Imperat. fuit vox: *Quomodo. An Commodus?* nescio. Nam Maximini (Iunioris sc. teste Capitolino in Maximin. Iunior: *Oratore usus est Titiano filio Titiani seniori.* uti Casaubonus legit.) pceptorem fuisse Titianum ajunt. Quæze in Capitolino. Capitolinus non meminit Titiani, sed adversarii ejus Frontonis, Rhetoris Latini, quo usus est dicendi magistro L. C. Ap. Commodus Verus. Vide Casauboni notas in Capitolini Maximinos. Si rectum; detrahendum signum interrogationis: si vulgatum verum; non sed legendum, sed scilicet. Acidalius.

85. *Quomodo Titianus magister? sed gloriosus ille, &c.*] Til. codex, *gloriosus.* ut etiam vult Acidalius. Suspicio ab Aufonio fuisse: sed *gloriosus ille.* Gronovius.

85. *Quomodo Titianus magister*] Forte fuit: *quomodo & Titianus magister: sed &c.*

86. *Sed gloriosus ille municipalem scholam*] Municipia dicebantur certa quædam oppida, à Roma, ut Arpinum Ciceronis. *Municipes* vero, qui ex ipso municipio erant, ut Arpinæ.

variando, non etate quidem, sed vilitate consensuit. Unica mihi amplectenda est "Frontonis imitatio: quem tamen" Augusti magistrum sic consulatus ornavit, ut praefectura non cingeret. "Sed consulatus ille cuiusmodi? ordinario suffectus, "bimestri spatio interpositus, in sexta anni parte consumtus: querendum, ut reliqueris tantus orator, quibus consulibus gesserit consulatum. Ecce aliud, quod aliquis opponat: In tanti te ergo oratoris fastigium gloriosus attollis? cui talia requirenti respondebo breviter. "Non ego me contendo

Front-

pinates, jure & legibus suae civitatis & municipii utentes, sed civitate tamen Romana donati, & cives effecti Romani, muneris tantum cum populo Romano honorarii participes: a quo munera capessendo, inquit A. Gellius, appellari videntur, nullis aliis necessitatibus, neque ulla populi Romani lege astricti, quum nunquam populi Romani eorum populus fundus factus esset. *Vinctus.*

86. *Sed gloriosus ille*] Omnes ita editiones, alter Vossianus, sed gloriosus ille, recte, omnes enim prae se nobis contemnit, uno excepto Frontone, quem se tamen praefectura honore superare dicitur, posset & legi, sed gloriosus ille, si cum Apulejo res foret, nam noster in hisce castior.

87. *Videntur*] Hodie *Baranfen*, maxima Sequanorum metropolis in vetusto provinciarum nomenclatore. *Vinctus.*

88. *Frontonis imitatio*] Frontonis hujus Consulis, & Augustanum, hoc est Lucii & Antonini magistri, meminit vetus inscriptio, quam apponam, ut huic loco illustrando facere praefereamus. *M. Aufidius Frontonis Pronepoti M. Corneli Frontonis, Oratoris Consulis, Magistri, Imperatorum, Lucii & Antonini, Nepotii. Aufidii, Vidorini Praefecti, Urbis, ex Consulis, Frontis, Consul, Filia dulcissimo.* [Fortasse apud Aufonium scribendum fuerit. Augustorum, non Augusti. Nam scribebant semper compendiose Augg. Scaliger.

88. *Frontonis imitatio*] Frontones

multos fuisse ostendunt, Catanzus in Epistolas Plinii, & Egnatius in Capitolini Antonin. Philosophum. Hic Marcus Cornelius Fronto summus praetor, Augustinum Antoninorum Marci Philosophi, & Veri praetor fuit. Cui Marcus tantum detulit, inquit, Julius Capitolinus, ut ei statum in senatu petierit. Eum vidisse & audivisse se, scribit Aulus Gellius testidodecimo & undevicesimo noctium Atticarum. Meminit & Sidonius Apollinaris. *Vinctus.*

89. *Augusti*] Scaliger Augg. quae conjectura est haud aspernanda. Sed numero forte singulari Poëta usus est, ut rem elever, minuatque.

90. *Sed consulatus ille cuiusmodi*] Aufonium scripsisse credo: sed & consulatus ipse cuiusmodi? sic melius sententia cohaeret. *Acidal.*

91. *Bimestri spatio*] Ordinationes illas Consulum, quae nundina dicta sunt, pro lubitu ac voluntate Imperatorum plures paucioresque fuisse constat: sed plerumque senas, ita ut in binos semper menses novi consules crearentur, vide, quae de hisce nundinis consularibus Gasaubonus & Salmonius ad Hist. Aug. scriptores.

92. *Non ego me contendo Frontoni*] Locum hunc citat Budeus in commentariis linguae Graecae, ubi monet eadem significatione conferendi, comparandi, componendi, committendive, verbo *contendere* etiam usum esse Cornel. Tacitum. Apud quem leges libro quarto: Sed *non ego me contendo*

front

Frontoni, sed Antonino praefero Gratianum. Celebrant quidem sollemnes istos dies omnes ubique urbes, quae sub legibus agunt, 23 Et Roma de more, Et Constantinopolis de imitatione, 24 Antiochia pro luxu, 25 Et Carthago distincta, 26 Et domus fluminis Alexandria: 27 sed Treviri principis beneficio: Et mox cum ipso aucto-

Stros cum scriptura eorum contulerit. Et tertiodécimo: Adstant seniores, quibus etiam est vetera et praesentia contendere. Eadem significatione Mirmilloni Thracem contendendi dixit idem Ausonius in Technopagno. Vinetus.

92. Non ego me contendere Frontoni] Sidonius Carm. iv:

Res mihi ingenio nobis, sed Casare maior.

Vincant eloquio, dummodo nos dominentur.

93. Et Roma de more] Quam statuer Romana respublica, Roma creabantur Consules & alii magistratus, & Romae Consulatus inibantur. at postquam ea extincta, Caesares, & Augusti rerum potiti sunt, designabantur ab ipsis solis magistratus, ubique terrarum essent: designatique, quibuscunque in civitatibus esse contingeret, Calendis Ianuariis ibi magistratum inibant. Sic Iovinianus Augustus cum filio Consularum Inlir in Galatia, ut scribit Ammianus in extremo libro vicefimo quinto: & Ausonius in Gallia, Treviris, & non Romae: ut hic ipse refert. eumque diem in eundis magistratibus destinatum, non solum ea civitas, ubi tunc erat novus Consul, verum etiam aliae urbes per orbem Romanum celebrabant, ut hoc toto dicit Ausonius. Vinetus.

94. Antiochia pro luxu] De Antiochensium deliciis & luxuria, plura tibi narrabit Iulianus Augustus Misopogon. Syria metropolis est Antiochia, & tota Syria omnibus voluptatum illecebris abundat, ut meminit Ammianus libro vicefimo secundo, & Athenaeus quinquato. Vinet.

94. Antiochia pro luxu] Non video, quare hic omiffa sit copula, cum omnibus reliquis sit addita. crediderim excidisse negligentia vel festinatione libratorum.

95. Et Carthago distincta] Dixerat Virgilius in extremo octavo Aeneid. *Hic Nomadum genus, & distinctos Mulciber Afros.*

Ambigit vero vetus commentator, cur Virgilius Afros dixerit distinctos: Vel habitatorum eorum ostendit, inquit, qui usque in talos fluebat: quod Plautus ridet in Pannulo dicens, *Qua est illa avis? quum Afrum videret visum damissam trahentem: aut distinctos dicit, inhabitantes milia. Omnes enim, qui militant, cincti sunt. Aut certe inofficaces, ut contra, praecinctos, strenuos dicimus. Vinetus.*

96. Et domus fulminis Alexandria] Habent libri nostri, alii domus, domum alii: alii fulminis, fulminis alii: & ad unum ex Nili ostiis sita est haec Aegypti Alexandria: sed unex Prolemæis ejus civitatis regibus cognomen fuit *aegeus*, id est fulmen: quem scribit Eusebius annum secundum Olympiadis centesimae & vicesimae quartae regnasse. Vinet.

96. Domus fulminis Alexandria] Sive domus fluminis, sive domum fluminis tum veteribus libris scribitur; (neutra enim lectio accuratiori interpretatione indiget) saltem in fulmine explodendum est. nimis enim longe petetur explicatio; si ad Prolemæum *aegeus* deputandum erit.

97. Sed Treviri] Civitas vero Galliae Treviri, celebrant istos dies ex principis Gratiani beneficio, ipseque adeo beneficii auctor, qui Ausonium fecit Consulem, hominem Gallum, & Gal-

auctore beneficii. loca inter se distant, vota consentiunt. Vnus in ore omnium Gratianus, potestate Imperator, virtute victor, ⁹⁸ Augustus sanctitate, ⁹⁹ Pontifex religione, indulgentia pater, ¹⁰⁰ ætate filius, ¹⁰¹ pietate utrumque. Non possum fidei causa ¹⁰² ostendere imagines majorum meorum, ut ait ¹⁰³ apud Sallustium Marius: nec deductum ab Heroibus genus, ad deorum stemma replicare: nec ignotas opes, ¹⁰⁴ & patrimonia sparsa sub regnis: sed ea quæ nota sunt, dicere potius quam prædicare, patriam non obscuram, ¹⁰⁵ familiam non pernitendam, domum innocentem, innocentiam non coactam, angustas opes, verum tamen ¹⁰⁶ libris & liberis dilatas: frugalitatem sine sordibus, inge-

& Galliz Præfectum. Treviris ergo erat Gratianus, & Consulatum Aufonius Treviris iniit. Vinetus.

98. Augustus Sanctitate] Ovidius primo Fastorum:

Sancta vocant Augusta patres. augu-
gusta vocantur

Templa, Sacerdotum rite dicata
manu.

Hujus & Augurium dependet origine
verbi,

Et quodcumque sua Iuppiter auget
ope. Vinetus.

99. Pontifex religione] In vetustis marmoribus legitur: FLAVIUS GRATIANVS, PIVS, FELIX MAXIMVS, VICTOR, AC TRIUMFATOR SEMPER AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, GERMANICVS MAXIMVS, ALEMANNICVS MAXIMVS, FRANCICVS MAXIMVS, GOTHICVS MAXIMVS, TRIBVNICIVM POTESTATIS TERTIVM. Vinet.

100. Ætate filius] Nondum attigerat annum ætatis vicesimum Gratianum. Vin.

101. Pietate utrumque] Et pater & filius pietate. Lacunam autem quum hic haberent vetustissimæ impressio- nes, ut Badiana anni millesimi quin- gentesimi & undecimi à Christo na- to, eam quispiam verbo superat re-

plendam censuit, satis inepte. quo loco siquid deest, oratio potius de- est, quam una dictio. Idem.

102. Ostendere imagines] Ostentari legit Mariangelus è Sallustio. Hols.

103. Apud Sallustium] In Iugur- thino. sed illic ostentare pro ostendere. Vinetus.

104. Et patrimonia sparsa] Capito- linus de Gordiano primo: Ipse Co- ditissimus ac potentissimus Roma Pompe- janam domum possidens, in provinciis tantum terrarum habens, quantum ne- mo privatus. Ammianus lib. xxvii de Probo: Ab urbe Probus accitus, clari- tudine generis, & potentia, & opum am- plitudine cognitus orbi Romano, per quem universum pene patrimonia sparsa possedit.

105. Familiam non pernitendam] Si- milititer fere Auctor Panegyrici ad Pi- sonem:

--- Tu Piso latentem

Exsere. Non humilis domus, & sence-
cera parentum,

Sed tenuis fortuna sua caligine celat.
ubi male in vulgatis: Nos humilis do-
mus.

106. Libris & liberis] Paronoma- sia est. Significatque Aufonius tum patris, & suis, & aliorum suorum li- teris & eruditione, tum sua, fratrum, & filiorum suorum, virtute, & ho- noribus, claram evasisse suam fami- liam. Vinetus.

106. Angustas opes, verum tamen
libris

ingenium liberale, animum non illiberalem, victum, vestitum, suppellectilem, munda, non splendida: veteribus ut illis consulibus (¹⁰⁷ *excepta, quæ tuum erat, bellicarum collatione virtutum*) *si quis me conferre dignetur, seponat opulentiam, non derogatervis industriam. Verum quoniam gratis agendis jam dudum succumbo materię: tu orationi meę, Gratiane, succede. Tu Gratiane, qui hoc nomen sic per fortunam adeptus es, ut nemo verius ambitione quęsieris: (neque enim iustus Metellus cognomento Pius, patre revocato, qui esset impius exsulante; aut verius Sylla Felix,* ¹⁰⁸ *qui felicior ante, quam vocaretur; ¹⁰⁹ quam tu Gratianus: ¹¹⁰ cui & hoc nomen est, & illa Metelli Syllęque cognomina). Tu, inquam, Gratiane, qui hoc non singulis factis, sed perpetua ¹¹¹ græte agendi benignitate meruisti; cui, nisi ab avo deductum esset, ab omnibus adderetur: Tu ipse tibi, inquam, pro me gratiam refer: tu, tuęque virtutes: bonitas, qua in omnes prolixus es, perpetuus in me. pietas, qua orbem tuam temperas, ¹¹² quamque in ulciscendo paterno probas, tuendo in fratre*

commun-

libris & liberis dilatas] Alii libri, dilatas. rectissime. Alias suspicari liceat, *ditatas*. Acidalius.

107. *Excepta qua tamen erat bellicarum collatione virtutum*] Alii libri *erant*. rectius. Acidal.

108. *Qui felicior ante, quam vocaretur*] Vide Plinium libro septimo Naturalis Historiz. Vinetus.

108. *Qui felicior ante, quam vocaretur*] Sidonius Apollinaris lib. 11, Epist. XIII, de Petronio Maximo: *Profecto invenies hominem beatiorē prius fuisse, quam beatissimus arbitraretur*. Plinius lib. v, Epist. XVIII de Nerva: *Neque enim dubito esse amantissimam, in qua se composueras homo felicior ante, quam felicissimus arbitraretur*.

109. *Quam tu Gratiane*] Legendum Gratianus. Neque iustus, inquit, Metellus Pius, aut verius Sylla Felix cognominatus est, quam tu Gratianus. Mariang. Accursius.

110. *Cui & hoc nomen est*] Imitatur Plinium in Panegy. de Traiani cognomine Optimi loquentem, qui,

quia longior locus est, à me non describetur. Distinguit inter nomen & cognomen. Imperator nomen habebat laudatissimum Gratiani: cognomina vero *Felix* & *Pii*, quæ Sylla Metellusque singula habuerant, ipse quoque præter illud nomen Gratiani acquisiverat. Est etenim vulgatissima illa in nummis inscriptio: *Imperator Pius Felix Augustus*, &c. ab Antonino Commodō primum usurpata, quantum ex antiquis numismatibus didici. Sic in ipsis Gratiani Nummis, quos ex argento & ære possideo, D N. GRATIANVS P. F. AVO.

111. *Græte agendi*] Gratianus ergo, qui *gratus* sit, & *græte* agat. Sed ab avo Gratiano Funario Gratianus hic Aufonii discipulus appellatus est. Vide tabulam de hac familia in commentario Epigramm. tertii Vinetus.

112. *Quamque in ulciscendo paterno probas, tuendo*] Mirum omitti hic magnum pietatis argumentum illud, quod & supra, & infra iterum inculcat, de patre consecrato. Supra ita: *Piissimus*,

cumulas, ornando in præceptore multiplicas. Agat gratias clemencia, quam humano generi impertis: liberalitas, qua dicas omnes: fortitudo, qua vincis; & mens ista aurea, quam de communi Deo plus quam ullus hausisti. Agant & pro me gratias voces omnium Galliarum: quarum præfecto hanc honorificentiam detulisti. Ultra progredior; & hoc quia debere te dicis, agat, quæ optime agere potest, vox ista, quam docui. Iam dudum autem quam grati animi, tam sermonis exigui, ut supradictam est, succumbo materie, neque adhuc illa perstrinxi, quæ me infantissimus quidem, nisi idem impiissimus, eminentia perficiamus, & omnium gaudiis testata supprimeret; quæ supra vires dicendi meas posita cunctis attingere, aut ingrati crimine arguendus, aut temerarii professione culpandus: tamen alterum quum subeundum sit, audaciam quam malevolentiam malo reprobandi. Tu Auguste venerabilis, districtius maximo bello, assiduans tot milibus barbarorum, quibus Danubius ora prætexitur, comitis consilatus mei armatus exeres. Tributa ista, quod in urbe Sirmio geruntur, an, quod in procinctu,

cen-

Priusmo. hujus vero laudis locupletissimum testimonium est pater divinis honoribus consecratus, instar filii ad imperium frater ascitus, &c. Infra: scilicet ut in consecrando patre, in ulciscendo patruo, cooptando fratre fecisti. Sed an hic etiam proba vox tuendo? tale quid voluisse videtur dicere, quale de eo geminis istis dixit locis. Tamen bene consequuntur illa se verba, ulcisci, tueri, ornari, & adeo ob hoc nihil mutandum. Acidalius.

113. *Mens ista aurea, quam de communi Deo plus quam ullus*] Recte. Sed et. unus. quod mihi argutius videtur. Acidali.

114. *Hanc honorificentiam*] Hunc honorem. *Honorificus, magnificus, beneficus, maleficus* sunt apud Ciceronem: ac magnificencia, & beneficencia, sed non, quod sciam, honorificencia & maleficientia. Vinetus.

115. *Perstrinxi*] Attigi, commotavi. Vinet.

116. *Infantissimus*] Qui nihil sciret. valde indisertus. Vin.

117. *Audaciam, quam*] Malo temerarius dici, quam ingratus. Idem.

118. *Danubius ora prætexitur*] Nonnullis placet, prætexitur. Hedenus.

119. *Tributa ista quod in urbe Sirmio*] Erratum quadruplex; verum illud insignius, quod pro tributa, tributis nuper emendantes imprimi curam adhibuere, tributa sane comitia emendatissimorum non segnus opinione, quam usu confirmantur. Primum itaque in hunc modum emendandum. & connectendum credimus: *Tributa ista, quod in urbe Sirmio geruntur, an quod in procinctu, centuriata dicuntur? an (ut quendam) Pontificalia vocabuntur, sine arbitrio multitudinis, sacerdotum trallata collegio? sic potius, sic vocentur, qua tu Pontifex maximus Deo participatus habuisti. Scribit Gell. lib. xv, ex Lælii Felicis sententia: Cum ex generibus omnium suffragium feratur, curia-*

centuriata dicentur? an (ut quondam) pontificalia vocantur, sine arbitrio multitudinis sacerdotum tractata collectio? Sic potius, sic vocentur, quæ tu Pontifex maximus Deo participatus habuisti. Non est ingenii mei, piissime Imperator, talia comminisci. verba sunt literarum tuarum: quibus apud

ariata comitia esse: cum ex censu & ræto, centuriata: cum ex regionibus & locis, tributa. Centuriata autem comitia intra pomerium fieri nefas est, quia exercitum extra urbem imperari oporteat, intra urbem imperari ius non sit, propterea centuriata in Campo Martio haberi, exercitumque imperari asidui causa solitum, quoniam populus suffragiis ferendus esset occupatus. Item in eodem libro & hæc scripsit: tria mera testamentorum fuisse, unum quod Salatis comitiis in concione populi fieret; alterum in procinctu, cum viri ad prælium faciendum in aciem vocabantur; tertium per familia emancipationem, cui & Libra adhiberetur. Est & tributum comitiarum mentio tum pluribus, tum Ciceroni non infrequens. Mariang. Accursus.

119. *Tributa ista in urbe Sirmio*] Tributa comitia nomen à tribubus habuerunt, quia tributum, in tribus tria quinquè divisus populus Romanus suffragium ferret: & quia, quod plures tribus ex eo numero suffissent, vel vetassent, hoc spectaretur. *In urbe Sirmio.* quæ urbs pro Roma sit. Probat autem Gruchius *Tributa comitia* tam extra Romæ pomerium, quam intra, haberi solita. Oppidum Pannoniæ *Sirmio*. Vinctus.

120. *Quod in procinctu*] *Procinctus* dicitur Gellius libr. primo, quum in hostes instructa acie progredi ceptum est. Et Festus *procinctus* milites, quasi præcinctos & expeditos exponit. Romani hos fuit, sicut scribit Plutarchus in Cajo Marcio Coriolano, ut pugnaturi priusquam clypeos sumerent, togam præcingerent,

quum saga non haberent. Hinc *PROCINCTVS* verbale substantivum, & inde in *procinctu* dictum, quum ex castris in prælium exitum est, ut testamentum in *procinctu*, apud Gellium libro quindodecimo, quum viri ad prælium faciendum in aciem vocabantur: quod uno vocabulo *procinctum testamentum* appellat Iustinianus libro secundo Institutionum, quod sine scripto fiebat, sed tribus aut quatuor audientibus, quem vellet hæredem miles nominabat: ut ibidem scribit Plutarchus. In *procinctu* ergo de suo Consulatu gesta comitia dicit Aufonius, quod Sirmii cum magnis copiis erat Gratianus cum Sarmatis & aliis Barbaris belligerans. Vinctus.

120. *An (ut) quod in procinctu*] Deleat, vel quod. Acidalius.

121. *Pontificalia*] Comitia hæc non veniunt dicenda, ad quæ populus non conveniebat. scribit autem Dionysius Halicarnassensis libro secundo, quod uno ex Pontificibus mortuo, sufficiebatur in ejus locum alius, non à populo, sed ab ipsis Pontificibus designatus. verum Cnæus Domitius Ahenobarbus Domitii Neronis Imperatoris Arævis Tribunus plebis anno ab Urbe condita sexcentesimo & quinquagesimo primo, infensor Pontificibus, quod alium, quam se, in patris sui locum cooptassent, legem tulit, ut sacerdotes, quot antea collegæ sufficiebant, populus crearet. Ita Vellejus Patereulus, & Sueton. Tranquillus memoria prodiderunt. Vinctus.

122. *Sic potius, sic vocentur*] Vulgo omnes: vocantur. Hedenus.

123. Ea

apud me auctoritatem summi numinis, ¹²³ Et vim tue voluntatis amplificas. sic enim loqueris: CVM DE CONSVLIBVS IN ANNUM CREANDIS SOLVS MECVM VOLVTAREM, VT ME NOSTI, ¹²⁴ VT FACERE DEBVI, VT VELLE TE SCIVI, CONSILIVM MEVM AD DEVM RETVLI. EJVS AVCTORITATI OBSECVTVS, TE CONSVLEM DESIGNAVI, ET DECLARAVI, ET PRIOREM NVNCVPAVI. Cujus orationis ordo lucidior? quæ doctrina tam diligens propriis comitiarum verbis loqui, nec vocabulis moris antiqui nomina peregrina miscere? Valete modo classes populi, & ¹²⁵ urbanarum trium prærogativa, ¹²⁶ Et centuriæ jurevocata. Quæ comitia pleniora unquam fuerunt, quam quibus præstitit Deus consilium, Imperator obsequium? Et nunc ego, piissime Imperator, ne fastigium auditoris sacri dictorum tuorum timidus interpretes offendam, ¹²⁷ divinitatis tuæ prope cum piaculo verba trans-

123. Et ut tua voluntatis] Tò ut recte omittere Stephanum docet Rittershusius. Hedenus.

123. Et ut tua voluntatis] Deest in secundo papyraceo tò ut. neque sane, nisi vim tua voluntatis legamus, quis sensus horum verborum sit, facile percipi potest. posset aliquis suspicari legendum hic esse voluntationis, pro voluntatis, & in sequentibus, ut sanctius fieret quod volebas, pro, volebas; quia in Gratiani literis est voluntarem; & totus sermo de consilio & deliberatione, non autem de voluntate est, quæ, nisi latissima vocabulum significatione sumas, à consilio longe abest.

124. Atque ut facere debui] Tò atque delendum conjicio, quoniam mox in secundo Vossiano, & velle te scivi pro, ut: unde has copulas ab librario insertas existimo. liquet ex sequentibus, ubi repetit.

125. Urbanarum trium prærogativa] Trium triginta quinque qua-

tuor quidem Urbanæ, & cæteras appellat Rusticus libro duodevicesimo, cum Asconio Pediano, Plinius, sed urbanarum siqua fuerit prærogativa supra alias, non memini legere: quum prærogativam sorte fieri solitam doceat Gruchius. Vinetus.

126. Et centuriæ jurevocata] Jurevocata centuria & tribus, quæ sunt, ex iis Asconii Pediani cognosci posse arbitror: Prærogativa sunt tribus, quæ prima suffragium ferunt ante jurevocatas. Mos enim fuerat, quo facilius in comitiis concordia populi firmaretur, binæ omnino de iisdem candidatis comitia fieri. Quorum tribus prima, prærogativa dicebantur: quod prima rogarentur, quos vellent Consules fieri. secunde, jurevocata: quod in his, sequente populo, ut sæpe contingit, prærogatarum voluntatem, jure omnia completerentur. Vinet.

127. Divinitatis tuæ prope] Credo fuisse: divinitatis tuæ propemodum, in libris: divinitatis tuæ prorem cum piaculo,

transcuro. QVVM DE CONSVLIBVS, *inquis*, IN ANNUM CREANDIS. ¹² *Erudita vox, & cura sollemnis!* SOLVS MECVM VOLVTAREM. ¹²⁹ *O profundi altitudo secreti!* habes ergo ¹³⁰ *consiliatorem, & non metuis proditorem.* ¹³¹ *VT ME NOSTI. quid familiarius? VT FACERE DEBVI. quid constantius? VT VELLE TE SCIVI. quid dici blandius potest?* CONSILIVM MEVM AD DEVM RETVLI. & *quemadmodum* SOLVS, cui *præsto est* ¹³² *tam grande consilium? an plenius*

CNTPB

128. *Erudita vox, & cura sollemnis.* Solus mecum] Omittunt alii libri ista, & cura sollemnis: leguntque & cum solus mecum. Ego video ex his, & cum solus, facile potuisse fieri, & cura sollemnis: Superflua tamen vix putem. Certe si aliena illa, non video, quid ista hic faciant, & quum. Non profecto ad nexum sequentium posuit Ausonius, qui nihil tale addit in reliquis. Ut omnino credam, legitima esse, & cura sollemnis: cum & sensui optime conveniant, & tam facile sollemnis occasione *et solus* in aliis omitti, & cura in eum mutari potuerit, quam in aliis eadem ob eandem literarum similitudinem geminari. *Acidalius.*

128. *Erudita vox: & quum solus]* Valde mihi placet, quod in altero Vossiano repperi: *Erudita vox & cura sollemnis.* quæ vero cura principi magis sollemnis fuit, quam de consilibus creandis volutandi? lege meo periculo: *Erudita vox, & cura sollemnis!* solus mecum volutarem, &c. pessime hæc omnia in hætenus editis expressa sunt. ad singula commata Ausonius cum exclamatione responderet. quare istius quem dixi, libri fidem sequutus sum.

129. *O profundi altitudo secreti]* Vossianus alter: *altitudo consilii.* quod non admittendum, uti patet ex eo, quod sequitur: & non metuis proditorem.

130. *Consiliatorem]* Consilii datorum. Plinius in Epistola septima decima libri quarti, hoc verbali sic usus est ante Ausonium: *Ille meus in petendis*

honoribus suffragator & testis, ille in inchoandis deductor & comes, ille in gerendis consiliator, & rector. A deponente consiliari, quod verbum frequentius in Hieronymi Latinis è Græco, Hebraicoque factis quam apud scriptores Hieronymo antiquiores. Vnum indicasse locum vobis satis fuerit, in Psalmo tricesimo, vel ut alii numerant, tricesimo primo: *In eo dum convenirent simul adversum me, accipere animam meam consiliati sunt.* Ante Hieronymum vero, illo verbo fuerat usus Horat. in versu centesimo & novagesimo sexto libri De arte poetica: *Ille bonis faveatq; & consilietur amico.* Sic enim ibi legit Lucretius Vtinentis: & consiliatur, consilia afferat, exposuit: ubi ante legebamus conciliatur, nescio quo sensu. Et ejus participio in Ode tertia tertiæ Carminum:

Gratum elocuta consiliantibus

Iunone divis. At ejusdem gerundio Cicero, libro Epistolarum ad Atticum quinquagesimo: *Tu quid egeris tua, cum, tristi, tum etiam difficili ad consiliandum legatione, vehementer expello. Est enim inexplicabilis.* Vinetus.

131. *Ut me nosti: quid familiarius? ut facere debui: quid constantius? ut velle te scivi: quid dici blandius potest?]* Ita hæc rectius interjici singula singulis opinor, quam omnia disjuncta post simul poni. *Acidalius.*

131. *Ut me nosti, ut facere debui]* Acidalio hic omnes, præter Scaligerum, subscribunt. *Hedenus.*

132. *Tam grande consilium]* Concilium

Z z

cum Senatu, cum equestri ordine, cum plebe Romana, cum exercitu tuo, & provinciis omnibus deliberasses? CONSILIVM MEVM AD DEVM RETVLI. Non ut, credo, novum sumeres: sed ut sanctius fieret, quod volebas. ¹³³ EJVS AVCTORITATI OBSECVTVS: scilicet ut in consecrando patre, in ulciscendo patruo, in cooptando fratre fecisti. TE CONSVLEM DESIGNAVI, ET DECLARAVI, ET PRIOREM NVNCVPAVI. Quis hæc verba te docuit? Ego tam propria & tam Latina nescivi. DESIGNAVI, ET DECLARAVI, ET NVNCVPAVI. Non fit hoc temere. habet moras suas disperditis gradibus tam matura cunctatio. ¹³⁴ Has ego literas tuas si in omnibus pilis atque porticibus, ¹³⁵ unde de plano legi possint, inslar edicti pendere mandavero: nonne tot statuis honorabor, quot fuerint pagine libellorum? ¹³⁶ Sed ad blandiora festino. Ab hac enim

lium legitur in vetere libro. consilium ponitur hic pro ipsis consiliariis.

133. Ejus auctoritati obsequens.] Alio genere characterum etiam illa debebant scribi, ejus auctoritati obsequens: nam sunt & ipsa ex literis Gratiani, & iis quoque interpretationem suam subicit: quod ut pateat, sic scribe & distingue: quod volebas. Ejus auctoritati obsequens: scilicet, ut in consecrando patre, in ulciscendo patruo, in cooptando fratre fecisti. Male hic Stephanici patre pro fratre. Acidalius.

134. Hæc ego literas tuas, &c.] Scribendum: si in omnibus pilis. Scimus hanc conjunctionem sæpe prætermitti, sed Poëtarum consuetudine. Vñ autem est juris disciplinæ verbis. Nam & vetusti quoque lapides singularibus elementorum figuris hodie quoque ita retinent: V. D. P. L. A. P. pro eo quod est, unde de plano legi recte possit: sed hæc & cætera, quæ compendiariis notis, usu veterum, in legibus significarentur, abolenda Iustiniani auctoritas Cod. de veteri jure enucl. & sanxit. & cavet: Quoniam cum varie ac pro cuiusque ca-

ptu (corruptis jam moribus) sæpe interpretarentur, non iudiciis solum moram aut ambiguitatem, sed errorem quoque parere jam cœperant. Mariang. Accursius.

135. Unde de plano legi possint.] Ex antiquis formulis fuit hoc: Unde de plano legi possint. Cui adverbium, recte, addit antiquissimum illud monumentum, quod ex æhenea tabula descriptum, mihi nuper Luteria misit Franciscus Guillioteria. EX. EA. D. I. E. Q. V. A. T. R. I. B. V. T. V. S. F. A. C. T. V. S. E. R. I. T. A. P. V. D. F. O. R. V. M. P. A. L. A. M. V. B. E. I. D. E. P. L. A. N. O. R. E. C. T. E. L. E. G. I. P. O. S. S. I. T. V. R. P. R. O. S. C. R. I. . . . & Vlpianus Iurifconsultus apud Iustinianum, de Institutoria actione, libro quartodecimo Digestorum: De quo palam proscriptum fueris, ne cum eo contrahatur, is præpositi loco non habetur. Proscribere palam, sic accipimus, clavis literis, unde de plano recte legi possit, ante tabernam, scilicet, vel ante eum locum; in quo negotiatus exercetur, non in loco remoto, sed in evidenti. Vinetus.

136. Sed ad pleniora festino.] Id melius,

enim literarum ad me datarum parte digressus, eo quoque descendisti, ut quæres, qualis ad me trabea mitteretur. Omne largitionum tuarum ministerium sollicitudine fatigasti. Non ergo supra consulatum mihi est adhibita per te cura tam diligens, pro me cura tam felix? In Illyrico arma quæsiuntur. Tu mea causa per Gallias civilium decorum indumenta dispensas. Loricatus de toga mea tractas. ¹³⁷ In procinctu, & cummaxime dimicaturus, ¹³⁸ palmatæ vestis meæ ornamenta disponis: feliciter, & bono omine. Namque iste habitus, ut in pace consulis est, sic in victoria, triumphantis. Parum est, si qualis ad me trabea mittatur interroges: te coram promi jubes. Nec satis habes, ut ¹³⁹ largitionum ministri ex more fungantur: eligis ipse de multis: & quum elegeris, munera tua verborum honore prosequeris. PALMATAM, inquis, TIBI MISI, ¹⁴⁰ IN QVA DIVVS CONSTANTIVS PARENS NOSTER INTEXTVS EST. Me beatum! cuius insignibus talis cura præstetur. Hæc plane, hæc est picta, ut dicitur vestis, non magis auro suo, quam tuis verbis. Sed multo plura sunt in ejus ornatu, quæ per te instructus intelligo. Geminum quippe in uno habitu radiat nomen Augusti. Constantinus in argumeto vestis inexitur: Gratianus in muneris honore semitur. Accessit tam impensò beneficio tuo pondus quorundam sciscitatione cumulatum. Interrogatus, quem priorem decerneres consulem, NEC DVBITANDVM esse dixisti tu: & qui tecum boni sunt, dubitare non poterant. Sed tamen ad hoc dictum ere-

xerant

lius, quam quod al. blandiora. Acidal.

137. In procinctu & cummaxime dimicaturus] Hoc verum. alia falsa. Acidalins.

137. Et maxime dimicaturus] Excidit particula cum, aut ab imperitis deleta. Scribe: in procinctu cummaxime dimicaturus. i. e. statim, in presenti. Dixi ad Suetonium. Gravins.

137. Maxime dimicaturus] Reposui ex MS. cummaxime dimicaturus.

138. Palmatæ vestis meæ ornamenta disponis] Glossam credo: vestis. Acidal.

139. Largitionum ministri -- elegeris, munera tua verborum honore prosequeris]

Postrema hæc sic recte: male aliter. In primis scribo largitionem. Fungi cum accusandi casu Aufonio familiarre. Acidal.

140. In qua divus Constantius] Ita Constantius, & non Constantinus, legendum hic. Constantius enim Constantini Magni filius, Augustus, è vita ablit anno Christi trecentesimo & sexagesimoquarto, uxore Faustina prægnante relicta. unde edita Postuma, ait Ammianus libro vicelimo primo, ejusque nomina appellata Constantia quum adolevisset, matrimonii jure copulata est Gratiano. Vinet.

Z z a

141. Sin-

xerant animos, qui libenter clarissimum virum collegam meum, quem praesentem habebat occasio, praelatum credidissent. Fatigantes tamen, quod intellexerant, requirebant. Hic tu, sicut mihi renunciatum est, noto illo pudore tuo paulisper haesisti: non rationis ambiguus, sed eorum dubitationem vultu & rubore condemnans, qui ¹⁴¹ studium suum interpretationis errore palpabant. Deinde illico subdidisti: QUID DE DVOBVS CONSVLIBVS DESIGNATIS QVÆRITIS, QVIS ORDO SIT NVNCVPATIONIS? ¹⁴² ANNE ALIVS, QVAM QVEM PRÆFECTVRA CONSTITVIT? O felicem verecundiam tuam, cui ista popularis ratio tam prudenter occurrit! ¹⁴³ Scisti aliud, Gratiane, quam diceret: sed propter quorundam verecundiam dicere noluisti. Scrupulosus hic mihi locus est: & propter eam, quam nunquam appetivi, gloriam, recusandus. cum prior renunciatus sim, satis est tuum tenere iudicium: interpretes valete meritorum. Neque autem ego, sacratissime Imperator, in tenui beneficio gradum nuncupationis amplector. ¹⁴⁴ Num est hæc gloria ignota Cicero?

Præ-

141. Studium tuum] Male suum alii. Acidalius.

141. Studium tuum] Legebam ex veteri libro, studium suum, interpretabarque, Amicos alterius consulis, quem libenter praelatum credidissent, ambiguum dictum Gratiani aliter accepisse ac dictum fuerat, & studium suum in Collegam Aufonii, secus quam par erat Imperatoris verba interpretando fovisse. Nunc ideo studium tuum defendi posse video, si palpare pro pertentare capias. Potior mihi tamen altera illa lectio, quam è scripto libro depromsi.

142. Anne alius] Alium, non recte. Acidalius.

143. Scisti aliud] Qui me collegæ meo praelastisti, non ob aliam causam, quam quod tuus fui præceptor. Vinet.

143. Scisti aliud quam] Al. quod, vere. Acidalius.

144. Num est hæc gloria ignota Cicero] Sunt hæc quidem quæ citantur ab Aufonio, ex oratione in Piso-

nem. ubi tamen non Consulem, sed Ædilem priorem scriptum legitur: Me, inquit M. Tullius, cum quaestorem imprimis, adilem priorem, prætorem primum cunctis suffragiis Pop. Rom. faciebat, homini illi honorem, non generi, moribus, non majoribus meis, virtuti perspecta, non audita nobilitate deferrebat. Vel igitur & in Aufonio adilem reponendum, vel è duobus locis hæc summis ac junxisse arbitrandum est. non multo namque post in hunc modum in eadem legitur oratione: me cuncta Italia, me omnes ordines, me universa civitas non prius tabella, quam vocæ priorem Consulem declaravit. Mariang. Accursius.

144. Num est hæc gloria ignota Cic.] Observatione hoc loco non indignum, nuncupatis duobus Consulibus, ut institutum observabatur, eum majori honore dignum habitum & affectum, qui prior nuncuparetur. Meminit hujus suæ prælationis noster, cumque honorem non minus

certe

Prætozem me, inquit, populus Romanus primum fecit, consulem priorem. Ex ipsa ejus sententia intelligitur commendabilis ei videri uni, quam pluribus esse præpositum. Nulla enim est quidem contumelia secundi: sed ex duobus gloria magna prælati. Alexandri Macedonis hoc fertur, quum legisset ¹⁴¹ illos Homericos versus, quibus Hectore provocante è novem ducibus, qui omnes pugnare cupiebant, unum deligi placeret sortis eventum, trepida ubi conceptione votorum Iovem Optimum Maximum totus precatur exercitus, ut Ajacem, vel Tydei filium, aut ipsam regem diuum Mycenarum sortiri patiatur Agamemnonem: Occiderem, inquit, illum, qui me tertium nominasset. O magnanimitatem fortissimi viri! nominari inter novem tertius recusabat; ubi certe pluribus antecelleret, quam subesset. Quanta hic verecundia gravaretur posterior de duobus? Est enim in hoc numero ardua ¹⁴² plena dignationis electio. Cum universis mortalibus duo, qui fiant consules, præferuntur, qui alteri præponitur, non nui, sed omnibus antefertur. Expectare nunc aures præsentium scio, & eminere in omnium vultu intelligo, ¹⁴³ quid desiderio concipiatur animorum. Existimant enim, quum ea, quæ ad grates agendas pertinebant, summam tenuiore filo, ut dicitur, deducta libaverim, aliqua me etiam de majestatis tuæ laudibus debere perstringere. Quanquam me istam dixerim seposuisse materiam, & in tempus aliud reservare, nihilominus tamen, ut nunc aliqua contingam, nutu & prope murmure cohortantur. Itaque faciam; quando eogunt volentem. sed majoribus separatis, tenuiora memorabo, nulla spe ad ple-

cette Tullio venditat, epistola ad Syagrium:

Et prior indeptus fasces, Latiamque carulem,

Consul collega posteriora sui.
Vetus hic prærogativæ mos nobis etiam observatus est apud Livium lib. xxix de Scipione: Trajiceret, & spei concepta, quo die illum omnes centuria priorem Consulem dixissent, primo quoque tempore compotam P. R. faceret. Barthius. Cicero in Orat. de Toga candida apud Asconium: Nesci me

Prætozem primum esse factum: te, concessione competitorum, & collatione centuriarum, & meo maxime beneficio è postremo in tertium locum esse subjectum?

145. Illo; Homericis versu] Ἰλίου πύργῳ, ἢ Αἰάκῳ, ἢ Τυδείδῃ, ἢ

ἢ αὐτὸν βασιλῆα πολυρροῦς Μυκῶν. Vinetus.

146. Plena dignationis electio] Recte. An tamen, ardua plane dignationis electio? vulgatum rectum. Acidalius.

147. Quod] Lege: quid. Acidalius.
Z z 3 148. Quo

plenum exsequendi : sed universi ut intelligam , eorum , ¹⁴⁸ quas intus prædicanda sunt , à me poscendam esse notitiam , ab aliis dignitatem . Nec excellentia , sed quotidiana tractabo . ¹⁴⁹ Nullum tu unquam diem ab adolescentia tua , nisi adorato Dei nomine , ¹⁵⁰ & reus voti , & illico absolutus egisti ; laetis manibus , mente pura , ¹⁵¹ immaculabili conscientia , & quod in paucis est , cogitatione sincera . Cuius autem unquam egressus auspiciatus fuit , aut incessus modestior , aut habitudo cohibitior , aut familiaris habitus condecensior , aut militaris accinctior ? in exercendo corpore quis cursum tam perniciousiter incitavit ? quis palæstram tam lubricus expedit ? quis saltum in tam sublime collegit ? ¹⁵² Nemo adductius jacula contorsit , nemo spicula crebrius jecit , ¹⁵³ aut certius destinata percussit . Mirabamur ¹⁵⁴ poetam , qui infrenos dixerat Numidas : & alterum , qui ita collegerat , ut diceret in equitando ¹⁵⁵ verbera & præcepta esse fugæ , &

pre-

148. Qua intus prædicanda sunt] Domestica , & quæ nemo potest nosse melius quam præceptor , & qui semper tecum ab incunabulis convixit . Vinetus .

148. Qua intus prædicanda sunt] Quid hic intus ? forte idem quod domestica . Infra : Possum videri familiaris notitia secretus interpret , domestica isthac non tam predicare , quam prodere . Item infra : Atque ista dixi de cognitu omni atque intra aulam familiaribus . Acidalius .

149. Nullum te unquam diem] Iudicio Rittersh. tu rectius legit H. Stephanus . Hedemus .

150. Et reus voti] Voti reus , debitor inquit Servius in versum ducentissimum & tricesimum septimum quinti Æneidos : Unde vota solventes , dicimus absolutos . Vinetus .

151. Immaculabili] Immaculata dicunt alii , sed neutrum apud vetustiores Latinos legere memini . Vinet .

152. Nemo adductius] Adductus in Tiliiano codice . Virgilio adducere pro intorquere , rotare , producere , uti patum esse probat Nonius Marcellus . & quam dixit quinto Æneidos :

Post acer Mæsthem adducto confinis arcu ,

Alta petens : pariterque oculos , telumque tendit .

Figuram agnoscit hypallagen Servius : Nam adducitur telum , inquit , & arcus intenditur . Vin .

152. Nemo adductius] An , adductius ? Acidalius .

152. Nemo adductius jacula contorsit] Conjecturam Acidalii Virgilii autoritate confirmat Rittershul . Hedemus .

153. Aut certius destinata percussit] Vide quæ ad Carm. II notata sunt . Cedrenus pag. 259 de Gratiano : Επὶ τοῦ ἑνὸς ὁμοῦ ἐνὸς ἐστὶν , οἱ δὲ λέγουσιν ὅτις , τὸ ἑαυτοῦ ἑαυτὸν ὁμοῦ ἐστὶν .

154. Poetam , qui iussit . Numidas] Virgilium quarto Æneidos :

Et Numida infreni cingunt , & inhaerita Syrti .

Silius Italicus primo Punicorum : hic passim exultant Numida gens infreni .

Quæ inter geminas per laetum molibus aures

Quadrupedem solita non codens virga luparis . Vinetus .

155. Verbera & præcepta] Equos incit-

præcepta sistendi. Obscurum hoc nobis legentibus erat. intelleximus te videntes, quum idem arcum intenderes, & habenas remitteres: aut equum segnius euntem verberare concitares, vel eodem verberare intemperantiam coerceres. Qui te visi sunt hoc docuisse, non faciunt: imo qui visi sunt docuisse, nunc discunt. In cibis autem, cujus sacerdotis abstinentior cerimonia? in vino, cujus senis mensa frugalior? Operto conclavis tui non sanctior ¹⁵⁶ ara Vestalis, non Pontificis cubile castius, nec pulvinar Flaminis tam pudicum. In officiis amicorum non dico ¹⁵⁷ paria reddis: antevenis, & quotiens in obsequendo ¹⁵⁸ præcedimus, erubescis pudore tam obnoxio, quam in nobis esse deberet ab Imperatore præventis. In illa vero sede, ¹⁵⁹ ut ex more loquimur, consistorii, ut ego sentio, sacrarii tui, nullus unquam superiorum aut dicenda pensus cogitavit, aut consultius cogitata disposuit, aut disposita maturius expedit. Et aliqua de oratoris virtutibus tuis dicerem, nisi vereretur mihi gratificari. ¹⁶⁰ Non enim Sulpicius acrior in concionibus, nec majoris Gracchi commendabilior modestia fuit, ¹⁶¹ nec patris tui gravior auctoritas. Qui tenor vocis, quum

incutiam

incitari & retineri verberibus. Vinet.

156. Ara Vestalis] De iis, & Pontificibus, & Flaminibus, Iovis, Martis, Quirini & aliorum sacerdotibus, plura Lilius Gregorius in libris De diis gentium, ex Livio, Plutarcho, & aliis Latinis Græcisque scriptoribus. Vinetus.

157. Paria reddis] Credo melius, reddis. Acidalius.

158. Prævenimus] Id melius, quam præcedimus. Acidalius.

159. Ut ex more loquimur Consistorii] Nescio quam novum voluerit esse vocabulum Nicolaus Perottus consistorium. quod hodie quidem pro loco sumitur, in quo Pontifex Romanus cum suis purpuratis consultandi causa consistit: sed apud Sidonium Apollinarem, Ammianum Marcellinum, Ausonium, Capellam, Imperatoris est, & non Pontificis, Consistorium, unde Consistorianos appellavit Ammianus libro 15, & 31.

qui titulo decimo libri duodecimi Codicis Iustiniani, Comites Consistorii, & Comites Consistoriani vocantur. Quorum opera & consilio Princeps in Imperii administratione utebatur. Ausonius autem putat, quod vulgo suis temporibus dicebatur Consistorium, id prius sacrarium fuisse appellatum. Vinetus.

160. Non enim Sulpicius acrior] Hic est orator ille eximius Publius Sulpicius apud Ciceronem tertio De oratore: qui tribunus plebis legem tulit Sulpiciam: & bello Civili Marci & Syllæ periit, ut scribit Titus Livius libro 77. Vinet.

161. Nec patris tui gravior auctoritas] Sextus Victor de Valentiniano Gratiani patre: Fuit vultu docens, solers ingenio, animo gravis, sermone cultissimus. quanquam enim ad loquendum parvus, severus, vehemens, & reliqua. Vinetus.

161. Nec majoris Gracchi commendabilior

Z. Z. 4

incitata pronuncias ! quæ inflexio, quum remissa ! quæ temperatio, quum utraque dispensas ! Quis ora crum læta iucundius, facundia cultius, pugnantiã densius, densata glomeratius, aut dixit, aut, ¹⁶² quod est liberum, cogitavi ? Vellem, si rerum natura pateretur, Xenophon Attice, in ævum nostrum venires, tu qui ad Cyri virtutes exsequendas ¹⁶³ votum potius, quam historiam commodasti : quum diceres, ¹⁶⁴ non qualis esset, sed qualis esse deberet. Si nunc in tempora ista procederem, in nostro Graciano cernerem, quod in Cyro tuo non videras, sed optabas. Atque ista ¹⁶⁵ omnia, quæ quasi punctis quibusdam acuminata signavi, si facundia pro voluntate ¹⁶⁶ suppeteret, quamquam non copiosus, exsequer, ubertatem stilo rerum magnitudine suggerente. Sed nec hujus diei, nec hujus ista materie. Qui dicturi estis laudes principis nostri, habetis velut seminarium, unde orationum restarum jugera compleatis. Ego ista perstrinxi, atque ut sciunt omnes, possum videri familiaris notitiæ secretus interpret domestica istæ non tam prædicare, quam prodere. Atque ut ista dixi de cognitis mihi, atque intra aulam familiaribus : possem & foris celebrata memorare ; nisi omnia omnes, & separatim sibi quisque novisset. Possem pari brevitate ¹⁶⁷ dicere, quæ superiora : EMENDATISSIMI VIRI EST ¹⁶⁸ PIGENDA

NON

bilior modestia fuit, nec patris tui gravior auctoritas] Pater Gratiani an usque adeo gravis in dicendo, nescio. De oratoria quidem auctoritate loquitur. Et quidam libri rō tui omittunt. Vnde suspicabar nē scribendum foret, & fratris gravior auctoritas. Noti eloquentiæ laudibus fratres Gracchi, Tiberius & Cajus. Sed eorum minor hic multo quam alter, major & præstantior : ut Vellejus noster ait. An tamen & huic tam gravis in dicendo auctoritas nondum legi. Acidalius.

162. Quod est liberum] An liberius. supra : aut sermone libere, aut cogitatione liberius. Acidal.

163. Votum potius quam hist.] Illustrat hæc Oizelius in notis ad Aul. Gellium pag. 768.

164. Non qualis esset] Hoc dicit

Cicero in prima Epistola ad Quintum fratrem, Cyrum illum regem Persarum à Xenophonte Atheniensi non ad Historiæ fidem fuisse scriptum, sed ad effigiem justī imperii. Vinetius.

165. Omnia quasi punctis] Tiliannum exemplar, omnia quæ punctis. Vinet.

166. Suppeteret, quamquam non copiosus exequer, ubert.] Lego : suppeteret, & quamquam non copiosius exequer ubert. Vberius inquit ista exequer, si non pro voto facundus essem, atque etiam si non essem : ipsa enim magnitudo rerum orationi subministraret : Sed nec temporis hujus sunt, nec mei argumenti. Acidalius.

167. Dicere superiora] Lege : dicere, quæ superiora. Acidal.

168. Penitenda non facere] Pigenda, pro penitenda, melius, Tiliannus cō-

NON FACERE. *at tu nunquam pœnitenda fecisti, & semper veniam pœnitentibus obtulisti.* PVLCHRVM EST INDVLGERE TIMENTIBVS. *sed tu perpetuæ bonitatis edictis occurristi omnibus, ne timerent.* MAGNIFICVM LARGIRI HONORES. *tu honoratos & liberalitate ditasti.* LAVDABILE EST IMPERATOREM FACILES INTERPELLANTIBVS PRÆBERE ADITVS, NEC DE OCCVPATIONE CAVSARI. *tu confirmas adire cunctantes: etiam querimoniis explicatis, ne quid adhuc sileatur, interrogas.* Celebre fuit Tui Cæsaris dictum, PERDIDISSE SE DIEM, QVO NIHIL BONI FECERAT. *sed celebre fuit, quia Vespasiani successor dixerat: cuius nimia parsimonia, & austeritas vix ferenda miram fecerat filii lenitatem.* Tu Valeriniانو genitus, cuius alta bonitas, præsens comitas, temperata

seve-

der, & Parisiensis editio. Vinctus.

169. Quia Vespasiani successor dix.] Ad auctoritatem insigni alicui & laudabili dicto vel facto conciliandam auctoritatem quam plurimum conferre videtur dignitas. Notarunt id aliqui veterum atque inter eos Euripides in Hecuba v. 294:

— Λόγῳ γὰρ ἐκ τ' ἀδελφῶν ἰὼν
Καὶ τ' ἀδελφῶν αὐτὸς ὃ τῶν
ἀδελφῶν.

M. Antoninus Philos. in Epist. ad Verum apud Vulcatium in Av. Caffio: Ejus autem (Hadriani) exemplum ponere, quam Domitiani, qui primus hoc dixisse fertur, malui. Tyrannorum enim etiam bona dicta non habent tantum auctoritatis, quantum debent. Plin. lib. v. Epist. iii: Neronem enim transgo: quamvis sciam non corrumpi in deterius, qua aliquando etiam a malis, sed honesta manere, qua sapius a bonis fiunt. Idem in Panegyrico: In his enim, qua a malis bene fiunt, hic tenendus est modus, ut appareat auctorem displicuisse, non factum. Illustre hujusce rei exemplum reliquere Lacedæmonii. vide Gellium lib. xviii, cap. iiii: Æschinem in Timarchum pag. 25, ed. x Rhetorum:

& Plutarchum ὅτι τῷ ἀκρίβει p. 71, ed. Steph. Gr. Plinius lib. vi, Epist. xxiv: Quam multum interest quid a quo fiat? Eadem enim facta claritate vel obscuritate facientium aut tolluntur altissime, aut humillime deprimuntur. Agathias Anthol. lib. i, cap. lxi:

Οὐπὼτοι μεροπων, εἰ καὶ μίαν
πίξινον ἔργον,
Οὐπὼτ' ἰς μνημεῖον διεγὼνιπε-
ρόμεθα.
Οἱ δ' ἀγαθοὶ, καὶ μὲν δὲν ἀναπνέ-
σσωσι τὸ μένον,
Ὡς Ἀλκυὼν ἐπὶν ἀνῆλ, τῷτ' ἀδελ-
φῶντι μίαν.

Sed &, ut hic noster demonstrat, multum valet ad augendam meriti benignitatisque gratiam, si is, in cuius locum successerit aliquis, diverso genere virz usus sit. Hinc quia Domitiani fuerat invisa crudelitas, multo gratior Nervæ bonitas fuit, quem parentem cum noster, tum Plinius appellavit; imo tota respublica. Multus quoque est Plinius, quem noster æmulatur, in conferendis Trajani virtutibus cum Domitiani vitiis, ut eo majorem illis splendorem conciliet.

severitas fuit, parto & condito ¹⁷⁰ *optimæ reipublicæ statum, intelligis posse se esse lenissimum sine dispendio disciplinæ. Neque vero unum aliquod bonum uno die præstas: sed* ¹⁷¹ *indulgentias seculares per singula horarum momenta multiplicas. Vel illud unum cuiusmodi est,* ¹⁷² *de condonatis residuis tributorum? quod tu quam cumulatam bonitate fecisti!* ¹⁷³ *Quis unquam imperatorem hoc provinciis suis aut* ¹⁷⁴ *uberiore indulgentia dedit, aut certiore securitate prospexit, aut prudentia consultiore munivi?* ¹⁷⁵ *Fecerat & Trajanus olim: sed partibus retentis, non habebat tantam*

170. *Optime reipublicæ statum*] Lege: *optimæ. Grævius. optimo, MS.*

171. *Indulgentias seculares*] Ait *seculares indulgentias* ab Imperatore præstas: quia videlicet ejusmodi *indulgentias* superiores Imperatores ad certum tempus præstitissent, puta annales, aut quinquennales. Id quod licet cognoscere ex Novella Imp. Iustiniani *CLXIII.* quam legito, ut totus hic locus illustretur. Scaliger.

171. *Sed indulgentias seculares*] *Largitates, munificentias, condonationes, tantas singulis horarum momentis, quantas vix quisquam credat uno sæculo præstari posse. Vinetius.*

172. *De condonatis residuis tributorum*] Quæ tributa & pecuniz publicæ sub Valentiniano, & superioribus etiam Imperatoribus, non fuerant soluta, & debebantur, Gratianus condonavit debitoribus. *Vinet.*

173. *Quis unquam Imperatorum*] Ait provinciis quibusdam Imperatores tributa remittere solitos. Erant ergo privilegia ista: cum ad universos usque liberalitas principis non extenderetur. verbi gratia, Nerva Italix tantum remisit vehiculatorem. Quod patet ex ejus pulcherrimo numismate, in cujus altera parte duo equi pascentes cum inscriptione hac: *VEHICVLATIONE ITALIÆ REMISSA.* De Trajano quod ait, hunc sensum habet: eum vetera residua condonasse, nova retinuisse. Id quod ex ejus nummo apparet: in

cujus altero latere forma Trajani cum ejus elogio: in altero hæc verba incolumia leguntur. *RELICVA VETERA H-S NOVIÆ MILL. ABOLITA.* Quæ inscriptio interpretatur mentem Aufonii. Mirum tamen quod & Aufonius, & numisma attribuunt Trajano, id primo Adriano, & soli inter Principes factum adscribi Inscriptione illa, quæ Romæ est in ponte S. Mariz. Ex ea enim hæc verba id volunt: *Quod primus omnium Principum & solus remittendo H-S noviæ milies centena milia. N. debitum fisci, non præsentis modo, sed & posteros suos præstitis hæc liberalitate fecuros.* Aufonius *VETERA RELICVA ABOLITA* expressit, cum dicit *portio concessi debiti.* ut per *amariitudinem servati*, quod postea statim dicit, intelligamus nullam levationem tributi in posterum. *Scaliger.*

174. *Uberiore indulgentia*] In aliis te non est. *Recte. Acidalius.*

175. *Fecerat & Trajanus*] *Maria* Catanæus in exponendo Panegyrico, quem Trajano Augusto pro Consulatu Plinius dixit, hujus loci meminit. Anno ab Urbe condita septingentesimo & quinquagesimo nono, Marco Emilio Lepido, Lucio Aruntio Consulibus, Cæsar Augustus, quem non suppeteret pecunia ad alendos suos viginti tres exercitus, constituit, quasi Iulius Cæsar ita scriptum in commentariis reliquisset, ut hæredes, & quibus aliquid mortis causa

tantam oblectationem concessi debiti portio, quanta suberat amaritudo servati. ¹⁷⁶ *Et Antoninus indulserat: sed imperii non beneficii successor invidit, qui ex documentis tabulisque populi condonata repetivit.* ¹⁷⁷ *Tu argumenta omnia flagitandi publicitatis ardere iussisti. Videre in suis quæque foris omnes civitates conflagrationem salubris incendii. Ardebant* ¹⁷⁸ *stirpes fraudum veterum: ardebant seminaria futurarum. Iam se cum pulvere favilla miscuerat, ¹⁷⁹ iam nubibus fumus involverat: Et adhuc* ¹⁸⁰ *ob-*

causa donaretur, hæreditatis donationisque viceſimam partem penderent: *Τὴν εἰς ἑλὴν πάντι κληροῦν, καὶ δορεῶν, αἱ αὐτὸ οἱ τελευτῶντες ποτὶ, πάλιν τῇ πατρὶ συγγενῶν, ἢ τῇ πενήτει, καὶ λαίπρωσι,* ait Dion libro quinquagesimo quinto. In hac viceſima quid Nerva ab Augusto duodecimus, & quid Nervaſſor Trajanus commendavit, mitigavitque, leges in Plinii Panegyrico:quam Aufonius suum Gracianus profus extinxisse scribit. Sed de isto tributo plura Andreas Alciatus in capite sexto libri tertii Dispositionum. Vinetus.

^{175.} *Fecerat & Trajanus olim*] Meminit Plinius in Panegyrico, Trajanum legem de vigesima hereditatum fisco inferenda non quidem abrogasse, sed mollivisse tamen, extendendo gradus cognationis, qui ea lege non tenerentur, nec non certam hereditatis summam definiendo, sic ut, si hereditas esset infra hanc summam, heres vigesimam dare non teneretur. Major multo fuit liberalitas Hadriani, de qua Lipsius ad hunc Plinii locum, Spartianus, Cedrenus, Nicephorus Callisti, alii que.

^{176.} *Et Antoninus indulserat*] Leges etiam addidit de viceſima hereditatum. His tantum pauculis Iulius Capitolinus viceſimæ meminit in vita Marci Antonini Philoſophi: cuius filius & successor Commodus Antoninus tyrannus foedissimus fuit, qui de viceſima, & ejus residuis quæ statuerit, sibi non legi. Vinetus.

^{177.} *Tu argumenta omnia flagitandi*] In quibus significat actiones fisci, etiam justas, & quæ locum habent, cremari iussas à Gratiano. Quibus verbis Aufonianis legem vi de Iure Fisci C. lib. x. Franc. Roaldus, eruditiss. juris antistes interpretatur. Verba hæc sunt ex illa lege: *Iussas, & qua locum etiam habent, fisci actiones precipimus concremari ob hoc solum, quod suis temporibus prolata non sunt: ut jam calumniam privatorem eo saltem arceantur exemplo quo iussas Fisci licet scire precipimus.* Scaliger.

^{177.} *Tu argumenta omnia*] Hoc potest fecisse videri Gratianus avi sui Constantini Augusti exemplo: qui sic scribit ad Provinciales in principio decimi Codicis Iustiniani: *Iussas etiam, & qua locum habent, fisci actiones precipimus concremari, &c.* Vinetus.

^{178.} *Stirpes*] Causæ, seminaria. habet attamen semina Tilius cod. Vinet.

^{179.} *Iam nubibus fumus involverat*] Lege: *involverat.* obnoxios vocat eos, a quibus tributa exigebantur. lib. i. C. Th. de eq. collat. *vicem solidi per singulos equos, qui à colomis, atque obnoxios exiguntur.* Scaliger.

^{179.} *Iam nubibus*] Fumus ardentium librorum jam in summum ætherem pervenerat, involveratque, implicuerat, confuderat se nubibus, ipsaq; adeo nubes superaverat. Vinet.

^{179.} *Iam nubibus fumus involverat*] Scalig. *involverat:* male. Vulgarum verum, ut aut acturum passivè capias, quod

¹¹⁰ obnoxii in paginis concrematis ¹¹¹ ductus apicum, & seftertiorum notas ¹¹² cum iuvantia de ratione cernebant: ¹¹³ quod meminerant lectum, legi posse, etiam tunc verentes. Quid te, Imperator Auguste, indulgentius? quid potest esse consiliosius? Quæ bona præstas, efficis ne caduca sint: quæ mala adimis, prospicis ne possint esse recidiva. Hæc provincialibus indulgentiæ bona. ¹¹⁴ Quid illa nostro ordini? ¹¹⁵ quid illa militibus?

Anno-

quod elegans, & Aufonio non infrequens, aut particulam se ex prioribus repetitam hic subintelligas: quod æque bonum. Acidalius.

180. Obnoxii] Debitores residuum. Vinetius.

181. Ductus apicum] Figuras litterarum. Vinetius.

182. Cum iuvantia de ratione cernebant] Lego: cum titubantia, & trepidatione cernebant. Ex inepto modo scribendi titubantia, fecerant, iuvantia. Scaliger.

182. Cum iuvantia de ratione cernebant] Hic vero placet Scaliger, cum titubantia, & trepidatione cernebant. Acidalius.

182. Et seftertiorum cum iuvantia de ratione censebant] Lego: cum ingenti trepidatione. Gronovius.

182. Cum iuvantia de ratione] Nemo doctorum ex his se tricus expedit. Hotomagnus: cum denariaria ratione cernebant quas, &c. legit. Cl. Gronovius: cum inhumani trepidatione: sive, ingenti, vel insana mavis, & aliter, ut liquet, Scaliger. quare, lector, quidquid conjicere tibi placuerit, per me jus esto. In scripto altero est, conjuvantia; in Pulmanniano, cum xxx. quæ nota lectum à librario cum triginta, persuadet. Malim: conviventi, vel conluenti de ratione cernebant. Potius tamen conviventi; solet enim quæ comburitur charta ita in se reflecti, ut in ea conscriptæ literæ connivere videantur.

183. Quod meminerant] Legi posse, & veteres] Hæc fracta & mutila. Sed vetustiores libri vocem inferunt le-

ctum, & quidam pro veteres, habent verentes. Vnde commode legam: Cernebant, quod meminerant lectum, legi posse etiam verentes. Intuentes nempe ardentescum maxime paginas cum trepidatione verebantur, ne legi adhuc etiam id posset, quod lectum meminerant. Hoc teneam. Olim sane ita conjeceram, Cernebant: Quod meminerant lectum, legi id posse verentes. Acidalius.

183. Quod meminerant legi posse & veteres] Vossianus alter: meminerant lectum legi possent & veteres. Quid hinc elici possit, vix invenio. conjicio tamen fuisse, quod meminerant lectum, legi posse etiam tunc verentes. Fuit forte in notis, et se verites. Simile quid Diâyi Cretensi videtur accidisse l. 1: Quæ postquam Agamemnon accepit, obviam eunctorum sententiæ ire pergit. Itaque atroci vultu exitium sacerdoti comminatur, ni recederet: perditum senem atque extrema metuensom imperfecto negotio ab exercitu dimittit. Vbi fuisse perfurum notatum, facile inducar ut credam, pro perterritum. Hæc scripseram, cum deinceps ejusdem fere sententiæ fuisse Acidalius comperi. Verum Celeberrim. Gronovius, quod meminerant legi posse & litteras, acutissime conjicit; in cujus sententiam pedibus irem, si scriptorum codicum consensu niteretur.

184. Quid illa nostro ordini?] Hæc, & quæ sequuntur, ita distinguenda esse arbitratus sum. nec in eo aberravi, si quid Acidaliijudicio tribuendum est, quem idem sensisse nuper didici. Quid illa n. ordini? subintellige, bonæ vix indulgentiæ, præstita

Antoninorum comitas fuit; "6 Et jam inde Germanicorum, cohorti amicorum Et legionibus familiaris humanitas. Sed ego nolo benevolentiam tuam "7 aliorum collatione præcellere. Abundant in te ea bonitatis Et virtutis exempla, quæ sequi cupiat ventura posteritas: Et si rerum natura pateretur, adscribi sibi voluisset antiquitas. Neceffe est tamen aliquid comparari, ut possit intelligi, bona nostra quo præstent. Egrotantes amicos Trajanus visere solebat: hætenus in eo comitas prædicanda est. Tu Et visere solitus, Et mederi, præbes ministros, instruis cibos, fomenta dispensas, sumum adjicis medelarum, consolari affectos, revalescentibus gratularis. In quot vias de una ejus humanitate progredieris? Legionibus universis, ut in communi Marte evenit, si quid adversi acciderat, "8 vidi te circumire tentoria, "9 Satin salva, querere: tractare vulnera sauciorum: Et ut salutaræ apponerentur medelæ, atque ut non cessarent, instare. Vidi quosdam fastidientes cibum te commendante sumsisse. Audivi confirmantia ad salutem verba profari: occurrere desideriis singulorum,
hujus

fitia commemorem, aut recenseam? Illa tua indulgentia non alia fuit quam comitas Antoninorum. Philosophum innuit, quem plenum officii vocat Symmachus lib. 1, Epist. XIII. plura invenias apud Capitolinum in ejus vita.

185. *Quid illa militibus*] Scribit Capitolinus Romanos exercitus, cognita adversa valetudine Marci Antonini Philosophi, vehementer doluisse, quia illum unice amabant. *Vinetus.*

186. *Et jam inde Germanicorum*] Locus satis obscurus. comparat Gratianum Germanico Cæsari (de quo plura Tacitus) & Antonino Imperatori, quorum prædicata fuerit singularis erga milites & amicos humanitas comitalque. Male igitur inter punctum textum emendatiore, ut spero, distinctione perspicuum magis, & aliquantum faciliorem reddidi.

187. *Aliorum collatione præcellere*] Malim: percellere, id est, minuere, deprimere, leviores facere. Vbi

enim comparatio est, ibi semper exemplum posterius prioris magnitudinem non exæquat, nisi superasse dicatur. Sed Gratiani benignitas Antonini vel Germanici humanitate multis partibus major fuit.

188. *Vidi te circumire tentoria*] Plinius de Trajano: *Quid cum solatium fessis, ægris opem ferres? Non tibi mori tuis inire tentoria, nisi commilitonum ante lustrasses, nec requiem corpori, nisi post omnes dare.*

189. *Satin salva*] Ita Romani solebant interrogare, ubi quid mali accidisset, aut accidisse suspicio esset, avenes cognoscere, quo in statu res essent. Tit. Livius lib. 1 de Lucretia: *Quærentique viro, satin salva? Minime, inquit. Quid enim salvi est mulieri, amissa pudicitia?* Et decimo de Consulibus Appio & Volumnio, *satin salva, inquit, Luci Volumni? ut sese in Samnio res habent? Quæ te causa, ut provincia tua excederes, induxit?* & quadragesimo de rebus Macedonicis: *Postero die Persens*

hujus sarcinas multis aulicis vehere : his specialia jumenta præbere : illis ministeria perditorum instaurare lixarum : aliorum egestatem tolerare sumtu : horum nuditatem velare vestium. omnia agere indefesse, & benigne, pietate maxima, ostentatione nulla : omnia præbere ægris, nihil exprobrare sanatis. Inde cunctis salute nostra carior factus, meruisti, ut haberes amicos obnoxios, promptos, devotos, fideles, in ævum omne¹⁹⁰ mansuros : quales caritas, non fortuna, conciliat. Concludam deinceps orationem meam, piissime Auguste, sermonis magis sine, quam gratiæ. namque illa perpetua est : & spatio non transmeabilis, terminum calcis ignorat. ¹⁹¹ Flexu tamen parvo, nec a te procul, convertar ad Deum. Æterne omnium genitor, ipse non genite ; opifex, & causa mundi, principio antiquior, fine diuturnior, ¹⁹² qui templis tibi, & aras penetralibus initiatorum mentibus condidisti : in Gratiano humanarum rerum domino, ejusmodi semina nostri amoris ¹⁹³ inolesti, ut nihil in digressu segnior factus, meminisset & relictis : illustraret absentem, præsentibus anteferebat. Dein quia interesse primordiis dignitatis ¹⁹⁴ per locorum intervalla non poterat ;

Perseus, quum primum conveniendi potestas patris fuit, regiam ingressus, perturbato vultu, in conspectu patris, tacitus procul constitit. Cui cum pater, satine salva, & quamam ea maestitia esset, interrogaret eum. Terentius in actu quinto Eunuchi :

Quid est quod trepidas ? satine salva ?
Dic mihi. Vinetus.

190. Mansuros, quales charitas potius, quam fortuna conciliat] M. quales charitas, non fortuna conciliat. Vtrumque rectum, & non rectum. Sed ex utraque rectam unam facio : mansuros, prorsus quales charitas, non fortuna conciliat. Cum multa concessisset auctor vocabula, jam defessus, aut nulla repens amplius, unum addit, in quo sunt omnia. Ei locutioni nihil magis quam illud prorsus servit, quod cum in potius degenerasset, transposuerunt ; & addito quam, ejecto non lectionem veram interpolarent. Acidalius.

191. Flexu tamen parvo] Ad imitationem Plinii in fine Panegyrici : In fine orationis praefides custodesque Imperii Deos, ego Consul pro rebus humanis, ac te præ pue Capitoline Iupiter i precor, &c.

192. Qui templis tibi] Paulus in Epistola priore ad Corinthios. Vinetus.

193. Inolesti] pro inolevisisti. ab inoleo, quod non tam usitatum, quam inoleco, hic habet significationem activam, pro imposuisti, indidisti : quum inolescere neutram habeat, pro con crescere, & augeri apud Virgilium & alios. Vinet.

194. Per locorum intervalla] Gratinus erat Sirmii in Pannonia, uti supra dictum fuit, quando Consularem designavit Aufonium, Aufonius vero in Gallia. Inter quæ loca sunt plus mille & quingenta milliaria, & sic plus septuaginta quinque dierum iter, si quis vicena milliaria in singulos dies dinumeret, ut prætorum

Re-

poterat; ad sollemnitatem condendi honoris occurreret, beneficiis ne deesset officium. Quæ enim ¹⁹⁵ memoria unquam transcursum tantæ celeritatis, ¹⁹⁶ vel in audacibus Græcorum fabulis, com-
mentata est? Pegasus volucer actus à Lycia, non ultra Ciliciam permeavit. ¹⁹⁷ Cyllarus atque Arion inter Argos Nemeamque sennerunt. ¹⁹⁸ Ipsi Castorum equi, ¹⁹⁹ quod longissimum iter est, non nisi mutato vectore transcurrunt. ²⁰⁰ Tu Gratiame, tot Romani imperii limines, tot flumina & lacus, tot veterum inter-
secta regnorum, ab usque Thracia, ²⁰¹ per totum, quam longum est, lacus Illyrici, Venetiam, Liguriamque, & Galliam veterem, in su-

Romanum fecisse diximus in Epistolam v Aufonii. Quod iter, nescio quot diebus confecerit Grati-
nus, quando ita celeriter, ut hoc loco dicit Aufonius, in Galliam recurrit: ut initium Consulatus præceptoris sui, præsentia sua honora-
ret: sed Calendis illis Ianuariis si Treveris fuit, ubi Aufonius Consulatum suum iniiit, miror, quod post quartodecimo Calendas Februarii, id est nonodecimo die ejusdem Ianua-
rii, Sirmii esse potuerit: ubi eo die Theodosium creavisse Imperatorem scribit Marcellinus Comes. *Vinetus.*

195. *Memoria*] Hoc loco, anti-
quitas, literæ, Historia verus, scrip-
tores ipsi, qui res antiquas memo-
rarunt. *Vinet.*

195. *Qua enim memoria, memoria, inquam*] Vossianus alter: *qua enim memoriam unquam memoria.* Adeo fu-
tilis, imo etiam dura, hæc est ana-
diplosis, ut vix Aufonianam esse,
verum potius corrigentis se librarii
existimem. Malim ego: *qua enim me-
moriam unquam transcursum, &c.* illud
unquam non alienum aut spurium ef-
se liquet, quod nec *vel in audacibus
Græc. fabulis* ullum consimilis cele-
ritatis exemplum reperitur.

196. *Vel in audacibus*]

--- & quicquid Græcia mendax
Audet in historia, --- Ait Iuvena-
lis libro quarto. *Vinetus.*

197. *Cyllarus atque Arion*] Casto-

ris equus est: quem Virgilius tertio
Georgicôn quum Polluci attribuit,
fratrem pro fratre posuit licentia
poëtica, ut scribit Servius. aut certe
ait idem commentator, *Pollucem pro
Castore posuit, quia ambo licenter & Pol-
lucis & Castores vocantur.* Αἰεῖας, hic
proprium equi, quem cognosces ex
Homeri Iliad. lib. xxiii. Statii quarto
sextoque Thebaidos, & Apollodori
Bibliothecæ tertio, Neptuno in e-
quum transformato, & Erynni, ge-
nitum: à Neptuno Læpreo regi Ha-
liatti, quæ est Bæotiz urbs, dona-
tum: à Læpreo, Herculi: ab Her-
cule, Adrasto Argivorum regi. *Vinet.*

198. *Ipsi Castorum equi*] Castor &
Pollux, Iovis filii, Græcis Διόσκου-
ροι, Latinis, modo Polluces, modo
Castores. *Vin.*

199. *Quod long. interest*] *Apage in-
terest. leg. iter est. Acidalius.*

199. *Quod longissimum interest*] In
MS. fuit *interest. al. iter est.* pro va-
rianti lectione. quæ melior.

200. *Tu Gratiame*] Ridicula sane
adulatio, qua generosissimus Prin-
ceps equis, brutis animantibus, con-
fertur; aut stulta comparatio, qua vel
celebratissimorum equorum Domini
subtinentur, laudatis ipsis equis, vel
ipsi Gratiano laus tribuitur, quæ ejus
equo debebatur, si modo uno equo,
ac non potius pluribus usus fuerit.

201. *Per totum, quam longus est, la-
cum Illyrici*] Pulmanhus: *lacus Illyrici.*
Leg:

insuperabilia Rhætiæ, ²⁰² *Rheni aquosa*, *Sequanorum invia*, ²⁰³ *porrecta Germaniæ*, *celeriore transcurso*, *quam est properatio nostri sermonis*, *evolvit*, *nulla requie otii*, *ne somni quidem*, *aut cibi munere liberali*, *ut Gallias tuas inopinatus illustres*: *ut consulem tuum*, *quamvis desideratus*, *anticipes*: *ut illam ipsam*, *quæ auras præcedere solet*, *famam*, ²⁰⁴ *facias tardiozem*. *Hoc senectutis meæ*, *hoc honori a te datum*. *Supremus ille Imperii*, *Et consiliorum tuorum Deus conscius*, *Et arbiter*, *Et auctor*, *indulset*, *ut sellam curulem* (cujus sedem ²⁰⁵ *frequenter ornabis*) *ut prætextam meam purpuræ tuæ luce fucatam*, *ut trabeam non magis auro suo*, *quam munere tuo splendidam*, *quæ ab Illyrico sermonis dignitas honestavit*, *apud Gallias illustriora præstares*: *quæstorem ut tuum*, *præfectum ut tuo prætorio*, *consulem tuum*, *Et quod adhuc cunctis meis nominibus anteponis*, *præceptorem tuum*, *quem pia voce declaraveras*, *iusta ratione prætuleras*, *liberali largitate ditaveras*, *Augustæ dignationis officiis consecraret*.

Apud Gratianum Augustum.

A V S O-

Lege: *per totum*, *quam longum est*, *Illyrici latus*. Grævius.

202. *Rheni accolæ*] *Lego: Rheni aquosa*. Acidalius.

203. *Porrecta Germaniæ*] *Germania est proprie quam à Gallia Renus determinat: sed Germaniæ etiam dicta fuit ea Galliz pars quam secundum Renum Germani Gallis primum ademerunt: eamque Ptolemæus divisit in Superiorem & Inferiorem Germaniam: Inferiorem quæ ab Oceano ad Mosellam fluvium esset appellans à Superiore alteram à Mosella. Hæc est, superior, inquam, Germaniæ, illa Galliz pars à Sequanis ad Mosellam: in cujus ripa siti*

sunt Treviri, quo venit Gratianus, quam porrectam, patientiorem, planioremque superioribus ejus Galliz partibus Aufonius dicit. Vinetus.

204. *Facias tardiozem*] *Famam prævertas, antecedas: In Gallia fuisti ante, quam rumor ullus de tuo adventu fuisset obortus. Viner.*

205. *Frequenter ornabis*] *Frequenter Consul ipse futurus, ut Octavianus Augustus tredecies, Domitianus septiesdecies, Diocletianus decies. Qui tamen ante Aufonium Gratianus quater jam Consul fuerat, post semel tantum fuit. Annis namque post Consulatum Aufonii quinque à Maximo Tyranno fuit occisus. Vin.*

A V S O N I I
BVRDIGALENSIS
'P E R I O C H Æ
I N
H O M E R I I L I A D E M
E T O D Y S S E A M.

In Iliadem.

SI Homerum scriptorem Troici belli eatenus, qua Iliadem suam incipit, quaque finit, percenseamus: orsum ab iracundia Achil-
lis ad sepulturam Hectoris, quattuor & viginti libros conte-
xuisse monstrabimus. Hac ejus species apparet summam cutem primi
operis insuenti. Verum hoc scriptura ipsius tempus Trojano bello non
totum, sed pene ultimum fuit. Nam si ratio putanda est oppugna-
tionis decennis, nonus fere annus, idemque prope finem sui, ea ne-
gotia continebis, quæ ab injuria Agamemnonis, ac Briseidis usurpa-
tione, usque ad funus Hectoris digna memoratu erunt: illa tem-
porum series, quæ ab ejusdem belli causis, atque origine, pertinet ad
urbis excidium. Atqui ex eo eveniet, ut ignatis judicandi, &
poëtica æconomia expertibus, multa nobilia ab exordio belli usque ad
Achil-

1. Περὶ οὗ] Complexio, & com-
prehensio, brevisque expositio, at-
que summa eorum, quæ aliquo scri-
pto tractantur, argumentum vulgo La-
tine dictum. Quas scripsit Ausonius
Periochas, argumenta sunt quid sin-
gulis libris contineatur brevissime
exponentia. Qualia quæ exstant Græ-
cæ à Græcis ipsis hominibus facta, &
poëtæ ipsius Græcis præscripta, hæc
non *Περὶ οὗ*, sed *ὑποθέσεις* inscri-
buntur. & sic quæ ab antiquis Gram-
maticis in Aristophanis, & aliorum
veterum Græcorum scripta fuerunt
edita argumenta, *hypotheses* dici vi-
deo: ut idem sit hac in re perio-

che, hypothesis, & argumentum.
Vinetus.

2. Illa temporum series, quæ ab ejus-
dem] Neque sensum horum asse-
quor ullum, nec video qui cum aliis
cohzreant, nisi excidit particula ne-
gandi, & fuit: non illa temporum series.
Nonus, inquit, annus continet res ab
injuria Agamemnonis ad funus He-
ctoris gestas; non omne id tempus
(scilicet eas continet,) quod ab ori-
gine belli ad excidium urbis patet.
Grænovius.

3. Et æconomia expertibus] MS. Co-
dex: & poëtica æconomia expertibus.
σιντοπίαι enim hic per abusionem
positus

Achillis iurgium omiffa videantur. Nec minus multa ab Hectoris funere adusque deletum Ilium. Quorum quidem maxima expectatio erat, propter tam longi certaminis consummationem: sed ut divinum poetam nihil, quod illustre fuerit, omiffisse appareat: atque omnia, quae finire oportuit, contigisse: breviter, & in epitoma speciem, belli Troici causam originis, apparatusque, quae annis superioribus acciderunt, reteximus. Horum omnium prima origo est Paridis iudicium inter Deas: denique classis contextio: qua idem Paris in Europam navigavit. Tum raptio Helenae: quae opinione veterum bipertita est: quod plerique Helenam juxta Homericum plasma ad Trojam deportatam fuisse existimaverunt: nonnulli autem opinati sunt, quum Alexander cursu deerrasset, delatusque ad Aegyptum fuisset, cognita hospitalis foederis injuria, per Aegyptium regem servatissimum iusti virum, Helenam cum iis, quae una cum eadem fuerant abrepta, Paridi sublatam, expugnatoque demum Ibo Menelao restitutam.

posuit, ut M. Tullius ad Atticum in prima Epistola lib. vi. Quintilianus: Hermagoras iudicium, partitionem, ordinem, quaeque elocutionis sunt, subiicit aconomia. Quae Graece appellata ex cura rerum domesticarum, & hic per abusionem posita, nomine Latino caret. Mariang. Accursus.

3. Oeconomia] Ordinis, dispositionis, collocationis poeticae, Graecam

est aegrophia. Vinetus.

4. Nonnulli autem] Herodotus libro secundo. Vinet.

5. Per Aegyptium Regem, &c. Helenam cum his] Emendandum puto sic Helenam cum his, quae una cum eadem fuerant abrepta, Paridi sublatam. Confirmatur id nonnihil ex Herodoto in Euterpe. qui & Regem ipsum Proetum fuisse tradit. Mariang. Accursus.

Periocha libri primi Iliados.

Itam diva refer nati Peleus Achillei

Pestiferam: quae mille dedit discrimina Achivis.

Chryses Apollinis sacerdos, ob redimendam filiam quum Agamemnoni supplicasset, contumeliose repulsus, Deum precatur altorem. Insecuta subinde gravi pestilentia, quum Graecorum exercitus interiret; cogit Achilles concilium: & ab eadem invitus Calchas morti

7. Contumeliose repulsus] Sic, vetus Codex; cum antea, & contumeliosa. Coniunctiva enim particula craden-

da est, ne participium repulsus in verbum transire cogatur, quod est repulsus esset. Mariang. Accursus.

2. Ca-

morbi causam compellitur indicare. Qua cognita, Agamemnon con-
citur in Achillis: qui percussus iracundia, etiam cadem regis au-
debat, nisi eum in ultimum furorem progredi Minerva vetuisset.
A quo Briseis concubina in locum Chryseidis, quæ patri reddebatur,
abducta est. Inde Thetis mater ad cælum, lacrymas & contumeliam filii miserata, proficiscitur. Quæ fœdus defensi quoniam cum

2. Cadem regis audebat] Pro ausus
vixit. Sic Tacitus lib. 1. Annal. cap.
xxxv: Ferrum à latere intravit, et
utque deserebat in pectus, in proximi
rensam dexteram in sinu missit. Opta-
us Milevitanus lib. iv: Cujus doctrina,
vix Nicano Concilio a trecentis decem &
Eto Episcopis dispersatur, pectus à multo-
rum sicuti cancer intraverat, Virgilius
ib. II, v. 54:

Et si fœda Deum, si mœns non lava suis
set,
Impulerat ferro Argivæ sedare late-
bras.

in Catale&is vet. Poët. pag. 91:
Non illa, Hesperidum ni munere capta
vixisset,
Quæ volucrum cursum vicerat Hippo-
manem;

Neositer Græci Theocriti. in Phas-
naceurr.

Ἡ ὄντος αἰὼς κ' ἤνῳ, καὶ τ' ὀλυνκῶ,
ἦ ὄντος, ἔσθῃ

Homerus Odys. lib. xx:

Κητοῖα δ' ἢ μελὰ τοῖς τῶδε κίρ-
δοις ἐσθίειτο θυμῷ.

Ὅτε ἰθαλὺς τ' ἔσθῃν ἀλδύπετο
καὶ βέλῳ βαττός.

Ἡ δ' αἰὼς κ' αἰὼς μετὶ βαλόν ἐγχεῖ
ὄρνισιν,

καὶ κ' τοῖς δατὶ γαστρίῳ πετὴρ τοῖ-
φον ἀμειψάμεν τε.

Sed & Itali hanc modum oblationem ob-
servant: Ariosto nel canto 1, stan-
za 67:

Mio restava, mi tediò, se quella
Non li rendea la pote, e la favella.

E nel medesimo, stanza 74:

Miserò il Cavalier, se giungea a pieno,
Che ne calci tal possa haven il cavalle,

Ch' havria spezzato un monte di me-
mlo.

3. Quoniam cum Egeone Iovis ul-
tum iri affectanti] MS. Codex affe-
ctanti, ut de Iovis affectanti pos-
sit autem propter ipsi Iovis, fortasse
non mutari: quæ cum impeditior vi-
deretur, computandi materiam de-
ditit, & quoniam quam impugnen-
di, Egeo pro Egeone. Videtur ergo
intellectus esse talis: Peritis, ea fi-
ducia quod una cum Egeone Iovis
ultim defendisset, obtestatur sum-
mum Deorum ultimum iri injuriam af-
fectanti sc. Achilli. Et enim, quis
injuriam amico, dici consuevit,
quæ illatam amico ipsi injuriam vin-
dicat. Apud Homerum hæc fabu-
lam Achilles matri commemorat,
quæ post eam contendit impetrare
ab Iove, ut injuriam ab Agamemno-
ne animadvertat, favendo sc. Troja-
nis. Conjurasse itaque in Iovem,
ait, Neptunum, Iunonem, & alios
dem, aliosque Deos (tametsi Hecata-
nus quodam Martis ac Mercurii
diatogo, hos ipsos tres duntaxat fuisse
refert), cumque eum comprehen-
dere tentarent, miseratam Thetidem
proximus Centimanum (quem &
Briareum Dii, & Egeonem mortales
appellant) in cælum perduxit. At
quæ ira Iovis assidentem ultum conspu-
cat Cælitola, quamprimum permar-
riti nec Vincula patri, nec pernicie in-
tenrare sunt ausi. Rem signasse ipsam
Tertullianus videtur in Apolog. ca-
pit. 1. Iovem, inquit, ne eandem
cæteris caluitibus expectantur, opera ex-
justitiam monstri liberatum. Mariangel.

*Ægaone Iovis, ultum iri affectans injuriam, obtestatur summum deorum, * ut Trojanos in rebus belli superiores esse patiatur. Quibus Iuno compertis, iracunde adversum conjugem commovetur. Sed gliscens jurgium, per deridiculum, ministrante Vulcano, simul consilii specie intercedente, lenitur.*

4. *Vt Trojanos in rebus belli superiores esse patiatur*] Suspecta mihi tui in rebus: & videntur inculcata ab aliquo, qui non intelligebat satis expleri sen-

sum, si tantummodo habeatur: ut Trojanos belli superiores esse patiatur. Est enim belli idem quod in bello, ut quum dicunt domi belique. Gronov.

Periocha II Iliados.

Cœlestes, hominumque genus superabile curis,
Tranquilla obscuri carpebant munera somni.
At non pervigilem nox irrequieta Tonantem
Leniit, immodicos volventem corde paratus,
Cædibus ut Grajum læsum ulciscatur Achillem.

Iupiter Agamemnonem somno monet prælii faciendi tempus ad-
esse: ne cunctetur dimicare. Tum ille in concilium proceribus ad-
vocatis, mandatum Iovis, & speciem nocturna quietis explanat.
Mox in concione, multitudine congregata, * pertentat militum vo-
luntatem: utque deposito bello ad sua quique redeant, cohortatur.
¶ Iamque omnibus navigationem adornantibus, sæda discessus ab

Vlyxe

¶ *1. Pertentat militum voluntatem*] Scribendum: *pratentat*, hoc est, expectitur, periculum facit, *πειράται, ἀν-
πειράται*. Mariang. Accursius.

1. *Pertentat militum vel.*] Sic Cornelius Nepos, Tacitus lib. VI Ann. cap. 20, Plaut. in Stich. act. I, sc. 2. sic ut cum Mariangelo in *pratentat* mutare non opus sit.

2. *Iamque omnibus navigationem adornantibus*] Relegendum, *adornantibus*, ut lectio prior fuerat, hoc est, instructibus, armantibus & præparantibus. Terent. in Eunuch. *ita jam adornabas fugam*. Traxisse arbitrator in errorem, quod Homerus ait: *Τεῖσι δ' ἀναλίσσι κελύουσι ἀπ' ἰσθμὸς ἤνδρ'.* Licet autem in Poëta ipso con-

templari, soluta concione universam pene multitudinem gregatim ad na-
ves contendisse, & jam præparari quæ ad navigationem facerent cœ-
pisse, ut nulla fere spes revocatio-
nis videretur, nisi fandi artifex Vly-
ses à Pallade mandato Iunonis ad-
monitus eos à reditu prohibuisset,
& qua precando, quaque metum in-
tentando, vix ægrequæ ex ipsis navi-
bus retraxisset. Consentaneum ita-
que videbatur, præparationem hanc
in complexione atque epitome ipsa
recenseri. Quæ hercle nobis cognita,
quis non eas secum inter seque
omnium adhortationes subintelligat?
Mariang. Accursius.

3. De-

Vluxe cohibetur : à quo etiam Therſites deformis , & loquax , in

Heronym.

3. *Deformis & loquax*] Dele τὸ loquax, quod ex interpretatione est τὸ verborum licentia promtus. Scatent etiamnunc optimi auctores hiſce variationum ſcholiis. Adducam unum, alterumve exemplum, reliqua oppor-
tiori loco reſervans. Curtius l. iv. .x: *Ingemiffe etiam Alexandrum morti, & non parcius fleviſſe, quam ipſe lacrymaretur. Ob hac ipſa (non ipſe) amantis animus in ſollicitudinem ſuſpicionemque revolutus eſt, deſiderium captiva pro-
fectum à conſuetudine ſupri eſſe. Inſul-
um eſt, quod vulgatæ quædam (ne-
cio ſane an omnes) habent, profecto
i conſuetudine ſupri errorum eſſe con-
jeſans. Valerius Maximus lib. v. c. ix.
v: *Seductam uxorem ſimpliciter rogavit,
ut ſe ulterius celaret, ſive illum adoleſcen-
tem ſubjeciſſet, ſive ex alio concepiſſet. Af-
ſeveratione deinde ejus & jurejurando ni-
hil tale ſuſpicari perſuaſus, in locum de-
ortum, &c. ita ſcriptus liber. in vul-
gatis, ſuſpirans ſuppliciter. & ſuſpicari
tebere. Salluſtius cap. xiv belli Catil.
Pudorem, pudicitiam, divina atque hu-
mana promiſſa habere. editi habent,
inmiſtiam pudicitiam. Sed cum in ſcri-
ptō non eſſet, ab aliena manu eſſe
inimadverti, uti infinita alia, quem-
admodum cum bono Deo in ipſa,
quam parare inſtitui, Salluſtii edi-
tione me demonſtraturum ſpero.
Cornelius Nepos in Alcibiade: &
id quod nunquam antea uſu venerat, niſi
i Olympia victoribus) coronis autem, a
viciſque vulgo donabantur. Quis quæſo
paulo oculatior non videt τὸ ancis, è
margine in contextum irrepiſſe,
quod inepti librarii vix credere au-
debant coronas aureas à vulgo colla-
tas fuiſſe; ideoque dubitantes adſcri-
pſerant margini ancis, tanquā ſi prima
lectio vitio affinis foret. poſtea acceſ-
ſit copula, quæ viris eruditis multum
faceſſivit negotii. Sed abunde, quæ
dixi, ex Plutarcho probaverim, cuius
hæc ſunt verba, in vita Alcibiadis:**

πλεῖſτε δ' οἱ ἐς ἱλπίδας ἢ πολέμιον.
καὶ ὥς τὸ παρρηίᾳ ἀγλαχθεῖς, καὶ
παρεργαμίους, περὶ αἰνους ἰδὺ ἐπιδανύ-
θῃ χρονοῦς, ἠρέθῃ δὲ, &c. Vbi nulla
certe ænearum coronarum mentio
eſt. Non negem tamen probabilem
Mureti conjecturam eſſe, qui pro
ancis, tanis reponit, quibus item do-
nari ſolitos Olympionicas probat.
Quin nec facile mihi quiſquam per-
ſuaſerit apud eundem in Eumenis vi-
ta τὸ ſcriba loco eſſe genuinum. Nam
quæ hæc eſt τὸ πωλολογία; Itaque cum
habuit ad manum, ſcriba loco. & mox:
Nam apud nos revera, ſicut ſunt, mer-
cenarii ſcriba exiſtuntur. ejuſdem τὸ
ſicut ſunt farina eſſe cum prioribus.
mea quidem eſt opinio: alii forſitan
aliter ſentiant. Idem in Iphicrate:
Ille è contrario peliam pro parma fecit, à
quo poſtea peltaſta pedites appellantur.
ut ad motus, concuſſusque eſſent leviores.
Qui in cæteris animo adhuc dubio
ac ſuſpenſo fuerit, hic ſane vix ſe te-
neat, quin commentum hoc librarii
manifeſtum eſſe pronunciet, à quo
poſtea pelt. ped. appellantur. bonus pro-
fecto Latinitatis auctor dixiſſet, ap-
pellati ſunt, aut τὸ poſtea neglexiſſet.
Miror autem Reineſium, eruditum
ſane ac perſpicacem virum, in emen-
dando Plutarchi de ſum. loco, quem
cap. i Variar. Lect. profert, non vi-
diſſe τὸ βασιως eſſe ab interprete;
genuinum autem μυσπονηρος in lo-
cum haud ſuum rejeſtum fuiſſe, ac
ſimpliciter, abſque ulla mutatione,
& ſine copula, legendum: Ἥ ἔ
ἀγαπήματα Δία, αἱ ἑπὶ τῷ μύρῳ
τῶν περὶ μυσπονηρος συγκρίτες,
οἱ ἰματωμαὶ ὅσην μυσπονηρος ἀμφο-
τέρων. nam τὸ βασιως eſt interpretatio
τῶ μυσπονηρος. Sic apud Suidam in
χμῶν, vox abundat. Τὸ γὰρ δις ὥς
ἔστω πηγάς. Dele πηγάς.
pro quo Caſambonus ad Polybium
pag. 1026, λίγῃ ἀποκρίσει legit;
immemor eorum quæ ad Thea-
phra-

Heroum consuetudinis verborum licentia promittens, cum acerba ob-
iurgatione pulsatur. ipse Minerva monitu cunctos à profectione de-
terret. Sumto deinde cibo armatur exercitus. Neque secus à Tro-
janis instructa acies, Iride ita monente, producit. Sequitur enu-
meratio copiarum virutum: ut per catalogi seriem milites, naves, du-
ces patriæ referantur.

phraſti Characteres monuerat ſæpe
dimidiata tantum referri adagia:
quod monitum nec Faber advertit
in notis ad Longinum, pag. 101 ubi
pro *Φωβίῳ πρὸς Ἰφάντορμον*, legit,
Φωβίῳ πρὸς Ἰφάντορμον. Sic Cice-
ro lib. 11 de Oratore, cap. LVII: Et
docebo ſui, ut ajunt, Oratorem eum, &c.
ubi τὸ Minervam neglectum eſt. Ali-
qua quinetiam, quæ huc faciunt, a-
pud Muretum invenias lib. x Varior.
cap. XIV. Idem Caſaubonus p. 1028,
Suidæ vocem reddere conatur, quæ
eius nunquam fuit, pro τῷ Φιλίππῳ
τὸ Περσέας ἦν, πηλὸς ῥέπονens.

Sed Φίλιππος ὁ Περσέας æque ἰλ-
λειπτικῶς dicitur ac Περσέας ὁ Φι-
λίππος. Sed ne in his longior ſim,
unum addam Nepotis locum in vita
Attici: Hunc enim in omni procuratore
reip. auctorem habebant. vulgo, aucto-
rem, auctoremque legitur. Quis autem
neſcit illa milles in ſcriptis confun-
di? unde hic natum ex geminatione
mendum. Sed & in Ciceronis ora-
tione pro Sextio eadem geminatio
vitioſa eſt: Cato dux & auctor & ad-
rerum illarum fuit cui ruſticæ non ſint
aures, facile metum τῷ & alior in-
ducat.

Periocha I I I Iliados.

Argivos ſua quemque acies in bella ſequuntur.
Diſpoſiti in turmas equitum, cuneosque pedestres,
Turbida clangentes confundunt agmina Troës.

Inſtructum prælio exercitum, priuſquam feriret acies, Priamus ſpe-
ctat è muris: & monſtratu Helena de viris inſignibus edocetur.
Dehinc Menelaus ad ſingulare certamen ab Alexandro provocatur.
Qui fruſtra Agamemnone dehortante congregitur, facta inter utroſ-
que populos ſponſione, & fœdere per ſacra firmata, ſub ea conditio-
ne, ut victorem Helena cum dote ſequeretur. Sed ſuperatus Paris,
regreſ-

1. Argivos ſua quemque] Legendum
eſt, quæque. Nec temere aliunde,
quam ex Homero ipſo intelledus a-
petitur, qui eſt, Quæque acies ſequun-
tur. Argivos in ſua bella; Troës autem
diſpoſiti in turmas equitum, cuneosque
pedeſtres, clangentes turbida confundunt
agmina. Mariang. Accourſius.

1. Argivos ſua quemque] Proleptis
eſt, Figura lexeos. Acies ſequuntur
Græcos duces in prælia, unumquem-
que ſua acies. Vinet.

2. Et monſtratu] Sic Seneca. Mon-
ſtratione, Terentius in actu quarto A-
delphorum. Vinet.

regressusque ad urbem, iurgio uxoris excipitur. Ab Agamemnone fœderis pacta repetuntur.

Periocha iv Iliados.

* Iuppiter interea cum Diis genitalibus una
Concilium cogit superum, de rebus Achivis.

I Ovi placet delere Trojam : ad quod pertinacia Iunonis urgetur. Quumque id fieri Minerva properaret, * discidium fœderis commiscitur : & Pandarum sagittandi peritum astu suadentis aggreditur, ut clam vulnerato Menelao belli causa crude scat. Quo facto, à Græcis prœlium instauratur : congressisque exercitibus mutua clade decernitur.

1. Iuppiter interea &c.] Ego Deos Genitales reor dici, ut parentes & auctores & procreatores rerum omnium, & animantium. Movet me, quod *αἰετῶν* ab Homero vocari Deos reperio; hanc vocem Grammaticis modo Deorum immortalium æternitati, modo perpetuæ eorum procreationi attribuentibus : quam posteriori significationem Poëtas secutos esse existimo. Turnebus.

1. Iuppiter interea cum, &c.] Ego legendum existimo :

Iuppiter interea cum Diis Genialibus una

Concilium cogit superum, de rebus Achivum.

Non genitalibus. Videntur enim Geniales ii dici, qui cum Iove accumbant semper, & ejusdem mensæ velut genio censeantur, quorum quidem duodecim nominat Ennius, & eo

numero sex sc. ab utroque sexu putabantur simul discumbere, unde ducta *διδυμική* coena Augusti, de qua notissima res ex Suetonio. Non ignoro alteram lectionem etiam posse defendi, neque eam quidem oppugnatum veni. Barthius.

2. *Discidium fœderis commiscitur*] Non melius *discidium fœderis* dicitur quam *discordia fœderis*, *dissensio fœderis*: hoc est, omnia inepte. Legendum vero, *discidium fœderis*. hoc est, quod vulgo ruptionem vel rupturam dicunt. Passim hæc duo vocabula non modo librarii, sed etiam docti viri post renatas literas confuderunt. Notavimus de iis ad totum alterum T. Livii. Gronovius.

2. *Discidium fœderis*] Scribendum *discidium*. Barthius. ita & Cel. Grævius in suis ad me literis. Lucret. lib. 11: *Concilium & discidium exercita crebris.*

Periocha v Iliados.

Hic & Tydidem monitum Tritonia Pallas
Audaci virtute replet. vomit aurea flammæ
Cassid, & undantem clipeus defulgurat ignem.
Ipse autumnali clarum micat æmulus astro.

D iomedes auxilio Minerva strenue præliatur. Venus quoque filio subvenire conata, vulnere affecta digreditur. Mars etiam fit saucius, exceditque bello. Sequitur Tlepolemi, Sarpedonisque congressio; & Tlepolemus Hercules filius certamine victus occiditur.

Periocha vi Iliados.

Solæ decertant acies sine numine divum,
Cessante auxilio; ' sua cuique exorsa laborem,
Fortunamque ferunt, proprii discrimine fati.

Trojani fortuna inclinatione pugnantis, vates Helenus suadet, ut Minerva placetur. Igitur Hecuba ab Hectoris monita, ut pepulum in arcem inferat, peragit vota cum matribus. Alexander objurgatus à fratre pergit in prælium. Glaucus Lycius, Ætolusque Diomedes congressi ut dimicarent, quum jam certamen oriretur, paterne inter se hospitia recordati, facta armorum permutatione, discedunt.

1. *Sua cuique exorsa laborem*] Sic
vet. Codex. Virgilianum enim est:

— *Sua cuique exorsa laborem*
Fortunamque ferunt. Mar. Accurf.

Periocha vi Iliados.

Hæc ubi dicta dedit, portis sese extulit Hector.

Minerva Apollinisque consensu, fortissimus Græcorum ab Hectoris provocatur. Novem ducibus ad dimicandum paratis, pugnaturum deligi placet sortis eventu. ' Ab Ajace Telamonio prælium singulare conferitur. In quo Hector, lapide ictus, in suorum se recipi-

1. *Ab Ajace Telamonio prælium, &c.*]
Pertinax & indigna menda hunc locum occupavit hætenus, atque inolevit. Aufonio perinde ut Homero, veritatisque contraria. Etenim, quod Hector lapide ictus in suorum se receperit multitudinem xiv Iliad. continetur. Hoc autem prælio, pari ferre gloria, pares viribus, munerantes sese invicem, discesserunt. Vnde & Ovidius Homenum secutus in ora-

tionem illam egregiam Vlyxis contra Ajacem, ait:

Sed tamen eventus vestra fortissime pugna

Quis fuit? Hector abis violatus vulnere nullo.

Corruisse quidem Hectora ab Ajace ictum lapide dissimulandum non est, sed Ajacem ille prior saxo altero percusserat. memorandum, Quis recipiet hoc loco ictum Hectorem rehem-

recipit multitudinem. Perseverante certamine caduceator Ideus inter-
venit. Tum invicem missis muneribus pugna sedatur. Hector Ajacem
gladio, Ajax Hectorem balteo muneratur: intercessu noctis exercitus
quisque in sua discedunt. Die altero, intersectorum humatio procura-
tur. Græcorum etiam navalia, fossa ac vallo circumdata, mununtur.

mentius & collabentem? Quid est
iurem, quod ait, in suorum se recipit
multitudinem? quid, perseverante cer-
tamine? Excludenda igitur illa tota
viderentur: In quo Hector lapide iustus
in suorum se recipit multitudinem. Quæ
emere atque imprudenter inculca-
a, aliud erroris administriculum per
ontagium paravere. Missu muneri-
us, pro datu, aut aliud quod addivi-
tes simile. Poterunt fortasse vetusta
iacti exemplaria, meliora aliquan-
to substituere. Nos enim falsa tan-
tum ac superflua convellimus Ho-
merica lege, nil utique immutantes.

Nam quod singulare hoc certamen
Dion Chrysostomus & sictum & fal-
sum contendit, quodque pugna di-
remtionem, muneraque ipsa male
versa, stultam æque rem atque va-
nam contemnit, frivoli omnino a-
pud me momenti semper fuit. Præ-
cipiti namque vel in Græcos simul-
tate, vel in Homerum calumnia, vir
alias gravissimus, Philosophiæ suæ
rationem non satis habuit, effecit-
que potius, ut pro Chrysostomi no-
mine, quod sibi scriptis aliis pepere-
rit, longe diversum adoptarit jam
Criticostomi. Mariang. Accursius.

Periocha viii Iliados.

• Aurora in croceis fulgebat lutea bigis.

Acto deorum concilio, Iupiter pro parte pronunciat, Sua quis-
que exercitus sorte decernat: Nullus deorum odio in alteros
vel favore procedat. In Idam montem ipse digressus. unde Græci im-
misso terrore conterriti, turpi fuga ad munimenta compulsi, fossa &
aggeribus sese tuentur. Iunonem ac Minervam Græcis auxiliari vo-
entes, monitis Iovis Iris exterret: diremtoque ob noctem certamine,
victores Trojani in ipso prælii loco excubias obsidionis instituunt: mul-
tisque ignibus factis per totam noctem de belli ratione consultant.

1. Aurora in croceis] Versus est vi-
deximus sextus libri septimi Æneidos
Virgilii, nisi quod illic est rosæ hic
croceis. Voluit Ausonius interpretari
Græcum Κεχρογυραῖον. Vinetus.

Periocha ix Iliados.

Interea vigilum excubiis cohibentur Achivi.

Gracis & præterita dimicatione percussis, & instante conterri-
tis, proceres ab Agamemnone convocantur. Quibus rex fuga
confi-

consilia, & apparatus ordinanda per noctem navigationis indicit, Diomede, & Nestore debortantibus. suadente autem Nestore Ajax & Ulixes legantur ad Achillem, dona ingentia pollicentes, si desista irasci, & se auxiliatorem fessis rebus accommodet. Sed Achille in iracundia pertinaciter permanente, legati Achivorum, re non impetrata, irruunt revertuntur.

Periocha x Iliados.

Cætera per naves somno sopita manebat
Turba ducum, solum cura anxia vexat Attridem.

Vlixes & Diomedes speculatum nocte progressi, Dolonem conspiciuntur, qui & ipse promissis Hectoris incitatus, Græcorum consilia exploratum prodierat: & fateri universa compulsus eodem loco interficiunt. A quo de adventu Rhæsi Thracum regis edocci, ipsum etiam cum duodecim obtruncant: equosque ejus premium simul & testimonium grassationis abducunt, insignes candore & alacritate, ut & nivibus, & ventis antecederent.

1. Ipsum etiam cum duodecim obtruncant] Lege: ipsum cum XII obtruncant, equos etiam ejus. Homerus enim ait, duodecim viros, Thraces itidem, ac postremo regem ipsum à Diomede letho datum. Ovidius in Ibin:

Nec tu quam Rhæsus somno meliore
finari,

Quam comites Rhæsi, tu nec ante
diem.

Nam Dictys præterquam in regiam sedem grassatos Diomedem atque Ulysses non meminit. Mariæ. Accursus. Sincerior hic editio fuit Vgoletti, in qua, ipsum & cum eo duodecim obtr.

Periocha xi Iliados.

Tithoni croceum linquens aurora cubile
Spargebat terras, referens opera, atque labores.

AB omnibus Græcis egregie quidem, sed improspere dimicatur. Quorum proceribus vulneratis, incognita multitudini pugna committitur. Qua afflictione fortuna Achilles paulisper inflexus, Patroclum mittit præsentia cogniturum. Qui quem adversi status
nuntius

1. Tithoni croc.] Et hoc distichon à Virgilio mutuatus Aufonius. Prior enim versus est primo Georgicò, quarto & nono Æneidos: Spargebat

lumine terras, iisdem quarto & nono sed referens opera atque labores, undecimo Æneidos. Vinetus.

statius reverteretur, Eurypylum contemplatur agrum ex vulnere
 orientisq; medicæ artis admotis, redintegrat sanitati.

Periocha xii Iliados.

Actorides fovet Eurypylum dum vulnere fessum.

Res dubia apud Græcos, vel potius afflictæ, ultima fortuna statu aguntur, præstantibus procerum vulneratis, cætero exercitui fugato aut formidine percusso. Trojani navalium munimenta recindunt: vallumque transgressi auguriis juvantur ex eventu ambigiis. Itaque & pars muri ab Sarpedone convellitur, & ab Hectore ætu lapidis porta discutitur, & in ipsis navalibus pugna conferitur.

1. *Paru dubia apud Græcos vel, &c.]* sunt nonnihil etiam, quæ in Periocha duplex mendam singula invertit, ab hac tertia sequuntur: Iuppiter somno egendum igitur Res non Paru, & expurgatus videt statum certaminis emotu non statui ex MS. codice. Provatum, pellicue Trojanos. Mar. Accurs.

Periocha xiii Iliados.

Iuppiter admovit Troas, atque Hectora classi.

Neptunus miseratione commotus, Argivorum tuendis navibus auxiliator accedit: & usurpata vatis effigie, Ajaces duos in prælium cohortatur: nec minus ceteram multitudinem præsentia majestatis instigat. Idomeneus egregio certamine eminet. Trojaniam referentes gradum, firmati rursus per Hectorem, contrabuntur, & ingenti clamore utrinque certatur.

Periocha xiv Iliados.

Concussit, quamvis potantem, Nestora clamor,
 Attonitæque aures pepulit gravitate tumultus.

Iuno vinculum Veneris, cui Cesto nomen est, mutuata, ad Iovem pergit in secessum montis Ida: exoratoque Somno, ut eum committeret in soporem, dehinc vigilas ejus uxoris labefactat illecebris.

Cujus

1. *Vigilias ejus uxoris]* Emendo, uxoris, thetico nomine. Mariang. Accursus.

1. Iup-

Cujus ignoratione Neptunus abutitur : fortunamque Gracorum promittens auxiliando restituit , Ajace Locro ultra ceteros præliante.

Periocha xv Iliados.

Iam vallum fossamque super Trojana juventus
Institerat, captæ minitans incendia classi.

Iupiter somno expersgitus, videt statum certaminis innovatum, pellicque Trojanos, Græcis opem ferente Neptuno. Itaque aspere Iunone increpata, & minaciter per Iridem conterrito fratre, jubet auxiliatorem desistere. ipse Apollinem recreando allegat Hectori : monetque pro Phrygibus belli instaurare fortunam. Tum & Ajax Telamonius strenue præliatur : & ab eodem plurimis hostium interfecit, conflagratio classis ardetur.

1. *Iuppiter somno expersgitus*] Zōs. *ἰαχθῆναι*. Participium est *expersgitus*, est penultima brevi: ut apud Lucretium in extremo tertio:

— *Nec quisquam expersgitus exstat.* frequens apud Appulejum. Interesse scribit Diomedes libro primo inter participia, *experssctus* ab *expersgiscor*, & *expersgitus* ab *expersgor*, & *expersgescctus* ab *expersgescō*: quod is *expersgitus* dicatur, qui non excitatus somno, sponse vigilet: *Experssctus*, à quiete impeditus: *expersgescctus*, qui per alium somno excitatus sit. hoc inversum legimus apud Festum Pompejum: ut *expersgitus*, sit ab alio excitatus, quem soleamus dicere *expersgescctum*: *Experssctus*, qui per se vigi-

lare cepit. *Vinctus*.

2. *Aspere Iunone increpata*] Vt Homerus ait, increpata Iuno Iridem jussu Iovis accessit. Cui mandat ipse Iupiter, ut in aciem delapsa, Neptunum minis quoque additis imperet ab ope Græcis ferenda desistere, prælioque abstinere. Sit igitur fortasse corrigendum, ut in MS. cod. comperimus: *Aspere Iunone increpata, & minaciter per Iridem fratre conterrito, jubet auxiliatorem desistere.* Neque segnius poterit, remota conjunctionis particula, ita legi: *Aspere Iunone increpata, minaciter per Iridem conterritum fratrem jubet auxiliatorem desistere.* Mar. Accursius. Vgolettus melius: *conterrita, fratrem jubet &c.*

Periocha xvi Iliados.

Dum face, dum ferro celsam oppugnare carinam
Troes, & Argolici pergunt defendere reges:

Achilles Gracorum statum jam sub extrema sorte miseratur. Armis suis Patroclum permittit armari. Qui cum Myrmidonum produxisset exercitum, consternatosque Trojanos Achilles specie festel-

sefellisset, ruentes supra vallum, & invicem officientes, cæco pavore usque ad campi aperta compellit. Deinde congressus Sarpedonem perimit: multisque hostium cæsis, ipse ab Hectore interficitur, prius ab Euphorbo vulneratus.

1. Ruentes supra vallum & invicem officientes] Legitur, ex aliorum castigatione, effugientes. ut autem solocismi fordicas absit, secundam tantum vocalem in quartam circumducendam potius redigendamque credimus, ac scribendam, invicem officientes, id est mutuo impediētes, atque alter alterum proculcantes. Quod inopina trepidaque formidine ruentibus contingit. Mariang. Accursum.

1. Invicem officientes] Ita Mariangelus emendandum censuit, quod efficientes & effugientes libri omnes habebant. Effuse fugientes Trojani, sibi invicem officiebant, & impedimento erant, super alios aliis præcipitantibus, ut dicitur in proxima Periocha. Vinetus.

1. Ruentes supra vallum & invicem officientes] Hoc Mariangeli est, cum foret in libris, effugientes, vel efficientes. Lego effugientes. Gronovius.

Periocha xvi i Iliados.

Actoridem cæsum nec te Menelae fefellit.

Circa interitum Patroclum pugna contrahitur. Cum in diversa exercitus contenderent: Græci, ut corpus defenderent; Trojani, ut ad ludibrium cadaver abriperent: à Menelao Euphorbus occiditur: & ad ostentationem gloriosi facinoris Achillis exuvias Hector armatur. Antilochus ad Achillem, nuntius cladis acceptæ, Menelao instante, festinat. Qui & ipse postea cum Merione infra navaliū munimenta se recipit: quum tota vires belli Asiaticis ingruisset.

1. In diversa exercitus contenderent] Ita verus exemplar. nec arripere, sed arriperent. Atque elegantia, alterum proprietate sermōnis magis amplectendū. Mariang. Actorius.

2. Cadaver eripere] Mariangeli libet arripere; scribe abriperent. Sic

sæpe alibi; & apud Statium lib. 11 Achilleid. lege:

--- Thalamisne hac tempora nostris?
Hicne est liber Hymen? o dulcia furta,
doliq̃ue!

O timor! abripitur misera permissus,
Achilles. ita enim libri.

Periocha xvi i Iliados.

Dum furit in medio belli vis ignea Martis.

Achilles in miserabilem modum Patrocli deslet interitum. quem vi doloris affectum consolantibus verbis mater allo-

alloquitur: nec inultum amicis fore pollicens, perlatum se se
 Vulcani arma promittit. Interea & Iris ab Iunone dimittitur.
 cuius instantia Achilles extra vallum, quamquam inermis, e-
 greditur: contritusque Trojanis super alios alius precipitanti-
 bus, lae fuga, & laeius formido porrigitur. Eodemque tempore
 & Vulcanus exoratus a Thetide, tota nocte, quam longa est, co-
 lectia in gratiam Nymphæ arma molitur.

1. Vulcanus exhortatus] Re&ius: exoratus. Accurs. & Vgolettus, ut Pet. xiv.

Periocha xix Iliados.

Oceanum interea surgens aurora reliquit.

Achilles armis celestibus ope Vulcani, & munere matris,
 instruitur. Dein Græcorum primoribus in conciliis voca-
 tis, iracundiam sub abolitione depositi, & promissis ab rege mu-
 neribus coram concioe datur. Tum militibus cibum capere ius-
 sis, ipse abstinet. infesto deinde atque intento exercitu pergit in
 prælum.

1. Oceanum] Hic versus frequens
 apud Virgilium, primus est & unde-
 viceſimus Æneidos. Vinetus.

2. Iracundiam sua abolitione depositi
 immo suam. Gronovius. ~~Abolitione~~ sub
 abolitione, ut Vgolettus edidit.

Periocha xx Iliados.

Iamque adeo celsis armati è pavibus ibant,
 Millia, quot magnis unquam venere Mycenis.

At integris amborum copis inter utroque exercitus pugna
 confertur. Dein permissis laudibus, in partes decursum studia
 dividuntur. Quum pro Græcis Iuno & Minerva decertarent,
 neque secus eos Neptunus, & Mercurius, & Vulcanus affe-
 rent: Troianos Apollo cum Venere, & Diana cum matre; Mars
 etiam, & cum eis Scamander, adjuvarent: cum Æneam, diis,
 & viribus iniquis cum Achille congressum, quamquam studens
 Græcis, nube circumdactum Neptunus eripiat.

Perio-

1. Millia, quæ magnis unquam
 ses trecentisimis & tricesimis mil-
 liis secundi Æneidos.

Ver-
 Mycenis. Vinetus.
 neque secus eos] Legendus
 Græcos Neptunus & d.
 curius, &c. Barthius.

Millia quot magnis nunquam venere

Periocha XXI Iliados.

Intulerat fluvio trepidas fuga fœda catervas.

T Rojanis usque ad Scamandri fluminis alveum fuga & terrore compulsis, quum jam longius abeundi spatium non pateret, in ipso amne * * quum flumen exundat, ibi ab Achille duodecim Trojanorum juvenum vincuntur: qui Patrocli inferis immolarentur. Ipse Vulcanus ardoribus suis vim torrentis exurit. Tum in campum Achille progresso, passim studia deorum pro sua singulari parte depugnant. Trojanorum exercitus instante victore in mœnia urbis impingitur.

1. In ipso amne cum flumen exundat] Hæc vitiosa sunt. forte, quamquam flumen exundabat, ab Ach.

2. Ibi ab Achille XII millia Trojanorum juvenes vincuntur] Expungenda est illa dictio, millia. & legendum non vincuntur sed vincuntur. Homerus enim ait, Achillem alveo Scamandri fluminis cum innumeros trucidasset, exde fatigatum vivos inde duodecim delectos juvenes captivos Græcis sociis ad navem deducendos tradidisse, ut Patrocli deinde manibus immolarentur. Meminit & XXIII thapfodia eorum non semel, & Ovid. In Ibin ait:

Vt quorum Æacides misit violentus in altum

Cœpera cum senis altera sena regum,
Ut sint & hæc ipsa ἀνδρες, in Σαῖον. Maro quoque inter ingentem hostium eadem *Aeneam pietate gravem*, iustitia, rebusque præclare gestis nobilem, inducere non dubitavit, qui viventes octo Juvenes ca-

peret, Pallantis umbris immolandos, Homerum, velut arbitror, sequutus. Neque tamen secius Imperatoris Augusti notam, duorum sub exemplo heroum, deterfurus. Auctoritate cuius (ut quidam tradidit) trecenti ex deditis capta Perusia electi, ad aram Divi Iulii hostiarum more, mactati sunt. Cujus immanitatis opinio ut credatur, sævum suppliciorum genus, aliis quandoque ab eo inflictum, facit. Rursus, ne fidem omnino res capiat, gentium iustissima etiam injustas poenas Romana majestas prævenit. Vnde autem tantum nubes castigantium mentibus incidit, ut XII millia conscripserint, equidem arbitror ob tantillam literam, quæ in vincuntur verbo desideraretur. Homericæ quippe lectionis expertes maluerunt dictionem millia contexere, quam duodecim tantum superatos à Græcorum strenuissimo, putare. *Mariæ gel. Accusum.*

Periocha XXI Iliados.

Pulsa metu Phrygios lustrabant agmina muros.

H Ecce singulari certamine cum Achille contenditur, Priamo æque Hecuba, ne pugnaret, orantibus; Minerva e-

CONTA-

contrario specie Deiphobi, ut dimicet adhortante. ' Hector interfectus, & religatus ad currum, ter circum mœnia Trojana raptatur: deinde lacerum corpus deferitur ad naves, ' ulsione Patrocli, & victoris iracundia, ad ulteriora supplicia reservandum.

Perio-

1. *Hector interfectus & religatus ad currum ter circum mœnia Trojana raptatur*] Et si dixerit Virgilius:

Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros.

Homerus tamen ipsius circum Patrocli sepulchrum funebres post ludos neque hoc, sed libro ultimo asseruit. Alterutrumne verum fuerit, vel utrumque fictum, Historiarum fide hic inquiri non oportet. Quando Homericum plasma per singula sequutum Ausonium, vix est (ut opinor) qui vel saltem ambigat. Fortasse vero inde ortus error fuerit, quod hac ipsa rhapsodia fugientem illum ter circum Pergama ab Achille interfectum, Homerus tradidit. Quæ res, velut etiam in epitomen primum redigenda, uno versiculo ante librum ipsum, pro totius argumento, comprehensa legitur. Illud certe arbitrari, stultum infantissimumque fuerit, aut eum de Virgilio summissem consulto, aut ita quoque ab Homero scriptum ratum, amplius non quæsisse, cum illum toto opere imitandum, pro archetypo, Maronem statuisse sibi, intelligeret. Equidem, quod periochas haberi ipsas corruptissimas sit, temporumque vitio infueor, priusquam hæc ita nullo modo potuisset scribi ab Ausonio contendere desistam, ejus esse universas, minus impie negaverim. *Mariangel. Accursius.*

1. *Et religatus ad currum, ter circum mœnia Trojana raptatur*] Veteris Tragicordiz distichum est in prima Tusculana Ciceronis:

Vidi, videre quod me passa ageritimo, Hectorum currum quadrijuge raptaret.

Vbi Cicero illud raptare, trahere exponit: *Trahit Hectorum ad currum, religatum Achilles, inquit. &c.* Non igitur Hectora traxisti, sed corpus, quod fuerat Hectoris. ac Ausonius ipse in Epitaphio Astyanactis:

— *Iliaci Neptunia mœnia muri Viderunt aliquid crudelius Hectora trahere?*

Idem quoque verbum in *yl* ducesimo & septuagesimo secundo secundi Æneid. — *massissimus Hector Raptatus bigis.* — & quadringentesimo & octogesimo septimo primi:

Ter circum Iliacos raptaverat Hectora muros.

Eadem trahendi significatione. Ceterum unde istam Hectoris occisi raptationem circum muros Trojanos acceperit Virgilius? & quem alium hæc fabula auctorem habet quam Homerum? Qui scribit Hectorem, ter quidem circum muros Trojanos ab Achille actum fuisse, sed adhuc viventem, & fugientem Achillem, cui se viribus imparem esse sentiebat. postquam vero victus, & interfectus fuisset, Achillem per pedes ad suas naves recta traxisse ab eo loco, ubi illum peremerat. Libro vero ultimo Hectorem ter quidem tractum ab Achille fuisse dicit, sed circum Patrocli tumultum, non Ilii mœnia. Miratur itaque non sine causa Mariangelus, quod Ausonium, qui librorum Homeri periochas susceperat scribendas, ab illo desciverit hoc loco in Virgilii, aut alicujus vetustioris Latini hominis gratiam. *Vinetus.*

2. *Ulsione Patrocli*] Vgolettus, *ulsiōni Patr.* quod si placet, mox ut *victoris iracundia* legatur, necesse est.

3. *Fati-*

Periocha XXI Iliados.

Troja vacat lacrymis, ludis Argiva juvenus.

F Vnebres ludi in honorem Patrocli frequentantur. Quibus Diomedes equis superat, lucta & cursu Ulixes, alioquo alii genere certationis antestant.

Periocha XXIV Iliados.

Quisque suas repetunt misso certamine naves.

I Vpiter Thetidem mittit ad filium, cum mandatis ejusmodi, ne in defunctum scire desistat, 'fatigue hominum in exanimo hoste

1. *Fatigue hominum in exanimo hoste vereatur*] Homericam quidem Thetidem ad Achillem Iovis perfert mandatum hujusmodi: Succensere ei Deos omnes, ipsumque pro cunctis Iovem, quod insaniēti animo vinctum apud naves Hecctoris cadaver detineat. Id itaque solvat, acceptisque muneribus Priamo restituat. Verba igitur illa, *fatigue hominum in exanimo hoste vereatur*: cum neque de Homero sumpta sint, nec cognosci satis posse videantur, in medio relinquimus, tolline commodius, an emendari in his debeat fata. Quomodo & novissime imprimi curatum est. Cum autem sententiam ipsam ex libro Tristium tertio desumserit, quo loco insultantem commonens Ovidius ac deterrens, ait:

Humanaque memor sortis, qua tollit eosdem,

Et premit, incertas ipse verere vices. considerandum ulterius, an dictio vices, subducta esse potuerit, ac legendum, *fatigue hominum vices*. ut sit intellectus, exemplo Hecctoris exanimi, vices humanæ sortis Achilli verendas. Et cum nihilominus affirmatum à me velim, non sit & illud etiam fortasse dissonum putare,

perinde subtrahit nomen, *memor*, ac scribendum, *fatigue hominum memor exanimum hostem vereatur*. Codex quippe MS. ita habet, *fatigue hominum, exanimum vereatur hostem*. Nec quinquam confusio hæc rerum, modo additarum, modo ademptarum in Periochis, movere debet, quam olim sacra ipsa divini vatis poemata senserint. Dum lacera illa quidem confusaque antea Pisistratus collegit, ac disposuit, spuriosque versus Aristarchus notavit, ac dispunxit. *Mariang. Accursius.*

1. *Fataque hominum in exanimo hoste vereatur*] Nulla talis sententia apud Homerum. *Fatigue* pro *fataque* habet vetus Parisiensis editio: & in antiquo libro Mariangelus reperit, *fatigue hominum exanimum hostem vereatur*. ubi legeret: *fatigue hominum memor exanimum hostem vereatur*. Vinetus.

1. *Fataque hominum in exanimo hoste vereatur*] Bene fecerunt Mariangelus & Vinetus quum notarent in scriptis & vet. editione esse *fatigue*. Hoc antiquum & doctum & haud dubie Aufonii: quæ præterea mutarunt, ex ignorantia hujus dicendi generis orta sunt. Afranius Emancipator: *Optandum uicerem, qua vereatur viri*

B b b

Idem

hoste vereatur, ad sepulturam corpore restituo. Eiusdem jussu & Iris cohortatur Priamum, ut auro filium rependat exanimatum. Qui Mercurio duce inter nocturnis hostium profectus excubias, Achilli supplex advolvitur: redemptumque filium iustitio publico & deslet, & sepelit.

Idem Compitalibus: Si non verear, nemo vereatur tui. Varro Sardis Venalibus: Non te tui saltem pudes, si ni-

hil mei reverebare. Sic enim legendum. Plura Nonius Marcellus. Gronovius.

P E R I O C H A I LIBRI ODYSSEÆ.

' Dic mihi Musa virum, captæ post tempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.

M Inerva in Ithacam, Iove ita volente, descendit: 'Mentisque Taphiorum ducis sumit effigiem, suasura Telemacho, ut ad Nestorem Menelaumque festinet: qui recens domum

1. Dic mihi Musa virum, capta post mania Troja, &c.] Horatii versus hi sunt. Namque ille prior ex Homero transtulit. Sed in quibus semper fuerit non mania sed tempora. Detulit ingenue hoc illi Ausonius, quod non putaverit Poëta modestissimus felicius à se unquam convertendos eos, quam ab Horatio semel fuerint. Ideoque nec verbum tempora in mania commutasse crediderim. Cum præsertim etiam vim quandam miseræ, infelicisque significationis ea voce exprimi non ignorarit, ut apud Ovid.

Forssan & Pylus citra Trojana perisset

Tempora. & apud M. Tull. In ipsa novitate meorum temporum. &c., & tempora, & mores! Neque par conditio est ejus carminis, ex VIII Periocha Iliad.

Aurora in cretæni fulgebat lutea bigis. licet apud Virgil. lib. VII legatur:

Aurora in resus fulgebat lutea bigis.

Maro enim non unius imitatione

loci pangere id potuit. Ausonio locum manifestum tractanti de Virgiliano quidem demere, Homérico tamen addere non licuit. Apud quem tale est:

H' αὖς ῥῆν' ἀρχομένην ἐκείνῳ
πύου ἐν αἰῶνι.

Denique in Horatio, *Tempora* permurari mox debere, arbitror. In Virgilio non absurdum videri, si vel, *Croci* legeretur. Quod in periocha perinde defendendum est, ac *resus* excludendum. *Mariang. Accursus.*

1. Dic mihi] Horatii sunt hi duo versus de Arte poetica. *Vincius.*

2. *Mentorisque Taphiorum Regis*] Linenda Regis particula. quid est enim Regis, Ducis. & legendum *Mentis*, non *Mentoris*. *Homerus:*

Εἰδὼς δὲ τὸν εἰνὸν Τάφιον ἡγήτορα
Μέντιν.

Fuit autem is pater natus Anchialo, Taphiiisque imperavit. Mentor vero socius Vlyssis fuerat, quem ille solvens Ithaca universæ domui præfeci-

Senta

domum regressi, certi aliquid de Vlixo novissent. Tunc Phemius citharista, adhibitus convivio procorum, inchoat flebilem cantilenam navigationis improspere, quæ profectos ab Illo Græcos diversis sparsit exiliis. quem Penelope, degressa Chalcidico, argumento tam miserabilis offensa materię, ut alia concinat, adhortatur.

Perio-

Summa cujus forma in sequenti, & tertia atque etiam antepenultima, & novissima Rhapsodia, adstitisse Vlyssi Minervam cum Poëta finxerit, proximitas & similitudo nominum errorem peperit, seu quod, cum ejus quæ rhapsodia γ. continetur in Mentorem mutationis mentio à Cicerone facta fuerit, Græcarum literarum inficiis immutandi protinus audaciam suavit. Scribit enim l. ix Epist. ad Atticum: Hic ego vellem habere Homeri illam Minervam simulatam Mentoris. cui dicerem:

Μέντορ, πῶς τ' ἀπ' ἰω, πῶς τ' ἀπ' Ὠδυσσεύος οἴκου αὐτόν; Mariang.

3. Degressa Chalcidico] CHALCIDICUM, quod ab urbe Chalcidica dictum tradit Festus, quod genus ædificii sit, parum novimus. Id legerant apud Vitruvium, Festum, Arnobium, Aufonium, Mariangelus, Philander, Daniel Barbarus. Legimus & nos apud Hyginum: Merope credens eum esse filium sui interfectorem, qui dormiebat, in Chalcidicum cum securi venit, inficia, ut filium suum interficeret. quæcunque pars ea fuerit ædium Polyphantis, ubi ille dormiret. Aufonius vero hoc loco, & in periocha libri vicesimi tertii, Chalcidicum vocat, quod Homerus Ὠκεῖον, locum in superiore adium parte, ubi femine solerent commorari. Idem vocabulum legitur in Actis Apostolorum de Tabitha, cœnaculumque vertit vetus interpres. COENACULUM namque appellarunt initio Latini: ut scripsit Varro lib. 4 de lingua Latina, locum, ubi cœnabant: sed posteaquam in superiore parte cœnitare coeperunt, supe-

rioris domus universa, cœnacula fuerunt dicta. Cœnaculum quoque dixit idem interpres quod in Marthæ Evangelistæ Græcis ἀνδράγων. Quod vocabulum esse idem atque Ὠκεῖον videtur. Vinetus.

3. Degressa] Sic vet. Codex. Descendisse quippe illam, Ὠκεῖον, quod est apud Homerum, indicat, de qua voce Pollux in primo. & Hesychius, Ὠκεῖον, Ὠκεῖον, ἀνδράγων διήγησα. Tum vel maxime, quod Periocha penultima, primum rhapsodiæ carmen, quo eadem pars Vlyssæ domus, eodemque nomine attingitur, ita fuerit interpretatus:

Chalcidicū gressu nutritrix superabat anili. Chalcidicum (inquit Festus) genus adificii, ab urbe Chalcidica dictum. M. Vitruvius libro tantum v, Chalcidica nominat, qua in extremis Basilicis, cum locus esset amplior in longitudine, constituerentur. Meminit & Eusebius, Domitiani temporib. Romæ facta Minervæ Chalcidica. Cæterum, ejus argumento materię Penelopem non frustra offensam, Homerus inducit. neque enim eo solum poterat offendi, quod Græcorum ei naufragiorum memoria refricaretur, verum etiam quod omen fieri videretur Vlyssi, tot maria tot annis obeunti. Mariangel.

3. Degressa Chalcidico] Absque dubio Chalcidicum Gynæconitis fuit (quod & δῖον) ideoque degressa Chalcidico, noster dixit: quod veteres in sublimi ædium parte mulieribus thalamos construxerint, ut minus facilis ac proclivis ad eas esset aditus, minusque ipsæ virorum alienorum conspectui, & alloquiis essent obnoxie.

Periocha II Odyssæ.

Oceano extulerat ' roseos aurora jugales.

T *Elemachus Ithaceſios procereſ cogit ad curiam : atque ibidem de contumelia domus , & bonorum proſtigatione conqueſtus , conſilia profectionis exponit , Antinoo reſiſtente : qui eum priuſquam mater nuberet , abire prohibebat . Qua altercatione diu protrac̃ta , concilium diſſolutum eſt . Telemachus ad litus prociſ ignorantibus pergit : adſtante ſibi adorans Minervam , peregrinationi accommoda parat , hortante maxime dea : que populum , ipſumque Telemachum ¹ Mentoris ſimulatione fallebat . Inſtructo ergo remigio , & nave deducta , Telemachus & Minerva de portu veſpere inſtante ſoluerunt .*

1. *Roseos*] Sic & vet. Codex. quin inſpectione quoque dignum potius videri debet , quod carmen Homericum , tribus librorum initiis ſemper idem , noſter ſemper varium reddiderit. Periocha ſiquidem VIII, ita vertit: *Iam calum roſeis rutilas Tithonia bigis.*

Mariangelus Accuſſius.

2. *Mentu ſimulatione*] Præterquam quod ex Homero ſatis liqueat , *Mentoris* hic pro *Mentu* legendum eſſe , confirmat hanc emendationem cum adductus à Mariangelo ex Cicerone locus , tum Athenæus lib. v. p. 191.

Periocha III Odyssæ.

Iam Sol Oceano radiatos promſerat ortus.

T *Elemachus Neſtorem de paure percontatus , nihil novi accipit ab ignorante : verum idem ſenex ſequenti die , cum Piſiſtrato filio ut ad Menelaum pergat , hortatur . ' Nec mora facta conſilio . Nocte quippe ea , que conſecuta eſt , apud Pheras oppidum ² hoſpitio Dioclis diverſati , altera Lacedæmonem perve-
luntur .*

Perio-

1. *Nec mora facta conſilio*] Cod. MS. *nec mora facta conſilio*: hoc eſt, poſt eam deliberationem nihil morati ſunt , Nimirum parænetice , ubi conſulueris maturo facta opus eſt. Mariang. Accuſſ.

2. *Hoſpitio Dioclis verſati*] Fuit , opinor : *diverſati*. Vt Per. 19: *Vlyxemque apud ſe hoſpitio diverſatum compminiſcitur*. Gronovius. Grevius.

I. *Vlyxæ*.

Periocha iv Odyssæ.

Iamque adeo ventum validæ Lacedæmonis arces.

Telemachum, & qui cum eo venerant, Menelaus comiter hospitio accipit. saneque sub vespere quædam de Vixce cognoscunt. Die vero altera, totum navigationis ordinem Menelaus explanat: quodque in Ogygia insula, promissis & illecebris nymphæ Calypsonis, Vlixes remoratur, exponit. Quæ quidem Proteus eidem narrauerat de Græcorum ducibus requirenti. Proci autem postquam de abitu Telemachi compererunt, instructa deductaque navi, viginti, qui sese legerant, navigauere, redeunti insidias molientes. Circa Asteriam ergo insulam, quæ Ithacam Samumque interjacet, delitescentes, occasionem fraudis expectant.

1. Vlixes remoratur, exponit] Priscianus jubet remoretur. Gronovius.

2. Circa Asteriam] Homerus ipse ait, Ἀστερίας ἡ μαζαία. item Plinius. nam Asteria & ea creditur, quæ mox Rhodos appellata est, & quæ Delos Cycladum media & clarissima. Ve-

rumtamen & hæc ipsa quoque est Asteria, quam Homerus Asteridem nominat, ut Strabo asserit. Quare si Asteriam hoc loco legeris, eadem quidem insula significabitur, sin Asteridem, Homerus planius representabitur. Mariang. Accursius.

Periocha v Odyssæ.

Liquerat in tepido Tithonum Aurora cubili.

Mercurius in Ogygiam insulam devolat, ut Iovis monitis Calypso conterrita Vlixem patiatur discedere. Qui contextu ratis temere properatæ navigationem solus aggreditur. Duodevigesima die, tempestate commota, ex iracundia infestante Neptuno, trabium compago dissolvitur. quo casu proditur ultimæ spei: & irritis conatibus nando ab Ino dea misericorde servatur.

^a Quæ

1. Ratis temere properare] Corrige: ratis temere properata. Gronovius. nec aliter Barthius in Adversariis. Ἀναδελύσσει, αὐτοκινῶν δαλὸν σκηφίον vocat Lycophron: & ejus interpres, αὐτοκινῶν, τὸ εἶναι καὶ αὐτὸν καὶ τὸ πλοῖον. quod ad verbum, ratis temere properata.

2. Ab Inone dea misericorde servatur, &c.] Exemplar manuscriptum Ino habet, Græca formula: quomodo & in superiore quoque periocha, Calypsus non Calypsoni, scriptum reliquisse Ansonium affirmare non dubitaverim. Etenim Latini sermonis

Bbb 3

leni.

¹ *Quæ calanticam capiti suo demtam nasanti accommodat. Cuius ille sustentatu ad usque Phæacum litus evadit.*

lenitas inconditum eum asperumque vocis sonum, usu tamen veterum non improbatum, ægre patiam assuevit. *Mariang. Accursius.*

3. *Quæ Calanticam capiti*] hoc est tegmen muliebre, quod capiti innectitur. Græcus enim κρηδεµνον habet κεφαλῶσµοιον videlicet ἡ ἐπιβόλαιον. ideoque velum etiam invenias qui verterint. Et ad Paulum scribens Ausonius, Mnemosynen Musarum matrem *Credemnoctam*, ab hoc videlicet tegmine, appellavit:

*Μνημοσύνης κρηδεµνονίης πολὺ
incluta τέχνα. Mariangel.*

3. *Calanticam*] Non dubito, quin idem profus sit hac in re *credemnum* & *calantica*. Quæ definierunt Nonius & Eustathius, ille *calanticam*, tegmen muliebre, quod capiti innectitur: hic, in quantum decimum Iliados librum, *credemnum*, capitis tegmen, humeros usque demissum: Κεφαλῆς κρύλυµα, παρρηµον µίχρα τῶν ὤµων. In Odyssææ libro primo, Penelope malas *credemno* velatas habet:

*Αὐτὰ παρειαίων χορὸν ἡ λυπαρὰ
κρηδεµνά.*

Et Ausonius Κρηδεµνονίην Mnemosynen Musarum matrem dixit: ut *credemnum* esse videatur & *calantica*, qualibus utuntur Parisienses matronæ, & *Caras* vocitant, reliquo capi-

tis sui ornamento superponentes. Ceterum quam debeat habere secundam syllabam *calantica*, ambigitur. Philippus Beroaldus, Mariangelus, Alexander ab Alexandro, Perottus, Baifus, Nizolius, alique multi viri docti, *calantiçam* per *n* liquidam legunt apud Appulejum, Aufonium, Nonium Marcellum, & Iustinianum: sed *Calanticam*, *n* pro *n*, scribit exemplar illud Florentinum in his Vlpiani, titulo secundo libri tricesimi quarti Digestorum: *Ornamentorum hæc, vitta, mitra, femimitra, calantica, acus cum margarita, quam mulieres habere solent.* Legitur in vetere Glossario *cacautica*, *n* etiam quinta nominis litera, sed *c* pro *t* tertia, quod eandem Florentinam *calanticam* esse diceret. Exponitur quidem εἰδῶν ζώνης, hoc est species cinguli, sed *Inonis calanticam* Hyginus balteum etiam appellavit, quod balteum cinguli quoque species est. In commentariis vero Servii nec *n* inveni, nec *n*. Sic enim habent in versum noni Æneidos sexcentiesimum & sextumdecimum:

Et tunica manicæ, & habent redimicula mitræ,

Pilæ virorum sunt, mitra feminarum, quas calaticas dicunt.. Vinetus.

Periocha vi Odyssææ.

Carpebat somnos dudum ærurnosus Vlixes.

Vlixes postquam ad Phæacum litus enavuerat, fatigationem diluit somno. Sed quum virgo Nausicaa regis Alcinoi, ludum in acta cum equalibus exerceret, somno exciatus, ut erat nudus

1. *Quum virgo Nausicaa regis Alcinoi, ludum in acta*] Hic Ausonius quidem usus est dictione Græca, sed non omnino apud alios inventu rara. nam & Flaccus ea & Virgil. utitur, in v.

hic Æneid. in v ille Argonauticon, sed & Cicero. Ideoque depravari locus videtur ab immutantibus in *ludum acta* vel *in acta*. Nam Homerus ipsas virginis exercuisse pilæ ludum asse-

nudus, erupit, ² foliorum oppositu pudenda velatus: & ³ quum supplex ad genus regie virginis advolveretur, Minervæ ⁴ instantu movit misericordiam salutare: ⁵ impositusque carpento, & veste donatus usque ad templum Minervæ, quod ante urbem est, ita suadente virginis pudore, provehitur: ibique familiare sibi numen solita veneratione precatur.

asserit *παρὰ δὲ τῶν αἰδῶν*, hoc est in maris litore, quo lotas vestes explicuerant. Claudianus:

*Non talem Trivia confert laudator
Homerus*

*Alcinoo genitricem, qua dum per littora
vestes,*

*Explicat, & famulas exercet lata cho-
reū,*

*Auratum jaculata pilam, post nau-
fraga somni*

Ocia progressum foliis expavit Vlysem.

Ausonius: In *ἀκτὴ* enim littus, sed amœna proprie ac secreta littorum significat. quod, verbum de verbo exprimens, ad Ausonium in quadam Epistola Paulinus dixit:

--- Blanda posito locupletius in *ἀκτὴ*
Litoris. Mariang. Accurs.

1. In *ἀκτὴ*] In littore. Græcum est *ἀκτὴ*. Vinetus.

2. Foliorum oppositu] Scribe: appo-
situm. Heinsius. In Priapeis:

*Hujus & Alcinoo mirata est filia mem-
brum*

Frendenti ramo vix potuisse tegi.

3. Cum supplex ad genum regie virgini advolveretur] Vt Homerus quidem ait, Vlysses secum cogitans, an ad ejus pedes supplex procideret, an sic procul suppliciter precaretur, ut & qua urbem iretur, ostenderet, & vestem aliquam largiretur, hoc satius duxit, ne si propior fieret, injuria puellam provocaret. Accedit & illud signandum, rhapsodia hac commonitum ab Nausicaa Vlysses, ut cum ad Areten ejus matrem ventum esset, ad genum supplex procumberet, quo eam sibi propitiam redderet. idque eum exsequi, ut præceptum erat, inducitur sequenti rhapsodia. Mariang. Accursius.

4. Instantu] Legitur & instructu. neutrum improbandum. Mariang.

5. Impositusque carpento] Hoc carpentum, *ἀπήνη* est apud Homerum, & *ἀράξα*. Qui non dicit Vlixem fuisse carpento impositum, sed Nausicaam, quæ sola carpentum concessit, jussisse sequi carpentum & mulos, cum ancillis. Vinetus.

Periocha vii Odysseæ.

Orabat superos dudum Laertia proles.

Minerva in puellæ speciem mutata, Vlixem primum in opidum, mox in domum regiam ducit. Quumque Arete uxor Alcinoi, & unde vestem haberet, & ² cuius esset, & qua sorte

1. Minerva in puella] Verus Exemplar: Minerva puella speciem mutata. Vocat eam virginem Homer. Neeniden. Mariang. Accursius.

2. Cuius esset] C.V. qui adesset. Legendum videtur, qui esset, vel potius cuius esset, *τίς, ποῦθεν εἰς ἀνδρῶν;* qui es, & unde gentium? Mar. Accurs.

Bbb 4

1. Vt

forte delatus, sermone ipsius comperisset: bonum animum habere jussus, suadente vespera, concedit quieti.

Periocha vii i Odyssæ.

Iam cœlum rutilat roseis aurora quadrigis.

Alcinous navigationis ærumnam summam ab Ulixæ cognoscit. Exinde jussis primoribus in curiam convenire, adventum hospitibus, & infortunia diutine jactationis explanat. Accitoque ad convivium Ulixæ, citharam jubet pulsare Demodocum. qui quum de Dureo equo, & de Troico cantaret excidio, lacrymas Ulixæ, memoria fortune superioris, elicit. quas cum occultare sedulo conaretur, aut vultu dissimulans, aut veste detergens, oculos in se omnium, & maxime regis advertit. Tum Alcinous, causa fletuum cognita, ne cuncta ex ordine tolerata differeret, benigne omnia pollicitus adhortatur.

1. Ut cuncta ex ordine] MS. verius, | bet: Ut ordine tolerata differeret, benicommodiusque in hunc modum ha- | gne pollicitus adhortatur. Mar. Accursius.

Periocha ix Odyssæ.

Tum vice sermonis fatur Laertius heros.

Quattuor istinc libri de Ulixæ errore contexti sunt. Namque ab Alcino rogatus seriem multiplicis erroris exponit, ut ab Illo profectus, primum ad Ciconas delatus sit, atque illic expugnata Ismaro civitate, multis amissis fugatus abscesserit, utque inde Maleam Laconicæ promontorium circumegerit, ac deinde Lætophagos venerit, mox ad Cyclopiam insulam, quæ Lætophagis adja-

1. Circumegerit] Verbum circumago quum non aliud legere meminerim, quam activum, circumegerit, quod hic scribunt omnes nostri libri, mendosum esse suspicor, pro circumierit. Vinetus.

1. Ut qua inde Maleam Laconicæ promontorium circumegerit, ac deinde Lætophagos venerit] Lego: ac dein ad Lætophagos venerit. & Laconia vel Laconices, ut Vibius Sequester fere nunquam

aliter. Qui vero Prialam pro Maleam nuper impressere, non video quem sequantur, aut quonam pacto promontorium in libro statuerint, quod in terris non fuerit. M. Accursius.

2. Mox ad Cyclopiam insulam, quæ Lætophagis adiacebat, cum una nave processerit] Adjacet, instanti tempore, quam adiacebat, scribendum potius existimaverim. Ne mutata postea naturæ facies intelligatur. Quod nec alibi negle-

neglectum ab Aufonio apparet: ut in Periocha VIII: *Quæ Ithacæ Samumque interjacet.* Frequens & apud Homerum est, *ἄνθρωπον*, Animadvertendum & illud, in recensendis erroribus, quos Vlysses pertulerit, ex sua quaque rhapsodia Homericam prorsus economiam ordinemque servasse Aufonium. Homerus enim (quod Penelope quoque renarrare eum in penultima inducit) pervenisse primum, ait, ad Ciconas, mox ad Lotophagos, post quos ad Cyclopes, ad Æolum, ad Lestrygonas, ad Ciroen, ad Cimmerios, in Siciliam (Sirenibus, videlicet Scylla & Charybdi præteritis) in Ogygiam Calypso, in Phæaciam, denique in terram patriam. Quorum seriem errorum nec Tibullus omisit. Vnde ne quem forte ejus, qui doctissimus idemque cultissimus jure sibi primum vendicavit inter commentatores locum, autoritas dubitare hic, aut secus certe credere impellat, Servii Honorati quadruplex una vel mendum vel erratum palam faciendum nobis est: simulque amolenda plurimorum imbecilla credulitas. Qui tantum circa commentaria offeitant inhzrentes, meliora usque adeo non quaerunt, curantque, ut contumaces quoque interstruatis (veluti Vlysses ipse Sirenum cantus) auxibus prætereant. Virgilius itaque derelictum in Sicilia Achemenidem Ithacensem Adamaſci filium ab Vlyſſe cæterisque sociis, sibi quisque fuga consulentibus, Æneam postea iis littoribus appulsum navi inter suos recepisse, atque ab immanis Polyphemi feritate liberasse, scribit. Servius id fieri non potuisse autumat, ac dissentire eum ab Homero pariter ac tempore, contendit. In his enim versibus:

Vidi egomet duo de numero cum corpora nostro

Præſa manu magna, medio reſupinus in antro.

Frangeret ad saxum. Ita ejus passim commentaria leguntur. Homerus dicit quatuor à Polyphemo interemptos. Qui

etiam scribit Æneam prius quam Vlyſſem ad Siciliam venisse. Ergo vel dissentit, vel dicit, duos vidisse, sed quot occiderit nescire, Nec multo post, Vlyſſes, inquit, ad Polyphemum venit relicta Calypso, cum qua fuerat decem annis. Vnde (ut supra diximus) Virgilii dictis dissentit temporum ratio. Primus igitur bis repetitus error ille est, non prius in Ogygiam Vlyſſem HomERICA descriptione (quod paulo ante suo ordine rettulimus) delatum quam in Siciliam pervenerit. Ideoque nec temporibus, nec, quem maxime secutus est, authore Virgilio argui. Aliud vero mendacium, æque manifestum, quod nec pervenisse quidem, nedum prius vel posterius, Æneam ad Cyclopes, unquam meminit Homerus. Tertium, quod sex à Polyphemo interemptos ac comesos ejus socios, non quattuor, rhapsodia IX tradit. Quartum, quod non decem, sed septem cum Calypso annis demoratum, rhapsodia VII ostendit. Licet Ovidius sex dixerit, de Ponto:

An grave sex annis pulchram fovisse Calypso?

Vbi septem etiam reponendum non inepte quis conjiciat. Nisi tam hoc in Ovidio ferendum videatur, quam in Statio, qui Vlyſſis socios, cum Homerus dixerit in porcos transformatos, in luporum ora versos, edidit. Tam paucis verbis tot errores (dicit aliquis) in Servio! Nos etiam per universa commentaria, sed Servii eos esse, haud facile affirmaverimus. Non hercle magis, quam alterius censeretur, quæ vicissim egregia eruditionis, miræque brevitatis, Maronis Poëtarum summi virtutem auxerunt. Quis enim addita pleraque in ejus scriptis, mutilata plurima, commutata innumera, negare auit? Quis præterea interpres adeo inconditus tantum in eruditione virum in minutissima quæque lapsus toties affirmet? Quid est autem, quod in bonis aliis, qui olim scripserint, mendas accusamus, regimus, in li-

Bbb 5 bratio

adjacet, cum una nave processerit: eaque sedulo occultata, ipse cum duodecim sociis, in antrum Polyphemi penetraverit: qui crenentis dapibus expletus, quas caele sociorum ejus instruxerat, vino etiam, quod Ulixes ingesserat, remulcens, quum in somnum procubisset, ab Ulixee cæcatus, pœnas immunitatis exsolvit.

brarios plerumque rejicimus, Servium tamen die dicta reum agimus? apertoque in eam titulo invehimur? neque ejus commentaria exscripta toties animadvertimus, nusquam eadem? Haud ego tamen arbitror, nihil quicquam inveniri apud Servium, quod vel improbari jure, vel contemni possit, atque omnibus acquiescendum. Quin commonendi quoque lapsus, sed modeste, sed citra calumniam. Nec dissimulabimus, in plerisque exemplaribus ita legi, ut non ab Homero, sed Historicorum

fide dictum videatur, Æneam priusquam Ulysses in Siciliam delatum. Verba ipsa hæc sunt: *Ante ad Siciliam Æneas, quam Ulysses venisse dicitur.* Quibus tamen haud utique error abest. quando etiam qui cum Virgilio conveniant scriptores sese Græci offerant. Dictys siquidem Cretensis, gravis alias, nec incelebris Historix Trojanæ author, hinc illum rapuisse navigationis cursum asserit ad Lotophagos, ad Cyclopas, in Æoliam, ad Circeam, ad Calypso, ad Inferos, ad Aëtionem. *Mariæ. Accursus.*

Periocha x Odyssæ.

Æoliam ventorum agimur patriamque domumque.

HInc refert Æoliam se fuisse pervectum, donisque donatum ab Æolo rege ventorum, qui omnibus comiter præbitis, ipso securior navigaret, ventos etiam dederit nre conclusos: nique, quum jam Ithacæ propinquaret, resusus sit in soporem; focique ejus opes aliquas in scorto inesse existimantes, dormiente ipso vincula dissolverint: adversisque flatibus ab ipsa jam patria

1. Sociique ejus opes aliquas in lora] Scribendum puto *Lura*, ut sit ejus pars pro toto utre. *Lura* enim (ut Marcellus scribit) *os culci* vel *utris* significat. Vnde *lurcones* capacis gulæ homines, & honorum suorum consumptores. Nec deerunt qui *sero* scriptum magis putent, ventorum ipsam thecam loculumque interpretantes, Græca voce, *σπγγς*. in quo *Apim* taurum olim positum, *Sorrapim*, mox *Serapim* appellatum, Nymphodorus tradit. Nec prætereundum, reperisse quidem nos in Codice non multæ fidei,

In scorto esse existimantes. Mar. Accurs.

1. In lora] Ita legendum. Festus: *Lura os culci, vel etiam utris.* Turneb.

1. In lora inesse] *Loram* suspicari liceat utrem quondam dictum, qui ex bubulo corio esset: quali suos conclusisse ventos Æolum fabulatur poeta. *Vinetus.*

2. Ab ipsa patria] Scribendum: *ab ipsa jam patria*. Nam modo dixit proximum Ithacæ fuisse. *Barthius.* Confirmat hanc emendationem illud Macarei apud Ovidium lib. 14 Metamorph. de Ulyssæ:

~ fl-

patria sint relati. Inde ut *Antiphatem*, *Læstrygonasque* delatus sit. Ibi amissis una minus ceteris navibus, *Circæum* litus accesserit: ibique veneficio potentis deæ ³ *Euryloclus*, & præmissi cum eo socii ⁴ in ferarum ora conversi sint. Ipse etiam similia passurus, *Mercurio* procurante vitaverit; ceterosque socios ad speciem pristinam redigi, virtutis admiratione, compulerit.

— *Statuque secundo*
Lucibus iste novem, & terram adspexisse peritiam.
 & quæ *Homerus* lib. x *Odyss.*
 Τῇ δὲ κατὰ δὴ ἤδη ἀναφάνετο πᾶ-
 τος ἀρετῇ.
 Καὶ δὴ πῦρ πολλοῖσιν ἐλπίσιν ὄρετο
 ἰχθὺς ἰόντας.

3. *Euryloclus* & præmissi cum eo socii, &c.] *Homerus*, præter *Euryloclum*, unitatos duos & viginti asserit in porcos, qui cum eo prius, sorte ducti, fientes missi fuerant,

— αἴματι τῶν δύν κ' εἰσὶν ἰταῦ ἐγὼ
 κλαίοντες. Ipse enim solus, fraudem suspicatus, prodigiosam *Circæ* domū ingressus non est, & pharmaco abstinent, de viso sociorum monstro
 (— si qua fides augentibus omnia misis)
 duri facti nuncius ad *Vlyssē* contendit. Hinc & *Naso* xiv *Metam.* ait:

— suis solum caruisse figura
Vidimus Euryloclum, solus data pocula fugit.

Sed mirum est, dignumque observatione, quod is, cum *Homerum* plane fuerit secutus, sorte lectos ait *Euryloclum* ac socios viginti unum. Quorum quatuor & nominat. Ita enim *Macareum* inducit:

Sorte sumus lecti. Sors me, fidemque
Polyten,
Euryloclumque simul, nimique *Elpenora vini*,
Bisque novem socios Circeæ ad mania
misit.

Quo autem modo ex *Homero* omnes ejus socios præter *Vlyssē* transformatos dixerit *Boc.* non etiam intelligo. Putabat *Socrates*, idcirco dictam *Circē* commutasse homines in porcos, quod his multis fere illos enutritet, quæ non esurientes, minimeque sitientes, ad edendum atque ad bibendum irritarent. *Vlyssē* autem qua *Mercurii* consilio, qua sua abstinentia suum factum non fuisse. Vitanda itaque ciborum, poculorumque imprimis ea genera, præcipiebat. Authot *Xenophon.* Meminit & *Plutarchus* in libello de Nugacitate. *Mariangel.* *Accurs.*

3. *Euryloclus*, & præmissi cum eo] *Euryloclum* excipit *Homerus*: qui renunciare posset *Vlixi*, quid aliis accidisset. *Vinetus.*

4. In ferarum ora] In fues *Homerus.* *Vinetus.*

Periocha xi *Odyssæ.*

At postquam ventum ad naves & littora ponti.

D Igressus à *Circe* *Avernum* pervenit: qui locus descensus ad manes existimatur. Ibi sacris rite perfectis, scrobem complet sanguine victimarum: & circum volitantibus animabus nullam finit haustum cruoris attingere, nisi, ut *Circe* monnerat, prius *Tiresias* vases inde libasset. Ibi & heroidas plurimas videt. *Qua-*

Quarum enumerationem multa veterum fabularum venustate contextit.

Periocha XI I Odyssæ.

Iamque adeo Oceani liquidos pede liquerat amnes.

Compertis à Tiresia viae, quæ oportuit scire, regrediuntur ad Cîrcen: ab eaque, ut evitet mala cetera, edocetur: ut Sîrenas prætereas, letalem navigantium cantilenam: ut Scyllam prætervehatur, & Charybdim, freti Siculi famosa portenta. Quibus malis non sine gravi perpeffione superatis, ¹ Trinacriam perveniunt, ubi incustodita Solis armenta frustra prohibente ipso, ceteri focii, penuria cogente, dilaniant: dirisque prodigiis admissa bouum cæde terrentur: ² ac mox inde navigantes, fulmine ad unum omnes intereunt, excepto Phixæ: qui fragmento carinæ coherens, & adminiculo ejus adjuvens, ad Ogygiam insulam solus enavit.

1. Trinacriam perveniunt] Non Trinacriam, i. e. Siciliam, sed Thrinacriam, aliam Homero insulam significari, qui ejus Odyssæam transtulere, rem prorsus novam conantur inducere, eo *Θεωπώλιω* disitante. Miror autem non animadvertisse, quod ipsa, quæ à nostris Sicilia, *Sicania*, *Trinacria*, *Trinacris*, *Triquetra*, nuncupari consuevit, à Græcis etiam *Trinacria*, *Trinacris*, *Thrinax*, & *Thrinacia* dicitur. Strabo: Est quidem Sicilia triangula specie, & propterea Trina-

cria quidem prius; mox *Trinacri* appellata est, translatæ in consonantiorem vocem vocabulo. Meminit etiam Stephanus, *Mariang*. Accursius.

1. Trinacriam] Siciliam, quam Homerus *Θεωπώλιω* appellavit. Vinetw.

2. Ac mox inde navigantes] Ita Exemplar MS. est enim cum superiore colo subnectendum: ut intelligamus, ob mactatos boves, & in Sicilia portensis terribiles, ac deinde navigantes fulmine disiectos, merfosque. *Mariang*. Accursius.

Periocha XI I Odyssæ.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant.

ENarratis omnibus, quæ in multiplici errore pertraxerat, à principibus Phæaciæ viris donis plurimis honoratur: à quibus remigio, & necessariis omnibus navis instruitur; dormiensque in Ithacam quietissima navigatione devehitur. Atque illic in portu patrio cum muneribus universis quiescens, & omnem ignarus exponitur; Phæacibus eo dormiente remeantibus.

Perio-

Periocha XIV Odyssæ.

Egreditur portu, tenuis quo semita ducit.

Somno expergitus Vlixes portum & latus patriæ non sine animi consternatione cognoscit: admiraturque, ut advectus, ut expositus, ut relictus sit, ut cuncta nesciret. Requirat universa donorum: quæ postquam incolumia videt, quam potest tutissime occultat; consiliisque à Minerva confirmatus, ad servum suum Eumæum subulcum simulatus accedit, naufragi, & mendicantis imitatur. Interrogatus deinde quis esset, ait se esse Cressium: in Ægyptum³ navigantem Trojam fuisse delatum. Eumæum etiam cum affectione moerissimâ perurgens, & cogente denique vespere, & imbre continuo, sagulo amicitur. atque ibidem multa secum volvens, tandem concedit quieti.

Perio-

1. Somno expersit^{us} Vlysses, portum & latus] Totum id cum superiore periocha connectendum fuit, cumque ita esse, ordine monstraretur Homero, non confirmatus, in novissima particula, sed confirmatur, emendandum videretur. Ego autem in conjecturam vero proximam adducor, ita quædam hic præposere temerarios retulisse librarios, uti suo ea loco integra pepulerint, convellerintque. Homerus sane nequaquam cognovisse eum latus patriæ affirmat, cum quia diutius abfuerit, tum quod eum nebula Minerva sepeferit, ne à quoquam antea agnosceretur, quam ipsum omnia componere, proconumque contunderere proterviam, monuisset. Qui postquam circumductis in omnem partem oculis satis admiratus est, ignarus quam orbis partem teneat, Phæacumque munera repetit, exhibita Minerva nubem scidit, & solum patrium agnoscere permisit. Sit itaque hoc fortasse modo digerendum, connectendumque: Somno expersit^{us} admiratur, ut advectus, ut expositus, ut relictus sit, ut cuncta ne-

sciret. Requirat universa donorum, quæ postquam incolumia videt, quam potest tutissime occultat; consiliisque à Minerva confirmatus, portum & latus patriæ non sine animi consternatione cognoscit. Mariang. Accursius.

1. Somno expersit^{us}] Expersitus legendum hic puto, ut in periocha libri quintidecimi Iliados. Vinetus.

2. Ait se esse Cressium] Quomodo legendum videri potest, dum ne nomen ejus id esse putetur. Cujus etiam Homerus hic non meminit, Cretensem illum se finxisse tantum testatus. idque mox repetit, & nomen simul explicat, *Æthonem*. Est autem ex inclinatione Græca *Κρησιος*. Cætera, quæ in hac periocha sequuntur, tam mutilata sunt, quam falsa. Mariang. Accursius.

3. Navigantem Trojam] In ipso est Homero, istum *Cressium*, postquam ab Ilio capto, in Cretam suam rediisset, in Ægyptum sponte navigasse. sed nec quæ sequuntur in hac Periocha Græcis satis consentiunt. Vinetus.

3. Navigantem Trojam] Malim^{us} Troja,

J. II

Periocha xv Odyssæ.

' It Lacedæmonias arces Tritonia Pallas.

T Elemachus à Minerva per somnium commonetur, domum ut rediret. ² matreque digressus cubili, à Menelao veniam reversionis exorat. qua comiter impetrata, regraditur ad navem in portu Pylio manentem. Pisistratoque ad urbem, ³ atque ad patrem remisso, ipse propere solvit e litore, comite navigationis assumpto Theoclymeno vate Argivo, uno ex iis, quos Melampus Amythaonis erudit. Vtatisque insidiatoribus procis, advehitur in patriam. Ex sociis quidem portum petere iussis, ipse diverso itinere ad agrum Eumæumque proficiscitur.

1. It Lacedæmonias arces] De voce quidem arces constare videtur, vel eo, quod in quarta Periocha scriptum ab eodem est:

Iamque adeo ventum valida ad Lacedæmonias arces.

Prima vero particula non segnius in verbum it, quam in præpositionem ad, quæ sit apud Homerum eis, transire poterit:

Ἠὲ' εἰς Διὸς ἑσθλὴν Λακεδαιμόνα Πηλεΐδης ἄγῃ

Ἰὼ' ἔστ' Ὀδυσσεὺς μεταδύμενος Φειδίμου γῆν.

Nec obstiterit sententia intercisa verboque nullo fulcra: cum sit & in cæteris factitatum. Mariang. Accurs.

2. Matreque] Emenda: matreque. & mox diverso, ex MS. pro adverso. Mariang. Accursius.

3. Atque ad patriam remisso] Præteririm: atque ad patrem remisso. & sic legendū esse ex Homero liquet. Paulo supra legerim: At Lacedæmonias, &c.

Periocha xvi Odyssæ.

Commune Eumæus mapale & divus Vlixes.

T Elemachus Eumæum nuntiam reditus mittit ad matrem. Ipse, Minerva ita volente, patrem cognoscit: & cum eo deinceps agenda disparit. Penelope autem cognito reditu filii, in conventum procorum, qua verecundia sinebat, egreditur. increpatisque insidiatoribus filii, non minus irata, quam mœsta discedit.

Periocha xvi i Odyssæ.

Iam cœlum roseis rutilat Tritonia bigis.

T Elemachus anxie matri ordinem peregrinationis enarrat. Vlixes ad oppidum, Eumæo opitulante, perducitur. Domum, in qua proci epulabantur, ingressus, emendicat cibos, miserrabiliter ambien-

ambiendo. Inde ab Antinoo injuriose afficitur. Cui Penelope diras ob inhumanum facinus imprecatur. 'A qua missus Eumæus est, ut hospes, sic enim se ferebat, * ad eam provocaretur. Qui tum quidem invitatus gratiam facit: sed venturum sese ad vespertam pollicetur.

1. A qua missus Eumæus est] Legendum: à qua missus Eumæus, ut hospes ad mensam provocaretur; qui tunc &c. Barthius.
2. Ad eam provocaretur. Quod tum quidem] Lego: ad eam vocaretur. qui tum quidem invitatus gratiam facit. Gronovius.

Periocha xvi i i Odyssæ.

Irus adest ' populi per mendicabula notus.

Mendicante intra proprios lares Ulixæ, alius quoque pari Megestaro Irus accessit, popularis Ithacensis, stipēs in trivis solitus rogare. Iurgium ergo inopiæ communis emulatione confertur, quod ex verbis processit ad manus, hortantibus procis, quo magis rixa crudefceret, propositoque præmio captivis ventris omento. Victor igitur Ulixes, seminecem Irum extra januam projicit, ridicula adhortatione compellans. Penelope etiam munera sibi à procis, pro opibus cujusque conferri, singulorum studia experiens, deposcit, quæ mature, utpote à cupiscen-
tibus, offeruntur.

1. Populi per mendicabula] Æque recte: populo. Homero παυδῆμιον, πῶλος, lib. xviii Odyss.
Ἡ λῆξις ἐπὶ πῶλος παυδῆμιον, ὅς κεν αὖτε Πτωχύνισκ' Ἰθάκης, &c.

Periocha xix Odyssæ.

At parte interiore domus secretus Ulixes.

Ulixes cum Telemacho arma omnia de medio apoliuntur, procis pernicioso comparandos: nequid aut munimenti, aut teli relinqueretur, qui vel cavere vim, vel inferre possent. Ad Penelopem inde accitum ipsius pergit: ibique, ut Eumæo dixerat, Cretensem se esse mentitur, Ulixemque apud se hospitio diversarium commiscitur. Mox quum Euryclia ejus nutrix, hospitibus officii causa, pedes ejus elueret, tactu manus animadvertit,
cica-

cicatricem, quam habebat ex vulnere, ' in Parnasso quondam suis dante percussus. Quo argumento alumnus suum esse agnoscit. Sed ab eodem, nequid ultra vel quærat vel garriat, coercetur.

1. In Parnasso quondam] Commodius scribitur, in Parnasso, cum vocali secunda, hoc est, ἐν Πάρῳ. ut sit non mons Parnassos; sed urbs Πάρῳς, ad quam venisse illum asserit Homerus, ut Autolycum ma-

ternum avum videret. Mar. Accursius.

1. In Parnaso] E' Πάρῳ. Homero Πάρῳς dictus fuit hic Phocidis mons; sed vulgo Πάρῳς, auctore Eustathio, hoc est Parnasus u-nico f. Vinetus.

Periocha xx Odyssæ.

Iamque procos genua amplectens orabat Vlixes.

E Pulantibus procis ' Ctesippus in Vlixem crus bubulum jactat: sed destinatione non potitur. Theoclymenus autem apud Ithacenses ' divinationis expertus, imminens procis variatur exitium. Quorum multa cavillatione derisus, mensa & domo, tamquam furiosus, excluditur.

1. Eresippus] Scribe: Ctesippus, hoc est, Κτησιππῶ. Mariang. Accursius.

2. Divinationis ex parte] Sic codicum nostrorum vetustissimus, pro divinationis experta, idemque Eresippus pro Ctesippus, hoc est Κτησιππῶ. Vinetus.

2. Apud Ithacenses divinationis ex-

perta] Atqui novus hospes erat. Sic enim apud Homerum Eurymachus:

Αὐτὸν γὰρ ἔειπεν ὅτις αἰδοῖτο εἰδέναι.

retinui igitur divinationis expertus, id est, artis suæ divinandi nunc primum apud Ithacenses periculum faciens.

Periocha xx i Odyssæ.

Hic mentem dedit Icariae Tritonia Pallas.

Vlixes Eumæo & Philætio, fidei eorum industrieque confusus, quis sit revelat. Et postquam facta cognitio est, eadem procorum ' tempore instrui placet. Quos Vlixes astu aggreditur, ut ipsum quoque intendendo arcum vires seniles explorare patiantur, quem uni quondam Vlixi facilem si quis intenderet, habiurus esset præmium jus Penelopes nuptiarum. Sed prohibentibus procis, ne id ridiculus & mendiculus auderet, quod frustra jure-

1. Tempore instrui] Editiones aliz, pro tempore instrui. Sed tempore, vel

temperi, si pro maturo ponitur, probum est.

2. Que-

juventus tam lecta tentasset, dat Telemachus Vlixī, ceteris abnuntibus, experiendi potestatem. Et hinc nascitur admiratio prima virutis, dedecore suo ceteris erubescens, quorum ignaviam senex, & mendicus arguerit.

2. Quorum ignaviam senex mendicus] MS. Codex: senex & mendicus. Mariang.

Periocha XXI I Odyssæ.

Squallentes humeris habitus rejecit Vlixes.

Vlixes loco ulteriore capto intendit arcum, omnibusque foribus occlusis, ne qua pateret effugium, plerosque vino san- cios, aut novitate rei stupidos, aut quidlibet aliud meditantes conficit. Quum primum omnium confixisset Antinorum, qui audacia, & petulantia ceteros superaverat: Eumæus, & Telemachus, & Philætius sumus & ipsi armis, egregia in consternatos cæde grassantur. Iamque omnibus interemtis, duobus tantummodo parcitur: Phemio citharædo, qui ministerii causa adhibitus, nihil omnino in Vlixis domo, quod contumeliosum esset, ediderat: & Medonti præconi, cujus modestiæ etiam Telemachus suffra-

1. Nihilominus in Vlyssu domo quod contumel.] Diætio nihilominus, intellectu frangit. Emendandum igitur fortasse fuerit, nihil, aut nihil omnino, aut etiam, nihil minus in Vlyssis domo, quam quod contumeliosum esset ediderat. Sed tam hoc, quam quod sequitur multo magis in medio relinquimus. An scilicet scribi debeat: Et Medonti Præconi, pro Medonti uni. A suo enim utriusque officio eos nominari nonnihil intercedebat, ut apud Homerum: Φύμιον δαιδὼν καὶ κλυτὰς Μιδόντας. Qui etiam utrumque à Telemacho protectum, liberatumque Vlyssis cæde, monstravit. Sed mirum est, quoniam modo Medontem hunc, probatum in Vlyssis domo, atque à procacitate aliorum secretum Ovidius dirum appellaverit, interque petulantissimos retulerit, in Epistola Penelope ad Vlyssē:

Quid tibi Pisandrum, Polybum, Me-

dontaque dirum

Eurymachique avidas, Antinoique manus,

Atque alios referam?

Nec Planudes aliter interpretatur, quam καὶ τὸ δεινὸν Μιδόντας. Importunum ergo visum iri multis scio, in ea Epistola quicquam immutari, quæ nullius non versata manu jam fuerit. Ideoque quod affirmari fere posse videbatur, tantum admonere libet, nominis similitudine, Amphimedonta reponendum. Ut legatur:

Quid tibi Pisandrum, Polybum, Amphimedontaque dirum.

Quem & Homerus hac ipsa rhapsodia cum Pisandro, Polyboque junctim fere percurrit:

Εὐρυνομὸς τε, καὶ Ἀμφιμέδων, Δημόπολις τε,

Πεισιπλόγος τε, Πολυβοῦκος, Πολύβοος τε δαιδύων. Mariang.

Accursius.

C c c

2. Eo

suffragabatur, & qui cum Telemacho erant. Melambiscum famulorum Vlixis unum, qui procorum proterviam semper armaverat, cruciabiliter occidunt. Puellas inde duodecim, quæ cum procis flagitiose consueverant, suspendio perimunt. Vlixes cæde ad plenum perpetrata, ignem adolet: incensoque sulfisre domum piaculo purgat.

2. Et qui cum Telemacho erant] Vera hæc, ni cum sequentibus jungantur, haudquaquam esse possunt ex

Homero. sed & omnem seriem interturbant. Mariang. Accursius.

Periocha XXI I I Odyssæ.

Chalcidicum gressu nutrix superabat anili.

E Vryclia nutrix gestæ rei nuntia, Penelopem de somno excitat. Quæ advenientem ad se maritum non temere ipsum esse persuadet. quadam cubiculi lege, & genialis lectuli possem sibi tantum & Vlixis cognito, an ipse sit maritus, explorat. In cœtum deinde conveniunt, totamque noctem mutuo sermone consumunt. Et hinc quidem elegans replicatio laborum, quos Vlixes pertulit, mira concinnatione colligitur.

1. Qua advenientem] Lege: quoi. Barthius.

2. In coitum deinde conveniunt] Turpior demonstratio, quam vel Ausonii moribus conveniat, vel ab Homero dictum fuerit, qui rem mira verecundia velavit. Quare unius tantum literæ mutatione, ex MS. Co-

dice emendandum crediderim, incertum. Nam & in Polygitonem, eodem velamento scriptum est:

Verbaque lascivos meretricum imitantiæ carius. Item:

Famineos carius & non sua bella lascivunt. Mariang. Accursius.

Periocha XXIV Odyssæ.

Tartaream vocat in sedem Cyllenius umbras.

P Rocorum animas recenti & communi cæde congestas, cætervatim Mercurius ad inferna compellit. Tunc circa Agamemnonem manes heroici congregantur. Miratique lectorum juve-

1. Miratique lectorum juvenum gregem, &c.] Incondita quidem hæc, & minus plana, ni ex MS. Codicib. in hunc modum reponantur: Mira-

tique lectorum juvenum cum grege densitatem, uno agmine committentem, causam interitionis accipiunt, Mariang. Accursius.

1. Intro-

juvenum congregem densitatem, uno agmine commean-
sas interitionis accipiunt. Tum apud inferos quoque virtus Vlixis,
& Penelopes pudicitia prædicantur, ab Agamemnone præ cete-
ris, cui dispar fuerat in utroque fortuna. Vlixes ad Lærtiem
patrem in agrum profectus, & inopinato reditu, & rerum gesta-
rum relatu, affecit senem: afficitur ab eo cognitis quas exanlasset

ÆTΗ-

1. *Juvenum gregem densitatemque uno agmine commean-tem*] Sic vetustissima Parisiensis editio. Mariangelus ex antiquioribus libris reponendum censuit: juvenum cum grege densitatem uno agmine commean-tem. sed quid hic istud, cum grege? Ego, si certo scirem, in vetustis exemplaribus reperiri præpositionem, ex ea, & illo gregem, congregem facere non dubitarem: si sic legerem, Mirantique lectorum juvenum congregem densitatem uno agmine commean-tem. Hoc enim composito vocabulo locis aliquot usus est Ausonius. Vinetus. Lege, commean-tem. Grævius.

1. *Mirantique lect. juven. cum grege*] Recte Vinetus prætulit congregem. quo vocabulo Ausonius sæpius usus est. Sed & porro quod sequitur, uno agmine commean-tem, legendum est, commean-tem; perfacili errore: qualis fere ille est, quem in Horapolline notavi lib. II, cap. LXXII: *ἰὰν γὰρ πῆ, inquit de Hyzna, τὸ δὲ μὲν τῷ τοῦ ἀφ' ὧν ἀλλήτοι, καὶ παρὰ τῇ Διὶ πῶν ἰχθῶν, ἢ μὴ ἀδικήσονται ὑποπῶν, ἀλλὰ παρὶς γὰρ ἀφ' ὧν. Lege: καὶ παρὰ τῇ δι' ὧν πῶν θηρίων. posset tamen retineri, Διὶ πῶν: sed pro ἰχθῶν, θηρίων legendum esse Plinius evicerit, qui lib. XXVIII, c. VIII de Hyznis hæc ait: Præcipue Pantheris terrori esse traduntur, ut ne conentur quidem resistere: & aliquid de corio earum habentem non appeti. Hæc an ad Pantheras solas, an & ad reliquas omnes feras pertineant, haud liquido dixerim; certe ad feras, non ad homines pertinent.*

2. *In utroque*] *Fortuna* (inquit) Agamemnoni dispar fuit in utraque

re, in virtute videlicet, qua vir ille rebus præclare gestis inter Græcos præstare non potuit, turpi morte positus, & uxoris Clytemnestræ impudicitia. Mariang. Forte, in utrumque. Grævius.

2. *Cui dispar fuerat in utraque fortuna*] Vlix contigit uxor pudica, Penelope: Agamemnoni impudica, Clytemnestra, Vlixes domum reversus, pœnas de procis suæ conjugis sumit: Agamemnon ab eodem bello Trojano domum reversus, occisus fuit ab uxore sua, & ejus adultero Ægistho. Sic Agamemnoni fortuna fuit dispar in utraque, tam in virtute, quam in pudicitia. Vinetus.

3. *Inopinato & reditu, & rerum gestarum relatu*] Sic meorum exemplarium vetustissimum, quomodocunque alia. Idem mox habebat, *αὐτῶναι, alia αὐτῶναι*. Debet autem scribi per τ non per e verbum exantlo: quod à Græco fit ἔξωτλῶ, exhaustio significante. Cicero in Lucullo: Credoque Clitomacho ita scribenti, *Herculis quondam laborem exantlatum à Carneade*. Et secundò de Divinatione: *Tot nos Trojani belli exantlabimus annos*. Vinet.

4. *Afficitur ab eo cognitu*] *Cognitu*. Sic in Vet. MS. Potest etiam hoc schemate dictum videri, *Afficitur ab eo cognitu*, sc. ærumnarum, quas ærumnas exanlasset. Apulejus: *Variarum populorum cognitu*. Symmachus: *Postquam de meo cognitu amara legisti*. Porro in verbo exanclare sunt qui innovare conentur exanclare. Non desunt &, qui Ausonium insimulent, quod Quintilianus id vitandum duxerit, ut nimis priscum, & ab ultimis oblitteratisque

ærumnis. Subinde & patres procorum, neces juvenum properant ultum ire: consilioque, ' & vi communicatis, ante expectatum, agro superveniunt. Sed eos jam comitator Ulixis fundit, fugasque. Verum gliscentibus odiis, & majore seditione aut tumultu spectato, ex sententia Iovis in Ithacam Minerva descendit: & conciliata utrinque pace, studia, & motus partium, rerum gestarum abolitione componit.

tisque repetitum temporibus. Equidem Aufonium ita ab istorum vindico calumnia, ut M. Fabio nihil derogem. Itaque hoc tantum meminerimus, usum eo verbo principem Latini sermonis Marcum Tullium non semel, post eum bonos fere omnes. Tempestate quoque nostra universos bonos, doctosque intelligo. Stultis enim, qui & ipsi scripserint, nusquam esse locum convenit. Est certe apud Græcos αὐτλῶ haurio, quod verbum & Latini quoque susceperunt veteres. Compositione postea cum iis, quod

per literam debuerat, per c mansit Exanclare. cognatione qua se elidunt, impelluntque hæ literæ, ut pretium & precium, vitium & vicium, cæteraque notissima. *Mariang. Accursius.*

5. Et vi communicationis] Abscissa dictione, corrigendum arbitramur communicati. ut intelligatur non avidius, quam cautius, nec audacius, quam pro viribus, sed consilio his adhibito. *Mariang. Accursius.*

6. Abolitione] Lege: abolitione, hoc est, ἀμνηστία, quæ est oblivionis lex. *Grævius.*

PAucula hæc, Benevole Lector, dum in aliis occupantur operæ, & in aliquod tempus editio differtur, è variis, quos legebam, scriptoribus collecta, non contemnenda esse duxi; verum potius sub finem operis conjicienda. Si quid in iis boni, non me pœnitebit operæ: sin mala omnia, suum certe locum obtrinebunt, id est, negliguntur.

OMISSA COMMISSA

A D

EPIGRAMMATA.

CArm. 3, Num. 3: Quæ de aliis *Victoria* commentatores attulerunt, pervulgata sunt: possentque innumera testimonia cum ex antiquis scriptoribus, tum è numismatibus colligi. Describit illam, seu depingit potius Prudentius lib. 11 adv. Symmachum in initio:

— *Antea quamvis*

Marmoreo in templo rutilas Victoria
pinnas

Explicit. & mox:

— *Non pege erit virago:*

Nec nudo suspensa pedo, strophisque re-
vincta;

Nec rumidas fluitante sinu vestita pa-
pillas.

Num. 5: Bellandi sandique potens]
Eleganter Silius de Pediano lib. XII:
Hunc pater Eridanus, Venetaque ex
ordine gentis,

Atque Apennæ gaudens populus, seu
ballæ curat;

Sen Musas placidus, despectaque silentia
vito

Mallæ, & Aoniæ plectro mœnere la-
bores,

Non ullum discepta parant: nec notior
alter

Gravido juvenis, nec Rhœbo notior al-
ter.

Ovidius de Ponto 1v, 8, ad Germa-
nicum:

Nam modo bella geru, numeru modo
verba coëctes:

Quodque aliis opus est, hoc tibi lu-
dus erit.

Sidonius Apollin. lib. VIII, Epist. VI:
Cajum Casarem dictatorem studia certan-
do, lictandi, lictitandique sibi mutuo
vindicaver.

Num. 8: Meminit eorundem no-
ster Eidyll. VIII:

Qua vaga Sauramata sibi junxerat a-
gmina Chunnis.

Plura Freherus ad Mosellam, v. 9.
Vide & de eorundem origine Ior-
nandem de rebus Geticis cap. xxiv,
deque eorum vultu ac facie, Sidon.
Carm. 11.

Carm. III, Num. 11: Tibi Nilo se-
cundus] Aliud agit Murerus cum lib.
xiii Var. cap. xx, ex Arriani verbis
Nilo præponi Danubium colligit.
Arriani verba sunt: Α πό τῆς μέγας
τελευτῆς ἀφικνῶνται Αἰθιοπῶν
ἐπὶ τῆς ποταμῶν τῆς ἑσθῆς, πρὸς μὲν τῆς
μετὰ τὴν Εὐρώπην μετὰ τὸν ὄρεα, καὶ
πρὸς τὴν γῆν ἱπποχρόμιον. Nilus re-
vera fluvius Libyz est, cujus esse Æ-
gyptum partem Geographi statuunt.
Priscianus in Periegesi de Nilo:

Hinc fluvius pinguis descendunt flumina
Nili

Partibus à Libycis, qui currens Salis ad
ortus

Ccc 3

Siris

Siris ab Æthiopum populis cognomine fertur.

Non igitur, quod Muretus voluit, Nilo majorem dixit esse Danubium Arrianus, sed Europæorum fluviorum maximum. Nilus secundum plurimos extra Europam, & proprius est fluvius Africæ.

Carm. iv, Num. 2: Servius ad Virgil. iv. Imperiis gravidam: explicat, quasi parituram imperia, vel unde multi imperatores possunt creari.

Carm. v, §. 1: Nunc te marmoreum] Imitatus est quoque Virgilium Silius Ital. lib. vii:

At dum decrevit matrum metus, hoc tibi, diya,

Interea velamen eris, si pellere nostris Marmaricam terris nubem dabis, omnis in auro

Pressa tibi varia fulgebit gemma corona.

Carm. viii, Num. 2: Quomodo & Sarisburiensis citat lib. v, c. xvii, de nugis curial. & Vgolettus edidit Venetiis A. 1501. Agatholam ipsum quod attinet, refert Plutarchus in libro De non invidiosa sui laudatione, regem illum cum poculis primum aereis tomatisque, dein sigulinis propinasset juvenibus, dixisse: ταῦτά ἐστιν τὸ ἐνδελχὸς καὶ φιλόπονον, ἔαισθεῖον. ἡρώεις πύλαι ταῦτάι, νῦν ὁλοκαῖα πικρὰ μὲν.

Carm. xii, Num. 3: Livius lib. xxv: Si in occasionis momento, cuius pratervolat opportunitas, cumctatus paulatim fueris, nequidquam mox amissam quæaris; sive ut alii melius, quæaris.

Eod. §. 8: Neteneæ fugiens] Artemidorus lib. 1, cap. 22, cum calvitium occipitis magnam in senecta infortunium designare dixisset, addit: αἱ γὰρ ψλόπητες εἰδέναι Διόφρυτον, ὃ ὅτι κατ' ἰδέσθιν γίνονται θερμὸν, ὃ ὅτι μεθ' αὐτοῦ ἐπιλαβὴν παρέχουσιν. ita enim istic legendum, pro καὶ ὅτι παρέχουσιν.

Carm. xiii, Num. 2: Vite tenebo] Celeberrimi Grævii sententiam pulchre confirmat Ovid. v Fast. 353:

Et mores atatis specie, dum floreat, uti:

Contemni spinas, cum ceciderat rosa. hz enim cum floribus reliquis veniunt germina.

Eod. §. 3, 4: Auditor Priapejorum:

Da mihi, quod cupies frustra dare forsitan olim,

Cum leget obfessas invida barba genas. ubi τὸ invida frustra à

Lindenbrogio sollicitatur, qui invidua substituit. Invida barba dicitur, quæ quasi invidet pueris, libidinosum sui fructum aliis præbere, parique gestientibus. illa namque genas vestiente delicati pusiones fiebant exoleti, tondebanturque.

Carm. xvii, Num. 3: Vide quæ Casaub. ad Theophr. Eth. Char. c. 3. Tertullianus de Cultu fem. cap. viii, colorare canitiem dixit. & B. Cyprianus ejus discipulus tractatu de Lapis, capillis mendacio colorare; item & de Habitu virginum, mutare adulterum coloribus crinem, usurpavit. Factitasse id præter ceteros Demetrium Phlorocen Alienus tradidit, l. ix Var. Histor. Inventrix Medea fuit. Clemens Alexandr. Strom. lib. 1: Μυθεῖα τε καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Κολχὴ, ὡς αὐτὴ βασιλεὺς τριχῶν ἐπινόησεν. Vide carpentem delicias hæc Clementem Alexandrinum lib. 2, c. 8, & 10. & lib. 3. c. 2. Prædagogi.

Carm. xix, Num. 2: Martial. lib. iv Epigr.

Diligit illa senem quondam: sed et ipsa marito,

Tum quoque cum fuerit, non videatur anus. Eodem Epigr. ne-

scio quo pacto pro scire avi meritum, à typhotetis scire avi incertum subiectum est. quod mendum ut benevolus Lector corrigat, rogamus.

Carm. xx, Num. 1, 2: Thestide Hippolyto &c.] Prudent. Carm. xi, de Hippolyto Martyre:

Ille supinata refidens cervice, Quis, inquit,

Dicitur? affirmans dicier Hippolytum.

Ergo sit Hippolytus: quoniam turbæque jugales.

Inter-

Intestatque feris dilaceratus equis.

P. Rutilius in Itiner. 1:

Nominibus certos credam decurrere moras:

Moribus an potius nomina certa dari?

Exemplum habes apud Ausonium nostrum in Parental. c. xi, de Pastore. D. Hieronymus ad Geroniam: *Nunc de Gerontia sermo est, qua quodam vaticinio futurorum, ac Dei presidentis auxilio, nomen accepit.* Efficacius aliquantum Victor Vitensis: *Victoria auxrix sui nominis*, lib. 3. de Persecut. Vandalor. Multi sunt in hisce ad nomina allusionibus veteres, quorum aliqua ad Epistolam Ausonii ad Probum exempla notavimus. adi & Victor, l. 36, c. 24. Var. Possis huc referre, quod apud Fulgentium Rabirius de Methenia:

Abstemiis inculenta fugit Methenia nomen.

Erat autem præter hanc divinandi, seu potius boni augurii ominisque captandi rationem, alia è nominibus; quum literarum cujusque nominis numeri inibantur, ut ex illa numerorum collatione de cujusque hominis fortuna conciceretur. Terentianus de literis:

*Et nomina tradunt et a literis petacta,
Hæc ut numeri pluribus, illa sint minuta,*

Quandoque subibunt dubia pericula pugna.

Majores numerus quæ poterit, favere palmam:

*Præfagia lecti nimium patere summa.
Sic Patroclon olim Heclorea manu perisse,*

Sic Heclorea tradunt vocidisse mox Achilli.

Π	80	Ε	5	Α	1
α	1	κ	20	χ	600
τ	300	τ	300	ι	10
ς	100	ω	300	λ	30
θ	70	ς	100	λ	30
κ	20			ι	5
λ	30			υ	400
θ	70			ς	200
ς	200				
	873	1225		1276	

Carm. xxvi, Num. 4: *Et attritum permatæ*] Hefychius: *σπέρματι, τὰ ἐκ τῆς ἡμῶν τῆς ἡμῶν ἐν ἡμῶν; ἃ ἡμῶν πηγῶν καὶ πηγῶν.* vide Vitruvium.

Carm. xxvii, Num. 3. *Alcides*] Ita & Apulejus in Apologia Diogeni & Antistheni pera & baculo contentis *Herculem* addidit, qui neque una pelle vestitus fuit, neque uno baculo comitator. Tertullianus in Apologetico cap. xiv: *Sed & Diogenes nescio quid in Herculem ludit.* ubi tamen pro Diogene *Diagoram* aliqui substitunt, de quo Theodoretus, Clemens Alexandrinus, &c. Clavam quoque pro baculo *Cynicis* D. Augustinus tribuit lib. xiv Civ. Dei, cap. xx.

Carm. xxxiv, v. 9: *Irascor Proculo*] Vossii liber papyraceus & editio Vgoletti habebant, *Agas irascor.* forte non ad Proculum, sed ad Latinum Pacatum referendum erit hoc Epigramma: ut fuerit.

Pacato irascor. de cujus *facundia* nihil dicam. Lector ipse ex panegyrico judicet. Noster, quod *honorem* ejus attinet, Proconsulem Pacatum fuisse docet præfat. in Lud. vii Sapp.

Carm. xxxv, v. 9: *Rutilius Numatianus Itiner. 1:*

Sola manent interceptis vestigia muris.

Ruderibus latius tellus sepulta jacens.

Non indignemur mortalia corpora solvis

Cernimus exemplum oppida posse mori.

Petronius Pisarenus: *Pyramidas, &c.*

Concutiat sternatque dies: quoque al-

tius exstat

Quodque opus; hoc illud carpit edo-

que magis.

Plinius ad Trajanum: *Arcus enim & statuas, aras etiam, templaque, demolitur & obscurat oblivio, negligit carpitque posteritas.* ubi frustra Lippius, *demolitur aras, obscurat oblivio, contrigit.* Ætas enim hic per vocabulum *posteritatis* designatur. Dein & *oblivio* monumenta illa *demoliri* recte dicitur, quæ per oblivionem posterorum non reficientium aut instaurantium tempore consumuntur. Sic quoque τὸ

C c c 4

carpit

carpit explicandum est. præterea, sicut *demoliri* & *obscurare* oblivioni adscripsit, ita *carpere* & *negligere* posteritati, quæ per oblivionem & negligentiam opera ista non habet facta testæ.

Carm. xxxix, Num. 1: Expressum est hoc Epigramma ex illo Martialis lib. 1, 58:

Qualem Flacca velim, quævis, nolimve puellam?

Nolo nimis facilem, difficilemque nimis.

Illud, quod medium est, atque inter utrumque, probamus.

Nec volo quod irasciat, nec volo quod satiat.

Eod. Num. 3: *Femina, cui jungar*] Guarini:

Era un no, che voleva: un atto misfo Dirapina, e d'acquisto:

Vn negar si cortese, che bramava

Quel, che negando dava.

Carm. xlv, §. 3: *Hoc genere & chordæ*] Horatius lib. 2, serm. 3:

Si quis emas citharas, emas componet in unum,

Nec studio cithara, nec Musa deditur ulli;

Si scalpæ & formæ non futor: nautica vela

Aversus mercaturis: delirus & amens Undique dicatur merito.

Carm. lv, Num. 1: *Lais anus*] Sic & apud Gruter. in Inscript. p. v. 6: IOVI. IVNONI. MINER.

ANTONIA. M. LIB.

APHRODISIA. SCYPHOS. H. VERNEREVM. SPECVLVM.

DONVM. DEDIT.

Feminas consilium forma à speculo potest, ut ait Textullianus cap. xxi de Vel. virgin. si quis velit adstruere, actum agat. rem feminarum vocat Phædrus. vide quæ Satyrus in Othonem, & Clemens Alex. lib. iii Pædag. cap. 2, pag. 200.

Carm. lxvii, Num. 1: *Meminabat*] Præter ea, quæ Vinerus notavit, pauca hæc, dum aliud ago, veterum exempla occurrerunt. Ieremias in Threnis, A. iii. *Me minavit &*

adduxit in tenebras. Festus: Imigere pecus, agere, id est, minare. Idem in Agere. Agere modo significat ante se pellere, id est, minare. Gregor. Magnus lib. i Dialog. Qui jumentis perdisi damna libenter ferens, patienter etiam flagellum, quod tenebat, diripientibus obtulit, dicens: tollite ista habeatis, qualiter hoc jumentum minare valeatis. Victor lib. 2, Pers. Vandal. Omnisque illa beatorum turba expellentibus quibusdam Æthiopibus minata est foras. & mox: a Mauris tamen crudeliter minabantur. Paul. Diaconus lib. xviii Hist. Miscellæ: Imperator vero à se confirmatum exercitum contra Chosroem minabat. ubi male vulgo, conformatum.

Carm. lxi, §. 4: *Pavaque de pavo*] Simile prodigium apud Aurelium Victorem de Cæss. invenias, inter omina labentis in deterius Imperii connumeratum: Nam cum Pontificum lege hostia mactarentur, suis præteritis maris feminarum genitalia apparuerunt. Procuratum illud à Philippo Imperatore sanctione, qua virilis scorti usus removebatur. Verba Aurelii sunt: *Quod frustratum iri existimans Imperator Philippus, tum quia forte præteritis filii similem præmerito ephebum conspexerat, usum virilis scorti removendum honestissime consultavit. viri præmerito ephebum, lego, meritorium ephebum, vel, supposito merentem ephebum, quomodo alii correxerint, respicere non licuit.*

Ibidem Num. 4: *Prudentius in hon. Quirini Martyris:*

Iam plenus titulus tui est

Et vis prodita numinis,

Quam gentilis habet stupor.

Ita hæc legenda sunt, perperam ab aliis mutata.

Carm. lxx, Num. 2: *Sarisberiensem* p. 444. D. Augustinum de Civ. Dei, lib. x, cap. 30. quæ & Origenis fuit opinio; Photius Epist. i. vide Huetii viri eruditissimi Origeniana, lib. ii, quæst. ix.

Num. 3: *Felles pullaria*] Festus: *Antiqui puerum, quem quinquaginta, pullum ejus dicebant.*

Num.

Num. 7, adde: Vide Plinium l. xi, c. 28. & xxx, c. iiii. Horapollinem l. i, c. 10. Eustath. in Hexæmeron.

Carm. lxxiii, Num. 4: *Auctorem
ut seriant*] Prudent. in pass. Laurentii:
*Hostile sed ferrum retro
Torquens in auctorem tulit.*

Carm. lxxiv, Num. 2: hzc (*Letitica
enim tam mortui quam vivi divites effe-
robantur*) post Gellii verba transpone.

Carm. lxxvi, §f. i: *Latratu catu-
lorum*] D. Augustinus lib. xiv Civ. D.
cap. 23: *Quidam voces avium, pecorum-
que, & aliorum quorumlibet hominum
sic imitantur atque exprimunt, ut nisi
videantur, discerni non possint. Artifex
in ea re fuit Helena: sic ut Echus in-
de cognomen tulerit. vide Phot. pag.
480 Biblioth. & Phædrum de scurra.*

Carm. lxxvii, Num. 2: Non aliter
edidit Vgolertus. itidem neglecta
est elisio ab Ausonio in Carmin. ad
Syagrium: *Hic ego Ausonius. inpru-
mis id ab antiquis scitatum, ubi
major præcedit distinctio. cuiusce rei
exempla passim occurrunt.*

Carm. lxxix, Num. 1: *Hoc quod
amare*] Guarini:

*Amor --- ---
Favami ginefixia. o cresci in tui la fede,
Se 'n me cresci il desio.
O sfregni co 'l suo fuoco il fuoco mio.*

Carm. lxxxv, Num. 1, adde: Gre-
gorius Theologus ad Nectarium: *Ἡ
μεῖζον δὲ χάρις τὸ μῆχθ' ὃ δὲ ἀργα-
σίας, ἢ ἀπαιτῆσαι. Gnome Græca:
ὡς μῆχθ' τὸ μαιεῖν ἰσὺν ἐν πατρὶ δόξιν.*
Exemplum in Scipione apud Polyb.
in Excerptis à Valesio editis, p. 158.

Carm. lxxxix, Num. 4: *Scanti-
niam metuens*] Prudentius in Agone
Romani:

*Sed credo magni limen amplectar so-
vis.*

*Qui si citetur legibus vestris reus,
Laqueis minacis implicatus Iulia,
Luct severam visus & Scantinian.*

plura de legibus hisce ad hoc Auso-
nii Eptigramma Ant. Augustinus in
lege Titia, & Nic. Loënsis l. 9, c. 9.

Carm. xci, Num. 3, ante: *Eadem
in amore pio, &c. Plato apud Valer. M.*

lib. iv, cap. 1 de Xenocrate: *Adjecit,
non esse credibile, ut quem tantopere ama-
ret, ab eo invicem non diligeretur.* Dante
nel canto xxii del Purgatorio:

*Acceso di virtù sempr' altro acceso,
Per che la fiamma sua paresse fuore.*

Carm. xcii. Num. 7, post (*Tilia-
nus codex exhibet*) inferre:

*Phadra & Elisa tibi dent laqueum
aut gladium.*

*Præcitem pelago vel Leucados elige
rupem.*

Mox sub finem ejus notæ, subjunge:
Arnobius lib. iiii de Vener: *Ergone
dea cogente innectuntur cervicibus laquei;
conscenduntur ardentes rogi, & per vastas
atque altissimas rupes jaciunt se passim
voluntarius sultibus præcipitati? quo lo-
co vix alium aptiorem ad hos versus
illustrandos reperias. Variant capro-
pter in Oenones morte commemo-
randa poetæ: quorum quidam ferro
incubuisse, alii laqueo gulam sibi
fregisse, nonnulli præcitem sese
dedisse de scopulo tradunt. testis Ly-
cophronis Scholiastes p. 16. Et quia
paratæ id genus mortes, ideo Arius
Antoninus Christianis ad mortem
sese ultro offerentibus, paucis duci
jussis, dixit, αὐθιχοι, εἰ θέλτε τῶν-
θνήσκειν, κρημνὶς, ἢ βράχους ἵκῃται.*
Tertullianus ad Scapulam, c. v. Ho-
ratiarius in illa desperantis Europæ ve-
nustissima querela, lib. iiii, od. 27:

*Quid mori cessas? potes hac ab orno
Pendulum xona bene te secuta*

Ladara collum.

Sive te rupes & acuta letho

Saxa delectant, age te procella

Crede veloci.

Idem Epod. xvii:

*Voles modo alius desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere,
Frustraque vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosa tristis agrimonia.*

Respice & Aristophanis Ranas in
Colloquio Bacchi & Herculis.

Carm. civ, §f. ult. *Te tamen & cul-
tus*] D. Cyprianus de Habitu virg. *Vir-
go non esse tantum, sed & intelligi debet,
& credi: ut nemo, cum virginem vido-
bit, dubitet an virgo sit. Parem in se*
Ccc 3 omni-

omnibus praestet, nec donum corporis cultus infamet. Quid comita procedit, quasi maritum aut habeat, aut quarat? & paullo ante: Continentia vero & pudicitia non in sola carnis integritate consistit, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter ac pudore. Tertullianus de Cultu femin. cap. xii: Cur non mores meos habitus pronuntiat, ne spiritus per aures ab impudentia violetur? liceat videri pudicam? certe impudicam non licet. Idem ibid. cap. xiiii: Pudicitia Christiana satis non est esse, verum & videri. Tanta enim debet esse plenitudo ejus, ut emanet ab animo in habitum, & eructet à conscientia in superficiem; ut & foris inspicias quasi suppellectilem suam, & conveniat fidei continenda in perpetuum. Auctor libelli de Pudicitia, inter opera D. Cypriani: Non est pudica, qua affectus animi alterius movere, etiam salva corporis castitate. Longe absint, quibus pulchritudo non ornatur, sed prostruitur. Ovidius in Fastor. de Claudia:

Castia quidem, sed non & credita. rumor iniquus

Laseras: & falsi criminis aëthera recos.

Cultus, & ornatus varie prodidisse capilli, Obsuit ad rigidos, promaeque lingua, senes.

Carm. cv, Num. 1, post animam meam. D. Augustinus lib. iv Confess. Bene quidam dixit de Amico suo, Dimidium animae meae: Nam ego sensi animam meam, & animam illius unam fuisse animam in duobus corporibus: & ideo mihi horror erat vita, quod nolebam dimidium vivere: & ideo forte mori metuebam, ne totus ille moreretur, quem multum amaveram. Idem in lib. Retract. In quarto libro (Confessionum) cum de amici morte animi mei miseriam confiterer, dixi, quod anima nostra una quodam modo facta fuerit ex duabus, &c. Qua mihi magis declaratio levis, quam gravis confessio videtur: quamvis necumque temperata sit hac ineptia, in eo, quod additum est forte. Mox post Plautium versum adde: Plurarchus in Erotico: ὁ μὲν γὰρ τῷ σώματι καὶ τῷ ἡρώδι τῷ ψυχῇ τὴν ἐξωτὴν ἰδιότητα ἔχει.

τῇ τῷ ἡρώδι. Rutilius Itinerar. i, de Albino:

Invitum tristis tandem remeare coegi. Corpore diviso mens tamen una fuit.

Idem:

Exornent virides communia gaudia ramis,

Provecta est anima portio magna meae, Sidonius Carm. xxi: Namque anima nostra portio major erat.

Vetus Epigramma:

Ablatus mihi Crispus est, amici: Pro quo si precium dari liceret, Nostros dividerem libenter annos. Nunc pars optima me mei reliquit. Consumtus male debilisque vivam, Plusquam dimidium mei recessit.

Carm. cvi, Num. 2: Ovid. lib. ii Trist.

Vtque sedet vultu fassus Telamonius iram, Inque oculis facinus Barbara mater habet.

Sic madidos digitis siccata Venus uda capillos, Et modo maternis tecta videtur aquis.

Carm. cxii, §. i: Nemo bonus Bruto est] Sive Silvio huic privatim, seu publice insensus fuerit Aufonius, iustam tamen causam non habuit, ut omnes omnino Britannos malos esse pronuntiaret. Magnas, fateor, irarum causas Rutupinus ille lastris, Maximus Tyrannus, prae-buit, qui è Britannia in Galliam trajiciens, Gratianum Aufonii discipulum, per Andragathium Comitem, dolose circumventum interemit. Hinc iniquior Aufonius in omnes, etiam innoxios. Hunc & alios innuit tyrannos D. Hieronymus, quum libro adv. Pelagianos Britanniam fortilem tyrannorum provinciam appellat.

Carm. cxvi, Num. 1: Quod est beatum] Tertullianus de Testim. Animar. c. 2. ad hanc Epicureorum opinionem respiciens: Sic Deum, inquit, honorantes, dum curis observationis & molestiis animadversionis absolvant, cui ne non quidem adscribunt. Nam si Deus impiis

resci-

ira, citur, corruptibilis & passionalis est. Porro quod patitur, quod corrumpitur, etiam interitum potest capere, quem Deus non capit. Horatius, Epicuri de grege porcus, lib. 1, Satyra v, de Gratia familiari miraculo loquens:

--- Namque Deos didici securum agere avum:

Nec si quid miri faciat natura, Deos id Tristis ex alto cali demittere tecto.

Carm. cxviii, Num. 7: D. Augustinus lib. 1 Confess. Quod si propnam Grammaticis, interrogans, utrum verum sit, quod Aeneam aliquando Carthaginem venisse Poeta dicit? indoctiores nescire se respondebunt: doctiores autem etiam negabunt verum esse. Priscianus in Periegesi:

Qua regnans felix Dido per secula vivit,
Atque pudicitiam non perdit carmine
ficta;

Plura hac de re Macrobius lib. v Saturnal.

Carm. cxxii, Num. 1: In Faustulum] Recte judicavit Scaliger, quum jocum hunc plane insulsum & frigidum censuit. Talis ille alterius Graeculi, qui de lapide, quem Cyclops ad obruendam Vlyssis navem projiciebat, dixit: *Πεσάρην ἢ λίθον αἶψας κόμωτο ἔρ' αὐτῷ*. Namque, ut ait Demetrius Phalereus, *ἐκ τῷ ὑπερβέλει μὲν ἡ ἀφροσύνη, ἀπὸ δὲ τῆς ψυχρότητος*.

Carm. cxxviii, Num. 3: Iam solacifusus eris] Morem illum scribendi pro α, notavit etiam L. Holsternius in notis ad Passionem §5. Perpetuz & Felicitatis, pag. 96. ubi *Catechismum* scribitur, ut apud Opratum Milev. Philuminus: quod & apud Nonium in *Factio*. Sed locus est corruptus, atque ita emendandus: Cziculus Filumina: Ita coram factam occultabit factio.

Carm. cxi, Num. 1: P. Syrus: Omne dixeris maledictum, quum ingratum dixeris.

Carm. cxli, Num. 1: Discere si cupis] Liegebam ante hanc viri mihi amicissimi emendationem:

Discere si cupias, dactylus quam multa,

licebit. Ita & Vgolettum edidisse postea vidi. idest, Vtut multa didiceris, licebit tamen alia quam plurima, quæ supersunt, addiscere, si discendi cupidus fueris. quam multa enim sunt quæ nescimus?

Carm. cxliii, §1. 1: Fortuna numquam] Infinita sunt veterum in Fortunæ inconstantiam dicta & sententiarum: præ ceteris autem huc apprime facit illud Horatii, lib. 111, od. 29:

Fortuna savor lata negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,

Nunc mihi, nunc aliis benigna.

Carm. cxlv, Num. 1: Ut natus mortalis] Cicero l. 111 Tusc. q. 17: Quæ tamen ita dicit dupliciter te esse injustum: cum & alienum appetas, qui mortalis natus conditionem postules immortalium: Eadem fere loquendi figura dixit Virgilius lib. 1 Aeneid.

Quisquis es, haud credo invisus catestibus auræ

Vitales carpi. id est, invisus es. & Phædrus lib. 1: Ego primam tollo, non minor quia leo; id est, quia leo sum. Idem lib. 111. Vir natus quod rem fecimur attigerit. ad quem plura Rigaltius. Apollonius Dyscolus in libello de Pronom. MS. in quo Corinna verba: *Μίμωσκωμαι ἡνῆρα τὰν λιγυρὰν Μυρτίδα, ὅτι βαλὼν φῦτον ἔβω Πινδάρωιο ποτ' ἔειπεν*. Sophocles Electra: *Πίσυκεν ἰδὼς ὡς δ' ἄρκυν φίλοις*. ubi Scholiastes: *πίσυκεν, ἡγὼν ὑπέρχεται*. Idem ibidem: *Γυνὴ μὲν ἐστὶ ἀνὴρ ἰφύς*.

FASTORVM Carm. 1, §1. 5: Vigilatas accipe noctes] Lucretius lib. 1:

Sed tua me virtus tamen, & sperata voluptas

Suavis amicitia, quemvis perferre laborem

Suadet, & inducit noctes vigilare serenas,

Quarentem dictis quibus, & quo carmine demum

Clara tua possum præparare lumina menti,

Res quibus occultas penitus convistere possit.

AD

AD EPHEMERIDA.

Totius diei negot. Num. 5: Tertullianus de Cultu fem. c. 1: *Satis igitur usa estis divitiis atque deliciis: satiu domum vestrarum fructum cecidistis.*

Ibidem Num. 9: Vti & Aristot. de Arte Poëtica: διδ, inquit, *μηδ' αμ-βείων καλείται νῦν, ὅτι οὐ τῶ μίτῳ τῶν αμείζων ἀλλ' αὖτε.* Sed verior est Helychii sententia, qui ἀπὸ τ' ἁμ-βείας, femina quadam, αμείζων derivarum refert; de qua & Proclus.

Parecbasi, Num. ult. Pro τίς ἐς; lege, τίς ἐς; ubi litera *ω* πρὸς prater mentem excidit.

Oratione, Num. 2, adde: Prudentius in Agone Romani:

*Dens perennis, res inastimabilis,
Non cogitando, non videndo clauditur:
Excedit omnem mentis humana mo-
dum,*

Nec comprehendi visibus valet nostris.
Videatur & initium Apotheosis, quæ-
que Apuleius in Apologia, & in no-
tis Priczus pag. 153.

Ibidem *yl. 9: Ipse Dei verbum*]
Prudentius in Agone Romani:

*Verbo creavit omniformem machinam
Virtus Paterna semper in verbo fuit.*

Tertullianus in Apologetico, c. xxi:
*Apud vestros quoque sapientes ΔΟ-ΓΟΝ, id est, sermonem atque rationem
constat artificem videri universitatis.* Iu-
stinus Martyr. adhort. ad Græcos,
pag. 12. Lactantius iv, 9.

Ibidem Num. 8: *Stirpis adoptiva*]
Prudentius in Apotheosi *yl. 338,*
adv. Iudæos:

*Heu frondosa prius ramis salicibus ar-
bor!*

*Pinguibus heu quondam radix oleagina
baccis!*

*Ecce tibi inserto revirescit nunc oleastro
Truncus, & externi vestitur cortice li-
bri, &c.*

Ibidem *yl. 20: Cernere quem li-
cuit*] Prudent. in Agone Romani:
*Hic se videndum præsinit mortalibus,
Mortale corpus summis immortalitas,*

*Ut dum caducum portat æternus Deus,
Transire nostrum possit ad caelestia.*

& paulo post:

*Hinc nos & ipsum non petire credimus
Corpus, sepulcro quod vorandum tra-
ditur.*

*Quia Christus in se mortuum corpus
cruci*

*Secum excitatum vexit ad solium Pa-
tris,*

Viamque cunctis ad resurgendum dedit.

Ibidem Num 17: *Si lapides non
juro Deos*] Particula *si* veteres in ob-
testatione utebantur. Prudent. in
Pass. S. Vincent.

*Si rite solemnem diem
Veneramus ore ac pectore:
Si sub tuorum gaudio
Vestigiolum sternimus.*

Horatius lib. 111, od. 18:

*Si tener pleno cadit hodie anno,
Largo nec desunt Veneris sodales
Vina crater.*

Idem Satyr. vi, l. 11:

*Si neque majorem feci ratione mala-
rem,
Nec sum facturus vitio culpæ minu-
rem.*

& in carmin. *szqualari*:

*Supplices audi parcos Apollo,
Roma si vestrum est opus.*

Szpiissime apud Terentium reperias:
ut & apud Ovidium lib. 111 Fastor.
vers. 310. & in Passione S. Perpetuz.
pag. undecima.

Ibidem Num. 19: *Missumque duo-
bus*] *Tò missumque*, quamvis mihi
non probetur, defendi tamen istis
versibus potest, quos Serapis Thuli
regi Ægyptiorum oraculum consu-
lenti reddidisse fingitur:

*Πρῶτα θῆς, μετ' ἔπειτα λήθ', καὶ
πρὸς μὲς οὐν αὐτῶν
Σύμφυνται τ' εἶνα, πάντα καὶ οἷς ἐν
ἰσότητι.*

Celeberrimi Grævi conjecturam sta-
bilit Prudent. hymno vi Cathemeri
O Trinitatis bajus

*Vu una, lumen unum,
Deus ex Deo perennis,
Deus ex utroque missus.*

Εκ παρ' ὧν Græcis dicitur Spiritus Sanct. ex Patre & filio: qui tamen inter se, & à Romana Ecclesia diffentientes, gravissimis turbis & noxio schismati causam præbuere, Spiritum S. ex Patre per filium, non ex filio procedere docentes. vide de his Positum in notis ad Pachymerem, & Montacutium in Photii Epist. 2.

Ibidem §f. 67: *Et semper Genitor*] Pithæus hunc versum citans, legit: *Et pater & conjunx, sine vulnere nom. hujus.* utrum ex antiquo aliquo libro, an memoria lapsus, haud facile dixerim.

Ibidem vers. 73: *Nec timeat mortem*] Infra in Sapientibus Periand.

Mortem optare malum, timere pejus.

Martialis lib. x, ep. 47:

Summum nec metuas diem, nec optes.

Ibid. Num. 31: Gregor. Nazianzenus:

Σὺ καὶ οὐκ ὁ λόγος ἑμὲ
Χεῖρτί μου, λόγῳ θεῷ,
Φῶς καὶ φῶτος ἀνάρχῳ.

Prudentius in Agone Romani, de Deo Patre:

*Lux ipse vera, veri & auctor luminis,
Cum lumen esset, lumen effudit suum.
Ex luce fulgor natus est hic Filius.
Vu una Patri, vu & una est Filii,
Vnusque ab uno lumine splendor satus
Pleno resulget claritatis lumine.*

& in Apotheosi:

Totus & ex toto Deus est, de lumine lumen.

Tertullianus in Apologetico, c. xxi: *Ita de spiritu spiritus, & de Deo Deus, ut lumen de lumine accensum.* Iustinianus tit. 1. Cod. *Deum de Deo, lumen de lumine.* & deinceps: *Ex Deo vero Deum verum.* atque ita Concilium Nicænum, Photius Epist. 1. Victor. pag. 26. Persecut. Vandal.

Ibid. Num. 32, 33: *Nec non Prudentius in Passione Vincentii:*

*Psallentis audit insuper
Prædulce carmen martyris:
Cui vocis instat amula*

Conclave reddit concavum.

Historia conversionis S. Afrz: & dum orationem finisset, jussit nos sibi respondere, & dicere AMEN. vide quæ Iustin. Martyr Apologetico secundo. B. Chrysostomus Homil. xxxv. Passio S. Perpetuz & Felic. p. 10. Ritus autem iste τῷ Amen respondendi è Veteri lege deductus ac derivatus est, ut è Deuteronomii cap. 27, vers. 26, patet. Alius est ille Antiphonarum, quamquam perfimilis, cum extrema canticorum, vel ipsa cantica divisa per amœbas responsiones occinuntur. Qui ritus in Orientali Ecclesia quando vel ortus, vel celebratus sit, Eusebius in Histor. Eccles. & ex eo Nicephorus Callistus lib. 2, cap. 16. & lib. 13, cap. 9. te docebunt. In Occidentali Ecclesia primus Mediolani D. Ambrosius instituit, cum à Iustina oppugnatus per aliquot dies cum populo in Ecclesia detineretur: D. Augustinus lib. ix Confession. Psalmos autem alternis cantari primus Flavianus Antiochiæ Episcopus jussit, teste Cedreno pag. 249. Edit. Xylandri. Meminit item Antiphonæ in S. Eucharistia à plebe celebratæ B. Cyprianus in tractatu de precat. Dominica.

Locus ordin. coqui, Num. 2: *Ad quintam, &c.*] Sidonius Apollinaris lib. 2, epist. 9: *Ecce & ab Archimagiro adventans, qui tempus instare curandi corpora moneret: quem quidem nuncium, per spatia clepsidra horarum incrementa servantem, probabat competenter ingressum quinta digrediens.*

De Somniis (pag. 105.), Num. 2: Post Herodotum lib. 7, cap. 16. adde Basilium M. homilia in Iulittam martyra, Prudentium Cathemer. hymno vi. Theocritum Eidyll. xxi.

Ibidem §f. 8: *Per mare navis agum*] D. Hieronymus Apol. 1 adv. Rufinum: *Quoties vidi me esse mortuum & in sepulcro positum, quoties volare super terras, & montes ac maria natatu aeris transire? Cogat ergo me non vivere, vel pennas habere per latera, quia vagis imaginibus mens sape delusa est.*

utris] Vide quæ ad Epitaph. Carm. xxi notavimus.

Carm. xxi. v. 8: *Quod gereret istam*] *Gerere domum*, pro administrare rem familiarem, non memini de legisse. nec damno tamen. puto

nihilominus olim scriptum fuisse: *Quod regeret totam femina sola domum*, transpositis tantum literis.

Garm. xxiv, Num. 7: *Esse clienta tibi*] Festus: *Clientam* pro cliente Plautus dixit.

A D

P R O F E S S O R E S.

Carm. i, Num. 4: *Multa est prætexta*] Dupliciter hoc explicare offis. nam & ita capias, ut dicat multum esse prætextatorum numerum, quos docuerit Minervius, unde laudari potius debeat: vel potius, comulures se gessisse magistratus, qui tota prætexta insignes erant. hoc est, quod ait:

Teque canam de te, non ab honore meo. quod & ipsum ambigue dictum est. prætextatos autem Grammaticorum rhetorumque Scholas frequentavisse adeo obvium est, ut Suetonius in C. Cæcilio Grammatico notet, ipsum scholam aperuisse, sed ita, ut paucis, & tantum adolescentibus præciperet, prætextato nemini: nisi si cuius parenti hoc officium negare non posset.

Eodem Num. 8, ante, *adeantur* porro comment. Suetonius de claris rhetor. *Veteres controversia aut ex Historiæ traherentur, sicut sane nonnulla usque adhuc: aut ex veritate ac re, si qua forte recens accidisset.* & mox: *Olim inter eas appellationes Græci συζητήεις vocabant; mox Controversias quidam, sed aut fictas aut judiciales.*

Eodem Num. 15: Hæc Scaliger à Xylandro mutuatus est, qui in notis ad Cedrenum vocem ταῦλα explicat. Sic & de μῦθων ἐκείνη eadem Xylander monuerat. Nec hanc fraudem Scaligeri, sed memoriæ lapsus puto, non recordantis alibi se legisse. Sic & Fruterius aliquoties Aufonium in Verisimilibus suis emendavit: quas tamen emendationes sibi Scaliger vendicat.

Carm. iv, Num. 12: Græcismus notus. Sic Persius in Prologo:

Negatæ artifex sequi voces.

& Satyr. i:

Callidus excusso populum suspendere naso.

qui præter ceteros in hisce multus. Prædictus porrigere, &c. quod Græci οἷος τι ἂν ἴη δι' ἡρπύων βίον τῆς ἰδίας καὶ παρὰ κτείνειν. Latini quoque eo sensu paratus dixere; ut apud Iuvenalem, *Laudare paratus.* & apud Horatium:

Sollers ponere nunc hominem, nunc Deum.

Ibidem Num. 14: Ita & Carm. i Professor.

Nullo felle tibi mens livida, tum sala multo

Lingua dicax, blandi & sine lite joci.

Carm. vi, Num. 6: Imo hæc certissima conjectura est. Sic & Prudentius primam in enigmate corripuit, in Apotheosi:

Legis in effigie scriptum per enigmata Christum.

quem poetam qui legerit, aut adverterit diphthongos seu Græcorum vocales longas, quæ duarum brevium instar sunt, ommissa altera vocali corripientem, minus id in nostro mirabitur. Fuit hæc illius ævi licentia, quam in Aufonio pluribus locis indicamus. Eres autem pro Hæres fixissime in marmoribus occurrit: quod & notis in illa veteri inscriptione designari existimem, quæ ab Urato inter Patavina monumenta recen-

recensetur pag. 249, nec ab illo explicari potuit:

L. M.

E. S E X. L. H.

I N. F. P. X I I X.

I N. A. P. X X I I.

Id est, *Locus Monumenti*. *Eredet sequetur locus hic, in fronte pedes X I I X, in Agrum pedes X X I I. nam pro S E X, absque dubio S E Q. scribendum est.*

Carm. VII, Num. 3: *Vos levitantes*] Quamquam hæc notissima sunt, elegantem tamen Tertulliani locum quin adscribam, continere me non possum. Ille igitur de Anima cap. IV: *Quid quod, inquit, ut sentienti maledicis, cujus memoriam cum alicujus offensa morsu facis? Terram gravem imprecaris, & cineri penes inferos tormentum. Æque ex bona parte, cui gratiam debes, osibus & cineribus ejus refrigerium comprecaris, & ut bene requiescat apud inferos cupis.*

Carm. IX, N. 2: *Nomen Grammatici*] Quos Græci Grammaticos, Latini Literatos vocabant. Eorum erat explicare Poetas, in eosque commentari. Docuerunt etiam veteres Grammatici Rhetoricam: secundum quam consuetudinem posteriores quoque, quamquam jam discretis professionibus, nihilominus quadam genera institutionum ad eloquentiam præparandam retinebant, ut problemata, periphrases, elocutiones, ethologias, atque alia id genus: ne scilicet sicci omnino atque aridi pueri Rhetoribus traderentur, Suetonius in libello de Illust. Gramm. Sextus Aurelius Victor in Epitome, de Pertinace Imp. Fuit doctor literarum, quæ à Grammaticis traduntur.

Carm. X, Num. 14: *Pictonica*] Sic in MSS. libris Canonum Eccles. Africanæ legas: *Es non solum ad ipsum sanctum fratrem nostrum Constantinopolitanum Episcopum, sed etiam Alexandrinam & Antiochenam venerabiles sacerdotes. pro quo in Edit. Iustelli Alexandri-*

num & Antiochenum legitur, ut ego arbitror, non recte.

Carm. XI, Num. 4: *Quod alicuius manibus, è veteri formula est, quietem securitatem; compositis cineribus comprecantium. Sic in Inscriptio- ne veteri, quæ inter Comaram & Iavarinum in Hungaria inter antiqua rudera reperta est, Æterna quieti & perpetua securitati reperias. Sed adscribam totam; imo potius Epistolam integram inseram, quæ ab adolescente tunc temporis annorum circiter viginti scripta, nec ingrata, ut spero, lectori, nec inutilis erit. Desungar simul officio, munificentiam erga me Illustrissimi ac fonsissimi Herois NICOLAI SERINI, grate commemorans. Obiit hoc Croatiæ Hungariæque lucidum sidus ante annos paucos: cujus virtutes & animi decora, prudentiam, fortitudinem, clementiam, liberalitatem, eruditionem si tenuiter tantum delibare voluero, complures paginas implevero. Linguarum quidem complurium ita callens fuit, ut qui illum ignorantes loquentem audirent, sive ille sensus suos Hungarica, Croatica, Slavonica, lingua exprimeret (quæ dialecto potissimum variant) sive Germanica, Latina, Italica, Turcica proloqueretur, quænam ipsi vernacula foret, ambigerent. De rebus præclare gestis nihil dicam. Tam enim earum, quas ab ineunte adolescentiæ ad vitæ usque terminum pertravit, quam nuperi cum Turcis in Hungaria belli suo cum maxime ductu profligati memoriam nulla temporum delebit injuria. Vos autem SERINI Manes Avete: & si sentire datur post fata quietis, hanc Illustriss. Vestri nominis pertenuem commemorationem, ab animo grato, Vestrzque gloriæ deditissimo profectam volentes accipite, ac æternum Valete.*

Splen-

Splendidissimo ac Ornatissimo Iuveni

NICOLAO WITSEN,

Amico singulari,

IACOBVS TOLLIVS

χαίρειν καὶ ἐνπερίτειον.

Promiseram in prioribus, satisfacturum me petitioni tuae & amicorum, qui accuratam itineris Graecensis enarrationem desiderabant. Multissem superfedere hoc labore, ne, cum domum severius fuero, fabularum materies circumcisa sit. Eo namque ingenio plerique homines sunt, ut è longinquis terris recens rediētes non de situ terrarum, urbiumve tantum, verum de eventis quoque singulis compellataveant, & quidquid notatu miratuque dignum acciderit, curiose exquirere: quorum desideria si absens expleveris, neque novi quidquam praesens adferas, evilescit continuo illa, quam conceperant; de tanto itinere opinio: vixque satisfecisse illis officio videaris, qui non in erandis cuiusque loci memorabilibus fueris attentior. Dabo tamen meritis erga me tuis hunc paucarum horarum laborem, servatoque temporis & rerum ordine singula, quae vestris auribus digna sunt, recensēbo.

Quatridui iter erat Vienna Graecum, quod propter foedissimas tempestates; aliaque ex equorum vehiculorumque penuria incommoda, longe gravissimum fuit. Aspera sylvosorum montium juga negabant quandoque equorum operam: & quo altiora eorum culmina, eo major corpora nostra lassitudo occupabat. Mensis erat Iunius; qui cum maxime scironum caelum spondere debuisset, continuam tunc temporis hyemem effundebat. Hinc con-

currentes per praecipitia aquarum riviarum adirus inundabant: inde humidi undique patularum arborum rami transeuntium ora & oculos conspurcabant. Quin, quod recreare animum debuerat, consortium hominum, commiserationis partim, partim indignationis materiam supeditabat.

Quis tumidum guttur miratur in Alpibus? ait Satyricus: at nos & mirati sumus, & vix à lacrymis nobis temperare potuimus, ubi plerosque horum montium incolas ita deformatos vidimus. Sed quota pars haec iusti doloris erat? miseri homines, quorum guttura tumor ille altius obfederat, vix mentis compotes erant. Vidi, quibus summæ capitis æquarent magnitudinem, in dextrum vel sinistrum humerum prolapsæ: in aliis ovi, in quibusdam pomi grandiusculi speciem referrent. Eadem fere & æqualis erat stultitiæ exuberantia; quæ quam molesta peregrinantibus esse possit, ego exemplo fuerim, cui maximum aliquando ruendi in praecipitia periculum ex illo hominum genere obtigit, dum obviis in angustissimo tramite asinariis cedere volentem ex improvviso à tergo retinent. Aderat bonis hisce viris, præter ea quæ dixi, procax quædam & illiberalis irridendi peregrinos lubido: videbamurque iis parte quadam corporis debiles. Sic Lybicis mulieribus, quæ in tantam magnitudinem mammae excreverant, ut post humeros abditis: infantibus ubera

D d d

admo-

admovent, vix dejerantes fidem fecisse maritos. Synesius refert, non ceterarum quoque gentium feminas eadem pectoris sarcina dehonestari. Sed æquiores illæ tamen peregrinis: quarum namque castigationes forte mammas essent contuitæ, confluentes ad inusitatum spectaculum collatis ubertim muneribus alienigenum deus prosequabantur. Nostri vero illi inhospitales nimium; ad quos cum subito respiceremus, aut ciconiarum colla curvari, aut aurículas asini agitari manu, aut æstuantem canis linguam protendi deprehendebamus. Ceterum cibi potulque ubique affatim erat. Hæc angustias vix eluctati, pervenimus tandem sole jam occaso *Gracium*. Caput ea Styriæ *Mura* fluvio rapidissimo adjacet, qui in suprema Styria scaruriens, perque montium anfractus delapsus, complures undique rivulos recipit, quibus auctior moenia Græcii mordet, atque inde per distincta amœnissimis campis juga profluens *Dravo* fluvio miscetur. Oppidum ipsum modicum est, & elegans, rotunde oblongum, leniterque arcem versus acclive, quæ arduæ & excelsæ rupi imposita turissimum accolis contra Turcarum incursiones receptaculum est. Ædificia privata satis magnifica & ampla sunt; quæ, ut verum fatear, nitorem mediocri civitati haud modicum conciliant. Tempia ædesque sacræ & publicæ, quemadmodum ubique, ita & hic privatarum domuum elegantiam longe superant. Celebre est oppidum anniversariis nundiniis, quas Hungari, Itali, Croati, Austrii, ceterique vicini frequentant. Quare quidquid mercium quæque regio fert, illic distrahitur: inde in Moraviam, Bojohemiam, & loca vicina deportatur. Ultra Muram suburbium habet late diffusum, multisque domibus frequens: ad utramque vero ripam aut feracia camporum æquora, aut frugiferos colles; quorum læta viridi germine facies non minus omnium oculos ad sese trahit, atque

sonori decurrentis fluvii susurri acolarum aures demulcent. Erat, ut jam ante indicavi, illuc mihi adeundi causa iter Cæsaris, cui postmodum ego adveneram, ut Duci Styriæ, sacramentum ab oppidanis præstitum est. Occurrebant ei adventanti proceres ad primum ab urbe lapidem, ubi defixa aliquot tentoria nobilium turbam vix capiebant. His cinctus Imperator, turmis aliquot equitum comitarum prosequentibus, inter æneorum tormentorum strepitum, clangoremque tubarum urbem versus equo vehebatur, usquedum non longe à porta descendens, ex obviatorum consulum manibus claves reciperet, iisque deducentibus per tergeminos arcus triumphales, digestorumque civium manipulos, *Felicitet, Feliciter* acclamantium, in aulam properaret.

Dum hic aliquamdiu commoror, cognitus est mihi Decus illud Hungaricæ gentis, Heros NICOLAVS SERINIVS, cujus crebræ & felices in Turcicam ditionem eruptiones id commovere, ut & illarum fama omnem Christianam orbem imple-ret, & ipsum SERINIVM nomen Turcis terrori esset. Itaque quod de Hunniade factitarum legimus, quodque veteres apud Batavos Dru-los Tiberii frater evicit, infantium ploratus solo adventantis Serinii nomine comprimuntur. Plurimum eapropter debeo Illustrissimo Comiti PÖTTINGIO, cujus insignis erga me favor ad interiorum familiarumque tanti viri notitiam mihi adiutum dedit. Discedente namque Imperatore in Carniam & Carinthiam, cum affinem suum invisere in animum induxisset, me quoque perquam comiter & benevole invitavit, uti secum proficiscerer. Arripui utraque, quod ajunt, manum tam exoptatam occasionem: serioque ex eodie *Craackothurnum*, quæ Comitissæ Serinii arx & sedes belli est, pervenimus. Omnis hæc regio cumprimis fecunda, & omnis frumenti opti-mique

·miqué vini feracissima est: videntur-
que Ceres & Iacchus certavisse, uter
hanc oram in tutelam suam recipe-
ret. Excellit inter vina Lutenber-
genſe, cujus cum ſapor quovis melle
dulcior ſit, qua in re Hiſpanicis vinis
cedere debeat, neſcire me proſiteor.
Celebre & in Croatia, & in Auſtria;
alibique, Hungaricum vinum eſt,
quod ab adjacente *Tokairo* cogno-
men accipit: verum mea quidem
ſententia hoc fortius, & ad inebrian-
dos, illud ſuavius & ad recreandos
homines provenire dicendum eſt. In
iriunere vix quidquam niſi *Rackelsbun-
gum*, quod oppidulum potius quam
oppidum dicendum eſt, oculos no-
ſtros advenit. Monſtrata eſt mihi è
longinquo ab Illuſtriſſimo Comite
Stridenium patria S. Hieronymi, ad
manum dextram Carinthiam ver-
ſus. Vbi *Czackethurnum* appropinqua-
re cœpimus, obvii fuere admiſſis
equis complures ſpeculatores, qui
Comitem Serinium de adpropin-
quationis noſtræ momentis certio-
rem facerent. Itaque cum mille cir-
citer paſſus abeſſemus, occurrit Affi-
ni ſuo Comiti Pöttingio, equo ve-
ctus, omni circum familia itidem in
equis proſequentē: mox dimiſſo e-
quo inter mutuos amplexus in cur-
rum adſcendens, per diſperſas militū
ſtationes in palatium deducit. Erat
id valde ſplendidum & amplum, e-
gregieque contra Turcarum vim mu-
nitum, circumdatum ſenſe ex omni
parte palude, quæ cuniculos arce-
ret. Vnum latuſ tantum, quod pa-
gum proſpectat, ſolido ſolo innititur,
eo firmiori opere præcinctum. Mira-
bamur in tanta circumjeſtarum na-
tionum barbarie cultiſſimas ædes, le-
ctam familiam, diſtiſſimam ſupelleſti-
lem, & ſummum ubique nitorem.
Spenſæ erant in *porticibus* exuvie
Turcarum, arcus, pharetræ, mallei,
clypei, reliquæque id genus arma:
quorum tamen ſplendorem fulgor a-
cinacum Damascenorum ſuperabat.
Erant in iis, quorum capula auro ar-
gentoque erant ornata: quorundam

vaginæ inferſis gemmis illuſtres ocu-
lorum aciem præſtringebant. Videre
erat in *atriis* ſuſpenſa vexilla, quæ ex
Turcis capta, multoque ſanguine ſœ-
data, non incruentam neque imbel-
lem victoriam denotabant. Monſtra-
bantur ibidem *tabula*. In quibz res
fortiter à Comite geſtæ depictæ e-
rant. Vnius memini, in qua reſpi-
ciens caput Turcæ præcidit, qui pre-
henſo à tergo ſagulo elata dextra
mortem minabatur. Fuerat hoc pri-
mum juveni militis rudimentum:
ex uno diſce cetera. Tertio, quarto-
ve, ex quo veneramus, die deducti
ſumus in *bibliothecam*, quam inſi-
gnem & omni librorum copia refer-
ram habebat: inde in *armamenta-
rium*, quod, ultra quam credi poteſt,
æneis tormentis, bombardis, haſtis,
acinacibus, aliisq; armorum gene-
ribus inſtruxerat. Acceſſit huic hu-
manitati ampliſſimum auctarium,
καταλογοθήκη aperta, in qua præter
alia haud ſpernenda numiſmatum
antiquorum copia. Erat in iis *Alex-
ander Magnus* ex auro & ære, e-
rant *Othones* argentei, *Vitellius*, *O-
vidius*, *Horatius*, *Pſcennius Niger*,
multique alii (quorum nummi ra-
tiores) ex ære. Erant effigies Regum,
Principum, clarorumque virorum,
minuta & orbiculari forma, torno,
ut ſuſpico, elaboratæ. Monſtraban-
tur mihi præ ceteris effigies *Marti-
ni Lutheri* & uxoris *Catharina* per-
quam elegantes. Inde digreſſi in *her-
tes* Comitis petreximus, quorum
nitorem elegantiamque verbis expri-
mere non poſſum. Aſſequeris tibi for-
taſſis cogitatione, dum veteres Al-
cinoi hortos tibi ob oculos propo-
nis. Sequentem diem *venando* con-
ſuſmiſimus; multoque cum gaudio
trepidantes capreas in caſſes egimus.
Leporum, perdicum, & coturnicum
captura huic venationi acceſſio erat.
Eodem die, ſi recte memini, omnes
Comitis *equi* ſub oculos noſtros
traducti jucundiſſimum ſpectaculum
præbuere. Laudabat ex iis maxi-
me Heros Serinius equum ætate feſ-
ſum,

sum, viribusque defectum, cujus fideli quondam opera diu usus fuerat. Præfabor veniam, & fidem Comitum implorabo (de qua usurpasse Pythagoræorum verbum sufficit. *Αὐτὸς ἦν*) antequam ea, quæ de huius equi virtutibus prædicabat, referam. Petnitas ei tanta fuerat, ut laceffere posse ventos videretur, neque apud Turcas Croatasve ullus inveniretur, qui pari pedum velocitate esset. Verum quod unum maxime admirandum videri necesse est, Turcas intra milliariis quartam partem odore præsentiscebant, eorumque adventum crebro hinnitu pulsque pedum Domino indicabat: quo indicio fretum sese multa egregia facinorosa patravisse Comes ferebatur. Nec derogabis huic narrationi fidem, si vel quæ de Diomedis avibus referuntur, vel de cane Lipius in Epistolis stilo consignavit, in memoriam revocaveris. Interea temporis, dum hic omni deliciarum genere me recte, obtulit sese spectaculum hæcæne non visum, sed illorum oculis familiare & pæne quotidianum. Inter *caprivos* Turcas, quorum apud Comitum magnus numerus, senex erat, ætatis ultra sexagesimum annum provectus; qui cum pretium, quod pro libertate exigebatur, aut solvere nequirit, aut spondere nollet, resupinus in terram dejiciebatur, pedibus ita in altum protensis, ut plantæ pedum conjunctæ verberibus paterent. Aderant duo itidem captivi, qui revinctos ad prælongum baculum pedes, ne retrahi vel protendi possent, continebant. Vbi ille ita colligatus, tres Comitum famuli ex triquetra consistentes duratos fumo crassiores baculos vi quanta poterant maxima in captivi illius plantas impingebant, idque eo ordine, quo apud nos triticum è stramine excutitur. Alterum me Pythagoram putabam, & hinc musicam posse discere: ita numerose non verba, sed verbera cadebant. Non proderant misero homini flexæ in

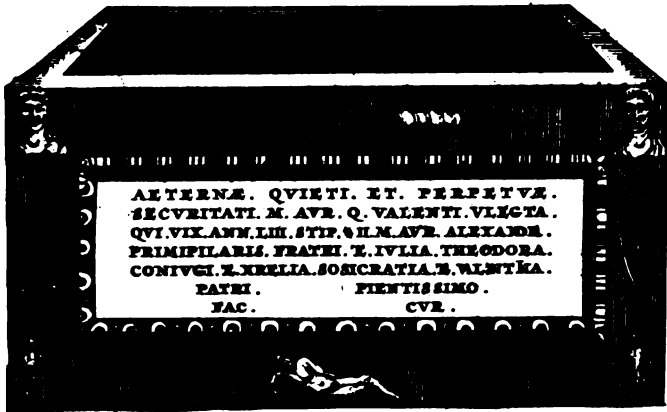
misericiordiam voces, quominus centum sexaginta octo ictibus lace-raretur. Quin benevole cum eo agi ex adstantibus non sine quodam horrore audiebam, quum in aliis aliquando numerus ultra sexcentissimum extendatur, sic ut disruptarum quandoque plantarum vulnera digitorum recipere possint, imo toti digiti decutiantur; sæpe quoque mors consequatur. Ceteri captivi in compedibus opus faciebant, ille lapides, hic arenam, alius calcem, vel aquam aggerendo, quidam ex imis fundamentis cocto lapide munimenta exstruendo: quorum si quis minus strenuam operam navaret, aderat mastigophorus, qui corio bubulo terga eorum variegebant. Plaurinum gymnasium dixisses, *ubi vivos homines mortui incurfarent boves*. Potus illis aqua, cibus panis erat; isque vix sufficienter recreandis viribus, quæ continuo labore exhaustiebantur, præbebatur. Erant in remota ædium parte sub custodia octo centuriones, quos *Agá* vernacula lingua Turci vocant: dabantur hisce cibaria satis lauta, quæ tamen postea auro contra cara forent. Verum ne quid sequius de Illustrissimi Comitum humanitate existimes, aliter cum Turcis vivi non potest. Viger inter hæc nationes lex talionis, nihilque ab alterutra parte in captivos statuitur, quin mox vindicetur. Itaque cum Turcæ comodo Hungaros Croatasque accipiant, insolentiam illorum & crudelitatem pati poena coerceri necesse est. Coguntur omnes captivi sub noctem in ergastula subterranea, quæ Turcæ Algeriani *Maumorras* vocant. Illic inclusis nervo pedibus non nisi summum corpus manusque movere possunt, ad istius credo prædæ capturam, quæ sub ænigmatis velo abstrusa Hespero mortis fuisse causa fertur

fertur, Hisce in diebus lubido me
visendi *Waradinum* cepit, quod oppi-
dum trans Dravum fluvium jacet. Est
illud quidem magni momenti ad re-
primendam vim Turcarum; ceterum
si ad magnitudinem ædiumq; splen-
dorem spectes, Græcio longe infe-
rius. *Dravus* fluvius latitudine Vahali
nostro par est, qui in Rhæticiis Alpibus
oriundus non longe infra Quinque
Ecclesias in Danubium influit. Cum
decem præterpropter dies Czacko-
thurni contrivissemus, cepit sese Ill.
Comes Pöttingius itineri accingere.
Verum interea dum vasa colligimus,
Inscriptione te beabo, quam inter
antiqua rudera repertam in area arcis
suz Heros Serinius muro inferi cu-
raverat. Ejus exemplum hoc est:

P. CORNELIVS.
CLAVA FORIS.
T. F. ANN. XXXV.

CLAUDIA. P. F.
DACVMENA,
ANN. XXXXV.
FAVENTINA RRIS.
FACI. CVRA.

Effigies utriusque lapidi incisæ e-
rant: & in supremo margine vise-
bantur duo capricorni, & toridem
delphines, singuli in singulos angu-
los disjuncti: unde primo suspicabar
Augusto 2vo vixisse. Adjungam iti-
dem duas alias, quarum exemplum
amicus quidam subministravit, qui
eas viderat & descripserat. Inventæ
fuerant inter Comatam & Arrabonē
in Hungaria, cum ann. CRD IDC LIV.
Illusterrimus Comes à Buchaim
Comaræ præfectus ad resarciendos
oppidi muros aliquot fossibres e-
ruendis dirutæ quondam in vicinia
civitatis ruderibus immitteret. Ea-
rum prior hæc est:

*f. M. AUREL. VALENTINO V. LEG. TR. id est, Tri-
buno; nisi et IA cognominis
legionis initium sit.*

ÆTERNÆ QUIETI. ET. PERPETVÆ.
SECVRITATI. M. AVR. Q. VALENTI. V. LEG. TA.
QVI. VIX. ANN. LIII. STIP. XXXII. M. AVR. ALEXANDER.
PRIMPILARIS. FRATRI. ET. IVLIA. THEODORA.
CONIVGI. ET. AVRELIIAS. SOSICRATIA. ET. VALENTINA.
PATRI. PIENTISSIMO.
FAC. CVR.

Ddd 3

Reper-

Reperta in hoc sepulchro *lucerna* ardens, quæ ad primum aëris sensum extincta est. Cadaver quoque, ut apparebat integrum, mox ubi contigere, in pulverem dilapsum est. Lapidem sepulchrum constituentes erant quatuor quadrati, in se invicem compacti, viridique bitumine ad defendendum aërem commissi, adeo duro, ut malleorum ictibus resisteret. Supra inscriptionem ad manum dextram caput viri, ad sinistram foeminae, infra duo infantes, & in medio hominis figura cubantis & inflexo cubito libro innitentis conspiciebantur. Alteri lapidi, qui capiti obiectus, eques cum armigero insculpti erant. Sed etiam alteram:

D. M. VAL. VALERIANO... REG. IIII. P. L. VIXIT. AN. XLII. ET. M. VAL. VLPIO. EQ. PV. BLE. PVL. VIXIT. AN. VIII. SIMVL. CONDIITIS. VLPIA. PARATIANA. MARITO. ET. FILIO. ET. VLPIA. VALERIA. FILIA.

H M R E D S. P. G.

Narrabat mihi amicus ille, multos in hoc sepulchro fuisse inventos aureos torques, armillas, anulos, aliaque *κερμήλια*, quæ fures illi vere fossoribus Rascianis mercatoribus venderant. Sed, quod pæne dixisse oblitus fuoram, sita est *Αττ* *Χακκο* *θηρην* duo millaria cis confluentem Muræ & Dravi, distatque Græcio viginti sex mill. *Camischa* vero, quod proximum Turcarum munimentum, quatuor. Non contentus Comes Serinius Affinem omni honore atque benevolentia demeruisse, valedicentem sibi insigni equo Turcico donavit: nec non famulis quoque ejus luculenta munera di-

largitus est. Eidem Comitibus *liberalitati* acceptos fero tres libros Turcicos, tria sudaria (quorum unum floribus acupictis variegatum, alterum auro & argento distinctum est), duo cochlearia cum theca coriacea argenteis floribus ornata, vas potorium coriaceum, ut & magni precii acinacem Damascenum. Sic hilare pariter atque liberaliter accepti Græcium reversi sumus. Proxima occasione de moribus Hungarorum, aliisque, quæ huc faciunt, plura: nunc *lassa* manus geminatam operam denegat. Vale, & me ama Dabam Græcii, Anno cld lxx. a. d. xlv Kalend. August.

Αὐτὸς ἐφίλασται ἀνδρὶ σιδερεῖ.

Dum hanc, quam dudum ad Amicum scripseram epistolam relego, continere me non potui, quin ineditas aliquot inscriptiones auctarii vice subjungerem. Descriptæ mihi ex sunt præterita æstatē in oppido Vangionū Wormatia ex antiquis faxis, quæ inter alia rudera, dum extruendo munimento fossam repurgant, opifícios eruerant. Atque id eo lubentius facio, quod complures aliz in eodem oppido puerorum nequitia ac petulantia ita fuerant corruptæ, ut nullo pacto describere potuerim. Sed bene Opirius, qui in Var. lectionibus inscriptionum istarum nobis exemplum reliquit. Idem accidisse quoque ad Coloniam Agrippinam duabus aliis adverbi, quas ex Austria redux ante hos decem annos descripseram. Ne igitur qualiacumque hæc antiquitatis monumenta depercant, malui non suo loco ac tempore ab oblivione illa vindicare, quam dubiz & ancipiti fortunæ committere.

In fossa ipsa: *Eques armatus, sequentibus duobus peditibus.*

PAEIVS MV ----- M. SAMPRONI
 EQVAS ALM AGRIPPIN. VS. L. F. DOMO
 --- NATIONE. TREVIR. TERMECTIVS
 --ANNOR. XXXV. STIP. ANNOXX.....*
 --XXIII---SIT. P. F. DEC. EQVES ALM
 --FRATRES. POSVERUNT. S E B O S I A N M
 H. S. E.
 * STIP. forte

Termestorum meminit Sallustius lib. II Hist. apud Nonium in Sati. Populus citerioris Hispaniae Tacito l. IV Ann. c. 45. oppidum Termes. Floro l. III, c. XXI.

Ad portam Martis: *Eques dextra lanceam, sinistra signum militare ferens; armis & gladio ornatus, calcans duos captivos sub clypeis.*

O. CARMINIO P. F.
 CL. -----
 HISPANORVM ALM...
 STIP. XXV. SIGNIFERO
 SACERIVLIVS M. E. F.

Consimilis alia sine signo.

LICINIUS CLOSS. L.
 F. HELVETIVS. ANN.
 LXVII. EQVES ALM.
 HIST. STIP. XXVI. H.
 XII. IVL. CAPITO. H.

Ibidem: *Eques armatus.*

ARGIOTALVS.
 SMERTVLITANI.
 F. NAMNIS. EQVES.
 ALM. INDIANM.
 STIP. X. ANNO.
 XXX. H. S. E.
 ERREDES. POSVE-
 RVNT.

Ala Indiana meminit alius verus lapis in agro Colonienſi inventus. vide Gruter. p. 341, n. 7.

ALBANO. VITALI.
 EQ. ALM INDIANM.
 TVR. BARBI. CIVI.
 TRAVERO. ANN.
 XXX. S† P. X.
 H. EX T. F. C.

Ibidem.

VRIAGENVS ----- S
 SISGI. F. MIL ----- NI. F.
 S EX COM MILES. EX.
 ORTBARTO COHORT E.
 AN. XLVI. STIP. PRATOR. ET.
 XXIV. NATVS MI VINDOL. F.
 ONTE ----- ANN. XL ---
 H. E. STIP. XXIV.
 N. S. E.
 PRATER. P.

Ibidem.

In aula Civium, vulgo *im Burgerboſſ*, monumentum integrum, in cuius anteriori lapide:

SPECTATIM SPECTATIM CONIVOS
 CARISIME LVTTONIVS LVPVLVS
 CONIVNX INVELLICISSIMVS. CVM
 VILLIARVS POSVIT. F. C.

Coloniz Agrippinz:
Tubicen cum tuba.

C. VETIENI C. ---
 PVPINIA VPRIQVE
 TVBICEN EX ---
 LEGIONE XX ---
 --- ENTQV ---
 --- E ---

D d d 4

Carm.

Carm. xii, Num. 1: Est & hoc nomen multo usuratum. Ne enim ad notum illud *Thalassio*, *Thalassio*, canticum recurram, Aufonli quoque gener *Thalassius* appellatus fuit, Parental. xiv.

Carm. xxii, v. 5: De Pontificum libris & antiquis fœderibus, Horat. lib. 2, Epist. 1:

Sic sanctus veterum, ut tabulas peccare vetantes

Quas bis quinque viri sanxerunt: fœdera regum

Vel Gabii, vel cum rigidis aquata Sabinis;

Pontificum libros, annexa volumina vaturn,

Disstiter Albano Musas in monte locutas.

Quintilianus lib. viii, cap. xi Instit. *Obscuritas fit etiam verbis ab usu remo-*

tu: ut si commentarius quis pontificum, & vetustissima fœdera, & exoletos scriptas auctores, id ipsum petat ex his, ut qua inde contraxerit non intelligat.

Carm. xxiii, v. 13: *Sensus si nominibus ullus*] In hanc sententiam verbis aliis Aufonius aliquoties in Parentalibus lustr. Vide Ciceronem pro Archia circa finem, Brissonium de formulis, & Savaronem ad lib. 2, Epistol. 8, Sidon. Apollinaris.

Carm. xxiv, Num. 1: *Acilio Glabroni*] Meminit Anicii Acilii Glabronis vetus saxum: . . D. D. N. N. MTERNIS. PRINCIPIVS HONORI... ANICIVS. ACILIVS. GLABRIO. FAVSTVS V. C. PRÆT. VR... FATALI CASV. SVBVERSAM. IX. FORMAM. PRISCI. VSVS.

AD EPITAPHIA.

Carm. ix, Num. 1: Haud inepte adeo, ut postea ex Erasmo didici, qui ex Pausaniz Messeniaci adagium refert, *Νεκρολέμειος τίσις*, in eos dictum, qui ea patiuntur, cuiusmodi in alios patrarunt.

Carm. xii, v. 3: *Audaci saltu*] Is ritus fuit appellentibus ad terram peregrinam, præsertim hostilem, ut saltu se è navi in eam demitterent: Ovidius i Fastor. v. 507. Iustinus de Alexandro M. Suetonius de Iulio Cæsare, cap. 59.

Carm. xiv, Num. 2, adde: Est vero ille, quem Libanius citat, Poë-

taram Lyricorum Princeps Pindarus in Olympiis. Ita quoque Hæstora Lycophron *κίονα καὶ ἱερὸν μὲν πᾶντες* appellavit.

Carm. xxxi, Num. 2: Tertullianus de Testim. animæ, c. 1v: *Nam si de aliquo jam pridem defuncto tamquam vivo quis requirat, præ manu occurrat dicere, Abiit. Iam & reverti debes.* Ita hæc verba distinguenda certum est. nam illa, *Iam & reverti debes*, sunt ab argumentatione Tertulliani, quam perspicue cognoscet, si tò ergo, quod subintelligitur, de tuo addas.

AD CÆSARES.

[N Octav. Augusto, v. 4: *In terris positum*] Horatius Epist. 1, lib. 2 ad Augustum:

Præsenti tibi maturos largimur honores.

Iurandasque tuum per nomen ponimus aras.

Sueton. in Augusto c. 59 & 60. Aurel. Victor de Cæs. in Augusto, Dio l. 21.

In Nerone, Num. 1: Aurel. Victor de Nerone: *Namque eo dederit reliquum vita egit, uti pigeat pudcatque memorare huiusmodi quamquam, nedum rectorem gentium fuisse.* Tertullianus de Spectac. cap. xix: *Sed ethnicus respondi. Ceterum absit, ut de istius spectaculi aversione diutius discat Christianus: quamquam nemo hac omnia ple-*

nus exprimere potest, nisi qui adhuc spectat. Malo non implere, quam meminisse.

In Vespasiano, Num. 1: *Rarum aliis*] Egregiam hanc magni viri emendationem illa Flori adserunt, lib. 1, cap. 3: Sic (*rarum alias decus*) *unius manu parva victoria est*. Eadem ferme, quæ hic noster de Patre, Victor de Tito filio refert: *Quæ es, inquit, amplius grata fuere, quod ex nonnullis à privato adhuc patris asperior, luxuriaeque & avaritia amans credebatur fore. Sed hac in melius conversa adeo ei immortalis gloriam consulere, ut deliciae atque amor humani generis appellaretur.*

Æl. Hadrian. Num. 2, adde: Incertus Auctor Paneg. ad Maximianum & Constantinum, de Constantino: *Siquidem ipsum imperium hoc fore pulchrius iudicabas, si id non hereditarium ex successione crevisset, sed virtutibus tuis debitum à summo imperatore meruisset.*

Caracalla, Num. 3: Tu Caracalla magis] Spartianus in Caracalla cap. ix: Ipse Caracalli nomen accepit à vestimento, quod populo dederat, demisso usque ad talos, quod ante non fuerat: unde hodieque Antoniniana dicuntur caracalla huiusmodi, in usu maxime Romana plebs frequentata. Qui locus utrum depravatus sit, an vero depravatum nactus fuerit Ausonius exemplar, qui Spartianum legisse potuit, haud liquido dixerim. Prona saltem & facilis mutatio fuit τῷ in usu, in intrisu. quæ tamen, si accuratius examinetur, haud absurda videbitur. Vulgata namque lectio, aut si hanc spernas, ea prout à Casaubono emendata est, τῷ ὁλοῦ quondam præ se fert. Nam in usu esse & frequentari ejusdem signi-

ficationis sunt. quamquam & ita explicari potest: in usu frequentata, id est, in usu frequenti fuere. Pro maxime R. plebs censet Casaubonus scribendum, maximo R. plebi; sed male: maximo etenim hic potissimum, vel plurimum significat. in usu plebs frequentata vestes sunt, quibus plebs frequenter utitur. Sed, ut dixi, non absurda mihi lectio videtur, intrisu maxime plebs Romana frequentata. Is enim vulgi mos, atque ea natura est, ut quæ nova, si non extra omnem quod fuerint culpam, irrisu & fannis excipiat. quod in inviso simul imperatore facitatum, si non aliis, mihi certe probabile est. Illa præterea verba, quod ante non fuerat, non facile crediderim esse Spartiani, sed hominis alicujus inepti, qui ea adinstar glossæ margini illeverat. Pro vulgata facit Victor, qui Caracallam coëgissee plebem refert, ut ad se salutandum caracallis talaribus induti introirent. Diverfus abit Dio, lib. lxxviii, aitque Bassianum τῷ ὁλοῦ πατὸς μεγάλῃ ἀμφιπνεύσας iussisse. De hac veste plura Salmas. ad Spartianum.

In Opilio Macrino, Num. 2, Poeta Græcus: adde, apud Aristotelem lib. v Ethic.

Εἰς παντὶ τῷ κ' ἱερῇ, δὲ καὶ ἰδιῇ γίνονται.

ita hic versus apud Aristotelem legitur. Phædrus de Vulpe & Ciconia: sua quisque exempla debet aquo animo pati. Ioh. Biclarenfis in Chronico: Andeca vero regno privatus tenditur, & honore presbyterii post regnum honoratur. Non dubium, quod in Eborico Regis filio, Rege suo, fecerat, patitur.

AD CLARAS VRBES.

Carm. II, Num. 6: Nunc muto sententiam, & cum Vossiano libro. Quo numine Divum, corrigendum statuo. Decepit me veteris libri auctoritas; sed in eo sapius ita peccatum.

Carm. III, Num. 14: Post Cedreni verba: Ambigua sunt illa Themistii in Oratione de fraterno amore: ἡ τοῦ Πιλοπίδου ἐν ἱερῇ καὶ μεγάλῃ πᾶσι τῷ ὁμοῖν ἐκκλησίᾳ πᾶσι ἀποδοῦναι τὸ συνέχεται. Antigonus Casy-

D d d 3

Sins cap. 121: Γενεθ δὲ πινος καὶ ἐν χαλῶν, καὶ ἐν τυφλῶν, ὁμοίως τυφλῶν, ἐχολῶν ἢ δὲ πινος καὶ σιγῶντος σποροχίνου.

Carm. iv, Num. 2: *Trevericaque urbis solium*] Ita Treveros appellat, quia sedes Imperatorum fuit. Vide de hac urbe Freherum in Mosellam. Auctor Exegetis totius mundi, de Gallia: πῶλον ἢ μετρίον φασὶ ἔχειν, ἢ καλεῖται Τρεβήρης, ὅπου καὶ οἰκεῖν οὐ Κούρην λέγουσι.

Carm. v, Num. 2, ante, mox Palatinaeque domus: Manilius lib. iv:

— Dabit studia, et doctas produci ad artes;

Nec triste ingenuum, sed dulci timida lepore

Corda creat.

Carm. vi, Num. 2: *Pennique potentem*] Campaniam, cujus Capua caput fuit, καὶ δάριον τῇ βασιλεύουσῃ Γότθων ἦν εἶναι fuisse dicit Auctor Exegetis totius mundi à Gothofredo editus.

Carm. vii, Num. 1: *Non erat iste locus*] Mirari se dicit Iacob. Gothofredus in not. ad Auctorem Exegetis, quod cum Mediolano septimum locum adsignaverit Ausonius, nonum Aquileja tribuat; & quasi ex merito recenti: utpote quæ jam fuerit Italiz sic proprie dictæ metropolis, & apud Exegeten hunc, nec non Vopiscum in Floriano ante Mediolanum commemorata.

Carm. viii, Num. 3: *Gallula Roma Arctas*] In libello ab Episcopis

provinciæ Viennensis Leoni Papæ anno cccc oblato, *mater omnium Galliarum* vocatur. Huc translata item sedes præfecti prætorio Galliarum, quæ antea Treveris fuit. Si quæ porro in provinciis præcipue urbes. ac Romæ magnitudine vel auctoritate similes forent, eas suæ provinciæ Romæ appellabant. quæ nullo alio pacto ac modo insignitius possent laudare. Sic mox paulo ante de Capua, *Roma altera quondam*: quo nomine illam quoque Cicero ornat Philipp. xii, cap. 3. uti & Cyzicum Florus. De Constantinopoli pervulgatum est, eam *Novam Romam* à Constantino dictam; & ita indigetur in Canone III Concil. Constantinopolitani secundi, item apud Cassiodorum de Orthographia ex Prisciano. Plura Savaro ad lib. i, Epist. xi, Sidon. Apollinaris.

Ibid. v. 6: *Per quæ Romam*] Auctor Exegetis de Gallia: Ὁμοίως δὲ ἔχῃ ἀλλῶν πόλιν ἐν πῶσι αὐτῇ βουθύουσιν, ἢ ἐστὶν ἐπὶ τῇ μελαίτης, ἢ λέγουσι Ἀρίστατον, ἢ δὲ πᾶσι κῆρυγας ἐκ ποταμῶν λαμβάνουσι τῇ ἀποικιστικῇ πόλιν ἀπὸ τῆς.

Carm. xiii, Num. ii: *Paro de therm. templum*] Capitolium. nam & in provinciis urbes clariore sua habebant, ad exemplum matris Romæ, Capitolia, Palatia, Circos, Theatra, &c. Vide quæ M. Vellærus in commentar. ad Conversionem S. Africani num. 32.

AD SAPIENTES.

L Vd. sept. Sap. Num. 2: *Ignoscenda*] Apulejus in Apologia: Idque eos arbitror, non tam ignoscendi, quam cognoscendi causa desiderare.

Ibidem v. 15: *Et correpta magis*] Terentianus de Syllabis:

Acrius vos pendite ista, quam maligni moris est.

Hoc domi clausum manebit, nec finem nasci prius,

Scrupulum quam vestra demat hunc mihi sententia.

Corrigenda si qua sane visa vobis hinc erunt,

Non ero sulte repugnans, aut amens prave mea.

Quin statim culpanda doleus præbeam rectu locum.

haud multum diversa Horatius in fine Artis Poëticae.

In Ludio, Num. ii: *Dixi requadam*] Idem error apud Prudentium in vita Rom. Martyris:

Qui-

Quino: supinat, obuius offert genus.

legendum enim: *Cinno: supinat*, vel *Cino: Glossarium: Cinnum, ἰπποκύνιον. Cinno: πινύμω. Et Italica lingua, & vero Gallica usurpant, Cemo, accen-*

nat, accenner. Ioseph. Scaliger.

In Solone, Num. 2, adde: Sophocles Electra,

Καίτοι τοῦτο γ' οἶδ' ἡμευτὶν

ἄλγ' ἐπὶ τοῖς παρῶσι. Idem ibid.

Ἀρχιδον ἐστὶ ἀρχαῖον ἱερὸν πύλου.

Ad quem locum plura de hac con-

stituendi ratione Scholiaſtes. aliqua

item Livinejus ad cap. 36 Paneg. à Nazario Constantino dicti.

In Chilone, Num. 1: *Oculi fr-*
Bandando dolent] Non immutabimus,
quia Plauti est. quare non recte addi-
derunt copulam, *oculique. Iul. Cæs.*
Scaliger.

In Periandro, Num. 6, adde: ita
quoque auspicatur librum septimum
Nicephorus Callisti.

IN DICTIS SAPIENTVM,
Cleobulo, Num. 1, adde: Aposto-
lius in Proverbiis, *Ἀδικῇ τῆς ἀγα-*
θῆς ἐφειδόμεθα κρυῶν.

AD VERSVS PASCHALES.

E Dyll. 2, Num. 3: *Et devota pii*
myſta] *Myſta* hic sunt Catechu-
meni, qui in Christiana pietate
ac religione instituebantur, quibus
sacra adita nondum erant referata.
Catechumenos autem jejunia servas-
se constat, tamen Ecclesia Occiden-
tali, quam Orientali, priusquam sa-
croſancto baptismatis lavacro ablue-
rentur, & ad *ἐπιτοίσιον*, sacramque
synaxin admitterentur. Testis erit
nobis S. Leo Papa I. qui Epistola IV
ad Episcopos per Siciliam constitu-
tos hoc docet: *Hic itaque, fratres cha-*
riſſimi, talibus ac tantis exiſtentibus docu-
mentis, quibus omni ambiguitate submo-
ta evidenter agnoſcitur in baptizandis ele-
ctis, qui secundum Apostolicam regulam
& exorcismi scrutandi, & jejuniis sancti-
ficandi, & frequentibus sunt predicationi-
bus imbuendi, duo tantum tempora, id
eſt Paſcha & Pentecoſten eſſe ſervanda.
Item Socrates Hiſt. Ecclef. I. 7, c. 17.
narrat Paulum Novatianorum Con-
ſtantinopoli Episcopum noluisse Iu-
dzum quendam ſacro baptismatis la-
vacro mundare, niſi prius in fide
Christianam inter Catechumenos eru-
ditus fuiſſet, multisque diebus jeju-
naſſet: *ὅτι ὡς περὶ τὴν ἐν δόξῃ τὸ*
βαπτίζεσθαι, εἰ μὴ κατηχηθῇ τὸ πρῶ-
τὸ πίστεως λόγον, μὴ τῷ ἡγεῖσθαι ἡ-
λάσας ἡμεῖς ποῦναι. Eumque mo-
tem retineri vult Ordo ſervandus in

admittendis ad fidem Christianam
Sarracenis apud Orientales Christia-
nos: *ὡς περὶ τὸν μὲν ὁ ἀποστόλων τῇ*
ἐρῇ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ ἐκδομῆς τοῦ
καὶ διδασκαλίας τῶν ἐν τοῖς θείοις καὶ
ἀγίοις ἐναγγέλιος παραδεδωγῶν ἡμῶν
κατὰ τὴν κεφαλὴν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
ὡς οὐκ ἔχον. Jejunii ergo purgantur
myſtz, & dogmata Christiana au-
diunt, in iisque erudiuntur, & à ſal-
ſarum opinionum ſordibus purgan-
tur, antequam ad baptismum acce-
dant. Myſtz ergo sunt Catechumeni
hoc loco; & duo ſequentes verſus
adverſativa particula eos à baptizatis
distinguunt:

At nos aeternum cohibentes pectore cul-
tum,

Intemperatorum vim continuamus ho-
norum.

Catechumeni vero *continuate* non po-
terant, qui nondum inchoaverant,
nec ad ſacram ſynaxin & *ἀγαπῶν* e-
rant admiſſi. Bullialdus in not ad Theo-
nem Smyrnam. Erudita quidem, &
digna illo viro obſervatio de jejuniis
Catechumenorum: non tamen, ut
arbitror, ad mentem Poëtz. Nam ſi
Myſta Catechumeni, quo quæſo pa-
ſco præter ceteros jejunarunt, quum
jam tum quadrageſimale jejunium
ab Eccleſia fuerit receptum? Nam
ante quidem Conſtantini tempora
Jejunium Christianis liberum, nec
ulla

ulla vel lege vel consuetudine, quæ legis instar est, adstrictum fuit, ut ex Tertulliano discimus contra Pſychicos. At postquam discussis persecutionum tempestatibus serena pacis tranquillitate frui cœpit Ecclesia, libertatem in se venit; & quæ respirare debuerat, humanis semet regulis & constitutionibus tantum non suffocavit. Sive illas superstitionum hominum simplicitas sub imagine zeli ac fervoris adinvenit, seu consuetudo gentilium ad Christianam fidem converſorum pedetentim introduxit: dum primum, quæ gentilibus usurpata, Christiana specie fucantur: deinde illa ipsa, quæ alligandis tantum ethnicis donabantur, usu pravo in legem tranſeunt. Non quod jejunia non probem, sed quod ex hac libertatis à Domino datæ circumſiſione id hominibus incommodi accidere animadverto, ut sæpius peccent. Quod si namque vel ipsa jejunii natura, vel antiquitus in ecclesia usurpata consuetudo respiciatur, cogi nec potest, nec debet. Non enim à cibis abstinentia, nisi voluntas libera hanc quasi animaverit, jejunium est: multo vero minus, quum carnum esu interdicto, piscium aliorumve ciborum delictis permittuntur. Non ita Christus, non SS. Patres. Legantur Tertullianus, Hieronymus, Basilii M. Ambrosius, Chrysostomus: respiciatur Ecclesiæ veteris Historia. Pane & aqua, atque his sæpiſſime non nisi post octavam solem sumtis, jugibusque precibus tolerata jejunia deprehendimus: Eaque in quaternos, senos, pluresve dies, pro cujuslibet viribus ac voluntate, ac tandem ad duas quatuorve septimanas diemque quadragesimum producta. Monachis tandem severius illa ex præscriptis regulis celebrantibus, consuetudo, & mox lex in Ecclesiam fluxit: quæ

quidem si consuetudo tantum, non vero lex esset, improbari vix posset, nisi cum non recte, nec ex antiqua formula observatur. Nunc autem quoruscunque servat jejunia? vix alias libentius plurimi cornant. At quia lex est, hinc ex inobservata lege peccatum: ubi vero peccati fomes & causa, quæ charitas? si non adest charitas, quid de vera Ecclesia pronunciamus? materne an novæ dicenda erit, quæ quum complura posset arce peccata admonendo & cohortando, jubendo filios peccatis involvit? Sed quo me veritatis ac Christianæ concordie amor abruptit? Hoc volebam, *Myſta* hic initiatos dici, & Christiana fide imbutos, qui quadragesimale jejunium observabant. Adversaria particula non personas distinguit, sed cultum divinum perpetuum & æternum, à temporali aliqua & exacta magis religiosi cultus observatione: & mox liquet: nam subiicit vestigio Poeta:

Anima cura sacris, jugis reverentia nobis.

Ibidem Num. 9, ante, *Fretus enim quarta decl.* insere: Sed nec Lucilii hoc fragmentum est, verum Licinii. Solipater Charisius l. 1: *Fretus, hujus fretus.* Porcius Licinius, ut Plinius ex eodem sermonis dubii libro sexto refert, *falsi fretus.*

Ibid. v. f. 28: *Omnia solus habens*] Auditor Panegyrici Maximiano & Constantino dicti: *Nec tamen miranda ista in te est, Maximiane, animi magnitudo, in quem dii immortales tanta concesserunt & natura bona, & ornamenta fortuna, ut quamvis maxima largieris, ita penes te sint omnia, quasi ea solus obtineas. Ut enim ille, qui omnes aquas celo & terris præbet Oceanus, semper tamen in motibus suis totus est, ita tu potes impertium, Maximiane, donare; non potes non habere, vide & Aristidis Orat. de Cyziceno templo pag. 423. & Themistium de Amore fratino,*

AD EPICEDION.

E Dyll. 11, Num 2, addé: Rutilius
Nummianus Itiner. 1:

*Cognomen versu Veneris, carissime Rufe,
Illo te dudum pagina nostra canit.*

ita namque illic legendum; non,
Ruf. Virgil. de Allia:

*Quosque secans insausum interluit
Allia nomen.*

Martialis lib. VII, ep. 24:

Et majus nomen Attridas.

Ibid. §f. 17: *Non auxi, non mi-
nuirem*] Schol. Iuvenalis ad Sat. 1:

*Moris erat antiquis, ne quis adderet pos-
sessionibus suis, aut de illis minueret.*

Legé: nequid adderent aut minuerent.

Horatius lib. 2, Sat. VI:

*Si nequa maiorem feci ratione mala-
rem,*

*Nec sum facturus vitio culpave mina-
rem.*

AD PROTREPTICON.

E Dyll. IV, Num. 2: Aelianum locum,
ubi vitiose ἐμπισσι pro ἐμπισσιν. &
mox, τὸ μὲν ἐμπισσι, pro ὃ μὲν ἐμπι-
σσιν impressum est, Faber in editione
nupta correxit, reponendo, καὶ τὸ
μὲν ἐμπισσιν, ὅτι ποτὶ ἐπὶ τὸ ἐμπισσιν,
καὶ ἐπὶ δαῖτα.

Ibid. §f. 6: Graja Schola nom. di-
cta est] Hefychius: Σχολή, ἡ μὲν
τὸ μὲν ἐν δαίτῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ πρὸς
λαλῆσιν, καὶ ἡ ἀγίασμα. Festus: Scho-
la dicta sunt, non ab otio ac vacatione
omni, sed quod ceteris rebus omisiss vacare
liberalibus studiis pueri debent.

Ibidem Num. 14: *Degenores animos
timor arguit*] Prudent. Psychom. 249:

*Mens humilis, quam degenerem trepi-
datio producit.*

Ibid. §f. 27: *Plagaque senantes*]
Prudentius praefat. Cathemer.

*Aetas prima crepantibus fleuit sub fo-
culis.*

Ibidem §f. 55: *Facies pueraescere sen-*

sus] Symmachus lib. IV, Epist. XX:
Dum filius meus Gracis literis initiatur,
ego me damno studiis ejus velut aequalis
adjunxi. repuerascere enim nos pietas ju-
bet, ut literarum dulcedinem liberis no-
stris labor participatus insinuet.

Ibid. Num. 52: Quod si tamen τὸ
oneratus admittere lubeat, occurret
evestigio ineptia repetitz in iisdem
vocibus paronomasiae, quo nihil fri-
gidius. Mox enim sequitur,

— honor inclutus, hunc tu

Effice ne sit onus.

Statius lib. VI Thebaid.

Quis Manalia Atalantes

*Nescias egregium decus, & vestigia
cunctis*

*Indeprensa prociis. Onerat celebrissima
natum.*

*Mater, & ipse procul fama jam no-
tus, &c.*

plura Savaro ad Sidonium pag. 447.

AD CVPIDINEM CRV-
C I F I X V M.

E Dyll. VI, Num. 4: Imo potius
nihil mutandum praeter distin-
ctionem: Sic Ovidius,

*Exortent memores plusquam civiliter
ita.*

Idem v Fastorum 630. & Tristium
lib. V, vers. 2.

Ibidem Num. 10: Anacreon apud
Hephæstionem de metris:

*Ἀφ' οὗτος δ' ἦν τ' ἀπὸ Λαονιδῆος πύ-
της,*

*Εἰς πολλὸν καὶ μέγα κλυτὰ τε μνηστῆ-
ρα.*

Ibid. Num. 32: *Nullo moderamine
Pana*

Pana Adfigunt] Ita ex aliorum opinione edidi. Non tamen volens lubensque, nam licet Poënz furiz sint, ut apud Silium lib. 1.

Atque omnes adfunt Pana;
& mox *Ancipitum Furiarum* noster mentionem faciat, malim tamen simpliciter explicare, nihil de poena

deminuunt aut detrahunt, poenam nulla ex parte moderantur. To *Assiciunt*, pro quo Barthius & Scriverius *Adfigunt* maluere, eapropter videtur commodius, quod jam *suspectum* præcesserit. quid enim *Adfigere* aliud, nisi suspendere?

A D B I S S V L A M.

E Dyll. VII, Num. 2, pro *Ita Manilius* repone: Ita D. Hieronymus ad *Latham: Getarum rutilus & flavus exer-*

citus Ecclesiarum circumfers tintoria.
Item Manilius.

AD PRECATIONEM.

E Dyll. VIII, Num. 8, post Varronis verba: sed nihil mutandum. Sic Manilius lib. 1v: *Et Threos Martem fortita columen.* & latius D. Augustinus lib. x, de Civ. Dei, cap. 1.

Ibid. Num. 14: Lucianus in *Icaro Menippo: Ο πρὸς τοῦτο τοῦτο ἐν τῷ Σαυῶν, ἀδελφὸς τοῦτο ἐν τῷ ἀντι-*

ζῶν ἢ ἰδῶν. Horat. lib. 111, od. 24:
Campestris melius Scythia,
Quorum planstra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, & rigidi Geta.
Statius lib. v Sylv. 2:
--- *Mutatoresque domorum*
Sauromatae.

A D M O S E L L A M.

E Dyll. x, Num. 134: *Tales Cumano*] Intricata, & male distincta periodos obscurior viris eruditis fuit. Conabimur igitur, ut ab explicatione nostra aliquantum lucis accipiat. *Tales ludos*, inquit, quales nautarum concurrentium jam retuli, Bacchus etiam despectat in *agore Cumano*, quum Venus turbam suam simulare prælia jubet, *qualia*, vel quæ, depugnata sunt ad *Adrium*: aut quum *Euboica cymba* referunt pugnam cum Pompejo ad *Mylas*; quæ præliorum simulacra *innocui* tantum sunt *ratium pulsus*, & pugna jocantes *naumachia*, quales in levore viridis aquæ *reparat* & repercutit mare ad *Pelorum Sicilia*. Hoc enim hic est *reparare sub imagine viridi*: nempe effigiem in liquida unda reddere. De re ipsa Virgil. *Næper me in littore vidi.* Theocritus de Cyclope, & mox noster. De colore viridi cornaleove maris plura Gellius.

Ibidem §f. 241: *Scrutatur toto populatrix turba profundo*] Statius in Sylvis de Scylla:

--- *Siculi populatrix virgo profundo.*
Idem lib. 1x Theb.
--- *Arcani quotiens devexa profundo*
Scrutantem delphina vident.
Ibid. Num. 172: Manilius l. 111:
--- *Nec Persica bella profundo*
Indicta, & magna pontum sub classe latentem
Inmissumque fratrum terris, iter aque-
ris undis:

Non Reges Magnos.
Ibid. Num. 181. *Patrii populatore dolores*] Malim: *repulere.*

Ibid. Num. 255: *Præfectorum*] Sirmondus ad Epistol. 2, lib. 1, Sardonii Apollinaris, Vicarios Præfectorum ab Aufonio innui putat, qui proximo gradu à Præfectis erant. Fuisse autem Præfecti Prætorio Italiz Vicarios tres, Urbis Romæ, Italiz &

& Africæ: totidem Præfæti Prætorio Galliarum; unum Hispaniarum, alterum Britanniarum, tertium septem

provinciarum per Gallias. nobis tamen nostra placet explicatio, quam ad versum 399 propoluimus.

A D G R I P H V M.

E Dyll. xi. Præfat. pag. 449, lin. ult. *Totam Grammaticam*] Lege partim ex veteri libro, partim ex certa conjectura: *Totam Grammaticam & Musicâ, librosque Medicinæ, ter maximum Hermetem amatorem primum Sophia*. Scalig.

Edyll. Num. 1: Iam didiceram ex Barthii Adversariis Politianum Gelliani *Griphi* nodum dissolvissè: verum quam nec Politiani Miscellanea ad manum, nec ille hoc Oedippo contentus esset, imo nullum hujusce solationis in editione nupta ab Oizelio parata vestigium apparet, diversam à mea interpretatione, & minus rectam fuisse mihi imaginabar. Sed quum ille idem quod ego conjecerit, te monendum, Lector, duxi, ne me eorum unum existimares, qui aliena mella cum fucis sibi vindicantes deprehenso tandem furto risum debent, dum non debitam laudem frustra captant. Quare hoc te unice rogatum velim, ut si forte emendationum, quas, prout occurrebant, sparsim meis notis inserui, hanc vel illam apud alios inveneris, ita cogites, in his studiis tractandis fieri non posse, quin idem sæpe plures sentiant. Id humanius ac candidius est, quam quod quidam faciunt: qui mox eos, qui, seu per imprudentiam, sive per inopiam librorum, doctorum vestigiis insistentes emendatum jam aliis locum ignari corrigant, sublegisse dicunt, plagique calumnia conterrent. Ut enim de me nihil dicam, Celeberrimi Viri Gronovius & Grævius, quorum eruditio invidiam dudum superavit, iisdem pæne verbis quandoque corrupta ac depravata aliquot Ansonii loca integritati suæ restituerunt. Quapropter illa utriusque viri seorsum suis locis adnotavi, ne vel hic vel ille sua laude fraudare-

tur: quæ quidem eos manet sempiterna; quorum doctis, atque diuturno legendi emendandique usu confirmatis curis omnis posterorum ætas perpetuas grates agat. Nos autem, quos nec Bigotius, nec Heroes Galli, imo nec ullus diligentiz stimulus erigit, unam si excepteris bonæ famæ cupiditatem, in deserto nostro jacebimus, & optime nobiscum agi patabimus, si primos hosce confurgendi conatus malignitas invidentium non retuderit.

Eod. Num. 4: *Omnia in istis*] Confirmat hanc veteris libri lectionem Theon Smyrnezus cap. 42, Mathem. *ὅτι τὰ αὐτὰ*: *Ἡ πρῶτη ἀρχὴ καὶ μίση καὶ πλεονεξία ἐστὶν. διὰ καὶ πρῶτη λίχεται πάντα εἶναι*. quæ omnia optime huc quadrant. Licet enim in univèrsam de triade dicatur, quod habeat initium, medium, & finem, videtur hoc tamen, exempli, ut puto, causa, Ausonius ad hominem restringere, cujus *instium* illud censendum est; cum formatur; *medium*, cum natus est; *finis*, mors.

Ibid. γ. 17. *Alex cinnamonum*] Amplectitur emendationem Scaligeri Cl. Gisb. Cuperus lib. 2. Obs. c. 16: sed *nimbus* aliter accipit, & cum Servio lucem divinam exponit, qua deorum capita solent cingi; quamque cum reliquis honoribus adulatores Imperatoribus suis tribuerunt, inter quos Mamertinus in Paneg. ad Maximianum cap. 3: *Et illa lux divinam verticem claro orbe complectens*. Sed an hunc *nimbus cinnamonum* dixisse verisimile est, cujus ligni, seu potius corticis, obtusus color, longeque à rutilo fulgore diversus? Dubitavi aliquando an CYANEO NIMBO rescribendum esset. ita enim Eustathius Antioch. in Hexæmetro: *Ὁ δὲ φοινὴ μέγας* *ἔχει τὸν κόκκον*, *ἀσπρίει τὸν κόκκον*.

ταῦτα τῇ χροίᾳ κειμένηται γὰρ αὐ-
τὴ χρυσὴ καὶ πορφύρεα τὰ πῆρα, δι-
φύει καὶ κλάσσει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς
κεκρόσμεται φυσικῶς. ἐστὶ δὲ κύκλος
κύκλῳ, καὶ ῥόδις ἑμφερὴς. Διείδης
ἂν τῇ θεᾷ, καὶ ἀκρίτοι κομῶν, ὡς ἐν
ἡλῳ ἢ φ' ὕψος ἵσταται. De nido vero
cinnaeae prae Plin. Alcimus quo-
que Avitus testatur:

*Hic qua donari mentitur sama Sabaei,
Cinnama nascuntur, vivax qua colligit
ales,*

*Natali cum sine perit, nidoque perusto,
Succedens sibi quaesita de morte resurgit.*

Ibid. Num. 47, adde: Commo-
dius, ut arbitror, & facilius hoc z-
nigma intelligetur, si per quadratum
schema demonstretur. ex. gr.

Hic in priore ternario est
o . . . numerus par, nempe bina-
. . . rius; impar, qui totus ter-

narius; & medius, sive unitas ipsa,
quae nec par nec impar dici potest,
quoniam revera numerus esse non
putatur, sed numeri principium. Illa
igitur unitas, sive τὸ ἓν, (nam μὲν
confuse diceretur) dividit tris, quan-
que, septem, ut superius ostendimus:
& in toto numero positus sub acumi-
ne centri, ut ex quadrato hoc sche-
mate liquet, distinguit solidos trien-
tes &c. omnia vero nunc plana sunt.

Ibid. Num. 60: *Regnata Colosso
Rhodos*] Manil. lib. 1v:

*Virgine sub casta felix terraque mari-
que*

*Es Rhodos hospitium recturi principis
orbem,*

*Tumque domus vero solis, cui tota sa-
crata es,*

*Quum caperes lumen magni sub Caesare
mundi.*

AD TECHNO PÆGNION.

E Dyll. xii. De Diis (p. 478) §f. 1:
Sunt & calicolum] Lege:

Sunt etiam divum Monofyllaba priva
Deum: Fai.

nam male hodie legitur,

--- monofyllaba prima Deum Fai. Sca-
liger. Minus recte, ut opinor. quis
enim conjunxerit Divum Deum? dein,
nisi prima scripsisset Ausonius, qua ra-
tione intulisset: post hanc Rheia?

De literis (p. 490), Num. 22:
Hac grui effigies Palamedica porrigi-
tur Φ] Malim: Hac grui effigie Palam.

In Grammaticomastige, §f. 5: Dic
quid significant] Repone:

Dic quid significant Catalecta Maronis
in huius, Al,

Et quod Celarum posuit non Lari-
dium Tau.

Et quod germano missum male letisc-
tum Min?

Ita enim & legendus ex correctione
nostra, & supplendus ex veteri libro
Ausonius nostras, poeta post tem-
pora Domitiani omnium eruditissi-
mus, & in cujus lectione nemo ope-
ram suam luserit. Sed quod ipse
ignorat, aut, quod verius puto, sci-
scitabundus quærit tamquam zni-
gma proponens, non tamquam zni-
gmatis ignarus, illud nos igitur in
notis nostris ad Virgilii Catalecta
fufius explicamus. Scaliger.

AD CENTON. NVPTIALEM.

E Dyll. xiii. Praefat. Num. 22,
adde: Ut hæc à tironibus per-
cipiantur, trigoni divisio subjun-
genda est. Ejus tria genera sunt, a-
quilatus, ἰσοπλάρογν, vel crure pari
ἰσοπλαγίς, vel in omnibus impar, quod
Græci σκαληνὸν vocant. Tres ibidem

sunt anguli trigoni, ῥαβδῶν, γωνία ὀρθή,
ex æqualitate & similitudine con-
stans; obtusus, ἀμβλαγία, & acutus,
ὀξεία: quorum hic superat, ille su-
peratur, sive ut Græci loquuntur, hic
ὑπερείχει, ille, non obtusus, ὑπε-
ρεχεται.

Doctissi-

Doctissimo atque Ornatissimo Juveni

JOANNI DE DIEMER BROUCK,

J. U. D. & in Curia Trajectina Causarum
Patrono disertissimo,

JACOBUS TOLLIUS S.P.D.

ET ipsa res, & exemplum Poëtæ, quem æmulatus sum, me non invitum monuit, mi DIEMER-BROUCKI, ut innoxio lufui contra malignos obrectatores patronum quærerem, in cujus sinum nigro dente impetitus confugeret. Non deerunt enim, quamvis dedita opera Græcum mihi scriptorem legirim, & aliqua, quæ non minus lepide, licet minus severe intexi potuissent, omiserim, qui lasciviam carpent, quam nec ipsi fortassis intelligent: melius potuisse collocari tempus objicient, & alia ejus argumenti, quæ mea nescit innocentia. Verum ut illi suo, ita nos nostro vivimus ingenio: quod sit tibi, tuique similibus bonis ac doctis hominibus placuerit, quid malevoli dicant, non dicant, pili non faciemus, rumoresque senum severiorum omnes unius assis æstimabimus. Ad hæc si tu causam meam susceperis, triumphabimus: sed, quod nec tute negaveris, triumphum castellanum. Illud tamen merito quis reprehendat, quod in cædendis versibus aliquantum mihi indulserim, cum Græca poësis, inprimis autem Theocritica, non tantis, quantis Latina, cæsuris abundet. Stultus mihi labor videbatur ineptiarum: quumque lassatum seriis animum vellem reficere, morosæ acquisitionis tædio refugiebam fatigari. Vale Amice Jucundissime, & hoc rude cari sodalis opusculum lubens suscipe. Vale.

E c c

T A M O X

Γ Α Μ Ο Σ Α Γ Α Μ Ο Σ .

CENTO THEOCRITICUS,

Edit. Crispin. α φ ο. ad Imitationem
Centonis Aufoniani.

- 8 **Δ** Α'φνιδι τῷ χαρίεντι σωήντετο, τῆς ποτ' ἐκνιάθη, 4
 5 **Δ** Α'σκητὰ πέπλω κ' ἄμπυκι τ' αἰ Γαλάθειας, 6
 15 Καλίστα παίδων τ' πολιδεῖν, ἀπαλωτέρε δ' ἄνδρος, 11
 7 Πᾶν ἐπ' αἰλαθείᾳ πεπλάσμενον ἐκ Διὸς ἐπιθῆ.
 6 Πρῶτος δ' ἄρξατο Δάφνις, τ' ἔχων ὑποκάρδιον ἔλκος, 11
 16 Θαρσήσας τ' χαλεπὸς γδ' ἔσω θεὸς ἦπαρ ἄμυοσεν. 13
 18 Χαίροις, ὦ τ' χαρίεσσα κέρε· πίνθ' ἔνεκα φθίγεις; 11
 11 Φθίγεις δ' ὡς περ δὲς πολλὸν λύκον ἀθρήσασα.
 28 Δάφνις ἐγὼ, Λυκίδας ᾗ πατὴρ, μήτηρ ᾗ Νομαίη.
 1 Δάφνις τ' Ὀπσιάμηνθ' λιγυρεῖν ἀναμέλψαι αἰοιδάν. 17
 3 Ἦνι δέ τοι δέκα μάλα φέρω, τ' μέγα χρεῖμα Λακκαῖαν, 18
 11 ὧ λυκά Γαλάθεια, τ' πὸ πᾶν λίθθ', ὦ κυανόφρον, 3
 14 Πρεσβύτιοις ἔχ' ὡς λῶς. τ' ἐμὲ γδ' ἐθέθ' ἰχθ' ὀκνηρόν. 25
 14 Ἀλλ' οὐ τοι γλυκίων ὑποκέλπιθ'. τ' αἶψα χαί' ἔτιος 24
 3 Τιν' ὀλθ' ἔγκειμαι· τὺ δέ με λόγον ἐθένα ποιῇ.
 17 Κάλλι' αἰεὶ σβόισα θεῶν τ' ἦρά ποτ' ἦσαν 12
 Χρύσειοι πάλαι ἄνδρες, ὅκ' ἀντιφίλας' ὁ φιλαθείς.
 9 Τέτιξέ μεν πέτλην φίλθ', μύρμακι ᾗ μύρμαξ,
 Γρηκες δ' ἰρηξιν τ' ἐγὼ δ' ὅπιν μεμαίνεμαι. 10
 3 Θᾶσσι μὲν θυμαλγὲς ἐμὸν ἄχος· τ' ἦρά γε λείσσεις; 4
 24 Οὐ δύναμαι ζῆν, τ' εἴπ' θεοὶ νοέοντι πονηρόν. 25
 19 Οἶμοι ἐγὼ μέγα δὴ π' δυσάμμοροθ'. τ' εὗρον αἰγῶνα, 22
 3 Νῦν ἐγνων τ' ἔρωτα. τ' ἔως ἔκ' ἐστιν αἰλύξαι 25
 Α'νθρῶποις, ὅπ' μοῖρε κ' κλωσῆρος ἐπέγλ.
 15 ὦ θεοί, τ' εἴπε μόνον τὸ καλὸν σῶμα πευφίλασσι. 2
 1 Χ' ὦ μὲν πᾶς εἰπὼν ἀπεπαύσατο. τ' τ' δ' Α'φροδίτα 1
 Ἠθελ' ἀνορθῶσαι, τ' τὸ δὲ ἦπαρ πάξε βέλεμενον. 11
 19 Ἦν ᾗ μετρεφθεῖσαι τ' γέλωτος δέ οἱ πῆχευ χεῖρας. 7
 22 Ἠλυν

AD CENTONEM NVPTIAL. 803

- 2 Ἡλυθες, ὦ φίλε κῆρε. † τὸ δὴ μάλα θυμὸν ἰαίνει 7
 Ἀμέπερον. † κάμνοντι τὸ καρπερὸν ἀνδρὲς ἰοικώς. 1
- 6 Τίς ᾤν νῦν πῶσδ' ; † ὡς καπλά ρήματ' αὖ Φερόσδης ; 21
- 1 Πληρὲς τοι μέλιθ' τὸ καλὸν σῶμα, † αἰδὺ τὸ πνεῦμα. 8
- 1 Ἀλλ' ἀφίκαδ' ὅτ' ποτ' ἀμέ· † τὸ τοι καὶ κέρδιον αὐτῷ. 26
- 1 Δεῦρ' ὑπὸ τῶν Πηλέων ἐσδώμεθα. † ὦδε πεφύκεν 5
 Ποία, χ' αἰσθᾶς ἄδε, καὶ ἀκρίδες ὦδε λαλεῦντι.
- 5 Ἀλλὰ γὰρ ἔρφ'· † ἀγαθὸς τις ἐπέπλερεν ἐρχομένην τι. 18
- 15 Τὴν δὲ χαριζομένην † μὴ ἀλαθῆα πάντ' ἀγορεύω. 5
- 28 Πολλοὶ με μνῶντο, νόον δ' ἐμὸν ἔπος ἔαδε. 5
- 4 Θαρσύν' ἡρή· † ἔρωτ' αὖ καὶ δόχεο Δάφνι λυγίζειν· 1
 Ἀρ' οὐκ αὐτὸς ἔρωτ' ὑπὸ δόξαλέω ἐλυγίχθης ;
- 25 Τὼς ἔλεγεν· † κῆφας ᾗ διδοὶ ποθέοντι μερίμνας. 17
- 2 Χεῖρ' ἐφαψαμένη, † πολιδέρκεν' ἀνδρῶν γελοῖσιν, 1
 17 Ἐκ θυμῷ ἐργόισα. † Νόω δ' ὅγε πολλὰ μνησίν. 26
- 11 Ἀλλὰ τὸ φάρμακον εὔρε, † τὸ καὶ μακάρεσσιν ἀγασίν. 1
- 26 Ἡμαῖθ' ἦν τὸ μεσηγυρὶ, † καλὸν θέρ' αἰνίκα φρύττει, 6
 7 Ἀνίκα δὴ καὶ σπυρεθ' ἐφ' αἵμασίαισι καθάδιδ'.
- 23 Ἀμφω ἐρημάζεσκον λυποπαλῆχθέντες ἐταίρων· 23
- 22 Οὐδὲς δ' ἐν μέσσω γείτων. † Χεῖρεσσιν φίλησι 17
- 19 Εἴρεν οὐκ ἀέκαστον. † αἶψ' ὀφθαλμῶν ᾗ κακὸν πῦρ 25
 Ἐρχομένοις λάμπεσκε. † καὶ οἱ ἰλέχος εὐθυνον ὦραι 19
- 27 Ἐν καθαρῷ λαιμῶνι· † τὸ δ' ἐργάθεν ἱερὸν ὕδωρ 7
 Νυμφᾶν ἐξ ἀντρίοιο καλεῖσθ' ἐμῶν κελευσθεν.
- 13 Ἐνθεν βέτομον ἀξὺ, † καὶ εἰλυμένης ἀχρωσις, 13
- 15 Χλωραὶ ᾗ σκιάδες. † μαρύνετ' ὑψόθι κισσός. 1
- 16 Πᾶς δ' ὑπὸ κόλπῳ χεῖρας ἔχων † Διὰ θρύπτειν ἤδη. 15
- 17 Ἡ δέ οἱ διμυμένα περὶ σάτο. † ἔχει ᾗ δῆμα 22
- 25 Ἀνδρὸς ὀρέξασθαι, ξιφείων τ' ἀνέχεσθαι αἰμυχμὸν, 25
- 15 Οὐκ ἔστιν αὐτῆς. † μέμαεν δέ μιν ἐξερέεσθαι. 26
- 16 Ἀψ δ' ὅκνη ποτὶ χεῖλ' ἐλάμβανε μῦθον ἰόντ'.
- 16 Ἀλλ' ἴσθ' ὅτ' ὁ μίχθης. † ὀρίνθη· ᾗ πλεον ἢ πείν. 23
- 19 Οὐδὲ ᾗ δὴ μάλ' ἔπειτ' ἀνενεῖκατο παρθένος αὐδῶν. 1
- 5 Μὴ πᾶσδ', ἔγ' γάρ τοι πυρὶ θάλλεσθαι. † ἔξελε χεῖρας. 28
- 15 Ὡμοὶ δειλαῖα· † τὸ κακῶς ἡρώσασθαι νίκας. 4

- 1 Οὐ θέμις, ὦ ποιμάν. † πὺν δι' ἃ μέλη, ἃ μὰ Δι' ἔδέν. 11
 3 Ὡ μοι ἐγὼ τί πάθω; τί ὁ δύσσοϋ; † ἔρρ' ἀπ' ἐμεῖο. 21
 22 Οὐ γὰρ νικαξῇ καὶ τὸ νόον. † οἶδα τὸ μέλλον. 24
 7 Ἀμμιν δ' αἰσυχία τε μέλοι. † πὺν ἔχεν με δοκεῖς νῦν; 14
 19 Ὡς εἰπῶς ἀνόρησε. † πάλιν δέ μιν ὥσεν ὀπίσσω. 26
 30 Ἀλλὰ πέριξ † κρατερῇσι βιαζομένηα παλάμησι 19
 23 Ὑπὶ τοῦ ἐν φύλλοις τεθαλόσιν ἐξεῖνυθῃ. .
 26 Ἐνθα καὶ ἄρρηκτόν περ ἔχων ἐν στήθεσι θυμὸν,
 3 Τῶν βαίτων ἀποδύς, † βαίνῃ λήχῃ ἐς φιλέσσης. 17
 17 Στεγόμενος καθύπερθε, † καὶ εἰς ἐν πασι καὶ θάδε, 21
 14 Πάντ' ἐθέλων καὶ καιρόν. † ἐπὶ δι' ὅγε ποῖον εἶπεν. 26
 11 Νῦν μάν, ὦ κέριον, † τί μοι ἔτρεμες; ὡς μάλα δειλά. 28
 19 Θάρσῃ παρθενική. † πείρα θλὺ πάντῃ τελῆται. 15
 22 Καὶ σύγε μὴ τρέσσης· † τότε μάν τεῖν αἰδὺ τέτυκ', 3
 18 Ὡ καλὰ, ὦ χαρίεσσα. † καλῶς μάλα τῷτο, γ' ἴσαμι. 5
 26 Ἡ ῥά· καὶ ἱεσομένης † ἐπὶ τὸν μίαν ἄχετο χλαῖναν. 18
 2. Ἐπείχθη τὰ μέγιστα· καὶ † εἰς ἐνὶ χεῖρας ἀείρον, 23
 18 Ποσὶ φειπλέκτοις, † φόνον ἀλλάλοισι πνέοντες. 23
 2 Καὶ ταχὺ χροῖς ὅππ' ἔχων πὶ πεπαίνετο, καὶ τὰ πρόσωπα
 Θερμόπρ' ἦν ἡ φρόν'. † αἶδαν τ' εἰς ἐξαπὸν ἐλθὼν 16
 22 Ἡ νῦσ' ἰδὼν τὸ αἶθλον, † ἐπεί καὶ πεπῶτ' ἐρεσθεν. 6
 23 Χερσὶ πτυσσομένη. † τί γ' ἀλλοῖον ἀνδρεί κεν εἴη; 17
 1 Τανίκα κεκμακὼς ἀμπαύετα † ὑπνον ἰαύων, 3
 26 Πανσάμην ἐργον, τὸ οἱ μὲν χερσὶν ἔκειτο.
 19 Ἡ δέ μιν ἀμφάφασκε, † καὶ ὄμμασι λοξὰ βλέπυσσε, 21
 26 Ὡ πόποι, οἷον τῷτο; † τί νῦν ὦ ζυρεῖ πεπνύθεις; 10
 Οὔτε τὸ ὄγμον ἀγειν ὀρθὸν δύνα, ὡς τοπρὲν ἄγες.
 22 Μὴ λαθόμεν; τί τὸ χρῆμα; † κατέδραβες ὦ φίλε γαμβρέ; 18
 8 Οὐ χερὶ κρημᾶσθ βαθείως † γάμον ἐκτελέσων. 23
 26 Εἰπ', ἄγε νῦν, † ἃ γύννις ἐὼν κεκλήσεθ' ὁ πύκτης; 23
 25 Ναὶ γὰρ ἐμὸν γλυκὺ φέγγος, † ἔχεις πάλαι ὦν ἐπεθύμης. 10
 8 Μυκητῶν ὅππ' ἔρε βοῶν, † μὴ φείδεο τέχνης. 23
 24 Οὐ δέ κε τῶς σβέσσω τὸ ἐμὸν πόθον, † ἀλλὰ μάχῃ μοι. 1
 18 Ὅλβιε γαμβρ', † ἄμμες γὰρ ἐρίσομεν, ὅς τις ἀρείων. 5
 21 Τοῖαδε μυθίζοις † βαρεῖ ἐνεδήσαστο δισμῶ, 25
 15 Στῆ-

- 15 Στήθεσι φαινομένοισι, † καὶ ἀδύ τι πομπυλιάσδδ, 5
 1 Πάντα δόλον τείχοισα. † τὸ δὲ ἔξοχον ὥπασε δῶρον. 26
 19 Ὅσσε δὲ ὑπεργλαύκεσκε, δι' ἡμερον αἰσθεσίοντε.
 23 Ἐνθα μάχη δερμεία πάλιν γένεθ'. † οἱ δὲ ἐκέχυντο. 7
 11 Ἀλλ' αὐτὸς ποιῶτ' ὅτ' ἐπὶ στήνων πηλατὺς ἦρας 25
 22 Οὐπω τ' μέσσιον δρόμον ἀνυεν. † ἐκ μεγάλης ᾗ 23
 Αἴψ' ὀλίγος γένετ' ἀνδρός. † ἀνέχετε νεῖκος ἀπαυδῶν 23
 Ἀμφοτέρους ἅμα χεῖρας, ἐπεὶ θανάτῳ σχεδὸν ἦεν.
 26 Ἡέλι' μὲν ἐπειτὰ ποτὶ ζόφον ἔτρεπεν ἴσπας, Δείελον ἡμαρ ἄγων. † ὁ ᾗ εἰς χθόνα κέτο νενδύκως. 23
 6 Ταῦτα δὲ ἴσως ἐσορῶσα † ποδῶν ἐκμάσασε τι ἴχνη, 17
 19 Ἀμφὶ ἐπαπλήνασα † ποτ' ἀνέχετε καὶ ποτὶ πόιμνας, 6
 19 Παλλομένη κρεβδίαν. † χεῖ βωκόλ' ἐξεγέλασεν. 4
 28 Ὡς οἱ μὲν χλοεροῖσιν ἰανόμενοι μελέεσσιν Ἀλλήλοισι ψιφύλλων, † ὅππ' σφισι γαυροῶντες. 26
 24 Χαίρετέ τοι φιλέοντες. † χαίρετε πολλαὶ μοῖσσι, 1
 Χαίρετ'. ἐγὼ δὲ ὕμνῳ καὶ εἰς ὕπερον αἰδὼν αἰσῶ.

T E Λ O Σ.

A D R O S A S.

E Idyl. xiv, Num. 9: Nec dubitabit quisquam huic emendationi album calculum adjicere, cui hæc ejusdem Theocriti lecta fuerint, è Carm. xv:

Αἰῶθεν δὲ ἅμεις τιν ἅμα δροῦσα
 ἀδύραγ' ἔσω
 Οἰστῦμες ποτὶ κύματ' ἐπ' αἰῶνι
 πύοντα.

Venus ad sorores lecturas flores, apud Claudian. lib. 2 de Raptu Proserpinæ, § l. 119: -- Nunc ite sorores, Dum meus humectat flaventes lucifer agros

Rotanti prævectus equo.
 Orphæus in hymno ad Horas:
 Πέπλος ὑνύμῳ καὶ δροῦτος αἰῶν
 πολυήρπ' ἰαν.

A D B O N V M V I R V M.

E Idyll. xvi, Num. 19, adde: D. Hieronymus Apolog. 3. adv. Rufinum: Pythagorica & illa præcepta sunt, Amicorum omnia esse communia: & Amicum seipsum esse alterum: duorumque temporum maxime habendam

curam, mane & vespere, id est, eorum quæ acturi sumus, & eorum quæ gesserimus. Ibidem Num. 22, ante, Vespere porro à recto &c. insere: item Heinsium ad Silium Ital. p. 80. & D. Augustinum lib. vii de Civ. Dei. c. xv.

A D N A I' ἔ' ο' τ Πιθαγορ.

E Idyll. xvii, Num. 2: *Est & non*] pro' ναί καί ἔ, verus quoque N.T. interpres usurpavit Matthæi v.37: *Sit autem sermo vester Est Est; Non Non.* Quo alludens Auctor Status Religionis Galliz sub Henrico II. & Carolo IX regibus, scire sane & eleganter dixit; *Religio nostra non admittit Est & non, verum tantum Est, Est; Non,*

Non. S. Basiliius M. de Spiritu Sancto: Τὸ ναί καί τὸ συλλαβαί μὴ δύναται, ἀλλ' ὁ μὲν τὸ κρείττον ἔχει, ἀγαθὸν ἢ ἀλήθεια, καὶ ὁ ἕτερος ἔχει τὸ πονηρίας τὸ ψῦδός, τοῖς μικροῖς τούτοις ὁμοῖσι πολλὰς ἐμπειροχάται. D. Hieronymus lib. i ad v. Pelagium: *An ignoras omne, quod dicitur, aut esse, aut non esse?*

A D E P I S T O L A S.

E Pift. iv, vers. 13: *Poterunt tua dista videri*] Manilius lib. v:

Externus tamen apertus erit, nunc vocis potius

Nunc saturo gestu, referetque affectibus ora,

Et sua dicendo faciet.

Ibidem Num. 40, adde: Immo Nic. Heinſius in notis ad Claudian. raptum Proſerp. l. i, ῥ. 122. ubi de Enna, & Ennza diva plura.

Ibidem Num. 64: *Melonis albam filiam*] Ariſtides in ſerm. ſacris p. 602, quum oracul. Delphicum accepiſſet,

Εἰ μὲν πολλὰς ταύτης, καὶ λουγὰς ἡρώους,

acceptis honorificis literis, ita illud interpretatus eſt, ut per puellas candidas, epiſtolas ſignificari crederet. τὰς μὲν ἢ ἡρώους τὰς λουγὰς, εἰς τὰς ἐπιſτολάς ὁρῶντας ἔλαβον.

Epift. v, Num. 18: *Subter paradai*] *Parada* ſunt integumenta navigiorum ad arcendum ſolem, frigus, & reliquas cœli injurias. Sirmondus ad Sidonium.

Epift. vi, Num. 3: *Metoeche ſed iſta*] Vera hæc lectio, & fruſtra ab aliis ſollicitata. Sext. Empyricus adv. Mathematic. cap. x extremo: Καὶ οἶον ὅτι μὴ τὸ νομοματικόν. ἦτοι ὅτι μὴ ἔστι. & paulo ante: Καὶ ἔτι τὸ οὐκ οὐκ τὸ μὲν μιν, ἦτοι, νῦν, μετὰ ταῦτα ὄντα καὶ νομοματικὰ. Ἀλλὰ φησὶς λαμβάνειν τὰς κλίσεις.

Epift. vii, Num. 6, adde: Sed τὸ nobis defendi poteſt, ſic ut humane nimis ſe quoque culpa videatur deſidiz onerare, qua ſolus teneretur Paulus, niſi in tempore occurreret.

Epift. ix. Num. 28, adde: *Quæ autem Burdigalenſis Poëta Collegia Plautina nominat*, ea D. Hieronymus in Apolog. pro libris adv. Iovinianum editis *Plautina familia* appellavit, homines nempe ventri & voluptati deditos: *Inventa ſunt*, inquit, *Plautina familia*, & ſcoli tantum ad detrahendum, &c.

Epift. xi, circa finem, Num. 15: *Etiam de pronuntiatione videres*] D. Hieronym. in Epitaph. Nepotiani: *Et quid quid minus in opusculo erat, diſtinctione moderata*, & pronuntiationis varietate penſabat: ut in recitando illa ipſe vel placere quotidie, vel diſplicere videretur. Vide Gell. lib. 13, cap. 30. Vinetum ad Epift. iv, & Protepticon.

Epift. xii, ῥ. 4: *Εἰ ἡ μακροχρόνους*] ex Theocrito, Edyll. xii: — Οἱ ἡ πόδιοντες ἐν αἰματι μακροχρόνους.

Ibidem ῥ. 7: *Θεογονίας inerte*] ex Heſiodo in Theogonia, Αἰὶδὸς Μουσίων ἡρεῖται.

Epift. xvi ad Probum, Num. 2, adde: D. Hieronymus ad Florentium, *Habeo alumnos, qui antiquariæ arti ſerviant*: loquens de libris mittendis.

Iba-

Ibidem Iambico, Num. 31: In eodem, quo Scaliger, errore verfabatur Casaubonus in not. ad Persium, ubi *mammam* pro matre dici notat, ego pro nutrice accipio. Locus Hieronymi, à Turnebo citatus, est ex epistola ad Heliodorum de vita Eremit.

Ibidem *¶* f. ult. *Aueque dicto*] Sidonius lib. ix, ep. ix: *Vnde Aue dicto, mox Vale dicimus.* Artemidorus lib. iiii, cap. 44. Ἰδιον πείσης ἐπιστολῆς τὸ χαῖρε καὶ ἔρρωστο λέγειν. Noster epist. ult. ad Paulin.

Quis prohibet Salve atque Vale brevitate parata

Scribere?

Epist. xviii, Num. 27, adde: Hefychius, Ἀμιναιὸν δὲ ἐνὸς τῶ ὀφει λέγει. ἢ γὰρ Πλουσία Ἀμιναιὰ λέγεται.

Epist. xix, Num. 4, adde: Hisce jam notatis pari, qua ego, diligentia fuisse Iustum Lipsium comperio, qui, excepto Statii loco, reliquorum Auctorum testimonia in suis ad Taciti Germaniam notis exhibuit.

Epist. xxi, Num. 14, adde: Silius Ital. l. iv: — *Squalore huic hispida ferro*

Est villosa feris horrebant pectora feris. ad quem aliqua Heinsius in crepundijs Siliaris huc facientia exempla collegit.

Epist. xxiv, Num. 13: *Nec tam promptum*] Sic ferme Eleatra apud Sophoclem:

καὶ μοι τὸ μὲν πέμψατ' ἀδελφόν·
Μνη γὰρ ἄγειν δοῖμι πικρῶ

Λύπης ἀντίρροπον ἄχθῃ.

Ibidem *¶* f. 36: *Te suadente fu-*

gam] Ad imitationem Martialis. lib. vii, ep. 24:

Te fingente nefas Pyladen odisset Orestes:

Thesea Pirithoi doctissime amor.

Tu Siculos fratres, & majus nomen Attridas,

Et Leda poterat dissociare genus.

Ibid. Num. 20, adde: Ovidius *Fastor.* 539:

Verba movent iras non circumspecta decorum.

& Trist. v, cl. 8:

Nec metuis dubio Fortuna flantis in orbe

Numen, & exosa verba superba dea?

Orpheus hymno in Nemelin:

— Οὐ δὲ σε λήθεις

Ψυχὴ παρρηγοῦμαι λόγων ἀλγὸς
καὶ τὸν ὀρμῇ.

Πάντ' ἰσχυρῶς, καὶ πάντ' ἐπακύνεις,
πάντας βροτῶν δόεις.

Epist. xxv, Num. 16: *Moderato verbere*] Adde: Sueton. Augusto, c. 57: *Non solum faustis ominibus, sed & modulatis carminibus prosequabantur.* Ausonius in Oratione:

Consona quem celebrat modulato carmine plebes.

Non diffiteor tamen τὸ moderato posse retineri; ut apud Ciceronem, tertio Paradoxo: *Histris, si paulo se movit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est, syllaba una brevior aut longior, exhibilatur & exploditur: in vita, qua omni gestu moderatior, omni versu aptior esse debet, ut in syllaba te peccare dices?* ubi tamen Casaubonus quoque *modulatio* legi mallet, in notis ad Persium.

AD GRATIARVM ACTION.

Pag. 702, Num. 22, adde: D. Hieronymus ad Euagrium: *Hac legi in Gracorum voluminibus, & quasi latissimos terrarum situs in brevi tabella volui demonstrare, non extendens spatia sensuum atque tractatum, sed quibusdam punctis atque compendii infinita significans.* Idem in Epitaphio Nepo-

tiani: *Et sicut hi, qui in brevi tabella terrarum situs pingunt: ita in parvo isto volumine carnas adumbrata, non expressa signa virtutum.* Sic & aliquoties alibi omnia namque piget describere.

Pag. 711, Num. 76: *Invenies*] Corrige, & lege: *invenis.* res jam peracta est, & illud novum beneficium

Ecc 4

colla-

collatum; nempe, quod primus consul fuerit creatus. Ergo non ad futurum referendum. Sed ut magis illud extollat, quod jam præteritum est, Rhetorice ad præsens tempus vocat. Mox pro adjiciet, malum obijciat.

Pag. 718, Num. 113: *De Communi Deo*] Hæc magis oratorie quam pie. Ita enim Ethnicæ opinati sunt, animas nostras divina aura particulas esse, ut ex Horatio, & Macrobio discimus. Item Manilio lib. iv in fine. Refutat Casaubonus in not. ad Persium pag. 278.

Pag. 726, Num. 148: *Quæ intus prædicanda sunt*] Id est, quæ interio-

rem ejus ac familiarem vitam spectant, ut ait Sueton. in Aug. c. lxi. Aurelius Victor in Epit. de Theodosio: *Iam illa minutiora, & ut dicitur, intra aulam, quæ quidem, quia occulta sunt, magis natura hominum curiosa oculos atresque ad se trahunt.* Atque hæc sunt, quæ cum bono Deo, cui Laus & Gratia, ad Ausonium congestissimas.

TV, I E S V C H R I S T E, ζαρ-
κί@-ή@ άνα πη@ης,
Ύψη@ μύ@ φά@ άγι@ν ιμ@ πο-
λυ@λ@ον ιππ@ς,
Α'χλυν@ άποκατά@σας@ δλα@σιν@ έρ-
τον@, ιαλ@η@δ@ς,
Σώματι@ δ' άρτιμύ@ν τι η@ άγλαό-
δω@ργι@ ύμν@.

G A S P E R I S B A R T H I I AD AVSONIVM RELIQUA.

NON inepte fortasse faciam quædam connotando, cum duplici quidem emolumento prodesse possint, nimirum Poëtices, & Philologiz etiam metris non admodum deditæ studiosis. Quod in Virgilio notarunt docti ponere illum excurrentes à versu syllabas, idem moris frequentat & Ausonius noster. Vt Epist. ix:

--- cultuque carentia

Hellepontiaci qua protegit aquor Abydi.

Eclogario:

*Atque diu cursu peragit sob aureus al-
tero*

*Autumni æstatisque simul confinia mi-
scens.*

Sed contractione sive complexione talia possunt etiam explicari: ut alibi, Epist. xxii.

Mutatur ad Græcam fidem.

Epist. xvi:

Sylvius Iuliu miscuit.

Eidyll. ii: --- simul omnium

Multiplies illustres vidit honore domos.

Ephegeide:

--- sanctasque fores palatiaque aurea

Spelto. --- Eadem

Deesse fidem latu. ---

Parentalium Epigr. xxiv:

Duodeviginti functus Olympiades.

Heroum xii:

Captus pellacis Lærtiada infidus.

*Eadem media producta extulit Ei-
dyll. ii:*

*Vitium, habitum, mores, semper eadem
habui.*

Sic & Prudentius. Et videatur seculo indulgisse Ausonius; ego vero alicujus veteris autoritatis potius existimo, sæpe expertus eum nihil fere sine ea usurpare. *Ambitus*, media producta notavimus alibi: at ab eodem ire, *aditus*. & *obitus* correptam habent. Auson: --- viros morte obita celebres.

Ovidius Fastor. iv:

*Sol aditus, quam quævis, ait, ne va-
na labores,*

Nupta levu fratri.

Valerius Flacc. lib. i:

--- Nate indignos aditure labores.

Cum Adorea secundam producat, adoris tamen correptam proponit Auson. Monosyllab.

— Ador

— *Ador atque Adoris de polline pul-
tificum far.*

Gannius vetus Poëta, nisi tamen
nomen corruptum est, apud Priscian.
lib. vi:

*Illam sponte sates Adoris stravisse ma-
niplos.*

Qui & producit alio loco :

*Emicat in nubes nidoribus ardet Ad-
oris.*

Bis monosyllabum correptum legi-
tur apud Aufon. Epitaph. xxxiii:

*Lata bis offono tibi jam sub consule
puber.*

Contraria ratione alibi. Ea licentia
sæpius utuntur poëta, ut ob cæsuram
brevem syllabam potentia longam
ponant. In eo genere frequens est
Aufonius, ad Syagrium :

*Cujus ego comes, & quasior, & cul-
men honorum.*

Ephemeride :

*Et coruscantis oculos laceffunt fulgura
lucis.*

Parental. xvii:

Mente bonus, ingenio ingens.

Parental. xxi:

*Emilia vix: nota mihi soror accipe
questus.*

Eclogario :

*Et dodrans quadrante satus auctore ca-
rebit.*

Idem Epist. v:

Rescisse discis componere nomine versum.

Epist. x:

Aut avus, aut proavus antiquior.

Absurdi vero aliquot versus in Au-
fonio occurrunt, qualis hic videri
queat :

*Nec tu Martio Narbo fletbere, nomine
cujus.*

Et in Eclogario alius :

*Hydrus, Chiron, thuribulum quoque
piscis & ingens.*

Et alter in eodem, sed qui correctio-
ne indigere videtur :

*Celsior his Saturnus, tardior omnibus
astris.*

Scribe :

*Tardior omnibus his Saturnus celsior
astris.*

Longe ita melior structura erit. Sed

& alterum sic scriptum à Poëta exi-
stimo :

*Thuribulum, Chiron, Hydrus quoque,
piscis & ingens.*

Quem ad meliorem memoratorem
sequentis xvi aliquis corrupisse vide-
tur. Vt non dubito Eclogarium hoc
Aufonii in Scholis prælectum fuisse,
forte & ab Ludimagistro aliquo ex
majoribus ejus operibus concinnâ-
tum :

*Controversus, o — suum ambi-
guum habet. Sidonius :*

*— tyrannicarum declamatio controver-
siarum.*

Aufonius Ephemeride :

*Sunt & qui fletus & gaudia contro-
versa*

Conjèctent.

*Vitæque cum vulgo dicant, Pruden-
tio visum est scribere :*

— frivola utraque & utraque nihil.

Idem capital admisit Aufonius Epi-
gramm. xcii:

*Suasisti, Venne, ecce duas dyseros ut a-
marem ;*

*Odit utraque : aliud da mihi consi-
lium.*

Et quicquid apud eruditissimum
hunc Poëtam legas, jubeo meo pe-
riculo cenfeas apud Lucillium, En-
nium, aut tales legere ; quos & co-
luit Aufonius, & ubi duriusculus est,
sponte imitando reducere in memo-
riam atque auctoritatem voluisse vi-
detur. Ita Porphyrius :

Sic voti compos excisaque arma cernens.

Idem :

Votaque jam theatris

Redduntur & Choreis.

Sic contra regulas etiam pædagogo-
rum est utrobi ab Aufonio correptum:
in Gripho vers. 63,

*Interdictorum triplex genus, unde re-
pulsus*

*Vi fuero, aut utrobi fueris ; quorum-
ve bonorum.*

Sed tæ utraque habes & prima Epist.

*Et placuisse reor geminis atasibus,
ut se*

*Non festinato tempore utraque da-
ret.*

Ecc ;

Vero

Vero cum acuatur adverbiorum more, ut posterior sit extenta merito, ab Aufonio tamen corripitur Epigramm. cxv:

Pars te Furippum vocitat, pars vero Furippum.

Epist. vi:

*— sed est discrimen utrique
Poma ut mala voces, carmina vero mala.*

Verisimilis, tanquam disparatis vocibus, secunda protenta dicam eodem auctore. Epist. xxiv:

*Concinnae verisimilis suspectio culpae.
Eadem ratio est posterioris in velis,
quam vulgo corripiunt; at Poëta
iste contra, Epigr. cxli:*

*Qua nosti, meditando velis inolescere
menti.*

Et Martial. lib. xii, Epigr. xxxiv:

*Si vitare velis acerba quadam.
Sed rō veri in compositione potius
breve habendum; ut apud eundem,
Cæsaribus:*

Matricide Nero.

*Te ipsum tanquam una voce notandum
ab eodem Poëta corripit, sine
Ludi Sapientum:*

*Chilo cui patria est Lacedæmon, nosce
teipsum.*

Ita enim eo loco vetus lectio, nec video causas cur mutant posteriores Typographi.

T etiam literam producere Aufonium est notandum: Epigr. lxxiii, *Falsum convicit illico harnspicium.*

Quomodo & Martialis, qui minime omnium licentiosus, ut loquuntur, creditur lib. x, Epigramm. lx:

*Iura trium petiit a Cesare discipulo-
rum.*

Spondiacos versus spernunt vulgo. At uno pede excepto talem habes apud hunc vatem Epistol. iv:

*Nodosas vestes animantur Nerinorum.
Græcorum voces Latine enuntiat i-
dem: ut Epigramm. cxxxviii:*

*Da rectum casum, jam felicissimus eris.
Rudes sunt bonæ mentis, cum rudimen-
ta primis prioribus corripiunt
vulgo, adeoque rudunt, non poëtan-
tunt. Aufonius contra Eidyll. xv:*

*Dura rudimenta & juvenum temera-
ria pubes.*

Valer. Flacc. lib. iiii:

*Grata rudimenta Hercule sub nomine
pendent.*

Re syllabam ambiguum præcis posita uno & eodem carmine in repetitis demonstrat Aufonius, contra morem Latinorum, non Græcorum, quibus *Ares Ares* licet sonare. Epigramm. xxiii:

*At qui condiderat, postquam non repe-
rit antrum,*

*Aptavit collo, quem reperit, la-
queum.*

Quod in *verisimilis* notavi modo i. produci, etiam in *Regifugio* sit apud eundem Poëtam Eclogario:

*Nec Regifugium pulsus ex urbe ty-
rannis*

Lesum Romanis fas reticere diem.

Revero longum est in illo quoque, ubi geminatio sine omni sit exemplo, Parentalium iv:

— in Tetrico recidis Imperium.

Quia producta posteriore apud eundem visitur Prof. viii:

*Sed quia nostro docuere in ævo
Commemorandi.*

Cujus non memini nunc exemplum.

Quatuor brevi prima enuntiavit Ennius Annalibus lib. i:

*Cedunt ter quatuor de celo corpora san-
cta.*

Quod imitatus Aufonius Cleobulo: *Gradibus propinquis in quatuordecim
sedes.*

nec scio an ullus alius Poëtarum, certe non memini.

Putrere cum secunda conjugatione dicatur, tamen in compositio correptum notatur. Prudent.

— Tumulis putrefacta jacebant.

Aufon. Epigr. cviii:

*Vlcera membrorum scabie putrefacta
foventem.*

In contrahendis nonnullis etiam præcorum licentiam sequitur Aufonius. *Prout*, una syllaba est Mosella versu cccclxxii:

*Mille alii, prout quemque suum magis
impetus urget.*

Pue-

AD AVSONIVM RELIQUA. 811

Puerities quadrissyllabum est Profef-
sor. x. Sic *abiis* dissyllabum, Epi-
taphio xxxi:

Diogenes obiit? non obiit, sed abiit.

Ita perge aëni perrige, Eidyll. iv:

-- vel re vel spe mihi porge fruendum.

Profectus à proficiendo prima cor-
repta apud eundem legitur, contra
usum vulgarem. Protreptico:

*Pellxi, ut mites peterent per acerba pro-
fectus.*

Pariter profectus: Aufonius Cæsarib.

*Interitus dignos vita properante pro-
brosa.*

Plateffa, genus piscis hodie in Bel-
gio & Germania notissimum, prima
brevi licet notare ex eodem, cum
nesciam an in ullo alio Poëta repe-
riatur. Epist. iv:

*Carroco, letalis trygon, mollesque pla-
teffa.*

Sed nos satis fortasse diu nugas cor-
rasimus, etsi nil præter solitum vel
in talibus egerimus.

V I T A

VITA AVSONII,

E X

S C A L I G E R O.

Iulius *Aufonius* patria Colfione Vafatum, domo Burdegala, arte medicus, uxorem duxit *Æmiliam Æoniam*, natam Aquis Tarbellicis patre *Cecilio Argicio Arborio Æduo*, primarii generis viro in Sequanis: qui temporibus tyrannicis, cum summa rerum recidisset in Tetricos, proscriptus, omnibusque facultatibus lapsus venit in Aquitaniam, ad civitatem Tarbellorum Aquas: quod est oppidum ad æstuarium Aturri fluminis situm. Ibi usus conditione honestæ mulieris, sed in tenui re, *Æmilia Corinthia Maura*, ex ea suscipit liberos *Æmilium Magnum Arborium*, & *Æmiliam Æoniam*, quæ nupta fuit *Iulio Aufonio* Vafatenfi. Ex hoc matrimonio quatuor liberi suscepti, *Æmilia Melania*, Decius Magnus AVSONIVS, *Iulia Dryadia*, *Avitianus*. In his *Æmilia Melania* lactans obiit. *Avitianus* vixdum pubertatem egressus, magnæ spei adolescens, magnisque tum in arte medicina progressibus, in mediis parentum votis, acerba morte interceptus est: duobus superstitibus, sorore *Dryadia*, ac *D. Magno Aufonio*. *Dryadia* Pomp. Maximo Rhetori nupsit: quo adhuc juvenis viduata permansit in cœlibatu ad sexagesimum usque annum, quo ultimam diem obiit. Itaque tres illi sunt liberi, quos præter *Aufonium* sustulit *Iul. Aufonius*, homo sane domi nobilis, & apud suos maximus, tum arte, quam profitebatur, in qua tum primas obtinebant homines in Palatio noti *Siburrus*, vir Præfectorius, *Eutropius*, ac *Iulius Aufonius* ipse: tum etiam præfectura Illyrici, quam ei detulit *Valentinianus senior*, à quo artis medicinæ causa in Palatium arcessitus fuerat: fratribus suis longe felicior. quorum alter *CL. Contentus* ingentem pecuniam in Britannii fenori occupatam, ac immanibus mercedibus multiplicatam morte præventus externis hominibus diripiendam reliquit: ita ut nihil ex ea sorte ad fratrem *Iulium* perveniret. alter autem *Iulius Callipio*, homo prodigo ingenio, & infræni ac effusissima liberalitate, quam homines scurræ, & urbani comitatem solent appellare, patrimonio exhausto, nepotes ex fratre & sorore nomine tenus heredes habuit. Vxorem eam unicam habuit, cum qua triginta sex annos sine ulla animi læsione vixit. Obiit nonagenarius, omnibus & membris & sensibus integer: tam secundæ apud Aquitanos famæ, ut ab illis cum aliquo septem Sapientum contenderetur. Atque scitum ejus in ore omnium versabatur: *Beatum esse, non qui non habet.*
quæ

qua cupit, sed qui non cupit, qua non habet. Atque de eo iactabant Aquitani, *Quemadmodum Ausonius neminem sibi proposuit imitandum: ita Ausonium nemo nunc potest imitari.* Reliquit libros de re medicina, quibus Vindicianus plurimum se adjutum fuisse testatur. Eloquentiæ non ita studuit: cum hoc sæpius diceret, *Satis esse, si moribus antiquorum prudentum viveremus, quam si eorum tantum lingua & arte loqueremur.* Hoc itaque tanto viro nascitur Burdegalæ *Decius Magnus Ausonius* nomine avi materni, cognomine patris. Cujus futuræ indolis ea signa statim data sunt, quod cum ejus formam, ac thema *Cacilius Argicius Arborius*, vir Matheseos studiis instructissimus perscripisset, opinione hominum majus nescio quid de puero statim concipere visus est. Quod alta mente repositum ita penitus insedit curioso seni, ut etiam amisso filio majore triginta annorum, unicum *Ausonium* nepotulum in amissi solatium sibi relictum esse sæpe prædicaret. & hanc causam esse, quare patienter filio careret. Quare ab ipsis primum lucis rudimentis cura *Æmilia Corinthia Maura*, aviæ suæ diligentissime educatus, ac duarum materterarum, *Hilaria*, & *Iulia Cataphronia*, devotæ virginitatis feminarum, mollibus imperiis subactus, jam disciplinæ maturus, *Æmilio Magno Arborio* avunculo traditur, Tolosæ, & Narbonis Rhetori, causarumque apud Hispaniæ tribunalia disertissimo actori. Qui & ipse quoque mira de indole Ausonii quotidie prædicare solitus, secum bene agi dicebat, quod *Ausonius* nepos natus esset, eamque suam felicitatem ducere maximam. Hoc igitur in bonis disciplinis, ac utraque lingua usus præceptore, eos in illis progressus fecit, ut in tantum, & talem, poetam, quantum & qualem videmus hodie, evaserit. Annos triginta natus primum Grammaticus ad docendum Burdigalæ lectus, deinde, cum Rhetore Burdigalensis opus esset, paulo post ad Rhetoricæ cathedram promotus est, *Acilio Glabrione* Grammatico in ejus locum suffecto. In quo munere docendi permansit, donec à Valentiniano seniore, cum jam *Iul. Ausonius* pater in Palatio esset, ad docendos liberos, *Gratianum*, ac *Valentinianum* acciretur. Quorum signa sæpe comitatus est, ita tamen, ut militans aliquid semper scriberet, quicquid temporis videlicet cessaretur a bello. Maxime, cum de præda ei puella, scita forma, nomine *Sulpitilla Bissula* obvenisset, in eam delicatissimis epigrammatis in ipsa expeditione ludit. Quod accidit quo tempore ad *Lupodunum* & *Nicri* fluvii caput in finibus Suevorum magna Alemanorum, & aliorum Barbarorum strages à Valentiniano patre, & *Gratiano Augg.* data esset. Quæstor ab *Augg. patre*, & filio factus, mox duplici præfectura præcinctus, prima Italiæ, altera Galliarum, cum adhuc esset Treveris, absens Consul a *Gratiano Sirmii* designatus, declaratus, ac prior renunciatus est. eique in Gallias

ab

ab eodem Aug. missa palmata, in qua D. Constantius intextus erat. collegam in consulatu suffectum habuit Olybrium Hermogenianum V. C. Ac diu post in Palatio mansit: & proconsul Asiæ, mox & vicarius dioceseos Africanæ fuit. Treveris agens cœpit amœnitatem ejus tractus, & fluminis Mosellæ delicias admirari. Quo argumento mirum in modum oblectatus, cœpit illud poëtica scriptione periclitari. Id quod ei, ut alia omnia, feliciter cessit. Exstat ejus ea de re eruditissimus, ac venustissimus Panegyricus. Gratiano de vivis sublato fraude Maximi tyranni, coactus adhuc in Palatio manere, postea tamen Maximo ad Aquilejam cæso, missione à Theodosio impetrata, in patriam, hoc est in nidum senectæ se contulit. Ibi reliquum ætatis, quod fuit in paternis prædiis cum amicis molliter, ac tranquille senex traduxit. Matrimonium unum sancte coluit, ducta *Attusia Lucana Sabina*, *Attusii Lucani Talisii* splendidi civis Burdigalensis filia. quam minorem xxviii annorum amisit. Eam usque adeo dilexit, ut secundi matrimonii fortunam tentare noluerit: quippe qui amplius xlv annos post ejus mortem coelebs vixerit. Liberos ex ea sustulit *Aufonium* patri, & avo cognominem, quem infantem amisit. item *Hesperium Aquilium*, quem proconsulem ipse præfectus Prætorio, & præfectum Prætorio Consul vidit. Item & filiam, quæ nupta fuit Val. Latino Euronio Thalassio, juveni domi nobilissimo; qui & præfectus, & præses Illyrici, & Rationalis fuit. Plurimum affectus suos amavit, præsertim nepotem ex filia *Aufonium*, ad quem protrepticon carmen mittit. *Herculano* tamen ex sorore *Dryadia* nepote à se primum instituto, deinde successore sibi in cathedra relicto offendebar, luxum ejus, dissolutos mores, ac præceps ingenium plurimum gravatus. In præcipuis amicis coluit *Syagrium*, *Gregorium*, *Tetradium* Satyrarum scriptorem, *Clementinum Theonem* poetam Medulum; *Axiu Paulum* Rhetorem, ac poetam, Bigerritanum; *Q. Symmachum* V. C. præfectum Vrbi, quem ut & *Gregorium*, *filium* vocat. Sed præter alios *Pontium Paulinum*, qui primum inter amicos locum apud illum obtinuit, dum in Aquitania mansit. At postquam tranquillioris vitæ, ac solitudinis Christianæ desiderio in Hispaniam secessisset, immane quantum iniquo animo id factum tulit Aufonius: adeo ut in exprobrationem usque beneficiorum ira provectus pene paternæ illius in eum caritatis oblitus fuerit. Nam *Paulinus* multum infra ætatem Aufonii olim ab eo institutus fuerat: ab eodem in Palatium promotus. nec negabat Paulinus. Nam manifesto testatur se ei omnia accepta referre, disciplinam, dignitatem, literas, linguam, togam, & famam. Quare & eo nomine patronum, patrem, præceptorem vocat. Tamen tanquam ingratum sugillat Aufonius, quod obnixo, & obstinato ad taciturnitatem animo sibi toties scribenti non respon-

responderet. Coluit & *Latinum Drepanium Pacatum*, Aginnatem, proconsulari dignitate: cujus nobilissima est oratio Theodosio dicta. Tres fundos magnificis prætoriiis instructos habuit: Lucaniacum, Noverogum, Marojalium. Scripsit multa. Quorum major pars ad nos pervenit: Fasti, quos ab urbe condita ad suum consulatum scripserat; item chronica Cor. Nepotis, & Apologi Æsopi, quos pedestri stilo conscripsit, perierunt.

VITA AVSONII,

E X

V I N E T O.

SI prima est auctoris vita in iis, quæ consideranda auctorum expositionem aggredienti censentur, ab *Aufonii* vita & nos exordiamur, primumque de nominibus ejus quæramus. Ipse, qui multis se locis nominat, nusquam vocat aliter, quam *Avsonium*, ut in Epigrammate de Fastis suis ad Proculum, in extremo Mosella, in Iambico ad Probum, & in Epistola ad Theonem. Et Symmachus, quando ad eum scribit, chronicique Prosper Aquitanus, Aurelius Cassiodorus, & Marcellinus Comes, quando Consulatus Aufonii meminerunt, *Aufonium* tantum nuncupant. Plura ille non habuit nomina in exemplari illo Lugdunensi, sed tria reperi in minus antiquo Ioannis Tiliæ Engulismensis, *Decius Magnus Aufonius*: & quatuor in Iodoci Badii Typographi Parisiensis editione, *Decius Magnus Aufonius Paonius*. Quorum primum qui pro prænomine accipiunt, & sic vulgo notant, D. hi vellem mihi probarent, prænomen aliquando fuisse *Decius*: quod nomen fuit Publitorum *Deciorum* Murium, qui nascentis Imperii Romani temporibus se pro patria, diis Manibus devoverunt. Quintus, Sextus, Decimus, numeralia nomina, pro prænominibus fuerunt usurpata, & sic notabantur, *Q. Sex. D.* Quam rem qui parum noverunt, vereor, ut ne notam D. pro Decio multi acceperint, qui pro *Decimo* debebant. D. Iunium Silanum, & D. Iunium Brutum, non Decios sed Decimos esse in antiquis libris observavimus, quum Senecæ & Eutropii historias emendaremus. & sic in multis membranæ Iuvenalem poetam vidimus non Decium, sed Decimum Iunium Iuvenalem omnibus expressis literis appellari: ut novis exemplaribus nostris D. Iunius Iuvenalis. Decimus Iunius Iuvenalis nobis esse debere videatur. De *Aufonii* ergo prænomine nihil comperi: sed qui primus ejus nominibus notam D. præfixit, unde Decius istud manasse arbitror, hanc pro Decio
sive

sive Decimo posuisse suspicor. Fuerunt enim, & in iis Abbas Tritenhemius, qui *Aufonium poëtam*, episcopum Burdigalæ fuisse putaverint: ac inter Divos existimaverint relatum: quum nec inter præfules, nec inter sanctos suos eum agnoscant Burdigalenses. Ceterum per sancte colunt Engulismenses, qui Santonibus sunt confines, & pro magno habent numine, Aufonium quendam, quem suorum Episcoporum fuisse primum, & à Santonibus Engulismam accersitum dicunt. *Aufonius poëta* agrum apud Santones habuit, ut meminit in Epistolis ad Axium Paulum & Tetradium: ubi extremis vitæ suæ temporibus, lubens commorabatur. Quibus vero temporibus voluit Engulismenses Aufonium suum vixisse, ea non male quadrant cum Aufonii poëtæ seculo. Primis autem illis Ecclesiæ Christianæ temporibus quia deligebantur Episcopi, viri eruditione, vitæque integritate ceteris præstantes: illique oblatum ab Ecclesia munus recusare sine grandi flagitio non audebant, potest Aufonius Burdigalensis è Santonico suo ad summum Engulismam sacerdotium accitus fuisse. Sed potest & alius ab hoc fuisse Engulismensis ille, quem quispiam Aufonium Burdigalensem ex eo esse crediderit, quod à Burdigala non plus sexaginta millia passuum absit Engulisma. Quod vero ad *Magni* cognomentum attinet, potest aliquis existimare Aufonium poëtam eo titulo cohonestatum fuisse propter egregiam eruditionem, & quos gessit summos honores: sed potest & ab avunculo *Æmilio Magno Arborio* accepisse videri, cui carus fuit non minus quam patri, & in disciplinis omnibus puer, juvenis, vir, accuratissime institutus, quemadmodum ipse memoriæ prodidit Aufonius in carmine tertio Parentalium, & in sextodecimo Professoribus. *Pæonii* autem appellationem non aliunde ortam existimo, quam quod semidoctus quispiam, qui eundem putaret esse Aufonium, patrem medicum, & filium Aufonium poëtam, Pæonium pro medico Aufonium poëtam vocaverit, à Pæone illo, deorum medico apud Homerum Iliados libro quinto.

Burdigalensis itaque poëta quibus sit dictus nominibus, præterquam uno, quo se ipse nuncupavit, nobis est incompertum: cui pater fuit *Iulius Aufonius*, Vafatensis civis, Medicinæ Professor, Græce doctior quam Latine: quem commemorat primum filius in Parentalibus, & epicedio honoravit: quæ utraque carmina satis multa de Aufonio medico dabunt, si quis de illò plura nosse cupiet. Is autem ex patria Burdigalam commigravit longe celebriorem civitatem *clarior*remque, ab Vafatis millia passuum circiter quadraginta distantem: ac ita Burdigalæ genitus Aufonius poëta, patriam suam Burdigalam nuncupat in extremo carmine de claris Urbibus, quod est de Burdigala: in versu quadringentesimo & quadregesimo nono Mosellæ, & alibi. Matrem autem habuit *Æmiliam Pæoniam* ex Aquis Augustis:

inter

inter quod oppidum Tarbellorum & Vafatas sunt millia passuum circiter centum. Sed de *Aufonii* genere plura qui volet, universum in tabula extremo Parentalium commentario subiecta exposuimus. Qui cum Latinas Græcasque literas sub *Æmilio Magno Arborio* avunculo, Tiberio Minervio, aliisque præceptoribus ad unguem didicisset, in poeticaque excelleret, *Grammaticam* primum, deinde *Rhetoricam*, propinquorum aliquot, multorumque aliorum virorum doctissimorum exemplo, in patria docere cœpit. Sic enim de se ipse memoriæ prodidit in carmine vicesimo quinto de Professoribus Burdigalensibus, in Protreptico ad Nepotem, & in Semigræca ad Paulum Axium Epistola. Quæ professio diligens & in primis docta, Aufonium apud suos Gallos, exterarumque gentes adeo clarum reddidit, ut inter omnes iisdem literis nobiles, quos ea tempora plurimos habebant, eum delegerit Valentinianus Imperator, cui filium suum Gratianum in disciplinam traderet. Fuit eidem Principi filius alius, qui patris nomen gessit, Gratiano annis duodecim natu minor, de quo est quintum Aufonii Epigrammatum, & ad Imperium à fratre acciti, mortuo patre, mentio in Gratiarum actione pro Consulatu, cæterum disciplinæ nusquam meminit Aufonius. *Gratiano* vero præcepisse se diserte meminit in eadem Gratiarum actione. Augustis autem suis dum ob singularem eruditionem & mores probatissimos acceptissimus est Aufonius, nullos non adipiscitur honores eorum beneficio. in quibus, multos gradus nomine Comititis, Quæsturam, Præfecturas, ac Consulatum ipse recenset in Epigrammatibus de Fastis suis, in carmine quarto Parentalium, extremo carmine de Burdigala, Epicedio, extremo Protreptico ad Nepotem, Gratiarum actione, Epistolis ad Vrsulum, & Paulum, & Paulinum, ac alibi. CHRISTIANVS fuit, & literarum Christianarum apprime sciens, ut testantur ipsius versus Paschales & Rhopalici, & Paulini Epistola *Desfore*. Vxorem habuit *Attusiam Lucanam Sabinam*: cujus mortem deflet in nono carmine Parentalium. Eam juvenis amisit annos natam non plus viginti octo: nec postea duxit aliam. Ternos ex illa suscepit liberos, quaternosve: de quibus plura nos in id carmen nonum Parentalium.

Theodosius Augustus quanti fecerit Aufonium, suis ipse Princeps literis ad eum scriptis testatus est: quæ ante Aufonii Epigrammata poni solent: sed aliis amicis non caruit multis Aufonius. in quibus, quos ipse suis scriptis celebravit, hi fere sunt: *Probus* Præfectus Prætorio, ad quem misit Epistolam cum carmine Iambico, quæ numeratur tertia inter Aufonii Epistolas. *Proculus* poeta: ad quem scribit Epigrammaton tricesimum tertium, & aliud rursus Epigramma de suis Fastis. *Gregorius* quidam, quem *filium* vocat, quoniam ei mittit Cupidinem Cruci affixum. *Drepanius Pacatus*, cui dedicat

F f

Ludum

Ludum septem Sapientum, & Technopægnion, & edyllium de Vita humana, ubi & *filium* vocat. *Symmachus*, cui mittit Griphum Ternarii numeri, & epistolam, quam inter ipsius epistolas quartam numeramus. *Pontius Paulinus* Burdigalensis, cui misit Technopægnion & literas multas. *Axius Paulus* orator poëtaque, ad quem mittit Bissulam, & Centonem nuptialem cum multis literis. *Vrsulus* Grammaticus, & Tetradius poëta: ad quos singulæ exstant literæ: *Theon*que Medulensis, ad quem quaternæ. Quorum quæ manent ad Aufonium epistolæ, pauculæ sunt, una, illa Theodosii Imperatoris, sex septemve Symmachi, & Paulini duæ.

Quibus autem Consulibus sit *natus* Aufonius poëta, & quibus è vita migrarit, nusquam legimus. Suam *Sabinam* uxorem anno ætatis duodetricesimo mortem obiisse scribit, sed ipse tunc quot annos natus esset, tacuit: qui tamen post eam mortuam, annis triginta sex aut quadraginta quinque carmen illud lugubre de conjugè scribebat, quod nonum est in Parentalibus. *Vixit* autem, uti diximus, Valentiniano, Gratiano, & Theodosio Imperatoribus: quorum primus Valentinianus imperare cœpit anno urbis millesimo centesimo & octavodecimo; qui fuit annus Christi trecentessimus & sexagesimus sextus. Post quem annum vixerit adhuc annos minimum viginti tres. In carmine namque de Aquilejæ Theodosius extinxit, anno Christi trecentesimo & octogesimo octavo. Meminit autem senii sui multis locis. Senem se Consulem esse factum dicit ad Gratianum discipulum. Heredium suum post Consulatum celebravit: & Paulo Paulinoque quæ scripsit, *senem se post Consulatum scripsisse* dicit.

Opes illi non defuisse verisimile est, viro multis honoribus functo, & tot tantisque Principibus carissimo, ceterum nulla earum mentio. Parvum erat heredium, quod ipse carmine celebravit. Prædii quod apud Santones habebat, locis aliquot meminit, ut supra indicavimus. Pontius Paulinus in epistola *Desfore*, scribit illum Burdigalæ prædium habuisse, ac aliquot alia aliis in locis: sed hæc quanta fuerint, & quam magni reditus, non addidit.

Quod autem ad ejus scripta attinet, quæ jam ex iis impressa in lucem exierunt, ea monstrabit index libri, quæ sint: quorum nullus nec in novis exemplaribus, nec in veteribus ordo certus: sed quæ nos quam potuimus optimo, constituimus. Plura autem scripserat, quam exstant. *Fasts* namque suos Epigrammatibus quatuor celebrat, quam scriptorum ejus potissimam partem studiosi omnes valde desiderant. Quæ utinam in aliqua vetere Bibliotheca tandem aliquando reperiantur: quemadmodum Parentalia, Commemoratio Professorum Burdigalensium, Epiraphia Heroum, & alia quædam ejus Carmina, de quibus haudum quicquam audieramus, Charpinus in Araris insula

Insula nuper forte reperit. De quibus scriptis, deque ipso adeo auctore quid sit sentiendum, si quis forte roget, Symmachus plurimi facit aliquot epistolis, sed amicus fuit hic intimus. Qui verò nuper de hoc judicarunt, ii non sibi constant. Quidam namque nihil non admirantur in eo: ac laudant. Alii multa reprehendunt, in primisque Carminum aliquot lasciviam Christiano nomine prorsus indignam, sed qui nec Epigrammaton secundum videntur legisse, nec epistolæ ad Paulum partem Centoni subscriptam. Iudicii parum & nitoris nonnullis, veluti Lilio Gregorio de poetis, in illo esse visum est: sed dubito, hi Critici an unquam cogitarint, inter exstantia Aufonii scripta esse posse multa, quæ non vulgaverit ipse, sed post ejus mortem liberi ac amici. *Carmen patris ad filium* suus monebat titulus in suo illo Lugdunensi libro, inchoatum duntaxat, repertum fuisse, & de liturariis descriptum. *Rhopalicam orationem* animi gratia scripsisse arbitror, ut tentaret, eo difficili genere aliquid condere, quod amicis fortassis ostenderet, non autem, ut aliquando vulgaret rem verbis parum Latinis scatentem, & multis locis syllabarum tempora non satis observantem. *Ad Theonem* vero familiarissimum suum, congerro-nem lepidissimum, aliquas literas scientem, quippe qui versus etiam factitaret, quos Aufoniis scilicet jocosè opponeret: ad Theonem ergo istum quam pessimos potuit versus per deridiculum condidit Aufonius.

Aufonius Salve charo mihi dico Theoni. &

Villa Lucani max potieris aco.

Quamobrem considerent Aristarchi isti, Plautum de industria aliquando locutum esse barbare, & quæcunque exstant Aufonii scripta, non fuisse ab eo ipso in lucem data, sed pleraque, postquam diem obisset, in ejus liturariis, uti diximus, reperta, amicos edidisse, ut inchoata erant, rudia & impolita: qui nihil non luce dignum existimabant, quod tantus vir aliquo modo scripsisset. Ingenium & eruditio fuit in illo multa, sed *filius tempora illa*, inquit Erasmus in Ciceroniano, *ante delicias & licentiam respicit.*

D. AVSONII VITA,

EX LIBRO V

PETRI CRINITI

DE POETIS LATINIS.

D Aufonius, *genere Gallus, patria* Burdigalensis fuit: quæ res aperte indicatur, cum locis pluribus, tum præcipue his versibus:

Fff 2

Bur.

Burdigala est natale solum, clementia cœli

Mitis, ubi & rigua larga indulgentia terra.

Vixit, ut constat, imperantibus Valentiniano & Valente Augustis, quibus magnopere acceptus traditur ob ingenium, atque excellentem doctrinam: sed longe nobilior factus est sub Gratiano Cæsare, quem in Latinis literis, atque honestis disciplinis magna diligentia erudit, ut paullo post dicemus. *Parentem* habuit nomine Aufonium, professione medicum, multisque ac variis honoribus illustratum: quod ipse poëta Aufonius testatur eo carmine, quo pietatem suam professus est in deplorando obitu patris. Quidam imperitissime faciunt, qui ad hunc poëtam ea referunt, quæ ad patrem Aufonii pertinent. Cæsar Valentinianus tantum concessit moribus, atque doctrinæ Aufonii, ut eum præcipue delegerit inter ceteros omnes, qui Gratianum filium instrueret, ejusque ingenium Latinis literis erudiret. Quocirca maximam *nobilitatem* adeptus est, adeo ut paulo mox patrocínio Cæs. Gratiani provectus fuerit ad Consularem dignitatem quam honestissimis suffragiis, ut abunde percipitur ex illa nobili *Gratiarum Actione*, qua Imperatori optimo, & discipulo humanissimo gratulatur. Permulta composuit & prosa oratione, & carmine. Librum *Epigrammatum* magna ex parte à Græcis poëtis acceptum, in Latinos numeros convertit, mira elegantia, parique ingenio. Fuit enim Græce, ac Latine peritissimus. Item *de iis Urbibus* scripsit, quæ nobiliores, atque clariores haberentur, vario, & multiplici genere carminum: ex quo poemate quædam veluti fragmenta adhuc leguntur. Puellam nomine *Bissulam* multis carminibus celebravit, admiratus egregiam illius formam, singularemque venustatem. De fluvio *Mosella*, qui Lingonum fines prætergrediens in Rhenum influit, in quo maximam laudem, ut est auctor Symmachus, jure optimo sibi vindicavit. Siquidem incredibili elegantia utitur in eo describendo. *Fastorum* præterea libros absolvit, opus magni laboris, ac multarum vigiliarum. à principio enim Urbis conditæ auspiciatus est, continuato ordine usque ad suum consulatum, ut his versibus testatur:

Urbis ab æterna deductam Rege Quirino

Annorum seriem cum Proculæ accipies,

Mille annos, centumque. & bis fluxisse novenos

Consulis Aufonii nomen adusque leges.

Fors erit ut lustrum cum se cumulaveris isto

Confectam Proculus signet Olympiadem.

Inter *amicos* præcipue habuit Tetradium Gallum, Paulinum poëtam, & Hesperium. quorum studium, atque benevolentiam pluribus, ac variis Epistolis testatur. Symmachus autem vir consularis, & apprimè doctus, tantum poëtæ Aufonio detulit, ut assertum ab eo sit,

fit, neminem esse omnium mortalium, quem in officio amicitiae illi compararet. Exstant adhuc epistolae ipsius Symmachi, velut optimi testes tam mutuae, tamque singularis inter se necessitudinis. Neque dubium est eundem Aufonium inter Christianos relatum, quod illius opera multis locis demonstrant. De obitu ipsius nihil certi habetur ex veterum lectione: etsi quidam tradunt nonagenarium periiisse. in quo magno errore decipiuntur, cum id ad parentem Aufonii pertineat.

D. AVSONII VITA,
EX LILII
GREGORII GYRALDI
DE POETARVM HISTORIA
DIALOGO X.

Post hos vero fuit inter Epigrammaticos D. AVSONII Galli imago, qui & *Paonius* cognominatus est ab aliquibus. *patrem* hic sibi cognominem habuerat, qui in medica facultate non ignobilis fuit. Nec vos aliter intelligatis patris ipsius Epicedion, in quo pater ipse, non filius, de se loqui inducitur, vitamque suam explicat, ut in ejusmodi poematis plerumque fieri solet: ex qua re facilis fuit lapsus quibusdam alioqui doctis, ut patris vitam, filio ineptè adscripserint. Fuit autem *patria* Burdigalensis, quae Galliarum adhuc est civitas, ut idem de ea canit in catalogo urbium. nam quod aliqui Vassatem eum faciunt, eo scilicet ipsius versiculo;

Vassates patria, sed Laro Burdigala,

eadem, quam modò dixi, ratione falluntur: id enim ex patris persona dictum est. Christianus quidem Aufonius fuit, ut ex ejus versibus, & item Paulini ejus discipuli facile colligimus: sed petulantior tamen, & lascivior, quàm ut inter Christianos numerari dignus sit. *Flornit* in primis Gratiano & Valentiniano Augustis imperantibus: quin & Gratiani ipsius magister fuit, à quo & Consulatu, & Consulari dignitate ornatus est: *Consul* enim cum Olybrio fuit, unde & ejus annus à scriptoribus est notatus: tametsi in Prosperi Chronico pro Aufonio *Musonius* legatur. *Filios* verò tres habuit, Hesperium, & Gregorium, & tertiam feminam, ex qua & nepotem suscepit sibi cognominem, ad quem exstat poema protrepticon. *Fraterem* etiam habuit Maximi nomine, non filium, ut falso quidam putavere. Symmacho, & Drepanio, aliisque viris doctissimis familiarissime est usus.

Aufonii *discipulus Paulinus* fuit, quem, ut meminisses, inter Christianos poëtas recensuimus. Sunt qui Sulpicillam ab hoc Aufonio amatam putent, ex his Fulgentii Placiadis verbis: *Sulpicilla Aufoniana loquacitas deperit*. ego hac de re nihil vobis ajo. Bissulam ceterè puellam pluribus, ut viderè potestis, carminibus celebrat. Quæ verò, & qualia scripserit, ex ejus, quæ supersunt, poematibus faciliè rescire potestis: nam præter ea & annales, quos ille *Fastos* vocavit, scripsit, ab Vrbe condita ad sua usque tempora, hoc est, ut ipse cecinit:

Vrbis ab aeterna deductam rege Quirino,

Annorum seriem cum, Procula, accipies,

Mille annos, centumque, & bis fluxisse novenos,

Consulis Aufonii nomen adusque leges.

Atque hæc vobiscum de Aufonii vita: plura verò de ipso, ceterisque aliis omnibus scio me vobis dicere potuisse, sed minutias, & nitellas, ut dicitur, omnes colligere, curiosi potius, quam diligentis fuerit. Rectè tu quidem, inquit Piso: quin illud in præsentia ex te, Lili, scire avemus, quo in poëtarum numero Aufonium reponis? Quibus equidem inquam: non facile vobis dixerim, hoc quando tempore Aufonium ego haud multi facio, mutata videlicet sententia, cum puer adeo eum complexus fuerim, ut ejus ferè versus omnes memoriz mandassem, ea ab aliis ductus via, quibus cum versabar: quin & ea ætate *Griphum* ipsius ternarium sum interpretatus. at in eo quidem eruditio multa, varietas, & curiositas; judicii vero, & nitoris, ut quidem mihi nunc videtur, parum. Sunt ejus quædam, quæ à Græco in Latinum transtulit, in quibus argutiæ, salis, & leporis satis, quæ legisse aliquod est operæpretium. Sunt & qui altorum Burdigalensem Pontificem Aufonium faciant, qui cum Martino & Ambrosio de re Christiana Treveris in Synodo tractaverit, Maximi videlicet tempestate, huicque *Mosellam* poemata attribuunt. ego nihil statuo: neque enim mihi eorum auctoritas solida videtur.

I N D E X

R E R V M E T V E R B O R V M

I N

A V S O N I V M.

Notarum Explicatio.

Cæs.	De Cæsaribus,	Pag. 215
Eclogar.	Eclogarium,	538
Edyll.	Edyllia,	294
Ephem.	Ephemeris,	94
Epigr.	Epigrammata,	1
Epist.	Epistolæ,	567
Fast.	Fastorum Epigr. iv,	91
Grat.	Gratiarum Actio,	699
Her.	} Heroum Epitaphia,	189
Epitaph.		
Omiss.	Omissa Commissa,	773
Par.	Parentalia,	107
Per.	Periochæ,	737
Præf.	Præfationes tres,	
Prof.	Professores,	144
Sapp.	Sapientum Ludus,	264
Vrb.	Vrbium nobilium ordo,	228

In ipso Indice

Observandum, si tres numeri concurrant, priorem (Romanum) esse Opusculi in partes suas divisi; sequentem versûs, ubi hi numerati, aliàs Notæ; tertium paginæ, addito a, b, columnæ.

A Bars. Epist. i, 14. Pag. 568, b.	<i>Achates</i> in deliciis Arfinoz. Edyll. x, 316.
<i>Abjicere, objicere vitam.</i> Sapient. Solone, 26. 276, a.	404, a.
<i>Abire, mori.</i> Epitaph. xxxi, 2. 108.	<i>Achilla</i> impietas punita. Epigr. lxxii, 1.
Omiss. 792, b.	50.
Ablativus iv declin. in vi. Prof. lxi, 6. 152.	<i>Achillis</i> Epitaphium. Epit. xv. 192.
Abricanti. Epist. ix, 32. 604, b.	— <i>ernus nulli vibrabilis.</i> Epist. xxiv, 108.
<i>Accepti & expensi tabula.</i> Gr. Ag. 62. 709.	688, a.
Accusativus loco nominativi. Sapient. Solone, 7. 270.	<i>Achillei</i> , pro Achilli, <i>Achillis.</i> ibid.
<i>Achemenia tela</i> , <i>Babylonicz.</i> Epigramm. xxxvii, 1. 30.	<i>Acilii</i> è Trojanis oriundi. Prof. xxiv, 4.
	187.
	<i>Acilius Glabrio</i> , Profess. Burdig. Prof. fess. xxiv. 186.
	<i>Acindynus</i> & <i>Cleofus</i> fratres. Epigramm. xl. 32.
	Fff 4
	<i>Alia,</i>

INDEX IN AVSONIVM.

- Alba*, litus. Per. Odyss. vi, 1. 759, a.
Albiacus triumphus. Edyll. x, 211.
 387, a.
Alcio ter primum Demostheni. Prof.
 1, 19. 146, a.
Alciones Fiscales remissæ. Grat. Act.
 177. 731, b.
Adagio, hzc. Præfat. 3 Edyll. xii, 6.
 476.
Ad Cleanthen Stoicum disputator. Pro-
 fess. xv, 11. 175. xx, 1. 181.
Adductus. Grat. Act. 152. 726, a.
Ad eandem lapidem bis offondere. Epi-
 stol. xi, 12. 615, b.
Aditus facili in Imperatore laudabi-
 lis. Gr. Act. 729.
Admirabilis equi Epitaphium. Epi-
 taph. xxxv. 211.
Adaneus, Bacchus. Epigr. xxx, 6.
 27.
Adonidis fabula. Edyll. vi, 11. 325.
 Edyll. xii, de Hiflor. 482.
Ad perpendiculum seque suosque habuit.
 Par. v, 8. 119.
Adsciti quantum premineant genitæ. Cz-
 far. Hadriano xv, 2. 222.
Adventoria, Metatoria epistola. E-
 dyll. iv præfat. 306, a.
Adulo, adulor. Grat. Act. 37. 704, b.
Adultera venefica. Epigr. x. 11.
Adui, hodie Burgundiones. Par. ii, 2.
 111.
Amelia Aonia, mater Aufonii; ejus
 vita & mores. Par. 11. 111.
Amelia Corinthia Maura. Par. v. 119.
Amelia Dryadia. Par. xxv. 139.
Amilius Magnus Arborius. Par. 111.
 112. Prof. xvi. 176.
Amelia Hilaria. Par. vi. 120.
Amelia Melania. Par. xxx. 141.
*Anigmatum solutores quid merue-
 rint*. Epist. iv, 99. 588, b.
Æolum anni decem mensium. Epist.
 vii, 8. 595, b.
Equanimus. Edyll. 111, 10. 304.
Equor cerent, pro tabellis cera ob-
 ductis. Epigr. cxlvi, 13. 89.
Æquoreus amnis, qui aquas in mare
 exonerat. Vrb. ix, 4. 243, b.
Ere dirutus. Edyll. xxi præfat. 29.
 508, b.
Eripodos cervi. Edyll. xi, 14. 454, b.
Æsepi venustus. Epist. xvii, 14. 641, a.
 --- fabulæ a Titiano translata. Epist.
 xvi, 80. 636, b.
Ætates Animalium. Edyll. xvi, 11. 533.
Ætatis in puellis commendatio. E-
 pigr. xiii, 1. 14.
Ætnea Ceres. Epist. iv, 47. 579, a.
Ævum nomina non onerant. Epist. i, 18.
 569, b.
Affectare, verbum Veneris. Edyll.
 vi, 41. 332, a.
Afranius tractavit amores puerorum.
 Epigr. lxxi, 4. 49, b.
Africa an mundi pars tertia. Epist.
 xix, 8. 655, b.
*Agathocles Siciliæ tyr. fœdilibus carna-
 re solitus*. Epigr. viii, 6, 9 & seq.
figulo genitore satius. ibid.
Agamemnonis Epitaphium. Epit. i.
 190.
Agessinnates Plinii. Epist. xxiv, 79.
 684, b.
Aginnum Nitiobrigum. Epist. xxiv,
 79. 684, b.
*Aglæus fines agellii proprii nunquam
 excesserat*. Sapient. Solone, 27, 28.
 276.
Agna, agnus. Epigr. lxxix, 5. 44.
Agones Capitolini, in quibus omne
 genus artif. certabant. Prof. v, 7.
 157, a.
 --- Græciz lustrales. Eclog. de lustr.
 Agon. 564.
Agracius, Rhetor. Prof. xiv, 3. 173.
Ajaci tumulus. Epit. 111. 191.
Ajax in florem mutatus. ibid. & E-
 dyll. vi, 12. 325, a.
Airenſis Episcopatus. Epist. xi, 17.
 617, a.
Aisoporum Virgilii. Edyll. xiii,
 19. 519, b.
Al Virgilianum, pro alium. Edyll.
 xxi. in Gramm. 496.
Ala Indiana. Omiff. 791.
 --- Seboſiana. ibid.
Alaufa, piſcis. Edyll. x, 127. 378, b.
Alburnus, piſcis. Edyll. x, 126. 378, a.
Alceſtis in noce ſuncta viri. Par. xxx, 6.
 142.
Alcimus Alethius, Rhet. Prof. 11. 148.
Alcon medicus divi ſatisque potentior.
 Epigr. lxxiii, 3. 51. lxxiv. 52.
 Ale-

INDEX IN AVSONIVM.

- Alemanni ad Argentarium à Gratiano cæsi.** Grat. 21. 702.
Alethius Minervius. Prof. vi. 161.
 — **Alcimus,** rhetor. Prof. ii. 148.
Alexander M. lora jugi fatalis, cum solvere non possit, abscidit. Edyll. vii præfat. 338.
 — **Pythia secum, quo die nefas erat, penetravit.** ibid. 339, b.
Alexandria, munita Nilo. Vrb. iii, 6. 231.
 — **turbida vulgo,** ibid. 4. 230.
 — **domus fluminis, domus fluminis, fulminis.** Gr. A& 96. 715, b.
Alisentia fl. Edyll. x. 371.
Alexandri M. dictum de voto exercitus Græcor. Gr. A&. 725.
Alpei & Arethusa fab. Vrb. xi, 1. 249, a.
Alpini, Hispani. Epist. xxv, 70. 697, a.
Alrifonum cal, cælum. Edyll. xii, Grammaticomast. 497.
Alvus genitalis. Eclogar. de rat. Puerp. ii. 542, a.
Amantium mortes quales plerumque? Epigr. xcii, 7. 62, a.
 Omiff. 777, a.
Amazones Threiciz, Thraciam primum tenuere. Epigr. i, 15. 4.
Ambiguitas vitæ eligendæ. Edyll. xv. 524.
Amen in Psalmodum cantu Plebs in Ecclesia veteri accinere solita. Ephe- mer, Orat. 85. 103.
 Omiff. 781, b.
Amici veri, quales caritas non fortuna conciliat. Gr. A&. 190. 734, a.
Amicorum aliquot paria. Epist. xxiv, 34. 681.
Amicus pars major anima nostra. Epigr. cv, 8. 67. Omiff. 778, a.
Amicam qualem velit. Epigr. xxxix. 31. & lxxviii. 54.
Aminum vinum. Epistol. xviii, 31. 649, b.
Ammonius Anastasius, Gramm. Burdigal. Prof. x. 168.
Amoris mutui votum, ad Cupid. & Venerem. Epigr. lxxix. 54.
 — — — causa. Epigr. xci. 60.
 — — — desperati remedia laqueus, gladius, præcipitium. Epigr. xcii, 12. 62, b.
Ancillarum festa. Eclogar. de Feriis. 16. 962, a.
Antipites Furiz, pro sævientes. Epigramm. xcvi, 64. Edyll. vi, 33. 336, b.
Ancon Tarbellicus. Edyll. x, 466. 437, a.
Androgyni. Epigr. lxxix, 4. 44.
Animalium Ætates. Edyll. xviii. 532.
Antelogium. Epist. xvi, 10. 631, b.
Anteperire, iſter. Epigr. xxxiv, 2. 28.
Amphimachi Epitaphium. Epit. xvii. 201.
Ampliata ambigua judicio. Epist. xi, 3. 614, a.
Amyclas qui silendo viceris. Prof. xv, 6. 174. Epist. xxv, 26. 693, a.
An, pro sive, Rex an Tyrannus. Sap. Solone. 19. 275, a.
Anastasius Ammonius. Prof. x. 168.
Anas fl. hodie Guadiana. Vrb. ix, 2. 244, a.
 — — — **Emeritensis.** Epist. xxiv, 74. 684, a.
Anates marita. Epist. iiii, 12. 573.
Anicia, sedecennis matronæ, Epitaphium. Epist. xxxii. 209.
Anicorum stemmata. Epistol. xvi, 34. 633, a.
Annia stirps. Epist. xvi, 32. 633, a.
Anniati Fescennini. Edyll. xiii, 14. 917, a.
Annus magnus. Edyll. xviii, 15. 536.
 — — — **Metonis.** Epist. ii, 12. 571.
 — — — **Æolum x mensium.** Epist. vii, 2. 595.
Antiochi. Epitaphium. Epitaph. vii. 194.
Antiochus servato patre obiit. ibid.
Antiochia, Phæbea Lauri domus. Vrb. iiii, 1. 229.
 — — — **turbida vulgo.** Vrb. iiii, 4, 5. 230, a.
 — — — **luxu diffuens.** Gr. A&. 93. 715, a.
Antoninus Pius vocatu consultiſque. Cæf. xvi. 223.
Antoninus Philosophus scita Platoni flexit ad imperium. Cæf. xvii. 223.
 — — — **remisit tributorum residua.** Gr. A&. 731.
 — — — **in amicos comitas.** Gr. A&. 733.
 — — — **Bassianus Caracalla, Imp.** Cæsar. xxii. 225.
 — — — **Elagabalus, Imp.** Cæf. xxiv. 227.
 Fff 5 Anti-

INDEX IN AVSONIUM.

Antiphonarum usus in Eocl. veteri.	— Mater omnium Galliarum. O-
Ephemer. Orat. 85.	miss.
Omiss.	794, a.
Antisthenes <i>inventor primus Cynici.</i>	<i>Archemorus.</i> Eclog. de lustr. agon. 564.
Epigr. xxvii.	Αρχὴ τὸ ἡμεῖς πᾶντος. Epigr. lxxxix,
Antiqua novis præferri solent. Epi-	1.
gramm. ix, 3.	55.
<i>Antiquarii.</i> x. <i>Ἀρχαιοφ.</i> Epigr. cxlvi,	Architecti nobiles. Edyll. x, 307, seq.
1. 88, a. Epist. xvi.	397, a, b, seq.
Antiquissimarum historiarum inda-	<i>Artemorici.</i> Prof. x, 24.
gator Victorius subdoctor. Profes-	169, a.
sor. xxii.	<i>Arenarum cultor.</i> Epist. iv, 2.
Αὐδὸπὸλ & χεῖμα & . Epist. xiv,	574.
27.	<i>Aretalogus.</i> Epist. xlii, 1.
Apollinis scitum responsum de vii	621, b.
Sapientibus. Sapp. Solone, 6.	Arethuse & Alphei fabula. Vrb. xi, 1.
Apollo Belenus. Prof. iv, 9.	249, 2.
--- Elagabalus. Cæf. xxiv, 1.	Architectonices tres partes. Edyll. xi,
<i>Apulegi Titiani.</i> Epist. xvi.	43.
<i>Aponus</i> fons potu bonus. Vrb. xiv,	462.
33.	Arganthonii senectus. Epist. x, 6.
<i>Applare.</i> Epist. xxi, 6.	608, b.
<i>Apulejus</i> in vita Philosophus, in epi-	Ariadnes & Thesei fabula. Edyll. vi,
grammatici amator. Edyll. xlii, fin.	31.
516.	Argentoratensis, Argentuarensis cla-
Αἰτῆρα urbs Cretæ. Edyll. xi, 21.	des. Edyll. x, 3.
456.	351, 2.
<i>Aqua</i> rerum principium. Sapp. in	<i>Arion,</i> equus. Epitaph. xxxv, 9.
Thalere.	212.
282.	<i>Aristæ,</i> pro spinis. Edyll. x, 86.
Aquæ, Aug. <i>Aquitana,</i> Aquenses. Pa-	372, b.
rent. xxiv, 7.	<i>Aristarchus,</i> Gramm. Sap. præf. xii, 5.
<i>Aquila</i> vel <i>equi</i> senectus. Prof. iv, ult.	265, a.
156.	<i>Aristippus</i> spargit aurum in mediis syrti-
<i>Aquileja,</i> mambus & portu celeberrima.	bus. Edyll. lxi, 13.
Vrb. vii, 4.	304.
237.	Aristotelis carmen. Epit. i, 3.
<i>Ara</i> Vesalii. Gr. A&C. 156.	190.
727, a.	<i>Artemis,</i> regina. Edyll. x, 315.
<i>Ara,</i> saxa, margines. Epist. ii, 13.	403.
571, a.	<i>Arvum</i> genitala. Eclogar. de Puerper.
<i>Arare</i> littus. Epist. iv, 2.	21, 5.
575, b.	542, a.
<i>Arberius,</i> sororis Auf. filius, maritus	Artemisæ mors. Edyll. vi, 24.
Veriz Lioeriz. Var. xvi.	329, a.
130.	<i>Arx</i> munitior in civitate locus. E-
<i>Arborum</i> <i>ψευδοειδ.</i> Epist. xxv, 14.	dyll. xii, de Inconnexis, 3.
691, a.	478, a.
<i>Arcas</i> Mercurius. Edyll. vii, 22.	<i>As,</i> & ejus partes. Eclogar. de rat.
344, a.	Libr. 18.
<i>Arcadicum</i> pecus, asini. Epigr. lxxvi, 4.	539, a.
53, a.	<i>Ασκήσεις.</i> Parent. vi, 8.
<i>Arcelus,</i> Gallula Roma. Vrb. viii, 2.	120.
239.	Ascanius regnavit annos xxx. Epi-
--- male existim. <i>Mamiliaria.</i> ibid. a.	stol. vii, 13.
--- præcipiti Rhodani intercisæ fluentis.	596.
ibid. 4.	Astacum dicendi genus. Edyll. xi,
241.	73.
--- duplex. Epist. xxiv, 81.	467.
686.	<i>Afferit preces suas nostris querelis.</i> Epi-
	stol. xxii, 5.
	670, b.
	<i>Αὐτοειδ.</i> , adventorium, metato-
	rium. Edyll. iv præf. 1, 306, a.
	Epist. xiv, 35.
	625, b.
	<i>Affer,</i> Grammaticus. Epist. xviii, 27.
	649, a.
	<i>Aphyallæ</i> Epitaphium. Epit. xv, 200.
	<i>Athens Terrigenis</i> patribus. Vrb. x. 1. 247.
	--- Pallados & Consi certamen. ibid.
	<i>Atrius</i> Herculis præceptor. Edyll. iv,
	21.
	310, b.
	<i>Atius</i>

INDEX IN AVSONIVM.

- Attius Patēra*. Prof. iv. 152.
Attius Tiro Delphidius. Prof. v. 156.
Argentī letalia pondera vivi. Epigr. x, 3. 11.
Argyripa à Diomede condita. Epitaph. vi, 4. 194.
Arma supervelli in bello fortiter occumbentes. Epigr. xxiv, 2. 21.
Arpi à Diomede conditi. Epit. vi, 4. 194.
Afferere vota. Ephem. Orat. 80. 102.
A'stēis insula. Periocha Odyss. iv, 2. 757. a.
Attusia Lucana Talisia. Par. xxi. 134.
Attusia Lucana Sabina. Par. ix. 122.
Attusius Lucanus Talisius. Par. viii. ibid.
Attubus. Epist. xxii, 9. 670. b.
Aturrus fluv. Aquitaniz. Par. iv, 11. 117. Edyll. x, 468. 437. b.
Atyrensiū civitas. Epist. xi, 17. 617. b.
Auctorem ut feriant tela retorta suum. Epigr. lxxii, 8. 51.
Avelis Numida. Epist. xix, 16. 656.
Aves præpetes, inhibere, superare, inferre in auguriis. Epigr. i, 2. 2. a.
Augeas rex. Edyll. xix, 7. 536.
Augusta Trevirorum. Vrb. iv. 233.
Bracarorum. Vrb. ix, 5. 246. a.
Avicianus, frater Aufonii. Par. xiii. 127.
Augusta, sancta. Gr. A&T. 716. a.
Augusti Cæsaris xiiii Consulatus. Gr. A&T. 710.
Avlaxæ torquere. Epist. x, 10. 609.
Aurium tinnitibus inter omnia. Edyll. xi, 20. 455. b.
Aufonius D. Magnus Paonius Gallus appellatur in MSS. & fastis Capitolinis. Epigr. i. 1. a.
Consul, A. V. C. 1118. Factor. 11. 92. & 111. 93.
— ejus stemma, cum omni cognatione. Par. in fine. 143.
— in pueritia Græcas literas respuit. Prof. viii, 9. 13.
— Quæstor, Præfectus, Consul. Edyll. iv, 90. 317. a.
— nomen Italum. Epist. xvi, 76. 636.
— nomen Latinum. Edyll. i, 1. 297. b.
— Paulini Præceptor, altor, fautor. Epist. xxiii, 35. 678. b.
— Villæ. Epist. xxiv, 79. 684. a.
— vita & habitus. Gr. A&T. 716.
Aufonius, pater. vide Iul. Aufonius. 110.
Aufonius, Aufonii filius. Par. x. 124.
Austerus doctus jungere temperiem. Parent. xiii, 8. 135.
Automedon flagriser. Epist. xiv, 10. 623.
Auxilius Grammatic. Epigr. cxxviii. 84.
Axius Paulus, Rhetor. Epist. viii, & seq. 598.
Axona præcepit fluv. Edyll. x, 461. 434. b.

B.

- B** *Acchus Ofris, Phanaces, Adonens, Ignigena, Cornutus, Titanoteles, Dionysius, Liber*. Epigr. xxix, xxx. 25. a, seq.
— Deus Poëtarum. Profess. xxi, 9. 182. a.
— Thymanus. Edyll. xiii præf. 11. 501. a.
Bagocassis, Bajocassis. Prof. iv, 7. 153. a.
Vellocassis, Bajæus. ibid.
Bajona. Epist. xi. 617. b.
Barba quo die ponenda. Eclog. 552.
— invida. Omis. 774. a.
Barbus, piscis. Edyll. x, 94. 374.
Barcinū civitas Hisp. Tarracensis. Epist. xxiv, 68. 683. b.
— Punica. ibid.
Barcinensis Maria. Epist. xxi, 2. 665.
Barcino superaddita ostrifero ponto. Epist. xxiv, 89. 686.
Bassianus, v. Caracalla. 225.
Beatum & æternum Epicuri. Epigramm. cxvi. 71.
Belonus, Apollo Gallorum. Prof. iv, 9. 164.
Bellandi sanctique potens Gratianus. Epigr. i, 5. 2. Omis. 773. a.
Bellerophonis fabula. Epist. xxv, 72. 698. a.
Beneacrum. Epist. xi. 617. a.
Beneficia principum non reposcunt mutuum. Gr. A&T. 699.
Bias, Sapiens. Sap. 284 & 287.
Bigerri, populi ad Pyrenæos. Epistol. xi. 616. b.
Bigor-

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Bigorra castrum.</i> Epist. xi. 617, a.	<i>Cadmi nigella filia,</i> literæ. Epist. iiii, 72. 585.
<i>Bilbilis.</i> Epist. xv, 57. 696.	<i>Cadurci.</i> Prof. xviii, 15. 177.
<i>Bingium.</i> Edyll. x, 1. 348, & 350.	<i>Cabenna,</i> mons. Vrb. xix, 5. 251.
<i>Bis ad eundem lapidem offendere.</i> Epist. xi, 12. 615.	<i>Cacilius Argicius Arborius.</i> Par. iv, 116.
<i>Bis pueri senes.</i> Edyll. iv præf. 6. 308, b.	<i>Cæcus claudum ferens.</i> Epigr. cxxxi. 82.
<i>Bisfula.</i> Edyll. vii. 341.	<i>Cæcus claudo pedes ministrans.</i> Epigramm. cxxxii. 82.
<i>Bisfula nascentis conscia Danubii.</i> Edyll. vii, 2. 341.	<i>Cadere saginam.</i> Eph. 7, 8. 94, b.
<i>Bituriges Cubi & Vibisci.</i> Vrb. xiv, 1. 257, a.	<i>Cenis in virum à Neptune mutata.</i> Epigr. lxi, 9. 45, a. Edyll. vi, 20. 317.
<i>Blavia militaris.</i> Epist. x, 16. 613, b.	<i>Cerellia Ciceroni familiaris.</i> Edyll. xiii, 11. 516.
<i>Bojates.</i> Epist. xi, 17. 617, b.	<i>Cæsarea Augusta.</i> Epist. xxiv, 88. 686.
<i>Bojona.</i> Epist. xi. 617, b.	<i>Cæsares.</i> 215.
<i>Boli, iactus tesserarum.</i> Prof. 1, 26. 147.	<i>Cæsariæ rutilam per candida colla resumdis.</i> Epist. iv, 43. 578.
<i>Bononia Belgarum.</i> Vrb. xiii, 9. 254, b.	<i>Cæsuræ versuum.</i> Epist. iv, 83. Edyll. lii xiii præfat. 15. 502.
<i>Bracara dives, hodie Braga in Portugallia.</i> Vrb. ix, 5. 245, b.	<i>Caji, Cajare.</i> Epist. ii, 13. 571, b.
<i>Bractea fucus.</i> Epist. xvii, 11. 640, a.	<i>Cajus quidam languens.</i> Epigr. lxxv, 1. 52.
<i>Bracteatum mentis aërea dictum.</i> Grat. Aq. 50. 708.	<i>Calagurris, patria Fabii Quintiliani.</i> Prof. 7. 145.
<i>Brevitas non obscura est aliquid contra naturam rerum.</i> Epist. xix, 6. 655.	<i>--- herens scopulis.</i> Epist. xxv, 57. 696.
<i>--- Laconica.</i> Sap. Chilone, 7. 279.	<i>Calantica, Calautica.</i> Per. Odyss. v, 3. 758, a.
<i>Britones, Britanni, omnes mali.</i> Epigr. cx, 70. & cxii. 71.	<i>Calathus, ejus figura.</i> Edyll. xiv, 31. 522, a.
<i>Brivates portus.</i> Epist. ix, 32. 604, b.	<i>Calculus reducere in xii scriptis.</i> Prof. 1, 25. 147, b.
<i>Bubus prima brevi.</i> Epigr. lxi. 41.	<i>Caledonii Britanni.</i> Edyll. x, 68. 368, a.
<i>Bucolice tome.</i> Epist. iv, 88. 586.	<i>Caligula, Cæsar.</i> Cæf. iv. 219.
<i>Buccula Mytonis.</i> Epigr. lviii. 40.	<i>Callaici, Callæci, Gallæci.</i> Vrb. ix, 5. 245, b.
<i>Burdigala, insignis Baccho, fluviusque, virisque.</i> Vrb. xiv, 2. 257.	<i>Calippio, pater Ausonii.</i> Par. vii. 120.
<i>--- patria Ausonii.</i> ibid. 7. 258.	<i>Callierateia Epitaph.</i> Epit. xxxiv, 211.
<i>Burdigala vitiferi collas, latumque colomis vber agri.</i> Epist. xxiv, 92. 686.	<i>Callisthenes Sybarita Γαλακκῶν scriptor.</i> Edyll. x, 85. 372, a.
<i>--- nitor.</i> Edyll. x, 19. 360.	<i>Calpe Tartessia.</i> Epist. xix, 1. 650. & 654, b.
<i>Burdigalenses Professores.</i> Prof. 144.	<i>Campi lugentes, & æris.</i> Ed. vi, 1. 325.
<i>Burgus oppidum Paulinorum.</i> Epist. l. xxi, 35. 673.	<i>Campus papyri.</i> Epist. vii, 48. 597, a.
<i>Burra.</i> Præf. ad Latin Pacatum.	<i>Campanus fastus.</i> Vrb. vi, 14. 236.
<i>Buzyges Bulianus, primus tauros submisit.</i> Epist. xxii, 47. 675.	<i>Canace fabula.</i> Epigr. lxxxiv, 5. 57. Edyll. vi, 38. 331.
<i>Byrsa arx Carthaginis.</i> Vrb. ii, 13. 229.	<i>Capitolia in præcipuis urbibus provinciar.</i> Omis. 734, b.
<i>Byzantina Lygos, Constantinopolis.</i> Vrb. ii. ibid.	<i>Capitæ diminutio triplex.</i> Ed. xi, 65. 466.

C.

C Litera sumpta prius vice Gamma. Edyll. xii, 19. 493.

Capito

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Capito piscis.</i> Edyll. x, 85.	377, a.	<i>Cavi amnes, id est, vani.</i> Edyll. vi, 69.	
<i>Caprotina Nona.</i> Eclog. de fer. 9, 561.			335.
<i>Caprotina Inno.</i>	ibid.	<i>Cebenna, mons.</i> Vrb. xii, 5.	251.
<i>Caracalla cognomen Bassiano inrisu populi inditum.</i> Cxf. xxii, 226, b.		<i>Cedro chartæ juvenescunt, nec timeant sentiant.</i> Epigr. xxxiv, 13.	29.
<i>Carantonus reficiens Santonico asinu.</i> Edyll. x, 463.	434.	<i>Celeripes compendium.</i> Epigr. cxlvi, 32.	90.
<i>Caranus, Pellæa dedit qui nomina regum.</i>		<i>Censor Severus, v. Iulianus.</i>	
<i>Epist. xix, 17.</i>	656, a.	<i>Censorius Atticus Agricius.</i> Prof. xiv.	173.
<i>Canis terrestribus, marinus, coelestibus.</i>		<i>Cento Nuptialis.</i> Edyll. xiii, 499.	
<i>Epigr. xiv.</i>	15.	<i>Cento quid sit?</i>	ibid.
<i>Canorus ore, lucida facundia.</i> Prof. iv, 18.	55.	<i>Ceres inmensis januarum limina.</i> Epigr. xxvi, 9.	23.
<i>Capanei fabula.</i> Epigr. lxxxiv, 2.	56.	<i>Centuria jure vocata.</i> Grat. A&. 704.	720.
<i>Capitalis luxus, ore morigerantium.</i>		<i>Centuriata comitia.</i> Gr. A&.	719.
<i>Epigr. lxxi, 5.</i>	49, b.	<i>Cerberus, quare triceps.</i> Edyll. xi, 9.	454.
<i>Capitolium à Tarquinio, Catulo, & Domitiano exstructum.</i> Vrb. xiii, 16.	256.	<i>Cereæ clunes turdorum.</i> Epist. iiii, 2.	572.
<i>Capitolina numina tria.</i> Edyll. xi, 42.	462.	<i>Certa manus, inevitabilis.</i> Par. xi, 12.	125.
<i>Capua, Campaniæ caput.</i> Vrb. vi, 235.		<i>Cervi aripedes.</i> Edyll. xi, 14.	414.
<i>— affectat imperium Italiæ.</i> Vrb. vi.	ibid.	<i>Cervorum ætas.</i> Edyll. xi, 14.	ibid.
<i>Cari sepulcrum vacuum.</i> Epit. xxxvii.	213.	<i>Characteres tres Orationis.</i> Epistol. xvi, 11. 632. Prof. xxi. 181. Grat. A&.	708.
<i>Car situs in nullo pretio.</i> Edyll. xii de Histor.	487.	<i>Charites tres.</i> Edyll. xi, 19.	455.
<i>Carmen non molle modis.</i> Epigr. i, 14. 4.		<i>Chersiphron, Architectus celebris.</i> Edyll. 307.	397, b.
<i>Caracalla vestis.</i> Omiff.	793, a.	<i>Chalcidicum.</i> Per. Odyss. i, 3. 755, a.	
<i>Carroco, piscis.</i> Epist. iv, 58.	580.	<i>Chalcidia ætæ, Cumæ.</i> Epist. xix, 18.	657, b.
<i>Carthago, olim Punica Byrsa.</i> Vrb. 11.	228.	<i>Χαλκίονες cervi.</i> Edyll. xi, 14. 454, b.	
<i>— discincta.</i> Gr. A&. 95.	715.	<i>Charinus Iamborum poeta. ejus lepidi versus.</i> Edyll. vi, 24. 329, b.	
<i>Casum sal.</i> Epist. xxii, 27.	672, b.	<i>Chilo præter ceteros Laconas breviloquus.</i> Sap. Chilone. 6.	279.
<i>Casta puella anus est.</i> Epigr. xiii, 2. 15.		<i>Chimæra triplex compago.</i> Edyll. xi, 82.	470.
<i>Καστὸς αὐτοῦ μῦς.</i> Epist. xvi, 91.	637, b.	<i>Chiron præceptor Achillis.</i> Edyll. iv, 20.	310.
<i>Castorum equi.</i> Gr. A&. 198.	735.	<i>Chium qui miscet & Amineum.</i> Epistol. xv, 11, 31.	649.
<i>Castor fellator.</i> Epigr. cxx.	74.	<i>Chaosper fl. à solis Pers. regibus potari solitus.</i> Vrb. xiv, 28.	261.
<i>Castor scripsit de rebus ambiguus. Profess.</i> xxi, 7.	184, a.	<i>Chærilus, poeta.</i> Epist. xvi, 8.	631.
<i>Catalesta Virgilii.</i> Edyll. xii, in Grammat.	490.	<i>Chordarum tria nomina.</i> Edyll. xi, 81.	470, a.
<i>Κατὼ πῶλος.</i> Vrb. xiii, 21.	257.	<i>Choriambus αἰοδὸν ἄλφ.</i> Epist. xiv, 27.	624.
<i>Catenoplia.</i> Epist. x, 41.	612, b.		Cire,
<i>Κατινὸν ὠδὸν.</i> ibid.	613, b.		
<i>Catina, ambustorum fratrum pietate celebris.</i> Vrb. xi, 2.	249.		
<i>Cathedra docentium.</i> Prof. i, 8.	145.		
<i>Catus lingua.</i> Par. xvii, 15.	131.		
<i>Cataphonia, v. Italia.</i>			

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Chresus & Acindynus fratres.</i> Epigr. xl. 32.	<i>Cleanthes Stoicus.</i> Prof. xv, 11. 175.
<i>Chris, scita.</i> Edyll. 11, 24. 299.	<i>Clementinus Poeta.</i> Epist. iv, 8. 576, a.
<i>Christus ex Vero Verus, de Lumine Lumen.</i> Ephem. Orat. 82. 102, b.	<i>Cleobulus, Sapiens.</i> Sapp. 280.
<i>Chromii Epitaphium.</i> Epit. xxii, 204.	<i>Cliens fiscus, clienta Tarraco.</i> Parentalium xiv, 10. 128, b.
<i>Chum truces.</i> Epigr. 1, 8. 3, a.	<i>Clientia.</i> Prof. v, 17. 158, b.
<i>Cicatrices nostras amamus.</i> Edyll. vi praf. 6. 324.	<i>Clinicus.</i> Epist. xii, 34. 620.
<i>Cicero Consularis negat ultra se habere, quod cupiat.</i> Gr. Act. 709.	<i>Cludit, claudicat.</i> Sapp. prol. 33. 269, b.
<i>— gloriatur. se primum prætorem renunciatum.</i> ibid. 725.	<i>Cluo, Clueo.</i> Sapp. Cleobulo. 2. 280, a.
<i>Ciceronis epistola ad Cereciam petulantem.</i> Edyll. xiii, 11. 516.	<i>Clupea Araris.</i> Edyll. x, 85. 372, a.
<i>Ciceronis versus de Signis.</i> Eclog. 2. 548, a.	<i>Clypeo Lacedæmonii in bello pulchra morte defuncti domum relati.</i> Epigr. xxiv. 21.
<i>Ciceronis opulentia.</i> Epist. xvii, 15. 642.	<i>Clytemnestra, Clytemestra.</i> Edyll. xi, 32. 458, a.
<i>Cicum Plauti quid?</i> Edyll. xiii praf. 6. 500, a.	<i>Cnidii nodi, pro calami.</i> Epist. iv, 75. 585, b.
<i>Cinea Epirotæ memoria.</i> Prof. xv, 13. 175, a.	<i>Cubus, cubus.</i> Edyll. xi, 3. 452.
<i>Cineres defunctorum perfectis superpremis demum quiescere existimati.</i> Par. xxvii. 140, b.	<i>Cal pro celo, apud Ennium.</i> Edyll. xii, in Gramm. 11. 497.
<i>Cini superia, Par. xxvii, 2. 140.</i>	<i>Calebs, de viduo.</i> Par. viii, 18. 122.
<i>Cinnamæus nidus.</i> Edyll. xi, 17. 454.	<i>Cali numeros, & conscia fidera fatis callens.</i> Par. iv, 17. 117.
<i>Circi ostia xii.</i> Epist. xviii, 11. 646.	<i>Corna dapalis.</i> ix, 13. 602, a.
<i>Circumagere promontorium.</i> Periocha Odyss. ix. 760.	<i>Catus, coitus.</i> Epigr. lxxi, 1. 49.
<i>Cisum, genus vehiculi biroti.</i> Epist. viii, 6. 599, a.	<i>— phemer. de Somn. 11. 106.</i> Periocha Odyss. xxi. 770.
<i>Cisthos, fruticis genus, ex quo Salgama fiebant.</i> Epigr. cxxiii, 5. 76, a.	<i>Cohors Ratorum.</i> Omiff. 791.
<i>Citarinus, Siculus, Gramm. Burd. Profess. xiii.</i> 172.	<i>— Prætor. & Vindol.</i> ibid.
<i>Kuſigen, Kuſigen.</i> Edyll. xi, 32. 459, a.	<i>Collegia, Collecta, Colliphia Plautinorum parasitorum.</i> Epist. ix, 46. 606, a.
<i>Clarus, Grammaticus.</i> Epist. xviii, 26. 649.	<i>Colum, retis genus.</i> Epist. iv, 55. 580, b.
<i>Clarentius, socer Marcelli Grammar. Narbon.</i> Prof. xviii, 5. 178.	<i>Colonica, villa.</i> Epist. iv, 5. 575, b.
<i>Classes jure vocata.</i> Gr. Act. 38. 705.	<i>Colonomus.</i> Epist. xi, 10. 614.
<i>Claudis, claudicat.</i> Sapp. prologo. 32. 269, b.	<i>Colorare canitiem.</i> Omiff. 774, b.
<i>Claudius Contentus.</i> Par. vii. 120.	<i>Comere, ornare.</i> Epigr. 1, 3. 2. Vrb. vi, 17. 236.
<i>Claudius Imp. non faciendo nocens, sed patiundo fuit.</i> Czf. v, 3. 219.	<i>Comitatus, Comitatus Principis, Aulæ.</i> Epist. xvii, 20. 642.
<i>Claudius & cæcus.</i> Epigr. cxxxii, 82. & 83.	<i>Comitatus frontes hominum aperis, mentes tegit.</i> Epist. xvii, 21. 643, b.
<i>Clazomena, de natibus.</i> Epigr. cxxxi, 4. 82.	<i>Comites Palatii, stabuli, scrinii, &c.</i> Grat. Act. 24. 702, b.
	<i>Comitia Tributa, Centuriata, Pontificalia.</i> Gr. Act. 718.
	<i>Commodus Imp. criminibus fassus matris adulterium.</i> Czf. xviii. 224.
	<i>Comitiorum propria verba.</i> Gratiarum Act. 722.
	Com-

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Compar discipulus</i> , pro condiscipulus. Prof. xxiv, 5. 187.	Consoles suffecti & ordinarii. Epist. xx, 3. 658.
<i>Empedes</i> , quæ ipse fecit, gestet faber. Edyll. vii præf. 6. 340.	Contagia ægri corporis. Epist. xxiv, 28. 681.
<i>Empendifacere</i> . Epist. xvii, 33. 644.	Contendere se alicui. Gr. Aët. 92. 714.
<i>Empitalia</i> . Eclogar. Fer. 18. 562.	Contentus. v. Claudius.
Computatio per digitos. Epist. vii, 5. 595.	Contendere Panegyricu libris. Prof. 1, 13. 145.
<i>Emposita casu</i> , id est, fictæ, pro calumniis. Epist. xxiv, 7. 679.	Contenta cervice jugum ferre. Epistola xxiv, 22. 680.
<i>Encharum germina bacca</i> . Edyll. x, 70. 369.	Contortū dicendi genus. G. Aët. 53. 708.
<i>Enciliū animarum miste piorum</i> . Parental. iv, 29. 118.	Contumelia domus de re stupri. Per. Odyll. 11. 756.
<i>Enclinnatio, concinnare</i> . Epist. xxi, 10. 663.	Convivium jectum. Ephem. Loc. invitat. 5. 104.
<i>Enclusiones</i> , periodi. Epist. xvii, 15. 641, b.	Conus. Edyll. x, 312. 398.
<i>Encordius</i> , Grammat. Burdigalensis. Prof. x. 168.	Coræ, pupillæ oculorum. Epist. xvi, 60.
<i>Endas, Cendates, portus</i> . Epist. v, 30. 592, b.	Corduba, Cordoua Vrbs Hispaniæ. Vrb. ix, 4. 249.
<i>Endere carmen</i> . Prof. iiii, 4. 151. & xii, 5. 272.	Corinthia, v. Æmilia.
<i>Enditu</i> . Prof. xv, 17. 175.	Corinthus, Grammat. Burdigalensis. Prof. viii, 1. 166.
<i>Engerere, conferere lanos</i> . Epist. xx, 13. 660.	Cornici ætas. Edyll. xi, 12. 454.
<i>Engrex</i> . Edyll. xi, 53. 465, b. Epist. x, 21. 661, a. Per. Odyll. xxiv, 771.	Coronæ lemniscatæ. Epist. xx, 6. 659, a.
<i>Engerere lanos, fascis</i> . Epist. xx, 13. 660.	Coronis, quid sit. Prof. 185, 4. 534.
<i>Engilio belloque bonus</i> . Epit. vii, 1. 194.	Corn. Nepotis Chronica. Epist. xvi, 630.
<i>Engilio clarus & eloquio</i> . Epit. viii, 2. 195.	Correptura Iberiæ, Correptores provinciarum. Par. xxiv, 11. 159.
<i>Engiliator, consiliare</i> . Gr. Aët. 130. 721.	Cornix non ideo ante cygnum. Epist. xx, 8. 139.
<i>Engistorium Principis</i> . Gr. Aët. 159. 727.	Correco, piscis. Epist. iv, 58. 580, b.
<i>Engocer</i> . Par. xxii, 10. 135.	Corticis fluitantia retia signis. Edyll. x, 246. 390.
<i>Engonsum fadus</i> . Epist. x, 11. 611.	Corvinus. v. Val. Corvinus.
<i>Engstantini Imp. fratres exilis specie Theolosa sepositi</i> . Prof. xvi, 11. 176. Gr. Aët. 78. 712.	Corvi ætas. Edyll. xi, 15. xviii, 4. 534.
<i>Engstantinopolis</i> , olim Byzantina Lygos. Vrb. 11. 228.	Corvi, pisces, non duraturi post bina trihoria. Epist. iv, 60. 580.
<i>Engstitutio de Arelate</i> . Vrb. viii, 2. 240.	Corus, pro Zephyrus. Edyll. x, 316. 404.
<i>Engsus Neptunus</i> . Epigr. lxi, 9. 45.	Corydon marmoreus. Epigr. xxxi. 27.
<i>Engualia</i> . Eclogar. de Fer. 19. 562.	Cos patria Hippocratis. Edyll. xii, 488.
<i>Enguetudo lenit & emollit omnia</i> . Edyll. iv, 16. 310, a.	Cossio Vasatū, Valates. Par. xxiv, 8. 138.
<i>Engu lenit laborem</i> . ibid. 81. 317.	Costos, fruticis genus. Epigr. cxxi, 11, 5. 76, a.
<i>Engulatus petio quibus molestiis vallata</i> . Gr. Aët. 784.	Cranium hominis mortui in conviviis. Edyll. xi, 11 præf. 20. 504, a.
<i>Engulatus bimestres</i> . Gr. Aët. 93. 714.	Crates, Grammat. Epist. xviii, 27. 649.
	Crebennus, fundus Axii Pauli. Epistola xi, 17. 616.
	Crepirus ventris dirimebat auspicia. Edyll. xii. 489, b.
	Creusæ Creontis filiz à Medea interfectæ fab. Epigr. cxxx, 6. 80, b.
	Cri-

INDEX IN AVSONIVM.

Crines quo die præfces. Eclogario.

D.

552.
Crispa, mulier impudica. Epigr. lxxi.
 49.
Crispa, deformis aliis, poetæ pueri
 visa. Epigr. lxxvii.
 54.
Crispus, Grammat. Burdig. Prof. xxi.
 181.
 Croci fabula. Edyll. vi, 11.
 325.
 Croesi & Diogenis apud inferos Dia-
 logus. Epigr. lrv.
 37.
 — & Solonis historia. Sapp. Solone,
 11.
 274.
Crucians canterius. Epist. xxi, 39.
 668.
Crudaque adhuc matris pectora sollicitat.
 Par. xxi, 11, 8.
 136.
Cubus, cubus, quid? Edyll. xi, 3.
 452, b.
Cuculus, convitium in seros cultores.
 Edyll. x, 167.
 383, b.
Cui dissyllabum prima longa. Edyl-
 lio x, 312.
 398.
*Cui nullus finis cupiendi, est nullus haben-
 di*. Edyll. lxx, 15.
 304.
Cultum spei deserere. Par. xxi, 9, 127, a.
 Cultus nimius dedecet virgines. E-
 pigr. civ, 6. 66. Omiff.
 777, b.
Cum hoc, aut in hoc redi. Epigr. xxv.
 22.
Cuneatum theatrum. Sapp. prolog. 21.
 268.
Cupido crucifixus. Edyll. vi.
 325.
Curculio Plauti. Epist. xxi.
 670.
Cursoria naves. Epist. x, 1.
 608, a.
Cursus sandi. Prof. iv, 16.
 155.
Cutem summam operis intueri. Per. præf.
 737.
Cydippes fabula. Epist. xxiii, 16.
 676.
Cyllari equi celeritas. Gr. A&.
 735, a.
Cymbala dant sicut sonitum. Epist. xxv,
 20.
 691.
Cymbia qua figura. Eclogar. de Fer.
 24.
 562.
Cymesiuvener Antisthenes. Epigram-
 mate xxvii.
 23.
Cynicorum supellex. Epigr. lxxx, 37.
Cynosfema Hecubæ. Epit. xxv, 6.
 205.
Klidi, pudendum muliebri. Epi-
 gramm. cx xiii, 5.
 76, a.
Cyzicus ostreosa. Epistol. ix, 29.
 603, a.
Czachothurnum Arx Saxoniæ
 Comitum. Omiff.
 786, b.

D Litera. Edyll. xxi, 14.
 493.
Δακτυλ Epist. xiv, 27.
 624, b.
 — *Δακτυλ* Epist. xxv, 27.
 693, b.
Dactylus Trinodus. Epist. xxi, 38.
 668.
*Dadalus Paliphaz subserviens in ad-
 ulterio Taurino*. Epigr. lx.
 41.
 — *adis Euboea conditor*. Edyll. x, 300.
 396.
 — *pennis super ætra vestitus*. Edyll. xxi,
 de Hister.
 436, a.
*Dalmatii Cæf. filii Narbone ab Ex-
 perio instituti*. Prof. xvii, 9.
 176.
Damonis & Phintia amicitia. Epi-
 stola xxiv, 43.
 681.
Danubius Nilo secundus. Epigr. lxx, 1.
 5.
 Omiff.
 774, a.
 — *Illyricis regnator aquis*. ibid. & E-
 pigr. lv, 4.
 7.
 — *penitis caput occultatus in oris*. Epi-
 gramm. xv, 1.
 7.
 — *Scythico solvis ostia ponto*. ibid. 5.
 8.
 — *Dives aquis*. ibid.
Dapalis cæna. Epist. lx, 13.
 602.
Daphnes fabula. Epigr. cxi. & ciii.
 66.
Dare fama. Prof. ii, 21.
 150.
Dare formam morum filiis. Prof. ii, 26.
 150.
Dativus iv declinationis in æ. Ephe-
 mer. Parech. 18.
 96.
Declamationes, sicut ludorum lites.
 Prof. i, 15.
 146.
 — *falsa lites*. Epist. viii, 12.
 600.
Dedecor alga. Epist. lx, 5.
 601.
Deductum carmen. Edyll. x, 396.
 416.
*Defrudata mea non sunt hoc fercula men-
 sa*. Epist. lxx, 17.
 573.
Defulgurat. Per. Iliad. v.
 743.
Dei, Iobis Epitaphium. Epitaph. xlii.
 199.
Delenifica sacundia. Epist. xvi.
 639.
Delirus, carmen Pauli. Epist. x, 7.
 614.
Delphi umbilicus orbis. Epitaph. ix.
 196, a.
Delphidius Rhetor. Profess. v.
 156.
Demosthenis Enthyemata. Epist. xvi,
 15.
 641.
 Depen-

INDEX IN AVSONIVM.

- Dependere.* Edyll. xi, 27. 458. Epi-
stol. iv, 66. 582.
De plano. Gr. Aët. 722, b.
Deposito prope conclamatus in avo. E-
dyll. v, 16. 320.
Deprehendi, de adulteris. Epigram-
mate xc, 4. 59.
Desabulare. Epist. x, 15. 610, a.
Desecti viri, pro eunuchis. Epigram-
mat. cviii, 19. 69.
Deterrere ingenium artificis. Epigr. lxxv.
43.
Detexere opus. Edyll. x, 415. 421.
Devota virgo. Par. vi, 8. 120.
Deus principis, extremoque carens, &c.
Ephem. Oratione 9. 98.
--- *utiles unde distat ibid.* 13. 98, b.
--- *Triunus.* Edyll. xi, 88. 471.
--- *beneficiorum suorum indignatur*
per homines stare iudicium.
Gr. Aët. 708.
Deos lapides jurare. Ephem. Orat. 44.
100.
Dextra ripa Rhodani. Edyll. x, 481.
442.
Diadema, sertum, corona, Metaphor.
laus. Epigr. i, 3. 2.
Diana tria virginis ora. Edyll. xi, 18.
455.
Diaphanos viros. Epist. xi, 10. 614.
Dicteus Bacchus. Epigr. xxix. 25.
Dicta egregia auctorum turpitudine
depressa. Gr. Aët. 729.
Dictare satis notanda verba. Par. iii, 17.
114, b.
Didius Iulianus Imp. spoliis non gaudet
opibus. Cxf. xx. 225.
Didonis & Aeneæ concubitus à Ma-
rone fictus. Epigr. cxviii. 72. E-
pit. xxx. 207. Edyll. vi, 38. 331.
Omiss. 779.
Dies, diei, dii. Ephem. Orat. 72. 102, a.
Dii, diei. Eclog. Rat. diei. 7 & 12. 549.
Dierum Anni vententis ratio. Eclo-
gar. 549.
--- *vii nomina.* ibid. 550.
Dii Genitales. Per. Iliad. xv. 743.
Dimetria volucris. Epist. xvi, 104.
638.
Diminutio capitis triplex. Edyll. xi, 65.
466.
Dindyma cantica. Epist. xxv, 16. 691.
Dimithares, Dinocrates, architectus. E-
dyll. x, 312. 398, a.
Diogenes Cynicus discipulus Anti-
sthenis. Epigr. xxviii. 24.
Diogenes Canis. Epigr. xxviii, 24. E-
pit. xxxi. 108.
Diogones imitator Herculis. Epi-
gramm. xxvii. Omiss. 775.
Diogenis supellex. abjicit scyphum. E-
pigr. lxi. 37.
Diogenis & Croesi apud Manes col-
loquium. Epigr. lrv. 37.
Diogenis Epitaphium. Epit. xxxi. 108.
Diomedes melior bono genitore. Epi-
taph. vi. 193.
Diomedis Epitaphium. Epit. vi. ibid.
Diomysus Bacchus. Epigr. xlix, xxx. 25.
Diphthongi omissa altera vocali cor-
reptz. Epigr. xli. 12. & cxlviii.
85. Prof. vi, 44. 164, a. & xv, 13.
175, a. Epit. xxi. 204, a. Edyl. xi.
36. 452, b.
Diribitores. Gr. Aët. 705, b.
Dirutus are. Edyll. xlii præf. 508, b.
Dis nomen habet de Iove sygie. Edyll.
xli, In Gramm. 10. 497.
Discre si cupis, a doctis quam multa li-
cebit. Epigr. cxli. 87.
Discedium faderis. Per. II. iv, 2. 743.
Dis natus de Iove puer. Edyll. iv
præf. 6. 308.
Disputator ad Cleanthem Stoicum. Pro-
fess. xv, 11. 175.
Dissonum Carmen Aufonii. Epist. xi,
10. 614.
Disinckio sensum auget, & ignavis dant
interdalla vigorem. Edyll. iv, 49. 314.
Diverbia in Comœdia. Edyll. iv, 60.
315.
Diversasus hospitio. Per. Odyss. 111, 2.
756.
Dives antiqua captans summata. Epi-
gramm. xxvi, 4. 22.
--- *quis vere?* Epigr. cxxxiv. 83.
Divinatio è nominibus. Omiss. 775, a.
Divitiis quomodo utendum. Epi-
gramm. cxlv. 87.
Divona, Dulona, fons Burdigalæ.
Vrb. xrv, 31. 261.
--- *medico potabilis haustu.* ibid.
Dixi, setipse, promissè, pro dixisse,
&c. Sap. Lud. 7. 270, a.
G g g Do,

INDEX IN AVSONIVM.

- De*, pro domum apud Ennium. E-
dyll. XII, 12. 497.
Dedecus timuit aberi. Epist. xxv, 23.
592.
Dedra, dodralis potio. Epigr. LXXXVI, 58.
Dogmatica lites. Edyll. XVII, 16. 532.
Domitiani XVII Consilatus decessi. Grat.
A&T. 69. 710.
Domitianus, Calvus Nero. C&T. in Mo-
nost. 216.
— *qua duo dederant Flavii, tertius eri-
puit*. C&T. XII. 221.
Domitina domus. Epist. VII, 55. 598.
*Dona honorum sunt brevia: aeternum,
qua nocuere, dolent*. C&T. Domitia-
no. 222.
Donatus arumnis patris. Prof. V, 32.
159.
Drabennus fl. Edyll. x, 365. 410.
Drepanitanus agone. Edyll. x, 215.
387, a.
Drepanius Pacatus Procos. Sap. praef. 2.
264, a.
Druentia incerta sparsis ripis. Edyll. x,
475. 440, b.
Druida, Gallorum sacerdotes. Pro-
fess. IV, 7. 153, b.
Druna fl. Edyll. x, 464. 434. & 479.
440, b.
Dryadis, filia Paulini & Megentire.
Par. XXIII, 10. 136.
Ἀρωματῆς, unguenti genus. Epigram-
mat. CXXXI, 1. 82.
Duiona, *Drivatus*, fons Burdigalens.
Vrb. XIV, 32. 261, b.
Dumissus, fl. Edyll. x, 8. 353, b.
Dumnotina domus. Epist. VII, 55. 598.
Duranus, amnis. Edyll. x, 464. 454.
*Duumviri in municipiis & Coloniais
instas Consulium*. Vrb. xiv, 40.
262, b.
Dynamius, Burdigal. Prof. XXIII, 108.
Ἀντιγῶς. Epigr. xc1. 60. & xcxi. 61.

E.
E Bromagius oppidum Paullini. Epi-
stol. XXII, 35. 673, a.
Ebruicanus tractus. Epist. IX, 32.
Ebures, Ebruicani, Eburovices. Epi-
stol. IX, 32. 604.
Echo ἠῆτις ἢ Λίγυα filia. Epigr. xi,
3. 12.
— *rescens nostras querelas salatur*. E-
pist. xxv, 68. 697.
E C L O G A R I V M. 538.
E D Y L L I A. 594.
Edyllia, Epyllia. Edyll. I. ibid.
Ἡ τῶν, ἡ τῶν τῶν dictum Lacru-
rum ad filios in bellum profici-
scentes. Epigr. xxv. 22, a.
*Efferti dicuntur mortui: item simu-
lakra, quae transferuntur*. Epi-
gramm. LXXIV. 52, a.
Εὔφρα, πῦρος ὁ ἄντι. Sapp. Thalece,
19. 283, a.
Εὐχάλος ἀπυρνεύου. Edyll. x, 107. 374.
Ehe, Hebe, consternatæ mentis, natu-
raliter effutitum verbum. Paren-
tal. XVII, 11. 131.
Elegati male solti spina. Epist. IV, 59.
581.
Elegia, Elegia. Par. VII, 1. 120.
Elegia, Ἐλεγειῶνα. Par. XXIX, 2. 141.
Elegi, blanda modulatio flexa querela.
Epist. xxv, 65. 696.
Ἐλεγεῖον. Prof. XXXI, 12. 182, b.
Elementa trina. Edyll. XI, 19. 455.
*Elisa vocalis in vet. codicibus non
expressa, non scripta*. Prof. Coron.
10. 188.
*Eloquentia hordearia Exuperii, nihil
solidi sensus adans*. Profess. XVII, 6.
177.
Eloronum in Novempopulania. E-
pist. XI. 617, a.
Emendatus vir. Epist. XVII, 12. 640, b.
Emendatissimi viri est pigenda non facere.
Gr. A&T. 728.
Emerita, nomen Iberum. Vrb. IX, 1.
242. & 243, b.
— *Augusta Voconice*. ibid.
Emporion. Epist. XXIX, 28. 672, b.
*Enallage modi indicativi pro sub-
iunctivo*. Roz. II, 1. 738, a.
Encaustices tria genera apud veteres.
Epigr. XXVI, 2. 23, a.
Endymionis fabula. Eph. 13. 95. E-
dyll. VI, 40. 582, a.
Engulisma, Angoulema. Epist. XV,
22. 626, a.
Enicocete virtute. Par. XII, 2. 126.
Ennas Imo. Epist. IV, 47. 579.
Ennius Rudinus. Edyll. XII, In Gram-
mat. 496.
Enno-

INDEX IN AVSONIVM.

Ennomi Epitaphium. Epit. xxii. 204.
Enthea damone manus. Epigr. cviii. 7.
 69.
ΕΡΗΜΕΥΣΙΣ. 94.
Ephemeris, diarium. Eph. initio. ibid.
Epicedion in Patrem. Edyll. ii. 297.
Epicuri opinio de Diis. Epigr. cxvi.
 Omiff. 778.
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ. 1.
Epimenides, seu *Buzzyges*, primus bo-
 ves submitit. Epist. xxii. 46. 674.
Ε'πιστολικήν ποικίλιν. Edyll. iv
 Przf. 306, a.
Epistola metatoria, adventoria. E-
 dyll. iv Przf. 305, a.
Epistola Tollei de Itinere Græcenfi.
 Omiff. 785.
ΕΠΙΣΤΟΛΗ. 567.
Epistolæ secretæ, occultæ, per notas.
 Epist. xxiii. 13. 676.
Epistolarum commercium inter ho-
 stes etiam usurpatur. Epist. xxv. 7.
 690.
Epistolarum initium à diſta ſalutē.
 Epist. xxv. 4. 690.
ΕΠΙΤΑΦΙΑ Heroum. 189.
Epitropos, procurator. Epist. xxii. 10.
 676.
Epyllia. Edyll. xi Przf. 450, b.
Equitum tres turma apud Rom. Edyl-
 lio xi. 80. 470.
Equi Admirabilis Epitaphium. Epi-
 taph. xxv. 211.
Equi spuma pet impactam ſpongiām
 expreſſa. Edyll. xi Przf. 12. 449.
Equaria. Eclogar. Fer. 27. 563, b.
Erasinus, γελωτικός. Edyll. vii
 Przf. 5. 340.
Eres, pro hæres. Omiff. 783.
Erimyes agmine terro. Edyll. xi. 84.
 471.
Eriphiles & Amphiarai fab. Edyl. vi.
 26. 330, b.
Ermisicus Regulus. Par. xxi. 134.
Ernaginum. Edyll. x. 464. 436, b.
Ereopagnion Levi. Edyll. xiii. 15.
 517, b.
Erubus fl. Edyll. x. 359. 410.
Eſt & Non. Edyll. xvii. 531. Epi-
 ſtol. xv. 41. 694.
Euchrotiz Delphidif uxoris probra
 & mori. Prof. v. 38. 160, a.

Evenus à Menandro ſapiens vocatus.
 Edyll. xiii. 16. 517 & 518, a.
Evertere mate, everriculum. Edyll. x.
 281. 393, b.
Euthemus medicus. Epigr. lxxv. 52.
Eunus liguliticoſ. Epigr. cxliii. &
 ſeqq. 75.
Euphemi Epitaphium. Epit. xx. 263.
Euriali Epitaphium. Epit. x. 197.
Eutopa in Eutopa. Omiff. 782.
Eusthius, præaviſ Veriz Liceriz. Pa-
 rental. xvi. 6. 130.
Exomiffion, lampetta. Edyll. x. 111.
 376.
Expetit panes. Cæſ. De mort. 4. 217.
Exuperius, Rhetor Tolofæ. Prof. xvii.
 177a.

F.

F *Abids* Quintilianus Calagurrita-
 nus. Prof. i. 7. 145.
Fabulæ Aſopi à Titiano verſæ. Epi-
 ſtol. xvi. 81. 636, a.
Fatha non eſt judicii ſeveritas. Sap. So-
 lōne 3. 278.
Fames Peruſina, aut Saguntina. Epi-
 ſtol. xxi. 42. 674, a.
Fario, piſcis. Edyll. x. 130. 379, a.
F A S T I. 91.
Faſti Auſonii. Przf. Faſtor. Epigr. i.
 ii, iii, iv. 91 & ſeq.
Faſtigia, accentus. Epist. xix. 14. 656.
Fata hominū in exanimis hoſte verenda.
 Per. ii. xxiv. i. 753.
Fata ſcribenda advocare. Par. xii. 17.
 114.
Fata tria. Edyll. xi. 19.
Favorium forma ſexangula. Epil. xviii.
 17. 455.
Fauſulus, nanus Anicii Proбини. E-
 pigr. cxlii. 1. 74.
Feles pullaria. Epigr. lxx. 5. 45.
Felicitis hominis Epitaphium. Epi-
 taph. xxxvi. 213.
Felicitatis rationem nemo reddit. Gr. Ag.
 708.
Fera à Gratiano interfecta. Epigr. ii.
 4.
Feriz Romanz. Eclog. 538.
Ferulæ ſceptra prædagogorum. Epi-
 ſtol. iv. i. 574.
 G g g 2 *Fiffa*

INDEX IN AVSONIVM.

G.

Galla puella senescens. Epigr. xlii.

15.

— amica Poëtz, ejulque dimidiem.

Epigr. cv, 4. 67.
Gallifabula Edull xv 26 157 b

Gallus scenam olim tabulatam dedit.

Sapp. Prol. 16. 268.

Ganymedes *flor Iovis ad cyathum.* E-

dyll. xii, De Histor. 18. 486.

Garrus, liquor fociorum, murtia. Epi-
stel. murtia. 662

Germana everses Edvll x.482.442.2

— *lata*. Epist. xxii, 74. 684

Gas Ennianum, id est, gaudium. E-

dyll. xii, In Gramm. 4. 496.

Garrulus mons vitibus vestitus. E-

dyll. x, 157.	382.
Gebens mons Vrb xii. 6	383.

Gedionas. Epist. IV. 35. 578.

Gelbin, fl. Edyll. x, 359. 410, 2.

Gemmae succinae, Edyll. vi, 74. 336.

Generationis tria requisita. Edyl.

lio 11,49. 462.
Cognominati filii mor morituri. E

Genetis Neurti juss, mox monituri. E-
digi. i. k. 36

Genethliacon ad Aufonium Nepp-

tem. Edyll. v. 320.

Genes

INDEX IN AVSONIVM.

- Genetrix* per e, non per i. Par. II, 1. 111.
Genitales Dii. Per. Iliad, IV. 743.
Genitalia fœdera legitimi catuſ. Epigramm. LXXI, 1. 49.
Genitale aruum, Genitalis alvius. Eclogar. De rat. puerp. II. 542.
Genoni, Genanni, pop. Illyrici. Epistol. IX, 31. 612.
Gerere, ferre ora. Edyll. IV, 25. 311.
Germania porrecta. Gr. Aët. 736.
Germani oculos cœruli, comam flavi. Edyll. VII, 10. 341.
Germanici Imp. comitas erga milites & amicos. Gr. Aët. 733.
Geryones triplex. Edyll. XI, 82. 470.
Gefforiacus pagus. Vrb. XIII, 9. 154, b.
Geta, populus Thraciz. Epigrammat. I, 7. 3.
Geta pellax, servus, bellax. Edyll. XII, De Hiflor. 20. 486.
Gibraltar, fretum Tarteffiacum, ex Arab. Gibal & Tarsi. Vrb. IX, 4. 242.
Git, equiparans morſu piper. Edyll. XII, De cibis 8. 482.
Glabrio Grammaticus, V. Acilius.
Gladiatores in funere. Edyll. XI, 36. 460.
Glarea, pro aggere. Epist. x, 15. 610.
Glauce, ſeu Creuſa, Creontis filia, à Medea interfecta. Epigr. cxxx, 6. 80.
Glanci Anthedonii fabula. Edyll. x, 276. 392.
Glancia Epitaphium. Epit. xxxiii. 210.
Glîres dormiunt hyemem perennem. Epithem. 5. 94.
--- opimiores ſemmo. Edyll. XII, 7. 489.
Gleſſa, linguæ, & dictionum obſcuriorum expolitiones. Epigr. cxxvii. 77.
Gluſ, Glux. Edyll. XII, 8. 489.
Gnaruri. Epist. xxii, 19. 671.
Gnati, filii, de utroque ſexu. Edyllio II, 38. 300.
Gobio, piſcis. Edyll. x, 132. 379.
Geros, gyros. Eclogar. De Solſitiis 8. 560.
Gorgonas tres. Edyll. XI, 84. 471.
Gortynius ales. Edyll. x, 300. 396.
Gracchi Tiberii commendabiliſ modestia. Grat. Aët. 727.
Gradus pyrgorum ſeu turrularum aleator. exciſi per cava buxa. Profeſſ. I, 26. 147.
Graca fides. Epist. x, 42. 613.
Græcis theatrum curia præbet vicom. Sapp. prol. 7. 267.
Gracorum fabula mendaces. Grat. Aët. 735, a.
Græcenſe iter Tollii. Omiff. 785.
Grammaticus quis? Omiff. 784, a.
Grammaticus felix excedit Grammaticos canonas. Epigr. cxxxvi. 94.
--- uxori rixolæ junctus. Epigrammat. cxxxvii. ibid.
Grammaticus ad Scaurum. Prof. xx, 7. 181.
Gratia, qua tarda eſt, ingrata eſt. Epigramm. LXXXII. 56.
GRATIA RVM ACTIO. 699.
Gratianns Imp. bellandi ſandique potens. Epigr. I, 5. 2.
--- Homerus Romanus, adulatorie. Epigr. I, 17. 4.
--- Sagittandi peritia excellens. Epigramm. II, 2. 5.
Gratiani laudes, Gratiarum Actione tota.
Gravida imperiis Pannonia. Epigr. IV, 4. 7. Omiff. 774.
Gregorius. Edyll. vi.
Griphus, quid ſit? Edyll. XI. 451, a.
Griphus Ternarius. Edyll. XI. 451.
Griphum ſolventes auferebant carnes pro præmio. Epistol. IV, 99. 588.
Gu pro W, vel V. Vrb. IX, 2. 244, b.
Guad, Arab. fluxius. Vrb. IX, 244, b.
Guad, corruptum è Latino Vadumſ. ibid.
Guadiana olim Anas fluvi. ibid.
Gunes cuncta elementa ſepulcrum. Epit. XI. 198.

H.

H---ſpiritus, tenuiſſima vivificans. Edyll. XII, 18. 493.
Habere fortunam reverenter. Epig. VIIII. ro. 7.

Ggg 3

Habi-

INDEX IN AVSONIVM.

Habitus forensis, togæ. Ephem. Egrest. 103.

4.
Hadriani Imp. dictum: *jam hoc patri tuo negavi*. Epigr. xvii, 1. 17.

Hadrianus Imp. *modis præsignis in ætæ*. Cæss. xv. 222.

— *residua tributorum remisit*. Græc. A&A. 730.

Ramadryades intereunt cum arboribus. Edyll. xii, De Hist. 7. 483.

Hammonis ridiculum responsum ad Olympici certaminis affectatores. Epigr. xciii, 5. 63.

Hannibalis mors. Edyll. xii, De Hist. 25. 485.

Harmonius, collega Vrsuli, Grammaticus. Epist. xviii, 26. 649.

Harpocrates *Sigallæ*. Epist. xiv, 27. 693.

Harpyia tres. Edyll. xi, 84. 471.

Hæsa, membrum visile. Edyll. xiii, 115.

Hæbromagus. Epist. xxi, 35. 673.

Hecate *tergemina*. Edyll. xi, 18. 455.

Hectoris Epitaphium. Epit. xiv, 199.

— *captatus currum*. ibid. & Perioch. Iliad. xxii, 1. 752.

Hecuba Epitaphium. Epit. xxv, 205.

Hebe, verbum conternatæ mentis. Par. xvi, 11. 131.

Helena Echo. Epigr. lxxvi. Omis. 777, a.

— *reddita Menelao ab Ægypti rege*. Perioch. præf. 5. 738.

Helvius Pertinax Imp. V. Pertinax. *Hendecasyllabi* unde componantur. Epist. iv, 81. 586.

Herculanus, Auf. sororis fil. Par. xvi, 131. Prof. xi. 171.

Hercules Cynicorum Deus. Epigrammat. xvi, 3. 23. Omis. 775, b.

— *tutela Mediolani*. Vrb. v, 7. 234, b.

— *conceptus triplicata vespere noctis*. Edyll. xi, 28. 458.

Herculis *Ærumnæ*. Edyll. xiii, 536.

Herculeum balneum Mediolani. Vrb. v, 7. 234.

Hereditolum, *majorum regna*. Edyll. i, 1. 303.

Hermaphroditus *femineus*. Epigr. lxxix, 43.

— *Mercurio genitore satius, genetrice Cythere*. Epigr. c. 45.

Hermes Termaxinus. Edyll. xi præf. 15. 450.

Hermiones zona. Epigr. xciv, 64.

Hermulæ in Circo. Epist. xviii, 17. 646, b.

Heroum Epitaphia. 189.

Heræ & Leandri fab. Edyll. vi, 22. 328, a.

Hesperius. Fastr. i. 91. Edyll. iv præf. 305. Epist. i, 1. 572.

Hilæda parvula. Profess. xxi, 17. 186.

— *arida*. Epist. xxv, 58. 696.

Hippocamelus. Epigr. lxx, 9. 48.

Hippolyti fabula. Epigr. xx, 2. 19. Edyll. xv, 25. 527.

Hippolytus *Virbini*. Edyll. xiii præf. 12. 501.

Hippothoi Epitaphium. Epit. xxi, 203.

Hispalis urbs Hispaniæ. Vrb. ix, 242.

Hispidus, *trux*, *attubus*. Epist. xxi, 9. 670.

Hister. V. Danubius.

Homeric oratores. Gr. A&A. 51. 708.

Homo vocis absontæ. Epigr. lxxvi. 53.

— *Homini* Lupus, Deus, homo. Sap. Biante. 281.

— *ternarii numeri modulo formatur*, nascitur, moritur. Edyll. xi, 5. 435.

Homines, qui pertinent ad alicujus domum. Epist. xxi, 2. 699, b.

Honor onus. Edyll. iv, 97. 318.

Omis. 797.

Honores largiri est magnificum. Gr. A&A. 729.

Honoratus, *honoratus*. Edyll. iv, 97. 318.

Horis vi olim docebant Grammatici. Epist. xviii, 10. 646.

Horrens capillis ut marinus asperis Echimus. Epist. xxi, 11. 671.

Horrida fercula. Epigr. viii, 3. 9.

Hortensis civitas in Novempopulania. Epist. xi, 17. 617.

Hunni. V. Chani.

Hæ veterum Gothorum quasi adspiratione, pro quo Latini V, Æoles digamma, Galli, Itali, Hispani, Græci scripserunt. Vrb. ix, 2. 245.

Hyacinthi fabula. Edyll. vi, 10. 325.

Edyll. xii, De Hist. i. 482.

Hylæ fabula. Epigr. xcv. 64.

I lite-

INDEX IN AVSONIVM.

I.

I litera. Edyll. xii, De lit. 5. 491.
I pro α litera correpta. Epigr. xii, 1. 12.
 — pro α. Epigr. cxxxviii, 1. 34.
I simplex in oci, *Tarquini*, pro oci, *Tarquini*. Edyll. x, 392. 415.
I nunc &c. formula irridendi. Edyll. x, 48. 366.
Iambus acer, quare? Epheum. Tot. dici neg. 24. 95.
Iambus unde? ibid. & Omiss. 780, a.
Iambus velocior pinnis alitum. Epistol. xxi, 16. 664.
 — *primus novorum metra junxit pedum*. ibid. 11. 666.
 — *præpes & volneripes*. Epist. xxi, 14. ibid.
Iambi ortus. Epist. xxi, 10. 666.
Iapis, nomen medici. Epigr. xx, 7. 19.
Iberia tellus. Epist. xxv, 53. 695.
Ibyci grues. Edyll. xii, De Hiftor. 11. 484, a.
Icari fabula. Epist. xix, 11. 483.
Ictinus Architectus. Edyll. x, 309. 397.
Ictisima, *Inculisma*, Engoulesine. Epist. xv, 22. 626.
Idalia. V. *Julia*.
Idalia Venus. Par. xxviii, 141.
Idaliu nemi & opp. Cypri. Parental. xxviii, ibid.
I *δμων* vatis nomen. Epigr. xx, 7. 19.
Idus alma dies, *genius quoque culta Deorum*. Edyll. v, 23. 321. Eclogar. de Fer. 5. 561.
Ieiunia devota *Quadragesimæ*. Edyll. 1, 2. 294.
I *η Παιων*, cantio, qua concitatus Apollo ad cædem Pythonis. Epistol. xxi, 13. 666, b.
I *εχία* Athenis. Sapp. prologo, 16. 168, a.
Iherda parvula. Prof. xxi, 4. 186.
 — *dejectis jugæ per scruposa ruinis arida*. Epist. xxv, 58. 696.
Iliados Periochæ. 737.
 — initium unde? ibid.
Istria. Eclogar. De partu 40. 545.
Ithacus, Rex. Epist. xix, 16. 656.
Imago fortuna sua. Epist. xxi, 8. 670.

— *nemorum vocalis*. Epist. xxv, 10. 690.
Imago imaginis, Rufus Rhetor. Epigram. 11. 36.
Imagines ferrez vi magnetica in ære suspensæ. Edyll. x, 315. 403.
Imminutio, pudicitiz delibatio. Edyll. xii, 514.
Implere numeros obscena pruriginis. Epigram. cviii, 6. 69.
In ense cunctans Medea. Epigr. cxxx, 10. 81.
In genitore pater, in hoste lenis. Edyll. 11, 44. 301.
In ossibus capitum bibere. Epist. 1, 14. 568.
Inaspicuum. Epist. xxi, 22. 676.
Incesti fœdus amoris. Edyll. x, 314. 402.
Incidere, inscribere nomen. Sapp. Solone 8. 274.
Incipe. *Dimidium facti est cæpisse*. Epigram. lxxxix. 55, b.
Inculisma. Epist. xv, 22. 626.
Incus, asper. Epigr. cxxxi, 4. 82.
Indicativus pro subjunctivo. Per. Iliad. 1, 2. 739, a.
Indicio suo tamquam forex perit. Edyll. xi præfat. 447.
Indole maturus, funere acerbus obis. Parental. xiv, 12. 128.
Indulgentia seculares. Grat. Aët. 171. 730, a.
Induiti vermicibus hami. Epist. iv, 55. 580.
Infantibus olim sui non ingesti sunt tumuli. Par. x, 6. 125.
Ingennum signum, i. innatum. Vrb. 111, 11. 231.
Ingratum gratia tarda facit. Epigrammat. lxxxix. 56.
Ingrato terra nil pejus creat. Epigr. cxi. 86.
Inguina levare dropacæ. Epigr. cxxxi, 1. 82.
Inimicare. Epist. xxiv, 63. 683.
Inolere, active. Gr. Aët. 734.
Inscriptiones variz nuper erutz. Omiss. 789, & seqq.
Interdistorum trinum genus. Edyll. xi, 63. 466.
Interne, adverbium ultima correpta. Vrb. xiv, 14. 259.
Intritus. Epist. xxi, 27. 672.
Intus predicanda. Gr. Aët. 148. 724, a.
Invi-

INDEX IN AVSONIVM.

Invida barba. Omiff. 774. b.
Ieta longum, nota figuræ fufpenfi. E-
 pigr. cxxviii, 11. 78.
Iovis currus unde? Edyll. xii, De diis.
 479.
Iovis amnia plena. Gr. Aët. 12. 701.
Iovem lapidem jurare. Ephemer. O-
 rat. 44. 100.
Iovinus. Epift. iv, 35. 578.
Ifocratis fophiftica conclufiones. Epi-
 ftol. xvii, 15. 641.
Iftimia fefta. Eclogar. 565.
Iftud xtatis, ἀρχαίων. Epit. xxxvii,
 1. 209.
Iter Tollii Græcenfe. Omiff. 785.
Incundus, Gramm. Burdig. Prof. ix, 4.
 167.
Iudicatufo duo obftant, velox reci-
 tatio, & præfentia recitantis. E-
 dyll. iv præf. 309.
Ingi fatalis lora, ab Alexandro M. fo-
 luta. Epift. xxiv, 48. 682.
Iulia Cataphronia. Par. xxvi. 140.
Iulia Dryadia. Par. xii. 126.
Iulia Idalia. Parent. xxviii. 141.
Iulia lex de adulteriis. Epigr. lxxxix,
 3. 58.
Iulia Venetia. Parent. xxvii. 140.
Julianus Severus Cenfor. Parent. xxii.
 135.
Julianus Imp. fcepta brevi tenuit. Pro-
 fef. xi, 22. 150.
Julius Aufonius, ejusque vita & mo-
 res. Parental. i. 110. Edyll. ii.
 297.
Julius Cafar. Czff. i. 218.
Julius Calippio. Par. vii. 120.
Juncus plana alvo. Epift. iv, 44. 578.
Jurevocata claffes. Gr. Aët. 38. 705.
Iurisconfultus pathicus, mœcham
 ducens uxorem. Epigr. lxxxix. 58.
Iūs errores. Edyll. xii, De Hiftor. 6.
 483.
Ius xii tabb. triplax. Edyll. xi, 61.
 466.
*Iuftior ordo eft, complacuisse dehinc, displi-
 cuisse prius.* Czff. Galba. 220.
Iuftum funus. Parent. Præf. i, & 18.
 & ix, 1. 108.
Iuvenalis, Iuvenilis. Prof. xv, 1. 174.
Ixonis fabula. Edyll. xii, De Hiftor.
 4. 482.

K.

K *tribus tantum nominibus in Latia
 addita.* Edyll. xii, 19. 493.
Κλαυίγες γέρον. Epift. xii, 34. 620.
Κενόμαρον, calantica. Per. Odyff. v,
 3. 758.

L.

L *Aborifera Mufa.* Edyll. iv, 7. 309.
Labra, χείλη τῆς πύργου. Vrb. v, 9.
 235.
*Lacznarum dictum ad filios in bel-
 lum proficifcentes.* ἡ τῶν, ἡ ἐπὶ
 τῶν. Epigr. xxv. 22.
Lactare, pro lactere. Epit. xxxii, 3.
 209. Edyll. iv, 67. 316.
Lact, lacte, lac. Edyll. xii, In Gram-
 mat. 8. 496, b.
Lactæ scriptæ epistolæ. Epift. xxii,
 21. 676.
Lactoratenfes. Epift. xi, 17. 618, a.
Lalii & Scipionu amicitia. Epift. xxiv,
 45. 681.
Lata operum plebes, firmus propofiti.
 Edyll. x, 163. 382.
Lati mores. Vrb. v, 3. 234.
Lavii Erotopagnia. Edyll. xiii, 15.
 517.
*Lau Myroneip frustratur callido re-
 fponfo.* Epigr. xvii. 17.
Lau Speculum Veneri dicans. Epi-
 gramm. lv. 38.
Lalli fomniferi medi. Epiftol. xvi, 91.
 637.
Lampreda, Lampetra, mustella. E-
 dyll. x, 110. 376.
Laodamiz & Protefilai fabula. E-
 dyll. vi, 36. 311.
Laqueata atria. Edyll. x, 49. 467.
Laqueus pro thefauro inventus. Epi-
 gramm. xxi. 20.
Lar genius domum. Edyll. xii, De diis.
 480.
Lars Aremericus. Edyll. xii, De Hift.
 484.
Larvæ in convivii. Edyll. xiii præf.
 20. 503, b.
Lascivia carminis excufata. Edyl-
 lio xxi, 7. 516.
 Lafar-

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Lascurra</i> Episcopatus in Novem- pulaniam. Epist. xi, 17.	617, a.	<i>Lirare</i> . Epist. x, 9.	609, b.
<i>Latinus Alcimus Alethius</i> . Prof. xi, 2.	148.	<i>Literæ longæ natura</i> , licentia cor- reptæ. Epigr. xii.	12, b.
--- <i>Drepanius Pacatus Procos.</i> Sapp. præ- fat.	264.	<i>Literarum monosyllabarum enarra- tio</i> . Edyll. xvi.	474.
--- <i>Eutremius</i> , gener Aufon. Par. xiv.	128.	<i>Lituaris</i> . Edyll. xiii præfat. 10.	501.
<i>Laudatio est illecebra viventium</i> . Pro- fess. xxv, 5.	188.	Epist. ii.	570.
--- <i>oblectatio viventium</i> . Edyll. ii præ- fat. 4.	297.	<i>Logodadalia</i> . Edyll. xiii, In Grammati- coma stige 2.49 5. Epist. xiv, 26.	624.
<i>Lemniscata corona</i> . Epist. xx, 5,	658.	<i>Longius</i> , pro diutius. Epit. xxxvii, 3.	214, a.
<i>Lens Pelusæa</i> . Edyll. xii, De cibis 9.	482.	<i>Luca boves</i> , Elephantii. Epist. xv, 12.	626.
<i>Leo à Gratiano sagitta occisus</i> . Epi- stol. vi.	9.	<i>Lucanus Talisius</i> . Par. xx.	133.
<i>Leontius Lascivus</i> . Prof. vii.	165.	<i>Lucaniacus</i> , villa Aufonii. Epigr. xxx.	25. Epist. xxi, 35. 673. Epist. xxiv,
<i>Lepus captus à cane marino</i> . Epi- gramm. xiv.	15.	79.	684.
<i>Lesbia quarta Charitum</i> . Epigr. cxxi.	74.	<i>Luci veteres pagorum gloria</i> . Edyll. x,	478.
--- <i>quies</i> . Ephem. 23.	95.	<i>Lucii prænomine notatum marmor</i> .	Epigr. xxv.
<i>Lestura</i> fl. Edyll. x, 365.	410.	<i>Lucilianus filius</i> . Edyl. i. i præf. 2.	303.
<i>Levare</i> , levigare. Epigr. cxxxi, 1.	82.	<i>Lucilii Tmeses</i> . Epist. v, 36.	593.
<i>Leucate mons</i> , unde se præcipitabant amore capti. Edyll. vi, 24.	328.	<i>Lucius</i> . Prof. i. i.	151.
<i>Lex Papia, Iulia, Scatinia, Titia</i> . Epi- gramm. lxxxix.	58 & 59.	<i>Lucumo Samius</i> , Pythagoras. Epist. iv,	68.
Omiss.	777, a.	<i>LVDVS VII SAPIENTIVM</i> .	264.
--- de Theatro temporaneo. Sapp.	267.	<i>Lugentes campi</i> . Edyll. vi.	325.
<i>Liba annua</i> , in Parental. Par. xxiv, 4.	137.	<i>Lumen</i> , pro filio. Parent. iv, 26.	117.
<i>Liber Bacchus</i> . ejus varia cognomi- na. Epigs. xxix, xxx.	25.	Omiss.	782.
<i>Liberalia</i> . Eclogar. Fer. 29.	563, b.	--- de lumine Christus. Ephem. 31,	82. 102. Omiss.
<i>Liberi oculis comparati</i> . Par. iv, 26.	117, b.	<i>Lunæ & Endymionis amores</i> . E- dyll. vi, 40.	332.
--- inter parentes mortuum & vi- ventem divisi. Par. xxi.	210.	--- curru juvenes, tauri, boves ad- iuncti. Epist. v, 1. 589. Epist. xix,	3.
<i>Libertas triplex</i> . Edyll. xi, 65.	466.	<i>Lupa</i> , de meretrice. Epigr. xxvi, 53.	655.
<i>Librorum copia sine usu non adfert doctrinam</i> . Epigr. xliiv.	34.	<i>Luperculus Martyr</i> . Epist. xi, 17. 617, a.	
<i>Libræ ratio</i> . Eclogar.	538.	<i>Lupodumum</i> . Edyll. x, 423.	423.
<i>Licentia carminis excusata</i> . Epigr. ix.	10.	<i>Lustrales agnes</i> . Eclog.	564.
<i>Liceria</i> . V. Veria.		<i>Lura</i> , os culci. Fer. Odyss. x, 1.	762.
<i>Liger</i> , fl. Edyll. x, 461.	434.	<i>Lusus quandoque pueris indulgen- dus</i> . Edyll. iv, 4.	309.
<i>Ligures fallaces</i> . Edyll. xii, De Histor.	22.	<i>Lutrum Samium</i> . Epigr. viii, 2.	9.
<i>Limicola oftea</i> . Epist. vii, 36.	597.	<i>Lydius est barbarus</i> . Edyll. xii, De Hi- stor. 20.	486.
		<i>Lygos</i> , nomen vetus Byzantii. Vrb. ii,	13.
		<i>Lyrici ter terni</i> . Edyll. xi, 30.	458.
		<i>Lysippus occasionem simulat</i> . Epi- gramm. xii, 1.	13, b.
		G g g 5	M lite-

INDEX IN AVSONIVM.

M.

M *litera numquam ultima in Graju vocibus.* Edyll. xii, 11. 492.
Macrinus, Gramm. Burdigalens. Prof. fess. x. 168.
 --- *Imperator.* Cæss. xxi. 226.
Maculare, pro maculari. Epigr. cxxx, 10. 81.
Maceta, Macedones. Vrb. 11.
Mænades, feminz divino furore percitæ. Epigr. cviii, 8. 69.
Magistratus initi Kal. Ian. non Romæ tantum, sed ubique sub Imp. Gr. A&T. 715.
Magistratum creatio ad Imperatores pertinebat. Gr. A&T. 705.
Magnetis vera. Edyll. x, 316. 404.
Magnificum est largiri honores. Gr. A&T. 729.
Majores posteris lumen. Edyll. iv, 95. 318.
 --- *posteris præsidium.* Gr. A&T. 706.
Malesuada. Epist. xxiv, 7. 679.
Mali plurimi. Sapp. in Biantæ. 2. 284.
Mallacæ. Epist. xi, 17. 617, a.
Mamma. Epist. i, 14. 568.
Manamen brisum fluvii. Edyll. x, 32. 363.
Manes divina habitat portio. Par. xv, 11. 129.
Manes affari funeris instar habet. Parent. Præfat. 10. 109. xix, 13. 133. & Coronide 4. 188.
Manibus inesse sensus credebatur. Prof. xxiii, 13. 186.
Mamms, equi genus. Epist. viii, 7. 599.
Marcellus, Marc. filius, Gramm. Narbon. Prof. xviii. 178.
Margens, Marcus. Edyll. x, 360. 410.
Marinus, Ἀλγερνός. Epist. xi, 16. 616, b.
Marita anates. Epist. iiii, 12. 573.
Maris vii Consulatus. Gr. A&T. 710.
Marlotz. Epist. xi, 17. 617, a.
Mars Geticus. Epigr. i, 7. 3.
 --- *Odrysus.* Epigr. i, 15. 4.
 --- *Communis.* Gr. A&T. 733.
Martus equi. Epist. xxiv, 17. 680.
Martius antiqui ami pater. Edyll. vii, 13. 344.
 --- *Narbo.* V. Narbo.

Masilienfis ostrea. V. ostrea.
Mavricida, secunda longa. Cæss. De mort. 7. 217.
Matrona fl. Gallos Belgasque interfra fines. Edyll. x, 462. 434.
Matronalia festa. Eclogar. De fest. 7. 561.
Maximus Aquilejæ interfectus. Vrb. vii, 7. 237.
Me meminisse piget. Cæss. Nerone. Omiss. 792.
Medea à Timomacho depicta dubitans. cxxxix. 79.
Medea prima capillos fucare docuit. Omiss. 774, b.
Medæ τρυωνχία ab Euripide in gratiam Corinthiorum conficta. Epigr. cxviii, 15. 73.
Medendi triplex forma. Edyll. xi, 67. 467.
Medicina triplex. Edyll. xi, 69. ibid.
Medicus divi satisque potentior Alcon. Epigr. lxxiii, 3. 51.
Medici vis in signo Iovis. Epigrammat. lxxiv. 52.
Medimna Sicana. Edyll. xi, 46. 462.
Mediocritas honoru aurea. Gr. A&T. 710.
Mediolani mira omnia. Vrb. v. 233.
 --- *nominis origo.* ibid.
Mediolanum Herculeum. ibid. 234.
Meditatio est totū. Sapp. in Periandro.
Meduli, Medoc. Epist. iv, init. 574, a.
Megentira, sororis Auf. filia. Parental. xxi. 136.
Melania. V. Æmilia.
Melissus, Grammaticus. Prof. xxi, 28. 183.
Melonis alba filia, charta. Epist. iv, 73. 583.
Meminens. Prof. i, 40. 148.
Memoria eximia Tiberii Minervii. Prof. i, 21. 146.
Menander amabilis. Edyll. rv, 46. 313.
Menecrates, Architectus. Edyll. x, 307. 397.
Menelai Eloquentia. V. Oratio.
Menelai Epitaph. Epit. ii, 307. 191.
Menelaus nec leti passus tempora, nec senii. Epit. ii, 6. 191.
Menestheni, Gramm. Burdigalensis. Prof. viii, 4. 166.
Menæ prima libri. Prof. xxv, 1. 117.
 Mens

INDEX IN AVSONIVM.

Mens nostra particula mentis Divi- nz. Gr. Aët.	718.	Morbosi homines, morbus virorum.	Edyll. xi, 53.	465.
Mens saucia patitur suos manes. Ephemer. Orat. 57.	101.	Mores veteres, antiqui, in laude. Epigramm. ix, 3.		10.
Mensi sunt tria nomina. Eclogar. De trib. 4.	555.	Mori inter manus parentum, res maximi solatii. Par. xxi, 11, 13.	136.	
Menfium nomina, dies, &c. Eclogario.	555.	Mors etiam saxu nominibusque venit. Epigr. xxxv, 10. 30. Omiff. 775, b.		
Mercurius Fav. Edyll. xii, 2.	488.	Morte obita. Prof. præfat. 4.	144.	
Mercurii Petasus. Epist. xxi, 7.	665.	Morte cito potiri, aut non nasci bonum. Edyll. xv, 50.	528.	
Meritis annus est, ætate puella. Epitaph. xxxii, 6.	210.	Mortes grandes sub parvo vulnere pati. Epigr. 11, 3.	5.	
Merore, anus ebriosa. Epigr. xx.	19.	Mortui ter vocati nomine. Par. præfat. 14.	109.	
Merore, Insula Æthiopiz, quam Nilus facit. Epigr. xx, 9.	19, b.	--- an sensu careant, nec ne, olim dubitatum. Prof. i, 39. 148. xx, 111.	186.	
Merum merum, non dilutum. Epigr. xx, 12.	20.	--- in patriam relati. Prof. xvi, 17.	176.	
Metanœa comes Occasionis. Epigramm. xii, 12.	14.	Mosella. Edyll. x.	347.	
Metatorium, οὐκ ἀδρανιστός. Edyll. iv Præfat. 1.	306.	Mulcato corpore. Edyll. vi, 90.	337.	
Metellus Pius. Grat. Aët.	717.	Mullus, piscis. Edyll. x, 117.	377.	
Methodus. Epist. vi, 6.	594.	Munera verborum honore prosequi. Gratiar. Aët.	723.	
Methodus, Metoche. Epist. vi, 6. ibid.		Murzna ποταμία. Edyll. x, 107.	375, a.	
Metiscus, auriga. Epist. xiv, 16.	623.	Murena theatrum tabulatis scenis dabat. Sapp. prolog. 16.	268.	
Metonis annus. Epist. 11, 12.	571.	Muria Barcinonensis. Epist. xxi, 2.	661.	
Mica aurea. Edyll. xiii Præfat. 20.	504, b.	Muriz vox Latinis inusitata. Epistol. xxi.	ibid.	
Midæ auriculæ asininæ: fabula. Epistol. xxi, 17.	676.	Mus inter quadrupedes oscines. Edyll. xii, 11.	489.	
Min, minium. Edyll. xii, in Grammat. 4.	496.	Musa olim tantum tres, unde novem? Edyll. xi, 31.	458.	
Minare, id est, ducere, agere. Epigramm. lxxvii, 43. Omiff. 776.		--- Nocotia nomina. Epistol. xxv, 74.	698.	
Minerva dea lanificii. Epigr. xxxviii.	31.	Musarum Inventa. Edyll. xx.	537.	
Minervius, Rhetor. V. Tiberius.		Musculi pisces. eorum descriptio. Epist. vii, 36.	597.	
Minuiscere. Ephemer. 16.	106.	Musica triplex. Edyll. xi, 76.	469.	
Mirmilioni contenditur Thrax. Edyll. xii, 2.	488.	Mustella, piscis. Edyll. x, 107. 375, a.		
Moderari Goticum Martem Apolline. Epigr. i, 7.	3.	Mutatur ad Græcam fidem. Epist. xxi, 24.	672.	
Moderata verbera, modulata. Epist. xxv, 85.	693.	Mutuum nihil natura. Epistol. xxv, 17.	691.	
Modi tres. Edyll. xi, 76.	469.	Mutuum muli scabant. Edyll. xii præfat. 3.	776.	
Modulata verbera, moderata. Epist. xxv, 25.	693.	Myasena pericula. Edyll. x, 215.	387.	
Modus optimus. Sapp. Cleobulo. 6.	281.	Myobarbum, vox è Græco & Latino mixta. Epigr. xxx.	26, a.	
Monosticha. Czff. 215. Eclogar. 553.				Myron
Monosyllaba. Edyll. xii.	475.			
Monstrum. Per. Iliad. 111, 2.	742.			

INDEX IN AVSONIVM.

Myzon regat Laidiu noctem. Epigr. xvii, 17.
Myronis Bucula. Epigr. lviii, & seq. 40, & 41.
Myrrha fabula. Edyll. vi, 72. 335.
Myrrha duo genera, ἀδελφοί, & μιζοφύλον. Edyll. vi, 72. 336, 2.
Myssa, catechumeni, initiati. Omiss. 795, b.
Mysticia jurata sacra. Epist. xxi, 11, 4-675.

N.

N litera. Edyll. xii, De lit. 492.
Nassa, Nattz. Præfat. ad Pacatum.
Nania funereis satis officiosa querulis. Rarent. Præf. 5. 108.
Navos nestros & cicatrices amamus. Edyll. vi Præfat. 6. 324.
Nax, Νύ. Edyll. xvii, 1. 531.
Najadum & Satyrorum chori. Edyll. x, 170. 384.
Namia Pudentilla, Ausonii affinis. Parental. xix, 132.
Namnis. Omiss. 791.
Narb. Martius, unde Narb. Gallia. Vrb. xiii, 10. 256.
— Colonia Iulia Paterna. ibid. 3. 253.
— Gallia prima togati nominis. ibid. 10. 256.
Narrissi fabula. Epigramm. xcvi, 64. Edyll. vi, 10. 325. Edyll. xii, De Hiflor. 2. 482.
Nardus, Nardum, fruticis genus. Epigramm. cxxiii, 6. 76.
Narycia pix. Epist. iv, 18. 577.
Nasci non bonum. Edyll. xv, 20. 526.
Natus mortalis. Omiss. 779.
Nassis Epitaphium. Epit. xvi, 201.
Nava fl. Edyll. x, 1. 347.
Nanci Afranii. Edyll. xiii, præfat. 5, 500.
Naumachia jocantes pagna. Edyll. x, 218. 388.
Nauplii vindieta. Edyll. xii, de Hiflor. 17. 486.
Naufum, navigii genus. Epist. xxii, 3. 669.
Nautalis, navalis. Edyll. x, 223. 389.

Nazarus, Professor Burdigalensis. Prof. xiv, 9. 174.
Nebula picta in pariete. Edyll. vi, præfat. 1. 321.
Necepsus, magos docuit mysteria vana. Epist. xix, 12. 656, 2.
Nemausus fl. vitrea luce patens. Vrb. xiv, 33. 261.
Nemea festa. Eclogar. 4. 565.
Nemesis Dea puniens vaniloquus. Epigramm. xxi. 20.
— mater Castoris, Poll. & Helenz. Epigr. lvi. 39.
— Fortuna. Sapp. Solone 52. 278, 2.
— odit grandia verba. Epist. xxiv, 51. 682.
— Eum monstrum. ibid. 67. 683.
Nesophilemus, πόντος. Omiss. 792, 2.
Nepos, prodigus. Epist. ix, 1. 600.
Nepotis Clremica. Epist. xvi, 2. 630.
Nepotianus, Gramm. Burdig. Prof. xv. 170.
Neronis Imp. scelera. Czff. vi. 219.
Nerva Imp. mente parens. Czff. xiii, 3. 221.
— Tetrarcha. ibid. 1, 2. 221, 2. 222, 2.
Nestor confilio clarus & eloquio. Epitaph. viii. 195.
Nestore provectior. Epigr. xix. Edyl. xi, 11. 454.
Nestoris eloquentia. V. Oratio.
Nestoris Epitaphium. Epitaph. viii. 195.
Neptunus Οὐνίλμυ & Παλῆγυροι. Epigr. cvi, 4. 68.
Neptunalia festa. Eclog. De festis 19. 562.
Nicer fl. Edyll. x, 423. 423.
Nidus, nimbus cinnamens. Edyll. xi, 17. 454.
Nihil nimis. Sapp. In Cleobulo 9. 281.
Nil matum natura dedit. Epist. xxv, 17. 691.
Nilus major Danubio. Epigr. iii, 2. 3.
Nili fontes haud inventi. Epigr. iv, 8. 8.
Nimbus, nidus cinnamens. Edyll. xi, 17. 454.
Niobes fabula. Epigr. lxxiv, 4. 57.
Epitaph. xxvii, xxviii, xxix. 205, 206 & seqq.
Nis

INDEX IN AVSONIVM.

Nisi & Euryali amicitia. Epist. xxiv, 42. 681.
Nivomagus. Edyll. x, 11. 356.
Nobilitas multis est pro merito. Gr. Aët. 706, b.
Noctua magica, alliciens volucres & perimens. Edyll. x, 310. 398.
Nodosa plaga, vestes, pestes. Edyll. x, 244. 390. Epist. 111, 4. 572.
Nodus Gordius ab Alexandro M. solutus. Epist. xxiv, 48. 682.
Nolanorum luxur capitalis. Epigrammat. lxxi, 5. 49.
Nomen ego Avsonius. Edyll. 11. 297. Omiss. 797, a.
Nomen fortuna, morum, vel necis indicium. Epigr. xx, 5. 19. Parent. x, 2. 124.
 --- male conveniens moribus. Epigramm. xl. 32. Epist. xvi, 45. 634.
 --- *Iberum, Achzum, Iberi, Achzi*. Vrb. ix. Omiss. 775.
Nemina nobiliorum tria. Edyll. xi, 80. 470.
Nominalia. Parental. 111, 17. 114.
Nominibus multa dantur in eligendo magistratu. Gr. Aët. 706.
Non faciendo nocens, sed patiendo fuit. Cæss. Claudio. 219.
Non licet, formula mystarum, ne mysteria Cereris enuntient, deprecantium. Epist. xxiii, 6. 675.
Nescite te. Sapp. in Chilone. 9. 279.
 --- *tempus*. ibid. in Pittaco. 3. 285.
Nota servorum fugitivorum. Epigramm. xv. 16.
Notarii, eorumque follers agilitas. Epigr. cxlvi, 1. 88.
Novempopuli in Aquitania, qui? Parent. 111, 9. 113.
Noverus pagus. Epist. xxiv, 95. 689.
Nex, pro concubitu. Epigr. xvii, 1. 17.
Nubila vaga, irrequieta. Ephem. Orat. 39. 100.
Nubi. Edyll. xii, in Histo. 4. 482.
Numerabile manus. Epist. vii, 3. 595.
Numerare, pro venetari. Edyll. iv, 97. 319, b.
Numeri innumeri, comœdia. Edyll. iv, 48. 313.
Numerorum natura. Edyll. xi, 1. 471.

Numerus perfectus coit in tres partes. Edyll. xi, 52. 463.
Numidarum peritia equitandi. Gratiar. Aët. 726, b.
Nux quinquagenus. Edyll. xii, De cibis. 482.

O.

O Vel u, nota laquei. Epigrammat. cxxviii, 12. 78.
O pro u Græcis usurparum. Edyll. xii, in Literis. 491, a.
O negandi nota. ibid. & Epistol. xxv, 41. 694.
Obeli, spuriorum stigmata vatum. Sapp. Præf. 13. 265a.
Obesitas noxia menti. Epist. vii, 21. 596a.
Oblectabile negotium. Epist. xix. 658.
Obnixum tacere. Epist. xxv, 28. 694b.
Obnoxius pudor. Gr. Aët. 158. 727a.
Occasionis descriptio. Epigr. xii, 12.
Occasione offerri. Gr. Aët. 706.
Occipiti calvo. Epigr. 12, 8. 14a.
Occupare nummum. Edyll. xi præf. 2. 447.
Octavianum Cæf. in terris positum credidere deum. Cæss. 11. 218.
Octimestris partus falso creditus non esse vitalis. Eclogar. De puerper. 37. 545.
Oculi, de liberis, & dilectis. Par. iv, 26. 117. Omiss. 782, a.
Odrysi, gens Thraciz. Epigr. x, 15. 4.
Odyssæ Periochæ. 754a.
Os pro u. Eclog. De solstit. 5. 560.
Oeconomia poetica. Perioch. Iliad. præfat. 737.
Oloronenses. Epist. xi, in fine 17a. 617, a.
Olympici ludi. Eclogar. 565.
Olympiodori historia. Vrb. xiii, 9. 255, a.
Omina terna. Edyll. xi, 20. 455.
Omni, omnium, prima brevi. Prof. vi, 54. 165, a.
Onuava Dea. Profess. iv, 9. 153, a.
Onus honos. Edyll. iv, 97. 319, a.
Oneratus, honoratus. ibid.
Opalia. Eclogar. Fer. 15. 562.
Opica charta. Prof. xxi, 3. 284.
Opicus

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Opicus magister</i> , foedus, rudis. Epigramm. CXXVIII, 2.	78.	<i>Ovilis</i> , in campo Martio. Græc. Að.	705.
<i>Optilus Macrinus</i> , Imp. quæ passus est, meruit. Cæss. XXIII.	226.	<i>Ovum Helenes cum fratribus triplex</i> .	454.
<i>Ops</i> dea. Eclogar. De fest. 15.	562.	Edyll. XI, 10.	
<i>Opulens</i> . Edyll. II, 7.	307.		
<i>Opus, opes Camenarum</i> . Profess. V, 20.	159.		
Orationis tria genera ab Homero in Vlyssæ, Menelao, & Nestore expressa. Prof. XXI, 20. 183. Edyll. XI, 66. 467. Gr. Að.	708.		
<i>Oratorum tres cultus</i> , Attic. Asiatic. Rhodiæ. Edyll. XI, 70.	467.		
<i>Orbitas cæcitati comparata</i> . Par. IV, 26.	117.		
<i>Ordiri</i> , verbum Poëtarum. Prof. III, 3.	151, b.		
<i>Orea</i> , fræni. Eclogar. De solstitio. 7.	560.		
<i>Oreïades Nymphæ</i> . Edyll. X, 176. 384.			
<i>Orestis & Pyladis amicitia</i> . Epist. XXIV, 36.	681.		
<i>Orphei tripodes</i> . Edyll. XI, 74.	467.		
<i>Orsa lacrymabilis querela</i> . Par. XVII, 17.	132.		
<i>Orsa præcis modis</i> . Prof. III, 4.	151.		
<i>Orsa Latia</i> . Prof. XXI, 10.	182.		
--- <i>amabilis Menandri</i> . Edyll. IV, 46.	313.		
<i>Oscilla, Officla, O'pæstantion ludus</i> . Edyll. XIII præf. 21.	503.		
<i>Osiris</i> , Bacchus. Epigr. XXI, XXX. 25.			
<i>Osendi tantum dicebantur</i> , quis immatura mors. Prof. VI, 7.	163.		
<i>Ostrea xxx Ausonio ab Theone missa</i> . Epist. VII, 1.	595.		
<i>Ostrærum descriptio</i> . Epist. IX, 1. 600.			
<i>Ostrea saginari solita</i> . ibid. 7. 601, b.			
--- <i>Burdigalensis, Narbonensis, Massiliensis, Abydena, Bajana, Santonica, Genonica, Promotiana, Ebatovicana, Aremorica, Pictonica, Caledonia, Byzantia</i> . Ibid. 19, seqq.	602, b. & seqq.		
--- <i>Barcinonensis</i> . Epistol. XXIV, 89.	686.		
<i>Othonis Imp. mors decora</i> . Cæss. Othone.	220.		
<i>Otia longa</i> , mors. Prof. I, 41.	148.		
<i>O' negatium</i> . Edyll. XII, in Literis 5. 491, a. Epist. XXIII, 47. 675.			
		<i>P</i>	
		<i>hospilis forma fugi</i> . Edyll. XII, 15.	493.
		<i>Pacatus Drepanius</i> . Sapp. Præf. 264.	
		<i>Padi ruentis impetus</i> . Epist. XXI, 3. 664.	
		<i>Paganica nomina, luminaria, nomina</i> . Vrb. XII, 9. 254. Epist. IV, 19. 571.	
		<i>Paganus modalis, pro e modalis</i> . Epistol. IV, Notâ 4.	574.
		<i>Pagus Gessoriacus</i> . Vrb. XII, 9. 254.	
		<i>Palamedis literæ</i> . Edyll. XII, 22.	494, b.
		<i>Palmarum vestis Consulium & triumphantium</i> . Gr. Að.	723.
		<i>Palla vestis Græcorum</i> . Epigr. XXVII, 30.	
		<i>Παλαῖος</i> . Edyll. XI, 18.	455.
		<i>Palpitationis omen</i> . Παλαῖος. Edyll. XI, 20.	456.
		<i>Panathenæicus Isocratis</i> . Profess. I, 14.	145.
		<i>Pannoniz armifera</i> . Epigr. 3.	5.
		--- <i>imperiiis gravida, forcuandæ Principibus</i> . Epigr. IV, 4.	7.
		<i>Pannosa æquora Circi</i> . Epit. XXXV, 1. 211.	
		<i>Panthens, Bacchus</i> . Epigr. XXI, XXX. 25.	
		<i>Papia lex de manicandis ordinibus</i> . Epigr. LXXXIX.	58.
		<i>Parada, genus navigii</i> . Epistol. V, 27.	592.
		<i>Parasiti histriones</i> . Edyll. VII, 5. 340.	
		<i>Paræ tres</i> . Edyll. XI, 19.	455.
		<i>Paræbasis</i> . Edyll. XII, 11.	513.
		PARENTALIA.	707.
		<i>Parentalia, dies inferiis cognatorum instituta</i> . Præf. 4.	108.
		<i>Parentibus secunda post Deum debetur reverentia</i> . Edyll. II præf. 206.	
		<i>Πατριάρχης</i> Rhetorum. Epist. XII, 35.	620, b.
		<i>Parnassus, Παρνακός</i> . Per. Odyll. XI, 768.	
		<i>Particulæ exclamandi extra metrum versui additæ</i> . Sapp. Chilone 1. 278.	
		<i>Partus maturi ratio</i> . Eclog.	541.
		<i>Paschatus versus</i> . Edyll. 1.	294.
		<i>Pasch</i> .	

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Pasiphae</i> inclusa vacca lignea ab Dzdalo. Epigr. LX. 41. Edyll. VI. 30. 331.	<i>PERIOCHM</i> in Homeri Iliadem & Odysseam. 737.
<i>Passeris marini ovum coquere</i> . Epist. XI. 16. 616.	<i>Perlongum</i> , id est, diu. Fast. Epigr. 1. 7. 91.
<i>Passer</i> , nepos Aufonii. Par. XI. 125.	<i>Perpetis avi nomina</i> . Fast. Epigr. 1. 3. 91.
<i>Patri negavi jam tuo</i> . dictum Hadriani Imp. Epigr. XVII. 12. 18.	<i>Pertentat voluntatem militum</i> . Perioch. Iliad. II. 740.
<i>Patra</i> , ministri Apollinaris nomen mysticum. Prof. IV. 11. 155.	<i>Pertinax</i> Imp. decretis proditus non studiis. Cæss. XIX. 225.
<i>Patria non obstat virtuti</i> . Cæss. XXI. 225.	<i>Perusina fames</i> . Epist. XXI. 42. 674.
<i>Patrimonia sparsa sub regnis</i> . Grat. A&A. 716.	<i>Petajus</i> Mercurii. Epist. XXI. 7. 665.
<i>Pantiacus</i> , villa. Epist. V. 14. 590.	<i>Petitio honorum quibus molestiis fuerit vallata</i> . Grat. A&A. 703.
<i>Paulinus</i> , sororis Auf. gener. Parental. XXIV. 137.	<i>Petorrita subjuncta muli</i> . Epist. V. 33. 593. VII. 5. 599.
<i>Paulinus</i> , filius Paulini & Megentiarz. Par. XXXII. 137.	<i>Phalamedica porrigitur gravis effigie</i> . Edyll. XII. 22. 494.
<i>Paulinus</i> , Pontius; ejus natales, vita, &c. Epist. XIX & seqq. 650.	<i>Phadra</i> & Hippol. fabula. Edyll. VI. 32. 331.
<i>Pauper minus eget divite</i> . Epigrammat. CXXXIV. 83.	<i>Phanon</i> stella Saturni. Edyll. XVII. 11. 535.
<i>Pax</i> , nota silentii. Edyll. XII. In Gramm. 15. 499.	<i>Phaethontis</i> fabula. Epistol. XXIV. 19. 680.
<i>Pegasi</i> fabula. Epist. XXI. 20. 666.	<i>Phalacium</i> carmen. Epist. IV. 83. 586.
— celeritas. Gr. A&A. 735.	<i>Phanaces</i> , Bacchus. Epigr. XXIX. XXX. 25.
<i>Pegmata atriorum</i> , ornamenti genus in principum domibus. Epigrammat. XXVI. 10. 23.	<i>Phidias</i> insignis sculptor. Epigr. XII. 1. 12.
<i>Pellai reges</i> . Epist. XIX. 11. 656.	<i>Philippi</i> , Philippei nummi. Epist. V. 17. 591.
<i>Pellax</i> . Epit. XII. 4. 198.	<i>Philo</i> , Architectus. Edyll. X. 303. 396.
<i>Pelopidarum ingenua nota</i> . Omiss. 793.	<i>Philo</i> Procurator Aufonii. Epist. XXII. 1. 670.
<i>Pemelope</i> pudica verecundia. Epigrammat. CXXXV. 89.	<i>Philoctetes</i> pathicus. Epigr. LXXI. 3. 49.
— <i>precis nebulones</i> . Epist. IX. 14. 602.	<i>Philomela</i> fab. Edyll. XII. De Histor. 486. Epist. XXI. 11. 13. 676.
<i>Pennis purpureis cervi pectusrefecti</i> , &c. in casses acti. Epist. IV. 27. 577.	<i>Philomusus</i> Grammaticus emtis libris doctum se fore putans. Epig. XLIV. 34.
<i>Per ceram & lignum signare</i> . Epist. XXI. 8. 670.	<i>Philopametus</i> mors. Edyll. XII. Histor. 13. 484.
<i>Per inania</i> , per inane. Edyll. VI. 17. 316.	<i>Philosophia</i> tres partes. Edyll. XI. 24. 457.
<i>Perca</i> , piscis. Edyll. X. 115. 377.	<i>Phoebadius</i> Episc. Aginnenensis scripsit erudiram epist. in Arrianos. Epistol. XXIV. 79. 685. 2.
<i>Peregrer</i> , Peregris. Epist. XVII. 21. 642.	<i>Phobicus</i> , Grammat. Burdigalensis. Profess. X. 168.
<i>Perfundi levius male</i> . Epigr. XXXIV. 4. 28.	<i>Phoenix</i> cinnamomeo, cyano nimbo, nido. Omiss. 799. b.
<i>Pergamus</i> servus fugitivus. Epigr. XV. 16.	<i>Pheni-</i>
<i>Pergula</i> , tuguriolum. Epist. IV. 4. 575.	
<i>Periander</i> , Sapiens. Sapp. 286.	
<i>Pericla</i> Mylasena, ludicrus agon. Edyll. X. 215. 387.	

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Phœnicus ætas.</i> Edyll. xi, 16.	454.	<i>Pœtz in Agone Capitolino victor</i>	
xviii, 6.	335.	<i>quercu coronari.</i> Prof. v, 7.	156.
<i>Phœmius Terentianus.</i> Epist. xxi, 10.	670.	<i>Pœtarum laureatorum origo.</i> Ibidem.	
<i>Phryx est feminus.</i> Edyll. xii, De Hist.	486.	<i>Pœtarum ingenia à vino excitantur.</i>	
22.	486.	Prof. xxi, 7.	182.
<i>Phyllis.</i> Epigr. cxliii, 1.	75.	<i>Pœtica œconomia.</i> Per. prœf. 3.	737.
<i>Physice tria prima.</i> Edyll. xi, 48.	463.	<i>Pana, Punica fides.</i> Epist. x, 42.	613.
<i>Pia verba, vota innoxia, rei divina copia est.</i> Eph. Parecb. 10.	96.	<i>Pana, Furiz.</i> Edyll. vi, 61.	334.
<i>Picena oliva.</i> Epist. iiii, 1.	572.	<i>Pœnitentia comes Occasionis.</i> Epigramm. xxi.	12.
<i>Piclenica, Piclavica, sc. urbs.</i> Prof. x, 41.	170.	<i>— sera puellæ.</i> Epigr. xlii, 15.	15.
<i>Picturatum instar.</i> Edyll. vi, 29.	331.	<i>Paritudo.</i> Sapp. Thalete 22.	283.
<i>Pigenda non facere est veri emendatissimi.</i> Gr. A&.	728.	<i>Pollens mensa.</i> Prof. i, 35.	147.
<i>Piger sapius, febriente nequior.</i> Epigrammat. cxvii.	52.	<i>Polydori Epitaphium.</i> Epit. xix.	202.
<i>Pila.</i> Gr. A&.	722.	<i>Polygæton scabiosus.</i> Epigr. cxviii, 1.	69.
<i>Pila, χαλαρά.</i> Epist. ix, 30.	604.	<i>Polyxena Epitaphium.</i> Epitaph. xxvi.	205.
<i>Πυδοκράτης πυθωνίου τονοςος Διπύς.</i> Epist. xiv, 30.	625.	<i>— mors.</i> Edyll. xii, De Histor. 12.	484.
<i>Pirithoi & Thesei amicitia.</i> Epist. xxiv, 34.	681.	<i>Pomponia Urbica.</i> Par. xxx.	142.
<i>Pirithos disjungere Thesea possis.</i> ibid.	ibid.	<i>Pomponius Maximus.</i> Par. xv.	119.
<i>Piscationis per hamum descriptio.</i> Edyll. x, 248.	391.	<i>Pomp. Max. Hercules.</i> Parent. xvii.	171.
<i>Pitana, urbs Laconicz.</i> Epigr. xxi, 3.	21.	<i>— Prof. xi.</i>	9.
<i>Pius, id est, benevolus, favens.</i> Edyll. i, 26.	295.	<i>Ponere fercula.</i> Epigr. viii, 9.	9.
<i>P i v s, F e l i x, Principum cognomina.</i> Gr. A&.	717.	<i>Pontificis castum cubile.</i> Gr. A&.	727.
<i>Plaga salit lumina.</i> Epigr. ix, 6.	5.	<i>Pontificalia comitia.</i> Gr. A&.	719.
<i>Planipes, mimus.</i> Epist. xi, 14.	615.	<i>Pontificum libri.</i> Profess. xxi, Omis.	792.
<i>Plantaria vellere, i. pilos.</i> Epigr. cxv, 1.	82.	<i>Pontius Paulinus.</i> Edyll. xii, 473.	650.
<i>Plasma.</i> Epist. x, 2.	607.	<i>— pist. xix & seqq.</i>	650.
<i>Platea molles, pisces.</i> Epist. iv, 58.	580.	<i>Populare, populari.</i> Epistol. xv, 54.	695.
<i>Platea, à latitudine sic dictæ.</i> Vrb. xiv, 15.	259.	<i>Portunus, Palamon.</i> Eclogar. De loc. Agorum.	565.
<i>Epist. x, 22.</i>	611.	<i>POTTINGIVS Comes.</i> Omis.	786.
<i>Plato amatoris carmina igni tradidit.</i> Edyll. xi prœf. 7.	448.	<i>Præcoqua fumentis.</i> Epist. xxi, 15.	671.
<i>Platonis symposion continet edyllia in ephēbos.</i> Edyll. xiii, 11.	517.	<i>Prædium carere cultu.</i> Prof. iv, 18.	155.
<i>Plaudere in motu vehementiore.</i> Edyll. x, 263.	391.	<i>Prædium porrigere.</i> Prof. iv, 1.	152.
<i>Pleuronia, Ætolia.</i> Epit. x.	197.	<i>Præfecti Prætorio qui, quot, &c. sub Imp.</i> Edyll. ii, 41.	300.
<i>Πλοκαί γεφυρομακάριον.</i> Epist. xiv, 26.	624.	<i>Edyll. iv, 91.</i>	317.
<i>Plures mali.</i> Sapp. In Biante 2.	284.	<i>Præfecturæ titulo tenuere secundo.</i> Edyll. x, 408.	419.
<i>Pecula noxia, venena.</i> Epigr. x, 7.	11.	<i>Præmia regni sape indignus adit, non nisi dignus habet.</i> Cæf. Virellio.	220.
		<i>Præpes Victoria, volucris, propitia, prospera.</i> Epigr. i, 2.	2.
		<i>Præpetes nota.</i> Epigr. cxlvi.	88.
		<i>Prærogativa urbanarum tribuum.</i> Grætiar. A&.	720.
			Pras

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Pras datur, si lis est nummaria.</i> Edyllio XII, 1. 488.	<i>Promus quam condus magis.</i> Epist. XXI, 20. 672.
<i>Pras est, prast est, pro adest.</i> Sapp. Ludio 19. 272.	<i>Pronea</i> si. Edyll. x, 354. 409.
<i>Prasidatus.</i> Prof. xv, 18. 175.	<i>Pronunciatio veterum accurata.</i> Epistol. IV. XI. 10. 614, a.
<i>Prastringere, prastinguere.</i> Vrb. II, 6. 228.	--- <i>Oratoria.</i> Gr. A&. 728.
<i>Prastituere corpus ferro.</i> Vrb. II. ibid.	<i>Properiter.</i> Parent. XXVII. 140.
<i>Precatio Aufonii Cos. design.</i> Edyllium VIII. 343.	<i>Propinquat se animus in meliora vota.</i> Epit. XXIV, 111. 688.
--- <i>Calendis Ianuar.</i> Edyll. IX. 346.	<i>Prosa, Prosa.</i> Prof. XXI, 14. 183.
<i>Preces majoris potestatis sunt potestissimum imperandi genus.</i> Edyll. XII, 111. 500.	<i>Proscholus, subdoctus.</i> Prof. XXI, 184.
<i>Priami Epitaphium.</i> Epit. XXI, 111, XXIV. 204.	<i>Proserpina raptus.</i> Epist. IV, 47. 579.
<i>Priapus Hellepontiacus, filius Veneris.</i> Edyll. VI, 86. 336.	<i>Prosporus, equus.</i> Epitaph. XXXV. 211.
<i>Primavo genitus genitore.</i> Epist. I, 31. 569.	<i>Protesilai Epitaphium.</i> Epit. XII. 198.
<i>Principium dimidium totius.</i> Epigramm. LXXXI. 55.	<i>Protesilao nomen sic fata dederunt; Victimam quod Troja prima futurus erat.</i> Epigr. XX, 4. 19. Epit. XII. 198.
<i>Principes indignantur per homines stare beneficiorum suorum iudicium.</i> Gr. A&. 708.	<i>Protrepicon ad Nepot.</i> Edyl. IV. 309.
<i>Priorem renunciari in magistratu gloriosum.</i> Gr. A&. 724.	--- <i>sermo adhortativus.</i> ibid.
<i>Priva partes manium.</i> Sapp. prolog. 26. 268. Edyll. IV, 45. 313.	<i>Psalmorum in Ecclesia veteri extrema à Populo à <i>μυσι</i> cantu relata.</i> Ephemer. Orat. 84. 103. Omiff. 781, 2. b.
<i>Probus, Grammaticus.</i> Prof. xv, 12. 174. XX, 7. 181.	<i>Πραμύς.</i> Edyll. XI, 20. 455.
<i>Probus, Praefectus Praetorio.</i> Epist. XVI, 34. 634.	<i>Pudentilla.</i> V. Narnia.
<i>Procinctus, in Procinctu.</i> Gr. A&. 718. 723.	<i>Puer formosus pene puella.</i> Epigr. CVII. 68.
<i>Procris & Cephalus.</i> Edyll. VI, 21. 328.	<i>Pueri officium apud magistrum.</i> Edyll. IV, 4. 309.
<i>Procula Delphidii filia conceptum ex Priscilliani stupro abigit herbis.</i> Prof. V, 38. 160.	<i>Pueris infantibus non ingesti tumuli.</i> Parent. x, 6. 125.
<i>Proculus, facundus, scripsit multa.</i> Epigramm. XXXIV, 9. 29.	<i>Puerperii maturi ratio.</i> Eclogar. 541.
--- <i>Consulari destinatur votivo, Pastor.</i> Epigr. III, 4. 93.	<i>Pulchrum est indulgere timentibus.</i> Gr. A&. 729.
<i>Profari, de vatibus usurpatum.</i> Profess. VI, 51. 164.	<i>Pulliprema, pullipremo Lucili vatu.</i> Epigr. LXX, 8. 48.
<i>PROFESSORVM Burdigalens. commemoratio.</i> 144.	<i>Pulpa plebeja.</i> Epist. IV, 94. 388.
<i>Prolectare audaciam aliena editionis.</i> Epist. XI, 2. 613.	<i>Pulpita dant somnum illa pedum saltu.</i> Epist. XXV, 20. 691.
<i>Promethei crucifixi fab.</i> Edyll. XII, De Histor. 9. 483. Edyll. XV, 21. 526.	<i>Puls olim Romanor. cibus.</i> Edyll. XII, De cibis 6. 482.
<i>Promotiana aestrea.</i> Epist. IX, 40. 606.	<i>Pulsus diei, pro cursu, transitu.</i> Eclogar. Rat. di. 4. 549.
	<i>Punctum quasi quibusdam acuminata signavi.</i> Gr. A&. 728.
	<i>Pyladi & Orestii amicitia.</i> Epist. XXIV, 36. 681.
	<i>Pylai Epitaphium.</i> Epit. XXI. 203.
	<i>Pyramus consumit suas umbras.</i> Edyll. x, 313. 399.
	<i>Pyrenai bimariu juga ninguia.</i> Epistol. XXIV, 69. 684. XXV, 51. 695.
	H h h
	Pyren

INDEX IN AVSONIVM.

- Pyrene marmorea.* Epist. xxiv, 87. 686.
Pyrgus in alca. Profess. 1, 28. 147.
Pyrrhus, Achillis filius. Epit. ix. 196.
Pyrrhus Epirota ab Apoll. oraculo delusus. Edyll. xii, De Histor. 12. 488.
Pythagoras Euphorbi: ejus *μετεμύχως*. Epigr. lxx. 47.
Pythagoræ bivium, litera. Prof. xi, 5. 171.
 — mors. Edyll. xv, 32. 527.
 — Est & non. Edyll. xvii. Epist. xxv. 41. 694.
Pythagoræ cujusque dici acta vesperi repetebant. Edyll. xvi, 14. 530.
Pythia festa. Eclogar. 565.
- Q.
- Q** *Vadrantal Bremii.* Edyll. xi, 46. 462.
Quæstor, Iudex. Epist. xxi, 11. 676.
Qualus, quassillum. Edyll. xiv, 31. 522.
Quandoque, quodcumque. Epigramm. xii, 13. 14.
Quercus Capitolina. Prof. v, 7. 156.
Quietus manibus, vetus form. Omiff. 784.
Quindecim viri lib. Sibyllinis consulendis. Edyll. xi, 87. 471.
Quinquatrus. Eclog. De festis 4. 561.
Quintilianus Consularia ornamenta sortitus. Gr. A&. 712.
Quisque, pro quisquis. Sapp. Pittaco in Sentent. 5. 289.
 — pro quæque. Edyll. vi, 63. 334.
- R.
- R** *apud veteres extritum.* Prof. xxi, 10. 182, b.
Ramus, membrum virile. Edyll. xiii. 2. 514.
Raptare bigis hostem mos antiquus Theffalorum. Epit. xvi, 11, 3. 202.
 Per. II. xxi, 1. 752.
Raraunum, Rauranum. Epist. xxiv. 79.
Rationalis, *Rationibus Præpositus* *Libyci*. Parent. xxiv, 10. 138.
Rationem felicitatis nemo reddit. Gratiar. A&. 708.
- Ratis semere properata.* Per. Odyss. v, 1. 757.
Rauranum, Raraunum. Epist. xxiv, 79. 685, 2.
Re contra consuetudinem in compositione productum. Parent. iv. 10. 116. Sap. Thalete. 10. 282.
Redigere, cogere. Edyll. x, 224. 389.
Redo, piscis. Edyll. x, 89. 372.
Reges non reddunt rationem suorum beneficiorum. Gr. A&. 708.
Refugium. Eclog. De festis 13. 561.
Regula morum. Epist. xvi, 46. 634.
Regulus. V. Erminulcius.
Reis itinerum spatia per dies dinumerata à judicibus. Epist. v, 9. 590.
Relidere. Epist. xxv, 43. 695.
Remipedes anates. Epist. iii, 13. 573.
 — rates. Epist. v, 32. 593.
Remulcus, remulcare. Edyll. x, 41. 365.
Renunciatio prior in magistratu gloriosa. Gr. A&. 724.
Reparabilis ales. Edyll. xviii, 6. 535.
Reposita. Epist. ix, 50. 607.
Res familiaris quomodo curanda. Epigr. cxlv. 34.
Res una notat Imper. litem, venerem. Edyll. xii, In Gramm. 5. 496.
Rescuta, *ἀντιμετρώμενη*. Epigr. cxi. 65. Prof. xix, 11. 180.
Residua tributorum condonata. Gr. A&. 730.
Respondere, *ἀντιχεῖν*. Epistol. xxiv, 9. 680.
Retiarius. Edyll. xii, Per inter. &c. 2. 488.
Reus voti. Gr. A&. 726.
Rex Magnus, Perfarum. Edyll. x, 290. 394.
 — qui recte facit. Edyll. xii. 2. 477.
Rhætia insuperabilis. Gr. A&. 736.
Rhamnusia Nemosis odit grandia verba. Epist. xxiv, 51. 682.
Rheni aquosa. Gr. A&. 736.
Rhetores. V. Professores.
Rhodope è conjugis libris reconditas edidit historias. Prof. xxi, 1, 3. 185.
Rhodope mons vitibus vestitus. Edyll. x, 158. 381.
Roma æterna. Fastor. Epigr. 1, 11. 91.
 — aurea, divum domus. Vrb. 1. 228.
 — triplex. Edyll. xi, 78. 469.
 Roma

INDEX IN AVSONIVM.

- 1 *Roma* dicta quævis in provinciis exi-
miz urbes. Vrb. viii, 2. 239.
2 *Romanæ civitatis jus & privilegium*
sæpe pro merito. Gr. A&. 708.
3 *Romanum Imperium* inter Valenti-
nianum majorem, & Valentem
fratres divisum. Epigr. iii, 6. 7.
Romulus, Gramm. Burdigalensis. Pro-
fess. viii, 1. 166.
Rosæ. Edyll. xiv. 320.
Rosæ in turela Veneris. Edyll. xiv,
18. 321.
Rota & cursus sandi. Prof. iv, 16. 155.
Rubrii convivium, in quo Græco more
bibere Verres postulabat. Edyll. xi
præf. 8. 448.
Rudes Camæna Sueffa, pro Lucilii Sa-
tyris. Epist. xv, 9. 626.
Rudis patria Ennii, Edyll. xii, In
Gramm. ii. 497.
Rufus Rhetor elinguis. Epigr. xiv &
seqq. 34 & 35.
Rumor Mosella, id est strepitus. Edyll. x,
22. 361.
Rusticationis commoda. Epist. x, 30.
612.
Rutupinus ager, Britannia, sub Præfi-
de. Par. xviii, 8. 132. Vrb. vii, 9.
237.

S.

- Sabina* Interrens vestibis versus à
se compositos. Epigr. xxxvi. 30.
Sabina, uxor Aufonii. Parent. ix. 122.
Sacrarium Imperialis oraculi. Grat. A&. 699.
--- *rare præstat eundem animum & vul-*
tum. ibid.
Saps, sapes. Edyll. xii, In Gramm. 9.
496.
Sagitta volucres, fridentia tela. Epigr. i,
ii. 4.
Saguntus deleta prohibet servare fidem.
Edyll. xv, 30. 527.
Salar piscis. Edyll. x, 88. 372. Ibi-
dem 129. 378.
Salgama, herbæ & fructus sale & ac-
eto conditi. Epigr. cxxv. 76.
Saliare epulum. Epist. ix, 13. 602.
Salustius Consul sub Iuliano Imper.
Prof. ii, 23. 150.

- Salustii Historia* ab Lepido & Catu-
lo incepit. Edyll. iv, 61. 316.
--- *locus ab Aufonio citatus*. Grat.
A&. 716.
Salmacis fons vidit Hermaphroditum se-
mirum. Epigr. lxxix, 11. 43.
--- *optato concretæ est nympa marito*. E-
pigr. ci. 66.
Salmo, piscis. Edyll. x, 97. 374. Ibi-
dem 129. 378.
Salmonæ fl. Edyll. x, 366. 410.
Saltrator incepus. Epigr. lxxxiv. 56.
phem. Egress. 5. 102.
Salve atque vale felices nota. Epist. xxv,
32. 694.
--- *initium Epistolarum*. ibid. 4. 694.
Salve & vale dictum mortuis. Paren-
tal. xii, 18. 115.
--- *mediis intervenit armis*. Epist. xxv,
81. 690.
Salutatio matutina, xv horarum. E-
pigramm. lxxviii. 9.
Samius Lucumo. Epist. iv, 68. 584.
Sanctus. V. Flavius.
Santonica urbs. Santoni. Epist. viii, 3.
598.
Santonus Mediolanum. Epist. xxiv,
79. 684.
SAPIENTIVM VII Ludus. 264.
Sapientum octavus. Epist. xxi, 25.
672.
Sappho nona Lyricorum, Decima Mu-
sarum. Epigr. xxxii. 27.
--- *fastidita Phaon*. Epigr. xcii, 13. 61.
--- *de nimbo saluum Leucate minatur*.
Edyll. vi, 24. 328.
Saravus, fl. Edyll. x, 367. 411.
Sarda, pisciculi ingratiissimi saporis.
Epigr. cxxiii, 6. 76.
Sardanapalus mollis. Edyll. xv, 28. 527.
Sarmatæ, Sauromatæ, vagi. Edyll. viii,
31. 345.
Sarpedonis Lucil Epitaphium. Epi-
taph. xvi. 201.
Sarra, fl. Edyll. x, 367. 411.
Satin' salva. Gr. A&. 733.
Saturnus. Eclogar. 16. 548. Pollucis fi-
lius. ibid. 13. 552.
Saturnalia. Eclogar. Fer. 35. 15. 562.
Saucii fama & salutis. Prof. v. 18. 158.
Sauromatæ nocentes furto. Epigr. i, 9. 4.
Scapus papyrius. Epist. vii, 43. 597.
H h h 2 *Scara-*

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Scarabai</i> volutantur in stercore, & in illud emittunt semen suum. Epigramm. lxx. 47.	<i>Smellus equi</i> vel <i>aquila</i> . Prof. iv. 22. 156.
<i>Scatinia</i> , <i>Scantinia</i> lex, in pathicos. Epigr. lxxxix. 59.	Sententia septem Sapientum. Sapp. Ludio, &c. 270, 271 & seq.
<i>Scavrus</i> Grammaticus. Prof. xv. 12. 174. xx. 7. 181. Epist. xviii. 26. 649.	— egregie auctorum turpitudine corruptz. Gr. Aët. 729.
<i>Scazon</i> αἰλεπῶδες, τέλειος. Epistol. xiv. 31. 625.	<i>Seorsa studia</i> . Edyll. xvii. 5. 531.
<i>Scenz</i> olim tabulatz, nulla mole saxeæ. Sapp. prol. 14. 267.	<i>Separati civium</i> , privati, singuli. Sapp. prolog. 10. 267.
<i>Schola</i> unde dicta? Edyll. iv. 6. 309. Omiff. 797.	<i>Sepia furva</i> . Epist. iv. 74. 585. Epistol. vii. 54. 598.
<i>Scholz</i> ὁ γ' ὕπνωσις. ibid. 26.	<i>Seplasia</i> , platea Capuz unguentaria. Epigr. cxliii. 4. 76.
<i>Scire</i> avi meritum, non numerare decet. Epigr. xix. 8. 18.	<i>Septem convivium</i> , si <i>super convivium</i> . Ephem. Invit. 5. 104.
<i>Scillinum acetum</i> , scillites vinum. Epistol. iv. 67. 583.	<i>Septa</i> in Campo Martio. Gr. Aët. 703.
<i>Scipionis</i> & <i>Lalii</i> amicitia. Epist. xxiv. 45. 681.	SEPTEM SAPIENTUM LIVVS. 264.
<i>Scita</i> Latinis, quæ Gr. ῥῆται. Edyllio 11. 23. 299.	<i>Septenas solitus victor obire vias</i> . Epitaph. xxxv. 2. 211.
<i>Scortum</i> . Per. Odyss. x. 762.	<i>Septimania</i> , Narbonensis provincia. Vrb. viii. 1. 239.
<i>Scrinia præfecti</i> , Scriniorum magistri, Comites. Par. xxiv. 9. 138.	<i>Sepulcra floribus</i> & unguentis exornata. Epit. xxxvi. 1. 213.
<i>Scrupea difficultas</i> , αἰσχυροπῶδες. Edyll. xii præf. 2. 473.	<i>Sepulcri Latinæ</i> viz inscriptio. Epitaph. xxxviii. 214.
<i>Scrutari profundum</i> . Edyll. x. 240. 390.	<i>Sequanorum invidia</i> . Gr. Aët. 736.
<i>Serniator operis</i> <i>Nerois</i> . Edyll. x. 280. 393.	<i>Sequester</i> . Gr. Aët. 705.
<i>Scuticæ Scholarum</i> . Edyll. iv. 30. 312.	<i>Sequitur vara vibiam</i> . Edyll. xii præf. 3. 473.
<i>Seylla triplex</i> . Edyll. xi. 83. 470.	<i>Ser vestitus depectis vellera memorabilia</i> . Edyll. xii, De Hist. 23. 487.
<i>Seytale Lacedæmonia</i> . Epist. xxiii. 23. 677.	<i>Serenata frons, exhilarata, læta</i> . Epigramm. i. 3. 2.
<i>Secundus patre</i> . Par. iii. 8. 112.	<i>Sergius Galba</i> , Imperator. Cæff. 220.
<i>Secus puerile</i> . Epigr. lxx. 6. 48.	<i>Serietas</i> , severitas. Par. ii. 6. 111.
— muliebri. Edyll. xi. 8. 453.	SERINII Comitum laus. Omiff. 786 & seqq.
<i>Secutor</i> , <i>Mirmillo</i> . Edyll. xiii. 507.	<i>Servi fugitivi</i> stigmate notati. Epigramm. xv. 16.
<i>Sedatus</i> , <i>Rhetor</i> <i>Tolof</i> . Prof. xix. 179.	— notarii, amanuenses. ibid.
<i>Sedes</i> , de sepulcro. Prof. xi. 6. 171.	— à patria denominati. ibid.
<i>Sedem sepulcri</i> servet immotus cinis. Prof. ult. 11. 189.	<i>Serum vestes</i> . Epigr. xxv. 1. 23.
<i>Segregus</i> , segrex. Par. viii. 10. 122.	<i>Sesostrius</i> , Ægypti Rex. Epist. xix. 19. 656.
<i>Selcuco</i> natisque ancora ingenua fuit certa nota generis. Vrb. 111. 10. 231.	<i>Severus Censor</i> <i>Indians</i> . Par. xxi. 135.
<i>Semeles</i> fabula. Edyll. vi. 16. 326.	<i>Severus Pertinax</i> Imp. Punica origine. Cæff. xxi. 225.
<i>Semones</i> dii. Eclogar. Sign. Coel. 2. 547, 2.	<i>Sexus mutatus</i> . Epigr. lxx. 43.
<i>Seneca armavit</i> <i>savitiâ</i> <i>Neronis</i> . Aët. 712.	<i>Si</i> , particula obtestandi. Omiff. 780.
	<i>Sibylla tres</i> <i>fatidica</i> . Edyll. xi. 85. 471.
	<i>Sicca rupes</i> . Edyll. xii. 9. 483.
	<i>Sicoris</i> , fl. Epist. xxv. 59. 696.
	<i>Sidera</i>

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Sidera conscia sati.</i> Par. iv, 17.	117.	<i>Somni portæ.</i> Edyll. iv, extremo.	
<i>Sideralis incitua</i> obstat agricolis. Epistol. xxii, 16.	671.	<i>Sonnici Nitriobrigum vicini.</i> Prof. i, 1.	148.
<i>Sideribus triplex positus, distantia, forma.</i> Edyll. xi, 75.	468.	<i>Sorex suo indicio perit.</i> Edyll. xi præf. i.	447.
<i>Sigalion Aegyptius.</i> Epist. xxv, 27. 693.		<i>Sorores duz diversorum morum.</i> Epigr. civ.	66
<i>Sigillaria, Festum.</i> Eclogar. Fer. 32.	563.	<i>Sotadicus cinadus.</i> Epist. xiv, 29. 625.	
<i>Sigillaria Romæ, ubi libri vendebantur.</i> Edyll. xiiii, 5.	500.	<i>Sparge mero cineres.</i> Epitaph. xxxvi, 1.	213.
<i>Signa Cœlestia.</i> Eclogar.	546.	<i>Specimen genitoris, imago patris.</i> Parental. xxiiii, 2.	130.
<i>Signa in syngraphis.</i> Epist. xxii, 9.	670.	<i>Specula aquarum.</i> Edyll. x, 227. 389.	
<i>Signorum secundum menses explanatio.</i> ibid.	557.	<i>Speculum res feminar.</i> Omiff. 776, a.	
<i>Sil Latina an peregrina vox?</i> Edyllio xii, In Gramm. 6.	496.	<i>Spem magis quam rem fruendam præbere.</i> Prof. x, 2.	171.
<i>Silentium in mysteriis.</i> Epist. xxiiii, 4.	675.	<i>Spem remotam arceffis tibi, fastidiosus obvia.</i> Prof. v, 25.	156.
<i>— cessatione fruetur.</i> Epistol. xxv, 29.	694.	<i>Spercheus, Grammat.</i> Burdigalensis. Prof. viii, 2.	166.
<i>Silvius Bonus, Brito.</i> Epigr. cix.	70.	<i>Spes cuius certa fuit res.</i> Par. xi, 3. 125.	
<i>Silurus, piscis.</i> Edyll. x, 135.	379.	<i>Sphinx triformis.</i> Edyll. xi, 40. 462.	
<i>Simonides Cens.</i> Prof. xiiii, 6.	173.	<i>Edyll. xii, De Histor. 24.</i>	487.
<i>Singularii, notarii.</i> Epigr. cxlvi, 1.	88.	<i>Spintrix.</i> Epigr. cxix.	74.
<i>Sinu librum involvere, fovere.</i> Epistol. xvi.	54.	<i>Spiritus S. missus duobus.</i> Ephemer. Orat. 47. 100. Omiff.	781, a.
<i>Sirenes tres, & omnia in iis terna.</i> Edyll. xi.	20.	<i>Sponteus lentipes.</i> Epist. xxi, 40. 668.	
<i>Sistra Mareotica.</i> Epist. xxv, 22. 635.		<i>Spongia lacticolor.</i> Epist. vii, 54. 596.	
<i>Socii, Lacedæmoniorum adolescentium ægæquæ.</i> Epigr. xxiv, 5.	21.	<i>Spongiam impingas, quæ imperfectum opus equi male spumantis absolvat.</i> Edyll. xi præf. 12.	449.
<i>Sociorum liquor, garum, muria.</i> Epistol. xxi, 5.	662.	<i>Spons.</i> Edyll. xii, 9.	489.
<i>Sol quadrijugo currum invexitur.</i> Edyllio xii, De Diis 3.	479.	<i>Stadium, spatium cxxv passuum.</i> Epigr. xv.	16.
<i>Solis currus quid significet.</i> ibid. 3.	479, a.	<i>Staphylus, Rhetor.</i> Prof. xx.	180.
<i>— stridor in Hispano oceano audiri creditus.</i> Epist. xix, 2.	654.	<i>Stella prius Lucifer, extinctus Vesper.</i> Epigr. cxliv.	87.
<i>Selia in Thermis, ad lavandum.</i> Epigramm. cviii, 1.	69.	<i>Sternutationis omen.</i> Edyll. xi, 20.	455.
<i>Solicismus, pro Solœcismus, secunda brevi.</i> Epigr. cxxxviii.	85.	<i>Stipendium procedere mihi jubebis.</i> Edyll. xiii præf. 22.	508.
<i>Solen, Sapiens.</i> Sapp.	273.	<i>Stilax, navigii genus.</i> Epist. xxii, 31.	673.
<i>Solstitialis herba imago brevis vitæ.</i> Prof. vi, 9.	163.	<i>Stolo, stultus, stolidus.</i> Epist. iv, 92.	587.
<i>Somnia, coramque ratio, sedes, portæ duz.</i> Ephem. extrema 24.	106.	<i>Strepitatio.</i> Edyll. xiii præfat.	
<i>— amantium.</i> Epist. xxiv, 132. 689.		<i>Serenarum ab Imperatoribus miti solitarum mos.</i> Epist. xviii, 4. 645.	
<i>Somnus longus, de morte.</i> Eph. 18. 95.		<i>Strix nota parvorum cunis.</i> Edyll. xii, De Histor. 25.	487.
		<i>Struthiocameli ovum.</i> Epist. xi, 16.	616.

INDEX IN AVSONIVM.

Studiorum dulcis fructus, radix amara. Edyll. iv, 72. 316.
Studium puerile fatiscit, lxta nisi austeris varientur secula profectis. Edyll. iv, 10. 310.
Sturio, piscis. Edyll. x, 135. 379.
Styx piat perjuriam divum. Edyll. xii, De Diis 7. 431.
Subdoctor, proscholus. Profess. xxi. 184.
Subfidere apro. Epist. iv, 29. 578.
Subulo Lucili vatis. Epigr. lxx, 8. 48.
Sucuro, Gramm. Burdigalensis. Profess. x, 32. 169.
Suessia Auruncorum. Epist. xv, 9. 626.
Suetonii libri tres de Regibus à Paulino in compendium redacti. Epistol. xix, 6. 655.
Survi strati cade, fuga, flammis à Valentiniانو. Epigr. lxi, 7. 7.
--- collectitia gens, aliis Alemani. ibid.
Sulga, sorgia, fl. Edyll. x, 464. 435. b. 436.
Sulpitia opusculum prœiens. Edyll. xiii, fin. 9. 516.
Sulpicius acer orator. Gr. Act. 727.
Summa decrescunt. Epist. xix.
Summam citem operis intueri. Periocharum præfat. i. 737.
Superfit, pro super est. Epigr. lxxx. 55.
Suppositura rem manus fatis. Par. xi, 12. 125.
Supremaque mitia Sancti. Par. xvi, 11, 5. 132.
Sura, fl. Edyll. x, 355. 409.
Suspectus, vereque reus, paulum dispare videntur. Ephem. Orat. 63. 101.
Suspicio, suspectio. Epist. xxiv, 8. 679.
Sutis rosa. Edyll. vi, 91. 337.
Sylla felix. Gr. Act. 717.
--- felicior ante quam vocaretur. ibid.
Symmachus. Epist. xvii. Edyll. xi, 18. 642.
Symplegades, de natibus. Epigr. cxi, 9. 69.
Synalœphe neglecta. Ephem. Orat. 52. 101, a.
Synalœphe non scripta, sive vocalis elisa omissa antiquitus. Prof. xxv, 10. 188.

Syracusa quadruplices. Vrb. xi, 1. 249.
Syrmata Terpsichores. Epist. xiv, 28. 624.
Syrtes, syrticus ager. Epist. xxiv.

T.

T litera. Edyll. xxi, De literis 17. 493.
Taberna, locus. Edyll. x, 8. 353.
Tabula ludus. Prof. i, 25. 146.
--- Accepti & expens. Gr. Act. 709.
Talis, o dei. Epigr. lxxvi, 6. 53.
Talisa. V. Attulus.
Talisius. V. Attulus.
Tanaquil, uxor Tarq. Prisci. Par. xxx, 5. 142.
Tanaquil tua nesciat istud. Epist. xxi, 31. 677.
Tarba, caput Bigetronum. Epist. xi, 17. 617.
Tarbelli, populus Aquitaniz. Parental. ii, 2. 111.
Tarbellus Oceanus. Par. iv, 12. 117.
Tarnis, fl. antifer. Edyll. x, 465. 436.
Tarquinius Capitolium condidit. Urbium nobil. xiii, 16. 256.
Tarraco arce potens, urbs Hispaniz. Vrb. ix, 4. 245.
--- Tyrthenica. Epist. xxiv, 89. 686.
Tartessus colonia in Hispania. Epistol. x, 5. 609.
Tata, τῆτα. Epist. i, 12. 568, a.
Tau, ταυ. Prof. i, 28. 147, b.
Taurinus quidam. Epist. iv, 36. 578.
Tedo, piscis. Edyll. x, 88. 373.
Technopægnion. Edyll. xii. 472.
Tetsofages. V. Volcz.
Telæus primus, perfectus, numeris sex probatur. Epist. xvi, 11, 19. 647.
Tellus à Solone beatus judicatus. Sapp. Solone 25. 275, b.
Temperare praelia Mævis. Epigr. i, 6. 3.
Tempus lenimen doloris. Par. ix, 11. 123.
--- occasio. Sapp. Pittaco 5. 285.
Tendere seginam. Ephem. 7. 95.
Temporum veris æquinoctium. Eclog. De Solstitio 2. 560.
Ter bibe. Edyll. xi, 1. 451.
Terei fab. Edyll. xv, 28. 527.
Teren-

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Terentii Comici laus.</i> Edyll. iv, 58.	<i>Threicio bella movens gladio</i> Commodus. Czff. Commodus.
315.	224.
--- in Arcadia sepulcrum. Epist. xviii, 15.	<i>Thressa virago</i> , Penthesilea. Epigr. i, 15.
647.	4.
<i>Terentina trinodia.</i> Edyll. xi, 34. 460.	<i>Thymeles</i> , mima. Edyll. vii prafat. 4.
<i>Terneftini</i> , pop. Hispan. Omiff. 791.	340.
<i>Ternarius Grifphus.</i> Edyll. xi. 451.	<i>Thymi vrentes</i> , pisces. Epistol. iv, 59.
<i>Terrarum orbis unius tabula ambitu circumscriptus.</i> Gr. A&t. 702.	581.
<i>Testa homini</i> , pro cranio. Epigr. lxxii, 2.	50.
625.	<i>Tiberius Imp. qua prodit vitiis</i> , credit operta loci. Czff. iii.
<i>Tetradius.</i> Epist. xv, 2.	218.
<i>Tetradius Satyrarum scriptor.</i> Epist. xv. 625.	<i>Tiberius Victor Minervius.</i> Prof. i. 145.
625.	<i>Tibi</i> , quod intristi, exedundum est. Edyll. vii praf. 5.
<i>Tetrarcha Nerva.</i> Czff. Nerva. xiii. 221.	340.
<i>Tetrici Imperatores</i> , seu Tyranni. Parental. iv, 10.	<i>Timaeus aquoreo plenius amne.</i> Vrb. xiv, 34.
129.	262.
<i>Texere orationem.</i> Prof. v, 12.	<i>Timentibus indulgere magnificum est.</i> Gr. A&t. 729.
158.	<i>Timomachus</i> pinxit Medeam cunctantem. Epigr. cxxix, i.
<i>Texere sermonem alterno pulsu.</i> Edyll. x, 294.	79.
395.	<i>Timon</i> ob misanthropiam Athenis lapidatus. Edyll. xv, 34.
<i>Thais Afranii.</i> Edyll. xii, i.	527.
472.	<i>Tinea</i> , piscis. Edyll. x, 125.
<i>Thales</i> , Milefius. Sapp. 282.	378.
<i>Thalafius</i> , gener Aufonii. Par. xiv, i.	<i>Tinea cariemque pati.</i> Epigr. xxxiv, i.
128.	28.
<i>Thalaffus</i> , Grammat. Burdigalensis. Prof. xii.	<i>Tiresias ambiguo corpore.</i> Epigr. lxxix. 43.
172.	28.
<i>Theano Pythagorea.</i> Par. xxx, 5.	<i>Titia lex</i> , de non accipiendis ob causam orandam donis. Epigr. lxxxix.
142.	59.
<i>Theatra Romæ à Pompejo</i> , Balbo, Cæfare zdificata. Sapp. prolog. 22.	<i>Titiani Apologi.</i> Epist. xvi, 2.
268.	629.
<i>Theatrum prabet Græcis vicem curia.</i> Sapp. prol. 7.	<i>Titianus fandi artifex.</i> ibid. 81.
267.	636.
<i>Thebanorum fratrum discordes in rogo flammæ.</i> Epigr. cxxix. 85.	--- apud Visitationem Lugdunumque variando scholam vilitate consensit. Gr. A&t. 713.
<i>Theon.</i> Epist. iv & seqq. 574.	<i>Titulos geminare</i> , laudes, quæ in titulis imaginum solebant exprimi. Epigr. i, 6.
<i>Theon</i> , metoche, quæ currentem indicat. Epist. vi, 6.	3.
594.	<i>Titus Imp. felix imperio.</i> Czff. xi.
ibid.	221.
<i>Thefaurus pro laqueo.</i> Epigr. xxii. 20.	--- se perdidisse diem dicebat, quo nihil boni fecerat. Gr. A&t. 729.
<i>Thefei & Pirithoi amicitia.</i> Epist. xxiv, 34.	593.
681.	<i>Tmeis Luciliana.</i> Epist. v, 34.
<i>Thesæ festiliu</i> , nota mortis. Epigrammat. cxxviii, 13.	79.
79.	<i>Toga habitus forensis.</i> Ephemer. 4. 103.
<i>Thisbes & Pyr.</i> fabula. Edyll. iv, 38.	--- Professio Latinæ Rhetoricæ. Prof. xvi, 10.
331.	177.
<i>Tholus quid sit.</i> Edyll. vi prafat. 3.	<i>Togatz fab.</i> Afranii. Epigr. lxxi, 4.
323, b.	49.
<i>Thrafsybuli Laconis mors fortis.</i> Epigramm. xxiv.	<i>Tolosa Palladia.</i> Parental. iiii, 6. 113.
21.	Prof. xvii, 7.
<i>Thrax & mirmillo.</i> Edyll. xiii, 24.	--- innumeris culta populis. Vrb. xii, 4.
507.	217.
	--- quadruplices ex se urbes effudit. ibid.
	M h 4
	Tor-

INDEX IN AVSONIVM.

- Torrents dicendi copia.* Prof. I, 17. 146.
Trabea, vestis Consularis. Grat. A&T. 723.
Trajanus Imp. belli laude clarus. Cæsar. xiv. 222.
 --- *residua tributorum remisit.* Grat. A&T. 730.
Traiani comitas erga amicos. Gr. A&T. 733.
Transcripsit partes in mea verba suas. Parent. xvi, 8. 130.
Transcripsit nomen & arcem. Cæss. in Monast. 2. 215.
Treveri, sedes Principis. Vrb. iv, 4. 233. Edyll. vi præf. 2. 321.
Tributa comitia. Gr. A&T. 718.
Tributorum residua condonata. Gr. A&T. 730.
Tridens, unde? Edyll. xi, 10. 454.
Trigonorum regula triplex. Edyll. xi, 50. 462.
 --- *nomina.* Edyll. xiii præfat. 23. 506 & seq.
Trinacria, Thrinacia. Per. Odyss. xii, 1. 764.
Triptolemi fabula. Epist. xxii, 46. 674.
Trivia, receptacula sordium & purgamentorum. Epigr. lxxii, 1. 50.
Trochæus adversus & similis jambo, nec par, nec impar. Epist. xxi, 43. 668.
Trojani belli historiam à nono anno Homerus incepit. Perioch. præf. i. 737.
Troili Epitaphium. Epit. xviii, 201.
Trutta Salmonata. Edyll. x, 85. 371.
Trygon iethali, piscis. Epistol. iv, 58. 580.
Tua flamina. Epist. v, 31. 593.
Tuæ vitæ famamque colo. Par. xii, 5. 126.
Turdorum captura. Epist. iiii, 4. 572.
Turma tres Romæ. Edyll. xi, 71. 470.
Turriculæ, fritilla alçatorum. Prof. i, 28. 147.
Tympana Cybeles. Epist. xxv, 21. 691.
Tyndaridæ ambigui patribus & matribus nati. Epigr. lvi. 39.
 V.
V *ferale sonans, Cecropiis modis ignota.* Edyll. xii, 8. 491.
V, B & G *literæ confusæ.* Epist. xxi, 51. 685.
V *in æ mutata.* Edyll. xi, 3. 452.
Ibid. 53. 466.
Vacca Myronis. Epigr. lvi, 11. 42.
Vacuna. Epist. iv, 99. 518.
Vagans opera, Prof. xix, 9. 179.
Vale & salve dictum mortuis. Parent. i, 11, 18. 115. & ibid. vii, 14. 121.
 --- *usurpatum in Epistolis.* Epist. xxi, 32. 654.
Valens cura secunda supernum. Epigr. i, 6. 7.
 --- *à Gothis in casa pastor. crematus.* ibid.
Valentiniani Majoris Imper. genus, uxores, liberi. Epigr. i, 11. 7.
 --- *imperium cum fratre Valente dividit.* ibid. 7.
 --- *gravis auctoritas.* Gr. A&T. 727.
 --- *temperata severitas.* Gr. A&T. 732.
Valentiniani Junioris signum marmoreum. Epigr. v. 1.
Valentinus, successor Pomponii Max in cathedra Burdigalensis. Par. xv, 3. 129.
Val. Corvinus sexties Consul fuit. Grat. A&T. 709.
Val. Latinus Eutromius. Par. xiv, 128.
Vallchana, Vallis Ibona, Vallaibana, Vallisbona. Epigr. lxi, 1. 43, b.
Vara vibiam sequitur. Edyll. xii præfat. 2. 475.
Varro sexcenta volumina conscripsit. Prof. xx, 10. 181.
Vas subit in penam capitali judicio. Edyll. xii. 488.
Vasates, Cossio Vasatum. Par. xxiv, 8. 138.
 --- *arenosi.* Epist. xiv, 70. 697.
Vasatica rheda habebat xxx caballos. Epist. vii, 18. 596.
Vascones, Bascos. Epist. xxv, 1. 691.
Vasconum populi aliquot recentissimi. Epist. xi, 17. 616.
Vectones, Vrb. ix, 11. 442, b.
Vegrandes messes. Epist. xxi, 13. 671.
Vehiculatio Italiæ à Nerva remissa. Gr. A&T. 730.
Velocassus. Profess. iv, 7. 153, b.
Veneria. V. Iulia.

Ven-

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Veneris portus.</i> Epist. ix, 28.	603.	<i>Vienna Alpino jugo.</i> Par. iv, 6.	116.
<i>Ventilate ignem, faces.</i> Edyll. vi, 18.		--- <i>Alpinis opulenta colonis.</i> Vrb. vii, 1.	
	327.	2.	241.
<i>Venus orta solo, suscepta solo, patre edita</i>		--- <i>Alpina.</i> Epist. xxiv, 81.	686.
<i>Calo.</i> Epigr. xxxiii.	28.	<i>Vigilax hirundo.</i> Ephem. 2.	94.
--- <i>vincere vult animos, non satiaro.</i> Epigramm. xxxix, 2.	31.	<i>Vigiles tergemini notis per umbram.</i> Edyll. xi, 25.	457.
--- <i>armata Lacedæmone.</i> Epigr. xlii.	33.	<i>Vindelicus, fl.</i> Edyll. x, 464.	434.
--- <i>Gnidia Praxitelis.</i> Epigr. lvii.	39.	<i>Vinum excitat ingenia Poetarum.</i>	
--- <i>anadyomene.</i> Epigr. cvi.	67.	<i>Prof.</i> xxi, 7.	182.
--- <i>è spuma genita.</i> ibid. 68. & Edyll. xii, De Hiflor. 8.	483.	<i>Vir bonus.</i> Edyll. xvi.	529.
--- <i>Idalia.</i> Par. xxvii, 3.	141.	<i>Virgilius Parthenius ob pudorem dictus.</i> Edyll. xiii, 17.	519.
--- <i>domina Luciferi & rosæ.</i> Edyllio xiv, 18.	521.	<i>Virgilius proprietas.</i> Epist. xvii, 16.	642.
<i>Veredus.</i> Epist. viii, 7.	599.	<i>Virgo devota.</i> Par. vi, 8. 120. xxvi, 3.	140.
<i>Vereri fatis, vixi.</i> Per. Iliad. xxiv, 1.	753. a.	<i>Virgines sūzænos, victo pectore.</i> Edyll. iv præf. 5.	306. a.
<i>Vera Liceria.</i> Par. xvi.	130.	<i>Viridis, flavens, pallidus, idem sæpe color.</i> Edyll. vii, 10.	342. b.
<i>Veritas odium parit.</i> Sapp. Biantæ 3.	284.	<i>Viridomari Galli mors.</i> Edyll. xii, De Hiflor. 14.	484. a.
<i>Vertentes Anni, Dies.</i> Eclog. De nom. 7 dier.	550.	<i>Virum querere molles & effeminati dicebantur.</i> Epigr. lxi, 3.	44.
<i>Vespasianus famam privatæ vitæ Principis in melius transtulit.</i> Cæss. x.	221.	<i>Vis regina deum.</i> Edyll. xii, De diis 2.	478.
<i>Vesper & Lucifer, eadem stella Veneris.</i> Edyll. xvi, 25. 531. Epigrammat. cxlii.	87.	<i>Viscus Druidarum, Agui' an neuf.</i> Prof. iv, 7.	154. b.
<i>Vestales ministrabant xxx annos.</i> Epistol. vii, 12.	596.	<i>Vitæ eligendæ Ambiguitas.</i> Edyll. xv.	524.
<i>Vestalis ara.</i> Gr. Aët.	727.	--- <i>emendandæ ratio.</i> Edyll. xvi, 14.	530.
<i>Vestipes, juvenes.</i> Edyll. iv, 73. 316.	316.	<i>Vita placida congrua mors.</i> Prof. xx, 13.	181.
<i>Vestis Consulium & triumphantium Palmarum.</i> Gr. Aët.	723.	<i>Vitellii foeda mors.</i> Cæss. ix.	220.
--- <i>non magis auro suo, quam verbis Imp. picta.</i> ibid.		<i>Vitia nostra amamus & defendimus.</i> Edyll. vi præf. 7.	324.
<i>etera reliqua abolita.</i> Gr. Aët. 730.	730.	<i>Vitreus, epitheton fontium, fluminumque.</i> Edyll. x, 28.	362.
<i>ibia.</i> Edyll. xii præf. 3.	475.	<i>Vivamus quod vivimus.</i> Epigr. xix, 1.	18.
<i>ibisci.</i> Edyll. x, 438.	431.	<i>Vivisci Burdigalenses.</i> Edyll. x, 438.	431.
<i>icarii tres Galliarum.</i> Vrb. viii, 3.	239. b. fine.	<i>Vlmus sedes somniorum apud Virgilium.</i> Ephem. extrema 23.	106.
<i>icem, pro vice.</i> Epist. i, 14.	568.	<i>Vlva limigena, Lagæ.</i> Edyl. x. 45. 366.	
<i>ictor. V. Tiberius.</i>		<i>Vlyssi Epitaphium.</i> Epit. v.	193.
<i>ictoria alata.</i> Epigr. i, 2. 2. Omiff.	773.	--- <i>arcus nulli tendi facilis.</i> Epist. xxiv, 107.	688.
<i>ictorinus Imperator seu Tyrannus.</i> Par. iv, 9.	116.	--- <i>eloquentia. V. Oratio.</i>	
<i>ictorius, Subdoctor Burdigal.</i> Prof. scilicet. xxii.	184.	<i>Umbra, piscis.</i> Edyll. x, 90.	373.
		<i>Unctæ mensa commodus.</i> Par. vii, 9. 121.	
		H h h 5	Vnde

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Vnde de plano legi possint. Gr. A&.</i>	722.	<i>Vtere rene tuo, vere tuo. Epigr. xi: i, 2.</i>	15.
<i>Vngues quo die refeces. Eclog.</i>	552.	<i>Vitrâque, media contra reg. producta. Epigr. xcii. 2.</i>	61, 2.
<i>Vnigena, Vnigenus. Ephem. Orat. 47.</i>	100.	<i>Vulcanalia. Eclog. De festis 3.</i>	561.
<i>Vnni, Hunni, Chuni. Epigr. i, 8.</i>	3.	<i>Vulnera de caelo missa. Epigr. i, 10.</i>	4.
<i>Vocales in Synalopha olim non scrip- ptz. Prof. xxv, 10.</i>	188.	<i>Vultus nitentis Burdigala. Edyll. x, 18.</i>	360.
<i>Vocales longæ, quæ instar duarum, correctz, omisâ quasi altera. Pro- fess. vi, 1. 162. Sapp. Ludio 18. 271.</i>	779 & 783.	<i>Vxor deformis. Epigr. cxlii.</i>	87.
<i>Omiss.</i>	779 & 783.	<i>Vxoris bonæ mors acerba. Par. ix,</i>	124.
<i>Vocativus pro nominativo. Par. iv,</i>	29.		
<i>Voce ceteræ animæ funeris instar habet. Ba- rental. 10.</i>	109.		
<i>Voces belluarum & avium simulatz ab homine. Epigr. lxxvi, 1.</i>	53.		
<i>Volca Testosagi & Arcoomici. Vrb. xlii,</i>	254.		
<i>Volucripes dimetria. Epistol. xvi, 104.</i>	638.		
<i>Voluptas oblata parit fastidium. Epi- gramm. xxxix, 3.</i>	31.		
<i>Venones Parthus. Epist. xix, 16.</i>	566.		
<i>Voti reus. Gr. A&.</i>	726.		
<i>Votorum inanitas quosdam cruciat. Grat. A&.</i>	705.		
<i>Vox triplex. Edyll. xi, 19.</i>	455.		
<i>Vrbænarum tribunal prærogativa. Grat. A&.</i>	720.		
<i>V r e s s Nobiles.</i>	228.		
<i>Vrbica Pomponia. Par. xxx.</i>	142.		
<i>Vrbicus, Gramm. Burdigal. Prof. xxi.</i>	181.		
<i>Vrsulus, Grammaticus. Epist. xviii.</i>	644.		
<i>Vt, pro, lex quo tempore. Epist. v, 2.</i>	589.		
<i>Vt ameris, ama. Epigr. xci, 1.</i>	60.		
		X.	
		<i>Ξ Mxandri flexus imitata. Edyll.</i>	
		<i>lio xii, De lit. 12.</i>	492.
		<i>X nota denarii. Edyll. xii, De lit. 21.</i>	494.
		<i>Xenophon ad Cyri virtutes exsequendus votum potius, quam historiam com- modavit. Gr. A&.</i>	728.
		Y.	
		Y litera Pythagoræ. Edyll. xii, De literis 10.	492.
		Z.	
		Z litera. Edyll. xii, De literis.	
		<i>Zenodorus, Grammaticus. Sapp. præf.</i>	
		<i>12.</i>	265.
		<i>Zephyritis Arsinoe. Edyll. x, 315. 403.</i>	
		<i>Zodiacus. Eclogar. 16.</i>	543, 2.
		<i>Zoilus moecham ducens. Epigr. xc.</i>	59.
		<i>Zoili aliquot enumerati. Edyll. vi præf. 3.</i>	322, 2.

F I N I S.

INDEX

I N D E X

RERVM SINGVLARVM,

QVÆ IN

M. F R E H E R I A D A V S O N I I

Mosellam Notis continentur , numero paginam
designante , a , b , columnnam.

A <i>Ble, Ablette</i>	378, a.	Alemanii diversi à Francis & Germanis	427, a.	Gallias sub Gratiano invaserant	423, a.
Abnohꝝ jugo Danubium oriri, qui statuant	424, b.	Alexander Senator martyr	445, b.	Algꝝ in fundo Mosellæ usus	366, a.
Abrincus. vide Obrincus.		Aliso fluvius, hodie <i>Alde-ysel</i> , Romanis bellis nobilis	412, a.	Alifontia, hodie <i>Eltr</i>	<i>ibid.</i>
Achates in deliciis Arsinor	404, a.	<i>Alkanach</i>	439, a.	Allia, clade sola nobilis	351, a.
Acidi fontes Aufonio præteriti ad Confluentem, ad Treverim, ad <i>Longwick</i> , ad <i>Langensfualbach</i>	407, a.	<i>Alses</i>	378, a.	Alpium maritimarum Provincia	441, b.
Adarva dicitur Adrava alicubi.	441, a.	Alpini fluvii qui	<i>ibid.</i>	<i>Alsentz</i> fluvius, à quo Pagus <i>Alsentz-gowe</i>	412, a.
Addua	422, a. 429, b.	<i>Alstz</i> fluvius, qui Lutzelburgum prælabitur, in Sufam, non in Mosellam influit	<i>ibid.</i>	<i>Alt Trier</i> vicus	445, a.
<i>Adelholdshusen</i>	439, a.	<i>Alt pfort</i> æ. <i>Trier</i>	444, a.	<i>Altzylor</i>	352, b.
Adoptio in fratrem	425, b.	Amnes nomina fluviiis, in quos illabuntur, donant, excepto Titareso.	413, a.	Ambiaticus vicus in Treveris, Caligulæ patria	439, a.
Adrava in Cattis, alluens Frislarium, & illabens Fuldæ	439, b. in Carolinis annalibus	<i>ibid.</i>		Ana	443, a.
Advocatus Treverensis urbis, Comes Palatinus	445, a.	Anatis descriptio apud Aufonium.	376, a.	Ancon & Ancor, quid	437, a.
Ædificiorum formæ architectonicæ.	385, a.	Ancorago piscis	380, a.	Andethanna, hodie <i>Echternach</i>	353, a.
Æmilia via, <i>Emmeltweg</i>	354, b.	<i>Angerugowe</i> , Pagus	359, b.	Anitus Treveris purpuram induit.	414, a.
Æquorei amnes qui & quare dicti.	443, a, b.	Annales Romanorum complectebantur etiam eorum victorias.	424, b.	Antonini Itinerarium	352, a.
Æquoreus & Cœruleus, idem.	443, b.	Apala fluvius	353, a.	Apol-	
Æstuaria <i>Λιμνοθαλάσσιαι</i>	<i>ibid.</i>				
Agger Romanus	445, a.				
Agricola Præfectus Prætorio Galliar.	441, b.				
<i>Αἰγυθαῖ</i> piscium.	372, b.				
Alaufa, Romæ nobilis, Majo mense notus, æstatem non attingit.	378, b.				
<i>Albach</i>	439, a.				
Albe fluvius, non est Alifontia	412, a.				
Albis	426, a.				
Alburnus vilis & vorax pisciculus.	378, a.				
<i>Aldeendorph</i>	439, a.				
<i>Alde-ysel</i> fluvius infra Coloniam.	412, a.				
Alemannia Rheno opposita à Moguntiaco	430, a.				

INDEX IN AVSONIVM.

Apollonii error de ortu Danubii. 424, a.
 Aquariæ Lex 363, a.
 Aquæ, nutrimentum hominum. *ibid.*
 Aquæ ductuum formæ 395, b.
 Aquis Grani nova Roma, marmoribus, crustis & musivo Trevericis, exornata à Carolo M. 444, a.
 Aquitaniz præcipuum flumen, Dordonia 436, a.
 Aquitaniz utriusq; Provincia 443, b.
 Aquitanica Gallia 441, b.
 Arx 444, a. Arx Romanæ 420, a.
 Araridem qui Saucona. 349, a.
 Araris & Mosella frustra tentantur jungi ducta fossa 426, a.
 Arbogastes, Francus 427, a.
 Arcem è cloaca facere 432, b.
 Archimedes 396, b.
 Archirectario Romana Latialem antiquitatem refert 432, b.
 Archicancellarius per Gall. & Regnum Arelatense unde 441, b.
 Arctoi cur dicantur fluvii 432, b.
 Arelate descripta, binominis, olim duplex, tabulato ponte à Gothis obfessa 441, b. hodie in una tantum ripa, à Rege Theodorico reparata, Gallula Roma, Imperii sedes sub Constantio tyranno. *ib.*
 Constantina dicta, ubi Septimaniz conventus quotannis habitus. 239, b. 240, b. Emporium celeberrimum. *ibid.* & 441, b. in Gallia Aquitanica. 441, b.
 Arelatense Regnum proprios habet Reges, Imperium recognoscit *ibid.*
 Archicancellarius *ibid.*
 Arcthusa, apud Lucianum 362, b.
 Aristæ piscium, quid 372, b.
 Argental 352, b.
 Argentoratum Aufonii ævo jam civitas 351, a. Barbaricis cladibus innotuit 252, b.
 Arnus, fluvius 430, a.
 Arsinoe Chloris & Zephiritis unde dicta 403, a. simulacrum artificiosum *ibid.*
 Artifices olim eximii ad Mosellam & in Belgio 397, a.
 Artis portetose opus Treveris 403, b.
 Atheis 441, a.

Atilius 417, b.
 Atrensiū civitas 438, a.
 Attilæ pugna cum Actio 355, b.
 Aturgus Pedoni Visurgis 439, b.
 Atyr sive Aturnus, hodie *Ador* sive *l'Ador* 438, a.
 Avenio 441, a.
 Aversio Iureconsultis 393, b. sine.
 Augusta Nemetum in Arvernīs 357, b.
 Aufonii nomen 431, a. Consulatus. 413, b. 419, b. fasti. 417, a. versus aliquot vindicari 424, a. Vocativum pro Nominativo usurpat. 374, b. oculatus testis triumphi Germanici Gratiani Treveris ducti 423, a. harum regionum peritissimus 429, b. Navæ meminit. *ibid.* in patriam reversus, Mosellæ obliviscitur 431, b.
Auxlū 205, b.

B.

B. Ascharach 354, b.
 Bajæ, apex deliciarum 408, a. nimius luxus à Seneca taratus. 408, b.
Baldenaw 353, b.
 Ballæna 380, b.
 Balnea veterum in summa crepidine arcium 406, b. describit Guill. du Choul 407, b. exeuntes recreabant se *gelida, solidandæ curi.* *ibid.*
Banamaden 439, a.
 Baptisteria 407, b.
 Barbara Rhēni ripa 434, a.
 Barbaricum, Barbarica, Barbaries. 426, b. 428, b. 434, a. etiam in Treveris olim ad Mosellam 395, a.
 Barbi senectus & aliz qualitates. 374, a.
Barcdorph 439, a.
Batenbach *ibid.*
 Bedriacum clade Othonis nobilis. 351, a.
Beinsberg 449, a.
 Belgarum & Gallorum limes, Matrona 434, b. eloquentia 434, b. artifices 397, a.
 Belgica utraque 441, b. per medios Treviros 357, a.
 Belgi-

INDEX IN AVSONIVM.

Belginum, hodie *Baldenaw* 353, b.
Bergstrafs, Franconici circuli 424, a.
Bern-Castell ablato capite TABERNARVM CASTELLVM, non destituitur fontibus 354, a.
 Bertoldus Comes 353, a.
 Bibifci qui 431, a.
 Bicornis, Bicornius Rhenus 429, b. 430, a. taurinus 438, b. *disiungit*, quasi duobus cornibus fundens. 430, b.
Bingen 352, b. Bingium 324, a. ab altera Navæ ripa olim stetit 348, a. Noviomago distat tribus milliariis 357, a. mœnia Iulianus instauravit 348, b. Confluentes ad eam 439, a. clades 351, b.
 Binomines fluvii 349, b. 429, a. *Birkenfeld* habet fontes acidos. 354, b.
Bischoffstein 442, a.
 Bissula Sueva trans Rhenum. 424, a. Aufonii præda 350, a.
 Bitur. Gall. stylus 445, a.
 Bivifci qui 431, a.
Blaubach 439, a.
Blies 378, a.
Boji saltus 353, a.
 Boreas rapit Orithyiam 404, a.
 Borysthenes accolis Danubius 429, b.
 Boso, Rex Arelatenfis 441, b.
 Brachia montana 306, b.
 Brachina 439, a.
Breitenbach *ibid.*
 Britannorum pictura 369, a. Britannia utraque 240, a. principio.
 Burdigalæ fons 354, b.

C.

sine Cæmento quadri Treveris. 444, a.
 Cæsares, Patres patriæ, Patres publici. 414, a.
 Cæsaragossa 354, b.
 Cæsariensis Flavia Provincia 240, a.
 Cajare, Cajeta 571, b.
 C Iulius Cæsar non meminit Mosellæ 429, b.
 Caldaria 407, b.
 Caligulæ patria 439, a. via, forte *vff der Casjen* 358, b. 445, a.
 Caminorum rem tractat Lipsius. 407, b.

Cannæ vicus in Apulia 351, a.
 Capito 372, b. ejus natura & usus *ib.*
 Capitolum Treverensē in Basilicam versum 444, a.
 Carolus IV Imperat. confirmat Treverensi Ecclesiæ privilegium Conductus & Forestarum 446, a.
vff der Casjen 439, a. forte via Caligulæ.
Castellum 356, a. Castellunum, castrum Hunnorum 354, a.
 Castellum, munimentum Trajani e regione Moguntiz 354, a. 430, a.
 Castellum, oppidum ad Mosam 354, a.
 Castorum templi reliquie 422, a.
 Castrum 350, b.
 Castra tempore pacis mutata in horrea 433, b.
 Catalaunici campi 355, a.
Catzenelnbogen, Castrum 406, a.
 Cavedano 378, a.
 Celtarum luci 440, b.
 Centumcellarum portus pro theatro. 382, b.
 Chamaves 427, a. Chamavi, Francis inferiores in Tabula *ibid.*
 Chauci *ibid.*
Chieven 378, a.
Choven *ibid.*
Chowich 439, a.
 Chrepestini 427, a.
 Chuni, Cuni, Coni, Humi sunt. 355, a.
 Circus Trevirensis 445, a.
 Civilis, Dux 351, a.
 Clades ad Navam & Bingium 351, a.
 Classicus, Dux 351, a.
Cloheim 439, a.
Cleveres marca 439, a.
 de Cloaca arcem facere 432, b.
 Codicis Theodosiani Rescripta Treveris data 361, b.
 Cœruleus & æquoreus, idem 377, a. 440, b. color Rheni 82, a.
 Coloniarum regimen. Vide Municipiorum 418, a.
 Colonienfis pons 359, a.
 Columnæ marmoreæ, striatæ, fusiles, Treveris 444, b.
 Comes & Dux Mosellanus 440, b. 445, a.
 Comi-

INDEX IN AVSONIVM.

Comitatus Treverorum urbis, Comitatus Palatii proprius *ibid.*
 Comitatus Hermonis 439, a.
 Conductus Treverensis 446, b.
 Confluens oppidum & castellum ad Rhenum in ripa Germanica, à Romanis olim conditum, à concursu fluviorum dictum 432, a. 407, a.
 Constans, martyr 446, a.
 Constantinus Senator, martyr 445, b.
 Constantini M. crudelitas 358, b. fine. monumentum Marti dictum 359, a.
 Castra Noviomagi 359, a. pons ad Coloniam Rheno impositus *ibid.* auxit, non fundavit Noviomagum. *ibid.*
 Constantini & Helenæ Mausoleum fictitium 397, b. domus Noviomagi 757, b.
 Constantina urbs, Arelate 239, b.
Constantin Engers 359, b. 445, a.
 Constantius, Dux Honorii 441, b. in Britannii Imperator declaratur, sedem Imperii figit Arelate, Honorii iussu occisus *ibid.* ejus Constitutio ad Agricola de conventibus Arelatenfibus. 240, a.
 Consulatus dignitas & potestas. 418, a. 419, a. *ibid.* accedit ad Principis fastigium 419, a. annis nomen dabat Roma 420, a.
 Contrua Fortunati 412, a.
 Corippi commentum de Iustino 428, a.
 Cornuti viri figura fluviorum 438, b.
 Corticeus, suberinus 391, a.
 Corus spirat inter Zephyrum & Septentrionem 405, a.
Croichow Suevico Circulo continetur. 424, a.
 Cremera, clade sola nobilis 351, a.
 Crescentius Senator, martyr 446, b.
 Crustra 467, b.
Crußtorph 439, a.
 Cub, Cubæ 364, a.
 Cuntzium, vicus 313, a.
 Cuntzerbrücke 413, b. 412, a. 444, b.
 Cupidinis *μυζαριον* in templo Dianæ 403, a.
 Curiz dignitates inferiores sunt propriæ 420, a.
 Cynonoti, malæ 356, a.

D.

Dædalus 395, a.
 Dagobertus Rex mutavit Horreum Treverense in Cœnobium Monialium præfecta filia Irmina. 434, a. 444, b.
 Danubius, idem, qui Ister 349, a. 429, b. Borysthenes accolis *ibid.* Hesiodo *ἡγεμὼν ποταμῶν* 454, b. conjuratus ob accolæ 425, a. multos annos capit 409, a. & omnes præter Nilum superat 424, b. caput carbaso peplove testus, vel in specu habens reconditum 424, b. verticosis barathris formidabilis. 364, a. ante Ausonium nulla Romana victoria cognitus, nec in annales relatus 420, b. ejus & Nili fontes junguntur: à Valentiniano, Gratiano & Scilicone tentati. 424, b. veteribus ignoti 424, a. in Suevia 423, b.
Dann 356, a.
 Decurionum ordo in municipiis, velut Senatus 418, a.
 Desfluere 383, a.
Denßen 353, b.
 Deterere 415, a.
 Dextra Ripæ tractus ubi 442, a.
Deyn
Dhaune 353, b.
Δικαίος, duobus comibus fundens, fluvius. 430, b.
Dill 352, b.
 Dinocrates, Dinocrates 398, a. concamerato templo ex magnete, ventum Zephyrum ex eodem lapide in tholo fecit 404, a.
 Divitense monumentum extructum, & in Basilicam D. Panthaleonis absumtum 359, a.
 Divortia Rhæni & Mosellæ 430, b.
 Donjon 406, a.
 Donnissa 353, b.
 Dordonia fluvius 436, a.
 Dorsum jugi 386, b. dorsum canis, male 356, a.
 Drahonæ fluvii ostia 406, a.
 Drahonum, *die Draen*, vel *Dron*, prope Nivomagum Mosellæ confunditur 470, a.
 Droma

INDEX IN AVSONIVM.

Droma fluvius, Druna 440, b.
 Drona & Druentia, fluvii vicini *ibid.*
 Drona vel Dorna non est Droma vel
 Druna fluvius *ibid.*
 Duces Mosellaniæ 445, a.
 Druentiz descriptio 441, a. etiam c
 Livio 440, a. *Δρωήνη* 441, a.
 Drunx fluvii descriptio 440, a.
 Dunitz, castrum 406, a.
 Dumnißium 353, b. 429, b. hodie
Denßen infra *Kirchberg*, caret fon-
 tibus & puteis 353, b. 429, b.
 Dumniun 353, b.
 Dumnotonum *ibid.*
 Dumnum, hodie *Dann* castellum.
 354, a.
 Duranius 436, a.
 Durantia 440, a.
 Duranus Carolinis scriptoribus Dor-
 donia 436, a.
 Durrebach 352, b.
 Duumviri in municipiis velut Con-
 sules 418, a.

E.

E *Berwald*, silva 353, a.
 Echo & symphoniz voluptatem
 in fluminibus quærebant Reges.
 395, b.
 Echternach cœnobium. 353, a. prope
 Eerel 409, b.
 Eerel vicus, ubi confluunt Nemefa &
 Pronora *ibid.*
 Egel pagus, ubi antiquum monu-
 mentum 397, a.
 Ehrenstein, Erenberti castrum sive pe-
 tra, castellum in ripa Germanica.
 439, a.
 Elisatia vicus, Eltx 412, a.
 Elsentz, fluv. in Palatina ditione *ibid.*
 Elsentzgewe Pagus ab Elsentz, fluvio.
ibid.
 Elßen, Elßen, piscis. 379, b.
 Eltx vicus 412, a. fluvius à Mosella
 exceptus *ibid.*
 Emerita Hispaniz 443, b.
 Emmelweg 354, b.
 Engers castrum 406, a. oppositum
 Antonaco, conditorem jactat Con-
 stantium 359, b.
 Engersgewe Pagus *ibid.*

Erang vicus, ad quem Mosellæ infun-
 ditur *die Kyll* 410, a.
 Erdehe Pagus, *Erdehermaras* 439, a.
 Eridanus idem qui Padus 429, b.
 vorticofus 364, a.
 Erilbach 439, a.
 Ernsfels, castrum 406, a.
 Erpach *ibid.* 424, a.
 Erubrus, *die Rouver*, molendinas
 multas habet 410, a.
 Ettubach 439, a.
 Everriculum, unde 393, b.
 Eufrotiz socii vindicati 414, a.

F.

F Ama per fluvios ocysissime fertur
 423, a.
 Fario, *Forhe*, Vario, unde dictus.
 379, a.
 Fatigare, vexare 384, a.
 Felisberg 440, b.
 Felix, origine Aremericus, Consul.
 420, b.
 S. Felix Episcop. Trever. 445, b.
 Flavia Cæsariensis 441, b.
 Flitular 439, a.
 Flumina potare, mos vetustus 363, a.
 echo & symphonia in iis 395, b.
 Fluvii innumeri 440, b. eorum
 gloria, minores recipere 408, b.
 eorum imagines bubulo capi-
 te 438, a. & b. cornuti homi-
 nis *ibid.* in triumphis circumfer-
 ri solitz 411, b. 421, b. à Carolo
 M. improbantur 422, a. eorum
 nomina Germana à Latinis reti-
 nentur 409, b.
 Fontium maxima cura metatoribus.
 354, b.
 Forestarum & Conductuum Treve-
 rens. privilegium 446, b.
 Fornacum rem tract. Lipsius 407, b.
 Fortunæ error in hominibus bene
 meritis 420, a.
 Forum Gallorum 354, b.
 Franci 427, a. à Chamavis diversi.
ibid. ad Bingium & circa siti.
 350, b. Vopisco, ad Moguntiam :
 inter Rhætiæ & Oceanum, Hie-
 ronymo 423, a. Sidonio, ad Ni-
 crum & Lupodunum 423, b. nun-
 quam

INDEX IN AVSONIVM.

quam ad Mosellam translati.
382, a. irrumpunt in Germaniam
à Gratiano devictam 427, b. sub-
jugant totam Galliam Belgicam.
427, a. Mosellam & Rhenum,
mutatis lingua & legibus Roma-
norum 428, a.
Francia Gallica 406, a.
Francia & Suevia solo Nicri alveo
distinguantur 424, a. pertinebat
ad Suevos 427, a.
Freherus ad Polonos Legatione fun-
ctus 440, a. ejus versus jocosi ad
Vistulam. *ibid.* ad Aufonium de
votis suis *ibid.*
Fremische vel *Frenchische trauben* 382, a.
Frislarum alluit Adrava 439, b.
Fulda cum Adrava conjunctus, Vi-
surgim efficit *ibid.*
Furca, la Fourche, oppidum 442, a.

G.

Galatarum & Treverorum lingua,
Hieronymi tempore eadem.

395, a.

Gallia in pagos jam olim tributa.
440, a. Aquitanica 441, a. Belgi-
ca à Germania diversa, Francis
postea tota cessit 427, a. Bituri-
censis stylus 445, a. flumen præ-
cipuum 436, a. Præfectura Præ-
torii.

Gallula Roma 441, b.

Gallus poeta ab Horatio notatus.

422, a.

Gallorum & Belgarum limes 434, b.

eloquentia 414, b. fastidium æ-
ris Germanici 349, a.

Ganges ab uno fonte in centum ostia

se dividit 409, b.

Garbenheim 439, a.

Garilianæ thermæ 406, b.

Garumna 443, a. Dordonæ com-
paratur 436, a.

Gelbis, hodie die Kyll 410, a.

Gemminheim 439, a.

Georgius, Comes de Seyna & Wis-
genstein 360, a.

Germani diversi à Francis, Chama-
vis, Alamanis 427, a. hostes Ro-
mani populi 423, a. per Germa-

nos debellati 423, a. & b. 426, b.

excurrunt in ripam Romanam.

428, b. à Gratiano infestantur.

427, a. eorum luci 440, a.

Germana fluviorum nomina à Lati-
nis retenta 409, b.

Germania diversa à Gallica Belgica.

427, a. in Pagos jam olim tributa.

440, a. ejus Pagi 430, b. Roma-
nis alia est superior, alia infe-
rior *ibid.* utraque 239, b. sine.

prima. 360, b.

Germaniæ magnæ alumni interio-
res, Saxones, Thuringi 427, a.

Germanica Rheni ripa 406, a. ejus

castellum Ehrenbrechtstein 439, a.

Germanicum & Gallicum Bellum

Domitiani & Vespasiani 350, b.

Germanicus acris 360, b.

Germitz 439, a.

Gerontius, Honorii Dux 241, a.

Giorus, Rex Vandalorum. 444, b.

S. Goaris.

Gob, Ge, Gevion, Gofon, Gobio 379, b.

Italus innominatus: & descriptus.

ibid.

Goldgrunde 436, b.

Goldfande *ibid.*

Gothi excidunt Arelate 441, b.

Gothunni 356, a.

Grasschaft, Grapfchaft, opposita Mun-
das 445, a.

Gratianus, pater patris, Treveris re-
sedet 414, a. Germanos infestat

& cædit 423, a. 427, a. primus ten-
tat Danubii fontem 424, b.

Gunnisheim, Gunnissen 439, a.

H.

HAcad 377, b.

Hadriani moles 444, a.

Æcht 377, b.

Hagenbach Præfectura, ubi arenæ Rhe-
ni auriferæ extrahuntur 437, a.

Habenstat 439, a.

Hausen, piscis 380, a.

Heigrebe, hodie Heige 439, b.

Heimonis Comitatus 439, b.

Helciarrii qui

Helenz & Constantini mausoleum

in Treveris situm 397, b.

Helfenstein, Castrum 426, b.

Her-

INDEX IN AVSONIUM.

Hermus aurifer 436, b.
Hilarius Arclatensis, honores seculi resignavit 420, a.
Historiz nationum singularum omnes quantamcunque ferant vetustatem, Rhenum celebrant 425, b.
Hohenack 406, a.
Hoheschiis 352, b.
Hoheslein, Fels ibid.
Hohesfrasi, olim *geplaffert*, adhuc *erhaben* ibid.
Heinlein ibid.
Holzhausen 439, b.
Honor frontis 438, b.
Honorius junior, Imp. 239, b.
Hormida martyr 446, a.
Horreum Treverense 434, a. 444, b.
Ad Horrea, in Romano orbe complura loca 434, a.
Horreorum non ultima cura Rom.
Ducibus 433, b.
Horti Mansfeldici Comitis, Lützelburgi 358, b.
Hundslein, Hunstein ibid.
Hunetruch, vulgo *Hundsruck*, descipio ibid.
Hunoborn 356, a.
Hunni, gens ferocissima 355, a. eorum villæ ab ævo vetere 353, a.
Castrum, Castellum 454, a. opera in tractu Mosellano Romanis olim incognita, arguunt terminationes *Berg, Burg, Stein* 355, a.
Hunorum tergum
Huntheim 356, a.
Hufones, Hausen 406, a.
Hyperbole Ausonio usitata 351, a.
 & in Mosellæ Edyllio perpetua. 408, b.

I.

Iber Rhemus Nonno cur 432, a.
Ibi Roma, ubi Princeps 414, a.
Ictini noctuz 397, b.
Iderwald, silva 353, a.
Indigenis solis honores in republ. non debentur 420, a.
Inscriptiones Romanæ 429, a. Inscriptio monumenti in hortis Carpenfibus 423, a. Narbonensis. 442, a. lapidis è castris Sarræ Treverim translati 411, a. de Rheni

divortii post aream templi Laterani 426, a. vetus, Noviomagi repperita 359, a. in valvis templi *Numagen* 359, b. monumenti triumphis Valentiniani Romæ positi ad Basilicam novam S. Petri 423, a. in scutella artificiosa 403, b. tabellæ membranæ in æde D. Paulini prope Treverim 445, a. & seq.
Interamnum 354, b.
Iovianus, martyr 446, a.
Irmuna, Dagoberti F. Monialibus præfecta 434, a. 444, b.
Issenberg 360, a.
Ister idem qui Danubius 349, a. permeat orbem 424, b.
Italorum fastidium aeris Germanici. 360, b.
Italia fatalis Maximo 414, a.
Iter Argenterato Treviros 350, a. 452, b. BINGIO Treverim 353, a. à Dumnio vel Belgino ad *Berncastel*, justum ad interjungendum. 354, a.
Itineraria etiam picta habebant Duces Romani 352, a. Antonini. ibid.
Iulianus oppida à Francis excisa reparat, munit, & horreis locupletat 350, a.
Iupiter 370, b. marmoreus scutellam miraculosam tenens 403, b.
Iustinus Senator, martyr 445, b.
Iustini Imp. jactatio ad Avars apud Corippum, notatur 428, a.

K.

Kai, Cafatio, vox Franca 571, a, b.
Keyferswerth, Castrum 406, a.
Kjrehberg 353, a. 359, a. 354, a. via eo adducens 358, b.
Kjrm 356, a.
Kirpurg ibid.
Kylburg ibid.
Kyl fluvius 610, a.

L.

L Accia 378, b.
Ladenburg 424, a.
Lampetæ natura 376, b.
Landskron 357, a.
Lancke, Castrum 439, b.
Langen-Swalbach 407, a.

INDEX IN AVSONIVM.

Langstein, Castrum 406, a. 439, b.
Lantdorff 439, b.
Lanus, vulgo die Lahn vel Lohr, flu-
vius Loganus 439, a.
Lapides scissiles in laterum morem
dispositi striatique 444, b.
Laqueata atria 467, b.
der Lar 439, b.
Lare. *ibid.*
Latina ripa 434, a.
Lavacra frigida 407, b.
Laudun 423, b.
Laurear. literar. tabellæ 435, a.
Leander, Senator, martyr 445, b.
Legio Thebæa ob Christi professio-
nem deleta 445, a.
Leitcastre, Leit Kystr 439, b.
Lesara, die Lezer 410, b.
Admixta non est Alburnus. 378, a.
Ligeris tractus longus, urbes magnæ.
434, a. æstuarium efficit 443, b.
Linden 439, b. *Lindenfels* 424, a. 406, a.
Lintz, Castrum *ibid.*
Lipsum potior fontium Spadanorum.
407, a. de re caminorum & for-
nacum 407, b.
Littus curvum & implexum, ancon
Oridio 437, a.
Livia via, Lievenwege 354, b.
Loda, fluvius 443, b.
Loganus vel Logana fluvius 439, b.
non est Adrava Taciti *ibid.* *incur-*
rit Rheum *ibid.*
Loganhe, Lohngowe, Logenehe & Lo-
gengowe, Pagus cum sua Notit. *ibid.*
Logenstein *ibid.* *ad Lohrstein Confluen-*
tes *ibid.*
Longovicum, Longwik 407, a.
Lantdorff 439, b.
Lauptorff *ibid.*
Luci Germanorum & Celtar. 440, b.
Luci prænomen Latium 377, a. *pl-*
icis natura & ingluvies *ibid.*
Ludwig 423, b.
Lugdunenses Provinc. quatuor 240, a.
Lupodunum, Loboduna, Ladenburg.
424, a. 429, b.
Lupus piscis, Lucius 377, a.
Lusoria naves 386, a.
Lutzelburgum prælabitur *Alfem flu-*
vius 412, a.
Lutzelburgensis regio 354, b.

M.

M *ander* 366, a.
Magnus Rex, Perfarum 394, b.
Magnus in artificibus ferreis 403, b.
Magre 373, b.
Mamiliaria, Arelate 441, a.
ad Manheim Confluentes 439, a.
Mansfeldici homin. Lutzelburgi 358, b.
Marius 419, a.
Mariburg 366, a.
Margous 396, b.
Maringstein, Castellum 353, b.
S. Martinus 353, a. *eius miraculum*
in Mosella incertum 364, a.
Matrona, limes Gallorum & Belgæ-
rum 434, b.
Mausoleum ad Treverim fictitium
Constantii & Helenæ 397, b.
Maxentius Senator, martyr 445, b.
Maximus, Gratiani successor 427, a.
sedem Imperii Treveris posuit.
414, a.
Melo, Apat, Nihus, idem 429, b.
Membranea Tabella in xde D. Pau-
lini è mscr. Palat. 445, a.
Menecrates Ephesinus 397, a.
Mercurii effigies ferrea in aëre pen-
dens 403, b.
Merovei permutatio Francorum cum
Mosellanis fictitia 382, a.
Mincius 364, a.
Moenus 426, a. *Barbarus* 429, a.
Rheno se jungit ad Moguntiam.
430, a. ejus aqua Rheno durior.
422, b.
Moguntia discriminat superiorem &
inferiorem Germaniam 430, a.
Gallix metropolis prima urbs
Germaniæ inferioris sive secundæ,
& ultima superioris sive primæ.
439, b. ad eam Confluentes 439, a.
die Straßel 430, b.
Mogus idem qui Moenas 430, a.
Moles quid 444, a. b. *Hadriani* *ibid.*
Treverensis *ibid.*
Molendina ad charam conficien-
dam 437, b.
Monaeta Moguntiacensis 430, b.
Monialium Trevirensium. Coro-
nium, die Octob. 434, a.
Moa-

INDEX IN AVSONIVM.

Montes pro theatro in naumachia
lacus Fucini 382, b.
Monumentum in pago Egel à merca-
toribus positum 387, b.
Monumenta Romanorum ad Ni-
crum, unde 429, a.
Morini 427, a.
Mosa Barbarus 429, a. non habet mi-
nores dotes quàm Mosella 429, b.
MOSELLA Romanus, non Barba-
rus *ibid.* Belgicus fluvius 357, a.
ejus pons Treveris 444, b. non
habet aliud nomen 429, b. ejus
fontes & ortus 412, b. 437, a,
438, b. ejus nomen apud Tacit-
um 430, a. Ptolemæus non me-
minit *ibid.* corniger 438, b. angu-
stia & amplitudo 422, b. non est
Obrincus 349, a. 430, b. cum Ara-
re conjungi frustra tentatur 426, a.
cum Rheno Francis parer 428, a.
nec cataractas, nec vortices, nec ba-
rathra habet 364, a. habet insulas,
sed minimas 365, a. ejus claritas
& geliditas 363, a. recursus, ut u-
bi transferis, denuo prætervehi vi-
dearis 365, a. secundum flumen
tarde procedit *ibid.* ejus laudes
362, b. tractus longiss. cum villis
cultissimis 426, a. ripa caret ulvis
& arundinibus 366, b. ejus Comi-
tes 445, a.
Mosellanæ seu Mosellanus Dux
440, b. 445, a.
Mosellana castra, propugnacula, tur-
res veteres 406, a.
Mosellani colles, vitiferi 381, a.
Mosellanorum cum Francis permu-
ratio fictitia. 381, a.
Mosellana lingua Aufonii tempore
Latialis, postea cum legibus Fran-
corum mutata 395, a.
Moslenus Comitatus 494, a.
Mosula 444, b.
Mundat opposita Grapshafft 445, a.
Municipiorum regimen ad Romæ
ideam 418, a.
Musalla 444, b. Comes de Musalla
440, b. *Die Musel.*
Musarum tempus, senium 416, a.
Musnier 378, a.
Mustellæ sive Lampetræ natura 376, b.

N.

N *Achene* Pagus 353, a.
Narbonensis Provincia *not. i. 60.*
χλω Septimania 239, b. utraque.
ibid. Inscriptio 442, a.
Nava fluvius Romanæ ripæ, non est
Obrincus Ptolemæi 430, a. pons
& transitus ejus ad Bingium.
350, a. inter Obrincum & Mosel-
lam medius 430, a. cum Simera
confluit 353, b. ejus vallis vitifer.
ibid. nemorum opacitas circa eum.
ibid. Navas etiam scribitur.
Naumachia jocosa 388, a.
Nauticus lusus & certamen 387, a.
Neapoli visitur figura Tiberis
422, a.
Nemefa hodie *die Nymfi*, ejus con-
fluentes cum Pronæa 409, b.
Nemesis natura explicatur 413, a. b.
Nemetum Augusta in Arvernīs
357, b.
Nemidona 375, b.
Neomagus, Neomagus in Badua,
Nymagen 358, a.
Neptunus, aquarum rector 370, b.
Neroberg 445, a.
Nimburg ad Rhenum 357, a.
Newstätt æ. Trier 444, b.
Nicaei castellum ad Rhodanum.
442, a.
Niger 426, a. Barbarus 429, a. 374, a.
monumenta ad eum Romana.
429, a. 424, a.
Nigir idem qui Pyris 429, b.
Nilus, Melo, Arar, idem *ibid.* ejus
fontes veteribus ignoti 424, b.
junguntur Istri fontibus *ibid.*
Niusfaren, Niusferen 439, b.
Nivomagus, Belgicæ primæ est.
356, b. ad ostia Drahonæ fluvii.
406, a. cum Rigodulo nomen
suum adhuc servat 432, b.
Niuvenheim 439, b.
Niuwendenp *ibid.*
Niuvera *ibid.*
Nobilibus solis honores non debentur
in republica 420, a.
Nobilitas à virtute etiam, non gene-
re solo, æstimanda *ibid.*
Iii a Nomi-

INDEX IN AVSONIVM.

Nomina non vernacula neque novitia, locorum antiquitatem docent.
 432, b.
 Novempopulania Provincia 239, b.
 Novi homines ab honoribus in republ. non excludendi 420, a.
 Noviomagi in Treveris situs, antiquitas, nomina 356, b. Aufonio nominatum 432, b.
Namagen 352, b. 446, a. olim Comitatus aut Baroniz titulo insignis 360, a. hodie feudum Treverense, & dominus ejus hodie Georgius Comes de Seyna & *Wigenstein* ibid.
die Nymfs miscetur Surz ad vicum *Eerel* 409, b.

O.

O *Berkirn* 356, a.
OberRinckgow 430, b.
Ober und under Rhein ibid.
Ober und under zoll ad Moguntiam. ibid.
 Obrincus non est Mosella 429, b.
 nec Nava 429, a.
 Oberere 415, b.
die Ochre Cœnobium Treverense. 434, a. 444, b.
Odenwald, Odenewald, Franconici circuli est 424, a.
 Oldus, Olda fluvius 443, b.
Ombrina piscis 373, b.
Orithyia rapta 404, a.
 Orna fluvius 412, b.
 Otium Musarum 416, a.
 Ottonica silva 406, a. Romana in ea monumenta 429, b.
Oitzberg 406, a.

P.

P Adus idem qui Eridanus 429, b.
 triginta amnes capit 408, b.
 Pagi Germaniz 440, a. Loganensis, cum Notitia villarum 362, b.
 440, b. Treverensis ibid.
 Palatium Treverense, Comitum Palatinorum sub Francis sedes 444, a.
 ejus Comes 445, a. hodie domus Archiepiscopalis 444, a.
 Palatiolum Treverense *Pfaltzal* ibid.

Pallaft zu Trier 444, a.
 Pallentia utraque ibid.
 Palatinos Rheni Comites quidam derivant à palatio Regali Treverensi 362, b.
 Palatini Ducatus monumenta Rom. 429, a.
 Palmatius Consul 358, a. martyr. 445, b.
 Papinius martyr 446, a.
 Parthi hostes fatales cum Germanis populi Romani 423, a.
 Pavimentum opere tessellato Treveris 444, a.
 S. Paulinus Archiepiscopus Treverensis 445, b.
 Paulinus Felicis intercessionem expetit 414, a. relictis seculi honoribus ad monachatum transit. 419, b. in zdc ejus Tabella membranea 445, a.
 Pedes montis 386, b.
 Peneum supernè prazlabitur Titareus 413, a.
Perc, Perche, πέρις, ejus genera & natura 377, a.
 Pericula pro tirociniis 387, b.
 Perfarum Rex Magnus. 394, b.
Pesce, Persico 377, a.
 Peutingeriana tabula 352, b.
 Piscis fabulosus 380, b.
 Piscium species 370, a.
 Piscium Scriptores prapcipui 370, b.
 Pisces voluptarii 370, a.
 Piscinis opponuntur Caldaria 407, b.
 Platezzæ 378, a.
 Plutarchus non meminit Mosellæ. 429, b.
 Pluto 370, b.
Polards 378, a.
 Pons Mosellæ & Treverensis 441, b.
 Arelatensis 444, a.
 Portale Treverense 444, a.
 Portentosæ artis opus Treveris. 403, a.
 Præfecturz vicariz Galliarum 239, b. sine.
 Prætoria vetera ad Mosellam. Vide *Villa Rom.*
 Prætorio Galliarum Præfectus 239, b.
 Prætorio Præfectus, secundus Imperii 419, a.
 Præ-

INDEX IN AVSONIVM.

Principes Romam faciunt 414, a.
 Priscillianus vindicatus *ibid.*
 Privilegium Conductus Treverensis.
 446, b.
 Profligare quid 425, a.
 Pronza, *die Prunim* 409, b. cum Nemesa confluit, miscetur Surz *ibid.*
 Provinciales & municipales iisdem dignitatibus functi quibus Romani.
 420, a.
 Ptolemæus magnus Geographus, non scaturit crassissimis erroribus: ei propositum provincias distinguere, non amnes pro dignitate describere
 430, a.
 P T R. P T R. 362, a.
 Pyramis 401, a.
 Pyxis idem qui Nigrit 429, b.

Q.

Q Vadri sine cemento, Treveris.
 444, a.

R.

R *Avensturg* 358, a. ejus fundator
 358, a.
P'ax 386, a.
Raugrafen, unde 356, a.
 Reatinorum iudicium de Tiberi coërcendo
 408, b.
Reingrafen zum Stein, unde dicti.
 356, a.
Reingrafenstein *ibid.*
Reinisch castrum 397, a.
Retenbach 439, b.
 Rhætia fatalis Maximo 414, a.
 Rhedo, piscis ignotus 373, a.
 Rhenus Deus & numen 421, b. ejus sigillum *ibid.* dominus prae Tiberi 437, a. impervius ad cataraclas.
 464, a. Bicornis 429, b. aurifer.
 436, b. barborum ferax 374, a. parvus in Italia 425, b. multos amnes capit 408, a. Hesperius, & Nonno Iber 432, a. ulvofus & arundinosus 366, a. cœruleus, non subito miscens colorem fluminibus receptis 422, a. in Francorum jus cedit 428, a. periculum habet occultis faxis 364, a. limes 428, a. ejus insula 365, a. aqua non tam

dura quam Mœni & Nicri 422, a. luteum caput ab Horatio ridetur.
 422, a. pons ad Coloniam exstruitur; 359, a. & rescissus *ibid.* ripa duplex, Romana & Barbara 434, a. sive Germanica 466. in historiis nationum singularum omnibus, quantamcunque ferant vetustatem, celeberrimus 425, b. pulcherrimus à se ipso & cultura *ibid.* longissimus oppidis & villis 426, a. *Rheintraiss*, *Rheinstrom* *under und ober* 438, b.
 Rhenensis pagus *ibid.*
 Rhodanus 442, a. Druentis confunditur 441, a. ejus duo ostia 441, b.
 Rictiovari scævitia & cædes in Christianos, sub Maximiano Præfectus.
 358, a. 359, a. 445, a. 445, b. 446, a.
 Rigodulum, Tacito nominatum.
 432, b. Regiodola, *Real & Rigelburg* 356, b. cum Nivomago nomen suum antiquum servavit.
 432, b.
 Rigomagum, corruptè Regiomagum, *Romage* aliis, hodie *Rymagen*.
 357, a.
Rinckowe Ringow, Pagus 430, b.
 Ripæ Dextra tractus ubi 442, a.
 Ripa Latina 434, a.
 Roma altera, Treveris 114, a. Galula 441, b. ad ideam ejus componebantur coloniz & municipia.
 418, a.
 Romania 434, a.
 Romani dividebant Germaniam in superiorem & inferiorem 430, a. captabant opportunitates Confluentium 439, a. eorum limes primum Rhenus, deinde alius in Barbarico positus 428, b. Rheno & Mosella pulsi 428, a. olim non penetrarunt ad Rheni & Danubii fontes 424, b. Confluentes pro præsidio condiderunt 439, a. satis olim habuerunt tueri ripam & excursiones prohibere 428, b. eorum scævitia Imperio suo exitiabilis 358, a. monumenta ad Nicrum, in Ducatu Palatino, Wirtembergico, Ottonica silva 420, a. institutum de provincialibus &
 1113 novis

INDEX IN AVSONIVM.

novis hominibus ad honores ad-
mittendis 420, a. nomen cum le-
gibus & lingua à Francis aboli-
tum 422, a.
Rouuer fl. Moseltz illabitur 410, a.
Rudesheim, Castrum 406, a.
Rumgall, FORVMGALLORVM 354, b.
S. *Ruperti regio inter Bingium &*
Confluentes 353, a.
Rymweyer 352, b.

S.

Sabinus, Dux 351, a.
Saenwald, silva 353, b.
Salaris descriptio 372, b.
Salentinus Dominus in *Issenberg &*
Nuwemagen 360, a.
Sallia fluvius 412, b.
Salmonis descriptio 374, a. captura
ad Nivomagum 306, a.
Salmona, *die Salm, fluviolus* 410, b.
Saltriffa 439, b.
Sara, Sarra, Sarravus, *die Sahr,*
411, a. 373, b. ejus castra 411, b.
pons, & is corruptè Sarnix *ibid.*
Saragossa, CMSARAGOSSA 354, b.
Sarburg 411, a.
Sarcophagi Rom. 429, a.
Sarpungen 411, a.
Sarmatæ coloni Roman. in *Hunds-*
ruck & Provincia Mosellana 356, a.
sunt Hunni è Sarmatia 355, a. du-
cuntur in campos Catalaunicos
contra Attilum *ibid.* militant con-
tra Germanos *ibid.*
Saucoma idem qui Arat 349, a.
Sauromatz, Sarmatæ sunt vel Thra-
ces 355, a.
Saxones alumni Germaniæ magnæ.
427, a.
Saxis fluviorum comparatur Invidia.
364, a.
Sayn Comitatus 406, a.
Schalten 365, b.
Schleien 378, a.
Schneiderfisch 378, b.
Schupfsch 378, a.
Sculptura marmorea militis peltari.
353, b.
Selbach 439, b.
Sella fluvius, olim Sallia 412, a.

Senium, Musarum tempus 416, a.
Septem mundi miracula 397, a.
Septimania, Imperium septem Pro-
vinciarum 239, b. regnum Arcla-
tense 441, b.
Sequanorum maxima *ibid.*
Sericum 432, b.
Sextilius Felix 351, b.
Sichilingen 439, b.
Sichingelslinden *ibid.*
Silurus, Sturio 380, a. quis sit *ibid.*
Simeonis Confessoris crypta 444, a.
Simera, *Simmern, fluvius* 353, a. cum
Nava confluit *ibid.* jam vallis vi-
tifer *ibid.*
Simmeren 354, a.
Simmeresport, Treveris 444, a.
Simulatio ex Invidia comparatur
saxis fluviorum 364, a.
Sirck 432, b.
Situs locorum sæpe prodit antiquita-
tem *ibid.*
Sobernheim 354, a.
Solis occidentis umbra 407, a.
Solms. fluvius 439, b.
Soloduri antiquitas 445, a.
Soter Senator, Martyr 446, b.
Spadani fontes 407, a.
Squalus 378, a.
die Staffel ad Moguntiam 430, b.
Statuz Rom. 429, a.
Stein Castrum 406, a.
Stilico armis penetrat ad Danubii
fontem 425, a.
STR. STRE. 362, a.
Strabo non meminit Moseltz 429, b.
Strata à Moguntiacò & Pingen usque
Treverim *uff der Casen* 354, b.
Stromburg, Castrum 352, b. 353, a.
406, a.
Sturionis descriptio 380, a.
Stumpe-Turn. 352, b.
Stylus Treverensis, antiquitatis in-
dex 445, a.
Snaben, SnabenWaldlin 424, a.
Subdoctor sive Profchulus 420, b.
Sudationes veterum quomodo ad-
ficatæ 407, b.
Suevi ad fontes Danubii 423, b. ad
eos pertinebat Francia 427, b.
Suevia & Francia adhuc solo Nicro
disterminantur 424, a.
Sul-

INDEX IN AVSONIVM.

Sulmisheim 439, b.
Sulmissa fluvius, hodie *die Solms* *ibid.*
 Super, id est, apud, & ultra *ibid.*
 Supercilia montis 386, a.
 Sura recipit *die Pruim* & *Nymis* ad vi-
 cum *Eerel* 409, b. ad eum opacitas
 nemorum 353, a.
 Sylvestres Comites, unde 356, a.

T.

T Abella in zde D. Paulini propè
 Treverim 358, a. 445, a.
 Tabellæ laureatz 425, a.
 Tabernæ 353, a. 429, b. 432, b. Al-
 fatiz, Romanz, Montanz, & A-
 BERNARVM CASTELLVM 354, a.
 Tabula Itineraria 352, b. Vide Pen-
 ting.
 Tacirus Navz, Mosellæ meminit.
 354, a. vitam Trajani reservat se-
 nestuti. 431, a.
 Tarnes, aurifer 436, b.
 Tarnis fluvius 443, b.
 Tauriformia flumina & fluvii 430, b.
 438, b.
 Tenca, *Tenche* 378, a.
Teramnum 354, b.
 Terga amnis, montis 386, a.
 Tessellarum pavimenti opus Treve-
 ris 444, a.
Tessard 378, a.
Thann
 Therma veterum in summa crepidi-
 ne arcium 406, b. alia de iisdem.
 407, a. Gargilianz. 406, b. Tre-
 verenses 444, a.
 Theatra naturalia 382, b.
 Treverense 444, b.
 Thebea legio ob Christi professio-
 nem delata 445, a.
 Theodericus reparat Arelate 441, b.
 Theonispossona 353, b.
 Thuringi alumni Germaniæ magnz.
 427, a.
zum Thurn Treveris, Francicum opus.
 444, b.
 Thus scutellæ artificiosz immis-
 sum redolet, nec consumitur 403, b.
 Tiberis olim dominus inter fluvios.
 437, a. Garumnz postponitur.
 413, a. figura Neapoli 422, a.
Tidebaldeshusen 439, b.

Tinca pisciculus, item Orator 378, a.
 Tirsus Dux, martyr 445, b.
 Titarefus supernè prælabitur Pe-
 neum 413, a.
 Tolbiacum 445, a.
Torndorff 439, b.
 Trajanus pacavit Danubium, sed non
 usque ad fontes 424, b. ejus Ca-
 stellum ex opposito Moguntiz.
 439, a. Columna 424, b.
 Treveris in quo pago 440, b. anti-
 quitas 445, a. antiquitates 444, a.
 & seqq. situs 444, b. Imperii fe-
 des ante & post Gratianum 413, a.
 domicilium Principum, Augusta
 sedes regni, solium 361, a. 437, a.
 sedes belli in oppositam Germa-
 niam. 362, a. sedes postea Regum
 Francorum *ibid.* altera Roma
 413, a. & sequent. 445, a. laudes
 & commoda varia 362, a. lingua
 Galatarum, tempore Hieronymi.
 395, a. à Francis everfa; clades ul-
 tima 414, a. *ibid.* arenæ 444, b.
 miraculosæ imagines Iovis & Mer-
 curii 403 & seqq. Belgis accensi-
 ta 356, a. & seq.
 Treverensis Pagus 440, b. sub Fran-
 cis *ibid.* vicus 439, a. vicus Am-
 biaticus *ibid.* tractus unde à Roma-
 nis frequentatus colligatur 445, a.
 Turres lateritiz 444, a. Condu-
 ctus 440, b. Horreum 433, a. tem-
 pli majoris pars posterior, ædifi-
 cium antiquum 444, a.
Trier 352, b.
Tritenheim, villa 386, a.
 T. T a. T a s. T a r s. 362, a.
 Trutta, Tructa 379, a.
Truæms *ibid.*
 Tullius Valentinus, Treverorum
 Dux 351, b.
 Tungiorum fontes sunt illi Spadani
 407, a.
 Turres ad Rhenum & Mosellam ro-
 tundæ in superciliis montium ple-
 rzque à Romano ævo 405, b. qua-
 dratz Treverenses à Francis extru-
 ctæ, sumta materia à solutis ope-
 ribus Romanorum 444, a.
 Tutor, Dux 351, b.
Tysus, Dux 358, a.
 Iii 4 Valen-

INDEX IN AVSONIVM.

V.

Valentinian. bellis nobilis 423, a.
 427, a. armis tentat Danubii
 fontem 424, b. cum Gratiano
 triumphat 423, a. Romæ & pa-
 tris parens 414, a.
 Vasconici saltus 353, a.
 Vbi Princeps, ibi Roma 414, a.
Vchilheim 439, b.
Veldentz 353, b. ipso fine.
 Vespasiano satis fuit tueri ripam ab
 excursionibus Germanor. 428, b.
 Via glareæ & silice strata 358, b. mi-
 litaris in Itinerariis præscripta.
 352, a. Caligulæ 445, a. à *Baaba-*
rach ad *Bernesbell* 354, b. ab anti-
 quo constrata & elevata *ibid.*
 Vibisci qui 431, a.
 Vicariæ Præfecturæ Galliar. 239, b.
 fine.
 Victor Maximi F. Imperii consors.
 414, a.
 Vicus est sine moenibus 350, a.
 Viennensis Provincia 239, b.
Vilam piscis 378, a.
 Villæ Loganensis pagi 439, a. & vil-
 læ Roman. ad Mosellam gliscenti-
 bus bellis inter Francos & Rom.
 in arces, speculas, munimenta e-
 valere, 394, a. earum ad Mosel-
 lam frequentia *ibid.*
 Vinco inter Confluentes & Treverim
 432, a. hodie fortè *Winneberg*. 452, b.
 Virtus in quibusvis suo pretio æsti-
 manda 420, a.
 Visurgis 426, a. *Wisara* 439, b. Pe-
 doni Aturgus *ibid.* efficitur Adra-
 va cum Fulda juncto.
 Vitelliacum 445, a.
 Vivisci qui 431, a.
 Vmbra, piscis 373, b.
Vmbach 439, b.
Vneshusen *ibid.*
 Vocativus pro Nominativo usitatus
 Ausonio 374, b.
 Voluptuosi pisces 370, a.
 Urbes pleræque ad fluviorum ostia &
 locis opportunis sitæ Romanam

habent originem 432, b. in villas
 grandes evaserunt post tot bella.

433, b.
 Urbium nomen villis sæpe tribuitur
 per hyperbolen 432, b.
 Vrsocastrum, malè 354, a.
 Xilloduni fons 354, b.

W.

W *Alangen* 439, b.
Walchesheim *ibid.*
Walchestorph *ibid.*
Wanebach *ibid.*
Wanenthrop *ibid.*
Weberbach 362, a.
Weißfisch 378, a.
 Weissenburgo vicina præfectura *Ha-*
genbach 436, b.
 Welferus exposuit Tabulam Itinera-
 riam 427, a. quæ laudatur *ibid.*
Wertorff 439, b.
 Weser, fluvius : Visurgis, *Wifara*,
 439, b.
Wettrissa 439, b.
 Wieda & Widanus Comitatus in Pa-
 go Engersgow 359, b.
Wiedgisen 439, b.
Wildenburg, Castellum 353, a.
Wildfang, Trever. *ibid.*
 Wildgraviorum nomen *Wildgrafen*
 unde *ibid.* 356, a.
Wildperg *ibid.*
Wilers 439, b.
Wilina 439, b.
Winneberg locus Baroniam nobilis.
 432, b. fortè Vinco 352, b.
 Wirtembergici Ducatus monumenta
 Rom. 429, a.
Wifara, *Wifuraba*, hodie *die Weser*,
 439, b.
Wigenstein 360, a.
Wittlich 445, a.

Z.

Z *Abern*, Tabernæ 354, a.
Zendher, Centenarius Treveris.
 445, a.
 Zephyrus capit Arsinocæ 404, b.
Züsch 445, a.

F I N I S.

INDEX

INDEX M. FREHERI

VOCVM SINGVLARVM

I N

AVSONII EDYLLIO X.

feu MOSELLA : numerus versum
significat.

A	B 274. 289. 309. 345. 436. 438.	<i>Aethus</i> 70. 143. 181. <i>aethus</i> 222. 340.
<i>Abdomine</i>	105.	<i>Evo</i> 95. 130.
<i>Absens</i>	194.	<i>Affecto</i> 445.
<i>Abydeni</i>	288.	<i>Afflatam</i> 317.
<i>Accedit</i>	434. 436.	<i>Affores</i> 345.
<i>Accossus</i>	240.	<i>Agamippen</i> 447.
<i>Accipit</i>	268.	<i>Aggero</i> 321.
<i>Accola</i>	279.	<i>Agiles</i> 225.
<i>Achates</i>	316.	<i>Agitas</i> 172.
<i>Actao</i>	136.	<i>Agitata</i> 65.
<i>Actiacis</i>	211.	<i>Agmine</i> 245. <i>agmina</i> 78. 138. 151.
<i>Acuminio</i>	89.	<i>Agris</i> 23. 431.
<i>Acus</i>	236.	<i>Agrestes</i> 170.
<i>Ad</i> 113. 123. 145. 236. 238. 404.		<i>Agricolae</i> 400.
<i>Addam</i>	456. 458.	<i>Alactes</i> 204.
<i>Addit</i>	220.	<i>Alaufas</i> 127.
<i>Additus</i> 145. <i>addita</i>	2.	<i>Albantes</i> 70.
<i>Adiuta</i>	354.	<i>Alburnos</i> 126.
<i>Adlambere</i>	360.	<i>Algae</i> 69.
<i>Admixtos</i>	75.	<i>Aliam</i> 153. 220. <i>alias</i> 426. <i>alii</i> 372.
<i>Admovit</i>	232.	<i>alios</i> 227.
<i>Adnumerat</i>	196.	<i>Aliter</i> 73.
<i>Adopta</i>	430.	<i>Aliget</i> 300.
<i>Adorato</i>	463.	<i>Alisontia</i> 371.
<i>Adfibilas</i>	258.	<i>Allicit</i> 316. 348.
<i>Adstrepis</i>	167.	<i>Alludens</i> 269.
<i>Adversum</i>	78.	<i>Almus</i> 56. <i>almo</i> 446. <i>alma</i> 157.
<i>Edis</i>	300.	<i>Alpini</i> 480.
<i>Emula</i>	383.	<i>Altam</i> 330. <i>alto</i> 274.
<i>Equi</i>	387.	<i>Alterno</i> 268. 294. <i>alternum</i> 286.
<i>Equavit</i>	3.	<i>Alternant</i> 225.
<i>Equiparare</i>	29.	<i>Alveus</i> 432. <i>alveo</i> 83. 142. 454.
<i>Aquor</i> 288. <i>aquore</i> 36. 100. 208.		<i>Alumno</i> 109. <i>alumna</i> 232. <i>alumnus</i>
<i>aquora</i> 147. 159. 197.		385. <i>alumnos</i> 79.
<i>Aquorecam</i> 218. <i>aquorei</i> 81. <i>aquo-</i>		<i>Alvus</i> 105. <i>alvo</i> 133.
<i>reus</i> 483. <i>aquoreum</i> 235.		<i>Ambiguit</i> 128. <i>ambiguu</i> 239.
<i>Aer</i> 12. 57. <i>aere</i> 258. 261. 315.		<i>Ambitus</i> 374.
<i>Ethera</i> 329.		<i>Amburum</i> 129.
<i>Ethra</i> 16.		<i>Amicus</i>

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Caligine</i>	15.	<i>Circuit</i>	111.
<i>Caligante</i>	334.	<i>Citatos</i>	271.
<i>Camurus</i>	434.	<i>Clamoribus</i>	165.
<i>Camena</i>	474.	<i>Clarus</i> 359. <i>clari</i> 382. 307. <i>clara</i> 304.	
<i>Campus</i> 49. <i>campis</i>	12.		375.
<i>Canam</i> 395. <i>canunt</i>	167.	<i>Classes</i>	213.
<i>Candentem</i>	231.	<i>Clausos</i>	331.
<i>Cannae</i>	3.	<i>Clivi</i>	161.
<i>Cantu</i>	476.	<i>Calum</i>	15.
<i>Capillos</i>	230.	<i>Cana</i>	102.
<i>Capito</i>	85.	<i>Cano, canum</i>	46. 122.
<i>Caperis</i>	107.	<i>Capitum</i>	414.
<i>Capripedes</i>	172.	<i>Capras</i>	237.
<i>Capit</i> 275. <i>capitare</i>	332.	<i>Carula</i>	141. 283. 477.
<i>Capivum</i>	282.	<i>Caruleus</i> 112. 219. <i>carulea</i> 62. <i>caru-</i>	
<i>Capitum</i>	323.	leo 84. <i>caruleus</i> 482. <i>caruleos</i> 418.	
<i>Caput</i> 409. <i>capitis</i>	104.	<i>Caru</i>	181.
<i>Cara</i>	231.	<i>Cocunt</i>	119. 265.
<i>Carantonus</i>	463.	<i>Cogeris</i>	36.
<i>Carmine</i> 391. <i>carmina</i>	396.	<i>Cognita</i>	179. 186.
<i>Carpathium</i>	279.	<i>Cohibet</i>	268.
<i>Carptas</i>	278.	<i>Cohortes</i>	131.
<i>Casus</i>	301.	<i>Colent</i>	483.
<i>Castra</i>	11. 457.	<i>Collegisse</i>	271.
<i>Caterva</i> 4. <i>catervas</i>	84. 150. 182.	<i>Collis</i> 159. 199. <i>colli</i> 190. <i>collem</i> 324.	
<i>Catonis</i>	386.	colles 21. <i>collibus</i>	175.
<i>Catos</i>	400.	<i>Collo</i>	42.
<i>Cava</i>	339.	<i>Coloni</i> 163. <i>colonos</i> 458. <i>colonis</i> 9. 23.	
<i>Cauda</i> 264. <i>cauda</i> 98. <i>caudam</i>	114.	<i>Color</i>	110. 192.
<i>Caudiceo</i>	197.	<i>Columnis</i>	336.
<i>Cavernis</i>	269.	<i>Commendat</i> 394. <i>commendabo</i>	483.
<i>Castrorum</i>	293.	<i>Commercia</i>	293.
<i>Cecropius</i>	303.	<i>Commissa</i>	187.
<i>Cederet</i> 376. <i>ceffis</i>	81.	<i>Compensat</i>	328.
<i>Celebris</i> 403. <i>celebri</i>	109.	<i>Compositos</i>	230.
<i>Celebrare</i> 180. <i>celebrant</i> 200. <i>celebra-</i>		<i>Communes</i> 433. <i>commune</i>	176.
bere 135. <i>celebratus</i> 361. <i>celebrata.</i>		<i>Communitatis</i>	226.
306. <i>celebrando</i>	469. 470.	<i>Comant</i>	286.
<i>Celerant</i>	353.	<i>Conantem</i>	302.
<i>Celeri</i> 90. <i>celerem</i> 1. <i>celeres</i>	40.	<i>Conatus</i>	168.
<i>Celsum</i> 441. <i>celfi</i> 328. <i>celfas</i>	320.	<i>Concedes</i> 464. <i>concessit</i>	385.
<i>Census</i>	50.	<i>Concharum</i>	70.
<i>Cerealina</i>	362.	<i>Contino</i>	443.
<i>Cermimus</i>	60.	<i>Concista</i>	40.
<i>Cernua</i>	272.	<i>Concolor</i>	74.
<i>Certamina</i>	304.	<i>Concurrere</i> 291. <i>concurrrens</i>	297.
<i>Certant</i> 201. <i>certantes</i>	165.	<i>Conde</i>	390.
<i>Cessante</i>	41.	<i>Conditia</i>	327. 456.
<i>Chalcedonio</i>	289.	<i>Conditior</i>	301. 310.
<i>Chelyn</i>	391.	<i>Confinia</i>	199.
<i>Chores</i>	83. 180.	<i>Confunderes</i>	358.
<i>Circes</i>	277.	<i>Confundis</i>	198.
		<i>Congo-</i>	

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Congestior</i>	133.	<i>dabitur</i> 398. <i>dat</i> 235. 421. <i>dado-</i>	
<i>Congestus</i>	86.	<i>rit</i> 448. <i>dedisse</i>	376.
<i>Conmixtus</i>	14.	<i>De</i>	99. 437.
<i>Conno, conno</i>	312.	<i>Debent</i>	24.
<i>Consentis</i>	254.	<i>Decepta</i>	244.
<i>Consepto</i>	331.	<i>Decimo, us</i>	306.
<i>Conserit</i> 199. <i>confore</i> 48. <i>conferitur</i> 162.		<i>Decora</i>	305.
<i>Constitus</i> 191. <i>confite</i> 25. 26. <i>confita</i> .		<i>Decoramina</i>	320.
	209.	<i>Decorat</i>	383.
<i>Consortes</i>	180.	<i>Decoratum</i>	451.
<i>Conspicor</i>	10.	<i>Decretere</i>	147.
<i>Constantini</i>	11.	<i>Dedit, dederant, Vide Dare</i>	
<i>Constratum</i>	289.	<i>Defensus</i> 242. <i>defensa</i>	139.
<i>Consumere</i> 353. <i>consumis</i> 262. 313.		<i>Desesses</i>	341.
<i>Contendere</i>	117.	<i>Destinis</i> 40. <i>desinissi</i>	93.
<i>Contigit</i>	95.	<i>Defraudarentur</i>	109.
<i>Consult</i>	404.	<i>Degener</i>	355.
<i>Convertere</i>	281.	<i>Deim</i>	296.
<i>Convexa</i>	248.	<i>Dejugo</i>	164.
<i>Coralia</i>	69.	<i>Delectat</i>	169.
<i>Corniger</i>	469.	<i>Delicias</i>	71. 115.
<i>Corporis</i> 113. 138. 224. <i>corpore</i> 118.		<i>Delphina</i>	137.
185. 263. <i>corpora</i>	272.	<i>Demat</i>	37.
<i>Corticeis</i>	246.	<i>Demersa</i>	59.
<i>Cornus</i>	316.	<i>Derisus</i>	196.
<i>Credam</i> 171. <i>credere</i> 318. <i>credet</i> 346.		<i>Despectat</i>	208. 283.
<i>Crepit</i>	258.	<i>Despectus</i>	50.
<i>Crepidine</i>	322. 337.	<i>Despectu</i>	334.
<i>Crine</i> 317. <i>crines</i>	237.	<i>Desperatum</i>	273.
<i>Crispe</i> 213. <i>crispis</i>	194.	<i>Detegit</i>	74.
<i>Crispatur</i>	63.	<i>Detero</i>	390.
<i>Crustis</i>	48.	<i>Detexatur.</i>	
<i>Cui</i> 24. 80. 104. 309. <i>eni in</i> 312.		<i>Devexas</i>	27.
<i>cujus</i>	98.	<i>Dextra</i>	225.
<i>Culmine</i> 284. <i>culmina</i>	20.	<i>Dextra</i>	481.
<i>Culter</i> 120. <i>cultoribus</i>	167.	<i>Dextera</i>	256.
<i>Cultus</i> 6. 72. 298. 347. <i>culta</i> 325.		<i>Dia</i>	374.
460. <i>cultum</i>	15.	<i>Dicere</i> 350. <i>dicitur</i> 178. <i>dicere</i> 11. 437.	
<i>Cum. Vide Quam</i>		<i>dicamus</i>	416.
<i>Cumanis</i> 345. <i>Cumano</i>	208.	<i>Dictus</i>	399.
<i>Cumalandus</i>	420.	<i>Diei</i>	17. 260.
<i>Cunctos</i>	80.	<i>Differre</i>	352.
<i>Cupiant</i>	373.	<i>Diffunditur</i>	142.
<i>Cura</i> 51. 80. <i>curas</i> 207. 393.		<i>Digitis</i>	237.
<i>Curia</i>	401.	<i>Dignum</i>	318.
<i>Cornuli</i>	451.	<i>Dignabitur</i> 475. <i>dignata</i> 24. <i>dignan-</i>	
<i>Cutis</i>	114.	<i>de</i> 116. <i>dignandum</i>	350.
<i>Cymba</i>	216.	<i>Dilata</i>	415.
		<i>Dinocharis</i>	312.
		<i>Dira</i>	292.
		<i>Dirimit</i>	285.
		<i>Disciplina</i>	452.
			<i>Difer-</i>

D.

D *Amni* 274.
Dare 272. *Da* 378. *dederant* 50.

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Dispersus</i>	62.	102. 125. 126. 127. 138. 143. 150.
<i>Differe</i>	84.	155. 158. 168. 170. 178. 183. 188.
<i>Disfulit</i>	368.	191. 193. 194. 195. 199. 202. 204.
<i>Distinguit</i>	67.	221. 224. 216. 255. 275. 280. 286.
<i>Dissociantur</i>	119.	294. 296. 305. 313. 342. 348. 354.
<i>Diversa</i>	351. 433.	379. 384. 387. 406. 424. 427. 450.
<i>Dives</i>	326. 431.	451. 460. 465. 481.
<i>Divi</i>	11.	<i>Etiam</i> 120. 175. 327. 384.
<i>Dividas</i>	38.	<i>Eubeica</i> 216. 301. <i>Eubeicas.</i> 346.
<i>Divortia</i>	432.	<i>Euripus</i> 290.
<i>Dolores</i>	302.	<i>Eutopa</i> 291.
<i>Doli</i>	250.	<i>Ex</i> 96. 364. 458.
<i>Domina</i>	467.	<i>Exaffu</i> 423.
<i>Domo</i> 140. <i>domorum</i>	319.	<i>Examina</i> 76. 244.
<i>Donasse</i>	347.	<i>Excipit</i> 256.
<i>Dorso</i>	164.	<i>Excludit</i> 207.
<i>Drachonum</i>	365.	<i>Exclusum</i> 15. 38. 146.
<i>Drumentia</i>	479.	<i>Excussam</i> 255.
<i>Druna</i>	479.	<i>Exerce</i> 94. <i>exerce</i> 266. <i>exercita</i> 382.
<i>Dubia</i> 102. <i>dubiarum</i>	456.	<i>Exeris</i> 471.
<i>Ducens</i> 438. <i>ducis</i>	246.	<i>Exire</i> 184.
<i>Dudum</i>	367.	<i>Exilem</i> 365. <i>exilia</i> 346.
<i>Dulces</i>	200.	<i>Exigua</i> 443.
<i>Dum</i> 129. 184. 253. 296.		<i>Exitio</i> 149.
<i>Dumnissum</i>	8.	<i>Exitialia</i> 277.
<i>Duplicem</i> 480. <i>duplices</i>	39.	<i>Expertus</i> 278.
<i>Durani</i>	464.	<i>Expirans</i> 266. <i>expirante</i> 340.
<i>Durante</i> 59. <i>duraturus</i>	87.	<i>Explorantis</i> 231.

E.

E	175.	<i>Externas</i> 469.
<i>Echo</i>	297.	<i>Extremam</i> 114. <i>extremo</i> 391. <i>extremo</i> 441. <i>extremis</i> 171.
<i>Ede</i> 83. <i>edore</i>	80.	
<i>Edita</i>	21.	
<i>Effugiens</i>	90.	
<i>Egestas</i>	52.	
<i>Ego</i> 50. 170. 341. 389. 498. 448.	482.	

<i>Egomet</i>	270.	F <i>Abriles</i> 267.
<i>Emerita</i>	452.	<i>Facessas</i> 378.
<i>Enim</i>	316.	<i>Facilis</i> 117. <i>faciles</i> 240. 335.
<i>Ephebi</i> 288. <i>ephebiu</i>	220.	<i>Falsa</i> 394.
<i>Ephefi</i>	308.	<i>Falturus</i> 108.
<i>Ergo</i>	318.	<i>Facundia</i> 183. 403.
<i>Errans</i>	285.	<i>Fagineis</i> 269.
<i>Errorem</i> 412. <i>erroris</i>	75.	<i>Fallaces</i> 239.
<i>Erubrus</i>	359.	<i>Falsi</i> 184. 239.
<i>Escu</i>	249.	<i>Fama</i> 93. 430.
<i>Esse</i> 373. <i>erit</i> 392. 399. <i>est</i> 149. 318.	321. 331.	<i>Famulus</i> 360.
<i>Es</i> 6. 10. 16. 21. 29. 30. 31. 32. 39.		<i>Fandi</i> 400.
41. 48. 61. 67. 69. 70. 79. 81. 89.		<i>Fario</i> 130.
		<i>Fartim</i> 86. 103.
		<i>Fau</i> 80. 187. 443.
		<i>Fascibus</i> 451.
		<i>Fasidisse</i> 342.
		<i>Fasidi</i>

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Faſtidito</i>	366.	<i>Fortuna</i>	412.
<i>Faſtigia</i>	312. 313.	<i>Fovent</i> 185. <i>fovenit</i> 393. <i>fovebere</i> 476.	
<i>Fatigant</i>	75.	<i>Fraſſiu</i>	257.
<i>Fauces</i>	91. 251.	<i>Francia</i>	434.
<i>Faunos</i>	177.	<i>Fratrem</i>	430.
<i>Felix</i> 371. <i>felicem</i> 417. <i>felices</i>	458.	<i>Fraternis</i>	420.
<i>Fera</i>	212.	<i>Fremunt</i>	92.
<i>Fercula</i>	102.	<i>Frequentant.</i>	
<i>Feriant</i>	40.	<i>Fretum</i> 108. 170. <i>freti</i> 292. <i>freta</i> 137.	
<i>Feret</i> 426. <i>fers</i>	103.		182. 276. 288.
<i>Ferri</i>	252.	<i>Frigora</i>	342.
<i>Ferrato</i>	317.	<i>Frondere</i>	190.
<i>Fervet</i>	124.	<i>Frontis</i> 236. 471. <i>frontem</i> 101. <i>fronte.</i>	
<i>Ferventi.</i>	338.		384.
<i>Feffa</i>	369.	<i>Frugum</i>	381.
<i>Fefſinat</i> 411. <i>feſſinant</i> 360. <i>feſſinan-</i>		<i>Frugiferas</i>	371.
<i>tes</i>	163.	<i>Fruenda</i>	189.
<i>Fide</i>	443.	<i>Fruitur</i> 233. 239. 326. <i>fruere</i> 343.	
<i>Figuras</i> 54. 62. 229. <i>figuris</i>	239.	<i>Fuciu</i> 112. <i>fucio</i>	309.
<i>Filo</i>	396.	<i>Fuerit</i>	311. 411.
<i>Finu</i> 349. <i>ſine</i> 270. <i>ſines</i>	462.	<i>Fugit</i>	177.
<i>Fingere</i>	301.	<i>Fulgenti</i>	235.
<i>Fixas</i>	236.	<i>Fumant</i>	337.
<i>Flagellu</i>	257.	<i>Fumofis</i>	124.
<i>Flagrantior</i>	181.	<i>Fundis</i> 146. <i>fundes</i>	433.
<i>Flammas</i>	339.	<i>Fundo</i>	64. 344.
<i>Flatus</i>	266.	<i>Fundata</i>	322.
<i>Flaventem</i>	160.	<i>Furentum</i>	292.
<i>Flexus</i> 155. 202. <i>flexibus</i>	285.	<i>Furata</i>	175.
<i>Fluctus</i> 143. 174. 185. <i>fluctibus</i>	297.	<i>Fufis</i>	398.
<i>Fluenti</i> 59. 419. <i>fluente</i> 22. 349. <i>fluen-</i>			
<i>ti</i>	356.		
<i>Fluens</i>	105.		
<i>Fluitavit</i>	282.		
<i>Fluitans</i> 197. <i>fluitantes</i> 84. <i>fluitantia.</i>	246.		
<i>Flumen</i> 38. 73. 245. 344. <i>fluminis.</i>			
139. <i>flumine</i> 201. 242. <i>flumina</i> 334.	109. 478.		
<i>Fluminei</i> 191. <i>flumenei</i> 82. <i>flumeneas.</i>	131.		
<i>Fluores</i>	446. 366.		
<i>Fluvius</i> 28. 190. <i>fluvii</i> 480. 320. <i>flu-</i>			
<i>vio</i> 229. <i>fluvium</i>	417.		
<i>Fluviatis</i>	162. 176.		
<i>Foci</i>	127.		
<i>Fœdus</i> 314. <i>fœdera</i>	439.		
<i>Fons</i> 31. <i>fontem</i> 424. <i>fonte</i> 437. 470.			
8. <i>fontes</i> 39. 477. <i>fontibus</i>	65.		
<i>Foramine</i>	268.		
<i>Formam</i> 234. 299. <i>formas</i>	223.		
<i>Forſan</i>	311. 305.		

G.

<i>Galia</i>	3. 465.
<i>Gallorum</i> 441. <i>Gallus</i>	462.
<i>Garumna</i> 483. <i>Garumnæ</i>	160.
<i>Gaudet</i>	228.
<i>Gauri</i>	209.
<i>Gauranum</i>	157.
<i>Gelbi</i>	359. 361.
<i>Gelidos</i> 30. <i>gelidum</i> 244. <i>gelido</i> 464.	
<i>Geminum</i> 436. <i>geminio</i> 427. <i>geminis.</i>	
128. <i>geminus</i>	132. 432.
<i>Genus</i>	310.
<i>Germana</i>	234.
<i>Germani</i> 435. <i>Germanis</i>	473.
<i>Germia</i>	70. 203.
<i>Gesserint</i>	214.
<i>Gefire</i>	204.
<i>Glarea</i>	67.
<i>Glaucus</i>	276.
<i>Glaucus</i> 189. <i>glauca</i>	170. 349.
<i>Glomerans</i>	340.
	<i>Gloria</i>

INDEX IN AVSONIUM.

[illegible]

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Incunctus</i>	103.	<i>Incubus</i>	134.
<i>Incurrendum</i>	352.	<i>Incumbens</i> 157. <i>jugi</i> 135. <i>juga</i> 25. 194.	
<i>Inde</i>	165.	209. <i>jugu</i>	161. 333.
<i>Indicium</i> 253. <i>indiciu</i>	107.	<i>Ingere</i>	294.
<i>Indocili</i>	174.	<i>Juncti</i> 426. <i>junctos</i>	422.
<i>Inducant</i>	153.	<i>Infit</i>	212.
<i>Indutos</i>	248.	<i>Influssus</i>	314.
<i>Iners</i>	118.	<i>Infi</i>	36. 387.
<i>Inerunt</i>	202.		
<i>Infestissima</i>	121.		
<i>Infecta</i>	4.		
<i>Ingenium</i>	385.	L	
<i>Ingenus</i> 442. <i>ingeniu</i>	65.	<i>Liberis</i> 138. 454. <i>Libitur</i>	245.
<i>Ingressus</i>	4.	<i>Labens</i> 166. 370. <i>Labentia</i>	333.
<i>Inlaudata</i>	96.	<i>Labores</i>	305. 459.
<i>Innixa</i>	333.	<i>Lacus</i>	28. 32. 342. 477.
<i>Innocuas</i> 406. <i>innocuos</i>	215.	<i>Lacunas</i>	122.
<i>Innumeri</i> 356. <i>innumeros</i> 298. <i>innume-</i>		<i>Lavia</i>	48. 53. 363.
<i>rius</i>	336.	<i>Lavia</i>	225.
<i>Inopes</i>	4.	<i>Latus</i> 384. <i>lato</i> 416. 476. <i>lata</i> 52.	
<i>Insanum</i>	466.	74. 163. 172. 211. 233.	
<i>Insignes</i>	305.	<i>Latus</i>	269.
<i>Instanti</i>	284.	<i>Lapillos</i>	74.
<i>Insula</i>	38.	<i>Lapsus</i>	71.
<i>Insultant</i>	173.	<i>Laqueata</i>	49.
<i>Insultantes</i>	182.	<i>Largitor</i>	431.
<i>Intendunt</i>	42.	<i>Lascivos</i>	177. 212.
<i>Intentos</i>	75.	<i>Lata</i> 108. <i>lata</i>	98.
<i>Inter</i> 85. 116. 128. 132. 174. 282. 332.		<i>Lato</i>	231. 351. 466.
	442. 459.	<i>Latus</i> 453. <i>Latus</i>	424.
<i>Interceptus</i> 37. <i>intercepto</i>	130.	<i>Latus</i> 188. <i>latus</i>	66.
<i>Interludentes</i>	76.	<i>Latices</i>	191.
<i>Interfita</i>	462.	<i>Latus</i> 213. 379. 383. <i>Latus</i>	3
<i>Intima</i>	59. 251.	<i>Latus</i> 420. <i>Latus</i>	120.
<i>Intuitus</i>	57.	<i>Latus</i>	341.
<i>Invalido</i>	263.	<i>Laudatus</i> 303. <i>laudatus</i>	23.
<i>Invasit</i>	251.	<i>Lauda</i> 415. <i>laudem</i>	445.
<i>Inversi</i>	224.	<i>Laurea</i>	425.
<i>Invidet</i>	17.	<i>Latus</i> 94. <i>latus</i>	389.
<i>Invidia</i>	879.	<i>Legatus</i>	187.
<i>Invidia</i>	429.	<i>Latus</i>	123.
<i>Locustos</i>	217.	<i>Legatus</i>	400.
<i>Ipsa</i>	43. 355. 463.	<i>Legisimos</i>	44.
<i>Ipsa</i>	313. 228.	<i>Lembi</i> 201. <i>lembo</i>	195.
<i>Ire</i> 44. i 48. <i>ibis</i> 476. <i>ibis</i>	468.	<i>Lem</i>	61.
<i>Iri</i>	111.	<i>Latus</i>	248.
<i>Irrumpit</i>	329.	<i>Latus</i>	365.
<i>Ismarius</i>	359.	<i>Latus</i>	370.
<i>Istri</i> 424. 106. <i>Vide Histri.</i>		<i>Latus</i> 260. <i>latusibus</i>	350.
<i>Italium</i>	407.	<i>Latus</i>	214.
<i>Iter</i>	4.	<i>Latus</i> 90. <i>latus</i>	63.
<i>Latus</i>	36.	<i>Libamine</i>	444.
		<i>Libata</i>	412. 368.

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Liber</i> 209. <i>libera</i>	17.	<i>Mannus</i> 184. 296. 308. <i>manum</i>	205.
<i>Liberior</i>	94.	<i>Mantua</i>	375.
<i>Licet</i>	293.	<i>Mare</i> 146. 427. 467. <i>mare</i>	350.
<i>Liger</i>	461.	<i>Margo</i> 162. <i>marginis</i>	143.
<i>Limes</i>	435.	<i>Marinus</i>	116.
<i>Limigeris</i>	45.	<i>Margei</i>	360.
<i>Lina</i>	243.	<i>Marmore</i> 359. <i>mariora</i>	363.
<i>Lingua</i>	379. 383. 293.	<i>Marmoreum</i>	49.
<i>Liquidus</i> 150. <i>liquido</i> 30. 83. <i>liqui-</i>		<i>Materia</i>	394.
<i>dos</i> 185. <i>liquidis</i>	57.	<i>Matrona</i>	462.
<i>Liquida</i> 142. <i>liquidarum</i>	61.	<i>Me</i>	18. 367. 449. 392.
<i>Liquidum</i>	16.	<i>Mea</i>	160. 450.
<i>Liquoris</i>	448.	<i>Mei</i>	448.
<i>Littera</i>	46. 53. 295.	<i>Meat</i> 481. <i>meant</i>	61.
<i>Littore</i>	289.	<i>Meatus</i> 35. 44. 140. 352. 472. <i>meatu.</i>	29. 63. 354.
<i>Locerum</i> 169. <i>locis</i>	470. 347.	<i>Medio</i> 130. 178. 201. 243. 36. 99.	
<i>Locupletes</i>	71.	<i>modiis</i> 175. <i>modias</i> 184. 297. 290.	
<i>Longi</i> 138. <i>longo</i>	154. 283.	<i>modium</i> 113. 197. <i>modios</i>	459.
<i>Longarum</i>	103.	<i>Melior</i>	95.
<i>Loqui</i>	187.	<i>Membra</i>	185.
<i>Loricato</i>	101.	<i>Memphitica</i>	330.
<i>Lubricus</i> 102. <i>lubrica</i> 75. 112. 150.		<i>Memores</i>	54.
	184.	<i>Memoratus</i>	376.
<i>Luci</i>	478.	<i>Memorande</i>	131.
<i>Luce</i>	62.	<i>Memorare</i> 350. <i>memorabo</i> 399. <i>memo-</i>	
<i>Lucet</i>	66. 85.	<i>rem</i>	335.
<i>Luciferi</i>	260.	<i>Manocratis</i>	307.
<i>Lucius</i>	122.	<i>Manferum</i>	115. 123.
<i>Lucifamina</i>	34.	<i>Manfis</i>	86.
<i>Ludero</i>	182. 212.	<i>Marsare</i>	183.
<i>Ludo</i> 206. <i>ludi</i> 403. <i>ludos</i> 208. 233.		<i>Metello</i>	235.
<i>Ludibria</i>	238.	<i>Metare</i>	419.
<i>Lumine</i>	1. 12.	<i>Metata</i>	14.
<i>Lupodunum</i>	423.	<i>Mibi</i> 82. 187. 349. 496. 399. 443.	
<i>Lutea</i>	11.		378.
<i>Luxum</i>	348.	<i>Mille</i>	372.
<i>Luxuriatur</i>	52.	<i>Minans</i>	329.
<i>Lyao</i>	159. 162.	<i>Minerva</i>	308.
<i>Lympha</i> 47. <i>lymphis</i>	369.	<i>Ministras</i>	240.
		<i>Minor</i>	370.
M.		<i>Miraris</i> 43. <i>mirabor</i> 51. <i>mirantur</i> 142.	
<i>Maculis</i>	104.	<i>mirretur</i>	288.
<i>Magistros</i>	204.	<i>Miratus</i> 2. <i>mirata</i>	229.
<i>Magico</i>	300.	<i>Miris</i>	148.
<i>Magis</i>	372.	<i>Mittent</i>	451.
<i>Magne</i> 135. 381. <i>magni</i> 290. <i>magne.</i>		<i>Modius</i>	285.
<i>149. magna</i> 146. <i>magnum</i> 482. 137.		<i>Modo</i>	287. 414. 425. 457.
<i>Major</i> 132. <i>majoris</i>	93.	<i>Mania</i>	2. 24. 16. 4. 21. 455.
<i>Maxima</i>	450.	<i>Moles</i> 374. <i>mole</i>	367.
<i>Malerum</i>	442.	<i>Moliris</i>	140.
<i>Malè</i>	242.	<i>Molios</i>	320.
<i>Manfi</i>	261.		
		K k k	Mollia

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Mellia</i>	396.	115. 129. 169. 186. 255. 366. 370.
<i>Monilia</i>	73.	377. 386. 420. 445. 470.
<i>Montis</i> 328. <i>monte</i> 193. 464. <i>montes</i> .	147.	<i>Nemefa</i> 354.
<i>Mora</i> 255. <i>motatum</i>	103.	<i>Nemefis</i> 379.
<i>Mores</i>	384. 395.	<i>Nemerosa</i> 5.
<i>Moribundis</i>	278.	<i>Nepheleidos</i> 287.
<i>Mortiferos</i>	266.	<i>Nepotum</i> 51. <i>nepotibus</i> 414.
<i>Mosella</i> 108. 374. 381. 469. <i>Mosellam</i> .		<i>Neque</i> 45. 76. 113.
193. 350. <i>Mosella</i> 22. 73. 148.		<i>Nereos</i> 281.
<i>Motus</i> 255. <i>motu</i> 145. <i>motibus</i> 194.		<i>Nervis</i> 391.
<i>Moto</i>	258.	<i>Nen</i> 428.
<i>Mox</i>	171. 343. 426.	<i>Neutrum</i> 128.
<i>Mulcentem</i>	393.	<i>Nicrum</i> 423.
<i>Mulciber.</i>	338.	<i>Nidore</i> 124.
<i>Mullis</i>	117.	<i>Nidum</i> 449.
<i>Multo</i> 341. <i>multi</i>	445.	<i>Nihil</i> 56.
<i>Multiplices</i>	151.	<i>Niliaca</i> 213.
<i>Munera</i>	153.	<i>Nimium</i> 389.
<i>Municipium</i>	402.	<i>Nitent</i> 158.
<i>Munimine</i>	32.	<i>Nitentis</i> 18.
<i>Murmura</i>	33.	<i>Nitor</i> 347.
<i>Muris</i>	369. 455.	<i>Nivomagum</i> 11.
<i>Musa</i> 391. <i>Musa</i> 444. <i>Musis</i>	475.	<i>Nobilibus</i> 361. 414.
<i>Museum</i>	67.	<i>Nobilis</i> 357.
<i>Mustella</i>	107.	<i>Nociturnus</i> 89.
<i>Mutua</i>	14.	<i>Noctua</i> 309.
<i>Myiasena</i>	215.	<i>Nodosis</i> 244.
N.		<i>Nomen</i> 436. 440. 353. <i>nominis</i> 38. <i>no-</i> <i>mine</i> 357. 410. 430. <i>nomina</i> 481.
<i>Nais</i> 82. <i>Naidas</i>	171.	79.
<i>Nam</i>	118. 354.	<i>Non</i> 17. 35. 36. 51. 74. 96. 125. 132.
<i>Natant</i>	194.	186. 220. 235. 265. 292. 300. 303.
<i>Natantum</i>	106. 141. 250.	355. 379. 399. 410. 457. 461. 462.
<i>Natandi</i>	183.	463.
<i>Natatus</i> 94. 83. <i>natatu</i> 90. 275. 244.		<i>Noris</i> 126.
<i>Nativi</i>	321.	<i>Noscent</i> 477.
<i>Natura</i> 385. <i>natura</i>	52. 110.	<i>Nostros</i> 72. <i>nostro</i> 261. <i>nostris</i> 398. <i>no-</i> <i>stra</i> 148. <i>nostrum</i> 108.
<i>Naturali</i> 156. <i>naturalia</i>	228.	<i>Notant</i> 111.
<i>Natus</i> 450. <i>nati</i>	422.	<i>Nouales</i> 332.
<i>Navam</i>	1.	<i>Novus</i> 279. <i>novi</i> 419. <i>novo</i> 2. 207.
<i>Naviger</i>	27. 367.	439.
<i>Navita</i>	196. 197. 166.	<i>Nudat</i> 69.
<i>Naumachia</i>	218.	<i>Nullos</i> 123. <i>nullo</i> 89. <i>nulla</i> 6. <i>numum</i> .
<i>Nauta</i> 42. <i>nautas</i>	227.	348.
<i>Nautales</i>	223.	<i>Numero</i> 86.
<i>Nautica</i>	228. 238.	<i>Numerosa</i> 79.
<i>Ne</i>	37. 108.	<i>Numerasse</i> 151.
<i>Nebunt</i>	396.	<i>Numina</i> 468. <i>numina</i> .
<i>Nebuloso</i>	1.	177.
<i>Nec</i> 14. 33. 34. 46. 54. 58. 87. 97.		<i>Nunc</i> 48. 125. 164. 418. 439.
		<i>Nunc</i> 4.
		<i>Nusquam</i> 41.
		<i>Nud</i>

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Nutat</i>	104.	<i>Pampinus</i>	195.
<i>Nutans</i> 254. <i>Nutantia</i>	336.	<i>Panas</i>	173.
<i>Nutrix</i>	232.	<i>Pandas</i>	224.
<i>Nymphas</i> 182. <i>Nymphis</i>	421.	<i>Pandere</i> 299. <i>panditur</i>	57.
		<i>Pangea</i>	158.
O.		<i>Panope</i>	176.
O		<i>Par</i>	411.
<i>Obliqui</i> 91. <i>obliquum</i>	314.	<i>Parentes</i> 380. <i>parens</i>	381.
<i>Obliquatus</i>	256.	<i>Paride</i>	419.
<i>Oblectatio</i>	82.	<i>Parit</i>	348.
<i>Obscuras</i>	348.	<i>Parma</i>	269.
<i>Obsidet</i>	122.	<i>Parte</i> 187. <i>partes</i>	118.
<i>Obsenia</i>	123.	<i>Pater</i> 450. <i>patris</i> 222. <i>patri</i> 358. <i>pa-</i>	
<i>Obtusibus</i>	129.	<i>tres</i>	410.
<i>Occultati</i>	57.	<i>Pateris</i> 34. <i>patitur</i> 264. <i>patiuntur</i> 66.	
<i>Occultus</i> 100. <i>occulti</i>	252.	<i>Patet</i>	60.
<i>Ocia</i> . Vide <i>Otium</i> .	34.	<i>Patria</i> 440. <i>patria</i> 18. <i>patriam</i> 449.	
<i>Oculos</i>	58. 75. 90.	<i>Patrios</i> 395. <i>patrii</i>	302.
<i>Oderifero</i>	25.	<i>Patula</i>	251.
<i>Olido</i>	124.	<i>Pavent</i>	260.
<i>Olivo</i>	136.	<i>Pectore</i>	101.
<i>Ollis pro illis</i>	167.	<i>Pecus</i>	135.
<i>Olympum</i>	13.	<i>Pede</i>	327.
<i>Omne</i> 310. <i>omni</i> 95. <i>omnia</i>	19. 31.	<i>Pejore</i>	95.
<i>Opaco</i>	188.	<i>Pelagus</i>	27. 287.
<i>Operti</i> 280. <i>aperto</i>	338.	<i>Pellitur</i>	146.
<i>Opes</i>	50.	<i>Peloro</i>	218.
<i>Opimato</i>	105.	<i>Pendientes</i> 284. <i>pendentibus</i>	20.
<i>Opus</i> 51. 290. 300. <i>Operum</i> 163. 305.	415.	<i>Penetrabile</i> 60. <i>penetrati</i>	242.
<i>Ora</i> 476. <i>oram</i> 236. <i>oras</i> 145. 202.	10. 82. 345.	<i>Peplum</i>	419.
376. <i>oris</i>	178.	<i>Peplure</i> 302. <i>populisse</i> 344. <i>popule-</i>	
<i>Orbe</i>	176.	<i>runt</i>	19.
<i>Oreidae</i>	438.	<i>Per</i> 5. 14. 41. 49. 55. 58. 59. 91. 106.	
<i>Origine</i>	378.	78. 182. 202. 209. 210. 216. 251.	
<i>Oro</i>	235.	257. 274. 283. 299. 325. 349. 351.	
<i>Ofcula</i>	386.	363. 370. 416. 439. 466. 469. 472.	
<i>Ofentat</i>	330.	481. 137. 184. 198.	
<i>Ofentans</i>	230.	<i>Perca</i>	115.
<i>Ofentatura</i>	473.	<i>Percurrent</i>	398.
<i>Otia</i> 92. 351. 358. 369. 433.	474.	<i>Perdere</i> 475. <i>perdunt</i>	112.
<i>Otiis</i> 392. <i>otia</i>	133.	<i>Perductum</i>	136.
<i>Ovispara</i>		<i>Perenni</i>	429. 8.
		<i>Perfundis</i> 46. <i>perfundis</i> 193. <i>perfunde-</i>	
P.		<i>rit</i>	222.
P		<i>Pergite</i>	426.
<i>Pene</i>	296.	<i>Pericula</i>	215.
<i>Paganica</i>	178.	<i>Perimit</i>	310.
<i>Pagorum</i>	478.	<i>Perlita</i>	309.
<i>Palam</i>	189.	<i>Permiscent</i>	295.
<i>Palmita</i>	191.	<i>Permixta</i>	357.
<i>Palmis</i>	132.	<i>Perpetuos</i>	364.
		<i>Persequar</i>	453.
		Kkk 2	Perpi-

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Perspicui</i>	17.	<i>Præbuit</i>	180.
<i>Perscrinxisse</i>	444.	<i>Præceps</i> 272. 461. <i>præcipiti</i>	362.
<i>Peto</i> 445. <i>petuus</i>	185.	<i>Præcellere</i>	30.
<i>Petulantibus</i>	220.	<i>Præconia</i>	404. 390. 453.
<i>Pharii</i>	315.	<i>Prædia</i>	299.
<i>Pharos</i>	330.	<i>Prædam</i>	126. 255.
<i>Phaseli</i>	221.	<i>Prædo</i>	282.
<i>Philo</i>	303.	<i>Præfecturatum</i>	408.
<i>Phabus</i>	12.	<i>Præferre</i>	377.
<i>Phrygiis</i>	48.	<i>Prælapsus</i>	33.
<i>Picti</i>	221.	<i>Præmia</i>	413. 420.
<i>Pictura</i>	68.	<i>Prænomine</i>	120.
<i>Pieridas</i>	397.	<i>Præpinguis</i>	133.
<i>Piger</i>	46. 263.	<i>Præsidium</i> 401. <i>præsidii</i>	456.
<i>Pilis</i>	92.	<i>Præsignis</i>	104.
<i>Pingunt</i> 160. <i>pinxit</i>	110.	<i>Præterero</i>	86.
<i>Pinguetis</i>	113.	<i>Prætentat</i>	235.
<i>Pinguis</i>	460. 370.	<i>Prætereo</i>	7. 365.
<i>Piscis</i> 76. 116. 150. 331. 242. <i>pisci-</i>	361. 278.	<i>Prætis</i>	327. 335.
<i>bus</i>	342.	<i>Prætexeris</i>	45.
<i>Piscinarum</i>	342.	<i>Prætextati</i>	403.
<i>Placidi</i> 33. <i>placido</i> 100. <i>placidi</i> 58.	472.	<i>Prætoria</i>	286.
<i>placida</i> 73. <i>placidos</i>	244.	<i>Prætere</i>	275.
<i>Plagis</i>	344.	<i>Præssa</i>	54.
<i>Plaudenti</i>	263.	<i>Prima</i> 410. <i>primis</i> 10. 411. <i>primum</i> .	47.
<i>Plausus</i>	163.	<i>232. prima</i>	185. 187.
<i>Plēbis</i> 127. <i>plēbes</i>	324.	<i>Pro</i>	167.
<i>Plurimus</i>	388.	<i>Probra</i>	382. 402.
<i>Polles</i>	132.	<i>Proceres</i>	59. 149. 243.
<i>Pollice</i>	200.	<i>Procul</i>	322.
<i>Pompam</i> 152. <i>pompas</i>	215.	<i>Procurrent</i> 143. <i>procurrentis</i>	104.
<i>Pompeiani</i>	225.	<i>Prodiga</i>	100.
<i>Pondera</i>	358.	<i>Prodis</i> 62. <i>proditur</i>	212. 293.
<i>Pontus</i> 32. 219. <i>pontum</i> 279. 289. <i>pon-</i>	124.	<i>Prælia</i>	425.
<i>to</i>	241.	<i>Profligati</i>	28. 55. 144. 241.
<i>Popinis</i>	409.	<i>Prohibens</i>	58.
<i>Populatrix</i>	473.	<i>Pronaa</i>	354.
<i>Populos</i> 407. <i>populorum</i>	29.	<i>Pronus</i>	27. 247.
<i>Pottubus</i>	353.	<i>Propè</i>	44.
<i>Potes</i> [Sic Frch. 1.]	87. 452.	<i>Propellite</i>	427.
<i>Potent</i>	207.	<i>Properant</i> 164. <i>properas</i>	355.
<i>Post</i>	465.	<i>Properantibus</i>	373.
<i>Posthabet</i>	250. 277.	<i>Properi</i>	134.
<i>Postponet</i>	319.	<i>Proprium</i> 331. 402. <i>proprio</i>	158.
<i>Postquam</i>	298.	<i>Proris</i>	204.
<i>Postiſſe</i>	400.	<i>Proſpectantia</i>	455.
<i>Potis</i>	429.	<i>Protervia</i>	172.
<i>Potens</i> 378. 280. <i>potentes</i>	273.	<i>Protulit</i>	192.
<i>Potere</i>	30.	<i>Prout</i>	372.
<i>Potentes</i>	86.	<i>Ptolemaides</i>	311.
<i>Pora</i>		<i>Pubentid</i>	303.
<i>Pra</i>			303.

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Pubertas</i>	221. 382.	399. 474. 475. <i>quem</i>	136. 301.
<i>Pubes</i>	228. 238.	<i>quos</i>	250. 274. 401. 403.
<i>Puellam</i> 317. <i>puella</i>	234.	<i>Quid</i>	335. 337. 389.
<i>Puer</i>	256. 274.	<i>Quemque</i>	372.
<i>Puerilibus</i>	126.	<i>Quosdam</i>	270.
<i>Pugnas</i>	217.	<i>Qui</i>	298.
<i>Pulcerrime</i>	428.	<i>Quietos</i>	399.
<i>Pulsus</i> 100. 217. <i>pulsis</i>	391.	<i>Quin</i> 384. <i>quin etiam</i>	327.
<i>Pulsantes</i>	174.	<i>Quintiliani</i>	404.
<i>Pulsa</i>	378.	<i>Quippe</i>	161.
<i>Pulsu</i>	294.	<i>Quod</i>	64. 65. 345. 351. 374. 421.
<i>Puncta</i>	111.	<i>Quendam</i>	3. 146. 257. 314.
<i>Puniceo</i> 97. <i>puniceis</i>	117.	<i>Quoque</i>	131. 200. 398.
<i>Puppibus</i>	204.	<i>Quotiens</i>	43.
<i>Purpura</i>	398.	<i>Quum</i> 18. 39. 41. 61. 69. 93. 100.	
<i>Purpureum</i> 13. 467. 427. <i>purpureis</i>	88.	140. 145. 172. 178. 180. 189. 192.	
<i>Putans</i>	405.	201. 209. 211. 222. 232. 338. 392.	
<i>Putrior</i>	129.	394. 449.	
<i>Putas</i> 234. <i>putas</i>	44.		
<i>Pyramis</i>	313.		
<i>Pyrenen</i>	441.		

Q.

<i>Q</i> <i>Va</i> 92. 111. 154. 198. 240. 245.			
	443. 472. 473.		
<i>Quadro</i>	312.		
<i>Qua</i> 15. 31. 50. 71. 78. 106. 285.			
	337. 434. 454.		
<i>Quaritur</i>	15.		
<i>Quales</i> 218. <i>qualia</i>	213.		
<i>Quam</i>	200. 357.		
<i>Quamprimum</i>	360.		
<i>Quamvis</i>	410.		
<i>Quamquam</i>	352.		
<i>Quanta</i>	448.		
<i>Que</i> 8. 9. 12. 38. 44. 50. 52. 56. 65.			
	66. 71. 77. 78. 79. 88. 90. 91.		
	105. 106. 118. 122. 127. 128. 129.		
	134. 146. 147. 149. 151. 153. 155.		
	156. 158. 163. 173. 179. 183. 185.		
	202. 210. 213. 217. 221. 225. 239.		
	251. 253. 258. 260. 268. 291. 298.		
	310. 317. 323. 325. 329. 336. 347.		
	350. 354. 363. 365. 380. 381. 393.		
	395. 397. 400. 402. 405. 409. 412.		
	417. 418. 419. 426. 431. 433. 434.		
	435. 437. 440. 441. 446. 449. 455.		
	459. 462. 466. 476. 477. 480. 482.		
<i>Quernu</i>	121.		
<i>Qui</i> 129. 303. 314. 324. 349. 368.			
	370. 388. 405. 409. 446. 405.		
<i>Qui</i> 110. 125. 192. 287. 288. 289.			

R.

<i>R Abies</i>	292.
<i>Ramus</i>	14.
<i>Ranis</i>	121.
<i>Rapidas</i> 359. <i>rapides</i>	35.
<i>Rapina</i>	259.
<i>Raptat</i>	255.
<i>Ratium</i>	217.
<i>Recurfus</i>	41.
<i>Reddet</i> 413. <i>reddis</i>	233. 265.
<i>Redigit</i>	224.
<i>Redire</i>	229.
<i>Redo</i>	89.
<i>Refert</i> 227. 297. <i>referunt</i> 216. <i>refo-</i>	
<i>runtur</i>	99.
<i>Referenda</i>	235.
<i>Refusus</i>	32. 463.
<i>Refusus</i>	343.
<i>Refugit</i>	323.
<i>Regis</i>	390.
<i>Rein</i>	401.
<i>Rempedes</i>	291.
<i>Remulco</i>	41.
<i>Remi</i> 40. <i>Remis</i>	226.
<i>Reor</i>	137.
<i>Reparare</i> 35. <i>reparat</i>	218.
<i>Repetenda</i>	414.
<i>Rerum</i>	456. 409.
<i>Rufus</i>	13.
<i>Refrenantia</i>	296.
<i>Respondet</i>	190.
<i>Retia</i> 281. <i>retia</i>	246.
<i>Retinens</i>	54.

Kkk 3

Retinens

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Rotexens</i>	298.	<i>Securus</i>	410.
<i>Reverentia</i>	188.	<i>Sed</i> 16. 47. 77. 119. 186. 265. 349.	
<i>Rexis</i> 410. <i>rexers</i>	405.		353. 421. 457.
<i>Rhena</i>	418. 428.	<i>Sedem</i>	380.
<i>Rhodanus</i>	481.	<i>Segmentis</i>	119.
<i>Rhodopen</i>	158.	<i>Segnus</i>	262.
<i>Rictus</i> 265. <i>rictibus</i>	251.	<i>Sognius</i>	44.
<i>Rigna</i> 8. <i>riguis</i>	327.	<i>Senasum</i>	402.
<i>Ripa</i> 240. 364. 458. <i>ripa</i> 141. 322.		<i>Senetza</i>	449.
<i>ripam</i> 45. <i>ripas</i> 26. 41. 286. 371.		<i>Senectus</i>	96.
460. <i>riparum</i> 166. <i>ripis</i> 20. 432. 141.		<i>Senii</i>	393.
<i>Risus</i>	120.	<i>Senferunt</i>	252.
<i>Rivus</i> 31. <i>rivos</i> 29. <i>rivus</i>	188.	<i>Sera</i> 252. <i>seria</i> 167. <i>seras</i>	192.
<i>Roma</i> 378. 385. <i>Roma</i> 380. <i>Romam</i> ,		<i>Sereno</i>	12.
	409.	<i>Seria</i>	205.
<i>Roftra</i>	221.	<i>Sermonum</i>	294.
<i>Rotatu</i>	362.	<i>Serrae</i>	363.
<i>Rubra</i>	69.	<i>Sestiacum</i>	287.
<i>Rudibus</i>	183.	<i>Seta</i>	244.
<i>Rucus</i>	466.	<i>Severa</i>	384.
<i>Rumore</i>	22.	<i>Si</i>	38. 335. 357. 374. 474. 475.
<i>Rupes</i>	355. 168.	<i>Sibi</i>	324.
<i>Rura</i>	416.	<i>Sie</i> 59. 137. 157. 159. 160. 167. 230.	
<i>Rutilam</i>	16.		276.
<i>Rutilantem</i>	97.	<i>Sicca</i>	47.
		<i>Siculo</i>	218.
		<i>Signis</i>	246.
		<i>Silebo</i>	115.
		<i>Silva</i>	168.
		<i>Siluro</i>	135.
		<i>Similes</i>	318.
		<i>Simois</i>	376.
		<i>Simulamina</i>	228.
		<i>Simulacra</i>	227. 346.
		<i>Sine</i>	132.
		<i>Singula</i>	299.
		<i>Sinit</i>	80.
		<i>Sinuosis</i> 285. <i>sinuosa</i>	472.
		<i>Sinus</i> 418. 155. <i>finis</i>	323.
		<i>Sit</i>	187.
		<i>Sitiantibus</i>	7.
		<i>Smyrna</i>	375.
		<i>Sol</i>	178. 222.
		<i>Solatia</i>	125.
		<i>Sola</i>	48. 370. 386. 481.
		<i>Solu</i>	470.
		<i>Solos</i>	169.
		<i>Solum</i>	5.
		<i>Solus</i>	31. 117.
		<i>Solent</i>	447.
		<i>Solitius</i>	281.
		<i>Solida</i> 53. <i>solido</i>	118.
		<i>Selli</i>	

S.

S <i>Acremus</i>	417.
<i>Sacrum</i> 443. <i>sacros</i>	446.
<i>Sape</i>	175.
<i>Sava</i>	292.
<i>Salar</i>	88. 129.
<i>Salme</i>	97. 129.
<i>Salmona.</i>	366.
<i>Salve</i>	23. 381.
<i>Salutiferas</i>	295.
<i>Sanguine</i>	460.
<i>Santonico</i>	463.
<i>Saravus</i> 367. <i>Saravi</i>	91.
<i>Satu</i>	151.
<i>Satyros</i>	170. 179. 183.
<i>Sauromatum</i>	9.
<i>Saxi</i> 34. 321. <i>Saxa</i> 259. 362. 466.	
<i>Saxis</i>	284.
<i>Scena</i> 169. <i>scenas</i>	319.
<i>Scopulorum</i> 332. <i>scopulis</i>	247.
<i>Scopulofs</i>	92.
<i>Scrutatur</i>	2411. 280.
<i>Se</i> 448. 461. <i>sefe</i>	198.
<i>Secreta</i> 187. <i>secretas</i> 281. <i>secretis</i>	56.
<i>Secundo</i> 39. 408. <i>secunda</i>	80.
<i>Secures</i>	406.

INDEX IN AVSONIVM.

Sollicitare	446.	solicitem	153.	Subtegmine		397.
Solvere	411.	solvo	138.	Subter	73. 214. 333.	454.
Sonantia			216.	Subterlabentes		22.
Sonorus			482.	Subtilis		396.
Sorores			174. 179.	Subvecta		108.
Sortite			39.	Succedunt		78.
Sortis			81.	Sudore		341.
Sparfis			479.	Sudas		13.
Spatium			419.	Sulcata		64.
Spatiatus			389.	Sulphurei	209. sulphurea	337.
Species	77. 189. 128.	speciem	18. 220.	Summo	164. summas 99. summus	401.
Spectasse	150. spectavit	422. spectans.		summi		161. 333.
55. spectare	234. spectat.		205.	Swmpfit		279.
Spectacula			152. 200.	Suns		445.
Spectans	6. spectanto		218.	Super	4. 154. 159. 197. 205. 259. 336.	
Spectata			186. 308.	Superante		423.
Spectator			386.	Superna		35.
Speculatio			326.	Supplens		110.
Speculi			231.	Supplems		412.
Spernat			300.	Supremos		264.
Spina			89.	Sura		353. 356.
Spirat			316.	Surgunt	146. surgit	313.
Spirantum			96.	Suspendit		315.
Spiritus			257. 267.	Syracosis		304.
Spumarum			107.			
Squallet			114.	T.		
Squameus			85.	T Abernas		8.
Squamigeri			83.	Tacito	22. 454. tacitam	370.
Squamosus			101.	Talis	68. 144. 238. talia	283.
Stagna	106. stagni	482. stagnorum.	121.	Tam		109.
Stellatus			88.	Tamen		75. 148. 467.
Sternunt			53.	Tandem		10. 349. 411.
Stetit			178.	Tantus	347. 373. tanto	436. tantum.
Strips			79.			387. 410.
Stolido	275. stolidus		165.	Tarbilius		468.
Stridenti	255. stridentes		127. 363.	Tarnem		465.
Stringit	31. stringunt		203.	Tasrina		471.
Stringenti			460.	Te	97. 110. 115. 141. 142. 351. 353.	
Studius			392.		382. 383. 455. 459. 477. 478. 479.	
Sua			182. 205.			482. 483.
Suas	313. 405. suis		188.	Tecti	316. 329. tecta	336.
Suus	373. suos	377. suis	326.	Tectonicus		299.
Suum	475. 412. suo	145. 228. 261.		Tectoria		339.
Sub	65. 71. 83. 114. 130. 173. 219.			Tela		260.
	223. 261. 270. 355. 357. 369. 410.			Telas		397.
			473.	Telluris		145.
Subjectas			247.	Temperat		442.
Subjectum	272. subjecta		166.	Templi		315.
Subit	279. subit		253.	Tempus	392. tempora	303. 452.
Sublimis	154. 321. sublimes	329. sub-		Tendens	49. tendentis	161.
lime			271. 401.	Tenens		324.
Substructa			337.	Tenuere		408.
				Kkk 4		Tenus

INDEX IN AVSONIVM:

<i>Tenui</i> 397. 444. 474. <i>tenuem</i>	365.	V.	
<i>Teres</i>	133.	V	<i>Ado</i> 35. <i>vada</i> 40. 61. 73. <i>na-</i>
<i>Terens</i>	165.		<i>dis</i> 173. 183. 192.
<i>Terga</i> 55. 205. <i>tergum</i>	111.	<i>Vaga</i> 98. 250. <i>vages</i>	151.
<i>Tergora</i>	88. 112. 136.	<i>Vagamem</i>	205.
<i>Terris</i>	92.	<i>Vaperiferi</i>	210.
<i>Terrae</i> 36. 291. <i>terrū</i>	319. 326.	<i>Vaporem</i>	340.
<i>Terrent</i>	174.	<i>Varies</i>	202.
<i>Tetendine</i>	316.	<i>Vatam</i>	375.
<i>Texere</i>	294.	<i>Vbi</i> 3. 52. 230. 266. 290. 470.	
<i>Theatro</i>	156.	<i>Vda</i>	259.
<i>Thetyn</i>	281.	<i>Vo</i>	145.
<i>Thracia</i>	155. 159.	<i>Vel</i>	308. 473. 575.
<i>Tibi</i> 95. 356. 374. 461. 445.		<i>Velut</i>	136.
<i>Tibori</i>	377.	<i>Vena</i>	448.
<i>Timent</i>	147.	<i>Veniam</i>	378. 445.
<i>Tincae</i>	125.	<i>Venit</i>	425.
<i>Tisula</i>	408.	<i>Venter</i>	105.
<i>Torpida</i>	264.	<i>Venus</i>	211.
<i>Torquens</i>	362.	<i>Ventus</i> 258. <i>venti</i> 33. 58. <i>vento</i>	145.
<i>Torta</i>	368.	<i>ventes</i>	268.
<i>Tot</i>	77.	<i>Verba</i>	297.
<i>Totam</i> 447. <i>tota</i> 67. 194. <i>toto</i>	240.	<i>Verbere</i> 174. 255. <i>verbena</i>	98.
<i>Traffu</i>	154. 283. 416.	<i>Vero</i>	240.
<i>Trahit</i> 317. <i>traxit</i> 304. <i>trahit</i>	472.	<i>Vertit</i>	244.
<i>Trahens</i>	243. 363.	<i>Vertice</i>	164.
<i>Tranquillo</i> 245. <i>tranquillo</i>	140.	<i>Vetus</i> 435. <i>verum</i> 389. <i>vari</i>	239.
<i>Transire</i> 206. <i>transierā</i> 1. <i>transierim</i> 98.		<i>Vesperi</i>	210.
<i>Tremant</i> 435. <i>tremis</i> 194. <i>tremunt</i> 64.		<i>Vespe</i>	368.
<i>Tremens</i> 166. <i>trementes</i>	270.	<i>Vesit</i>	157.
<i>Tremori</i> 353. <i>tremores</i>	264.	<i>Vestigia</i>	47. 54.
<i>Trepidant</i>	353.	<i>Vetat</i>	291.
<i>Trepido</i> 29. <i>trepidos</i>	173.	<i>Veteris</i> 404. <i>veteri</i> 2. <i>veteres</i> 478. 207.	
<i>Tribunal</i>	405.		387.
<i>Tridentu</i>	81.	<i>Vexate</i>	91.
<i>Trihoris</i>	87.	<i>Vias</i>	39. 150. 433.
<i>Triremes</i>	213.	<i>Viator</i>	165.
<i>Triumphos</i> 422. <i>triumphū</i>	211.	<i>Vibrantis</i> 254. <i>vibrantes</i>	66.
<i>Tu</i> 33. 39. 45. 82. 91. 95. 101. 131. 430.		<i>Vibratur</i>	263.
<i>Tui</i> 373. 390. <i>tuo</i> 355. <i>tuos</i> 43. <i>tuū</i> .	385.	<i>Vibratis</i>	217.
	355.	<i>Vicini</i>	147.
<i>Tua</i> 350. <i>tuas</i>	334.	<i>Vico</i>	2.
<i>Tuere</i> 380. <i>tuetur</i>	170.	<i>Vidit</i>	390.
<i>Tuents</i>	310.	<i>Videri</i> 438. <i>videntur</i>	190.
<i>Tuendo</i>	399.	<i>Vidi</i> 270. 341. <i>vidis</i>	402.
<i>Tum</i>	364.	<i>Vigor</i>	261.
<i>Tumultus</i>	182. 435.	<i>Vignere</i>	307.
<i>Tunc</i>	141. 241. 250.	<i>Villa</i> 284. <i>vilorum</i> 20. <i>vilas</i>	320.
<i>Turba</i>	195.	<i>Vincula</i>	14. 42.
<i>Turget</i>	330.	<i>Vindemia</i>	157. 195.
<i>Turrim</i>	81.	<i>Vindicat</i>	323.
<i>Tutela</i>			<i>Vincta</i>

INDEX IN AVSONIVM.

<i>Vineta</i>	160. 210.	<i>Vnda</i> 227. <i>undae</i> 27. 99. 247. 354.	
<i>Vires</i>	159.	<i>undis</i>	71. 195. 290. 373.
<i>Virentem</i> 418. <i>virentia</i>	416.	<i>Vndifona</i>	367.
<i>Vires</i>	434.	<i>Vnde</i>	5.
<i>Virga</i>	248.	<i>Vndique</i>	7.
<i>Virguncula</i>	224.	<i>Vnus</i>	386.
<i>Viridi</i> 15. 64. 162. 193. 219. <i>viridem</i> .		<i>Vocat</i>	368.
67. <i>virides</i> 21. 69. 125. 141. 196. 202.		<i>Vocas</i>	295. 296.
<i>Viridissime</i>	26.	<i>Volet</i> 474. <i>voluit</i>	339.
<i>Viridantibus</i>	335.	<i>Volgi</i>	125.
<i>Virorum</i> 415. <i>virum</i>	381.	<i>Volucres</i>	310.
<i>Virgum</i>	394.	<i>Volueres</i>	369.
<i>Vis</i>	121.	<i>Volumina</i>	306.
<i>Viscere</i>	86. 97.	<i>Volutus</i>	464.
<i>Viscantibus</i>	16.	<i>Vos</i>	426.
<i>Visus</i> 154. 325. <i>visu</i> 19. 59. 186.		<i>Vrbis</i> 431. <i>urbem</i> 430. <i>urbes</i> 405.	
<i>Vitam</i>	262.		454.
<i>Vitea</i>	25. 152.	<i>Virget</i>	372.
<i>Vites</i> 196. <i>vitibus</i>	156.	<i>Vique</i>	75. 114.
<i>Vitrea</i> 28. 55. 423. <i>vitream</i> 179. <i>vi-</i>		<i>Vfurpo</i> 366. <i>usurpat</i>	325.
<i>trois</i>	195.	<i>Vfus</i>	123.
<i>Vivi</i> 477. <i>vivis</i>	343.	<i>Vt</i> 27. 28. 40. 56. 65. 225. 257. 343.	
<i>Vivifica</i>	438.		369.
<i>Vix</i>	138.	<i>Vitrague</i>	364. 458.
<i>Vila</i> 34. <i>alli</i>	186.	<i>Vitriquo</i>	431.
<i>Vltima</i>	161.	<i>Vitringue</i>	296.
<i>Vlva</i> 122. <i>ulvis</i>	45. 139.	<i>Vuas</i>	175.
<i>Vmbra</i> 90. <i>umbrarum</i> 196. 238. <i>um-</i>		<i>Vulnera</i>	252.
<i>bras</i>	192. 224. 313.		

F I N I S.

INDEX AVCTORVM IN M. FREHERI

A D

AVSONII MOSELLAM

Notis citatorum, emendatorum, illustratorum;
appositis numeris pagellarum.

A.		Bellonus	370, b.	
A	Cron in Horatium	384, a.	Bernardus	379, b.
	Ælianus	438, b.	Birckheimer	429, b. 431, a.
	Ænez Sylvii Germania.	436, b.	Bodinus de moneta	377, b.
		430, b.	Boulenger	426, a.
Æthicus	357, b.	Bouffetus	370, b.	
Agricola		Br. Notz	439, a.	
Aimonius	362, a. 414, a.	Brito	446, b.	
	436, a.	Brod. in Anthol.	438, b.	
Albertus M.		Brow. Acta	444, a.	
Alciatus	355, a.	Braschius	357, a. 358, b. 403, b.	
Ambrosius	379, b. 407, a.		410, a. 432, b.	
Ambrosii vita	427, a.	Busbequius.		
Ammianus. V. Marcellinus.				
Anastasiu	395, b.	C.		
Anglicana Glossa	377, b.	Julius Cæsar	354, b. 357, a. 361, b.	
Annales Francici	440, a.		429.	
Annales Treverici	403, a.	Cæfarius Heisterbacensis	357, a.	
Antholog. Brod.	438, b.		412, a. 439, a, b.	
Anton. Augustinus	424, b.	Calphurnius	382, b.	
Antonini Itinerarium	350, a. 352, a.	Cambdenus	369, a.	
	357, b. 359, a. 430, a. 432, a.	Capitolinus	425, a.	
	441, b.	Carolini annales	439, b. vita 440, a.	
Apollonius refutatus	424, a.	poëta <i>ibid.</i> de imaginib.	422, a.	
Appianus	397, b. 428, b.	Casaubonus	431, b. 433, b.	
Apulejus	377, b. 381, a. 409, b.	Cassiodorus	366, b. <i>ibid.</i> 370, a.	
Aristoteles	432, b.		377, b. 380, a. 386, b. 395, b. 403, a.	
Arnulfi historiola suspecta	380, b.		407, b. 408, a. 415, a. 422, b. 423, b.	
Aufonius	349, a. 353, b. 355, a, b.		433, b. 434, a. 441, a.	
	360, b. 361, a, b. 370, a. 374, a.	Castalius	423, a.	
	376, a. 378, a, b. 379, a. 384, a.	Catalecta	401, a.	
	497, a. 409, a. 413, a, b. 415, a.	de Catharis	439, a.	
	419, a, b. 423, a, b. 424, a. 428, b.	Caro	372, b.	
	429, a, b. 431, a. 431, b. 432, b.	Celtes	433, b.	
	437, a. 440, a. 441, b. 442, b.	Guil. du Choul.	407, b.	
		Chronic. Metense	444, b.	
		Chronicon Treverense. mscr.	434, a.	
			439, a. 444, a.	
B.		Cicero	378, a.	
B			Clau-	
Artassius	374, a.			
Beda	414, a.			

INDEX IN AVSONIVM.

Claudianus 356, a. 361, b.
 366, a. 369, a. 386, a. 395, a. 403, a.
 408, b. 409, a. 413, a. 419, a. b. 422, a.
 425, b. 429, a. 430, b. 440, b. 442, b.
Codex Theodosianus 361, b. 433, b.
Columella 363, a. 373, a. 377, b.
 378, a. 385, a. 395, b.
Corippus 428, a.
Cratopolius 444, b.
Curio 423, b.
Curtius 415, b.
Cufanus
Cuspinianus 409, a.

D.

Danzus 430, b.
Dicrarchus 354, b.
Dionysius Geographus 355, b. 424, b.
Dubravius 370, b.
Dufa 401, a.

E.

Ennius 373, b. 381, a.
Epigramm. vet. 406, b. 426, b.
Euagrius 426, b.
Eucharius 420, a.
Eucheria 379, a.
Eumenius 431, a.

F.

Festus 429, b.
Flaccus 430, b.
Floridus 415, a.
ForoIulienſis 380, b.
Fortunatus 374, b. 381, b. 395, b.
 409, b. 411, a. 412, b. 418, b. 434, a.
 439, a. 442, a. 443, a.
Freherus 353, b. 374, b. 380, a. 424, a.
 428, b. 437, a. 440, a. 444, b.
Frontinus 352, a. 363, a.

G.

GAlba 403, b.
Galenus 373, b. 377, a.
Gargilianarum thermarum epigram-
 ma 406, b.
Gellius 425, a.
Gentilis 418, a.
Gesnerus 370, b.
Giraldus 374, b.
Glossa antiqua 379, b.
Goarſ miracula 364, a.

Goropius 395, a.
Gregorius Turonenſis 364, a. 395, a.
 406, a. 414, a. 427, a. 428, a.
 444, a.
Gruſerus 387, b.
Gyllius 378, a.

H.

Helmoldus 355, b.
Heroldus 429, a. 430, b.
Hefiodus 363, b. 364, a. 440, b.
Hieronymus 358, b. 395, a. 423, b.
 426, b.
Historiola Tyrſi & Palmatii 358, a.
Horatus 353, b. 384, a. 415, a. 425, a.
Huttenus 426, a.

I.

Idacius 444, b.
Inſcriptiones. Vide in Indice rerū.
Iordan 424, b.
Iornandes 355, a. 369, b. 409, a.
 424, b. 429, b.
Iovius 370, b. 379, b.
Iſidorus 473, b.
Itinerarium Auguſtini. Vide A.
Itrinerarium vetus 443, b.
Iulianus 358, b.
Iunius Hadrianus 426, a. 431, a.
 439, b.
Iuretus 362, b. 382, a. 396, a.
 408, a. 413, a. 414, b. 419, a, b.
 420, b. 433, b. 467, b.
Iuvenalis 377, a. 379, b. 419, a. 424, a.
 443, b.

K.

KYriander 445, a.

L.

LAmpridius 419, b. 425, a.
Leodius 433, a.
Licinius 403, a.
Ligurinus 426, a. 430, a. 439, a.
 441, a. 444, a.
Lipſius 397, a. 407, b. 467, b.
Longolius 357, a.
Lucanus 370, b.
Lucianus 362, b. 373, b.
Lucretius 370, b. 389, a.
Macro-

INDEX IN AVSONIVM.

M.

M Acrobis. Manuscript. Palatin. 445, a.
Marcellinus 350, a. 351, a. 353, a.
 354, a. 355, b. 357, a. 359, b. 362, b.
 365, a. 386, b. 413, a. 429, b. 430, a.
 433, b. 440, b. 441, a.
Marcianus 427, a. 430, a, b.
Martialis 378, b. 379, b. 395, a.
 425, b. 437, a, b.
S. Martinus 444, a.
Martyrologium 440, b.
Martyrum historiz 239, b.
Marullus 418, b.
Maffarius 370, b.
Mela 356, b.
Mercator 397, b.
Metense Chronicon 444, a.
Mollerus 412, b.
Munsterus 354, b.

N.

N Emeianus 385, a. 429, a.
Niger 363, a.
Nihem 396, a.
Nonnus 432, a. 436, b.
Notz Senecz 434, a.
Notitia Imperii 363, a. 430, a. 439, a.

O.

Olympiodorus 241, a.
Optatianus 428, b.
Orosius 355, a. 386, b. 423, b. 427, a.
Ortelius 352, a. 357, a. 373, b. 397, a, b.
 412, a. 424, a. 439, b. 444, a, b.
Otfridus 436, b.
Ovidius 363, a. 366, b. 370, a, b.
 373, b. 379, b. 380, b. 386, b. 392, b.
 393, a, b. 401, a. 408, b. 411, b.
 413, b. 420, a. 425, b. 430, b. 432, b.
 438, a.

P.

P Alatinum manuscriptum 445, a.
 446, a.
Panegyristes 359, a, b. 363, b. 409, a.
 415, a. 426, a. 428, a, b. 431, a.
 433, b.

Panegyrici 350, a. 420, a. 424, a.
 440, b. 444, a.
Pantaleonis annales 357, a.
Papias 379, a.
Papinius 374, a.
Paulinus 355, a. 370, a. 385, a.
 427, a.
Paulus Foro-Julienfis 380, b.
Pausanias 310, a.
Pedo 439, b.
Perfius 425, a.
Petrarcha 426, a. 441, a.
Petronius 363, b. 367, a. 391, a.
 407, b. 426, a. 467, a.
Pentingeriana tabula 352, a. 357, a.
 357, b. 359, a. 430, a.
Philargyus 425, a.
Philo 429, a.
Pirckheimer 429, b. 431, a.
Piscennius 363, a.
Pitheus 414, b. 433, b. 445, a.
Plautus 577, b.
Plinius 377, a. 379, a. 380, a. 384, a.
 395, a. 407, a. 409, a. 424, b.
Plutarchus 429, b.
Pollio 362, a.
Pontanus 441, a.
Potianus 434, a.
Privilegium Conductus Trevirensis.
 446, a, b.
Privilegium Ottonis apud Nihem.
 396, a.
Procopius 444, a.
Prosper 443, a.
Provinciarum Catalogus 430, a.
Prudentius 370, b. 386, a.
 387, a. 440, b.
Ptolemæus 355, b. 357, b. 414, a.
 427, a. 429, a. 429, b. 430, a. 431, a.
Publius Optatianus 421, b.

Q.

Q Vintilianus emendatus. 378, a.

R.

R Hénanus 354, b. 369, a. 415, a.
 424, a. 428, b.
Ricciolari gesta 359, a.
Rittershusius 395, a.
Rondelerius 370, b. 372, b. 373, b.
 376, b. 377, a. 378, b. 379, b.
Ruperci-

INDEX IN AVSONIVM.

Ruperti vita 350, b.
 Rutilius 382, b. 420, a. 425, b. 433, a.
 434, a. 438, a, b.
 S.
S Alvanus Massiliensis 414, a, b.
 Salvianus Tiphernas 370, b. 374, a.
 376, b. 377, a. 378.
 Savaro 379, a. 388, a. 391, a. 407, b.
 419, a. 436, a.
 Scaliger Iulius Cæsar 380, b. 431, a.
 Scaliger Iosephus 372, b. 373, a.
 374, b. 376, a. 378, b. 387, b. 397, a.
 397, b. 405, a. 412, b. 419, a. 420, a.
 429, b. 431, a. 440, b. 441, a. 442, a.
 443, b. 444, a, b.
 Seneca 408, b.
 Senecæ notæ 434, a.
 Sequester Vibius 357, a. 438, a.
 Sidonius Apollinaris 352, a. 355, b.
 362, a. 363, a. 372, b. 386, a. 395, a.
 406, b. 407, b. 408, a. 413, a. 418, a.
 419, b. 428, b. 428, b. 433, b. 436, a.
 441, b.
 Sigonius 337, a.
 Silius Italicus 351, a. 364, a. 385, a.
 428, b. 438, b. 441, a.
 Solinus 432, b.
 Spartianus 363, b. 396, a. 407, b.
 Statius 394, a. 407, b.
 Stephanus Henricus 377, b.
 Strabo 424, a. 429, b. 431, a. 432, b.
 443, b. 444, a.
 Suetonius 367, a. 377, b. 383, a.
 387, a. 439, a.
 Sulpitius 353, a. 397, a. 427, a. 440, a.
 Sulpicia 363, b.
 Surita 351, b.
 Symmachus 363, a. 363, b. 382, a.
 407, b. 408, b. 429, b.

T.

T Abula Itineraria 411, b. 427, b.
 Peuringeriana. V. Peur.
 Tacitus 351, b. 356, b. 357, a. 360, b.
 369, a. 382, b. 385, a. 395, a. 408, b.
 421, a. 424, b. 425, a. 426, a. 429, b.
 430, b. 432, b. 438, b. 440, b. 444, a.

Terentius 374, a.
 Tertullianus 369, a. 377, a.
 Themistius 354, b. 418, b. 423, a.
 432, a. 433, b.
 Theodericus Rex in Epist. variis.
 420, b.
 Thymarum Gargilian. Epigramma
 406, b.
 Thoromachus 414, a.
 Tibullus 408, a. 442, b. 443, b.
 Trajani columna 424, b.
 Trebellius Pollio 362, a.
 Treverense Chronicon, manuscrip-
 tum, annales 403, a. 434, a.
 439, a. 444, a.
 Trithemius 354, a. 356, a. 382, a.
 Turnebi adversaria 374, a. 407, b.
 Turonensis. vide Gregorius.

V.

V Alerius Flaccus 430, b.
 Varro 356, b. 373, b. 378, a.
 397, b.
 Vegetius 352, a. 354, b.
 Velferus. Vide W.
 Victor 351, a. 355, a, b. 359, a. 423, b.
 Vinetus 353, b. 411, b.
 Virgilius 356, a. 360, b. 362, a. 363, a.
 365, a. 369, a. 380, a, b. 382, a. 384, b.
 401, a. 411, b. 415, b. 422, a. 425, a.
 430, b. 432, a. 433, b. 434, a. 438, a.
 444, b.
 Vitruvius 396, b. 357, a. 429, b. 432, b.
 444, a.
 Vivianus 307, a. 423, a.
 Vlpianus 423, a.
 Vopiscus 355, a. 423, b. 424, a. 425, a.
 427, a. 433, b.

W.

W Alefridus Strabo 378, a. 436, b.
 Warnefridus 401, a. 433, b.
 Welferus 427, a. 467, a.
 Wigberti vita 440, a.

Z.

Z Eno 364, a. 386, a.
 Zosimus 351, a. 355, a, b. 362, b.
 427, a.

F I N I S.

INDEX

INDEX AVCTORVM

cum à me præcipue, tum ab aliis emendatorum.

Numeri & Notæ ut in Indice principe.

A.

- Æ** *Lianus*. Edyll. iv, 1, 4. 309, b.
Omiss. 797, a.
Agathias, à Scaligero. Prof. 1, 28.
147, b.
Ampelius. Epit. xxxi, fin. 209, b.
Anacreon. Ephemer. Parecb. 71. ult.
97, a.
Antonini Itinerarium à Scaligero. E-
pistol. x, 16. 611, a. Epist. xv, 21.
626, b.
Apulejus. Epigr. xc. 1. 59, b.
Artemidorus. Omiss. 764, a.
Auctor Panegyrici ad Pisones. Edyll. iv,
4. 309, a. Gr. A&. 716, b.
Belli Alexandrini. Sapp. Ludio. 1.
270, b.
Avianus. Epist. xix, 1. 654, b.
A. Gellius illustratus. Edyll. xi, 1.
451, b. in Eclogario, De rat. puer-
per. 6. 541, b.
— Emendatus à Scaligero. Vrb. 11.
Edyll. xiii in fine. 516, a.
Aurelius Victor. Omiss. 776, b.

C.

- C** *Anones Ecclesia Africana*. Omiss.
784, a.
Cassiodorus, à Scaligero. Edyll. x, 107.
375, b.
Catalla Vett. Poëtarum. Epigr. xxxiv.
28. Epigramm. lxxiii. 51. Epi-
gramm. lxxvi, 6. 53, a. Profess. 1,
37. 148, a. Edyll. x, 48. 366, b.
452. 432, a. Edyll. xi, 20. 455, b.
Edyll. xiv, 1. 520, a. Eclogar. De
lustr. Agon. 364, a.
— defenſa. Omiss. 774, a.
Catullus. Ephemer. Parecb. 71. ult.
97, b. Profess. vi, 51. 164, b. Sap.
Lud. 7. 270, a. Edyll. iv, 42. 312, b.
Cicero, Prof. 1, 14. 145, b. Edyll. iv,
4. 309, b. Edyll. vi, 90. 370, a.
Cinna distichon illustr. à Scaligero.
Epigr. lxx.

- Codex Theodosianus*, à Scaligero. Epi-
stol. xxiv, 79.
Columella, à Scaligero. Epigr. xv. 16.
Curtius. Perioch. Iliad. 11, 3. 741, a.

D.

- D** *Idrys Cretensis*. Edyll. iv, 4. 309, b.
Epist. 1, 14. 568, b. Gr. A&. 732, b.

E.

- E** *Pigramma Græc.* à Scaligero. E-
dyll. xii, in fine. 499, a.

F.

- F** *Lorus*. Edyll. xii, in Grammati-
comast. Epist. ix, 38. aliquo-
ties. 605, b.
Frontinus. Edyll. x, 37. 365, a.

G.

- G** *Vilietinus Brito*. Edyll. iv. 97.
319, a. fine.

H.

- H** *Ieronymus*. Epit. xxvii, 8. 206, b.
Herapolla. Perioch. Odyss. xxiv.
771, a.
Homeri interpres notatus. Edyll. vi,
10. 342, a.
Horatius, à Scaligero. Edyll. xi, 53.
465, b.
Horatii lectio confirmata. Epist. iv,
66. 583, a.
Hyginus. Epist. xxvii, 3. 206, a.

I.

- I** *Inscripſio explicatur*. Omiss. 284, a.
Inſcriptiones variz nuper repertæ.
Omiss. 789 & ſeqq.
Iuſtinus. Edyll. xi, 90. 472, b.
Iuvenalis explicatus à Scaligero. Pro-
feſſ. v, 7. 157, a.

Luca-

INDEX IN AVSONIVM

L.

L *Vcarnus*, Edyll. iv, 4. 309, b. à Scaligero. Edyll. x, 468. 437, a.
Libanius Sophista. Ephem. Parecb. ii. 96.
Longini lectio defenfa. Per. Iliad. ii. 742, a.
Lucilius, Edyll. i, 26. 295, b. à Scaligero. Epist. xii, 35. 620, b.

M.

M *Amertinus*. Epit. xxxii, 6. 210, b.
Manilius, à Scaligero. Epist. vii, 48. 597, b.
Martialis, à Scaligero. Epist. xii, 34. 620, a.
Menander, à Scaligero. Edyll. vi, 24. 328, b.

N.

N *Epos*. Vrb. x, i. 248, a. Periocha-
rum Iliad. ii. 740, a.
Nonius reprehensus. Profess. iiii, 6.
--- Emendatus. Omiff. 796. 779.
Notitia Imperii, à Scaligero. Epist. x, 16. 619, b.

O.

O *Pratus Milevitanus*. Epist. ix, 46. 607, a.
Ovidius, illustr. à Scaligero. Profess. xiii, 6. 173. ab Accursio.
Per. Odyss. xxi, i. 769, a, b.

P.

P *Anlinus*. Epist. xxv, 73. 698, b.
Paulus Diaconus. Omiff. 776, b.
Petronius. Edyll. xii. In Grammaticomast. 495, b.
Phadrus. Edyll. vi, 90. 337. Edyll. xii, Per interrog. fine. 490, b.
Plauti lectio defenfa. Sap. Solone 6. 274, a.
Plinius. Sap. Biantè, In sententiis 2. 288, a. Edyll. vi, 41. 332, a.

Edyll. vi, 41. 332, a. Edyll. xi, 90. 472, a. Epist. i, 14. 568, b.
Epist. ix, 7. 601, b. Ibid. 28. 603, a.
Gr. Act. 705, a.
--- à Scaligero. Epistol. xxi, 79. 684, b.
--- defensus. Omiff. 775, b.
Plutarchus Per. Iliad. ii. 741, b.
Polybius lectio defenfa. Per. Iliad. ii. 741, b.
Prudentii lectio defenfa. Epist. xxxi, 3. 209, b. Omiff. 776, b.
--- Emendatus à Scaligero. Sapp. In Ludio. 271, b. Omiff. 794, b. fine.

R.

R *Vrilius*. Omiff. 797, a.

S.

S *Aluflinus*. Edyll. vi, 63. 334, b.
Epist. iv, 66. Perioch. Iliad. ii. 741, a.
Scholiafles Iuvencii. Omiff. 797, b.
Scidulus. Edyll. iv, 97. 319, b.
Seneca. Eclogat. De lustr. agonibus. Epist. xxi, 1. 663, a.
Serehus Sammonicus. Edyll. iv, 4. 309, a.
Servius. Epigr. i, 3. 2, b. Edyll. vi. 24. Edyll. viii, 22. 330, a, b. Edyll. xi, 90.
Severus in Aetna. Epigr. cvi, 3. 68.
Spartianus tentatus. Omiff. 793, b.
Statius. Prof. iiii, 3. 151, b. Vrb. ii, 6. 228, b. Sapp. Ludio 7. 270, a. Edyll. x, 68. 369, b. & 263. 391, a.
Epist. iv, 47. 579, b. Epist. ix, 38. 606, a. Epist. xx, 8. 659, b. Epistol. xxi, 7. 670, b. Perioch. Iliad. xvii, 2. 749, b.
Strabo, à Scaligero. Edyll. x, 464. 435, a.
Suidas defensus. Perioch. Iliad. ii. 741, b.

T.

T *Erentius* tentatus. Eclog. in fine, 2. 566, a.
Tertullianus. Omiff. 792, b.
Theocritus. Edyll. xiv, 17. 521, b.
Theo-

INDEX IN AVSONIVM.

Theodoretus illustratus. Edyll. vii, 20.
341, b.
— *Emendatus.* Edyll. xii, In lire-
ris. 491, b.
Trobelius Poëto. Vrb. xii, 5. 231, a.
Edyll. vi, 83. 336, b.

V.

V *Alorius Maximus.* Sapp. Pitta-
eo, 5. 285, b. *Pet. Iliad.* ii,
741. a.

Varro, à Scaligero. Epist. x, 15. 610, b.
Edyll. xii.

Varro. Profess. i, 37. 148, a. *centa-*
tus. Edyll. viii, 22. 344, b.
Omiss. 798, a.

Valerius. Epit. xxxi, 2. 108, b. Edyll. iv,
4. 309, b. Edyll. vi, 90, 337, a. E-
dyll. x, 163. 383, a.

Virgilius. Ephemer. Orat. 52. 101, a.
Profess. i, 37. 148, a. *Virgili lectio*
confirmata. Edyll. ii, 1. 297, b.
Eclog. De anst. agon. 2. 566, a.

F I N I S.

INDEX

INDEX VERBORUM

ufus rarioris ; veterum , novorum.

A.

A	<i>Darvi</i> , activum ut Scaliger opinatur. Epist. xi, 10.	615.
	<i>Admorsus</i> substant. Edyll. 11,	36.
	<i>Equanimus</i> . Lud. sepr. Sap. 3.	264.
	Edyll. 111, 10.	304. Gr. A&. 711.
	<i>Equilatus</i> . Edyll. xi, 51.	463.
	<i>Equimanus</i> . Edyll. xii, 3.	488.
	<i>Altrivolaus</i> . Edyll. xii, 11.	483.
	<i>Annigenus</i> . Edyll. x, 116.	377.
	<i>Antepere</i> . Epigr. xxxiv, 2.	28.
	<i>Anticipator</i> . Ephem. Orat. 9.	98.
	<i>Apalaria</i> . Epist. xxi, 6.	662.
	<i>Apicas</i> , literz. Gr. A&. 181.	732.
	<i>Africanus</i> . Epist. xxiii, 22.	676.
	<i>Atricolor</i> . Epist. vii, 52.	598.
	<i>Autumnus</i> . Eclogar. 5.	552.
	<i>Autumnus</i> , a, uen. Precat. 10.	344.

B.

B *Vrra*. Przefatiunculà ad Pacatum, 5.

C.

C	<i>Eligena</i> . 36.	563.
	<i>Celeripes</i> . Parental. xxvii.	140.
	<i>Chalcidicum</i> . Perioch. 1. Odyss. 3.	753.
	Perioch. Odyss. xxi, 11.	770.
	<i>Comparilis</i> . Eclogar. 38.	545.
	<i>Conditus</i> , substant. Prof. xv, 17.	175.
	<i>Congrax</i> . Edyll. xi, 53.	465. Epist. x, 21.
	<i>Consalutare</i> . Gr. A&. 35.	704.
	<i>Consistorium</i> . Gr. A&. 159.	727.
	<i>Consensus</i> , Particip. Epist. x, 11.	610.
	<i>Constrator</i> . Edyll. xii, 8.	481.
	<i>Consultus</i> , substant. Czss.	223.

D.

D	<i>Ecoramen</i> . Edyll. x, 320.	405.
	<i>Dedecor</i> . Epist. ix, 5.	601.
	<i>Dejugis</i> . Edyll. x, 165.	383.
	<i>Delensificus</i> . Epist. xvii, 3.	639.
	<i>Devians</i> . Prof. v, 38.	160.
	<i>Digno, dignas</i> . Epist. xvi, 60.	635.
	<i>Dispositus</i> , substant. Vrb. xiv, 15.	259.
	<i>Dixit, dixisse</i> . Sapp. 7.	270.

<i>Daedatriginta</i> . Eclogar. 7.	555.
<i>Daedatriginti</i> . Parental. 16.	139.

E.

E	<i>Ndo</i> . Edyll. xi, 12.	497.
	<i>Exequialis</i> . Parent. Prof. 4.	108.

F.

F	<i>Alcidicus</i> . Epigr. cxviii, 17.	74.
	<i>Falciger</i> . Eclog. 36.	563.
	<i>Fistipes</i> . Epist. v, 1. § 89. Epist. vii, 49.	598.
	<i>Fletifer</i> . Edyll. vi, 74.	336.
	<i>Floriparus</i> . Edyll. xi, 1.	488.
	<i>Frons & frons</i> . Edyll. xi, 13.	498.
	<i>Fructi</i> , Sapp. 10.	279.

G.

G	<i>Alulus</i> . Vrb. viii, 2.	239.
	<i>Gnaruris</i> . Epist. xxi, 19.	671.
	<i>Goerns</i> . Eclogar. 7.	560.
	<i>Grates agere</i> . Gr. A&. 147.	725.
	<i>Gratulatione, gratiarum actio</i> . Gr. A&. 5.	700.

H.

H	<i>Ebere</i> . Epigr. lxi, 7.	45.
	<i>Honorificentia</i> . Gr. A&. 114.	718.

I.

I	<i>Gnicomus</i> . Epist. vii, 8.	595.
	<i>Immaculabilis</i> . Gr. A&. 151.	726.
	<i>Imminutio</i> . Edyll. xiii, 1.	514.
	<i>Improperanter</i> . Epitaph. xxxv, 3.	212.
	<i>Ineptiola</i> . Edyll. xi, 7.	448.
	<i>Inimicare</i> . Epist. xxiv, 63.	683.
	<i>Inolesti, inolevisisti</i> . Gr. A&. 193.	734.
	<i>Indarminus</i> . Epist. xvi, 39.	634.
	<i>Iricolor</i> . Epist. iiii, 15.	573.
	<i>Irruquies</i> . Edyll. xii.	478.

L.

L	<i>Acis, Lacubus</i> .	
	<i>Lacticolor</i> . Epist. vii, 54.	598.
	<i>Lallum</i> . Epist. xvi, 91.	637.
	<i>Lemma</i> . Edyll. vi praf. 6.	324.
	<i>Lentipes</i> . Epist. xxi, 40.	668.

L I I

L i m i.

INDEX IN AVSONIVM.

Limicola. Epist. vii, 54. 598.
Limigens & Limigeris. Edyll. x, 45. 366.

M.

M *Elum.* Parental. 140.
Mementis. Profess. i, 40. 148.
Menis. Prof. in Coronide i, 187.
Mensum, mensium. Eclog. 4. 555.
Mino, minas. Epigr. lxvii. 43.
Modificus. Parental. xxvii. 140.

N.

N *Antalis.* Edyll. x, 223. 389.
Nausum. Epist. xxii, 3. 669. Epist. xxii, 38. 673.
Neopimus. Gr. A&A. 711.
Ninguidus. Vrb. viii, 5. 251. Epist. stol. xxiv, 69. 684. Epist. xv, 51. 695.
Noticola. Edyll. xii, 7. 481.
Novatus, substant. Edyll. xiv, 39. 523.

P.

P *Apprimus.* Epist. vii, 48. 597.
Parada. Epist. v, 27. 592.
Peregris. Epist. xvii, 14. 641.
Plasma. Epist. x, 2. 607. Perioch. i. liad. prxf. 3. 738.
Plates. Edyll. i, 8. 294. Edyll. x, 163. 382.
Pamitudo. Sapp. 22. 283.
Poitor. Edyll. vi prxf. i. 424.
Potabilis. Vrb. xiv, 31. 261.
Prasidatus. Prof. xv, 18. 175.
Precatus, substant. Epist. xxix. 114. 688.
Præcognus, a. Epist. xxi, 15. 671.
Properiter. Parental. 140.
Proctolus. Profess. xxi. 184.
Pueritias. Profess. x. 17. 168.

Pullipremo. Epigr. lxx, 8. 41.
Pulsificus. Edyll. xii, 5. 481.

Q.

Q *Vadruus.* Vrb. xiv, 12. 251.
Quinquogenus. Edyll. xii, 10. 482.

R.

R *Emipes.* Edyll. x, 201. 386. Epist. stol. v, 32. 592. Epist. iiii, 12. 573.

S.

S *Altum.* Epist. vii, 22. 596.
Salutiger. Eclogar. 10. 552.
Sasficator. Gr. A&A. 59. 701.
Scripse, scripsisse. Sapp. 1. 270.
Secabilis. Eclogar. 7. 538.
Segregus. Parental. viii, 10. 122.
Serenatus. Epigr. i, 3. 2.
Serietas. Parental. ii, 6. 111.
Sola, solius. Edyll. xiii, 4. 499.
Subdolor. Prof. xiii. 184.
Subulo. Epigr. lxx, 8. 43.
Suppilo. ibid.

T.

T *Epornus.* Eclogar. i. 562.
Transmeabilis. Gr. A&A. 734.
Triborium. Edyll. x, 37. 372. Eclogar. 5. 560. Epist. iv, 60. 582.
Trijagus. Epist. viii, 7. 592.

V.

V *Arigere.* Edyll. xiii, 28. 507.
Vestitus. Edyll. xii, 23. 487.
Vibrabilis. Epist. xxiv, 108. 688.
Vigilax. Ephemer. 2. 94.
Voigena, unigenus. Ephemer. 47. 100.
Volucripes. Epist. xvi, 104. 638. Epist. stol. xxi, 14. 666.

F I N I S.

ERRA

E R R A T A.

L Egendum in Dedicatione pag. 14, lin. 13 à fine oratio. p. 16, l. 7 pecu-
latui. In Testimoniis de Aufonio, p. 28, lin. 6ta finali Semone. In ipso
Opere pag. 14, a, lin. 10. ~~αὐτὸς ἀνέπαυτος~~. p. 15, b, prope fin. *Havrai*.
p. 18, lin. textus ultimâ avi merisum, non. p. 19, a, αὐτοῖς ἐμαλς. ib. λῶν, ὁ ἐστ.
p. 20, b, lin. 9 Merœ. p. 22, b, in med. τὸν ἀνέπαυτον. p. 23, a, l. 18 κα-
τιστάσας μὲν. p. 26, b, lin. 13 fin. *Myſta Phanacen*. p. 29, lin. textus 7, 8
fin. L m. p. 30, a, lin. ult. *Babylonicas*. p. 31, a, l. 11 fin. γὰρ. p. 32, a,
initio Vide & Ep. 58. p. 34 ad verba Epigr. xlv *Rhetoris hac Ruſi*] *Indiſertum*
Rhetorem arbitrer alieno quam proprio nomine deriſum voluiſſe, ſumto Ruſi nomina
ex Græcis Epigrammatis, qua &c. p. 51, a, l. 13 fin. quæ non ſuo loco legun-
tur. p. 35, a, l. 4, 5 probet: & mox ſuo in Ruſo ſunt. Hinc & Epigr. 51 & 52
primum & tertium hor. &c. p. 40, b, l. ult. *Tilianus, ſi ſallo*. p. 45, b, l. 13
fin. *intercidere*. p. 46, a, l. 5 *Armeſia, f. Artemiſia*. p. 47, b, in med.
transpone τὴν τεſte *Diodoro poſt ab Egyptiis*. & mox: *Caſar ref. l. vi.* p. 56,
b, dele *Lucianus* -- cap. 30. p. 58, a, in med. Δοδὸν ποτόν. p. 61, a, l. fin.
ἢ ἰουſſῆ. p. 62, b, l. 8 *Alex. l. z. ii.* p. 69, a, l. 4. *Virgiliana*. p. 88, a,
l. 6 fin. dici monuimus. p. 93, a, in med. epigr. *trigeſimumquartum*, pro 33.
p. 97, b, l. 13, *Tis eis*; p. 98, b, l. 10 fin. ἀνόμεναι. p. 99, b, fin. *libri*.
Vinetus. p. 101, lin. text. 2dâ, probari. ib. a, l. 5 fin. τὸ ipſe. p. 102, a, l. 5
at bene. p. 111, b, l. 10 *Tarbam Bigerronum*. p. 116, a, l. 12 fin. in *carro*.
p. 118, a, l. 7 fin. *naufago*. p. 125, a, l. 2 fin. *rem, fruendam præb.* p. 182, a,
l. 8, 9 *Flaccus laudat*. p. 189, lin. text. 2dâ ſiqua *functus*. p. 209, b, in med.
Sic & Ennio, nec non Prudentio ſua vox. ib. fame perbitat. p. 225, b, l. 4 *ceſſiſſet*.
p. 233, lin. 5, 6 *Lata & Largus*. p. 278, b, ult. *Menachm.* p. 284, b, l. 2
Puto permanet. p. 309, b, l. 6 ἐμπιστον. & mox καὶ ὁ ῥῆς. p. 328, b, l. 4 fin.
τὸν ἱππεύ. p. 401, a, fin. antep. ſed quoniam *Vir illuſtrius, aliiu.* p. 432, a, l. 12
genuinum nomen. p. 438, a, l. 6, 7 à f. fonte ſuperno. p. 487, l. 3 *portentis The-*
bana. p. 496, l. 7 ſil. pro ſil. p. 506, a, in med. *Hæc autem*. p. 538, lin.
text. antep. *Parvorum ſerie*. p. 559, a, l. 9 fin. *effetos, id eſt, quorum fructus*
jam. p. 565, b, in med. *dicat alta*. p. 596, l. 7 *quot habet junctos*. p. 603,
a, l. 5 fin. *opus eximia pulchr.* p. 640, a, in med. *Abſinthium meum*. p. 641,
a, l. 13 fin. *Sophiſtam deceant*. p. 678, b, prope fin. *illud expleretur*. p. 689,
b, l. 12 τὸν ὑπὲρ τοῦ. p. 690, b, l. 7 ſonat *vitium*. p. 704, b, l. 1, 2 *ſuf-*
fragia. p. 738, l. 6 *cauſam originu, pro origines*. p. 769, l. 4 *argueret*.
p. 796, b, l. 16, 17 *abripuit*.

Atque hæc quidem ſunt, Benivole Lector, quæ nobis aliud agentibus
forte occurrerunt. cetera ſiqua fuerint, (nec eſſe dubitamus) aut leviora
aut non animadverſa, haud ſecus quam errata vel accipias, vel emendes.
Vale.

F I N I S.

